

בס"ד ליקב"ו

הקדמה (דף א' ע"א - דף יד' ע"ב)

רבי חזקיה (נ"א רבי אלעזר) פתח, כתוב (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין החוחים. מי השושנה? זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל [משום שיש שושנה ויש שושנה]. מה השושנה שהיא בין החוחים יש בה אדם ולכן - אף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יש בה דין ורחמים. מה שושנה יש בה שלשה עשר עלים - אף בכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יש שלש עשרה מדות רחמים שמקיפות אותה מכל צדדיה. אף אלהים של כאן, משעה שנזכר, הוציא שלש עשרה תבות להקיף את כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל ולשמר אותה.

ואחר כך נזכר פעם אחרת. למה נזכר בפעם אחרת? כדי להוציא חמשה עלים חזקים שסובבים את השושנה. ואותם החמשה נקראים ישועות, והם [חמשה] [חמשים] שְׁעָרִים. ועל זה הסוד כתוב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא, זו כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. הַכּוֹס שֶׁל בְּרָכָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת עַל חֵמֶשׁ אֲצָבָעוֹת וְלֹא יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁהַשׁוֹשְׁנָה שְׁיֹשֶׁבֶת עַל חֵמֶשׁ עָלִים חֲזָקִים בְּדַגְמָא שֶׁל חֵמֶשׁ אֲצָבָעוֹת. וְהַשׁוֹשְׁנָה הַזֹּאת היא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. מ"אלהים" השני עד "אלהים" השלישי - חמש תבות. מכאן והלאה האור שנברא ונגנז ונכלל בברית ההוא שנכנס בשושנה [ס"א זו] והוציא בה זרע, וזה נקרא עץ עשה פרי אשר זרעו בו. ואותו הזרע קים באות הברית ממש. וכמו שדמות הברית נזרע בארבעים ושנים זוגים [של אותו] הזרע ההוא, כך נזרע השם החקוק מפרש בארבעים ושתים אותיות של מעשה בראשית.

בראשית. רבי שמעון פתח, (שיר ב) הנצנים נראו בארץ. הנצנים - זה מעשה בראשית. מתי נראו בארץ? ביום השלישי, שכתוב ותוצא הארץ, אז נראו בארץ. עת הזמיר הגיע - זה היום הרביעי שהיה בו זמיר עריצים, מארת חסר. וקול התור - זה היום החמישי, שכתוב ישרצו המים וגו', לעשות תולדות. נשמע - זה היום הששי, שכתוב נעשה אדם, שהיה עתיד להקדים עשייה לשמיעה, שכתוב כאן נעשה אדם, וכתוב שם נעשה ונשמע. בארצנו - זה יום השבת, שהוא דגמת ארץ החיים (שהוא עולם הבא, עולם הנשמות,

עולם הנחמות).

נ"א דְּבַר אַחֲרַי הַנִּצְנָנִים – אֵלֹהֵי הָאֲבוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ בַּמַּחֲשָׁבָה וְנִכְנְסוּ לְעוֹלָם הַבָּא וְנִגְנְזוּ שָׁם, וּמִשָּׁם יֵצְאוּ בַּגְּנִיזוֹת וְנִסְתְּרוּ בַּתּוֹךְ נְבִיאֵי הָאֲמֵת. נוֹלַד יוֹסֵף וְנִטְמְנָה בּוֹ. נִכְנַס יוֹסֵף לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה וְהָצִיב אוֹתָם שָׁם, וְאָז נִרְאוּ בְּאַרְץ וְנִגְלוּ שָׁם. וּמִתִּי הֵם נִרְאוּ? בְּשַׁעַת שֶׁהִתְגַּלְתָּה הַקִּשְׁתַּת בְּעוֹלָם. שֶׁהָרִי בְּשַׁעַת שֶׁנִּרְאִיתָ הַקִּשְׁתַּת, אָז הֵם מִתְגַּלִּים, וּבְשַׁעַת הַהִיא עֵת הַזְמִיר הַגִּיעַ לְקִצְצָן אֶת הַרְשָׁעִים מִן הָעוֹלָם. לָמָּה נִצְלוּ? מִשּׁוּם שֶׁהִנְצָנִים נִרְאוּ בְּאַרְץ, וְאֵלֵּמָּלָא שֶׁנִּרְאוּ, לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים בְּעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא הָיָה מִתְקַיֵּם.

וּמִי מְקַיֵּם אֶת הָעוֹלָם וְגוֹרֵם לְהִתְגַּלּוֹת? קוֹל הַתִּינּוּקוֹת שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וּבְגַלְלֵי אוֹתָם הַתִּינּוּקוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הָעוֹלָם נִצָּל. כְּנֶגְדָם (שִׁיר א) תוֹרֵי זָהָב נַעֲשֶׂה לָךְ, אֵלֹהֵי הֵם תִּינּוּקוֹת יְלָדִים עֲלָמִים, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כה) וְעָשִׂיתָ שָׁנִים כְּרִבִּים זָהָב.

בְּרֵאשִׁית. רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (ישעיה מ) שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָּרָא אֱלֹהִים. שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם, לְאִיזָה מְקוֹם? לְמְקוֹם שֶׁכָּל הָעֵינַיִם תְּלוּיִים בּוֹ, וּמִי הוּא? פְּתַח עֵינַיִם, וְשָׁם תִּדְעוּ שֶׁהִסְתוּם הָעֵתִיק הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד לְשִׂאֵלָה בָּרָא אֱלֹהִים. וּמִי הוּא? "מִי", הַהוּא שֶׁנִּקְרָא מְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה, שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בְּרִשּׁוֹתוֹ. וְעַל שֶׁהוּא עוֹמֵד לְשִׂאֵלָה וְהוּא בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר וְלֹא גְלוּי נִקְרָא "מִי", שֶׁהָרִי לְמַעְלָה אֵין שֵׁם שִׂאֵלָה. וְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם הַזֶּה נִקְרָא "מִי".

וַיֵּשׁ אַחֲרַי לְמַטָּה שֶׁנִּקְרָא "מָה". מָה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָּא הִרְאִישׁוֹן הַנִּסְתָּר שֶׁנִּקְרָא "מִי" עוֹמֵד לְשִׂאֵלָה. כִּיּוֹן שֶׁשׂוֹאֵל אָדָם וּמִפְשָׁפֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל וְלִדְעַת מִדְרָגָה לְדְרָגָה עַד סוֹף כָּל הַדְרָגוֹת, כִּיּוֹן שֶׁמִּגִּיעַ לְשֵׁם – "מָה". מָה יִדְעֶתָ? מָה הִסְתַּכַּלְתָּ? מָה פִּשְׁפִּשְׁתָּ? הָרִי הַכֹּל נִסְתָּר כְּבְּרֵאשׁוֹנָה.

וְעַל הַסוּד הַזֶּה כְּתוּב (איכה ב) מָה אֶעֱיֶדְךָ מָה אֲדַמָּה לָךְ. כְּשֶׁנִּחְרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ, יֵצֵא קוֹל וְאָמַר, מָה אֶעֱיֶדְךָ [נ"א] (ויגה) מָה אֲדַמָּה לָךְ, בְּאוֹתוֹ מ"ה אֶעֱיֶדְךָ [בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, [וְהָרִי] הָעִידִיתִי בְּךָ מִיָּמַיִם רֵאשׁוֹנִים, שֶׁכְּתוּב (דברים ל) הָעִידִיתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. וּמָה אֲדַמָּה לָךְ, בְּאוֹתוֹ גִּוֵּן מִמֶּשׁ עֲטַרְתִּי אוֹתְךָ בְּעֲטָרוֹת קְדוּשׁוֹת, עֲשִׂיתִי לָךְ שְׁלִטוֹן עַל הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (איכה ב) הַזֹּאת הָעִיר "שִׂיאֵמְרוֹ" כְּלִילֵת" יִפִּי" וְגו'. קְרֵאתִי לָךְ (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָה לָהּ.

(איכה ב) מה אשׁוּה לך - כְּמוֹ שְׂאֵת יוֹשֶׁבֶת כְּךָ, כִּךָ הוּא כְּבִיכּוֹל לְמַעֲלָה. כְּמוֹ שֶׁלֹא נִכְנָסִים בְּךָ עֲכָשׁוּ הָעַם הַקְּדוֹשׁ בְּסִדְרִים קְדוּשִׁים, כִּךָ נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ שְׂאִינִי נִכְנָס לְמַעֲלָה עַד שְׂיִכְנָסוּ בְּךָ אוֹכְלוֹסִיךְ לְמַטָּה. וְזוֹהִי נִחְמַתְךָ, הוֹאִיל שֶׁהִדְרָגָה הַזֹּאת אֲשׁוּה לְךָ בְּכָל. וְעֲכָשׁוּ שְׂאֵת כְּאֵן, גְּדוֹל כְּפִים שְׂבָרְךָ. וְאִם תֹּאמַר שְׂאִין לְךָ קִיּוֹם וּרְפוּאָה - מִי יִרְפָּא לְךָ. וְדַאי שְׂאוּתָה הִדְרָגָה הַנְּסֻתָרֶת הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בָּהּ, תִּרְפָּא לְךָ וְתִקִּים אוֹתְךָ.

מ״י - קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְמַעֲלָה, מ״ה - וְעַד קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה [קִצָּה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה]. וְזוֹה יִרְשׁ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא מְבָרִיחַ מִן הַקִּצָּה אֶל הַקִּצָּה. מִהַקִּצָּה הָרְאוּשׁוֹן שֶׁהוּא מ״י, אֶל הַקִּצָּה הָאַחֲרוֹן שֶׁהוּא מ״ה, מִשׁוֹם שֶׁעוֹמֵד בְּאַמְצַע. וְעַל זֶה מִי בְּרָא אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר [בְּנִי], פָּסַק דְּבַרְיָךְ וַיִּתְגַּלֶּה הַסֹּדֶר שֶׁל הַסֹּד הָעֲלִיּוֹן שְׂאִין בְּנֵי אָדָם יוֹדְעִים. שְׂתַק רַבִּי אֲלַעְזֹר. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְעוֹמֵד רַגְעַ [נ״א שְׁעָה] אַחַד.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזֹר, מַה זֶה ״אֱלֹהִים״? אִם תֹּאמַר כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת - הֲרִי הֵם תְּמִיד נִרְאִים שָׁם, וּבְמ״ה נִבְרָאוּ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לג) בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. אִם עַל דְּבָרִים נִסְתָּרִים, שֶׁלֹא יִכְתַּב אֱלֹהִים, שֶׁהֲרִי הוּא גְלוּי! אֲלֹהִים זֶה הַסֹּד לֹא הִתְגַּלֶּה רַק יוֹם אֶחָד שֶׁהֵייתִי עַל חוֹף הַיָּם, וּבָא אֲלֵיהוֹ וְאָמַר לִי, רַבִּי, יָדַעְתָּ מַה זֶה ״מִי בְּרָא אֱלֹהִים״? אָמַרְתִּי לוֹ, אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְצַבָּאוֹתָם, הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם לְהִסְתַּפֵּל בָּהֶם וּלְבָרֵךְ אוֹתוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם ח) כִּי אֲרֹאֶה שְׁמִיךְ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעֶתִיךָ וְגו', ה' אֲדַגְנֶנּוּ מַה אֲדִיר שְׁמִיךְ בְּכָל הָאָרֶץ.

אָמַר לִי, רַבִּי, דְּבַר נִסְתָּר הָיָה לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְגַלָּה בִּישִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה, וְזוֹה הוּא. בְּשַׁעַר שְׁנִסְתָּר כָּל הַנְּסֻתָרִים רָצָה לְהִתְגַּלֵּת, עָשָׂה בְּרֵאשׁ נִקְדָּה אַחַת, וְזוֹ עָלְתָה לְהִיּוֹת מַחֲשָׁבָה. צִיר בָּהּ אֵת כָּל הַצִּיּוּרִים, חֲקַק בָּהּ כָּל הַחֲקוּקִים.

וְחֲקַק בְּתוֹךְ הַמְּאוּר הַקְּדוֹשׁ הַנְּסֻתָר חֲקִיקָה שֶׁל צִיּוֹר אֶחָד נִסְתָּר, קָדַשׁ קְדוּשִׁים, בְּנִיץ עֵמֶק שְׂיִצָּא מִתּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה וְנִקְרָאת מ״י תַּחֲלָה [נ״א רֵאשִׁית] לְבִנְיָן. עוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד. עֵמֶק וְנִסְתָּר בְּשֵׁם. לֹא נִקְרָא אֲלֹהִים מ״י. רָצָה לְהִתְגַּלֵּת וּלְהִקְרָא בְּשֵׁם [הַזֶּה], וְהִתְלַבֵּשׁ בְּלִבוּשׁ יָקָר שְׁמַאִיר וּבְרָא אֱלֹהִים, וְעָלָה אֱלֹהִים בְּשֵׁם. הִתְחַבְּרוּ הָאוֹתוֹת אֱלֹהִים בְּאֵלֹהֵינוּ, וְנִשְׁלַמוּ בְּשֵׁם אֱלֹהִים (מ״י+אֱלֹהִים). וְטָרַם שֶׁבְּרָא אֱלֹהִים, לֹא

עלה בשם אלהים, והם שחטאו בעגל [נ"א בעולם], ועל סוד זה אמרו (שמות לב) אלה אלהיך ישראל.

וכמו שמשנתך מ"י באלה, כך הוא השם שמשנתך תמיד, ובסוד הזה התקיים העולם. ופרח אליהו ולא ראיתי אותו, וממנו ידעתי הדבר [הזה] [שהעמדת] על הסוד והסתר שלה. בא רבי אלעזר וכל החברים והשתטחו לפניו. בכו ואמרו, אלמלא לא באנו לעולם אלא לשמע את זה - די.

אמר רבי שמעון, על זה השמים וצבאם נבראו במ"ה, שכתוב (תהלים ח) כי אראה שמיך מעשה אצבעתיך וגו'. וכתוב (שם) מ"ה אדיר שמיך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. על השמים הוא לעלות בשם, משום שברא אור לאורו והתלבש זה בזה ועלה בשם עליון. ועל כן בראשית ברא אלהים - זה אלהים העליון, שהרי מ"ה לא היה כך ולא נבנה.

אף, בשעה שנמשכו האותיות הללו [מאלו] אל"ה מלמעלה למטה. והאם הלוחה לבת בגדיה וקשטה אותה בתכשיטיה. ומתי קשטה אותה בתכשיטיה כראוי? בשעה שנראו לפניו כל זכר, שכתוב (שמות כג) אל פני האדון ה'. וזה נקרא אדון, כמו שנאמר (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ואז יצאה ה' ונכנסה י', והתקשטה בכלים של זכר כנגדם של כל זכר בישראל.

ואותיות אחרות מושכים אותם ישראל מלמעלה למקום הזה. (תהלים מב) אלה אזכרה. אזכיר בפני ואשפך דמעותי [בצרון נפשי כדי להמשיך האותיות הללו], ואז אדם מלמעלה עד בית אלהים, שיהיה אלהים כמו שהוא. ובמה? (שם) בקול רנה ותודה המון חוגג.

אמר רבי אלעזר, השתיקה שלי בנתה מקדש למעלה ובנתה מקדש למטה, ובדאי דבור בסלע ושתיקה בשמים. מלה בסלע - מה שאמרתי והתעוררתי בו, שתיקה בשמים - מה ששקתי שנבראו ונבנו שני עולמות יחד.

אמר רבי שמעון, מכאן והלאה שלמות הכתוב, שכתוב (ישעיה מ) המוציא במספר צבאם. שתי דרגות הן שצריך להיות רשומה כל אחת מהן. אחת זה שנאמר מ"ה, ואחת מ"י. זו עליונה וזו תחתונה. זו העליונה רשומה, ואומר המוציא במספר צבאם.

המוציא - אותו הנודע ואין כמותו. כמו זה המוציא לחם מן הארץ.
המוציא - שהוא שנודע. זו הדרגה התחתונה, והכל אחד. במספר
- ששים רבוא הם שעומדים יחד, והוציאו צבאות למיניהם שאין
להם חשבון.

[נ"א כמו זה]. לכלם - בין אותם הששים, בין כל צבאותם - בשם
יקרא. מה זה בשם יקרא? אם תאמר שקרא להם בשמותיהם
- זה אינו כך, שאם כך, היה צריך להיות בשמו. אלא בזמן שהדרגה
הזו לא עולה בשם [למעלה] ונקראת מ"י, לא מולידה ולא מוציאה
נסתרים למינה, אף על גב שכלם היו טמונים בה. כיון שברא אלה
והתעלה בשמו ונקרא אלהים, אז בכח השם הזה הוציא אותם
בשלמות. וזה הוא בשם יקרא, באותו השם שלו קרא והוציא כל מין
ומין שיתקיימו בשלמותו. כמו זה (שמות לא) ראה קראתי בשם. הזכרתי
שמי שיתקיים בצלאל על קיום שלמותו.

מרב אונים (ישעיה מ). מה זה מרב אונים? זה ראש הדרגות, שעולים
בו כל הרצונות ועליהם בו בדרך נסתר. ואמין כח - זה סוד
העולם העליון שהתעלה בשם אלהים כמו שאמרנו. איש לא נעדר
- מאותם ששים רבוא שהוציא בכח השם. ומשום שאיש לא נעדר,
בכל מקום שמתו ישראל ונענשו בחטאיהם, נמנו ולא נעדר מאותם
ששים רבוא אפלו אחד כדי להיות הכל צורה אחת. כמו שאיש לא
נעדר למעלה, אף כך לא נעדר למטה.

בראשית. רב המנונא הזקן אמר, מצאנו אותיות בהפוך. בי"ת
בהתחלה ואחר כך. ב' בהתחלה - הינו בראשית. ברא
לאחר מכן. אל"ף בהתחלה ואחר כך. אל"ף בהתחלה - הינו אלהים,
את לאחר מכן. אלא כשרצה הקדוש-ברוך-הוא לעשות את העולם,
כל האותיות היו נסתרות. ואלפים שנה טרם שברא את העולם היה
מסתכל הקדוש-ברוך-הוא ומשתעשע בהם.

כשרצה לברא את העולם, באו לפניו כל האותיות מסופם לראשם.
התחילה האות ת' להכניס בראש. אמרה: רבון העולמים,
נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני תשלום חותם שלך אמ"ת,
ואתה נקראת אמ"ת, ראוי למלך [אמת] להתחיל באות אמ"ת ולברא
בי את העולם. אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: ראוייה את וזכאית את,
אלא שאינך כדאית לברא כך את העולם, הואיל ואת עתידה להיות

רְשׁוּמָה עַל מְצַחֵי הָאֲנָשִׁים הַנְּאֻמָּנִים שְׁקִימוּ אֶת הַתּוֹרָה מֵאֲלֶ"ף וְעַד תִּי"ו, וּבְרִשָׁם שְׁלֶךְ יְמוֹתוֹ. וְעוֹד, שְׁאֵת חוֹתֵם הַמּוֹת. וְהוֹאִיל וְאֵת כָּךְ, אֵינְךָ כְּדֹאֵית לְבָרָא כִּךְ אֶת הָעוֹלָם. מִיָּד יִצְאָה.

נְכַנְסָה הָאוֹת ש' לְפָנָיו. אֲמַרְהָ לְפָנָיו: רְבוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׁבִי נִקְרַאת שְׁמֶךָ שְׂדִי, וְרֹאוּי לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּשֵׁם קְדוּשׁ. אֲמַר לָהּ: רְאוּיָה אֶת וְטוֹבָה אֶת וְאֵמַת אֶת, אֲבָל הוֹאִיל וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַזִּיּוּף נוֹטְלִים אוֹתְךָ לְהִיּוֹת עִמָּהֶם, אֵינִי רוֹצֶה לְבָרָא כִּךְ אֶת הָעוֹלָם, שְׁכַדִּי שְׁלֵא יִתְקַים הַשְּׁקָר אֲלֵא אִם יִטְלוּ אוֹתְךָ ק ר.

מְכַאֵן, שְׁמִי שְׂרוּצָה לוֹמַר שְׁקָר, יִטַּל יְסוּד שֶׁל אֵמַת בְּהַתְחַלָּה וְאַחַר כִּךְ יִקְיִם אֶת הַשְּׁקָר. שְׁהֲרִי הָאוֹת ש' הִיא אוֹת אֵמַת, אוֹת הָאֵמַת שְׁהֲתִיחַדוּ בָּהּ הָאֲבוֹת. ק' ר' הָאוֹתִיּוֹת שְׁנִרְאוּ עַל הַצַּד הָרַע הֵם, וְכַדִּי לְהִתְקַיֵּם נְטְלוּ אֶת הָאוֹת ש' בְּתוֹכָן וְנִהְיָה קֶשֶׁר. כִּיּוֹן שְׂרֵאֲתָה כִּךְ, יִצְאָה מִלְּפָנָיו.

נְכַנְסָה הָאוֹת צ'. אֲמַרְהָ לְפָנָיו: רְבוֹן הָעוֹלָם, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׂאֲנִי [נ"א שְׁבִי] חַתוּמִּים הַצַּדִּיקִים, וְאֵתָה שְׁנִקְרַאת צַדִּיק רְשׁוּם בִּי, שְׁכַתוּב (תְּהִלִּים יא) כִּי צַדִּיק ה' צַדִּיקוֹת אָהֵב, וְבִי רְאוּי לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם. אֲמַר לָהּ: צַדִּי, צַדִּי אֶת וְצַדִּיק אֶת, אֲבָל אֶת צַרִּיכָה לְהִיּוֹת טְמוּנָה, אֵינְךָ צַרִּיכָה לְהִתְגַּלּוֹת כֹּל כִּךְ כְּדִי שְׁלֵא לְתַת פֶּתַחֲוֹן פֶּה לְעוֹלָם. מֵהוּ הַטַּעַם? נ' הִיא. בָּאָה הִי שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ וְרוֹכֵב עָלֶיהָ וְנִאָחַז עִמָּה. וְזֶה הַסּוּד, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת אָדָם הַרְאִשׁוֹן, בְּרָא אוֹתוֹ דוּ פְּרָצוּפִים, וּמְשׁוּם כִּךְ הַפְּנִים שֶׁל יו"ד חוֹזֵר לְאַחֹר כְּמוֹ זֶה: (צִיּוֹר לְמַעְלָה) וְלֹא חוֹזְרִים פְּנִים בְּפָנִים כְּמוֹ זֶה: מְסַתְּכַל לְמַעְלָה כְּמוֹ זֶה: (צִיּוֹר לְמַעְלָה) מְסַתְּכַל לְמַטָּה כְּמוֹ זֶה: (צִיּוֹר לְמַעְלָה) אֲמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹד, שְׂאֲנִי עֲתִיד לְנַסֵּר אוֹתְךָ וְלַעֲשׂוֹת אוֹתְךָ פְּנִים בְּפָנִים, אֲבָל בְּמָקוֹם אַחַר תִּתְעַלֵּי. יִצְאָה מִלְּפָנָיו וְהִלְכָה.

נְכַנְסָה הָאוֹת פ'. אֲמַרְהָ לְפָנָיו: רְבוֹן הָעוֹלָמִים, נוֹחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם, שְׁהֲרִי הַפְּדוּת שְׁאֵתָה עֲתִיד לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם רְשׁוּמָה בִּי, וְזוֹ הִיא פְּדוּת, וְבִי רְאוּי לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם. אֲמַר לָהּ: רְאוּיָה אֶת, אֲבָל כִּךְ רְשׁוּם פֶּשַׁע בְּסִתָּר. כְּמוֹ שְׁהִנְחַשׁ שְׁמִכָּה וּמְכַנְסִים רְאִשׁוֹ בֵּין גּוּפּוֹ, כִּךְ מִי שְׁחוּטָא, כּוּפֶף רְאִשׁוֹ וּמוֹצִיא יָדָיו. וְכֵן ע' עוֹן,

אף על גב שאמרה שיש בה ענוה, אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: לא אברא בך את העולם. יצאה מלפניו.

נבננסה האות ס'. אמרה לפניו: רבון העולמים, נוח לך לברא בי את העולם, שיש בי סמיכה לנופלים, שכתוב (תהלים קמה) סומך ה' לכל הנופלים. אמר לה: על פן את צריכה את מקומך ואל תזוזי ממנו. אם את יוצאת ממקומך, מה יהיה על אותם הנופלים, הואיל והם סומכים עליך? מיד יצאה מלפניו.

נבננסה האות נ'. אמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שבי כתוב נורא תהלת ותהלה לצדיקים נאנה תהלה. אמר לה: נוח שובי למקומך, שהרי בשבילך שבה סמך למקומה ותהיי סמוכה עליה. מיד שבה למקומה ויצאה מלפניו.

נבננסה האות מ'. אמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שבי נקראת מלך. אמר לה: כך הוא ודאי, אבל לא אברא בך את העולם, משום שהעולם צריך מלך. שובי למקומך את ול' וך', שהרי לא ראוי לעולם לעמד בלי מלך.

באותה שעה ירדה מלפניו האות כ' מעל כסא כבודו. הזדעזעה ואמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני כבודך. וכשירדה כ' מעל כסא כבודו, הזדעזעו מאתים אלף עולמות, והזדעזע הכסא, וכל העולמות הזדעזעו לפל. אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: כ"ף כ"ף, מה את עושה כאן? שלא אברא בך את העולם. שובי למקומך, שהרי בך כליה, כלה ונחרצה (ישעיה י) נשמע. שובי לכסאך ותהיי שם. באותה שעה יצאה מלפניו ושבה למקומה.

נבננסה האות י'. אמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאני ראשית השם הקדוש, וראוי לך לברא בי את העולם. אמר לה: די לך שאת חקוקה בי ואת רשומה בי, וכל רצוני עולה בך. אינך ראויה להעקר משמי.

נבננסה האות ט'. אמרה לפניו: רבון העולם, נוח לפניך לברא בי את העולם, שאתה נקראת בי טוב וישר. אמר לה: לא אברא בך את העולם, שהרי טובך נסתר בתוכך וצפון בתוכך, זהו שכתוב (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. הואיל וגנוז בתוכך, אין בו חלק לעולם הזה שאני רוצה לברא, אלא בעולם הבא. ועוד, שעל

שְׁטוּבָךְ גָּנוּז בְּתוֹכְךָ, יִטְבְּעוּ שְׁעָרֵי הַהֵיכָל, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (איכה ב) טְבָעוּ
בְּאֶרֶץ שְׁעָרֶיהָ. וְעוֹד, שֶׁח' כְּנַגְדְּךָ, וּכְשֶׁתַּחֲבֹרֵנוּ יַחַד הִנֵּה ח"ט, וְעַל כֵּן
הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ לֹא רְשׁוּמוֹת בְּשִׁבְטֵים הַקְּדוּשִׁים. מִיָּד יִצְאָה מִלְּפָנָיו.

נְכַנְסָה הָאוֹת ז'. אָמְרָה לוֹ: רְבוּן הָעוֹלָם, נוּחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת
הָעוֹלָם, שְׁבִי שׁוֹמְרִים בְּנִיךָ אֶת הַשֶּׁבֶת, שְׁפָתוֹב (שמות כ) זְכוּר
אֶת יוֹם הַשֶּׁבֶת לְקַדְּשׁוֹ. אָמַר לָהּ: לֹא אֶבְרָא בְּךָ אֶת הָעוֹלָם, שְׁבָךְ יֵשׁ
קָרֵב, וְחָרֵב שְׁנוּנָה, וְרִמַּח שֶׁל קָרֵב כְּמוֹ שְׁלֹנּוֹן. מִיָּד יִצְאָה מִלְּפָנָיו.

נְכַנְסָה הָאוֹת ו'. אָמְרָה לְפָנָיו: רְבוּן הָעוֹלָם, נוּחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת
הָעוֹלָם, שְׁאֲנִי אוֹת מְשֻׁמָּה. אָמַר לָהּ: וְאִי, אֶת וְה' דִּי לְכֶם
שְׁאֲתָן אוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁמִי, שְׁאֲתָן בְּסוּד שֶׁל שְׁמִי וְחֻקּוֹת וּגְלוּפוֹת
בְּשְׁמִי, וְלֹא אֶבְרָא בְּכֵן אֶת הָעוֹלָם.

נְכַנְסָה הָאוֹת ד' וְהָאוֹת ג', אָמְרוּ אֶף כָּךְ. אָמַר אֶף לָהֶן: דִּי לְכֵן
לְהִיּוֹת זֹו עִם זֹו, שְׁהָרֵי הָעֲנִיִּים לֹא יִתְבַטְּלוּ מִן הָעוֹלָם,
וְצָרִיכִים לְגַמֵּל עִמָּהֶם חֶסֶד. דְּלִ"ת הוּא הָעֲנִי (דל), גִּימֵל גּוֹמֵלֶת לָהּ
חֶסֶד. אֵל תִּפְרְדוּ זֹו מְזוּ, וְדִי לְכֵן לְזוּן זֹו אֶת זֹו.

נְכַנְסָה הָאוֹת ב'. אָמְרָה לוֹ: רְבוּן הָעוֹלָם, נוּחַ לְפָנֶיךָ לְבָרָא בִּי אֶת
הָעוֹלָם, שְׁבִי מְבָרְכִים אוֹתְךָ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אָמַר לָהּ
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: הָרֵי וְדָאֵי שְׁבָךְ אֶבְרָא אֶת הָעוֹלָם, וְאֶת תְּהֵי
הִרְאֵשִׁית לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם.

עֲמָדָה הָאוֹת א' וְלֹא נְכַנְסָה. אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֱלֹ"ף
אֱלֹ"ף, לָמָּה אֵינְךָ נְכַנְסֶת לְפָנַי כְּשֶׁאָר כָּל הָאוֹתִיּוֹת? אָמְרָה
לְפָנָיו: רְבוּן הָעוֹלָם, מִשׁוּם שְׁרָאִיתִי שְׁכַל הָאוֹתִיּוֹת יִצְאוּ מִלְּפָנֶיךָ בְּלִי
תּוֹעֵלֶת, מָה אֲנִי אֶעֱשֶׂה שֵׁם? וְעוֹד, שְׁהָרֵי נְתַתְּ לָאוֹת ב' אוֹצֵר גְּדוֹל
זֶה, וְלֹא רָאוּי לְמִלְךָ עֲלִיוֹן לְהַעֲבִיר אוֹצֵר שְׁנַתָּן לְעַבְדוֹ וְלַתַּת לְאַחֵר.
אָמַר לָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֱלֹ"ף אֱלֹ"ף, אֶף עַל גַּב שְׁאֶבְרָא אֶת
הָעוֹלָם בְּאוֹת בִּי"ת, אֶת תְּהֵי הָרֵאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת. אֵין בִּי יַחוּד אֱלֹא
בְּךָ. בְּךָ יִתְחִילוּ כָּל הַחֻשְׁבֹּנוֹת וְכָל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְכָל יַחוּד לֹא יִהְיֶה
אֱלֹא בְּאוֹת אֱלֹ"ף.

וְעִשָּׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת גְּדוּלוֹת, וְאוֹתִיּוֹת
תַּחְתּוֹנוֹת קִטְנוֹת. וּמִשׁוּם כָּךְ בִּי"ת בִּי"ת - בְּרֵאשִׁית בְּרָא.
אֱלֹ"ף אֱלֹ"ף - אֱלֹהִים אֶת. אוֹתִיּוֹת מְלַמְעָלָה וְאוֹתִיּוֹת מְלַמְטָה, וְכִלְּן
יַחַד הֵם מִהָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן וּמִהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן.

בְּרֵאשִׁית. רַבִּי יוֹדָאֵי אָמַר, מַה זֶה בְּרֵאשִׁית? בְּחֻכְמָהּ. זֶה הַחֻכְמָה שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, לְהַכְנִס לְתוֹךְ סוּדוֹת נִסְתָּרִים עֲלִיוֹנִים. וְכֵן נִחְקְקוּ שְׁשֵׁה צְדָדִים גְּדוֹלִים עֲלִיוֹנִים שְׁמֵהֶם הַכֹּל יוֹצֵא, שְׁמֵהֶם נַעֲשׂוּ שְׁשֵׁה מְקוֹרוֹת וְנִחְלִים לְהַכְנִס לְתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל. וְהֵינּוּ בְּרֵאשִׁית מִכָּאן נִבְרָאוּ. מִי בְּרֵאשִׁית אֹתָם? הֲהוּא שְׁלֵא נִזְכָּר, הֲהוּא הַנִּסְתָּר שְׁאִינוּ יָדוּעַ.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֵה אֶחָד, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא לְרַבִּי יוֹסִי, זֶה שְׁאֲמַרְתָּם בְּרֵאשִׁית – וְיָדָא זֶה כֶּךָ, מִשּׁוֹם שְׁשֵׁשׁ יָמִים עֲלִיוֹנִים אֶצֶל הַתּוֹרָה וְלֹא יוֹתֵר. הָאֲחֵרִים הֵם נִסְתָּרִים.

אֲבָל רָאִינוּ בְּתוֹךְ צְדָדֵי בְּרֵאשִׁית שְׁאֲמַר כֶּךָ. חֲקִיקוֹת חֲקַק אֹתוֹ הַנִּסְתָּר הַקְּדוֹשׁ בְּתוֹךְ מַעְיָו שֶׁל סֵתֵר אֶחָד שְׁנֹקֵד בְּנִקְדָּה שְׁנַעֵץ. הֲהוּא חֲקַק חֲקוּקִים וְנִסְתָּר בּוֹ, כְּמִי שְׁגוֹנֵז הַכֹּל תַּחַת מַפְתַּח אֶחָד, וְאֹתוֹ הַמַּפְתַּח גּוֹנֵז הַכֹּל בְּהִיכָל אֶחָד. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל גּוֹנֵז בְּהִיכָל הֲהוּא – הָעֵקֶר שֶׁל הַכֹּל הוּא בְּאֹתוֹ הַמַּפְתַּח. אֹתוֹ הַמַּפְתַּח סוֹגֵר וּפּוֹתֵחַ.

בְּאֹתוֹ הִיכָל יֵשׁ גְּנֹזִים נִסְתָּרִים רַבִּים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ. בְּאֹתוֹ הִיכָל יֵשׁ שְׁעָרִים מַעֲשֵׂה סֵתֵר, וְהֵם חֲמִשִּׁים. נִחְקְקוּ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים וְהָיוּ לְאַרְבָּעִים [ס"א וְתִשְׁעָה]. לְשַׁעַר אֶחָד אֵין צַד, לֹא יָדוּעַ אִם הוּא לְמַעַלָּה אִם הוּא לְמַטָּה [ס"י הוּא לְמַעַלָּה הוּא לְמַטָּה]. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ אֹתוֹ הִשְׁעַר סְתוּם.

בְּתוֹךְ אֹתָם הִשְׁעָרִים יֵשׁ מִנְעוּל אֶחָד, וּמְקוֹם אֶחָד קָטָן לְהַכְנִיס אֹתוֹ הַמַּפְתַּח בּוֹ, וְאִינוּ נִרְשָׁם אֲלָא בְּרִשְׁם שֶׁל הַמַּפְתַּח. אֵין יוֹדְעִים בּוֹ אֲלָא אֹתוֹ הַמַּפְתַּח [ס"י שֶׁל הַפְתַּח] לְבַדּוֹ. וְעַל זֶה הַסּוּד בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית אֱלֹהִים.

בְּרֵאשִׁית זֶה הַמַּפְתַּח שֶׁהַכֹּל נִסְתָּר בּוֹ, וְהוּא סוֹגֵר וּפּוֹתֵחַ, וְשֵׁשׁ שְׁעָרִים כְּלוּלִים בּוֹ בְּאֹתוֹ הַמַּפְתַּח שְׁסוּגֵר וּפּוֹתֵחַ. כְּשֶׁסּוּגֵר אֵת אֹתָם הִשְׁעָרִים וְכוּלָל אֹתָם בְּתוֹכּוֹ (נ"א וְכוּלָא בְּתוֹכּוֹ), אַזְ וְיָדָא כְּתוּב בְּרֵאשִׁית, דְּבָר גְּלוּי בְּכָלֵל דְּבָר נִסְתָּר. וּבְכָל מְקוֹם בְּר"א – זֶה דְּבָר נִסְתָּר. סוֹגֵר וְלֹא פּוֹתֵחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְיָדָא זֶה כֶּךָ, וְשְׁמַעְתִּי אֵת הַמְּאֹר הַקְּדוֹשׁ (רִשְׁב"י) שְׁאוּמֵר כֶּךָ, שְׁדָבָר נִסְתָּר הוּא בְּרֵאשִׁית, סוֹגֵר וְלֹא פּוֹתֵחַ. וּבְעוֹד

שְׁהִיָּה סוּגֵר בְּמִלַת בְּרָא, לֹא הִיָּה הָעוֹלָם וְלֹא הַתְּקִיָּם, וְהִיָּה מְכֻסָּה עַל הַכֹּל תַּהֲיִי. וְכִשְׁשׁוֹלֵט הַתַּהֲיִי הַזֶּה, אֵין עוֹלָם וְלֹא מַתְקִיָּם.

מַתִּי אוֹתוֹ הַמִּפְתַּח פּוֹתַח שְׁעָרִים וּמְזַדְמֵן לְשִׁמוּשׁ וְלַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת? כְּשָׁבָא אֲבָרְהָם, שְׁכַתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם, וְשִׁנְיָנוּ בְּאֲבָרְהָם. וּמָה שֶׁהַכֹּל הִיָּה סְתוּם בְּמִלַת בְּרָא – חִזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת לְשִׁמְשׁ, וַיֵּצֵא עֲמוּד שְׁעֵשָׂה תּוֹלְדוֹת, אֲבָר הַיְסוּד הַקְּדוּשׁ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו.

בְּשֶׁהָאֲבָר הַזֶּה נִרְשַׁם בְּמִלַת בְּרָא, אֲזִי רִשְׁם הַנְּסֻתָר הָעֲלִיּוֹן [נ"א הַקְּדוּשׁ לְגִלּוֹת] רִשְׁם אַחֵר לְשִׁמוּ וְלְכַבּוּדוֹ. וְזֶה הוּא מ"י. בְּרָא אֵלֶּה, וְגַם כֵּן הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ שֶׁמִּתְבָּרַךְ שֶׁהוּא מ"ה שֶׁנִּרְשַׁם. וְהוֹצִיא מִן בְּרָא אֲבָר, וְהוּא רִשׁוּם בְּאֵלֶּה מִצַּד זֶה וְאֲבָר מִצַּד זֶה. הַנְּסֻתָר הַקְּדוּשׁ. אֵלֶּה עוֹמֵד. אֲבָר עוֹמֵד. כְּשִׁנְשָׁלֵם זֶה – נִשְׁלָם זֶה. חוֹקֵק לְאֲבָר הַזֶּה ה', וְחוֹקֵק לְ"אֵלֶּה" הַזֶּה י'.

מִתְעוֹרְרוֹת הָאוֹתִיּוֹת לְהַשְׁלִים אֶת הַצַּד הַזֶּה וְאֶת הַצַּד הַזֶּה, וְאֲזִי מוֹצִיא מ"ם. נוֹטֵל אֶחָד לְצַד הַזֶּה וְאֶחָד לְצַד הַזֶּה. נִשְׁלָם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ וְנַעֲשֵׂה אֱלֹהִים גַּם כֵּן הַשֵּׁם שֶׁל אֲבָרְהָם. כְּשִׁנְשָׁלֵם זֶה – נִשְׁלָם זֶה.

וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁנֹּטֵל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מ"י וְזָרַק בְּאֵלֶּה וְנַעֲשֵׂה אֱלֹהִים. וְנֹטֵל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מ"ה וְזָרַק בְּאֲבָר וְנַעֲשֵׂה

אֲבָרְהָם. (ומלת מ"י רומזת לחמשים שערי בינה, ויש בה יו"ד, האות הראשונה של השם הקדוש. ומלת מ"ה רומזת למנין השם הקדוש, ויש בה האות השנייה של השם הקדוש יהו"ה, כמו שנאמר (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו וגו', (איוב כו) תולה ארץ על בלי מ"ה. ואז התקיימו שני עולמות. ביו"ד העולם הבא, ובה"א העולם הזה. כלומר במ"י ברא את העולם הבא, ובמ"ה ברא את העולם הזה. וזהו רמז מעלה ומטה).

וְאֲזִי עֲשֵׂה תּוֹלְדוֹת וַיֵּצֵא שֵׁם שָׁלֵם מֵה שְׁלֹא הִיָּה מְקַדֵּם לְכֵן. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָם. כָּלֵם הָיוּ תְלוּיִם עַד שֶׁנִּבְרָא שְׁמוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם. כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁלָם הַשֵּׁם הַזֶּה שֶׁל אֲבָרְהָם, נִשְׁלָם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם.

הַשְׁתַּטַּח רַבִּי חִיָּיא בְּאָרֶץ וְנִשְׁק אֶת הָעֶפֶר, וּבִכָּה וְאָמַר: עֶפֶר, עֶפֶר, כִּמָּה אַתָּה קָשָׁה עֶרְף, כִּמָּה אַתָּה בְּחֻצְפָּה, שְׁכָל מַחְמַדִּי הָעֵינַן יִרְקְבוּ בְךָ, כָּל עַמּוּדֵי אוֹרוֹת הָעוֹלָם תֹּאכַל וְתִשְׁחַק. כִּמָּה אַתָּה

חצוף, המאור הקדוש (רשב"י) שהיה מאיר את העולם, השליט הגדול שממנה, שזכותו מעמידה את העולם, ירקב בך. רבי שמעון, אור המאור, אור העולמות, אתה נרקב בעפר ואתה מקיים ומנהיג את העולם. השתומם רגע אחד, ואמר: עפר, עפר, אל תתגאה, שלא ימסרו בך עמודי העולם, שהרי רבי שמעון לא ירקב בך.

קם רבי חייא והיה בוכה. הלך ורבי יוסי עמו. מאותו היום התענה ארבעים ימים לראות את רבי שמעון. אמרו לו, אינה רשאי לראות אותו. בכה והתענה ארבעים ימים אחרים, הראו לו במחזה את רבי שמעון ורבי אלעזר בנו שהיו עוסקים בדבר הזה שאמר רבי יוסי, והיו כמה אלפים שומעים לדבורו. בינתים ראה כמה כנפים גדולות עליונות, ומעלים עליהם את רבי שמעון ואת רבי אלעזר בנו, ועולים לישיבת הרקיע, וכל אלו הכנפים היו מחכות להם. ראה שחוזרים ומתחדשים ומאירים יותר מהאור של זיו השמש.

פתח רבי שמעון ואמר, יכנס רבי חייא ויראה כמה שעתיד הקדוש-ברוך-הוא לחדש את פני הצדיקים לעתיד לבא. אשרי הוא מי שנכנס לכאן בלי בושה, ואשרי מי שעומד באותו העולם פעמוד חזק בכל. וראה שהיה נכנס ועומד רבי אלעזר, ושאר העמודים שיושבים שם. והוא היה מתבייש, והשמיט את עצמו, ונכנס וישב לרגלי רבי שמעון.

יצא קול ואמר: הנמד עיניך ואל תרים ראשך ואל תסתכל. הנמיד עיניו וראה אור שמאיר למרחוק. חזר הקול כמקדם ואמר: עליונים טמונים נסתרים, פקוחי העין, אותם שמשוטטים בכל העולם, הסתכלו וראו! תחתונים [נ"א תנאים] ישנים נסתרים בחוריקם התעוררו!

מי מכם שהופכים חשך לאור וטועמים מר למתוק טרם בואם לכאן? מי מכם שמחכים בכל יום לאור שמאיר בשעה שהמלך פוקד את האילה, ומתכבד ונקרא מלך מכל מלכי העולם? מי שלא מצפה לזה בכל יום באותו העולם - אין לו כאן חלק!

בינתים ראה כמה מן החברים סביבו, כל אותם העמודים שקימים, וראה שמעלים אותם לישיבת הרקיע. אלו עולים ואלו יורדים. ומעל כלם ראה בעל הכנפים שהיה בא, והוא נשבע שבועה ששמע מאחורי הפרגוד, שהמלך פוקד בכל יום וזוכר את האילה

ששוכבת לעפר, ובוטט בעיטות באותה שעה בשלש מאות ותשעים רקיעים, וכלם מפחדים ורועדים לפניו. ומוריד על זה דמעות, ונופלות אותן הדמעות הרותחות כאש לתוך הים הגדול, ומאותן הדמעות עומד אותו הממנה של הים, ומתקים ומקדש את שמו של המלך הקדוש, ומקבל עליו לבלע את כל מימי בראשית וכונס אותם לתוכו בשעה שיתקבצו כל העמים על העם הקדוש, ויתבשו המים, ויעברו ביבש.

בין כך שמע קול שאומר: פנו מקום, פנו מקום, שהנה המלך המשיח בא לישיבת רבי שמעון, היות שכל הצדיקים ששם וראשי הישיבה, ואותן ישיבות ששם הן רשומות, וכל אותם חברים שבכל ישיבה עולים מהישיבה של כאן לישיבת הרקיע, והמשיח בא בכל אותן הישיבות וחותם תורה מפי החכמים. ובאותה השעה בא המשיח מתעטר [נ"א מראש] מריחות הישיבות בעטרות עליונות.

באותה שעה קמו כל אותם החברים, וקם רבי שמעון, והיה עולה אורו עד רום [הרקיע]. אמר לו, רבי, אשריך שתורתך עולה בשלש מאות ושבעים אורות, וכל אור ואור נפרד לשש מאות ושלשה עשר טעמים שעולים ורוחצים בנהרות אפרסמון טהור. והקדוש-ברוך-הוא מאשר תורה משיבתך, ומישיבתו של חזקיהו מלך יהודה, ומתוך ישיבתו של אחיה השילני. ואני לא באתי לאשר מישיבתך, אלא בעל הכנפים בא לכאן, שהרי ידעתי שלא יכנס לתוך הישיבות האחרות אלא לישיבתך.

באותה שעה ספר לו רבי שמעון אותה השבועה שנשבע בעל הכנפים. אז הזדעזע המשיח והרים קולו, והזדעזעו הרקיעים, והזדעזע הים הגדול, והזדעזע הלוייתן, וחשב העולם להתהפך. בין כך ראה את רבי חייא לרגלי רבי שמעון. אמר, מי נתן כאן אדם שלבוש מדי אותו העולם? אמר לו רבי שמעון, זה הוא רבי חייא, האור של מאור התורה. אמר לו, יתכנס הוא ובניו ויהיו מהישיבה שלך. אמר רבי שמעון, זמן ינתן לו. נתנו לו זמן, ויצא משם מזעזע ועיניו זולגות דמעות. הזדעזע רבי חייא ובכה, ואמר, אשרי חלקם של הצדיקים באותו העולם, ואשרי חלקו של בר יוחאי שזכה לכהן. עליו כתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא.

בראשית. רבי שמעון פתח, (ישעיה נא) ואשם דברי בפיה. כמה יש לאדם להשתדל בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש-ברוך-הוא מקשיב לקולות אותם שמתעסקים בתורה. ובכל דבר שמתחדש בתורה על ידי אותו שמתדל בתורה, עושה רקיע אחד.

שנינו, בשעה שהיא שדבר תורה מתחדש מפי אדם, הדבר ההוא עולה ומזדמן לפני הקדוש-ברוך-הוא, והקדוש-ברוך-הוא נוטל את אותו הדבר [תורה] ומנשק אותו, ומעטר אותו בשבעים עטרות גלופות ומחקקות. ודבר חכמה שהתחדש, עולה ויושב על ראש הצדיק חי העולמים, וטס משם ומשוטט בשבעים אלף עולמות ועולה אל עתיק הימים. וכל הדברים של עתיק הימים, דברי חכמה הם בסודות נסתרים עליונים.

ואתו הדבר הנסתר של חכמה שהתחדש פאן, כשהוא עולה, מתחבר עם אותם הדברים של עתיק הימים, ועולה ויורד עמהם ונכנס בשמונה עשר עולמות גנוזים שעין לא ראתה אליהם זולתך (שם סד). יוצאים משם ומשוטטים והולכים מלאים ושלמים ומזדמנים לפני עתיק הימים.

באותה השעה מריח עתיק הימים את הדבר הזה, וזה נוח לפניו מן הכל. נוטל את אותו הדבר, ומעטר אותו בשלש מאות ושבעים אלף עטרות. אותו הדבר טס ועולה ויורד, ונעשה רקיע אחד. וכן כל דבר ודבר של חכמה (ס"א נעשים) (ס"א רקיעים) עומדים בקיום שלם לפני עתיק הימים. והוא קורא להם שמים חדשים, שמים מחדשים, נסתרים של סודות של חכמה עליונה. וכל אותם שאר דברי התורה שמתחדשים, עומדים לפני הקדוש-ברוך-הוא, ועולים ונעשים ארצות החיים, ויורדים ומתעטרים לארץ אחת, ומתחדש ונעשה הכל ארץ חדשה מאותו הדבר שהתחדש בתורה.

ועל זה כתוב (ישעיה סו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני וגו'. עשיתי לא כתוב, אלא עושה. שעושה תמיד מאותם החדושים והסודות של התורה. ועל זה כתוב

(שם נא) וְאִשׁוֹ דְבָרֵי בְפִיךָ וּבִצְלֵי יָדֶיךָ כְּסִיתִיךָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ.
לא כתוב השמים, אלא שמים.

אמר רבי אלעזר, מה זה ובצל ידי כסיתך? אמר לו, בשעה שנמסרה התורה למשה, באו כמה רבואות של מלאכים עליונים לשרף אותו בשלהבת פיהם, עד שכפה עליו הקדוש-ברוך הוא. וכעת שהדבר הזה עולה ומתעטר ועומד לפני הקדוש-ברוך הוא, הוא מכסה על אותו הדבר, ומכסה על אותו האדם שלא יכר אליהם אלא הקדוש-ברוך-הוא, ולא יקנאו לו, עד שנעשה מהדבר (תורה) שהוא שמים חדשים וארץ חדשה. זהו שכתוב ובצל ידי כסיתך לנטע שמים וליסד ארץ. מכאן שכל דבר שנסתר מן העין, עולה לתועלת עליונה. זהו שכתוב ובצל ידי כסיתך. ולמה נעלם ומתכסה מן העין? בשביל תועלת עליונה. זהו שכתוב לנטע שמים וליסד ארץ, כמו שאמרנו.

ולאמר לציון עמי אתה. ולאמר - לאותם השערים והדברים המצוינים אלו על אלו - עמי אתה. אל תקרי עמי אלא עמי אתה, להיות שתף עמי. מה אני בדבור שלי עשיתי שמים וארץ, כמו שנאמר (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו - אף כף אתה. אשרי אותם שמשתדלים בתורה. ואם תאמר שדבור של כל אדם שלא יודע עושה כזה.

בא ראה, אותו שאין דרכו בסודות התורה ומחדש דברים שאינו יודע על ברקים כראוי, אותו הדבר עולה ויוצא לאותו הדבר איש תהפוכות לשון שקר מתוך נקב התהום הגדול, ומדלג חמש מאות פרסאות לקבל את אותו הדבר. ונוטל אותו, והולך עם אותו הדבר לתוך הנקב שלו, ועושה בו רקיע של שוא שנקרא תהו. וטס באותו הרקיע אותו איש תהפוכות ששת אלפים פרסאות בפעם אחת. וכיון שהרקיע הזה של שוא עומד, מיד יוצאת אשת זנונים ומתחזקת באותו הרקיע של שוא [נ"א היא] [נ"א ואיש תהפוכות] ומשתתפת עמו, ומשם יוצאת והורגת כמה אלפים ורבבות. משום שכאשר היא עומדת ברקיע ההוא, יש לה רשות ויכלת להיות טסה את כל העולם ברגע אחד.

ועל זה כתוב (ישעיה ה) הוי משכי העון בחבלי השוא. העון זה הזכר. וכעבות העגלה חטאה, מי החטאה? זו הנקבה שנקראת חטאה.

הוא מושך את אותו שנקרא עון באותם חבלי השוא. ואחר כך כעבות העגלה חטאה, את אותה הנקבה שנקראת חטאה, ששם התגברה להיות טסה להרג בני אדם. ועל זה (משלי ז) כי רבים חללים הפילה. מי הפילה? זו אותה החטאה שהורגת בני אדם. מי גרם את זה? תלמיד החכם שלא הגיע להוראה ומורה. הרחמן יצילנו.

אמר רבי שמעון לחברים, בבקשה מכם שלא תוציאו מפיכם דבר תורה שלא ידעתם ולא שמעתם מעץ גדול כראוי, כדי שלא תהיו גורמים לאותה החטאה להרג המוני בני אדם לחנם. פתחו כלם ואמרו, הרחמן יצילנו, הרחמן יצילנו.

בא ראה, בתורה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, והנה בארוה שכתוב (שם ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום. והוא הסתכל בה פעם ושתים ושלש וארבע פעמים, ואחר כך אמר אותם, ואחר כך עשה בה מעשה, ללמד את בני אדם שלא יבאו לטעות בה, כמו שנאמר (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. וכנגד ארבע פעמים ההם שכתוב, אז ראה, ויספרה, הכינה, וגם חקרה – ברא הקדוש ברוך הוא את מה שברא. וטרם שהוציא את המעשה שלו, הכניס בראשונה ארבע תבות, שכתוב ב'ראשית ב'רא א'להים א'ת. הנה ארבע. ואחר כך השמים – הם כנגד ארבע הפעמים שהסתכל הקדוש ברוך הוא בתורה טרם יוציא את מעשהו למלאכתו.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו, ורבי אבא עמו, והיה מחמר איש אחד אחריהם. אמר רבי אבא, נפתח פתחים של תורה, שהרי השעה והזמן הוא להתתקן (להסתדר) בדרךנו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ויקרא יט) את שבתתי תשמרו. בא ראה, בששה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את העולם. וכל יום ויום גלה את מעשהו, ונתן כחו ביום ההוא. מתי גלה את מעשהו ונתן כחו? ביום הרביעי, משום שאותם שלשת הימים הראשונים, כלם היו נסתרים ולא התגלו. כיון שבא היום הרביעי, הוציא את המעשה והכח של כלם. שהרי אש ומים ורוח, אף על גב שהם שלשה יסודות עליונים, כלם תלויים, ולא התגלה המעשה שלהם עד שהארץ גלתה אותם, ואז נודעה האמנות של כל אחד מהם.

וְאָם תֹּאמַר, הֲרֵי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֶה הִיא, שְׁכַתּוֹב תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא, וְכַתּוֹב וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ! אֲלֵא זֶה, אִף עַל גַּב שְׁכַתּוֹב בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, זֶה הִיא רְבִיעִי, וְנִכְלָל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיְהִי אֶחָד בְּלִי פְרוּד. וְאַחַר כֵּן הַיּוֹם הַרְבִּיעִי הַתְּגַלָּה מַעֲשֶׂהוּ לְהוֹצִיא אֶמֶן לְאִמְנוֹתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִשּׁוֹם שֶׁהַיּוֹם הַרְבִּיעִי הוּא הַרְגֵל הַרְבִּיעִית שֶׁל הַכֶּסֶף הַעֲלִיּוֹן.

וְכֵן מַעֲשִׂיהֶם שֶׁל כָּלֵם, בֵּין הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים וּבֵין הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים, הָיוּ תְלוּיִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (בראשית ב) וַיִּכַּל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. זו הַשַּׁבָּת, וְזוּ הִיא הַרְגֵל הַרְבִּיעִית שֶׁל הַכֶּסֶף. וְאָם תֹּאמַר, אִם כֵּן, מָה זֶה אֶת שַׁבְּתֵי תְשׁוּמוֹ, פְּעָמִים? אֲלֵא שַׁבָּת שֶׁל עָרֵב שַׁבָּת וְהַשַּׁבָּת שֶׁל הַיּוֹם מִמָּשׁ אֵין לָהֶם פְּרוּד.

אָמַר [לָהֶם] אוֹתוֹ סוֹחֵר שֶׁהָיָה מְחַמֵּר אַחֲרֵיהֶם, וּמָה זֶה וּמִקְדָּשִׁי תִירָאוּ? אָמַר לוֹ, זֶה קְדוּשַׁת שַׁבָּת. אָמַר לוֹ, וּמָה זֶה קְדוּשַׁת שַׁבָּת? אָמַר לוֹ, זֶה הַקְדוּשָׁה שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, עֲשִׂיתָ שֶׁהַשַּׁבָּת אֵינָה קְדוּשָׁה, אֲלֵא קְדוּשַׁת שְׁשׁוּרָה עָלָיו מִלְּמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְכֵן זֶה, (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג לְקְדוּשַׁת ה' מְכַבֵּד. הַזְכִּיר שַׁבָּת לְחֹדֶר וְקְדוּשַׁת ה' לְחֹדֶר. אָמַר לוֹ, אִם כֵּן, מִי זֶה קְדוּשַׁת ה'? אָמַר לוֹ, הַקְדָּשָׁה שִׁיּוּרְדַת מִלְּמַעְלָה וְשׁוּרָה עָלָיו. אָמַר לוֹ, אִם הַקְדָּשָׁה שֶׁנִּמְשָׁכֶת מִלְּמַעְלָה נִקְרָאת מְכַבֵּד, נִרְאֶה שֶׁשַּׁבָּת אֵינָה מְכַבֵּד, וְכַתּוֹב וְכַבְּדוּהָ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי אַבָּא, הִנֵּחַ לוֹ לְאִישׁ הַזֶּה, שֶׁדָּבַר שֶׁל חֲכָמָה יֵשׁ בּוֹ שֶׁאֵינָנוּ יוֹדְעִים בּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אָמַר אֲתָה. פִּתַח וְאָמַר, (ויקרא יט) אֶת שַׁבְּתֵיךָ, אֶת – לְרִבּוֹת תַּחֲנוּם שַׁבָּת שֶׁהוּא אֲלָפִים אַמּוֹת לְכָל צֶדֶד, וּמִשּׁוֹם כֵּן רַבָּה אֶת. שַׁבְּתֵיךָ – [נ"א זו] שַׁבָּת הַעֲלִיּוֹנָה וְשַׁבָּת הַתַּחְתּוֹנָה, שֶׁהֵן שְׁתֵּי כְּלוּלוֹת יַחַד וְנִסְתָּרוֹת יַחַד.

נִשְׁאַרְהָ שַׁבָּת אַחֲרַת שֶׁלֹא נִזְכְּרָה וְהִיא בְּבוּשָׁה. אָמְרָה לְפָנָיו: רַבּוֹן הָעוֹלָם, מִיּוֹם שֶׁעָשִׂיתָ אוֹתִי נִקְרָאתִי שַׁבָּת, וְהַיּוֹם אֵינִי בְּלִי לִילָה. אָמַר לָהּ, בְּתִי, אֶת שַׁבָּת, וְשַׁבָּת קְרָאתִי לָךְ, אָבֵל הַרִינִי מִעֶטֶר אוֹתָךְ בַּעֲטָרָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה. הַעֲבִיר כְּרוֹז וְאָמַר מִקְדָּשִׁי תִירָאוּ.

וְזוֹ שַׁבָּת שֶׁל עָרֵב שַׁבָּת שֶׁהִיא יְרָאָה, וְשׁוּרָה בָּהּ יְרָאָה. וּמִי הוּא שֶׁהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא הַכֶּלֶל וְאָמַר אֲנִי ה'? וְאֲנִי שֶׁמַּעֲתִי מֵאַבָּא שֶׁאָמַר כֵּן, וְדִיֵּק אֶת – לְרִבּוֹת תַּחֲנוּם שַׁבָּת. שַׁבְּתֵיךָ – זֶה הַעֲגוּל

והרבוץ שבפנים, והם שנים. וכנגד אותם השנים יש שתי קדשות שיש לנו להזכיר, אחד ויכלו, ואחד קדוש.

ויכלו יש בו שלשים וחמש תבות, ובקדוש שאנו מקדשים יש שלשים וחמש תבות, והכל עולה לשבעים שמות שהקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל מתעטרים בהם. ומשום שהעגול והרבוץ הזה הם שבתתי, שניהם כלולים בשמור, שכתוב תשמרו. שהרי השבת העליונה כאן לא נכללה בשמור, אלא בזכור, שהרי המלך העליון מסתים בזכור, ועל זה נקרא מלך שהשלוש שלו. והשלוש שלו הוא זכור, ועל כן אין מחלקת למעלה.

משום ששני שלומות למטה – אחד יעקב, ואחד יוסף. ומשום כך כתוב פעמים (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב. לרחוק – זה יעקב. ולקרוב – זה יוסף. לרחוק, כמו שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי, (שמות ב) ותתצב אחתו מרחוק. ולקרוב, כמו שנאמר (דברים לב) חדשים מקרוב באו. מרחוק – זו הנקדה העליונה שעומדת בהיכלו.

ועל זה כתוב תשמרו, נכלל בשמור. ומקדשי תיראו – זו הנקדה שעומדת באמצע שיש לירא ממנה יותר מן הכל שענשו מיתה. והינו מה שכתוב (שמות לא) מחלליה מות יומת. מי הם מחלליה? מי שנכנס לתוך החלל של העגול והרבוץ למקום שאותה הנקדה שורה ופוגם בו – מות יומת. ועל זה כתוב תיראו. והנקדה ההיא נקראת אני, ועליה שורה אותו הנסתר העליון שלא התגלה. והינו ה', והכל אחד.

ירדו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו אותו. אמרו, ומה כל החכמה הזו יש תחת ידך ואתה מחמר אחרינו? אמרו לו, מי אתה? אמר להם, אל תשאלו מי אני, אלא אני ואתם נלך ונתעסק בתורה, וכל אחד יאמר דברי חכמה להאיר את הדרך. אמרו לו, מי נתן לך ללכת כאן ולהיות מחמר בחמורים? אמר להם, יו"ד עשתה קרב עם שתי אותיות, עם כ"ף וסמ"ך, להקשר עמי [נ"א יחד]. כ"ף לא רצתה להסתלק ולהקשר מאחר [נ"א במקום] שלא יכלה להיות רגע אחד אלא עמו. סמ"ך לא רצתה להסתלק, כדי לעזור לאותם הנופלים, שהרי בלי סמ"ך לא יכולים להיות.

יו"ד באה אלי יחידה, נשקה לי וּחִבְּקָה אוֹתִי, בְּכַתֵּה עִמִּי וְאָמְרָה לִי: בְּנִי, מָה אַעֲשֶׂה לָּךְ? אָבֵל הָרִי אָנִי מִסְתַּלְקֶת, וְאָנִי מִתְמַלֶּאת מִכֶּמֶה טוֹבוֹת וְאוֹתִיּוֹת נִסְתָּרוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְנִכְבְּדוֹת. לְאַחַר מִכֵּן אָבֵא אֵלַיךְ וְאֶסְעַד אוֹתְךָ, וְאַתָּן לָךְ נִחְלָה שֶׁל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת יוֹתֵר מֵאֵלוֹ שֶׁהִסְתַּלְקוּ, שֶׁהֵם י"ש, יו"ד עֲלִיוֹנָה וְשִׁי"ן עֲלִיוֹנָה, שְׂיֵהִיו לָךְ אוֹצְרוֹת מְלֵאִים מְכַל. וּמִשׁוּם כֵּךְ, בְּנִי, לָךְ וְתִהְיֶה מִחֲמַר חֲמוּרִים, וְעַל כֵּן אָנִי הוֹלֵךְ בְּכֶךְ.

שְׂמַחוּ רַבֵּי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי אָבָא, וּבְכוּ וְאָמְרוּ, לָךְ רַכְבּ, וְאָנִי נִחְמַר אַחֲרֶיךָ. אָמַר לָהֶם, וְלֹא אֶמְרֵתִי לָכֶם שְׂמֻצוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא עַד שְׂיֵבֵא אוֹתוֹ מִחֲמַר עַל הַחֲמוּרִים? אָמְרוּ לוֹ, הָרִי שְׂמֵךְ לֹא אֶמְרֶת לָנוּ, מְקוֹם בֵּית מוֹשֶׁבֶךָ מָה הוּא? אָמַר לָהֶם, מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבֵי הוּא טוֹב וּמְעַלָּה אֶצְלִי, וְהוּא מְגַדֵּל אֶחָד שְׁפוּרַח בְּאֹוִיר, גְּדוֹל וְנִכְבֵּד. וְאוֹתָם הַדָּרִים בּוֹ בְּמְגַדֵּל הַזֶּה – הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַנִּי אֶחָד, וְזֶה הוּא מְקוֹם בֵּית מוֹשְׁבֵי. וְגַלִּיתִי [נ"א וְעַלִּיתִי] מִשָּׁם, וְאָנִי מִחֲמַר עַל חֲמוּרִים. הִסְתַּכְּלוּ בּוֹ רַבֵּי אָבָא וְרַבֵּי אֶלְעָזָר, וְהִטְעִים לָהֶם אֶת דְּבָרָיו, שֶׁהִיוּ מִתּוֹקִים כְּמוֹ מִן וּדְבִשׁ. אָמְרוּ לוֹ, שָׁם אָבִיךָ אִם תֹּאמַר, נִנְשֵׁק אֶת עַפְרָה וְגַלִּיךָ. אָמַר לָהֶם, וְלָמָּה? אֵין דְּרַכֵּי לְהַתְּנָאוֹת בְּתוֹרָה

אָבֵל אָבִי הִיָּתָה דִּירְתוֹ בֵּינָם הַגְּדוֹל, וְהוּא הָיָה דָּג אֶחָד שֶׁהָיָה סוֹבֵב אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וְהָיָה גְּדוֹל וְנִכְבֵּד וְעַתִּיק יָמִים, עַד שֶׁהָיָה בּוֹלֵעַ אֶת כָּל שְׂאֵר הַדָּגִים שֶׁל הַיָּם, וְאַחַר כֵּךְ מוֹצִיא אוֹתָם חַיִּים וְקַיִמִים וּמְלֵאִים מִכָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְשָׁט אֶת הַיָּם בְּרַגְעַת אֶחָד בְּכַחוֹ, וְהוֹצִיא אוֹתִי כַּחַץ בְּיַד אִישׁ גְּבוּר, וְהִטְמִין אוֹתִי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂאֶמְרֵתִי לָכֶם, וְהוּא שָׁב לְמְקוֹמוֹ וְנִגְנַז בְּאוֹתוֹ הַיָּם.

הַבְּחִין רַבֵּי אֶלְעָזָר בְּדְבָרָיו. אָמַר לוֹ, אֵתָה הוּא בְּנוֹ שֶׁל הַמְּאוֹר הַקְּדוֹשׁ, אֵתָה הוּא בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוֹנָא הַזֶּקֶן, אֵתָה הוּא בְּנוֹ שֶׁל אֹר הַתּוֹרָה, וְאַתָּה מִחֲמַר אַחֲרֵינוּ?! בְּכוּ יַחַד וְנִשְׁקוּ לוֹ וְהִלְכוּ. אָמְרוּ לוֹ, הָאֵם נוֹחַ לְפָנֵי מוֹרְנוֹ לְהוֹדִיעַ לָנוּ אֶת שְׁמוֹ?

פְּתַח וְאָמַר, (שְׂמוּאֵל-ב כג) וּבְנֵיהוּ בֵּן יְהוֹדָע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ, וְהוּא יָפָה. אָבֵל הַפְּסוּק הַזֶּה בָּא לְהַרְאוֹת סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וּבְנֵיהוּ בֵּן יְהוֹדָע – עַל סוּד הַחֲכָמָה בָּא הַדְּבָר הַנִּסְתָּר הַהוּא, וְהַשֵּׁם גּוֹרֵם. בֵּן אִישׁ חַי – זֶה צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים.

רב פעלים – רבוץ כל המעשים וכל הכחות העליונים, משום שכלם יוצאים ממנו, הוא ה' צבאות, אות הוא בכל צבאיו, רשום הוא וגדול מן הכל. רב פעלים – הוא מקבצאל, האילן הגדול והנכבד גדול מהכל. מאיזה מקום יצא? מאיזו דרגה בא? חזר הכתוב ואמר, מקבצאל. הדרגה העליונה הנסתרת שעין לא ראתה וגו'. הדרגה שהכל בה, וכונסת לתוכה מתוך האור העליון, וממנה יוצא הכל. והוא היכל קדוש נסתר שכל הדרגות מקבצות ונסתרות בתוכו. ובגוף ההיכל הזה קיימים כל העולמות, וכל הצבאות הקדושים ממנו נזונים ועומדים על קיומם.

הוא הפה את שני אראל מואב. שני מקדשים היו עומדים בגללו ונזונו ממנו, מקדש ראשון ומקדש שני. כיון שהוא הסתלק, נמנע השפע שהיה שופע מלמעלה. כביכול הוא הפה אותם והחריב אותם והשמיד אותם, והפסא הגדול נפל. זהו שכתוב (יחזקאל א) ואני בתוך הגולה. הדרגה ההיא שנקראת אני, היא בתוך הגולה. למה? על נהר כבר. על נהר ששופע ויוצא שהפסיק מימיו ומעינותיו ולא משפיע כבראשונה.

זהו שכתוב (איוב יד) ונהר יחרב ויבש. יחרב – בבית ראשון, ויבש – בבית שני. ומשום כך הוא הפה את שני אראל מואב. [ס"א שהרי בראשונה] מואב, שהיו מאב שבשמים, ונחרבו והשמדו בגללו, וכל האורות שהיו מאירים לישראל, כלם נחשכו.

ועוד, הוא ירד והפה את הארי. בזמנים הראשונים כשהנהר הזה היה מושך את מימיו למטה, היו ישראל עומדים בשלמות, שזובחים זבחים וקרבנות לכפר על נפשם, ואז היה יורד מלמעלה דמות של אריה אחד, והיו רואים אותו על גבי המזבח רוכץ על טרפו, אוכל קרבנות כמו גבר חזק, וכל הכלבים היו מתחבאים מלפניו ולא יוצאים החוצה.

כיון שגרמו החטאים, הוא ירד לתוך הדרגות שלמטה, והרג את אותו האריה שלא רצה לתת לו את טרפו כבראשונה. כביכול הרג אותו. הוא הפה את הארי ודאי. לתוך הבור – לעיני הצד האחר הרע. כיון שראתה כך אותו הצד האחר, התגברה ושלחה כלב אחד לאכל את הקרבנות. ומה שמו של אותו הארי"ה? אוריאל, שפניו

פְּנֵי אֲרִיָּה. וּמָה שֵׁם אוֹתוֹ כָּלֵב? בְּלֶאֱדָן שְׁמוֹ, שְׂאִינוּ בְּכָלֵל שֶׁל אָדָם,
אֶלָּא כָּלֵב וּפְנֵי כָּלֵב.

בְּיוֹם הַשְּׁלֵג – בְּיוֹם שֶׁגִּרְמוּ הַחֲטָאִים וְהִדִּין גְּדוּן לְמַעְלָה מֵעַם בֵּית
הַדִּין הָעֲלִיּוֹן. וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלֵג. זֶה הַדִּין
הָעֲלִיּוֹן. לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁכָּל בֵּיתָהּ לָבַשׁ שָׁנִים, וְיִכּוֹל לְסַבֵּל אֵשׁ חֲזָקָה.
עַד כָּאֵן סוּד הַכְּתוּב.

מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? (שְׁמוּאֵל-ב' כג) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרֵי אִישׁ מִרְאָה.
כָּאֵן סוּד הַכְּתוּב בָּא לְהוֹדִיעַ, שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חָטְאוּ, הוּא
הַסְּתַלֵּק וּמִנַּע מֵהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת וְכָל הָאוֹרוֹת שֶׁהָיוּ מְאִירִים לָהֶם. הוּא
הִכָּה אֶת אִישׁ מִצְרֵי – זֶה הָאוֹר שֶׁל הָאוֹר הַהוּא שֶׁהָיָה מְאִיר לְיִשְׂרָאֵל.
וּמִי הוּא? מֹשֶׁה, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ב) וַתֹּאמְרֵנָה אִישׁ מִצְרֵי הֲצִילֵנוּ וְגו'.
וְשֵׁם נוֹלַד, וְשֵׁם הַתְּגַדֵּל, וְשֵׁם הַתְּעַלָּה לְאוֹר עֲלִיּוֹן.

אִישׁ מִרְאָה – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָר יב) וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת. אִישׁ – כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. כְּבִיכּוֹל בְּעֵלָה שֶׁל אוֹתוֹ מִרְאָה
כְּבוֹד ה', שֶׁזָּכָה לְהִנְהִיג אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת בְּכָל רְצוֹנוֹ בְּאֶרֶץ מַה שֶׁלֹּא
זָכָה אִישׁ אַחֵר.

וּבְיַד הַמִּצְרֵי חֲנִית – זֶה מִטָּה הָאֱלֹהִים שֶׁנִּמְסַר בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שְׁמוֹת יז) וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי. וְזֶה הַמִּטָּה שֶׁנִּבְרָא עָרַב שְׁבֵת בֵּין
הַשְּׁמֹשׁוֹת וְחִקּוּק בּוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַחֲקוּק הַקְּדוֹשׁ, וּבְזֶה חָטָא בְּסֻלַּע,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֻּלַּע בְּמִטְהוֹ פַּעַמִּים. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, לֹא לָזֶה נָתַתִּי לָךְ אֶת הַמִּטָּה שְׁלִי, חֲיִיךָ לֹא יִהְיֶה
בְּיָדְךָ מִכָּאֵן וְהִלָּאָה.

מִיָּד – וַיִּרְדּוּ אֵלָיו בְּשִׁבְט (שְׁמוּאֵל-ב' כג), בְּדִין הַקָּשָׁה, וַיִּגְזַל אֶת הַחֲנִית
מִיָּד הַמִּצְרֵי. שְׁמֵהּ שְׁעָה הִיא נִמְנָע מִמֶּנּוּ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ
לְעוֹלָמִים. וַיִּהְרָגְהוּ בְּחֲנִיתוֹ – עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא שֶׁהִכָּה בְּמִטָּה הַהוּא מֵת
וְלֹא נִכְנַס לְאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְנִמְנָע הָאוֹר הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל.

(שם) מִן הַשְּׁלֵשִׁים – הֵכִי נִכְבְּד, אֵלּוּ שְׁלֵשִׁים שָׁנָה עֲלִיוֹנִים שֶׁנִּטַּל מֵהֶם
וְהַשְּׁפִיעַ לְמִטָּה, וּמֵהֶם הוּא הָיָה לוֹקַח וּמִתְקַרֵּב.

וְאֵל הַשְּׁלֵשָׁה לֹא בָּא – הֵם הָיוּ בָּאִים אֵלָיו וְנוֹתְנִים לוֹ בְּרִצּוֹן הֵלֵב,
וְהוּא לֹא הָיָה בָּא אֵלֵיהֶם. וְאָף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִכְנַס בְּמִנְיָן
וְהַחֲשִׁבוֹן שְׁלֵהֶם, (שם) וַיִּשְׁמְהוּ דָּוִד אֶל מִשְׁמַעְתּוֹ. שֶׁלֹּא נִפְרָד מְלוּחַ

לבו לעולמים. אין להם פרוד לעולמים. דוד שם לבו אליו, והוא לא לדוד, משום שהתשבחות והשירים והאהבים שהלכנה עושה לשמש, היא מושכת אותו אליה שיהיה דיורו עמה, וזהו וישמהו דוד אל משמעתו.

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא לפניו. בין כך וכך לא ראו אותו. קמו והסתכלו לכל הצדדים ולא ראו אותו. ישבו ובכו ולא יכלו לדבר זה עם זה. אחר שעה אמר רבי אבא, ודאי זה ששנינו, שצדיקים הולכים ודברי תורה ביניהם, שאותם צדיקים של אותו העולם באים אליהם. ודאי זה הוא רב המנונא הזקן שבא אלינו מן העולם ההוא לגלות לנו את הדברים הללו, וטרם הפירוהו, הלך לו והתכסה מעמנו. קמו, והיו רוצים לרכב על החמורים ולא הלכו. רצו לרכב ולא הלכו. פחדו והניחו את החמורים. ועד היום היו קוראים לאותו המקום מקום החמורים.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. כמה הוא הטוב העליון והנכבד שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לבני אדם לאותם צדיקים עליונים יראי חטא שמשתדלים בתורה, כשנכנסים לאותו העולם. לא כתוב טובך, אלא רב טובך. ומי הוא? (שם קמה) זכר רב טובך יביעו. וזהו ענג החיים ששופעים מהעולם הבא לחי העולמים, שהוא זכר רב טובך. ודאי הוא (ישעיה סג) ורב טוב לבית ישראל וגו'.

עוד מה רב טובך, כאן נחקק סוד החכמה, וכל הסודות נכללו כאן. מ"ה - כמו שבארנו. רב - זה העץ גדול וחזק, משום שיש אילן אחר קטן ממנו, וזה הוא גדול ומכניסו לרום הרקיעים. טוב"ך - זה האור שנברא ביום הראשון. אשר צפנת ליראיך - משום שגנז אותו לצדיקים באותו העולם.

פעלת - זה גן העדן העליון, שכתוב (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה'. וזהו פעלת לחוסים בך. נגד בני אדם - זה גן העדן שלמטה שכל הצדיקים עומדים שם ברוח, שנתלבשה בלבוש יקר בצורה ודיוקן של העולם הזה, וזהו נגד בני אדם, באותה צורה של בני אדם שבעולם הזה, ונמצאים שם ופורחים באויר ועולים לתוך ישיבת הרקיע באותו גן העדן שלמעלה. ופורחים ורוחצים בטלי נהרות אפרסמון טהור, ויורדים ושורים למטה. ולפעמים נראים נגד

בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת לָהֶם נִסִּים כְּמוֹ מַלְאָכִים עֲלִיּוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁרְאִינוּ עֲכָשׁוּ
אֶת אֹר הַמָּאוֹר הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא זָכִינוּ לְהִסְתַּכֵּל וּלְדַעַת בְּסוּדוֹת שֶׁל
חֲכָמָה יוֹתֵר.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שופטים ג) וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל אֲשֶׁתוֹ מוֹת נָמוֹת כִּי
אֱלֹהִים רְאִינוּ. אַף עַל גַּב שֶׁמְנוּחַ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַה מַּעֲשֵׂהוּ –
אָמַר, הוֹאִיל וְכָתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי, וְדַאי אָנּוּ רְאִינוּ,
וּמִשׁוֹם כֶּף מוֹת נָמוֹת. וְאָנּוּ רְאִינוּ וְזָכִינוּ לְאוֹר הַזֶּה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עִמָּנוּ
וּנְתַקִּים בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלַח אוֹתוֹ אֵלֵינוּ לְהוֹדִיעֵנוּ
סוּדוֹת שֶׁל הַחֲכָמָה שֶׁגְּלָה, אֲשֶׁרֵי חֲלָקָנוּ.

הַלְכוּ. הַגִּיעוּ לְהַר אֶחָד וְהִיתָה הַשֶּׁמֶשׁ נוֹטָה. הַתְּחִילוּ עֲנֹפֵי הָאֵילָן
שֶׁל הָהָר לְהַקִּישׁ זֶה עִם זֶה וְאָמְרוּ שִׁירָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים,
שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד חֲזָק שֶׁהָיָה אוֹמֵר: בְּנֵי אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים, אוֹתָם
שֶׁהַתְּפֹזְרוּ בֵּין הַחַיִּים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם מְאוֹרוֹת בְּנֵי הַיְשִׁיבָה,
הַתְּקַבְּצוּ לְמִקּוֹמָם לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם רַבּוֹנְכֶם בַּתּוֹרָה. פָּחְדוּ אֵלּוּ וְעָמְדוּ
בְּמִקּוֹמָם וַיִּשְׁבּוּ. בִּינְתִים יֵצֵא קוֹל כְּמוֹ מִקְדָּם וְאָמַר: סְלַעִים חֲזָקִים
פְּטִישִׁים רְמִים, הִנֵּה בַעַל הַגִּוֹנִים מְרָקֵם בְּצִיּוּרִים עוֹמֵד עַל כֶּסֶף
הַשְּׁלֵטוֹן, הַכְּנִסוּ וְהַתְּקַבְּצוּ.

בַּשָּׁעָה הַהִיא שָׁמְעוּ אֶת קוֹל עֲנֹפֵי הָאֵילָנוֹת חֲזָק וְתַקִּיף, וְהָיוּ
אוֹמְרִים, (תהלים קט) קוֹל ה' שׁוֹבֵר אֲרָזִים. נִפְלוּ עַל פְּנֵיהֶם רַבִּי
אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וּפְחַד רַב נִפְלַעְלֵיהֶם. קָמוּ בַּחֲפֹזוֹן וְהִלְכוּ, וְלֹא
שָׁמְעוּ דָבָר. יֵצְאוּ מִן הָהָר וְהִלְכוּ.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית רַבִּי יוֹסִי בֶן רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא, רָאוּ שֵׁם אֶת
רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. שָׁמְחוּ. שָׁמַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְאָמַר
לָהֶם, וְדַאי דֶרֶךְ שֶׁל נִסִּים וְאוֹתוֹת עֲלִיּוֹנִים עֲבַרְתֶּם, שְׁאֲנִי יִשְׁנָתִי כְּאֵן,
וְרֵאִיתִי אֶתְכֶם וְאֶת בְּנֵיהֶוּ בֶן יְהוּדֵי עֲשׂוֹלַח לְכֶם שְׁתִּי עֲטָרוֹת עַל
יְדֵי זָקֵן אֶחָד לְעֲטָרְכֶם. וְדַאי שֶׁבְּדֶרֶךְ הַזֶּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה.
וְעוֹד, שֶׁרֵאִיתִי אֶת פְּנֵיכֶם מִשְׁנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִפָּה אִמְרָתְכֶם, שֶׁחֲכֶם
עֲדִיף מִנְּבִיא.

בֵּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְשֵׁם אֶת רֵאשׁוֹ בֵּין בְּרַכִּי אָבִיו וְסִפֵּר [לוֹ] הַמַּעֲשֵׂה.
פָּחַד רַבִּי שֶׁמְעוֹן וּבִכָּה. אָמַר (חבקוק ג) ה' שֶׁמְעַתִּי שֶׁמְעַף יִרְאֵתִי.
אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר חֲבִקּוּק בְּשָׁעָה שֶׁרָאָה מִיִּתְּנוּ וְהַתְּקִים עַל יְדֵי
אֱלִישֶׁע. לְמָה נִקְרָא חֲבִקּוּק? מִשׁוֹם שֶׁכָּתוּב (מלכים ב ד) לְמוֹעֵד הַזֶּה

כַּעַת חַיָּה אֶת חֻבְקַת בֶּן. וְזֶה הָיָה בְּנֵה שֶׁל הַשּׁוֹנְמִית. וּשְׁנֵי חֻבּוּקִים הָיוּ – אֶחָד שֶׁל אָמוּ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁע, שֶׁכְּתוּב (סו) וַיֵּשֶׁם פִּיּו עַל פִּיּו. **מִצְאָנוּ** בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שֵׁם חֻקוֹק שֶׁשְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת חֻקוֹקִים עָלָיו בְּתַבּוֹת, מִשּׁוּם שְׁאוֹתִיּוֹת הָא"ב שֶׁחֻקֵּק בּוֹ אָבִיו בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּשִׁמַּת, פָּרְחוּ מִמֶּנּוּ. וְכַעַת כְּשֶׁאֱלִישֶׁע חֻבַּק אוֹתוֹ, חֻקֵּק בּוֹ כָּל אוֹתוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם הַשְּׁמוֹת, וְהָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם הַשְּׁמוֹת הִלְלוּ הַחֻקוֹקִים הֵם מְאֵתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. וְאֵת כָּל הָאוֹתִיּוֹת חֻקֵּק בְּרוּחוֹ [נ"א בְּדַבּוּר] אֱלִישֶׁע, כְּדִי לְהַעֲמִידוֹ בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבָעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת. וְקָרָא לוֹ חֻבְקוֹק, הַשֵּׁם שֶׁמְשָׁלִים אֶת כָּל הַצְּדָדִים, מְשָׁלִים אֶת הַחֻבּוּקִים, כְּמַבָּאָר. וְהַשְּׁלִים לְסוּד שֶׁל מְאֵתִים וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. בְּתַבּוֹת הַתְּקִיּוֹת לְהַחֲזִיר אֶת רוּחוֹ, וּבְאוֹתִיּוֹת הַתְּקִיּוֹת כָּל גּוֹפּוֹ עַל קִיּוּמוֹ, וְעַל כֵּן נִקְרָא חֻבְקוֹק.

וְהוּא אָמַר (חֻבְקוֹק א) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי. שְׁמַעְתִּי מֵהַיָּה מֵהַיָּה לִי שְׁטַעַמְתִּי מֵהָעוֹלָם הַהוּא וּפְחַדְתִּי. הַתְּחִיל לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל נַפְשׁוֹ וְאָמַר, ה', פְּעֵלְךָ שְׁעֵשִׂיתָ לִי, בְּקָרֵב שָׁנִים יְהִי חַיִּיהוּ. כְּמוֹ חַיִּיו. וְכָל מִי שֶׁנִּקְשָׁר בְּאוֹתָן הַשָּׁנִים הַקְּדָמוֹנִיּוֹת, הַחַיִּים נִקְשָׁרִים בּוֹ. בְּקָרֵב שָׁנִים תּוֹדִיעַ לְאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁאֵין בָּהּ חַיִּים כָּלָל.

בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אֵף אֲנִי מִמֶּה שֶׁשְׁמַעְתִּי פְּחַדְתִּי מֵהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָרִים יָדוּ עַל רֵאשׁוֹ וְאָמַר, וּמָה רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן, אוֹר הַתּוֹרָה, אַתָּם זְכִיתֶם לְרֵאוֹת פָּנִים בְּפָנִים, וְלֹא זְכִיתִי בּוֹ. נָפַל עַל פָּנָיו וְרָאָה אוֹתוֹ עוֹקֵר הָרִים מְאִיר נְרוֹת בְּהִיכַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. אָמַר לוֹ, רַבִּי, בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם תְּהִיּוּ שְׁכָנִים בְּעַלֵּי הוֹרָאָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֵהַיּוֹם הַהוּא הָיָה קוֹרָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וּלְרַבִּי אַבָּא פְּנִיא"ל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית לב) כִּי רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים.

בְּרֵאשִׁוֹת. רַבִּי חַיִּיא פְּתַח, (תְּהִלִּים קיא) רֵאשִׁית חֻכְמָה יִרְאֵת ה' שֶׁכָּל טוֹב לְכָל עֲשִׂיָהֶם תְּהִלָּתוֹ עֲמֻדַת לְעַד. רֵאשִׁית חֻכְמָה, פְּסוּק זֶה כֵּן צָרִיךְ לְכַתֵּב: סוּף חֻכְמָה יִרְאֵת ה', בְּגִלְל שִׁירָאֵת ה' הִיא סוּף חֻכְמָה. [נ"א אֶלָּא הִיא רֵאשִׁית] לְהַכְנִס לְתוֹךְ הַדְּרָגָה שֶׁל חֻכְמָה עָלִינוּנָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (סו קיח) פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק. זֶה הַשַּׁעַר לְה', וְדַאי. שְׂאֵם לֹא יִכְנַס בְּשַׁעַר זֶה, לֹא יִכְנַס לְעוֹלָמִים. (מְשָׁל) לְמֶלֶךְ עָלִיוֹן שֶׁהוּא עָלִיוֹן נִסְתָּר וּגְנוּז, וְעֲשֵׂה לוֹ שַׁעֲרִים אֶלָּה עַל אֶלָּה, וּבְסוּף כָּל

השְׁעָרִים עָשָׂה שְׁעַר אֶחָד בְּכַמָּה מְנַעוּלִים, בְּכַמָּה פְּתָחִים, בְּכַמָּה
הֵיכָלוֹת אֱלֹהֵי עַל אֱלֹהֵי, וְאָמַר: כָּל מִי שְׁרוּצָה לְהַכְנִס אֵלַי – שְׁעַר זֶה
יְהִי רֵאשׁוֹן לְגַבִּי. מִי שֶׁיִּכְנָס בְּשְׁעַר זֶה – יִכְנָס. גַּם כִּי שְׁעַר רֵאשׁוֹן
לְחֻכְמָה עֲלִיּוֹנָה, יִרְאֵת ה' הִיא. וְזוֹהֵי רֵאשִׁית.

ב, שְׁנַיִם הֵם שְׁמֵת־חִבְרִים כְּאֶחָד, וְאֱלֹהֵי שְׁתֵּי נִקְדוּת – אֶחָד גְּנוּז
וְנִסְתָּר, וְאֶחָד עוֹמֵד בְּהִתְגַּלּוּת. וּבְגִלָּל שְׁאִין לָהֶם פְּרוּד נִקְרָאִים
רֵאשִׁית, אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם. מִי שְׁנוּטֵל זֶה נוּטֵל זֶה, וְהַכֵּל אֶחָד. שְׁהַרִי
הוּא וְשְׁמוֹ אֶחָד, שְׁפָתוֹב (שם פג) וְיִדְעוּ כִּי אֵתָה ה' שְׁמֵךְ לְבַדְךָ. לְמָה
נִקְרָא יִרְאֵת ה'? בְּגִלָּל שֶׁהוּא עֵץ שֶׁל טוֹב וְרָע. זָכָה בֶּן הָאָדָם – הֵנָּה
טוֹב. וְאִם לֹא זָכָה – הֵנָּה רָע. וְלִכֵּן שׁוֹרָה בְּמִקּוֹם זֶה יִרְאֵה, וְזֶה שְׁעַר
לְהַכְנִס לְכָל טוֹב שְׁבָעוּלָם. שְׁכָל טוֹב – אֱלֹהֵי שְׁנַיִ שְׁעָרִים שֶׁהֵם כְּאֶחָד.

רבי יוסי אָמַר, שְׁכָל טוֹב – זֶה עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא שְׁכָל טוֹב בְּלִי רָע
כָּלֵל. וְעַל שְׁלֹא שׁוֹרָה בּוֹ רָע הוּא שְׁכָל טוֹב בְּלֹא רָע. לְכָל
עֲשִׂיָּהֶם – אֵלּוֹ חֲסָדֵי דוֹד הַנְּאֻמָּנִים, תּוֹמְכֵי הַתּוֹרָה. וְאוֹתָם תּוֹמְכֵי
הַתּוֹרָה כְּבִיכּוֹל הֵם עוֹשִׂים. כָּל אֵלּוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֵין בָּהֶם עֲשִׂיָּה
בְּעוֹד שְׁעוֹסְקִים בָּהּ. אוֹתָם שְׁתּוֹמְכִים בָּהֶם יֵשׁ בָּהֶם עֲשִׂיָּה, וּבְכַח זֶה
כְּתוּב תְּהַלְתּוּ עֲמֻדָת לְעַד, וְעוֹמֵד הַכֶּסֶּא עַל עֲמֻדוֹ כְּרֵאוּי.

גְּדַל הַחַיּוֹב עַל כָּל אֶחָד אֲשֶׁר נִקְרָא בְּשֵׁם "יִשְׂרָאֵל" לְלַמֵּד בְּסֵפֶר הַזֶּהר זְקֻנִים עִם
נְעָרִים, הַקְּטָנִים עִם הַגְּדוּלִים, עֲשִׂיר וְאַבְיוֹן, גְּאוּנִים עִם הַגְּדוּלִים, חֻכְמִים עִם
הַמּוֹנִים וְצֹאן קִדְשִׁים, מִקְּטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחֻנוּךְ וַיְהִי נְצוּלִים מִכָּל פְּגָעִים רָעִים

(א) קְרוֹב לִימוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֶפְלוֹ נְעָרִים יִדְעוּ נִסְתָּרוֹת

אָמַר לוֹן רַבִּי שְׁמַעוֹן לִית רְעוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדֵא דִיתְגַּלִּי כָּל כִּי
לְעֻלְמָא, וְכַד יְהֵא קְרִיב לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא אֶפְילוֹ רַבִּי דְעֻלְמָא זְמִינִי לְאַשְׁכַּחָא
טְמִירִין דְחֻכְמָתָא וְלִמְנַדַּע בֵּיהּ קִצִּין וְחוּשְׁבָנִין, וּבְהֵהוּא זְמַנָּא אֶתְגַּלִּיא לְכָלֵא.

[מְרַגּוּם לְשׁוֹן הַקְּדוּשָׁה:] אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה
שְׁיִתְגַּלֶּה לְעוֹלָם כָּל כִּי, וְכִשְׂיִהֶיהָ קְרוֹב לִימוֹת הַמְּשִׁיחַ אֶפְלוֹ נְעָרִים שְׁבָעוּלָם
עֲתִידִים לְמַצֵּא נִסְתָּרוֹת שֶׁל הַחֻכְמָה וְלִדְעַת עַל יְדוֹ קִצִּים וְחוּשְׁבוֹנוֹת, וּבְאוֹתוֹ
הַזְּמַן יִתְגַּלֶּה לְכָל.
(זֶהר הַקְּדוּשׁ פְּרֻשַׁת וִירָא דִּף קִיח.)

רבי שמעון היה יושב ועוסק בתורה בלילה שהפלה מתחברת בבעלה. ששנינו, כל אותם החברים בני היכל הכלה, הצטרכו באותו לילה שהפלה עתידה להיות למחרת בתוך החפה עם בעלה להיות עמה כל אותו הלילה, ולשמח עמה בתקוניה שהיא מתתקנת לעסק בתורה, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובדרשות הפסוקים ובסודות החכמה, בגלל שאלו הם תקוניה ותכשיטה, והיא ועלמותיה נכנסת ועומדת על ראשיהם ומתתקנת בהם, ושמחה בהם כל אותו הלילה, ולמחרת לא נכנסת לחפה אלא יחד אתם. ואלה נקראים בני החפה. וכיון שנכנסת לחפה, הקדוש ברוך הוא שואל עליהם ומברך אותם, ומעטר אותם בעטרת הכלה. אשרי חלקם.

והיה רבי שמעון וכל החברים מרננים ברנת התורה ומחדשים דברי תורה כל אחד ואחד מהם, והיה שמח רבי שמעון וכל שאר החברים. אמר להם רבי שמעון, בני, אשרי חלקכם, בגלל שמחר לא תפנס הכלה לחפה אלא יחד אתכם. בגלל שכלם שמתקנים תקוניה בלילה הזה ושמחים בה, כלם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרונות, והקדוש ברוך הוא מברכם בשבעים ברכות ועטרות של עולם העליון.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים ט) השמים מספרים כבוד אל וכו'. פסוק זה הרי העמדהו. אבל בזמן זה שהפלה מתעוררת להכנס לחפה, למחרת מתתקנת ומאירה בקשויטה יחד עם החברים ששמחו עמה כל אותו הלילה, והיא שמחה אתם. ולמחרת כמה אוכלוסים, צבאות ומרכבות חילות ומחנות אתה, והיא וכלם מחכים לכל אחד ואחד שתקנו אותה בלילה הזה. כיון שמתחברים כאחד והיא רואה את בעלה, מה כתוב? השמים מספרים כבוד אל. השמים – זה החתן שנכנס לחפה. מספרים – מאירים כזהר הספיר שמאיר וזוהר מסוף העולם ועד סוף העולם.

כבוד אל – זה כבוד פלה שנקרא אל, שכתוב (תהלים ט) ואל זועם בכל יום. בכל ימי השנה נקרא אל, וכעת כשהרי נכנסת לחפה, נקרא כבוד ונקרא אל. כבוד על כבוד. אור על אור. שלטון על

שְׁלוֹטוֹן. וְאִזּוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַשָּׁמַיִם נִכְנָס לַחֲפָה וּבָא וּמְאִיר לָהּ, כָּל אוֹתָם הַחֲבָרִים שֶׁהִתְקִינוּ אוֹתָהּ, כָּלֵם מִתְּפָרְשִׁים בְּשִׁמוֹתָם שָׁם, וְזֶהוּ שְׁכָתוּב וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הֶרְקִיעַ. מַעֲשֵׂה יָדָיו – אֵלֶּה אוֹתָם בְּעֲלֵי קִיּוֹם הַבְּרִית יַחַד עִם הַכֶּלֶה. וְאוֹתָם בְּעֲלֵי קִיּוֹם הַבְּרִית נִקְרָאִים מַעֲשֵׂה יָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמַעֲשֵׂה יָדָיו כּוֹנְנָהוּ, זֶה בְּרִית הַקִּיּוֹמֹת שֶׁחֲתוּמָהּ בְּבֶשֶׂר בֶּן הָאָדָם.

רַב הַמְּנוּנָא הִזְקֵן אָמַר כֶּךָ, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ – שְׁלֵא יִתֵּן בֶּן אָדָם אֶת פִּיו לְהִבְיֵא לְהִרְהוֹר רַע וַיִּגְרַם לְהַחֲטִיא אוֹתוֹ בְּשָׂר קֹדֶשׁ שֶׁחֲתוּם בּוֹ בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, שָׁאֵם עוֹשֶׂה כֶּךָ, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְגִיּוֹנָם. וְאוֹתוֹ מְמַנֶּה עַל הַגִּיּוֹנָם דּוּמ"ה שְׁמוֹ, וְכַמָּה רַבּוֹאוֹת שֶׁל מְלֶאכִי חֲבֵלָה יַחַד אִתּוֹ, וְעוֹמֵד עַל פֶּתַח הַגִּיּוֹנָם, וְכָל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ בְּרִית הַקֹּדֶשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵין לוֹ רְשׁוּת לְקַרֵּב אֲלֵיהֶם.

דָּוִד הַמֶּלֶךְ, בְּשָׁעָה שֶׁקָּרָה לוֹ אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה, פָּחַד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָלָה דּוּמ"ה לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, כָּתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת אִשְׁתּוֹ אִישׁ, וְכָתוּב (שם יח) וְאֵל אִשְׁתּוֹ עֲמִיתָךְ וְכו'. דָּוִד שֶׁקִּלְקַל בְּרִית בְּעֵרְוָה מֵהוּ (מה דינו)? אָמַר לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: דָּוִד צָדִיק הוּא, וּבְרִית הַקֹּדֶשׁ עַל תְּקוּנָתוֹ עוֹמֵד, שֶׁהָרִי לְפָנֵי גְלוּי שֶׁמְזַמְּנֵת לוֹ בַּת שְׁבַע מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ: אִם לְפָנֶיךָ גְלוּי – לְפָנָיו לֹא גְלוּי! אָמַר לוֹ: וְעוֹד בְּהִתַּר הָיָה מֵהַ שְׁהִיָּה, שְׁהִיָּה כָּל אֵלּוּ שְׁעוֹלִים לְקַרֵּב, לֹא עוֹלָה אֶחָד מֵהֶם עַד שֶׁפּוֹטֵר אֶשְׁתּוֹ בְּגֵט. אָמַר לוֹ: אִם כֶּךָ, הִיָּה לוֹ לְחֻכּוֹת שְׁלֹשָׁה חֻדָּשִׁים, וְלֹא חֶפֶה. אָמַר לוֹ: בְּמָה עוֹמֵד הַדָּבָר? בְּמָקוֹם שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁהִיא מְעַבְרָת, וְגְלוּי לְפָנֵי שְׁאוּרֵיהָ לֹא קָרַב אֲלֶיהָ מֵעוֹלָם, שֶׁהָרִי שְׁמִי חֲתוּם בַּתּוֹכּוֹ לְעֵדוּת. כָּתוּב אוּרֵיהָ, וְכָתוּב אוּרֵיהּ. שְׁמִי חֲתוּם עִמּוֹ, שְׁלֵא שְׁמִשׁ בָּהּ לְעוֹלָמִים. אָמַר לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, זֶה מֵהַ שְׁאֲמַרְתָּ – אִם לְפָנֶיךָ גְלוּי שְׁאוּרֵיהָ לֹא שָׁכַב עִמָּהּ, לְפָנָיו הֵאֵם גְלוּי? הִיָּה לוֹ לְחֻכּוֹת לֵה שְׁלֹשָׁה חֻדָּשִׁים. וְעוֹד, אִם יָדַע שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא שָׁכַב עִמָּהּ, אִזּוּ לְמָה שָׁלַח לוֹ דָּוִד וְצִוָּה עָלָיו לְשִׁמֵּשׁ עִם אֶשְׁתּוֹ, שְׁכָתוּב (שמואל-ב יא) רַד לְבֵיתְךָ וּרְחַץ רַגְלֶיךָ?

אָמַר לוֹ: וְדָאִי לֹא יָדַע, אֲבָל חֶפֶה יוֹתֵר מִשְׁלֹשָׁה חֻדָּשִׁים, שֶׁהָרִי אַרְבַּעַת חֻדָּשִׁים הָיוּ, שֶׁכֶּךָ לְמַדְנּוֹ, בְּעֵשְׂרִים וְחֲמֵשָׁה בְּנִיּוֹן הַעֲבִיר דָּוִד כְּרוּז בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ עִם יוֹאֵב בְּשַׁבְעָה יָמִים שֶׁבְּסִיּוֹן,

והִלְכוּ וְהִשְׁחִיתוּ אֶרֶץ בְּנֵי עֲמוּנָה. שָׁהוּ שָׁם סִיּוֹן תַּמּוּז אָב וְאֶלּוּל, וּבְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּאֶלּוּל הָיָה מָה שֶׁהָיָה עִם בֵּת שָׁבַע, וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים מָחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ חֲטָא. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים בְּשָׁבָעָה בְּאֶדְר הָעֵבֶר כְּרוּז, וְהִתְכַּנְּסוּ בַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר בְּאֵיר, וּבַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר בְּאֶלּוּל הָיָה מָה שֶׁהָיָה עִם בֵּת שָׁבַע, וּבַיּוֹם הַכַּפּוּרִים הִתְבַּשֵּׁר (שם יב) גַּם ה' הָעֵבֶר חֲטָאתָךְ לֹא תָמוּת. מָה זֶה לֹא תָמוּת? לֹא תָמוּת בְּיַד דּוּמָה.

אָמַר דּוּמָה: רְבוּן הָעוֹלָם, הֲרִי דָבַר אֶחָד יֵשׁ לִי אֵלָיו, שֶׁהוּא פָתַח פִּיו וְאָמַר (שם) חִי ה' כִּי בֵּן מָוֶת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת, וְהוּא דָן אֶת נַפְשׁוֹ. טְרוּנְיָא יֵשׁ לִי עָלָיו. אָמַר לוֹ: אֵין לָךְ רְשׁוּת, שֶׁהֲרִי הוֹדֵה לְפָנָי וְאָמַר חֲטָאתִי לָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא חֲטָא. אָבַל בְּמָה שֶׁחֲטָא בְּאוּרְיָה, עָנַשׁ כְּתַבְתִּי עָלָיו וְקִבַּל. מִיָּד חָזַר דּוּמָה לְמִקּוֹמוֹ בְּפָחֵי נַפְשׁוֹ. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד, (תהלים צד) לוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִּי כַמְעַט שְׁכָנָה דּוּמָה נַפְשִׁי. לוֹלִי ה' עֲזָרְתָה לִּי שֶׁהָיָה אֶפְסוּרְפוֹס שְׁלִי, כַמְעַט שְׁכָנָה וְכוּ'. מָה זֶה כַמְעַט? כְּמוֹ חוּט דֶק כְּמוֹ הַשְּׁעוּר שֵׁישׁ בֵּינִי וּבֵין הַצַּד הָאֲחֵר, כְּאוֹתוֹ שְׁעוּר הָיָה שְׁלֹא שְׁכָנָה דּוּמָה נַפְשִׁי.

וְרַבֵּן צְרִיף בֶּן אָדָם לְהַשְׁמֵר שְׁלֹא יֵאמַר דָּבַר בְּדוֹד, בְּגִלְל שְׁלֹא יוּכַל לֵאמֹר לְדוּמָה (קהלת ה) כִּי שָׁגְגָה הִיא, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְדָוִד וְנִצַּח אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִין. לְמָה יִקְצַף הָאֱלֹהִים עַל קוֹלְךָ – עַל אוֹתוֹ קוֹל שֶׁהוּא אָמַר, וְחִבַּל אֶת מַעֲשֵׂה יְדִיךָ – זֶה בְּשֵׁר קָדַשׁ בְּרִית הַקָּדוֹשׁ שֶׁפָּגַם וְנִמְשַׁךְ בְּגִיחָנָם עַל יְדֵי דּוּמָה. וּבְגִלְל זֶה (תהלים ט) וּמַעֲשֵׂה יְדִיו מִגִּיד הַרְקִיעַ. אֵלּוּ אוֹתָם הַחֲבָרִים שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִם הַכֹּלָה הַזֶּה וּבְעֵלֵי בְרִיתָהּ, מִגִּיד וְרוּשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד. מִי הַרְקִיעַ? זֶהוּ הַרְקִיעַ שְׁבוּ חֲמָה וּלְבָנָה וְכוּכְבִּים וּמְזֻלוֹת, וְזֶהוּ סֵפֶר זְכָרוֹן, הוּא מִגִּיד וְרוּשָׁם אוֹתָם וְכוּתֵב אוֹתָם לְהִיּוֹת בְּנֵי הַהִיכָל וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנָם תָּמִיד.

יוֹם לְיוֹם יִבִיעַ אָמַר (שם) – יוֹם קָדוֹשׁ מֵאוֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמְּלָךְ, מְשַׁבְּחִים אוֹתָם הַחֲבָרִים וְאוֹמְרִים אוֹתוֹ דָּבַר שֶׁאָמַר כָּל אֶחָד לְחֲבָרוֹ. יוֹם לְיוֹם יִבִיעַ אוֹתוֹ אָמַר וּמְשַׁבְּחוּ, וְלִילָה לְלִילָה – כָּל דְרָגָה שֶׁמְשַׁלְּמַת [נ"א שְׁשׁוֹלְטַת] בְּלִילָה מְשַׁבַּח זֶה לְזֶה אוֹתוֹ דַּעַת שֶׁל כָּל אֶחָד מִחֲבָרוֹ, וּבְשִׁלְמוֹת [ס"א וּבְאֵהָבָה] רַבָּה נַעֲשִׂים לָהֶם חֲבָרִים וְאוֹהָבִים.

איין אָמַר וְאִין דְּבָרִים – בְּשָׂאָר דְּבָרֵי הָעוֹלָם, שְׁלֵא נִשְׁמָעִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְלֹא צָרִיךְ לְשִׁמְעָם. אָבָל הַדְּבָרִים הַלְלוּ, בְּכָל הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹם. עוֹשִׂים מְדִידָה, אוֹתָם דְּבָרִים מְדוֹרִים עֲלִיוֹנִים וּמְדוֹרִים תַּחְתּוֹנִים, מֵאֵלָה נֶעֱשִׂים רְקִיעִים, וּמֵאֵלָה הָאָרֶץ, מֵאוֹתוֹ הַשֶּׁבַח. וְאִם תֹּאמַר שְׂאוֹתָם דְּבָרִים בְּמָקוֹם אֶחָד מְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם – בְּקֶצֶה תֵּבֵל מְלִיָּהֶם. וְכִיּוֹן שְׁנַעֲשִׂים מֵהֶם רְקִיעִים, מִי שׁוֹרָה בְּהֶם? חֲזַר וְאָמַר, לְשִׁמְשׁ שָׁם אֵהֵל בְּהֶם. אוֹתוֹ שְׁמֵשׁ, קְדוֹשׁ שָׁם מְדוֹרוֹ וּמִשְׁכָּנוֹ בְּהֶם וּמִתְעַטֵּר בְּהֶם.

בִּיּוֹן שְׁשׁוֹרָה בְּאוֹתָם רְקִיעִים וּמִתְעַטֵּר בְּהֶם, אָזִי – וְהוּא כְּחֹתֵן יֵצֵא מִחֶפְתּוֹ. שְׁמַח וְרֵץ בְּאוֹתָם רְקִיעִים. יוֹצֵא מֵהֶם וְרֵץ לְתוֹךְ מְגִדָּל אֶחָד אַחֵר בְּמָקוֹם אַחֵר. מְקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ – וְדַאי מְעוֹלָם עֲלִיוֹן יוֹצֵא וּבָא, שֶׁהוּא קֶצֶה הַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה. וְתִקּוּפְתּוֹ – מִי זֶה תִּקּוּפְתּוֹ? זֶה קֶצֶה הַשָּׁמַיִם לְמַטָּה, שֶׁהִיא תִּקּוּפַת הַשָּׁנָה שְׁסוֹבְבַת אֶת כָּל הָאֵיבָרִים, וּמִתְקַשְׂרֶת מִן הַשָּׁמַיִם עַד רְקִיעַ זֶה. וְאִין נִסְתָּר מִחֶמְתּוֹ – שְׂאוֹתָהּ תִּקּוּפָה זֹו וְתִקּוּפַת הַשָּׁמַיִם שְׁמִסּוּבָב בְּכָל צַד.

וְאִין נִסְתָּר – אִין מִי שְׁמִתְכַפֵּסָה מִמֶּנּוּ מְכָל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁהִיוּ כָּלָם מְקִיפּוֹת וּבָאוֹת אֵלָיו, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אִין מִי שְׁמִתְכַפֵּסָה מִמֶּנּוּ. מִחֶמְתּוֹ – בְּשַׁעַה שְׁמִתְחַמֵּם וְשָׁב (וּמִשְׁתַּוֵּקֵק) לְגִבְיָהֶם בְּתִשּׁוּבָה (בְּתִשּׁוּקָה) שְׁלָמָה, כָּל הַשֶּׁבַח הַזֶּה וְכָל הָעֲלוּי הַזֶּה בְּגִלְלַת הַתּוֹרָה הוּא, שְׁכָתוּב תּוֹרַת ה' תְּמִימָה. שֵׁשׁ פְּעָמִים כְּתוּב כָּאֵן ה', וְשֵׁשׁ פְּסוּקִים מִן "הַשָּׁמַיִם מְסֻפְרִים" עַד "תּוֹרַת ה' תְּמִימָה". וְעַל סוּד זֶה כְּתוּב בְּרֵאשִׁית – הֲרִי שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת. בְּרֵא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ – הֲרִי שֵׁשׁ תִּבּוֹת. פְּסוּקִים אַחֲרִים כְּנֶגֶד שֵׁשׁ פְּעָמִים ה'. שֵׁשׁ פְּסוּקִים בְּגִלְלַת שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל כָּאֵן. שֵׁשׁ שְׁמוֹת בְּגִלְלַת שֵׁשׁ תִּבּוֹת שֶׁל כָּאֵן.

בְּעוֹדָם יוֹשְׁבִים, נִכְנָסוּ רַבֵּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְרַבֵּי אַבְבָּא. אָמַר לְהֶם, וְדַאי פָּנֵי הַשְּׁכִינָה בָּאוּ, וְלִכֵּן קָרָאנוּ לָכֶם פְּנִיא"ל, שֶׁהֲרִי רְאִיתֶם אֶת הַשְּׁכִינָה פָּנִים בְּפָנִים. וְעַכְשָׁו שִׁדְעַתֶּם וּגְלָה לָכֶם הַכְּתוּב שֶׁל "וּבִנְיָהוּ בֵּן יְהוֹדָע" – וְדַאי שְׁדָבַר עֲתִיק קְדוֹשׁ הוּא וְהַפְּסוּק שְׁלֵא אַחֲרָיו. וְאוֹתוֹ הַסְּתוּם מֵהַכָּל אָמְרוּ.

וּפְסוּק זֶה הוּא בְּמָקוֹם אַחֵר כְּגוֹן זֶה. פֶּתַח וְאָמַר, (דְּבָרֵי הַיָּמִים – א יא) וְהוּא הִכָּה אֶת הָאִישׁ הַמְצָרִי אִישׁ מִדָּה חֲמֵשׁ בְּאַמָּה. וְהַכָּל סוּד

אחד הוא. מי המצרי? אותו הידוע, (שמות יא) גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי וגו', גדול ונכבד כמו שגלה אותו זקן (רב המנונא).

וּפְסוּק זה מתבאר בישיבה העליונה. איש מדה הכל אחד. (שמואל-ב כג) איש מראה ואיש מדה הכל אחד. בגלל שהוא שבת ותחום, שכתוב (במדבר לה) ומדתם מחוץ לעיר, וכתוב (ויקרא יט) לא תעשו עול במשפט במדה. ועל זה איש מדה הוא, והוא ממש איש מדה הוא, ארכו מסוף העולם ועד סוף העולם. אדם הראשון כף היה. ואם תאמר, הרי כתוב חמש באמה? אותם חמש באמה היו מסוף העולם ועד סוף העולם.

וּבִיד המצרי חנית (דברי הימים-א יא), כמו שנאמר כמנור ארגים - זה מטה האלהים שהיה בידו חקוק בשם גלוף מפרש באור של צרופי אותיות שהיה חוקק בצלאל וישיבתו, שנקרא אורג, שכתוב (שמות לה) מלא אתם וגו' חרש וחשב ורקם וגו'. ואותו מטה היה מאיר שם חקוק בכל הצדדים באור שהחכמים שהיו חוקקים שם המפרש בארבעים ושנים אפנים. והפסוק מכאן והלאה כמו שאמר. אשרי חלקו. שבו נכבדים, שבו ונחדש תקון הפלה בלילה הזה. שכל מי שמשתתף יחד אתה בלילה הזה, יהיה שמור למעלה ולמטה כל השנה ההיא ויוציא שנתו בשלום. עליהם כתוב (תהלים לד) חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם טעמו וראו כי טוב ה'.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, בראשית ברא אלהים. בפסוק זה יש להסתכל, שכל מי שאומר יש אלוה אחר, משמד מהעולמות, כמו שנאמר (ירמיה י) כף תאמרו להם: אלהי השמים וארקא לא עשו, יאבדו מהארץ ומתחת השמים אלה. בגלל שאין אלוה אחר חוץ מן הקדוש ברוך הוא בלבדו.

וּפְסוּק זה הוא תרגום, חוץ ממלת סוף הפסוק (אלה). אם תאמר בגלל שמלאכים קדושים לא נזקקים לתרגום ולא מכירים אותו, אז מלה זו ראויה היא להאמר בלשון הקדש כדי שישמעו מלאכים קדושים ויהיו זקוקים להודות על זה, אלא ודאי משום כך כתוב תרגום, שלא נזקקים לו המלאכים הקדושים ולא יקנאו בכך אדם להזיק לו, בגלל שבפסוק זה בכלל הם מלאכים קדושים, שהרי הם נקראים אלהים, והם בכלל של אלהים, והם לא עשו שמים וארץ. וארקא, היה צריך לכתב וארעא (ארץ)! אלא בגלל שארקא היא אחת

מאותן שבע ארצות שלמטה, ובאותו מקום ישנם בני בניו של קין. לאחר שגרש מעל פני הארץ, ירד שם ועשה תולדות, והשתבש שם, שלא ידע כלום. והיא ארץ כפולה שנכפלה מחשך ואור.

ושם שני ממנים שליטים ששולטים – זה בחשך וזה באור. ושם קטרוג זה בזה. ובשעה שירד לשם קין, השתתפו זה עם זה והשלימו כאחד, והכל רואים שהם תולדות קין. ועל זה הם בשני ראשים כמו שתי חיות, פרט שכשאותו אור שולט – מנצח שולט ומנצח על האחר. ועל זה נכללו שבחשך באור ונהיים אחד. הם שני ממנים, עפריא וקסטימון, ודמותם כדמות מלאכים קדושים בשש כנפים, אחד דמותו כמו שו"ר, ואחד דמותו כמו נש"ר, וכשמתחברים נעשים דמות אדם.

בשם בחשך, מתהפכים לדמות של נחש בשני ראשים, והולכים בנחש, וטסים לתוך התהום ורוחצים בים הגדול. כשמגיעים לשלשלת עז"א ועזא"ל, מרגיזים אותם ומעוררים אותם, והם מדלגים לתוך הרי החשך, וחושבים שהקדוש ברוך הוא רוצה לתבע להם דין. ושני ממנים אלו שטים בים הגדול, ופורחים משם, והולכים בלילה לנעמה, אם השדים, שטעו אחריה יראים ראשונים וחסבו להתקרב אליה. והיא מדלגת ששים אלף פרסאות, ונעשית בכמה ציורים לגבי בני אדם כדי שיטעו אחריה בני אדם.

ושני ממנים אלה פורחים ומשוטטים בכל העולם וחוזרים למקומם, והם מעוררים לאותם בני בניו של קין ברוח של יצרים רעים לעשות תולדות. השמים ששם הם שולטים אינם כאלה, והארץ לא מוליכה בכחם שלהם זרע וקציר כמו אלה, ולא חוזרים אלא בכמה שנים וזמנים. והם אלהי השמים וארקא לא עשו. יאבדו מארץ עליונה של תבל, שלא ישלטו בה ולא ישוטטו בה, ולא יגרמו לבני אדם להטמא ממקרה לילה. ועל זה יאבדו מהארץ ומתחת השמים, שנעשו בשם של אלה, כמו שנתבאר. ולכן פסוק זה הוא תרגום, שלא יחשבו מלאכים עליונים שעליהם אומרים, ולא יקטרוגו לנו. ועל זה הסוד של "אלה" כמו שנתבאר, הוא דבר קדוש שלא מתחלף בתרגום.

אמר לו רבי אלעזר, פסוק זה שכתוב (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה, איזה שבח הוא? אמר לו, אלעזר בני, פסוק זה

נאמר בכמה מקומות, אבל ודאי הוא לא [כך], שכתוב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם. שהרי בא לפתח פה הרשעים שחושבים שהקדוש ברוך הוא לא יודע הרהוריהם ומחשבותיהם, ולכן יש להודיע את שטותם. שפעם אחת בא אלי פילוסוף אחד מאמות העולם, אמר לי: אתם אומרים שאליהם שולט בכל רומי השמים? כל הצבאות והמרכבות לא משיגים ולא יודעים את מקומו. פסוק זה לא מגדיל את כבודו כל כך, שכתוב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמות. מה שקול זה לבני אדם שאין להם קיום?

ועוד, שאתם אומרים (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם – אבל באמות העולם קם. גם כך אני אומר, בכל חכמי הגוים אין כמוהו – אבל בחכמי ישראל יש. אם כך, אלוה שיש בחכמי ישראל כמוהו, אינו האלוה השליט. עין בפסוק ותמצא שדיקתי כראוי. אמרתי לו: ודאי יפה אמרת.

מי מחיה מתים? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ואלישע והחיו מתים. מי מוריד גשמים? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אליהו ומנע אותם, והורידם בתפלתו. מי עשה שמים וארץ? אלא הקדוש ברוך הוא לבדו. בא אברהם והתקומו בעמדם בגללו. מי מנהיג את השמש? אלא הקדוש ברוך הוא. בא יהושע והשתיקו וצוהו שיעמד על עמדו ושקט, וכתוב (יהושע ט) וידם השמש וירח עמד. הקדוש ברוך הוא גוזר גזר דין – גם כך משה גזר גזר דין והתקיים. ועוד, שהקדוש ברוך הוא גוזר גזרות – וצדיקי ישראל מבטלים אותם, שכתוב (שמואל ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. ועוד, שהוא מצוה אותם ללכת בדרךיו ממש להתדמות לו בכל. הלך אותו פילוסוף והתגיר בכפר שחלים, וקראו לו יוסי קטינא, ולמד תורה הרבה, והוא בין חכמי וצדיקי אותו מקום.

כעת יש להסתכל בפסוק, והרי כתוב (ישעיה מ) כל הגוים כאין נגדו, מה הרבוי כאן? אלא, מי לא יראך מלך הגוים, וכי מלך הגוים הוא, ולא מלך ישראל? אלא בכל מקום הקדוש ברוך הוא רצה להשתבח בישראל, ולא נקרא – רק על ישראל לבדם, שכתוב (שמות ה) אלהי ישראל אלהי העברים. וכתוב כה אמר ה' מלך ישראל. מלך ישראל בודאי. אמרו אמות העולם: פטרון אחר לנו בשמים, שהרי מלככם לא שולט אלא עליכם לבדכם, ועלינו אינו שולט.

בא הפסוק ואמר, מי לא יראך מלך הגוים [נ"א המלך העליון לרדות בהם ולהלקותם ולעשות בהם רצונו. כי לך יאתה, לירא ממך למעלה ולמטה. פי בכל חכמי הגוים] - אלה שליטים גדולים הממנים עליהם. ובכל מלכותם - במלכות ההיא שלמעלה, שהרי ארבע מלכיות שולטות יש למעלה, ושולטות ברצונו על כל שאר העמים, ועם כל זה אין בהם שיעשה אפלו דבר קטן אלא כמו שצוה אותם, כמו שכתוב (דניאל ד) וכרצונו עושה בצבא השמים ובדברי הארץ. חכמי הגוים - אותם הממנים והגדולים שלמעלה שחכמתם היא מהם. ובכל מלכותם - המלכות השלטת, כמו שנאמר. וזה המקרא כפשוטו.

אבל בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם - את זה מצאנו בספרי הראשונים, שאותן מרכבות וצבאות, אף על גב שנתמנו על דברי העולם ומנה לכל אחד לעשות פעלתו, מיהו [נסתר קדוש ולא כרצונו] שיעשה שום אחד מהם כמוך? בגלל שאתה רשום בעלוי, ואתה רשום במעשה מכלם. וזהו מאין כמוך ה'. מיהו נסתר קדוש שיעשה ויהיה כמוך למעלה ולמטה ויהיה דומה לך בכל? מעשה המלך הקדוש, שמים וארץ. אבל הם (ישעיה מד) תהו וחרמודיהם בל יועילו. בקדוש-ברוך-הוא כתוב בראשית ברא אלהים וכו', במלכותם כתוב והארץ היתה תהו ובהו.

אמר רבי שמעון לחברים, בני הלולא זו, כל אחד מכם יקשט קשוט אחד לפלה. אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר, תן מתנה אחת לפלה, שהרי מחר יסתכל [הקדוש ברוך הוא] [נ"א בה] כשיכנס לחפה באותם שירים ושבתים (אצערות וצמידים) שנותנים לה בני ההיכל לעמד לפניו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר ג) מי זאת עלה מן המדבר וגו'. מי זאת - הכלל של שני קדושים של שני עולמות בחבור אחד וקשר אחד - עלה ממש להיות קדש קדשים. שהרי קדש קדשים מ"י, ומתחבר עם זא"ת כדי להיות עולה, שהיא קדש קדשים. מן המדבר - שהרי מן המדבר ירשה להיות פלה ולהכניס לחפה. ועוד, מן המדבר היא עולה, כמו שנאמר (שיר ד) ומדברך נאנה. באותו מדבר של לחש בשפתים היא עולה.

וְשָׁנִינוּ, מהו שְׁכָתוּב (שמואל-א ד) הָאֱלֹהִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים
הַמְכִים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מִפְּהָ בַמִּדְבָּר, וְכִי כָל מָה שֶׁעָשָׂה
לָהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּמִּדְבָּר הִיָּה? וְהָרִי בִישׁוּב זֶה הִיָּה! אֵלֶּה
בַּמִּדְבָּר – בְּדַבּוּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד) וּמִדְּבַרְךָ נִאֲוָה, וְכָתוּב (תהלים עה)
מִמִּדְבַר הָרִים. גַּם כִּךָ עֲלָה מִן הַמִּדְבָּר – מִן הַמִּדְבָּר וְדָאִי. בְּאוֹתוֹ דְּבַר
שֶׁל הַפֶּה הִיא עוֹלָה וְנִכְנָסֶת בֵּין כַּנְפֵי הָאֲמָא, וְאַחַר כֵּךְ בְּדַבּוּר יוֹרְדֶת
וְשׁוֹרָה עַל רֹאשֵׁי הָעַם הַקְדוּשׁ.

אִיךָ עוֹלָה בְּדַבּוּר? שֶׁהָרִי בַּהֲתַחֲלָה, כְּשֶׁבֶן אָדָם קָם בַּבֶּקֶר, יֵשׁ לוֹ
לְבָרֶךְ לְרַבּוּנוֹ בְּשַׁעַה שֶׁפָּקַח עֵינָיו. אִיךָ מְבָרֵךְ? כִּךָ הָיוּ עוֹשִׂים
חֲסִידִים רַאשׁוֹנִים: נִטְלָה שֶׁל מַיִם הָיוּ נוֹתְנִים לַפְּנִיָּהֶם, וּבִזְמַן
שֶׁמִּתְעוֹרְרִים בַּלֵּילָה, רוֹחֲצִים יְדֵיהֶם, וְעוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
וּמְבָרְכִים עַל קְרִיאָתָהּ. וְכִשֶׁהֲתַרְנְגוּל קוֹרָא, אִזְ חֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמָּשׁ,
וְאִזְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וְאִסוּר לְבָרֶךְ
בְּיָדִים טְמָאוֹת וּמְזֻהָמוֹת, [וּמְבָרְכִים], וְכִךָ כָּל שַׁעַה.

בְּגִלְגָל שֶׁבְּשַׁעַה שֶׁבֶן אָדָם יֵשֵׁן, רוּחוֹ פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ. וּבְשַׁעַה שֶׁרוּחוֹ
פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, רוּחַ טְמָאָה מְזַמְנֶת וְשׁוֹרָה עַל יָדָיו וּמְטַמְּאֶת
אוֹתָם, וְאִסוּר לְבָרֶךְ בְּהֵם לֵלָא נְטִילָה. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּךָ, הָרִי בְיוֹם
כְּשֶׁאֵינְנוּ יֹשֵׁן וְרוּחוֹ לֹא פּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טְמָאָה,
וְכִשֶׁנִּכְנָס לְבֵית הַכֶּסֶס לֹא יְבָרֶךְ וְלֹא יִקְרָא בַּתּוֹרָה אֶפְלוּ דְּבַר אֶחָד עַד
שֶׁיִּרְחֵץ יָדָיו! וְאִם תֹּאמַר בְּגִלְגָל שֶׁהֵם מְלַכְלְכִים – לֹא כֵּךָ הוּא, בְּמָה
הַתְּלַכְלְכוּ? אֵלֶּה אוֹי לְבָנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מְשַׁגְּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים עַל
כְּבוֹד רַבּוֹנָם וְלֹא יוֹדְעִים עַל מָה עוֹמֵד הָעוֹלָם. יֵשׁ רוּחַ אֶחָד בְּכָל בֵּית
כֶּסֶס שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁשֵׁם שׁוֹרָה וְנִהְיָה מֵאוֹתוֹ לְכֹלֶךְ וְטִנְפָת, וּמִיָּד שׁוֹרָה
עַל אוֹתָן אֶצְבְּעוֹת יָדֵי הַבֶּן אָדָם.

פְּתַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְאָמַר, כָּל מִי שֶׁשָּׂמַח בְּאוֹתָם הַמוֹעֲדִים וְלֹא נוֹתֵן
חֶלֶק לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אוֹתוֹ רַע עֵינָן, שֶׁטֶן שׁוֹנֵא אוֹתוֹ
וּמְקַטְרֵג עָלָיו וּמְסַלְקוֹ מִהָעוֹלָם, וְכִמָּה צְרוּת עַל צְרוּת מְסוּבָב לוֹ.
חֶלֶק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׂמְחָ עֲנִיִּים כְּפִי מָה שֶׁיִּכּוֹל לַעֲשׂוֹת. בְּגִלְגָל
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיָמִים אֵלּוּ בָּא לְרֹאוֹת אוֹתָם כְּלִים שְׁבוּרִים שְׁלוּ,
וְנִכְנָס עֲלֵיהֶם, וְרוּאָה שֶׁאֵין לָהֶם לְשִׂמְחָ, וּבּוֹכָה עֲלֵיהֶם. עוֹלָה לְמַעְלָה
וְרוּצָה לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם.

באים בני הישיבה לפניו ואומרים: רבון העולם, רחום וחנון נקראת, יתגלגלו רחמיך על בניך! אמר להם: וכי העולם לא עשיתיהו אלא על חסד, שפתוב (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה, והעולם על זה קים. אומרים לפניו המלאכים העליונים: רבון העולם, הרי פלוני שאכל ושתה ויכול לעשות חסד עם העניים ולא נתן להם דבר. בא אותו מקטרג ומבקש רשות, ורודף אחר אותו איש.

מי לנו בעולם גדול מאברהם שעשה חסד לכל הבריות. ביום שעשה משתה מה כתוב? (בראשית כא) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. עשה אברהם משתה וקרא לכל גדולי הדור לאותה סעודה. ולמדנו, בכל סעודת שמחה אותו מקטרג הולך ורואה. אם אותו אדם הקדים חסד לעניים והעניים בבית – אותו מקטרג נפרד מאותו בית ולא נכנס שם. ואם לא – נכנס לשם ורואה ערבוביה של שמחה בלי עניים ובלי חסד שהקדים לעניים, עולה למעלה ומקטרג עליו.

ביון שהזמין אברהם את גדולי הדור, ירד המקטרג ועמד על הפתח כמו עני, ולא היה מי שישגיח בו. אברהם היה משמש את אותם המלכים והגדולים. שרה היניקה בנים לכלם, שלא היו מאמינים כשהולידה, אלא אמרו, אסופי הוא, והביאו אותו מן השוק. משום כך הביאו את בניהם עמם, ונטלה אותם שרה והיניקה אותם לפניהם. זהו שפתוב (ש) מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה. בנים ודאי. והמקטרג ההוא על הפתח. אמרה שרה, צחק עשה לי אלהים.

מיד עלה המקטרג ההוא לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר לו: רבון העולם, אתה אמרת אברהם אוהבי, עשה סעודה ולא נתן לך דבר ולא לעניים, ולא הקריב לפניך אפלו יונה אחת. ועוד, אמרה שרה שצחקת בה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: מי בעולם כאברהם? ולא זו משם עד שבבלבל כל אותה שמחה, וצוה הקדוש ברוך הוא להקריב את יצחק קרבן, ונגזר על שרה שתמות על צער בנה. כל אותו הצער גרם שלא נתן דבר לעניים.

פתח רבי שמעון ואמר, מהו שפתוב (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה' – בא תראה כמה הוא הכח החזק של

התורה וכמה הוא עליון על הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, לא פוחד מעליונים ותחתונים, ולא פוחד מחלאים רעים של העולם, משום שהוא אחוז בעץ החיים ולומד ממנו בכל יום.

שְׁהָרִי התורה מלמדת אדם ללכת בדרך אמת, תלמד אותו עצה איך ישוב לפני רבונו לבטל את אותה הגזרה. שאפלו אם נגזר עליו שלא תתבטל הגזרה הזו – מיד מתבטלת ומסתלקת ממנו ולא שורה על האדם בעולם הזה. ומשום כך צריך האדם להשתדל בתורה ימים ולילות ולא יסור ממנה. זהו שכתוב (יהושע א) והגית בו יומם ולילה. ואם סר מן התורה או נפרד ממנה, כאלו נפרד מעץ החיים.

בא ראה עצה לאדם – כשהוא עולה בלילה על מטתו, צריך לקבל עליו את המלכות שלמעלה בלב שלם ולהקדים למסור לפניו את פקדון נפשו, ומיד נצול מכל המחלות הרעות ומכל הרוחות הרעות ולא שולטים עליו. ובבקר, כשקם ממטתו, צריך לברך לרבנו, ולהכניס לביתו, ולהשתחוות לפני היכלו ביראה רבה, ואחר כך יתפלל תפלתו. ויקח עצה מאותם האבות הקדושים, שכתוב (תהלים ה) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך.

כך פרשוה, שלא צריך לאדם להכניס לבית הכנסת אלא אם נמלך בראשונה באברהם יצחק ויעקב, משום שהם תקנו התפלה לפני הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ואני ברב חסדך אבוא ביתך – זה אברהם. אשתחוה אל היכל קדשך – זה יצחק. ביראתך – זה יעקב. וצריך להכילם בראש, ואחר כך יכניס לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. אז כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר.

רבי פינחס היה מצוי לפני רבי רחומאי בחוף ים כנרת, ואדם גדול וקשיש ימים היה, ועיניו פסקו מלראות. אמר לרבי פינחס, ודאי שמעתי שליוחאי חברנו יש מרגלית אבן טובה, והסתפלתי באור המרגלית ההיא שיוצא כאור השמש מנרתיקה והאירה את כל העולם, ואותו האור עמד מן השמים לארץ והאיר את כל העולם עד שישב עתיק הימים וישב על הכסא כראוי. והאור ההוא כלל הכל בביתך, ומתאור שנכלל בביתך יצא אור דק וקטן, ויצא החוצה והאיר את כל העולם. אשרי חלקך. צא, בני, צא, ולך אחר המרגלית ההיא שמאירה את כל העולם, שהרי השעה עומדת לך.

יָצָא מִלְפָּנָיו וְעָמַד לְהַכְנִס לְאַנְיָה הַהִיא, וּשְׁנֵי גְבָרִים עִמּוֹ. רָאָה שְׁתֵּי צַפְרִים שֶׁהָיוּ בָּאוֹת וְטָסוֹת עַל הַיָּם. הָרִים לָהֶם קוֹל וְאָמְרוּ: צַפְרִים צַפְרִים, שְׂאֲתָן טָסוֹת עַל הַיָּם, הֲרֵאִיתֶם אֶת הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם בַּר יוֹחָאי? הִשְׁתַּהֲהָ מְעַט, אָמַר: צַפְרִים צַפְרִים, לָכוּ וְהִשִּׁיבוּ אוֹתִי. פָּרְחוּ וְהִלְכוּ. נִכְנְסוּ לַיָּם וְהִלְכוּ לָהֶן. עַד שִׁיָּצְא, הִנֵּה אוֹתָן צַפְרִים בָּאוֹת, וּבְפִי אַחַת מֵהֶן פִּתְקָה אַחַת, וְכַתּוּב בַּתּוֹכָהּ שֶׁהִנֵּה בַר יוֹחָאי יָצָא מִן הַמַּעְרָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ. הִלְךְ אֵלָיו, וּמָצָא אוֹתוֹ מְשֻׁנָּה, וּגּוֹפּוֹ מְלֵא חַלְדִּים. בָּכָה עִמּוֹ וְאָמַר: וַיִּשְׂרָאֵיתִיךָ בְּכָךְ. אָמַר: אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׂרָאִית אוֹתִי בְּכָךְ. שְׂאֵלְמָלֵא לֹא רֵאִיתִי אוֹתִי בְּכָךְ, לֹא הִיִּיתִי בְּכָךְ.

(ב) קִיְמוּ וּקְבְּלוּ הַיְהוּדִים קֹהֵל עַדֵּת יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק בַּלְמוּד הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַתְּקוּנִים וְהַזְהָר יַחֲיד וְרַבִּים מְנַעַר וְעַד זְקֵן

מִזְמַן אֲשֶׁר הִצִּיץ וְזָרַח אוֹר יְקָרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מְאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים סֵפֶר הַתְּקוּנִים וְסֵפֶר הַזְהָרָה קִיְמוּ וּקְבְּלוּ הַיְהוּדִים קֹהֵל עַדֵּת יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק בַּלְמוּד הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַתְּקוּנִים וְהַזְהָרָה יַחֲיד וְרַבִּים מְנַעַר וְעַד זְקֵן, וְהַגֵּם דְּאִין לֵאל לְדָם לְהַשִּׁיג וּלְהַבִּין סוּד אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁבְּסַפְרֵי הַקְּדוּשִׁים הָאֵלֶּה אֵף עַל פִּי כֵן שׁוֹתִים בְּצִמָּא אֶת דְּבָרֵיהֶם וּמִתְלַהֲבִין בְּקִרְיָתָן מֵאֵד מֵאֵד.

(רַבֵּנוּ יוֹסֵף חַיִּים, הֵבֵן אִישׁ חַי, בְּהַקְדַּמַת הַתְּקוּנִים בְּנִיחָה)

(ג) צְרִיכִים לְעוֹדֵד אֶת כָּלֶם לְעַסֵּק בְּסֵפֶר הַזְהָרָה, שֶׁרַק עַל יְדוֹ תְּבוֹא הָאֲנוּשׁוֹת לְגַאֲלָה הַרוּחָנִית וּלְבִיאַת הַמְּשִׁיחַ, לָכוֹ אָסוּר לְהִתְחַמֵּק מִלְמוּד הַקְּבֻלָּה הָאָסוּר לְלַמֵּד קְבֻלָּה הִיא רַק לְזִמְן קָצוּב, וּמַעַכְשָׁיו וְהַלָּאָה צְרִיכִים לְעוֹדֵד אֶת כָּלֶם לְעַסֵּק בְּסֵפֶר הַזְהָרָה, מִפְּנֵי שֶׁרַק עַל יְדֵי לְמוּד הַזְהָרָה תְּבוֹא הָאֲנוּשׁוֹת לְגַאֲלָה הַרוּחָנִית וּלְבִיאַת הַמְּשִׁיחַ. וְלָכוֹ אָסוּר לְהִתְחַמֵּק מִלְמוּד הַקְּבֻלָּה.

(תַּכְּוֵן דְּבָרֵי הַרֵב הַקְּדוּשׁ אַבְרָהָם אֲזוּלָאִי, סֵפֶר "אוֹר הַחֲמָה" בְּאוֹר עַל הַזְהָרָה, פְּרַעֲמִישְׁלָא, 6981)

(ד) לוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי, הָיוּ שׁוֹקֵדִין כָּל יְמֵיהֶם לְלַמֵּד סֵפֶר הַזְהָרָה וְהַתְּקוּנִים, כְּתַבִּי מֶרֶן בְּלוֹל עִם חֲסִידוֹת וְהַקְדָּמוֹת שֶׁל מֶרֶן הַרֵב רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם זְכָר צְדִיק לְבָרְכָה וְהָיוּ מְבַטְלִין כָּל הַגְּזֵרוֹת רְעוּת, כֵּן הַשְּׁפָעוֹת פְּשֻׁטוֹת, בְּנֵי חַיִּי מְזוֹנֵי

וְהַלּוּמֵד זְקֵן, בְּסוּדוֹת וְרִזִּין דְּאוֹרִיתָא, רִזִּין דְּעֵתִיק יוֹמִין, זְקֵן מְלֵא רַחֲמִים, דּוּמָה לְדִיו כְּתוּבָה עַל נֵיר מְחֻק, שְׂאִינוּ נִחְקָק כָּל כֶּף בְּמַחוּ וּמְחַשְׁבָּתוֹ וְיִכּוֹל לְטַעוֹת בְּהֵם הַרְבֵּה, כִּי נִמְחָק חוּזֵר כּוֹתֵב וְנִמְחָק. וְכֵן יֵשׁ הַרְבֵּה שׁוֹטִים שְׁבוּרְחִים מִלְּלַמֵּד רִזִּין שֶׁל מֶרֶן הָאֵר"י וְסֵפֶר הַזְהָרָה אֲשֶׁר הֵם חִינּוּ, וְלוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי, בְּעַקְבוֹת מְשִׁיחָא אֲשֶׁר הִרְעֵ וְהִמְיִנוֹת גּוֹבֵר, הָיוּ שׁוֹקֵדִין כָּל יְמֵיהֶם לְלַמֵּד סֵפֶר הַזְהָרָה וְהַתְּקוּנִים כְּתַבִּי מֶרֶן בְּלוֹל עִם חֲסִידוֹת וְהַקְדָּמוֹת שֶׁל מֶרֶן הַרֵב רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם זְכָר צְדִיק לְבָרְכָה וְהָיוּ מְבַטְלִין כָּל הַגְּזֵרוֹת רְעוּת וְהָיוּ מְמַשְׁכִּין שִׁפְעָה וְאוֹר עַל כָּל הָעוֹלָמוֹת, כֵּן הַשְּׁפָעוֹת פְּשֻׁטוֹת, בְּנֵי חַיִּי מְזוֹנֵי.

(רַבֵּנוּ הַקְּדוּשׁ יִצְחָק אֲדִיק יְחִיאֵל סִפְרוֹן מְקוּמְרָנָה, נוֹצֵר חֲסֵד, פְּרָק ד' מְשֻׁנָּה כ')

בא ראה, הָהָר הַזֶּה, לְשׁוֹן קָשָׁה הוּא. אוֹתָם הָרִים לְמַעְלָה, וְצַדִּיקִים הָאֵלוּ שְׂאֵחוּזִים בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְנִקְרָאִים הֵר צִיּוֹן אוֹתָם הָרִים שְׂסָבִיב יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִלְל שֶׁהֵם מְצַיְנִים וְאוֹמְרִים זֶה לְזֶה בְּצַד הַיַּחֲדוּד (עובדיה א) לְשֹׁפֵט אֶת הָהָר עָשׂוּ, שֶׁקְטְרוּג הַמְקַטְרֵג מְצַד הַשְּׂמָאל. בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְהִיָּתָה לֵה' הַמְלוּכָה. בְּהַתְחַלָּה נִקְרָאת מְמֻלְכָה, מְשׁוּם שְׂמִינִיקָה לְשְׁנֵי צַדִּדִים – לְיָמִין וְלְשְׂמָאל. וְעַכְשָׁו נִקְרָאת מְלוּכָה, בְּגִלְל שְׂמִינִיקָה לְיָמִין. זֶהוּ שְׂכָתוּב (הושע ב) וְאַרְשֶׁתֶּיךָ לִי לְעוֹלָם. וּבְגִלְל שֶׁהַגְּלוּת לֹא לְעוֹלָם הִיא, שֶׁהָרֵי יוֹשְׁבֵת בְּגְלוּת.

בא ראה, שְׂסָמוּךְ לוֹ (זכריה יד) וְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד. בְּגִלְל שֶׁעַד עַכְשָׁו, כְּשִׂישְׂרָאֵל בְּגְלוּת – שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וּמֶלֶךְ בְּלִי גְבִירָה אֵינּוּ מֶלֶךְ, אֲבָל אוֹתוֹ זְמַן, וְהִיָּה ה' מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשְׂמוֹ אֶחָד. כְּשֶׁנִּדְבַקְתָּ הַשְּׂכִינָה בְּצַדִּיק, אִזּוֹ הוּא הַיַּחֲדוּד.

שָׂבָךְ לְמַדְנּוּ בְּסוּד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, שְׂצָרִיךְ אָדָם לִיַּחַד לְאֲדוֹנּוֹ וּלְקַשֵּׁר קִשְׁרֵי הָאִמּוּנָה בְּרִצּוֹן הַלֵּב. וּכְשֶׁמְגִיעַ לְ"אֶחָד", צָרִיךְ לוֹ לְכוּן בְּא' נִסְתָּרַת עֵתִיקָה [עִמְקָה] שֶׁל הַכֵּל, וְח' – שְׂמוּנָה דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת מִחֲכָמָה עֲלִיוֹנָה עַד צַדִּיק. וְד' גְּדוּלָה – הַתְּדַבְּקוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא חֲלָקוֹ שֶׁל דּוֹד שְׂנִקְרָא (תהלים פו) עֲנִי וְאַבְיוֹן, כְּשֶׁנִּדְבַקְתָּ לְאוֹתָן דְרָגוֹת שֶׁלְמַעְלָה שְׂרַמּוּזוֹת בְּא"ח. אִזּוֹ הִיא גְּדוּלָה וְכָל הָעוֹלָם יוֹנֵק מִמֶּנָּה, וְאוֹתָם שְׂדִים שֶׁהֵם כְּמַגְדְּלוֹת, (שיר ח) אִזּוֹ הִיָּתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם.

בא ראה, פְּסוּק זֶה עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִתְבָּאָר. כְּשֶׁהִיא בְּגְלוּת עִם בְּנֵיהָ בֵּין אֲמוֹת הָעוֹלָם נִקְרָאת קְטָנָה, זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם) אֲחוֹת לָנוּ קְטָנָה. וּכְשִׂישְׂרָאֵל נִדְבָקִים בְּתוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, אִזּוֹ מִתְמַלֵּאת, וְשְׁלוֹם מִתְחַבֵּר בָּהֶם. מְשִׁיבָה הִיא וְאוֹמְרַת, אֲנִי חוֹמָה וְשְׂדֵי כְּמַגְדְּלוֹת.

באותו זְמַן שֶׁהַתְּחַבֵּר עִמִּי, אִזּוֹ וְשְׁלוֹם. א' סוּד הַעֵתִיק הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַכֵּל. ז' שְׁבַע דְרָגוֹת, וְשְׁלוֹם שְׂנִקְרָא צַדִּיק. כִּיּוֹן שֶׁהַדְרָגוֹת הִלְלוּ מִתְחַבְּרוֹת, אִזּוֹ הִיָּתִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם. וְאִיזָה עֵינָיִם? אוֹתָן שְׁבַע דְרָגוֹת שְׂנִקְרָאוֹת עֵינֵי ה', פְּנֵי ה', וְאִזּוֹ שְׁלוֹם לְעוֹלָם,

וְשׁוּרָה הַטּוֹב שֶׁל הָעֵתִיק בְּמָקוֹם שֶׁל זָכַר וּנְקָבָה, וְלָכֵן צִוָּה מֹשֶׁה
בְּתוֹרָה וְאָמַר (דברים יד) שִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. לְקַשֵּׁר אֶת
כָּל קִשְׁרֵי הָאֲמוּנָה.

בא ראה, כָּל הַמְאָרִיךְ בְּאֶחָד, מְאָרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו. מָה הַטַּעַם?
בְּגַלְלֵי שֶׁהוּא מְקוֹם שֶׁכָּל יָמֵי וּשְׁנוֹת הָעוֹלָם בּוֹ תְלוּיִים בְּסוּד
אוֹתָם הַדְּרָגוֹת שְׂרָמוּזוֹת בְּאֶחָד, וְהֵם עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם אֶחָד. וְהַתְעוּרָרוּ
בּוֹ הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ, בְּדִלְתֵי וַיְפָה, בְּגַלְלֵי שֶׁמְקוֹם זֶה שֶׁל דִּלְתֵי הוּא,
וְאֵין לָהּ אוֹר מְשֻׁלָּה, וְצָרִיךְ אָדָם לְהֶאָרִיךְ בָּהּ וּלְמַשֵּׁךְ לָהּ בְּרָכוֹת
מֵאוֹתָם שֶׁשָּׂה צְדָדִים, שֶׁשָּׂה בָּנִים עֲלִיוֹנִים עַל יְדֵי הַצְּדִיק, וְאוֹתָם
שֶׁשָּׂה צְדָדִים רְמוּזִים בַּח', בְּסוּד שֶׁל שְׁמוֹנָה.

שֵׁשֶׁת אֱלֹהִים, וּשְׁנַיִם לְמַעְלָה – חֲכָמָה וּבִינָה, אָב וָאֵם – לְהוֹסִיף
וְלְהַכְלִילָם לְמַעְלָה וְלַתַּת לָהֶם בְּרָכוֹת מֵאָב וָאֵם הָעֲלִיוֹנִים,
שֶׁהָרִי אֵין שׁוּרָה הַטּוֹב שֶׁל הָעֵתִיק אֲלָא בְּמָקוֹם שָׁלֵם, בְּמָקוֹם
שֶׁנִּמְצָאִים זָכַר וּנְקָבָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שיר ג) צִאֲיָנָה וּרְאֲיָנָה בְּנוֹת צִיּוֹן
בְּמִלְךְ שְׁלֵמָה וְגוֹמֵר. בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וְגוֹמֵר. בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ דּוֹקָא. וְעַל זֶה
אָמְרוּ, וּבִלְבָד שְׁלֵא יַחֲטֹף בַּחֲיִית, אֲלָא צָרִיךְ לְמַשֵּׁךְ בְּרָכוֹת מִמְּקוֹם
עֲלִיוֹן שֶׁל הַכֹּל, וְלְהַרְיֵק בְּאוֹתָם שֶׁשָּׂה בָּנִים. אַחֵר כִּף לְבַת הַזֹּאת שֶׁאֵין
לָהּ יִרְשָׁה בְּבֵית אָבִיהָ וְאִמָּהּ, אֲלָא רַק הַבֵּן הַזֶּה. וּמִכָּאֵן לְמַדְנֵנו שֶׁבֵּן
יִרְשֵׁ אָב וָאֵם, וּבַת לֹא, אֲלָא שֵׁישׁ לָהּ מְזוֹנוֹת מִן הַבֵּן, אֲלָא צָרִיךְ
לְהֶאָרִיךְ בְּדִלְתֵי הַזֹּאת.

וְשֵׁם אוֹמְרִים כְּמָה צָרִיךְ אָדָם לְהֶאָרִיךְ בָּהּ, כְּשֶׁעוֹר שִׁימְלִיךְ אוֹתָהּ
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּע זְוִיּוֹת הָעוֹלָם, סוּד שֶׁל שֶׁשָּׂה צְדָדִים
עֲלִיוֹנִים שֶׁכָּלֵם יִתְחַבְּרוּ עִמָּהּ וְלֹא יִפְרְדּוּ לְעוֹלָמִים, וְכִשְׁאָדָם מְאָרִיךְ
בָּזֶה, כָּל אוֹתָם יָמִים וּשְׁנַיִם עֲלִיוֹנִים מוֹשְׁכִים בְּרָכָה עַל רֵאשׁוֹ,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא לוֹ (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָהּ יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בָּךְ אֲתַפְאֵר.

בא ראה, כָּלֵל הַתּוֹרָה בְּפִסּוּק הַזֶּה רְמוּזִים, וּכְלָל שֶׁל כָּל אוֹתָן
הָאֲמִירוֹת שֶׁבֵּהֵן נִבְרָא הָעוֹלָם רְמוּזִים בְּאֶחָד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (איוב
כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁכְּנוּ וְנִפְשׁוּ אֶתָּה וַיַּעַשׂ. וּבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.
וְעַל זֶה שְׁנִינֵנו, בְּעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וְכוּ', וּפְרָשְׁנוּ שֶׁכָּלֵם
עֲשָׂרָה, וְכֻלָּם כְּלוּלִים בְּפִסּוּק הַרֵאשׁוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה.

בראשית – סוד החכמה. ברא – העליון הנסתר שלא נודע. אלהים – בינה. את – כלל של חסד וגבורה. השמים – תפארת. ואת – כללות של נצח והוד. וא"ו של "ואת" – להכליל הצדיק. הארץ – כללות של כנסת ישראל, ארץ החיים, ואחר כך פרט של תורה בסוד אותם ימים עליונים. בראשית הוא מאמר, כנגד הדרגה של חכמה, ונקרא ראשית.

ויאמר אלהים יהי אור – כנגד הדרגה של חסד שהיא לימין, שהרי משם יוצא אור לכל העולמות בסוד של יום, זהו שפתוב (תהלים נב) חסד אל כל היום. וכנגדו למטה, אברהם שאוחז בחלק הזה, ולכן פתוב כאן יום אחד, וכאן – אחד היה אברהם, ובו פתוב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, בסוד של אור שיוצא ממזרח.

ובא ראה, לא תמצא בכל שבעת הצדיקים שאחוזים למעלה בסוד של שמוטיהם בתחלה אלף, אלא אברהם ואהרן שאחוזים בחסד הזה, שהרי כהנים מצד החסד באים. אף על גב שאהרן אחוז בהוד, גם בחסד הוא אחוז. ומשה, אף על גב שאחוז בנצח, גם בתפארת אחוז הוא, להראות שהכל אחד. ואברהם ראש לכל הצדיקים, וממנו נפרדו למטה, שהוא לימין הקדוש ברוך הוא, ונקרא כהן, זהו שפתוב (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. ואהרן אחוז בזה בגלל שהוא כהן, אבל דרגתו הוא הוד.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל וכו' – כנגד הדרגה של גבורה ששם אחוז יצחק, וכנגדו תפארת. המים הולידו אש, בגלל כך יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, ובגלל כך למטה (בראשית כה) אברהם הוליד את יצחק, וכאותו יום נברא גיהנם, שיצא מאותה אש חזקה באותה מחלקת, ולכן אותו יום הוא יום הדין.

ויאמר אלהים יקוו המים – כנגד דרגת תפארת שנקרא קו האמצעי, וכנגד יעקב שהוא שלישי, ונוטל שני חלקים באותו של אש ומים [של אש השמים] משמים, וכנגדו יום שלישי, ועל זה נקרא יעקב (שם) איש תם ישב אהלים. שלם בכל. שלם בחסד. שלם בדין. שלם במים. שלם באש. ישב אהלים – שנים, חסד וגבורה, ונוטל הכל, ונעשה בידי רחמים.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי וגומר. הדרגה של צדיק שנקרא עץ החיים, והוא עושה פרי, שהרי

אין בכלם שיעשה פרי פרט לו. זרעו בו על הארץ, דוקא, וכנגדו למטה (שם מט) בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, ונקרא ברית שלום. ולכן פעמים ביום הזה כי טוב, אחד כנגד דרגת תפארת, ואחד כנגד דרגת צדיק, שהוא יום השבת שלמעלה, ומעשה אחר אין בו אלא זיווג להוציא פרי נשמות לעולם, פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא. כך גם למטה, שזיווג מתר בו משבת לשבת.

בא ראה סוד עליון של התורה, מה זה עץ פרי עשה פרי, הוא כנגד יום השבת, מה הטעם נכלל ביום שלישי? סוד עליון הוא, בגלל ששנינו, רבי שמעון בן יוחאי אומר, מה הטעם כתוב בתורה (דברים כד) כי יקח איש אשה, ולא כי תלקח אשה לאיש? בגלל שדרך האיש לחזר ולבקש אשה. משל לאדם שאבדה לו אבדה, בעל האבדה מחזר אחר אבדתו. וצדיק (יסוד) זה נקרא איש. זהו שכתוב (בראשית מג) והורידו לאיש מנחה, כפי שבארנו.

וכנסת ישראל שרמוזה ביום רביעי בסוד של מארת חסר, העמוד הרביעי מלכות של דוד, לכן אף על גב שמקומו של צדיק זה יום השבת, נכלל ונרמז ביום השלישי, להיות סמוך ליום רביעי, והיא אשתו, לכן בעל האבדה מחזר על אבדתו, ולכן כתוב למטה (שם מב) ויוסף הוא השליט על הארץ.

אבל לעתיד לבא, שהוא באחרית הימים, ביום הששי שהוא האלף הששי, כשיבא המשיח, שיומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנה, אף על גב שחלקה של כנסת ישראל הוא יום הרביעי, הלכה ונרמזה ביום הששי להיות סמוכה לבעלה שנקרא צדיק, יום השבת, לתקן לו שלחן. וזהו שכתוב (ירמיה לא) כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר. זהו בזמן המשיח שהוא ביום הששי, ולכן כתוב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי. מה הטעם נוסף ה', מה שלא היה כן בשאר הימים? אבל בכל מקום ה' זו כנסת ישראל, שבאה להזדווג עם בעלה ביום שבת, כשיבא בעלה להקימה מן העפר. ובגלל כך כתוב (ישעיה כז) ובאו האבדים בארץ אשור, זה צדיק וכנסת ישראל.

דבר אחר, מה הטעם נכלל היום השלישי הסוד של צדיק? בגלל ששלוש דרגות מימין ושלוש משמאל, והוא היה באמצע הגוף להשקות לכל כדי להשפיע השפעתו ליום רביעי שהוא כנסת ישראל, שאין לה אור מעצמה סמוך לצדיק הזה. ובא תראה, יום

השבת הזו אסור לעשות בו מלאכה, משום כך נכללו בו שני ויאמר, כנגד שתי דרגות, והכפל בו פי טוב.

ויאמר אלהים יהי מארת – כנגד דרגה של צדק, מלכות שלמעלה שאין לה אור משלה אלא מה שנותן לה על ידי צדיק, ולכן דוד למטה עני ואביון אחוז בה, והצטרף להוסיף לו ימים ושנים, והרי בארנו דוקא שבעים שנה, ונקרא יום רביעי.

ויאמר אלהים ישרצו המים – כנגד דרגה של נצח, שהוא עמוד ימין של התורה, וכנגדו משה למטה סומך לעולם בתורה. זהו שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם וליילה וגומר.

ויאמר אלהים תוצא הארץ – כנגד דרגה של הוד שאוחז אהרן, ונקראת יום ששי. בא ראה, אהרן למטה אף על גב שבא מחסד, אחוז למטה ביום הששי שנקרא הוד, ועושה קרבנות באותם מיני בהמות טהורות שנבראו ביום שלו, לקרב את כנסת ישראל שנרמזה בצדיק, לקשר דרגות האמונה ולהוריד רחמים לעולם.

ויאמר אלהים נעשה אדם. האמירה הזו כנגד הדרגה העליונה של הכל נסתרת הנסתרים, רצה לעשות כבוד לדמותו בסוד של אדם, ובכל הדרגות למטה נתן כח להוציא, כל אחד כראוי לו, ועשה אדם ששולט בכל, בעליונים ותחתונים.

ובא ראה, עד שלא השתלמו אותן שבע דרגות של ימים עליונים, לא השתלם אדם למעלה. כיון שהשתלם למעלה אדם העליון, השתלם למטה אדם התחתון וכל העולמות בשלמות. לכן השליט את האדם התחתון על כל מה שנברא בעולם, בגלל שאדם העליון שולט על הכל. ולכן רמז בפסוק זה שבע דרגות, שיש בו שבע דרגות עליונות שנקרא בהם אדם שלמעלה והשתלם בהם. בגלל כך, נעשה אדם בצלמנו, לתת לו שפע מאותו מקום שנקרא חסד.

בא ראה, מי שצלים זה עליו, חסד אל לא זו ממנו ויושב על ראשו, ומתחברת בו שכינה בסוף ימיו, בגלל שחסד זה הוא יום ראשון, והוא ראש של כל הימים שלמעלה. וצלים זה שבא לו ממנו לא מסתלק, עד שנשלמים ימיו באותה הדרגה שנקראת אחרית הימים. והיא הדרגה של צד"ק, והיא שביעית, שנת השמטה. ובאותה דרגה נשלמים ימי האדם, כשנשלמו שבעים שנה כנגד שבע דרגות, עשר לכל דרגה. זהו שכתוב (תהלים ז) ימי שנותינו בהם

שבעים שנה. מה זה בהם? באותם ימים ושנים שלמעלה, ואם בגבורת שמונים.

בא ראה, בנים חיים ומזונות לא בזכות תלויים הדברים, הסוד של אותן שבע דרגות שבהן זכות וחובה בסוד חסד וגבורה, שאם כך לא היה לו לאדם להיות חי פרט לשבעים, אלא שבמזל העליון העתיק של הכל תלויים, בגלל כך הוא מוסיף על כל ימי האדם כרצונו.

ובא ראה, כך למדנו בספרו של שלמה המלך, שבלילה האחרון של חג, אם יסתכל אדם בצלמו ויראה אותו שלם, לא נגזרה עליו מיתה. ומה הטעם בלילה הזו? בגלל ששבעת ימי החג כנגד שבעה ימים עליונים הם, שכל הימים והשנים של העולם תלויים בהם, והם רמוזים בכתוב של (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה וגומר. ראשיתם חסד וסיומם ממלכה. כנסת ישראל. אחרית הימים שנמצאת שביעית אחרית.

ובשבת ליל השביעי הזה, נראה אם השתלמו הימים באחרית הזאת. ואם הצלם העליון הזה נראה עליו, אז חסד אל כל היום יחזר עליו כבתחלה, ולא פוחד מהדין הזה של צדק, והיא עמו בשלמות בחדוה ומחזירה לו פנים. ולכן הזהיר הקדוש ברוך הוא את ישראל להנצל מדיני הצדק הזו, ולכסות סכת שלום עליהם, ולשבת בצל האמונה. זהו שכתוב (ויקרא כג) בסכת תשבו שבעת ימים, להכליל את הדרגה הזו למעלה ולהוסיף בה ברכה ממים העליונים, בגלל שיום זה הוא שביעי הוא כנסת ישראל. אנו מקיפים את המזבח הזה העליון באותם שני למודים שהם ערבי נחל, ועושים בה נסוף המים, ונותן צדיק באותם שתין שהם מששת ימי בראשית, הכל בסוד החכמה.

ולאחר מכן (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם, תעשו כנוס לאותם שבעה ימים עליונים, ועשו יום טוב בגלל שנצלתם מדינו של אותו יום שביעי. בגלל כך כתוב בצלמנו כדמותנו, כנגד יום שני גבורה, חלקו של יצחק, ואז יש לאדם לשים את 'דמותנו' הזאת ולהדמות במעשיו לאותם העליונים. וכך זה למה? בגלל שהקדוש ברוך הוא נתן בידי האיש, אם רוצה האיש לדמות עצמו לאותם שלמעלה, משתלם בהם, ולא פוחד ממדת הדין העליונה.

וירדו בדגת הים - כנגד הדרגה של ניצח שאחוז בה משה, שדגת הים נבראו באותה דרגה (ספירה), ונתן להם נסתר הנסתרים כח לשלט עליהם אם דומה אדם לעליונים, ואם לא דומה לעליונים - ירדו, ודגי הים שולטים בהם בבני אדם, ולכן הזהירה אותם התורה שנתנה על ידי משה, (דברים ל) ובחרת בחיים.

בא ראה, משה, כשנזרק לים, לא שלטו עליו דגי הים ולא פחד מהם, בגלל שהוא היה עתיד להתקרב למעלה ולדבק בקדוש-ברוך-הוא, ולאחר שנדבק, שלט על דגי הים, ורמז לאהרן אחיו שיכה את הים וימותו הדגים, והוא לא עשה כן, בגלל שאותה דרגה שלו שולטת עליהם ובה נבראו, ולא רצה הקדוש ברוך הוא שיכה הוא בשביל להתהפך להם לאויב. וכשאדם הולך בדרך הקדוש ברוך הוא, כתוב עליו (ישעיה מג) כי תעבר במים אתך אני וגומר. שזה וירדו בדגת הים ובעוף השמים. כנגד דרגה של שמים, שבאותה דרגה שולט עליהם, וזו תפארת.

ואף על גב שבדרגת הניצח נעשו כל דגי הים והעופות, לא כתוב שם אלא עוף כנף, אבל עכשו קרא להם עוף השמים, בגלל שבן אדם לא שולט עליהם אלא מצד של שמים. ובבהמה - שולט עליהם בסוד של הוד שנותן לו סיוע, שהרי באותו יום נבראו הבהמות. ובכל הארץ - שולט בסוד של צדיק שנקרא כל, והוא שולט על הארץ, ארץ העליונה. כך גם אדם למטה שולט על ארץ התחתונה, משום שהכל בו. ובכל הרמש הרמש על הארץ - שולט עליהם אדם מסיוע שנתן לו מארץ החיים, המלכות העליונה: (ע"כ מההשמטות)

פתח רפי שמעון במצוות התורה ואמר, מצוות התורה שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, כלן כתובות בתורה בדרך כלל. **בראשית** ברא אלהים. זוהי המצוה הראשונה של הכל. ונקראת מצוה זו 'ראת ה', שנקראת ראשית, שכתוב (תהלים קיא) ראשית חכמה יראת ה'. (משלי א) 'ראת ה' ראשית דעת. משום שדבר זה נקרא ראשית, וזה השער להכנס לתוך האמונה, ועל המצוה הזו מתקיים כל העולם.

היראה נפרדת לשלשה צדדים, שנים מהם אין בהם עקר כראוי, ואחד עקר של יראה. יש אדם שירא מהקדוש ברוך הוא

כְּדִי שִׁיחִיו בְּנֵיו וְלֹא יָמוּתוּ, או שִׁירָא מַעֲנֵשׁ שֶׁל גּוֹפּוֹ או שֶׁל מָמוֹנוֹ, וְעַל כֵּן יֵרָא מִמֶּנּוּ תָּמִיד. נִמְצָאת הִירָאָה שֶׁהוּא יֵרָא מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שָׁם אוֹתָהּ לְעֵקֶר. יֵשׁ אָדָם שֶׁפּוֹחַד מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשּׁוֹם שֶׁפּוֹחַד מַעֲנֵשׁ אוֹתוֹ הָעוֹלָם וּמַעֲנֵשׁ הַגִּיהֶנֶם. שְׁנֵי אֱלֹהִים לֹא עֵקֶר שֶׁל יֵרָאָה הֵם וְהַשָּׂרֵשׁ שֶׁלוֹ.

הִירָאָה שֶׁהִיא עֵקֶר, שְׂאָדָם יֵרָא מִרְבוּנוֹ מִשּׁוֹם שֶׁהוּא גְדוֹל וְשְׁלִיט, עֵקֶר וְשָׂרֵשׁ שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל לְפָנָיו כְּלֹא חֲשׂוּבִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ה') וְכָל דְּיָרִי הָאָרֶץ כְּאִינָם חֲשׂוּבִים, וְלִשְׁמֵי אֶת רְצוֹנוֹ בְּאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יֵרָאָה.

בְּכָה רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְאָמַר, אוֹי אִם אָמַר, וְאוֹי אִם לֹא אָמַר. אִם אָמַר – יִדְעוּ הַרְשָׁעִים אִיךָ יַעֲבְדוּ אֶת רַבּוֹנָם. אִם לֹא אָמַר – יִאֲבְדוּ הַחֲבָרִים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה. בְּמָקוֹם שֶׁשׁוֹרָה יֵרָאָה קְדוּשָׁה, מְלַפְּנֶיהָ יֵשׁ יֵרָאָה רְעָה שֶׁמְלַקָּה וּמִמֶּכָּה וּמִקְטָרְגָּת, וְהִיא הַרְצוּעָה לְהִלָּקוֹת אֶת הַרְשָׁעִים, וּמִי שֶׁפּוֹחַד בְּגִלְל עֲנֵשׁ הַמְּלָקוֹת וְהַקְטָרוֹג כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר, לֹא שׁוֹרָה עָלָיו אוֹתָהּ יֵרָאָה ה' שֶׁנִּקְרָאת יֵרָאָה ה' לְחַיִּים. אֲלֹא מִי שׁוֹרָה עָלָיו? הִירָאָה הַרְעָה הַהִיא. וְנִמְצָא שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו הַרְצוּעָה הַהִיא, יֵרָאָה רְעָה וְלֹא יֵרָאָה ה'.

וּמִשּׁוֹם כֵּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא יֵרָאָה ה' נִקְרָא רֵאשִׁית דַּעַת, וְעַל כֵּן נִכְלָלָת כָּאֵן הַמְצוּחָה הַזֹּה, וְזֶה הָעֵקֶר וְהִיסוּד לְכָל שְׂאָר הַמְצוּחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. מִי שֶׁשׁוֹמֵר הִירָאָה הַזֹּה – שׁוֹמֵר הַכֹּל. לֹא שׁוֹמֵר יֵרָאָה – לֹא שׁוֹמֵר אֶת מְצוּחוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵרִי זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַכֹּל. וּמִשּׁוֹם כֵּךְ כְּתוּב בְּרֵאשִׁית, שֶׁהִיא יֵרָאָה, בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. שְׁמִי שְׁעוֹבֵר עַל זֶה, עוֹבֵר עַל מְצוּחוֹת הַתּוֹרָה. וְעֲנֵשׁוֹ שֶׁל מִי שְׁעוֹבֵר עַל זֶה – הַרְצוּעָה הַרְעָה הַזֹּה מְלַקָּה אוֹתוֹ, וְהֵינּוּ וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תַּהוֹ וְבַהוֹ וְחֻשָּׁךְ עַל פְּנֵי תַהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים. הִנֵּה אֵלוֹ אַרְבַּעַה עֲנֻשִׁים לְהַעֲנִישׁ בָּהֶם אֶת הַרְשָׁעִים.

תַּהוֹ – זֶה חֲנֻק, שְׁכַתּוּב (ישעיה לד) קָו תַּהוֹ, (זכריה ב) חֲבַל מִדָּה. בַּהוֹ – זֶה סְקִילָה, אֲבָנִים הַמְשַׁקְעוֹת בְּתוֹךְ הַתַּהוֹם הַגְּדוֹל לְעֲנֵשׁ אֶת הַרְשָׁעִים. וְחֻשָּׁךְ – זֶה שְׂרָפָה, שְׁכַתּוּב (דברים ה) וַיְהִי כְּשֶׁמַּעַכְכֶם אֶת הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֻשָּׁךְ, (שם ד) וְהִקֵּר בְּעַר בְּאֵשׁ עַד לֵב הַשָּׁמַיִם חֻשָּׁךְ וְכוּ'. וְזֶה הָאֵשׁ הַחֲזָקָה שֶׁעַל רֵאשִׁי הַרְשָׁעִים מִתְחִילָה לְשַׂרְף אוֹתָם. וְרוּחַ – זֶה הַרְג בְּסִיף. רוּחַ סַעֲרָה, חָרֵב שְׁנוּנָה מְלַהֶטֶת בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית

א) ואת להט החרב המתהפכת, ונקראת רוח. הענש הזה למי שיעבר על מצוות התורה. ואחר כתוב יראה ראשית, שהיא הכלל של הכל. מכאן והלאה שאר מצוות התורה.

מצוה שניה – זוהי מצוה שמצוה של יראה נאחזה בה ולא יוצאת ממנה לעולמים, והיא אהב"ה. שאדם יאהב את רבונו אהבה שלמה. ומה היא אהבה שלמה? זו אהבה רבה, שכתוב (שם י) התהלך לפני והיה תמים, שלם באהבה. וזהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור. זו אהבה שלמה שנקראת אהבה רבה. וכאן היא המצוה שאדם יאהב את רבונו כראוי.

אמר רבי אלעזר, אבא, אהבה בשלמות אני שמעתי בזה. אמר לו, אמר, בני, לפני רבי פינחס, שהרי הוא עומד בדרגה הזו. אמר רבי אלעזר, אהבה רבה הינו אהבה שלמה בשלמות של שני צדדים, ואם אין נכללת בשני צדדים – אינה אהבה כראוי בשלמות.

ועל כן שנינו, לשני צדדים נפרדת האהבה, אהבת הקדוש ברוך הוא. יש מי שאוהב אותו מתוך שיש לו עשר, אך ימים, בנים סביבו, שולט על שונאיו, דרכיו מתקנות לו, ומתוך כך אוהב אותו. ואם לזה יתהפך ויחזיר עליו הקדוש ברוך הוא גלגול של דין קשה – ישנא אותו ולא יאהב אותו כלל, ובגלל כך אהבה זו אינה אהבה שיש לה עקר.

אהבה שנקראת שלמה, ההוא שהיה בשני הצדדים – בין בדין בין בחסד. ותקון דרכו שאוהב את רבונו, כמו ששנינו, אפלו שנוטל את נשמתו ממך. זו היא אהבה שלמה בשני צדדים. ועל כן האור של מעשה בראשית יצא ואחר כך נגזו. כשנגזו, יצא דין קשה, ונכללו שני הצדדים יחד, שתהיה שלמות האהבה כראוי.

נמלו רבי שמעון ונשקו. בא רבי פינחס ונשקו וברכו, ואמר, בודאי הקדוש ברוך הוא שלחני לכאן. זה הוא אור קטן שאמרנו לי שנכלל בביתי ואחר כך מאיר לכל העולם. אמר רבי אלעזר, בודאי לא צריך לשכח ירא"ה בכל המצוות, כל שכן במצוה הזו צריך יראה להתדבק בזה. איך מתדבק? האהבה היא בצד אחד טוב, כמו שנתבאר שנותן עשר וטוב, אך של חיים, בנים ומזונות, אז צריך לעורר יראה ולפחד שלא יגרם החטא. ועל זה כתוב (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד, משום שזה כולל ירא"ה באהב"ה.

וְכִי צָרִיךְ בְּצַד הָאֲחֵר שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה לְעוֹרֵר בּוֹ יְרָאָה. כְּשֵׁרוּאָה שֶׁהַדִּין הַקָּשֶׁה שׁוֹרֵה עָלָיו, אֲזִי יְעוֹרֵר יְרָאָה וַיִּפְחַד מִרְבוּנוֹ כְּרְאוּי וְלֹא יִקְשֶׁה לְבוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב (שם) וּמִקְשָׁה לְבוֹ יִפּוֹל בְּרָעָה, בְּאוֹתוֹ הֵצַד הָאֲחֵר שֶׁנִּקְרָא רָעָה. נִמְצְאָת שִׁירָאָה שֶׁנֶּאֱחָזָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים וְנִכְלָלָת מֵהֶם, וְזוֹהִי אֶהְבֶּה שְׁלֵמָה כְּרְאוּי.

מִצְוָה שְׁלִישִׁית – לְדַעַת שְׁיֵשׁ אֱלוֹהַּ גָּדוֹל וְשְׁלִיט בְּעוֹלָם, וְלִיַּחַד אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם יַחֲוֵד כְּרְאוּי בְּאוֹתָם שֶׁשֶׁת הַצְּדָדִים הַעֲלִיּוֹנִים, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם יַחֲוֵד אֶחָד בְּשֵׁשׁ הַתְּבוּת שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּלְכַוֵּן רְצוֹן לְמַעְלָה עִמָּהֶם. וְעַל כֵּן צָרִיךְ "אֶחָד" לְהֶאָרִיךְ אוֹתוֹ [נ"א בְּשֵׁשׁ] בְּשֵׁשׁ תְּבוּת, וְזֵהוּ שֶׁכְּתוּב יִקְוֶה הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. יִתְכַנְסוּ הַדְּרָגוֹת שֶׁתַּחַת הַשָּׁמַיִם שֶׁתֶּאֱחָזוּ בְּהֵן יְרָאָה לְהִיּוֹת בְּשֵׁלֵמוֹת לְשֵׁשׁ צְדָדִים כְּרְאוּי. וְעַם כָּל זֶה, בְּאוֹתוֹ הַיַּחֲוֵד צָרִיךְ לְקַשֵּׁר בּוֹ יְרָאָה, שֶׁצָּרִיךְ לְהֶאָרִיךְ בְּדַל"ת שֶׁל אֶחָד, שֶׁדַּל"ת שֶׁל אֶחָד גָּדוֹלָה. וְהֵינּוּ שֶׁכְּתוּב וְתִרְאָה הַיִּבְשָׁה, שֶׁתִּרְאָה וְתִתְקַשֵּׁר דַּל"ת, שֶׁהִיא יִבְשָׁה, בְּאוֹתוֹ הַיַּחֲוֵד.

וְאֲחֵר שֶׁנִּקְשְׁרָה שֵׁם לְמַעְלָה, צָרִיךְ לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ לְמַטָּה עִם אוֹכְלוֹסְיָהּ בְּשֵׁשׁ צְדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁלֹּא מְטָה, בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלַכּוֹתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שְׁיֵשׁ בּוֹ שֵׁשׁ תְּבוּת אַחֲרוֹת שֶׁל הַיַּחֲוֵד. וְאֲזִי, מֵה שֶׁהִיָּתָה יִבְשָׁה, נִעֲשֶׂתָה אֶרֶץ לַעֲשׂוֹת פְּרוּת וְאֲבִים וְלִנְטֵעַ אֵילָנוֹת. וְהֵינּוּ מֵה שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אֶרֶץ, בְּאוֹתוֹ הַיַּחֲוֵד שֶׁלֹּא מְטָה אֶרֶץ, רְצוֹן שֶׁלֹּא כְּרְאוּי. וְעַל כֵּן כִּי טוֹב כִּי טוֹב פְּעַמִּים. יַחֲוֵד אֶחָד עֲלִיּוֹן וַיַּחֲוֵד אֶחָד תַּחְתּוֹן. כִּיּוֹן שֶׁנֶּאֱחָזוּ בְּשָׁנֵי צְדָדִים, מִכָּאן וְהִלָּאָה תִּדְשֵׁא הָאֶרֶץ דְּשֵׁא. הַתְּתַקְנָה לַעֲשׂוֹת פְּרוּת וְאֲבִים כְּרְאוּי.

מִצְוָה רְבִיעִית – לְדַעַת שֶׁה' הוּא הָאֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ה) וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל לְבָבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְשִׁיכָלֵל הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים בְּשֵׁם שֶׁל יי', לְדַעַת שֶׁהֵם אֶחָד וְאֵין בָּהֶם פְּרוּד. וְהֵינּוּ סוּד הַכְּתוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהֶאִיר עַל הָאֶרֶץ, שֶׁהִיּוֹ שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת אֶחָד בְּלִי פְרוּד כָּלֵל, שִׁיכָלֵל מְאֹרֶת חֶסֶד בְּשֵׁם שֶׁל שָׁמַיִם [נ"א שְׁרָשׁוּם] שֶׁהֵם אֶחָד וְאֵין בָּהֶם פְּרוּד. אוֹר שֶׁחֹר בְּאוֹר לְכֵן אֵין בָּהֶם פְּרוּד, וְהַכֵּל [דְּכָר] אֶחָד. וְזֵה הוּא עֲנֵן הַלְּבָן שֶׁל הַיּוֹם וְעֲנָן שֶׁל אֵשׁ בְּלִילָה, מֵדַת יוֹם וּמֵדַת לַיְלָה, וְיִתְתַקְנֵנוּ זֶה עִם זֶה לְהֶאִיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְהֶאִיר עַל הָאֶרֶץ.

וְזָהוּ הַחֲטָא שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַקְּדָמוֹנִי הַהוּא – חֵבֶר לְמִטָּה וְהַפְּרִיד לְמַעְלָה, וּמִשׁוֹם כִּךְ גָּרַם מַה שְּׁגָרַם לְעוֹלָם, מִשׁוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְהַפְּרִיד לְמִטָּה וּלְחֵבֶר לְמַעְלָה. וְאוֹר שְׁחֹר צָרִיךְ לְהֶאֱחֹז לְמַעְלָה בְּחֵבֶר אֶחָד, וּלְהֶאֱחֹז אֶחָד כִּךְ בְּאוֹכְלוֹסְיָהּ בְּיַחֲוֹדָהּ וּלְהַפְּרִיד אוֹתָהּ מִן הַצַּד הָרַע. וְעַם כָּל זֶה צָרִיךְ לְדַעַת שְׁאֵלֵהֶם ה' הַכֹּל אֶחָד בְּלִי פְרוּד. ה' הוּא הָאֱלֹהִים. וְכִשְׂיִדַע אָדָם שֶׁהַכֹּל אֶחָד וְלֹא יֵשִׁים פְרוּד, אֶפְלוּ אוֹתוֹ הַצַּד הָאֶחָד יִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם וְלֹא יִמָּשֵׁךְ לְמִטָּה.

וְהִינּוּ סוּד הַכְּתוּב וְהִיוּ לְמֵאֲרוֹת. שֶׁהֵנָּה הַקְּלִפָּה עוֹלָה אַחַר הַמַּח. הַמַּח אֹר. הַצַּד הָאֶחָד מְוֹת. אֹר בְּחֵבֶר שֶׁל אוֹתִיּוֹת. מְוֹת בְּפְרוּד. וְכִשְׁהָאֹר הַזֶּה מְסַתַּלַּק מִשָּׁם, מִתְּחֵבֶר בְּאוֹתִיּוֹת מְוֹת שֶׁל פְרוּד. מִהָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ הַתְּחִילָה חֲוָה וְגֵרְמָה רַע עַל הָעוֹלָם, כְּכַתוּב (בראשית ג) וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב. הַחֲזִירָה הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע וְנִשְׂאָר מ'ו, וְהֵם הֵלְכוּ וְנָטְלוּ הָאוֹת תִּי"ו עִמָּם, וְגֵרְמָה מְוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתוּב וַתֵּרָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, הֲרִי לְמַדְנֵי מ"ם נִשְׂאָרָה יַחֲדָה. וְא"ו שֶׁהִיא חַיִּים, תָּמִיד מִתְּהַפֵּכֶת וְהוֹלֶכֶת וְנוֹטְלֶת תִּי"ו, שְׁכַתוּב וַתִּקַּח וַתִּתֵּן. וְנִשְׁלָמָה הַתְּבָה הַזֹּאת וְהַתְּחֵבֶר הָאוֹתִיּוֹת. אָמַר לוֹ, בְרוּךְ אַתָּה בָּנִי, וְהִרִי בְּאֵרְנוּ הַדְּבָר הַזֶּה.

ה) חַיִּית אָדָם הַיִּשְׂרָאֵלִי תְלוּי בְּסִפְר הַזֶּה וּבְכַתְבֵי מְרוֹן לְלַמֵּד בְּקִדְשָׁהּ וּבְשִׂמְחָהּ וּבְנֹעַם וּבִירָאָה וְאַהֲבָה כָּל אֶחָד לְפִי הַשְּׂגָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים

טַעֲמוֹ וְרָאוּ כִּי טוֹב הוּי"ה מִמֶּשׁ, חַיִּית אָדָם הַיִּשְׂרָאֵלִי תְלוּי בְּסִפְר הַזֶּה וּבְכַתְבֵי מְרוֹן לְלַמֵּד בְּקִדְשָׁהּ וּבְנֹעַם וּבִירָאָה וְאַהֲבָה כָּל אֶחָד לְפִי הַשְּׂגָתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים כו'.

(רבינו הקדוש יצחק איזיק יחיאל ספרין מקומרנה, נוצר חסד, פרק ד' משנה כ)

ו) רַבֵּינוּ נִחְמָן מִבְּרִסְלָב זְכוֹתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ אִמּוֹן בְּמֵרוֹן – צְוָה שֶׁם לְבָנֵי הַנְּעוּרִים לֹמַר זֶהֱר בְּבֹאֵם לְמַעֲרַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי אֲזִי בְּנֵי הַנְּעוּרִים עֲסֻקוּ בַתְּפִלָּה וּבַלְמוּד זֶהֱר כְּאִשְׁרֵי פְקֹד עֲלֵיהֶם הוּא זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וּמִמֶּנּוּ לֹא רָאוּ שׁוֹם דְּבָר, רַק הָיָה שְׂמִיחַ עַד מָאֵד. וּבְכָל עֵת בָּא אֶצֶל הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְאָמַר לוֹ: אֲשֶׁרִיךְ וְכו', וּבְלִילָהּ הֵלֵךְ מִחֲדָר לְחֲדָר, וְהִזְהִיר אוֹתָם לֹמַר זֶהֱר וְכו' וְכִיּוֹצֵא, וְהוּא בְּעֶצְמוֹ לֹא אָמַר כְּלוּם, רַק הָיָה הוֹלֵךְ וּמִנְגֵן בְּעֶצְמוֹ וְהָיָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה עַד אוֹר הַיּוֹם, וְכִשְׁהָאִיר הַיּוֹם עִמַּד בְּטָלִית וַתִּפְלִין וְהַתְּפַלֵּל כְּמָה שְׁעוֹת.

(ספר שבחי הר"ו מברסלב אות יט)

סדר הלימוד ליום ה תשרי [יום 5 בשנה]

מצוה חמישית – כתוב ישרצו המים שרץ נפש חיה. בפסוק הזה יש שלש מצוות: אחת לעסק בתורה, ואחת להתעסק בפריה ורביה, ואחת למול לשמונה ימים ולהעביר משם הערלה. לעסק בתורה ולהשתדל בה ולהגדילה בכל יום לתקן את נפשו ורוחו.

שביין שאדם מתעסק בתורה, הוא נתקן בנשמה אחרת קדושה, שכתוב שרץ נפש חיה. הנפש של החיה הקדושה היא. שכאשר אין אדם מתעסק בתורה, אין לו נפש קדושה, והקדושה שלמעלה אינה שורה עליו. וכאשר משתדל בתורה, באותו הדבור שהוא מברר בה, הוא זוכה לנפש החיה ההיא ולהיות כמו מלאכים קדושים, שכתוב (תהלים קג) ברכו ה' מלאכיו. אלו הם שמתעסקים בתורה שנקראים מלאכיו בארץ.

וזהו שכתוב ועוף יעופף על הארץ. זה בעולם הזה. ובאותו העולם שנינו, שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות להם כנפים כנשרים ושישוטו בכל העולם, שכתוב (ישעיה מ) וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים. והינו מה שכתוב ועוף יעופף על הארץ – זו התורה שנקראת מים, ישרצו ויוציאו שרץ של נפש חיה מהמקום של החיה ההיא ימשכו אותה למטה, כמו שנתבאר. ועל כן אמר דוד (תהלים נא) לב טהור ברא לי אלהים, לעסק בתורה, ואז – ורוח נכון חדש בקרבי.

מצוה ששית – להתעסק בפריה ורביה. שכל מי שמתעסק בפריה ורביה, גורם לנהר ההוא להיות נובע תמיד ולא יפסקו מימיו. והים מתמלא בכל הצדדים. ונשמות חדשות מתחדשות ויוצאות מאותו האילן, וצבאות רבים מתגדלים למעלה עם אותם הנשמות. זהו שכתוב (בראשית א) ישרצו המים שרץ נפש חיה. זו ברית הקדש, הנהר ששופע ויוצא, והמים שלו מתרבים ושורצים שרץ והתרבות של נשמתו לחיה ההיא.

ובאותן הנשמות שנכנסות לחיה ההיא, יוצאים כמה עופות שפורחים וטסים בכל העולם. וכאשר הנשמה יוצאת אל העולם הזה, העוף ההוא שפורח ויוצא עם הנשמה הזו, מאותו העץ יוצא עמו. כמה יוצאים עם כל נשמה ונשמה? שנים, אחד מימין

ואחד משמאל. אם הוא זוכה – הם שומרים אותו, שכתוב (תהלים צא)
 כי מלאכיו יצוה לך. ואם לא – הם מקטרגים עליו.

אמר רבי פינחס, שלשה הם שעומדים אפטרופוסים על האדם
 כשהוא זוכה, שכתוב (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד
 מני אלף להגיד לאדם ישרו. אם יש עליו מלאך הנה אחד. מליץ –
 שנים. אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו – הנה שלשה. אמר רבי
 שמעון חמשה, שכתוב יותר, ויחננו ויאמר. ויחננו – אחד. ויאמר –
 שנים. אמר לו, לא ככה, אלא ויחננו זה הקדוש ברוך הוא לבדו,
 שהרי אין רשות לאחר אלא לו.

אמר לו, יפה אמרת, ומי שנמנע מפריה ורביה, כככול ממעיט את
 הדמות שכוללת את כל הדמיות, וגורם לאותו הנהר שאין
 שופעים מימיו, ופוגם את הברית הקדוש בכל הצדדים, ועליו כתוב
 (ישעיה טו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי. בי ודאי זה לגוף,
 ואין נשמתו נכנסת לפרגוד כלל, והוא נטרד מאותו העולם.

מצוה שביעית – למוול לשמנה ימים ולהעביר את זהמת הערלה,
 משום שהחיה היא הדרגה השמינית לכל הדרגות,
 והנפש היא שפורחת ממנה צריכה להראות לפנייה לשמנה ימים
 כמו שהיא דרגה שמינית, ואז ודאי נראה שהיא נפש חיה. הנפש
 של החיה היא הקדושה, ולא מן הצד האחר. וזהו ישרצו המים.
 בספרו של חנוך ירשמו המים של זרע קדש רשם של נפש חיה. וזה
 הרשם של האות יו"ד שגורשם בכשר הקדש מכל שאר הרשומים
 של העולם.

ועוף יעופף על הארץ – זה אליהו שטס את כל העולם בארבע
 טיסות להיות שם באותה המילה של ברית הקדש. וצריך
 לסדר לו כסא, ולהזכיר בפיו: זה הכסא של אליהו. ואם לא – אינו
 שורה שם. ויברא אלהים את התנינים הגדלים – שני אלה ערלה
 ופריעה. המילה של הערלה, ואחר כך הפריעה. והם זכר ונקבה. ואת
 כל נפש החיה הרמשת – זה הרשם של אות ברית הקדש, שהיא
 הנפש חיה הקדושה כפי שאמרנו. אשר שרצו המים – המים
 העליונים שנמשכו אליה של אות הרשם הזו.

ובגלגל זה גרשמו ישראל ברשם קדוש וטהור למטה. כדגמת אותם
 רשומים קדושים, להפיר בין צד הקדשה לצד האחר של

הטמאה, אף ישראל רשומים להכיר בין צד הקדשה לעמים עכו"ם, שבאים מצד האחר של טמאה, כמו שנתבאר. וכמו שרושם אותם, כך רושם הבהמות והעופות שלהם לבהמות ועופות של העמים עכו"ם. אשרי חלקם של ישראל.

מצוה שמינית – לאהב את הגר שנקנס למול את עצמו ולהכנס תחת כנפי השכינה. והיא מכניסה אותם תחת כנפיה לאותם שנפרדים מצד הטמאה האחר ומתקרבים אליה, שכתוב תוצא הארץ נפש חיה למינה. ואם תאמר שנפש החיה הזו שכלולה בישראל היא מזמנת לכל – חזר ואמר למינה. כמה אכסדראות וחדרים זה לפני מזה יש לארץ הזו שהיא חיה. תחת כנפיה.

כנף ימין, יש לה שתי אכסדראות. ומהכנף הזו נפרדים לשתי אמות אחרות שהן קרובות ביחוד לישראל להכניסם לתוך האכסדראות הללו. ותחת כנף שמאל יש שתי אכסדראות אחרות, ונפרדים לשתי אמות אחרות, שהם עמון ומואב. וכלם נקראים נפש חיה. וכמה חדרים סתומים אחרים והיכלות אחרים בכל כנף וכנף, ומהם יוצאות רוחות להפריד לכל אותם הגרים שמתגירים, ונקראים נפש חיה, אבל למינה. וכלם נכנסים תחת כנפי השכינה ולא יותר.

אבל נשמת ישראל יוצאת מתוך הגוף של האילן ההוא, ומשם פורחות הנשמות לתוך הארץ הזו לתוך מעיה לפני ולפנים, והסוד – (מלאכי ג) כי תהיו אתם ארץ חפץ. ועל זה ישראל בן יקיר שהמו מעיה עליו, ונקראים (ישעיהו מו) העמסים מני בטן, ולא מהכנפים החוצה. ועוד, לגרים אין חלק באילן העליון, וכל שכן בגוף שלו. אבל החלק שלהם הוא בכנפים ולא יותר, והגר תחת כנפי השכינה ולא יותר. גרי הצדק הם ששורים שם ונאחזים, ולא לפנים, כמו שנתבאר. ומשום כך תוצא הארץ נפש חיה למינה. ולמי? בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה. כלם שואבים נפש מהחיה ההיא, אבל כל אחד למינה כראוי לה.

מצוה תשיעית – לחן את העניים ולתת להם טרף, שכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. נעשה אדם – משתף, כלל של זכר ונקבה. בצלמנו – עשירים. כדמותנו – עניים. שהרי מצד הזכר עשירים, ומצד הנקבה עניים. כמו שהם בשתפות אחת וזה חס על

זֶה, וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה וְגוֹמֵל לוֹ חֶסֶד, כִּי צָרִיךְ אָדָם לְמַטָּה שִׁיחִיו עֲשִׂיר
וְעָנִי בְּחִבּוּר אֶחָד, וְלָתֵת זֶה לָזֶה וְלִגְמֹל חֶסֶד זֶה לָזֶה.

וַיְרִדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וְגו' – הַסּוּד שֶׁלָנוּ רֵאִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ,
שֶׁכָּל מִי שֶׁחָס עַל הָעֲנִיִּים בְּרִצּוֹן הַלֵּב, לֹא מִשְׁתַּנֵּה דְמוּתוֹ
לְעוֹלָם מְדָמוּתוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְכִיּוֹן שֶׁדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם נִרְשָׁמָה
בו, הוּא שׁוֹלֵט עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב
(בְּרֵאשִׁית ט) וּמִוֹרָאֲכֶם וַחֲתֹכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיֵּי הָאָרֶץ וְגו'. כָּלֵם זְעִים
וּפּוֹחָדִים מֵאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁנִּרְשָׁמָה בו, מִשּׁוּם שֶׁזוֹ הִיא מִצְוָה מְעֻלָּה
שִׁיתְעֲלֶה בֵּן אָדָם בְּדְמוּתוֹ שֶׁל אָדָם עַל כָּל שְׂאֵר הַמִּצְוּוֹת.

מִצִּיּוֹן לָנוּ? מִנְּבוֹכְדַנְצָר [הִרְשָׁע]. אִף עַל גַּב שֶׁחָלַם אֶת הַחֲלוֹם הַהוּא
– כָּל זְמַן שֶׁהָיָה מֵרַחֵם עַל הָעֲנִיִּים, לֹא שָׁרָה עֲלָיו חֲלוֹמוֹ. כִּיּוֹן
שֶׁהִטִּיל עֵינָי רָעָה שֶׁלֹּא לְרַחֵם עַל עֲנִיִּים, מַה כָּתוּב? (דְּנִיאל ד) עוֹד הַדְּבָר
בְּפִי הַמֶּלֶךְ וְגו'. מִיַּד הַשְׁתַּנְתָּה דְמוּתוֹ וְנִטְרַד מִבְּנֵי הָאָדָם. וּמִשּׁוּם כִּי
נִעֲשָׂה אָדָם. כָּתוּב כֹּאן עֲשִׂיהָ, וְכָתוּב שֵׁם (רוּת ב) שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בַּעַז.

מִצְוָה עֲשִׂירִית – לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין וּלְהַשְׁלִים אֶת עֲצֻמוֹ בְּדְמוּת הָעֲלִיּוֹנָה,
שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ. פֶּתַח
וְאָמַר, (שִׁיר ז) רֵאשֶׁךְ עָלֶיךָ כַּכְרֶמֶל. הַפְּסוּק הַזֶּה הָעֲמִדְנוּהוּ וְנִתְבָּאָר.
אֲבָל רֵאשֶׁךְ עָלֶיךָ כַּכְרֶמֶל – זֶה הָרֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן, תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שְׁמוֹ
שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ יְהוָה בְּאוֹתִיוֹת רְשׁוּמוֹת, וְכָל אוֹת וְאוֹת פְּרָשָׁה
אֶחָת, הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ חֲקוּק בְּסִדּוּר שֶׁל הָאוֹתִיוֹת כְּרֵאוּי. וְשִׁנְיָנו, (דְּבָרִים
כח) כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּךָ – אֵלוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהֵם
שֵׁם קְדוֹשׁ בְּסִדּוּר שֶׁל אוֹתִיוֹתיוֹ.

פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה – (שְׁמוֹת יג) קִדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זוֹ י' שֶׁהִיא קִדְשׁ,
הַבְּכוֹר שֶׁל כָּל הַקְּדָשִׁים הָעֲלִיּוֹנִים. פֶּטֶר כָּל רַחֵם – בְּשִׁבִיל
הַדָּק הַהוּא שִׁיּוֹרֵד מִיּוֹד, שֶׁהוּא פּוֹתַח אֶת רַחֲמָהּ לְעֲשׂוֹת פְּרוֹת וְאֲבִים
כְּרֵאוּי, וְהוּא קִדְשׁ עָלִיוֹן.

הַפְּרָשָׁה הַשְּׁנֵיָה – (שֵׁם) וְהָיָה כִּי יִבְאֶךָ, זוֹ ה' הַהִיכָל שֶׁנִּפְתַּח רַחֲמָהּ
מִתּוֹךְ יוֹד בְּחֻמְשֵׁים פְּתָחִים, אֲכַסְדְּרָאוֹת וְחֻדְרִים
הַנִּסְתָּרִים שָׁבוּ. שֶׁהַפֶּטֶר הַהוּא שֶׁעָשָׂה יוֹד בְּהִיכָל הַזֶּה לְשִׁמְעַת בְּה
קוֹל שִׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ הַשּׁוֹפָר הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהַשּׁוֹפָר הַזֶּה הוּא נִסְתָּר בְּכָל
הַצְּדָדִים, וְכֵא יוֹד וּפְתַח אוֹתוֹ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קוֹל. וְכִיּוֹן שֶׁפְּתַח אוֹתוֹ,

תקע לו והוציא ממנו קול להוציא עבדים לחרות. ובתקיעת השופר הזה יצאו ישראל ממצרים, וכך עתיד בפעם אחרת בסוף הימים. וכל גאלה באה מן השופר הזה, ומשום כך יש יציאת מצרים בפרשה הזו, שהרי מהשופר הזה בא בכח של יו"ד שפותח רחמה ומוציא קולו לגאלת העבדים. וזו ה, האות השניה של השם הקדוש.

פְּרָשָׁה שְׁלִישִׁית – סוד היחוד של שמע ישראל (דברים ו). זו וא"ו שכוללת הכל ובה היחוד של הכל, ובו מתייחדים והוא נוטל הכל. הפרשה הרביעית – (שם ה) והיה אם שמוע, כללות של שני צדדים שנאחזת בהם כנסת ישראל, הגבורה שלמה. וזו ה' האחרונה שנוטלת אותם ונכללת מהם. והתפלין הם ממש אותיות השם הקדוש. ועל כן, ראשך עליך ככרמל – אלו תפלין של ראש. ודלת ראשך – התפלה ההיא של יד, שהיא עניה כלפי מעלה, אף כך שלמות יש לה כמו שלמעלה.

מִלֶּךָ אָסוּר בְּרִהָטִים – הוא קשור ואחוז באותם הבתים להאחז בשם הקדוש שהוא כראוי. ועל כן מי שמתתקן בהם הוא בצלם אלהים. מה באלהים מתייחד בו השם הקדוש, אף הוא מתייחד בו השם הקדוש כראוי. זכר ונקבה ברא אתם. תפלין של ראש ותפלה של יד, והכל אחד.

מִצְוָה אַחַת עֲשֶׂהָ – לעשר מעשר הארץ. כאן יש שתי מצוות – אחת לעשר מעשר של הארץ, ואחת בכורים של פרות האילן, שכתוב (בראשית א) הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע אשר על פני כל הארץ. כתוב כאן הנה נתתי, וכתוב שם (במדבר יח) ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל, וכתוב (ויקרא כז) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה' הוא.

מִצְוָה שְׁתַּיִם עֲשֶׂהָ – להביא בכורי האילן, שכתוב (בראשית א) ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זרע זרע. כל מה שראוי לי, לכם אסור למאכל. התיר להם ונתן להם כל המעשר שלו ובכורי האילנות. נתתי לכם – לכם ולא לדורות שאחריכם.

מִצְוָה שְׁלֹשׁ עֲשֶׂהָ – לעשות פדיון לבנו לקשר אותו בחיים. ששני ממנים הם, אחד של חיים ואחד של מות, ועומדים על האדם. וכשיפדה האיש את בנו, מיד המות שהוא פודה אותו, ולא יכול לשלט עליו. וזה סוד של וירא אלהים את כל אשר עשה,

בכלל, והנה טוב – זה מלאך חיים, מאד – זה מלאך המות. ועל כן בפדיון ההוא מתקיים זה של חיים, ונחלש אותו של המות. בפדיון הזה קונה לו חיים, כמו שנתבאר. ואותו הצד הרע עוזב אותו ולא אוחז בו.

מצוה ארבע עשרה – לשמר את יום השבת, שהוא יום המנוחה מכל מעשה בראשית. כאן כלולות שתי מצוות – אחת שמירת יום השבת, ואחת לקדש אותו היום בקדושו. לשמר את יום השבת, כמו שהזכרנו והערנו עליו, שהוא יום של מנוחה לעולמות, וכל המעשים נשתכללו בו ונעשו עד שהתקדש היום. כיון שהתקדש היום, נשארה בריאה של רוחות שלא נבראו להם גופות. וכי לא ידע הקדוש ברוך הוא לעכב לקדש את היום עד שיבראו גופות לרוחות הללו? אלא עץ הדעת טוב ורע עורר את אותו הצד האחר של הרע ורצה להתחזק בעולם, ונפרדו כמה רוחות בכמה מינים להתחזק בעולם בגופות.

כיון שראה הקדוש ברוך הוא כן, נתעורר מתוך עץ החיים נשיבת רוח והכה באילן אחר, והתעורר צד אחר של טוב והתקדש היום. שהרי בריאת גופות והתעוררות רוחות בצד הטוב היא בלילה הזה, ולא בצד האחר. ואלמלא הקדים הצד האחר בלילה הזה טרם שיקדים צד הטוב, לא יכול העולם לעמד לפניהם אפלו רגע אחד. אבל הקדוש ברוך הוא הקדים רפואה – שדלג לפניו קדוש היום, והקדים לפני הצד האחר, והתקיים העולם. ומה שחשב הצד האחר להבנות בעולם להתחזק, נכנה בלילה הזה צד הטוב והתחזק, ונכנו גופות ורוחות קדושות בלילה הזה מצד הטוב. ומשום כן עונתן של חכמים שיודעים את זה משבת לשבת.

שהרי אז רואה את זה הצד האחר, שכמו שהיא חשבה לעשות – עשתה צד של הקדשה. הולכת ומשוטטת בכמה צבאות והצדדים שלה, ורואה את כל אותם שמשמשים את מטתם בגלוי של גופם לאור הנה, וכל אותם הבנים שיוצאים משם הם נכפיים, שהיו שרויים עליהם רוחות מהצד האחר ההוא. ואותם הרוחות הערטילאיות של הרשעים שנקראים מזיקים, ושורה בהם לילית והורגת אותם.

בִּיּוֹן שֶׁהִתְקַדַּשׁ הַיּוֹם וְהִתְקַדְּשָׁה שׁוֹלֵטָת עַל הָעוֹלָם, אוֹתוֹ הִצַּד הָאֲחֵר מִקְטִין עֲצָמוֹ וְנִטְמָן כָּל לַיִל שַׁבַּת וַיּוֹם הַשַּׁבָּת, פָּרַט לְאַסְמִימוֹיָן, וְכָל הַכֶּתֶף שָׁלוֹ שֶׁהוֹלְכִים עַל הַנְּרוֹת בְּסִתְרָא לְרֵאוֹת אֶת הַגְּלוּיִים שֶׁל הַתְּשֻׁמִּישִׁים, וְאַחֵר כִּי נִטְמָנִים בְּתוֹךְ נֶקֶב הַתְּהוֹם הַגָּדוֹל. בִּיּוֹן שִׁינְצָאָה הַשַּׁבָּת, כִּמְהָ צָבָאוֹת וּמַחְנוֹת פּוֹרְחִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן תִּקְנֵן שִׁיר שֶׁל פְּגָעִים שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ עַל הָעָם הַקְּדוֹשׁ. לְאַיִזָּה מְקוֹם מְשׁוֹטְטִים בְּלֵילָה הַהוּא? כְּשִׁינְצָאִים בְּחִפְזוֹן וְחוֹשְׁבִים לְשִׁלֹּט בְּעוֹלָם עַל הָעָם הַקְּדוֹשׁ, וְרוֹאִים אוֹתָם בְּתַפְלָה וְאוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וּבְרֵאשִׁית מְבַדִּילִים בְּתַפְלָה וּמְבַדִּילִים עַל הַכּוֹס, פּוֹרְחִים מִשָּׁם וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וּמְגִיעִים לְתוֹךְ הַמְדַבֵּר. הִרְחַמְנָן יִצְיַלְנוּ מֵהֶם וּמֵהַצְדָּדִים הָרָעִים.

אַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָה, שֶׁלֶּשָׁה הֵם שְׂגוּרִים רְעָה לְעֲצָמָם: אֶחָד - מִי שֶׁמְקַלֵּל אֶת עֲצָמוֹ. הַשֵּׁנִי - מִי שֶׁזּוֹרֵק לְחֵם אוֹ פְּרוּרִים שִׁישׁ בָּהֶם כְּזֵית. הַשְּׁלִישִׁי - מִי שֶׁמְדַלֵּק נֵר בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת בְּטָרֵם שֶׁמְגִיעִים יִשְׂרָאֵל לְקַדְּשָׁה דְסִדְרָא, שְׂגוּרֵם לְאֵשׁ הַגִּיהֵנָם לְהַדְלִק בְּאֵשׁ הַזֹּאת טָרֵם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם. שְׁמָקוֹם אֶחָד יֵשׁ בְּגִיהֵנָם לְאוֹתָם שֶׁמְחַלְלִים שַׁבָּתוֹת, וְאוֹתָם שֶׁעֲנוּשִׁים בְּגִיהֵנָם מְקַלְלִים אֶת אוֹתוֹ שֶׁהִדְלִיק נֵר טָרֵם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: (ישעיה כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלְךָ טַלְטֵלָה גָּבֵר וְגו', (שם) צָנוּף יִצְנַפְךָ צִנְפָה כְּדוֹר אֶל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם.

מִשׁוֹם שֶׁאֵין רְאוּיָה הוּא לְהַדְלִיק אֵשׁ כְּשִׁינְצָאֵת שַׁבַּת עַד שִׁישְׂרָאֵל מְבַדִּילִים בְּתַפְלָה וּמְבַדִּילִים עַל הַכּוֹס, מִשׁוֹם שֶׁעַד אוֹתוֹ הַזְמַן שַׁבַּת הַיָּא, וְקַדְּשַׁת הַשַּׁבָּת שׁוֹלֵטָת עָלֵינוּ. וּבִשְׁעָה שֶׁמְבַדִּילִים עַל הַכּוֹס, כָּל אוֹתָם הַחֲלִילוֹת וְכָל אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שֶׁהִתְמַנּוּ עַל יְמוֹת הַחַל, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יָשׁוּב לְמְקוֹמוֹ וְלְעִבּוּדוֹ שֶׁהִתְמַנָּה עָלֶיהָ.

מִשׁוֹם שֶׁכְּשֶׁנִּכְנְסָה שַׁבַּת וְהִתְקַדַּשׁ הַיּוֹם, הַקְּדָשׁ מִתְעוֹרֵר וְשׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, וְהַחֵל מִתְבַּטֵּל שֶׁלְטוֹנוֹ, עַד הַשְּׁעָה שִׁינְצָאֵת הַשַּׁבָּת לֹא שָׁבִים לְמְקוֹמָם. וְאֵף עַל גַּב שִׁינְצָאֵת שַׁבַּת, לֹא שָׁבִים לְמְקוֹמָם עַד הַזְמַן שִׁישְׂרָאֵל אוֹמְרִים בְּרוּךְ אַתָּה יי' הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחַל. אֲזִי הַקְּדָשׁ מִסְתַּלֵּק, וְהַמַּחְנוֹת שֶׁהִתְמַנּוּ עַל יְמוֹת הַחֵל מִתְעוֹרְרִים וְשָׁבִים לְמְקוֹמָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מְשִׁמְרָתוֹ שֶׁהִפְקֵד עָלֶיהָ. וְעַם כָּל זֶה לֹא שׁוֹלֵטִים עַד שִׁיְהִיֻּ אֲרוֹת מְסוּד הַנֵּר. וְכֻלָּם נִקְרָאִים מְאוּרֵי הָאֵשׁ,

משום [שמאור האש ששופע] [נ"א שמסוד עמוד האש] ומיסוד האש באים כלם ושולטים על העולם התחתון. וכל זה כשאדם מדליק נר טרם השלימו ישראל את הקדשה דסדרא.

אבל אם הוא ממתין עד שישלימו קדשה דסדרא, אותם הרשעים שבגיהנם מצדיקים עליהם את דינו של הקדוש ברוך הוא, והם מקימים על אותו האיש כל הברכות שאומרים הצבור (בראשית כז) ויתן לך האלהים מטל השמים (דברים כח) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו'. (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. ביום רע הנה צריך להיות, מה זה ביום רעה? היום ששולטת הרעה ההיא לקחת את נשמתו. אשרי משכיל אל דל - זהו שכיב מרע לרפאו מחטאו אצל הקדוש ברוך הוא. דבר אחר - זה היום שהדין שורה על העולם, נצול ממנו, כמו שנאמר ביום רעה ימלטהו ה'. היום שנמסר הדין לאותה רעה לשלט על העולם.

בראשית

בראש [נ"א בראשית בחכמת המלך חקק] רצון המלך חקק חקיקות באור עליון ניצוץ חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים מראש [נ"א מסוד] האי"ן סו"ף עשן בגלם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחר ולא אדם ולא ירק ולא גון כלל. כשמדד מדידה, עשה צורות להאיר. לפנים בתוך המאור יצא מעין אחד שממנו נצבעו הצורות למטה. נסתר תוך הנסתרים של סוד האי"ן סו"ף בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקדה אחת נסתרת עליונה אחר אותה נקדה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון של הכל.

בראשית ברא אלהים "את השמים ואת הארץ, ראשי תבות אהו"ה, שבו נבראו שמים וארץ. א"ה - בו נבראו השמים. ו"ה - בו נבראה הארץ וכל מה שיש בה. והוא נתן תשוקה בכל האילנות והעשבים שבארץ, שהוא מה שאמרו, אין לך כל עשב ועשב מלמטה שאין ממנה עליו מלמעלה ושומר אותו, שמכה אותו ואומר לו גדל, שנאמר (איוב לח) הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ:

והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דניאל יב). הזהר הנסתר של הנסתרים הפה באויר

שלו [שהגיע ולא הגיע] [והאיר] בנקדה זו [אור], ואז התפשטה הראשית הזאת, ועשה לו היכל לכבודו ולתשבתו, כבוד להיכלו ולשבתו [נ"א ולכבודו ולהיכלו ולתשבתו], שם זרע זרע קדש להוליד לתועלת העולם, וזה סוד (ישעיה ו) זרע קדש מצבתה. זהו שזרע זרע לכבודו, כמו זרע המשי הזה של ארגמן טוב שמתכסה לפנים ועושה לו היכל שהיא תשבתו ותועלת לכל. בראשית הזו ברא אותו נסתר שלא נודע את ההיכל הזה. היכל זה נקרא אלהים, וסוד זה - בראשית ברא אלהים.

הזהר שממנו כל המאמרות נבראו בסוד התפשטות של הנקדה של הזהר הנסתר הזה. אם בזה כתוב ברא, אין תמיהה, שכתוב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו. זהו זה סוד בראשית, הראשון של הכל, שמו אהיה, שם קדוש חקוק בצדו [נ"א מאיר, בחקיקה מאיר] אלהים, חקוק בעטרה [נ"א בחקיקת העטרה] אש"ר היכל נסתר וגנוז, הראשית של סוד של ראשית אש"ר ראש שיוצא מראשית.

ובשהתתקן לאחר הנקדה וההיכל [כסדר] כאחד, אז בראשית כולל ראשית, ראשית עליונה בחכמה. אחר כך התחלף גון אותו ההיכל ונקרא בית. [נ"א וממנו התחדש ההיכל] נקדה עליונה נקראת ראש, כולל זה בזה בסוד בראשית, כשהכל הוא יחד, בכלל אחד, כשטרם היה ישוב בבית. כיון שזרע לתקון הישוב, אז נקרא אלהים טמיר נסתר.

זהר נסתר וגנוז כשפנים [ס"א עד שפנים] בתוכו להוליד, והבית קים בפשיטות של תקון של אותם זרע קדש, ועד שלא הוסרה ולא התפשטה התפשטות הישוב, לא נקרא אלהים, אלא הכל בכלל של בראשית. אחר שהתתקן בשם של אלהים, הוציא אותם תולדות מאותו זרע שזרע בו. מי הוא אותו זרע? אלו אותיות חקוקות סוד של התורה שיצאו מאותה נקדה.

אותה הנקדה זרעה בתוך אותו היכל סוד [זרע] של שלשה נקדות: חל"ם, שור"ק, חיר"ק. ונכללו זה בזה ונעשו סוד אחד. קו"ל שיוצא בחבור אחד, בשעה שיוצא, יוצאת עמו בת זוגו שכוללת כל האותיות, שכתוב א"ת השמי"ם, קול וכת זוגו. הקול הזה שהוא

שָׁמַיִם (תּוֹפְאֶרֶת), הוּא אֱהִי"ה אַחֲרוֹן. הוּזְהַר שְׂכוּלָל כָּל הָאוֹתוּתוֹת וְהַגְּוֹנִים
כְּמוֹ [נ"א זרע] זֶה.

עַד כָּאֵן, יְהוּה אֱלֹהֵינוּ יְהוּה, אֱלוֹ שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת כְּנֶגֶד הַסּוּד הַזֶּה
הָעֲלִיּוֹן בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים. בְּרֵאשִׁית - סוּד רֵאשׁוֹן. בְּרֵא -
סוּד נִסְתָּר לְהַתְּפַשֵּׁט מִשֵּׁם הַכֹּל. אֱלֹהִי"ם - סוּד לְקַיִם הַכֹּל לְמִטָּה. אֵת
הַשָּׁמַיִם - שְׁלֵא לְהַפְרִידֵם זָכַר וּנְקֵבָה כְּאַחַד.

א"ת - כְּשִׁלּוּקַח הָאוֹתוּתוֹת כְּלָם, הַכְּלָל שֶׁל כָּל הָאוֹתוּתוֹת הֵם רֵאשׁ
וְסוּף. אַחַר כֵּן מִתּוֹסֵף ה"א לְהַתְּחַבֵּר כָּל הָאוֹתוּתוֹת עִם ה"א,
וּנְקֵרָא אִתָּהּ, וְעַל זֶה (נחמיה ט) וְאִתָּהּ מִחִיָּה אֵת כְּלָם. אֵת - סוּד אַדְנִי
וְכֵן נְקֵרָא. הַשָּׁמַיִם - זֶה יְהו"ה סוּד עֲלִיּוֹן.

וּא"ת - תְּקוּן זָכַר וּנְקֵבָה. וּא"ת - סוּד וִיהו"ה, וְהַכֹּל אַחַד. הָאֶרֶץ -
זֶה אֱלֹהִים כְּדִגְמַת עֲלִיּוֹן, לְעִשׂוֹת פְּרוּת וְאֲבִים. שֵׁם זֶה כָּלוּל
בְּשִׁלְשָׁה מְקוּמוֹת, וּמִשֵּׁם נִפְרָד שֵׁם זֶה לְכַמָּה צְדָדִים. עַד כָּאֵן סוּד שֶׁל
סֵתֵר הַסְּתָרִים שֶׁחִקַּק וּבָנָה וְהַעֲמִיד בְּדֶרֶךְ נִסְתָּר בְּסֵתֵר שֶׁל פְּסוּק אַחַד.
מְכַאֵן וְהִלָּאָה:

מִשְׁנָה. קְשָׁרִים רְמִים, שָׁרִים מוֹשְׁלִים בְּמִמְשָׁלָה, קָרְבוֹ וְשִׁמְעוֹ. מִי
מִכֶּם שֶׁעָלָה וַיְרֵד, מִי כִנֵּס רוּחַ בִּידוֹ, יְקוּם וַיִּדַע, בְּשַׁעֲה
שֶׁעָלָה בְּרֵצוֹן שֶׁל הָרֵאשׁ הַלְבָּן לְעִשׂוֹת כְּבוֹד לְכַבוֹדוֹ, עָלָה אוֹר אַחַד
נִסְתָּר בְּרֵאשׁ שֶׁל הַכֹּל, נִשְׁבַּ בָּהּ וְהוֹצִיא קְלָפוֹת מְאִירוֹת מִתְּחַבְרוֹת
הַכֹּל כְּאַחַד, וְעָלוּ וַיְרֵדוּ וְנִעְשָׂה הַכֹּל אַחַד, וְאוֹתוֹ אוֹר נִסְתָּר כְּשֶׁנִּשְׁבַּ
בָּהּ וְהֵאִיר נְקֵרָא אֱהִי"ה. אוֹתוֹ אוֹר עָלָה וַיְרֵד וַיִּזְרַק נִיּוֹצוֹת וְנִשְׁבַּ בָּהּ,
וְהוֹצִיא כַח טְמִיר אַחַד, וּנְקֵרָא שְׁמוֹ אֲשֶׁר אֱהִי"ה. בְּחִקִּיקָה טְמִירָה
וּנִסְתָּרָת, אוֹתָם קְלָפוֹת מְאִירוֹת שֶׁהִתְּחַבְּרוּ מִתּוֹךְ סֵלַע אַחַד נִסְתָּר,
יִצְאוּ בְּחִקִּיקָה בְּכַח שֶׁל אוֹתוֹ אוֹת עֲלִיּוֹן, וּנְקֵרָא יְהו"ה.

עוֹד נִשְׁבַּ בָּהּ וְהוֹצִיא זִיקִים נוֹצְצִים זוֹרְקִים לְכָל עֵבֶר, וְהוֹצִיא כַח
אַחַד טְמִיר שְׁנוֹצֵץ לְכָל צֵד וּנְקֵרָא א"ל. עוֹד אוֹתוֹ אוֹר טְמִיר
נִסְתָּר נִשְׁבַּ בָּהּ, וְעָלָה וַיְרֵד וְעָלָה בְּאֶלְף וּמְאִתִּים קְשׁוּרִים שֶׁל אֵשׁ,
וְהוֹצִיא כַח אַחַד טְמִיר וּנְקֵרָא אֱלֹהִים, וְזוֹ הַגְּבוּרָה. מִזֶּה מִתְּפַשֵּׁטִים
כַּחוֹת טְמִירִים לוֹהֵטִים לְכָל צֵד, מֵהֶם שְׁמִתְקַנִּים בְּתַקוּנִים יְפִים, וּמֵהֶם
שְׁמִתְקַנִּים בְּתַקוּנִים אַחֲרִים.

עוֹד נִשְׁבַּ בָּהּ וְהוֹצִיא כַח טְמִיר אַחַד שְׁנְקֵרָא יְהו"ה, מִדַּת רַחֲמִים,
וּנְקֵרָא שָׁמַיִם. וְעוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי חִלּוֹת שְׁנְקֵרָאִים צְבָאוֹת. מִזֶּה

יָצְאוּ כָּל הַחַיִּלוֹת וְכָל הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינּוֹ לְקִיָּם
וְלִהְנַהִיג אֶת הָעוֹלָמוֹת, עָלְיוֹ כְּתוּב (תהלים פד) ה' צָבָאוֹת אֲשֶׁרִי אָדָם
בוֹטַח בָּךְ:

בְּרֵאשִׁית, בְּרֵא שֵׁי"ת, מְקַצֶּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קֶצֶה הַשָּׁמַיִם, שֶׁשָּׁה
צְדָדִים שְׁמֵת־פְּשָׁטִים מְסוּד עֲלִיּוֹן בְּהַתְּפַשְּׁטוֹת [נ"א
מִשְׁלֵשׁ נְקוּדוֹת] שְׁבָרָא מִתּוֹךְ נִקְדָּה רֵאשׁוּנָה. בְּרֵא הַתְּפַשְּׁטוֹת
שֶׁל נִקְדָּה אַחַת שְׁלֹמֶעְלָה. וְכֵאן נִחְקַק סוּד הַשֵּׁם שֶׁל אַרְבָּעִים
וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

וְהַמִּשְׁכָּלִים יִזְהָרוּ (דניאל יב), כְּדִגְמַת תְּנוּעוֹת [נ"א טְעָמִים] שְׁמַנְגָנוֹת,
וּבְנִגּוֹן שְׁלֵהֶם הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת
וּמִתְנַעֲנְעִים אַחֲרֵיהֶם, כְּמוֹ חַיִּלִּים אַחֲרֵי מְלָכָם. הַגּוֹף אוֹתִיּוֹת, וְהָרוּחַ
נְקֻדּוֹת. כָּלֶם נוֹסְעִים בְּמַסְעוֹתֵיהֶם אַחַר הַתְּנוּעוֹת וְעוֹמְדִים בְּמִקְוָמָם.
כְּשֶׁנִּגּוֹן הַטְּעָמִים נוֹסֵעַ, נוֹסְעוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת אַחֲרֵיהֶם. כְּשֶׁהוּא
פוֹסֵק, הֵם אֵינָם נוֹסְעִים וְעוֹמְדִים בְּמִקְוָמָם.

וְהַמִּשְׁכָּלִים יִזְהָרוּ - אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת. כְּזֹהָר - נִגּוֹן הַטְּעָמִים. הֶרְקִיעַ
- הַתְּפַשְּׁטוֹת הַנִּגּוֹן כְּמוֹ אֵלֶּה שְׁמֵת־פְּשָׁטִים בְּהַתְּפַשְּׁטוֹת
וְהוֹלְכִים בְּנִגּוֹן. וּמִצְדִּיקֵי הָרַבִּים - אוֹתָם פְּסוּקֵי הַטְּעָמִים שְׁפוּסְקִים
בְּמַסְעוֹתֵיהֶם, שְׁבִגְלָל כֶּךָ נִשְׁמַע הַדְּבָר. יִזְהָרוּ אוֹתִיּוֹת וּנְקֻדּוֹת,
וּמְאִירִים כְּאֶחָד בְּמַסְעוֹת בְּסוּד שֶׁל סֵתֵר בְּמַסְעַ כְּאוֹתָם שְׁבִילִים
נִסְתָּרִים. מִזֶּה מִתְּפַשֵּׁט הַכֹּל. וְהַמִּשְׁכָּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהָר הֶרְקִיעַ - אוֹתָם
עוֹמְדִים וְאֹדְנִים שֶׁל אוֹתוֹ אֶפְרַיִן. הַמִּשְׁכָּלִים - אוֹתָם עוֹמְדִים וְאֹדְנִים
עֲלִיּוֹנִים שֶׁהֵם מִסְתַּכְּלִים בְּהַשְׁכָּל בְּכָל מֵה שְׁצָרִיךְ אוֹתוֹ אֶפְרַיִן
וְאֹדְנִים שְׁלוֹ. הַסֵּתֵר הַזֶּה כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל.
יִזְהָרוּ - שְׁאֵם לֹא יִזְהָרוּ וְלֹא מְאִירִים, לֹא יְכוּלִים לְעֵיִן וְלִהְסַתְּכָל
בְּאוֹתוֹ אֶפְרַיִן בְּכָל מֵה שְׁצָרִיךְ.

כְּזֹהָר הֶרְקִיעַ - אוֹתוֹ שְׁעוֹמֵד עַל גְּבֵי אוֹתָם הַמִּשְׁכָּלִים, שְׁכְּתוּב
בו (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רֵאשֵׁי הַחִיָּה רְקִיעַ כְּעֵיִן הַקָּרַח הַנּוֹרָא.
זֶהָר שְׁמְאִיר לַתּוֹרָה, זֶהָר שְׁמְאִיר לְאוֹתָם רְאשִׁים שֶׁל אוֹתָהּ תְּחִיָּה,
וְאוֹתָם רְאשִׁים הֵם מִשְׁכָּלִים שְׁמְאִירִים תְּמִיד וּמִסְתַּכְּלִים לְאוֹתוֹ
רְקִיעַ לְאוֹתוֹ הָאוֹר שְׁיוֹצֵא מִשֵּׁם, וְזֶהוּ אוֹר הַתּוֹרָה שְׁמְאִיר תְּמִיד
וְלֹא פוֹסֵק.

אָמַר רַבִּי בְרַכְיָה, מַה זֶה שְׁכָתוּב וְהָאֶרֶץ הֵיטָה תְּהוּ? מַה מְשַׁמֵּיעַ הֵיטָה? שְׁכָבֵר הֵיטָה, וּמַה זֶה תְּהוּ? דְּבַר הַמַּתְהִיחַ אֶת בְּנֵי אָדָם. וּמַה זֶה בְּהוּ? דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ, שְׁכָתוּב בְּהוּ – בּוֹ הוּא, עַל שֵׁם מַה שְׁכָתוּב (קהלת ז) גַּם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. בָּרָא בְּהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם. בָּרָא תְּהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּרַע. כְּהוּ בְּשָׁלוֹם, שְׁכָתוּב (איוב כה) עָשָׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. מְלַמֵּד שְׁמִיכָאֵל שֶׁר יְמִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – מִים וּבָרָד, וּגְבַרְיָאֵל שֶׁר שְׁמָאֵלוֹ – אֵשׁ. וְשֵׁם שָׁלוֹם בִּינִיחָם מְכָרִיעַ, וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב עָשָׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. וּמִנִּין לָנוּ שֶׁבְּהוּ שָׁלוֹם? שְׁכָתוּב (ישעיה מה) עָשָׂה שָׁלוֹם וּבֹרָא רַע, הֵא כִּיצַד? רַע מֵתְהוּ, וְשָׁלוֹם מִבְּהוּ. בָּרָא תְּהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּרַע, שְׁנֹאֲמַר עָשָׂה שָׁלוֹם וּבֹרָא רַע. בָּרָא בְּהוּ וְשֵׁם מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם, שְׁנֹאֲמַר עָשָׂה שָׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו:

וְהָאֶרֶץ הֵיטָה תְּהוּ וּבְהוּ וְגו', הֵיטָה דְּוָקָא מְקָדָם לְזֶה, שְׁלַג בְּתוֹךְ הַמַּיִם. יִצְאָה מִמֶּנָּה זְהֵמָה בְּאוֹתוֹ כַּח שֶׁלַּג בְּמַיִם, וְהִכָּה בָּהּ אֵשׁ חֲזָקָה וְהֵיטָה בָּהּ פְּסֻלַּת, וְהוֹסְרָה וְנַעֲשֶׂתָה תְּהוּ מִמְּקוֹם [מְדוּר] הַזֶּהֱמָה, קֵן הַפְּסֻלַּת. וּבְהוּ – בְּרוּר שֶׁהִתְבָּרַר מֵתוֹךְ פְּסֻלַּת וְהִתְיַשֵּׁב בָּהּ הַחֲשֵׁךְ, הַסּוּד שֶׁל אֵשׁ חֲזָקָה. וְאוֹתוֹ חֲשׂ"ךְ כֶּסֶה עַל אוֹתוֹ תְּהוּ עַל גְּבֵי אוֹתָהּ פְּסֻלַּת וְהִתְקַנְנָה מִמֶּנּוּ.

וְרוּחַ אֱלֹהִים – רוּחַ הַקְּדוֹשׁ שִׁיצְאָה מֵאֱלֹהִים חַיִּים, זֶוּ מֵרַחֲפַת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. אַחַר שְׁרוּחַ זֶו נִשְׁכָּה, נִבְרָרָה דְּקִיקוֹת אַחַת מֵתוֹךְ אוֹתָהּ פְּסֻלַּת כְּמוֹ שְׂבִיב הַזֶּהֱמָה. כְּשֶׁנִּבְרָרָה וְנִצְנָפָה וְנִצְרָפָה פַּעַם וּפַעַמִּים, עַד שֶׁנִּשְׁאָרָה אוֹתָהּ זְהֵמָה שְׂאִין בָּהּ כָּלֵל זְהֵמָה, כְּשֶׁהִתְהוּ הַזֶּה נִבְרָר וְנִצְרָף, יִצְאָ מִמֶּנּוּ רוּחַ גְּדוּלָה וְחֲזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, אוֹתוֹ שְׁרָאָה אֵלָיְהוּ. נִבְרָר בָּהֶם וְנִצְרָף, וְיִצְאָ מִמֶּנּוּ רַעַשׁ, שְׁכָתוּב (סו) וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ. וְנִבְרָר הַחֲשֵׁךְ וְנִכְלָל בְּסוּד שָׁלוֹם אֵשׁ, שְׁכָתוּב וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ. נִבְרָר הָרוּחַ וְנִכְלָל בְּסוּד שָׁלוֹם קוֹל דְּמָמָה דְּקָה.

תְּהוּ – מְקוֹם שְׂאִין בּוֹ גִּוּן וְלֹא דְמוּת וְלֹא נִכְלָל בְּסוּד הַדְּמוּת, עֲכָשׁוּ הוּא בְּדְמוּת, כְּשֶׁמְסַתְפְּלִים בּוֹ אֵין לוֹ דְמוּת כָּלֵל. לְכָל יֵשׁ לְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ פָּרֵט לְזֶה [שְׁנֹאֲהָ בּוֹ וְאֵינְנוּ כָּלֵל וְלֹא הֵיחָה].

בְּהוּ – לְזֶה יֵשׁ צִיּוּר וְדְמוּת אֲבָנִים שְׁקוּעוֹת בְּתוֹךְ הַחֲקִיקָה [נ"א קְלָפָה] שֶׁל תְּהוּ יוֹצְאִים מֵתוֹךְ חֲקִיקָה הַשְּׁקוּעָה שָׁם, וּמִשָּׁם

מושכים תועלת לעולם בציור של לבוש, מושכים תועלת מלמעלה למטה, ועולה ממטה למעלה, ועל זה הם נקובים ומפלמים, [חלונות] אלה תלויים באויר. לפעמים תלויים באויר שעולים משם למעלה, ולפעמים הם מתחבאים ביום המענן, ומוציאים מים מתוך התהום להזין את התה"ו משם, שהרי אז חדרה ושטות [נ"א ושעה] [שאין] שמתפשט התהו בעולם.

חשך הוא אש שחורה חזקה בגון. אש אדמה חזקה במראה. אש רקה חזקה בציור. אש לבנה, הגון שכולל הכל. חשך חזק בכל האשים, וזה מחזק את התה"ו. חשך הוא אש, ולא אש חשוכה, פרט למתי שמחזקת את התהו, וזה סוד (בראשית כז) ותכהינה עיניו מראות ויקרא את עשו וגו'. חשך פני רע שמסביר פנים לרע, ואז נקרא חשך ששורה עליו לחזק אותו, וזהו סוד וחשך על פני תהום.

רו"ח הוא קול ששורה על בהו, ומחזק אותו ומנהיג אותו בכל מה שצריך, וזה סוד (תהלים כט) קול ה' על המים. וכן רוח אלהים מרחפת על פני המים. אבנים שקועות בתוך התהומות שמהם יוצאים מים, ועל זה נקראו פני המים. רוח מנהיגה ומחזקת לאותם פנים, פני תהום, זה כמו שצריך לו וזה כמו שצריך לו. תה"ו, עליו שורה שם שד"י. בה"ו, עליו שרוי שם צבאו"ת. חשך, עליו שרוי שם אלהים. רוח, עליה שרוי שם יהו"ה.

ז) למד בקטנותו ספרי הזהר ותקונים וכל כתבי האר"י זכרוננו לברכה

היה מתמיד בלמודו מאד ולמד, ולמד הרבה מאד ש"ס ופוסקים ותנ"ך ו"עין יעקב", וספרי הזהר ותקונים וכל כתבי האר"י זכרוננו לברכה, ושאר ספרים הרבה מאד וספרי מוסר הרבה מאד. (ספר שבחי הר"ן מברסלב אות ז)

ח) בלמוד זהר וכתבי האר"י זכרוננו לברכה, היה בוכה הרבה עד שזכה להבין

ספר שכל למודו בא לו ביגיעה גדולה, כי בתחלה היה לומד משניות, ולא היה מבין למודו, והיה בוכה הרבה לפני השם יתברך שיאיר עיניו. והיה בוכה ובוכה כל כך עד שזכה שיוכל ללמד משניות, וכן אחר כך למד שאר ספרים ולא היה מבין גם כן והיה בוכה ובוכה גם כן הרבה מאד עד שזכה להבין. וכן בלמוד זהר וכתבי האר"י זכרוננו לברכה היה בוכה גם כן הרבה עד שזכה להבין. (ספר שבחי הר"ן מברסלב אות ח)

רוח חזק מפרק הרים לא ברוח ה' וגו', שם זה אין בו, שהרי שד"י שולט עליו בסוד [של סתר] התהו.

ואחר הרוח רעש לא ברעש ה', שהרי שם צבאות שולט בו בסוד הבהו, ועל כך נקרא הבהו רעש, שאינו בלא רעש. ואחר הרעש אש לא באש ה', שהרי שם אלהים שולט בו מצד החשך. ואחר האש קול דממה דקה. כאן נמצא שם יהו"ה. ארבעה פרקים כאן, שהם פרקי הגוף ואיברים ידועים של אותם ארבעה, והם שנים עשר, וכאן שם חקוק של שתיים עשרה אותיות שנמסר לאליהו במערה.

רבי בנימן לוי, מצאתי כתוב שם בן י"ב אותיות יה יה ויה ויה זה: תה"ו במספר קטן עם ג' אותיות גימטריא ש' ש"ד שד"י. בהו במספר קטן גימטריא צבאות כזה ב' ב"ה בהו. חשך במספר קטן עם הכולל גימטריא אלהים. רוח במספר קטן עם הכולל בגימטריא יהו"ה במספר קטן. רעש במספר קטן עם הכולל גימטריא בהו. קול דממה דקה במספר קטן עם הכולל יהו"ה וי"ב יותר פנגד שם י"ב הנמסר לאליהו במערה. וכן דקה במספר קטן עם השלשה אותיות גימטריא יב"ק. נלעד"ן:

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. מכאן היא הראשית למצא גנזים איך נברא העולם בפרט. שעד כאן היה בכלל, ואחר כך חזר להיות כלל, להיות כלל ופרט וכלל. עד כאן היה הכל תלוי באויר מסוד אין סוף. כיון שהתפשט הכח בהיכל העליון הסוד של אלהים, כתוב בו אמירה, ויאמר אלהים. שהרי למעלה לא כתוב בו אמירה בפרט, ואף על גב שבראשית הוא מאמר, אבל לא כתוב בו ויאמר.

ויאמר הנה הוא עומד לשאל ולדעת. ויאמר, כח שהתרומם והרמתו בחשאי מסוד אין סוף בסוד [נ"א בראש] המחשבה. ויאמר אלהים. עכשו הוליד אותו ההיכל ממה שהוסר מזרע של קדש והוליד בחשאי. וההוא שמתילד, נשמע בחוץ מי שהוליד אותו. הוליד בחשאי שלא נשמע כלל. כיון שיצא ממנו מה שיצא, נעשה קול שנשמע בחוץ.

יְהִי אֹר – כֹּל מֵה שִׁיִּצָּא בְּסוּד זֶה יִצָּא. יְהִי – עַל סוּד שֶׁל אָבָא וְאָמָא, שֶׁהוּא י"ה. אַחַר כֵּן חָזַר לְנִקְדָּה הָרֵאשׁוֹנָה לְהִיּוֹת רֵאשִׁית לְהַתְּפַשֵּׁט לְדָבָר אַחַר אֹר. וַיְהִי אֹר – אֹר שֶׁכָּבַר הָיָה. אֹר זֶה סוּד נִסְתָּר, הַתְּפַשְׁטוֹת שֶׁהַתְּפַשְׁטָה וְנִבְקָעָה מִסוּד שֶׁל סֵתֵר הָאֹוִיר הָעֲלִיּוֹן הַנִּסְתָּר. בָּקַע בַּתְּחִלָּה וְהוֹצִיא נִקְדָּה נִסְתָּרָת אַחַת מִסוּד שְׁלוֹ, שֶׁהָרִי אֵין סוּף בָּקַע מֵאֹוִיר שְׁלוֹ וְגָלָה נִקְדָּה זוּ י'. כִּיּוֹן שִׁי זֶה הַתְּפַשְׁטָה, מֵה שֶׁנִּשְׁאַר נִמְצָא אֹר מֵאוֹתוֹ סוּד שֶׁל אוֹתוֹ אֹוִיר נִסְתָּר.

בְּשִׁנְמִצָּאָה מִמֶּנּוּ נִקְדָּה רֵאשׁוֹנָה, י' הַתְּגַלְתָּה אַחַר כֵּן עָלְיוֹ, הִגִּיעַ וְלֹא הִגִּיעַ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּפַשֵּׁט, יִצָּא, וְהוּא הוּא הָאֹר שֶׁנִּשְׁאַר מֵאֹוִיר, וְהִינּוּ אֹר שֶׁכָּבַר הָיָה, וְזֶה עוֹמֵד. יִצָּא וְהִסְתַּלַּק וְנִגְנַנּוּ, וְנִשְׁאַרָה נִקְדָּה אַחַת מִמֶּנּוּ שֶׁתְּהִיָּה מְגִיעָה תָּמִיד בְּדֶרֶךְ גְּנִיּוֹת בְּאוֹתָהּ נִקְדָּה, מְגִיעַ וְלֹא מְגִיעַ. מֵאִיר בּוֹ בְּדֶרֶךְ נִקְדָּה רֵאשׁוֹנָה שִׁיִּצָּאָה מִמֶּנּוּ, וְלִכֵּן הַכֹּל אַחֲזוּ זֶה בְּזֶה, מֵאִיר בְּזֶה וּבְזֶה.

בְּשִׁעוּלָה, הַכֹּל עוֹלִים וְנִאֲחָזִים בּוֹ, וְהוּא מְגִיעַ וְנִגְנַנּוּ בְּמִקּוֹם אֵי"ן סו"ף, וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה אֶחָד. אוֹתָהּ נִקְדַּת אֹר, הִיא אֹר. וּמִתְּפַשֵּׁט וּמֵאִירִים בּוֹ שְׁבַע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל א"ב וְלֹא קָרְשׁוֹ, וְלַחִים הָיוּ. יִצָּא חֲשֵׁךְ אַחַר כֵּן, וַיִּצְאוּ בּוֹ שְׁבַע אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת שֶׁל הָא"ב וְלֹא נִקְרְשׁוּ, נִקְרְשׁוּ וְעוֹמְדִים לַחִים. יִצָּא רְקִיעַ שֶׁהִפְרִיד מִחֻלְקַת שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים, וַיִּצְאוּ בּוֹ שְׁמוֹנֶה אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת. אַז כ"ב. דָּלְגוּ שְׁבַע אוֹתִיּוֹת שֶׁל צַד זֶה וְשְׁבַע שֶׁל צַד זֶה, וְנִחַקְקוּ כֹּלֵם בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ, וְהָיוּ עוֹמְדִים לַחִים. נִקְרַשׁ אוֹתוֹ רְקִיעַ, וְנִקְרְשׁוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְהַתְּגַלְמוֹ וְהַצְטִירוֹ בְּצִוּוּרֵיהֶם, וְנִחַקְקָה שֵׁם הַתּוֹרָה לְהָאִיר הַחוּצָה.

יְהִי אֹר – שֶׁהוּא אֶל גְּדוֹל סוּד שִׁיִּצָּא מֵאֹוִיר רֵאשׁוֹן. וַיְהִי – סוּד שֶׁל חֲשֵׁךְ שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים, אֹר שֶׁנִּכְלָל שְׁמֵאל בְּיָמִין. וְאִז מִסוּד שֶׁל אֶל יֵשׁ אֱלֹהִים, נִכְלָל יָמִין בְּשְׁמֵאל וּשְׁמֵאל בְּיָמִין.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב – זֶה עֲמוּד הָאֲמָצְעִי. כִּי טוֹב – הָאִיר מְעֵלָה וּמְטָה וְלִכְלֵל שְׁאָר הַצְדָדִים בְּסוּד יְהו"ה, הַשֵּׁם שֶׁאוֹחֵז אֶת כָּל הַצְדָדִים. וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים וְגו' – הִפְרִיד מִחֻלְקַת לְהִיּוֹת הַכֹּל שְׁלֵם.

בְּתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם, וְכַתּוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. בֹּא רָאָה, אֹר זֶה שְׁלֵמְטָה, כְּשִׁמְאִיר מִכַּח שֶׁנִּתְּנָן לוֹ מֵהַטּוֹב שְׁלֵמְעֵלָה, וְלִכֵּן מִנִּין יְמוֹת הַחֲמָה שְׁלֵשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים

וּחֲמִשָּׁה, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת. מֵהֶם כִּנְגַד דְּרָגָה זוֹ שֶׁל צַדִּיק שֶׁנִּקְרָא טוֹב, וְהוּא שְׁבִיעִי, וַיּוֹנֵק מִמֶּנּוּ הַשֵּׁמֶשׁ הַזֶּה שְׁלֹמֶטָה. שְׁבַע שָׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים, כִּנְגַד שְׁבַע שָׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים, שֶׁהוּא יוֹנֵק מֵהָאֵם הָעֲלִינָה שֶׁנִּקְרָאת יוֹבֵל, וְכִנְגַד שְׁנוֹת יוֹבֵל שְׁלֹמֶטָה. נִשְׁאַרוּ מִשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה עֶשְׂרִים וְשָׁנִים יָמִים, כִּנְגַד עֶשְׂרִים וְשִׁתִּים אוֹתוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהָעוֹלָם הִתְחַתֵּן עִוְמוֹד עֲלֵיהֶם.

שְׁהָרִי צַדִּיק שְׁלֹמֶעֱלָה נִקְרָא תּוֹרָה שְׁכַתְּבָ, וְכִשֶּׁהִשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשָׁשִׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים, שְׁבַע שְׁנֵים שְׁנֵים לְקַבֵּל מִדְּרָגָה זוֹ שֶׁל טוֹב, שֶׁדְּרָגָה זוֹ וְכָל אוֹתָן שְׁבַע דְּרָגוֹת עֲלִינּוֹת שְׁבוֹת שְׁנֵים לְקַבֵּל מִן הָאֵם הָעֲלִינָה, וְהַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁהִלְבְּנָה שְׁשׁוֹלֶטֶת בְּלִילָה יוֹנֵקת מִהַדְּרָגָה הַזֹּאת שֶׁנִּקְרָאת שְׁכִינָה תְּחִתּוֹנָה, שִׁינּוֹקת מֵאוֹתוֹ צַדִּיק. וְכִגְלַל שְׁאוֹתוֹ צַדִּיק מִמֶּלֶא אוֹתָהּ מֵאוֹתָם תְּפַנּוּקִים עֲלִינּוֹת וַיּוֹנֵקת מִמֶּנּוּ, (נִקְרָאת) לְבָנָה.

שְׁכִמּוֹ שֶׁהִלְבְּנָה הִתְחַתּוֹנָה הַזֹּאת אֵין לָהּ אוֹר מֵעֲצָמָה אֶלָּא רַק מֵהַ שֶׁנִּתְּן לָהּ מִהַשֵּׁמֶשׁ, כִּי גַם אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁלֹמֶעֱלָה, וְדְרָגָה זוֹ נִקְרָאת יָם הַחֲכָמָה לְמַעְלָה. וְעוֹמְדִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים עֲלִינּוֹת קְדוּשִׁים, שְׁלֹשָׁה לְצַפּוֹן וְשְׁלֹשָׁה לְדָרוֹם, וְשְׁלֹשָׁה לְמַעְרָב וְשְׁלֹשָׁה לְמַזְרָח, וְיָם הַחֲכָמָה הַזֶּה עֲלֵיהֶם.

וְכִנְגַדִּים לְמַטָּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים עוֹמְדִים סְבִיב הַמְזַבַּח כְּדָגְמָה הַזֹּאת. וְכִנְגַד הַדְּרָגָה הַזֹּאת עֲשֵׂה שְׁלֹמָה הַיָּם שְׁלֹמֶטָה עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּקָר, וְהַיָּם הַזֶּה לְמַעְלָה נִקְרָא י"ם. מֵהַ טַעַם נִקְרָא יָם? אֶלָּא מִשּׁוּם אוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁל צַדִּיק שְׁמִמְלֵאת הַיָּם הַזֶּה נִקְרָא יוֹם, שְׁכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, וְכַתּוֹב (תְּהִלִּים צז) אוֹר זָרַע לְצַדִּיק, וְזֶה מֵאִיר בְּסוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, שְׁבוּ מִמֶּלֶא לַיָּם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא ה"א תְּחִתּוֹנָה (אֲחֵרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ). זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (קֵהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶת הַיָּם, וְכָל זֶה דְּרָגַת הַצַּדִּיק שֶׁנִּקְרָאת כָּל, מִשּׁוּם שְׁכָל הַתְּפַנּוּקִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. הַנְּחָלִים אֵלוּ חֲמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁעִמּוּ, הוֹלְכִים אֶל הַיָּם לְמֵלֶא אוֹתָהּ, וְזוֹ הַדְּרָגָה נִקְרָאת בַּת שְׁבַע. וְכִשְׁמֵאִיר הַצַּדִּיק הַזֶּה לְדְרָגָה הַזֹּאת בְּסוֹד שֶׁל שְׁבַע שָׁבוּעוֹת שְׁבַע פְּעָמִים הַשֵּׁמֶשׁ הִתְחַתּוֹנָה מֵאִירָה בְּסוֹד שֶׁל שְׁבַע שָׁבוּעוֹת, שְׁבַע פְּעָמִים לְלִבָּנָה.

מִשׁוּם כִּי שְׁנַת הַלְּבָנָה שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים, אַרְבָּעִים וְתִשְׁעָה שָׁבוּעוֹת, מֵהֶם כְּנֶגֶד הַדְּרָגָה הַשְּׁבִיעִית הַזֹּאת הֵיטֵב הָעֲלִיּוֹן, שְׁמֵאִירָה מֵהַצְּדִיק בְּתִשְׁעָה וְאַרְבָּעִים שָׁבוּעוֹת אֲוֵרוֹת עֲלִיּוֹנִים. נִשְׁאָרוּ תְּרִיֶסֶר יָמִים לְחֻשְׁבוֹן שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְחֲמִשָּׁה יָמִים לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֵרֵת הַמִּשְׁכָּן כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עָשָׂר שָׁבָטִים שְׁסָבִיב הֵיטֵב הַזֶּה לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֵרֵת הַמִּשְׁכָּן בְּתִרְסָר שְׁעָרִים עֲלִיּוֹנִים שֵׁשׁ בִּירוֹשָׁלַיִם הָעֲלִיּוֹנָה, (וּמְדֻרָה) וְדֶרֶךְ אוֹתָם שְׁעָרִים עֲלִיּוֹנִים יוֹנְקִים אוֹתָם שָׁבָטִים מֵאֵמָּה תַּחְתּוֹנָה, כֹּל אֶחָד לְצִדּוֹ כְּרָאוּי לוֹ, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (יחזקאל מח) שֶׁעַר יְהוּדָה אֶחָד, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, זֶה דְרָגַת צְדִיק שְׁמֵאִיר בְּכַח שֵׁל שְׁמִי. וְלִכְבוֹדֵי בְּרָאֲתִיו - לְהֵאִיר לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא כְּבוֹדֵי בְּרָאֲתִיו, וְזֶהוּ יָם הַחֲכָמָה שְׁנִקְרָא כְּבוֹד ה' שְׁנִתְגַּלָּה בְּמִשְׁכָּן.

וַיִּצְרְתִּיו - זֶה סוּד הַיּוֹם שֶׁלְמִטָּה שֶׁהוּא כְּנֶגֶד כֹּל שֶׁלְמִעְלָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (שם מה) יוֹצֵר אוֹר. וּבְצִדִּיק הַזֶּה שֶׁלְמִעְלָה לֹא כְּתוּב בּוֹ יִצְרָה, עַד שִׁתְּגַלֶּה מִעֲשֵׂהוּ לְמִטָּה וּמֵאִיר לְעוֹלָם שֶׁלְמִטָּה מִמֶּנּוּ. אָף עֲשִׂיתִיו - זֶה הַלְּבָנָה לְמִטָּה, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וּבּוֹרָא חֹשֶׁךְ. כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ, אִז עוֹשֶׂה שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לְעוֹלָם, זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (בראשית א) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד. וְאִז יַחֲדוּ לְמִעְלָה יַחֲדוּ לְמִטָּה, שְׁלוֹם לְמִעְלָה שְׁלוֹם לְמִטָּה. כְּמוֹ זֶה יוֹסֵף לְמִטָּה, שֶׁהָרִי אֶחָדוּ בְּצִדִּיק שֶׁלְמִעְלָה. כְּשֶׁמִּשְׁתַּלֵּם לְמִטָּה, מוֹסִיף שְׁלוֹם בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת וּבְכֹל הַיָּמִים הָעֲלִיּוֹנִים. כְּתוּב כָּאֵן (שם טל) וַיְהִי כְּדַבְּרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם יוֹם, וְכְתוּב שָׁם (תהלים סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם יַעֲמֵס לָנוּ. מִשׁוּם שֶׁלֹּא שָׁמַע לְאַשְׁת פּוֹטִיפַר יוֹם יוֹם, אִז יָמִים הָעֲלִיּוֹנִים בְּשְׁלוֹם וּבְרָכוֹת בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹדֵת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם (בראשית א), שָׁם שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵה זֶה שְׁכַתּוֹב (שיר ד) בְּלֶךְ יִפָּה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵיךְ בְּךָ?

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, עָשָׂאוּ מֵאוֹתוֹ הָאוֹר הַנֶּאֱצָל מִלְמַעְלָה, וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם מֵאוֹתוֹ רָקִיעַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהֵכִינוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְרָאוּ בְּתַחֲלָה, וְאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כֹּל שָׂאֵר הָרָקִיעִים שְׁנִתְהוּוּ מִמֶּנּוּ.

וַאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הוֹלִיד כֹּל הַמְּאוֹרוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמִּקְבֵּל מִלְמַעְלָה, וּכְשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ רָקִיעַ, נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַמְּאוֹרוֹת וְהִנִּיחָם בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ

הנקרא רקיע השמים, ואותו רקיע נתנהו מן השמים. שאמר רבי יהודה אמר רב, הרקיע העליון הוליד את השמים אשר תחתיו, והשמים הולידו את הרקיע הזה, ונקראו רקיע השמים, ונטל הקדוש ברוך הוא המאורות הללו ונתנם בו. זהו שכתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים.

אמר רבי יצחק, עשה הקדוש ברוך הוא המאורות הללו והניחם בזה הרקיע להיות ממשלה על הארץ ולהשתמש בהם הבריות, ושניהם נתנו אורם בשוה. אמרה הלבנה, אין נאה להשתמש ולהתנהג בשני כתרים בשוה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? המעיט אותה, והינו הכפירה של שעיר ראש חדש שנאמר בו (במדבר כח) חטאת לה'.

אמר רבי יעקב, בכמה מקומות שנינו את זה, ולא התישב בלבי הענין. כשבא רב נחמן, באו ושאלו אותו. אמר כמשמעו. אמר רבי יהודה לרבי יעקב, כלום אתה רוצה לעבר על דברי חבריך? שתק.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא בא לראות את רבי אלעזר חתנו. יצאה בתו ולקחה ידיו לנשק אותם. אמר לה, לכי ומעטי עצמך מלפני בעלך, שהוא קדוש. שמע רבי אלעזר ואמר, עכשו ידעתי, אני נזכר בדבר אחד, שהיא מרגלית יקרה שנאמר על הלבנה, כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא אמר ללבנה לכי ומעטי את עצמך, שחשבה הלבנה שלא נתן לה שלטון. אמר לו חמיו, כך אני שמעתי וכך היה מסדר בלבי, וכדי שלא לעבר על דעת חברי שתקתי.

פתח רבי אלעזר ואמר, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך. אמר רבי אלעזר, וכי גאותם של ישראל בחרב הוא? לא כך! שהרי החרב נתנה לעשו, שכתוב (בראשית כז) ועל חרבך תחיה. אלא כך שמעתי מאבי, שאלו תלמידי חכמים, שכאשר שומעים דבר ולא מתישב בלבם, והם עורכים קרב זה עם זה כאותם עורכי קרבות בחרב, ורוצים להרג זה את זה עליה, ודבר זה שאמרו חברינו כך היא, וכך גזרנו בסוד משנתנו.

שבא אשר ברא הקדוש ברוך הוא את השמש ואת הלבנה, גזר על השמש להיות שלטון של עשו, ועל הלבנה להיות בעולם הזה שלטון של יעקב, ומנה עליהם גדולים ותקיפים עד שיבאו שתי

האמות הללו, ואותו גדול שהתמנה על הלבנה בשביל האמה של יעקב, רצה מן הקדוש ברוך הוא שינתן שלטון ללבנה בעולם הזה, כלומר לאמה של יעקב. אמר הקדוש ברוך הוא, וכי מה אני צריך אמה של יעקב (חסר כאן). אלא בעולם הבא, ולשלב בהם על כל האמות, אבל בעולם הזה לכי ומעטי את עצמך והשתעבדי בגלות לזכות אותך לעולם הבא.

ובשבאו אמה של יעקב והתרעמו לפני הקדוש ברוך הוא על שנטל מהם השלטון ונתן לעשו, אמר להם הקדוש ברוך הוא: וכי מה אתם רוצים שלטון בעולם הזה? שהרי אני ערב להשליט אתכם לעולם הבא על כל האמות, ולכן הביאו כפרה עלי. כלומר, על אותה הבטחה שאני ערב. לכו והביאו כפרה והתעסקו בתורה, ועלי לתת לכם שכר טוב, ועלי להשליט אתכם על כל העמים, שעל מנת כן מעטתי את הירח בעולם. בא רבי יוסי ונשקו בראשו, וקרא לבתו ואמר לה, כלי הגדול של האור והמנוחה שנחלקה בטובות יש לך. אשריך ואשרי חלקך, ואשרי חלקי שזכיתי לראות כך.

רבי יוחנן אמר, זכו ישראל שהאיר להם הקדוש ברוך הוא ואינם צריכים למאור אחר, שכתוב (ישעיהו ס) והיה לך ה' לאור עולם. אמר רבי אבהו, כיון שנתחלף להם השלטון, מונים חשבון ללבנה שבה מנהגת נהג כצאן יוסף. ומום אין בך – שלא נמצא בה חסרון בשביל מועדים וזמנים:

ויקרא אלהים וגו'. מהו ויקרא? קרא והזמין להוציא מהאור השלם הזה שעומד באמצע אור אחד שהוא יסוד העולם שעליו עומדים העולמות. ומאותו אור שלם, עמוד האמצעי, התפשט יסוד חי העולמים, שהוא יום מצד הימין. ולחשך קרא לילה – קרא והזמין להוציא מצד החשך נקבה אחת, הלבנה ששולטת בלילה ונקראת לילה, הסוד של אדני, אדון כל הארץ. נכנס הימין באותו העמוד השלם שבאמצע כלול בסוד השמאל, ועלה למעלה עד נקדה ראשונה, ולוקח ואוחז שם דבר [נ"א כח] של שלש נקודות: חול"ם שור"ק חיר"ק זרע קדש. שהרי אין זרע שנוצר מלבד בסוד הזה, והתחבר הכל בעמוד האמצעי והוציא יסוד העולם, ולכן נקרא כל, שאוחז את הכל באור ההשתוקקות.

השְׂמַאל לוֹהֵט בְּכַח וּמְרִיחַ, בְּכָל הַדְּרָגוֹת מְרִיחַ רִיחַ. וּמֵאוֹתוֹ לֵהִט שֶׁל אֵשׁ הוֹצִיָאָה אוֹתָהּ נִקְבָּה הַסֵּהַר, וְאוֹתוֹ הִלְהִט הָיָה חֶשֶׁךְ, בְּגִלְל שְׁהָיָה מִחֶשֶׁךְ. וּשְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ הוֹצִיָאוּ שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ, אֶחָד זָכַר וְאֶחָד נִקְבָּה. הַיְסוּד אָחִיז בְּעִמּוּד הָאֲמֻצְעֵי מֵאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת אוֹר שְׁהִיתָהּ בּוֹ. שְׁכִינָן שְׁאוֹתוֹ עִמּוּד הָאֲמֻצְעֵי הַשְּׁתֵּלָם וְעָשָׂה שְׁלוֹם לְכָל הַצְּדָדִים, אִזּוּ נוֹסֵף בּוֹ אוֹר מְלֻמְעָלָהּ וּמְכַל הַצְּדָדִים בְּחִדּוּהָ שְׁהֵכַל בּוֹ, וּמֵאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת שֶׁל חִדּוּהָ יֵצֵא יְסוּד הָעוֹלָמִים וּנְקָרָא מוֹסָף. מִכָּאן יֵצֵאוּ כָּל הַצְּבָאוֹת לְמִטָּה וְרוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת קְדוּשׁוֹת בְּסוּד יְהו"ה צְבָאוֹת, אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחוֹת.

לְיָמָה אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ מֵצַד שֶׁל הַשְּׂמַאל מֵאוֹתוֹ חֶשֶׁךְ. וּבְגִלְל שְׁתַּאֲנוֹת אוֹתוֹ הַחֶשֶׁךְ לֵהֲתַפְלֵל בְּיָמִין וְנִחְלַשׁ כַּחוֹ, הַתַּפְּשֵׁט מִמֶּנּוּ הִלְיָהּ הַזֶּה. כְּשֶׁמִּתְחִיל לֵהֲתַפְּשֵׁט הִלְיָהּ הַזֶּה כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִסְתִּים, אוֹתוֹ חֶשֶׁךְ נִכְנָס וְנִכְלָל בְּיָמִין, וְהַיְמִין אוֹחִז אוֹתוֹ וְנִשְׁאָר בְּחֶסְרוֹן הִלְיָהּ הַזֶּה. וּכְמוֹ שְׁתַּאֲנוֹת הַחֶשֶׁךְ לֵהֲכַלֵּל בְּאוֹר, כֵּךְ הִלְיָהּ תַּאֲנוֹת לֵהֲכַלֵּל בַּיּוֹם. הַחֶשֶׁךְ גּוֹרֵעַ אוֹרוֹ, וְלִכֵּן הוֹצִיָא דְרָגָה בְּחֶסְרוֹן וְלֹא בְּאוֹר. הַחֶשֶׁךְ לֹא מֵאִיר, אֲלָא כְּשֶׁנִּכְלָל בְּאוֹר. לִיָּלָה שְׁיוֹצֵא מִמֶּנּוּ לֹא מֵאִיר אֲלָא כְּאֲשֶׁר נִכְלָל בַּיּוֹם. חֶסְרוֹן הִלְיָהּ לֹא מִשְׁתַּלֵּם אֲלָא בְּמוֹסָף. מַה שְּׁנוֹסֵף כָּאן – נִגְרַע כָּאן.

בְּמוֹסָף הָיָה בּוֹ סוּד שֶׁל הַנִּקְבָּה הָעֲלִיוֹנָה וְסוּד שֶׁל עִמּוּד הָאֲמֻצְעֵי בְּכָל הַצְּדָדִים, וְלִכֵּן נוֹסְפוּ בּוֹ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת. בְּלִיָּהּ נִגְרַעִים מִמֶּנּוּ שְׁנֵי אֱלֹהִים, וְאִזּוּ קָרָא כְּתוּב וַיִּקְרָא, וְגֵרַע מִמֶּנּוּ וַיִּוֹ, וְכְתוּב קָרָא לִיָּלָה. כָּאן סוּד שֶׁל שְׁבַעִים וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת חֻקוֹקוֹת שֶׁל כְּתָר עֲלִיוֹן.

וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַיָּמִים וְגו'. כָּאן בְּפֶרֶט הַסּוּד לֵהֲפָרִיד בֵּין מִים עֲלִיוֹנִים לַתַּחְתּוֹנִים בְּסוּד הַשְּׂמַאל. [נ"א וְנִבְרָאָה] כָּאן מִחְלַקַת בְּסוּד הַשְּׂמַאל. שְׁעַד כָּאן סוּד הַיְמִין הוּא, וְכָאן הוּא סוּד הַשְּׂמַאל, וְלִכֵּן הִרְבוּ מִחְלַקַת [בֵּין] בְּגִלְל זֶה לַיְמִין. הַיְמִין הוּא שְׁלָמוֹת הַכֹּל, וְלִכֵּן בְּיָמִין כְּתוּב הַכֹּל, שְׁהָרִי בּוֹ תְלוּיָהּ כָּל הַשְּׁלָמוֹת. כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר שְׂמַאל, מִתְעוֹרֵר מִחְלַקַת, וּבְאוֹתָהּ מִחְלַקַת מִתְחַזְקַת אֵשׁ הָרָגֵז, וַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ מֵאוֹתָהּ מִחְלַקַת גִּיהֵנָם. וְגִיהֵנָם מִתְעוֹרֵר בְּשְׂמַאל וְנִדְבָק.

חֻבְמָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה, בְּזֶה הַסֵּתֶכֶל וּבְמַעֲשֵׂה כְּרֵאשִׁית הַשְּׁגִיחַ הַתְּבוּנָן. בְּמַעֲשֵׂה כְּרֵאשִׁית הִיָּתָה מִחְלַקַת שְׂמַאל עִם

ימין, ובאותה מחלקת שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו. העמוד האמצעי שהוא יום שלישי, נכנס ביניהם והפריד המחלקת והסכים לשני צדדים. וגיהנם ירד למטה. ושמאל נכלל בימין, והיה שלום בכל.

כמו זה מחלקת קרח באהרן, שמאל בימין. הסתכל משה במעשה בראשית. אמר לי, ראוי להפריד מחלקת בין ימין ושמאל. השתדל להסכים ביניהם. ולא רצה השמאל, והתחזק קרח בחזקו. אמר, ודאי גיהנם בכח של המחלקת שמאל צריך להתדבק [למעלה ולהכלל בימין] הוא לא רצה להתדבק למעלה ולהכלל בימין, ודאי ירד למטה בכח הרגז שלו.

ועל זה לא רצה קרח להסכים מחלקת זו ביד משה, בגלל שלא היה לשם שמים, ולא חשש לכבוד שלמעלה והכחיש מעשה בראשית. כיון שראה משה שהכחיש מעשה בראשית ונדחה הוא החוצה, אז ויחר למשה מאד.

ויחר למשה – על שהכחישו אותו שלא הסכים לאותה מחלקת. מאד – על שהכחישו מעשה בראשית. ובכל הכחיש קרח – במעלה ובמטה, שכתוב (במדבר כו) בהצותם על ה'. הרי למטה ולמעלה. ועל זה נדבק כמו [במה] שראוי לו.

מחלקת שהתקנה כמו שלמעלה, ועולה ולא יורדת, ומתקימת בדרך ישר – זו מחלקת של שמאי והלל. והקדוש ברוך הוא הפריד ביניהם והסכים להם, וזו היתה מחלקת לשם שמים. ושמים הפרידו מחלקת, ועל זה התקיים. וזה היה כמו שמעשה בראשית. וקרח במעשה בראשית הכחיש את כל, ומחלקת של שמים היתה. ורצה להכחיש דברי תורה. ודאי היה בהתדבקות הגיהנם, ועל זה נדבק בו.

וסוד זה בספרו של אדם. כשחשך מתעורר, מתעורר בכחו וכרא בו גיהנם ונדבק אתו באותה מחלקת. כיון ששוכך הרגז והכח, מתעוררת מחלקת בגון אחר, מחלקת של אהבה. ושתי מחלוקות היו, אחת ראשית ואחת סיום. וזוהי דרך הצדיקים – ראשית שלהם בקשי, וסוף שלהם במנוחה. קרח היה ראשית המחלקת כפי רגז וכח ונדבק בגיהנם. שמאי הסוף של המחלקת. כשרגז שכו, צריך לעורר מחלקת של אהבה ולהסכמה על ידי השמים.

זוה סוד יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל. זו מחלקת ראשונה, התעוררות של רגז וכח רצה להפריד, והתעורר גיהנם עד שהרגז והכח הצטננו. ואז ויעש אלהים את הרקיע וגו', התעוררה מחלקת של אהבה וחביבות וקיום העולם, ובסוד זה המחלקת של שמאי והלל, שתורה שבעל פה נכנסה באהבה לתורה שבכתב והיו בקיום שלם.

הבדלה היא ודאי בשמאל. כתוב כאן הבדלה - ויהי מבדיל, וכתוב ויבדל, וכתוב שם (שם טז) המעט מכם פי הבדיל וגו', וכתוב (דברים ו) בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי. שהרי ודאי אין הבדלה אלא בשני במקום שמאל. ואם תאמר הבדלה היא בשני ודאי, למה הבדלה בלוי שהוא שלישי? הבדלה צריך בשמעון שהוא שני! אלא, אף על גב שלוי הוא שלישי, לדעת יעקב היה שני, ולעולם בשני היה, והכל בדרך ישר בדרך שלם כראוי.

הבדלה במוצאי שבת בין אותם ששולטים בימי החל לשבת. וכשיוצאת השבת, עולה מגיהנם צד אחד מעין הרעה [ס"א משחית ממנה רע] שרוצה לשלט בשעה שישאל אומרים (תהלים ז) ומעשה ידינו כוננה עלינו, ויוצא מאותה דרגה שנקראת שמאל [שאול], ורוצה להתערב בזרע של ישראל ולשלט על ישראל. וישראל עושים מעשה בהדס ויין ואומרים הבדלה, ונפרד מהם, ומך אותו צד ונכנס למקומו בשאול, במקום שקרח ועדתו שם, שכתוב (במדבר ט) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. והם לא יורדים לשם עד שעושים ישראל הבדלה מהם, שכתוב (שם) הבדלו מתוך העדה וגו'.

ולעולם הבדלה היא בשני, שהוא שמאל בראשית ורגז שמעורר השמאל במחלקת, עדין שלא שוכך במנוחה, ונברא בו גיהנם. אז נבראו כל אותם מלאכים שמקטרגים לרבונם למעלה, ואכלה אותם האש ונשרפו, וכן כל שאר אלה שמתבטלים, ואין להם קיום ונאכלו באש. כמו זה קרח למטה, והכל כמו זה.

יהי רקיע - התפשטה התפרדות זו מזו. א"ל - כתף של ימין א"ל גדול התפשט התפרדות מתוך המים להשתלם השם הזה א"ל ולהתכלל באותה התפרדות זה בזה, והתפרד מאל אלהים הי"ם. אלה התפרדו והתפכו להיות מים תחתונים ימ"ה, אותה התפרדות

שֶׁהַתַּפְּשֻׁט בְּשָׁנֵי מַיִם עֲלִיוֹנִים הֵי"ם, זֶה הֵי"ם גְּדוֹל. הֵי"ם מַיִם עֲלִיוֹנִים. הַהֶפֶךְ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלֶּה ימ"ה, מַיִם תַּחְתּוֹנִים. כִּיּוֹן שֶׁהַתַּתְּקֵנוּ, נַעֲשׂוּ הַכֹּל כָּלֵל אֶחָד וְהַתְּפָרֵד שֵׁם זֶה בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

מַיִם עֲלִיוֹנִים זְכָרִים, וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים נְקִבּוֹת. בַּתְּחִלָּה הָיוּ מַיִם בְּמַיִם, עַד שֶׁנִּפְרְדוּ, לְהַכִּיר מַיִם עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, זֶה אֱלֹהִים [מַיִם עֲלִיוֹנִים]. וְזֶה אֲדֻנִּי [מַיִם תַּחְתּוֹנִים]. וְזוּ ה' עֲלִיוֹנָה וְה' תַּחְתּוֹנָה. מַה כָּתוּב? וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. הַתַּפְּשֻׁטוֹת זו לָקַח שֵׁם זֶה אֱלֹהִים מַיִם עֲלִיוֹנִים, וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים אֲדֻנִּי. וְעַם כָּל זֶה, כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׁתַּלְּמוֹ מַיִם זְכָרִים בְּמַיִם נוֹקְבִים, שֵׁם אֱלֹהִים הַתַּפְּשֻׁט בְּכֹל.

וְאֵף עַל גַּב שֶׁהִפְרִיד בֵּין מַיִם עֲלִיוֹנִים לְתַחְתּוֹנִים, מִחֲלַקַּת לֹא הִתְבַּטְּלָה עַד יוֹם שְׁלִישִׁי, וְהַסְכָּמָה הַמִּחֲלַקַּת, וְהַכֹּל הַתִּישָׁב בְּמְקוֹמוֹ כְּרָאוּי. וּבְגִלּוֹל מִחֲלַקַּת זו, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא קִיּוּם הָעוֹלָם, לֹא כָּתוּב כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי, שְׁלֹא הַשְּׁתַלְּמוֹ הַמַּעֲשֶׂה. מַיִם עֲלִיוֹנִים וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים הָיוּ כְּאֶחָד, וְלֹא הָיוּ תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם עַד שֶׁנִּפְרְדוּ וְנוֹדְעוּ, וְלָכֵן עָשׂוּ תוֹלְדוֹת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב שֶׁהַבְּדִלָה הֵיטָה בְּשָׁנֵי וְהַמִּחֲלַקַּת בּוֹ הֵיטָה - יוֹם הַשְּׁלִישִׁי הַסְּכִים בְּכֹל, שֶׁהוּא שֵׁם שֶׁנִּחְקַק בַּחֲקִיקָתוֹ [יְהו"ה] הו"ה לְהַסְכִּים בֵּין מַיִם עֲלִיוֹנִים וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים. ה' עֲלִיוֹנָה ה' תַּחְתּוֹנָה, ו' בִּינִיָּהֶם לְהַשְׁלִים בְּשָׁנֵי צְדָדִים. וְסִימָן זֶה מִי הִירְדָן, מַיִם עֲלִיוֹנִים, קָמוּ גַד אֶחָד. מַיִם תַּחְתּוֹנִים יָרְדוּ לַיָּם, וַיִּשְׂרָאֵל הִלְכוּ בְּאֲמָצֵעַ.

חֲמִישָׁה רְקִיעִים כָּתוּב כָּאֵן, וְחִי הָעוֹלָמִים הוֹלֵךְ בָּהֶם וּמִנְהִיג בָּהֶם, וְכֹלָם כְּלוּלִים זֶה בְּזֶה. וְאֵלְמָלָא מִחֲלַקַּת זו שֶׁהַסְכָּמָה עַל יְדֵי הָאֲמָצֵעַ, לֹא נִכְלְלוּ וְלֹא הִשְׁתִּירוּ [נ"א נְתִישְׁרוּ] זֶה בְּזֶה. חֲמִשׁ מְאוֹת שָׁנִים הֵם שֶׁעָץ הַחַיִּים דָּבַק בָּהֶם לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לְעוֹלָם, וְכָל מִימֵי בְּרָאשִׁית שֶׁשׁוּפְעִים וְנִמְשָׁכִים מְבָרָאשִׁית נִחְלָקוּ תַּחְתּוֹ עַל יְדוֹ, וְדוּד הַמֶּלֶךְ לָקַח הַכֹּל, וְהוּא חֵלֵק אַחַר כָּף, שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-ב' 1) וַיִּחְלַק לְכָל הָעָם לְכָל הַמּוֹן וְגו', וְכָתוּב (תְּהִלִּים קד) תַּתֵּן לָהֶם יִלְקוּטוֹן, וְכָתוּב (מִשְׁלֵי לא) וַתִּקַּם בְּעוֹד לִילָה וַתַּתֵּן טָרֶף וְגו'.

בְּשַׁעֲהָ שֶׁמִּחֲלַקַּת מִתְעוֹרְרָת בַּחֲזֵק הַשְּׂמָאל, מִתְרַבֶּה וּמִתְחַזְּקָת שְׁלֵהֶבֶת הַדִּינִים, וַיִּצְאוּ מִשָּׁם קְלָפוֹת, וְנִקְרְשׁוּ מִיַּד בְּלֵי לַחֲוֹת כָּלֵל, וְהָיוּ זְכָר וְנִקְבָּה. וּמֵהֶם נִפְרְדוּ מִינִים רְעִים לְמִינֵיהֶם, וְכָאֵן

התקיפות של רוח הטמאה בכל אותן קלפות חזקות, והם סוד הערלה. אלה התחזקו במינים חזקים, אחד אפע"ה ואחד נח"ש, ושניהם אחד. אפע"ה מוליד [לשבעים] לשבע שנים בחבור אחד. חוזר הכל לשבע שנים של נח"ש.

כאן הוא סוד הגיהנם שנקרא בשבעה שמות. יצר הרע נקרא בשבעה שמות. ובכמה דרגות התפשטה הטמאה מכאן לעולם, והכל מסוד השמאל טוב ורע, והוא ישוב העולם. כאן שם חקוק של שמונה עשרה אותיות ממנה על גשמי רצון נדבה וברכה ישוב של העולם.

ויאמר אלהים יקוו המים וגו'. בדרך קו להיות בדרך ישרה, שהרי מסוד של אותה נקדה ראשונה הכל יצא בנסתר, עד שהגיע והתכנס להיכל עליון, ומשם יצא בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו מקום אחד שכוונס הכל בכלל של זכר ונקבה. ומיהו? חי העולמים.

המים שיוצאים מלמעלה מה' העליונה. מתחת השמים ו' קטנה. ועל זה ו"ו, אחד שמים ואחד מתחת השמים. אז ותראה היבשה, זו ה' תחתונה. זה התגלה, וכל השאר התכסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בשכל אותו שהתכסה. אל מקום אחד, בגלל שפאן הוא קשר היחוד של העולם העליון.

יהו"ה אחד ושמו אחד. שני יחודים, אחד של העולם העליון להתייחד בדרגותיו, ואחד של העולם התחתון להתייחד בדרגותיו. קשר היחוד של העולם העליון הוא עד כאן. חי העולמים שם מתבשם, ונקשר העולם העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האיברים מתכנסים שם, ונהיים כלם בו אחד, בלי פרוד כלל. ואין דרגה שמתיוחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתכנסים כלם בדרך נסתר בהשתוקקות אחת. עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר.

העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון. (ישעיה ו) ואראה את ה', (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל, (במדבר יד) וכבוד ה' נראה, (שם יז) וירא כבוד ה', (יחזקאל א) כמראה הקשת וגו', כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וזהו סוד ותראה היבשה.

(ש) כַּמְרָאָה הַקִּשְׁת - זֶה חַי הָעוֹלָמִים. וְזֶהוּ אֶת קִשְׁתִּי נִתְּתִי בְּעֵנָן, זֶה מַלְכוּת, נִתְּתִי מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם. בְּיוֹם מְעַנֵּן כְּשֶׁנִּרְאִית הַקִּשְׁת [כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַשְּׂמַאל לְהִתְגַּבֵּר], מְרָאָה דְמוּת כְּבוֹד ה' מִתְעוֹרֵר הַשְּׂמַאל לְהִתְגַּבֵּר. יוֹצֵאת רַחֵל וְתִקַּשׁ בְּלִדְתָּהּ. מִיכָא"ל בְּצַד זֶה, רְפָא"ל בְּצַד זֶה, גְּבֻרֵא"ל בְּצַד זֶה, וְהֵם הַגּוֹנִים שֶׁנִּרְאִים בְּאוֹתָהּ דְמוּת - לְבָן וְאָדָם וְיֵרֶק.

ט) בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁהֵמִינּוּת גּוֹבֵר צְרִיכִין לְלַמֵּד עִם תִּינוּק בֶּן תִּשְׁעָה שָׁנִים סֵפֶר הַזֹּהַר וְהַתְּקוּנִים

וְלוֹ עַמִּי שׁוֹמֵעַ לִי בְּדוֹר הַזֶּה שֶׁהֵמִינּוּת גּוֹבֵר הֵיוּ לוֹמְדִין עִם תִּינוּק בֶּן תִּשְׁעָה שָׁנִים סֵפֶר הַזֹּהַר וְהַתְּקוּנִים לְהַגִּית בָּהֶם וְהָיָה יִרְאֵת חֲטָאוֹ קוֹדֶמֶת לְחֻכְמָתוֹ וְיִתְקַיֵּם. וְכָךְ הָיָה רוֹכֵשׁ יִרְאֵת שְׂמִים בְּמִקוֹם חֻכְמָה חִיצוֹנִית.

(רבינו הקדוש יצחק איזיק יחיאל ספריו מקומרנה, נוצר חסד, פרק ד' משנה כ')

לְמוֹד סֵפֶר הַזֹּהַר נִשְׁגָּב מְאֹד, אֶפְלוּ אִם שׁוֹגֵה בּוֹ שֶׁגִּיאוֹת הִרְבָּה הוּא חָשׁוּב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְדוּמָה לְתִינוּק קֶטָן שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ דְּבַר וּמְדַבֵּר חֲצִיין שֶׁל תְּבוּת בְּלַעְגֵי שְׂפָה, וְאָבִיו וְאִמּוֹ יִצְחָקוּ לוֹ יִשְׁמְחוּ לְקוּלוֹ, כִּי יוֹשֵׁב בְּשָׂמִים יִשְׁחַק וְיִשְׂמַח אֶפְלוּ אִין דַּעְתּוֹ מִשְׁגָּת.

לְמוֹד סֵפֶר הַזֹּהַר נִשְׁגָּב מְאֹד לְטִהַר וּלְקַדֵּשׁ הַנֶּפֶשׁ, וְאֶפְלוּ אִי לֹא יָדַע מֵאֵי קְאָמֵר וְשׁוֹגֵה בּוֹ שֶׁגִּיאוֹת הִרְבָּה הוּא חָשׁוּב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדַכְתִּיב (שִׁיר הַשִּׁירִים א. ד.) וְדַגְלוּ עָלֵי אֶהְבֶּה וְכוּ', הָא לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה, לְתִינוּק קֶטָן שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ דְּבַר וּמְדַבֵּר חֲצִיין שֶׁל תְּבוּת בְּלַעְגֵי שְׂפָה, וְאָבִיו וְאִמּוֹ יִצְחָקוּ לוֹ יִשְׁמְחוּ לְקוּלוֹ, כִּי יוֹשֵׁב בְּשָׂמִים יִשְׁחַק וְיִשְׂמַח כְּשֶׁהָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי יֵשׁ לוֹ חֲבֵה בַּתוֹרָה וְרוֹצֵה לְלַמֵּד אַךְ אִין דַּעְתּוֹ מִשְׁגָּת.

(פְּלָא יוֹעַץ, עֵרֶךְ זֹהַר)

י) גְּעָרִים קִטְנִים יִלְמְדוּ מִסוּד הַשֵּׁם

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי בְּעֵצְמוֹ אָמַר, שֶׁנְּעָרִים קִטְנִים יִלְמְדוּ מִסוּד הַשֵּׁם.

(אור החמה)

יא) כָּל אַחִינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִקְבְּעוּ לְמוֹד בְּסֵפֶר הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ יַחַד עֲשִׂיר וְאַבְיּוֹן קֶטָן וְגָדוֹל שֵׁם הוּא

הִבָּה נִקְוָה כִּי בְּאֶפֶן כָּזֶה כָּל אַחִינוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִקְבְּעוּ לְמוֹד בְּסֵפֶר הַזֹּהַר הַקְּדוֹשׁ יַחַד עֲשִׂיר וְאַבְיּוֹן קֶטָן וְגָדוֹל שֵׁם הוּא. (הַקְּדֵמֶת הַרְבָּנִים לְזֹהַר דְּפּוּס גְּרַבְרָה)

בן מראה הנגה סביב, האור שהתכסה בגלגול מראה העין, הוא מראה דמות כבוד ה'. הגונים שהתיחדו היחוד התחתון הם לפי יחוד שהתיחד יחוד עליון. ה' אלהינו ה'. גונים נסתרים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד יחוד אחד בעליון, הגונים בקשת למטה להתיחד בהם. לכן אדם וירק כמו גונים נסתרים. והם יחוד אחר, סוד ושמו אחד. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד - היחוד שלמטה. יחוד עליון - (דברים ו) שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד. זה כנגד זה. יקוו - מדידות של קו ומדה. כאן שש תבות, וכאן שש תבות.

מדידת הניצוץ החזק, שכתוב (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים. וזהו יקוו המים. כאן שעור של יוצר העולמות יו"ד ה"א וא"ו ה"א. קדו"ש קדו"ש קדו"ש - זהו יקוו המים. ה' צבאות - זהו אל מקום אחד בסוד של שם זה. מלא כל הארץ כבודו - זה ותראה היבשה. סוד חקיקת שם היחוד כוז"ו במוכס"ז כוז"ו.

תדשא הארץ דשא עשב וגו', כאן הוציאה כח באותם מים שהתכנסו למקום אחד ושופעים בתוכו תוך טמירות נסתרת, ויוצאים בתוכו טמירים עליונים וצבאות קדושים, שכל אותם בני האמונה מתקנים אותם בתקון האמונה באותה עבודת רבונם. וזה סוד (תהלים קד) מצמיח חציר לבהמה וגו'. זו בהמה שרובצת על אלה הרים, ומגדלים לה בכל יום אותו חציר, וחציר הזה, אותם מלאכים שליטים לפי שעה שנבראו בשני ועומדים למאכל של הבהמה הזו. בגלל שיש אש אוכלת אש.

ועשב לעבודת האדם - עשב זה האופנים האלה וחיות וכרובים, שכלם מתקנים תוך תקונייהם ועומדים להתתקן בשעה שבני אדם באים לעבודת רבונם בקרבניהם ובתפלה, שזוהי עבודת האדם. ועשב זה מזמן ומוכן לעבודת האדם להתתקן בתקונו כראוי. וכשהם מתקנים באותה עבודת האדם, אחר כך יוצאים מהם מזונות וטרף לעולם, שכתוב (שם) להוציא לחם מן הארץ. וזהו עשב מזריע זרע, שהרי חציר לא מזריע זרע, אלא מזדמן למאכל של אש קדושה, ועשב לתקון העולם.

וְכֹל זֶה לְהוֹצִיא לְחַם מִן הָאָרֶץ. כָּל הַתְּקוּנִים שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁמִּתְקַנִּים אֶת עֵשֶׁב הָאָרֶץ הַזֶּה, שֶׁעֲבוּדְתָם לְרַבּוֹנָם לְסַפֵּק עַל יָדָם מֵאוֹתָהּ אָרֶץ טָרַף וּמְזוֹנוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה וּלְהַתְּבַרֵךְ בְּנֵי אָדָם מִבְּרָכוֹת שֶׁל מַעֲלָה.

עֵץ פְּרִי עֲשֵׂה פְּרִי – דְּרַגָּה עַל דְּרַגָּה, זְכָר וּנְקֵבָה. כְּמוֹ שֶׁעַץ פְּרִי מוֹצִיא כַח שֶׁל עֵץ עֲשֵׂה פְּרִי, גַם כָּאֵן הוּא מוֹצִיא, וּמִיָּהוּ? אֵלֶּה אוֹתָם כְּרוּבִים וְתַמְרוֹת. מַה זֶה תַּמְרוֹת? אֵלֶּה אוֹתָם שְׁעוּלִים בְּעֵשֶׂן הַקָּרֶבֶן וּמִתְתַקְנִים יַחַד עִמּוֹ וּמַעֲמִידִים [וְנִקְרָאִים] תַּמְרוֹת עֵשֶׂן, וְכֹלָם קִיָּמִים בְּתַקּוּנֵיהֶם לְעֲבוּדַת הָאָדָם, מַה שֶׁלֹּא קִיָּם כֵּן הַחֲצִיר, שֶׁהָרִי מוֹכֵן לְמֵאֲכָל, שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב מ) הִנֵּה נָא בְּהֵמוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּךְ חֲצִיר כְּבָקָר יֹאכֵל.

עֵץ פְּרִי עֲשֵׂה פְּרִי – דְּמוֹת זְכָר וּנְקֵבָה. וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם, אֵלֶּה אֵינָם כְּאוֹתָם כְּרוּבִים. אֵלֶּה פְּנִים גְּדוּלוֹת בְּדְמוּת חֲתוּמָה. כְּרוּבִים, פְּנִים קְטַנּוֹת כְּמוֹ תִּינּוֹקוֹת. פְּנֵי אָדָם, כָּל הַדְּמִיּוֹת כְּלוּלוֹת בָּהֶם. בְּגִלּוֹל שֶׁהֵם פְּנִים גְּדוּלוֹת וּמַצְטִיָּרִים בָּהֶם צִיּוּרִים חֲקוּקִים כְּמוֹ חֲקִיקוֹת שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, מְזַרְחֵת מֵעַרְב־צְפוֹן וְדָרוֹם.

מִיִּכְאֵל רוּשֵׁם רִשׁוּם לְצַד דָּרוֹם, וְכֹל הַפְּנִים מִסְתַּכְּלִים אֵלָיו. פְּנֵי אָדָם, פְּנֵי אַרְיֵה, פְּנֵי שׁוֹר, פְּנֵי נֶשֶׁר. אָדָם הוּא זְכָר וּנְקֵבָה, וְלֹא נִקְרָא אָדָם פְּרִט לְאֵלֶּה. מַצְטִיָּרִים צִיּוּרִים שֶׁל רֶכֶב אֱלֹהִים רַבּוֹתִים, שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים טו) רֶכֶב אֱלֹהִים רַבּוֹתִים אֶלְפֵי שְׁנָאן.

שְׁנָאן כָּלֵל שֶׁל כָּל הַצִּיּוּרִים, שׁוֹר נֶשֶׁר אַרְיֵה. וְזֶהוּ אָדָם, הַתְּפִשְׁטוֹת שֶׁנִּכְלָלָה כְּאַחַד בְּסוּד זְכָר וּנְקֵבָה. וְכֹל הָאֲלָפִים וּרְבֻבוֹת, כָּלָם יוֹצְאִים מֵהַסּוּד הַזֶּה שְׁנָאן. וּמִהַדְּמִיּוֹת הַלָּלוּ נִפְרָדִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּצַדֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁרְאוּי לָהֶם.

וְאֵלֶּה הֵם שְׁמֵשְׁלָבִים אֶחָד בְּאַחַד, וְכֹלּוּלִים אֶחָד בְּאַחַד, לְהִיּוֹת כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּלוּל בְּחִבְרוֹ. שׁוֹר נֶשֶׁר אַרְיֵה אָדָם מִתְנַהֲגִים בְּסוּד שֶׁל אַרְבָּעָה שְׁמוֹת חֲקוּקִים עוֹלִים לְהַתְּנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל.

עוֹלָה לְהַתְּנַהֵג וּלְהִסְתַּכֵּל שׁוֹר אֶל פְּנֵי אָדָם. עוֹלָה שֵׁם אֶחָד מִתְעַטֵּר מִחֻקֵּק בְּסוּד שֶׁל שְׁנֵי גִּנְיִים, וְהוּא א"ל. אַזְ חוּזֵר לְאַחֲרוֹ, וְהַכֹּסֵּא חוּקֵק וְגוֹלֵף אוֹתוֹ, וְנִרְשָׁם לְהַתְּנַהֵג בְּסוּד הַשֵּׁם הַזֶּה.

עוֹלָה להתנהג ולהסתכל נֶשֶׁר אֶל פְּנֵי הָאָדָם. עולה שם אחר, מתעטר מחקק בסוד של שני פנים גונים להיות מואר ולעלות בעליה בעטור שלמעלה, והוא גדול. אז חוזר לאחור, והכפסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

עוֹלָה להתנהג ולהסתכל אריה אל פני אדם. עולה שם אחר מתעטר מתחקק בסוד של שני פנים גונים להתחזק ולהתישר בתקף, והוא גבור. אז חוזר לאחור, והכפסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה.

אָדָם מסתכל בכלם, וכלם עולים ומסתכלים בו. אז כלם הצטירו בחקיקתם בציור זה בסוד שם אחד שנקרא נורא. ואז כתוב עליהם (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם. כלם כלולים בדמות הזו. והדמות הזו כוללת אותם.

נֶשֶׁר סוד זה נקרא הקדוש ברנף הוא (נחמיה ט) האל הגדול הגבור והנורא. שהרי השמות הללו חקוקים הם למעלה בסוד המרכבה העליונה, כלולה בארבע אותיות יהו"ה, שהוא השם שכולל הכל. דמיות האלה מחקקות וגלופות בכפסא, והכפסא חקוק מרקם בהם, אחד לימין ואחד לשמאל ואחד לפנים ואחד לאחור, רשום בארבעת צדדי העולם.

הכפסא, כשהוא עולה, רשום בארבע הדמיות הללו. ארבעה השמות העליונים הללו לוקחים את הכפסא הזה, והכפסא נכלל בהם, עד שלוקח ולוקט נפשות וענוגים של כסופים. כיון שלוקח ולוקט אותם ענוגים וכסופים, יורד מלא כמו עץ שמלא ענפים לכל צד ומלא פרות. כיון שהוא יורד, יוצאים ארבע הדמיות הללו מצירים בציוריהם חקוקים מאירים נוצצים מלהטים, והם זורעים זרע על העולם, ואז נקרא עשב מזריע זרע, העשב שהם זורעים זרע על העולם.

כיון שיוצאת דמות אדם שכוללת כל הדמיות, אז כתוב עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ. לא מוציא זרע אלא לתועלת, דוקא על הארץ אשר זרעו בו. מכאן שאין רשות לכן אדם להוציא זרע ממנו לבטלה. החציר [סוד] של פאן אינו מזריע זרע, ולכן התבטל ולא עומד בקיומו כמו האחרים האלה, שאין לו דמות להצטיר ולהחקק בדמות וציור כלל. אלא נראים ולא נראים. כל

אותם שלא הצטיירו בציור ודמות, אין להם קיום. עומדים לפי שעה ונאכלים באש אוכלת אש, וחוזרים כמו קדם וכן בכל יום.

בן אדם למטה יש לו דמות וציור, ואינו בקיום כמו של אלה שלמעלה. ציור ודמות שלמעלה מצטיירים בציוריהם כמו שהיו בלי מלבוש אחר להצטיר, ולכן הם בקיום תמיד. הציור של אדם למטה, מצטיירים בציוריהם במלבוש ולא בגון אחר. ולכן עומדים בקיום של זמן ועדן, ובכל לילה ולילה מתפשט רוח מהמלבוש הזה ועולה [למעלה]. ואותה אש אוכלת, אוכלת אותו. ואחר כך חוזרים כמו מקדם ומצטיירים בלבושיהם, ולכן אין להם עמידה כמו הדמיות הללו שלמעלה, ועל זה כתוב (איכה ג) חֲדָשִׁים לְבָקָרִים, בְּנֵי אָדָם שֶׁהֵם חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. מה הטעם רבה אמונתך? רבה היא ולא קטנה. **רבה** אמונתך, ודאי גדולה, שיכולה לקחת כל בני העולם ולהכלילם בתוכה עליונה ותחתונה. מקום גדול ורב הוא שכולל הכל ולא מתמלא יותר, וסוד זה – (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֵא וְגו'. הולכים לים, והים לוקח אותם ואוכל אותם בתוכו, ולא מתמלא. אחר כך הוא מוציא אותם כמו מקדם והולכים, ובגלל זה רבה אמונתך.

ביום זה כתוב כי טוב כי טוב פעמים. בגלל שיום הזה אחוז לשני צדדים ומפריד מחלקת, אמר לצד זה כי טוב ולצד זה כי טוב, ומסכים ביניהם. ולכן יש בו פעמים ויאמר ויאמר. כאן הסוד של שם של ארבע אותיות חקיקה מחוקקת עולה לשתיים עשרה אותיות בארבע דמיות בארבעה צדדים רשום על הכפסא הקדוש.

ויאמר אלהים יהי מארת וכו'. מארת חסר, שנבראה אסכרה לתינוקות. שאחר שנגנז אור של אור הראשון, נבראה קלפה למח, ואותה קלפה מתפשטת ומוציאה קלפה אחרת. כיון שיוצאת, עולה ויורדת, מגיעה לגבי פנים קטנות, רוצה להתדבק בהם ולהצטיר בתוכם, ולא רוצה להפרד מהם, מפריד אותה הקדוש ברוך הוא משם ומוריד אותה למטה, כשברא אדם כדי לתקן זה בעולם הזה.

כיון שראתה את חנה דבוקה בצדו של אדם של יפי של מעלה וראתה דמות שלמה, פרחה משם, ורצתה כמו מקדם להתדבק בפנים קטנות. אותם שומרי השערים שלמעלה לא נתנו לה. נזף בהם

הקדוש ברוך הוא והטיל אותה בשפולי הים, וישבה שם עד שחטא אדם ואשתו. אז הוציא אותה הקדוש ברוך הוא משפולי הים, ושולטת על כל אותם תינוקות פנים קטנות של בני אדם שראויים להעניש בחטאי אבותיהם, והיא הולכת ומשוטטת בעולם. מתקרבת לשערי גן עדן שבארץ ורואה כרובים, שומרי שערי גן העדן, ויושבת שם אצל אותו להט החרב, בגלל שהיא יצאה מצד אותו להט.

בשעה שמתהפך אותו להט, בורחת ומשוטטת בעולם, ומוצאת תינוקות שראויים להעניש, וצוחקת בהם והורגת אותם. וזהו בפגימת הלבנה שהקטינה את אורה, וזה מארת. כשנולד קין לא יכלה להתדבק בו. אחר כך התקרבה אליו והולידה רוחות ושדים ומעופפים.

אדם שמש מאה ושלישים שנים עם רוחות נקבות, עד שבאה נעמה, ומתוך יפיה טעו אחריה בני האלהים עז"א ועז"ל, והולידה מהם. וממנה התפשטו רוחות רעות ושדים בעולם, שהיא הולכת ומשוטטת בלילה [נ"א עם לילית] והולכת בעולם וצוחקת [נ"א וצוחקות] בבני אדם ועושות להם שישפכו קרי. ובכל מקום שנמצאים בני אדם ישנים יחידים בבית, שורות עליהם, ואוחזות ונדבקות בהם, ולוקחות מהם תאוה ומולידות מהם, ועוד פוגעות בו במחלות, והוא לא יודע. וכל זה בפגימת הלבנה.

מארת, כשמתקנת הלבנה, מתהפכות האותיות (תהלים יח) אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו. מגן הוא על כל אותם רוחות רעות ומזיקים שמשוטטים בעולם בפגימתה לכל אותם שאחוזים בו באמונת הקדוש ברוך הוא.

שלמה המלך, כשירד לעמק האגוז, שכתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי, לקח קלפת אגוז והסתכל בכל אותן קלפות, וידע [נ"א והסתכל שכל אותם לא נבראו אלא מענוג] שכל אותם ענוגים של אותם רוחות קלפות האגוז אינו אלא רק להדבק בבני אדם [נ"א ולהסיתם] ולטמא אותם, שכתוב (קהלת ב) ותענגות בני האדם שדה ושדות.

עוד, תענוגי בני אדם שמתענגים בשנת הלילה יוצא מהם שדה ושדות, והכל הצטרף הקדוש ברוך הוא לברא בעולם ולהתקין בהם את העולם, והכל מזו מבפנים, וכמה קלפות חופות

על המזבח. וְכָל עוֹלָם כְּמוֹ זֶה, מְעַלָּה וּמְטָה מֵרָאשׁ סוּד הַנִּקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה
עד סוף כָּל הַדְּרָגוֹת. כָּלֵם הֵם זֶה לְבוּשׁ לְזֶה, וְזֶה לְזֶה. זֶה מִחַ לְתוֹךְ
מִחַ וּקְלָפָה רֹחַ. זֶה לְפָנִים מִזֶּה, וְזֶה לְפָנִים מִזֶּה, עַד שְׁנַמְצָא שְׂזֵה
קְלָפָה לְזֶה וְזֶה לְזֶה.

נִקְדָּה ראשונה היתה אור פנימי שאין לו שעור לדעת הזדככות
ודקיקות ונקיות שלו, עד שהתפשטה ממנו התפשטות,
ואותה התפשטות של אותה נקדה נעשית היכל אחד להתלבש אותה
נקדה, אור שלא ידוע לגדל הזכרף שלו.

ההיכל שהוא לבוש לאותה נקדה נסתרת היא אור שאין לו שעור,
ועם כל זה לא דקיק ומזכך הוא כמו אותה נקדה ראשונה
טמירה וגנוזה. אותו ההיכל התפשט התפשטות אור הראשון, ואותה
התפשטות היא לבוש לאותו היכל דקיק ומזכך פנימי יותר.

מכאן והלאה התפשט זה בזה והתלבש זה בזה, עד שנמצא זה
לבוש לזה, וזה לזה. זה מח וזו קלפה. ואף על גב שזה
לבוש, נעשה הוא מח לדרגה אחרת. והכל כמו זה נעשה כף למטה,
עד כי בצלם זה האדם הוא בעולם הזה, מח וקלפה, רוח וגוף, והכל
הוא תקון של העולם.

בשהיתה הלכנה עם השמש בדבקות אחת, היתה הלכנה באור.
כיון שנפרדה מהשמש והפקדה על כל חילותיה,
הקטינה את עצמה, הקטינה את אורה, ונבראו קלפות על קלפות
לגניזות המזבח. והכל תקון של המזבח. ועל זה יהי מארת חסר. וכל זה
לתקון העולם, וזהו שכתוב להאיר על הארץ.

ויעש אלהים את שני המארת הגדלים. ויעש – רבוי ותקון של הכל
פראוי. את שני המארת הגדלים – בהתחלה בחבור אחד. סוד
זה השם השלם יחד הוי"ה אלהים, אף על גב שאינו בגלוי אלא
בדרך נסתר. הגדלים – שנבראו [נ"א שנתגדלו] בשם זה כזה להקרא
בהם השם של הכל. מצפץ מצפץ אלו שמות עליונים של שלש
עשרה מדות הרחמים. הגדלים – אלו התגדלו ועולים למעלה, בגלל
שהם עליונים מסוד עליון, ועולים לתועלת העולם שמקיים בהם
העולמות. כמו זה שני המארת, שניהם כאחד עולים בגדלות אחת.
לא התישבה הלכנה אצל השמש. זו התבישה מלפני זו. הלכנה
אמרה (שיר א) איכה תרעה. השמש אמרה (סו) איכה תרביץ

בצָהָרִים. נר קטן איך מאיר בצָהָרִים? (שם) שלמה אָהִיה כְּעֵטִיה, איך אָהִיה בְּבוֹשָׁה? אָז הַקְטִינָה עֲצָמָה לְהִיּוֹת רֹאשׁ לְתַחְתּוֹנִים, שְׁכָתוֹב צָאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֹּאן. אָמַר לָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְכִי וְהַקְטִינִי אֶת עֲצָמְךָ.

וּמִשָּׁם אין לה אור, רק מהשמש. שבהתחלה היו יושבים כאחד שקולים, אחר כך הקטינה את עצמה בכל אותם דרגות שלה, אף על גב שהיא ראש עליהם, שהרי אין אשה בגדלות רק עם בעלה כאחד. את המאור הגדל - יהו"ה. ואת המאור הקטן - אלה"ם, סוף כל הדרגות, סוף המחשבה. בהתחלה נרשם הוא למעלה באותיות של השם הקדוש האות הרביעית שלו, ואחר כך הקטינה עצמה להקרא בשם של אלהים.

וְעַם כל זה עולה לכל הצדדים למעלה באות ה' בחבור האותיות של השם הקדוש. אחר כך התפשטו דרגות מצד זה ומצד זה. הדרגות שהתפשטו מצד שלמעלה נקראו ממשלת היום, ודרגות שהתפשטו מצד שלמטה נקראו ממשלת הלילה. ואת הכוכבים - שאר הצבאות והמחנות שאין להם חשבון, שכלם תלויים באותו רקיע השמים חי העולמים, שכתוב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים. להאיר על הארץ - זו ארץ העליונה למטה, כדגמא זו חי העולמים. וזה להאיר על הארץ, זו ארץ התחתונה כדגמא שלמעלה. **מַלְכוּת** דוד התקנה ביום זה [וזה הוא] רגל ותמיכה רביעית של הכסא, התקנו האותיות והתישרו על מקומן. ועם כל זה, עד היום הששי שהתקנה דמות האדם תקון כראוי, לא התישב במקומו, ואז התקן כסא עליון וכסא תחתון, והעולמות כלם התישבו במקומם, וכל האותיות התקנו על גלגליהם בהתפשטות של תפיסת הקשר.

יּוֹם רביעי הוא יום מאוס מבונים, כמו שנאמר (תהלים קיח) אֲבָן מְאֹסוּ הַבּוֹנִים. זהו שכתוב (שיר א) בְּנֵי אָמִי נִחְרוּ בִי. שהרי אורה זו הקטינה עצמה והאור שלה, והקלפות נתקנו על מקומם. כל אותם המאורות שמאירים, כלם תלויים ברקיע השמים הזה להתקין בהם כסא דוד (מלכות).

הַמְּאוּרוֹת הללו מצירים ציור שלמטה להתקין ציור של כלם שהם בכלל של אדם, ציור פנימי. שכל ציור פנימי נקרא כך.

ומכאן שכל ציור שנכלל בהתפשטות זו נקרא אדם. זהו שכתוב (יחזקאל לד) אדם אתם, אתם קרויים אדם ולא שאר עמים עכו"ם.

וכ"ל רוח נקראת אדם. רוח של צד קדשה גופו הוא לבוש [של אדם], ועל זה כתוב (איוב י) עור ובשר תלבישני וגו'. בשר של אדם הוא לבוש. ובכל מקום כתוב בשר אדם, אדם לפני. בשר, לבוש האדם גופו. רוחות שלמטה שנתכים בהתוך של רוח זו הצטירו ממנו ציורים שהתלבשו בלבוש אחר, כמו ציור של בהמות טהורות, (דברים יד) שור שה כבשים ושה עזים איל וצבי ויחמור וגו'. אותם שצריכים להכלל בלבוש של אדם, אותו רוח פנימי של אותם צדדים [ס"א ציורים] עולה באותו שם שנקרא בו גופו לבוש של אותו שם בשר שור. שור הוא פנימי של אותו גוף. הבשר שלו לבוש, וכן כלם.

כמו זה בצד האחר הטמא, רוח שהתפשטה בשאר עמים עובדי עכו"ם יוצאת מצד טמאה שאינו אדם. ומשום כך לא עולה בשם זה. השם של אותו רוח טמא לא עולה בשם של אדם ואין בו חלק. הגוף שלו לבוש של אותו טמא, בשר טמא יטמא לתוך בשר לבוש. משום כך, בעוד ששורה אותו רוח באותו גוף נקרא טמא. יוצא רוח מאותו הלבוש - לא נקרא טמא ולא עולה אותו לבוש בשם.

הרוחות למטה שנתכים בהתוך של רוח זו מצטיירים ממנו ציורים שמתלבשים בלבוש אחר כמו ציורי בהמות טמאות, והתורה פתחה בהם (ויקרא יא) וזה לכם הטמא. כגון החזיר ועופות ובהמות של אותו הצד, רוח עולה באותו השם הגוף הלבוש שלו. והגוף נקרא בשר חזיר, חזיר לתוך בשר הלבוש שלו. ולכן שני הצדדים הללו נפרדים. אלה נכללו בסוד אדם, ואלה נכללו בסוד של טמא. כל מין הולך למינו וחוזר למינו.

המאורות העליונים שמאירים, מאירים באותו רקיע השמים וכו', לציר למטה ציורים כראוי, שכתוב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכו' ולמשל ביום ובלילה. שלטון של שני אורות אלו זהו שלטון כראוי.

המאור הגדול שלטונו ביום, מאור קטן שלטונו בלילה. וסוד זה, מכאן שלטון הזכר ביום לצוות [נ"א למלא] לביתו בכל מה שצריך ולהכניס בו טרף ומזון. פיון שנכנס הלילה והנקה

לוקחת הכל, אין שלטון הבית – רק בנקבה, שהרי אז השלטון שלה [ולא של הזכר], שכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. היא ולא הוא. ממשלת היום של הזכר, וממשלת הלילה של הנקבה. **מאור** גדול זהו השמש, ויש בו שנים עשר פתחים, יש בו שתיים עשרה שעות, ושמש שולט על היום. המאור הקטן יש בו שנים עשר פתחים, וזו הלכנה, ושולטת על הלילה, ובלילה יש שתיים עשרה שעות, ועל זה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. השמש ושנים עשר פתחים נעשים שלש עשרה מדות הרחמים. ליל הלכנה ושנים עשר פתחים ונעשו שלשה עשר. ונעשו השמש והלכנה אחד, ויום ולילה אחד. זהו שכתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, וסוד זה למעלה]. ואת הכוכבים – כיון שהנקבה פוקדת את הבית ומתכנסת לבעלה, אין שלטון לבית אלא רק לעלמות שנסארו בבית להתקין כל תקוני הבית, ואחר כך חוזר הבית לשלטון הזכר ביום, והכל כראוי.

ויעש אלהים את שני המארת. זה מאור וזה מאור. משום כך אותם מאורות שעולים למעלה נקראים מאורי אור, ואותם מאורות שירדו למטה נקראים מאורי אש, שהם דרגות למטה ושולטים כל ימי החל. ועל כן, כשהשבת יוצאת, מברכים על נר, שהרי נתנה להם רשות לשלט. האצבעות של בן אדם הם סתר של דרגות וסודות שלמעלה, ויש בהם פנימיים ואחוריים. אחוריים הם לחוץ, והם רמז לצפוני האצבעות. ולכן יש רשות להסתכל בצפונים במוצאי שבת, שהרי מאירים מאותו הנר ומאירים מאותה אש לשלט.

אלה נראים. אצבעות של בפנים אין רשות להראות באותו נר, שהרי מלמעלה מאירים ונקראים פנים פנימיות. וזה סוד וראית את אחורי ופני לא יראו. שלא יסתכל בן אדם במוצאי שבת באצבעות לפנים בשעה שאומר בורא מאורי האש. וראית את אחורי – אלו פנים של בחוץ שנתמזו בצפונים. (שם) ופני לא יראו – אלו האצבעות לפנים. אלה שולטים בשבת, ואלה שולטים בחל.

וביום השבת הקדוש ברוך הוא שולט לכדו באותם פנים פנימיים על כסא כבודו, וכלם נכללים בו והשלטון הוא שלו. ולכן מוריש מנוחה לכל העולמות, ויורשים ירשה זו העם הקדוש הזה שנקראים עם אחד בארץ. מאורי אור מצד הימין שהוא אור ראשון

שְׁהִיָּה בְיוֹם הַרְאִשׁוֹן. שְׁבִיּוֹם הַשַּׁבָּת מְאִירִים אוֹתָם מְאִירֵי אוֹר בְּלִבְדָם וְשׁוֹלְטִים, וּמֵהֶם מְאִירִים כָּלֶם לְמִטָּה.

וּבְשִׁיּוֹצֵאֵת שַׁבָּת, נִגְנָזִים [אוֹתָם] מְאִירֵי אוֹר שְׁלֵא מִתְגַּלִּים, וּמְאִירֵי הָאֵשׁ שׁוֹלְטִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מְקוֹמָם. מִתִּי שׁוֹלְטִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת? עַד עָרֵב יוֹם הַשַּׁבָּת. וְעַל זֶה צְרִיכִים לִהְיוֹת מוֹאֲרִים מְאוֹתוֹ הַיָּנַר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

וְהַחֲחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב, שְׁלֵא יְכוּלָה הָעֵיִן לְשַׁלֵּט בָּהֶם בְּגִלְל שְׁהֵם רְצוּא וְשׁוֹב. חֲחִיּוֹת שְׁמִתְגַּלּוֹת הֵם שֶׁל אוֹתוֹ הָאוֹפֵן נִמְצָא בְּתוֹכָם, וּמִיָּהוּ זֶה? מִטְּרֹוֹן, שֶׁהוּא גְדוֹל וְנִכְבָּד מִשְׁאָר אֱלֹה [נ"א הַצְּבָאוֹת], וְעַלְיוֹן חֲמֵשׁ מְאוֹת פְּרָסוֹת. חֲחִיּוֹת שְׁמִסְתָּרוֹת הֵן [רְבוּצוֹת] תַּחַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁמִתְכַּסּוֹת. י"ה אוֹתִיּוֹת שׁוֹלְטוֹת עַל ו"ה. אֱלֹה מְרַכְּבָה לְאֱלֹה. וְאוֹתוֹ הַטְּמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים שְׁלֵא נֹדַע כָּלֶל שׁוֹלְט עַל הַכָּל וְרוֹכֵב עַל הַכָּל. הַחֲחִיּוֹת שְׁמִתְגַּלּוֹת הֵם לְמִטָּה תַּחַת אֱלֹה הָעֲלִיוֹנוֹת שְׁנִסְתָּרוֹת וּמוֹאֲרוֹת מֵהֵן, וּמִתְנַהֲגִים בְּגִלְלָם.

הַחֲחִיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת כְּלָן כְּלוּלוֹת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהָיָה לְמְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. כָּלֶם תְּלוּיִים בְּאוֹתוֹ רַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. הָרַקִּיעַ שֶׁעַל גְּבֵי הַחֲחִיּוֹת, זֶה אוֹתוֹ שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וּדְמוּת עַל רְאִשֵׁי הַחֲחִיָּה רַקִּיעַ כְּעֵיִן הַקְּרַח. זֶה אוֹתוֹ קְדָמוֹן [נ"א ה' הַקְּדָמוֹן].

שְׁהָרִי מִשֵּׁם וְהִלָּאָה אֵין מִי שְׁיָכוּל לְהִסְתַּכַּל וּלְדַעַת. מֵה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּמַחְשָׁבָה, וּמַחְשַׁבַת הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא טְמִירָה וְנִסְתָּרָת עֲלִיוֹנָה. מַחְשַׁבַת בֶּן הָאָדָם בְּכָל הָעוֹלָם [לֹא יְכוּל] לְהִתְדַבֵּק וּלְדַעַת אוֹתָהּ. דְּבָרִים תְּלוּיִים בְּמַחְשָׁבָה עֲלִיוֹנָה אֵין מִי שְׁיָכוּל לְהַשִּׁיג אוֹתָם. הַמַּחְשָׁבָה [עֲלִיוֹנָה] מִמֶּשׁ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. לְפָנִים מֵהַמַּחְשָׁבָה מִיָּהוּ שְׁעוֹשָׂה רְעִיוֹנוֹת? שְׁהָרִי אֵין הַשְּׁכָלָה לְשֶׁאֵל, וְכָל שְׁכָן לְדַעַת.

בְּאִי"ן סו"ף אֵין בּוֹ רֶשֶׁם כָּלֶל, וּשְׁאֵלָה לֹא תְלוּיָה בּוֹ, וְלֹא רְעִיוֹן לְהִסְתַּכְלוֹת הַמַּחְשָׁבָה כָּלֶל. מִתּוֹךְ נִסְתָּר הַנִּסְתָּר, מְרֹאֵשׁ תַּחֲתִית שֶׁל הָאֵין סו"ף, מְאִיר אוֹר דְּרִיק וְלֹא יְדוּע, נִסְתָּר בְּסִתָּר [נ"א בְּרֶשֶׁם] כַּחַד הַמַּחַט. סוּד נִסְתָּר שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה לֹא יְדוּע, עַד שְׁמִתְפַּשֵּׁט מִמֶּנּוּ אוֹר. בְּמְקוֹם שִׁישׁ בּוֹ רְשׁוּמִים שֶׁל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, מִשֵּׁם יוֹצְאִים.

בראש הכל. א ראש וסוף של כל הדרגות. הרשם שנגרשמים בו כל הדרגות, ולא נקרא אלא אחד. להראות שאף על גב שיש בו דמיות רבות, אינו אלא אחד. ודאי היא האות שעליונים ותחתונים תלויים בה. ראשית של אל"ף, סתר של סוד המחשבה העליונה. ואותה התפשטות של אותו רקיע עליון, הכל נסתר באותו הראש. בגלל שכשיוצאת א' מרקיע הזה, בדמות של סוד ראש המחשבה יוצאת. באותו אמצע של אל"ף כלולים בו שש דרגות, סוד של כל החיות הנספרות העליונות [ס"א שעולות] [ס"א שתלויות] מתוך המחשבה.

אור אחד שמאיר ונגנו, זה אור של אות ט של בראשית. חם היום שהיה יושב אברהם פתח האהל, שהוא פתח מלמטה למעלה, וחם היום מאיר על אותו פתח ומאיר משם.

שני, אור שהולך להיות חשוף לעת פנות ערב. הסוד של תפלת יצחק להתקין דרגה זו, שכתוב (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. הסתכלות של ערב, וחשוכים כלם אצלו. בפנות הערב הזה הסתכל יעקב באותו ממנה של עשו.

שלישי, אור שכולל שני אלו, אור שמאיר ברפואה, סוד הכתוב ביעקב (בראשית לב) ויזרח לו השמש וגו'. ודאי כשנכלל באותו פנות ערב. מכאן והלאה והוא צלע על ירכו. זהו נצח ישראל. על ירכו, ירכו כתוב ולא ירכיו, זו דרגה רביעית, שלא התנבא איש משם עד שבא שמואל, ועליו כתוב (שמואל א טו) וגם נצח ישראל וגו'. אז נתקן שהיה חלש כשהסתכן יעקב אבינו עם הממנה של עשו.

ויגע בכף ירכו. כשבא אצל יעקב, לקח כח מאותו פנות ערב בדין הקשה. ויעקב היה נכלל בו ולא יכל לו. וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו. לקח תקף הדין משם, בגלל שירך הוא מחוץ לגוף. שיעקב היה גוף, וגופו היה כלול בסוד של שתי דרגות בסוד שנקרא אדם. כיון שלקח תקף מחוץ לגוף, מיד – ותקע כף ירך יעקב.

ולא התנבא איש משם עד שבא שמואל, ועל זה נצח ישראל כתוב בו, כי לא אדם הוא. יהושע נתנבא מהודו של משה, שכתוב (במדבר כז) ונתת מהודך עליו. הוד. וזו דרגה חמישית. נצח – ירך שמאל של יעקב. ולכן בא דוד וכלל אותו בימין, שכתוב

(תהלים טז) נַעֲמֹת בַּיַּמִּינֶךָ נֶצַח. יַמִּינֶךָ לֹא כָּתוּב אֱלֹא בַּיַּמִּינֶךָ. מֶה הַטַּעַם נִחְלָשָׁה יָרֵךְ יַעֲקֹב? בְּגִלְלֵי שְׁהִתְקַרַּב אֵלָיו צַד הַטְּמֵאָה וְלָקַח מִמֶּנּוּ כֹחַ, וְהִתְעַכֵּב עַד שְׁמוּאֵל. וְעַל זֶה בָּא לְהַזְכִּיר שְׁזָהוּ יָרֵךְ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב וְגַם נֶצַח יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה כָּל דְּבָרָיו הָיוּ בַּדִּין בְּרֵאשִׁית וּלְבִסוּף.

וְעוֹד, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלֵל אוֹתוֹ אַחַר כֵּן בְּהוֹד, מְתִי? לְאַחַר שֶׁמֶשַׁח מַלְכִּים. וְעַל זֶה הוּא שָׁקוּל כַּמֶּשֶׁה וְאַהֲרֹן. מֶה מֶשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּשְׁנֵי צַדִּדִּים שְׁלֹמֶעֱלָה – גַּם הוּא לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁאוֹתָם שְׁנֵי הַצַּדִּדִּים, וּמִי הֵם? נֶצַח וְהוֹד, כְּמוֹ שֶׁמֶשֶׁה וְאַהֲרֹן שְׁלֹמֶעֱלָה. וְכָל הַדְּרָגוֹת אַחֲזוֹזוֹת זוֹ בְּזוֹ, שְׁכָתוּב (שם טז) מֶשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכַהֲנֵי וּשְׁמוּאֵל בְּקוֹרְאֵי שְׁמוֹ. שֶׁהָרִי שֶׁשָּׂה צַדִּדִּים נִכְלָלוּ וְאַחֲזוֹזוֹת זוֹ בְּזוֹ.

כְּמוֹ שְׂאֵלָה אַחֲזוֹזִים, מֶשֶׁה וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל – כֵּן גַּם אַחֲזוֹזִים יַעֲקֹב מֶשֶׁה וַיֹּסֵף. יַעֲקֹב בַּעַל הַבַּיִת. מֵת יַעֲקֹב – נָטַל מֶשֶׁה אֶת הַבַּיִת, וְצָוָה אוֹתָהּ בְּחַיָּיו. יוֹסֵף עַל יְדֵי יַעֲקֹב וּמֶשֶׁה הָיָה צַדִּיק. [וּשְׁנִיָּהֶם לֹא שִׁמְשׁוּ הַבַּיִת אֱלֹא בַּיֹּסֵף, בְּגִלְלֵי שֶׁהָיָה צַדִּיק].

יַעֲקֹב בַּיֹּסֵף לָקַח אֶת הַבַּיִת, שְׁכָתוּב (בראשית לו) אֵלֶּה תִּלְדוּת יַעֲקֹב וַיֹּסֵף. מֶשֶׁה לֹא שִׁמְשׁ בָּהּ עַד שֶׁלָּקַח אוֹתוֹ אֶת יוֹסֵף. כְּשִׁי צָאָה הַשְּׂכִינָה מֵהַגְּלוּת, לֹא יָכוֹל לְהִזְדוּג בָּהּ, רַק בַּיֹּסֵף, שְׁכָתוּב (שמות יג) וַיִּקַּח מֶשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. לְמָה כָּתוּב עִמּוֹ? אֱלֹא גוֹף לֹא מִזְדוּג בְּנִקְבָּה עַד שֶׁמִּזְדוּג עִם הַבְּרִית. וְעַל זֶה מֶשֶׁה לָּקַח לוֹ אֶת יוֹסֵף עִמּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהָיָה עִמּוֹ, שִׁמְשׁ בְּנִקְבָּה כְּרֵאוּי. וְלָכֵן יַעֲקֹב מֶשֶׁה וַיֹּסֵף הוֹלְכִים כְּאַחַד.

יַעֲקֹב מֵת, וְגוֹפּוֹ הִכְנִיסוֹ אוֹתוֹ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה. יוֹסֵף מֵת, גוֹפּוֹ לֹא נִקְבַר בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, אֱלֹא עֲצָמוֹתָיו. מֶשֶׁה [מֵת] – לֹא זֶה וְלֹא זֶה, לְמָה? אֱלֹא יַעֲקֹב בַּעֲלָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַגְּבִירָה הָיָה. מֵת יַעֲקֹב – הִזְדוּגָה בְּמֶשֶׁה. וּבְעוֹד שֶׁמֶשֶׁה הָיָה בַּעוֹלָם הַזֶּה, צָוָה אוֹתָהּ כְּרֵאוּי, וְהוּא הָיָה בַּעֲלָה הַשְּׁנִי. אֶת יַעֲקֹב הִכְנִיסוֹ לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה כְּשֶׁגוֹפּוֹ שָׁלֵם, בְּגִלְלֵי שֶׁהוּא גוֹף. יוֹסֵף – עֲצָמוֹתָיו וְלֹא גוֹפּוֹ, בְּגִלְלֵי שֶׁעֲצָמוֹת הֵם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֻלָּם יוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ צַדִּיק. וְהַצַּדִּיק נִקְרָא צְבָאוֹת. מֶה הַטַּעַם? בְּגִלְלֵי שֶׁכָּל צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ, וְעַל זֶה עֲצָמוֹתָיו, שֶׁהֵן צְבָאוֹת, נִכְנָסוּ לְאַרְץ.

מישה הִיָּה בְּחוּץ, וְלֹא נִכְנַס לְשֵׁם לֹא גּוֹפוּ וְלֹא עֲצֻמוֹתָיו. אֲלֵא נִכְנְסָה
הַשְּׂכִינָה לְאַרְץ. אַחַר שֶׁמָּשָׂה מֵת וְחִזְרָה לְבַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן, וְדָא
הוּא יַעֲקֹב. מִכָּאן נִקְבָּה שְׁנֵשׂאֵת לְשָׁנִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, הִיא חוֹזְרֵת
לְרֵאשׁוֹן. מָשָׂה הִיָּה בְּחוּץ, כִּיּוֹן שֶׁבַעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן הִיָּה בְּאַרְץ.

**(יב) מה טוב ומה נעים אם ישתדלו לקבץ חבורות ללמוד הזהר בפרט לעת פזאת
אשר ניצוצי הגאולה החלו לפרח עלינו להשתדל בלמוד הקדוש הזה המסגל
לביאת משיח צדקנו**

ומה טוב ומה נעים אם ישתדלו לקבץ חבורות ללמוד הזהר ובפרט לעת
פזאת אשר ניצוצי הגאולה החלו לפרח עלינו להשתדל בלמוד הקדוש הזה
המסגל לביאת משיח צדקנו כאשר דבר בקדשו אליהו הנביא זכור לטוב
לרעיא מהימנא דבהאי ספר הזהר יתפרקוון מן גלותא וביה יפקוון מן גלותא.
והשם יחיש גאלתנו בביאת משיח צדקנו בעגלא ובזמן קריב במהרה בימינו
אמן. (הקדמת הרבנים לזהר דפוס ג'רבה)

**(יג) כל ישראל מחיבים ללמד בספר התורה של רשב"י, אחד גאון, אחד רב גדול,
אחד חכם, אחד המון, אחד קטן שהגיע לחנוך**

אשר על כן כל ישראל מחיבים ללמד בספר התורה הזה של רשב"י, אחד
גאון, אחד רב גדול, אחד חכם, אחד המון, אחד קטן שהגיע לחנוך, בעתים
מזמנים ומכשרים אשר המה מסדרים דבר יום ביומו מראש חדש אלול עד
מנחת יום הכפורים נחתם עת עקדת יצחק לקרב הגאולה ויהיו נצולים מכל
פגעים רעים. (תקוני הזהר, כגו הירק הקדמת המחבר)

(יד) מקטנים עד גדולים חיבים ללמד זהר הקדוש

התורה נתנה ללמד וללמד בכדי שכלם יודעים מקטנים עד גדולים דעת
השם, וגם מצינו בהרבה ספרי מקבלים שמזהירים על למוד חכמה זו שכל
אדם חיב ללמד אותה. (רבי יצחק בן צבי אשכנזי, טהרת הקדש, קמ"ז)

**(טו) הלואי לא היו מקלין גדולי הדור בלמוד החכמה הקדושה - והלואי היו
מלמדיו דרו לתלמידיהם לעסק בחכמה הלז**

ואומר אני, הלואי שלא היו מקלין גדולי הדור בלמוד החכמה הקדושה
והלואי היו מלמדיו דרו לתלמידיהם לעסק בחכמה הלזו, אזי בודאי לא היה
שום הרמת ראש לחכמות החיצוניות והיו כל החכמות נדחים מפניה כמו
שנדחה החשך מפני האור. אך שעוונותיו גרמו שגם כמה וכמה מצדיקי
הדור סגרו את דלתי החכמה בפני פרחי הכהנה ואמרו שלא ילמדו עד
שיהיו בעלי מדרגה ורוח הקדש והנה עבור זה נשארנו ערמים מן החכמה
הקדושה ונתגבר בעוונותינו הרבים חשכות החכמות החיצוניות הכסיל
בחשך הולך ובמהרה בימינו "ויאמר אלקים יהי אור" ויאר לנו.

(מורנו הרב צבי אלימלך מדינוב, מעין גנים, פרק א' אות ה')

סדר הלימוד ליום ה תשרי [יום 8 בשנה]

מִשֶּׁה זָכָה בְּחַיָּיו מֵהַ שְׁלֵא זָכָה בּוֹ יַעֲקֹב. יַעֲקֹב שָׁמַשׁ בָּהּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמִשֶּׁה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁזֶה הִיָּה הַחֲסָרוֹן שֶׁל מִשֶּׁה – לֹא כִּף! אֲלֵא כְּשִׁיבְעָאוֹ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, מִצַּד הַיּוֹבֵל הִיָּה, וְכָל אוֹתָם שְׁשִׁים רְבוּא הָיוּ מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וּבְאוֹתָהּ הַדְּמוּת הִלְכוּ בְּמִדְבָּר, וְאֶחָד מֵהֶם לֹא נִכְנַס לְאָרֶץ, אֲלֵא בְּנֵיהֶם תּוֹלְדוֹתֵיהֶם כְּרֵאוּי, שֶׁהֵם תִּקּוֹן הַלְּבָנָה, וְכָל מַעֲשֵׂי הָאָרֶץ הָיוּ תִּקּוֹן הַלְּבָנָה.

מִשֶּׁה שָׁמַשׁ בְּלְבָנָה בְּעוֹד שֶׁהוּא בְּגוֹף וְצוּה אוֹתָהּ לְרַצּוֹנוֹ, וְכִשְׁנִפְטַר מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, עָלָה בְּעֲלִיָּה עֲלִיּוֹנָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְחָזַר בְּרוּחַ לְיּוֹבֵל הָעֲלִיּוֹן (בֵּינָה), וְשָׁם נִדְּבַק בְּאוֹתָם שְׁשִׁים רְבוּא שֶׁהָיוּ שְׁלוֹ. מֵהַ שְׁלֵא הִיָּה כִּן לְיַעֲקֹב, שֶׁהוּא חָזַר בְּרוּחַ לְתוֹךְ הַשְּׂמֵטָה מֵהַ שְׁלֵא הִיָּה כִּף בְּחַיָּיו, [הִיּוֹת] כִּיּוֹן שְׁבִית אַחַר הִיָּה לוֹ.

וְאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה נִתְּתַקְנָה בְּתִקּוֹן [הָעוֹלָם שֶׁלְמֵטָה] בְּכַח שְׁלֵמְעָלָה. וְעַל זֶה לֹא רֵאוּי לְהִיּוֹת כָּלָם כְּאֶחָד. אֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הָיוּ לְבָדָם כָּלָם בְּרוּחַ, וְאֲלֵה שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הָיוּ כָּלָם לְבָדָם בְּגוֹף, וְלֹא רֵאוּי לְהִיּוֹת אֲלֵה וְאֲלֵה בְּתוֹךְ הַלְּבָנָה, אֲלֵה אֲלֵה תוֹךְ הַלְּבָנָה וְאֲלֵה בְּחוּץ, לְהֵאִיר אֲלֵה מִתּוֹךְ אֲלֵה. וְכָלָם שְׁנִכְנְסוּ בְּאָרֶץ, דְּמוּת הָרֵאוּשׁוֹנִים הָיוּ, וְלֹא הָיוּ בְּעֲלִיָּה עֲלִיּוֹנָה כְּמוֹתָם, בְּגִלְל שְׁלֵא יִהְיֶה דוֹר וְלֹא הִיָּה מִקְדָּם כְּמוֹ אוֹתָם רֵאוּשׁוֹנִים שְׁנִרְאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹד רְבוּנָם פְּנִים בְּפָנִים.

יַעֲקֹב שָׁמַשׁ בְּנִשְׁוֹתָיו בְּגוֹף, אַחַר כִּף נִדְּבַק רוּחַ בְּרוּחַ. מִשֶּׁה נִפְרַד מֵאֲשֶׁתוֹ וְשָׁמַשׁ כְּשֶׁהוּא בְּגוֹף בְּאוֹתָהּ רוּחַ קְדוּשָׁה. אַחַר כִּף נִדְּבַק רוּחַ בְּרוּחַ עֲלִיּוֹנָה טְמִירָה שֶׁל מְעָלָה, וְכָל הַדְּרָגוֹת הָיוּ נִדְּבָקִים כִּלְן כְּאֶחָד. רוּחוֹ שֶׁל מִשֶּׁה הִיָּה מֵהַיּוֹבֵל, גּוֹפוֹ מֵהַשְּׂמֵטָה. רוּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לְהִתְדַבֵּק בְּשְׂמֵטָה. גּוֹף שֶׁל נִשְׁוֹתָיו הִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. כָּל אוֹתָם מְאוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים בְּדְמוּת שְׁלֵהם לְמֵטָה בְּאָרֶץ [נ"א בְּדְמוּתָם לְמֵטָה מֵהֶם בְּדְמוּתָם לְמֵטָה בְּאָרֶץ], וְכָלָם תְּלוּיִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. כְּאֵן סוּד שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת כְּלוּלִים כְּאֶחָד וְתִקּוֹנָם שְׁלֵשָׁה, וְחוֹזְרִים לְאֶחָד זֶה כְּנִגּוּד זֶה. וְהוּא שֵׁם גְּלוּף חֲקוּק כְּלוּלִים בְּסוּד זֶה שֶׁל הָאֱמוּנָה.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם. סוּד ה' לִירְאוֹ וְגו' (תהלים כה). פֶּתַח אֲתוֹ זְקַן הַזְּקֵנִים וְאָמַר: שְׁמַעוֹן שְׁמַעוֹן, מִי הוּא שְׁאֲמַר וַיֹּאמֶר

אלהים נעשה אדם? מיהו כאן אלהים זה? בין כך פרח אותו זקן הזקנים ולא ראה אותו. וכמו ששמע רבי שמעון, שהיה קורא לו שמעון ולא רבי שמעון, אמר לחבריו: ודאי זהו הקדוש ברוך הוא שנאמר בו (דניאל ז) ועתיק הימים יושב. הרי כעת זוהי שעה לפתח בסוד הזה, שנדאי יש כאן סוד שלא נתן רשות להתגלות, וכעת משמע שנתנה רשות להתגלות.

פֶּתַח ואמר, (משל) למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות והיה לו אמן, ואותו אמן לא היה עושה דבר אלא מרשות המלך, כמו שאתה אומר (משלי ח) ואהיה אצלו אמן. המלך הוא ודאי חכמה עליונה למעלה, ועמוד האמצעי [הוא] מלך למטה. אלהים אמן למעלה, וזו אם העליונה. אלהים אמן למטה, וזו שכינה שלמטה.

וְיִאשָׁה אין רשות לעשות דבר בלי רשות בעלה, וכל הבנינים שהיו בדרך אצילות, היה אומר אב"א באמירה לאמ"א, יהיה כזה וכזה, ומיד נהיה, כמו שנאמר ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ויאמר, היה אומר לאלהים יהי אור. בעל הבנין הוא אומר, והאמן עושה מיד. וכך כל הבנינים בדרך אצילות היה אומר יהי רקיע, יהי מארת, והכל נעשה מיד. כשהגיע לעולם הפרוד, שהוא עולם הנבדלים, אמר האמן לבעל הבנין, נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. אמר בעל הבנין, ודאי טוב הוא לעשותו, אבל עתיד הוא לחטא לפניך בגלל שהוא כסיל. זהו שכתוב (שם י) בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו.

היא אמרה, אחר שחטאו תלוי באמ"א ולא באב"א, אני רוצה לברא אותו בדמות שלי. זהו שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו, ולא רצה לשתף בו אב"א. בזמן שחטא מה כתוב? (ישעיה ג) ובפשעיהם שלחה אתכם. אמר המלך לאמ"א, ולא אמרתי לך שעתיד הוא לחטא?! באותו זמן גרש אותו וגרש את אמו עמו. ולכן כתוב (משלי י) בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו. בן חכם – זה אדם שהוא בדרך אצילות. ובן כסיל – זה אדם של בריאה.

קמו כל החברים ואמרו, רבי רבי, וכי יש פרוד בין אב"א ואמ"א, שמצד של אב"א הוא בדרך אצילות ומצד האמ"א בבריאה? אמר להם, חברים חברים, לא כך זה, שהרי אדם של אצילות זכר

וַנִּקְבְּהָ הָיָה מִצַּד אֲבָ"א וְאִמָּ"א, וְזֶהוּ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר.
 יְהִי אֹר מִצַּד הָאֲבָ"א, וַיְהִי אֹר מִצַּד הָאִמָּ"א. וְזֶהוּ דְּפִרְצוּפִים.
אֲבָ"א לְזֶה אֵין בּוּ צֶלֶם וּדְמוּת, אֲלֵא אִם הָעֲלִיוֹנָה הָיָה לָּהּ כְּנוּי אֶחָד
 שְׁעוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן אֱלֹהִים, וְאוֹתוֹ כְּנוּי הוּא אֹר וְחֻשְׁף. וּבְגִלְל
 אוֹתוֹ חֻשְׁף שְׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ כְּנוּי, אָמַר אֲבָא שְׁעֲתִיד לְחֻטָּא לְאָדָם שֶׁל
 אֲצִילוֹת [נ"א שֶׁל בְּרִיאָה] שֶׁהוּא אֹר לְבוֹשׁ עֲלִיוֹן [נ"א עֲלִיוֹן].

וְזֶהוּ הָאוֹר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שְׁגָנֹז אוֹתוֹ
 לְצַדִּיקִים. וְאוֹתוֹ חֻשְׁף שֶׁנִּבְרָא בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן לְרֻשְׁעִים, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א-ב) וַרְשָׁעִים בַּחֻשְׁף יִדְמוּ, וּבְגִלְל אוֹתוֹ חֻשְׁף שְׁהִיָּה
 עֲתִיד לְחֻטָּא לְאוֹתוֹ אֹר, לֹא רָצָה אֲבָא לְהַשְׁתַּתֵּף בּוֹ. וּבְגִלְל זֶה אָמַר
 נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ - אוֹתוֹ הָאוֹר. כְּדְמוּתֵנוּ - אוֹתוֹ חֻשְׁף, שֶׁהוּא
 לְבוֹשׁ לְאוֹר, כְּמוֹ שְׁגוּף הוּא לְבוֹשׁ לְנִשְׁמָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (איוב י) עוֹר
 וּבָשָׂר תִּלְבִּישֵׁנִי. שְׁמַחוּ כֻלָּם וְאָמְרוּ, אֲשֶׁרֵי חֲלַקְנוּ שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ
 דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁמְעוּ עַד עַתָּה.

פְּתַח עוֹד רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דְּבָרִים לב) רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא
 וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'. אָמַר, חֲבָרִים שְׁמַעוּ דְּבָרִים עֲתִיקִים
 שְׂרָצִיתִי לְגִלּוֹת אַחַר שְׁנִתְּנָה [לִי] רְשׁוֹת עֲלִיוֹנָה לֹמַר. מִי זֶה שֶׁאָמַר
 רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא? אֲלֵא זֶהוּ עֵלֶת עַל כָּל הָעֲלִיוֹנִים, אוֹתוֹ
 שֶׁנִּקְרָא עֵלֶת הָעֵלֹת, עֵלֶת מְהַעֲלוֹת הָאֱלֹהִים, שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אֶחָד מְהַעֲלוֹת
 הֵלְלוּ שׁוֹם מַעֲשֶׂה עַד שִׁיקַח רְשׁוֹת מֵאוֹתוֹ שְׁעֲלִיו, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוּ
 לְמַעְלָה בְּנַעֲשֶׂה אָדָם.

נַעֲשֶׂה וְדַאִי. עַל שְׁנַיִם נֶאֱמַר. שֶׁאָמַר זֶה לְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ
 נַעֲשֶׂה. וְלֹא עוֹשֶׂה דְּבָר אֲלֵא בְּרֻשׁוֹת וְאִמְרָה מֵאוֹתוֹ
 שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ. וְאוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ לֹא עוֹשֶׂה דְּבָר עַד שֶׁלֹּקַח
 עֲצָה מִחֻבְרוֹ. אֲבָל אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא עֵלֶת עַל כָּל עֵלֹת, שֶׁאֵין לְמַעְלָה
 מִמֶּנּוּ וְלֹא לְמַטָּה שְׁוֵה לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִיוֹנִי
 וְאִשְׁוֶה יֹאמֶר קְדוֹשׁ. אָמַר, רָאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים
 עִמָּדִי, שֶׁלֹּקַח מִמֶּנּוּ עֲצָה, כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ שֶׁאָמַר וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 נַעֲשֶׂה אָדָם.

קָמוּ כָּל הַחֲבָרִים וְאָמְרוּ, רַבִּי, תֵּן לָנוּ רְשׁוֹת לְדַבֵּר בְּמִקּוֹם זֶה. אָמְרוּ,
 וְהָרִי לֹא בִּאֲרַת לְמַעְלָה שֶׁעֵלֶת הָעֵלֹת אָמַר לְכַת"ר נַעֲשֶׂה אָדָם?
 אָמַר לָהֶם, הָיוּ שׁוֹמְעִים אֲזַנֵּיכֶם מֵה שֶׁפִּיכֶם מְדַבֵּר! וְהָרִי לֹא אִמְרַתִּי

בא ראה כמה עלות הם נסתרים שהם מתלבשים והם מרכיבים בספירות, והספירות מרכיבה להם, שהם טמירים ממחשבת בני אדם, ועליהם נאמר (קהלת ה) כי גבה מעל גבה שמר וגו'. אורות מצחצחים אלה על אלה. ואלה שמקבלים הם חשוכים מאחרים שעליהם שמקבלים מהם. ולעלת [על כל] העלות אין אור עומד לפניו, שכל האורות חשוכים לפניו.

זי"ן, מה מעשהו? כמנין ימות השבוע, ללמדך שכל יום יש לו כח. ומה מעשהו כן? ללמדך שכשם שיש חכמה גדולה באין לאין תכלית, כך יש הכח ההוא בכל האברים. ואיזה אברים? שבע שיש באדם, שכתוב (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם:

רעיא מהימנא

אמר לו, מנורה הקדושה, אחר שאמר (בראשית א) נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, מהו שאמר אחר כך ויברא אלהים את האדם בצלמו? אמר לו, מה שבארו על כך בעלי המשנה, שמהם אמרו נברא, ומהם אמרו לא נברא, והקדוש ברוך הוא ברא אותו, שכתוב (שם) ויברא אלהים את האדם בצלמו.

אמר לו, אם כך הוא, לא יתן חלק ביד אחד מהם ולא נעשה בדמות שלהם, אלא באיקונין של המלך, בצלמו כדמותו, שהוא צלם ודמות תבניתו. אמר, כך נודע? אמר, חס ושלום, אלא אני אומר שנברא בכל והשליטו על הכל, שאם היה כל אחד נותן בו חלקו, בזמן שהיה כועס עליו כל אחד היה נוטל חלקו ממנו, כי במה נחשב הוא?

אף הקדוש ברוך הוא ברא אותו כל אחד בדמותו, זוהי מלכות הקדושה שהיא תמונת כל, שבה הסתכל הקדוש ברוך הוא וברא את העולם וכל הבריות שברא בעולם, וכלל בה עליונים ותחתונים בלי פרווד כלל, וכלל בה עשר ספירות, וכל השמות והכנויים וההגיות, ועלת על הכל שהוא אדון על הכל, ואין אלוה מבלעדיו, ולא נמצא בכל העליונים והתחתונים פחות ממנו.

בגלגל שהוא קשר של כלם והשלמות של כלם, לקיים בו ומלכותו בכל משלה. ובגלגל שלא נמצא עלת על הכל בעליונים ובתחתונים פחות ממנו אפלו באחד מהם, היא [נקראת] התקרבה

אָמוֹנַת יִשְׂרָאֵל. וּמִצַּד שֶׁל עֵלְת עַל הַכֵּל נֹאמֵר בָּהּ (דברים ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָהּ. אֲבָל מִצַּד שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים נֹאמֵר בָּהֶם [בָּהּ] (במדבר יב) וּתְמוּנַת ה' יִבִּיט.

בא הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה וּשְׂאֵר הַחֲבָרִים וְהַשְּׂתַחֲוֵי לְפָנָיו וְאָמְרוּ, כַּעֲת אֵין מִי שְׂיִכּוֹל לְטַל מִמֶּנּוּ אֶת חֶלְקוֹ, שְׁלֹא נִתֵּן לוֹ אֶחָד מִהָעוֹלָם, אֲלֵא בּוֹרָא הָעוֹלָמוֹת עֵלְת עַל הַכֵּל, וּבּוֹ תְּלוּי עֲנָשׁוֹ אוֹ שְׂכָרוֹ, וְלֹא בְּמִלְאָךְ וּשְׂרָף וְלֹא בְּשׁוּם בְּרִיָּה מִהָעוֹלָם, וּבְגִלְל כֶּף פְּרִשׁוּהָ חֲכָמֵי הַמְּשֻׁנָּה, הַמְּשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחַר נִעְקָר מִן הָעוֹלָם: ע"כ.

דָּבָר אַחַר נִעְשָׂה אָדָם בְּצִלְמֵנוּ כְּדַמוּתֵנוּ – הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים עַל מִלְאָכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁהֵם אוֹמְרִים אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, אַחַר שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מַה שֶׁהָיָה וּמַה שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעָתִיד לַחֲטֹא, לָמָּה רָצוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ? וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂעִזָּא וְעִזָּאֵל הָיוּ מְקַטְרְגִים עֲלָיו בְּזִמְן שֶׁאִמְרָה שְׂכִינָה לְקְדוּשׁ–בְּרוּךְ–הוּא נִעְשָׂה אָדָם. אָמְרוּ, מָה אָדָם וְתִדְעֵהוּ? מָה אִתָּה רוּצָה לְבְרָא אָדָם, וְתִדְעֵהוּ שֶׁעָתִיד לַחֲטֹא לְפָנֶיךָ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא חֲשֵׁךְ? שְׂאוֹר הוּא זָכָר, וְחֲשֵׁךְ נִקְבָּה, שְׂמֵאל חֲשֵׁךְ שֶׁל בְּרִיאָהּ. בְּאוֹתוֹ זִמְן אִמְרָה לָהֶם הַשְּׂכִינָה: בְּזֶה שֶׁאַתֶּם מְקַטְרְגִים, אַתֶּם עֲתִידִים לְנַפֵּל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טִבַּת הֵנָּה וְגו'. [חֲשִׁקוּ בָהֶם] וְטָעוּ בָהֶם, וְהַפִּילָה אוֹתָם הַשְּׂכִינָה מִקְדָּשָׁתָם.

אָמְרוּ הַחֲבָרִים, רַבִּי רַבִּי, בֵּין כֶּף [נ"א אִם כֶּף], עִזָּא וְעִזָּאֵל לֹא הָיוּ מְשַׁקְרִים בְּדַבְרֵיהֶם, שְׂוִדָּאֵי בְּנִקְבָּה עֲתִיד אָדָם לַחֲטֹא. אָמַר לָהֶם, כֶּף אִמְרָה הַשְּׂכִינָה: אַתֶּם הַזְּדַמְנַתֶּם לְקַטְרֵג לְפָנָי יוֹתֵר מִצְבָּא הַמְרוּם. אִם אַתֶּם הֵייתֶם יָפִים מֵאָדָם בְּמַעֲשֵׂיכֶם, נִגָּה לָכֶם לְקַטְרֵג עֲלָיו, אֲבָל הוּא עָתִיד לַחֲטֹא בְּאִשָּׁה אַחַת, וְאַתֶּם בְּנָשִׁים רַבּוֹת. הַחֲבָה שְׁלָכֶם יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. אֶת בַּת הָאָדָם לֹא נֹאמֵר, אֲלֵא אֶת בְּנוֹת הָאָדָם. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אִם אָדָם חוּטָא, הָרִי מְקַדִּים לוֹ תְּשׁוּבָה לְחִזּוֹר לְרַבּוֹנוֹ לְתַקֵּן בְּמָה שֶׁחָטָא.

אָמְרוּ לוֹ הַחֲבָרִים, [רַבִּי רַבִּי], אִם כֶּף, לָמָּה כָּל זֶה? אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן לְחֲבָרִים, אִם לֹא הָיָה כֶּף שֶׁכָּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצָּר טוֹב וָרַע, שֶׁהֵם אוֹר וְחֲשֵׁךְ, לֹא הָיְתָה זְכוּת וְחוּבָה לְאָדָם שֶׁל בְּרִיאָהּ, אֲלֵא [בְּגִלְל] שֶׁנִּבְרָא מִשְׁנֵיהֶם, וְלָכֵן (דברים ל) רָאָה נִתְתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת

החיים וגו'. אמרו לו, כל זה למָה? ולא הִיָּה יָפָה שְׁלֵא נִבְרָא וְשְׁלֵא לַחֲטָא וְלִגְרָם כָּל מָה שְׁגָרָם לְמַעְלָה, וְלֵא הִיָּה לוֹ לֹא עֲנֵשׁ וְלֹא שְׁכָר?! אָמַר לָהֶם, מִן הַדִּין הִיָּה לוֹ לְבָרְאוּ כֶּךָ, בְּגִלְל שְׁהַתּוֹרָה בְּגִלְלוּ נִבְרָאָה, שְׁכָתוּב בָּהּ עֲנֵשׁ לְרִשְׁעִים וְשְׁכָר לְצַדִּיקִים, וְלֵא הִיָּה שְׁכָר לְצַדִּיקִים וְעֲנֵשׁ לְרִשְׁעִים אֲלֵא בְּגִלְל אָדָם שֶׁל בְּרִיאָה, (ישעיה מה) לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה לְשַׁבַּת יְצָרָה. אָמְרוּ, וְדֹאֵי כַּעַת שְׁמַעְנוּ מָה שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ עַד עַכְשָׁו, שְׁוֹדֵאֵי לֹא בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְּבַר שְׁלֵא צָרִיךְ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא הַתּוֹרָה שֶׁל בְּרִיאָה הִיא לְבוּשׁ הַשְּׂכִינָה, וְאָם אָדָם לֹא הִיָּה עֲתִיד לְהַבְּרֹאת [לַחֲטָא], הִיָּתֵה הַשְּׂכִינָה בְּלִי כְּסוּי כְּמוֹ עֲנִי. וְלִכֵּן כָּל מִי שְׁחָטָא, כְּאֵלוֹ הַפְּשִׁיט לְשְׂכִינָה אֶת מְלִבוּשֶׁיהָ, וְזֵהוּ עֲנֵשׁ הָאָדָם. וְכֵּן מִי שְׁמַקְיָם מְצוּוֹת הַתּוֹרָה, כְּאֵלוֹ הַלְּבִישׁ לְשְׂכִינָה אֶת מְלִבוּשֶׁיהָ. וְלִכֵּן פְּרִשׁוּהָ בְּכְסוּי הַצִּיצִית [וְתַפְלִיין] (שמות כב) כִּי הִיא כְּסוּתָהּ לְבִדָּה הוּא שְׁמֵלְתוֹ לְעֵרוֹ בְּמָה יִשְׁכַּב, בְּגִלוּת? וְהִרִי פְּרִשׁוּהָ. בֵּא רֵאָה, חֲשֵׁךְ הוּא שְׁחֹר שֶׁל הַתּוֹרָה, אֹרֶךְ הַלְּבָן שֶׁל הַתּוֹרָה.

השלמה מההשמטות (סימן ה)

לְבָן שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכִשְׂאוֹתוֹ אֹרֶךְ מִתְּלַבֵּשׁ בַּחֲשֵׁךְ, נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנִאֲוָה. וְכִשְׁמַתְעֵלָה מִשָּׁם אֹרֶךְ שֶׁהוּא לְבָן, אֹמְרָת אֵל תִּרְאֵנִי שְׂאֲנִי שְׁחַרְחַרְתְּ, וְהַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁבַת עֵינַי, שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה וְיָפָה בְּאֹרֶךְ שְׂמַאִיר בָּהּ, וְלִכֵּן בַּת עֵינַי וְהָאֹרֶךְ שְׂמַאִיר בָּהּ אֲמַרָה ה' אֹרְכִי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירָא. אֹרְכִי – אֹרֶךְ י', שֶׁהִיא בַת עֵינַי, וְשְׂנֵי גִּוְנֵים יֵשׁ לָהּ – אֹרֶךְ מִבְּפָנִים וְחֲשֵׁךְ מִבְּחוּץ, לְהִיּוֹת שׁוֹלֵט בָּהֶם עַל כָּל הַקְּלוּסִים [קְלָפוֹת]. זֵהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קג) וּמְלִכּוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה.

בְּלִבוּשׁ שֶׁל אֹרֶךְ הִיא שׁוֹלֵטָה עַל כָּל אוֹתָם שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (שמות י) וְלִכְלֵ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיָּה אֹרֶךְ בְּמוֹשְׁבָתָם, וּבְלִבוּשׁ שְׁחֹר שׁוֹלֵטָה עַל הַרִשְׁעִים שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (שמואל א-ב) וְרִשְׁעִים בַּחֲשֵׁךְ יִדְמוּ.

וְעוֹד, אֹרֶךְ הוּא מְצַד הַיָּמִין (חֲסֵד), שֶׁהוּא אֹרֶךְ שֶׁל יוֹם רֵאשׁוֹן שְׁנֵאֲמַר בּוֹ יְהִי אֹרֶךְ, זֵה אֲבָרְהָם, וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹרֶךְ יוֹם. חֲשֵׁךְ מְצַד הַשְּׂמָאל, שְׁנֵאֲמַר בּוֹ בְּיַצְחָק (שם כז) וַתִּכְהֵן עֵינָיו מֵרְאוֹת, וְלַחֲשֵׁךְ קָרָא לְיָלָה. יַעֲקֹב שֶׁהִיָּה לְבוּשׁ מְשֻׁנִּיָּהם בְּאֹרֶךְ שֶׁל יָמִין וּבַחֲשֵׁךְ שֶׁל שְׂמָאל, וּבְשֻׁנִּיָּהֶם עֲמוּד הָאֲמֻצְעִי הוּא עֲמוּד.

עֲמוּד הָעֵינַי יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לְיָלָה לְפָנֵי הָעַם. הָעֵינַי מְצַד שְׁלוֹ מִים. הַחֲשֵׁךְ מְצַד שְׁלוֹ אֵשׁ. עֲמוּד הוּא שְׁלוֹם בִּינִיָּהֶם. זֵהוּ שְׁכָתוּב

(איוב כח) עושה שלום במרומו. וכשהוא באמצע - ולא קרב זה אל זה כל הלילה. לא קרב המים לאש, ולא אש למים, שהוא מפריד ביניהם. וזוהי מחלקת בית הלל ובית שמאי שהיא לשם שמם, וכנגדם שני אמוראים של הרקיע, מיכאל וגבריאל, ושר שלום מכריע ביניהם, שהוא נוריאל. אוריאל נקרא מצד הימין, נוריאל מצד השמאל, והוא אדם שלמטה, מטטרו"ן שמו, שולט על כל בעלי המשנה. זהו שכתוב (בראשית א) וירדו בדגת הים, אלו תלמידי חכמים שמתרבים במי התורה, שיורשים משם נפש חיה.

ובעוף השמים - אלו בעלי זכיות, שבזכותם פורחים למעלה, ויורשים משם רוח שהוא עוף יעופף בפנפים במצוות עשה. ובבהמה - אלו עמי הארץ שנאמר בהם (במדבר יד) אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם. ע"כ.

(ואם תפלה אינה שלמה, כמה מלאכי חבלה רודפים אחריה, כמו שנאמר (איכה א) כל רדפה השיגוה בין המצרים, ולכן מתפללים (תהלים עח) והוא רחום יכפר עון - זה סמאל שהוא נחש. ולא ישחית - זה המשחית. והרבה להשיב אפו - זה אף. ולא יעיר כל חמתו - זו חמה, כדי שלא ירדפו אחר התפלה. וכמה מלאכי חבלה תלויים מהם. שבועה ממני הם, ותלויים מהם שבועים, ובכל רקיע ורקיע הם מקטרגים, ותלויים מהם עשרת אלפים רבוא. ואם תפלה עולה שלמה בעטוף של מצוה ותפלין על הראש והזרוע, נאמר בהם (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם יהו"ה נקרא עליך ויראו ממך. שם ה' פרשוה שהיא תפלין של ראש. ומי שרואה שם יהו"ה על הראש בתפלה שהיא אדני"י (יהו"ה), מיד כלם בורחים. זהו שכתוב (תהלים צא) יפול מצדף אלף וגו').

כשהאור הוא, רננו צדיקים בה', וזו דרגה של צדיק חי העולמים, ומשם רנה וכו הגאלה. זהו שכתוב (ירמיה כג) צמח צדיק, ודאי שהוא עשירי, וצדיק נוסע משמאל, ועמוד האמצע מימין. זהו שכתוב מימינו אש דת למו.

בא ראה, כל האותיות הן מצד אותיות התורה שכלולות בשכינה, וצדיק נוסע משמאל, קץ חי שהוא יצחק בהפוך. חי העולמים קשור בשמאל, ושכינה תחתונה מצד שמאל נאמר בה והארץ היתה. מצד הימין תהו ובהו, בו הוא מצד עמוד האמצעי. וחשף על פני תהום - זו שכינה התחתונה. ומי גרם לה את זה? אלא הקב"ה קדם שברא את העולם היתה נסתר יהו"ה, אחר כך התפשטה ה' למטה, ונאמר בה והארץ היתה תהו ובהו, וסוד הדבר - אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. הרי לך שהיה לבושה תהו. **ובגלגל** זה לא המטיר ה' אלהים, עדין לא היה יורד השפע שלה בגלגל שאדם אין, שהיה בעלה נסתר באין. עד שהתפשט ה'

מן יה"ו, שהוא בינה, שהוא מקור השפע, שהיא נקדה נסתרת, ומשם השקה את כל פני האדמה. וקדם שירדה היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבן, בגלל זה היה השפע יורד באותו זמן היא ראשית מחסד, זהו שכתוב (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה. ובגלל זה לא תהו בראה לשבת יצרה, ונאמר בה לא טוב היות האדם לבדו, שלא תהו בראה.

ובזמן שהיה תהו, אמר אלהים לנח, קץ כל בשר בא לפני וגו', קץ של יצחק שנאמר בו כי אתה ראיתי צדיק לפני, שאם אתה היית מבקש רחמים עליהם, לא נחרבו. והוא היה אומר לו ברמז כדי שיבקש רחמים עליהם, ולא ימות משיח שהוא מצד השמאל.

אמר לו, והרי היה בונה עולמות ומחריבן קדם שנברא העולם? אלא מגיד מראשית אחרית, שהקדוש ברוך הוא היה במחשבתו כל הדורות שהיה בונה, ונחרבו קדם שנבראו. ראה שהיו עושים מעשים שיחרבו, וכיון שברא, חשב כאלו החריבם, וזה מדבר עד סוף הימים שאלה תולדות רעות, והיו גורמים דנהר יחרב ויבש. יחרב בבית ראשון, ויבש בבית שני. הנביעה שלו בשני עולמות, שכינה עליונה ושכינה תחתונה. ולנח התגלה מה שהיה ומה שעתיד להיות, ולא בקש עליהם רחמים, עד שבא משה ובקש רחמים, שעתידים היו ישראל שלא יצאו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה, מצד הגבורה שהיו דנים, והחזר העולם לתהו.

ובגלל שמשא בקש עליהם רחמים, השמאל דוחה ולא יצאו בה בני ישראל, וימין מקרבת שהיא ימין מטה כלפי חסד. ומשה, בגלל שנתן עצמו עליהם, נתן תקף לדרגתו, שהיא עמוד האמצעי, שהיא תורה שנתנה בימין. זהו שכתוב (דברים לג) מימינו אש דת למו, ובגלל זה הגאלה תלויה בו. זהו שכתוב (בראשית מט) לא יסור שבט מיהודה, עד כי יבא "שילה", שהוא משה בחשבון.

יסוד צדיק בו סו"ד תהא שמאל דוחה, אף על פי שפרשנו בו כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ששים ושש, בגלל שנקשר בשמאל, וימין מקרבת כי תלוי ממנה עמוד האמצעי, שששים ושש הם ששים מסכתות, וששה סדרי משנה שנתנו מגבורה שהיא שמאל. ששים גבורים נקראו שנוסעים מגבורה, ששם תורה שבעל פה, שהיא שכינה תחתונה, כלל של ששים מסכתות וששה סדרי

משנה. שתורה שבכתב, לפה לא התגלתה, בגלל שעתיד שמאל, שהיא פה, להדחות.

וְלִכֵּן הוא מסתיר כף הגאלה בלב, והפה שהוא גלוי לא מתגלה הגאלה, ובגלל שהכל תלוי בימין, אמר הנביא (ישעיה נג) וזרוע ה' על מי נגלתה. על מי ודאי, שנאמר בה מי ירפא לך, זהו שכתוב (איכה ב) מ"ה אעידך מ"ה אדמה לך, ואמרו לי מ"ה שמו, במ"ה יבא הזמן, ובמ"ה תבא רפואה. זהו שכתוב (שם) מה אשׁוה לך ואנחמך וגומר, מ"י ירפא לך, שמשׁה הוא מ"ה שמו ובו תהא נחמתך. ובגלל כף כפל הקדוש ברוך הוא שמו משׁה משה, אחד על גאלה הראשונה, ואחד על האחרונה, ובגלל זה אז ישיר משה. אז שר לא נאמר, אלא אז ישיר.

עשירי בתפלה, וזו שכינה, ועליה נאמר (תהלים יז) תפלה לדוד שמעה ה' צדק. ודוד ברוח הקדש אמר באחרית הימים של הגלות, אמר על ישראל (שם) בחנת לבי פקדת לילה, ואין לילה אלא גלות, ומה שאמר איוב הכל היה משל על ישראל שאמר כלה ענן וילך, והשטן רצה לקטרג לו, ואמר הקדוש ברוך הוא, איוב לא בדעת ידבר. אף ביעקב כף, בגלל שראה ברוח קדשו את דחק הגלות: ע"כ.

ויעקב, בגלל שראה ברוח הקדש דחק של הגלות האחרונה בסוף הימים, [אמר (בראשית כח) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, ובא הלילה של הגלות, ואמר] (שם לב) ויירא יעקב מאד ויצר לו. וחלק את העם הקדוש בגלות לשלשה צדדים, כמו שנאמר (שם לג) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשנה, בראש בגלות אדום. ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים. ובגלל שראה אחר כף עניות וצער שלהם, אמר (שם כח) ושכתי בשלום אל בית אבי. ואמר, ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש.

ודוד, בגלל הגלות אמר (שמואל ב יז) רעב ועיף וצמא במדבר. בגלל שראה שכינה חרבה יבשה, היה נוטל צער בגללה. אחר שראה שישׁראל חוזרים [בתשובה] בחדוה, תקן עשרה מיני נגונים, ובסוף כלם אמר (תהלים קב) תפלה לעני כי יעטף [נ"א תקן עשרה מיני תלים, ובסוף כלם תפלה לדוד הטה ה' אזנך ענני. אחת שכל התפלות שבגללן מתעטפים לפני המלך, ולא היו נכנסות עד שתכנס

תפלת העני, אמר תפלה לעני כי יעטרף], והיא תפלה שעוטפת כל התפלות לפנייה עד שתכנס תפלתו, לכן הקדים עני לכלם.

מהי תפלת העני? זו תפלת ערבית שהיא רשות בפני עצמה בלי בעלה, ומשום שהיא בלי בעלה, היא עניה ויבשה, וצדיק עני יבש זה זרע יעקב, שהוא ברשות כל אמות העולם, ודומה לתפלת ערבית שהיא לילה של הגלות.

ותפלת שבת היא צדקה לעני, כמו שבארוה בעלי המשנה, שמש בשבת צדקה לעניים [שעניים מתנחמים בדרך של שמש של שבת]. ולכן צריך אדם להיות כמו עני לשער המלך בתפלת עמידה בכל ששת ימי החל בשביל השכינה, ומתעטף לה בעטוף של מצוה של ציצית כמו עני, ויהיה בתפלין כמו אביון אצל השער שהוא אדנ"י. שכך עולה לחשבון היכ"ל. וזהו אדנ"י שפתי תפתח. **וכשפותח פיו בתפלת ערבית**, נוחת נשור בימי החל לקבל בכנפיו תפלת הלילה. וזה נוריא"ל נקרא אוריא"ל מצד של חס"ד, ונוריא"ל מצד של גבורה, שהוא נר דולק, שנאמר בו (דניאל ז) נהר דינור וגו'.

ובתפלת שחרית אריה נוחת לקבל תפלה בזרועותיו וכנפיו, שארבע כנפים [יש] לכל חיה, זה מיכאל. ובתפלת מנחה שור נוחת לקבל [נ"א תפלה] בקרניו וכנפיו, וזה גבריאל. ובשבת נוחת הקדוש ברוך הוא בשלשת האבות לקבל הבת יחידה שלו בהם, וזה סוד של שבת, ש' בת יחידה שלו. באותו זמן החיות העליונות שנקראו בשם של יי', פותחים ואומרים, (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם.

באותו זמן נפתחים שבעה היכלות. היכל הראשון – היכל האהבה. שני – היכל היראה. שלישי – היכל הרחמים. רביעי – היכל הנבואה באספקלריה המאירה. חמישי – היכל הנבואה באספקלריה שאינה מאירה. ששי – היכל הצדק. שביעי – היכל הדין.

ועליהם נאמר בראשית – ברא שי"ת. אלהים היכל שביעי. וכך הם שבעה היכלות למטה, וכנגדם שבעה קולות של הבו לה', ושמונה עשרה אזכרות שבהן משוטט הקדוש ברוך הוא בשמונה עשר עולמות (תהלים סו) ברכב אלהים רבתיים אלפי שנאן, שהם שמונה עשר רבוא עולמות, וכמה שומרי שערים יש להיכלות

שְׁמֶקְבָּלִים תְּפִלוֹת, וְכָל תְּפִלָּה לֹא תִכְנַס אֶלָּא בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל, וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד לִפְנֵי שַׁעַר הַתְּפִלָּה, וְעֲלִיו נֶאֱמַר (שם קכז) לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר, שְׁהִיא שַׁעַר הַמֶּלֶךְ. בְּגִלְל שְׁתְּפִלָּה הִיא מִצְוָה, וְזוֹ שְׁכִינָה, וְהַתּוֹרָה זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - לֹא צָרִיךְ בִּינֵיהֶם הַפְּסָקָה. וְצָרִיךְ לְהַעֲלוֹת תּוֹרָה וּמִצְוָה בְּאַהֲבָה וְיִרְאָה.

שְׁפָל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּלֵן תְּלוּיֹת מִשֵּׁם יְהוָה. כְּמוֹ שְׁבֹאֲרָנוּ סוּד זֶה שְׁמִי עִם י"ה - שִׁס"ה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְזֶה זְכָרִי עִם ו"ה - רמ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְהָרִי כָּאֵן שִׁס"ה וְרמ"ח, וְהֵם רמ"ח תְּבוֹת שְׁבִקְרִיאת שְׁמַע, וְנִתְּנוּ מְאֵהָבָה [שֶׁל אוֹת י'] וְיִרְאָה שֶׁל אוֹת ה'. וְלִכֵּן תִּקְנֵנוּ הַבוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּאַבְרָהָם, שְׁנֶאֱמַר בּו זָרַע אֲבָרָהֶם אוֹהֲבֵי.

טז) מִי יִתֵּן שִׁתְּחִילוֹ לְלַמֵּד עִם הַצֵּאֵן קְדוֹשִׁים לְשֵׁהֶם עֲדִין בְּגִי 9-10 שָׁנִים, סֵפֶר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ, וְיִהְיֶה בּוֹדָאֵי הַגְּאֻלָּה בְּקָרוֹב בְּלִי שׁוֹם חֲבָלֵי מְשִׁיחַ מִי יִתֵּן וְהָיָה שִׁתְּחִילוֹ לְלַמֵּד עִם הַצֵּאֵן קְדוֹשִׁים כְּשֵׁהֶם עֲדִין בְּקִטְנוּתָם בֵּן ט' וְי' שָׁנִים סֵפֶר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ... וְהָיָה בּוֹדָאֵי הַגְּאֻלָּה בְּקָרוֹב בְּלִי שׁוֹם חֲבָלֵי מְשִׁיחַ. (סֵפֶר סְגֻלַּת יִשְׂרָאֵל לְהַגְּאֹן הַצֵּדִיק רַבִּי שְׁבָתִי לִפְשִׁישׁ - מְעַרְכַּת ז' אוֹת ה')

52 ספרים על הזהר וכתבי הארז"ל שהוצאנו לאור בעזרת השם:

- א. ספר זהר היומי - ספר הזהר המחלק ללמוד יומי ל-354 ימות השנה (עם זהר חדש ותקוני זהר) 12 כרכים מסארים לייב - עמודים.
- ב. ספר זהר היומי - ספר הזהר המחלק ללמוד יומי ל-354 ימות השנה (בלי זהר חדש ותקוני זהר) 12 כרכים מסארים לייב - עמודים.
- ג. ספר תקוני זהר היומי - ספר תקוני זהר המחלק ללמוד יומי ל-354 ימות השנה - 400 עמודים.
- ד. ספר זהר חדש - ספר זהר חדש המחלק ללמוד יומי ל-354 ימות השנה.
- ה. אין ליכט פון תורה - נפלאות הזהר בלשון הקדש ובאידיש - 192 עמודים.
- ו. אין ליכט פון תורה - גן עדן התחתון הרשבי" באידיש - 32 עמודים.
- ז. אין ליכט פון תורה - נפת צופים באידיש על התורה.
- ח. זהר תורה על התורה חלקים.
- ט. זהר תורה על נ"ך.
- י. זהר תורה החדש על התורה.
- יא. לקוטי זהר: בראשית - 80 עמודים.
- יב. לקוטי זהר: שמות - 105 עמודים.
- יג. לקוטי זהר: ויקרא-במדבר-דברים - 206 עמודים.
- יד. תקון הברית: בראשית, לקוט גדול מההור ועוד על קדשת תקון הברית - 400 עמודים.
- טו. אור הזהר - לקוט גדול ומקיף על עניני למוד הזהר. רשבי" ל"ג בעמר, וכל המסתתף - 560 עמודים.
- טז. קרא לשמש ויזרח אור הזהר - 386 עמודים.
- יז. אור הזהר החדש - לקוט גדול ומקיף על עניני למוד הזהר ותקונים ולמוד הקבלה, וגדל מעלת התקשרות לרשבי" על ידי למוד הזהר, וכל המסתתף - 586 עמודים.
- יח. אמירת הזהר כהלכתה - 92 עמודים.
- יט. שער התקונים - עניני למוד ספר "תקוני זהר היומי" - 66 עמודים.
- כ. זהר לזקנים עם נערים - 26 עמודים.
- כא. גדולי ישראל על הזהר - 64 עמודים.
- כב. שער הזהר - הדרך וההכנה ללמוד ספר הזהר הקדוש.
- כג. שער הזהר - 36 עלונים חדשים.
- כד. ספר "שער ארץ ישראל - בו יבאר גדל מעלת קדשת ארץ ישראל - מלגט מזהר הקדוש ותקונים וכתבי הארז"ל ועוד.
- כה. ספר הערב רב על פי הזהר הקדוש - 226 עמודים.
- כו. ספר הערב רב על פי הארז"ל - 178 עמודים.
- כז. הערב רב וכל המסתתף חלק ראשון - על פי ספר הזהר סדר שמות - 70 עמודים.
- כח. הערב רב וכל המסתתף חלק שני - על פי ספר הזהר סדר שמות - 70 עמודים.
- כט. הערב רב וכל המסתתף חלק שלישי - על פי ספר הזהר סדר ויקרא - 20 עמודים.
- ל. הערב רב וכל המסתתף חלק רביעי - על פי ספר הזהר סדר במדבר - 54 עמודים.
- לא. הערב רב וכל המסתתף חלק חמישי
- לב. הערב רב וכל המסתתף חלק ששי - עמודים.
- לג. הערב רב וכל המסתתף חלק שביעי - על פי ספר הקדוש זהר חדש - 30 עמודים.
- לד. הערב רב וכל המסתתף חלק שמיני - על פי ספר הקדוש עץ חיים לרבינו הארז"ל - 16 עמודים.
- לה. הערב רב וכל המסתתף חלק תשיעי - על פי ספר הקדוש שער הגלגולים לרבינו הארז"ל - 12 עמודים.
- לו. הערב רב וכל המסתתף חלק עשירי - על פי ספר הקדוש שער הפסוקים לרבינו הארז"ל - 64 עמודים.
- לז. הערב רב וכל המסתתף חלק י"א - על פי ספר הקדוש שער הלכותים לרבינו הארז"ל - 44 עמודים.
- לח. הערב רב וכל המסתתף חלק י"ב - על פי ספר הקדוש עץ הדעת טוב על התורה לרבינו הארז"ל - 128 עמודים.
- לט. הערב רב וכל המסתתף חלק י"ג - על פי ספרים הקדושים שער מאמרי רשבי" ליקוטי תורה, משנת חסידים, לרבינו הארז"ל - 16 עמודים.
- מ. הערב רב וכל המסתתף חלק י"ד - מנהיגי הדור האחרון קדם ביאת המשיח - וליקוט מאמרים דבורי נבואה ורוח הקדש מצדיקים הקודמים מה שבאו על מנהיגי הדור האחרון הלזה בעקבתא דמשיחא מיסד מהורר הקדוש ומהארי" הקדוש - 54 עמודים.
- מא. הערב רב וכל המסתתף חלק ט"ו - 60 עמודים.
- מב. הערב רב וכל המסתתף חלק ט"ז - לקוט מספרי קבלה ומוסר - 58 עמודים.
- מג. הערב רב וכל המסתתף חלק י"ז - מוד. הערב רב וכל המסתתף חלק י"ח - לקוט מספרי קבלה ומוסר - 364 עמודים.
- מח. ספר בית הרשבי" על שמירת ותקון פנים הברית דיניו ומנהגיו סדר בראשית שמות - חלק א', בו יבאר גדל ענין הלמוד של שר ונעש על עניני פנים ותקון הברית - 160 עמודים.
- מט. ספר בית הרשבי" על שמירת ותקון פנים הברית, דיניו ומנהגיו, סדר בראשית שמות - חלק ב', בו יבאר גדל ענין הלמוד של שר ונעש על עניני פנים ותקון הברית - 124 עמודים.
- מו. ספר תקון פנים הברית חלק ראשון - הנצא לאור שנת תשס"ד לפרט קטן, הספר נדפס לזכות הרבים, ומתחלק בחנם לכל דורש ומבקש - 420 עמודים.
- מז. תקון הכללי - 72 עמודים.
- מס. ספר קדשת הברית - והוא לקוט מ"חק ל"שאל" פרשיות שמות-משפטים עם הספחות חדשות שער קדשת על קדשת ושמירת הברית - 36 עמודים.
- מט. השכר והנעש בשמירת עינים - 44 עמודים.
- נא. סוד ד' ליראיו. סדר הגלגולים, על פי הארז"ל ורבי חיים ויטאל וזוה"מ יגו עלינו, נדפס בספרי שר ונעש פרשת פנחס - 50 עמודים.

סדר הלימוד ליום ט תשרי [יום 9 בשנה]

השלמה מההשמטות (סימן ו)

זרע אברהם אהבי. אין מי שעומד לפני שער התפלה, ועליו נאמר (שם קכו) לא יבשו כי ידברו את איבים בשער, שהוא שער המלך, בגלל שתפלה היא מצוה, וזו שכינה, ותורה זה הקדוש ברוך הוא, לא צריך ביניהם הפסקה, וצריך להעלות תורה ומצוה ביראה ואהבה, שכל מצוות עשה ולא תעשה תלויות משם יהו"ה, כמו שבארנו סוד זה שמי עם י"ה – שס"ה מצוות לא תעשה, וזה זכרי עם ו"ה – רמ"ח מצוות עשה, והרי כאן מאתיים ושמונה וארבעים, ושלש מאות וחמשה וששים, והן מאתיים ושמונה וארבעים תבות שבקריאת שמע, ונתנו מאהבה ויראה של אות ה', ומשום כך תקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה, והם כלולים באברהם שנאמר בו (ישעיה

(מא) זרע אברהם אהבי.

תפלין הן עז שנתנו מיראה שהיא לשמאל, וזה פחד יצחק, ששם כל המקטרגים עולים לתבע כל הדינים, ולכן ובזרוע עזו – זה תפלין, י"ה ביראה, ו"ה באהבה. זהו שכתוב (תהלים לא) אהבו את ה' כל חסידיו. בא ראה, יהו"ה כולל הכל, ולכן נאמר ביעקב והנה יהו"ה נצב עליו, שהוא עמוד האמצעי לאחר שהוקם. [כתוב בדפוס, עד בדמות של רבנו ודאין] שכאשר תפלתו עולה למעלה, הכרוז יוצא מן הרקיעים ויאמר הבו כבוד לדיוקן המלך, ואין שער שעומד לפני התפלה הזו. אדני שפתי תפתח – להוציא מזון לבנים הקדושים, שבהיכל הזה שם המזון.

בנים חיים ומזונות מצד עמוד האמצעי, שהוא בני בכרי ישראל, והוא עץ החיים שיוצא מהחיים שלמעלה, והוא העץ שבו מזון לכלם. ובני השכינה הם ישראל למטה, החיים שלה תורה, המזון שלה תפלה, שחשובה פקרבן, ובגלות נאמר אצל ישראל הבה לי בנים, ושכינה היא קרבן לקדוש-ברוך-הוא שמקבל אותה בימין ושמאל וגוף, ויחודו עמה בצדיק, שהוא אות תפלין ושבת ימים טובים.

ויש לשאל, למה מתפללים אל הקדוש ברוך הוא בכמה דרגות? לפעמים מתפללים אליו בספירה ידועה ובמדה ידועה,

לפַעַמִּים תַּפְלָה לְיָמִין – זֶהוּ שְׁנֵאֲמַר הַרוּצָה לְהַחֲכִים יְדָרִים, לַפַּעַמִּים לְשִׁמְאֵל – זֶהוּ שְׁנֵאֲמַר הַרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יִצְפִּין, לַפַּעַמִּים שֶׁל אָב וְאִם הֵם לְיָמִין וְלְשִׁמְאֵל, וְלַפַּעַמִּים לְעַמּוּד הָאֲמֻצְעִי, לַפַּעַמִּים לְצַדִּיק, כָּל תַּפְלָה עוֹלָה לְדַרְגָּה יְדוּעָה. אֲלֵא וּדְאִי יְהוּ"ה הוּא בְּכֹל סְפִירָה וּסְפִירָה, וּתַפְלָה הִיא שְׂכִינָה.

בְּזִמְן שְׂמִיכָה לְרַחֵם עַל הָעוֹלָם עוֹלָה בְּיָמִין, וּבְזִמְן שְׂמִיכָה לְעֲשׂוֹת דִּין בְּעוֹלָם עוֹלָה בְּשִׁמְאֵל, וְהַכֹּל אֶל יְהוּ"ה שֶׁהוּא בְּכֹל מְקוֹם, וְלִכֵּן זֹאת תּוֹרַת הָעֵלָה, עוֹלָה לְה', וְזוֹ תַּפְלָה שֶׁהִיא שְׂכִינָה קְרִיבָה לְה', וְזוֹ תַּפְלָה שֶׁהִיא קְרִיבָה, וּכְשֶׁעוֹלָה אֵלָיו, צָרִיךְ לְהַכְלִיל עִמָּה אֶת כָּל הַסְּפִירוֹת, שְׂאִין קְדֻשָּׁה פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה: ע"כ.

יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹלָה בְּיוֹד ה"א וְא"ו ה"א, וְסוּד הַדְּבָר – יִשְׂרָאֵל עֲלָה בְּמַחְשָׁבָה לְהַבְרָאָה. מַחְשָׁבָה – חֲשׁ"ב מ"ה, וְבוֹ תִּמְצָא אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. וּמִשׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּדַמּוֹת רַבּוֹנוֹ.

בְּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת מֵצַד עַמּוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁהוּא בְּנִי בְּכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל. וְהוּא עֵץ הַחַיִּי"ם, וְהוּא עֵץ שְׂמֻזוּ"ן בּוֹ לְכֹל. וְלִכֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם הַמְּזוּן שֶׁל תַּפְלָה שְׂנַחֲשַׁבְתָּ לְקְרִיבָה. וּבְגִלּוֹת נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל) הָבָה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנֹכִי. וְשְׂכִינָה הִיא קְרִיבָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנּוּ בְּיָמִין וְשִׁמְאֵל וְגוֹף. וּכְשֶׁעוֹלָה אֵלָיו, צָרִיךְ לְהַכְלִיל עִמָּה כָּל עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, שְׂאִין קְדֻשָּׁה פְּחוֹת מֵעֲשָׂר, שֶׁהוּא קְדֻשָּׁתוֹ. וְלִכֵּן כְּשֶׁבֵן אָדָם רוּצָה לְהַעֲלוֹת תַּפְלָה בְּכֹל תְּנוּעָתוֹ, [אִם] נִחַשׁ רוּצָה לְקַטְרֵג לְתַפְלָה, צָרִיךְ לְעֲשׂוֹת לוֹ מְקַלְעַ, וְסוּד הַדְּבָר – זֶרְקָא מְקַף שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא.

פְּתַח רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, עֲלִיוֹנִים שְׂמַעוּ, תַּחֲתוֹנִים הַתְּכַנְּסוּ, אֲלֵה מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה שְׂלֵמַעְלָה וְשְׂלֵמַטָּה. אֲלֵיהוּ, בְּשַׁבּוּעָה עֲלֵיךְ, קַח רְשׁוֹת וְרַד לְכָאן, שְׁהֲרִי קְרִיב גְּדוֹל הַזְּדִמָּן. חֲנוּךְ הַמְּמַנָּה, רַד לְכָאן אַתָּה וְכֹל מוֹרֵי הַיְשִׁיבָה שְׂתַחַת יְדֶךָ, שְׂלֵא לְכַבּוּדִי עֲשִׂיתִי, אֲלֵא לְכַבּוּד הַשְּׂכִינָה.

פְּתַח כְּמַקְדָּם וְאָמַר, זֶרְקָא וּדְאִי. בְּבוֹאֵךְ לְהַעֲלוֹת תַּפְלָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם יְדוּעָה. כְּמוֹ שְׂאוֹתָהּ אֲבָן הַקְּלַע שְׂנַזְרָקָה לְמְקוֹם יְדוּעָה, כִּךְ צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת מַחְשַׁבְתּוֹ בְּתַפְלָה בְּאוֹתוֹ כְּתוֹר אֲבָן מְכַלֶּלֶת וּמְעַטְרֶת, שְׂנֵאֲמַר בָּהּ כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם, שְׂצָרִיךְ לְהַעֲלוֹתָהּ לְשֵׁם.

ובאותו מקום שמעלה אותה לבעלה, אפלו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק, אף על גב שנאמר בו ואתה תשופנו עקב. אותה האבן שהיא י' של יעקב, שנאמר בה (בראשית מט) משם רעה אבן ישראל, לא יפסיק. וצריך להעלותה [נ"א אותה] עד אין סוף. וכשמוריד אותה, נאמר בו כל הכורע כורע בכרוך, שצריך להורידה עד אין תכלית, ולא יפסיק [נ"א אותה] ממנו לא למעלה ולא למטה. לפעמים בעלה הוא ו' בצדיק בששה פרקים של שתי שוקים יורד אליה בשתי שוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי [נ"א זרועות], ששה פרקים שעולה אליו בשתי זרועות. לפעמים הוא בן אבא ואמא, בן י"ה, צריך להעלות [לה למעלה וכאשר] למעלה לה. וכשעולה שם, לפעמים היא בהפוך ו' ובין י' י' כמו זה א צריך להעלותה אליו, שנאמר בה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

וכשהיא עולה למעלה, בראש כל הראשים היא עולה, ובגללה המלאכים אומרים אי"ה מקום כבודו. וכשעולה לא' [למעלה] כמו זה א, היא כתר בראש של א' עטרה על ראשו כתר. וכשירדת נקדה למטה ומתעטרת, יורדת בה כמו זה [א קמץ]. וכשעולה נקראת כתר בסוד הטעמים, וכשירדת נקראת נקדה. וכשמתיחד עמה היא [נקראת אות] ז', היא כלולה ממנו אות ברי"ת, שהיא שביעי של הכל.

ובודאי שאבן זו היא בנין כל העולמות, ולכן (דברים כה) אבן שלמה וצדק יהיה לה. היא מדה בין כל ספירה, וספירה של כל ספירה, [נ"א וכל ספירה] בה עולה לעשר, השעור שלה. ובה נעשית אמה עשר אמות ארך בין כל ספירה וספירה. וסוד הדבר - עשר אמות ארך הקרש, ובין הכל מאה. י' היא בין פרק ופרק עשר פעמים עולה למדה [בעל] של מאה אמה.

כל מדה ומדה נקראת עולם, וי"ו הם שעור ומדה. ו' שקל, י' מדה שלה. ושעור המדה חמש אמות ארך וחמש אמות רחב. והם כנגד שעור של כל רקיע שמהלך חמש מאות ארכו וחמש מאות רחבו, והם ה"ה. הרי לה שעור קומה באותיות יהו"ה. שאות ו' הוא רקיע השמים. חמשה רקיעים שלו ה' אלה נקראו ה' שמים. ה' חמשה רקיעים שכלילים בשמים, חמשה עליונים שמי השמים. והם

ה"ה חמש עם חמש. ו' רקיע ששי להם. י' שביעי להם. י' שבועה בשבועה ועולים י"ד. וכן הם הארצות שבועה על גבי שבועה כמו גלדי בצלים, וכלם רמוזים בשתי עינים.

י' נקרא עולם קטן, ו' עולם ארץ. וכל מי שרוצה לשאל שאלות לעולם ארץ, צריך להאריך בו. וכל מי ששואל בעולם קצר, צריך לקצר. ועל זה בארו, במקום שאמרו לקצר – אין אדם רשאי להאריך **לקצר בתפלות** – (במדבר יב) אל נא רפא נא לה. בנקדה של י' להאריך [מצד של אות ו']. ולהתנפל – (דברים ט) [באות פ'. והכל פ"ו] ואתנפל לפני ה' כראשנה ארבעים יום וארבעים לילה. הכל [אחד]. מ"ם, י' נקדה באמצע נעשית מי"ם מצד החס"ד צריך להאריך בתפלה ובשם הקדוש, ועולה יהו"ה ברביע [וצריך] להאריך בתנועה זו שהוא סוד התקיעה. לקצר מצד השברים. בינוני – לא בקצור ולא באריכות, בתרועה של העמוד האמצעי שהיא שלשלת, ששניהם שקל הקדש. **בנגד רביע** שהוא עולה חלם. שברים כנגד שבא. זה צריך להעלות קול, וזה צריך להוריד אותו. ולכן אותם שברים בחשאי שכונה תחתונה, וקול לא ישמע, כמו שנאמר (שמואל א-א) וקולה לא ישמע. תרועה זו שלשלת אחוז בשניהם. ויש כמו הרקיע המאריך בו תבה, והיא נקודה חיריק כמו חלם. אין נקדה שאין כמותה בטעמים. סגול אל סגולתא. שבא אל זקף גדול. כלם תמצא להם נקודות אצל הטעמים למי שיודע סודות טמירים. פתח ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא. [פתח נקדת ימין ה' מלך. נקדת סגול שמאל ה' מלך. באמצע ה' ימלוך למטה. רבי אחא אמר, ה' מלך זה עולם עליון, ה' מלך זה תפארת, ה' ימלוך זה ארון הברית].

השלמה מההשמטות (סימן מא)

שנינו, עמוד אחד מן הארץ עד לרקיע וצדיק שמו על שם הצדיקים, וכשישראל צדיקים – מתגבר, ואם לאו – מתחלש, והוא סובל כל העולם, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם, ואם חלש, לא יוכל להתקים העולם: ע"כ.

השלמה מההשמטות (סימן ז)

הצדיק אבד – כל זמן שלא יבא השפע אבד, ועליו נאמר (ישעיה יט) ונהר יחרב ויבש. ובעת הברכה – (תהלים ה) כי אתה תברך צדיק, ברכות לראש צדיק: ע"כ.

השלמה מההשמטות (סימן ח)

לְמִדְנֹו, עמוּד אֶחָד מִן הָאָרֶץ עַד לְרִקְיעַ וְצַדִּיק שָׁמוּ עַל שֵׁם הַצַּדִּיקִים, וְכַשֵּׁי שֶׁצַּדִּיקִים – מִתְגַּבֵּר, וְאִם לֹא – מִתְחַלֵּשׁ, וְהוּא סוֹבֵל כָּל הָעוֹלָם, שְׁכָתוֹב (משלי י) וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם. וְאִם חֲלָשׁ, לֹא יוֹכֵל לְהִתְקַיֵּם הָעוֹלָם: ע"כ.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ (ר"ת תה"ו), הָרִי פְּרִשׁוּהָ, כָּל מְקוֹם שְׁכָתוֹב אֵלֶּה – פָּסַל אֶת הָרֵאשׁוֹנִים. וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת שֶׁל תְּהוֹ שְׁנַרְמְזוּ בַּפְּסוּק הַשְּׁנִי וְהָאָרֶץ הִיָּתָה תְּהוֹ, וְאֵלֶּה הֵם שְׁנַתְבָּאָר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרָא עוֹלָמוֹת וּמַחְרִיבָן. וְלָכֵן הָאָרֶץ הִיָּתָה תוֹהָה וּבוֹהָה, אֵיךְ בּוֹרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָמוֹת לְהַחְרִיבָם? יָפָה הִיָּה שֶׁלֹּא לְבָרָא אוֹתָם! אֵלֶּה וְדַאי כָּאֵן יֵשׁ סוּד. מֶה זֶה וּמַחְרִיבָן? שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִשְׁמִיד אֶת מַעֲשֵׂי יְדָיו, וְלֹא עוֹד, אֵלֶּה זֶה הַשָּׁמַיִם שְׁנַאֲמַר בָּהֶם (ישעיה נא) כִּי שָׁמַיִם כְּעֶשֶׂן נִמְלָחוּ וְגו'. אִם כֵּן, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה וּמַכֶּה?!

אֵלֶּה סוּד הַדְּבָר, כִּף הוּא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וּבָרָא אוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ בְּרֵאשִׁית, שְׁנַאֲמַר בָּהּ (משלי ח) ה' קָנִי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ. וּבְרֵאשִׁית הַזֶּה בָּרָא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְהוּא סָמַךְ אוֹתָם בָּהּ, בְּגִלְל שְׁפָרִית כְּתוּבָה בּוֹ בְּכִרְ'אשִׁית', וְנַאֲמַר בָּהּ (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה וְגו'. וְאֵלֶּה הֵם שְׁנַאֲמַר בָּהֶם (תהלים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לְה' וְגו'. וְהָאָרֶץ חַחִיִּים הִיא כְּלוּלָה מִשְׁבַּע אֲרָצוֹת, שְׁעֲלִיָּהֶם אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (שם קי) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאֲרָצוֹת חַחִיִּים.

וּבָרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ אַחַר כִּף עַל תְּהוֹ, וְאֵין שָׁם יִסּוֹד שֶׁהוּא בְּרִי"ת שְׁסוּמָךְ אוֹתָם, לָכֵן רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת תּוֹרָה לְאִמּוֹת הָעוֹלָם עוֹבְדֵי עֲבוֹ"ם, שֶׁהוּא בְּרִית מִלְּהָ מִמֶּשׁ, וְלֹא רָצוּ לְקַבְּלָהּ, וּנְשַׁאֲרָה הָאָרֶץ חֲרָבָה וַיִּבְשָׂה.

וְזֶהוּ יְקוּוֹ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד וְתִרְאֶה הַיִּבְשָׁה. יְקוּוֹ הַמַּיִם – זוֹ הַתּוֹרָה. אֶל מְקוֹם אֶחָד – אֵלֶּה יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שְׁנַשְׁמוּתֵיהֶם תְּלוּיּוֹת מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַאֲמַר בּוֹ בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. כְּבוֹד ה' – שְׁכִינָה תַחְתּוֹנָה. מִמְּקוֹמוֹ – שְׁכִינָה עֲלִיּוֹנָה. וְכִיּוֹן שְׁאוֹתָם נִשְׁמוּתֵיהֶם מִשָּׁם, שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם בְּוִדָּאֵי יְהו"ה, וְנַאֲמַר בָּהֶם (דברים לב) כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ. וְזֶהוּ יְקוּוֹ הַמַּיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד.

וְהַתּוֹרָה הַיָּשׁוּב הָעוֹלָם. וְאַמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁהֵם עוֹבְדֵי עֲבוּרִים, שְׁלֹא קָבְלוּ אוֹתָהּ, נִשְׁאַרוּ חֲרָבִים וַיִּבְשׂוּ, וְזֶהוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת וּמְחַרְיֵב, אֵלֶּה שְׁלֹא שׁוֹמְרִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה. לֹא שִׁשְׁמִיד הוּא מַעֲשֵׂיו כְּמוֹ שֶׁחֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם. וְלָמָּה יִשְׁמִיד אוֹתָם אֶת בְּנֵי, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם בְּהַבְרָאָה, בְּהַ' בְּרָאָם? וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁמִּתְגַּדְּרִים מֵאַמּוֹת הָעוֹלָם, בְּגִלְלָם נִפְלָה ה' קִטְנָה שֶׁל אֲבֹרָהֶם בְּאֶלֶף הַחֲמִישִׁי שֶׁהוּא ה', שֶׁהוּא חָרַב וַיִּבֶשׁ. חָרַב בְּבֵית רֵאשׁוֹן, וַיִּבֶשׁ בְּבֵית שְׁנֵי.

וּמִשָּׁה, מִשׁוּם שֶׁרָצָה לְהַכְנִיס גְּרִים תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה, וְחָשַׁב שֶׁהִיוּ מֵאֵלֶּה שֶׁנִּבְרְאוּ בְּהַ' וְנִתְּן בָּהֶם אוֹת ה' שֶׁל אֲבֹרָהֶם, גִּרְמוּ לוֹ יְרִידָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל"ב) לָךְ יָרַד כִּי שָׁחַת עִמָּךְ. מִשׁוּם שֶׁלֹּא קָבְלוּ אֶת הָאוֹת ה' בְּיִרְאָה שֶׁל יו"ד וּבִאֲהָבָה שֶׁל ה', הוּא יָרַד מִדְּרָגָתוֹ שֶׁהוּא ו'.

וְאוֹת ו' יְרָדָה עִמּוֹ כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָבֵד בִּינֵיהֶם, שֶׁעֲתִיד הוּא בְּסוּד הַגִּלְגּוּל לְהִתְעַרֵּב בִּינֵיהֶם בְּגִלְלוֹת בֵּין עַרְב רֹב, שֶׁהֵם נִשְׁמוּתֵיהֶם מִצַּד אֵלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (יִשְׁעִיָּה נ"א) כִּי שָׁמַיִם כָּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְגו'. וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁלֹּא בִקֵּשׁ נֹחַ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם, וְנֶאֱמַר בָּהֶם וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, בְּגִלְלָהּ שֶׁהִיוּ מֵאֵלֶּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (דְּבָרִים כ"ה) תִּמְחָה אֶת זִכְרֵ עֲמָלֶךָ. וּמִשָּׁה לֹא נִשְׁמַר מֵהֶם, וְהַפִּיל ה' בִּינֵיהֶם, וְלָכֵן הוּא לֹא יִכְנַס לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁתִּשׁוּב ה' לְמִקּוֹמָהּ. וְלָכֵן יָרַד הוּא מִדְּרָגָתוֹ, וַיְרַד בּו' ו'. וְלָכֵן ה' נִפְלָה, ו' יָקִים אוֹתָהּ, ו' שֶׁל מִשָּׁה.

וּמִשׁוּם שֶׁהָא קִטְנָה, ה' שֶׁל אֲבֹרָהֶם, שֶׁהִיא שֶׁל הַבְּרָאָה, נִקְטָן הוּא בְּגִלְלָהּ, וְנֶאֱמַר בּו' (יִשְׁעִיָּה ס"ג) מוֹלִיךְ לִימִין מִשָּׁה וְגו'. וְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִשָּׁם בְּכַח שֶׁל ו' וְהִבִּיא אוֹתָהּ עִמּוֹ. מִיָּד שָׁרְתָה עָלָיו י"ה וְנִשְׁלְמָה הַשְּׁבוּעָה, [שֶׁנֶּאֱמַר] (שְׁמוֹת י"ז) כִּי יָד עַל כַּס יִהְיֶה מִלְחָמָה לְהַ' וְגו'. מַה זֶה מְדַר דֵּר? זֶה מִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר בּו' (קֵהֶלֶת א') דוֹר הַלֵּךְ וְדוֹר בָּא. וְהָרִי פִרְשׁוּהָ שְׁאִין דוֹר פְּחוֹת מִשְׁשִׁים רְבוּא, וְזֶה מִשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר בּו' שֶׁאֲשֶׁה אַחַת יִלְדָה שְׁשִׁים רְבוּא בְּכָרֶס אַחַת.

וְחֲמִישָׁה מֵינִים הֵם בְּעַרְב רֹב, וְהֵם: נִפְלִיִּים גְּבוּרִים עֲנֻקִים ר'פֵּאִים עֲמָלָקִים. וּבְגִלְלָם נִפְלָה ה' קִטְנָה מִמִּקּוֹמָהּ. בְּלַעַם וּבְלָק הִיוּ מִצַּד שֶׁל עֲמָלֶךָ. תִּקַּח ע"ם מִן בְּלַעַם, ל"ק מִן בְּלָק, יִשְׁאַר בְּכָל, (בְּרֵאשִׁית י"א) כִּי שָׁם בְּלָל ה' שֶׁפֶת כָּל הָאָרֶץ. וְאֵלֶּה אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאַרוּ מֵאוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שֵׁם ז') וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם. וּמֵאֵלֶּה שֶׁנִּשְׁאַרוּ

מהם בגלות רביעית, הם ראשים בקיום רב, והם מעמידים על ישראל כלי חמס, ועליהם נאמר (שם ו) כי מלאה הארץ חמס מפניהם. אלה אותם עמלקים.

הנפילים, עליהם נאמר (שם) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבות הנה. ואלה הם מין שני מהנפילים האלה מלמעלה. שכשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות אדם, שאמר נעשה אדם בצלמנו וגו', רצה לעשות אותו ראש לכל העליונים להיות ממנה על כלם ושיהיו מתמנים על ידו, כמו שיוסף שנאמר בו (שם מא) ויפקד פקדים על הארץ, הם רצו לקטרגו ואמרו (תהלים ה) מה אנוש כי תזכרנו וגו', שעתיד לחטא לפניך. אמר להם הקדוש ברוך הוא: אם אתם הייתם למטה כמותו, הייתם חוטאים יותר ממנו. מיד – ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו', חשקו בהם, והקדוש ברוך הוא הפילים למטה בשלשלאות.

והם עז"א ועז"ל, שמהם הנשמות של הערב רב, שהם הנפילים, שהפילו עצמם לזנות אחר נשים שהן טובות, ולכן הפילים הקדוש ברוך הוא מהעולם הבא שלא יהיה להם חלק שם, ונתן להם שכרם בעולם הזה, כמו שנאמר (דברים ז) ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו וגו'.

הגבורים – מין שלישי, עליהם נאמר (בראשית ז) המה הגבורים וגו' אנשי השם, והם מצד אלה שנאמר בהם (שם יא) הבה נבנה לנו עיר וגו' ונעשה לנו שם. ובונים בתי כנסיות ומדרשות, ושמים בהם ספר תורה ועטרה על ראשו, ולא לשם ה', אלא לעשות להם שם. זהו שכתוב ונעשה לנו שם. וצד אחר מתגברים על ישראל שהם כעפר הארץ, וגוזלים אותם ומתבטלת העבודה, ועליהם נאמר (שם ז) והמים גברו מאד מאד על הארץ.

הרפאים – מין רביעי, אם יראו את ישראל בדחק, מתרפים מהם, ויש להם רשות להצילם ולא רוצים. ומתרפים מהתורה ומאלה שמשתדלים בה לעשות טוב עם עובדי כוכבים ומזלות. עליהם נאמר (ישעיה כו) רפאים בל יקמו. בזמן שתבא פקידה לישראל, נאמר בהם (שם) ותאבד כל זכר למו.

הענקים – מין חמישי, שהם מזלזלים לאותם שנאמר בהם (משלי א) וענקים לגרגרתיך, ועליהם נאמר (דברים ב) רפאים יחשבו

אף הם כענקים. שקולים זה לזה. אלה אותם שמחזירים את העולם לתהו ובהו. וסוד הדבר, [שבגללם] נחרב בית המקדש והארץ היתה תהו ובהו, שהיא עקר וישוב העולם. מיד כשיבא האור, שהוא הקדוש ברוך הוא, ימחו מן העולם ויאבדו. אבל הגאלה אינה תלוייה אלא בעמלק עד שימחה, שבו השבועה, והרי פרשוה.

דבר אחר אלה תולדות השמים וגו', אלה אותם שנאמר בהם (שמות לב) אלה אלהיך ישראל. ביום שימחו אלה, כאלו אותו יום עשה הקדוש ברוך הוא שמים וארץ. זהו שכתוב (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. באותו זמן יהיה הקדוש ברוך הוא עם שכנתו ויתחדש העולם, זהו שכתוב (ישעיה טו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'. זהו ביום עשות.

באותו זמן, ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד וגו'. אבל בהתחלה, עד שימחו אלה, לא יורד גשם של התורה, וישראל שדומים לעשבים ולאילנות לא יצמחו, וסוד הדבר – וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו'. בגלל שאדם אין לעבד את האדמה, שהם ישראל בבית המקדש לעבד את האדמה בקרבנות.

דבר אחר, וכל שיח השדה – זה משיח ראשון – טרם יהיה בארץ. וכל עשב השדה טרם יצמח – זה משיח שני. ולמה? משום שאין שם משה לעבד את השכינה, שעליו נאמר ואדם אין לעבד את האדמה. וסוד הדבר – (בראשית מט) לא יסור שבט מיהודה – זה משיח בן דוד. ומחקק מבין רגליו, זה משיח בן יוסף. עד כי יבא שיל"ה – זה משה. חשבון זה כזה. ולו יקחת עמים – אותיות ולו"י קה"ת.

דבר אחר, וכל שיח השדה – אלו הצדיקים שהם מצד של צדיק ח"י העולמים. שיח – ש' חי. ש שלשת ענפי האילן, והם שלשה אבות ומן ח"י עולמים. לשון אחר וכל עשב השדה – ע"ב שי"ן. שלשה עלים שהם ש יאהדונה"י, והם ע"ב ענפים שתלויים בהם בחשבון ע"ב. כלם לא נאחזים במקום שהיא שכינה עד שיבא אותו שנקרא אד"ם, שהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וזהו ואד"ם אין לעבד את האדמה.

ולכן נאמר בו וכל עשב השדה טרם יצמח, עד שיצמח צדי"ק. וממנו (תהלים פה) אמת מארץ תצמח, שנאמר בו (דניאל ח) ותשלך

אַמַת אַרְצָה. וְתִלְמִידי חֲכָמִים, שֶׁהֵם דְּשָׂאִים, לֹא צוֹמְחִים בְּגִלוּת עַד שְׁאַמַת מֵאַרְץ תְּצַמַח, וְזֶה מֹשֶׁה שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מֵלֵאכִי ב) תּוֹרַת אַמַת הִיְתָה בְּפִיהוּ, שְׁלֹא יִהְיֶה מִי שְׁדוֹרֵשׁ אֶת הַשְּׂכִינָה כְּמוֹתוֹ, וּבְגִלְלָה זֶה וְאַדָּם אֵין לְעַבֵּד. וּמִיָּד שֶׁהוּא יָבֵא, מִיָּד – וְאִ"ד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ. אִ"ד מִן אֲדֻנִי עוֹלָה לוֹ ו' וְנַעֲשֶׂה בָּהּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. מִיָּד – וְהִשְׁקָה אֶת פְּנֵי כָּל הָאֲדָמָה, מִמֶּנּוּ מִשְׁקִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בְּשִׁבְעִים פְּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. דְּבַר אַחֵר וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, תְּרַגְּמוּ עֲנַן יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ. אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שְׁמוֹת מ) כִּי עֲנַן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן וְגו', וּבּוֹ מִשְׁקִים תִּלְמִידי חֲכָמִים בְּאַרְץ בְּאוֹתוֹ זְמַן.

וַיִּצְרַח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם – אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. בְּאוֹתוֹ זְמַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא צִיר אוֹתָם בְּצִיּוּרֵים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. וַיִּצְרַח בְּאוֹתוֹ זְמַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכְּנִיסָם בְּשֵׁמוֹ בְּצִיּוּר שֶׁל שְׁנֵי יוֹדֵי"ן י' י', ו' בִּינֵיהֶם, שֶׁהֵם עוֹלָיִם לְחֻשְׁבוֹן יְהו"ה. וְיִהְיוּ מְצִירִים בְּפָנָיו בְּפָנִים שֶׁלֹּהֶם בְּשְׁנֵי יוֹדֵי"ן בַּחֲטָם שֶׁלֹּהֶם בְּאוֹת ו'. וְלִכֵּן אָמַר הַכֶּתוּב (בַּמִּדְבָר כג) כִּי מֵרֵאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ. אֵלֶּה אוֹתָם צִיּוּרִים שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְיִהְיוּ מְצִירִים בְּפָנֵיהֶם בְּשְׁנֵי לוֹחֹת נְכַבְּדִים, שֶׁהֵם י' י', שְׁו' הוּא חֲרוֹת עֲלֵיהֶם. וְעוֹד צִיר אוֹתָם לְכָל דּוֹר בְּבַת זוּגוֹ הָעֲלִיוֹנָה, זו י"ה, ו' הֵם הַיְחִיד שֶׁל שְׁנֵיהֶם. וְצִיר אוֹתָם בְּאוֹתָם שֶׁל צִיּוּר שְׁלֹמְעֵלָה, שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל עֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, כּוֹלֵל שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, שֶׁהֵם קְרִיאַת שְׁמַע עֲרַבִית וְקְרִיאַת שְׁמַע שְׁחָרִית, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר עֲצָם מַעֲצָמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי.

וּמִיָּד בְּאוֹתוֹ זְמַן נָטַע אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגֵן הָעֵדֶן הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּטַע ה' אֱלֹהִים, אֲבָ"א וְאִמָּ"א. גִּ'ן – זוֹ הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. עֵדֶן – זוֹ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה. אֶת הָאָדָם – זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. הִיא תִהְיֶה נָטַע שֶׁלוֹ בַת זוּגוֹ, וְלֹא תִזוּז מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם, וְתִהְיֶה הָעֵדֶן שֶׁלוֹ. וְיִשְׂרָאֵל נָטַע אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ זְמַן נָטַע קְדוֹשׁ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה ס) נִצַּר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר.

וַיִּצְמַח יְהו"ה אֱלֹהִים – אֲבָא וְאִמָּא. כָּל עֵץ נִחְמַד – זֶה צִדִּי"ק. וְטוֹב לְמֵאכָל – זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שָׁבוּ הוּא מִזְמִין מְזוֹן לְכָל, שֶׁהַכֹּל בּוֹ. וְלֹא מִתְּפָרְנִס הַצִּדִּיק אֲלָא מִמֶּנּוּ וּשְׂכִינָה מִמֶּנּוּ, וְלֹא צְרִיכִים אֶת הַתַּחְתּוֹנִים [שְׁלֹהֶם], אֲלָא כָּלֵם נְזוּנִים לְמַטָּה עַל יָדוֹ. שְׁבַגְלוֹת לֹא

הִיָּה לְשִׁכְנָה וְלַחַיִּי הָעוֹלָמִים מְזוֹן אֶלָּא בְּחַיִּי בְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה.
אָבֵל בְּאוֹתוֹ זְמַן הוּא יִהְיֶה מְזוֹן לְכָל.

וַעֲיַן הַחַיִּים, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, יִהְיֶה נְטוּעַ בְּתוֹךְ הַגֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
(בראשית ג) וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וַחַי לְעֹלָם. וְעַל הַשְּׁכִינָה
לֹא שׁוֹלֵט הָעֵץ שֶׁל צַד הָאֲחֵר, שֶׁהֵם עָרַב רַב שֶׁהֵם עֵץ הַדַּעַת טוֹב
וְרָע, וְלֹא תִקְבַּל בֶּה עוֹד טָמֵא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים לב) ה' בְּדָד יִנְחֵנוּ
וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַר. וְלִכֵּן לֹא מְקַבְּלִים גָּרִים לִימֹת הַמְּשִׁיחַ, וְתִהְיֶה
הַשְּׁכִינָה כְּמוֹ גִפֶּן שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת נֹטַע מִמֵּיִן אֲחֵר.

וְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה כָּל עֵץ נֶחֱמָד לְמַרְאֵה, וְיִחְזֹר עֲלֵיהֶם יָפִי, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ
(איכה ב) הַשְּׁלִיף מְשָׁמִים אֶרֶץ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל. וְעֵץ הַדַּעַת
טוֹב וְרָע נִדְחִים מֵהֶם, וְלֹא מִתְדַבְּקִים וְלֹא מִתְעַרְבִים בָּהֶם, שֶׁהָרִי
נֶאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, שֶׁהֵם עָרַב רַב.
וְגַלְיָה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבִּיּוֹם אָכְלוּ מִמֶּנּוּ, גָּרְמוּ שֶׁאֲבָדוּ שְׁתֵּי
אֲבֹדוֹת, שֶׁהֵם בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי. זֶהוּ כִּי בִּיּוֹם אָכְלָהּ מִמֶּנּוּ מוֹת
תְּמוֹת, פְּעַמִּים. וְהֵם שֶׁגָּרְמוּ שֶׁצַּדִּיק יִחְרַב וַיִּבֶשׁ בְּבֵית רֵאשׁוֹן, שֶׁהִיא
שְׁכִינָה עֲלִיוֹנָה, וּבְבֵית שֵׁנִי, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. זֶהוּ (ישעיה יט) וְנָהָר
יִחְרַב וַיִּבֶשׁ. וְנָהָר זֶה יִחְרַב בֶּה' תַּחְתּוֹנָה, בְּגִלְל שֶׁתִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ שְׁפַע
הִי לֹאִין סוּף.

וּמִיָּד כְּשִׁינְאוֹ יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת, הָעַם הַקְּדוֹשׁ לְחֹדֶד, מִיָּד נָהָר שֶׁהִיָּה
חָרַב וַיִּבֶשׁ נֶאֱמַר בּוֹ וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן, זֶה ו', לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן.
וְנָהָר – זֶה הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי. יֵצֵא מֵעֵדֶן – זוֹ אִמָּא הָעֲלִיוֹנָה. לְהַשְׁקוֹת
אֶת הַגֵּן – זוֹ שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. שֶׁבְּאוֹתוֹ זְמַן נֶאֱמַר בְּמִשְׁה וּבִישְׂרָאֵל (שם
נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. בְּעַנְג, שֶׁהוּא ע' עֵדֶן, נ' נָהָר, ג' גֵּן. וַיִּתְקַיֵּם
הַכְּתוּב (שמות טו) אֲזַ יִשִּׁיר מִשָּׁה וְגו'. שֶׁר לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא יִשִּׁיר. וַיִּתְהַפֵּף
לְעָרַב רַב עַנְ"ג לְנַגְ"ע, וְלֵאמֹת הָעוֹלָם עוֹבְדֵי עַכוּ"ם, כְּמוֹ שֶׁפָּרְעָה
וְהַמִּצְרַיִם שֶׁפָּרַח בָּהֶם שְׁחִין אֲבַעְבוּעוֹת, אָבֵל לְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה עַנְ"ג.

וְזֶהוּ וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה
רְאשִׁים, שֶׁהֵם חֲסִ"ד זְרוּעַ יְמִין. וּבְאוֹתוֹ זְמַן הָרוּצָה לְהַחֲכִים
יְדָרִים, וּמַחְנֵה מִיכָא"ל מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְעִמּוֹ מִטָּה יִהְיֶה וּשְׁנֵי שְׁבָטִים.
גְּבוּרָ"ה זְרוּעַ שְׂמָאל. וּבְאוֹתוֹ זְמַן הָרוּצָה לְהַעֲשִׂיר יְצַפִּין, וּמַחְנֵה
גְּבוּרִיא"ל מְקַבֵּל מִמֶּנּוּ, וְעִמּוֹ מִטָּה דָן וּשְׁנֵי שְׁבָטִים. נְצַ"ח שׁוֹק יְמִין,
וּמִמֶּנּוּ מְקַבֵּל מַחְנֵה שֶׁל נוּרִיא"ל, וְעִמּוֹ מִטָּה רְאוּבֵן וּשְׁנֵי שְׁבָטִים

עמו. הו"ד שוק שמאל, שעליה נאמר ליעקב (בראשית לב) והוא צלע על ירכו, וממנו מקבל מחנה רפא"ל, שהוא ממנה על רפואת הגלות, ועמו מטה אפרים ושני שבטים.

דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים – אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישו"ן, שהוא פי שונה הלכות. השני נכנס בגיחו"ן, ושם הוא קבור, אותו שנאמר בו (ויקרא יא) כל הולך על גחון. גבריא"ל – גבר אל, עליו נאמר (איוב ג) לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו. ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז, ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בתדק"ל – חד קל, וזו לשון מתדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפך"ת, שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא ובן עזאי שנכנסו לקלפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

אמר רבי אלעזר, אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, ושאלו החברים, מהו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנו בעצמכם, שכתוב (תהלים קא) דבר שקרים לא יכון לנגד עיני? בין כך הנה זקן הזקנים. ירד ואמר להם, רבנן, במה אתם משתדלים? אמרו לו, ודאי בזה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש וכו'. אמר להם, ודאי סוד עליון יש כאן, והרי פרשוה בשיבה העליונה, וכדי שלא תטעו ירדתי לכם, וכדי לגלות סוד זה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני הדור].

בןדאי אבני שיש טהור הם שמהם יוצאים מים זכים, והם רמוזים באות א' בראש ובסוף. ו' שהוא נטוי ביניהם הוא עץ החיים. מי שאוכל ממנו – וחי לעולם. ושני היודיים האלה רמוזים בוויצור, והם שתי יצירות, יצירה של העליונים ויצירה של התחתונים. והם חכמה בראש וחכמה בסוף. תעלומות חכמה. ודאי הם תעלומות מחכמה עליונה שתחת כתר עליון].

והם כנגד שתי עינים שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול. ולמה ירדו? בגלל שהתורה משני הלוחות הללו היה משה מוריד לישראל, ולא זכו בהם, ונשברו ונפלו, וזה גרם אבדן בית ראשון ושני. ולמה נפלו? בגלל שפרח ו' מהם, שהוא ו' של וייצור, ונתן

להם אחרים מצד של עץ הדעת טוב ורע, שמשם נתנה תורה באסור והתיר. מימין חיים, ומשמאל מות].

וַיִּלְכַּן אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים. לא תהיו שוקלים אבני שיש טהור [נ"א שהם שני יודי"ן של וייצר, חכמה עליונה וחכמה תחתונה] לאבנים אחרות שהן חיים ומות, שמשם (קהלת י) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו. ולא עוד, אלא אתם תספנו עצמכם, בגלל שאלה של עץ הדעת טוב ורע הם בפרוד, ואבני שיש טהור הן ביחוד בלי פרוד כלל. ואם תאמרו שהרי הסתלק עץ החיים מהם ונפלו ויש ביניהם פרוד – דבר שקרים לא יכון לנגד עיני, שהרי אין שם פרוד למעלה. שאלה שנשברו היו מאלה. באו לנשק אותו, פרח והסתלק מהם].

קטעים מתוך ספר אור הזוהר

גם כי סתומים וחתומים הדברים, אל נא תמנע מקריאתם

גם כי סתומים וחתומים הדברים, אל נא תמנע מקריאתם, כי ברית כרותה לשפתים הנוטפות מר באימה ורעותא דלבא בהישי כפשי דרחמנא שאינם חוזרות ריקם, מעורר את האהבה עד שתחפץ בלגלוג וגמגום, איש הוגה ושוגה באהבתה וכו'.

למוד תהלים וזהר הקדוש אפלו באין מבין כלל, חשוב ומקבל ומרצה לפני השם
למוד ספר הזהר נשגב מאד לטהר ולקדש הנפש, ואפלו אי לא ידע מאי קאמר ושוגה בו שגיאות הרבה הוא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא. ונהי שבלימוד המשניות וכדומה יש דעות שצריך להבין לפחות מהו הענין שלומד, אכל בלימוד תהלים וזהר הקדוש אפלו באין מבין כלל, חשוב ומקבל ומרצה לפני השם וכו'.

אף אם אינו מבין בהם יאמר דברי הזהר ותקונים
ילמד בספרי קבלה, ואף אם אינו מבין בהם יאמר דברי הזהר ותקונים, כי הם מסגלים לטהר הנשמה.

(סדור פגנות הא"י זכרוננו לברכה מהמקבל האלקי מורנו הרב רבי יעקב קאפיל של רבי יעקב קאפיל איש ליפשיץ זכר צדיק וקדוש לברכה אשר היה מגיד מישרים בבית המדרש של מעזריטש גדול לפני תקופת הבעל שם טוב - לפני 003 שנה. כולל באורים על כל חלקי התפלה. בסדר פגנת הלמוד

סדר הלימוד ליום י תשרי [יום 10 בשנה]

דְּבַר אחר וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן - בּוֹדָאֵי לְמַעְלָה בְּעֵץ הַחַיִּים שָׁם אֵין קְלָפוֹת נְכַרְיּוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים ה) לֹא יִגּוֹרֶף רָע. אָבֵל בְּעֵץ שְׁלֵמֻטָּה יֵשׁ בּוֹדָאֵי קְלָפוֹת נְכַרְיּוֹת, וְהוּא נְטוּעַ בְּגֵן עֵדֶן שֶׁל זַעִיר אֲנָפִין, שֶׁהוּא חֲנוּף, מִטְטְרוּ"ן, שֶׁגֵּן הָעֵדֶן הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא אֵין שָׁם עַרְבוּב שֶׁל קְלָפוֹת לַהֲיּוֹת שָׁם נִפְתָּל וְעָקַשׁ. וּבִגְלַל זֶה וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן וְגו', וְיִכְלְנוּ לֹאמַר בְּמִטְטְרוּ"ן יֵצֵא מֵעֵדֶן - מֵעֵדוֹן שְׁלוֹ. לַהֲשַׁקּוֹת אֶת הַגֵּן - הַגֵּן שְׁלוֹ, הַפְּרָדֵס שְׁלוֹ שְׁנִכְנָסוּ לָשֶׁם בֶּן עֲזַאֵי וּבֶן זֹמָא וְאַלִישֵׁעַ. וְקְלָפוֹת שְׁלוֹ מֵצַד זֶה טו"ב וּמֵצַד זֶה רָע. וְזֶה אֶסוּר וְהִתֵּר, כָּשֶׁר וּפְסוּל, טְמֵאָה וְטָהֳרָה.

עֲמִד זָקֵן אֶחָד וְאָמַר, רַבִּי רַבִּי, כִּף זֶה וְדָאֵי! אָבֵל עֵץ הַחַיִּים הוּא לֹא נִקְרָא. אֲלֹא כִּף הוּא סוּד הַדְּבַר, וְיֵיזָר - יִצִּירָה אַחַת לְטוֹב וְיִצִּירָה אַחַת לְרָע. זֶה עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרָע. עֵץ זֶה אָדָם קָטָן, מֵצַד הַחַיִּים מְמַנּוּ וּמֵצַד הַמְּוֹת מְמַנּוּ. שָׁם שְׁתֵּי יִצִּירוֹת שְׁלוֹ שֶׁהֵם אֶסוּר וְהִתֵּר, וְעֲלִיו נֹאמַר וְיֵיזָר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

וַיִּפְח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים - זו שְׁכִינָה עֲלִיוֹנָה. עֵדֶן - תְּשׁוּבָה. וְעֲלִיָּה נֹאמַר וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹף הַגֵּן. זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי. הַגֵּן שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם, נִשְׁמָה רוּחַ וְנִפְשׁ אֲצֵלוֹ, וּבֵהֶם וַיְהִי הָאָדָם לְנִפְשׁ חַיָּה, שֶׁהוּא מִמֶּשׁ מִפּוֹ נִקְרָא לְשְׁכִינָה שֶׁהִיא נִשְׁמַת חַיִּים. מִיָּד שֶׁאָמַר דְּבָרִים אֵלוֹ, עָלָה לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֲבָרִים, בּוֹדָאֵי זֶה הָיָה מִלְּאָף, וּבּוֹדָאֵי תוֹמָף יֵשׁ לָנוּ מְכַל מְקוּם.

פְּתַח הַפְּסוּק אַחֲרָיו: וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן וְגו'. וַיִּקַּח - מֵאֵין לְקַח אוֹתוֹ? אֲלֹא לְקַח אוֹתוֹ מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. הַפְּרִירוֹ מֵהֶם, וְשָׁם אוֹתוֹ בְּגֵן עֵדֶן.

כְּמוֹ זֶה יַעֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְבֵן אָדָם שְׁנִבְרָא מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת. בְּזִמְן שֶׁשָּׁב בְּתְשׁוּבָה וּמִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא נוֹטְלוֹ מִשָּׁם, וְעֲלִיָּהֶם נֹאמַר וּמִשָּׁם יִפְרֹד. הַפְּרִיד נִפְשׁוֹ מִתְּאֹתָם, וְשָׁם אוֹתוֹ בְּגֵן שְׁלוֹ שֶׁהִיא שְׁכִינָה, לְעַבְדָּה - בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה, וּלְשִׁמְרָה - בְּמַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. אִם זָכָה לְשִׁמּוֹר אוֹתָהּ, הוּא יְהִי רֹאשׁ עַל אַרְבָּעָה יְסוּדוֹת,

ויעשה נהר שמשקים על ידו ולא על ידי אחר, ומכירים בו שהוא רבון ושולט עליהם.

ואם עבר על התורה, הם משקים ממרירות העץ של רע שהוא יצר הרע. וכל האיברים שהם מארבעה יסודות, נאמר בהם (שמות א) וימרו את חיייהם וגו'. וימרו – במרירות של מרה. ולגבי איברים קדושים של הגוף שהם מצד הטוב, עליהם נאמר (שם טו) ויכאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה וגו'. כגון זה אמרו בעלי המשנה, וימרו את חיייהם בעבדה קשה – בקשיא. בחמר – בקל וחמר. ובלבנים – בלבון הלכה. ובכל עבדה בשדה – זו בריתא. את כל עבדתם וגו' – זו משנה.

אם שבים בתשובה, נאמר בהם (שם) ויורוהו ה' עץ, וזה עץ החיים, ובו וימתקו המים. וזה משה משיח, שנאמר בו (שם יז) ומטה האלהים בידו. מט"ה זה מטטרו"ן, מצדו חיים ומצדו מיתה. כשמתהפך למטה הוא עזר מצד הטוב. כשמתהפך לנחש הוא כנגדו. מיד (שם יד) וינס משה מפניו.

והקדוש ברוך הוא מסרו ביד משה, והיא תורה שבעל פה, שבה אסור והתר. מיד שהכה בו בסלע, לקח אותו הקדוש ברוך הוא בידו, ונאמר בו (שמואל-ב כג) וירד אליו בשבט, להכות אותו בו. ושב"ט הוא יצר הרע נחש, והכל הוא בגלות מחמתו. ועוד, ומשם יפרד. אשרי האיש שישתדל בתורה, שבזמן שיקח אותו הקדוש ברוך הוא מהגוף הזה מארבעה יסודות, נפרד משם והולך להיות ראש בארבע חיות, ונאמר בהם על כפים ישאונו וגו'.

ויצו ה' אלהים וגו', הרי פרשה אין צו אלא עבודה זרה, שמשם אלהים אחרים, והיא בכבוד, שממנה תכבד העבודה, שהיא עבודה זרה לו, והכבוד כועס. והרי פרשה, כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה. זהו ויצו. על האדם – זו שפיכות דמים, כמו שנאמר (בראשית ט) באדם דמו ישפך. וזו מרה, החרב של מלאך המות, כמו שנאמר (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות. לאמר – זה גלוי עריות, וזה טחול, עליו נאמר (שם ל) אכלה ומחתה פיה וגו', שלטחול אין פה וערקים, ומשקה מעכירות הדם השחר של הכבד, ולא מצאנו לו פה. וזהו אכלה ומחתה פיה וגו'. כל שופכי

דמים הם ממרה, שערכי הדם של הלב, מיד כשרואים מרה, כלם בורחים מלפניה.

וכף העריות מתכפסים בחשף בדם שחר של הטחול. מי שעובר על שפיכות דמים ועבודה זרה וגלוי עריות, גולה נשמתו בכבוד מרה טחול, ודנים אותו בגיהנם. ושלשה ממנים עליהם – משחית אף וחסמה. ט"ו עריות הם כחשבון י"ה, וששה אחרים כחשבון ו'. לפני שגלו ישראל בגלות ושכינה עמם, צנה הקדוש ברוך הוא את ישראל, (ויקרא יח) ערות אמה לא תגלה. והגלות הזו היא גלוי ערות השכינה. זהו שכתוב (ישעיה נ) ובפשעכם שלחה אמהם. ועל גלוי עריות גלו ישראל ושכינה בגלות, וזוהי ערות השכינה. וערוה זו היא לילית, אדם של ערב רב. וערב רב הם עריות שלה ועריות של ישראל שלמעלה, שעליו נאמר (ויקרא יח) ערות אביו וגו' לא תגלה.

והם הפרידו בין ה' ה' שלא תתקרב ו' ביניהם. זהו שכתוב (שם) ערות אשה ובתה לא תגלה. והם שכינה עליונה ותחתונה. שבזמן שהערב רב, שהם: נפילים גבורים עמלקים רפאים ענקים, בין ה' לה', אין רשות לקדוש-ברוך-הוא להתקרב ביניהם, וסוד הדבר – (ישעיה יט) ונהר יחרב ויבש. יחרב בה' עליונה, ויבש בה' תחתונה. כדי שלא יתפרנסו ערב רב מו' שהיא עץ החיים. ולכן אין התקרבות לו' בין ה' ה' בזמן שערב רב ביניהם.

ואין רשות לאות י' להתקרב לה' השנייה. זהו שכתוב ערות כלתך לא תגלה. והם הפרידו בין ו' לה' העליונה. זהו שכתוב ערות אשת אביו לא תגלה. ש' היא אב, ה' אם, ו' בן, ה' בת. ולכן צוה אליו ה' עליונה. ערות אשת אביו לא תגלה. ערות אחותך בת אביו – זו ה' תחתונה. את בת בנה ואת בת בתה – הם ה"א ה"א, שהם תולדות של ה'. ערות אחי אביו – זו יו"ד, שהוא תולדה של אות י', והוא אח לו"א.

סוף סוף בזמן שערב רב מערבים בישראל, אין קרבה ויחוד באותיות שם יהו"ה. ומיד שימחו מהעולם, נאמר באותיות של הקדוש ברוך הוא (זכריה יד) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד. ולכן אדם, שהם ישראל, יש להם יחוד בתורה, שנאמר בה (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה, והיא הגבירה מלכו"ת, שמצדה נקראו ישראל בני מלכים. ולכן אמר הקדוש ברוך הוא, לא טוב היות

הָאָדָם לְבָדוֹ אַעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ. זוֹ מִשְׁנֵה, אֲשֶׁתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ נֶעֶר, וְהוּא [וְהִיא] שִׁפְחַת הַשְּׂכִינָה. אִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל – הִיא עוֹזֶרֶת לָהֶם בְּגָלוֹת מִצַּד שֶׁל הַתֵּר טְהוֹר כָּשֶׁר. וְאִם לֹא – הִיא כְּנֶגְדּוֹ מִצַּד שֶׁל טָמֵא פְּסוּל אֲסוּר. טְהוֹר הַתֵּר וְכָשֶׁר הוּא יֵצֵר הַטּוֹב. פְּסוּל טָמֵא אֲסוּר הוּא יֵצֵר הָרָע.

וְאִשָּׁה שֵׁישׁ לָהּ דָם טְהוֹר וְדָם נִדָּה מִצַּד שֶׁל הַמִּשְׁנֵה הִיא שְׂמָה אוֹתוֹ וְאִינָה בַת זוּגוֹ, הַיְחוּד שֶׁלוֹ, שְׂאִין יְחוּד עַד שְׁעָרֵב רַב יִמְחוּ מִהָעוֹלָם. וְלִכֵּן נִקְבְּרָ מִשֶּׁה מְחוּץ לְאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְקְבוּרָתוֹ הִיא מִשְׁנֵה, וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה. קְבוּרָתוֹ מִשְׁנֵה שְׁשׁוּלְטַת עַל הַגְּבִירָה, שֶׁהִיא קְבֻלָּה לְמִשֶּׁה וּמְלֶכֶה. וְגַבִּירָה מִתְפַּרְדֵּת מִבְּעָלָהּ. וְלִכֵּן (מִשְׁלִי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רִגְזֵה אֶרֶץ וְכוּ' תַּחַת עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ – זֶהוּ עֶבֶד הַיְדוּעַ. וְשִׁפְחָה – זוֹ מִשְׁנֵה. וְנִבֵּל כִּי יִשְׁבַּע לָחֶם – זֶה עָרֵב רַב. עִם נִבֵּל וְלֹא חָכָם.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם. אוֹי לְעוֹלָם שֶׁהֵם אֲטוּמִי לֵב וְסִתוּמִי עֵינַיִם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא יוֹדְעִים. שְׂוֹדָאֵי חַיַּת הַשָּׂדֶה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם הֵם עִמֵּי הָאֶרֶץ, וְאִפְלוּ בְּאֵלוֹ, שֶׁהֵם נִפְשׁ חַיָּה, לֹא נִמְצָא בָהֶם עֵזֶר [בְּגָלוֹת] לְשְׂכִינָה בְּגָלוֹת, וְלֹא לְמִשֶּׁה שֶׁהוּא עִמָּה, שֶׁבְּכָל זְמַן שִׁגְלָתָהּ שְׂכִינָה לֹא זָז מִמֶּנָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי מִי נִתֵּן מַעֲשֵׂה שֶׁל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל וּבְמִשֶּׁה? אָמַר לוֹ: בְּנִי, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ כֵּךְ? וְכִי לֹא לְמִדַּת (יִשְׁעִיָּה מו) מַגִּיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית?! אָמַר לוֹ, כֵּךְ הוּא וְדָאֵי. וְלִכֵּן מִשֶּׁה לֹא מַת, וְהוּא נִקְרָא אָדָם, וּבְגָלוֹת נִאָּמַר בְּגָלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה וְלְאָדָם לֹא מִצָּא עֵזֶר, אֲלֹא כָלָם כְּנֶגְדּוֹ. וְכֵן נִאָּמַר בְּעִמּוּד הָאֲמִצְעִי וְלְאָדָם לֹא מִצָּא עֵזֶר שְׂוִיּוּצִיא שְׂכִינָה מִהַגְּלוּת. זֶהוּ שִׁפְחָתוֹ (שְׁמוֹת ב) וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. וּמִשֶּׁה הוּא בְּדָמוֹתוֹ מִמֶּשׁ, שֶׁנִּאָּמַר בּוֹ לֹא מִצָּא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן וַיִּפֶל ה' אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם. ה' אֱלֹהִים – אָבָא וְאֵמָא. תְּרַדְמָה – זוֹ הַגְּלוּת, שֶׁנִּאָּמַר בָּהּ (בְּרַאשִׁית טו) וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרָם. הַפִּילוֹ עַל מִשֶּׁה וַיִּישֶׁן. אֵין שְׁנָה אֲלֹא גְלוּת. וַיִּקַּח אַחַת מִצְלַעְתָּיו – מִצְלַעְתָּיו שֶׁל מִי? אֲלֹא מֵאוֹתָם עֲלָמוֹת שֶׁל הַגְּבִירָה נִטְלוּ אָבָא וְאֵמָא אֶחָד מֵהֶם, וְהוּא צַד לְכֵן, יָפָה כְּלֻבָּנָה. וַיִּסְגֹר בְּשׂוֹר תַּחְתָּנָה – זֶה בְּשׂוֹר שֶׁנִּאָּמַר בּוֹ (שׁו"ו) בְּשִׁגְם הוּא כְּשׂוֹר. בְּשׂוֹר

של משה אדם, ועליו נאמר פני משה כפני חמה, ולכן (שיר ה) יפה
כלבנה ברה פחמה.

דבר אחר ויסגר בשר – רצו להגן עליו בה. זהו שכתוב ויסגר ה'
בעדו. דבר אחר ויסגר – כמו שנאמר (שמות כה) לעמת
המסגרת, מסגרת מתקימת, שבה הגבירה (יחזקאל מו) יהיה סגור ששת
ימי המעשה.

ויבן ה' אלהים את הצלע. כאן נרמז סוד היבום, שאמרו בו, פיון
שלא בנה, שוב לא יבנה. זהו שכתוב (דברים כה) אשר לא יבנה
את בית אחריו. אבל לגבי הקדוש ברוך הוא נאמר בו ויבן ה' אלהים.
אבא ואמא בונים אותה אליו. זהו שכתוב בונה ירושלים ה'. ר' שהוא
בן י"ה, אבא ואמא, עליהם נאמר ויבן ה' אלהים את הצלע. אשר
לקח מן האדם – זה העמוד האמצעי. ויבאה אל האדם – הביא אותו
אל הצלע שלקח מה, העלמה שלה.

ועליה נאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. ולכן
בהר זה יבנה בית המקדש על ידי הקדוש ברוך הוא, יהיה
קיים לדורי דורות, ועליו נאמר (חגי ב) גדול יהיה כבוד הבית הזה
האחרון מן הראשון. שהראשון נבנה על ידי אדם – וזה על ידי
הקדוש ברוך הוא. ולכן (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו
בוניו בו.

וכן נאמר במשה ויבן ה' אלהים את הצלע, כמו שנאמר (שמות
כו) ולצלע המשכן השנית. צלע ודאי מצד של חסד לבן,
משם נקראת לבנה. ויסגר בשר תחתנה – בשר שהוא אדם מצד
הגבורה ונכלל בשניהם. באותו זמן (שיר ב) שמאלו תחת לראשי
וימינו תחבקני.

זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי – זו שכינה נערה המארסה
לעמוד האמצעי, נאמר בה זאת הפעם וגו' אני ידעתי שהיא
עצם מעצמי ובשר מבשרי. לזאת ודאי יקרא אשה – מצד עליון
שהיא אמ"א (בינה). כי מאיש לקחה זאת – מצד של אב"א (חכמה)
שהוא י'. וכן משה בדמותו למטה.

באותו זמן יזכו ישראל כל אחד ואחד לבת זוגו, וזהו שכתוב (יחזקאל
לו) ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתם בקרבכם, וכתוב
(יואל א) ונבאו בניכם ובנותיכם וגו', ואלו הם נשמות חדשות שעתידים

להיות על ישראל, כמו שפרשוה אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף, ואז החדשות יבואו.

באותו זמן יעברו ערב רב מהעולם, ונאמר בישראל ובמשה, כל אחד בכת זוגו, ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו. שתעבר ערוה מהעולם, שאלה הם שגרמו גלות, ערב רב ודאי.

ועליהם נאמר והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו'. ערום לרע מכל החיות של אמות העולם עובדי עכו"ם, והם בני הנחש הקדמוני שפתה את חוה. וערב רב ודאי הם היו זהמא שהטיל נחש בחוה, ומאותה זהמא יצא קין והרג את הבל רועה צאן, שנאמר בו בשגם הוא כשר. בשגם זה הבל. בשג"ם ודאי הוא משה. והרג אותו, והוא היה בן בכור של אדם.

ועם כל זה, משה, כדי לכסות על ערות אביו, לקח את בת יתרו שנאמר בה (שופטים א) ובני קיני חתן משה. והרי פרשוה, למה נקרא קיני? שנפרד מקיין, כמו שנאמר (שם ד) וחבר הקיני נפרד מקיין. אחר כך רצה להתזיר ערב רב בתשובה לכסות את ערות אביו, שהקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, ואמר לו הקדוש ברוך הוא: הם מגזע רע, תשמר מהם. אלה הם חטא של אדם שאמר לו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. אלה הם חטא של משה וישראל.

ובגלגלם גלו ישראל בגלות וגרשו משם. זהו שכתוב ויגרש את האדם. ואדם ישראל בודאי. ומשה בגלגלם גרש ממקומו ולא זכה להכנס לארץ ישראל, שבגלגלם עבר על מאמר הקדוש ברוך הוא וחטא בסלע שהכה בו, ולא אמר לו אלא רק (במדבר כ) ודברתם אל הסלע, והם גרמו. ועם כל זה, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שהוא לא קבל אותם, ונתן בהם אות ברית אלא לכסות ערות אביו. והקדוש ברוך הוא אמר לו (שם יד) ואעשה אתך לגוי גדול ועצום ממנו, ובגלגלם אמר (שמות לב) מי אשר חטא לי אמחננו מספרי, שהם מזרע עמלק שנאמר בו (דברים כה) תמחה את זכר עמלק, והם גרמו לשבר את שני הלוחות של התורה.

ומיד – ותפקחנה עיני שניהם וידעו ישראל כי עירמם הם. בשעבוד של מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם (יחזקאל טז) ואת ערום

וְעָרְיָה. וְאִיּוֹב בְּגִלְלַל זֶה אָמַר פְּעַמַּיִם (אִיּוֹב א) עָרַם יִצְתִּי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרַם אֲשׁוֹב שָׁמָּה. מִה שֶׁהָיָה מִשִּׁי"ה, הַתְּהַפֵּךְ לְעָרֵב רַב לְשִׁמְ"ה וְלִשְׁנִינָה. אֲשׁוֹב שָׁמָּה – כָּאֵן רָמַז שֶׁעֲתִיד לְחַזֵּר בִּינֵיהֶם בְּגִלְלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה, וְהוֹלֵךְ בִּינֵיהֶם לְשִׁמְ"ה, וְהוּא אָמַר (שם) ה' נָתַן וְה' לָקַח יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ.

וּבְזִמְן שֶׁנִּשְׁבְּרוּ שְׁנֵי לִוְחֹת הַתּוֹרָה, וְתוֹרָה שֶׁבָעַל פֶּה, נֹאמַר בָּהֶם וַיִּתְּפְרוּ עָלֶיהָ תֹּאנָה. הַתְּכַסּוֹ בְּכַמָּה קְלָפוֹת מְעַרְבֵי רַב מְשׁוּם כִּי עִירַמְם הֵם, שְׁלֹא תִתְגַּלֶּה עֲרוֹתְכֶם. וְכִסּוּי שְׁלֵהֶם כִּנְפֵי צִיצִית וּרְצוּעוֹת הַתְּפִלִּין, עָלֵיהֶם נֹאמַר וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם. אָבָל לְגַבֵּי צִיצִית – וַיִּתְּפְרוּ עָלֶיהָ תֹּאנָה וַיַּעַשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת. זֶהוּ (תהלים מה) חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר, וְזוֹ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁנֹּאמַר בָּהּ (שם קמט) רוּמָמוֹת אֵל בְּגִרוֹנָם. זֶהוּ וַיַּעַשׂוּ לָהֶם חֲגֹרֹת.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים וְגו', כְּשֶׁקָּרְבוּ לְהַר סִינַי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים ד) הִשְׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים מִדְּבַר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וְגו'. וְעָרֵב רַב מִתּוֹ. וְהֵם הָיוּ שֶׁאָמְרוּ לְמֹשֶׁה (שמות כ) וְאֵל יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן נָמוֹת, וּמִצָּאוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְאֵלֶּה הֵם עֲמֵי הָאָרֶץ שֶׁנֹּאמַר בָּהֶם (דברים כז) אָרוּר שֶׁכַּב עִם כָּל בְּהֵמָה, בְּגִלְלַל שֶׁהֵם מִצַּד אוֹתוֹ שֶׁנֹּאמַר בּוֹ אָרוּר אֶתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה.

וְהָרִי כִּמָּה הֵם עָרֵב רַב רָעִים בְּהֵמוֹת וְחַיּוֹת, אָבָל יֵשׁ עָרֵב רַב מִצַּד שֶׁל הַנְּחָשׁ, וַיֵּשׁ עָרֵב רַב מִצַּד שֶׁל אֲמוֹת עֲכוּ"ם שְׂדוּמִים לְחַיּוֹת וּבְהֵמוֹת הַשָּׂדֶה, וַיֵּשׁ עָרֵב רַב מִצַּד שֶׁל מִזִּיקִים, שֶׁנִּשְׁמַתָּם שֶׁל רִשְׁעִים הֵם מִזִּיקִים שֶׁל הָעוֹלָם מִמֶּשׁ, וַיֵּשׁ עָרֵב רַב שֶׁל שְׂדִים וְרוּחֹת וְלִילִין, וְהַכֹּל מְעַרְבָּבִים בְּיִשְׂרָאֵל, וְאֵין בְּכֹלם מְקַלָּל כְּעַמְלָק, שֶׁהוּא נָחַשׁ רַע אֵל אַחֵר. הוּא גְלוּי לְכָל הָעֲרִיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, רוֹצֵחַ הוּא, וּבֵת זוּגוֹ סֵם מוֹת עֲבוּדָה זָרָה, וְהַכֹּל סֵמָ"ל. וַיֵּשׁ סֵמָ"ל וַיֵּשׁ סֵמָ"ל, וְלֹא הַכֹּל שְׂוִים. אָבָל אוֹתוֹ צַד שֶׁל הַנְּחָשׁ הוּא מְקַלָּל עַל הַכֹּל.

וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה. כָּאֵן רָמַז לוֹ שֶׁעֲתִיד לְהַחֲרִיב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלִכְבוֹת בּוֹ אֵיכָּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב א) אֵיכָּה יִשְׁבָּה בְּדָד. אִ"י כ"ה. וְלְעֲתִיד לְבֹא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַעַר כָּל הַמִּינִים הָרָעִים מִהָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנִצָּחַת. וְאֵז שֶׁב הַכֹּל לְמִקְוֹמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה לְה' אֶחָד וַיִּשְׁמוּ אֶחָד.

שְׁנֵינוּ, כָּל שְׁלֵמָה שְׁנֵאֵמַר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, בְּמֶלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, בְּמֶלֶךְ [ס"א בְּנִקְבוֹת הַמֶּלֶךְ] סֵתָם בְּנִקְבָה מְלָה [מֶלֶךְ] תַּחְתּוֹנָה בְּעֵלְיוֹנָה. וְסוּד הַדָּבָר – דִּירָה תַּחְתּוֹנָה לְעֵלְיוֹנָה שְׁתִּיחָן כְּאֶחָת. וְהֵינּוּ בִי"ת, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית. כְּתוֹב (שִׁיר ג) אֶפְרַיִן עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן. אֶפְרַיִן זֶה תִּקּוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן מֵהָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן.

שְׁעַד שְׁלֵא כָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, הִיָּה נִסְתָּר בּוֹ שְׁמוֹ, וְלֹא [הִיָּה] הוּא שְׁמוֹ נִסְתָּר בְּתוֹכּוֹ אֶחָד, וְלֹא עָמַד דָּבָר, [וְהוּא הִיָּה בְּלִבָּדוֹ] עַד שֶׁעָלָה כְּרֻצוֹן [שֶׁל הַמַּחְשָׁבָה לְהַעֲמִיד הַכֹּל בְּשִׁבִּיל סִמְמָנִים] לְכָרָא עוֹלָם, וְהִיָּה רְשׁוּם וּבְנוּי וְלֹא עוֹמֵד, עַד שֶׁהִתְעַטֵּף בְּעֵטוֹף אֶחָד שֶׁל זֶהר [עֵלְיוֹן שֶׁל מַחְשָׁבָה] וּכְרָא עוֹלָם [נ"א יְמִין שֶׁל הָעוֹלָם הַקְּדָמוֹן], וְהוֹצִיא [אֵילָנוֹת] אֲרָזִים עֵלְיוֹנִים גְּדוּלִים מֵאוֹתוֹ הָאוֹר [וְזִיו גְּדוּל] זֶהר עֵלְיוֹן [נ"א אֶחָד שֶׁל זֶהר יְמִין הָעֵלְיוֹן], וְשֵׁם מְרַכְּבָתוֹ עַל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, שְׁנַחֲקוּ בְּעֵשֶׂר אֲמִירוֹת וְהִתְיַשְׁבוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב מֵעֲצֵי הַלְּבָנוֹן, וְכְתוֹב (תְּהִלִּים קד) אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. [שְׁהָרֵי מֵאלוֹ עָשָׂה אֶת הָאֶפְרַיִן הַזֶּה].

עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֵמָה. לוֹ – לְעֲצָמוֹ, לוֹ – לְתִקּוּנוֹ, לוֹ – לְהִרְאוֹת כְּבוֹד עֵלְיוֹן, לוֹ – לְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (זְכוּרִיה יד) יְהִיָּה יְהו"ה אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד, וְכְתוֹב (תְּהִלִּים פג) וַיִּדְעוּ כִּי אֶתָּה שְׁמֶךָ ה' לְבָדָד.

בְּהִגִּיעַ הַהֶכְפָּא, הִיכָלוֹת יְדוּעִים, נוֹטָה לְצַד זֶה לְמַעְלָה. נוֹטָה לְיָמִין. סוֹטָה לְשִׁמְאֵל. יוֹרֵד לְמַטָּה. וְכֵן לְאַרְבַּעַת קְצוּוֹת. מְלָכוֹת נִפְרָדָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְאַרְבַּעַת קְצוּוֹת לְהִיּוֹת נֶהָר עֵלְיוֹן אֶחָד יוֹרֵד לְמַטָּה, וְעוֹשֶׂהוּ לַיָּם הַגְּדוֹל, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (קֵהֶלֶת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְּכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנוּ מֵלֵא. שְׁהָרֵי הוּא כּוֹנֵס הַכֹּל וְשׁוֹאֵב אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר (שִׁיר ב) אֲנִי חִבְצֶלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשֶׁנֶת הָעֲמֻקִּים. וְאֵין שָׁרוֹן אֶלָּא מְקוֹם הַיָּם הַגְּדוֹל שֶׁשׁוֹאֵב כָּל מֵימֵי הָעוֹלָם, שְׁמוֹצִיא וְשׁוֹאֵב וּמֵאִיר [וְנִכְנָסִים בּוֹ. מִשׁוּם כֶּךָ זֶה מוֹצִיא וְזֶה שׁוֹאֵב, מֵאִיר] זֶה בְּזֶה בְּדַרְכֵים יְדוּעוֹת [נְחָלִים רָעַב עֵלְיוֹן], וְאִז כְּתוֹב עֲלֵיהֶם (מִשְׁלֵי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בֵּית, וְעַל זֶה בֵּית בְּרֵאשִׁית [נ"א וְעַל זֶה בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם מֶלֶךְ סֵתָם] [בֵּית עֵלְיוֹן נִבְנָה בְּחֻכְמָה, וְכֵן אֵף כֶּךָ הַתַּחְתּוֹן]. אֲבָל בֵּית עֵלְיוֹן הַגְּדוֹל – יְשׁוּב הָעוֹלָם. מֶלֶךְ סֵתָם – בֵּית תַּחְתּוֹן.

(תהלים ג) וְהַמֶּלֶךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים, [כְּשִׁמְתָעוֹרְרַת גְּבוּרָה] עֲלִיוֹנָה לְאַחַז בוֹ תַחַת רֹאשׁוֹ וּלְקָרְבוֹ בְּחֻדְוָה לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד. וְהַמֶּלֶךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים – שְׂמֵחָה, אֹר [כְּאוֹר] [שְׂמֵאִיר] שְׁהוּצִיא בְּשִׁבִיל אֶחָד טָמִיר וְגִנוּז וְנִכְנָס בוֹ בְּשָׁנִים שֶׁהֵם אֶחָד, וְעַל זֶה הָעוֹלָם נִתְקַן בְּקִיּוֹם שָׁלֵם. וְהַמֶּלֶךְ יִשְׁמַח בְּאֱלֹהִים – עוֹלָם [אוֹר עֲלִיוֹן] הַתַּחְתּוֹן שְׂמֵחַ בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן [נ"א נִסְתָּר אוֹתוֹ שְׁשַׁלַּח] עִמָּךְ [שְׂמֵחָה שְׁשׁוֹפְעַת וְיוֹצֵאת בְּאִיזָה מְקוֹם שְׂמֵחַ? בְּאֱלֹהִים. בוֹ שְׂמֵחַ, בוֹ שׁוֹלַח] חַיִּים לְכֹל. נִקְרָאִים חַיֵּי הַמֶּלֶךְ. זֶה עֵקֶר הַבֵּית. בֵּית זֶה בּוֹנֵה בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם וּבּוֹנֵה הָעוֹלָם. וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים, ב' רֵאשִׁית. רֵאשִׁית חֻכְמָה כְּשִׁכּוֹנֵס הַכֹּל לְתוֹכוֹ וְנִעֲשֶׂה יָם גְּדוֹל לְשֵׁאֵב הַכֹּל.

יָם שְׂקָפָאוֹ מִימֵי שׁוֹאֵב כֹּל מִימֹת הָעוֹלָם וְכּוֹנֵס אוֹתָם לְתוֹכוֹ, וְהַיָּם הוֹלְכִים וְשׁוֹטִים וְנִשְׂאָבִים בוֹ, וְזֶה יוֹצֵא מִתּוֹךְ הָעֲלִיוֹן. וְסִימָן שֶׁל הַסּוּד הַזֶּה – (אִיּוֹב לח) מִבְּטָן מִי יֵצֵא הַקֶּרַח, שְׂמִימֵי גְלוּדִים (קְפוּאִים) בוֹ לְשֵׁאֵב אַחֲרֵים.

הַקֶּרַח הַזֶּה יָם שְׂקוּפָא, לֹא שׁוֹפְעִים מִימֵי אֵלָא בְּשַׁעַת שְׁחֻזְק הַדְּרוֹם מִגִּיעַ אֵלָיו וּמִקָּרַב אוֹתוֹ אֶצְלוֹ, וְאִז הַיָּם שֶׁהָיוּ גְלוּדִים בְּצַד הַצִּפּוֹן מִפְּשִׁירִים וְשׁוֹפְעִים, שֶׁהָרִי מִצַּד הַצִּפּוֹן הַיָּם מִגְּלִידִים, וּמִצַּד הַדְּרוֹם הֵם מִפְּשִׁירִים וְשׁוֹפְעִים לְהַשְׁקוֹת כֹּל אוֹתָן חַיִּוֹת הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כֹל חַיֵּיהֶם שְׁדֵי וְגו', וְאֵלּוֹ נִקְרָאִים הָרִי בְּתֵר, הָרִי הַפְּרוּד. שְׂכָלֵם מִשְׁקִים כְּשֶׁצַּד דְּרוֹם מִתְחִיל לְקָרַב אֵלָיו, וְאִז הַיָּם שׁוֹפְעִים. וּבְכַח עֲלִיוֹן זֶה שְׁשׁוֹפֵעַ, הַכֹּל הֵם בְּגִדְלָה וּבְשִׂמְחָה. כְּשִׂמְחָה שְׂבָה עוֹלָה בְּרִצּוֹן [שֶׁל חֻדְוָה] מִטָּמִיר שֶׁל כֹּל הַטָּמִירִים, מִגִּיעַ [וְשׁוֹפֵעַ] מִתּוֹכוֹ נִהַר אֶחָד [כְּתֵר טָמִיר], וּכְשִׁמְתָקְרָבִים זֶה בְּזֶה בְּשִׁבִיל אֶחָד שֶׁלֹּא יָדוּעַ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וְכֵאֵן הוּא רֵאשִׁית הַכֹּל. וּב' מֶלֶךְ סֵתָם, מִהֲרֵאשִׁית הַזֹּאת נִתְקַן וְדוּמָה זֶה לְזֶה.

[וּבְכַח זֶה] בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם [סֵתָם נִקְדָּה נִסְתָּרַת שְׁשׁוֹפְעִים מִימֵיהָ וְיוֹצֵאִים הַחֻצָּה] [נ"א אַחַר שְׁיוֹצֵאִים בְּזֶה] [וְנ"א נִהַר שְׁיוֹצֵא בְּה"א עֲלִיוֹנָה] [אוֹר שְׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא בְּזֶה] וּמוֹצֵא קוֹל מִתּוֹכוֹ, וְזֶה נִקְרָא קוֹל הַשׁוֹפָר. וְהֵינּוּ בְּרֵא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם [וְהוּא] שֶׁהוּא קוֹל הַשׁוֹפָר [נ"א וְהוּא הַשׁוֹפָר]. וְשָׁמַיִם שׁוֹלְטִים בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן עַל הָאָרֶץ. וְסִימָן לְדַבֵּר – בֵּן יֵשִׁי ח"י עַל הָאֲדָמָה. שֶׁהַחַיִּים

תְּלוּיִים בְּכֵן יִשִּׁי [וּבְאִוֹ מִשְׁפִּיעִים לוֹ]. וּבָהֶם שׁוֹלֵט בְּכֹל, וְהָאָרֶץ נִזְוֵנִית מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאֵת הָאָרֶץ. וְאִוֹ הַתּוֹסֵפָה לְשֵׁלֵט בְּמִזְוֵנוֹת עַל הָאָרֶץ.

א"ת לְמַעְלָה, וְהוּא כַח שֶׁל כָּל עֲשָׂרִים וּשְׁתֵּים אֲוֵתִיּוֹת שֶׁהוֹצִיא א"ת א' ת' אֱלֹהִים זֶה, וְנָתַן לְשָׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר ג) בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אָמוּ בְיּוֹם חֲתָנָתוֹ. וְהִינּוּ אֵת הַשָּׁמַיִם – לְהַכְלִיל זֶה בְּזֶה וּלְחַבֵּר אוֹתָם זֶה בְּזֶה לְהַתְקִים כְּאֶחָד בְּאוֹתָם חַיֵּי הַמֶּלֶךְ, מֶלֶךְ סֵתָם, לְהִזְיֵן מִמֶּנּוּ שָׁמַיִם. וְאֵת הָאָרֶץ – חֲבוּר שֶׁל זָכַר וּנְקֵבָה שֶׁנֶּחֱקְקוּ בְּאוֹתֵיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְחַיֵּי הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּשְׁפְּעוּ מֵהַשָּׁמַיִם, שֶׁהַשָּׁמַיִם מִשְׁפִּיעִים לָהֶם לְקִים אֵת הָאָרֶץ וְכֹל אוֹכְלוֹסִיָּה.

וְסוּד שֶׁל אֱלֹהִים עֲלִיּוֹן עֲשֵׂה שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְקִיּוּם. וְהוֹצִיא אוֹתָם כְּאֶחָד בְּכַח שֶׁלְמַעְלָה הָרֵאשִׁית שֶׁל הַכֹּל. כְּמוֹ זֶה סוּד עֲלִיּוֹן יוֹרֵד לְמַטָּה. וְהֶאֱחָרוֹן הַזֶּה עֲשֵׂה שָׁמַיִם וְאָרֶץ לְמַטָּה.

וְסוּד שֶׁל הַכֹּל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם וּבְרָאוּ עוֹלָמוֹת, זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְזֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. זֶה כְּמוֹ זֶה. זֶה בְּרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ, וְזֶה בְּרָא שָׁמַיִם וְאָרֶץ. וְעַל זֶה שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם. זֶה הוֹצִיא שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, וְזֶה הוֹצִיא שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל בְּכַח שֶׁל הָרֵאשִׁית הָעֲלִיּוֹנָה.

יּוֹרֵד הָעֲלִיּוֹן בְּתַחְתּוֹן וּמִתְמַלֵּא בְּדֶרֶךְ שֶׁל דְּרָגָה אַחַת שֶׁשׁוֹרָה עָלֶיהָ. כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ שְׁבִיל נִסְתָּר וְטָמִיר וְגִנּוּז לְמַעְלָה, פָּרֵט לְשְׁבִיל אֶחָד דְּקִיק. וְדֶרֶךְ אַחַת. אוֹתוֹ שֶׁלְמַטָּה דֶּרֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד) וְאֶרְח צְדִיקִים כְּאוֹר נִגְהָ. וְאוֹתוֹ שֶׁלְמַעְלָה שְׁבִיל דְּקִיק, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (אִיּוֹב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט. וְסוּד שֶׁל הַכֹּל – (יִשְׁעִיָּה מג) הַנּוֹתֵן בְּיָם דֶּרֶךְ וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָהּ. וְכָתוּב (תְּהִלִּים עז) בְּיָם דֶּרֶכָּהּ וּשְׁבִילָהּ בְּמִים רַבִּים. הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, כְּשֶׁמִּתְמַלֵּא וּמִתְעַבֵּר כְּמוֹ נְקֵבָה שֶׁמִּתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר, מוֹצִיאָה שְׁנֵי בָנִים כְּאֶחָד, זָכַר וּנְקֵבָה, וְהֵם שָׁמַיִם וְאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

מִמִּימֵי הַשָּׁמַיִם נִזְוֵנִית הָאָרֶץ וּמִמִּיּוֹ נִשְׁפָּכִים לְתוֹכָהּ, אֱלֹא שְׁעֲלִיּוֹנִים זָכַר וְתַחְתּוֹנִים נְקֵבָה. וְהַתַּחְתּוֹנִים נִזְוֵנִים מִן הַזָּכָר. וּמִים תַּחְתּוֹנִים קוֹרְאִים לְעֲלִיּוֹנִים כְּנְקֵבָה שֶׁפְּתוּחָה לְזָכָר וְשׁוֹפְכַת מִים כְּנֶגֶד מִים שֶׁל הַזָּכָר לְעֲשׂוֹת זֶרַע. וְהַנְקֵבָה נִזְוֵנִית מִן הַזָּכָר. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאֵת הָאָרֶץ, בְּתוֹסֵפֶת וַיִּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה מ) שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בְּרָא אֱלֹהֵי גִּוּוֹ. הָאוֹתִיּוֹת נֶחֱקְקוּ בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַכֹּל, בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הָעֲלִיּוֹן וּבְמַעֲשֵׂה שֶׁל

התחתון. אחר כך נרשמו האותיות ונחקקו בכתוב. ב' בראשית ברא. א' אלהים את. ב' ראשית ברא ודאי, כמו שנאמר בי"ת ברא, ודאי בכח עליון. ב' נקבה. א' זכר. כמו שב' ברא ודאי בכח שלמעלה, כך א' הוציא אותיות השמים כללות של עשרים ושנים אותיות. ה' הוציא שמים לתת להם חיים [ולהשקות] ולהשריש אותם.

ואת הארץ - ו' הוציאה הארץ לתת לה מזון ולהתקינה ולתת לה ספוק שראוי לה. ואת הארץ - שלקח וא"ו א"ת כללות של עשרים ושנים אותיות, והארץ נזונית. והארץ כוללת אותם לתוכה, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים. והינו סוד ואת הארץ. שכונסת הכל לתוכה ומקבלת אותם הארץ, לקחה הארץ. וא"ת - זה שמים וארץ כאחד. א"ת השמים - סוד של שמים וארץ כאחד.

ומקבלת אותם להזין. הגעת הדבר בהכאתו מצויים. היכל הקטרת מצוי בארץ. כש'אש ל'הטת, שופעת ומתעוררת משמאל שאוחז בה ועולה עשן, כמו שנאמר (שמות ט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש. זו אש וזה עשן. וכתוב (שם) ואת ההר עשן מתוך שאש כש'יורדת, אחוזים זה בזה עשן באש, ואז הכל עומד בצד השמאל, והינו סוד (ישעיה מח) אף ידי יסדה ארץ. וימיני טפחה שמים, בכח של הימין למעלה. כמו כן נעשו שמים שהם זכר. וזכר בא מצד הימין, ונקבה מצד השמאל.

שאז מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (ישעיה מ). עד כאן עלו הדברים שלא לשאל כשלמעלה. שחכמה נתקנה מאין ולא עומדת לשאלה שנסתרת ועמקה אין שיעמד בה. כיון שהתפשט אור עמק, אז אורו עומד לשאלה אף על גב שהוא נסתר מהכל שלמטה, וקוראים לו על פי שאלה מי. מי ברא אלה.

והינו סוד שאמרנו (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח. מבטן מי ודאי [יצא הקרח], אותו שעומד לשאלה. ואין לשאל מה למעלה ומה למטה, אלא לשאל מקום שיוצאים לדעת, ולא לדעת אותו, שהרי לא יכולים. אלא עומד לשאלה ולא לדעת בו.

בְּרֵאשִׁית ב' ראשית, ראשית מאמר הוא. או נאמר שבראשית הוא מאמר. אלא עד שלא יצא והתפשט כחו והכל נסתר בו, בראשית הוא ומאמר הוא. כיון שיצא והתפשטו ממנו צבאות, נקרא ראשית, והוא מאמר בלבדו. מ"י שאלה אותו שברא אלה. אחר כשהתפשט והשתכלל, נעשה י"ם וכרא למטה. והכל עשה כמו אותו מממש שלמעלה. זה כנגד זה וזה כמו זה, ושניהם ב'.

בְּתוֹב (שיר א) עד שהמלך במסבו. במסבו - להתישב במלכות תחתונה. בסוד של אותה חברות ותפנוק של אותה חביבות שבעדן העליון באותו שביל שנסתר וגנוז ולא נודע, ומתמלא ממנו ויוצא בנחלים ידועים. נרדי נתן ריחו - זה מלך תחתון. שברא עולם שלמטה כמו שלמעלה, ומעלה ריח טוב עליון לשלט ולעשות, ויכול ושולט ומאיר באור עליון.

בְּשָׁנִי גונים נברא העולם, בימין ובשמאל, בששה ימים עליונים. ששה ימים נעשו להאיר, כמו שנאמר (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ואלה חפרו דרכים ועשו ששים נקבים לתהום רבה, ואותם ששים נקבים להעלות מי הנחלים לתוך התהום. ועל זה [הרי שנינו] השיתין מששת ימי בראשית נבראו, והם היו שלום העולם.

וְהָאָרֶץ היתה תהו ובהו, הפסלת הטמונה בתוך קליטתו שהיתה בהתחלה ולא התקיימה. היתה כבר ואחר כך התקיימה. בארבעים ושנים אותיות נחקק העולם והתקיים, וככל עטור של השם הקדוש. כשמצטרפות, עולות באותיות אותיות למעלה ויורדות למטה, מתעטרות בעטרות בארבעת צדדי העולם ויכול העולם להתקיים. ואלה מתקיימים במעשי העולם [נ"א המלך]. הדפוס של הקליטה באלה מצויים כחותם החותמת. נכנסו ויצאו את ואת ונברא העולם. נכנסו לתוך החותם והצטרפו והתקיים העולם.

בַּמִּקְלָ של הנחש הגדול הכו ונכנסו תחת נקבי העפר אלף וחמש מאות אמות. אחר כך תהום רבה היתה עולה בחשך, והחשך כסה הכל, עד שיצא אור ובקע בחשך ויצא והאיר, שכתוב (איוב יב) מגלה עמקות מני חשך ויצא לאור צלמות.

מים נשקלו במשקל אֶלֶף וחמש מאות באצבעות. שלש נטפו לתוך המשקל. חצי מהם לקיום, וחצי שנכנסו למטה. אלו עולים ואלו יורדים. כיון שעלו בעלית היד, עמד המשקל בדרך ישר ולא סטה לימין ולא לשמאל. זהו שכתוב (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים וגו'.

הכל היה בארץ נסתר ולא התגלה, וכח ותקף ומים קפואים בתוכה, ולא זרמו ולא התפשטו, עד שהאיר עליה האור שלמעלה, והאור הכה בקרישה והפשירו צבאותיה. זהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. זהו אור ראשון עליון שהיה מקדם לכן.

ומכאן יצאו כל הצבאות והכחות, והארץ התפשמה והוציאה צבאותיה אחר כך. כיון שהאיר [ויברך], היה עולה אורו מסוף העולם עד סוף העולם. כשהסתכל ברשעי העולם, נגנז ונטמן, ולא יצא אלא בשביליו הנסתרים שלא התגלו.

וירא אלהים את האור כי טוב. שנינו, כל חלום שעומד בקיום של כי טוב, שלום הוא למעלה ולמטה. ראה אותיות, כפי דרכו כל אחד ואחד. ראה ט' – טוב לו, טוב לחלומו, שהרי התורה פתחה בו כי טוב. מאיר מסוף העולם לסוף העולם. ט' טוב. טוב הוא טוב אור בשלמות.

ט' תשיעי של הכל. אות שמאיר מעליון ראשית ונכלל בו ונעשה בסתר של נקדה סוד של י' שהיא נקדה אחת. ו' מכחו יצא. בו נעשו שמים. כשהסתים בנקדה אחת ונגנז פנימה, האירה ב'. ממנה יצאו עליון ותחתון. עליון טמיר. התחתון גלוי בסוד של שנים, ועומד בכח שלמעלה.

וזהו טו"ב. שלש האותיות הללו טו"ב נכללו אחר כך לצדיק העולם שכולל הכל למעלה ולמטה, כמו שנאמר (שם ג) אמרו צדיק כי טוב. בגלל שאור עליון כלול בו, שכתוב (תהלים קמה) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. לכל כתוב, זה סתם של הדבר בשביל להאיר יום אחד שמאיר לכל, עליון על הכל. עד כאן סתם הדברים.

השלמה מההשמטות (סימן ז"ך)

למה בי"ת דומה? לאדם שנוצר בחכמה, שסתום מכל צד ופתוח מלפניו, והאל"ף פתוחה מאחוריו. רוצה לומר, כי היא פתוחה לקבל מן הכתר, ויש לה פתח להשפיע לאחרים: ע"כ.

בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים - סוד של ראשית עריסתכם חלה תרימו תרומה. זו חכמה עליונה שהיא ראשית. ב' בית העולם להיות משקה מאתו נהר שנכנס בו, סוד הכתוב ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ונהר - שכוונס את הכל מהעמק העליון ולא פוסקים מימיו לעולמים להשקות את הגן.

וְאוֹתוֹ עֵמֶק עֲלִיּוֹן בֵּית ראשון, בְּרֵאשִׁית, הסתימו בו האותיות בשביל דקיק אחד שגנוז בתוכו. ומתוך אותו העמק יצאו שני כחות, שכתוב את השמים. לא כתוב שמים אלא השמים, מתוך אותו עמק הנסתר מהכל. ואת הארץ - סתר זה הוציא את הארץ הזאת.

אֲבָל בכלל של השמים היתה. ויצאו כאחד דבוקה בצדו זה בזה. כשהאיר ראשית הכל, שמים לקחו אותה והושיבו אותה במקומה, שכתוב ואת הארץ. ואת - כלל האותיות שהם א"ת. כשחזרה הארץ לשבת במקומה ונפרדה מצד השמים, היתה תוהה ובוהה לדבק בשמים כאחד כמו [כבתחלה] בהתחלה, משום שראתה את השמים מאירים והיא חשוכה. עד שאור עליון יצא עליה והאיר לה, ושבה במקומה להסתכל בשמים פנים בפנים. ואז התתקנה הארץ והתבשמה.

יֵצֵא אור בצד ימין וחשך בצד שמאל, והפרידם אחר כך כדי להכליל זה בזה. זהו שכתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ואם תאמר שהיתה ממש הבדלה - לא! אלא היום בא מצד האור שהוא ימין, ולילה מצד החשך שהוא שמאל, וכשיצאו כאחד, הפריד אותם. והבדלה היתה מצדו להסתכל פנים בפנים ולהדבק זה בזה להיות הכל אחד.

וְהוּא נקרא יום וקורא לו יום, והיא נקראת לילה, כמו שנאמר ויקרא אלהים לאור יום וגו'. מה זה ולחשך? זהו החשך שאוחז את הלילה שאין לה אור מעצמה [והיא נקראת לילה, שכתוב ולחשך קרא לילה, בגלל שאוחז בה החשך ואין לה אור מעצמה]. ואף על גב שבאה מצד של האש שהיא חשך. אבל חשך, עד שמואר מצד היום, יום מאיר ללילה, ולילה לא מאיר עד זמן שכתוב (תהלים קלט) ולילה פיום יאיר כחשכה כאורה.

רבי אלעזר קפץ בתחלה ודרש, (שם כט) קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים. קול ה' – זה קול עליון שממנה על המים ששופעים מדרגה לדרגה עד שמתכנסים למקום אחד בכנוס אחד. אותו קול עליון שולח את אותם המים בדרכם, כל אחד ואחד כפי דרכו. כמו בעל הגן הזה שממנה על מים לשלחם לכל מקום ומקום כראוי לו, כך קול ה' ממנה על המים.

אל הכבוד הרעים – כמו שנאמר (איוב כו) ורעם גבורתו מי יתבונן. זה עד שבא מגבורה ויוצא ממנו. דבר אחר אל הכבוד הרעים – זה הימין שיוצאת ממנו שמאל. ה' על מים רבים – ה' זה חכמה עליונה שנקראת יו"ד. על מים רבים – על אותו עמק נסתר שיוצא ממנו, כמו שנאמר (תהלים עז) ושבילך במים רבים.

רבי שמעון פרש את המחלקת ואמר, פתח הפסוק ואמר כתוב (שמות כה) לעמת המסגרת תהיין הטבעת [ל]בתים לבדים. מי אותה מסגרת? זהו מקום סגור שלא פתוח חוץ מאשר בשביל דקיק אחד שנודע בגניזות אצלו, ובגללו התמלא ורשם שערים להדליק נרות. ובגלל שהוא מקום גנוז ונסתר, נקרא מסגרת, וזהו העולם הבא. ואותו העולם הבא נקרא מסגרת.

תהיין הטבעת – אלו טבעות עליונות שנאחזו זו בזו, מים מרות, ורוח מאש, ואש ממים. כלם נאחזו זו בזו ויוצאים זו מזו בטבעות הללו, וכלם מסתכלים לאותה מסגרת, שבה נאחזו לאותו אור עליון להשקותם ונאחזים בו.

בתים לבדים – הטבעות הללו הם עליונים, בתים ומקומות לבדים שהם מרפכות שלמטה, בגלל שזה בא מצד האש, וזה מצד המים, וזה מצד הרוח, וכן כלם, כדי להיות מרפכה לארון. ועל זה, מי שמתקרב, מתקרב בבדים הללו ולא במה שלפנים. לך לך אומרים לנזיר סביב סביב, לפרם אל תתקרב. פרט לאלו הראויים לשמש בפנים, להם נתנה רשות להעלות, לשמש ולקרב, ועל זה כתוב (במדבר א) והזר הקרב יומת.

ב' של בראשית היא גדולה. ר' יוסי שאל אותו ואמר, ששת ימי בראשית הללו ששנינו מהם? אמר לו, הינו מה שכתוב (תהלים קד) ארזי לבנון אשר נטע. כמו שהארזים הללו יוצאים מן לבנון, כך גם אותם ששה ימים יוצאים מן בראשית.

וישׁתּ הימים העליונים הללו, הפסוק פּרש אותם, שכתוב (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת וגו'. כי כל - זה צדיק. בשמים - זו תפארת. ובארץ - זו כנסת ישראל, כמו תרגומו: שאוחז בשמים ובארץ. כלומר, שיסוד העולם שנקרא כ"ל, הוא אוחז בתפארת שנקרא שמים, ובארץ שנקראת כנסת ישראל.

ועל זה בראשית. ב' ראשית היא [חכמה, כמו שתרגם יונתן בראשית - בחכמה] בגלל שהיא שניה לחשבון, ונקראת ראשית בגלל שכתר עליון זה טמיר הוא ראשון. ועל שלא נכנס בחשבון, הראשית הוא שני. בגלל זה ב' ראשית. ועוד, כמו שחכמה עליונה היא ראשית, גם כף חכמה תחתונה גם היא ראשית, ולכן אין להפריד ב' מן ראשית.

לבראשית קוראים לו מאמר וכך זה. וששה ימים יוצאים ממנו ונכללים בו, ואלה נקראים כמו שאלה האחרים. ברא אלהים - זהו שכתוב ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. מה זה להשקות את הגן? להשקותו ולקיים אותו ולהסתכל בו בכל מה שצריך.

אלהים - אלהים חיים, שמשמע בראשית ברא אלהים ודאי על ידי אותו נהר כדי להוציא הכל ולהשקות הכל. את השמים - חבור זכר ונקבה פראוי. אחר כך בו נברא העולם למטה, בו נתן כח לכל.

השלמה מההשמטות (סימן כ"ח)

ומנין לנו ששמים הם הקדוש ברוך הוא? שכתוב (מלכים-א ח) ואתה תשמע השמים. האם שלמה מתפלל אל השמים שישמעו תפלתו? אלא שנקרא שמן על שמו. ולמה נקרא שמים? אלא שהוא עגל כמו ראש, ומלמד, המים מימינו ואש משמאלו והוא באמצע, שא מים, מאש וממים, ומכניס ביניהם שלום. בא האש ומצא מצדו מדת האש. בא מים ומצא מצדו מדת המים, והינו (איוב כה) עשה שלום במרומי. מהם השמים? מלמד שגבל הקדוש ברוך הוא אש ומים וטפחן זה בזה, ועשה מהן ראש לדבריו, שנאמר (תהלים קיט) ראש דברך אמת: ע"כ.

א"ת השמים, שמשמע שהשמים הוציאו את, בכח של סוד אלהים חיים אחר שראשית הוציא אותו.

בין שזה הוציא הכל, והכל התישב במקומו כאחד, טבעת זו האחרונה נעשתה ראשית, ובראשית הזו הוציא אורות עליונים, והשרה אור והתחילו מים להשפיע כנגד למטה. ועל זה בראשית ודאי ברא אלהים. בו ברא עולם התחתון, בו הוציא מאורות, בו נתן כח לכל.

רבי יהודה אמר, על זה כתוב (ישעיה י) היתפאר הגרזן על החצב בו. השבח של מי – לא של האמן הוא? כך בראשית הזאת ברא אלהים עליון את השמים – השבח של מי? של אלהים הוא! אמר רבי יוסי, זה שכתוב (דברים ד) אשר לו אלהים קרבים אליו. קרבים? קרוב צריך להיות! אלא אלהים עליון. אלהים של פחד יצחק. אלהים אחרון. ומשום כך כתוב קרבים, וגבורות רבות הם שיוצאים מאחד והכל אחד.

השלמה מההשמטות (סימן כ"ט)

והארץ היתה תהו (בראשית א). בזמן שהקדוש ברוך הוא היה בקלפות האלה, היה בונה עולמות ומחריבן, והרי הקימו שאין השפעה בכל העולמות, ונהר שהוא צדיק יחרב ויבש בשני העולמות, בעולם הזה ובעולם הבא. ויש מי שאומר שעלה במחשבתו לבנות עולמות ולהחריבן, ואמר זה מועיל לי וזה לא מועיל לי. אלה שנאמר בהם את השמים ואת הארץ – מועילים לי, והאחרים שנאמר בהם והארץ היתה תהו ובהו, שמראה על עולמות שעלה ברצונו לבנותם ולא עשה אותם – עליהם נאמר תהו ובהו. ובזמן שהקדוש ברוך הוא בקלפות הללו, נאמר בו (איכה ב) סכת בענן לך מעבור תפלה.

תהו וחשך, עליהם נאמר (שמות יד) ויהי הענן והחשך, ואלו קלפות האגוז. המח מבפנים שתלוי [של שלש] לארבעה צדדים זה יהו"ה, שהוא לא מקבל טמאה, כמו שנאמר (ירמיה כג) הלוא כה דברי כאש נאם ה'. מה אש לא מקבלת טמאה, כך שמו לא מקבל טמאה. ובזמן שמתגברות הקלפות הללו ונשברות מהאגוז, התפלה, שהיא שכינה, אדנ"י, עולה לבעלה שהוא יהו"ה, ומעלה הכל. שבזמן

שהוא מתכסה ממנה בקלפות הללו, היא נקראת עניה יבשה, ואין לה אלא מה שנותנים עבדים בחשאי.

ובאותו זמן שמתפשט הקדוש ברוך הוא מן הקלפות הללו, נאמר (ישעיה ל) ולא יפגף עור מוריה והיו עיניה ראות את מוריה. ומה שהיתה יבשה, נאמר בה (שם ו) מלא כל הארץ כבודו, ונקראת הברכה שלו, הקרבן שלו, עולה שלו ששורף כל הקלפות הללו. ועולה אל הקטרת הקשור שלו, העולה שלו, שכתוב (ויקרא ו) זאת תורת העלה. היא העלה – בתפלת שחרית, היא העלה – אליו בתפלת מנחה בכמה ריחות ובשמים של גן עדן, שהיא גן התורה. זהו שכתוב (שיר ד) גן נעול אחתי כלה. סתומה שלא נפתחת אלא רק לבעלה.

ובשיבא בעלה, (תהלים נא) אדני שפתי תפתח, שהוא דלת עליונה נפתחת אליו כתרים [בשני] עמודי אמת (צצח והוד) ומקבלת אותו בשתי זרועות. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. יהו"ה יורד אליה, וזהו סוד אמ"ן גימטריא יאהדונה"י, שהוא חבור שני שמות באותיות, ולכן גדול העונה אמן יותר מהמברך, בזמן שהם שנים בראש הצדיקים.

אבל כשהם בראש הרשעים, כנסת ישראל אומרת להם, (שם א) אל תראני שאני שחרחרת, מאלה ששורים לפתות לבני אדם, כמו שהיו מפתים את ישראל בעגל בשש השעות. זהו שכתוב (שמות לב) וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר, ובארוה, מה זה בשש? אלא בשש שעות עשו את העגל, כדי להפרידם משבע. זה שכתוב אף ביום הראשון תשביתו שאר. אף – חלק בין שש לשבע.

ולכן אמרה כנסת ישראל, ששזפתני השמש. גרמו שהסתלק ממני ר' (תפארת), שהוא השש, ואור השש שהיה מאיר בסתר של שש תבות, שהם שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, בני אמי נחרו בי, נחר גרונם שבטלו קריאת שמע, שנאמר בה (תהלים קמט) רוממות אל בגרונם, ולכן שמני נטרה את הכרמים, שהם שאר אמות ערב רב. ולכן כרמי שלי לא נטרתי, ולכן אותם ערב רב מצליחים בכל.

בתנות עור חשוכי העינים, שנאמר בהם (בראשית כז) ותכהין עיניו מראות, להסתכל על אותם שנאמר בהם (יחזקאל א) נפתחו השמים ואראה מראות אלהים, שהם חמש פעמים אור שבמעשה

בראשית, כתנות אור הם. והארץ היתה תהו. והארץ - הרי אחד, תהו - שנים, בהו - שלשה. חשך - ארבעה. תהום - חמשה. וארבעה הם שכלילים בגוף, והם ארבעה יסודות שהם קלפות האגוז, ולכן והארץ היתה תהו. ובאריה היתה - מקדם לכן, שפך דרך הקלפות שקודמות למח.

ורוח אלהים - זו רוחו של משיח, מיד שתהא מרחפת על פני מי התורה, מיד תהיה גאלה. זהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור. וישלחנה ה' אלהים, מיד [ולמשיח] את המשיח שהיה בגן עדן, כמו שנאמר בו (בראשית ג) וישלחנה [וגו'] מגן עדן, מעדונו, ולמה? לעבד את האדמה, שהיא שכינה. בגלל זה וישלחנה, מיד שיצא משם.

וישכן מקדם - לגן - את הפרוכים, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף שמושך רוח המשיח, שנאמר בו ורוח אלהים, זה שיל"ה, אותו שנאמר בו (כמדבר יא) ואצלתני מן הרוח, שפך עולה שילה כחשבון משה. וישכן מקדם, שמקדים שילה לשניהם, כדי שתהיה מרחפת על פני התורה, והגאלה תלוייה בו, והרי פרושה.

ואת להט החרב המתהפכת, מיד יהיה בידו, ומהו? המטה. מטטרו"ן מתהפך ממטה לנחש ומנחש למטה. ועוד, מטה זו שכינה תחתונה, ואם זכו ישראל - כלפי חסד, לימין, ויצאו ברחמים. ואם לאו - מטה כלפי חובה, לצד הגבורה, ששם הנחש אל אחר שמבקש לשפך דם, ונהרג משיח ורבים מישראל, ולכן נאמר (רות ג) שכבי עד הבקר, שהוא בקר של אברהם שיהיה מטה כלפי חסד.

ובגלגל זה ואת להט החרב המתהפכת, והכל כדי לשמר את דרך עץ החיים, שהיא תורה, שנאמר בה (משלי ג) עץ חיים היא, והיא תורה שבעל פה. אם זכה אדם - היא סם חיים שלו, ואם לאו - היא מתהפכת לו לסם המות. והרי פרושה בעלי המשנה כן, כמו שהמטה שהתהפך לנחש ומנחש למטה. ובאותו זמן ימחו מן העולם כל אותם שנאמר בהם (שמות ז) ויעשו כן חרטמי מצרים בלטיהם:

תוספתא

בראשית בר"א, רמז לכת"ר חכמ"ה. אלהים רומז לבינ"ה. א"ת רומז לגדלה וגבור"ה. השמי"ם זהו תפארת"ת. וא"ת רומז לנצ"ח הו"ד יסו"ד. האר"ץ רומז למלכו"ת: עד כאן התוספתא.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. [ויאמר אלהים, למי הוא אומר? אינו אומר אלא לאתרים. יהי אור – לעולם הזה. ויהי אור – לעולם הבא]. וזהו האור שברא הקדוש ברוך הוא בתחלה, והוא אור העין, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון והיה רואה בו מסוף העולם ועד סוף העולם, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לדוד, והיה משבח ואומר (תהלים לא) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך**. והוא האור שהראה הקדוש ברוך הוא למשה וראה בו **מגלעד ועד דן**.

ובשעה שראה הקדוש ברוך הוא שיעמדו שלשה דורות של רשעים, והם, דור אנוש, דור המבול, ודור הפלגה – גנו אותו כדי שלא ישתמשו בו, ונתן אותו הקדוש ברוך הוא למשה והשתמש בו שלשה חדשים שנשארו לו מיום עבורו, כמו שנאמר (שמות ב) **ותצפנהו שלשה ירחים**.

ואחר שלשה ירחים נכנס לפני פרעה, לקח אותו הקדוש ברוך הוא ממנו, עד שעמד על הר סיני לקבל את התורה, והחזיר לו אותו האור והשתמש בו כל ימיו. ולא יכלו בני ישראל לקרב אליו, עד שנתן מסוה על פניו, כמו שנאמר (שם לד) **ויראו מגשת אליו**. והתעטף בו כטלית. זהו שכתוב (תהלים קד) **עטה אור כשלמה**.

יהי אור ויהי אור. כל מה שנאמר בו ויהי – הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז.

מה הטעם שנגנז? כדי שלא יחנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יחנו בגללם. והוא שמור לצדיקים, לצדיק דוקא, שכתוב (תהלים יז) **אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה**. ואז יתבשמו העולמות ויהיו כלם אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא, הוא נסתר ונגנז.

אותו אור יצא מתוך החשך שנחלק במטה שנסתר מכל, עד שמאותו אור שנגנז, נחלק בשביל אחד טמיר לחשך שלמטה. והאור שרוי בו. מיהו החשך שלמטה? אותו שנקרא לילה, שכתוב בו **ולחשך קרא לילה**.

ועל זה שנינו, מה זה שכתוב (איוב יב) **מגלה עמקות מני חשך?** רבי יוסי אומר, אם תאמר מחשך נסתר התגלו, הרי ראינו שנסתרים הם כל אותם כתרים עליונים וקוראים עמקות. מהו מגלה? אלא כל

אותם נסתרים עליונים לא התגלו אלא מתוך אותו חשך שהוא בסוד הלילה [והכל יהיה אחד בסוד של והיה אור הלבנה כאור החמה בדרגה אחת, ועד היום שיבא הוא גנוז וטמון].

בא ראה, כל אותם עמקים נסתרים שיוצאים מתוך מחשבה וקול לוקח אותם, לא מתגלים עד שדבור מגלה אותם. מה הדבר? הינו דבור.

וזה הדבור נקרא שבת, ובגלל ששבת נקרא דבור, דבור של חל אסור בשבת. [וכך היה עושה רבי שמעון, כשהיה רואה את אמו שהיתה מדברת, היה אומר לה: אמא, שתקי. שבת היום ואסור] בגלל שדבור זה צריך לשלט ולא אחר. ודבור זה שהוא בא מצד החשך, מגלה עמקות מתוכו. ומשמע מני חשך, אותו שבא מצד החשך, שכתוב מני דוקא.

השלמה מההשמטות (סימן ל"א)

ישב רבי בון ודרש, מהו שכתוב (ישעיה מה) יוצר אור ובורא חשך? אלא אור שיש בו ממש כתוב בו יצירה, חשך שאין בו ממש כתוב בו בריאה, כמו שנאמר (עמוס ד) יוצר הרים ובורא רוח. אם תרצה אמר, אור שיש בו ממש כתוב בו עשיה, שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ואין הויה אלא עשיה, וקורא בו יצירה. חשך שלא היה בו עשיה אלא הבדלה והפרשה, קורא בו בריאה, כמו שאתה אומר הבריא פלוני וכו'. אמר רבי ברכיה, מהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ולא אמר והיה? משל למלך שהיה לו חפץ נאה והקצהו, עד שזמן לו מקום ושמהו שם. זהו שכתוב יהי אור ויהי אור, שכבר היה:

אמר רבי יצחק, אם כך, מהו שכתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך? אמר לו, אור הוציא יום וחשך הוציא לילה, אחר כך חבר אותם כאחד והיו אחד, שכתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. שלילה ויום נקראים אחד. וזה שכתוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, [שהפריד מחלקת] זו בזמן של הגלות שנמצא פרוד.

אמר רבי יצחק, עד כאן זכר באור ונקבה בחשך. אחר כך מתחברים כאחד להיות אחד. במה נפרדים להכיר בין אור ובין חשך? מתפרדות הדרגות, ושניהם הם כאחד, שהרי אין אור אלא בחשך,

ואין חשך אלא באור. ואף על גב שהם אחד, נפרדים בגונים, ועם כל זה הם אחד, שכתוב יום אחד.

רבי שמעון אמר, על הברית העולם נברא והתקיים, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. מי הברית? זה צדיק יסוד העולם, שהוא סוד של זכור. ועל זה העולם עומד בברית יומם ולילה כאחד, שכתוב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. חקות שמים וארץ הם ששופעים ויוצאים מעדן העליון.

פתח ואמר, (שופטים ה) מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות ה' וגו'. מקול מחצצים - זה קול יעקב. מחצצים - כמו שנאמר (שמואל א-יז) איש הבינים. בין משאבים - שהוא יושב בין אותם ששואבים מים מלמעלה, והוא נוטל בשני צדדים וכולל אותם בתוכו.

שם יתנו צדקות ה' - שם הוא מקום האמונה להתדבק. שם יתנו צדקות ה' - שם יונקים צדקות ה' ושואבים. צדקות פרזונו בישראל - זה צדיק העולם שהוא ברית הקדש, והוא שואב ונוטל הכל ומפזר לים הגדול אותם מים עליונים. בישראל - שישראל ירשו ברית הזה, ונתן להם הקדוש ברוך הוא ירשת עולמים.

בין שישראל עזבו אותו, שהיו מלים ולא פורעים, מה כתוב? (שופטים ה) אז ירדו לשערים עם ה'. ירדו לשערים - אותם שערי צדק היו יושבים לשערים ולא נכנסים פנימה. ובאותו זמן כתוב (שופטים ב) ויעזבו בני ישראל את ה' וגו'. עד שבאה דבורה והכריחה אותם בזה, כמו שנאמר (שם ה) בפרע פרעות בישראל.

ועל זה כתוב חדלו פרזון בישראל. חדלו פרזון - זהו פרזונו שאמרנו. חדלו פרזון - ברית הקדש שלא פרעו. (שם) עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל. מה זה אם? אלא אני הורדתי מים עליונים מלמעלה לקים את העולמות. בישראל - סתם למעלה ולמטה. להראות שהעולם לא מתקיים אלא על ברית זו. וסוד הכל - (משלי י) וצדיק יסוד עולם כתוב.

תוספתא

שנינו, מל ולא פרע את המילה, כאלו לא מל. בגלל ששתי דרגות הן: מילה ופריעה. זכור ושמור. צדיק וצדק. זכר ונקבה.

אות ברית זה יוסף, וברית זו רחל, וצריך לחברם. ובמה מחבר אותם? כשהוא גוזר ופורע. ומי שגוזר ולא פורע, כאלו עשו ביניהם פריד. (עד כאן התוספתא).

שְׁלֵשָׁה יוצאים מאחד. אחד בשלשה עומד נכנס בין שנים. שנים מיניקים לאחד. אחד מיניק לכמה צדדים, ואז הכל אחד. זהו שפתוב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. יום של ערב ובקר כולל כאחד, הינו סוד של ברית יומם ולילה, ובו הכל אחד.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. רבי יהודה אמר, שבעה רקיעים הם למעלה, וכלם עומדים בקדשה עליונה, והשם הקדוש נתקן בהם. ורקיע זה הוא באמצע המים.

רקיע זה עומד על גבי חיות אחרות, והוא מפריד בין מים עליונים למים תחתונים. ומים תחתונים קוראים לעליונים. ומהרקיע הזה שותים אותם. זהו שמפריד ביניהם, משום שכל המים כלולים בו. ואחר כך מוריד אותם לחיות הללו ושואבים משם.

כתוב (שיר ד) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול – שהכל נסתר בו, שהכל נכלל בו. גל נעול – שאותו נהר שופע ויוצא ונכנס בו וכולל ולא מוציא, והמים קופאים בו ועומדים. מה הטעם? בגלל שרוח צפון נושבת באותם המים וקופאים, ולא יוצאים החוצה עד שנעשה קרח, ואלמלא צד הדרום שמשבר כחו של הקרח הזה, לא יצאו ממנו מים לעולמים.

ומראה אותו רקיע עליון כמראה הקרח הזה שקופא ומכניס בתוכו כל אותם המים, כך אותו עליון שעליו כונס כל אותם מים, ומפריד בין מים עליונים למים תחתונים. וזה שאמרנו יהי רקיע בתוך המים. באמצע. לא כך, אלא כתוב יהי. אותו שהיה ממנו, באמצע המים היה, והוא למעלה שעומד על ראש החיות.

אמר רבי יצחק, יש קרום באמצע מעיו של בן אדם שמפסיק מלמטה למעלה, ושואב מלמעלה ונותן למטה. כך כזה הרקיע הוא באמצע, ועומד על אותן החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים עליונים לתחתונים. בא ראה, אותם מים הרו והולידו חשך, ועל סוד זה כתוב (שמות כו) והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים.

רבי אבא פתח, (תהלים קד) **הַמְקַרָּה בְּמִים עֲלִיּוֹתָיו וְגו'.** **בְּמִים – אֵלֹי מִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַכֹּל שֶׁבָּהֶם תִּקַּן בֵּית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בַּחֲכָמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְכַוֵּן.**

הַשָּׁם עֲבִים רְכוּבוּ – רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן חֵלֶק עֲבִים ע"ב י"ם. עָב שֶׁהוּא חֶשֶׁךְ, שְׂמָאל שְׁעוּמַד עַל יָם זֶה. הַמְהִלָּךְ עַל כְּנָפֵי רוּחַ – זו רוּחַ שֶׁל הַמְקַדָּשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְזֶה סוּד (שמות כה) שְׁנַיִם כְּרָבִים זָהָב. כְּתוּב (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיַּעֲף וַיֵּדָא עַל כְּנָפֵי רוּחַ. וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב אֶחָד, אַחַר כֵּךְ נִגְלָה עַל כְּנָפֵי רוּחַ. וְעַד שֶׁזֶה מִתְעוֹרֵר, לֹא מִתְגַּלֶּה בְּזֶה.

רבי יוסי אמר, כְּתוּב (איוב כח) וּמִים תִּכַּן בְּמַדָּה. בְּמַדָּה מִמַּשׁ הַתִּקֵּין אוֹתָם כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְתוֹכָהּ, וְהֵם תִּקְוֵן הָעוֹלָם כְּשֶׁהִגִּיעוּ מִצַּד הַגְּבוּרָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֵּךְ הָיוּ הָרֵאשׁוֹנִים אוֹמְרִים כְּשֶׁהָיוּ מִגִּיעִים לְמָקוֹם הַזֶּה, מְרַחֲשׁוֹת שֶׁפְּתִי הַחֲכָמִים וְלֹא אוֹמְרִים דְּבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲנֹשׁוּ.

רבי אלעזר אמר, אוֹת רֵאשׁוֹנָה שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הִיְתָה מְשׁוֹטְטַת עַל פְּנֵי קֶשֶׁר זָךְ, וּמִתְעַטְטַת מִלְמַטָּה וּמִלְמַעְלָה, וְעוֹלָה וַיּוֹרְדַת, וּמִים נִחְקָקִים בַּחֲקִיקָתָם וּמִתִּישְׁבִּים בְּמָקוֹמָם, וְנִכְלְלוּ אֶחָד בְּאֶחָד. וְכֵן כָּל הָאוֹתִיּוֹת כִּלְוֵן כָּלִילוֹת זו בְּזוֹ וּמִתְעַטְרוֹת זו בְּזוֹ, עַד שֶׁנִּבְנְהָ עֲלֵיהֶן בְּנִיין וַיְסוּד.

וכְשֶׁנִּבְנְנוּ כָּלֶם וְהִתְעַטְרוּ, הָיוּ מִים עֲלִיּוֹנִים מִתְעַרְבִים בְּמִים תַּחְתּוֹנִים, וְהוֹצִיאוּ בֵּית שֶׁל הָעוֹלָם [וְעַל זֶה הוֹצִיאוּ שְׁנֵי אוֹרוֹת, אֶחָד שְׁנִקְרָא אֶרֶץ, וּמְאוּר שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם], וְעַל זֶה ב' נִרְאִית בְּרֵאשׁ, וּמִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים עַד שֶׁהָיָה הָרְקִיעַ הַזֶּה שֶׁהִפְרִיד אוֹתָם. וּמִחֲלַקַת הִיְתָה בְּשָׁנֵי, שָׁבוּ נִבְרָא גִיהֶנֶם, שֶׁהוּא אֵשׁ שְׁדוּלֶק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ה) אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, וְעַתִּיד לְשַׁרְוֹת עַל רֹאשׁ הָרְשָׁעִים.

אמר רבי יהודה, מִכָּאן כָּל מִחֲלַקַת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם סוֹפָה לְהִתְקַיֵּם. שֶׁהָרִי כָּאן מִחֲלַקַת שֶׁהִיא לְשֵׁם שְׁמַיִם הִיְתָה, וְהַשְׁמַיִם בְּזֶה הִתְקַיְּמוּ. לְאַחַר זֶה שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרְקִיעַ שְׁמַיִם וְגו'. בַּהֲבַדְלוֹת שְׁבַמְעָלוֹת, בְּמַדְתָּם מְצוּיִים וְהִתְקַיְּמוּ, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ, כְּתוּב (שמות כו) וְהִבְדִּילָה הַפְּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים דּוֹקָא, שֶׁהָרִי הוּא רְקִיעַ שְׁמִפְרִיד בְּתוֹךְ הָאֲמָצַע.

בא ראה, כתוב אחר כך יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. מתחת השמים ממש. אל מקום אחד - למקום שנקרא אחד, והוא ים תחתון, שהרי הוא משלים לאחד, ובלעדיו לא נקרא אחד. ומשמע שכתוב יקוו, שבו כל המים מתכנסים, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים.

רבי ייסא אמר, אל מקום אחד - זהו מקום שכתוב בו (ישעיה נד) וברית שלומי לא תמוט. שהרי הוא נוטל הכל וזורק בים, ובו מתתקנת הארץ, שכתוב ותראה היבשה. זוהי ארץ, כמו שנאמר ויקרא אלהים ליבשה ארץ.

למה נקראת יבשה? אמר רבי יצחק, הינו מה שכתוב (דברים טז) לחם עני. לחם עני כתוב. ובגלל שהוא לחם עני נקרא יבשה, ושואב בתוכה כל מימי העולם, והיא היתה יבשה, עד שמקום זה ממלא אותה, ואז שופעים מים דרך אותם המקורות.

ולמקנה המים קרא ימים - זהו בית כנוס המים שלמעלה, ששם כל המים מתכנסים ומשם שופעים ויוצאים.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ב)

שביעי היה במזרחו של עולם, ומשם בא זרעם של ישראל, כי חוט השדרה משודך מן המזרח של אדם ובא לאמה, ומשם הוא הזרע, שכתוב (ישעיה מג) ממזרח אביא זרעך. כשישראל טובים - מזה המקום אביא זרעך, יתחדש לך זרע חדש. וכשישראל רעים - מן הזרע שכבר בא לעולם, שכתוב (קהלת א) דור הלוך ודור בא. דור שכבר בא. ומהו ממערב אקבצך? מאותה מדה שנוטה תמיד למערב. ולמה נקרא מערב? מפני ששם מתערב כל הזרע. משל למה הדבר דומה? לבן מלך שהיתה לו כלה נאה וצנועה בחדרו, והיה לוקח מבית אביו עשר ומביא לה תמיד, ולוקחת הכל ומצנעת אותו תמיד ומערבת הכל. לסוף ימים בקש לראות מה אסוף ומה קבץ. הינו שכתוב (ישעיה מג) וממערב אקבצך. ומה הוא בית אביו? שכתוב ממזרח אביא זרעך. מלמד שממזרח מביא, וזרע במערב, ואחר כך הוא מקבץ מה שזרע: ע"כ.

אמר רבי חייא, מקנה המים זה צדיק. שפשמגיע למקנה המים, כתוב וירא אלהים כי טוב, וכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

[וכן אור ראשון נקרא טוב, וכן בכלם כתוב כי טוב, פרט ליום השני שלא כתוב בו כי טוב] רבי יוסי אמר, ישראל הוא מקוה, שכתוב (ירמיה יז) מקוה ישראל ה'.

רבי חייא אמר, זה צדיק, הינו מה שכתוב קרא ימים. משום שנחלים ומעיינות ונהרות, את כלם הוא נוטל, והוא המקור של הכל והוא נוטל הכל. משום כך ימים. ועל זה וירא אלהים כי טוב, וכתוב (ישעיה יג) אמרו צדיק כי טוב.

ומשום שהוא נרשם, הפריד בין יום ראשון לשלישי ולא נאמר כי טוב ביניהם, שהרי ביום השלישי עשתה הארץ פרות מכח הצדיק הזה, שכתוב ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזרע זרע עץ פרי. מה זה עץ פרי? זה עץ הדעת טוב ורע, שהוא עושה אבים ופרות. עשה פרי – זה צדיק יסוד עולם.

למינו – של כל בני אדם שיש להם רוח קדושה, שהוא פרי שאותו אילן רושם בהם רשום למינו. ומה הרשם? זהו ברית קדש ברית שלום. ובני האמונה למינו, למינו נכנסים ולא נפרדים ממנו, וצדיק עושה פרי הוא. ואותו אילן מתעבר ומוציא אותו פרי למינו, למינו של אותו עושה פרי שיהיה כמותו.

אשרי חלקו של מי שדומה לאמו ולאביו, ועל כן רשם הקדוש ביום השמיני כדי שידמה לאמו ובגלל שהיא דרגה שמינית, ואותה נפש שפרחה ממנה צריכה להראות לפניו לשמונה ימים]. וכשנפרע ומתגלה רשם הקדוש כדי שידמה לאביו. ועל זה עץ פרי – זו אם. עשה פרי – זו ברית קדש אביו. למינו – שידמה לו וירשם בו.

אשר זרעו בו על הארץ – זרעו בו? זרע בו צריך להיות! מה זה זרעו בו? אלא זרע וא"ו בו. על הארץ – כך הוא ודאי, שהרי אותו זרע זרק על הארץ. אשרי חלקם של ישראל שהם קדושים ודומים לקדושים, ועל זה ודאי כתוב (ישעיה סח) ועמך כלם צדיקים. כלם צדיקים ודאי, שהרי מאלה יצאו ולאֵלה דומים. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי חייא, כתוב (ירמיה יונא) עשה ארץ בכחו. מה זה עשה ארץ? [בכחו? עשה ארץ צריך להיות! אלא עושה ודאי תמיד, ומתקן הקדוש ברוך הוא את הארץ הזו] זה הקדוש ברוך הוא

למעלה. בכחו - זה צדיק. מכין תבל בחכמתו. תבל - זו ארץ
שלמטה. בחכמתו - זה צדק, שכתוב (תהלים ט) והוא ישפט תבל
בצדק. עשה ארץ - זה הקדוש ברוך הוא שמתקין ארץ ומתקין
דרכיה, ובמה? בכח, כפי שאמרנו.

רבי יהודה אמר, באותיות חקוקות של רבי אלעזר יש קשרי
האותיות עשרים ושתיים קשורים כאחד. שתי אותיות, זו עולה
וזו יורדת, ושעולה יורדת ושירדת עולה. וסימן זה - (ישעיה מה) א"ף
ב"ף א"ל.

רבי יוסי אמר, הלשון של משקל עומד באמצע, וסימן - (ויקרא ט)
במדה במשקל וגו'. משקל - לשון שעומד באמצע. וזה סוד
(שמות ל) שקל הקדש כתוב. ומאזנים עומדים בו ונשקלו. איזה
מאזנים? כמו שנאמר (ויקרא ט) מאזני צדק, וכלם עומדים במשקל
בשקל הקדש. רבי יהודה אמר, בשקל הקדש - זו רוח הקדש.

אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל
צבאם. בדבר ה' שמים נעשו - אלו שמים שלמטה שנעשו
בדבר שמים שלמעלה. ברוח - שהוציא קול עד שהגיע לאותו נהר
ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים. וברוח פיו כל צבאם -
כל התחתונים עומדים ברוח שהוא זכר.

(שם קד) משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ. משקה
הרים מעליותיו, מה זה עליותיו? כמו שאמרנו, שכתוב (שם) המקרה
במים עליותיו. מפרי מעשיך תשבע הארץ - סוד של אותו נהר
ששופע ויוצא למטה. זהו שכתוב עשה פרי אשר זרעו בו וגו',
והרי נתבאר.

יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ. יהי מארת, חסר. רבי
חזקיה אומר, מארת ששורים בו תקף הדין, קלוטת הדין. רבי
יוסי אמר, יהי מארת - למטה. היא הלכנה שבה תלויה אסכרה
לתינוקות העולם, ובה תלוי מארת, בגלל שהיא מאור קטן מכל
המאורות, ולפעמים שנחשכת ולא מקבלת אור.

ברקיע השמים - זהו רקיע שהוא כללות של כלם, בגלל שנוטל כל
המאורות, והוא מאיר למאור הזה שאינו מאיר [והיא תלויה
בו בגלל שנדבקה בה אותה מארה, ובו תלויים למטה כל אותם
מינים אחרים בגלל הקטנת האור].

רבי יצחק אומר, והוציא [ואפלו] את הרקיע הזה שלא מאיר. וקוראים לו מלכות שמים וארץ ישראל וארץ החיים. השמים הוא [שמאיר] הרקיע הזה, משום כך יהי מארת חסר ו'. מה הטעם? שזה בלי וא"ו מות הוא בעולם.

יהי מארת - הכל תלוי בו להכליל לילית בעולם. כתוב (איוב ג) קטן וגדול שם הוא. וכתוב (ישעיה לג) כי אם שם אדיר ה' לנו. ועל זה כתוב (שם לד) אף שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח.

רבי אלעזר אומר, יהי מארת - אספקלריה שלא מאירה מעצמה, אלא על ידי אורות עליונים שמאירים לה כמו עששית שמקבלת אור שמאיר. כתוב (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. הנה ארון - זו אספקלריה שאינה מאירה. הברית - אספקלריה המאירה. הנה ארון - זוהי מארת. ארון - תבה להכניס בתוכה תורה שבכתב. הברית - זו השמש שמאירה לה, והיא ברית יחד עם ארון הברית דוקא. אדון כל הארץ - הברית שהוא אדון כל הארץ.

ומשום שהארון הזה הוא אדון, בגלל השמש שמאירה לה ומאירה לכל העולם כך נקראת, וממנו לקחה את השם. ונקרא הארון הזה אדון בסוד של אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. כמו שאמרנו צדיק וצדק, כך אדו"ן אדנ"י זה בזה תלויים.

בא ראה, כוכבים ומזלות עומדים בברית, שהוא [שמש] שאמרנו וזה] רקיע השמים, שרשומים וחקוקים בו כוכבים ומזלות ובו תלויים להאיר. רבי ייסא הזקן היה אומר כך, יהי מארת שתלויים ברקיע השמים, וזו הלבנה שתלויה בו. כיון שכתוב והיו למארת - הרי השמש. ולמועדים - שהרי זמנים וחסים חדשים ושבתות תלויים בהם והווים.

והכל במעשה ראשון עליון ששמו הקדוש נאחז בו, והוא הוא הכל. שבעה כוכבים הם כנגד שבעה רקיעים, וכלם מנהיגי העולם, והעולם עליון עליהם. ושני עולמות הם - עולם עליון ועולם תחתון. תחתון כמו שלמעלה, שכתוב (דברי הימים-א טז) מן העולם ועד העולם. מלך עליון ומלך תחתון.

[שנינו] כתוב ה' מלך ה' מלך ה' מלך ה' לעולם ועד. ה' מלך - למעלה. ה' מלך - באמצע. ה' מלך - למטה. רבי אחא

אמר, ה' [נ"א זו החכמה העלינה] מלך - זה עולם העליון שהוא העולם הבא. ה' מלך - זו תפארת ישראל. ה' ימלוך - זה ארון הברית [נ"א ר' אחא אמר, ה' מלך - זו חכמה עליונה. ה' מלך - זה עולם העליון שהוא עולם הבא. ה' ימלוך - זו תפארת ישראל].

בא זמן אחר דוד והחזיר אותם מלמטה למעלה, ואמר (תהלים י) ה' מלך עולם ועד. ה' מלך - למטה. עולם - באמצע. ועד - למעלה. ששם התועדות וקיום ושלמות הכל. מלך - למעלה. ימלוך - למטה.

רבי אבא אמר, כל המאורות הללו, כלם מתחברים ברקיע השמים. להאיר על הארץ - להאיר על הארץ. מיהו הרקיע שמאיר על הארץ? הוי אמר, זה נהר ששופע ויוצא מעדן, שכתוב ונהר יצא מעדן להשקות את הגן.

בא ראה, כיון שהלבנה שולטת ומוארת מאותו האור ששופע ויוצא, כל אותם השמים שלמטה וצבאותיהם, כלם נוספים באור. וכוכבים הממנים על הארץ, כלם שולטים ומגדלים צמחים ועצים, והעולם מתגדל בכלם, ואפלו מים ודגי הים כלם בגדלות יתרה. וכמה שלוחי הדין משוטטים בעולם, בגלל שכלם בחדוה ובגדלות יתרה. כשהחדוה היא בבית המלך, אפלו אותם ממני השערים, ואפלו אותם מבית ממני הנשים [נ"א מזיקים], כלם שמחים ומשוטטים בעולם. ותינוקות העולם צריכים להשמר.

רבי אחא אמר, ויתן אתם אלהים ברקיע השמים. וכשכלם עומדים בו, אז חדוה זה עם זה, ואז הלבנה מקטינה אורה מלפני השמש, וכל מה שנוטל כדי להאיר לה. זהו שכתוב להאיר על הארץ.

רבי יצחק אמר, כתוב (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה שבעתים כאור שבעת הימים. מה זה שבעת הימים? אלה אותם שבעת ימי בראשית. רבי יהודה אמר, אלה אותם שבעת ימי המלואים. מלואים ודאי. משום שאותו זמן התבשם העולם וחוזר בשלמותו, ולא נפגמת הלבנה בגלל הנחש הרע שכתוב בו (משלי טז) ונרגן מפריד אלוף. ומתי יהיה זה? בזמן שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח. ואז כתוב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שֶׁרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלּוּ מַיִם תַּחְתּוֹנִים שְׂרוּחֵשִׁים מִיָּנִים כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה. אוֹתָם עֲלִיוֹנִים וְאוֹתָם תַּחְתּוֹנִים. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, עֲלִיוֹנִים הוֹצִיאוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְמָה הוּא? זֶה הַנֶּפֶשׁ שֶׁל אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ – אֵלּוּ שְׁלִיחִים עֲלִיוֹנִים שֶׁנֶּרְאִים לְבְנֵי אָדָם כְּמַרְאֵה אָדָם. מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, הֵיטָב שֵׁשׁ אַחֲרֵים שְׁלֹא נֶרְאִים אֲלָא בְּרוּחַ מִמֶּשׁ לְפִי שֶׁכָּל בְּנֵי הָאָדָם.

לִכֵּן לֹא כָּתוּב בְּאֵלּוּ לְמִינֵהוּ כְּמוֹ אוֹתָם אַחֲרֵים שֶׁכָּתוּב בָּהֶם וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ, הֵיטָב שְׁאֵלּוּ לֹא מְשָׁנִים מִמִּינֵיהֶם לְעוֹלָמִים כְּאַחֲרֵים הִלְלוּ שְׁלֹא כָּתוּב בָּהֶם לְמִינֵהוּ. וְאִם תֹּאמְרוּ, יֵשׁ בָּהֶם שְׁמֻשָּׁנִים זֶה מִזֶּה – כִּךָּ זֶה בּוֹדָאִי! שֶׁהֲרִי יֵשׁ בָּהֶם שְׁמֻשָּׁנִים אֲלֵה מֵאֵלָה. מִשּׁוֹם כִּךָּ כָּתוּב וּמִשְׁם יִפְרֹד.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים – אֵלּוּ לְוַיְתֵן וּבַת זוּגוֹ. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׁת – זֶה נֶפֶשׁ אוֹתָהּ הַחַיָּה שֶׁהִיא רוֹמֶשֶׁת לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם. וּמִי הִיא הַחַיָּה שֶׁהִיא רוֹמֶשֶׁת? הֲוֵי אוֹמַר זֶה לִילִית. אֲשֶׁר שְׂרָצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם – שֶׁהַמַּיִם מְגֹדְלִים אוֹתָם. שֶׁכִּשְׁבָּא צַד הַדְּרוֹם, מִפְּשִׁירִים הַמַּיִם וְשׁוֹפְעִים לְכָל הַצְּדָדִים, וְאַנְיוֹת הַיָּם הוֹלְכִים וְעוֹבְרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) שֶׁם אַנְיוֹת יִהְלְכוּן לְוַיְתֵן זֶה יִצְרֵת לְשַׁחַק בּוֹ.

וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף לְמִינֵהוּ – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעַל כְּנָפָיִם יִגִּיד דְּבָרָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּלֶם מִשְׁשׁ כְּנָפָיִם וְלֹא מְשָׁתַנִּים לְעוֹלָמִים, וּמִשּׁוֹם כִּךָּ כָּתוּב לְמִינֵהוּ. מָה זֶה לְמִינֵהוּ? לְמִין שְׁלֹמְעֵלָה, וְאֵלָה טָסִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם בְּשֵׁשׁ, וְרוֹאִים מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם וּמַעֲלִים אוֹתָם לְמַעְלָה, וְעַל זֶה כָּתוּב (סם) גַּם בְּמַדְעָה מְלַךְ אֵל תִּקְלָל וְגוֹ'.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, הָרֹמֶשֶׁת? הַשְּׂוֹרֶצֶת צְרִיף לְהֵיטֵב! אֲלָא כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, רוֹמֵשׁ לִילָה. וְעַל זֶה (תהלים קד) בּוֹ תִרְמַשׁ כָּל חַיָּתוֹ יַעַר. שֶׁכָּלֶם שׁוֹלְטִים בְּשַׁעָה שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, וּפּוֹתְחִים שִׁירָה בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים שֶׁל חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וּמְזַמְרִים שִׁירָה וְלֹא שׁוֹקְטִים. וְעַל אֵלּוּ כָּתוּב הַמְזַכֵּרִים אֶת ה' אֵל דְּמִי לָכֶם.

עַמֵּד רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מִסְתַּכֵּל הֵיטֵב, שֶׁכִּשְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אָדָם, הַזְדַּעְזְעוּ כָּל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וַיּוֹם הַשָּׁשִׁי

הִיָּה עוֹלָה בְּדַרְגוֹתָיו, עַד שְׁעָלָה רְצוֹן עֲלִיּוֹן וְהָאִיר תַּחֲלָה כָּל הָאוֹרוֹת. וּפְתַח שַׁעַר הַמְּזֻרָח, שְׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵא הָאוֹר. וְהַדְּרוֹם הָרָאָה חֲזִיקֵי הָאוֹר שִׁירֵשׁ מֵרֹאשׁ וְהִתְחַזַּק בַּמְּזֻרָח. מְזֻרָח חֲזִיק אֶת הַצָּפוֹן, וְהַצָּפוֹן הִתְעוֹרֵר וְהִתְפָּשֵׁט, וְקָרָא בְּחֵיל גָּדוֹל לַמַּעֲרָב לְהִתְקַרֵּב וּלְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ. אִזּוּ מַעֲרָב עָלָה בַּצָּפוֹן וְנִקְשַׁר בּוֹ. אַחֵר כִּף בֵּא הַדְּרוֹם וְאַחֲזֵי בַּמַּעֲרָב, וְסוּכְבוּ אוֹתוֹ דְּרוֹם וְצָפוֹן, שֶׁהֵם גְּדָרֵי הַגֶּן. אִזּוּ הַמְּזֻרָח קָרַב לַמַּעֲרָב, וּמַעֲרָב שָׁרָה בְּחֻדוֹהָ וּבִקְשׁ מִכָּלֶם, וְאָמַר נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ. שִׁיְהִיָּה כְּמוֹ זֶה בְּאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים וּמַעֲלָה וּמַטָּה. וּמְזֻרָח נִדְבַק בַּמַּעֲרָב וְהוֹצִיא אוֹתוֹ. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, שְׂאָדָם יֵצֵא מִמָּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

עוֹד נַעֲשֵׂה אָדָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לְתַחֲתוֹנִים הִלְלוּ שְׂבָאוֹ מִצַּד שְׁלֹמַעֲלָה. סוּד הַשָּׁם הַזֶּה שְׁעוֹלָה אָדָם. אָדָם מִסוּד נִסְתָּר עֲלִיּוֹן. אָדָם סוּד הָאוֹתִיּוֹת. שְׁהָרִי הָאָדָם כָּלוּל לַמַּעֲלָה וְכָלוּל לַמַּטָּה. אָדָם אֶחָד לַמַּעֲלָה לַמַּעֲלָה. ם נִסְתָּר שֶׁהִיא ם מִלְּסַרְבָּה הַמְּשֻׁרָה. ד' תַּחֲתוֹן שְׁנִסְתָּר בַּמַּעֲרָב. וְזֶה כָּלֹל שְׁלֹמַעֲלָה וְשְׁלֹמַטָּה. נִתְקַן לַמַּעֲלָה וְנִתְקַן לַמַּטָּה.

בְּשִׁירְדוֹ הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ לַמַּטָּה כָּלֶם כְּאֶחָד בְּשִׁלְמוֹתוֹ, נִמְצָא זָכָר וְנִקְבָּה, וְנִקְבָּה נִדְבַקָה בְּאַחֲרָיו, עַד שֶׁהִפִּיל עָלָיו תַּרְדֵּמָה וַיִּשָּׁן, וְהָיָה מְטֹל בְּמָקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לַמַּטָּה.

וְנִפְרַר אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְתִקַּן אוֹתָהּ כְּמוֹ שְׁמִתְקַנִּים אֶת הַכֹּלָה וְהַכְּנִיסָהּ אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקַּח אֶחָת מִצַּלְעֲתָיו וַיִּסְגֹּר בְּשׂוֹר תַּחֲתָנָה. וַיִּקַּח אֶחָת דִּוְקָא. בְּסִפְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים מְצָאנוּ, זֹו לִילִית רֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה עִמּוֹ וְהִתְעַבְרָה מִמֶּנּוּ, וְלֹא הִיָּה כְּנִגְדּוֹ עֵזֶר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב וּלְאָדָם לֹא מְצָא עֵזֶר כְּנִגְדּוֹ. מַה זֶה עֵזֶר? סִמְךָ. עַד אוֹתָהּ שְׁעָה שְׁכָתוּב לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנִגְדּוֹ. בֵּא רֵאָה, אָדָם אַחֲרוֹן הַכֹּל הִיָּה, שְׁכָךְ רֵאוּי לְהִבְיֵא שְׁלוֹם עַל הָעוֹלָם.

עוֹד אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב וְכָל שִׁיחַ הַשְּׂדֵה טָרָם יְהִיָּה בְּאֶרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשְּׂדֵה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ וְגו'.

בֵּא רֵאָה, אָדָם וְחֻוָּה זֶה בְּצַד זֶה נִכְרָאוּ. מַה הַטַּעַם לֹא נִכְרָאוּ פְּנִים בְּפְנִים? בְּגִלְלֵי שְׁכָתוּב כִּי לֹא הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ, וְהַזּוּג

לא נמצא בתקונו כְּרָאוּי. וכְּשֶׁנִּתְקַנָּה זוּ שְׁלֵמֶטָה וְחִזְרוּ לְהִיּוֹת פְּנִים
בְּפָנִים, כֵּן נִמְצָא לְמַעְלָה.

מִצִּיּוֹן לָנוּ? מִן הַמְּשָׁכָן, שְׁכֵתוֹב (שְׁמוֹת מ) הַיּוֹקֵם הַמְּשָׁכָן, הִיּוֹת שְׁמֵשֶׁכָן
אֲחֵר הַיּוֹקֵם עִמּוֹ. וְעַד שֶׁלֹּא הַיּוֹקֵם לְמִטָּה, לֹא הַיּוֹקֵם לְמַעְלָה. גַּם
כָּאֵן כְּשֶׁהַיּוֹקֵם לְמִטָּה, הַיּוֹקֵם לְמַעְלָה. וּמִשּׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁיו לֹא הִתְתַּקֵּן
לְמַעְלָה, לֹא נִבְרָאוּ פְּנִים בְּפָנִים, וְהַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׁכֵתוֹב כִּי לֹא
הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ וְאֲדָם אֵין, שֶׁלֹּא הָיָה בְּתַקּוּנוֹ.

וּכְשֶׁנִּשְׁלַמָּה חוּהָ, נִשְׁלַם אָדָם, וְקִדְּם לְכֵן לֹא נִשְׁלַם. וְזֶה הַסּוּד שֶׁעַד
עַכְשָׁיו אֵין אוֹת סִמּוֹךְ בְּפִרְשָׁה, וְאָף עַל גַּב שֶׁהַחֲבָרִים
אָמְרוּ, אָבֵל סִמּוֹךְ זֶה עֵזֶר, וְזֶה עֵזֶר שְׁלֵמֶטָה שֶׁחִזְרוּ לְמַעְלָה פְּנִים
בְּפָנִים זָכַר וְנִקְבָּה, נִסְמָךְ זֶה כְּנֶגֶד זֶה בְּוֹדָאֵי, (תְּהִלִּים קי"א) סְמוּכִים לְעַד
לְעוֹלָם עֲשׂוּיִים בְּאֵמֶת וַיִּשָּׂר. סְמוּכִים - זֶה זָכַר וְנִקְבָּה שֶׁהֵם סְמוּכִים
כְּאֶחָד [נ"א שֶׁהֵם סְמוּכִים עוֹלָם תַּחְתּוֹן בְּעוֹלָם עֲלִיוֹן, שֶׁעַד שֶׁלֹּא
נִתְקַן הָעוֹלָם שְׁלֵמֶטָה, לֹא נִתְקַן אוֹתוֹ הָעוֹלָם שְׁאֲמַרְנוּ] [הָעוֹלָם הַזֶּה
שְׁאֲמַרְנוּ תְּלוּי בְּעוֹלָם שְׁלֵמֶטָה, וְכִשְׁלֹא נִתְקַן עוֹלָם שְׁלֵמֶטָה, לֹא נִתְקַן
אוֹתוֹ עוֹלָם שְׁאֲמַרְנוּ].

כִּי לֹא הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, שֶׁהָרִי זֶה בְּזֶה סְמוּךְ. וְעוֹלָם זֶה
הִתְתַּחְתּוֹן, כְּשֶׁנִּתְקַנּוּ וְחִזְרוּ לְהִיּוֹת פְּנִים בְּפָנִים וְנִתְקַנּוּ, נִמְצָא סִמּוֹךְ
לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי מִקְדָּם לְכֵן לֹא הָיָה הַמַּעֲשֵׂה בְּתַקּוֹן [נ"א עוֹלָם
בְּתַקּוּנוֹ], מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הַמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְזֶה בְּזֶה תְּלוּיִים.

מִדָּה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, זֶה תַקּוּן שְׁלֵמֶטָה. אַחַר כֵּךְ,
וְהַשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה. וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ - זֶה
הַשְׁתַּוְּקוּת הַנִּקְבָּה לְזָכַר. דְּבַר אַחֵר, מִה הַטַּעַם לֹא הַמְטִיר? בְּגִלְל
שֶׁלֹּא נִמְצָא תַקּוּן שִׁיעֲלָה מִן הָאָרֶץ. וְעַל זֶה מִן הָאָרֶץ הִתְתַּחְתְּנָה
הַתְּעוֹרָר מַעֲשֵׂה לְמַעְלָה.

בֵּא רָאָה, עֲשֵׂן עוֹלָה מִן הָאָרֶץ בְּהִתְחַלָּה וְעַנֵּן מִתְּעוֹרָר, וְהַכֹּל מִתְּחַבֵּר
אַחַר כֵּךְ זֶה בְּזֶה. כְּמוֹ זֶה עֲשֵׂן הַקָּרְבָן מִתְּעוֹרָר מִלְמִטָּה וְעוֹשֵׂה
שְׁלֵמוֹת לְמַעְלָה, וּמִתְחַבֵּר הַכֹּל זֶה בְּזֶה, וְנִשְׁלָמִים כְּמוֹ זֶה לְמַעְלָה.
הַתְּעוֹרָרוֹת מִתְחִילָה מִלְמִטָּה, וְאַחַר כֵּךְ הַכֹּל נִשְׁלַם. וְאֵלְמָלָא שְׁכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִתְחִילָה בְּהִתְעוֹרָרוֹת בְּהִתְחַלָּה, לֹא יִתְעוֹרָר כְּנֶגְדָּה אוֹתוֹ
שְׁלֵמֶטָה. וּבְהַשְׁתַּוְּקוּת שְׁלֵמֶטָה נִשְׁלַם לְמַעְלָה.

רבי אבא אמר, למה כתוב ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע? עץ החיים הרי שנינו שמהלך חמש מאות שנים היה, וכל מימי בראשית נחלקים תחתיו. עץ החיים ממש באמצע הגן, והוא לוקח כל מימי בראשית ונחלקים תחתיו.

שְׁהָרִי אוֹתוֹ נָהַר (בינה) שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוא שורה על אותו הגן ונכנס בו, ומשם נחלקים המים לכמה צדדים. ואותו הגן לוקח הכל, ואחר כך יוצאים ממנה ונחלקים לכמה נחלים למטה, כמו שנגאמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שְׂדֵי. כמו שיוצאים מאותו עולם עליון ומשקה את אותם הרים עליונים של אפרסמון וכו'. אחר כך כשמיגיעים לעץ החיים, נחלקים תחתיו בכל צד כפי דרכו.

וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע – למה נקרא כך, שהרי עץ זה אינו באמצע? אבל עץ הדעת טוב ורע מהו? אלא בגלל שיונק משני צדדים ויודע אותם כמי שיונק מתוק ומר, ובגלל שיונק משני צדדים ויודע אותם ושורה בתוכם נקרא כך טוב ורע. וכל אותם נטיעות שורים עליהם.

וְבוֹ אַחוּזִים נְטִיעוֹת אַחֲרוֹת עֲלִיוֹנוֹת, והם נקראים ארזי הלכנון. מי הם ארזי לכנון? אותם ששה ימים עליונים, ששת ימי בראשית שאמרנו. ארזי לכנון אשר נטע, נטיעות ודאי שהתקיימו אחר כך. מכאן והלאה סמ"ך. מהי ויסגר בשר תחתנה? בצדו היתה, והיה זה בצד זה. ודאי עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר, וחרזו להיות פנים בפנים לקיום. כמו זה סמוכים העולמות. עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר והתקיימו בקיום שלם.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, מִנֵּין לָנוּ שְׁאֲדָם וְחַוָּה הָיוּ נְטוּעִים? שְׁכָתוּב (ישעיה ס) נֶצַר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר. דוּקָא מַעֲשֵׂה יָדַי, שְׁלֵא הַשְׁתַּדְּלוּ בְּהֵם בְּרִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְכָתוּב (שם יז) בְּיוֹם נִטְעַךְ תִּשְׁגָּשְׁגִי. שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם שְׁנַנְטַעוּ בְּעוֹלָם, סָרְחוּ. שְׁנִינוּ, הַנְּטִיעוֹת הָיוּ כְּקַרְנֵי חֲגָבִים וְאוֹרֵם דְּקִיק וְלֹא הָיוּ מְאִירִים. כִּיּוֹן שְׁנַנְטַעוּ וְנִתְקַנּוּ, הִתְרַבּוּ בְּאוֹר וְנִקְרְאוּ אַרְזֵי לְכַנּוֹן. וְאָדָם וְחַוָּה עַד שְׁנַנְטַעוּ, לֹא הִתְרַבּוּ בְּאוֹר וְלֹא הִעֲלוּ רִיחַ בְּוַדָּאִי. נֶעְקְרוּ וְנִשְׁתַּלּוּ וְנִתְקַנּוּ כְּרָאוּי.

וְיָצוּ ה' אֱלֹהִים. הרי שנינו, אין צו אלא עבודה זרה. ה' – זו ברכת השם. אלהים – אלו הדינים. על האדם – זו שפיכת דמים.

לאמר - זו גלוי עריות. מכל עץ הגן - ולא גזל. אכל תאכל - ולא אבר מן החי, ויפה.

מביל עץ הגן אכל תאכל - שהתיר לו הכל לאכלם יחד. שהרי ראינו אברהם אכל, יצחק ויעקב וכל הנביאים אכלו וחי. אכל עץ זה, עץ המות הוא [כמו שכתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו]. מי שנוטלו לבדו - מת, שהרי סם המות נטל [בגלל שהוא מפרידו מהחיים]. ועל זה כי ביום אכלך ממנו מות תמות, בגלל שמפריד הנטיעות.

רבי יהודה שאל את רבי שמעון, זה ששנינו, אדם הראשון היה מושף בערלתו, מה זה? אמר לו, שהפריד ברית קדש ממקומו ומחלקו, ודאי שהיה מושף בערלה. ועזב ברית קדש ודבק בערלה והתפתה בדבר הנחש. ומפרי העץ - זו אשה. לא תאכל ממנו - בגלל שכתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. ובזה היה פרי, שהרי באחר לא היה פרי. כי ביום אכלך ממנו מות תמות - בגלל שעץ המות היה, כמו שאמרנו שכתוב רגליה ירדות מות.

והנחש היה ערום מכל חית השדה] רבי יוסי אמר, האילן הזה שאמרנו היה משקה מלמעלה, והתגדל והיה שמח, כמו שנאמר ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. הגן זו אשה. ונהר זה היה נכנס בה ומשקה אותה והיה הכל אחד [ואז ה' אחד ושמו אחד]. שהרי משם ולמטה הוא פרוד, שכתוב ומשם יפרד.

והנחש, רבי יצחק אמר זה יצר הרע. רבי יהודה אמר נחש ממש. באו לפני רבי שמעון. אמר להם, ודאי הכל אחד, וסמא"ל היה, ונראה על נחש וצלמו. שנחש זה הוא שטן, והכל אחד.

שנינו, באותה שעה ירד סמא"ל מהשמים רכוב על נחש זה, וצלמו היו רואים כל הבריות ובורחים ממנו. והגיעו לאשה בדברים וגרמו מות לעולם. ודאי בחכמה הביא סמא"ל קללות על העולם, וחבל את האילן הקדמון שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ודבר זה היה תלוי על סמא"ל, עד שבא אילן אחר קדוש, שהוא יעקב, ונטל ממנו ברכות שלא יתברך סמא"ל למעלה ועשו למטה. שהרי יעקב דגמת אדם הראשון היה [ויפיו], שיעקב יפיו של אדם הראשון היה. ועל זה, כמו שמנע סמא"ל ברכות מהאילן הראשון, כך גם מנע

יעקב שהוא אילן, דגמת אדם מסמא"ל, ברכות מלמעלה ומלמטה.
ויעקב לקח את שלו בכל, ועל זה (בראשית לב) ויאבק איש עמו.

כתוב והנחש היה ערום, זה יצר הרע, זה מלאך המות. ומשום
שהנחש הוא מלאך המות, גרם מות לכל העולם. וזהו סוד
שכתוב (שם ו) קץ כל בשר בא לפני. זהו קץ של כל בשר שנוטל
הנשמה לכל בשר, ונקרא כך.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ד) ספר הבהיר

נשמת הזכר מן הזכר, ונשמת הנקבה מן הנקבה, והינו שהלך
הנחש אחרי תוה. אמר: הואיל ונשמתה מן הצפון, אסיתנה
מהרה. ומה ההסתה שהיתה? משום שבא עליה. שאלו תלמידיו:
איך היה המעשה? אמר להם: סמא"ל הרשע קשר עם כל צבאות
מעלה על רבו, משום שאמר הקדוש ברוך הוא ורדו בדגת הים
ובעוף השמים. אמר, היאך אוכל להחטיאו ולגרשו מלפניו? ירד עם
כל חילותיו ובקש לו בארץ חבר כמותו. ומי הוא? נחש, והיה לו
דמות גמל. רכב עליו ובא לו אצל האשה. אמר לה: אף כי אמר
אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן. אמר, אבקש יותר ואוסיף, כדי
שתגרע היא. אמרה: לא מנענו אלא – מעץ הדעת אשר בתוך הגן
אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון. והוסיפה שני
דברים. אמרה, מפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו,
ולא נאמר לה אלא מעץ הדעת. ואמרה, לא תגעו בו פן תמתון.

מה עשה סמא"ל הרשע? הלך ונגע באילן, והיה האילן צונח
ואומר: (תהלים לו) אל תבואני רגל גאונה ויד רשעים אל תנדני,
אל תגע בי, שנאמר ויד רשעים אל תנדני. הלך ואמר לאשה: הרי
נגעתי באילן ולא מתי, אף את תגעני באילן ולא תמותי. הלכה האשה
ונגעה באילן, וראתה מלאך המות בא כנגדה. אמרה: אולי עכשו אני
מתה, והקדוש ברוך הוא עושה לו אשה אחרת ונותנה לאדם, אלא
הריני גורמת לו שיאכל עמי. אם נמות – נמות שנינו, ואם נחיה –
נחיה שנינו. ולקחה מפריו ונתנה גם לבעלה. נתפקחו עיני שניהם
וקהו שניו. אמר לה: מה שהאכלתני שקהו שניו? כך קהו שני כל
הבריות. ישב לו בדין אמת, שנאמר (שם ט) ישבת לכסא שופט צדק.
קרא לאדם ואמר לו: למה ברחת מפני? אמר לו: את קלך שמעתי

בגן, ורעדו עצמותי, ואירא כי עירם אנכי ואחבא. כי עירם אנכי - מפעלי. כי עירם אנכי - מצוויי, כי עירם אנכי - ממעשי, ואחבא. מה היה לבושו של אדם? עור של צפרן, והפשיטו מעליו. ראה עצמו ערם, שנאמר מי הגיד לך כי עירם אתה. אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, כשהייתי לבדי שמא חטאתי לך, אלא האשה שהבאת לי היא הדיחה אותי מדבריה, שנאמר האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ. אמר לה הקדוש ברוך הוא: לא דיך שחטאת, אלא שהחטאת לאדם? אמרה לפניו: רבנו של עולם, הנחש השיאני לחטא לפניך. הביא שלשתם וגזר עליהם גזרות דין. תשעה ושלשים קללות ומות, והפיל סמאל ואת הכת שלו ממקום קדשתם מן השמים, וקצץ רגליו של נחש, ואררו מכל חיה ומכל בהמה, ופקד עליו שיהיה מפשיט את עורו אחר שבע שנים: ע"כ.

ויאמר אל האשה אף. רבי יוסי אמר, באף פתח ואף הטיל בעולם. אמר לה לאשה, באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא ודאי את העולם, אכלו ממנו והייתם כאלהים יודעי טוב ורע. שהרי הוא כך הוא אלהים שמו עץ הדעת טוב ורע, ועל זה והייתם כאלהים ידעי וגו'.

אמר רבי יהודה, לא אמר כך, שאלו אמר באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, נאה היה, כי הוא כגרון ביד החוצב בו. אבל לא אמר אלא, מאילן זה אכל הקדוש ברוך הוא ואז ברא את העולם, וכל אמן שונא את חברו, אכלו ממנו ואתם תהיו בוראי עולמות. ועל זה פי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו', ומשום שהוא ידע את זה, צוה אתכם עליו שלא תאכלו ממנו.

אמר רבי יצחק, בכל דברו שקר. בתחלה שאמרו שקר היה - שכתוב אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן, ולא כך, שהרי כתוב מכל עץ הגן אכל תאכל, וכלם התיר לו.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו שצוה אותו הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה, שכתוב ויצו. ה' - על ברכת השם. אלהים - על הדינים. על האדם - על שפיקות דמים. לאמר - על גלוי עריות. וכי כמה אנשים היו בעולם שהוא צריך זה? אלא ודאי הכל על האילן הזה היה.

מיִשׁוּם שָׁבוּ אַחֲוָזִים כָּל הַמְצֻוֹת הַלְלוּ. שְׁכַל מִי שֶׁנֹּטֵל אוֹתוֹ בְּלִבְדּוֹ, עוֹשֶׂה פְּרוּד. וְנוֹטֵל אוֹתוֹ בְּאוֹכְלוֹסִים שְׁלֵמֵטָה שְׁאַחֲוָזִים בּוֹ, וְנִטֵּל עֲבוּדָה זָרָה וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים וְגִלּוּי עֲרִיּוֹת. עֲבוּדָה זָרָה בְּאוֹתָם גְּדוּלִים מְמַנִּים. שִׁפְיכוֹת דָּמִים תְּלוּיִים בְּאֵילָן הַזֶּה שֶׁהוּא בְּצַד גְּבוּרָה. וְסַמָּא לְ מְמַנָּה עַל זֶה. גְּלוּי עֲרִיּוֹת אִשָּׁה הִיא, וְאִשָּׁה נִקְרָאת, וְאִסּוּר לְזַמֵּן אֶת הָאִשָּׁה בְּלִבְדָּה אֲלָא עִם בַּעֲלָהּ שְׁלֵא יִהְיֶה חָשׁוּד בְּגִלּוּי עֲרִיּוֹת. וְעַל זֶה בְּכָלֵם הַצְּטוּהָ בְּאֵילָן הַזֶּה. כִּיּוֹן שְׁאַכַל מְמַנּוּ, עֶבֶר בְּכָלֵם, שְׁהָרִי הַכֵּל אַחֲוָז בּוֹ.

לְשׁוֹן שֶׁל הַזְהָר מְזַכֵּךְ הַנְּשִׁמָּה

מִי שֶׁלֹּא זָכָה לְהַבִּין הַזְהָר, אֵף עַל פִּי כֵן יִלְמַד. כִּי הַלְשׁוֹן שֶׁל הַזְהָר מְזַכֵּךְ הַנְּשִׁמָּה. (אור צדיקים להרב מאיר פאפריש, סימן א' סעיף קטן טז)

לְמוּד סֵפֶר הַזְהָר מְרוֹמֵם עַל כָּל לְמוּד, בְּשִׁגָּם לֹא יַדַּע מֵאֵי קֶאֱמֵר וְאֵף שִׁיטְעָה בְּקִרְיָאתוֹ, וְהוּא תִקּוּן גְּדוּל לְנִשְׁמָה

לְמוּד סֵפֶר הַזְהָר מְרוֹמֵם עַל כָּל לְמוּד, בְּשִׁגָּם לֹא יַדַּע מֵאֵי קֶאֱמֵר וְאֵף שִׁיטְעָה בְּקִרְיָאתוֹ, וְהוּא תִקּוּן גְּדוּל לְנִשְׁמָה. לְפִי שֶׁהִגַּם דְּכָל הַתּוֹרָה שְׁמוֹתֶיהָ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְכַל מְקוּם נִתְלַבְּשָׁה בְּכַמָּה סְפּוּרִים, וְאָדָם הַקּוֹרֵא וּמְבִין הַסְּפּוּרִים נוֹתֵן דַּעְתוֹ עַל פְּשֻׁט הַפְּשׁוּט, אֲבָל סֵפֶר הַזְהָר, הַסּוּדוֹת עֲצֻמָּן בְּגִלּוּי, וְהַקּוֹרֵא יוֹדַע שֶׁהֵם סוּדוֹת וְסִתְרֵי תּוֹרָה, אֲלָא שְׁאִינוּ מוֹכֵן מִקְצֵר הַמְּשִׁיג וְעַמֵּק הַמְּשׁוּג. (עבודת הקדש להחיד"א, מורה באצבע סימן מד)

לְמוּד הַזְהָר הַקְּדוּשׁ נוֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד הֵגֵם דְּלֹא יַדַּע מֵאֵי קֶאֱמֵר

הַטַּעַם שֶׁכִּתְבוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה כִּי לְמוּד הַזְהָר הַקְּדוּשׁ נוֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד הֵגֵם דְּלֹא יַדַּע מֵאֵי קֶאֱמֵר, מִשּׁוּם דְּבִכָּל הַתּוֹרָה יֵשׁ פְּרָדִס (פְּשׁוּט רַמְזוֹ דְּרוּשׁ ס'וֹד), וּבְכָל לְמוּד אֵינוּ נִכָּר הַסּוּד כָּלֵל, וְאִדְרָבָה הַקּוֹרֵא וְשׁוֹנֶה דַּעְתוֹ עַל הַפְּשׁוּט לְבַד בְּאֵין מְבִין אִם יֵשׁ סוּד בַּתּוֹרָה כָּלֵל, מֵה שְׁאֵין כֵּן סֵפֶר הַזְהָר הַקְּדוּשׁ דְּהַסּוּדוֹת הֵם בְּגִלּוּי וְהַלּוּמֵד יוֹדַע כִּי יִדְבֵר נִפְלְאוֹת וְרִזֵּי תּוֹרָה וְהוּא לֹא יַדַּע, וְלָזֶה מוֹעִיל מְאֹד לְתִקּוּן הַנֶּפֶשׁ. (נפש חיים מערכת הז' אות ד', משם הגדולים להחיד"א)

לְשׁוֹן הַזְהָר הַקְּדוּשׁ הוּא מְסַגֵּל לְנִשְׁמָה, אֵף שְׁאִינוּ מְבִין כָּלֵל מֵה שְׁאֵמֵר

עַל דֶּרֶךְ דְּאִיתָא שֶׁלְשׁוֹן הַזְהָר הַקְּדוּשׁ הוּא מְסַגֵּל לְנִשְׁמָה, אֵף שְׁאִינוּ מְבִין כָּלֵל מֵה שְׁאֵמֵר, כַּמְּשַׁל הַנִּכְנָס לְחִנּוֹת שֶׁל בֵּשֶׁם, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא לָקַח כְּלוּם, מִכָּל מְקוּם רִיחַ טוֹב קָלֵט עִמּוֹ.

(הרב הקדוש רבי משה חיים אפרים מסדיקוב בעל דגל מחנה אפרים בלקוטים דבור המתחיל ישקני)

רבי יהודה אָמַר, וְדַאי דְּבַר זֶה כִּן הוּא, שְׁאָסוּר לְהִתְיַחַד עִם אִשָּׁה בְּלִבְדָּה אֶלָּא אִם כִּן בַּעֲלָה עִמָּה. מָה עָשָׂה אוֹתוֹ רְשָׁע? אָמַר, הָרִי הַגַּעַתִּי לְאֵילָן הַזֶּה וְלֹא מִתַּתִּי, גַּם אֶת קַרְבֵי וְגַעֲוֵי בַּיָּדוֹ וְלֹא תַמּוּתִי. וְדַבֵּר זֶה הוּא הוֹסִיף לָהּ מַעֲצָמוֹ.

מִיָּד וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב וְגו'. בְּמָה רָאָתָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹתוֹ אֵילָן [שְׂדֵה] הָעֵלָה רִיחוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כז) כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה'. וּבְגִלּוֹל אוֹתוֹ רִיחַ שְׁהִיָּה עוֹלָה, חֲמֻדָּה אוֹתוֹ לְאָכַל מִמֶּנּוּ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, רָאִיָּה הִיָּתָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב וַתִּפְקַחְנָה עֵינָי שְׁנִיָּהֶם? אָמַר לוֹ, רָאִיָּה זֶה בְּשַׁעוֹר שֶׁל הָאֵילָן לְקַחָה אוֹתוֹ [נ"א שַׁעוֹר הַלֵּב הִיָּתָה], שְׁכַתּוֹב וַתֵּרָא הָאִשָּׁה דוֹקָא.

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב – רָאָתָה וְלֹא רָאָתָה. כִּי טוֹב – רָאָתָה כִּי טוֹב וְלֹא הִתְיַשְׁבָּה בּוֹ. מָה כְּתוּב אַחַר כֵּן? וַתִּקַּח מִפְּרִיָו, וְלֹא כְּתוּב וַתִּקַּח מִמֶּנּוּ. וְהִיא נִדְבָקָה בְּמָקוֹם הַמּוֹת, וְגִרְמָה לְכָל הָעוֹלָם מוֹת. וְהִפְרִידָה חַיִּים מִמּוֹת, וּבְחֻטָּא זֶה גֵרַם פְּרוּד לְהַפְרִיד אִשָּׁה מִבַּעֲלָהּ, שְׁהָרִי קוֹל מְדַבּוֹר לֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. וּמִי שֶׁמִּפְרִיד קוֹל מְדַבּוֹר, מִתְאַלֵּם וְלֹא יְכוּל לְדַבֵּר. וְכִיּוֹן שֶׁנֶּשְׁטַל מִמֶּנּוּ דַבּוֹר, נִתֵּן לְעַפָּר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב (תהלים ט) נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה הַחַשִּׁיתִי מִטוֹב וּכְאֲבִי נַעֲכָר. נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה, פְּסוּק זֶה אָמְרָה אוֹתוֹ כְּנִסְתַּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת. מָה הַטַּעַם? בְּגִלּוֹל שֶׁקוֹל מְנַהִיג אֶת הַדַּבּוֹר, כִּיּוֹן שֶׁהִיא בְּגִלוֹת. קוֹל נִפְרָד מִמֶּנָּה, וְדַבּוֹר לֹא נִשְׁמַע, וְעַל זֶה נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה וְגו'. מָה הַטַּעַם? בְּגִלּוֹל שֶׁהַחַשִּׁיתִי מִטוֹב, שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ קוֹל אֶתָּה. וַיִּשְׂרָאֵל אוֹמְרִים (שם סה) לָךְ דוּמְיָה תְהִלָּה. מָה זֶה דוּמְיָה? זֶה תְהִלָּה לְדוֹד, שֶׁהִיא דוּמְיָה בְּגִלוֹת וְשׁוֹתֶקֶת בְּלִי קוֹל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָה זֶה לָךְ? בְּגִלּוֹלָהּ הִיא דוּמְיָה וְשׁוֹתֶקֶת שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה קוֹל.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ה)

וּבְלִוְאֵי מַחִיר יֵינן וְחֻלְבֵי (ישעיה נה). מָהוּ יֵינן וְחֻלְבֵי? מָה עֲנִינן זֶה אֶצֶל זֶה? אֶלָּא מִלְמַד שֶׁהֵינן הוּא פֶחֶד, וְחֻלְבֵי הוּא חֶסֶד. וּמִפְּנֵי מָה הַזְכִּיר יֵינן תְּחִלָּה? מִפְּנֵי שֶׁהוּא קְרוּב אֵלֵינוּ יוֹתֵר. יֵינן וְחֻלְבֵי עוֹלָה עַל דַּעֲתָךְ? אֶלָּא אָמַר, דְּמוּת יֵינן וְחֻלְבֵי: ע"כ.

וּתְקַח מִפְּרִי, הָרִי שְׁנִינוּ שְׁסַחֲטָה עֲנָבִים וְנִתְּנָה לוֹ, וְגָרְמוּ מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. שֶׁהָרִי אֵילָן זֶה בּוֹ שׁוֹרֵה הַמּוֹת, וְהוּא אֵילָן שְׁשׁוּלֵט בְּלִילָה. וּבְשֵׁהִיא שׁוּלֵטָת, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם מוֹת. אֲלֹא אוֹתָם בְּנֵי הָאֱמוּנָה מְקַדִּימִים וְנוֹתְנִים לָהּ נִפְשָׁם בְּפִקְדוֹן. וּבְגִלְלָה שֶׁהוּא בְּפִקְדוֹן, חוֹזְרוֹת הַנִּפְשׁוֹת לְמִקּוֹמָם, וְעַל זֶה (תהלים צב) וְאֱמוּנָתְךָ בְּלִילוֹת כְּתוּב.

וּתְפַקְחָנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם. רַבִּי חֵיָא אָמַר, שֶׁהָרִי נִפְקָחוּ לְדַעַת רְעוֹת הָעוֹלָם מֵהַ שְׁלֹא יָדְעוּ עַד עַכְשָׁיו. כִּיּוֹן שֶׁיָּדְעוּ וְנִפְקָחוּ לְדַעַת רַע, אֲזַי יָדְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם, שֶׁאֲבָדוּ זֶהָר עֲלִיוֹן שֶׁהִיָּה מְכֻסָּה עֲלֵיהֶם וְהִסְתַּלַּק מֵהֶם, וְנִשְׁאַרוּ עֲרַמִּים מִמֶּנּוּ. וַיִּתְּפְרוּ עֲלֶיהָ תְּאֵנָה – נִדְּבָקוּ לְהִתְכַּפּוֹת בְּאוֹתָם צְלָמִים שֶׁל אוֹתוֹ אֵילָן שֶׁאֲכָלוּ מִמֶּנּוּ שֶׁנִּקְרָאִים עֲלֵיהֶם שֶׁל הָאֵילָן. וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגֵרֶת – רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כִּיּוֹן שֶׁיָּדְעוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וְנִדְּבָקוּ בּוֹ, רָאוּ שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה מְנַהֵג עַל יְדֵי אוֹתָם עֲלֵיהֶם שֶׁל הָאֵילָן, וַעֲשׂוּ לָהֶם חֲזֵק לְהִתְחַזֵּק בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֲזַי יָדְעוּ כָּל מִינֵי כְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְרָצוּ לְחַגֵּר כְּלֵי זִין בְּאוֹתָם עֲלֵיהֶם שֶׁל הָאֵילָן כְּדֵי לְהִגָּן עֲלֵיהֶם.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲזַי נִכְנְסוּ שְׁלֹשָׁה בְּדִין וְנִדְּוֵנוּ, וְהָעוֹלָם הִתְחַתְּוֵן הִתְקַלַּל וְלֹא עָמַד בְּקִיּוּמוֹ בְּגִלְלָה זֶהָמֵת הַנִּחָשׁ, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי. אַחַר כֵּן הִלְבִּישׁ אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִבוֹשִׁים שֶׁהָעוֹר נִהְיָה מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כְּתָנוּת עוֹר. בְּתַחֲלָה הָיוּ כְּתָנוּת אוֹר שֶׁהָיוּ מְשַׁתְּמָשִׁים בָּהֶם בְּעֲלִיוֹנִים שְׁלֹמֵעֵלָה, מִשּׁוּם שֶׁמְלֹאכֵי הַשָּׁרֵת הָיוּ בָּאִים לְהַגּוֹת מֵאוֹתוֹ הָאוֹר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (סם ח) וַתִּחְסְרֵהוּ מְעַט מֵאֲלֵהִים וְכַבּוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ. וְכַעַת שֶׁחֲטָאוּ – כְּתָנוּת עוֹר, שֶׁהָעוֹר נִהְיָה מֵהֶם וְלֹא הִנְפֵּשׁ.

אַחַר כֵּן הוּלִידוּ בֵּן רֵאשׁוֹן. בֵּן שֶׁל הַזֶּהָמָה הָיָה. שְׁנַיִם בָּאוּ עַל חֲוָה וְהִתְעַבְּרָה מֵהֶם וְהוּלִידָה שְׁנַיִם, זֶה יֵצֵא לְמִינוֹ וְזֶה יֵצֵא לְמִינוֹ, וְרוּחַ שְׁלֹמֵהֶם נִפְרְדוּ זֶה לְצַד זֶה וְזֶה לְצַד זֶה. זֶה דוֹמָה לְצַד שְׁלוֹ, וְזֶה דוֹמָה לְצַד שְׁלוֹ. מִצַּד שֶׁל קִיָּן כָּל הַמְּדוֹרִים שֶׁל צַד שֶׁל הַמִּינִים הָרְעִים וְרוּחוֹת וְשָׂדִים וְכְשָׁפִים בָּאִים, וּמִצַּד שֶׁל הַכֹּל שֶׁל רַחֲמִים יוֹתֵר וְלֹא בְּשִׁלְמוֹת. יֵיזן טוֹב כִּיּוֹן רַע. וְלֹא נִתְקַן עִמּוֹ עַד שֶׁבָּא שֵׁת וְהִתְיַחֲסוּ מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתָם דוֹרוֹת שֶׁל צְדִיקֵי עוֹלָם, וְבוֹ נִשְׁתַּל הָעוֹלָם. וּמִקֵּץ בָּאוּ כָּל אוֹתָם חֲצוּפִים וְרָשָׁעִים וְרָשָׁעֵי הָעוֹלָם.

אמר רבי אלעזר, בשעה שחטא קין, היה פוחד, בגלל שראה לפניו מיני מחנות מזינים ובאים להרג אותו. וכשחזר בתשובה, מה אמר? הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר. מה זה ומפניך אסתר? אלא אהיה נסתר מהבנין שלי. רבי אבא אמר, כמו שנאמר (תהלים כב) ולא הסתיר פניו ממנו. (שמות ג) ויסתר משה פניו ועל זה ומפניך אסתר, מאותם הפנים שלף אהיה נסתר שלא ישגיחו בי. ועל זה והיה כל מצאי יהרגני.

וישם ה' לקין אות לבלתי וגו'. מה זה אות? אות אחת מעשרים ושתיים אותיות התורה נתן עליו להגן עליו. אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב ויהי בהיותם בשדה, מה זה בשדה? זו האשה. ועל זה קם והרג אותו. שהרי מצד זה ירש להרג מצד של סמא"ל שגרם מות לכל העולם. וקנא קין בהבל על הנקבה שלו. רבי חייא אמר, הרי ראינו שכתוב ויחר לקין מאד ויפלו פניו, על שלא התקבל קרבנו. אמר לו, כך הוא, והכל היה לנגדו.

ואמר רבי יהודה, מה זה שכתוב הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ? אלא כך אמר, הלא אם תיטיב מעשיך, אז שאת. מה זה שאת? כמו שכתוב (בראשית מט) יתר שאת. שהרי לבכור יש שבח יתר בכל תמיד, ותלוי במעשיו. ועל זה אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ.

מה זה לפתח? זהו פתח שלמעלה שממנו יוצאים דינים על מעשים רעים של העולם. פתח, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. ולאותו פתח - חטאת רבץ, זה מלאך המות, והוא עתיד להפרע ממך.

בא ראה, בראש השנה נולד אדם. בראש השנה ודאי סוד למעלה ולמטה. ראש השנה למעלה. ראש השנה למטה. בראש השנה עקרונות נפקדות. מנין לנו שבראש השנה זה היה? שכתוב (בראשית כא) וה' פקד את שרה. וה' דוקא זה ראש השנה. ומשום שאדם יצא בראש השנה [ויוצא] בדין, והעולם עומד בדין, ומשום כך לפתח ודאי. חטאת רבץ - כדי להפרע ממך. ואליך תשוקתו - עד שתשמד. **ואתה** תמשל בו - סוד הוא, שכתוב (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. מכאן אמרו, לא שולט הקדוש ברוך הוא אלא בזמן שישמדו רשעי העולם. ועל זה, כיון שמלאך המות ישמיד אותם, אז הקדוש

ברוך הוא שולט עליו שלא יצא להרע לעולם, שכתוב ואתה תמשל בו (בתשובה). ואתה דוקא. אמר רבי יצחק, בקשר של המחלקת המושל מצוי. רבי יהודה אמר, ואתה תמשל בו – בתשובה.

רבי יוסי אמר, כשהיו אותם דורות של קין הולכים בעולם, היו מחלקים את הארץ, והיו דומים לעליונים ותחתונים.

אמר רבי יצחק, עז"א ועז"ל, כשנפלו ממקום קדשתם מלמעלה, ראו בנות בני אדם וחטאו והולידו בנים. ואלה היו נפילים, שכתוב והנפלים היו בארץ.

רבי חייא אמר, בני קין היו בני אלהים, שהרי כשבא סמא"ל על חוה, הטיל בה זמה והתעברה והולידה את קין, והמראה שלו לא היה דומה לשאר בני אדם, וכל אותם שבאו מהצד שלו, לא היו נקראים אלא בני האלהים.

רבי יהודה אמר, ואפלו אותם [בני] נפילים כן נקראים, המה הגברים. ששים היו בארץ כחשבון שלמעלה. כתוב כאן המה הגברים אשר מעולם, וכתוב שם (שיר ג) ששים גבורים סביב לה. רבי יוסי אומר, המה הגבורים אשר מעולם ממש. מעולם דוקא. אנשי השם, מהו שם זה? הוא עולם שאמרנו. אנשי השם דוקא. כתוב כאן אנשי השם, וכתוב שם (ויקרא כד) בנקבו שם, וכתוב (שם) ויקב בן האשה הישראלית את השם.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ו)

רבי חייא אמר, מעולם זה היו, וגברים גבורים של צד הרע היו, שכתוב (בראשית ו) אנשי השם. אנשי שם לא כתוב, אלא אנשי השם. כמו זה כתוב (תהלים כה) זכר רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. מעולם ודאי לקח אותם הקדוש ברוך הוא, והם האבות הראשונים להיות מרפכה קדושה למעלה. אמר רבי יצחק, מעולם – זוהי מטתו של שלמה, שכתוב וכו': ע"כ.

רבי חייא אמר, מעולם ממש היו, ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר [זה היו, וגברים גבורים של צד הרע היו, שכתוב אנשי שם, ולא כתוב אנשי השם, אלא אנשי שם. כמו זה כתוב] (תהלים כה) זכר רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. מעולם ודאי. ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא. והם

אבות ראשונים להיות מרכבה קדושה למעלה. גם כאן המה הגברים אשר מעולם. מעולם ודאי לקח אותם הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, מעולם [ומהו?]? זו מטתו של שלמה, שכתוב (שיר ג) ששים גבורים סביב לה. רבי אחא אמר, כלם נקראו בני האלהים [שהרי עדין לא התבשמה].

תוספתא

אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם, ברא אותו בגן עדן וצוה אותו על שבע מצוות. חטא וגרש מגן עדן, ושני מלאכי שמים, עז"א ועז"ל, אמרו לפני הקדוש ברוך הוא: אלו היינו אנו בארץ, היינו צדיקים. אמר להם הקדוש ברוך הוא: וכי אתם יכולים על יצר הרע? אמרו לפניו: יכולים. מיד הפיל אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר הנפלים היו בארץ, וכתוב הגברים. ובשעה שירדו לארץ נכנס בהם יצר הרע, שנאמר ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו. חטאו ונעקרו מקדשתם. ע"כ התוספתא.

בא ראה, כל הנטיעות היו נסתרים רשומים דיקים במקום אחד. אחר כך עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר והתקיימו. רבי ייסא שאל, מה זה שכתוב זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו זכר ונקבה בראם ויברך אתם? אמר לו רבי אבא, זה סוד עליון. שנינו, שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים וכו'. ספר עליון שהרי ממנו יוצא הכל, ממנו יוצאת כתיבה. ספר אמצעי כללות של מעלה ומטה [ספר שהוא כללות שלמעלה ולמטה ואוחז לכל הצדדים סוד וכו'] [ואוחז לכל הצדדים סוד של אדם הראשון, ספר שלישי שנקרא [ני"א ונקרא] תורה] שתורה שבכתב אדם הראשון. ספר שלישי שנקרא תולדת אדם, וזהו של צדיקים גמורים. זהו שכתוב זה ספר תולדת אדם, זה צדיק (סוד), ודאי שעושה תולדות.

ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים, שהרי ודאי אז נתקן הכל למעלה ומטה, והתקיימו בדגמה אחת. זכר ונקבה בראם, סתם אחד נכלל באחד.

משנה. כתוב (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. זהו ספר תולדות אדם שרץ באותו מגדל. המגדל הזה מה

מעשהו? אלא זהו מגדל דוד, וזהו מגדל עז שם ה', והכל אחד. כאן ידוע לבני האמונה זהו ודאי ספר תולדות [יש שלא גורסים] אדם. לבני האמונה סודו מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. יהו"ה צדיק] אדם לבני האמונה. (ראה ציור למעלה).

וְאָמַר רבי אבא, ספר ודאי ירד לו לאדם הראשון, ובו היה יודע חכמה עליונה. וספר זה הגיע לבני אלהים חכמי הדור, ומי שזכה להתבונן בו, ידע בו חכמה עליונה. ומתבוננים בו ויודעים בו. וספר זה הוריד אותו בעל הסודות ושלשה שליחים ממנים לפניו. ובשעה שיצא אדם מגן עדן, אחז באותו ספר. כשיצא [ממנו] טס ממנו [לשער], התפלל ובכה לפני רבנו, והשיבו לו אותו כמו מקדם, כדי שלא תשכח חכמה מבני אדם וישתדלו לדעת את רבונם. **וְכֵן** שנינו, ספר היה לו לחנוך, וזה ספר ממקום של ספר של תולדות אדם היה, וזהו סוד החכמה, שהרי מהארץ נטל. זהו שכתוב ואיננו כי לקח אתו אלהים. והוא הנער, שכתוב (משלי כב) חנוך לנער על פי דרכו.

וְכֵן גנזים עליונים נמסרו בידו. וזה מסר ונתן ועשה שליחות, ואלף מפתחות נמסרו בידו. ומאה ברכות לוקח בכל יום וקושר קשרים לרבנו. הקדוש ברוך הוא לקח אותו מהעולם לשמש אותו. זהו שכתוב כי לקח אתו אלהים.

ומזה נמסר ספר שנקרא ספרו של חנוך. בשעה שאחז אותו הקדוש ברוך הוא, הראה לו כל גנזים עליונים. הראה לו עץ החיים באמצע הגן והעלים שלו וענפיו, והכל ראינו בספרו. אשרי אותם חסידים עליונים שחכמה עליונה התגלתה להם ולא נשפחה מהם לעולמים, כמו שנאמר (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

וַיֹּאמֶר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו'. רבי אבא אמר, באותו זמן היה אותו נהר ששופע ויוצא, מוציא רוח עליונה מעץ החיים ומוריק באילן (ששורה בו המות) (מעץ המות), ונמשכות רוחות לתוך בני אדם ימים (ומנים) רבים, עד שעלו רעות והתיצבו לפתח. אז הסתלקה רוח עליונה מאותו אילן בשעה שפרחו נשמות בכני [מבני] אדם. זהו שכתוב לא ידון רוחי באדם לעלם. לתת לעולם בשעה שפרחו נשמות בכני אדם.

בְּשֶׁגֶם הוא כָּשֶׁר, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, (בישיבתו של רבי אלעזר אָמַר) בְּשֶׁגֶם זֶה מֹשֶׁה, שֶׁהוּא מְאִיר לְלִבָּנָה, וּמִכַּח זֶה עוֹמְדִים בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם יָמִים (זְמַנִּים) רַבִּים. וְהָיוּ יָמָיו מְאֶה וְעִשְׂרִים שָׁנָה – רָמַז לְמֹשֶׁה, שֶׁעַל יָדוֹ נִתְּנָה תוֹרָה. וְאָז מוֹרִיק [זוֹרֵק] חַיִּים לְבְנֵי אָדָם מֵאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים. וְכֵן הָיָה. אֲלֵמְלָא שְׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת ל"ב) חֲרוֹת עַל הַלְּחוֹת. חֲרוֹת מִמְּלֶאךָ הַמּוֹת. שֶׁהָרִי עֵץ הַחַיִּים הָיָה מוֹשֵׁךְ לְמִטָּה.

וְעַל בְּשֶׁגֶם שֶׁהוּא כָּשֶׁר עוֹמֵד הַדְּבָר לְהָרִיק (לְהַרְחִיק) רוּחַ שְׁל חַיִּים. בְּשֶׁגֶם אַחוּז לְמִטָּה, אַחוּז לְמַעְלָה. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ מֹשֶׁה לֹא מֵת, אֶלָּא הִתְכַּנַּס מִן הָעוֹלָם וְהָיָה מְאִיר לְלִבָּנָה, שֶׁהָרִי הַשָּׁמַשׁ, אָף עַל גַּב שְׁמֵתְכַנַּס מִן הָעוֹלָם, לֹא מֵת, אֶלָּא נִכְנַס וּמְאִיר לְלִבָּנָה, כֵּן מֹשֶׁה. דְּבָר אַחֵר בְּשֶׁגֶם הוּא כָּשֶׁר – בְּמִשְׁיַכְת הָרוּחַ בְּבְנֵי אָדָם זְמַן רַב, חוּזֵר לְהַיּוֹת הַכָּשֶׁר לְהַמְשִׁיךְ אַחֵר הַגּוֹף וְלְהַשְׁתַּדֵּל בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל (הַדּוֹרוֹת שֶׁנִּתְּקְנוּ מִשֵּׁת, כָּלֵם צְדִיקִים וְחַסִּידִים. אַחֵר כֵּן הִתְפַּשְׁטוּ וְהוֹלִידוּ, וְלִמְדוּ אֲמִנוּת [וְחֻכְמָה]) הָעוֹלָם לְהַרְג בְּרַמְחִים וּבְחֻרְבוֹת. עַד שֶׁבָּא נֹחַ וְהִתְקִין לָהֶם תְּקוּנָה הָעוֹלָם וְלַעֲבֹד וּלְתַקֵּן אֶת הָאָרֶץ. שֶׁהָרִי בְּהִתְחַלָּה לֹא הָיוּ זוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, אַחֵר כֵּן הִצְטַרְכוּ אֶת זֶה, שְׁכַתּוּב עוֹד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַקֵּן עוֹלָם וְלְהִתְקִין רוּחַ בְּבְנֵי אָדָם כְּדֵי שִׁיאָרִיכוּ יָמִים לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה ס"ה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יְמֵי עֲמִי וְגו'. וְכַתּוּב (ש"ם כ"ה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצַח וּמְחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָּה מַעַל כָּל פְּנִים וְחִרְפַת עֲמוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דָּבָר.

עַד כָּאֵן נִתְּקְנוּ הַדְּבָרִים. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה תְּקוּנָה הַפְּרָשָׁה.

בְּרֵאשִׁית

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי שָׁנִינוּ, שֶׁכְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, חָקַק בְּחֻקִּיקוֹת שֶׁל סוּד הָאֲמוּנָה תוֹךְ אוֹרוֹת בְּסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְחָקַק לְמַעְלָה וְחָקַק לְמַטָּה, וְהִכָּל בְּסוּד אֶחָד. וְעָשָׂה עוֹלָם תַּחְתּוֹן כְּמוֹ שְׁעוֹלָם הָעֲלִיוֹן. וְזֶה עוֹמֵד כְּנֶגֶד זֶה לְהַיּוֹת הַכֹּל אֶחָד בְּיַחַד אֶחָד. וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָקַק חֻקִּיקוֹת שֶׁל אוֹתִיּוֹת לְמַעְלָה וְלְמַטָּה, וּבָהֶם בְּרָא אֶת הָעוֹלָמוֹת.

וּבֵא וּרְאָה, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כֵּן גַּם בְּרָא אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן. פֶּתַח וְאָמַר, (הושע ו') וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית.

שְׁהָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵטֶר אוֹתוֹ בְּעֵטְרוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, וּבָרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁשׁ צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם לְהִיּוֹת שָׁלֵם בְּכֹל, וְכֹלֵם זָעוּ וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו. שְׁהָרֵי כְּשֶׁנִּבְרָא אָדָם, נִבְרָא בְּדַמּוֹת עֲלִיּוֹנָה, וְהָיוּ מְסַתְּפִלִים בְּאוֹתָהּ דַּמּוֹת וְזָעִים וּפְחָדִים מִלְּפָנָיו. וְאַחַר כֵּן הִכְנִיסוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגֵן עֵדֶן לְהַתְּעֵדֵן שָׁם בְּעֵדוּנִים עֲלִיּוֹנִים, וְהָיוּ מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים מִשְׁמָשִׁים לְפָנָיו וְסוֹכְבִּים אוֹתוֹ, וְסוּדוֹת רְבוּנָם הָיוּ מוֹדִיעִים לוֹ.

בא רָאָה, בְּשֵׁעָה שֶׁהִכְנִיס אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגֵן עֵדֶן, הָיָה רוֹאֶה וּמְסַתְּפֵל מִשָּׁם כָּל הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְכֹל הַחֲכָמָה כְּדֵי לְדַעַת וּלְהַסְתַּפֵּל בְּכַבּוּדוֹ רְבוּנוֹ.

שבִּעָה הֵיכְלוֹת מְדוּרִים הֵם לְמַעְלָה, שֶׁהֵם סוּד הָאֲמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה. וּשְׁבַע הֵיכְלוֹת הֵם לְמַטָּה [כְּמוֹ שֶׁהֵם אֶחָד כְּנֶגֶד אֶחָד. שְׁבַע מְדוּרִים שֶׁל הֵיכְלוֹת הֵם לְמַטָּה] כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְהֵם שֵׁשׁ כְּדַגְמָא עֲלִיּוֹנָה, וְאֶחָד טָמִיר וְגִנּוּז הוּא לְמַעְלָה. וְכֹל אֱלֹהֵי הֵם בְּסוּד עֲלִיּוֹן, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הֵיכְלוֹת הֵלְלוּ יֵשׁ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וַיֵּשׁ בָּהֶם כְּמוֹ שֶׁלְּמַטָּה, לְהִיּוֹת כּוֹלֵל בְּדַמּוֹת שֶׁל הַסּוּד שֶׁלְּמַעְלָה וּבְדַמּוֹת שֶׁל הַסּוּד שֶׁלְּמַטָּה, וּבָהֶם הָיָה דִּיּוּרוֹ שֶׁל אָדָם.

וְלְאַחַר שֶׁגֵּרַשׁ מִגֵּן עֵדֶן, הִתְקִין אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם כְּרָאוּי מִזִּיו שֶׁל הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וְכֹל אֶחָד וְאֶחָד הִתְתַּקֵּן כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה וְכְמוֹ שֶׁלְּמַטָּה כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ. **הֵיכָל** רֵאשׁוֹן – מְקוֹם שֶׁהוּא נִתְקַן לְמַטָּה לְהִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְהָרֵי הָעִירוּ הַחֲבָרִים הַנְּהַגוֹת גֵּן עֵדֶן כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן [שֶׁהוּא נִתְקַן לְבַפְנֵי תוֹךְ סֵתֵר שֶׁל הַסּוּד שֶׁלְּמַטָּה גִּנּוּז וְנִסְתָּר מִכֹּל] [נ"א וְהוּא נִתְקַן לְבַפְנֵי וְנִסְתָּר מִהַכֹּל] וְלֹא שׁוֹלֵטֵת בּוֹ הָעֵיץ, פָּרַט לְנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, לְהִיּוֹת חֲקוּקִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וּלְהַסְתַּפֵּל מִשָּׁם בְּסוּד רְבוּנָם וּבְעֵנוּג שֶׁלְּמַעְלָה.

וְאַיָּה אוֹתָם צְדִיקִים שֶׁלֹּא הִחְלִיפוּ כְּבוֹד רְבוּנָם בְּשִׁבִיל יְרָאָה אַחֲרָת. כְּתוּב (מְשִׁלֵי יב) אִשֶּׁת חַיִל עֲטָרַת בְּעֵלָה, סוּד הָאֲמוּנָה לְהַדְּבִק בֶּן אָדָם [בְּרְבוּנוֹ] וּלְפָחוּד מִמֶּנּוּ תָמִיד וְלֹא יִסְטָה לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. וְהָרֵי בְּאַרְנוֹ שֶׁלֹּא יִלֵּךְ בֶּן אָדָם אַחַר יְרָאָה אַחֲרָת שֶׁנִּקְרְאת אִשׁוֹת זְנוּנִי"ם. וְלִכֵּן כְּתוּב (שׁ טז) לְשִׁמְרָךְ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנְּכַרְיָה אֲמַרְיָה הַחֲלִיקָה.

הֵיכָל זֶה עוֹמֵד בְּדַמּוֹת שֶׁל סוּד עֲלִיּוֹן, הֵיּוֹת שֶׁכְּשֶׁנִּשְׁמָוֹת הַצְּדִיקִים יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִכְנָסִים לְתוֹךְ הֵיכְלוֹת הֵלְלוּ שֶׁבְּגֵן

עֵדֵן שְׁלֵמָטָה, וְשֵׁם [נִכְנָסִים] יוֹשְׁבִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁצָרִיכָה הַנְּשָׁמָה לְשִׁבְתָּ שָׁם.

וּבְכָל הֵיכַל וְהֵיכַל יֵשׁ דְּמִיּוֹת כְּמוֹ [עֲלִיּוֹן] שְׁלֵמָעֵלָה וּדְמִיּוֹת כְּמוֹ [לְמָטָה] שְׁלֵמָטָה. וְשֵׁם מִתְּלַבְּשֵׁת הַנְּשָׁמָה בְּלְבוּשִׁים כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִתְעַדְנֶת שָׁם כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁצָרִיכָה, עַד שְׁמַגִּיעַ הַזְּמַן לְעֵלוֹת לְמַקּוֹם עֲלִיּוֹן כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ בְּגַד שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בּוֹ, רוֹאֶה דְּמִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת לְהִסְתַּכֵּל בְּכַבוֹד רַבּוֹנָם.

בְּהֵיכָל הַזֶּה יֵשׁ מְאֻרוֹת עֲלִיוֹנִים לְהִסְתַּכֵּל, וְנִשְׁמָוֹת אוֹתָם הַגְּרִים שֶׁהִתְגִּירוּ עוֹמְדוֹת שָׁם וְנִכְנָסוֹת שָׁם לְהִסְתַּכֵּל בְּכַבוֹד הָעֲלִיּוֹן, וּמִתְלַבְּשׁוֹת שָׁם בְּלְבוּשׁ אֶחָד שֶׁל אֹר שְׁמַאִיר וְלֹא מְאִיר. וְאוֹתוֹ הֵיכַל מְצַפֶּה מֵאֲבָן טוֹבָה וְזָהָב.

וְשֵׁם הוּא פֶּתַח אֶחָד שִׁיּוֹרֵד כְּנֶגֶד פֶּתַח הַגִּיהֵנּוּם. מִשָּׁם מִסְתַּכְּלִים בְּכָל אוֹתָם רְשָׁעִים [שֶׁל יִשְׂרָאֵל] [שֶׁל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה] שֶׁלֹּא נִכְנָסוּ בְּבֵרִית הַקְּדוּשָׁה וְגִרְשׁוּ בְּאוֹתָם מִלְּאֲכִי חֲבֵלָה שֶׁטּוֹרְדִים אוֹתָם בְּאֵשׁ שְׂדוּלָקֶת. וְהֵם רוֹאִים וְשִׁמְחִים עַל שֶׁהִתְגִּירוּ.

וְשֵׁשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם מוֹאֲרִים מִתּוֹךְ אֹר עֲלִיּוֹן וּמִשְׁתַּעֲשָׁעִים שָׁם. וּמַעֲלִיָּהֶם עוֹבְדֵיָה וְאוֹנֵקְלוֹס הַגֵּר וְשְׂאֵר הַגְּרִים שֶׁהִתְגִּירוּ. כְּמוֹ זֶה לְמַעֲלָה כְּשׂוֹזְכִים לְהַעֲלוֹת נִשְׁמָתָם לְהִתְעַטֵּר שָׁם.

הֵיכָל שְׁנֵי הֵיכָל זֶה עוֹמֵד לְפָנִים מִהֵהֵיכַל הָרֵאשׁוֹן הַזֶּה, וְזֶה [הַפֶּתַח הוּא סְמוּךְ לְתוֹךְ הַמְּעָרָה] [נִי"א הֵיכָל סְמוּךְ לְמְעָרָה] שֶׁל הָאֲבוֹת. וְהֵהֵיכַל הַזֶּה מְאִיר יוֹתֵר מִהָרֵאשׁוֹן. כָּאֵן יֵשׁ כָּל אֲבָנִים יְקָרוֹת שֶׁמְצַפּוֹת אוֹתוֹ.

בְּתוֹךְ הֵהֵיכַל הַזֶּה יֵשׁ אֹר אֶחָד כָּלּוֹל מִכָּל הַגְּוִנִים, וְהוּא מְאִיר מִלְּמַעֲלָה לְמָטָה. בְּהֵיכַל הַזֶּה עוֹמְדִים [כָּל] אֵלּוֹ שֶׁסָּבְלוּ יְסוּרִים וְחִלָּאִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לְהִתְתַּקֵּן, וְהָיוּ מוֹדִים וּמִשְׁבַּחִים לְרַבּוֹנָם בְּכָל יוֹם, וְלֹא הָיוּ מְבַטְּלִים תְּפִלוֹתֵיהֶם לְעוֹלָמִים.

לְפָנִים מִהֵהֵיכַל הַזֶּה עוֹמְדִים כָּל אֵלּוֹ שֶׁמְקַדְּשִׁים [בְּכָל יוֹם] בְּכָל הַכַּחַשׁ שֶׁם רַבּוֹנָם, וְעוֹנִים אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל הַכַּחַשׁ. וְאֵלָּה הֵם עוֹמְדִים לְפָנֵי וּלְפָנִים בְּהֵיכַל הַזֶּה. וְאוֹתוֹ אֹר שְׁכוּלָל כָּל הַגְּוִנִים מְאִיר לָהֶם. מֵאוֹתוֹ הָאֹר עוֹמְדִים וְרוֹאִים מְאֻרוֹת אֲחֵרִים שֶׁנֶּאֱחָזִים וְלֹא נֶאֱחָזִים בְּתוֹכָם. וּמַעֲלִיָּהֶם מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא נִכְנָס וְעוֹמֵד בִּינֵיהֶם וּמְנַחֵם אוֹתָם.

הוא נוסע מההיכל הזה ונכנס. בהיכל השלישי, ושם כל אותם בני חֲלָאִים וכאבים קשים, וְכָל אוֹתָם תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא הַשְּׁלִימוּ יְמֵיהֶם, וְכָל אוֹתָם הֶעֱצוּבִים עַל חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ [וְשִׁפְכוּ] וְהָיוּ שׁוֹפְכִים דְּמָעוֹת. כָּלֵם עוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ הַיֵּכָל, וְהוּא מְנַחֵם אוֹתָם. וְנוֹסֵעַ מֵהַיֵּכָל הַזֶּה וְנִכְנָס. בְּהֵיכַל הַרְבִּיעִי, וְשָׁם כָּל אוֹתָם אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם וְכָל אוֹתָם שְׁנֵהֲרָגוּ עַל יְדֵי שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲפוּ"ם. וְהוּא שׁוֹהֶה וּבוֹכֶה. וְאִזְ כָּל אוֹתָם נְשִׂאִים שֶׁל זֶרַע דָּוִד, כָּלֵם אוֹחֲזִים בּוֹ וּמְנַחֲמִים אוֹתוֹ.

מתחיל פַּעַם שְׁנֵיָהּ וּבוֹכֶה, עַד שְׂיוּצָא קוֹל, וְנֶאֱחָז בְּאוֹתוֹ קוֹל וְעוֹלָה לְמַעְלָה וְשׁוֹהֶה שָׁם עַד רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְכִשְׁיִוָּרֵד, יוֹרְדִים עִמּוֹ כַּמָּה אוֹרוֹת וְזִיּוּיִם מְאִירִים לְכָל אוֹתָם הַיֵּכָלוֹת וּרְפוּאָה וְאוֹר לְכָל אוֹתָם הַהֲרוּגִים וּבְנֵי חֲלָאִים וּמְכֹאֲבִים שֶׁסָּכְלוּ עִם הַמְּשִׁיחַ.

ואז לֹבֵשׁ לְבוּשׁ מְלָכוֹת. וְשָׁם חֲקוּקִים וּרְשׁוּמִים כָּל אוֹתָם הַהֲרוּגִים שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲפוּ"ם בְּאוֹתָהּ פּוֹרְפִירָה, וְעוֹלָה אוֹתָהּ פּוֹרְפִירָה לְמַעְלָה, וְנִחְקַק שָׁם תוֹךְ הַפּוֹרְפִירָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְלַבֵּשׁ אוֹתָהּ פּוֹרְפִירָה וְלְדוֹן עִמִּים, שֶׁכְּתוּב (תהלים קי) יָדִין בְּגוֹיִם מְלֵא גִּוִּיּוֹת. עַד שֶׁבָּא וּמְנַחֵם אוֹתָם, וְיִוָּרְדִים עִמּוֹ (פְּמָה) מְאוֹרוֹת וְעֵדוּנִים לְהַתְעַדֵּן, וְכַמָּה מְלֵאכִים וּמְרַכְבוֹת עִמּוֹ. כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּמַלְבוּשׁ [נ"א וּבִיד כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְלַבּוּשׁ] לְהַתְלַבֵּשׁ בָּהֶם כָּל אוֹתָם נְשָׁמוֹת הַהֲרוּגִים, וְשָׁם מְתַעַדְנִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהוּא עוֹלָה וְיִוָּרֵד.

לפניהם מֵהַיֵּכָל הַזֶּה עוֹמְדִים תוֹךְ דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה אוֹתָם עֲשָׂרָה גְדוֹלִים מְמַנִּים (כְּמוֹ) רַבֵּי עֲקִיבָא וְחִבְרִיּוֹ. וְכָלֵם עוֹלִים בְּעֲלִיָּה תוֹךְ אֶסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֵמַעְלָה וּמְאִירִים בְּזִיו כְּבוֹד עֲלִיוֹן. עֲלִיהֶם כְּתוּב (ישעיה ע"ד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.

בהיכל הַחֲמִישִׁי קִיָּמִים כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁשָּׁבוּ מִחֲטָאֵיהֶם וְהִתְנַחְמוּ בָהֶם וְנִשְׁמַתָּם יִצְאָה בְּטַהֲרָה, (וְכָל אוֹתָם בְּעֲלֵי תְשׁוּבָה) וְכָל אֵלוֹ שֶׁקִּדְּשׁוּ שָׁם רְבוּנָם וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מוֹת. וּבִשְׁעַר הַהֵיכָל הַזֶּה (פְּתַח) עוֹמֵד מְנַשֶּׂה מֶלֶךְ יְהוּדָה שֶׁקִּבְּלוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְחָתַר לוֹ חֲתִירָה לְקַבְּלוֹ.

ולפניהם מֵהַיֵּכָל זֶה עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי תְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, שֶׁנִּשְׁמַתָּם יִצְאָה בְּשַׁעַר שֶׁהִתְמַרְמְרוּ עַל מַעֲשֵׂיהֶם. וְאֵלוֹ מְתַעַדְנִים

בְּעֶדְוֹן עֲלִיּוֹן בְּכָל יוֹם וְיוֹם. וְשֵׁלֶשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם אֹר נִכְנָס בְּאוֹתוֹ הַיְכָל שְׂמַתְעַדְנִים בּו כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ, וְכָל אֶחָד נִכְוָה מֵאוֹר שֶׁל הַחֶפֶה שֶׁל חִבְרוֹ, בֵּין לַמָּטָה בֵּין לַמַּעְלָה. הַהֵיכָל הַזֶּה עוֹמֵד עַל אוֹתָם הַיְכָלוֹת תַּחְתּוֹנִים, וְאֶפְלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יִכּוּלִים לְהִכָּנֵס לְתוֹךְ (ההוא) הַהֵיכָל הַזֶּה וְלַעֲמֵד בּו. וְזוֹהֵי דְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל הַכָּל (בו), פָּרֻט לְדְרָגַת הַחֲסִידִים שֶׁהִיא דְרָגָה עֲלִיוֹנָה עַל הַכָּל.

הַיְכָל שְׁשִׁי. הַיְכָל זֶה הוּא הַיְכָל הַחֲסִידִים. הַיְכָל זֶה הוּא עֲלִיּוֹן עַל הַכָּל. וְזֶהוּ הַיְכָל שְׁעוֹמֵד עַל הַכָּל. הַיְכָל הַיְמִינִי אֵין מִי שְׁיַעֲמֵד בּו, אֲלֵא אוֹתָם חֲסִידִים קְדוּשִׁים וְכָל אוֹתָם שְׂאוֹהֲבִים אֶת רַבּוֹנָם בְּאַהֲבָה רַבָּה. וְלִפְתַּח הַהֵיכָל הַזֶּה עוֹמְדִים כָּל אֱלוֹ שְׁמֵיחֲדִים יַחַד שֶׁל רַבּוֹנָם בְּכָל יוֹם. וְאֵלֶּה נִכְנָסִים בְּהֵיכָל הַזֶּה וְעֲתִידִים לַעֲלוֹת בְּרָאוּשׁוֹנָה.

וּמַעַל הַפְּתַח הַזֶּה אֲבָרָהֶם, יְמִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְתַּח אַחַר עוֹמֵד יִצְחָק שְׁנַעֲקֵד עַל גְּבֵי הַמַּזְבֵּחַ וְהָיָה קָרְבַּן שְׁלָם לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִפְתַּח אַחַר לְבַפְנֵים עוֹמֵד יַעֲקֹב הַשְּׁלָם, וְשָׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים סְבִיבוֹ, וְשָׁכִינָה עַל רִאשִׁיהֶם.

וּבְשֵׁי שְׂרָאָל בְּצָרָה, מִתְעוֹרְרִים שְׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת וּמַעוֹרְרִים אֶת הַשְּׁכִינָה לְהִגָּן עֲלֵיהֶם. וְאִזּוֹ הִיא עוֹלָה וּמִתְעַטְרַת לַמַּעְלָה וּמִגְנָה עַל יִשְׂרָאֵל. וְכִמוֹ שֵׁשׁ הַיְכָלוֹת לַמָּטָה בְּגַן עֵדֵן, כִּף גַּם לַמַּעְלָה יֵשׁ הַיְכָלוֹת מִתְקַנְנִים שֶׁהֵם סוּד הָאֱמוּנָה. וְכָל [אוֹתָם] הַהֵיכָלוֹת הִלְלוּ מִתְקַשְּׂרִים וּמִתְעַטְרִים בְּהֵיכָל אֶחָד שֶׁהוּא:

הַיְכָל הַשְּׁבִיעִי. וְהֵיכָל זֶה גְּנוּז וְנִסְתָּר מִכָּל שְׂאֵר הַהֵיכָלוֹת. בְּאֲמַצְע הַהֵיכָל הַזֶּה עוֹמֵד עַמּוּד אֶחָד שֶׁהוּא בְּגוֹנִים רַבִּים: יֶרֶק, לָבָן, אָדָם, שָׁחַר. וְכִשְׁנַשְׁמוֹת עוֹלוֹת, הֵן עוֹלוֹת לְתוֹךְ הַהֵיכָל הַזֶּה. מִי שְׂרָאוּי לְגוֹן הַזֶּה עוֹלָה בּו, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְשֵׁשֶׁת הַהֵיכָלוֹת הִלְלוּ הֵם לְמַדּוֹר כְּפִי שְׂאֲמַרְנוּ, וְהַשְּׁבִיעִי אֵינוֹ לְמַדּוֹר. וְשֵׁשׁ הַכָּל בְּסוּד שֶׁל שֵׁשׁ. וְעַל זֶה כְּתוּב בְּרָא שֵׁת. שֵׁשׁ דְּרָגוֹת לַמַּעְלָה וְשֵׁשׁ דְּרָגוֹת לַמָּטָה, וְהַכָּל סוּד אֶחָד

בֵּא רָאָה, בְּרָא שֵׁת. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שְׁנֵי בְּתִים הָיוּ, בֵּית רִאשׁוֹן וּבֵית שְׁנִי. זֶה עֲלִיּוֹן וְזֶה תַּחְתּוֹן. שְׁנֵי הַהִי"ן הֵם. זֶה עֲלִיּוֹן וְזֶה תַּחְתּוֹן, וְכֵלָם אֶחָד. ב' הַעֲלִיּוֹן פּוֹתַח שְׁעָרִים לְכָל צַד. שְׁכַף הוּא – שְׁכוּלָל זֶה בְּזֶה. רִאשִׁית. אִזּוֹ הוּא רִאשִׁית לְהִכָּנֵס בְּחֻשְׁבוֹן הַבְּנִין.

רבי יצחק אמר רבי אלעזר, בראשית זה כללות הדמות (של הדמות) שכל הדמיות כלולות בו. זהו סוד הכתוב (יחזקאל א) הוא מראה דמות כבוד ה'. מראה שנראים בו ששה אחרים. וזהו בראשית בראשית שית.

בא ראה, כשנכנסים במראה הזה ששה גונים, היא מתקינה עצמה לגלותם ולפעל בהם אמנות העולם. ואם תאמר שהאמנות הזו של העולם היא מדרגה זו – כתוב בראשית. שבח של הששה הוא שעושים אמנות בזה.

אמר הבעל שם טוב זכרוננו לברכה: אמירת הזהר מסגל לנשמה

אמר הבעל שם טוב זכרוננו לברכה: בג' דברים הכלל הפך ממה שאמרו אחד המרבה ואחד כו' ובלבד שיכוון, אלא אחד המכוון כו' ובלבד שירבה, אמירת הזהר מסגל לנשמה. (ספר נתיב רשי, בשם מורי, הלא הוא הרב הצדיק רבי הלל מפאריטש)

בשם אדמור הזקן (בעל התניא) נשמתו בגני מרומים: ספר הזהר הלשון מסגל לנשמה אף על פי דלא ידע מאי קאמר

שמעתי ממנהר"ם הלוי יפה שאמר בשם אדמור הזקן (בעל התניא) נשמתו בגני מרומים סגלה למחשבות זרות בעת התפלה הוא ג' דרכים וכו', וכן ספר הזהר הלשון מסגל לנשמה אף על פי דלא ידע מאי קאמר, ולכן כיון שג' דברים אלו אינם צריכים כונה, לכן מועילים לטהר המחשבה ממחשבות זרות. (ספר מגדל עז, מאמרי דברי אלקים חיים מאדמורי חכ"ד, עמוד תכ"ו)

שמענו בפרוש מפי אדמור הזקן (בעל התניא) בליאזני: מועיל קריאת דברי הזהר הקדוש אף דלא ידע מאי קאמר

וכמו ששמענו בפרוש מפי אדמור הזקן (בעל התניא) בליאזני, שיש בחינת טמטום המח וכו', ולזה מועיל קריאת דברי הזהר הקדוש אף דלא ידע מאי קאמר. (חנה אריאל, להרי"א מהומיל, שמות עמוד סד)

בדבקות נפש האדם בצרופי אותיות אף שאינו יודע ומבין הענין בעין השכל רק שהוזהר ומדבר בהם, הרי הם מעלים את הנפש

כל צרופי אותיות התורה יש בהם יתרון ומעלה יתרה זו, שבדבקות נפש האדם בצרופי אותיות אף שאינו יודע ומבין הענין בעין השכל רק שהוזהר ומדבר בהם (לאפוקי הרהור דלאו כדבור דמי) הרי הם מעלים את הנפש למקום שלא יתה הנפש מגעת שם מצד שרשה, כי שרש אותיות התורה היא גבוה למעלה משרש הנפש. (תורה אור לבעל התניא, פרשת בשלח דבור המתחיל אשירה לה')

רבי יוסי פתח, (שם ב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים (נראו בארץ) - זהו סוד של שש דרגות [עליה והיא שביעית. ואלו הם שש דרגות: דרגת אברהם, דרגת יצחק ודרגת יעקב, וכי"ן ובע"ז ויוס"ף. כלן נראות בארץ, שכתוב נראו בארץ. בארץ - זוהי קריה קדושה של ארץ ישראל]. נראו בארץ - משום שאותן דמיות להגלות בדרגה הזו. עת הזמיר הגיע - שהרי אז משבח וחוזר, כמו שנאמר (תהלים ל) למען יזמרו כבוד ולא ידם. ולכן נקרא מזמור, כמו ששנינו שכתוב מזמור לדוד, ששרתה עליו שכינה בראש. וזהו עת הזמיר הגיע. רבי חייא אמר, שהרי אז הגיע זמן לשבח.

רבי אבא אמר, עולם העליון נסתר וכל דבריו נסתרים, משום שעומד בסוד עליון יום של כל הימים [היום של כל הרומים]. וכשברא והוציא, הוציא את הששה האלו. ובגלל שהוא נסתר, שכל דבריו נסתרים, אמר בראשית, ברא ששה ימים עליונים. ולא אמר מי ברא אותם, משום שהוא עולם עליון נסתר.

ואחר כך גלה ואמר [להם] המעשה התחתון, ואמר מי ברא אותו, משום שהוא עולם שעומד בהתגלות. ואמר, ברא אלהים את השמים ואת הארץ, ולא כתוב ברא נסתר [בדרך נסתר] ברא את השמים, משום שהוא עולם בהתגלות. ואמר ברא אלהים, אלהים ודאי שם בהתגלות. הראשון בנסתר שהוא עליון. התחתון בהתגלות. להיות תמיד מעשה הקדוש ברוך הוא נסתר ונגלה. וסוד של השם הקדוש כך הוא נסתר ונגלה. את השמים - לרבות שמים תחתונים למטה. ואת הארץ - להכליל ארץ שלמטה ולרבות כל מעשיה כמו שלמעלה.

והארץ היתה תהו ובהו, כמו שאמרנו. והארץ - זו ארץ העליונה שאין לה אור משל עצמה. היתה - בהתחלה כבר היתה פראוי, ועכשו תהו ובהו וחשך. היתה דוקא. אחר כך הקטינה את עצמה והקטינה את אורה. תהו ובהו וחשך ורוח - ארבעה יסודות העולם שנתקנו בה.

דָּבָר אַחַר וְאֵת הָאָרֶץ – כְּפִי שְׁאֲמַרְנּוּ, לְרַבּוֹת אָרֶץ שְׁלֵמֶטָה שֶׁהִיא נִעְשְׂתָה בְּכַמָּה מְדוּרִים [אֲוֵרוֹת] הַכֹּל כְּמוֹ שְׁלֵמֶעֱלָה. וְזֶהוּ וְהָאָרֶץ הִיִּתָּה תִּהְיֶה וְכִהְיֶה וְחִשְׁבֵּה וְרוּחַ. אֵלּוּ אוֹתָם מְדוּרֵי הָאָרֶץ: אָרֶץ, אֲדָמָה, גִּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, אֲרָקָא, תַּבַּל. וְגָדוֹל שְׁבַכְלָם תַּבַּל, שְׁכַתוֹב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצִדִּיק.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַהִי צִיָּה? אָמַר לוֹ, זֶהוּ מְקוֹם הַגִּיָּהֲנָם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר צִיָּה וְצִלְמוֹת. וְסוּד זֶה כְּתוּב [שְׁכַתוֹב] (בְּמִלָּת) וְחִשְׁבֵּה עַל פְּנֵי תִּהְיוּם. זֶה סוּד מְקוֹם הַגִּיָּהֲנָם. זֶהוּ צִיָּה, הַמְּקוֹם שֶׁל מְלֶאֶךָ הַמְּנוּת, כְּפִי שְׁאֲמַרְנּוּ, שֶׁהוּא מַחְשִׁיךְ אֶת פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת. וְזֶהוּ מְקוֹם שֶׁל חִשְׁבֵּה עַל־יוֹן. **תַּחֲוִי** זֶה נְשִׂיָּה שֶׁלֹּא נִרְאָה בָּהּ מִרְאָה כָּלֵל עַד שֶׁנִּשְׁכַּח מֵהַכֹּל, וְעַל זֶה נִקְרָאת נְשִׂיָּה. וְכִהְיֶה זֶה אֲרָקָא, מְקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, זֶה גִּיא. וְרוּחַ אֱלֹהִים מִרְחַפֶּת – זֶה כְּנֶגֶד תַּבַּל שֶׁנִּזְוֶן מִרוּחַ אֱלֹהִים, וְהַכֹּל הוּא כְּאֶחָד.

כְּמוֹ זֶה יֵשׁ לְאָרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁבַעַה מְדוּרִים הֵם לְמַעְלָה דְרָגָה עַל דְרָגָה, וּבְכָל הַמְּדוּרִים מְלֶאכִים עֲלִיּוֹנִים אֵלֶּה עַל אֵלֶּה. כִּף גַּם לְמֶטָה. וְהַכֹּל אַחֲזוּ זֶה בְּזֶה לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד. שְׁבַעַה מְדוּרִים הֵם לְמַעְלָה, וְהֵרִי אָרֶץ הָעֲלִיּוֹנָה אוֹחֲזוֹת אוֹתָם וְכֹלָם עוֹמְדִים בָּהּ, וּבְכֹלָם נִמְצְאת תְּשַׁבַּחַת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. דְרָגוֹת נִפְרָדוֹת זֶה מִזֶּה, וּמְקוֹמוֹת נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

מְדוּרָה רֵאשׁוֹן לְמֶטָה הוּא מְקוֹם בֵּית חֲשׁוּבָה שֶׁלֹּא מֵאִיר, וְהוּא מְתַקֵּן לְמְדוּרֵי רוּחוֹת וְסַעֲרוֹת חֲזָקוֹת שֶׁלֹּא נִרְאִים. וְאֵין בּוֹ אוֹר וְלֹא חִשְׁבֵּה וְלֹא דְמוּת כָּלֵל. וְשֵׁם לֹא יוֹדְעִים בּוֹ יְדִיעָה כָּלֵל, שְׂאֵין בּוֹ צוּרָה תוֹךְ כָּלֵל הַכֹּסֵא [הַרְשָׁם].

וְעַל אוֹתוֹ מְקוֹם מְמַנָּה מְלֶאֶךָ אֶחָד וְשְׁמוֹ טַהֲרִיא"ל. וְעִמּוֹ שְׁבַעִים מְמַנִּים מְעוֹפְפִים. וְנִמְחִים מִזִּיקֵי הַשְּׁלֵהָבוֹת [שְׁעֲלִיָּהֶם] וְלֹא עוֹמְדִים וְלֹא נִרְאִים וְלֹא נִמְצְאִים. וְכִשְׁבָּא הַבְּקָר, כָּלָם מִתְחַדְּשִׁים וְלֹא עוֹמְדִים. כְּשֶׁמִּגִּיעִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם, אוֹבְדִים וְלֹא נִמְצְאִים, וְנִכְנָסִים בְּנֶקֶב אֶחָד שֶׁל הַתְּהוֹם וְלֹא נִרְאִים. כְּשֶׁנִּחְשְׁבֵּה הַלִּילָה, נִמְחִים מֵאוֹתָן שֶׁלֵּהָבוֹת עַד שֶׁמִּגִּיעַ הַבְּקָר.

מְדוּרָה הַשְּׁנִי הוּא מְקוֹם שְׁמֵאִיר יוֹתֵר וְהוּא חֲשׁוּבָה, אֲבָל לֹא חֲשׁוּבָה כְּמוֹ אוֹתוֹ רֵאשׁוֹן. וְהוּא מְתַקֵּן לְמְדוּרִים שֶׁל מְלֶאכִים עֲלִיּוֹנִים שְׁמֵמַנִּים עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם וְלַהֲסִיטָם [לְהַסְטוֹתָם] בְּאוֹתָהּ דְרָךְ רַעָה

שֶׁהֵם הוֹלְכִים. וְאוֹתוֹ מְקוֹם נִרְאָה יוֹתֵר מִן הַרְאֻשׁוֹן. וְלִמְלֶאכִים הִלְלוּ
יֵשׁ קָרֵב [קָרְבָה] עִם בְּנֵי אָדָם וְנִזְוֹנִים [וְנִהְיִים] מִרִיחַ וּבִשְׁם שְׁלֹמֹה
לְעֵלוֹת בְּתוֹעֵלֶת וְלִהְיִיר יוֹתֵר.

וְעֲלִיָּהֶם מְמַנֶּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ קְדוּמִיא"ל. וְאֵלֶּה פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה
וְשׁוֹכְכִים וְהוֹלְכִים לָהֶם, וְלֹא נִרְאִים עַד שִׁישְׂרָאֵל לְמִטָּה
פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה, וְאָז עוֹמְדִים בְּמִקּוֹמָם וְנִרְאִים מְאִירִים
יוֹתֵר. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מְקַדְּשִׁים קְדָשָׁה. וְכִשְׁשִׂרָאֵל עוֹסְקִים
בְּתוֹרָה, כָּלֵם טְסִים וּמְעִידִים [הֵם] עֲדוֹת לְמַעְלָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מֵרַחֵם עֲלֵיהֶם.

מְדוּר שְׁלִישִׁי הוּא מְקוֹם שֶׁל לְהָבוֹת וְתִמְרוֹת עֶשֶׂן, וְשֶׁם הַשְּׁפָעָה שֶׁל
נִהַר דִּינוּר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, שֶׁהוּא בֵּית הַמּוֹקֵד לְנִפְשׁוֹת
הַרְשָׁעִים, שֶׁמִּשָּׁם יוֹרְדֵת אֵשׁ עַל רָאשֵׁי הַרְשָׁעִים, וְשֶׁם מְלֶאכִי חִבְלָה
שֶׁטוֹרְדִים אוֹתָם.

וְשֶׁם נִמְצְאָת לְשׁוֹן הָרֶעַע עַל יִשְׂרָאֵל לְפַעְמִים וְלִהְסִטוֹת אוֹתָם, פָּרֵט
לְזִמְן שְׁלוֹקְחִים רְפוּאָה לְדַחּוֹת אוֹתוֹ. וּמִמֶּנֶּה אֶחָד עֲלֵיהֶם מִצַּד
הַשְּׂמָאל, כָּלֵם מִצַּד הַחֲשָׁךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְחֲשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְסָמָא"ל
הַרְשָׁע נִמְצָא שָׁם.

מְדוּר רְבִיעִי הוּא מְקוֹם שְׂמֵאִיר, וְשֶׁם הוּא אוֹר לְמְלֶאכִים עֲלִיוֹנִים
שֶׁבְּצַד יָמִין, וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה וּמְסִימִים, וְלֹא הוֹלְכִים לְעֵבוֹר
כְּאֵלוֹ רֵאשׁוֹנִים שֶׁפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה וְנִשְׂרָפִים וְעוֹבְרִים בְּאֵשׁ דּוֹלְקֵת,
וְשָׁבִים וּמִתְחַדְּשִׁים כְּמִקְדָּם. וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּמִקּוֹמָם וְלֹא מִתְבַּטְּלִים.
וְאֵלֶּה מְלֶאכִי רַחֲמִים שֶׁלֹּא מִשְׁתַּנִּים לְעוֹלָמִים.

וְעֲלִיָּהֶם כְּתוּב (תהלים קד) עֲשֵׂה מְלֶאכִיו רִוְחוֹת וְגו'. וְאֵלֶּה עוֹשִׂים
שְׁלִיחוֹתָם בְּעוֹלָם וְלֹא נִרְאִים לְבְנֵי אָדָם, פָּרֵט לְמִרְאָה אוֹ
בְּצַד אַחֵר בְּשֶׁכַל רַב. וּמְלֶאךְ אֶחָד מְמַנֶּה עֲלֵיהֶם, שֶׁשְּׁמוֹ פְדָא"ל. וְבוֹ
פּוֹתְחִים מִפְתַּחְוֹת הַרְחֲמִים לְאוֹתָם שֶׁשָּׁבִים לְרַבּוֹנָם, וּפּוֹתְחִים שְׁעָרִים
לְהַעֲבִיר תְּפִלוֹתֵיהֶם וּבִקְשׁוֹתֵיהֶם.

מְדוּר חֲמִישִׁי הוּא מְדוּר שְׂמֵאִיר בְּאוֹר יוֹתֵר מִכָּל הַקּוֹדְמִים, וְיֵשׁ בוֹ
מְלֶאכִים, מֵהֵם אֵשׁ וּמֵהֵם מַיִם. לְפַעְמִים הֵם נִמְצְאִים בְּרַחֲמִים,
וְלְפַעְמִים נִמְצְאִים בְּדִין. אֵלֶּה בְּצַד זֶה וְאֵלֶּה בְּצַד זֶה. לְפַעְמִים אֵלֶּה
מְאִירִים וְאֵלֶּה חֲשׁוּכִים, וְאֵלֶּה מְמַנִּים לְזִמְרָה לְרַבּוֹנָם. אֵלֶּה בְּחִצּוֹת
הַלְיָלָה, וְאֵלֶּה כְּשֶׁעוֹלָה הָאוֹר. וּמִמֶּנֶּה אֶחָד עֲלֵיהֶם שֶׁשְּׁמוֹ קְדִישִׁיא"ל.

בְּשִׁנְחָלֶק הַלֵּילָה בַּחֲצוֹת וּמִתְעוֹרֵר רוּחַ צָפוֹן וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בָּא לְהִשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן, אֲזוּ רוּחַ צָפוֹן
מְקִיֶּשֶׁה וּמַגִּיעָה לְאוֹתָם הַמִּמְנִים בַּחֲצוֹת הַלֵּילָה לְזַמֵּר, וְכֻלָּם
מְזַמְרִים וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה. וְכִשְׁמַגִּיעַ הַבִּקְרָה וּמִתְחַבֵּרֶת קְדוּרוֹת הַבִּקְרָה
בָּאוֹר, אֲזוּ כָּל הָאֲחֵרִים אוֹמְרִים שִׁירָה, וְכֻלָּם כּוֹכְבֵי הַרְקִיעַ וְכֻלָּם שְׂאֵר
הַמְּלֵאכִים [שְׁלֵמָטָה] מְסִיעִים לָהֶם, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (אִיּוֹב ל"ח) בְּרֵן יַחַד
כְּכִי בִקְרָה וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. עַד שִׁישְׂרָאֵל נוֹשְׂאִים שִׁירָה
וְתִשְׁבַּחוֹת אַחֲרֵיהֶם.

מְדוֹר שְׂשִׁי הוּא מְדוֹר עֲלִיּוֹן קְרוֹב לְמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, וּבֵינָם אֲנִיּוֹת
וּנְהָרוֹת וּנְחָלִים שְׁנַחֲלָקִים מִן הַיָּם וְכַמָּה דְגָיִם הֵם שְׁמֹרֵחַ שִׁים
לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. וּמַעֲלִיָּהֶם שְׂרִים מְמַנִּים, וּמִמְנָה אֶחָד עֲלֵיהֶם
וְשֵׁמוֹ אוּרִיא"ל, וְהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל אֵלֶּה הַתַּחְתּוֹנִים.

וּבְלָם נוֹסְעִים בְּשַׁעוֹת וּרְגָעִים כְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה.
כְּשֶׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד [דְרוֹם] מְזַרְחָה, הַמְּמַנָּה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם
לְאוֹתוֹ צַד הוּא מִיכָא"ל שְׁבָא מִימִין. וְכִשְׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד צָפוֹן,
הַמְּמַנָּה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶן לְאוֹתוֹ צַד הוּשׁ גְּבִרִיאֵל שְׁבָא מִצַּד הַשְּׂמָאל.
וְכִשְׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד [מְזַרְחָה] דְרוֹם, הָרִי שָׁם הוּא הַמְּמַנָּה שְׁעוֹמֵד
עֲלֵיהֶם לְאוֹתוֹ צַד רְפָא"ל [נ"א אוּרִיא"ל] שְׁמוֹ, וְהוּא לְיָמִין.
וְכִשְׁנוֹסְעוֹת אֲנִיּוֹת לְצַד מְעָרְב, הַמְּמַנָּה שְׁעוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְאוֹתוֹ הַצַּד
הוּא אוּרִיא"ל [נ"א רְפָא"ל] וְהוּא לְאַחֲרוֹנָה.

מְדוֹר שְׂבִיעִי הוּא מְדוֹר עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, וְשֵׁם לֹא נִמְצָא, רַק נִשְׁמָוֹת
הַצְדִּיקִים שְׁשָׁם מִתְעַדְנִים בְּאוֹתוֹ זֶהָר עֲלִיּוֹן, וּמִתְעַדְנִים
בְּעֵדוֹנִים וְתַפְנוּקִים עֲלִיּוֹנִים. וְשֵׁם לֹא נִמְצָא, רַק אוֹתָם זְכָאִים, וּגְנִזֵּי
שְׁלוֹם וּבְרָכָה וּנְדָבָה. הַכֹּל הוּא כְּגוֹן עֲלִיּוֹן, וְהָרִי אֲמָרוֹ הַחֲבָרִים.

אֲזוּ הוּא בְּאֶרֶץ שְׁלֵמָטָה בְּשַׁבְּעָה מְדוֹרִים, וְכֻלָּם כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה.
וּבְכֻלָּם יֵשׁ מִיָּנִים כְּמֵרָאָה בְּנֵי אָדָם, וְכֻלָּם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים
לְקְדוּשׁ-בְרוּךְ-הוּא, וְאִין מִי שִׁיּוֹדַע אֶת כְּבוֹדוֹ כְּאוֹתָם שֶׁהֵם בְּמְדוֹר
הָעֲלִיּוֹן. וְאֵלֶּה רוּאִים אֶת כְּבוֹדוֹ כְּרָאוּי לְעַבְדוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְהַכִּיר
אֶת כְּבוֹדוֹ.

וְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא תָבֵל, לֹא עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ, אֲלָא רַק בְּשִׁבְלֵי
הַצְדִּיקִים שֶׁהֵם גּוֹפִים קְדוּשִׁים כְּמוֹ שְׁלֵמָעֵלָה לֹא עוֹמֵד אוֹתוֹ
מְדוֹר שְׂבִיעִי אֲלָא לְנִשְׁמוֹת הַצְדִּיקִים. כֵּךְ גַּם הַמְדוֹר הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה

למטה לא עומד אלא לגופיהם של הצדיקים, להיות הכל אחד זה כמו זה.

בא ראה, אמר רבי שמעון, שבעה מדורים הם שאמרנו, ובתוכם יש שבעה היכלות מאותם סודות האמונה כנגד שבעה רקיעים עליונים. ובכל היכל והיכל יש רוחות עליונות.

היכל ראשון, כאן יש רוח שהתמנה על נשמות הגרים שהתגירו ושמו רחמיאל, והוא נושא אותם ונהנים מזיו הכבוד שלמעלה.

היכל שני, יש רוח אחד ששמו אהינאל, וזה עומד על כל אותם נשמות התינוקות שלא זכו בעולם הזה לעסק בתורה, והוא עומד עליהם ומלמד אותם.

בהיכל השלישי יש רוח אחד בשם אדרהינאל, והוא עומד על נשמות אותם שחזרו בתשובה ולא חזרו. כגון שחשבו, ובטרם חזרו בהם מתו. אלה טורדים אותם בגיהנם, ואחר כך מעלים אותם לרוח הממנה הזה ונושא אותם. וחומדים להנות מזיו כבוד רבונם ולא נהנים. ואלה נקראים בני בשר, ועליהם כתוב (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'.

היכל רביעי, כאן עומד רוח אחד ושמו גדרהינאל [נ"א גדהא"ל]. זה עומד על כל אותן נשמות של הרוגי שאר העמים [עובדי עכו"ם] להעלותם לתוף לבוש מלכות של המלך, ונרשמים שם עד היום שינקם אותם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים קי) ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה.

היכל חמישי, כאן עומד רוח אחד שנקרא אדיריאל, וזה עומד על כל הנשמות הללו.

[נ"א של חסידים שאחזו בתשובה] שעמדו באותו הצד, ואלה הם מעל כלם שבמדור הזה העליון על הכל, ומיכאל [שמו] ממנה גדול [עליהם] על כלם עומד [שעומדים] בו. וכמה אלפים ורכבות כלם עומדים תחתיו באותו הצד. ושם מתעדנות אותן נשמות החסידים באותו אור עליון ששופע מהעולם הבא.

בא ראה, אמר רבי שמעון, מיהו שיודע לסדר תפלת רבוננו כמו משה? בשעה שהצטרף לו לסדר תפלתו באריכות - סדר. ובשעה שהצטרף לו לקצר - גם כן.

אמר רבי שמעון, הרי מצאנו בספרי הקדמונים סדור של סודי הסודות בקשר אחד. לפעמים שצריך לסדר תפלתו כראוי ולקשר קשרים לבשם את רבוננו כראוי, ולדעת ליחד יחוד שלם לקרע רקיעים ולפתח שערים ופתחים שלא יהיה מי שימחה בידו. **אשריהם** הצדיקים שיודעים לפתות את רבונם ולבטל גזרות ולהשרות שכינה בעולם ולהוריד ברכות, ולהסיר את בעלי הדין שלא ישלטו בעולם. קם רבי שמעון ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' וגו'. מי יגלה עפר מעיניו אברהם החסיד, ימין הקדוש ברוך הוא, שגלה לה סוד הסודות והתחלת תפלות בעולם, והתגלו לה היכלות המלך העליון.

שבעה היכלות קדושים הם, והם עומדים בשערים בקיום. ובכל אחד ואחד נכנסת תפלת היחוד [של רבוננו] של מי שיודע לבשם לרבוננו וליחד יחוד בשלמות, שיודע להפגס בכל ההיכלות ולקשר קשרים אלו באלו, רוח ברוח, רוח תחתונה ברוח עליונה. כתוב (ישעיה כו) ה' בצר פקדוה צקון לחש מוסרף למו.

היכל הראשון. כתוב (שמות כד) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר. סוד הסודות רוח שנקראת ספיר. כספיר של אבן טובה נוצצת לשני צדדים. אור אחד עולה ויורד. ואותו אור לבן נוצץ לכל צד למעלה ולמטה ולא רבעת צדי העולם. אורו תלוי נסתר וגלוי.

מהאור הזה נפרדים ארבעה אורות לארבעה צדדים, וכלם מאירים אור אחד כמנורת הנוצץ ונוצץ אורות למראה עיני בני אדם. ואותם אורות הנוצצים עולים ויורדים, הולכים ושבים מתוך אותה אש של אור הנוצץ, וכלם אור אחד. כך גם אלה. וכל המאורות נוצצים כמו מראה של נחשת מלטשת באדם, כמו שנאמר (יחזקאל א) ונוצצים כעין נחשת קלל. זהו לימין.

ולשמאל יש רוח שנקרא לבנה, וזה נכלל ברוח הראשון ונכנס זה בזה. אורו אדם ולבן כאחד, משום שיוצא מאותם מאורות ראשונים. כשבאים המאורות של זה, מגיעים באורות

הראשונים ונכללים בו והם אחד. ונראים המאורות הראשונים לבדם, ולא מתגלים האחרים הללו ולא נודעו שנכנסו לתוכם ונסתתרו בו, כמו שנאמר (בראשית מא) ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו'. וזהו רוח ברוח שהם אחד. מאורות במאורות שהם אחד. וכאן הם שני שערים [רקיעים] תחתונים מאותם רקיעים שנקראים שמי השמים [רקיע].

מישני הרוחות המנצצים הללו נבראו אותם האופנים שהם קדושים, שדמותם כדמות החיות, כמו שכתוב (יחזקאל א) מראה האופנים ומעשיהם וגו'. וזהו שכתוב ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות. מי היא? זו רוח קדושה, מקום שיצאו ממנו והיא מאירה להם, שכתוב ונגה לאש ומן האש יוצא ברק.

בשנבטל רוח ברוח, יוצא מהם אור של חיה אחת רמוז [מטל] על ארבעה אופנים. והרי דמותו כאריה שולט על אלף ושלוש מאות רבוא של אופנים אחרים. כנפי הנשר הזה התמנה על כל אותם אופנים. בארבעה גלגלים נוסעים כל אחד ואחד מאותם ארבעה. בכל גלגל וגלגל שלשה עמודים. והם שנים עשר עמודים בארבעה גלגלים. רוח זו שולטת על הכל. מכאן יצאו. ורוח זו עומדת לכלם, והרי ממנה נזונים.

ארבעה [האופנים] הללו, ארבע פנים לכל אחד ואחד. וכל אותם פנים מסתכלים לארבעה צדדים של אותה החיה שעומדת עליהם. כשנוסעים הארבעה הללו תחת אותה החיה, נכנסים זה בזה ומשלבים זה בזה, כמו שנאמר (שמות כו ולא) מקבילת הללאת אשה אל אחתה, להתפלל אחת באחת ולהכניס זו בזו. כשנוסעים אותם גלגלים, נשמע קול נעימות בכל אותם צבאות שלמטה למיניהם.

תחת היכל זה נפרדים צבאות החוצה לכמה צדדים של רקיעים שלמטה, עד שמגיעים לכוכב של שבתאי. כלם מסתכלים להיכל זה. משם נזונים. כל אלה שבהיכל זה כלם מסתכלים לאותה רוח, שכתוב (יחזקאל א) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן. וזהו היכל שנקרא לבנת הספיר.

רוח זו הכוללת רוח אחרת שניה עולה ויורדת, אורה שלא שוכן [עוזב] לעולמים כאור השמש בתוך המים. אין מי שעומד

עליה, פָּרַט לְרִצּוֹן שֶׁל אִישׁ צַדִּיק בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה שֶׁנִּכְנַסְתָּ בְּאוֹתוֹ הַיְכָל וְעוֹלָה לְקֶשֶׁר קְשָׁרִים בְּשִׁלְמוֹת בְּתַחֲלָה שֶׁל הַרוּחַ [הָאוֹר] הַזֶּה כְּרֹאוּי. אֲזִי הָאוֹר מִתְעַטֵּף בָּהּ וְשִׁמַּח בָּהּ, וְעוֹלָה עִמָּה לְהִתְקַשֵּׁר בְּקֶשֶׁר שֶׁל הַהֵיכָל הַשְּׁנַי, לְהִתְכַלֵּל רוּחַ שְׁכָלוֹל בְּרוּחַ אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה שְׁעָלָיו.

וְרוּחַ זֶה שְׁכוּלָלֶת, כּוֹלָלֶת בָּהּ אוֹתָהּ חַיָּה וְכָל אוֹתָם אוֹפְנִים וְגִלְגָּלִים, וְנֶאֱחָזִים בּוֹ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱחָזִים אֵשׁ בְּמִים וּמִים בְּאֵשׁ, דְּרוּם בְּצָפוֹן, צָפוֹן בְּדָרוּם, מְזֻרַח בְּמַעְרָב, וּמַעְרָב בְּמְזֻרַח. כִּךְ נֶאֱחָזִים כָּלֵם זֶה בְּזֶה וְנִקְשָׁרִים זֶה בְּזֶה. אוֹתָהּ רוּחַ עוֹלָה לְהִתְקַשֵּׁר, וְאוֹתָהּ חַיָּה מְסַתְּכֶלֶת לְמַעְלָה אֶל הַהֵיכָל הַשְּׁנַי, וּמְסַתְּכִים זֶה בְּזֶה.

בְּאֲמִצֵּעַ הַהֵיכָל הַזֶּה נְעוּץ עֲמוּד אֶחָד שְׁעוֹלָה עַד אֲמִצֵּעַ הַהֵיכָל הָאֲחֵר, וְהוּא נְקוּב וְנְעוּץ [נ"א נְתִיב נְעוּץ] מְלִמְטָה לְמַעְלָה לְהִדְבֵּק רוּחַ בְּרוּחַ, וְכֵן עַד לְמַעְלָה מְכֻלָּם לְהִיּוֹת כָּלֵם רוּחַ אַחַת, שֶׁנֶּאֱמַר (קְהֵלֶת א) וְרוּחַ אֶחָד לְכָל.

הַיְכָל שְׁנַי. כְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וּכְעֵצָם הַשָּׁמַיִם לְטָהָר. כִּי הוּא אוֹתוֹ רוּחַ שֶׁנִּקְרָא זֶהָר, וְעוֹמֵד בְּלִבָּן תְּמִיד שֶׁלֹּא יִתְעַרְבוּ גִּנְיּוֹ בְּאֲחֵר, וְהוּא עֵצָם שֶׁלֹּא מִשְׁתַּנֶּה לְעוֹלָמִים. זֶה אֵינּוּ בְּהִתְגַּלּוֹת כִּךְ לְהִתְנוּצֵץ כְּמוֹ הָאֲחֵר. זֶה קָשָׁה לְהִתְגַּלּוֹת. כְּמוֹ סֵתֵר הָעֵינַי שֶׁכְּשֶׁמִּתְגַּלְגֶּלֶת, זוֹהֶרֶת וְנוֹצֵצֶת בְּגִלְגוּל. וְגַם זֶה כִּךְ. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁאוֹתוֹ רוּחַ רֵאשׁוֹן עוֹלָה, מְגַלְגֵּל בְּגִלְגָּל וּמְגַלְגֵּל אוֹתוֹ, וְנִקְשָׁר יַחַד אֶתוֹ בְּקֶשֶׁר שֶׁל לִבָּן הָעֵינַי תּוֹךְ גִּוֶּן אַחֵר שֶׁהוּא דְקִיק מְמַנּוֹ שְׁשׁוּרָה עָלָיו.

רוּחַ זֶה מִתְגַּלְגֶּלֶת מִתּוֹךְ רוּחַ שְׁלִמְטָה. הָאוֹר שְׁלִמְטָה סוֹבֵב לְגִלְגָּל [וְגִלְגָּל] הָאוֹר הַזֶּה וּמְאִיר. וְלֹא יָכוֹל לְהֵאִיר עַד שְׁאוּחַז בּוֹ הַתְּחַתּוֹן וְנִקְשָׁר עִמּוֹ וְאֲזִי מְאִיר, וְאוּחַז בְּאוֹר שְׁלִמְטָה [שֶׁהִיא מְאִיר] שֶׁהוּא כָלוֹל וְלֹא מִשְׁתַּנֶּה בְּכָלֵל, אֲלֹא מִתְגַּלְגֵּל בְּגִלְגוּל בְּגִלְגוּל שְׁלוֹ. וּכְשֶׁאוֹר זֶה מִתְגַּלְגֵּל, נוֹטֵל אוֹר אַחֵר לְצַד שְׁמָאל וּמִתְגַּלְגֵּל עִמּוֹ וּמְסַתּוֹבֵב עִמּוֹ. וְזֶה סוּד הַכְּתוּב (שִׁיר ז) חֲמוּקֵי יִרְכִיף כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אֲמֵן. אֲשֶׁרֵי מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְגִלּוֹת [לְגִלְגָּל] מְאֹרוֹת. רוּחַ אַחֲרַת נְכָלֶת עִמּוֹ וּמְסַתּוֹבֵב [וּמְאִיר] וּמְאִיר סְבִיבוֹ בְּגִוֶּן תְּכֵלֶת וְלִבָּן. אוֹתוֹ לִבָּן נִקְשָׁר בְּלִבָּן הַזֶּה, וְאוֹתוֹ תְּכֵלֶת נִקְשָׁר בְּאֵדָם שֶׁל הָאוֹר הַתְּחַתּוֹן שֶׁלְצַד שְׁמָאל, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה וְנִהְיִים אֶחָד, וְנִקְרָאִים עֵצָם הַשָּׁמַיִם. וְכָל מֵה שְׁלִמְטָה וְאוֹתוֹ הַיְכָל שְׁלִמְטָה, הַכָּל נְכָלֵל כִּי אֵין. וְהִיּוֹת שֶׁהַכָּל נְכָלֵל כִּי אֵין, נִקְרָא עֵצָם הַשָּׁמַיִם.

מבַּלְלֵי שאורות הָלְלוּ נִבְרְאוּ אוֹתָם שְׂרָפִים שֶׁל שֵׁשׁ כְּנָפִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיהו ו) שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד. כֹּלָם בְּשֵׁשׁ, מִשּׁוּם שְׁכֹלָם מֵעֵצִים הַשָּׁמַיִם. אֵלֶּה הֵם שְׂשׂוּרָפִים אֵת אֵלֶּה שְׁלֵא חוֹשְׁשִׁים עַל כְּבוֹד רַבּוֹנָם. וְסוּד שְׁהַמְשַׁתְמַשׁ בְּכֹתֵר חוֹלֵף. מִי שְׁקוֹרָא וְשׁוֹנֶה שְׁשֵׁה סְדְרֵי מִשְׁנֶה, זֶהוּ מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְסֹדֵר וְלִקְשׁוֹר קְשׁוֹר שֶׁל יַחּוּד שֶׁל רַבּוֹנוֹ כְּרְאוּי. אֵלֶּה אוֹתָם שְׁמֻקְדָּשִׁים הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבּוֹנָם בְּכֹל יוֹם תְּמִיד.

בְּשִׁמְתֵי גִלְגָּלִים הָאוֹרוֹת, יוֹצֵא מֵהֶם אוֹר שֶׁל חֵיָה אַחַת, שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת וּמְטַלֶּת עַל אַרְבַּע חַיּוֹת הַשְּׁלִיטוֹת עַל הָרֵאשׁוֹנוֹת שְׁכוּלְלוֹת אוֹתָם בְּתוֹכָם. וּבְאֵלֶּה כְּשֶׁנוֹסְעִים, כּוֹפִים הַשְּׂרָפִים תַּחְתּוֹנִים נְחָשִׁים שִׁיּוֹצְאִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ נְחָשׁ שְׂרָף שְׁגוֹרָם מוֹת לְכֹל הָעוֹלָם.

אֵלֶּה הַחַיּוֹת פְּנֵי נֶשֶׁר, מְסַתְּפְלוֹת אֶל אוֹתָהּ חֵיָה הַנֶּשֶׁר עֲלִיוֹן שֶׁעֲלִיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ל) דְרָךְ הַנֶּשֶׁר בְּשָׁמַיִם. רוּחַ זוֹ שׁוֹלֵטָת עַל הַכֹּל. אוֹתוֹ הַחֵיָה שְׂרוּמְזָת [נ"א שְׁמַטְלָת] עַל כֹּלָם, מְסַתְּפֶלֶת לְמַעְלָה, וְכֹלָם אֵלֶיהָ [נ"א אֶצְלָה].

בְּשִׁבְרֵם נוֹסְעִים, מְזַדְעָזְעִים כְּמָה צְבָאוֹת. מֵהֶם מְאִירִים, מֵהֶם מְשַׁתְּבְּרִים [נ"א מְסַתְּכְרִים מְלַפְנִיהֶם] מְקִיּוּמָם [מִימֵיהֶם] וְשׂוֹרָפִים אוֹתָם בְּאֵשׁ, וּבָאִים וּמִתְחַדְּשִׁים כְּמֻקְדָּם. כֹּלָם נִכְנָסִים תַּחַת אוֹתָהּ חֵיָה, וּמְסַתְּתָרִים תַּחַת כְּנָפֶיהָ לְהַכְלִילָם לְמַעְלָה.

אוֹתָן אַרְבַּע חַיּוֹת עוֹלוֹת כְּשֶׁרוּחַ זוֹהֶרֶת לְתוֹךְ אוֹתָהּ הַחֵיָה. אַרְבַּעַה גִּלְגָּלִים לְכֹל אַחַת וְאַחַת. גִּלְגָּל אֶחָד מְסַתְּפֵל לְצַד מְזָרַח, וְשִׁלְשָׁה עֲמוּדִים נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וּמְסַתְּפֵלִים לְאִמְצָע. וְגִלְגָּל אֶחָד מְסַתְּפֵל לְצַד מְעָרֵב, וְשִׁלְשָׁה עֲמוּדִים נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וּמְסַתְּפֵלִים לְאִמְצָע. וְגִלְגָּל אֶחָד מְסַתְּפֵל לְצַד דְרוֹם, וְשִׁלְשָׁה עֲמוּדִים נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וּמְסַתְּפֵלִים לְאִמְצָע. וְגִלְגָּל אֶחָד מְסַתְּפֵל לְצַד צְפוֹן וְשִׁלְשָׁה עֲמוּדִים נוֹשְׂאִים אוֹתוֹ וּמְסַתְּפֵלִים לְאִמְצָע. וְכֹל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הָעֲמוּדִים נוֹשְׂאִים מִתּוֹךְ הָאִמְצָע, וְאוֹתוֹ הָאִמְצָע סְגוּר וּפְתוּחַ. וְכֹל גִּלְגָּל וְגִלְגָּל כְּשֶׁנוֹסֵעַ, קוֹל נִשְׁמָע בְּכֹל הָרְקִיעִים.

אֵלֶּה הָאַרְבַּע חַיּוֹת [שְׁלֵמְעָלָה] כֹּלָם מִתְּלַבְּשׁוֹת [מִשְׁתַּלְּבוֹת] זוֹ בְּזוֹ, וְנִכְנָסִים אוֹתָם אוֹפְנִים שְׁלֵמְטָה לְתוֹךְ הַחַיּוֹת הָלְלוּ שְׁלֵמְעָלָה כְּלוּלִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה. רוּחַ זוֹ שֶׁנִּכְלָלָה בְּאוֹתָן רוּחוֹת, לוֹהֶטָת וְעוֹלָה

וְהָאֵחָז לְמַעַלָּה וְעוֹמֶדֶת לְהִתְאַחַד וְלִהְיֶתקֶשֶׁר בְּרִצּוֹן הָאִישׁ הַצְּדִיק
בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה שְׂמֵתפִּלֵּל. שְׂכַשְׂעוּלָה וְנִכְנָסֶת בְּאוֹתוֹ הֵיכַל, לֹקַח הַכֹּל,
וְכֻלָּם נוֹטְלִים יַחַד עִמָּה וְנִכְלְלוּ זֶה בְּזֶה עַד שְׁנִכְלְלִים בְּאוֹתָהּ רוּחַ.

וְאוֹתָהּ רוּחַ נוֹטְלֵת בְּרִצּוֹן שֶׁל קָשֶׁר הַיְחוּד שֶׁל הַתִּפְלָה שְׂמֵיחֶדֶת
הַכֹּל, עַד שְׂכַלָּם מְגִיעִים לְהֵיכַל הַשְּׁלִישִׁי כְּלוּלִים זֶה בְּזֶה,
כְּמוֹ הָרֵאשׁוֹנִים אִשׁ בְּמִים, וּמִים בְּאֵשׁ, רוּחַ בְּעָפָר, וְעָפָר בְּרוּחַ. מְזֻרַח
בְּמַעְרָב, מְעָרֵב בְּמִזְרַח, צָפוֹן בְּדָרוֹם, וְדָרוֹם בְּצָפוֹן. וְכֵן כָּל הַלָּלוּ
מִתְקַשְּׂרִים זֶה בְּזֶה, וְנִאֶחָזִים זֶה בְּזֶה וּמְשַׁלְּבִים זֶה בְּזֶה. וְכֵן כְּמָה
צְבָאוֹת וּמַחְנֹת שְׁנֵאֶחָזוּ [נ"א שְׂיִרְדוּ] לְמִטָּה וְהִתְעַרְבוּ בְּאוֹתָם
תַּחְתּוֹנִים עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְכוֹכַב צֶדֶק, וְשָׁם כְּמָה מְמַנִּים עַל הָעוֹלָם.

וּבְשֵׁרֹחַ זֶה שְׁנִכְלָל מְכֻלָּם וְכֻלָּם כְּלוּלִים בּוֹ, עוֹלָה וְנִאֶחָז וְנִכְנָס
לְתוֹךְ הַהֵיכַל הַשְּׁלִישִׁי עַד שְׁנֵאֶחָז בְּרוּחַ שֶׁל שָׁם בְּתוֹךְ
אוֹתוֹ הָעֵמוּד שְׂעוּמָד בְּאֶמְצַע, וְאִז הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת עַד כָּאֵן כְּרֵאוּי.
וְכֻלָּם רוּחַ אֶחָד כְּלוּל מִהַכֹּל וְשִׁלְמוֹ מִהַכֹּל, כְּמוֹ שְׁנֵאֶמַר וְרוּחַ אֶחָד
לְהִנָּה (לכל). כָּאֵן הַכְּרִיעָה לְהַדְבִּק בְּרַבּוֹנוֹ.

הֵיכַל שְׁלִישִׁי. הֵיכַל זֶה הוּא הֵיכַל שֶׁל אוֹתוֹ רוּחַ שְׁנִקְרָא נְגִה. רוּחַ
זֶה הוּא טְהוֹר, בְּרוּר מְכֻלָּם. אֵינן בּוֹ גּוֹן שְׁנִרְאָה בּוֹ, לֹא לְבָן
וְלֹא יָרֵק וְלֹא שָׁחַר וְלֹא אָדָם, וְלִכֵּן נִקְרָא טְהוֹר. טְהוֹרָה בְּרוּרָה מְכֻלָּ
הַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ. וְאֵף עַל גַּב שֶׁהוּא טְהוֹר מִהַכֹּל, לֹא נִרְאָה עַד
שֶׁהַתַּחְתּוֹנִים הַלָּלוּ מִתְגַּלְגְּלִים וְאוֹחֲזִים [נ"א וְכוּרִים] בּוֹ וְנִכְנָסִים
בְּתוֹכּוֹ [בוֹ]. כִּיּוֹן שְׁנִכְנָסִים בְּתוֹכוֹ, אִז מִרְאָה אֶת אוֹרוֹ, וְלֹא גּוֹן
אֶחָד מְכֻלָּם.

כְּשֵׁנְשָׁלָם רוּחַ זֶה מְכֻלָּ הַתַּחְתּוֹנִים, יוֹצֵא מִמֶּנּוּ אוֹר שְׂכֻלּוֹל בְּשִׁלְשָׁה
מְאוֹרוֹת. אוֹתָם שְׁנֵי מְאוֹרוֹת עוֹלָם וַיּוֹרְדִים וְנוֹצְצִים.
בְּאוֹתוֹ נִצְנוֹץ נִרְאִים עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם אוֹרוֹת מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, וְכֻלָּם אוֹר
אֶחָד. וְנִכְנָסִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר הָאֶחָד.

וְאוֹתוֹ הָאוֹר כּוֹלֵל אוֹתָם, וְלֹא מְאִיר פְּרֵט לְזִמְן שֶׁהָאוֹרוֹת הַלָּלוּ
שְׂלֵמָטָה עוֹלָם. וְאוֹתוֹ רִצּוֹן שֶׁל הַתִּפְלָה נוֹשָׂא אֶת כָּלָם. אִז
אוֹתוֹ אוֹר יוֹצֵא מִתּוֹךְ אוֹתָהּ רוּחַ. מְאִיר אוֹתוֹ הָאוֹר וּמוֹצִיא שְׁנֵי
הָאוֹרוֹת הַנוֹצְצִים הַלָּלוּ, וְנִרְאִים כְּחֻשְׁבוֹן עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת
הַתּוֹרָה. אַחַר כֵּן חוֹזְרִים וְנִכְלְלִים בְּאוֹתוֹ הָאוֹר.

כָּל אותם האורות תחתונים [באותם אורות], כלם כלולים באורות הללו [תחתונים], וכלם באור הזה. האור הזה כלול בתוך אותו הרוח, ואותו הרוח עומד בהיכל השלישי הזה, ולא עומד להתישב אלא בתוך ההיכל הרביעי שהשתוקקותו לעלות לתוכו.

המאורות הללו שיצאו מתוך אותה הרוח, כשנוצצים מתחברים כל המאורות הנוצצים. בשעה שיוצאים מתוך אותו אור אחד ודוחקים ודוחים להתנוצץ. יוצאת מהם חיה אחת קדושה גדולה, דמותה כמראה של כל אלו שאר החיות. דמות אריה ודמות נשר כלולים כאחד, ונעשו בה דמות אחת מהם.

תחת החיה הזאת יש ארבעה אופנים עליונים כמראה תרשיש מרקם בכלילות כל הגונים. ושם מאות אלה רבוא [גדולים] כלם בתוכם. וארבעה האופנים הללו כלם בשמונה כנפים, וכלם יוצאים מתוך אור אותה החיה ששולטת עליהם. בשעה שנוצץ אותו האור, מוציאה צבאות צבאות הללו.

וארבעה אלה שתחתיה עומדים בארבעת צדדי העולם בארבע פנים כל אחד ואחד. שתי פנים מסתכלות לאותה החיה, ושתי פנים מכסות בכנפיהם מאותם אורות שנוצצים שלא יכולים להסתכל.

בכל פעם שנוסעים אלה בארבעה גלגלים [ד"א ושנים עשר] [ושנים] עמודים כראשונים נעשה מאותה הזעה שלהם כמה צבאות ומחנות שכלם משבחים ומזמרים שלא שוקטים לעולמים. ולא אלה אין להם שעור.

ארבעה פתחים יש להיכל הזה לארבעת צדדי העולם. עשרה ממנים בכל פתח ופתח. ובזמן שכלם שבתוך ההיכלות שלמטה, ואותם היכלות עולים ברצון של תפלה זכה, כלם פותחים פתחים עד שנכללים כלם אלה באלה, ומשלבבים אלה באלה, ונכנסים כל הממנים לתוך ממנים, מחנות בתוך מחנות, אופנים בחיות וחיות באופנים. באופנים הללו מאורות במאורות, רוח ברוח, עד שנכנסים ברוח זו.

בהיכל הזה יש מקום אחד כמראה זהב שנוצץ, ושם גנוזים כמה צבאות ומחנות שלא עולים ולא מתעטרים למעלה, אלא רק בשעה שכל אלה קושרים קשרים, ויהיכל נוסע להתעטר. כלם

יוצאים מלאים בדין, ונקראם מחזיקי מגנים. שלוחים בעולם מתוך בעלי הדין שבהיכל הרביעי. במקום זה תלויים בארבעה צדדים שש מאות אלף רבוא מגנים של זהב לכל צד וצד. וכן למטה מהם חומות מקיפות, והם ששים.

וכף המגנים הללו נלחמים קרבות בקרבות ורמחים, פרט לכל אותם שלוחי הדין של העולם, עד שמגיעים דרגות בדרגות לכוכב מאדים. ואז ההיכל עולה ומתעטר באותה רוח בכל אותם צבאות, ונשארו אותו מקום במקומו. ואותו מקום נקרא תא הרצים. אותם השלוחים רצים להשלים דינים ופרעניות בכל צדדי העולם.

בשעורה תפלה, נושאת כל המאורות הללו והמחנות, וקושרת קשרים ונכללים כלם כאחד, עד שנקשר רוח ברוח והם אחד. ונכנסים לתוך אותו עמוד להכליל ברוח של ההיכל הרביעי. אשרי חלקו של מי שיודע סוד רבונו ומרים דגלו במקום שצריך.

ובא וראה, הכל צריך זה לזה וזה לזה להשלים זה עם זה ולהאיר זה בזה, עד שעולה הכל למקום שצריך שלמות. מלמטה בהתחלה, ואחר כך מלמעלה, ואז השלמות היא בכל הצדדים ונשלם הכל כראוי. מי שיודע הסודות הללו ועושה שלמות, זהו שמתדבק ברבונו ומבטל כל הגזרות הקשות, והוא מעטר את רבונו ומושך ברכות על העולם. וזהו אדם שנקרא צדיק עמוד העולם, ותפלתו לא חוזרת ריקם, וחלקו בעולם הבא, והוא בחשבון בני האמונה.

בא וראה, כל ההיכלות הללו וכל החיות הללו וכל הצבאות הללו וכל האורות הללו וכל הרוחות הללו צריכים זה לזה, כדי להשתלם מלמטה ולהשתלם אחר כך מלמעלה. ההיכלות הללו הם מתדבקים זה בזה.

וכתם כמו הגונים שלמעלה [של העין] דבוקים זה עם זה. כל מה שבתוכם הם כאותו מראה שנראה בסתר כשמתגלגלת העין ונראה אותו זהר נוצץ. ואותו מה שלא נראה באותו גלגול, הוא אותה רוח ששולטת על הכל. ולכן עומד זה בזה דרגות על דרגות עד שמתעטר הכל כראוי.

ובא וראה, אלמלא כל אותם גונים של העין שנראים, כשנסתמת העין ומתגלגלת בגלגל, לא נראים אותם הגונים שזוהרים, ואלמלא אותם גונים לא נדבק אותו הנסתר ששולט עליהם. נמצא

שהכל תלוי זה בזה ונקשר זה בזה כשנכלל הכל כאחד בהיכל השלישי. ורצון התפלה עולה להתעטר בהיכל הרביעי. ואז הכל אחד ורצון אחד וקשר אחד. כאן השתחוואה להתרצות לרבנו.

הלשון של הזהר מסגל לשכינתא ולנשמתא לקרא בו יותר מכל עסק התורה

יעסק בספר הזהר אף על גב דלא ידע ולא מבין מאי קאמר, מכל מקום הלשון של הזהר מסגל לשכינתא ולנשמתא לקרא בו יותר מכל עסק התורה.

(תקון ליל הושענא רבה)

בשם הקדוש רבי אהרן מציטאמיר: שזהר הקדוש צריך לאמרו בלא באור, כי התבות והדבור של זהר הקדוש עצמן מקשרין את האדם לאין סוף יתברך

בענין למוד זהר הקדוש, אמר בשם הקדוש רבי אהרן מציטאמיר, שזהר הקדוש צריך לאמרו בלא באור, כי התבות והדבור של זהר הקדוש עצמן מקשרין את האדם לאין סוף יתברך, רק מי שרוצה ללמד עם באור יעין מקדם בהבאור, והזהר יאמר כסדר בלי באור.

(רבי ישראל דוב מוילעדניק, שארית ישראל שער ההתקשרות שער הא' דרוש ה' מאמר ב')

לשון הזהר מסגל לזכר הנשמה

מקבל בדינו שגם מי שלא יודע כלום, לשון הזהר מסגל לזכר הנשמה.

(מורנו הרב צבי אלימלך בהגהותיו לספר סור מרע, דפוס מונקטש אות ט')

עקר למוד בפנימיות התורה יהיה שתשיג הארה וחיית אלקית בנפשך בעת למודך ובכל היום, ולא שתהיה מקבל או חוקר וכו'. ולפעמים האדם

עקר למוד בפנימיות התורה יהיה שתשיג הארה וחיית אלקית בנפשך בעת למודך ובכל היום, ולא שתהיה מקבל או חוקר וכו'. ולפעמים האדם הוא בקטנות השכל, לא יפטר את עצמו מכלום כי זה מינות וכו' ואז עקמת שפתיו הוה מעשה ומלכא שכיב על אבנים ואותיות כמו שהן.

(היכל הברכה דברים דף רח:)

מי שלא ראה אור הזהר מתוקים מדבש, לא ראה מאורות מימיו ולא טעם טעם התורה - ועוד שהוא מטהר הנפש ומזככה - אפלו אמירה בעלמא מן השפתים סגלה ותקון הנפש מאד - ובפרט ספר התקונים שהם תקוני הנפש ממש מכל פגם וסיג וחולאת

על כן בני ואחי תרגילו עצמכם ללמד בדברי הזהר והתקונים בשקידה, ומי שלא ראה אור הזהר מתוקים מדבש, לא ראה מאורות מימיו ולא טעם טעם התורה, ועוד שהוא מטהר הנפש ומזככה, אפלו אמירה בעלמא מן השפתים סגלה ותקון הנפש מאד, ובפרט ספר התקונים שהם תקוני הנפש ממש מכל פגם וסיג וחולאת.

(הקדמת ספר עצי עדן מקאמאנא וזכרנו לברכה)

סדר הלימוד ליום טו תשרי [יום 15 בשנה]

היבדל הרביעי. היכל זה הוא משנה מכלם. ארבעה היכלות לזה, זה לפנים מזה, וכלם היכל אחד. כאן הוא רוח שנקרא זכות. במקום זה מתהפך הזכות של כל העולם. רוח זו נושאת הכל. ממנה יוצאים שבעים אורות כלם נוצצים. וכלם בעגול שלא מתפשטים כמו האחרים הללו. מתדבקים זה בזה ומאירים זה בזה, אחוזים זה בזה. כל זכיות העולם עומדות לפני המאורות הללו. מכלם יוצאים שני מאורות שקולים כאחד שעומדים לפניהם תמיד.

בנגד אלה שבעים ממנים גדולים שבחוץ שסוכבים את כל ארבעת ההיכלות הללו. שבעים אורות אלו ושני אורות שעומדים לפניהם, כלם פנימיים לפנים ולפנים, וזה סוד הכתוב (שיר ז) בטנג ערמת חטים סוגה בשושנים.

לפני האורות הללו נכנסים כל הזכיות ועל כל מעשי העולם להדון. שני האורות הללו מעידים עדות, משום [שהם] שיש שבע עיני ה' שמשוטטים בכל הארץ, [פן כל] וכל מה שנעשה בעולם נרשם באותו מעשה ממש ואותה זכות ממש ועומדים בקיומם. ושני האורות הללו רואים בהם ומסתכלים ומעידים לפני שבעים אורות האלה. אלה שבעים גוזרי גזרות ודינים דינים, הן לטוב הן לרע. וכאן הוא מקום הזכות.

רוח זו בה נרשמו שלש אותיות שהם יה"ו. שכשהאותיות הללו נדבקות במקום הזה בהדבקות של זכר ונקבה, אז נרשמים בו ולא מסתלקים משם. אחר כך יוצא אור אחד שמאיר לארבעה צדדים. האור הזה מוציא שלשה אחרים שהם שלשה בתי דין שדינים דינים אחרים בדברי העולם - בעשר, בעני, במחלות, בשלמות בכל אותם שאר דברים שהעולם נדון בהם. היכל אחד לאותם שבעים ראשונים לפנים. שלשה לאותם שלשה האחרים.

עולה הרוח הזו וכוללת כל אלו שלמטה, ומוציאה חיה קדושה אחת מתלהטת, ויש לה עינים כמו עיני אדם להשגיח באלה אלהים ורבות רבבות צבאות בעלי הדין. כלם לוקחים פתקים ופותחים וסוגרים בעולם ומשלימים דין.

תחת החיה הזו ארבעה שרפים לוחטים, כלם ככפתור ופרח ושביבי אש. עולים שבעים ושנים גלגלים לכל אחד מלהטים באש. כשנוסעים, נעשה נהר אחד של אש. אלף אלפים משמשים לאותה האש, ומשם יוצאים כמה צבאות. כשהגלגלים נוסעים, כמה הם רבוא רבבות שיעמדו מהם בתוך אותה האש. תחת ההיכל השני יוצאים צבאות שמזמרים ובאים להתקרב כאן וכלם נשרפים.

כף אותם ממני העולם שהתמנו לשלט, מפאן יוצא דינם לשלט מתוך אותה הרוח שנרשמה בשלש אותיות. ומפאן מעבירים קיומם מהעולם ונדונים באש הזו ששופעת ויוצאת. הכל נמסר בהיכל הזה. משום שנרשמו בשלש אותיות כאן, הרוח הזו נכללת בהם. אותה החיה מוציאה צבאות ומחנות שאין להם חשבון.

כף דיני העולם יוצאים מההיכל הזה, הן טוב והן לרע, פרט לשלשה – בנים, חיים ומזונות, שלא נתנה רשות במקום הזה. שהרי באותו נהר עליון שכל האורות שופעים ממנו הדבר עומד. באמצע ההיכל הזה הוא מקום מתקן כנגד הרוח שלמעלה בתוך הרוח הזו, וזו עולה בהם.

שנים עשר פתחים הם להיכל הזה. בכל פתח ופתח כל אותם שרים וממנים שמכריזים להודיע למטה כל אותם הדינים העתידים לרדת למטה, כמו שנאמר (דניאל ד) קורא בחיל וכן אומר קצצו האילן. ומתוך הכרוזים הללו לוקחים דבר כל בעלי הכנפים, עד שמודיעים הדבר לרקיע של חמה. ומשם, כשיוצאת השמש, יוצא דבר ומשוטט בעולם עד שמגיע לאותו הנחש של הרקיע שכל כוכבי הרקיע קפואים בו, שהוא באמצע הרקיע.

ושומעים הדבר, ולוקחים אותו השרים שתחת [השמים] השמש, ואותם שממנים על אותו הנחש, ומשם זה מתפשט לעולם. ואפלו רוחות ושרים ואפלו עופות השמים מודיעים אותו בעולם. הכרוזים שבים וסותמים פתחים. לא עולה [להסתלק] רוח ברוח עד שכל הרוחות התחתונות כלם אחד יחד עם [הרוח אחרי] הרוח הזו, וכלם נכללים ונכנסים זה בזה עד שנעשה הכל אחד.

כשבן אדם נמצא בבית חליו, כאן נדון הן לחיים הן למות. החיים תלויים למעלה. אם נדון כאן לחיים – נותנים חיים מלמעלה.

ואם לא - אז לא נותנים. אשרי חלקו של מי שנדבק ברבונו ונכנס ויוצא. כאן קידה על אפים בארץ להתגבר על הדין. על ההיכל הזה נאמר (דברים לב) אל אמונה ואין עול וגו'.

היכל החמישי. היכל זה היכל הברק שזוהר, שהוא רוח שמזוהר ומאיר לאותם התחתונים. רוח זו היא כלולה ופוחתת וסוגרת, מאירה ונוצצת לכל הצדדים. מנצנוץ זה מאיר אור אחד כעין הארגמן. האור הזה כולל כל [כלל] הגונים שמאירים. אור לבן ושחר, אדם וירק. נכללים אלה באלה. נרקם לבן באדם, שחר בירק. אחר כך לבן בשחר. ונעשית חיה אחת מרקמת, ונכלל בה ירק ואדם. דמותה כדמות אדם שכולל כל הדמיות.

ממנה יצאו ארבעה עמודים שהם חיות גדולות על אלה שלמטה. אחד נקרא אופן שהוא שנים. משום שכשנראה זה, מאיר אחר בתוכו. דבוק זה בזה. נכנס זה בזה. אחר כך נכנס אחר זה בזה, ונראים ארבעה ראשים לארבעה רוחות העולם, וכלם גוף אחד. ואלה הם שכתוב בהם (יחזקאל א) כאשר יהיה האופן בתוך האופן. וכל אלה קשורים זה בזה, כמראה החיות העליונות שלא נפרדות לעולמים. החיה הזו של ארבעה גונים מרקמים אחרונים אלה באלה לארבעה רוחות. מכאן שכשנוסעת החיה הזו, היא נוסעת לשני רוחות.

הרוח הזו של הברק נכללת בשתי רוחות. רוח זו של הברק מוציאה חיה אחת וכל אותם האורות. רוח אחרת מאירה ממנה, שנקראת רוח מלהטת, מאירים ממנה שני אורות שהם ארבעה. והאורות הללו מתהפכים בגונים. וכאן הוא (בראשית ג) להט החרב המתהפכת. אלו אותם מאורות שמהפכים שנינות החרב, ואלה חוקקים] ואלה עומדים על ההיכל שלמטה, משום שלהט החרב הזאת עומדת על אותם שבעים אורות של בית הדין. מכאן, כל אותם דינים שדינים דין, חרב תלויה על ראשם מלמעלה.

להט החרב הזו של אלה הם אותם אורות שלצד שמאל הוציאו חיה אחת אחרת שעומדת על ארבע שלא עומדים בקיומם, שנים מימין ושנים משמאל. כשרוח החיה הזו נכנסת באלה, נוצץ מהם שני ניצוצות לוחטים, ויוצאים מההיכל הזה החוצה ומתהפכים

תמיד. הניצוצות הללו לוחטים. לפעמים נקבות לפעמים זכרים.
לפעמים רוחות ולפעמים מלאכים קדושים.

מה הטעם? משום שכשנכללת החיה הזו בחיה הראשונה, מתוך
החזק שנכללים זה בזה יוצא ניצוץ אחד לוחט תמיד שלא דועך
לעולמים, ושט והולך אחריהם של אותם שני ניצוצות.

ועבשו הם זכרים ועושים שליחות בעולם. ועד שלא מסיימים,
מתדעכים [אז], והניצוץ הזה מכה בהם ומאיר להם,
ומתחדשים כמקדם, והם נקבות, והולכות ומשוטטות. וטרם
שמסיימות הן דועכות. וניצוץ זה מכה בהם ומאיר להם וחוזרים
כמקדם, משום שאותו ניצוץ כלול מהכל, כלול מארבעה גונים, ולכן
הם מתהפכים לכל הגונים הללו.

רוח זה נכלל ברוח אחר, כמו שאמרנו, ונראים שנים כאחד, ולא
כאחרים הראשונים שכשנכללים זה בזה לא נראים פרט
לאחד. וכאן נראים שנים, ועומדים בחביבות כלולים מכל
התחתונים. ואף על גב שהם שנים, הם אחד. כאשר מתפשט [פרט
כשהתפשטו] רוח ברוח ונראים בחביבות כלולים מכל התחתונים,
וזהו [וזה] סוד שכתוב (שיר ד) שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה
הרעים בשושנים.

ובששני רוחות מתפשטים זה בזה בחביבות, אז חוזר היכל זה
ונקרא היכל אהבה, היכל האהבה. היכל זה עומד תמיד
בקיומו, ונגנז בסוד הסודות למי שצריך להתדבק בו. וכאן כתוב (שם
ז) אתן את דדי לך. אחר כך, כאשר מאירים שני רוחות שהם אחד,
יוצאים כמה צבאות לכמה רוחות, אלפים ורכבות שאין להם שעור.
מהם נקראים דודאים, מהם גפנים, מהם רמונים, עד שמגיעים כמה
צבאות החוצה עד אותו כוכב שנקרא נגה. וכלם בחביבות שלא
נפרדים לעולמים. וכאן כתוב (שם ח) אם יתן איש את כל הון ביתו
באהבה בוז יבוזו לו. כאן [כתוב] השתחואה ופרישת ידיים להתדבק
באהבת רבונו.

היכל ששי. כאן הוא רוח שנקרא חו"ט השני, סוד הכתוב (שם ד)
כחוט השני שפתותיך. ההיכל הזה [היכל שנקרא] נקרא
היכל הרצון. כאן רוח שהוא רצון שכל הרוחות התחתונות הללו
רצים אחריה להתדבק בה בנשיקה באהבה.

רוח זה נכלל בשש, ועומד בשש. נכלל בשש שלמטה יחד עמו, ועומד בשש עליונים. ולכן רוח זה מוציא שנים עשר אורות כלולים כלם מלמטה ומלמעלה. שנים עשר האורות הללו הם שמחים לעלות למעלה ולקבל כל אלו שלמטה.

היכל זה שהוא רצון, רצון הכל, מי שקושר קשרים ומעלה אותם לכאן, זהו שמפיק רצון מה' בחביבות. בתוך ההיכל הזה נאסף משה באהבה, שנושק נשיקות אהבה. זהו ההיכל של משה. רוח זה רוח האהבה. הרוח של היחוד שממשיך אהבה לכל הצדדים. **ואותם** שנים עשר אורות עולים ולוהטים. מהנצנוץ שלהם יוצאות ארבע חיות קדושות אוהבי האהבה. אלה נקראים חיות גדולות להתחבר אותם קטנות להכלל בהם, שכתוב (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות.

אף אחוזות זו בזו לארבעה צדדים, כמו אגוז שמחבר לארבעה צדדים, ולכן נקרא היכל זה גנת אגוז, שכתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי. מה זה אל גנת אגוז? משום גנת אגוז ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר בנקבה.

אף הארבע נפרדים לשנים עשר, שלש שלש לכל צד. כל אותם תחתונים כלילים בהם. ובהם קימים רוחות עם רוחות, אורות עם אורות. כלם אלה עם אלה עד שנעשים אחד. ואז רוח זה שכלול מכלם עולה להתעטר [להתעורר] ברוח של מעלה, אותו שנקרא שמים, ומזמין אותו להתחבר עמו. כיון שנקשרו כלם שלמטה יחד עמו, אמר (סם א) ישקני מנשיקות פיהו. ואז החדוה היא להתקשר רוח ברוח ולהשתלם זה בזה, ואז היא השלמות בחבור אחד.

כיון שרוח זה מתחבר עמו ונשלמו זה בזה ומאירים זה בזה בכל השלמות כראוי ברצון זה שמתפלל בן אדם צדיק שמעלה הכל כראוי עד אותו מקום לחבר אהבה זה בזה, אז [שמים מתחבר ברוח זה באהבה בשלמות בהארה מתדבקים זה בזה, ואז] כל אותם היכלות וכל אותם רוחות שנכללו בזה, כל אחד ואחד מאותם רוחות והיכלות שהם בכלל של שמים, כל אחד ואחד נוטל אותו היכל ואותו רוח שראוי לו להתחבר עמו ולהשתלם עמו כראוי.

[משום] שהרוח הששי הזה שנקרא שמים רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה, הרוח הזה שנקרא רצון מעלה אותם אליהם

באותו יחוד, וכך מתחברים רצון להתנשק] נ"א משום שאותו רוח ששי שנקרא רצון מעלה אותם אליהם באותו יחוד, וכך מתחברים שמים, שהוא רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה רוח זה שנקרא רצון להתנשק] זה בזה, להתחבר זה בזה, להשתלם זה בזה. וזה סוד (בראשית כט) וישק יעקב לרחל וגו'.

אברהם שהוא ימין למעלה נוטל [ההיכל שאמרנו] [היכל אהבה] רוח שנקרא אהב"ה להתקשר זה בזה, להתחבר זה בזה להיות אחד, וסימן לדבר – (שם יב) הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. ויפי של האשה באותם שדים.

יצחק שהוא שמאל, נוטל אותו היכל [של בית דין שכל הדינים מתעוררים. משם הרוח שנקראת זכות להתחבר זה בזה ולהשתלם זה בזה להיות הכל אחד כראוי. שאר הנביאים נוטלו שני היכלות (שלמטה)]. שני רוחות נג"ה וזה"ר, בסוד הכתוב (שיר ז) חמוקי רכיב וגו', להתקשר אלה באלה להיות אחד.

יוסף הצדיק עמוד העולם נוטל היכל של ספיר, הרוח שנקראת לבנת הספיר, ואף על גב שכתוב (שמות כד) ותחת רגליו, בשביל כבוד המלך. וכך הוא בודאי. ואחר כך העמוד הזה נוטל יותר, שהוא סוד הסודות, במקום של ההיכל השביעי. עד כאן מתחברות דרגות ומתחברים זה בזה להשתלם זה עם זה להיות כלם אחד. הכל כראוי. ואז ה' הוא האלהים וגו'. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא מי שיודע לקשרם ולהדבק ברבונם.

כאן הכריעה [בהכרעה כאן ומוסיף הווי"ן] והשתחואה וקידה ופרישת כפים ונפילת אפים להמשיך רצון הרוח העליון, נשמת כל הנשמות, שתלוי למעלה עד אין סוף, שממנו יוצאים אורות וברכות להשלים הכל מלמעלה כראוי ולהיות הכל בשלמות מלמטה ומלמעלה, וכל הפנים מאירות בכל הצדדים כראוי. ואז מתבטלים כל גזרי הדין, וכל הרצון נעשה למעלה ולמטה. ועל זה כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. וכתוב (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

היכל שביעי. בהיכל זה אין בו דמות ממש, הכל הוא בנסתר וגו' [תוך] סוד הסודות, הפרכת שפרוסה [פרוסה], כל ההיכלות עומדים שלא יתראו שני כרובים [ד"א זה מזה עומדים]. לפנים מזה

עומדת כפורת, דמות של קדש הקדשים, ולכן היכל זה נקרא קדש הקדשים. קדש הקדשים הזה מקום מתקן לאותה נשמה עליונה, ככל של כל העולם הבא לגבי [עולם] העליונים הללו.

שְׁהָרִי כְּשִׁמְתַחֲבָרִים כָּל הָרוּחוֹת זֶה בָּזָה וְנִשְׁלָמִים זֶה בָּזָה כְּרֵאוּי, אֲזַי מִתְעוֹרָר רוּחַ עֲלִיּוֹן נִשְׁמַת הַכֹּל כִּלְפֵי מַעְלָה נִסְתָּר כָּל הַנִּסְתָּרִים, לְהִתְעוֹרָר עַל הַכֹּל וּלְהֵאִיר לָהֶם מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וּלְהַשְׁלִים אוֹתָם לְהַדְלִיק נְרוֹת.

וּבְשֵׁהֲבַל [נ"א הוא] בְּשִׁלְמוֹת בְּאוֹר שֶׁל הַכֹּל וַיּוֹרֵד אוֹר עֲלִיּוֹן, אֲזַי הַהֵיכָל הַשְּׂבִיעִי הַזֶּה הוּא הֵיכָל נִסְתָּר בְּסִתְרֵי הַכֹּל, לְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים אוֹר שְׂיֹרֵד, וּלְהַתְמַלֵּא מִשֶּׁם כְּמוֹ נִקְבָּה שְׁמִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכָר וּמִתְמַלֵּאת, וְלֹא מִתְמַלֵּאת אֲלֵא מֵהֵיכָל זֶה שְׁמִתְקַן לְקַבֵּל אוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן. וְזֶה סוּד הַהֵיכָל הַשְּׂבִיעִי, הוּא מְקוֹם שֶׁל חֲבוּר הַזּוּג לְהִתְחַבֵּר שְׂבִיעִי בְּשְׂבִיעִי, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד שְׁלֵמוֹת [אַחַת] כְּרֵאוּי.

וּמִי שְׂיֹדֵעַ לְקַשֵּׁר יַחֲוֹד זֶה – אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ, אֶהוּב לְמַעְלָה וְאֶהוּב לְמַטָּה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר וְהוּא מְבַטֵּל. הִיעֲלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהוּא מְקַטְרֵג בְּרַבּוֹנוֹ? לֹא כֵּן! אֲלֵא מִשּׁוֹם שְׁכֻשְׁהוּא קוֹשֵׁר קִשְׁרִים וַיִּוֹדַע לִיַּחַד יַחֲוֹד וְכָל הַפְּנִימִים מְאִירוֹת, וְכָל הַשְּׁלֵמוֹת נִמְצְאוּ, וְהַכֹּל מִתְבָּרַךְ כְּרֵאוּי, כָּל הַדֵּינִים מְסִתְלָקִים וּמִתְבַּטְּלִים וְלֹא נִמְצָא דִין בְּעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ לְמַטָּה, שְׁכֻתוֹ בּוֹ (מְשִׁי י) וַצְּדִיק יִסוּד עוֹלָם. זֶהוּ קִיּוּם הָעוֹלָם. בְּכָל יוֹם קוֹרָא עֲלָיו הַכְּרוּז, (יִשְׁעִיָּה מֵא) וְאַתָּה תִּגְיֵל בְּהַ' בְּקֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלֵּל.

כְּמוֹ זֶה קָרְבָּן [זֶה] עוֹלָה עֶשֶׂן, וּמִסִּתְפָּקִים [בו] כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוּי לוֹ, וְכֹהֲנִים בְּרִצּוֹן, וְלוֹיִם בְּנַעֲיִמוֹת הַשִּׁירָה. זֶה נְכַלֵּל בְּזֶה, וְנִכְנָסִים הֵיכָל בְּהֵיכָל, רוּחַ בְּרוּחַ, עַד שְׁמִתְחַבְּרִים בְּמְקוֹמָם כְּרֵאוּי לוֹ אֵיבָר בְּאֵיבָר וּמִשְׁתַּלְמִים זֶה בְּזֶה, וּמִתְיַחֲדִים זֶה בְּזֶה, עַד שֶׁהֵם אֶחָד [וְנִאֲוָרִים] וּמְאִירִים זֶה בְּזֶה.

אֲזַי הַנִּשְׁמָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַכֹּל בָּאָה מִלְמַעְלָה וּמְאִירָה לָהֶם, וְכָל הַנְּרוֹת מְאִירִים בְּשִׁלְמוֹת כְּרֵאוּי, עַד שְׁאוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן מִתְעוֹרָר, וְהַכֹּל נִכְנָס אֶל קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, וּמִתְבָּרַךְ וּמִתְמַלֵּא כְּבָאָר שֶׁל מִים נוֹבְעִים וְלֹא פוֹסְקִים, וְכֹלֵם מִתְבָּרְכִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

כָּאֵן סוד הסודות אותו שלא נודע ולא נכנס בחשבון, רצון שלא נתפס לעולמים ממתיק לפני ולפנים בתוכם. ולא נודע אותו רצון ולא נתפס לדעת [לנו]. ואז הכל רצון אחד עד אין סוף, והכל הוא בשלמות מלמטה ומלמעלה ומלפני ולפנים, עד שנעשה הכל אחד. הרצון הזה לא נכנס פנימה, אף על גב שלא נודע, עד שהכל נשלם ומאיר בהתחלה בכל הצדדים. אז ממתיק אותו רצון [לכל] ולא [שלא] נתפס לפני ולפנים בנסתר. ואז אשרי חלקו של מי שנדבק ברבנו באותה שעה, אשריו למעלה ואשריו למטה, עליו כתוב (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

בֵּא ראה, כיון שכלם נתקנו זה בזה ונקשרו זה בזה בקשר אחד, והנשמה העליונה מאירה להם מצד של מעלה, וכל האורות הם נר אחד בשלמות, אז רצון אחד של המחשבה [במחשבה] נתפס [ד"א לפני ולפנים, שאור שעולה על הכל ובפני לפנים באותו רצון נתפס במחשבה] אור שלא נתפס ולא נודע, פרט לאותו רצון שהמחשבה תופסת ולא יודעת מה תופסת, אלא שמאיר ומתמתק אותו רצון המחשבה. והכל מתמלא והכל נשלם ומאיר ומתבשם הכל כראוי. ועל זה כתוב (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו וגו'.

מִי שזוכה להדבק ברבנו כמו זה, יורש את כל העולמות. אהוב למעלה ואהוב למטה. תפלתו לא חוזרת ריקם. זה מתחטא לפני רבנו כמו בן לפני אביו ועושה לו רצון בכל מה שצריך, ואימתו שולטת על כל הבריות. הוא גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. עליו כתוב (איוב כב) ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור.

וַיֹּאמֶר אלהים יהי אור ויהי אור וגו'. אמר רבי יצחק, מכאן שעקר הקדוש ברוך הוא את הנטיעות הללו ושתל אותם, ממשמע שכתוב יהי. רבי יהודה אומר, אור שכבר היה שנינו, ממשמע שכתוב ויהי אור. לא כתוב והיה אלא ויהי. וכשהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם דורות של רשעים, גנזו לצדיקים. זהו שכתוב (תהלים צו) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. והרי נאמר ויאמר אלהים יהי אור. זהו שכתוב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח וגו'.

וַיִּרְא אלהים את האור כי טוב, מה ראה? אמר רבי חייא כפי שאמרנו, ראה במעשי הרשעים וגנזו אותו. רבי אבא אמר, וירא אלהים את האור כי טוב לגנזו אותו. וירא אלהים את האור,

נ"א וְשָׁתַל אֹתָם, שְׁכָתוּב וַיְהִי אֹר. מֵה מְשַׁמֵּיעַ אֹר? שְׁכָבֵר הָיָה אֹר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אֹר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא וַיְהִי, לֹמַר שְׁכָבֵר הָיָה, וְכָתוּב אֹר זָרַע לְצַדִּיק וְגו', וְזֶהוּ שְׁכָתוּב מִי הָעִיר מִמְזַרְח וְגו'. וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר וַיִּבְדֵּל, אָמַר רַבִּי יִצְחָק כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁרָאָה בְּמַעֲשֵׂי הָרְשָׁעִים וְגַנְזוֹ אוֹתוֹ. רַבִּי אַבָּא אָמַר רָאָה] שְׁסֵלֶק אֹרוֹ מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, וְכִי טוֹב הוּא לְגַנְזוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה מִמֶּנּוּ רְשָׁעֵי הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, שְׁלֹא יִמְצָא בּוֹ רַתְחָה. כְּתוּב כֶּאֱנָן כִּי טוֹב, וְכָתוּב שָׁם (במדבר כד) כִּי טוֹב בְּעֵינַי ה' לְבָרֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, וְסוּף הַפָּסוּק [מוֹכִיחַ] – וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁף. וְלִכְּן לֹא נִמְצְאָה בּוֹ רַתְחָה, וְאִף עַל גַּב שְׁשֵׁתָף אֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֶחָד.

בֵּא רָאָה, הָאֹר עֲלִיּוֹן לְהִיּוֹת מֵאִיר הָאֹר הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ אֹר שְׁמָחָה לְכָל בּוֹ. וְהוּא יִמִּין לְהַתְעַטֵּר חֻקֵּיקוֹתָיו [חֻקוֹקִיּוֹ] חֻקוֹקִים יַחַד אִתּוֹ, וְהָרִי נֶאֱמַר. כְּתוּב (תהלים לא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֶיךָ פְּעֻלַּת לַחֹסִים בְּךָ. מָה רַב טוֹבָךְ – זֶה אֹר רֵאשׁוֹן שְׁגַנְזוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לִירְאֶיךָ – לְצַדִּיקִים, שֶׁהֵם יֵרְאִי חֲטָא כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

השלמה מההשמטות (סימן ל"ז)

וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁנֵי אֹרוֹת הַגְּדוֹלִים הָיוּ, שְׁכָתוּב וַיְהִי אֹר, וְעֲלִיו נֶאֱמַר כִּי טוֹב. וְלִקַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאֶחָד וְגַנְזוֹ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא, שְׁכָתוּב (תהלים לא) מָה רַב טוֹבָךְ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירְאֶיךָ פְּעֻלַּת לַחֹסִים בְּךָ נִגְדַּד בְּנֵי אָדָם. מִלְּמַד שְׁאֹר הָרֵאשׁוֹן אֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוּלָה לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, שְׁכָתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה, רָאָה טוֹב מְאֹד מְזַהֵר וּבְהִיר.

וְלִקַּח מֵאוֹרוֹ הַטוֹב, וְכָלֵל שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת הַחֲכָמָה, וּנְתַנּוּ לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהִינּוּ שְׁכָתוּב (משלי ד) כִּי לִקַּח טוֹב נְתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֵל תַּעֲזֹבוּ. הָיִי אֹמֵר: אוֹצְרָה שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. וְאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם יִשְׁמְרוּ זֹאת הַמִּדָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁזֹאת הַמִּדָּה נַחֲשֶׁבֶת בְּכָלֵל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהִיא תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, יִזְכּוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא הַטוֹב הַגָּנוּז.

ומה הוא עזו של הקדוש ברוך הוא? שכתוב (חבקוק ג) ונגה כאור תהיה. עתיד הנגה שנלקח מהאור הראשון להיות כאור, אם יקיימו בני התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם. וכתוב (משלי א) שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמה, וכתוב (חבקוק ג) וקרננים מידו לו, ושם חביון עזה. ומהו חביון עזה? אלא אותו האור שנגזר והחביא, שנאמר צפנת ליראיך. וזה שנשארו לנו – פעלת לחוסים בך, אותם שחוסים בצלך בעולם הזה ושומרים תורתך ומקיימים מצוותיך, ומקדשים שמך הגדול ומיחדים בסתר ובגלוי, שנאמר נגד בני אדם.

אמר רבי רחומאי, מלמד שהיא אורה לישראל, ותורה אורה, שנאמר (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור. ואמר נר – זו מצוה, ומצוה – זו תורה שבעל פה. אור – זה תורה שבכתב. אלא מתוך שכבר נתקיים האור, קורא לו אור. משל למה הדבר דומה? לאדם צנוע בספי הבית, אף על פי שיום הוא ואור גדול בעולם, אין אדם רואה בתוך ביתו אלא אם כן הכניס בו נר. נר – תורה שבעל פה. אף על פי שהיא נר, צריכה לה תורה לפרק קשיוותיה ולבאר סודותיה, ומי הוא? יראת ה', זה האור הראשון.

שאמר רבי מאיר, מהו שכתוב ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, ולא אמר לו ויהי כן? מלמד שהאור ההוא גדול, ואין כל בריה יכולה להסתכל בו, גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבא, והיא מדת כל סחורה שבעולם, והוא כח אבן יקרה שקורין סחרת ודר. ועל מה היא מדת דר? אלא מלמד שלקח הקדוש ברוך הוא מזיוה אחת מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה נאה ומקשטת, וכלל בה כל המצוות.

בא אברהם ובקש כחו לתת לו, נתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה אותה. זכה ונטל מדתו, שנאמר (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. בא יצחק ובקש כחו, ונתנו לו ולא רצה בה. זכה ונטל מדתו, שהיה מדת הגבורה, דהינו הפחד, שכתוב (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

בא יעקב ורצה בה ולא נתנוהו לו. אמר לו, הואיל ואברהם מלמעלה ויצחק למטה, אתה תהיה באמצע ותכלל שלשתם, שכתוב תתן אמת ליעקב. ומהו האמצע? הינו שלום, והרי כתוב תתן

אַמֶּת לַיַּעֲקֹב? אַמֶּת וְשָׁלוֹם הֵם אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ט) דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת, (ישעיה לט) כִּי יִהְיֶה שְׁלוֹם וְאַמֶּת בְּיָמַי, וְהִינוּ שְׁכָתוֹב (שם נח) וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ. דְּהִינוּ נַחֲלָה גְמוּרָה שֵׁישׁ לוֹ הַחֹסֵד וְהַפְּחָד וְהָאַמֶּת וְהַשְׁלוֹם. וּלְפִיכָךְ אָמַר (תהלים קיח) אֲבָן מְאֹסוּ הַבּוֹנִים הֵיטָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

אָבָן מְאֹסוּ – אֲבָרָהּם וַיִּצְחָק, שְׁבָנוּ אֶת הָעוֹלָם, הֵיטָה עֵתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. וְלָמָּה מְאֹסוּ בָּהּ, וְהֵלֵא נֶאֱמַר (בראשית כו) עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבָרָהּם בְּקִלֵּי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצּוֹתֵי חֻקוֹתַי וְתוֹרֹתַי? מַה זֶה מִשְׁמַרְתִּי? אָמְרָה מִדַּת חֹסֵד: שְׁפֹל יָמֵי הַיּוֹת אֲבָרָהּם בְּעוֹלָם לֹא הִצְרַכְתִּי אֲנִי לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתִּי, שְׁהָרִי אֲבָרָהּם עָמַד שָׁם בְּמִקוּמִי. וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי – בְּמַדָּה זֹאת הֵיטָה מְלֹאכְתִּי, שְׁאֲנִי מְזַכֶּה אֶת הָעוֹלָם כָּלוּ, וְאֶפְלוּ נִתְחַיְבוּ אֲנִי מְזַכֶּה אוֹתָם. וְעוֹד מְשִׁיבָם וּמְבִיא בְּלִבְכֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיהֶם. כָּל זֶה עָשָׂה אֲבָרָהּם, וְכָתוּב (שם כא) וַיִּטַּע אֲשֶׁל בְּכָאָר שָׁבַע. סֵדֵר לְחֻמוֹ וּמִיָּמִיו לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְהֵיטָה מְזַכֶּה וּמְדַבֵּר עַל לֵבָם: לְמִי אַתֶּם עוֹבְדִים? עַבְדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! וְהֵיטָה דוֹרֵשׁ לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים וְשָׁבִים.

וּמִנִּין לָנוּ שְׂאֵף הַחַיִּבִים הֵיטָה מְזַכֶּה? שֶׁנֶּאֱמַר (שם יח) הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהּם, וְאֲבָרָהּם הָיוּ יִהְיֶה וְגוֹמַר. אֵלֵא אֲזַכֶּהוּ שְׁיִבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים וַיִּזְכֶּה. וְכִי אֶפְשֶׁר לוֹמַר שֶׁלֹּא יָדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יָכֻלוּ לְהַנְצִיל? אֵלֵא זָכוּתוֹ הוּא אָמַר. מִכָּאֵן אָמְרוּ, בָּא לְטָהֵר – מְסִיעֵין אוֹתוֹ. בָּא לְטַמֵּא – פּוֹתְחִים לוֹ. מַה זֶה פּוֹתְחִים לוֹ? אוֹתָם הַפְּתוּחִים תְּמִיד. מִצּוֹתֵי חֻקוֹתַי וְתוֹרֹתַי – אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חִפְצָתִי בָּהּ, אֲשֶׁמֹר מִצּוֹתֶיהָ. מַה זֶה תוֹרֹתַי? אֵלֵא אֶפְלוּ הוֹרָאוֹת וּפְלִפּוּלִים שְׁמוּרִים לְמַעַלָּה הוּא יָדַעַם וּפְלִפֵּל וּקְיָמָם.

וּמָה זֶה מְשֵׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל? הָיוּ אוֹמְרֵי, צָדֵק הָעֲלִיוֹן. וּמָהוּ הָאוֹר הַגָּדוֹל הַצָּפוֹן? וְהִינוּ סִחְרָת. וְהָאֲבָן שֶׁדָּרָה לְמַטָּה הַיְמָנָה נִקְרָאת דָּר, וּמָה הוּא? מִיָּדוּ לוֹ, הִינוּ חֲמֵשׁ אֲצָבָעוֹת שֶׁל יָד יְמִין: ע"כ מֵהַהִשְׁמָטוֹת. וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בִקְרָא יוֹם אֶחָד. וַיְהִי עָרֵב – מִצַּד הַחֲשֶׁף. וַיְהִי בִקְרָא – מִצַּד הָאוֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם מְשַׁתְּפִים כְּאֶחָד, כְּתוּב יוֹם אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מָה הַטַּעַם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם כְּתוּב וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בִקְרָא? לְדַעַת שֶׁהָרִי אֵין יוֹם בְּלִי לִילָה וְאֵין לִילָה בְּלִי יוֹם, וְלֹא צָרִיכִים לְהַפְרֵד.

אמר רבי יוסי, אותו היום שיצא אור ראשון, התפשט בכל הימים, שכתוב בכלם יום. אמר רבי אלעזר, משמע שכתוב בכלם בקר, ואין בקר אלא מצד של אור ראשון. רבי שמעון אמר, יום ראשון הולך עם כלם, וכלם בו, כדי להראות שאין בהם פרוד והכל אחד.

ויאמר אלהים יהי אור, תהיה התפשטות האור הזה למטה, ואלה הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, יש להם קיום להתקיים לצד ימין. וירא אלהים את האור כי טוב, את – לכלל את האספקלריה שלא מאירה עם אספקלריה מאירה, שנאמר [בו] כי טוב. אמר רבי אלעזר, את – לכלל [להכליל] ולרבות את כל המלאכים שבאים מצד האור הזה, וכלם מאירים כבתחלה בקיום שלם.

יהי רקיע בתוך המים. אמר רבי יהודה, בזה נפרדו מים עליונים ממים תחתונים. רקיע – התפשטות המים, והרי נאמר. ויהי מבדיל – בין מים עליונים לתחתונים.

ויעש אלהים את הרקיע – במעלה עליונה. ויהי רקיע לא כתוב, אלא ויעש, שהגדיל אותו בגדלות רבה. אמר רבי יצחק, בשני נברא גיהנם לרשעי העולם. בשני נבראה מחלקת. בשני לא נשלם בו המעשה, ולכן לא כתוב בו כי טוב, עד שבא יום שלישי ונשלם בו המעשה. משום כך כי טוב פעמים, אחד על השלמת המעשה של יום שני, ואחד לעצמו. ביום השלישי התתקן היום השני ונבדלה בו מחלקת, ובו השתלמו רחמים על רשעי הגיהנם. ביום השלישי משתככים שלהבות הגיהנם. משום כך נכלל בו שני ונשלם בו.

רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, אור זה ביום ראשון, וחשך ביום שני, ונפרדו המים ומחלקת היתה בו, למה לא נשלם ביום הראשון, שהרי ימין כולל את השמאל? אמר לו, על זה היתה מחלקת, ושלישי רצה להכניס ביניהם להכריע ולהרבות בהם שלום.

תדשא הארץ דשא – התחברות של מים עליונים בתחתונים לעשות פרות. מים עליונים [ד"א פרים ורבים] ועושים פרות,

והתחַתוּנִים קוֹרְאִים לָהֶם לְעֵלְיוֹנִים כְּנֻקְבָּה לְזָכָר, מְשׁוּם שְׁמַיִם
עֵלְיוֹנִים זְכָרִיִּים, וְתַחַתוּנִים נְקֻבִּיִּים.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל זֶה הוּא לְמַעַלָּה וְהוּא לְמַטָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
אִם כֵּן, אֱלֹהִים שְׂאֲמַרְנוּ [ד"א אָמַר] מִי הָאֱלֹהִים? [ד"א אֵלָא
אֱלֹהִים סָתָם] אֱלֹהִים חַיִּים לְמַעַלָּה. וְאִם תֹּאמַר אֱלֹהִים לְמַטָּה סָתָם,
אֵלָא לְמַטָּה הוּא תוֹלְדוֹת, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר אֵלָה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ
בְּהִבְרָאָם. וְאֲמַרְנוּ בְּה' בְּרָאָם. וְאוֹתוֹ [שְׁלִמְעֵלָה] לְמַעַלָּה אֲבִיהֶם שֶׁל
הַכֹּל הוּא, הִיא הָעֵשְׂיָה, וְעַל זֶה הָאָרֶץ עוֹשָׂה תוֹלְדוֹת, שְׁהָרִי הִיא
מִתְעַבְּרַת כְּנֻקְבָּה מִן הַזָּכָר.

רַבִּי אֲלֶעָזָר אָמַר, כָּל הַצְּבָאוֹת הָיוּ בְּאָרֶץ, וְלֹא הוּצִיָּאָה אֶת כַּחָה, וְהֵם
תוֹלְדוֹתֶיהָ, עַד יוֹם [חֲמִישִׁי] הַשָּׁשִׁי, שֶׁכָּתוּב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ
חַיָּה. וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי כָתוּב וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא? אֵלָא הוּצִיָּאָה תְּקוּנָה
כַּחוֹתֶיהָ כְּדִי לְהִתְיַשֵּׁב כְּרָאוּי, וְהַכֹּל הָיָה גְנוּז בְּהָ עַד שֶׁהִצְטָרַךְ. שְׁהָרִי
בְּהִתְחַלָּה כָּתוּב שׁוֹמֵמָה וְרִיקָה כְּתַרְגוּמוֹ, אַחַר כֵּן נִתְקַנְּהָ וְהִתְיַשְּׁבָה
וְקִבְּלָה זֶרַע וּדְשָׁאִים וְעֵשְׂבִים וְאֵילָנוֹת כְּרָאוּי, וְהוּצִיָּאָה אוֹתָם אַחַר
כֵּן. וְהִמְאֹרֹת גַּם כֵּן לֹא שְׁמָשׁוּ אוֹרוֹת שְׁלֵהֶם עַד שֶׁהִצְטָרַךְ.

יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם [מְאֹרֶת כָּתוּב חֶסֶד], לְהַכְלִיל נַחֲשׁ הָרַע
שֶׁהִטִּיל זְהֵמָה וְעָשָׂה פְּרוּד שֶׁהִשְׁמַשׁ לֹא מְשַׁמֵּשׁ עִם לְבָנָה.
מְאֹרֶת - קְלָלוֹת. וְעַל זֶה גָּרַם שֶׁהִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב אֲרוּרָה
הָאֲדָמָה. וְלִכְּנֵן מְאֹרֶת כָּתוּב אַחַד. יְהִי מְאֹרֶת - זוֹ הַלְּבָנָה. רַקִּיעַ
הַשְּׁמַיִם - זוֹ הַשָּׁמַשׁ. וְשִׁנִּיָּהֶם בְּכֻלָּל אַחַד לְהַזְדוּג לְהָאִיר הָעוֹלָמוֹת
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. מִמְּשַׁמֵּעַ שֶׁכָּתוּב עַל הָאָרֶץ וְלֹא כָתוּב בְּאָרֶץ,
שֶׁמְשַׁמֵּעַ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, חֲשָׁבוֹן שֶׁל הַכֹּל בְּלְבָנָה הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, גִּימְטְרִיָּאוֹת וְחֲשָׁבוֹן תְּקוּפוֹת וְעִבּוּרִים - הַכֹּל הוּא
בְּלְבָנָה, שְׁהָרִי לְמַעַלָּה אֵינוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלֶעָזָר, וְלֹא?! וְהָרִי
כְּמָה חֲשָׁבוֹנוֹת וְשַׁעוּרִים עוֹשִׂים הַחֲבָרִים? אָמַר לוֹ, לֹא כֵּן! אֵלָא
הַחֲשָׁבוֹן עוֹמֵד בְּלְבָנָה, וּמִשָּׁם יִכְנַס הָאָדָם לְדַעַת לְמַעַלָּה. אָמַר לוֹ,
וְהָרִי כָתוּב וְהָיוּ לְאֵתָת וּלְמוֹעֲדִים? אָמַר לוֹ, לְאֵתָת כָּתוּב חֶסֶד. אָמַר
לוֹ, הָרִי כָתוּב וְהָיוּ? אָמַר לוֹ, הָיוֹת כָּלָם שִׁיְהִיוּ בּוֹ, כְּאוֹצֵר זֶה
שֶׁמִּתְמַלֵּא מֵהַכֹּל. אֲבָל הַחֲשָׁבוֹן שֶׁל הַכֹּל הוּא בְּלְבָנָה.

בֵּא רְאָה, יֵשׁ נִקְדָּה אַחַת וּמִשָּׁם הִרְאֵשִׁית לְמִנּוֹת, שְׁהָרִי מֵה שְׁלִפְנָיִם
שֶׁל אוֹתָהּ נִקְדָּה לֹא נוֹדַע וְלֹא נִתָּן לְמִנּוֹת, וְיֵשׁ נִקְדָּה לְמַעַלָּה

נסתרת שלא התגלתה כָּלֵל וְלֹא נִודְעָה, וּמִשֵּׁם הָרֵאשִׁית לְמִנּוֹת כָּל נִסְתָּר וְעֵמֶק. כִּי גַם יֵשׁ נִקְדָּה לְמִטָּה שֶׁהִתְגַּלְתָּה, וּמִשֵּׁם הוּא רֵאשִׁית לְכָל חֲשִׁבוֹן וְלְכָל מִנְיָן, וְעַל זֶה כָּאֵן הוּא הַמְקוּם לְכָל הַתְּקוּפוֹת וְהַגִּימְטְרִיאוֹת וְהַעֲבוּרִים וְהַזְמַנִּים וְחִגִּים וְשִׁבְתוֹת. וְיִשְׂרָאֵל שֶׁדְּבָקִים בְּקִדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עוֹשִׂים חֲשִׁבוֹן לְלִבָּנָה, וְהֵם דְּבָקִים בּוֹ וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, שֶׁכְּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

יִשְׂרָצוּ הַמִּים שְׂרִץ נֶפֶשׁ חַיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֲרִי פִּרְשׁוּהָ שְׂאוֹתֵם מִיָּם רָחֲשׁוּ וְהוֹלִידוּ כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, וְהֲרִי נֹאמַר. וְעוֹף יַעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ - יַעוֹף צְרִיף לְכַתֵּב, מַה זֶה יַעוֹפֵף?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, סוּד הוּא, וְעוֹף זֶה מִיכָא"ל, שֶׁכְּתוּב (ישעיה ו) וַיַּעַף אֵלַי אֶחָד מִן הַשְּׂרָפִים. יַעוֹפֵף - [ד"א יַעוֹף צְרִיף לוֹ, אֶלָּא] זֶה גְבִרְיָא"ל, שֶׁכְּתוּב (דניאל ט) וְהָאִישׁ גְּבִרְיָאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בְּחִזּוֹן בְּתַחֲלָה מַעַף בִּיעֵף. [ד"א וְזֶהוּ יַעוֹפֵף]. עַל הָאָרֶץ - [זֶה אֵלֶיהוּ שֶׁנִּמְצָא תָּמִיד בְּאָרֶץ וְלֹא מִצַּד שֶׁל אָבָא וְאִמָּא הוּא. נִמְצָא שֶׁהוּא (טס אַת הָעוֹלָם) בְּאַרְבַּע טִיסוֹת, שֶׁכְּתוּב וְרוּחַ ה' יִשְׁאָף עַל אֲשֶׁר לֹא אָדַע. וְרוּחַ ה' - אַחַת. יִשְׁאָף - שְׂתִים. עַל אֲשֶׁר - שְׁלֹשׁ. לֹא אָדַע - אַרְבַּע. עַל פְּנֵי - זֶה מִלְּאֲךָ הַמָּוֹת] שֶׁהוּא [מַחְשֵׁיךָ הָאָרֶץ. עַל פְּנֵי - מַחְשֵׁיךָ פְּנֵי הָעוֹלָם, וְכַתוּב בּוֹ וְחֲשֵׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם] רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם - כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ עוֹלָה וּמִסְטִין וְכו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְהֲרִי מִלְּאֲךָ הַמָּוֹת בְּשָׁנֵי גְבִרָא? אֶלָּא עַל הָאָרֶץ זֶה רְפָא"ל, שֶׁהוּא מְמַנָּה עַל רְפוּאֵת הָאָרֶץ, שֶׁבְּגָלְלוּ גְרַפְאֵת הָאָרֶץ, וְקִים בֶּן אָדָם עָלֶיהָ וּמְרַפָּא לְכָל כַּחוֹ. עַל פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם - זֶה אוֹרִיא"ל. וְהַכֹּל הוּא בְּפִסּוּק.

וְלִכֵּן כְּתוּב אַחֲרָיו וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר [ד"א הֲרִי בְּאַרְנוֹ אֱלוֹ, לְוִיתָן וְכַתּוּב וְזוּגוֹ] אֵלֶּה הֵם שְׂבָעִים מְמַנִּים גְּדוֹלִים עַל שְׂבָעִים הָעַמִּים, וְלִכֵּן נִבְרָאוּ כֻלָּם לְהִיּוֹת שׁוֹלְטִים עַל הָאָרֶץ. וְאַתְּ כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת - אֵלֶּה הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם נֶפֶשׁ וְדַאי שֶׁל אוֹתָהּ חַיָּה, וְנִקְרָאִים גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ. אֲשֶׁר שְׂרָצוּ הַמִּים לְמִינֵהֶם - שֶׁהֵם מְשִׁתְּדָלִים בְּתוֹרָה. וְאַתְּ כָּל עוֹף כְּנָף לְמִינֵהוּ - אֵלֶּה הַצְּדִיקִים שֶׁבָּהֶם, וְלִכֵּן הֵם נֶפֶשׁ חַיָּה. דְּבַר אַחֵר, וְאַתְּ כָּל עוֹף כְּנָף - כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר, אֵלֶּה הֵם שְׁלוּחֵי הָעוֹלָם.

אמר רבי אבא, נפש חיה שהם [הם] ישראל, משום שהם בני הקדוש ברוך הוא [ד"א בנים לקדוש-ברוך-הוא] ונשמות הקדושות שלהם באות ממנו. נפשות שאר העמים עובדי עכו"ם מאיזה מקום הם? אמר רבי אלעזר, מאותם צדדי השמאל שמטמאים אותם יש להם נשמות, ולכן כלם טמאים ומטמאים מי שקרב עמם. **ויאמר** אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו' - כל שאר החיות האחרות כל אחת ואחת כפי מינה. ואמר רבי אלעזר, זה מסייע למה שאמרנו שנפש חיה אלו ישראל, שהם נפש חיה קדושה עליונה. בהמה ורמש וחיתו ארץ - אלו שאר העמים עובדי עבודה זרה שאינם נפש חיה, אלא [ד"א ערלה] כמו שאמרנו.

השלמה מההשמטות (סימן כה)

ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את כל עשב זרע זרע - כנגד הדרגה של בינה שנקראת אלהים. שפיון שהאם העליונה ראתה אותם שלמים, נתנה להם תפנוקים מלמעלה להתקיים בעולם.

בא ראה, לאדם הראשון נתן הקדוש ברוך הוא כל עשב זרע זרע, ולא נתן לו רשות לאכל בהמות ועופות השמים, משום שגלוי לפניו שהיה עתיד להתפתות באותו נחש שהוא (בראשית ג) ערום מכל חית השדה. אמר הקדוש ברוך הוא, ארחיק אותו ממנו, ולא יהיה לו עסק עמו ולא עם הבהמות ולא עם העופות, משום שהקדוש ברוך הוא הרים לאדם מכשול מלפניו אולי יתקיים בעולם.

אבל כשבא נח, שנקרא צדיק, מה כתוב בו? (בראשית ח) ויבן נח מזבח לה'. הרי פרשנו אותו המזבח שבו הקריב אדם הראשון. ומה הטעם ויבן? משום שרשעי העולם עשו בה פגם, בא נח והקריב אותו מזבח לבעלה. זהו שכתוב ויעל עלת במזבח, חסר. כשראה הקדוש ברוך הוא שנקרב אותו מזבח והקריב אותם בהמות טהורות, נתן לו רשות לאכל כל הבהמות, מה הטעם? משום שהוא החזיק באותו ברית עץ החיים וקרב אותו לעץ הדעת, ועשה יחוד כבראשונה, אלא שאחר כך התפתה שרצה לבדק את אותו החטא ולא לדבק בו, אפלו כך לא נצל ממנו והציב אותו כרם.

בא ראה, אדם שעמיד להתפתות באילנות, לא נתן לא אילנות והרחיק אותם ממנו, שהרי לא הזכירם, אלא שעשה את עצמו

חל, ונטע אותו כרם שנקרא בית ישראל. בתחלה נשלם בו וכסה עליו נצל [ונצל] בו. ומי היא בית ישראל? זו תבה שנקראת ארון הברית. ועכשו כשרצה לבדק מה כתוב? (בראשית ט) וישת מן היין, כמו שנאמר ותקח מפריו. אחר כך ויתגל בתוך אהלה, גלה אותה פרצה כבראשונה בתוך משכנו לפני ולפנים. ואם לא אותו מזבח שהגן עליו משום שנדבק בו בתחלה, היה נתפס מיד. ועם כל זה, כשלא עשה אותו רק לבדק, כסתה עליו התורה ולא פרסמה אותו כמו שפרסם את האדם, ואותו מזבח כפרה עליו.

בא ראה, מזבח של בית עולמים היה שלשים ושתים על שלשים ושתים אמה, והיא רמוזה בשלשים ושנים נתיבות פליאות חכמה, שהרי חכמה תחתונה נקראת. עלה אמה נכנס אמה - זהו יסוד, כנגד [צדיק] צדק שלמעלה, שהרי כמו שיש בה את כל הדרגות וכלם נראים בה, שהרי נקראת מראה.

עלה חמש וכנס אמה - זהו סובב, כנגד אותה דרגה שנדבק בה, שהיא סובבת את אותו המזבח. זהו שכתוב (שיר ב) וימינו תחבקני, שהרי מיסוד עד אותה דרגה חמש דרגות הן.

עלה שלש וכנס אמה - אלו קרנות, כנגד אותן שלש דרגות שראו לה מהם התקף העליון ושפע, ומשום כך דוד שנמשח בקרן, נמשכה מלכותו, משום שהוא באותן קרנות המזבח, תקף המזבח העליון.

בא ראה, ארבע קרנות אמה על אמה יש במזבח, משום שהיא כסא דוד, יום הרביעי לתת לה שפע מאותן שלש אמות לאותן ארבע קרנות. וכשהיו מקריבים אותה לאותו המקום שנקרא מזבח (מלכות). המזבח, היו מקריבים אותו לאותו המקום שנקרא מזבח (מלכות). וכשהיו עושים מתנות מדם העולה, היו עולים והיו הולכים באותו הסובב שהוא הדרגה שלהם וחלק אביהם, ונותנים שתי מתנות שהן ארבע כנגד אותו מקום שנקרא עולה.

וכנגד שתי מתנות של אותו בכור שנוטל שני חלקים. זהו שכתוב (בראשית כה) ויעקב איש תם ישב אהלים, רחמים ודין, ולקח אותו צדיק שני חלקים שלו. זהו שכתוב (דברי הימים-א ה) נתנה בכרתו לבני יוסף, ושני חלקים של אביו, ולקחה הכל כל

הזאת, וממלא אותו מקום שנקרא ים. זהו שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים.

זה מזבח העולה היה אצלו. תשע אמות הללו כנגד תשע דרגות שיש עד הצדיק התשיעי של הכל, טוב ודאי, והיא כבנין אוצר, רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה. זהו שכתוב (בראשית ב) ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. והמזבח העליון הזה הוא אשתו של אדם שלמעלה, ולכן נקרא מזבח העולה, כמו שנאמר (יהושע ג) ארון הברית, וזו כנסת ישראל, ונקראת מזבח. מה הטעם נקראת כך? משום שפאשר בני העולם אין מעשיהם כשרים, היא זוכחת אותם. זהו שכתוב (ויקרא כו) והפיתי אתכם אף [גם] אני, שהרי כל כלי הקרב של המלך נמסרו בידה. זהו שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה. ולכן הקדוש ברוך הוא נתן לישראל תורה שלמה לזכות בה לחיי עולם ולהנצל מדין אותו המזבח, מה שאין רשות לאיש אחר לקרב אליה.

ואם תאמר, הרי ראינו שמשה קרב אליה שבעה ימים בהתחלה – בא ראה, כתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. הפסוק הזה נאמר על כנסת ישראל, כשהיא שורה בארץ הקדושה בכל אותם שבעה ימים כלם בשלמות. זהו שכתוב (ויקרא ח) שבעת ימים ימלא את ידכם, ולכן נקראים שבעת ימי המלוואים דוקא.

ומשה שהוא לוי, מצד זה הוא קרב בתחלה למזבח הזה. זהו שכתוב שמאלו תחת לראשי. מה זה ראשי? אלא בראש, כשנדבקת מזבח הזו באותה עולה, שמאלו היא נקראת בתחלה. ועם כל זה העירו החברים, בחלוק לכן שאין בו אמרא שמש, זהו שכתוב (בראשית ל) מחשף הלכן אשר על המקלות. משום שאף על גב שהוא מצד הדין, התלבש בחסד וקרב אליה, והעיר חסד עליון בעולם.

ומה הקריב? פר בראש תמיד של שחר עולה ודאי, ואחר כך הקריב פר חטאת, לתת שלום בין אותו פר חטאת ואהרן שחטא לה כשעשה עגל, וזו כנסת ישראל, והחטאת היא כנגדה. וזה פר כהן משיח כשהוא חטא אל המזבח, מה שאין באיש אחר, אלא נקבה לחטאת, ואחר כך מקריב עולה אליה. כיון שהקריבה עולה למזבח הזה, אז מלוואים היא. מלוואים למעלה מלוואים למטה. וכל העולמות

בשמחה, שהרי הגבירה התחברה עם בעלה, ואז מקריב לאותו מזבח את איל המלאים.

ונותן מאותו דם על תנוף אֶזַן אֶהָרֶן כְּדִי שִׁתְּהִיָּה רִכָּה לְשִׁמְעַ בְּרִכּוֹת, ולא בקשי. ויקבל דברי תורה, שלא להפריד בין תורה שבעל פה מתורה שבכתב, ולהשלים כל העולמות, וכן לבניו. וצוה אותם שישבו באותו השער של אותו האהל, לשמר אותו מקום שלא יקרב ערל וטמא, וישתלמו כל שבעת הימים העליונים, ויעלו באותה דרגת החסד שהיא שביעי ממטה למעלה, שהרי הם בתחלה נדבקו באותו פתח אהל מועד, ואחר כך התעלו למעלה. ואחר כך מה כתוב? וימינו תחבקני. זהו שכתוב (ויקרא ט) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן, וצוה אותו לקחת אותו עגל שחטא בו ויקריבו לאותו מזבח, והוא היה מתבייש להקריב אליה, שפחד משלהבותיה.

אמר לו משה (סו), קרב אל המזבח ועשה את חטאתך – בתחלה, ותן מאותו דם על אותם קרנות, משום שחטא בתחלה אצלם ומנע מהם ברכות, ואחר כך (סו) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח, לצקת בה אותו יסוד. מה זה יצק? כמו שנאמר (מלכים א ז) ויעש את הים מוצק.

ואחר כך הקריב לאותו מזבח אותה עולה, ועשה בתחלה ראש, ואחר כך רגל, ואחר הקריב על ישראל שעיר עזים, שהרי מאותו הצד של צד הרע נדבקו בעבודה זרה. ואחר כך עגל וכבש לעולה. בא ראה, בהתחלה עגל לחטאת. כיון שהקריב אותו בשלמות אל אמו, אחר כך הקריב אותו לאביו. זהו שכתוב לעלה. אחר כך, שור ואיל לשלמים, שהנה שלום בכל העולמות. ושור זה של צד השמאל.

ואילו של יצחק לא עושים דין אלא לשלמים, שלום למעלה שלום למטה, אז הקדוש ברוך הוא פתח עליהם, (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. שבת אחים – ימין ושמאל, משה ואהרן. גם – להכליל את כנסת ישראל. יחד – צדיק, הכל ביחוד שלם [משלם]. ואז מה כתוב? כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן. כיון שהתחברו זכר ונקבה שלם, משום כך כשמן הטוב על הראש, בהתחלה העתיק של הכל, ראש כל הראשים.

יֵרֵד עַל הַזָּקֵן - זֶה חֶסֶד וּגְבוּרָה וְתַפְאֶרֶת, שְׁכֻלָם נִקְרָאוּ זָקֵן. (בראשית כד) וְאַבְרָהָם זָקֵן. (שם כז) וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק (גְבוּרָה). (שם מח) וְעֵינַי יִשְׂרָאֵל (תַּפְאֶרֶת) כְּבָדוֹ מִזָּקֵן. עַל פִּי מְדוּתָיו - זֶה צְדִיק, וְהוּא פִּי מְדוּתָיו. וְאַחַר כֵּן, כָּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֵּרֵד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן - אֵלָיו שְׂבָעָה הָרִים שֶׁנִּקְרָאוּ הַרְרֵי צִיּוֹן. כִּי שָׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה - כִּיֹּן שֶׁהִתְחַבְּרוּ. חַיִּים עַד הָעוֹלָם - זֶה עֵץ הַחַיִּים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְכָל זֶה מִשׁוֹם אוֹתָם קָרְבָנוֹת שֶׁמְעוֹרְרִים טוֹב לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

וְאַחַר כֵּן הַכֹּהֲנִים שֶׁמִּצַּד הַחֶסֶד קָרְבִים לְאוֹתוֹ מִזְבֵּחַ, מֵה שְׂאִין רְשׁוֹת לְאִישׁ אַחַר לְקָרֵב, וְנִשְׁחָטִים שְׁחִיטַת הַקִּדְשִׁים בְּצִפּוֹן הַמִּזְבֵּחַ, מִשׁוֹם שֶׁבְּצַד צִפּוֹן שֵׁשׁ בָּהּ כְּשֶׁקָרְבָה גְבוּרָה אֵלֶיהָ, עוֹשֶׂה אֶת אוֹתָן נְקֻמוֹת, מִשׁוֹם כֵּן עוֹשִׂים הַכֹּהֲנִים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׁלֵא יִשְׂרָף הָעוֹלָם בְּשִׁלְהָבוֹת הַמִּזְבֵּחַ, וְאִזּוֹ יוֹרְדִים חַיִּים לְעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (מִלֵּאכִי ב) בְּרִיתִי הִיְתָה אֵתוֹ הַחַיִּים וְהַשְׁלוֹם. מֵה הִטְעַם חַיִּים? מִשׁוֹם שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם.

וְכֹהֲנִים עוֹשִׂים שְׁלוֹם בְּקָרְבָן. מֵהוּ הַקָּרְבָן? לְכֵן וְאָדָם, חֵלֵב וְדָם. חֵלֵב כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁל יָפִי שֶׁל הַכֹּל. חֵלֵב הָאָרֶץ תִּרְגֹּמוּ יָפִי הָאָרֶץ. וְדָם כְּנֶגֶד אוֹתָהּ הַדְרָגָה שֶׁנִּקְרָאת נֶפֶשׁ, שְׁכַתוֹב (יִרְמִיָּה נא) נִשְׂבַּע ה' צְבָאוֹת בְּנֶפֶשׁוֹ [עֲמוֹס ו] נִשְׂבַּע ה' בְּנֶפֶשׁוֹ]. וְכֵן אָדָם, כְּשֶׁמִּקְרִיב דָּם זֶה, כְּאֵלּוֹ מִקְרִיב נֶפֶשׁוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (וִיקְרָא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנֶפֶשׁ יְכַפֵּר.

וּמִשׁוֹם כֵּן הִזְהִירָה אוֹתָם הַתּוֹרָה, מִי שֶׁיֵּאֱכַל מֵאוֹתוֹ חֵלֵב וְדָם שֶׁמִּמֶּנּוּ מִקְרִיבִים לְמִזְבֵּחַ, יִכְלֶה מֵהַמִּזְבֵּחַ הַהוּא. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמֶּיהָ. מֵה הִטְעַם? מִשׁוֹם שֶׁהִיא לוֹ לְהַקְרִיב אֶת אוֹתוֹ חֵלֵב עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאוֹתוֹ דָּם בִּיסוּד, לְהַכְלִיל מִדַּת יוֹם בְּלִילָה וּמִדַּת לִילָה בְּיוֹם.

וּבְעוֹלֹת הַתְּמִיד שֶׁהִיא כְּלָלוֹת שֶׁל הַכֹּל, לְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה הַנִּתְקַל לַעֲשֵׂה. מֵה הִטְעַם? מִשׁוֹם שֶׁהָאֲנִיָּה [מִקּוֹם] הַזֶּה דְרָגָה שֶׁל עוֹלָה עֲשֵׂה הִיא, וְעוֹשִׂים לָהּ מִתְּנוּת לְהַכְלִיל לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא כָּל וְלִישְׂרָאֵל.

וְלֵאזִיזָה מְקוֹם נוֹתְנִים אוֹתָן מִתְּנוּת? אַחַת בְּקָרְבָן מְזֻרְחִית צְפוֹנִית לְעוֹרֵר הַמְזֻרָח, שֶׁהוּא רַחֲמִים. וְלְעוֹרֵר הַצִּפּוֹן בְּשִׁמְחָה אֵלָיו שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ הַהוּא, וְאַחַר כֵּן בְּקָרְבָן מְעַרְבִית דְרוֹמִית, לְהַכְלִיל אוֹתוֹ

מזבח שנקרא מערב בדרום שהוא חסד, ולכן הכל מתנה אחת. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו – של מזרח שהוא צפון. תחת לראשי – בתחלה. ואחר כך וימינו תחבקני – שהוא חסד.

דבר אחר, מה הטעם שלא נותנים מתנה בקרן דרומית מזרחית, צפונית מערבית? שהרי אותה קרן דרומית מזרחית היא בתחלה, כשעולים הכהנים באותו כבש, שבדרום הצד והחלק שלהם שהוא חסד. ואומרים, כל פנות שאתה פונה, אינו אלא דרך ימין למזבח, כדי לחבר צד המזרח לאותו מזבח, והיה לו לכהן לתת מתנה בתחלה באותה קרן דרומית מזרחית, שהרי הוא ראשון לאותן דרגות, ולא עוד, אלא שהתעורר אליה חסד בתחלה. הרי העירו החברים ואמרו, משום שכתוב (ויקרא ד) אל יסוד מזבח העלה – מן יסוד למזבחה של עולם [ס"א עלה]. כלומר, קרב יסוד שהוא צדיק אצלה. וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד.

בא ראה, כתוב ביהודה (בראשית לו) לכו ונמכרנו לישמעאלים. ובגלל שהוא חטא אל אותו היסוד והפרידו מאותה ארץ עליונה ונתן עצה למכר אותו, משום כך באותו חלק שלו לא היה לו יסוד. וכך שנינו, מה היה חלקו של יהודה? הר הבית ולשכות ועזרות. ומה היה בחלקו של בנימין, שהוא צדיק למטה? אולם והיכל ובית קדש הקדשים. ורצועה יוצאת מחלקו של יהודה שהיא כלפי מזרח, שהרי גם דגלו היה ממזרח, ונכנסה לחלקו של בנימין, ועליה נבנה המזבח, שהרי המזבח חלקו של יהודה היה, כפי שבארנו (בראשית כט) ותעמד מלדת, שעמד הכסא על עמודיו, והוא תומך הרביעי (מלכות), כנגד כנסת ישראל שהיא רביעית, וכתוב בה (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

ודוד, בנו אחז באותו מזבח, כמו שבארנו בסוד האמונה, ובנימין הצדיק מצטער עליו לקרב אותה אליו. זהו שכתוב (דברים לג) חופף עליו כל היום. משום כך זכה בנימין הצדיק למטה, ונעשה מארח לגבורה, זהו שכתוב ובין כתפיו שכן, שהוא חלקו במערב, ועכשו שכינה בין שני צדיקים. צדיק למעלה – יוסף הצדיק, למטה – בנימין. זהו בעל הגבירה, וזה המארח. לכן כתוב (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית, זה עולם שמתפלה [ס"א שמתגלה], זו שכינה

תחתונה שהיא עקרת הבית. עקר העולם הזה רחל בין שני צדיקים למעלה ולמטה.

לכן נקרא בית המקדש בית עולמים. המזבח של בית עולמים היה בירשתו של בנימין, אבל כששרתה שכינה בירשתו של יוסף בשילה, לא קורא לה בית עולמים, שהרי עולם הוד הוא למעלה ולמטה. אם הבנים שמחה – זו שכינה, ולכן הללויה.

בא ראה, כשנמכר אותו צדיק למצרים, בנימין אחיו היה צדיק למטה, ונטל מקומו שלא להפגם, ולאותם עשרה בנים שהיו לו קרא להם על שמו של אותו צדיק, כמו שפרשו החברים. בלע – על שם שנבלע בין האמות. לכן שנינו, היסוד היה מהלך על פני כל המערב ועל פני כל הצפון, אוכל במזרח חצי אמה ובדרום חצי אמה, משום שחלקו של בנימין היה במערב, לכן יש לו יסוד, שהרי הוא היה שליט אל אותו צדיק יסוד עולם, אבל בחלק של יהודה שהוא מזרח, לא היה לו יסוד, שהרי הוא הרחיקו ממנו, שנתן עצה למכרו למצרים.

בא ראה, סדר הדגלים הרי הוא סביב אותו מזבח העולה שנקרא משכן. יהודה והסמוכים לו במזרח. ומי הסמוכים? יששכר שמגן עליו בכח התורה. ואחר כך זבולון שסמוך ליששכר, שנתן להם מלאי וכח להתעסק בתורה. אפרים ומנשה ובנימין למערב. ראובן והסמוכים לו בדרום. דן ושמעון לו בצפון.

ובא וראה, כתוב באותו צדיק (בראשית לו) והוא נער את בני בלהה, וכתוב בבני לאה וישנאו אתו. לכן שנינו, היסוד הזה היה מהלך על פני כל המערב, שהרי חלק אחיו ששמר אותו מקום ושל בניו היה. ועל פני כל הצפון, משום שאלו שהיו שרויים בצפון לא היו שונאים אותו. אוכל במזרח חצי אמה, משום שיהודה עשה חצי הצלה. אמר (שם) מה בצע, ולא השאיר [אותם] להרג אותו. ובדרום חצי אמה, משום שראובן אמר להציל אותו מידם. וגם גד שהיה חונה שם, לא היה שונא אותו.

בא ראה במה עקמים הם בני אדם שלא רוצים להשתדל בדרך החיים שהוריש הקדוש ברוך הוא לבניו, והזהיר אותם עליה ואמר (יהושע א) והגית בו יומם ולילה, שאין לך רשות להפריד יום מלילה. ולכן יהודה, אף על פי שחלקו וגורלו היה מערב, שהוא

לִילָה, כְּשֶׁהָיָה שׁוֹרָה סָבִיב אוֹתוֹ הַמְשַׁכֵּן, נִדְבֵק בַּמְזֻרָח שֶׁהוּא יוֹם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָמַז לוֹ וְאָמַר לוֹ (דברים ל) וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים. שְׁלֹא לְהַפְרִיד יוֹם מִלֵּילָה. וּמִי שֶׁמִּפְרִיד אוֹתָם גּוֹרֵם לְמוֹת, וּבְאוֹתוֹ חֲטָא מֵתוֹ בְּנָיו, מִשּׁוֹם שֶׁהִשְׁחִיתוּ דְרָכָם וְלֹא חִבְרוּ יוֹם עִם לֵילָה, מִשּׁוֹם שְׁלֹא הִשְׁתַּדְּלוּ כְּרְאוּי לְחַבֵּר לְבָן עִם אָדָם כְּדִי לְכַפֵּר אוֹתוֹ חֲטָא שְׁלוֹ, שֶׁהַפְרִידָם בַּתְּחִלָּה.

בְּשִׁמְכֹר אֵת אוֹתוֹ צְדִיק שֶׁנִּקְרָא יוֹם, שֶׁהַפְרִידוֹ מִכְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאָת לֵילָה. רָמַז לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקָרֵב מְזֻרָח בַּמַּעֲרָב, וְאָמַר לוֹ, (במדבר ב) וְהַחֲנִים קִדְמָה מְזֻרְחָה דְגַל מַחֲנֵה יְהוּדָה, לְקָרֵב מְזֻרָח לַמַּעֲרָב לְתֵת לוֹ שְׁפַע בְּרָכוֹת מִלְּמַעְלָה.

וּבְנֵי יוֹסֵף וּבְנֵימִין, אֵף עַל גַּב שְׁבַנְיָמִין הָיָה נִדְבֵק בַּמְזֻרָח, רָמַז לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַנּוּת בַּמַּעֲרָב לְקָרֵב כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל לְצַדִּיק הַכֹּל בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יֵלְכוּ בָם. וְרְאוּבֵן שֶׁנִּדְבֵק בְּצַד הַחֲסֵד, יַחֲנֶה בְּדָרוֹם. וְדָן, כְּדִי לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ חֲטָא הָעֶגְלָה שֶׁיִּקְבְּלוּ בְּנָיו, וְהוּא מְצַד הַצְּפוֹן, יַחֲנֶה בַּצְּפוֹן לְכַפֵּר עַל אוֹתוֹ חֲטָא.

מִשּׁוֹם כִּף כְּתוּב בֵּינָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה עֲשָׂרָה עַל עֲשָׂרָה, (מלכים א-ז) וְחוּט שְׁלֵשִׁים בְּאֵמָה יָסוּב. הַכֹּל בְּסוּד הַחֲכָמָה. כְּתוּב בּוֹ (שם) עֲמַד עַל שְׁנֵי עֲשָׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים נֹגְבָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים מְזֻרְחָה וְהֵימָּה עֲלֵיהֶם מִלְּמַעְלָה. אוֹתוֹ יָם שֶׁל חֲכָמָה נִתְקַן בָּהֶם.

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַכֹּהֲנִים אֵת אוֹתָהּ חֲטָאת, לְכַפֵּר עַל עֲבֻרוֹת שֶׁל לֹא תַעֲשֶׂה זֶה הָיָה, שֵׁישׁ בָּהֶם כְּרַת. וְעוֹלָה בָּאָה עַל מִי שְׁלֹא עוֹשֶׂה מְצוֹת עֲשֶׂה, וּמֵאוֹתוֹ צַד בָּאָה הָעוֹלָה שֶׁהִיא זָכָר, וְכְתוּב (שמות ב) זָכוֹר אֵת יוֹם הַשַּׁבָּת – מְצוֹת עֲשֶׂה, וְלִכְן אָנּוּ מְקַרְיָבִים בְּשַׁבַּת שְׁנֵי כִבְשִׁים, שֶׁל מוֹסֵף עוֹלָה, מִשּׁוֹם שֶׁבְּאוֹתוֹ שֶׁל הַיָּמִין נִתּוּסֵף לְאוֹתוֹ צְדִיק אוֹר מִהַעֲתִיק הַקְדוּשׁ.

בְּשִׁנְדָּבֵק עִם כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא שְׁמֹר, לֹא תַעֲשֶׂה. מִשּׁוֹם כִּף יֵשׁ בְּשַׁבַּת עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה שֵׁישׁ בּוֹ כְּרַת, שֶׁהָרִי מִי שֶׁעוֹשֶׂה פָּגַם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא לֹא תַעֲשֶׂה, וּמִפְרִיד אֵת הַזְּנוּיָה שְׁלֵהָם, נִכְרַתָּ מִשֵּׁם נַפְשׁוֹ, וּמִיָּהוּ? מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים שֶׁל חַל בְּשַׁבַּת, בַּקְדָּשׁ

שנִדְבַק בְּשַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹן, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּחִדּוֹה בְּאוֹרָה. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה אֶלָּא בְּשִׁגְגָה, מְקַרֵּב חֲטָאת כְּנֶגֶד אוֹתָהּ דְרַגְת מְזַבַּח.

וּבְרֵאשׁ חֲדָשׁ בְּהִתְחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה אָנוּ מְקַרְיָבִים (במדבר כח) פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם, שֶׁהָרִי מִצֵּד שֶׁל פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה בָּאוּ, וְהֵם לְמַעַלָּה לְהַשְׁלִים אֶת הַפָּגֶם שֶׁלָּהּ וּלְתַתּ לָהּ שִׁפְעָה אֶחָד עַל שְׁנַיִם מְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא עוֹלָה, וְנוֹסֵף בְּאוֹתוֹ זְמַן אוֹר לְלִבְנָה. וְאֵיל אֶחָד – לְהִקְרִיב לָהּ אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק, (שיר ב) שֶׁמָּאלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי, כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁבַעָה, לְחֻבֵּק אוֹתָהּ בְּיָמֶיךָ, וְשִׁבְעָה זְכָרִים נִקְרָבִים עִמָּהּ, תְּמִימִים שְׁלֵמִים בְּכָל, וְאָנוּ מְקַרְיָבִים שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֲטָאת. שֶׁחֲטָאת הַזֹּאת בָּאָה מִצֵּד זֶה שֶׁל פֶּר הַחֲטָאת, שֶׁכְּתוּב שְׁמוֹר, וְשְׁמוֹר לֹא תַעֲשֶׂה הוּא, וְאָנוּ מְקַרְיָבִים שְׁעִיר חֲטָאת שָׁבָא עַל לֹא תַעֲשֶׂה.

בְּמוֹסֵף שֶׁלָּהּ בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ, שָׁבָא לְכַפֵּרָה עַל טְמֵאת מְקַדָּשׁ וְקֹדֶשׁוֹ, שֶׁכְּתוּב (יחזקאל מג) וְלֹא יִטְמָאוּ עוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל שֵׁם קֹדֶשׁוֹ, שֶׁלֹּא יִתְקַרֵּב לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל עָרֵל וְטָמֵא. אֲבָל מוֹסֵף שֶׁל שַׁבַּת אֵין לְהִקְרִיב, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי הַתְּגִלָּה הָעֵתִיק הַקְּדוֹשׁ, וּמֵאִיר בְּאוֹתוֹ רִצּוֹן לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל נִמְצָא בְּהֶאֱרָהּ, שֶׁהָרִי שַׁבַּת הִיא בְּלִי דִין כָּלֵל, וְלֹא שׁוֹלֵט הַנְּחָשׁ הָעֵקֶם. וְכַהֲנִים מִצֵּד הַחֲסִ"ד שׁוֹחֲטִים אוֹתוֹ בְּצִפּוֹן הַמְּזַבַּח, וְאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת, פָּרַט לְזֶה שְׁאֵין לָהֶם רְשׁוֹת לְקַרֵּב לְאוֹתוֹ מְזַבַּח לְהִקְרִיב, אֲבָל לְשַׁחֵט מִתֵּר.

וּבְצִפּוֹן הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שְׁעִיר, שֶׁהָרִי שְׁעִיר יוֹנֵק מִצִּפּוֹן, וְאָנוּ מְקַרְיָבִים דָּם לְמְזַבַּח, וְעוֹשִׂים אַרְבַּע מִתְּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת כְּדֵי לְהִקְיִפוֹ מִכָּל הַצְּדָדִים, שֶׁלֹּא יִתְקַרֵּב מִי שֶׁלֹּא רָאוּי לְקַרֵּב לְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים. וְחֲטָאת זֹאת שְׁעוֹשֶׂה מִמֶּנָּה הִיא קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים, שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר צֵד הַטְּמֵאָה מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם.

סִימָן לְמִרְהָ שְׁחוֹרָה, שְׁאֵין לוֹ חֲשֵׁק לְלַמֵּד בְּסִפֵּר הַזֹּהָר

סִימָן לְמִרְהָ שְׁחוֹרָה: (א) שְׁאֵין לוֹ חֲשֵׁק לְעֵלוֹת לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. (ב) שְׁאֵין לוֹ חֲשֵׁק לְלַמֵּד בְּסִפֵּר הַזֹּהָר, רַק לְלַמֵּד לְשֵׁם מִצְוָה. (ג) כְּשֶׁשׁוֹמֵעַ דְּבָר אֵין יְכוּל לְעַבֵּד בוֹ אֶת הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ. (ד) לְשׁוֹנוֹ: עַר הָעֵרֶט אֶ זָאָר קָעַן עַר דְּעֵרְמִיט נִיט גִּיין – הוּא שׁוֹמֵעַ דְּבָר וְאֵינוֹ יְכוּל לְלַכֵּת עִם זֶה. (מְדַרְשׁ פִּנְחָס. רַבִּי פִּנְחָס מְקַאֲרִיץ זְצ"ל, קוֹנְטְרָס י' אוֹת כ"ט)

וְבֹא וְרָאָה, בְּעוֹלָה שְׁתֵּי מִתְּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, סוּד הַיְחוּד שְׁמִתִּיחַד עוֹלָה בַּמִּזְבֵּחַ. אָבֵל חֲטָאת אַרְבַּע מִתְּנוֹת, שְׂאִינִם אֵלָא לְשֹׁמֵר וְלִהְקִיף אוֹתָם גְּבוּרִים שֶׁהֵם מִצַּד הַגְּבוּרָה, לְאוֹתוֹ מִטָּה כִּסָּא קְדוּשׁ, וְלִהְשָׁלִים אוֹתוֹ פָּגָם שֶׁעָשׂוּ בָּהּ. וּמִי שֶׁגָּרַם לְבְנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ חֲטָא, בָּא מִצַּד הַשְּׁעִיר, לְכֵן חֲטָאת יַחִיד שְׁעִירָה, וְחֲטָאת נְשִׂיא שְׁעִיר, וְחֲטָאת כֹּהֵן מְשִׁיחַ פֶּרֶ. הַכֹּל מִצַּד שְׂמָאֵל.

וְלִפְעָמִים מִקְרִיב יַחִיד כְּשֶׁבָּה כְּנִגַּד כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל וְכֹל שְׂאֵר הַמִּצְוֹת. אֵלָא בְּעִבּוּדָה זָרָה שֶׁל צְבוּר מִקְרִיבִים פֶּר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחֲטָאת, וְאוֹתוֹ חֲטָאת הוּא חֶסֶר בְּלִי אֶלֶף, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֲסָרוֹן גָּדוֹל, שֶׁהָרִי חֲטָאת הוּא לְשׁוֹן שֶׁל חֲסָרוֹן, שְׁכָתוּב (מלכים-א כא) וְהֵייתִי אֲנִי וּבְנֵי שְׁלֹמֹה חֲטָאִים. וְכֹל אֶחָד עֵז בַּת שְׁנָתוֹ, מִצַּד הַשְּׂמָאֵל. וְאוֹתוֹ הֶפֶר דּוּרוֹן הוּא לְמַעְלָה לְצַדִּיק, שֶׁהִפְרִידוֹ אוֹתוֹ אֲרוֹן מְאוֹתָהּ בְּרִית, וְשְׁעִיר לְחֲטָאת כְּנִגַּד כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּנְעוּ מִמֶּנָּה בְּרָכוֹת. וְעַם כָּל זֶה, כְּשִׁיחִיד חֲטָא בְּכֹל מִצְוֹת שֶׁל לֹא תַעֲשֶׂה שְׂיֵשׁ בָּהֶם כְּרַת, צָרִיף לְהִקְרִיב שְׁעִירַת עֲזִים לְכַתְחֻלָּה, אֵלָא כְּשִׂאִין לוֹ שִׁיקְרִיב כְּשֶׁבָּה.

וְבֹא וְרָאָה, כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל הִיא רְבִיעִית לַיָּמִים, וְלָכֵן צָרִיכָה אַרְבַּע מִתְּנוֹת, וְעוֹלָה אוֹתוֹ רִיחַ נִיחּוּחַ מְאוֹתָם כְּבָשִׂים, וְאִזּוֹ יֵשׁ נִחַח רוּחַ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל וְלֹא עוֹשֶׂה נְקֻמוֹת, שֶׁהָרִי זֶה הָיָה בְּשׁוּגְגָה. (במדבר כח) וּבַחֲדָשׁ הָרֵאשׁוֹן – שֶׁהוּא אַרְבָּעָה עַל עֶשֶׂר עוֹשִׂים פֶּסַח, כְּדִי שִׁיְהִיָּה זוֹכֵר לָנוּ לְעוֹלָם אוֹתוֹ פֶּסַח שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. שֶׁהִכָּה אֶת אוֹתוֹ טָלָה, וְהוֹצִיא הַשְּׂכִינָה וְיִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹם טָמֵא, וְהִתְחַבֵּר אַרְבָּעָה עִם עֶשׂוֹר, כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל הִתְחַבְּרָה בְּעֶשׂוֹר שֶׁהוּא צַדִּיק, וְרָמוּז מִקוֹמוֹ בְּעֶשֶׂר, וְאִזּוֹ פֶּסַח לָהּ.

וְלָכֵן מִי שֶׁהוּא טָהוֹר וְסִלְקָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ עֲרָלָה, וְיִרְאָה רֶשֶׁם קְדוּשׁ שֶׁל צַדִּיק, שֶׁהוּא י' בּוּ, וְלֹא הִקְרִיב פֶּסַח לָהּ, כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל לְצַדִּיק, שֶׁהוּא רְאוּי לְקָרֵב לְמִקְדָּשׁ וְלֹא עֲרָל וְטָמֵא. שְׂאִם לֹא הִקְרִיב, יֵשׁ בּוּ כְּרַת. וּמָה הַטַּעַם? שֶׁהָרִי בְּכֹל הַתּוֹרָה אֵין כְּרַת אֵלָא עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, מָה [וּמָה] הַטַּעַם בְּפֶסַח וּמִלָּה, שֶׁהֵם מִצְוֹת עֲשֶׂה, יֵשׁ כְּרַת? אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁהִדְרָגָה גּוֹרְמַת שֶׁהִיא כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא פֶּסַח,

וּנְקָרָאת [נְקָרָאת] מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, צְרִיכָה לְהִתְחַבֵּר עִם עֲשֵׂה
וּלְהַכְלִיל בּוֹ מֵדַת לִילָה עִם יוֹם.

וּמִיָּהוּזֵי זֶה צְדִיק, שֶׁהֵיא מִיָּלָה וּמְצוֹת עֲשֵׂה, וְנִכְלָל בְּמְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
מֵדַת יוֹם בְּלִילָה. וְאִם לֹא נִמּוּל בֶּן אָדָם, לֹא רְאוּי לְהִקְרִיב
אוֹתָם, לְכֵן עוֹמְדַת מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה עָלָיו, וְדָנָה אוֹתוֹ בְּכַרְת, שְׁלֹא
תִפְנֹס נִפְשׁוֹ לְמַקְדָּשׁ. וְכֵן בְּפֶסֶח צְרִיכָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַבֵּר עִם
בְּעָלָה. וְאִם בֶּן אָדָם לֹא עוֹשֶׂה וְלֹא מְקַרֵּב פֶּסֶח לֵה', הֵיא עוֹמְדַת עָלָיו
וְדָנָה אוֹתוֹ, וְלֹא מוֹצִיאָה אוֹתוֹ מִתַּחַת יַד פְּרָעָה, וְנִכְרַתַּת נִפְשׁוֹ מִמְּקוֹם
קְדוֹשׁ, וְנִשְׁאַרְת בְּמִקְוֵם טְמֵאָה בְּמִצְרַיִם, שֶׁהָרִי אִם לֹא עָשׂוֹ יִשְׂרָאֵל
שְׁתֵּי מְצוֹת אֱלֹהִים, לֹא יֵצְאוּ מִשָּׁם.

וְלָכֵן כָּתוּב (דְּבָרִים טז) שָׁמֹר אֶת חֲדָשׁ הָאָבִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסֶח לֵה'
אֱלֹהֶיךָ. שָׁמֹר – כְּלָלוֹת שֶׁל נִקְבָּה, לֹא תַעֲשֶׂה. אֶת – כְּלָלוֹת
שֶׁל הַכֹּל. חֲדָשׁ הָאָבִיב – שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁעוֹרָה אָבִיב,
וּמְקַרֵּבִים מִמֶּנּוּ עֵמֶר עֲשִׂירִית הָאִיפָה מִמְּחֻרַת הַשָּׁבֶת הֵיא, וְסוֹפְרִים
שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת שְׁלָמִים לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, וְלִקְבֹּל מֵאוֹתָם חֲמִשִּׁים יָמִים
עָלְיוֹנִים שֶׁל הָאֵם הָעָלְיוֹנָה תוֹרָה שְׁנִקְרָאת לְחָם, שְׁכָתוּב (מִשְׁלֵי ט) לְכוּ
לְחֻמוֹ בְּלַחְמֵי.

וְאָנּוּ מְקַרֵּבִים בְּיוֹם הַחֲמִשִּׁים שְׁנִתְנָה בּוֹ תוֹרָה שְׁתֵּי הַלָּחֵם, תוֹרָה
שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה, וְיוֹרֵד חֲסֵד שֶׁל הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ שֶׁל
הָאֵם הָעָלְיוֹנָה (בִּינָה) בְּאוֹתָם שְׁבַעָה שְׁבוּעוֹת שְׁלָמִים בְּכֹל, וְכֹל אַחַת
מֵאוֹתָן שְׁבַע דְּרָגוֹת כְּלוּלָה בְּשְׁבַעָה, כְּפִי שְׁבַאֲרָנוּ בְּסוּד הָאֲמוּנָה. לְכֵן
שָׁמֹר אֶת חֲדָשׁ הָאָבִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסֶח לֵה'. הַקָּרֵב אוֹתָם בְּיַחְוֵד, שֶׁהָרִי
בּוֹ הוֹצִיאָךְ מִמִּצְרַיִם לִילָה, וְתִשְׁלִים אֶת הַדְּרָגָה הַזֹּאת שְׁנִקְרָאת לִיל
שְׁמוֹרִים, וְתִקְרִיב זְכָר אֵלֶיךָ וְתִקְרָא לִילָה שְׁלָם.

וּבֵא תְרָאָה, נַעֲרָה בְּתוּלָה, עַד שֶׁלֹּא קָרַב אֵלֶיךָ זְכָר, נִקְרָאת נַעֲרָה. אַחַר
כֵּן נִקְרָאת נַעֲרָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כב) וְנִתְּנָה לְאָבִי הַנַּעֲרָה,
שְׁלָמָה דּוֹקָא. וְזֶהוּ כְּשֶׁנִּמְצְאוֹת שְׁלָמָה, וְלֹא הִתְקָרַב מִי [לְמִי] שְׁלֹא
רְאוּי. אִף כֵּאֵן, בְּתַחֲלָה לִיל שְׁמוֹרִים, אַחַר כֵּן הַלִּילָה הַזֹּאת לֵה',
כְּשֶׁמִּתְקָרַב זֶה לְזוֹתָהּ, וְלְכֵן לֹא רְאוּי לְהִתְקָרַב לְאוֹתוֹ פֶּסֶח עָרֵל וְטָמֵא.
וְדָמָה טְעוֹן מִתְּנָה אַחַת דּוֹקָא, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שִׁיר ו) אַחַת הֵיא יוֹנְתִי
תִּמְתִּי אַחַת הֵיא לְאִמָּה. הֵיא שׁוֹמְרַת אֶת בְּנֵיהָ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא
יִתְטָמְאוּ בְּמִנְהַגֵּיהֶם, מִשּׁוּם כֵּן שְׁבִטִי יֵה יֵצְאוּ מִשָּׁם, וְהִתְחַבְּרָה יוֹד

בה"א, ולא במקום אחר, כמו שעשו הם. אבל כשיצאו מבבל, נטמאו שם וטמאו המקדש, משום כך הנחש שלט בהם, ולא נמצא שלטון לישראל באותו זמן, משום שטמאו את המקדש בנשים נכריות. מכאן, מי שטמא את עצמו למטה, הוא טמא למעלה. ומי שמקדש עצמו למטה, מקדש למעלה. ועל כך היו ראויים שיעשה להם נס באותה שעה שיצאו מבבל כאותה שעה שיצאו ממצרים, אלא שגם החטא.

ובחמישה עשר לחדש הראשון החלק של אברהם, שהוא ראשון ואחוז בדרגת חסד, אנו מקריבים לקדוש-ברוך-הוא שני פרים, להוסיף שני חלקים לדרגת חסד מהעתיק הקדוש. איל אחד כנגד דרגת יצחק, וצריך איל, לשון של תקיפות, משום שחלקו חזק המים. וצריך שתסכים אותה דרגת הגבורה עם חסד עליון לעשות חסד עם כל ישראל, ולהפריע מאותם שמציקים להם, ולהקיפו צד המים. זהו שכתוב (בראשית ל) מחשף הלבן.

שבעה כבשים תמימים - כנגד כל הדרגות שישתלמו בו. וכן בכל יום ויום שבעה כבשים, ביום הראשון של כל שבעת הימים העליונים, כל אחד נתקן בסוד של שבע, ויהיו שבע שבתות תמימות לקבל את האור העליון של התורה. שעיר חטאת לכפר על טמאת המקדש, ולא תהיה רשות לאותו שעיר לערבב ולא להסטיף על ישראל.

(במדבר כח) וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה - כנגד דרגת יעקב, שהרי אז נתקן העולם והתחדש, ואנו מונים שבעה שבועות כדי לחבר הכל ביובל העליון, שנותנת לבן הבכור הזה עטרה של תורה שנקללת בארבעים ותשעה פנים, ויצאה מחכמה העליונה באותם חמשים שערי בינה, ונתנה לבן הבכור הזה על ידי משה שאחוז גם בדרגה זו. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, במלך שהשלום כלו שלו. [והרי] שהרי בארנו שדרגה זו שלמה מכל הצדדים, ושלים נקרא בסוד האמונה, שכתוב (בראשית כה) ויעקב איש תם. ביום חתנתו - זה כשנתנה [תורה]. וביום שמחת לבו - כשנבנה בית המקדש.

בא ראה, כתוב (שמות יט) בחדש השלישי, שהתחברה דרגה זו שנקראת שלישי בחדש, והיא חתנתו, על זה כתוב (שם) ויחן

שם ישראל נגד הָהָר. דְּרָגָה זוּ הַבֵּן הַבְּכוֹר. נֶגֶד הָהָר – כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הָר שְׁנוּדָע שֶׁהוּא קָטָן מִכָּל הַהָרִים שְׁלִמְעֵלָה, שֶׁהוּא רָם וְנִשְׂא כְּשִׁמְת־חֵבֶר לְמַעְלָה, וְנִקְרָא הָר סִינִי. שֶׁהָרִי שְׂבָעָה הָרִים וְשְׂבָעָה יָמִים וְשְׂבַע אַרְצוֹת בָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׂבָעָה יָמִים עֲלִיוֹנִים, וְלֹא בָחַר מִכָּלֵם לְתַת תּוֹרָה אֶלָּא בְּהָר סִינִי, שֶׁהוּא הַסּוּד שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְגַם בָּיָם כְּנֶרֶת, שְׂבָא מִשָּׁם תְּכַלֵּת, שְׂדוּמָה לְכַסֵּא הַכְּבוֹד. כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּנֶרֶת זֶה הַצְּדִיק, וְזֶהוּ יָם כְּנֶרֶת, כְּפִי שֶׁפָּרְשׁוּ הַחֲבָרִים.

כְּנֶרֶת הִיָּה תְלוּי לְמַעְלָה מִמַּטְתּוֹ שֶׁל דָּוִד, וּבְשָׁעָה שְׁרוּחַ צְפוֹנִית מְנֻשְׁבֶּת בּוֹ, מְנַגֵּן מְאֹלִיו, וְדוֹד קָם לְעֶסֶק בְּתוֹרָה בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה לְהִתְחַבֵּר עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּבְאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַשְּׂבִיעִית שֶׁל הַכֵּל, הַנִּקְדָּה הָאֲמֻצְעִית שֶׁל אֶרֶץ הַתְּחִתוֹנָה בָּחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיא כְּנֶגֶד הַנִּקְדָּה הָעֲלִיוֹנָה.

מָה הַטַּעַם בּוֹ בְּהָר סִינִי שְׁלִמְעֵלָה לְתַת בּוֹ תּוֹרָה שְׂבִכְתָּב, וְסִימְנִיךְ בְּאַרְוֹן זֶה לְתַת בּוֹ בְּרִית? מִשּׁוֹם שְׂבִכְתּוֹב אֶרְוֹן זֶה מְנַחֵם כָּל הַגְּנֻזִים הַטּוֹבִים, וְתוֹרָה שְׂבִכְתָּב, שְׂנִקְרָאת בְּרִית, מְנַחֵת בּוֹ, וְכָל כְּלֵי הַקֶּרֶב שֶׁל הַמֶּלֶךְ נִמְסְרוּ בְיָדֶיהָ, וְכָל הָעוֹלָמוֹת שְׁלִמְטָה יוֹנְקִים מִמֶּנָּה. אִם זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְשִׁמּוֹר הַתּוֹרָה, אִזּוֹ נִוְתַנֵּת לָהֶם כָּל טוֹב הָעוֹלָם, וְאִם לֹא, אִזּוֹ מִיִּסְרַת אוֹתָם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (ויקרא כו) וַיִּסְרַתִּי אֶתְכֶם אִף אֲנִי. זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁתְּחַבֵּר בְּ"אֲנִי" דְּל"ת שְׁלָה, נִקְרָאת אֲדָנִי, וְדָן אֶת הָעוֹלָם. לְכֵן כְּתוֹב (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה. בְּ"זֹאת" נִתְּנָה תּוֹרָה.

בֵּא רָאָה, תּוֹרָה שְׂבִכְתָּב נִקְרָאת צְדִיק, וּמְנַחֵת בְּזֹאת, שְׂבִרִית זוּ מְנַחֵת בּוֹ, שְׂכָתוֹב אֶרְוֹן הַבְּרִית, מִשּׁוֹם שֶׁמְנַחֵת בּוֹ בְּרִית שֶׁהוּא צְדִיק. וְלְכֵן וְזֹאת הַתּוֹרָה, הַתְּחַבֵּר וְא"ו עִם זֹאת, וְאִזּוֹ – אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה, סֵם הַחַיִּים לְעוֹלָם, שֶׁהָרִי עֵץ הַחַיִּים נִדְּבַק בָּהּ. וּכְשֶׁמַּעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם אֵינָם כְּשָׂרִים, מִסְתַּלֵּק וְא"ו מְ"זֹאת", וְאִזּוֹ כְּתוֹב (ויקרא יד) זֹאת תְּהִיָּה תּוֹרַת הַמְּצַרֵּעַ, וְזֶהוּ חָשׁוֹב כְּמַת.

וְכָתוּב (במדבר יט) זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוֹת בְּאֵהָל. הַסְתַּלְּקָה ו' מְזֹאת, וְעוֹשֶׂה הָאֵהָל הַזֶּה נִקְמוֹת. הִינּוּ מִה שְׂכָתוֹב (שם) זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה'. מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא הַתְּחַבֵּרָה ו' עִם ה', גִּרְמוּ שְׂטֵמָאוּ

המקדש וגרמו להם מיתה, שהרי מי שמפרידם גורם מיתה לנפשו, עד שבאה פרה וכפרה על בנה, ועושים ממנה הזאה על טמאי מתים. **זאת** התורה, שלא התחבר לה וא"ו עד שעשו הזאה לאותם כלי מדין, ואחר כך (דברים ד) וזאת התורה אשר שם וגומר. חיים נדבקו בה, (שם לג) וזאת הברכה. ברכה נדבקה ב"זאת" הזו. אבל כל מקום שתמצא בתורה "זאת התורה" בלי וא"ו, זה בגלל חטא. (ויקרא יג) זאת תורת נגע צרעת. (שם יד) זאת התורה לכל נגע הצרעת. (במדבר ה) זאת תורת הקנאת. משום שטמאו את עצמם וטמאו המקדש. (ויקרא ו) זאת תורת העלה, לא כתוב בו וא"ו, עד שיעשו לה בני אהרן שלמות לחבר את זאת לבעלה. (שם ו) וזאת תורת המנחה – לא בא על חטא, שהרי היא נדבה, או שבאה עם עולה, והעולה הרי עושה שלמות. (שם) זאת תורת החטאת – בא על חטא שטמאו את "זאת". (ויקרא ז) וזאת תורת האשם – משום שלא עשו כל כך פגם, ולכן באה זכר ולא נקבה. (שם) וזאת תורת זבח השלמים, משום שבאה לשלום, מתחבר עמה וא"ו. (שם) זאת התורה לעלה [למנחה ולחטאת – בגלל חטאת שיש בפסוק, וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, זה פרשנו בכל מקום – וא"ו מוסיף על ענין ראשון.

וזאת התורה אשר שם וגומר, מה הטעם וא"ו, הרי לא אמר זאת בתחלה? למה כתוב וזאת? משום סם החיים שנדבק בה. (דברים לג) וזאת הברכה – בשביל ברכה, אף על גב שלא כתוב זאת בתחלה, או דבר על מה שייבא, אבל בכלם מה הטעם לא כתוב וזאת? משום שלא נדבק וא"ו. וזהו שכתוב (ויקרא ז) וזאת תורת האשם, משום שכתוב למעלה (שם ו) וזאת תורת החטאת, וא"ו מוסיף על ענין ראשון, משום כך נתנה תורה ב"זאת".

ומשום כך כתוב (שם כו) אף אני אעשה זאת, אסלק ממנה וא"ו ותעשה בהם נקמות, וכל הקרבנות באים לקרב את ה"זאת" למעלה בשלישי הזה, ואנו מקריבים ביום זה שני פרים במוסף, להוסיף לה שני חלקים. איל אחד לחבר לה הכח של גבורה, שבעה כבשים כנגד כל הדרגות שישמחו בהלולא הזו, שעיר עזים לכפר על שטמאו המקדש הרשעים שלמטה.

ובחודש השביעי (במדבר כט) – כנגד דרגת יצחק שיתחבר עם כנסת ישראל בשני פרים. זהו שכתוב (בראשית ח) ותנח התבה

בחדש השביעי בשבעה עשר, שהתוספה כנסת ישראל, שהיא שביעית על עשר סמוכה לעשרה. משום כך פר אחד, להוסיף לו כח האמא העליונה לדון את העולם. אבל שנים לא, משום שהעולם לא יכול לסבל את הדין הקשה.

א"ל אחד – הגבורה שלו, לשון של תקיפות, (תהלים כב) אילותי לעזרתי חושה, והאיל הזה תמצא בכל המוספים, שמוסיפים כח וגבורה עליהם, פרט לשבת שיש בה מנוחה ואין בה דין כלל, שמתגלה העתיק הקדוש שמחה וטובות לכל העליונים (עולמים). (במדבר כח) כבשים בני שנה – לתת כח לכל הדרגות. שעיר עזים – שלא תראה טמאה במקדש ביום הדין, וביום זה מתחברת הגבורה העליונה בדין התחתון של ראש חדש לדון את העולם.

בא ראה, גבורה דין הקשה, כנסת ישראל דין הרפה, אף חובת היום פר אחד כדי שהעולם יוכל לסבל, ולכן בראש חדש שני פרים, שהיא כפרה. בעשרה לחדש כנגד דרגת משה. במוסף שלו פר בן בקר אחד, שלא נוסף בו דין כל כך, היות שאותו יום הוא של כפרה. איל אחד תקיף לשבר את הרשעים של העולם, וצריך לעשות נחת לשכך הרגזו. כבשים שבעה להוסיף לכל הדרגות. שעיר עזים אחד התוסף כאן בחובת היום לכפר על טמאת המקדש, משום שהקדוש ברוך הוא למעלה יכפר על הכל ולא תשאר טמאה בעולם.

משום כך אחד ביום, לכפר קדש הקדשים פעם אחת בשנה, כדי שלא תמצא שם טמאה כל כך, ואחד בחוץ למזבח החיצון שלא תמצא טמאה בעולם. בחמשה עשר לחדש כנגד דרגת אהרן שאחוזו בהוד, והתעלה גם בחסד.

ולכן בזמן זה אפלו עם כל אמות העולם עושה הקדוש ברוך הוא חסד, משום שמתוסף חסד של אהרן עם חסד של אברהם, והם מקריבים בו בשבעה ימים קרבנות עולות, כדי שישמחו כל העולם בשמחת ישראל. שבעים פרים כנגד שבעים אמות עובדי כוכבים ומזלות העולם, וביום הראשון פרים שלשה עשר, להראות שאינם כדאים להתקיים בעולם אלא בטובו של הקדוש ברוך הוא שיש בו שלש עשרה מדות של רחמים.

א"ל שנים, שתהיה תקיפות לאותה דרגה של חסד עליון על אחד שנים ממה שמקריבים בכל המוספים, משום שחג זה הוא

כנגד דרגת אהרן, שאחוז בדרגה ששית. ונקרא יום הששי. יומו של הקדוש ברוך הוא אלה שנים. ובאותו יום עתיד הקדוש ברוך הוא להוסיף על כל אחד שנים חסד לעמו. זהו שכתוב (שמות טז) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו, אז – והיה משנה על אשר ילקטו יום יום, ובכל הדרגות שלמעלה נוספות ברכות.

ובאותו יום יבא מלך המשיח ויקרא חג האסיף, שיכנס הקדוש ברוך הוא בו הגלות של עמו. זהו שכתוב (ישעיה יא) והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. ויקרא חג הסכות, שכל שבע הדרגות מכסות על ישראל כמו סכה, ולכן כל ענני הכבוד הולכים עם ישראל במדבר בזכות אהרן, ולכן ארבעה עשר כבשים שבכל יום.

ובשבעה ימים – הרי שבועתים, ויאיר שבועתים אור השמש, והקדוש ברוך הוא ירחם על העולם. ושעיר עזים אחד לחטאת – לכפר על טמאת המקדש שטמאו אמות העולם עובדי כוכבים ומזלות. ביום השני כנגד דרגת יצחק. ביום השלישי כנגד דרגת יעקב. ביום הרביעי כנגד דרגת יוסף. ביום החמישי כנגד דרגת משה. ביום הששי כנגד דרגת אהרן.

ובא וראה, בחג זה ובחג המצות שבעה ימים שכלילים בהם כל הימים שלמעלה, מה שאין כן בשאר חגים שמקריבים בהם מוסף, אלא הינו מה שפרשנו בסוד האמונה, (בראשית ל) מחשף הלכן אשר על המקלות, שלכל אותם שבעה שבע דרגות מקיפות אותם בצד החסד, החג של המצות כנגד אברהם שבא מחסד, לכן כל הדרגות שם, שהרי את כל הדרגות מקיף יעקב השלם לצד של חסד. החג הזה כנגד דרגתו של אהרן שאחוז בחסד, כלם עמו.

דבר אחר – משום שכל הדרגות וכל הצדיקים, כשיצאו ישראל ממצרים, הקדוש ברוך הוא התגלה שם בכתרים שלו, ועתיד לעשות כן בזמן ביאת המשיח. משום כך כל הכתרים רמוזים כאן וכאן, ונוטלים על אחד שנים שבע ברכות כאן משם. ושם על אחד שבעה משאר המוספים, זהו שכתוב (מיכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. כיום צאתך היה לו לומר! מה זה כימי? שכל הימים העליונים הזדמנו לשם והזדמנו לכאן, משום כך נפלאות, נ' פלאות, חמשים פלאות, שהרי חמשים שערי בינה פתח הקדוש

ברוך הוא להוציא אותם משם, ולכן מזכרת בתורה חמשים פעמים יציאת מצרים, כנגד חמשים שערים, כך יעשה לימות המשיח. ומה זה אראנו? אלא אראנו את אותו הזקן שראו בראשונה, שכתוב (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדלה, ואז עתיד לראות את הפרענות של אדום

דבר אחר – שבשכיל שבעת הצדיקים עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר את כל אמות העולם, ולא ישאר בעולם אלא הקדוש

ברוך הוא לבדו וישראל גוי אחד. משום כך כאן שבעה ימים.

בא ראה שמשום כך מתמעטים והולכים, וביום השמיני שולטים ישראל לבדם בעולם ומקריבים פר אחד, איל אחד, סוד היחוד.

שבעה כבשים – כנגד שבע דרגות. שעיר עזים – אף על גב שבאותו זמן יעבירו הקדוש ברוך הוא מן העולם, עם כל זה ישאר ממנו שלא יתבטלו מפריה ורביה. ובאותו זמן יצאו מים חיים מחכמה העליונה, (זכריה יד) חצים אל הים הקדמוני – זה חסד עליון, וחצים אל הים האחרון – זו גבורה תחתונה וגבורה עליונה. בקיץ ובחורף – בצד האש ובצד המים. שלא ישאר דין בעולם, אלא הכל רחמים ורחמים וחרות בעולם.

ובא ראה, בחג הזה עושים נסוף המים, שפע של חסד באותם שיתים מששת ימי בראשית, וכל שבעת הימים העליונים מקבלים מאותם מים חיים שיוצאים מירושלים העליונה הטמירה. ובאיזה מקום רמוז על אותם מים חיים? באותם שיתים, וחסידים וצדיקים שמחים בהלולא הזו, משום שרומז לאותו הטוב שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות כשיעביר הקדוש ברוך הוא את הטמאה מן הארץ, שיירדו אותם מים טהורים באותם השיתים באותו מזבח עליון, ים האחרון, והם שלשה לגים מים, שמונה עשרה ביצים, כנגד צדיק שנקרא חי העולמים, ועל ידו המים יורדים באותם שיתים.

ובא וראה, כשהלל הזקן היה שמח בהלולא הזו, אמר, אם אני כאן – הכל כאן, ואם אין אני כאן – מי כאן? היה רומז ואומר, אם שכינה שנקראת אני שורה כאן – הכל כאן, אותו מקום שנקרא כל שבה להזדוג בה. ואם אין אני כאן – מי כאן? שהרי לא חשוב טוב שלם, משום ששכינה לא שורה בארץ הקדושה. אבל כשישתלמו אותם פרים, אז כתוב (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון ממעיני

הישועה. מי הם? ששה מעינות שמריקים בישועה הזאת, ואז העולם כלו בחדוה, משום ששכינה יוצאת מתוך אותה טמאת שאר העמים, משום כך (כמדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

בא ראה, עשר נטיעות, ערבה ונסוף המים – הלכה למשה מסיני, שאר הדברים של התורה – תורה, וכאן הלכה. מה הטעם? אלא משום שמקום זה שנקרא הר סיני, תורה שבעל פה למדה את משה לקשר קשרי האמונה.

אותן עשר נטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא, שאחז אותן באותו מקום שנקרא ערב שביעית, ויעשו פרי באותו בית סאה, כדי שיבא מזון לעולם בשביעית הזו, שאין להם מזון אלא מאותה שנה ששית שזורעים בה זרעים. זהו שכתוב (הושע י) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד. מה שזורעים יהיה לאותו מקום שנקרא צדקה שלמה, ואז וקצרו לפי חסד, אז יהיה טוב העליון. ומי הוא לפי חסד? זה אברהם.

בא ראה, למטה שבעה מעשים יש ביניהם. זריעה – כנגד האם העליונה, זהו שכתוב (בראשית מו) הא לם זרע. קצירה – כנגד דרגת אברהם, זהו שכתוב [ו]קצרו לפי חסד. דישה בחרוץ – כנגד דרגת יצחק, שעושה דין ומפריד תבן מאותו בר. דין מפריד ממנו, ועושה דין ברשעי העולם, ואז הוא (תהלים לה) כמץ לפני רוח. ורוח זה זו הדרגה של יעקב, שכתוב (בראשית מה) ותחי רוח יעקב, וכנגדו זורה. ואותו המץ נתן לאש למאכל. טוחן – כנגד דרגת משה. לש – כנגד דרגת אהרן. אופה – כנגד דרגת צדיק, ונעשה לחם בידו של צדיק באותו אור שיש בציון. זהו שכתוב (תהלים קלו) נתן לחם לכל בשר. בתחלה ל"כל", ואחר כך לאותו מקום שנקרא בשר. ומה זה לחם? זה הקיום.

ובשנה השביעית הזו לא עושים מלאכה, אלא אוכלים אותו לחם שנתן להם בשנה הששית, וכל העולמות נחים בחדוה. וכל העניים והעשירים, כלם שוים במקום זה, שהרי כל התחוננים נזונים משנה השביעית הזו. ואם אדם עושה סחורה באותם פרות, המקום הזה של עניות מונע ממנו ברכות, ולכן מונע ממנו ברכות. וצריך אדם להראות שלארץ הקדושה הזו של הקדוש ברוך הוא יש נחת עם בעלה, והקדוש ברוך הוא נותן לחם לכל הזה, ו"כל" לאותו

מקום שנקרא (בראשית ב) בְּשׂוּר מִבְּשָׂרִי, וְאֵין לָהּ אֹר מִשְׁלָה, אֲלֵא אוֹתָם סְפִיחֵי הַשָּׁשִׁית שֶׁנִּזְרְעוּ בָּהּ מִמִּילָא.

וְצָרִיךְ אָדָם בְּאוֹתוֹ עָרֵב שְׁבִיעִית לַעֲשׂוֹת מְלֵאכֶת הָאָרֶץ בְּאוֹתָן עֶשֶׂר נְטִיעוֹת שֶׁהִשְׁתַּלְּמוּ בָּהּ, שֶׁתִּתְיַחַד הָאָרֶץ הַזֹּאת עִמָּהֶם וְלֹא תִפְרֵד מֵהֶם, וְאִי הִיא תִקְרָא נְטִיעָה, נְטִיעָה שֶׁנִּטְעַע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי שֶׁלֹּא יִמָּנַע מִמָּנָה אוֹתוֹ טוֹב שֶׁיֵּשׁ לָהּ עִם בְּעֵלָה מְנוּחָה בְּשְׁבִיעִית. וְלִכֵּן נִבְרָא אָדָם בַּיּוֹם הַשָּׁשִׁי, וְהִזְדַּוְּגָה עִמּוֹ בַּת זוּגוֹ לְהִתְעַנֵּג בְּשִׁבְתָּהּ, וְעִכְשָׁו הִזְדַּוְּגָה צָדֵק עִם שָׁשִׁי לְתַת אוֹר לְהַר סִינַי הַזֶּה.

וּבֵא וּרְאָה, הִר חוֹרֵב נִקְרָא כְּשֶׁמִּזְדַּוְּג עִמּוֹ וְאִ"ו, וְאִם בְּנֵי אָדָם מִפְּרִידִים וְאִ"ו מִמָּנָה, נִקְרָא חֹרֵב לְה', שֶׁהָרִי כְּתוּב חֹרֵב, וְעוֹשֶׂה נִקְמוֹת, לִכֵּן הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי תּוֹרָה שְׁבַעֲל פָּה, שֶׁיִּכְלְלוּ אוֹתָהּ עִם אוֹתָם עֶשֶׂר נְטִיעוֹת עָרֵב שְׁבִיעִית, וּבֵא מְזוּן לְעוֹלָם בְּשְׁבִיעִית, שֶׁהוּא מְקוֹם שֶׁאֵין לוֹ אוֹר אֲלֵא מֵה שֶׁנִּתְּן לוֹ מֵאוֹתוֹ וְאִ"ו.

וּבֵא וּרְאָה, כְּשֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל, וְהִפְרִידוּ הַבְּרָכוֹת מֵהַר חוֹרֵב הַזֶּה, שֶׁהִפְרִידוּ מִמֶּנּוּ וְאִ"ו וְקִצְצוּ בְּנְטִיעוֹת, בְּאוֹתָן נְטִיעוֹת מֵה כְּתוּב? (שְׁמוֹת ל) וְיִתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵים מֵהַר חוֹרֵב. אוֹתוֹ תִכְשִׁיט עֲלִיוֹן, תִּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ וְזִרְוּעַ שְׁשָׁמִים בִּיד כְּהֵה הַסִּירוֹ מֵהֶם, וּמֵאִיזָה מְקוֹם נִתְּן לָהֶם? מֵהַר חוֹרֵב, כְּשֶׁהִזְדַּוְּג עִמָּה וְאִ"ו. וְכַעַת (מִשְׁלִי טז) [וְ]נִרְגַּן מִפְּרִיד אֲלוֹף, וְעוֹרְרוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַחֹרֵב.

מִשׁוֹם כֶּךָ, בְּנֵי לֹוי שֶׁעָשׂוּ לְוָיָה לְמְקוֹם זֶה, נִפְרְעוּ מֵהֶם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לב) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי לָהּ אֲלֵי, וַיֹּאסְפוּ אֲלָיו כָּל בְּנֵי לֹוי. שֶׁהָרִי לֹא עָשׂוּ פְרוּד, אֲלֵא לְוָיָה. וְאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה, כֹּה אָמַר ה' עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לְשַׁעַר בְּמַחֲנֶה. מִשׁוֹם שֶׁה"כֹּה" הַזֹּאת נִתְּנָה לָהֶם רְשׁוֹת לַעֲשׂוֹת דִּינִים. וּמִיָּהוּ כֹה? זֶה הִר חוֹרֵב, וְלִכֵּן הִרְגוּ מֵהֶם כְּשֶׁלְּשַׁת אֲלִפֵי אִישׁ. שֶׁלְּשַׁת לֹא נֹאמַר, אֲלֵא כְּשֶׁלְּשַׁת, כִּנְגֵד אוֹתָן שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת שֶׁהָיוּ מִמְּלֵאוֹת אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית טז) וְהִנֵּה שָׁם שֶׁלְּשָׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ, מִשׁוֹם שֶׁהֶם גָּרְמוּ שֶׁיִּסְתַּלְּקוּ מִמָּנָה, וְהָרִי בְּאֵרוֹהָ.

מִשׁוֹם כֶּךָ צִוְּתָה תּוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה הַזֹּאת אֶת מֹשֶׁה עַל אוֹתָן עֶשֶׂר נְטִיעוֹת וְעָרְכָהּ, שֶׁיִּקִּיפוּ אֶת הַמְּזֻבַּח הַזֶּה עִם אוֹתָם עָרְבֵי נַחַל, כִּנְגֵד שְׁתֵּי דְרָגוֹת שֶׁמְקִיפִים לְמַעְלָה, שֶׁהֶם נִצַּח וְהוֹד, וְאִזּוּ יַעֲשׂוּ

נסוף המים אותם מים חיים שבאים על ידי צדיק, ולא ימנעו ממזבח הזה הטוב העליון.

ובא וראה, כל שאר ימות השנה עושים במזבח הזה נסוף היין, רומז לדין שנכנס בה לדון את העולם. אבל בחג עושים אף במים חיים, שהרי חיים ואור נוסף באותו זמן, (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

עשור פעמים נמנו ישראל: אחת בירידתם למצרים, שכתוב (בראשית מו) כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה וגומר. ואחת בעלייתם, שכתוב (שמות יב) כשש מאות אלף. ושתיים בחמש הפקודים. ושתיים בימי שאול, אחת בבזק ואחת בטלאים. ואחת בימי דוד, (שמואל-ב כד) ויתן יואב את מספר מפקד העם אל המלך. ואחת בימי עזרא, (עזרא ב) כל הקהל כאחד. ואחת לעתיד לבא, (ירמיה לג) עד תעברנה הצאן על ידי מונה.

אשרי אדם מצא חכמה - זה אדם העליון שהשרה עליו הטוב של העתיק (כתר), אימתי. כשמגיעה החכמה, כמו שנאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה'. זה הרצון של העתיק. ומהי החכמה הזו? זו חכמה זעירה שהיא גדולה בהתחברות למעלה. מצא, מה זה מצא? כמו שנמצאת בכל. ואדם יפיק תבונה - שצריך לעין ולהסתכל ולהוציא מהעמק העליון תבונה להאיר לחכמה הזו, ועל ידי מי היא נאורה? על ידי האדם העליון שמפיק רצון מלמעלה להאיר לה:

סימן למרה שחורה, שאין לו חשק ללמד בספר הזה
סימן למרה שחורה: א) שאין לו חשק לעלות לארץ ישראל. ב) שאין לו חשק ללמד בספר הזה, רק ללמד לשם מצוה. ג) כששומע דבר אין יכול לעבד בו את השם יתברך (זה לשונו: ער הערט א זאר קען ער דערמיט ניט גיין - הוא שומע דבר ואינו יכול ללכת עם זה).
רבי פנחס מקאריץ זצ"ל פוסק: מלמד צריך שילמד זהר, להמשיך נשמה אמיתית לתלמידים
רבי פנחס מקאריץ זצ"ל אמר: מלמד צריך שילמד זהר, שהוא בחינת "עץ חיים", ויוכל להמשיך נשמה לתלמידים. כי בזה שהרב נותן שכל ישר לתינוק, בזה מניח נשמה אמיתית.
(חכם הרי"ם)

סדר הלימוד ליום יח תשרי [יום 18 בשנה]

השלמה מההשמטות (סימן לה)

שָׁבַע צוֹרוֹת קְדוֹשׁוֹת יֵשׁ לוֹ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵלֶן כְּנַגְדֵן בְּאָדָם, שְׁנֵאמַר (בראשית א) בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וְאֵלֹהֵי הַיָּם: שׁוֹק יָמִין וְשָׂמָאל, יַד יָמִין וְשָׂמָאל, גּוֹף וּבְרִית - הָרִי שֵׁשׁ. וְהָרִי אִמְרַת שְׁבַע? שְׁבַע הֵם בְּאִשְׁתּוֹ, (שם ב) וְהָיוּ לְבִשָׁר אֶחָד. מִיֵּשֶׁר לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמִלְךָ שְׁעָלָה בְּלָבוֹ לְטַע בְּגִנוֹ תְּשַׁעָה אֵילָנוֹת זָכָרִים, וְהָיוּ כָלֶם דְּקָלִים. אָמַר, כְּשִׁיְהִיוּ כָלֶם מִיָּן אֶחָד, אֵי אִפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם. מָה עָשָׂה? נִטַּע אֶתְרוּג בִּיְנֵיהֶם, וְהוּא אֶחָד מֵאוֹתָם הַתְּשַׁעָה שְׁעָלָה בְּלָבוֹ לְהִיּוֹת זָכָרִים. וְאֶתְרוּג מָה נִהְיָה? נִקְבָה, וְהִינּוּ שְׁכָתוּב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הַדֶּר קִפְתֵּי תְּמָרִים:

זָכָר וּנְקֵבָה בְּרֵאֵם (בראשית ה). אִפְשָׁר לֹאמַר כֵּן? וְהָרִי כְּתוּב (שם א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצֵלְמוֹ בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ וְגוֹמַר, וְאַחַר כֵּן (שם) אָעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ. וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגַּר בְּשָׂר תַּחְתָּנָה. אֵלָא אָמַר, שְׁכָתוּב יִצְיָרָה, וְכָתוּב בְּהֵן עֲשִׂיָה, וְכָתוּב בְּהֵן בְּרִיאָה. עֲשִׂיָה, שְׁכָתוּב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם, בְּעֵת הַרְכִּיב הַנְּשִׂמָה עַל הַגּוֹף וְאָסַף הַכֹּל. וּמִנִּין לָנוּ שְׁיִצְיָרָה זֶה הִיא לְשׁוֹן אֶסוּף הוּא שְׁכָתוּב (שם ב) וַיִּצְרָה אֱלֹהִים וְגוֹ' כָּל חַיֵּי הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם, וְהִינּוּ שְׁכָתוּב עַל הָאָדָם - זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וַיִּבְרָךְ אֹתָם.

בְּצֵלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. בְּכָל אַבְרָיו וּבְכָל חֲלָקָיו, וְהָרִי אָמַר, וְאִ"ו לְמָה הוּא דּוּמָה? (תהלים קד) לְעֵטָה אֹר כְּשִׁלְמָה, וְהָרִי וְאִ"ו אֵינָה אֵלָא שֵׁשׁ קְצוֹוֹת. אָמַר לוֹ, בְּרִית מִלָּה וְזוּוּגוֹ שֶׁל אָדָם חֲשׁוּבִים אֶחָד. שְׁתֵּי יָדָיו שְׁלִשָּׁה. רֵאשׁוֹ וְגוֹפּוֹ חֲמִשָּׁה. שְׁתֵּי שׁוֹקָיו שְׁשָׁה. וּכְנַגְדָם כְּמוֹתָם בְּשָׁמַיִם, שְׁכָתוּב (קהלת ז) גַּם אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹהִים. וְהִינּוּ יָמִים, (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא אָמַר בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, מְלַמֵּד שְׁכָל יוֹם וְיוֹם יֵשׁ לוֹ כַּחוֹ:

(ע"כ מההשמטות).

השלמה מההשמטות המשך הנ"ל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹמַר. מְצוּהָ זֶה לְהִתְעַסֵּק בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּפִרְיָה וּרְבִיָה וְלַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת, שְׁיִתְפַּשֵּׁט הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ לְכָל

הצדדים, וללקט רוחות ונשמות, שיהיה כבוד הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה. שכל מי שלא מתעסק בפריה ורביה, מקטין את הדמות של רבונו שלא ימצא בעולם הזה, וגורם שלא תשרה שכנינה בעולם הזה. כמו שמתוספות רוחות ונשמות, כך מתוסף לדרת נ"א דגמא] לעולם הזה כבוד המלך, שכתוב (משלי יד) ברב עם הדרת מלך ובאפס לאם מחתת רזון.

הדרת מלך - זה זיו כבוד המלך שמתוסף לדרת לעולם הזה. מחתת רזון - זה הקטנת דמות המלך שמקטין מהעולם הזה, כך מקטין גם למעלה, שהרי אותו זיו לא יורד, ונחשב על אותו אדם כאלו שפך דמים, שגרע הדמות שלמטה כמו שלמעלה, שכתוב (בראשית ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. והוא מקטין צלם אלהים למטה והדמות ודיוקן למעלה, ולכן צריך אדם להתעסק בפריה ורביה ולעשות צלם אלהים להגדיל כבוד ה' בכל הצדדים: (ע"כ מההשמטות).

השלמה מההשמטות (סימן לח) ר"מ

מצוה זו לקיים מצות פריה ורביה לקיים בן ובת, משום שאב שם י', ואם שם ה', בן שם ו', בת שם ה', ואב ואם שיש להם בן ובת, גם ה' לא שורה עליהם. וכמו זה במעשה בראשית אמר (בראשית א) פרו ורבו, פרו מצד הימין, ורבו מצד השמאל, שבו ברא אלהים הכל, וברא זה עמוד האמצעי, את הארץ - זו שכנינה. ולמה צריך ארבע, באב ואם בן ובת? משום שהרי התקדשו והתברכו בשלש קדשות ושבע ברכות שהם י', צריכות להיות ארבע אותיות ששורות עליהם עשרה, להיות אדם רשות היחיד לאדונו, שרחבו ארבעה וגבהו עשרה. ומי שמתעסק בתורה ובמצוה ביראה ובאהבת אדונו, במקום יראה שרויה שם י', במקום אהבה שרויה שם ה', במקום תורה שרויה ו', ובמקום מצוה שרויה ה', במקום המחשבה שנאמר בזה (שמואל ב-יט) וזאת תורת האדם, כלול מהכל, שורה בו יו"ד ה"א וא"ו ה"א, (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו. מה זה שוא עמלו בוניו בו? אלו סמא"ל ונחש: (ע"כ מההשמטות).

נעשה אדם בצלמנו כדמותנו - שנכלל בששה צדדים כלול מהכל כמו שלמעלה, באיברים מתקנים בסוד החכמה כראוי, הכל תקון עליון. נעשה אדם - סוד של זכר ונקבה, הכל בחכמה קדושה

עלינו. בצלמנו כדמותנו - להתתקן זה בזה להיות [אחד] הוא יחיד
בעולם שליט על הכל.

וירא אלהים את כל אשר עשה [ד"א כלל] והנה טוב מאד - כאן
נתקן מה שלא נאמר כי טוב בשני, משום שבו נברא המות.
וכאן נאמר והנה טוב מאד, והולכים כמו שאמרו החברים, והנה טוב
מאד - זה המות.

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, וכי לא ראה אותו
קדם? אלא הכל ראה הקדוש ברוך הוא. ומה שאמר את כל -
לרבות כל הדורות שיבואו אחר כך, וכן כל מה שיתחדש בעולם בכל
דור ודור בטרום שיבואו לעולם. אשר עשה - זה כל מעשי בראשית
ששם נברא יסוד ועקר לכל מה שיבא ויתחדש בעולם לאחר מכן.
ומשום כך ראה אותו הקדוש ברוך הוא עד שלא היה, ושם את הכל
במעשה בראשית. יום הששי - מה שונה בכל הימים שלא נאמר
בהם ה"א? אלא כאן כאשר נתקן העולם, התחברה הנקבה בזכר
בחבור אחד. ה' בששי [שהוא] [יסוד] להיות הכל אחד. ויכלו -
נתקנו הכל אחד [כאחד]. נתקנו מהכל והשתלמו בכל.

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. רבי אלעזר פתח, (תהלים לא) מה רב
טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם. בא
ראה, הקדוש ברוך הוא ברא אדם בעולם והתקין אותו להיות שלם
בעבודתו ולתקן את דרכיו כדי שיזכה לאור העליון שגנו הקדוש
ברוך הוא לצדיקים, כמו שנאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים
וזלתך יעשה למחכה לו.

השלמה מההשמטות (סימן ט"ל)

ישב רבי ברכיה ודרש, מה זה שאנו אומרים כל יום העולם הבא,
ולא יודעים מה אמר, העולם הבא מתרגם עלמא דאתי (העולם
הבא), מלמד שקדם שנברא העולם עלה במחשבה לברא אור גדול
להאיר, ונברא אור גדול שאין כל ברירה יכולה לשלט בו. צפה
הקדוש ברוך הוא שאינם יכולים לסבלו, לקח שביעי ושם להם
במקומו, והשאר גנזו לצדיקים לעתיד לבא. אמר, אם יזכו בזה
השביעי וישמרוהו - אתן להם זה לעולם אחרון, והינו שכתוב
העולם הבא, שכבר בא מקדם ששת ימי בראשית. זהו שכתוב (תהלים

(לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם:
(ע"כ מההשמטות).

ובמה יזכה האדם לאותו האור? בתורה. שכל מי שמשתדל בתורה בכל יום, יזכה להיות לו חלק בעולם הבא, ויחשב לו כאלו בנה עולמות, שהרי בתורה נבנה העולם ונתקן. זהו שכתוב (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב (שם ח) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום. שכל מי שמשתדל בה, מתקן עולמות ומקים אותם.

ובא וראה, ברוח עשה הקדוש ברוך הוא את העולם וברוח הוא עומד, רוח של אלו שעוסקים בתורה, וכל שכן רוח של הכל תינוקות של בית רבן. מה רב טובך - זה הטוב שנגנז. ליראיך - לאותם יראי חטא. פעלת לחוסים בך - מה זה פעלת? זה מעשה בראשית. רבי אבא אמר, זה גן עדן, שהרי באמנות עשה אותו הקדוש ברוך הוא בארץ כמו שלמעלה, לחזק בו את הצדיקים. זהו שכתוב (תהלים לא) פעלת לחוסים בך נגד בני אדם. שהרי הוא נגד [בני] אדם, והאחר נגד עליונים קדושים. אמר רבי שמעון, גן העדן למעלה ונגד בני אדם הוא, [ואפלו האחר הוא נגד בני אדם] להתכנס בו צדיקים שעושים רצון רבונם.

ויכלו - שכלו מעשים שלמעלה ומעשים שלמטה. השמים והארץ - למעלה ולמטה. רבי שמעון אמר, מעשה ואמנות התורה שבכתב ומעשה ואמנות תורה שבעל פה. וכל צבאם - אלה פרטי התורה, פנים של התורה, שבעים פנים לתורה. ויכלו - שהתקימו ונתקנו זה בזה. שמים וארץ - פרט וכלל. וכל צבאם - סודות התורה, טהרות שבתורה וטמאות שבתורה.

השלמה מההשמטות (סימן מ')

שמיני מה הוא? יש לו לקדוש-ברוך-הוא צדיק אחד בעולם וחיב לו, מפני שמקים כל העולם כלו, והוא יסודו, והוא מכלכלו ומצמיחו ומגדלו ומשמחו, אהוב וחיבב למעלה, נורא ואדיר למטה, מתקן ומקבל למעלה, מתקן ומקבל למטה, והוא יסוד הנפשות כלם. **אמרת** שמיני, ואמרת יסוד הנפשות כלם, והרי כתוב וביום השביעי שבת וינפש? כן שביעי הוא אלא משום שמכריע

ביניהם, וישנם שלש למטה ושלש ממעל, והוא שמכריע ביניהם. ומה הטעם נקרא שביעי? וכי הוא בשביעי? לא, אלא מפני שהקדוש ברוך הוא שבת בשבת באותה המדה, שכתוב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש. מלמד שכל יום ויום יש לו מאמר אחד שהוא אדון לו, לא מפני שהוא נקרא בו, אלא מפני שהוא פועל בעולם פעלה המסורה לו בידו.

פַּעֲלוֹ כלם פעלתם וקימו מעשיהם לְבַד - בא יום השביעי ופעל פעלתו. שמחו כלם, אף הקדוש ברוך הוא, ולא עוד אלא שגדלה נשמתו, שכתוב וביום השביעי שבת וינפש. ומהי שבתה זו? שאין בה מלאכה, והיא מנוחה, שכתוב שבת. משל למה הדבר דומה? למלך שהיו לו שבעה גנות, ובגן האמצעי מעין נאה נובע ממקור מים חיים, שלשה מימינו ושלשה משמאלו, ומיד שפועל בעולם אז מתמלא, ושמחים כלם ואומרים: לִצְרַפְנוּ הוּא מִתְמַלֵּא. והוא משקה אותם ומגדלם, והם ממתינים ושובתים, והוא משקה את השבעה. והרי כתוב (ישעיה מג) ממזרח אביא זרעך, והנה אחד מהם משקה אותו? אלא אמר, הוא משקה את הלב, והלב משקה אחר כן כלם. ומהי מדה שביעית? הוי אומר, זו מדת טובו של הקדוש ברוך הוא.

מה הטעם אמר את שבתתי ולא אמר את שבתי? משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו כלה נאה, וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו, והמלך יש לו בנים נאים ואוהבם, אמר להם: הואיל וכן, שמחו אתם גם כן ביום שמחתי, כי אני בשלכם אני משתדל, ואתם גם כן הדרו אותו. ומה זה זכור ושמור? זכור לזכר, ושמור לנקבה. מה הטעם (ויקרא יט) ומקדשי תיראו? שמרו עצמכם מהרהור, כי מקדשי קדוש הוא. למה? (שם כ) אני ה' מקדשכם, אני ה' בכל צד: (ע"כ מההשמטות).

וַיִּכַּל אלהים ביום השביעי - זו תורה שבעל פה שהוא יום שביעי, ובה נתקן העולם שהוא קיום של הכל. מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, שהרי תורה שבכתב הוציאה הכל בתקף של כתב שיוצא מחכמה. שלש פעמים כאן ביום השביעי: ויכל אלהים ביום השביעי. וישבות ביום השביעי. ויברך אלהים את יום השביעי. הרי

שֶׁלֶשׁ. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - זו תורה שֶׁבַעל פֶּה, שְׁעַם יוֹם הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה נִתְקַן הָעוֹלָם כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ.

וַיִּשְׁבּוּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי - זֶה יְסוּד הָעוֹלָם. בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיבָא הִזְקֵן זֶה יוֹבֵל. וְעַל כֵּן כָּתוּב כָּאֵן מִכָּל מְלָאכְתּוֹ, שֶׁהַכֹּל יֵצֵא מִמֶּנּוּ. וְאָנּוּ זֶה יְסוּד, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהָרִי מְנוּחָה בּוֹ הִיְתָה יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

וַיְבָרֵךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי - זֶה כִּהֵן גְּדוּל שְׁמִבְרָךְ אֶת הַכֹּל וְהוּא נוֹטֵל בְּרֵאשׁ, שֶׁשְּׁנִינּוּ כֵהֵן נוֹטֵל בְּרֵאשׁ, וּבּוֹ הַבְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת לְבָרֵךְ, וְנִקְרָא שְׁבִיעִי. רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן אָמַר, הַשְּׁנַיִם הַלְלוּ - אֶחָד הוּא בִּיסוּד הָעוֹלָם וְאֶחָד בְּעִמּוּד הָאֲמִצְעִי וְד"א אֲבָל שְׁלֹשֶׁת אֱלֹהִים - אֶחָד בְּעָרֵב שֶׁבֶת שֶׁל לֵילָה, וְאֶחָד שֶׁל הַיּוֹם, וְאֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שֶׁבֶת הַגְּדוּל].

וַיְבִין [וַיְקַדֵּשׁ] אֶתוֹ, אֶת מִי? אֶת אוֹתוֹ מִקּוֹם שְׁאוֹת הַבְּרִית בּוֹ שׁוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוּאֵל-ב טו) וַהֲרֵאֲנִי אֶתוֹ וְאֶת נְוֵהוּ. וּבְמִקּוֹם זֶה שׁוֹרִים כָּל הַקְּדוּשִׁים לְמַעְלָה [שְׁלִמְעָלָה] וַיּוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לְתֵת לָהּ תְּפִנוּק לְחֵם עֲנֵג, וְהוֹלֵךְ זֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מו) מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֵמוֹ וְהוּא יִתֵּן מֵעֲדָנֵי מֶלֶךְ. מֵאֲשֶׁר - זֶה קִיּוּם שְׁלֹם. שְׁמֵנָה לְחֵמוֹ - [מֵה] שֶׁהִיָּה [לוֹ] לְחֵם עֲנִי, חוֹזֵר לְהִיּוֹת לְחֵם עֲנֵג. וְהוּא יִתֵּן מֵעֲדָנֵי מֶלֶךְ - מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל, הוּא נוֹתֵן לָהּ כָּל תְּפִנוּקֵי הָעוֹלָם, וְכָל הַקְּדוּשִׁים שִׁיוּצָאִים מִלְּמַעְלָה, מֵהַמִּקּוֹם הַזֶּה יּוֹצֵאִים. וְלָכֵן וַיְקַדֵּשׁ אֶתוֹ, אֶתוֹ - אוֹת הַבְּרִית.

כִּי בּוֹ שֶׁבֶת - בּוֹ מְנוּחַת הַכֹּל [ד"א בּוֹ מְנוּחָה] שְׁלַעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. בּוֹ שֶׁבֶת [ד"א בָּאָה] לְמְנוּחָה. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים - מִכָּלֵל שֶׁל זְכוּר יּוֹצֵא שְׁמוֹר לְהַתְקִין מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם. לַעֲשׂוֹת - זֶה אֲמֵן הָעוֹלָם, לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה שֶׁל הַכֹּל. [ס"א אֲשֶׁר בָּרָא - אֲמֵן צָרִיךְ לְעוֹלָם וְכָל הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַכֹּל].

עוֹד פִּרְשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת הַדָּבָר וְאָמַר, כָּתוּב (דְּבָרִים ז) שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד. שׁוֹמֵר - זֶה כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל. הַבְּרִית - זֶה יְסוּד הָעוֹלָם. וְהַחֲסֵד - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל הִיא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד. וְנִקְרָאת שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שׁוֹמֵר הַפֶּתַח שֶׁל הַכֹּל, בּוֹ תְּלוּיִים כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם וְדָאִי. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת - לְשַׁכְּלֵל לְהַתְקִין הַכֹּל כָּל יוֹם וַיּוֹם וְלְהוֹצִיא רוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת, וְאֶפְלוּ רוּחוֹת וְשִׁדִּים.

וְאִם תאמר שאינם תקון העולם – לא כִּן! שְׁהָרִי הֵם הֵיוּ לְתִקּוֹן העולם ולהלקות בהם רשעי העולם, שֶׁהֵם הוֹלְכִים כְּנִגְדָם להוכיח אותם. ומי שהולך לשמאל, נאָחֵז בְּצַד הַשְּׂמָאל כְּנִגְדָם לְוֹקֵה בָהֶם], לְכִן הֵם לְתִקּוֹן.

בֵּא ראה מה פתוב בשלמה, (שמואל-ב ז) והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. מי הם נגעי בני אדם? אלה אותם המזיקים. בא ראה, בשעה שנבראו, התקדש היום ונשארו רוח בלי גוף, ואלו הם בריות שלא נתקנו [ולא התיסדו], ומצד שמאל הם זְהֵמַת הַזְּהָב. ועל זה, משום שלא נתקנו והם פגומים, השם הקדוש לא שורה בהם ולא נדבקו בו, והפחד שלהם הוא מהשם הקדוש וזעים ופוחדים ממנו, והשם הקדוש לא שורה במקום פגום.

וּבֵא וראה, האדם הזה שנפגם, שלא השאיר בן בעולם הזה, כשיוצא ממנו, לא נדבק בשם הקדוש ולא מכניסים אותו לפרגוד, משום שהוא פגום ולא נשלם. ועץ שנעקר צריך נטיעה פעם אחרת כדי שהשם הקדוש ישלם בכל הצדדים, וחסרון לא ידבק בו לעולמים.

וּבֵא וראה, הבריות הללו פגומים הם מלמעלה ומלמטה, ולכן לא נדבקים למעלה ולא נדבקים למטה. ואלה שפתוב בהם אשר ברא אלהים לעשות, שלא נשלמו למעלה ולמטה. ואם תאמר, הרי רוחות הם, למה לא נשלמו למעלה? אלא כיון שלא נשלמו למטה בארץ, לא נשלמו למעלה. וככלם באים מצד שמאל ומכסים מעיני בני אדם, ועומדים כנגדם להרע להם. בשלש הם כמו מלאכי השרת, ובשלש הם כמו בני אדם, והרי בארוה.

אֲחֵר שנבראו רוחות [ד"א נטמנו], נשארו אותם רוחות אחר הרחמים של נקב תהום רבה ליל השבת ויום השבת. כיון שיוצאה קדשת היום ולא השלמו, יצאו לעולם ומשוטטים לכל הרוחות, וצריך העולם להשמר מהם, שהרי אז מתעורר כל צד שמאל, ואש הגיהנם לוהטת, וכל אותם שבצד שמאל הולכים ומשוטטים בעולם. ורוצים להתלבש בגוף ולא יכולים, ואז צריכים להשמר מהם, והתקינו שיר של פגעים בכל שעה שפחד שלהם שרוי בעולם.

בֵּא ראה, כשמתקדש היום בערב שבת, סכת שלום שורה ונפרסת בעולם. מי זו סכת שלום? זו שבת. וכל רוחות וסערות ושדים

וכל רוחות הטמאה, כלם נטמנים ונכנסים בעין הרחמים של נקב תהום רבה. שהרי כיון שמתעוררת קדשה על העולם, רוח הטמאה לא מתעוררת אתו, וזה בורח מלפני זה.

ואז העולם בשמירה עליונה, ולא צריך להתפלל על שמירה כמו שומר את עמו ישראל לעד אמן, שהרי זה התקן ליום חל כשהעולם צריך שמירה. אבל בשבת נפרסת סכת שלום על העולם, ונשמר בכל הרוחות, ואפלו רשעי הגיהנם שמורים הם, והכל נמצאים בשלום – העליונים והתחתונים. ולכן בקדוש היום מברכים הפורס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. למה על ירושלים? אלא זהו מדור של אותה סכה, וצריך לזמן את אותה סכה שנפרסה עלינו ולשרות עמנו, להיות [מגנה] עלינו כמו אם ששורה על הבנים, ולכן לא פוחדים מפל הרוחות, ולכן הפורס סכת שלום עלינו.

בא ראה, בשעה שישראל מברכים ומזמינים את סכת השלום הזאת אורחת קדושה, ואומרים הפורס סכת שלום, אז קדשה עליונה יורדת ופורסת כנפיה על ישראל, ומכסה אותם כמו אם על הבנים. וכל המינים הרעים מתכנסים מהעולם, וישראל יושבים תחת קדשת רבונם. ואז סכת השלום הזו נותנת נשמות חדשות לבניה. מה הטעם? משום שבה שריות הנשמות [ס"א שאז זמן הזיווג, ונוטלת נשמות והן שורות בה] וממנה יוצאות. וכיון ששורה ופורסת כנפיה על בניה, מוריקה נשמות חדשות לכל אחד ואחד.

עוד אמר רבי שמעון, על זה שנינו, שבת דגמא של עולם הבא היא. כך זה ודאי. ועל זה שמטה ויובל דגמא זה בזה. ושבת ועולם הבא כך הוא. ואותה תוספת נשמה, מסוד של זכור היא באה על סכת השלום הזאת שלוקחת מהעולם הבא. והתוספת הזאת נותנת לעם הקדוש. ובאותה תוספת הם שמחים, ונשכחים מהם כל דברי החל, וכל צער וכל הצרות, כמו שנאמר (ישעיה יד) ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגזך ומן העבדה הקשה וגו'.

ובבבלי שבת צריך אדם לטעם מהכל כדי להראות שסכת שלום הזאת נכללה מהכל, ובלבד שלא יפגם מאכל אחד ליום, ויש אומרים שנים, לשתי הסעודות האחרות של היום, ויפה. וכל

שכן אם מעלה יותר ליום ויכול לטעם ממאכלים אחרים. ולקטנים בשני תבשילים מספיק. ובארוה החברים.

נר של שבת נתן להדלקה לנשות העם הקדוש. והרי אמרו החברים, שהיא כבתה נרו של עולם והחשיכה אותו וכו', ויפה. אבל סוד הדבר - סכת שלום זו היא גבירת העולם, ונשמות שהם נרות עליונים בהם שורות. ועל זה הגבירה צריכה להדליק, שהרי במקומה נאחזת ועושה מעשה.

ואשה צריכה בחדות הלב ורצון להדליק נר שבת, שהרי כבוד עליון הוא לה, וזכות גדולה לעצמה לזכות לבנים קדושים שיהיו נר העולם בתורה וביראה וירבו שלום בארץ, ונותנת לבעלה חיים ארפים. לכן צריכה להזהר בה.

בא ראה, שבת לילה יום, זכור ושמור הוא כאחד, ועל זה כתוב זכור את יום השבת לקדשו, וכתוב שמור את יום השבת. זכור לזכר, שמור לנקבה, והכל אחד. אשריהם ישראל חלקו של הקדוש ברוך הוא, גורלו וירשתו, עליהם כתוב (תהלים קמד) אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ב)

רבי חנינא פרש כל אחד על עמדו. ששון - אחד. שמחה - שמים. חתן - שלש. כלה - ארבע. גילה, דיצה, אהבה, אחוה, שלום ורעות - עשר, כנגד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם: (ע"כ מההשמטות).

ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם וגו'. אמר רבי שמעון, כתוב (איוב כח) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה. בפסוק הזה יש גוונים רבים, אלא מה זה אלהים הבין דרכה? כמו שנאמר ויבן ה' אלהים את הצלע, זו תורה שבעל פה שיש בה דרך, כמו שנאמר (ישעיה מג) הנותן בים דרך. משום כך אלהים הבין דרכה.

והוא ידע את מקומה, מי מקומה? זו תורה שבכתב שיש בה דעת. [דעת ותבונה הולכים כאחד], ה' אלהים, שם מלא להתקין לה בכל, ועל זה נקראה חכמה ונקראה בינה, משום שהיה בשם מלא - ה' אלהים, בכל בשלמות בשני השמות.

את הצלע - זו אספקלריה שלא מאירה, כמו שנאמר (תהלים לה) ובצלעי שמחו ונאספו. אשר לקח מן האדם - משום שהרי

מתורה שבכתב יצאה. לאשה - להתקשר בשלהבת של צד שמאל, שהרי התורה מצד הגבורה נתנה. לאשה - להיות אש ה' קשורה באחד.

ויבאה אל האדם - משום שלא צריכה להמצא לבדה, אלא להתפלל ולהתחבר בתורה שבכתב. כיון שהתחברה עמו, הוא זיון אתה ויתקן אותה לה מה שצריך, הינו מה שכתוב ואת הארץ, והרי בארנו. מכאן למדנו, שמי שמשיא את בתו, עד שלא תכנס לבעלה, אביה ואמה מתקנים אותה ונותנים לה כל מה שצריך. כיון שהתחברה בבעלה, הוא זיון אותה ויתן לה מה שצריך.

בא ראה, בתחלה כתוב ויבן ה' אלהים את הצלע, שאבא ואמא התקינו לה [בעשרים וארבעה קשויים. ויבאה בגימטריא עשרים וארבע]. ואחר כך ויבאה אל האדם. [והכניס אותה בחמשה קולות: (ירמיה כה) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מזהלות חתנים] להתקשר הכל באחד ולהתחבר אחד באחד. והוא נותן [לה] מה שצריך.

דבר אחר אלהים הבין דרכה - כשהבת בבית אמא, היא מסתכלת בכל יום בכל מה שבתה צריכה, שכתוב (איוב כח) אלהים הבין דרכה. כיון שהתחברה בבעלה, הוא נותן לה כל מה שצריך ויתקן מעשיה. זהו שכתוב והוא ידע את מקומה [ופסוק זה נקשר בסודות עליונים] [ד"א פסוק זה נאמר על חכמה העליונה ונקשר בסודות עליונים, שהרי בנגדה הראשונה אין מי שיודע בה כלל, אבל אלהים הבין דרכה, זה העולם הבא. והו"א זה הטמיר מכל הטמירים, הנסתר שנקרא הו"א ולא ידוע בשם].

כתוב וייצר ה' אלהים את האדם. כאן נתקן הכל בימין ובשמאל, והרי בארנו שנקלל ביצר הטוב, אבל וייצר ה' אלהים - ביצר טוב וייצר רע.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ג)

ס"א יצר טוב ויצר רע שהוא חדוה ומביא אותה אליו, ולמעלה צד הצפון ממש, שהוא חדוה בלי זמה שהיצר הרע אחוז בו [בה]. בתחלה, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, ואחר כך וימינו תחבקני, ונתנת בין ימין לשמאל [ושמאל] [להזון], ולכן

וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים, שֵׁם מְלֵא לְגַבֵּי שְׁנֵי צְדָדִים אֵלָיו. אֶת הָאָדָם וְכוּ':
(ע"כ מההשמטות).

לְמַדָּה? אֵלָּא יִצַר טוֹב לוֹ לְעַצְמוֹ, יִצַר הָרַע לְעוֹרֵר אֵלָיו אֶת נִקְבָּתוֹ
[ס"א ומצד שמאל מתעורר תמיד לנקבה]. סוד הדבר, מִכָּאן
לְמַדְנוּ שֶׁצִּפּוֹן מִתְעוֹרֵר תָּמִיד לְנִקְבָּה וְנִקְשָׁר עִמָּה, וְלִכֵּן נִקְרָאת אִשָּׁה.
וּבֵא וְרָאָה, יִצַר טוֹב וַיִּצַר הָרַע, מִשּׁוּם שֶׁהִנְקִיבָה נִתְּנָה בִּינֵיהֶם [נ"א
שְׁנִקְבָּה נִכְלָלָת בָּהֶם] וְהִתְקַשְּׁרָה עִמָּם, וְלֹא מִתְקַשְּׁרֵת עַד שֶׁיִּצַר
הָרַע מִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ וּמִתְקַשְּׁרִים זֶה בְּזֶה. וְכִיּוֹן שֶׁמִּתְקַשְּׁרִים זֶה בְּזֶה,
אִז מִתְעוֹרֵר יִצַר הַטּוֹב שֶׁהוּא חֲדוּה וּמִבִּיא אוֹתָהּ אֵלָיו, [וְאִז נִתְּנָת
בִּינֵיהֶם לְתַקֵּן. וְעַל זֶה וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים שֵׁם מְלֵא אֵלָיו יִצַר טוֹב וַיִּצַר
רַע] [ד"א וְלִמְעֵלָה צַד הַצִּפּוֹן מִמָּשׁ שֶׁהִיא חֲדוּה בְּלִי זִהְמָה, שֶׁיִּצַר
הָרַע אוֹחֵז בָּהּ בְּתַחֲלָה, שֶׁכְּתוּב (שיר ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. וְאַחַר כֵּךְ
וַיִּמְנֹו תַחֲבִקֵנִי, וְנִתְּנָה בֵּין יָמִין וּשְׁמֵאל לְהַזּוֹן. וְעַל זֶה וַיִּצַר ה'
אֱלֹהִים, שֵׁם מְלֵא לְגַבֵּי שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ].

אֶת הָאָדָם, הָרִי בְּאֲרֵנוּ, אֲבָל זָכַר וְנִקְבָּה כְּאַחַד, [וְלֹא הָיוּ] נִפְרָדִים
לְהִיּוֹת פָּנִים בְּפָנִים. מַה כְּתוּב? עֶפְרַן מִן הָאֲדָמָה. עֲכָשׁוּ עוֹמֵד
לְהִתְקִין. בֵּא תִרְאֶה, כְּשֶׁאִשָּׁה מִתְחַבֶּרֶת בְּבַעֲלָהּ, הִיא נִקְרָאת עַל שֵׁם
בְּעָלָהּ. אִישׁ אִשָּׁה. צַדִּיק צַדִּיק. הוּא עֶפְרַן וְהִיא עֶפְרַן. [וְאִז] הוּא צָבִי
וְהִיא צָבִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כ) צָבִי הִיא לְכָל הָאֲרָצוֹת.

כְּתוּב (דברים טז) לֹא תִטֵּעַ לְךָ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר
תַעֲשֶׂה לְךָ. אֲצֵל מִזְבַּח – וְכִי לְמַעֲלָה מִמֶּנּוּ אוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר מִי
הִתִּיר? אֵלָּא הָרִי בְּאֲרֵנוּ, אֲשֶׁר זֶה בְּעָלָהּ, שֶׁהָאִשָּׁה הִיא נִקְרָאת עַל שֵׁם
בְּעָלָהּ אֲשֶׁרָה [נ"א הָרִי הֵם אֲשֶׁר ה"א], וְעַל זֶה כְּתוּב (מלכים-ב כג) לְבַעַל
וְלֹאֲשֶׁרָה. מִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב לֹא תִטֵּעַ לְךָ אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ אֲצֵל מִזְבַּח ה'
אֱלֹהֶיךָ, כִּנְגֵד הַמִּקּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ מִזְבַּח ה', שֶׁהָרִי מִזְבַּח ה' הוּא עוֹמֵד
עַל זֶה, וְעַל זֶה כִּנְגֵדָה לֹא תִטֵּעַ לְךָ אֲשֶׁרָה אַחֲרָת.

בֵּא רָאָה, בְּכָל מְקוֹם, כָּל אוֹתָם עוֹבְדֵי הַשֵּׁמֶשׁ נִקְרָאִים עוֹבְדִים לְבַעַל,
וְאֵלָיו שֶׁעוֹבְדִים לְלִבְנָה נִקְרָאִים עוֹבְדֵי אֲשֶׁרָה. וְלִכֵּן לְבַעַל
וְלֹאֲשֶׁרָה. וְאֲשֶׁרָה נִקְרָאת עַל שֵׁם בְּעָלָהּ אֲשֶׁרָה. אִם כֵּךְ, לְמָה נִתְּבַטַּל
הַשֵּׁם הַזֶּה? אֵלָּא אֲשֶׁרָה עַל שֵׁם שֶׁכְּתוּב (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי
בְּנוֹת, וְהוּא [הָרִי] שֶׁלֹּא אֲשֶׁרֵיהָ שְׂאֵר הָעַמִּים וְעוֹמְדַת אַחֲרָת תַּחֲתֵיהָ.
וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁכְּתוּב (איכה א) כָּל מְכַבְּדֵיהָ הִזְלִינָהּ, וְלִכֵּן [נִעְבַּד]

נתבטל השם הזה, וכדי שלא יתחזקו אותם שעושים שאר עמים
עובדי עבודה זרה, וקוראים מזבח שהוא מאדמה, שכתוב (שמות כ)
מזבח אדמה וגו'. משום כך עפר מן האדמה.

ויפח באפיו נשמת חיים – [דבר נכלל. אבל ויפח באפיו] נכללה
נשמת חיים באותו עפר, כנקבה שמתעברת מן הזכר, שהרי
מתחברים ומתמלא העפר הזה מהכל, ומהו? רוחות ונשמות. ויהי
האדם לנפש חיה – כאן התתקן וקיים אדם להתקין ולזון את
הנפש חיה.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ד)

אמר לו, לכה דודי נצא השדה, לכו לקדוש-ברוך-הוא לטיל, ואל
אשב תמיד במקום אחד. ומה זה לב? אמר לו, אם בן, בן
זומא מבחוץ ואתה עמו. ל"ב הוא [והוא] שלשים ושנים, והיו
סתומים ובהם נברא העולם. ומהו ל"ב? אמר לו, שלשים ושנים
נתיבות. משל למלך שהיה יושב בחדרי חדרים, ומנין החדרים
שלשים ושנים, ולכל אחד מן החדרים יש נתיב, נאה למלך זה
להכנס [הכל] בחדרו על דרך נתיבות. אמר, לא נאה לו שלא לגלות
פניו ומשכנותיו וגנזיו וחמודותיו? אמרת לא. מה עשה? נגע בפת
וכלל בה כל הנתיבות ומלבושיה, והרוצה להכנס [ס"א להסתכל
בעיניה] בפנים, יסתכל הנה. ונשאה למלך.

גם נתנה לו במתנה, ולפעמים קורא אותה באהבתו [בת] אחותי, כי
מקום אחד היו, ולפעמים קורא אותה בתי, כי בתו היא,
ולפעמים קורא אותה אמי. ועוד, כי אין דין אם אין חכמה, שהרי
נאמר (מלכים א-ה) וה' נתן חכמה לשלמה. ואחר כך דן את הדין על
מתנתו, שכתוב (שם א) וישמעו כל ישראל את המשפט וגומר, כי ראו
כי חכמת אלהים בקרבו וגומר.

ומה חכמה נתן הקדוש ברוך הוא לשלמה? שלמה נשא שמו של
הקדוש ברוך הוא, כמו שאנו אומרים, כל שלמה שבשיר
השירים קדש לבד מאחד. אמר הקדוש ברוך הוא, הואיל ושמך
כשמי, אשיא לך בתי, והרי נשואה היא. אמר לו, במתנה נתנה לו
השם, וה' נתן חכמה לשלמה, ולא פרש. והיכן פרש? לפניו, כי
ראו כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט. [ומה זה משפט?
אלא כל זמן שאדם עושה משפט, חכמת אלהים בקרבו] ומה זה

לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט? הֲיִי אֹמֵר, שְׂאוֹתָה חֲכָמָה שְׁנַתְנָה אֱלֹהִים וְשִׁיָּא
עֲמוּ בַחֲדָרוֹ, הִיא בְּקֶרְבוֹ. זֹאת עֲזָרְתּוֹ וּמְקַרְבָּתוֹ, וְאִם לָאוּ –
מִרְחַקְתּוֹ, וְלֹא עוֹד אֵלָא מִיִּסְרָתוֹ, שְׁכָתוּב (ויקרא כו) וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם
אִף אֲנִי: (ע"כ מההשמטות).

וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים. אִף כָּאֵן גַּם כֵּן בְּשֵׁם מְלֵא, שְׁהָרִי אֲבָא וְאֲמָא הִתְקִינוּ
אוֹתָהּ עַד שְׁלֵא בָאָה לְבַעֲלָהּ. אֵת הַצֵּלַע, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (שיר א)
שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֵאֲוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אִסְפְּקִלְרִיָּה שְׁלֵא מֵאִירָהּ. אֲבָל אֲבָא
וְאֲמָא הִתְקִינוּ לָהּ שְׁיִתְפִּיִס בַּעֲלָהּ עֲמָהּ.

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ שְׁצָרִיכִים אֲבָא וְאֲמָא שֶׁל הַכֹּלָה
לְהַכְנִיסָהּ בְּרִשׁוֹתָהּ שֶׁל הַחֲתָן, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (דברים כב) אֵת בְּתִי
נִתְתִּי לְאִישׁ הַזֶּה וְגו'. מִכָּאֵן וְאִילָךְ בַּעֲלָהּ יָבּוּא אֵלֶיהָ, שְׁהָרִי הַבֵּית
הוּא שְׁלָהּ, שְׁכָתוּב (בראשית כט) וַיָּבֹא אֵלֶיהָ. וַיָּבֹא גַם אֶל רָחֵל. בַּהֲתַחֲלָהּ
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, שְׁעַד כָּאֵן יֵשׁ לְאֲבָא וְלֵאֲמָא לַעֲשׂוֹת, אַחַר כֵּן הוּא
יָבֹא אֵלֶיהָ, וְכָל הַבֵּית שְׁלָהּ הוּא, וַיִּטַּל רִשׁוֹת מִמֶּנָּהּ.

וַיַּעַל זֶה הָעֲרֵנוּ, שְׁכָתוּב (שם כח) וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם, שְׁנֵטַל רִשׁוֹת
בַּהֲתַחֲלָהּ. מִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ, שְׁמִי שְׁמַתְחַבֵּר בְּאִשְׁתּוֹ, צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ
מִמֶּנָּה וּלְשַׁמַּח אוֹתָהּ בְּדַבָּרִים, וְאִם לֹא – שְׁלֵא יִלּוֹן אֲצֵלָהּ, כְּדִי שְׁיִהְיֶה
רְצוֹן שְׁלָהּם כְּאֶחָד בְּלֹא אָנָס.

וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ, לְהִרְאוֹת שְׁאֲסוּר לּוֹ לְאָדָם לְשִׁמּוֹשׁ מִטָּתוֹ
בַּיּוֹם. וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרָאשִׁיתוֹ, כָּאֵן לְמַדְנֵנוּ שְׁאֲפִלוּ
יְהִיוּ לְמַלְךְ מִטּוֹת זָהָב וּלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְלוֹן בָּהֶם, וְהַמְלָכָה תִּתְקִין לוֹ
מִטָּה מִתְקַנֵּת מֵאֲבָנִים – יַעֲזֹב אֵת שְׁלוֹ וַיִּלּוֹן בְּמָה שְׁהִיא תִּתְקִין,
שְׁכָתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

הַשְּׁגָה מִתְחִילָה מִתּוֹרַת הַנִּסְתֵּר

הַשְּׁגָה מִתְחִילָה מִתּוֹרַת הַנִּסְתֵּר וְרַק אַחַר כֵּן מְשִׁיגִים יְתֵר חֲלָקֵי הַתּוֹרָה.
וּלְבִסוּף מְשִׁיגִים אֵת הַתּוֹרָה הַנִּגְלִית.

(הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא. סוֹדֵר)

בא ראה מה כתוב כאן, ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הרי ערכות של הדברים להמשיך עמה חביבות ולהמשיך אותה (עמה) לרצונו לעורר עמה אהבה. ראה כמה ערכים אותם דברים, כמה דברי אהבה הם, עצם מעצמי ובשר מבשרי, כדי להראות לה שהם אחד ואין פרווד ביניהם בכל.

עבשו מתחיל לשבח אותה – לזאת יקרא אשה. זו היא שלא ימצא כמותה, זוהי כבוד הבית, כל הנשים לפניך כקוף בפני אדם. אבל לזאת יקרא אשה – שלמות הכל. לזאת ולא לאחרת. הכל הוא דברי אהבה, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה.

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, הכל להמשיכה באהבה ולהדבק עמה. כיון שעורר אליה כל הדברים הללו, מה כתוב? והנחש היה ערום וגו'. הרי התעורר יצר הרע לאחזו בה כדי לקשרה בתאות הגוף ולעורר אליה דברים אחרים שיצר הרע מתענג בהם.

עד שלאחר כך מה כתוב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאנה הוא לעינים, ותקח מפריו ותאכל. קבלה אותו ברצון, ותתן גם לאישה עמה [ויאכל]. הרי אז היא התעוררה אליו בתאנה להתעורר [לתת] לו רצון ואהבה, זה דבר להראות מעשה לבני אדם כמו שלמעלה.

אמר רבי אלעזר, אם כך, במה נעמיד אותו למעלה יצר הרע שאחזו בנקבה? אמר לו, הרי התעוררו אלו למעלה ואלו למטה, יצר טוב ויצר רע. יצר טוב מימין, ויצר רע משמאל. ושמאל למעלה אחזו בנקבה לקשרה [להתקשר בה] כאחד בגוף, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ועל זה דברים התפרשו למעלה ולמטה עד כאן. מכאן והלאה מלים של קטנות [נ"א בשרף] של זפת לקטנים שבפריסות לפרש הדבר, והרי נתעוררו בו החברים.

רבי שמעון היה הולך לטבריה, והיו עמו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא. כיון

שהתחברו כאחד, ירדו וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פנחס, הרי ישבנו, מאותם דברים מעלים שאתה אומר בכל יום אנו רוצים לשמע.

פתיח רבי שמעון ואמר, (בראשית יג) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי. וילך למסעיו? למסעו צריך להיות! מה זה למסעיו? אלא שני מסעות הם, אחד שלו ואחד של השכינה, שהרי כל בן אדם צריך להמצא זכר ונקבה כדי לחזק האמונה, ואז השכינה לא נפרדת ממנו לעולמים.

ואם תאמר, מי שיוצא לדרך שלא נמצא זכר ונקבה, השכינה נפרדת ממנו? בא ראה, מי שיוצא לדרך יסדר תפלה לפני הקדוש ברוך הוא כדי להמשיך עליו שכינת רבונו עד שלא יצא לדרך, בזמן שנמצא זכר ונקבה. כיון שסדר תפלתו ושבתיו ושכינה שורה עליו – יצא, שהרי השכינה הזדווגה עמו, כדי שימצא זכר ונקבה. זכר ונקבה בעיר, זכר ונקבה בשדה. זהו שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

בא ראה, כל זמן שבן אדם מתעכב בדרך, [בכל כחו] צריך לשמור מעשיו כדי שהזווג העליון לא יפרד ממנו, וימצא פגום בלי זכר ונקבה. בעיר צריך כשנזקבתו עמו, כל שבן כאן שזווג העליון נקשר בו. ולא עוד, אלא שהזווג העליון הזה שומר אותו בדרך ולא נפרד ממנו עד שישוב לביתו.

בשעה שנכנס לביתו צריך לשמח את אשתו [ביתו], משום שאשתו גרמה לו אותו זווג עליון. כיון שבא אליה, צריך לשמח אותה משום שני טעמים. אחד משום חדות אותו זווג, חדות המצוה היא, וחדות המצוה חדות השכינה היא.

ולא עוד, אלא שמרבה שלום סתם [למטה] [נ"א לאשה]. זהו שכתוב (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא. וכי אם לא פוקד את אשתו זה חטא? כך זה בודאי! משום שגורע כבוד זווג העליון שהזדווגה בו ואשתו גרמה לו. ואחד – שאם אשתו מתעברת, הזווג העליון מריק בה נשמה קדושה, שהרי הברית הזו נקראת ברית הקדוש ברוך הוא. ועל זה צריך לכוון בחדוה זו כמו שצריך בחדות השבת [של אותם חכמים], שהוא זווג החכמים. ועל

זֶה וְיָדַעְתָּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְלֶךְ, שְׁהָרֵי הַשְּׂכִינָה בָּאָה עִמָּךְ וְשׁוֹרָה בְּבֵיתְךָ. וְעַל זֶה (sw) וּפְקַדְתָּ נֶגֶד וְלֹא תַחֲטָא. מֵה זֶה וְלֹא תַחֲטָא? לְשִׁמְשׁ לְפָנַי הַשְּׂכִינָה חֲדוֹת הַמִּצְוָה.

כְּמוֹ זֶה תִּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁפוֹרְשִׁים מְנֻשׁוֹתֵיהֶם כָּל אוֹתָם יָמֵי הַשְּׁבוּעַ כְּדֵי לְהַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, הַזּוּוֹג הָעֲלִיּוֹן נִזְדוּג בָּהֶם וְלֹא נִפְרָד מֵהֶם כְּדֵי שְׁיִמְצָא זְכָר וּנְקֵבָה. כִּיּוֹן שְׁנִכְנַסְתָּ שֶׁבֶת, צְרִיכִים תִּלְמִידֵי חֲכָמִים לְשַׁמַּח אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם מִשׁוּם כְּבוֹד הַזּוּוֹג הָעֲלִיּוֹן, וְלִכְוֹן לָבֶס בְּרִצּוֹן רְבוּנָם כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר.

כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁאֲשַׁתּוֹ בִּימֵי טְמֵאָתָהּ וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ כְּרְאוּי, כָּל אוֹתָם הַיָּמִים הַזּוּוֹג הָעֲלִיּוֹן מִזְדוּג עִמּוֹ שְׁיִמְצָא זְכָר וּנְקֵבָה. כִּיּוֹן שֶׁאֲשַׁתּוֹ נִטְהַרְתָּ, צְרִיךְ לְשַׁמַּח אוֹתָהּ שֶׁמַּחַת מִצְוָה חֲדוּהָ עֲלִיּוֹנָה. וְכָל הַטְּעָמִים שֶׁאֲמַרְנוּ עוֹלָם בְּדַרְגָּה אַחַת. סִתְמוּ שֶׁל דְּבַר – כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָאֱמוּנָה צְרִיכִים לְכּוֹן לֵב וְרִצּוֹן בָּזֶה.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, שְׂבַח הוּא שֶׁל הָאִישׁ כְּשִׁיּוּצָא לְדַרְךָ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּבֵיתוֹ, מִשׁוּם הַזּוּוֹג הָעֲלִיּוֹן שֶׁמִּזְדוּגְתָּ עִמּוֹ – בֹּא רֵאֵה, בְּזִמְן שֶׁבֶן אָדָם הוּא בְּבֵיתוֹ, עֵקֶר הַבַּיִת אֲשֶׁתּוֹ, מִשׁוּם שְׂשִׁכִינָה לֹא זֹה מִהַבַּיִת מִשׁוּם אֲשֶׁתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ, שְׂכָתוֹב (בראשית כד) וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֱהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ, שֶׁנֶּר הַדְּלִיקָה. מָה הַטְּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַשְּׂכִינָה בָּאָה לְבֵית.

סוּד הַדְּבַר – הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה לֹא נִמְצָאת אֲצֵל הַזְּכָר אֲלָא בְּזִמְן שֶׁנִּתְקַן הַבַּיִת וְהַתְּחַבְּרוּ זְכָר וּנְקֵבָה, וְאִז הָאִם הָעֲלִיּוֹנָה מוֹרִיקָה בְּרִכּוֹת כְּדֵי לְבָרֵךְ אוֹתָם. כְּמוֹ זֶה הָאִם הַתְּחַתּוֹנָה לֹא נִמְצָאת אֲצֵל הַזְּכָר אֲלָא בְּזִמְן שֶׁהַתְּקַן הַבַּיִת, וּבֹא הַזְּכָר לְנְקֵבָה שְׁלוֹ וְהַתְּחַבְּרוּ כְּאֶחָד. אִז הָאִם הַתְּחַתּוֹנָה מוֹרִיקָה בְּרִכּוֹת לְבָרֵךְ אוֹתָם.

וְעַל זֶה הַזְּכָר מִתְעַטֵּר בְּבֵיתוֹ בְּשִׁתֵּי נְקֻבוֹת כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (שם מט) עַד תֵּאָוֹת גְּבַעַת עוֹלָם. הָעַ"ד הַזֶּה, תֵּאָוֹת שֶׁל גְּבַעוֹת עוֹלָם בּוֹ. נְקֵבָה עֲלִיּוֹנָה לְתַקֵּן אוֹתוֹ וְלַעֲטֵר אוֹתוֹ וּלְבָרֵךְ אוֹתוֹ, נְקֵבָה הַתְּחַתּוֹנָה לְהַתְּחַבֵּר בּוֹ וְלִהְיוֹן מִמֶּנּוּ.

וּכְמוֹ זֶה לְמַטָּה, כְּשֶׁזְכָר נִשָּׂא, תֵּאָוֹת גְּבַעוֹת עוֹלָם אֵלָיו, וּמִתְעַטֵּר בְּשִׁתֵּי נְקֻבוֹת – אַחַת עֲלִיּוֹנָה וְאַחַת תְּחַתּוֹנָה. הָעֲלִיּוֹנָה לְהוֹרִיק עֲלָיו בְּרִכּוֹת, וְהַתְּחַתּוֹנָה לְהַזּוֹן מִמֶּנּוּ וְלִהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ. וּבֶן אָדָם בְּבֵיתוֹ תֵּאָוֹת גְּבַעוֹת עוֹלָם אֵלָיו וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם.

בְּשִׁוּצָא לְדֶרֶךְ לֹא כָּד. הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה מִתְחַבֵּרַת עִמּוֹ, וְהִתְחַתּוּנָה נִשְׁאַרְתָּ. כְּשֶׁשָּׁב לְבֵיתוֹ, רוּצָה לְהִתְעַטֵּר בְּשִׁפְתֵי נְקֻבוֹת כְּפִי שְׂאֵמְרָנּוּ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, אֶפְלוּ בְּקִלְפוֹת בְּקֶשֶׁר שֶׁל סְפִירִים לֹא פּוֹתְחִים פִּתְחוֹן לְפָנֶיךָ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמוֹ זֶה הִתּוֹרָה עוֹמֶדֶת בֵּין שְׁנֵי בָתִּים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (ישעיה ח) לְשְׁנֵי בְּתֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. אֶחָד נִסְתָּר עֲלִיּוֹן, וְאֶחָד גְּלוּי יוֹתֵר. [הַנִּסְתָּר] הָעֲלִיּוֹן [זֶה] קוֹל גְּדוֹל, שְׁכָתוּב (דברים ה) קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּר. וְהַקוֹל הַפְּנִימִי הַזֶּה הוּא שְׁלֵא נִשְׁמַע וְלֹא מִתְגַּלֶּה. וְזֶהוּ כְּשֶׁנוּבַע בֵּית הַגְּרוֹן, יוֹצֵאת [בּוֹ] ה' בְּחִשָּׁאִי, וְתִמִּיד נוּבַע וְלֹא פּוֹסֵק. וְהוּא דָק פְּנִימִי שְׁלֵא נִשְׁמַע לְעוֹלָמִים.

וּמִכָּאֵן יוֹצֵאת הִתּוֹרָה שֶׁהִיא קוֹל יַעֲקֹב. וְזֶה נִשְׁמַע [שְׁנִשְׁמַע] שִׁוּצָא [יוֹצָא] מֵאוֹתָהּ שְׁלֵא נִשְׁמַעַת, וְאַחַר כֵּן הַדְּבֹר נִאָּחַז עִמּוֹ וְיוֹצָא הַחוּצָה מִכַּחַו וּמִתְקַפּוֹ. וְקוֹל שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהוּא תּוֹרָה, אוֹחַז בֵּין שְׁתֵּי נְקֻבוֹת. אוֹחַז בְּפְנִימֵי הַזֶּה שְׁלֵא נִשְׁמַע, וְאוֹחַז בְּזֶה שְׁבַחוֹן שְׁנִשְׁמַע.

שְׁנַיִם הֵם שְׁלֵא נִשְׁמַעִים, וְשְׁנַיִם שְׁנִשְׁמַעִים. שְׁנַיִם שְׁלֵא נִשְׁמַעִים זוֹהִי חֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה הַנִּסְתָּרַת שְׁעוֹמֶדֶת בְּמַחְשָׁבָה שְׁלֵא מִתְגַּלֶּה וְלֹא נִשְׁמַעַת. אַחַר כֵּן יוֹצֵאת וּמִתְגַּלֶּה מְעַט בְּחִשָּׁאִי, שְׁלֵא נִשְׁמַע אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא קוֹל גְּדוֹל, שֶׁהוּא דָק וְיוֹצָא בְּחִשָּׁאִי.

שְׁנַיִם הֵם שְׁנִשְׁמַעִים, אוֹתָם שִׁוּצָאִים מִכָּאֵן הַקוֹל שֶׁל יַעֲקֹב וְדְבֹר שְׁנִאָּחַז עִמּוֹ. הַקוֹל הַגְּדוֹל הַזֶּה שֶׁהוּא בְּחִשָּׁאִי שְׁלֵא נִשְׁמַע, הִיא בֵּית לְחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְכָל נְקֻבָה נִקְרָאת בִּי"ת. וְהַדְּבֹר הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה הוּא בֵּית לְקוֹל שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהוּא תּוֹרָה. וְעַל כֵּן הִתּוֹרָה מִתְחִלָּה בְּבִי"ת, בִּי"ת, רֵאשִׁית.

פְּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, הִינּוּ שְׁכָתוּב וַיְכַן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע. אֶת הַשָּׁמַיִם, הִינּוּ שְׁכָתוּב וַיְבַאֶה אֶל הָאָדָם. וְאֵת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁנִאָּמַר עֶצֶם מִעֶצְמִי. וְדַאי זוֹהִי אֶרֶץ הַחַיִּים.

עוֹד פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים ק) נָאֵם ה' לְאֲדֹנָי שָׁב לִימִינִי עַד אֲשִׁית אִיבִידָהּ הַדָּם לְרַגְלֶיךָ. נָאֵם ה' לְאֲדֹנָי – הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה לְדְרָגָה הַתְּחַתּוּנָה אוֹמְרַת שָׁב לִימִינִי, לְקֶשֶׁר מְעַרְבִית בְּדְרוּמִית, שְׁמַאל בְּיָמִין, כְּדִי לְשַׁבֵּר אֶת כַּחַס שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. נָאֵם ה' לְאֲדֹנָי – נָאֵם ה' זֶה יַעֲקֹב. לְאֲדֹנָי – זֶה (יהושע ג) אֶרֶן

הברית אדון כל הארץ. דבר אחר נאם ה' - זה יוכל. לאדני - זו שמטה, שכתוב בה (שמות כא) אהבתי את אדני. שב לימיני - שהרי הימין מתחיל ביובל, ושמטה צריך לקשר בימין.

בא ראה, שמטה זו לא נקשרת בקיום שלם בימין ובשמאל מיום שנבראת. כשרוצה להתקשר, הושיט זרוע שמאל כנגדה וברא את העולם הזה. ובגלל שהוא מצד שמאל, אין בו קיום עד הזמן של האלף השביעי, שבאותו יום לחוד מתקשר אז בימין. ואז תהיה בין הימין והשמאל בקיום שלם, וימצאו שמים חדשים וארץ חדשה, ואז לא תזוז משם לעולמים.

אם כך, במה נעמיד שב לימיני? אלא עד זמן ידוע, שכתוב עד אשית איביך הדם לרגליך, ולא תמיד. אבל באותו זמן לא תזוז משם לעולמים, שכתוב (ישעיה נד) כי ימין ושמאל תפוצי, להיות הכל אחד.

בא ראה, את השמים - זו שכינה עליונה (בינה). ואת הארץ - זו שכינה שלמטה בהתחברות של זכר ונקבה כאחד, והרי נאמר כמו שהעירו בו החברים עד עכשו.

רצו [רצה] ללכת. קמו. אמר רבי שמעון, דבר כאן אצלנו. פתח רבי שמעון ואמר, שני פסוקים כתובים, (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא, וכתוב שם (שם) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. את הפסוקים הללו בארנו אותם בכמה מקומות, והחברים העירו בהם. בא תראה, כי ה' אלהיך אש אכלה הוא, הרי נאמר הדבר הזה בתוך החברים שיש אש אוכלת אש, [ויש אש] ואוכלת אותה ומשמדה אותה, היות שיש אש חזקה מאש, ופרשוה.

אבל בא ראה, מי שרוצה לדעת חכמת היחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת שעולה מתוך הגחלת או מתוך נר שדולק. שהרי השלהבת לא עולה אלא כשנאחזת בדבר גס [אחר].

בא ראה, בשלהבת שעולה יש שני אורות. אחד אור לבן שמאיר, ואחד אור שנאחז בה שחור או תכלת. אותו אור לבן הוא למעלה ועולה בדרך ישר, ותחתיו אותו אור תכלת או שחור שהוא כסא לאותו לבן.

ואותו אור לבן שורה עליו, ונאחזים זה בזה להיות הכל אחד. ואותו אור שחור או גון תכלת שהוא למטה הוא כסא כבוד

לְאוֹתוֹ לָבֶן, וְעַל זֶה סוּד הַתְּכֵלֶת. וְכִסָּא זֶה תְּכֵלֶת שְׁחֹר נֶאֱחָז בְּדָבָר אַחֵר לְהַדְלִיק, שֶׁהוּא מְלֻמָּטָה, וְהַהוּא מְעוֹרָר אוֹתוֹ לְהֶאֱחָז בְּאוֹר הַלָּבֶן [הַעֲלִיּוֹן].

וְהַתְּכֵלֶת הַשְּׁחֹר הַזֶּה לְפַעֲמִים חוֹזֵר לְהִיּוֹת אָדָם. וְאוֹתוֹ אוֹר לָבֶן שְׁעָלְיוֹ לֹא מִשְׁתַּנֶּה לְעוֹלָמִים, שֶׁהָרִי הוּא תָּמִיד לָבֶן, אֲבָל תְּכֵלֶת זֶה מִשְׁתַּנֶּה לְגוֹנָיִם הַלְלוּ. לְפַעֲמִים תְּכֵלֶת אוֹ שְׁחֹר, וְלְפַעֲמִים אָדָם, וְזֶה נֶאֱחָז לְשָׁנֵי צְדָדִים. נֶאֱחָז לְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ אוֹר [עֲלִיּוֹן] לָבֶן. נֶאֱחָז לְמַטָּה בְּדָבָר הַהוּא שֶׁתַּחֲתָיו שֶׁמֵתְקֵן בּוֹ לְהָאִיר [דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַיִם לוֹ לְהַדְלִיק] וְלְהֶאֱחָז בּוֹ.

וְזוֹ אוֹכֵלֶת תָּמִיד וּמִשְׁמִידָה לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁשָּׁמַיִם לָהּ. שֶׁהָרִי בְּכָל מָה שֶׁנִּדְבַק בּוֹ לְמַטָּה וְשׁוֹרָה עָלָיו, אוֹתוֹ אוֹר תְּכֵלֶת מִשְׁמִיד אוֹתוֹ וְאוֹכֵל אוֹתוֹ, מִשׁוּם שֶׁדָּרְכוֹ הִיא לְהַשְׁמִיד וְלְהִיּוֹת אוֹכֵל, שֶׁהָרִי בּוֹ תְלוּיָהּ הַשְּׁמִידֵת הַכֹּל, מוֹת שֶׁל הַכֹּל. וְלָבֶן הִיא אוֹכֵלֶת כָּל מָה שֶׁנִּדְבַק בָּהּ לְמַטָּה.

וְאוֹתוֹ אוֹר לָבֶן שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו לֹא אוֹכֵל וְלֹא מִשְׁמִיד לְעוֹלָמִים וְלֹא מִשְׁתַּנֶּה אוֹרוֹ, וְעַל זֶה אָמַר מֹשֶׁה כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא. אֲכָלָה וְדָאִי. אוֹכֵל וּמִשְׁמִיד כָּל מָה שֶׁשׁוֹרָה תַּחֲתָיו. וְעַל זֶה אָמַר ה' אֱלֹהֶיךָ וְלֹא אֱלֹהֵינוּ, מִשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה בְּאוֹתוֹ אוֹר לָבֶן שֶׁלְמַעְלָה הָיָה שֶׁלֹא הַשְּׁמִיד וְלֹא אֲכָל.

בֵּא רָאָה, אֵינן לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת לְהַדְלִיק הָאוֹר הַתְּכֵלֶת הַזֶּה לְהַתְּאַחַד בְּאוֹר לָבֶן אֲלֵא עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם נִדְבָקִים בּוֹ תַּחֲתָיו.

וּבֵא וְרָאָה, אֵף עַל פִּי שֶׁדָּרְךָ שֶׁל הָאוֹר תְּכֵלֶת וְשְׁחֹר הַזֶּה לְהַשְׁמִיד כָּל מָה שֶׁנִּדְבַק בּוֹ תַּחֲתָיו, יִשְׂרָאֵל נִדְבָקִים בּוֹ תַּחֲתָיו וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים ה) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים. בְּה' אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא אֱלֹהֵינוּ [אֲלֵא בְּה' אֱלֹהֵיכֶם], בְּאוֹתוֹ אוֹר תְּכֵלֶת שְׁחֹר שֶׁאוֹכֵל וּמִשְׁמִיד כָּל מָה שֶׁנִּדְבַק בּוֹ תַּחֲתָיו, וְאַתֶּם מִתְּדַבְּקִים בּוֹ וְקִיּוּמִים, שֶׁכְּתוּב חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

וְעַל הָאוֹר הַלָּבֶן שְׁרוּי לְמַעְלָה אוֹר נִסְתָּר שֶׁמְקִיף אוֹתוֹ, וְסוּד עֲלִיּוֹן כָּאֵן. וְהַכֹּל תִּמְצָא בְּשִׁלְהֶבֶת שֶׁעוֹלָה וְחֻכְמוֹת שֶׁל הַעֲלִיּוֹנִים בָּהּ. כֹּא ר' פִּנְחָס וּנְשָׁקוּ. אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁנִּפְגְּשָׁנוּ כָּאֵן. הֵלְכוּ עִם רַבִּי פִּנְחָס שֶׁלְשָׁה מִלִּין.

חֲזְרוּ רַבֵּי שְׁמֵעוֹן וְהַחֲבָרִים. אָמַר רַבֵּי שְׁמֵעוֹן, זֶה שְׁאֲמַרְנוּ סוּד
הַחֲכָמָה הוּא בִּיחוד הַקְּדוּשׁ שְׁמִשּׁוּם כֶּךָ הִ"א אַחֲרוֹנָה שֶׁל
הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הוּא אור תְּכֵלֶת שְׁחַר שְׁנֵאָחֲזוּ בִּיה"ו, שֶׁהוּא אור
לְבָן שְׁמַאִיר.

בא רֵאה, לְפַעֲמִים הָאור הַתְּכֵלֶת ד', וְלְפַעֲמִים ה'. אֵלָא בְּזִמְן שְׁלֵא
נְדַבְקִים בוּ יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה לְהַדְּלִיק אוֹתוֹ לְהֶאָחֲזוּ בְּאור הַלְבָן הוּא
ד', וְלְפַעֲמִים שְׁמַעוֹרְרִים אוֹתוֹ לְהַתְּחַבֵּר עִם הָאור הַלְבָן, אִזְ נִקְרָא ה'.
מִיָּן לָנוּ? שְׁכַתוּב (שם כב) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְּתוּלָה. נַעַר כְּתוּב בְּלִי ה',
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁלֵא הַתְּחַבְּרָה בְּזִכְרֵךְ, וּבְכָל מְקוֹם שְׁלֵא נִמְצָאִים
זָכַר וּנְקֵבָה, הִ"א לֹא נִמְצָאת וְעוּלָה מִשָּׁם, וְנִשְׁאָר ד'.

שְׁהָרִי הִיא כָּל זִמְן שְׁמַתְּחַבְּרַת בְּאור הַלְבָן שְׁמַאִיר נִקְרָאת ה', שְׁהָרִי
אִז הַכֹּל מִתְּחַבֵּר כְּאַחַד. הִיא נְדַבְקַת בְּאור הַלְבָן, וְיִשְׂרָאֵל
נְדַבְקִים בָּהּ [לְמִטָּה] וְעוֹמְדִים תַּחְתֶּיהָ לְהַדְּלִיק אוֹתָהּ, וְאִז הַכֹּל אַחַד.
וְזֶהוּ סוּד הַקְּרָבָן, שֶׁהָעֵשֶׂן שְׁעוּלָה מְעוֹרֵר אוֹתוֹ לְאור הַתְּכֵלֶת הַזֶּה
לְהַדְּלִיק. וּכְשֶׁנִּדְּלַק, מִתְּחַבֵּר בְּאור הַלְבָן, וְהֵנָּה דוֹלַק בִּיחוד אַחַד.

וּמִשּׁוּם שְׁדַרְכוּ שֶׁל הָאור הַתְּכֵלֶת הַזֶּה לְהַשְׁמִיד וְלִהְיוֹת אוֹכֵל כָּל מָה
שְׁנִדְבַק בוּ תַחְתּוֹ. כְּשֶׁרְצוֹן נִמְצָא וְנָר דוֹלַק בְּחִבּוּר אַחַד, אִז
כְּתוּב (מלכים-א יח) וַתִּפֹּל אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל אֶת הָעֵלָה וְגו'. וְאִז נוֹדַע שְׁאוֹתוֹ
נָר דוֹלַק בְּחִבּוּר אַחַד וְקִשֵּׁר אַחַד. אור תְּכֵלֶת נְדַבַק בְּאור לְבָן וְהוּא
אַחַד. אוֹכֵל תַּחְתּוֹ חֲלָבִים וְעוּלוֹת שְׁמִשְׁמַע שְׁזָה לֹא אוֹכֵל [נ"א וְהוּא
וְעוּלוֹת שְׁהָרִי לֹא אוֹכֵל] תַּחְתּוֹ, אֵלָא בְּזִמְן שֶׁהוּא עוּלָה [דוֹלַק] וְהַכֹּל
נִקְשֵׁר וּמִתְּחַבֵּר בְּאור הַלְבָן, וְאִז הוּא שְׁלוֹם הָעוּלָמִים כְּלָם, וְהַכֹּל
נִקְשֵׁר בִּיחוד אַחַד.

וְאַחַר שְׁסִים לְהַשְׁמִיד תַּחְתּוֹ אור תְּכֵלֶת זֶה, מִתְּדַבְּקִים בוּ תַּחְתּוֹ
כְּהַנִּים לְוִים וְיִשְׂרָאֵל. אֵלָה בְּחֻדוֹת הַשִּׁיר, וְאֵלָה בְּרְצוֹן הַלֵּב,
וְאֵלָה בְּתַפְלָה. וְנָר דוֹלַק עֲלֵיהֶם. וְנְדַבְּקִים הָאוֹרוֹת כְּאַחַד וּמַאִירִים
הָעוּלָמוֹת, וּמִתְּבָרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וְאִז וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלָכֶם הַיּוֹם. וְאַתֶּם? אַתֶּם צְרִיף
לְכַתְּבִי! אֵלָא ו' - לְהוֹסִיף עַל חֲלָבִים וְעוּלוֹת שֶׁהֵם נְדַבְּקִים בוּ
וְאוֹכְלִים וּמִשְׁמִידִים, וְאַתֶּם מִתְּדַבְּקִים בוּ בְּאוֹתוֹ אור תְּכֵלֶת שְׁחַר
שְׁאוֹכְלַת וְאַתֶּם קְיָמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב חַיִּים כְּלָכֶם הַיּוֹם. [ס"א וְתַכְלֵת
וְאַרְגָּמָן] כָּל הַגְּוִנִים טוֹבִים לְחֵלוֹם, חוּץ מִתְּכֵלֶת שֶׁהוּא אוֹכֵל וּמִשְׁמִיד

תמיד, והוא אילן שבו מות ושורה על העולם התחתון. ומשום שהכל שורה תחתיו, הוא אוכל ומשמיד.

ואם תאמר כן, גם שורה בשמים למעלה, וכמה צבאות הם למעלה, וכלם [משמידים ואוכלים] קימים. בא ראה, כל אותם שלמעלה באותו אור תכלת נכללים, אבל התחתונים לא כן, שהם דבר גם, העולם [נ"א אחר למטה על מה] שעומד ושורה עליו. ולכן אוכל ומשמיד אותם. ואין לה דבר אחר למטה בעולם שלא ישמד, משום שאור התכלת משמיד כל מה שעומד עליו.

בארבעים וחמשה גננים של מיני אורות נחלק העולם. שבעה נחלקים לשבעה תהומות. כל אחד מכה בתהום שלו, ואבנים מתגלגלות בתוך התהום, ונכנס אותו אור באותם אבנים ונוקב אותם, ומים יוצאים בהם, ושוקעים כל אחד ואחד על התהום ומכסה לשני צדדים.

יוצאים מים באותם נקבים, ונכנס אור ומכה לארבעת צדדי התהום. מתגלגל האור בחברתו, ופוגשים באחד, ונחלקים המים, ואוחזים כל אותם שבעה בשבעה תהומות, וכורים [שורים] בחשכים של התהום. והחשכים הללו מתערבים בהם, ועולים המים ויורדים ומתגלגלים באותם מאורות. ומתערבים כאחד אורות וחשך ומים, ונעשו מהם אורות שלא נראים חשוכים.

כל אחד מכה בחברו, ונחלקים לשבעה וחמשה צנורות של התהום, ובהם זורמים מים. כל צנור וצנור עולה בקולו, והתהומות מזדעזעים. וכשאותו קול נשמע, כל תהום קורא לחברו ואומר: חלק מימיך ואכנס בך. זהו שכתוב (תהלים מב) תהום אל תהום קורא לקול צנוריה.

תחת אלה שלש מאות [וששים] ושמונים [וחמשה] גידים. מהם לבנים ומהם שחורים ומהם אדמים. נכללו זה בזה ונעשו גון אחד. אותם גידים נרקמו בשבע עשרה רשתות, וכל אחת נקראת רשת גידים. [התקיימו] נרקמו זה בזה ויורדים בתחתית התהום. תחת אלה עומדות שתי רשתות כמראה הברזל, ושתי רשתות אחרות כמראה הנחשת.

שני כסאות עומדים עליהם, אחד מימין ואחד משמאל. כל אותן רשתות מחברות כאחד, ומים יורדים מאותם צנורות ונכנסים

בְּרִשְׁתּוֹת הָאֵלֶּה. אוֹתָם שְׁנֵי כִסָּאוֹת, אֶחָד כֶּסֶף שֶׁל רִקִיעַ שָׁחַר, וְאֶחָד כֶּסֶף שֶׁל רִקִיעַ תַּחַשׁ. שְׁנֵי הַכִּסָּאוֹת הֵלְלוּ, כְּשֶׁהֵם עוֹלִים, עוֹלִים [בְּאֶחָד] בְּאוֹתוֹ כֶּסֶף שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר. וּכְשִׁיורְדִים, יורְדִים בְּאוֹתוֹ כֶּסֶף שֶׁל רִקִיעַ הַתַּחַשׁ.

שְׁנֵי הַכִּסָּאוֹת הֵלְלוּ, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל. וְאוֹתוֹ כֶּסֶף שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר מִיָּמִין, וְאוֹתוֹ כֶּסֶף שֶׁל רִקִיעַ הַתַּחַשׁ מִשְּׂמָאל. כְּשֶׁעוֹלִים בְּכֶסֶף שֶׁל הַרְקִיעַ הַשָּׁחַר, מִנְּמִיךְ הַכֶּסֶף שֶׁל רִקִיעַ שְׂמָאל יורְדִים בוֹ.

מִתְגַּלְגְּלִים הַכִּסָּאוֹת אֶחָד בְּאֶחָד, [יורְדִים וְלוקְחִים] לוקְחִים כָּל אוֹתָן הַרְשָׁתוֹת לְתוֹכָם וּמְכַנְּסִים אוֹתָם לְתַחְתִּית הַתְּהוֹם הַתַּחְתּוֹנָה. עוֹמֵד כֶּסֶף אֶחָד וְעוֹלָה לְמַעְלָה מִכָּל אוֹתָם הַתְּהוֹמוֹת, וְעוֹמֵד כֶּסֶף אַחֵר לְמַטָּה שֶׁל כָּל הַתְּהוֹמוֹת. בֵּין שְׁנֵי כִסָּאוֹת אֵלוֹ מִתְגַּלְגְּלִים כָּל אוֹתָם תְּהוֹמוֹת. וְכָל אוֹתָם צְנוּרוֹת נִנְעָצוּ בֵּין שְׁנֵי הַכִּסָּאוֹת הֵלְלוּ.

שְׁבָעִים וַחֲמִשָּׁה [אורוֹת] צְנוּרוֹת הֵם. שְׁבָעָה הֵם עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַכֵּל, וְכָל אוֹתָם אַחֲרִים אַחוּזִים בָּהֶם, וְכֻלָּם נְעוּצִים בְּגִלְגְּלֵי הַכֶּסֶף הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה, וְנְעוּצִים בְּגִלְגְּלֵי הַכֶּסֶף הַזֶּה בְּצַד הַזֶּה.

בָּהֶם [נ"א בְּתְהוֹמוֹת] מִים עוֹלִים וְיורְדִים. אוֹתָם שִׁיורְדִים כּוֹרִים בְּתְהוֹמוֹת וּבוֹקְעִים אוֹתָם. אוֹתָם שְׁעוֹלִים נְכַנְּסִים בְּאוֹתָם נְקִבֵי הָאֲבָנִים, וְעוֹלִים וּמְמַלְאִים לְשִׁבְעַת הַיָּמִים. עַד כָּאן שְׁבָעָה גּוֹנִים שֶׁל אורוֹת בְּסוּד עֲלִיוֹן.

שְׁבָעָה אורוֹת אַחֲרִים נַחְלָקִים לְשִׁבְעָה יָמִים, וְיָם אֶחָד כּוֹלֵל אוֹתָם. אוֹתוֹ הַיָּם הָאֶחָד הוּא יָם הָעֲלִיוֹן שֶׁכָּל שְׁבָעַת הַיָּמִים כְּלוּלִים בוֹ. שְׁבָעָה אורוֹת הֵלְלוּ נְכַנְּסִים לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַיָּם וּמְכִים בוֹ לַיָּם [לְשִׁבְעִים] לְשִׁבְעָה צְדָדִים. וְכָל צַד וְצַד נַחְלָק לְשִׁבְעָה נְחָלִים, כְּכַתוּב (ישעיה יא) וְהִכְהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים וְגו'. וְכָל נַחַל וְנַחַל נַחְלָק לְשִׁבְעָה נְהָרוֹת, וְכָל נְהַר וְנְהַר נַחְלָק לְשִׁבְעַת דְּרָכִים, וְכָל דֶּרֶךְ וְדֶרֶךְ נַחְלָק לְשִׁבְעָה שְׁבִילִים, וְכָל מִימֵי הַיָּם כֻּלָּם נְכַנְּסִים לְתוֹכָם.

שְׁבָעָה אורוֹת עוֹלִים וְיורְדִים לְשִׁבְעָה צְדָדִים. שְׁבָעָה אורוֹת עֲלִיוֹנִים נְכַנְּסִים לְתוֹךְ הַיָּם. שִׁשָּׁה הֵם, וּמִעֲלִיוֹן אֶחָד יוֹצְאִים. כְּמוֹ שְׁנוּטֵל הַיָּם, כִּי מִחֶלֶק מִיָּמִיו לְכָל אוֹתָם יָמִים, לְכָל אוֹתָם נְהָרוֹת. תִּנֵּן אֶחָד לְמַטָּה בְּצַד שְׂמָאל שֶׁט בְּכָל אוֹתָם נְהָרוֹת בְּאֶחָד בְּצַד. קִשְׁקִשׁוּ

כלם חזקים כבָּרָזֶל, ומגיע לשאב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפָּנָיו. פיו ולשונו לֹהֲטִים אֵשׁ. [חד לשונו] מְחַדֶּדֶת לְשׁוֹנוֹ כְּחֶרֶב חֲזָקָה.

עַד שְׂמִייעַ לְהַכְנִס לְמַקְדָּשׁ לְתוֹךְ הַיָּם, וְאֵז מְטַמֵּא אֶת הַמַּקְדָּשׁ וְהָאוֹרוֹת נְחֻשְׁכִים, וְאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים עוֹלִים מֵהֵימָּן. וְאֵז נְחַלְקִים מִימֵי הַיָּם בְּצַד שְׂמָאל, וְהֵימָּן קוֹפֵא וּמִימֵיו לֹא זוֹרְמִים. וְעַל זֶה סוּד הַדָּבָר, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב וְהַנְּחֹשׁ הָיָה עָרוֹם מְכַל חֵית הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהִים. סוּד הַנְּחֹשׁ הָרַע יוֹרֵד מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה [ס"י מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה], וְהוּא שָׁט עַל פְּנֵי הַמַּיִם הַמְרִירִים, וְיוֹרֵד לְפִתּוֹת לְמַטָּה עַד שִׁיפְלוּ לְתוֹךְ רִשְׁתּוֹ.

הַנְּחֹשׁ הַזֶּה הוּא מוֹת שְׂבַעְעוֹלָם, וְהוּא נִכְנָס בְּמַעְיו הַנְּסֻתָּרִים שֶׁל הָאָדָם. הוּא לְצַד שְׂמָאל. וְיֵשׁ נְחֹשׁ אַחֵר שֶׁל הַחַיִּים בְּצַד יְמִין. שְׁנֵיהֶם הוֹלְכִים עִם בֶּן הָאָדָם כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּהָ.

מִכָּל חֵית הַשָּׂדֶה, שֶׁהָרִי כָּל שְׂאֵר חֵיֹת הַשָּׂדֶה אֵין בָּהֶם חֶכֶם לְהִרְעֵ כְּמוֹ זֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא זֶהֱמַת הַזֶּהָב. אוֹי לְמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֲרָיו, שֶׁהוּא גוֹרֵם לוֹ מוֹת וּלְכָל מִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, וְהָרִי בְּאֲרָנוּהָ. אָדָם נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו לְמַטָּה וְיוֹרֵד לְדַעַת בְּכָל מָה שֶׁלְּמַטָּה. כְּמוֹ שִׁיּוֹרֵד, כִּף נִמְשָׁךְ רְצוֹנוֹ וְדָרְכוֹ אַחֲרֵיהֶם, עַד שְׂמִייעִים לְנְחֹשׁ הַזֶּה וְרוֹאִים תַּאֲוֹת הָעוֹלָם וְדָרְכָיו שְׁטִים בְּמָקוֹם זֶה. אֵז קָם, וְהוּא נִמְשָׁךְ אַחֵר אָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְנִדְבַק בָּהֶם, וְגָרַם לָהֶם מוֹת וּלְכָל הַדּוֹרוֹת שְׂבָאוֹ אַחֲרָיו. עַד שֶׁהִגִּיעוּ יִשְׂרָאֵל לְהַר סִינִי, לֹא פָּסְקָה זֶהֱמַתּוֹ מֵהָעוֹלָם, וְהָרִי נִתְבָּאָר. כִּיִּן שֶׁחֻטְאוֹ וְנִדְבָקוֹ בְּעֵץ שֶׁשׁוּרָה בּוֹ מוֹת לְמַטָּה, מָה כָּתוּב? וְיִשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בְּגֵן. מִתְּהַלֵּךְ אֵין כָּתוּב כֵּאֵן, אֶלָּא מִתְּהַלֵּךְ. **בֹּא** רְאֵה, עַד שֶׁאָדָם לֹא חָטָא, הָיָה עוֹלָה וְעוֹמֵד בְּחֻכְמַת הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן וְלֹא הָיָה נִפְרָד מֵעֵץ הַחַיִּים. כִּיִּן שֶׁהִגְדִּיל תַּאֲוֹתוֹ לְדַעַת וְלָרַדֶּת לְמַטָּה, נִמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם עַד שֶׁנִּפְרַד מֵעֵץ הַחַיִּים, וְיָדַע רַע וְעֹזֵב הַטוֹב. וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חִפְץ רָשַׁע אֶתָּה לֹא יִגְרָךְ רַע. מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר רַע, אֵין לוֹ דִּירָה עִם עֵץ הַחַיִּים.

וְעַד שֶׁלֹּא חָטְאוּ, הָיוּ שׁוֹמְעִים קוֹל מִלְּמַעְלָה וְהָיוּ יוֹדְעִים חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה וְעוֹמְדִים בְּקִיּוֹם שֶׁל זֶהֱר הָעֲלִיּוֹן וְלֹא פוֹחֲדִים. כִּיִּן שֶׁחֻטְאוּ, אָפְלוּ קוֹל שֶׁלְּמַטָּה לֹא יָכְלוּ לְעַמֵּד בּוֹ. כְּמוֹ זֶה, עַד שֶׁלֹּא חָטְאוּ יִשְׂרָאֵל, בְּשַׁעַת שֶׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינִי נִתְבַּטְּלָה מֵהֶם

זֶהֱמַת הַנְּחֹשׁ הַזֶּה, שֶׁהָרִי אֶז בְּטוֹל יִצַּר הָרַע הִיָּה מִהָעוֹלָם וְדָחוּ אוֹתוֹ מֵהֶם, וְאֵז נֶאֱחָזוּ בַּעַץ הַחַיִּים וְעָלוּ לְמַעְלָה וְלֹא יָרְדוּ לְמַטָּה.

אז הִיוּ יוֹדְעִים וְרוֹאִים אֶסְפֶּקְלָרִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וְעֵינֵיהֶם אוֹרוֹ וּשְׂמֵחִים לְדַעַת וְלִשְׁמֵעַ. וְאֵז חָגַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חַגּוּרוֹת שֶׁל אוֹתוֹת שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁלֹּא יוּכַל לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם הַנְּחֹשׁ הַזֶּה וְלֹא יִטְמֵא אוֹתָם כְּמוֹ קֶדֶם. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ בַּעֲגָל, בְּטָלוּ מֵהֶם כָּל אוֹתָן דְּרָגוֹת וְאוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים, וּבְטָלוּ מֵהֶם אוֹתָן חַגּוּרוֹת מְזִינּוֹת שֶׁהִתְעַטְרוּ מִהַשֵּׁם הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וְהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם נְחֹשׁ הָרַע כְּמוֹ מִקְדָּם וּגְרָמוּ מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְאַחַר כֵּךְ מָה כְּתוּב? (שְׁמוֹת ל"ד) וַיֵּרָא אֶהָרָן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה קֶרֶן עוֹר עָז וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים.

בא רָאָה מָה כְּתוּב בַּתְּחִלָּה [שְׁמוֹת י"ד], וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה. וְכֻלָּם רוֹאִים אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים וּמְאִירִים בְּאֶסְפֶּקְלָרִיָּה שְׂמֵאִירָה, שְׁכַתוּב, (ש"ס כ) וְכָל הָעַם רֹאִים אֶת הַקּוֹלֶת. וְעַל הַיָּם הָיוּ רוֹאִים וְלֹא כּוֹחֲדִים, שְׁכַתוּב (ש"ס טו) זֶה אֱלֹהִים וְאֶנְוָהוּ. אַחַר שֶׁחֲטָאוּ, פְּנֵי הַפָּרֶסוֹר לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְרֹאוֹת, שְׁכַתוּב (ש"ס ל"ד) וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֵּי אֱלֹהִים.

בא רָאָה מָה כְּתוּב בָּהֶם, (ש"ס ל"ג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדִים מֵהַר חוֹרֵב, שֶׁבְטָלוּ מֵהֶם אוֹתָם כְּלֵי זִין [שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָהֶם] [שֶׁהִתְחַגְּרוּ בָהֶם] בְּהַר סִינִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בָּהֶם נְחֹשׁ רָע. כִּיּוֹן שֶׁבְטָלוּ מֵהֶם מָה כְּתוּב? (ש"ס) וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנִטָּה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה.

אמר רַבִּי אֱלֻעָזָר, מָה הַפְּסוּק הַזֶּה אֵל זֶה? אֵלָּא כִּיּוֹן שֶׁיָּדַע מֹשֶׁה שֶׁבְטָלוּ מִיִּשְׂרָאֵל אוֹתָם כְּלֵי זִין עֲלִיוֹנִים, אָמַר, הָרִי וְדַאי מִכָּאן וְהִלָּא נְחֹשׁ רָע יָבֵא לְדוֹר בִּינֵיהֶם, וְאִם יָקוּם כָּאן מִקְדָּשׁ בִּינֵיהֶם – יִטְמֵא. מִיָּד – וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנִטָּה לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה. כִּי רָאָה מֹשֶׁה שֶׁהָרִי אֶז יִשְׁלֹט נְחֹשׁ רָע מָה שֶׁלֹּא הִיָּה מִקְדָּם לְזֶה.

וקרא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד, וְכִי לֹא הִיָּה בַּהֲתַחֲלָה אֵהָל מוֹעֵד? אֵלָּא בַּהֲתַחֲלָה אֵהָל סֶתֶם, וְכַעַת אֵהָל מוֹעֵד. מָה זֶה מוֹעֵד? רַבִּי אֱלֻעָזָר אָמַר לְטוֹב, וְרַבִּי אֲבָא אָמַר לְרָע. רַבִּי אֱלֻעָזָר אָמַר לְטוֹב – מָה מוֹעֵד שֶׁהוּא יוֹם חֲדוּתָהּ שֶׁל הַלְּבָנָה שְׁנִיתוֹסְפָה בּוֹ קִדְשָׁה. [מָה מוֹעֵד] לֹא שׁוֹלֵטָת בּוֹ חֶסְרוֹן, גַּם כָּאן קָרָא לָהּ בְּשֵׁם זֶה, לְהִרְאוֹת

שְׁהָרִי הַתְּרַחֵק [נְחָשׁ] אֶהֱל מְבִינֵיהֶם וְלֹא נִפְגַּם, וְעַל זֶה וְקָרָא לוֹ אֶהֱל מוֹעֵד כְּתוּב.

וְרַבִּי אָבָא אָמַר לְרַע – שְׁהָרִי בַּהֲתַחֲלָה הָיָה אֶהֱל סֵתָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לג) אֶהֱל בַּל יִצְעַן בַּל יִסַּע יִתְדַתְּיוֹ לְנִצְחָה, וְעַכְשָׁו אֶהֱל מוֹעֵד. בַּהֲתַחֲלָה לְתַת חַיִּים אֲרָכִים לְעוֹלָמִים שְׁלֹא יִשְׁלַט בָּהֶם מוֹת, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֶהֱל מוֹעֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ל) וּבֵית מוֹעֵד לְכָל חַי. עַכְשָׁו נִתֵּן בּוֹ זְמַן וְחַיִּים קְצוּבִים לְעוֹלָם. בַּהֲתַחֲלָה לֹא נִפְגַּם, וְעַכְשָׁו נִפְגַּם. בַּהֲתַחֲלָה חִבְרוּתָא וְזוּגָא שֶׁל הַלְבָנָה בְּשִׁמְשׁ שְׁלֹא יִסּוּרוּ, עַכְשָׁו אֶהֱל מוֹעֵד, הַזּוּגָא שְׁלֵהֶם מְזַמֵּן לְזַמֵּן. וְלִכֵּן קָרָא לוֹ אֶהֱל מוֹעֵד מֵה שְׁלֹא הָיָה קִדְם.*

השלמה מההשמטות (בין סימן מד – מה)

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה יוֹשֵׁב לִילָה אֶחָד וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים לְפָנָיו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי כְּתוּב (שמות לג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵדִים מֵהָר חוֹרֵב, וְאָמְרָנוּ שֶׁגָּרַמוּ מוֹת עֲלֵיהֶם מֵאוֹתוֹ זְמַן וּמַעֲלָה, וְשׁוֹלֵט בָּהֶם אוֹתוֹ נְחָשׁ רָע שֶׁהִסִּירוּ אוֹתוֹ מֵהֶם בַּתַּחֲלָה. נִנְיַח יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹא חָטָא, בְּטַל [יִתְבַּטַּל] מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ כְּלִי זֵיץ עֲלִיוֹן שֶׁקִּבַּל עִמָּם בְּהָר סִינִי אוֹ לֹא?

אָם תֹּאמַר שְׁלֹא בְטַל מִמֶּנּוּ, אִם כֵּן, לָמָּה מֵת כְּשֶׁאָר בְּנֵי אָדָם? אִם תֹּאמַר שֶׁהוֹסַר מִמֶּנּוּ – לָמָּה? וְהָרִי לֹא חָטָא, שְׁהָרִי הוּא הָיָה עִם מֹשֶׁה בְּשַׁעַר שְׁחָטָאוֹ יִשְׂרָאֵל? וְאִם תֹּאמַר שְׁלֹא קִבַּל אוֹתָהּ עֲטָרָה בְּהָר סִינִי כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל – לָמָּה?

* תוספתא: תוספתא אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָאִי הַשִּׁיב לְדָף נ"ב ע"ב שוּרָה ל"ב דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא יִתִּיב תַּמְצָא בַחֲלֵק הַשְּׁלִישִׁי דָף קס"ב ע"ב. וְהָאָדָם יָדַע וְכִי לֹא אֲשַׁתְּמוּדָע עַד מֵאִמֵּר וְתוֹסָף לְלִדְתַּת הַשִּׁיב לְדָף נ"ד ע"א קוּדָם מֵאִמֵּר וְהָאָדָם יָדַע וְכִי תַּמְצָא בַתְּקוּנִים תְּקוּן ס"ט מִדָּף קי"ד ע"א עַד קי"ז ע"ב. מִן בַּהֲגָה דָף קל"ו ע"ב (עַד כִּאֵן מֵהַשְּׁמִטוֹת).

אחריו עד מאמר ותוסף וכו' תא חזי הבל איהו הלב בתקון הנזכר לעיל מדף ק"ג ע"א עד קי"ד ע"ב. מן ותוסף וכו' תא חזי הבל הנזכר לעיל עם מאמרים אחרים עד זה ספר תולדות אדם שם מדף קי"ז ע"א עד קי"ח ע"ב. מן זה ספר הנזכר לעיל עד תיבות בשערא בגוונין דשערא וכו' סוף תקון ע' בהגהה דף קל"ו ע"ב (עד כאן מההשמטות).

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים י') כִּי צָדִיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב יִשְׂרָאֵל יַחְזוּ פְּנֵימוֹ. בְּפֶסוּק זֶה אָמְרוּ הַחֲבָרִים מֵה שֶׁאָמְרוּ. אָבֵל כִּי צָדִיק ה', צָדִיק הוּא וְשָׁמוֹ צָדִיק, וְלִכֵּן צְדָקוֹת אָהֵב. יִשְׂרָאֵל – הוּא יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צָדִיק וְיִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה יַחְזוּ פְּנֵימוֹ, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְיִתְקַנּוּ דְרָכֵיהֶם לְלַכֵּת בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל כְּרֵאוּי. בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁדָּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, אֵינּוּ דָן אוֹתוֹ אֶלָּא לְפִי רֵב בְּנֵי הָאָדָם.

וּבֵא וּרְאָה, כְּשֶׁחֲטָא אָדָם בְּעַץ שֶׁאֲכַל מִמֶּנּוּ, גָּרַם לְאוֹתוֹ עַץ שֶׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְגָרַם פָּגַם לְהַפְרִיד אִשָּׁה מִבְּעֻלָּהּ, וְעַמְדוֹ חֲטָא הַפָּגַם הַזֶּה בְּלִבָּנָה עַד שֶׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי. כִּיּוֹן שֶׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי, בְּטַל מֵהֶם אוֹתוֹ פָּגַם הַלִּבָּנָה, וְעַמְדָּה לְהָאִיר תָּמִיד. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֵגֶל, שָׁבָה הַלִּבָּנָה לְהַפָּגַם כְּמוֹ מִקְדָּם, וְשָׁלַט הַנְּחֹשׁ הָרַע וְאָחַז בָּהּ וּמָשַׁךְ אוֹתָהּ אֵלָיו. וּכְשִׁידַע מֹשֶׁה שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְהוֹסֵר מֵהֶם אוֹתָם כְּלִי זֵיַן קְדוֹשִׁים עֲלֵיוֹנִים, יָדַע וְדָאֵי שֶׁהָרִי הַנְּחֹשׁ אָחַז בְּלִבָּנָה לְהַמְשִׁיכָהּ אֵלָיו וּנְפָגְמָהּ, וְאֵז הוֹצִיא אוֹתָהּ הַחוּצָה.

וּכִיּוֹן שֶׁעַמְדָּה לְהַפָּגַם, אֵיךְ עַל גַּב שִׁיְהוֹשֵׁעַ עַמְדוֹ בְּעֵטְרָה שֶׁל כְּלִי הַזֵּיַן שָׁלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהַפָּגַם שָׁרָה בָּהּ וְחִזְרָה כְּמוֹ שֶׁנְּפָגְמָהּ בַּחֲטָא שֶׁל אָדָם, לֹא יָכוֹל אָדָם לְהִתְקַיֵּם, פָּרַט לְמֹשֶׁה שֶׁהָיָה שׁוֹלֵט בָּהּ, וּמוֹתוֹ הָיָה בְּצַד אַחַר עֲלִיוֹן. וְעַל זֶה לֹא הָיָה רְשׁוּת בָּהּ לְקַיֵּם אֶת יְהוֹשֵׁעַ תָּמִיד וְלֹא אַחַר. וְעַל כֵּן אֶהֱל מוֹעֵד קָרְאוּ לוֹ. אֶהֱל, שֶׁהָרִי שׁוּרָה בּוֹ זְמַן קָצוּב לְכָל הָעוֹלָם.

וְעַל זֶה סוּד הַדְּבָר – יֵשׁ יְמִין לְמַעְלָה וְיֵשׁ יְמִין לְמַטָּה. יֵשׁ שְׁמַאל לְמַעְלָה וְיֵשׁ שְׁמַאל לְמַטָּה. יֵשׁ יְמִין לְמַעְלָה בַּקִּדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְיֵשׁ יְמִין לְמַטָּה שֶׁהוּא בְּצַד הָאַחַר. יֵשׁ שְׁמַאל לְמַעְלָה שֶׁהוּא בַּקִּדְשָׁה עֲלִיוֹנָה לְעוֹרֵר אֶהְבָּה לְקַשֵּׁר אֶת הַלִּבָּנָה בְּמִקּוֹם קְדוֹשׁ לְמַעְלָה לְהָאִיר, וְיֵשׁ שְׁמַאל לְמַטָּה שֶׁמִּפְרִיד אֶהְבָּה שֶׁלְמַעְלָה, וּמִפְרִיד אוֹתָהּ מִלְּהָאִיר בְּשִׁמְשׁ וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, וְזֶהוּ צַד שֶׁל הַנְּחֹשׁ הָרַע.

שְׁכָשְׁשָׁמָא הַזֶּה שֶׁלְמַטָּה מִתְעוֹרֵר, אֵז מוֹשֵׁךְ אֶת הַלִּבָּנָה וּמִפְרִיד אוֹתָהּ מִלְמַעְלָה וְנִחְשֵׁךְ אוֹרָה וְנִדְבַקְתָּ בְּנִחְשׁ הָרַע, וְאֵז שׁוֹאֲבֵת מוֹת לְמַטָּה לְכָל וְנִדְבַקְתָּ בְּנִחְשׁ וּמִתְרַחֶקֶת מֵעַץ הַחַיִּים.

וַיֵּלֶךְ זֶה גֵרָם מוֹת לְכֹל הָעוֹלָם. וְזֶהוּ שְׂאֵז נִטְמָא הַמְקַדָּשׁ עַד זְמַן קְצוּב
 שְׁנַתְקַנָּה הַלְבָנָה וְשָׁבָה לְהָאִיר, וְזֶהוּ אֵהֵל מוֹעֵד. וְעַל זֶה יִהְיֶה שְׁעַר
 לֹא מֵת אֶלָּא בְּעֵטְיוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַזֶּה שֶׁקָּרַב וּפָגַם אֶת הַמְקַדָּשׁ כְּמוֹ
 קֶדֶם. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ג) וַיִּהְיֶה שְׁעַר בֶּן נוּן נֶעַר לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ
 הָאֵהֵל. שְׂאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא נֶעַר לְמִטָּה לְקַבֵּל אוֹר, לֹא יִמִּישׁ מִתּוֹךְ
 הָאֵהֵל. כְּמוֹ שְׁנִפְגָּם זֶה – כִּךָּ גַם נִפְגָּם זֶה, אֵף עַל גֵּב שְׁכָלֵי זֵיץ קְדוּשׁ
 הָיָה לוֹ. כִּיּוֹן שְׁנִפְגָּמָה הַלְבָנָה, כִּךָּ הוּא וְדָאֵי לֹא נֶצֶל לְבָדוֹ מִמֶּנּוּ
 מֵאוֹתוֹ גֵּוֹן מִמֶּשׁ.

בא רָאָה, כְּמוֹ זֶה, כִּיּוֹן שֶׁחֲטָא אָדָם, נִטַּל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּנּוּ
 אוֹתָם כְּלֵי זֵיץ, אוֹתִיּוֹת מְאִירוֹת קְדוּשׁוֹת שֶׁעָטַר אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. וְאֵז פְּחָדוֹ, וַיִּדְעוּ שֶׁהָרִי הַתְּפֹשֵׁטוֹ מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּדְעוּ
 כִּי עִירַמְסֵם הֵם. בְּהַתְחַלָּה הָיוּ מִתְלַבְּשִׁים בְּאוֹתָם כְּתָרֵי כְבוֹד מְזִינִים
 שֶׁהֵם חֲרוֹת מֵהַכֵּל. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ, הַתְּפֹשֵׁטוֹ מֵהֶם, וְאֵז יִדְעוּ שֶׁהָרִי
 הַמּוֹת קוֹרָא לָהֶם, וַיִּדְעוּ שֶׁהַפְּשֹׁטוֹ מִחֲרוֹת הַכֵּל, וַיִּגְרְמוּ מוֹת לָהֶם
 וּלְכֹל הָעוֹלָם.

ויתפרו עָלָה תְּאֵנָה. הָרִי פִּרְשָׁנוּ שֶׁלְּמָדוֹ כָּל מֵינֵי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים
 וְנִאֲחָזוּ בְּזֶה שֶׁלְּמִטָּה, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִגְרָעָה
 הַזְּקִיפּוֹת וְקוֹמַת הָאָדָם מֵאֵה אֲמוֹת. וְאֵז נַעֲשֶׂה פְּרוּד, וְעַמַּד אָדָם בְּדִין
 וְהַתְקַלְלָה הָאָרֶץ, וְהָרִי בְּאֶרְנוּ.

ויגַרשׁ אֶת הָאָדָם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא יִדְעִיתִי מִי עָשָׂה גְרוּשִׁין לְמִי,
 אִם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה גְרוּשִׁים לְאָדָם אִם לֹא. אָבֵל
 הַדְּבָר הַתְּהַפֵּךְ, וַיִּגְרַשׁ אֶת, אִ"ת דּוֹקָא, וּמִי גִרַשׁ אֶת? הָאָדָם. הָאָדָם
 וְדָאֵי גִרַשׁ אֶת, וְלִכְּנָן כְּתוּב וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן. לְמָה
 וַיִּשְׁלַחְהוּ? מִשּׁוּם שֶׁגִּרַשׁ אָדָם אֶת, כְּפִי שְׁבִאֲרָנוּ. וַיִּשְׁכַּן – הוּא הַשְּׂרָה
 אוֹתָם בְּמִקּוֹם זֶה. שֶׁהוּא גֵרָם וְסַתֵּם דְּרָכִים וְשִׁבְלִים וְהַשְּׂרָה דִּינִים עַל
 הָעוֹלָם, וְהַמְשִׁיךְ קְלָלוֹת מֵאוֹתוֹ יוֹם וּמְעָלָה.

וְאֵת לַהֵט הַחֲרֹב הַמִּתְהַפֵּכֶת, כָּל אֵלוֹ שֶׁשְׂרוּיִים בְּזוֹרְקֵי הַדִּינִים עַל
 הָעוֹלָם, שֶׁמִּתְהַפְּכִים לְגוֹנִים רַבִּים כְּדִי לְהַפְרֹעַ מֵהָעוֹלָם.
 לְפַעְעִמִּים אֲנָשִׁים וְלְפַעְעִמִּים נָשִׁים. לְפַעְעִמִּים אִשׁ לוֹהֲטָת וְלְפַעְעִמִּים
 רוּחוֹת שְׂאִין מִי שֶׁיַּעֲמִד בָּהֶם. וְכֹל זֶה לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים שֶׁלֹּא
 יוֹסִיפוּ לְהִרְעַע כְּמִקְדָּם. לַהֵט הַחֲרֹב – אֵלוֹ שֶׁמְלַהֲטִים אִשׁ וְתִלְיָנִים עַל
 רִאשֵׁי הָרָשָׁעִים וְהַחוּטָאִים. וְהַגּוֹנִים מִתְהַפְּכִים לְכַמָּה מֵינִים לְפִי דְרָכֵי

בני האדם, ועל זה להט, כמו שנאמר (מלאכי ג) ולהט אתם היום הבא וגו', והרי נאמר. התרחב - זו תרחב לה', כמו שנאמר (ישעיה לד) תרחב לה' מלאה דם וגו'.

אמר רבי יהודה, להט התרחב - [אפלו] כל אותם הממנים שלמטה שמתהפכים מדמות לדמות, כלם ממנים על העולם להרע ולהסתות את רשעי העולם שעוברים על מצוות רבונם.

בא ראה, כיון שאדם חטא, המשיך עליו כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד מכלם ולא יכל לעמד עליהם. שלמה ידע חכמה עליונה, ושם לו הקדוש ברוך הוא עטרת מלכות, וכל העולם היה פוחד ממנו. כיון שחטא, המשיך עליו כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד מכלם, ואז יכלו להרע לו. ומה שהיה בידו לקחו ממנו.

ועל זה, במה שהולך בן אדם ובאותה הדרך שנדבק בה, כך מושך עליו כח ממנה שהולך כנגדו. כך אדם היה מושך עליו כח טמא אחר שטמא אותו ואת כל בני העולם.

בא ראה, כשחטא אדם, משיך עליו כח טמאה וטמא אותו ואת כל בני העולם, וזהו נחש הרע הרע שהוא טמא ומטמא את העולם. ששנינו, כשמוציא נשמות מבני האדם, נשאר ממנו גוף טמא, ומטמא את הבית ומטמא את כל אלה שמתקרבים אליו. זהו שכתוב (במדבר יט) הנגע במת וגו'. ועל זה, כיון שהוא נוטל נשמה ומטמא את הגוף, אז נתנה רשות לכל אותם צדדים טמאים לשרות עליו, שהרי אותו הגוף נטמא מן הצד של אותו הנחש הרע ששורה עליו. ועל זה, בכל מקום שאותו נחש הרע שורה, מטמא אותו ונטמא.

ובא וראה, כל בני העולם בשעה שישנים על מטותיהם בלילה, והלילה פורש כנפיו על כל בני העולם, טועמים טעם המות. ומתוך שטועמים טעם מות, רוח הטמאה הזו שטה על העולם ומטמאת [את] העולם [ד"א בתוך האהל שלו], ושורה על ידי האיש ונטמא.

וכשמתעורר ונשמתו חוזרת אליו, בכל מה שיקרב בידו - הכל נטמא, כי שורה עליהם רוח טמאה. ועל זה לא יקח אדם בגדיו ללבש ממי שלא נטל ידיו, שהרי המשיך עליו אותו רוח

טמאה ונטמא. ויש רשות לרוח הטמאה הזו לשרות בכל מקום שנמצא רשם מצדו.

וְלִכֵּן לא יטל אדם ידיו ממי שלא נטל ידיו, משום שהמשיך עליו אותו רוח טמאה וקבלו זה שנטל מים ממנו, ויש לו רשות לשרות על האדם. לכן צריך אדם להשמר בכל צדדיו מצד הנחש הרע הזה שלא ישלט עליו, ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם הבא לבטלו מן העולם. זהו שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, ואז כתוב (ישעיה כב) בלע המות לנצח וגו'.

והאדם ידע את חנה אשתו וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. לפסוק הזה יש כמה גוונים, וכן הוא כל דברי התורה יש בכל אחד ואחד כמה גוונים, וכלם נאותים וכוך הם. וכל התורה מתפרשת בשבעים פנים כנגד שבעים צדדים ושבעים ענפים, וכוך הוא בכל דבר ודבר של התורה. וכל מה שיוצא מכל דבר ודבר, כמה אפנים מתפרשים ממנו לכל הצדדים.

בא ראה, כשפן אדם הולך בדרך אמת, הוא הולך לימין וממשיך עליו רוח קדושה עליונה מלמעלה, ורוח זו עולה ברוח קדוש להאחז למעלה ולהדבק בקדושה עליונה שלא תזוז ממנו. וכשאדם הולך בדרך רעה וסוטה בדרךיו, הוא מושך עליו רוח טמאה של צד שמאל, ומטמא אותו ונטמא בו, כמו שנאמר (ויקרא יא) ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם. בא להטמא – מטמאים אותו.

ובא וראה, בשעה שפן אדם הולך בדרך אמת ומושך עליו רוח קדושה עליונה ונדבק בה, הבן שיוולד ויצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו קדושה עליונה ויהיה קדוש בקדושת רבונו, כמו שכתוב (שם כ) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. וכשהוא הולך בצד שמאל וממשיך עליו רוח טמאה ונדבק בו, הבן שיוצא ממנו לעולם הוא ממשיך עליו רוח טמאה ויטמא בטמאת אותו הצד.

ויעל זה כתוב, מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה. וכשהוא בהדבקות הימין, היא עולה למעלה. וכשהוא בהדבקות השמאל, אותו צד שמאל שהוא רוח טמאה יורד מלמעלה למטה, ושם דיורו כבן האדם ולא זו ממנו. והבן [נמה] שהוליד באותה [רוח] טמאה הוא נהיה בנו מאותו רוח הטמאה הוא אותו הבן.

אָדָם נִדְבֵק בְּאוֹתוֹ רוּחַ טָמֵא, וְאִשְׁתּוֹ נִדְבְּקָה בּוֹ בַּהֲתַחֲלָה, וְלִקְחָהּ וְקִבְּלָהּ אוֹתָהּ זֶהְמָה מִמֶּנָּה הוֹלִיד בֶּן. בֶּן זֶה הוּא בֶּן שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה. וְעַל זֶה שְׁנֵי בָנִים הֵם – אֶחָד מֵאוֹתוֹ רוּחַ טָמֵא, וְאֶחָד כְּשֶׁשָּׁב אָדָם בַּתְּשׁוּבָה. וְלִכֵּן זֶה מִצַּד הַטְּמֵאָה, [וְזֶה] וְזֶה מִצַּד הַטְּהָרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּשִׁעָה שֶׁהֵטִיל נִחַשׁ אוֹתָהּ זֶהְמָה בְּחֹנָה, הִיא קִבְּלָהּ אוֹתוֹ, וְכִשְׁשָׁמַשׁ עִמָּה אָדָם, הוֹלִידָה שְׁנֵי בָנִים – אֶחָד מֵאוֹתוֹ צַד טָמֵא, וְאֶחָד מִצַּד שֶׁל אָדָם. וְהֵבֵל הָיָה דוֹמָה בְּדַמּוֹת עֲלִיּוֹנָה, וְקִיֵּן בְּדַמּוֹת תַּחְתּוֹנָה, וְלִכֵּן דְּרִכְיָהֶם נִפְרְדּוּ זֶה מִזֶּה. וְדַאי שְׁקִיֵּן הָיָה בֶּן שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה שֶׁהוּא הַנְּחַשׁ הָרַע [וְהֵבֵל בֶּן שֶׁל אָדָם] הָיָה. וּבְגִלּוֹל שְׁקִיֵּן בָּא מִצַּד שֶׁל מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת, הָרַג אֶת אָחִיו, וְהוּא בְּצַדוֹ, וּמִמֶּנּוּ כָּל הַמְּדוּרִים הָרָעִים וּמְזִיקִים וְשָׂדִים וְרוּחוֹת בָּאִים לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, קִיֵּן – קִיֵּן שֶׁל מְדוּרִים רָעִים שֶׁבָּאוּ מִצַּד הַטְּמֵאָה לְעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן הִבִּיאוּ קָרְבָּן. זֶה הַקָּרִיב מִצַּד שְׁלוֹ, וְזֶה הַקָּרִיב מִצַּד שְׁלוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיְהִי מִקֵּץ יָמַי וַיָּבֵא קִיֵּן מִפְּרִי הָאֲדָמָה וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וַיְהִי מִקֵּץ יָמַי, מַה זֶה מִקֵּץ יָמַי? זֶהוּ קִיֵּן כָּל בָּשָׂר. וּמִיָּהוּ זֶה? מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת. וְקִיֵּן מֵאוֹתוֹ קִיֵּן יָמַי הִבִּיאוּ קָרְבָּן. דְּיוֹקָא שְׁאָמַר מִקֵּץ יָמַי וְלֹא אָמַר מִקֵּץ יָמִי. וְלִכֵּן כְּתוּב בְּדִנְיָאֵל (דְּנִיָּאֵל יב) וְאַתָּה לֵךְ לִקְצֵן וְתַנּוּחַ וְתַעֲמַד לְגַרְלָךְ. אָמַר לוֹ, לִקְצֵן הַיָּמִים אוֹ לִקְצֵן הַיָּמִין? אָמַר לוֹ, לִקְצֵן הַיָּמִין. וְקִיֵּן הִבִּיאוּ מִקֵּץ הַיָּמִים.

וַיָּבֵא קִיֵּן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִפְּרִי הָעֵץ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִפְּרִי הָאֲדָמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע כִּי גִמּוּל יָדָיו וְגו' [כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכְלוּ. פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכְלוּ – זֶה מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת יֹאכְלוּ]. [גִּמּוּל יָדָיו – זֶה מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת. יַעֲשֶׂה לוֹ – שְׁנַמְשָׁךְ] עֲלֵיהֶם וַיִּדְבֵק בָּהֶם לְהַרְגֵם אוֹתָם וְלִטְמֵא אוֹתָם. וְעַל זֶה קִיֵּן הַקָּרִיב מִצַּדוֹ.

וְהֵבֵל הִבִּיאוּ גַם הוּא מִבְּכָרוֹת – לְרִבּוֹת הַצַּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁבָּא מִצַּד הַקִּדְשָׁה [מִצַּד קְדוּשָׁה], וְלִכֵּן וַיִּשַׁע ה' אֶל הֵבֵל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִיֵּן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה. לֹא קִבַּל אוֹתָם [אוֹתוֹ] הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִכֵּן וַיִּחַר לִקִּיֵּן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו. שֶׁהָרִי לֹא הִתְקַבְּלוּ פָּנָיו, אוֹתָם פָּנִים שֶׁל צַדוֹ, וְקִבַּל אֶת הֵבֵל. וְלִכֵּן כְּתוּב וַיְהִי בְּהִיוֹתָם בְּשִׁדָּה. בְּשִׁדָּה זֹאת הָאִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כב) כִּי בְּשִׁדָּה מְצָאָהּ. וְקִיֵּן קָנָא עַל הַנִּקְבָּה הַיִּתְרָה שֶׁנּוֹלְדָה עִם הֵבֵל, שֶׁכְּתוּב וְתִסֹּף לְלִדְתָהּ, וְהָרִי נֶאֱמַר.

ה'לוא אם תיטיב שאת, כמו שנאמר. אבל שאת כמו שאמר רבי אבא, שאת תעלה למעלה ולא תרד למטה. אמר רבי יוסי, דבר זה כעת נאמר ונאה הוא, אבל כך שמעתי, שאת יעלה ממך ויעזב לך הדבקות זו של רוח הטמאה.

ואם לא – לפתח חטאת רבין. מה זה לפתח? זה הדין העליון שהוא הפתח של הכל, כמו שנאמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק. חטאת רבין – אותו הצד שנדבקה בו ונמשך עליה, ישמר אותך להפרע ממך, כתרגומו.

אמר רבי יצחק, בא ראה, בשעה שקיץ הרג את הכל, לא ידע איך יוציא [יוצאת] נשמתו ממנו, והיה נושך אותו בשניו כנחש, והרי בארונה החברים. באותה השעה קללו הקדוש ברוך הוא, והיה הולך לכל צדדי העולם, ולא היה מקום שמקבל אותו, עד שטפח על ראשו ושב לפני רבונו, והארץ קבלה אותו במדור התחתון למטה.

רבי יוסי אמר, הארץ קבלה אותו ללכת בה, שכתוב וישם ה' לקיץ אות. רבי יצחק אמר, לא כך, אלא למטה קבלה אותו הארץ במדור אחד שתחתיה, שכתוב הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה. מעל פני האדמה גרש, אבל למטה לא גרש. ובאיזה מקום קבלה אותו האדמה? בארקא, ועל כל אלה שדרים שם כתוב (ירמיה י) יאבדו מן הארץ ומתחת השמים האלה. ושם שם את מדורו, והינו שכתוב וישב בארץ נוד קדמת עדן.

תוספתא

ביון שאמר קין גדול עוני מנשוא, מחל לו הקדוש ברוך הוא חצי מענשו. משום שגזר עליו בהתחלה ואמר לו נע ונד תהיה בארץ, ועכשו נשאר בנוד בלבדו. זהו שכתוב ויצא קין מלפני ה' וגו'. כלומר, שכשיצא מלפני ה' היה בשביל להיות נד בארץ ולא נע.

ועוד אמרו, כשיצא קין מלפני ה', אמר לו אדם: בני, מה נעשה על דינך? אמר לו קין: אבא, כבר התבשרתי שמחל לי הקדוש ברוך הוא בנוד בלבדו. אמר לו: היאך הוא? אמר לו: משום שחטאתי והודיתי לפניו. אמר אדם: וכי זהו גדל וחזק כח התשובה ואני לא ידעתי?! התחיל לשבח לרבונו ולהודות לו.

פָּתַח וְאָמַר (תהלים צב) מְזִמּוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לָהּ.
כְּלוֹמֵר, טוֹב לְשַׁבֵּחַ וּלְשׁוֹב וּלְהַתְּנוּדוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
עד כאן התוספתא.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהָרַג קִיֵּן אֶת הַבֵּל, שֶׁנִּפְרַד [נִפְרַד]
אָדָם מֵאֲשֶׁתוֹ, שְׁתֵּי רוּחוֹת נִקְבוֹת הָיוּ בְּאוֹת וּמִזְדוּגוֹת עִמּוֹ,
וְהוֹלִיד רוּחוֹת וְשָׂדִים שְׁמֵשׁוּטָטִים בְּעוֹלָם. וְזֶה לֹא יִקָּשֶׁה לָךְ, שֶׁהָרִי
בֶּן אָדָם כִּשְׁהוּא בְּחִלּוֹמוֹ, בְּאוֹת רוּחוֹת נִקְבוֹת וְצוֹחֲקוֹת עִמּוֹ
וּמִתְחַמָּמוֹת מִמֶּנּוּ וּמּוֹלִידוֹת אַחַר כָּף, וְאַלְהָ נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם,
וְלֹא מִתְהַפְּכִים אֲלָא לְדַמְיוֹת בְּנֵי אָדָם, וְאִין לָהֶם שְׁעָרוֹת בְּרֹאשׁ. וְעַל
זֶה כָּתוּב בְּשִׁלְמָה (שְׁמוֹאל ב-ז) וְהוֹכַחְתִּיו בְּשִׁבְטֵי אֲנָשִׁים וּבְנִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.
וְאִפְלוּ כְּמוֹ זֶה רוּחוֹת זְכָרִים בָּאִים לְנִשּׁוֹת הָעוֹלָם, וְהֵן מִתְעַבְּרוֹת מֵהֶם
וּמוֹלִידוֹת רוּחוֹת. וְכֻלָּם נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

אַחַר מָאָה וּשְׁלוּשִׁים שָׁנִים הִתְלַבֵּשׁ אָדָם בְּקִנְיָהּ וְהִתְחַבֵּר בְּאֲשֶׁתוֹ,
וְהוֹלִיד בֶּן וְקָרָא שְׁמוֹ שׁוֹת. סוּד שֶׁל סוּף הָאוֹתִיּוֹת בְּקִשְׁרִים
חֲקוּקִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, סוּד שֶׁל רוּחַ שְׁאוּבָדֶת שְׁמִתְלַבֵּשֶׁת בְּגוֹף
[שֶׁל הָאָרֶץ] אַחַר בְּעוֹלָם, זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחַר
תַּחַת הַבֵּל.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ, מִשְׁמַע שְׁבָנִים
אַחֲרֵים לֹא הָיוּ [בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ, וְדָבָר זֶה הוּא] בְּדַמּוֹתוֹ. וְזֶה
בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ, בְּתַקּוֹן הַגּוֹף וּבְתַקּוֹן הַנֶּפֶשׁ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. [נ"א וְדָבָר
זֶה הוּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאָמַר רַבִּי אֲבָא מִשֵּׁם רַבִּי יִיסָא] כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִשֵּׁם רַבִּי יִיבָא הַזְּקֵן, בְּנִים אַחֲרֵים בְּהִתְדַבְּקוֹת זֶה־מֵת הַנֶּחֱשׁ,
וְאוֹתוֹ שְׂרוּכֵב עָלָיו, שֶׁהוּא סְמָא"ל הָיוּ, וְלִכֵּן לֹא הָיָה בְּדַמּוֹת אָדָם.
וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי אִמְרַתְּ שֶׁהַבֵּל הָיָה מִצַּד אַחַר – כֵּן הוּא! אָבֵל שְׁנִיָּהֶם
לֹא הָיוּ בְּדַמּוֹת שְׁלֵמָטָה.

אָמַר [לוֹן] רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי כְּתוּב וְהָאָדָם יָדַע אֶת חַוָּה אֲשֶׁתוֹ וַתְּהַר
וַתֵּלֵד אֶת קִיֵּן, וְלֹא [ד"א אָמַר לָהּ כֵּן הוּא, אָבֵל שְׁנִיָּהֶם לֹא הָיוּ
בְּדַמּוֹתוֹ, שְׁלֵא] כְּתוּב וַיּוֹלֵד אֶת קִיֵּן. וְאִפְלוּ בְּהַבֵּל לֹא כְּתוּב וַיּוֹלֵד,
אֲלֹא וַתִּסְפֶּה לְלֵדֶת אֶת אַחִיו אֶת הַבֵּל. וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר. אָבֵל בָּזָה מֵה
כְּתוּב? וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מָאָה וּשְׁלוּשִׁים שָׁנִים נִפְרַד אָדָם מֵאֲשֶׁתוֹ, וְכֻלָּ
אוֹתָם מָאָה וּשְׁלוּשִׁים הַשָּׁנִים הָיָה מוֹלִיד רוּחוֹת וְשָׂדִים בְּעוֹלָם

בגלל אותו כח הַזְהָמָה שֶׁהִיא שְׁאוֹב בּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁחָסַל מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ הַזְהָמָה, שָׁב וְקָנָא [שְׁעֵבֵר] אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוֹלִיד בֶּן. אִזְ כָּתוּב וְיוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ כְּצִלְמוֹ.

בא ראה, כל בן אדם שהולך לצד שמאל ומטמא את דרכיו, כל רוחות הטמאה מושך על עצמו, ורוח טמאה נדבקת בו ולא זזה ממנו, והתדבקות [שלו] של אותו רוח טמא יהיה באיש הזה ולא באחר, ולכן התדבקותם אינה אלא באלה שנדבקים בהם. אשרי הצדיקים שהולכים בדרך ישרה, והם צדיקי אמת, ובניהם צדיקים בעולם, ועליהם כתוב (משלי ב) כי ישרים ישכנו ארץ.

אמר רבי חייא, מה שכתוב ואחות תוכל קין נעמה, מה קרה כאן שהכתוב אמר ששמה נעמה? אלא משום שטעו בני אדם אחריה ואפלו רוחות וּשְׁדִים. רבי יצחק אמר, אותם בני האלהים עזא ועזאל טעו אחריה.

רבי שמעון אמר, אמם של השדים היתה שיצאה מצד קין, והיא התמנתה על הלילה [עם לילית] באסכרה של תינוקות. אמר לו רבי אבא, והרי אמר מר שהיא התמנתה לצחק בבני אדם? אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי היא באה ומצחקת בהם בבני אדם, ולפעמים מולידה רוחות בעולם מהם, ועד עכשו היא עומדת לצחק בבני אדם. **אמר** לו רבי אבא, והרי הם מתים בבני אדם, מה הטעם היא עומדת עד עכשו? אמר לו, כך זה! אבל לילית ונעמה ואגרת בת מחלת שיצאה מהצד שלהם, כלן קימות, עד שיבער הקדוש ברוך הוא רוח הטמאה מן העולם, שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

אמר רבי שמעון, אוי להם לאותם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא מסתכלים וכלם אטומים, שלא יודעים כמה מלא העולם מבריות משנות שלא נראות ומדברים נסתרים. שאלמלא [נתן] נתנה רשות לעין לראות, יתמהו בני אדם איך יכולים להתקיים בעולם.

בא ראה, נעמה הזו, אם השדים היתה, ומצדה באים כל אותם שדים שמתחממים בבני אדם ולוקחים מהם רוח תאוה, וצוחקת בהם, שעושים אותם בעלי קרי. ובגלל שבעל קרי בא מצד של רוח הטמאה, צריך לרחץ עצמו להטהר ממנו. והרי בארוה החברים:

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם – לְדַמְיוֹתָיו. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֲרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם דְּמִיּוֹת שֶׁל כָּל אוֹתָם דּוֹרוֹת שְׂיָבֵאוּ לְעוֹלָם, וְכָל חֲכָמֵי הָעוֹלָם וּמְלָכֵי הָעוֹלָם שֶׁעֲתִידִים לְעַמֵּד עַל יִשְׂרָאֵל. הִגִּיעַ לְרֵאוֹת אֶת דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁנּוֹלַד וּמֵת. אָמַר לוֹ, [אָמַר] מֵהַשָּׁנִים שְׁלִי [אוֹסִיף] אֵלֶיךָ לֹא שְׁבָעִים שָׁנִים. וְגִרְעוּ מֵאָדָם שְׁבָעִים שָׁנִים וְהֵעֵלָה אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדָוִד.

וַעֲלֵ זֶה שֶׁבַח דָּוִד וְאָמַר, (תהלים צב) כִּי שָׁמַחְתִּי ה' בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרָנָן. מִי גָרַם לִי חֲדוּהַ בְּעוֹלָם [הַזֶּה]? פְּעֻלֶךָ, זֶהוּ אָדָם הַרְאִישׁוֹן שֶׁהוּא פִּעֵלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא פִּעֵלוֹ שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם, מַעֲשֵׂה יָדָיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מַבְנֵי אָדָם. וְעַל זֶה גִּרְעוּ אוֹתָם שְׁבָעִים שָׁנִים מֵאָדָם מֵאֶלֶף שָׁנִים שֶׁהָיוּ לוֹ לְהִתְקַיֵּם בָּהֶם. וְהֲרָאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל חֲכָמֵי דוֹר וְדוֹר, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְדוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא, וְרָאָה תוֹרָה שְׁלוֹ וְשָׁמַח. רָאָה מִיתָתוֹ וְהִתְעַצֵּב. פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלט) וְלִי מָה יִקְרוּ רַעִיף אֵל מָה עֲצָמוֹ רָאִשִּׁיהֶם.

זֶה סֵפֶר – סֵפֶר וְדָאִי. וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ, כְּשֶׁהָיָה אָדָם בְּגֵן עֵדֶן, הוֹרִיד לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סֵפֶר עַל יְדֵי הַמַּלְאָךְ רִזְיָאֵל הַקְּדוֹשׁ הַמְּמַנֶּה עַל הַסּוּדוֹת הָעֲלִיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, וְבוֹ חֲקוּקִים חֲקִיקוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְחֲכָמָה קְדוּשָׁה, וְשְׁבָעִים וּשְׁנַיִם מִיְּמֵי חֲכָמָה הָיוּ מִתְּפָרְשִׁים מִמֶּנּוּ לְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְשְׁבָעִים חֲקִיקוֹת שֶׁל סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים.

בְּאִמְצַע הַסֵּפֶר חֲקִיקַת הַחֲכָמָה לְדַעַת אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִפְּתַחוֹת שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ לְעֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים, וְכָלֶם נִסְתָּרִים בְּסֵפֶר, עַד שֶׁהִגִּיעַ [לוֹ לְאָדָם. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ] אֶצֶל אָדָם, מִמֶּנּוּ הָיוּ מִתְכַּנְּסִים מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים לְדַעַת וְלִשְׁמַע, וְהָיוּ אוֹמְרִים (שם נ) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִרְמַז אֵלָיו לְהִדְרִינְיָא"ל הַמַּלְאָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאָמַר לוֹ: אָדָם, אָדָם, גָּנַז אֶת כְּבוֹד רְבוּנְךָ, שְׁלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְעֲלִיוֹנִים לְדַעַת בְּכְבוֹד רְבוּנְךָ פְּרִט לָךְ. וְהָיָה הַסֵּפֶר הַזֶּה שֶׁמִּנּוּ וְגִנּוּ עִמּוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא אָדָם מִגֵּן עֵדֶן. שֶׁהָרִי בְּהִתְחַלְתָּ הָיָה מְעִין בּוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ כָּל יוֹם בְּגִנְזֵי רְבוּנוֹ, וְהִתְגַּלוּ לוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים מֵהַ שְׁלֹא יָדְעוּ שְׁמֵשִׁים עֲלִיוֹנִים. כִּיּוֹן שֶׁחָטָא וְעָבַר עַל מִצְוֹת רְבוּנוֹ, פָּרַח מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַסֵּפֶר, וְהָיָה אָדָם טוֹפֵחַ עַל רֵאשׁוֹ וּבוֹכָה, וְנִכְנַס בְּמִי גִיחוּן עַד צְנָאוֹ, וְהָמִים עוֹשִׂים אֶת גּוֹפּוֹ נִקְבִים נִקְבִים וְהַשְׁתַּנָּה זִיוו.

באותה שעה רמז הקדוש ברוך הוא לרפאל, והשיב לו אותו הספר, ובו היה אדם עוסק והניחו לשת בנו, וכן לכל אותם צאצאים, עד שהגיע לאברהם, ובו היה יודע להסתפל בכבוד רבוננו, והרי נאמר. וכן לחנוך נתן לו הספר והסתפל ממנו בכבוד העליון.

בתרי תורה

השלמה מההשמטות (סימן ט)

ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. למדנו מפאן, שהאחרים לא היו בדמות שלו, וזה בדמותו כצלמו נעשה, בתקון הגוף ובתקון הנפש, בדרך ישר פראוי.

בא ראה, הנחש הטיל זמה בחנה, ואותה זמה הייתה מכשכשת במעיה ולא יכלה להצטיר, משום שעד שלא חטא אדם, היו אותיות הא"ב מתקנים בו ומצטירים בו בעולם הזה, עד שהגיעו לאות פ"ף, נתקנו זכר ונקבה בחיבות בגן, ומלאכים עליונים לפנייהם. מיד הרע לסמא"ל ברקיע, וירד ורכב על נחש חזק ונראה לפניו. מיד התערבו האותיות, ואז התחבר סמא"ל עם אותו הנחש ונעשו אחד, ולקחו אותיות, ועשו משם והלאה אמנות רעה באותיות צ"ד צי"ד, והינו צ"ן, וצדו אותם בפתוי רע, ועשו אמנות יתרה באותיות ק"ר, אמנות של שקר, משום שחזרו להפך אותיות באמנות רעה. קו"ף, שלא יכול לעמד, שאין לו רגלים. קוף לפני בני אדם אין לו קיום.

רי"ש, רע אלו התהפכו באמנות רעה עד שנפלו אדם ואשתו, ובאותיות הללו ק"ר הולידו בנים ולא היו בקיום בשביל זהמת הנחש שנשאבה בחנה, מאותה זמה ממש נולד קין, ולכן נמצא ההרג, משום שאמנות הנחש היא הרג, והתעכבו האותיות עד כאן.

בשעה שאדם שב בתשובה וחזר כמו קדם לשמש עם נקבתו, מה כתוב? ויולד בדמותו כצלמו, זה היה מתקון של רוח וגוף פראוי, ואז כתוב (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ, וחזרו האותיות בהתחלה של שי"ן ותי"ו, שכתוב (בראשית ד) כי 'שת' לי אלהים זרע אחר תחת הבל. שת הוא בצלם ודמות, שהראשונים לא כן, ומפאן נבנה העולם בגון אחר של אלפא ביתא. קינן ומהללאל ירד, נוסף לתקן סדור העולם בשבעה קשרים.

שִׁבְעַ אֲרָצוֹת הֵן זֹו לְמַעְלָה מִזֹּו, כְּמוֹ שְׂאוֹתֶם שְׂבָעָה רְקִיעִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהֵם: אֶרֶץ, אֲדָמָה, אֲרָקָא, גֵּיא, נְשִׂיָה, צִיָּה, תַּבַּל. תַּבַּל הִיא לְמַעְלָה מִכָּלֶם, שְׁכַתּוֹב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַּבַּל בְּצַדִּיק. כְּשִׁיְצֵא אָדָם מִגֵּן עֵדֶן וּגְרַשׁ מִשָּׁם, הוּא נִזְרַק לְאוֹתָהּ שְׁנִקְרָאת אֶרֶץ, וְהוּא מְקוֹם חֲשׁוֹךְ שְׂאִין שָׁם אוֹר כָּלֵל וְלֹא מְשַׁמֵּשׁ כָּלוּם. כִּיּוֹן שְׂאָדָם נִכְנָס לְשָׁם, הוּא פָּחַד פָּחַד גְּדוֹל, וְלֵהִט הַחֲרָב הַמַּתְהַפְּכַת הַיְתָה לֹוְהִט בְּכָל הַצְּדִידִים בְּכָל הָאֶרֶץ.

כִּיּוֹן שְׂיִצְעָה שְׂכַת וְהִרְהַר תְּשׁוּבָה, הוֹצִיא אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֲדָמָה, שְׁכַתּוֹב (בראשית ג) לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה. בְּזֹאת יֵשׁ אוֹר שְׂמֵאִיר וּדְמִיוֹת שֶׁל כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וְשָׁם יוֹם, וְצִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם עֲלִיוֹנִים, גְּבָרִים שְׂיִצְאוּ מֵאָדָם בְּמֵאָה וּשְׁלֹשִׁים הַשָּׁנִים שֶׁהִיָּה מְשַׁמֵּשׁ עִם רוּחוֹת נְקֻבוֹת, וְהֵם תְּמִיד עֲצוּבִים, שְׂאִין בָּהֶם חֲדוּהָ, וְאֵלָה מְשׁוֹטְטִים וְיוֹצְאִים לְעוֹלָם הַזֶּה וּמַתְהַפְּכִים לְצַד רַע, וְחוֹזְרִים לְשָׁם וּמַתְפַּלְלִים תְּפִלָּה, וּמַתִּישְׁבִים בְּמְקוֹמָם שָׁם, וְזוֹרְעִים זֵרְעִים בְּרַחֲמִים וְאוֹכְלִים, וְאִין שָׁם חֲטִים. וְלֹא אֶחָד מִז' מִיָּנִי תְבוּאָה.

בְּזֶה הַמְּקוֹם נוֹלְדוּ קִין וְהֶבֶל, כִּיּוֹן דְּחָטָא קִין הוֹרִיד אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֲדָמָה, שְׁכַתּוֹב (שם ד) הֵן גְּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא אֲדָמָה. וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ, מִשׁוּם שְׁשָׁם נִדְחָה וּגְרַשׁ.

וְהִיָּה כָּל מִצְאֵי יִהְרַגְנִי – אוֹתָהּ לֵהִט הַחֲרָב הַמַּתְהַפְּכַת, וְהִיָּה פּוֹחַד, וְהִרְהַר תְּשׁוּבָה, וְהַעֲלָה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲרָקָא, וְהִיָּה שָׁם וְהוֹלִיד בָּנִים בְּאֲרָקָא, וּבְאֲרָקָא יֵשׁ אוֹר שְׂמֵאִיר מִתּוֹךְ הַשְּׁמֶשׁ, וְזוֹרְעִים זֵרְעִים וְנוֹטְעִים אֵילָנוֹת, וְאִין שָׁם חֲטִים וְלֹא מֵאוֹתֶם שְׂבָעָה מִיָּנִי תְבוּאָה. כָּל אוֹתֶם שְׁשָׁם הֵם מִתּוֹלְדוֹת קִין, וְהֵם עִם שְׁנֵי רָאשִׁים, מֵהֶם גְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וּמֵהֶם גְּבָרִים קְטָנִים, וְאִין בָּהֶם דַּעַת שְׁלֵמָה כְּשֵׁאֵר בְּנֵי אָדָם שְׁכָאֵן. לְפַעְמִים הֵם צְדִיקִים וְחוֹזְרִים לְצַד הַטּוֹב, וּלְפַעְמִים חוֹזְרִים לְצַד הָרַע, וּמוֹלִידִים וּמִתִּים כְּשֵׁאֵר בְּנֵי הָאָדָם.

אָדָם הִיָּה בְּאֲדָמָה [וְאֲרָקָא], עַד שֶׁהוֹלִיד שֵׁת, וּמִשָּׁם עָלָה לְמַעְלָה אַרְבַּע דְּרָגוֹת, וְעָלָה לְמְקוֹם הַזֶּה שְׁנִקְרָא תַּבַּל. וְתַבַּל זֹו הִיא הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת. כִּיּוֹן שְׁעָלָה, עָלָה לְמְקוֹם בֵּית הַמְּקַדָּשׁ שְׁנִקְרָא בְּאוֹתֶם שְׂמוֹת שְׂדִירוֹ הִיָּה בָּהֶם, אֶרֶץ אֲדָמָה כֶּךָ נִקְרָא. דְּלָג

אדם שלשה מקומות - גיא, נשיה, ציה. גיא הוא אתר ומקום גדול כמו רחב וארץ הגיהנם. בגיא ונשיה וציה התפזרו אותם שפנו מגדל והולידו שם על שהרגיזו את המלך העליון, לכן זה קרוב לאש הדולקת.

רק על ידי למוד הזהר תבוא האנושות לגאלה הרוחנית ולביאת המשיח. ולכן אסור להתחמק מלמוד הקבלה

האסור ללמד קבלה היה רק לזמן קצוב עד 0941. ומ - 0451 והלאה צריכים לעודד את כלם לעסק בספר הזהר, מפני שרק על ידי למוד הזהר תבוא האנושות לגאלה הרוחנית ולביאת המשיח. ולכן אסור להתחמק מלמוד הקבלה. (הרב אזולאי, ספר אור החמה)

אי אפשר שכל כלל ישראל יבואו לטהרה הגדולה הזו, זולת על ידי למוד הקבלה, שהיא הדרך הקלה ביותר, המספיקה גם לקטני הדעת

אי אפשר שכל כלל ישראל יבואו לטהרה הגדולה הזו, זולת על ידי למוד הקבלה, שהיא הדרך הקלה ביותר, המספיקה גם לקטני הדעת, מה שאין כן בדרך העסק בתורת הנגלה בלבד, אי אפשר לזכות על ידה, זולת ליחידי סגלה, ועל ידי יגיעה רבה, אבל לא למרבית העם.

(הרב הקדוש רבי יהודה אשג זכר צדיק לברכה, בהקדמה לתלמוד עשר הספירות, אות לו)

אוי לאלו שלא רוצים ללמוד את הזהר, מפני שהם מביאים לעולם עני, מלחמות ואסונות

אוי לאלו שלא רוצים ללמוד את הזהר, מפני שהם מביאים לעולם עני, מלחמות ואסונות. (תקוני הזהר, תקון ל')

למוד ספר הזהר מעל ועדיף על כל למוד אחר
למוד ספר הזהר מעל ועדיף על כל למוד אחר.

(החיד"א)

הגאלה וביאת המשיח תלויים רק בלמוד הקבלה
הגאלה וביאת המשיח תלויים רק בלמוד הקבלה.

(הגאון מוילנא, ספר אבן שלמה 3.11)

על למוד הזהר אין שום הגבלות
על למוד הזהר אין שום הגבלות...

(הקפץ חיים)

**אם דורי היה שומע בקולי, היה לומד כבר מגיל תשע ספר הזהר
אם דורי היה שומע בקולי, היה לומד כבר מגיל תשע ספר הזהר, וכך היה
רוכש יראת שמים במקום חכמה חיצונית.**

(הרב הקדוש רבי יצחק איזיק מקומרנא, ספר נוצר חסד)

וַיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם נִכְבָּדִים בְּכָל עֵשָׂר וְעִפְרוֹת זָהָב וְאֲכָנִים יְקָרוֹת. מִי שֶׁנִּכְנַס לְשֵׁם וְהָיָה מִתְבַּל, בְּחֻמְדַּת אוֹתוֹ הָעֵשָׂר נוֹתְנִין לוֹ, וְלִפְעָמִים עוֹלָה לְמָקוֹם שֶׁנִּקְרָא נְשִׂיָה, מְשׁוּם שֶׁנִּשְׁכַּח שֵׁם. יוֹרֵד לְגִיא הַזֶּה וְלֹא יוֹדֵעַ אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה מְשֵׁם. גִּיא הוּא בְּאֲמָצֵעַ שֶׁל מַעֲלָה וּמִטָּה, וְזֶה נִקְרָא גִיא בֶּן הַנֶּסֶם, וְרִצּוּעָה אַחַת יוֹצֵאת מְשֵׁם לְמַעֲלָה לְתַבַּל הַזֹּאת, וְנִקְרָאת אַף כֵּךְ גִּיא בֶּן הַנֶּסֶם, וְשֵׁם פֶּתַח הַגִּיָּהנֶסֶם.

אוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֵׁשׁ, כֻּלָּם יוֹדְעִים כְּשֵׁפִים וְחֻכְמוֹת נִכְבָּדוֹת, וְשֵׁם זוֹרְעִים וְנוֹטְעִים עֲצִים, וְאִין שֵׁם לֹא חֲטִים וְלֹא אֶחָד מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים. בְּנְשִׂיָה יֵשׁ בְּנֵי אָדָם כֻּלָּם קְטוּעִים קִטְנִים, וְאִין לָהֶם חֲטָמִים, פָּרַט לְשָׁנֵי נִקְבִים שִׁיוֹצֵאת בָּהֶם רוּחַ, וְכָל מֵה שֶׁעוֹשִׂים מִיַּד שׁוֹכְחִים, וְעַל כֵּךְ נִקְרָאת נְשִׂיָה, וְזוֹרְעִים וְנוֹטְעִים עֲצִים, וְאִין שֵׁם חֲטִים וְלֹא מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים.

צִי"ה הוּא מָקוֹם כְּשֵׁמוֹ, יֵשׁ שֵׁם יִבֵּשׁ שֶׁל הַכֵּל, וְשֵׁם בְּנֵי אָדָם יִפִּים לְמַרְאֵה, וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא צִיָּה, כְּשִׁיּוֹדְעִים מָקוֹם שֶׁל מְקוֹר מַיִם נוֹבְעִים, נִכְנָסִים לְשֵׁם, וְלִפְעָמִים שְׁעוּלִים מִתּוֹךְ הַמָּקוֹם שֶׁל הַמַּיִם וְעוֹלִים לְתַבַּל הַזֶּה, וְהֵם בְּנֵי אֱמוּנָה יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם אַחֲרִים, וּבִינֵיהֶם דִּיּוּרִים טוֹבִים וְעֵשָׂר רַב, וְזוֹרְעִים מְעַט מִתּוֹךְ הַיִּבֵּשׁ שֶׁל שֵׁם, וְנוֹטְעִים עֲצִים וְלֹא מִצְּלִיחִים, וְתִשׁוּקָתָם לְבְנֵי אָדָם שֶׁל כָּאן, וּמִכֻּלָּם אִין אוֹכְלֵי לֶחֶם – כְּמוֹ [רַק] אֵלֶּה שֶׁכָּאן בְּתַבַּל, כָּאן מְעַל כָּל אֵלֶּה תַבַּל, וְכֹתוּב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תַבַּל בְּצֶדֶק.

כְּמוֹ שֶׁכָּל אֵלוֹ הָאָרְצוֹת יֵשׁ בְּתַבַּל הַזֹּאת, וְכָל אֵלֶּה הַשְּׁמוֹת יֵשׁ לָהֶם אַף כֵּךְ, מְשׁוּם שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, יֵשׁ כָּאן כְּמוֹ שֶׁל אוֹתָם מְקוֹמוֹת תְּחוּמִים וּמְקוֹמוֹת כָּאן, וְנִקְרָא כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁלְמִטָּה, וְכָל אֵלֶּה בְּדִיּוּרִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם מְשֻׁנִּים אֵלֶּה מְאֵלֶּה, שֶׁכֹּתוּב (שם קד) מֵה רַבּוֹ מְעַשִּׂיָּף ה' כֻּלָּם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ:

(ע"כ מההשמטות).

זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאִם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הַתְּגַלוּ בְּשָׁנֵי הַפְּסוּקִים הַלְלוּ. זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאִם לְדַעַת הַכְּבוֹד הָעֲלִיּוֹן, סוּד הָאֱמוּנָה, שְׁמִתּוֹךְ סוּד זֶה נִבְרָא אָדָם. בֹּא רְאֵה, בְּסוּד שֶׁל שָׁמַיִם וְאָרֶץ נִבְרָא אָדָם, בָּהֶם כְּתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ [בַּהֲבְרָאִם].

בְּאֲדָם כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. בְּהֵם כְּתוּב בְּהַבְרָאָם, וּבְאָדָם כְּתוּב בְּיוֹם הַבְּרָאָם. זָכַר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. מִכָּאן, כָּל דְּמוֹת שְׁלֵא נִמְצָא בָּהּ זָכַר וּנְקֵבָה, אֵינָה דְּמוֹת עֲלִיוֹנָה כְּרֵאוּי, וּבִסּוּד הַמְּשָׁנָה בְּאַרְנוֹ.

בא ראה, בכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה כאחד, הקדוש ברוך הוא לא שם את מדורו באותו המקום, והברכות לא נמצאות רק במקום שנמצאים זכר ונקבה, שכתוב ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם, ולא כתוב ויברך אותו ויקרא את שמו אדם. שאפלו אדם לא נקרא אלא זכר ונקבה כאחד.

רבי יהודה אמר, מיום שנחרב בית המקדש לא נמצאות ברכות בעולם, והם אוכדות בכל יום, שכתוב (ישעיה נז) הצדיק אבד. מה אבד? אבד הברכות שהיו שורות בו, כמו שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק. וכתוב (ירמיה ז) אבדה האמונה. כמו זה כתוב ויברך אתם, וכתוב ויברך אתם אלהים. מש"ת התייחסו כל דורות העולם וכל אותם צדיקי אמת שהיו בעולם.

אמר רבי יוסי, האותיות האחרונות הללו שהיו בתורה [להמצא] נמצאו אחר שעבר אדם על אותיות התורה כלם [בסדר תשר"ק]. ולכן קרא לאותו הבן שהוא בדמותו בצלמו ש"ת, שהם קיום האותיות]. ובתשובתו [ובתשוקתו] לפני רבונו אחז בשני אלה, ומאז חזרו האותיות למפרע בסדר תשר"ק.

ולכן קרא לאותו בן שנולד לו שהוא בדמותו בצלמו ש"ת, שהם סיום האותיות. ולא נתקנו האותיות עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות על תקונם כיום שנבראו שמים וארץ, והתבסס העולם ועמד על קיומו.

רבי אבא אמר, ביום שעבר אדם על מצות רבונו, רצו שמים וארץ [להנגף] להעקר ממקומם. מה הטעם? משום שהם לא עמדו רק על הברית, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם וליילה חקות שמים וארץ לא שמת. ואדם עבר ברית, שנאמר (הושע ו) והמה כאדם עברו ברית. ואלמלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שעתידים ישראל לעמד על הר סיני לקיים את הברית הזאת, לא התקיים העולם [הזה]. רבי חזקיה אמר, כל מי שמודה על חטאו, הקדוש ברוך הוא מניח לו ומוחל לו על חטאו.

בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה ברית זו והעמיד עליה את העולם. מנין לנו? שכתוב [בראשית], ברא שית. זו הברית שהעולם עומד עליה. שית שממנו שופעים ויוצאים ברכות לעולם, ועליה נברא העולם. ואדם עבר על הברית הזו והעבירה ממקומה [ס"א מעמו].

ברית זו נרמזה באות יו"ד, אות קטנה עקר ויסוד העולם. כשהוליד בן, הודה על חטאו וקרא שמו ש"ת, ולא הזכיר בו יו"ד להיות שית, משום שעבר עליו. ולכן הקדוש ברוך הוא [מכאן] ממנו שתל את העולם, והתייחסו כל דורות צדיקי העולם [משנת].

ובא וראה, כשעמדו ישראל על הר סיני, נכנס בין שתי האותיות הללו סוד הברית, ומיהו? בי"ת. ונכנס בין שתי האותיות שנשארו, ונתן אותה לישראל. וכשנכנסה בי"ת, סוד הברית, בין שתי האותיות הללו, שהם שי"ן תי"ו, [נכנסו] ונעשו שבת, כמו שנאמר (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם. כמו שהיה ראשית העולם להתייחס בהם כל דורות העולם משתי האותיות הללו ש"ת, היו תלויים עד שנתקן העולם כראוי ונכנס ביניהם הברית הקדוש, ונתקן בשלמות ונעשה שב"ת.

אמר רבי יוסי, אלו שתי האותיות הללו נתקנו באות בי"ת, וכשחזרו האותיות למפרע מיום שנולד שת, חזרו האותיות בכל דור ודור עד שהגיעו ישראל להר סיני ונתקנו.

אמר רבי יהודה, למטה חזרו. ובכל דור ודור היה מחבק העולם באותיות ולא מתישבים במקומם. כשנתנה התורה לישראל, הכל נתקן [נ"א כל האותיות נתקנו]. רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו האנשים חכמים בחכמה של כשפים וקוסמים ובחכמה לעצר את חילות השמים. ולא היה בן אדם מיום שיצא אדם מגן עדן והוציא עמו חכמה של העלים של האילן שהתעסק בה. שהרי אדם ואשתו, ואותם שיצאו ממנו עד שבא אנוש, עזבו אותה.

כשבא אנוש, ראה אותם וראה את חכמתם משנה [ס"א משטה] את העליונים, ועסקו בהם ועשו [בהם] מעשים וכשפים וקוסמים ולמדו מהם, עד שהתפשטה אותה חכמה בדור המבול. וכלם היו עושים מעשיהם להרע.

וְהָיוּ מִתְחַזְּקִים כָּל־פִּי נֹחַ בְּאוֹתָן חֲכָמוֹת, וְאוֹמְרִים שְׁלֹא יִכּוֹל דִּין הָעוֹלָם לְשָׂרוֹת עֲלֵיהֶם, שֶׁהָרִי הֵם עוֹשִׂים חֲכָמָה לְדַחוֹת אֶת כָּל אוֹתָם בְּעַלֵּי הַדִּין. וּמֵאַנּוּשׁ הִתְחִילוּ כָּל־ם לְהִתְעַסֵּק בְּחֲכָמוֹת הַלָּלוּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַז הוֹחֵל לְקַרֵּא בְּשֵׁם ה'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹתָם צְדִיקִים שֶׁהָיוּ בִּינֵיהֶם אַחַר אוֹתוֹ הַדּוֹר, כָּל־ם הָיוּ מִשְׁתַּדְּלִים לְמַחֲוֹת בָּהֶם [נ"א כְּדִי שְׁלֹא יַעֲנִשׁוּ עֲלֵיהֶם], כְּמוֹ יָרֵד מִתּוֹשְׁלַח וְחֲנוּךְ, וְלֹא יִכְלוּ, עַד שֶׁהִתְפַּשְׁטוּ רְשָׁעִים הַמּוֹרְדִים בְּרַבּוֹנָם, וְאָמְרוּ (אִיּוֹב כ"א) מֶה שְׂדֵי כִי נַעֲבֹדְנוּ.

וְכִי הִטְפְּשׁוֹת הַזֶּה הֵם הָיוּ אוֹמְרִים? אֲלֵא מִשּׁוֹם שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים כָּל אוֹתָם הַחֲכָמוֹת וְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהִפְקִדוּ עֲלֵיהֶם וְהָיוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁהִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּשֶׁהָיָה. שֶׁהָרִי בִּתְחִלָּה הָיָה מִים בְּמִים, אַחַר כֵּן הִשִּׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם כְּבִתְחִלָּה, וְלֹא נִחְרַב מֵהַכֵּל, שֶׁהָרִי בְּרַחֲמֵים הִשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים כ"ט) ה' לְמַבּוּל יִשָּׁב, וְלֹא כָּתוּב אֱלֹהִים.

בִּימֵי אָנוּשׁ אָפְלוּ תִּינוּקוֹת שֶׁל אוֹתוֹ [הַיּוֹם] הַדּוֹר הָיוּ מִשְׁגִּיחִים בְּחֲכָמוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כֵּן, טְפָשִׁים הָיוּ שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבְיֵא עֲלֵיהֶם מִי מַבּוּל וַיְמֹתוּ בָהֶם?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, יָדוּעַ הָיוּ יוֹדְעִים, אֲבָל אַחֲזוּ טְפָשׁוֹת בְּלַבָּם. שֶׁהֵם הָיוּ יוֹדְעִים אוֹתוֹ מִלְּאֵךְ הַמְּמַנֶּה עַל אֵשׁ וְאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה עַל הַמַּיִם, וְהָיוּ יוֹדְעִים לְעַצֵּר אוֹתָם שְׁלֹא יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת דִּין עֲלֵיהֶם. וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ וּמְמַנּוּ יְבֵא דִין עַל הָעוֹלָם?

אָלֵא הָיוּ רוֹאִים שֶׁהָעוֹלָם הִפְקִד בְּיַדֵּי אוֹתָם מְמַנִּים, וּבָהֶם כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְלִכֵּן לֹא הָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּמַעֲשָׂיו עַד שֶׁהָאָרֶץ נִשְׁחַתָּה. וְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ מְכַרְיָזָה בְּכָל יוֹם וְאוֹמֶרֶת: יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָאָרֶץ לָהֶם כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁאוֹתָם צְדִיקִים, יָרֵד וּמִתּוֹשְׁלַח וְחֲנוּךְ, קִיָּמִים בְּעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלְקוּ מֵהָעוֹלָם, אַז הוֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין עֲלֵיהֶם וְנִאֲבָדוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ז') וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ. וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיַנְנוּ כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (שִׁיר א') עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ. פְּסוּק זֶה

נאמר. אבל בא ראה, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא - בשעה שבו אדם נדבק בו והוא משרה דיורו עליו ויודע שאחר ימים הוא יסרח, מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו ומסלק אותו מהעולם.

זהו שכתוב עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך - זה הקדוש ברוך הוא. במסבו - זה אותו בן אדם שנדבק בו והולך בדרךיו. נרדי נתן ריחו - אותם מעשים טובים שבו שבגללם יסתלק מהעולם בטרם הגיע זמנו.

ועל זה היה שלמה המלך אומר (קהלת ח) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים - כמו שבארנו, שבשביל מעשים טובים הקדוש ברוך הוא מסלקם מהעולם [כדי שלא יתקלקלו (יחיי), ומתוך אהבתו בהם מסלק אותם] בטרם הגיע זמנם, ועושה בהם דינים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים - שהקדוש ברוך הוא מאריך להם ימים ומאריך בהם את רגזו, וכל זה כמו שנתבאר. אלה שבביל שלא יתקלקלו, ואלה כדי שיחזרו אליו, או כדי שיצאו מהם בנים מעלים. **בא** ראה, חנוך היה צדיק, והקדוש ברוך הוא ראה שאחר כך יקלקל, ולקח אותו בטרם יקלקל. זהו שכתוב (שיר ה) וללקט שושנים. משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקדוש ברוך הוא בטרם יקלקלו. ואיננו כי לקח אתו אלהים. ואיננו - להאריך ימים כשאר בני אדם שהיו מאריכים ימים. מה הטעם? כי לקח אותו הקדוש ברוך הוא בטרם הגיע זמנו.

רבי אלעזר אומר, הקדוש ברוך הוא נטלו את חנוך והעלהו לשמי מרומים, ומסר בידיו כל הגנזים העליונים וחמשה וארבעים מפתחות סתרים חקוקים שבהם משתמשים מלאכים עליונים, וכלם נמסרו בידו, והרי בארנו.

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו. רבי יהודה פתח, (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע. פסוק זה נאמר ובארנוהו. אבל בא ראה, מי שנדבק ביצר הרע ונמשך אחריו, יטמא הוא ויטמאו אותו, כמו שנתבאר.

כי רבה רעת האדם - כל הרעות היו עושים, ולא נשלם חטאם עד שהיו שופכים דמים לחנם על הארץ. ומי הם שהיו משחיתים דרכם על הארץ? זהו שכתוב רק רע כל היום. כתוב פאן רק רע,

וְכָתוּב שֵׁם [לֹא יִגְרָךְ רַע, וְכָתוּב] (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע
בְּעֵינֵי ה'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי רַע אֵינוֹ רָשָׁע? אָמַר לוֹ, לֹא. רָשָׁע – אָפְלוּ
הַרִים יָדוּ עַל חֲבֵרוֹ, אִף עַל גֵּב שְׁלֹא עָשָׂה לוֹ דָּבָר, נִקְרָא
רָשָׁע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַיֹּאמֶר לְרָשָׁע לְמָה תִּפְהָ רַעָךְ. הַכִּיתָ לֹא
כְּתוּב, אֲלֵא תִּפְהָ.

אָבֵל רַע לֹא נִקְרָא אֲלֵא מִי שֶׁמִּשְׁחִית דְּרָכּוֹ וּמִטְמֵא עֲצָמוֹ וּמִטְמֵא אֶת
הָאָרֶץ, וְנוֹתֵן כַּח וְחֹזֵק לְרוּחַ הַטְּמָאָה שֶׁנִּקְרָאת רַע, שֶׁכָּתוּב רַק
רַע כָּל הַיּוֹם. וְלֹא נִכְנָס בְּפִלְטְרִין וְלֹא רוֹאֶה פְּנֵי שְׂכִינָה, מִשּׁוּם שֶׁבָּזָה
מִסְתַּלְקֵת שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם.

וּמִנֵּין לָנוּ? מֵיעֶקֶב. שֶׁכְּשֶׁהִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, חָשַׁב שֵׁשׁ פְּסוּל
בְּבָנָיו שֶׁבִגְלָלָם הִתְחַזְקָה בְּעוֹלָם רוּחַ הַטְּמָאָה וְנִגְרַע הָאֹר
מֵהַלְבָּנָה וּפָגַם אוֹתָהּ. וְאִם תֹּאמַר לְמָה? מִשּׁוּם זֶה מִטְמֵא אֶת הַמְקַדָּשׁ
וְהִסְתַּלְקָה שְׂכִינָה מֵעַל יַעֲקֹב. כָּל שֶׁכֵּן אוֹתוֹ שֶׁמִּטְמֵא דְרָכּוֹ וּמִטְמֵא
עֲצָמוֹ שֶׁהוּא מְחַזֵּק אֶת רוּחַ הַטְּמָאָה, וְלִכֵּן כְּשֶׁנִּטְמֵא נִקְרָא רַע.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁכֵּן אָדָם נִטְמֵא, לֹא נִפְקָד מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטוֹב,
וּבְכָל פַּעַם נִפְקָד מֵאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע לְרַע. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יט)
וְשָׁבַע יֵלִין בַּל יִפְקָד רַע. כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל בַּל יִפְקָד רַע. וְעַל
זֶה כָּתוּב רַק רַע כָּל הַיּוֹם, וְכָתוּב לֹא יִגְרָךְ רַע. וְזֶה נִקְרָא רַע וְלֹא
נִקְרָא רָשָׁע. וְכָתוּב (תהלים כג) גַּם כִּי אֵלֶיךָ בָּגִיא צַלְמוֹת לֹא אִירַע רַע
כִּי אַתָּה עֹמְדִי.

וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח,
(ישעיה ה) הוּא מוֹשְׁכֵי הָעוֹן בְּחִבְלֵי הַשָּׂוִא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה
חֲטָאָה. הוּא מוֹשְׁכֵי הָעוֹן – אֵלוּ בְנֵי אָדָם שְׁחוּטָאִים לְפָנֵי רַבּוֹנָם בְּכָל
יוֹם, וְנִדְמִים בְּעֵינֵיהֶם אוֹתָם חֲטָאִים שֶׁהֵם כְּחִבְלֵי הַשָּׂוִא, וְחוֹשְׁבִים
שֶׁאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שְׁעָשׂוֹ וְאוֹתוֹ חֲטָא שְׁעָשׂוֹ שְׁאִינוֹ כְּלוּם, וְלֹא מִשְׁגִּיחַ
בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁעוֹשִׂים אֶת אוֹתוֹ חֲטָא חֲזָק וְגָדוֹל כְּעֲבוֹת
הָעֲגָלָה, שֶׁהוּא חֲזָק שְׁלֵא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּט.

וּבֵא וַרְאָה, כְּשֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּין בְּרָשָׁעֵי הָעוֹלָם, אִף עַל
גֵּב שֶׁהֵם חֲטָאוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִרְגִּיזוּ אוֹתוֹ כָּל יוֹם,
אֵינוֹ רוֹצֵה לְאַבֵּד אוֹתָם מִהָעוֹלָם. וְכִשְׁמִשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂיהֶם, מִתְנַחֵם
עֲלֵיהֶם עַל שֶׁהֵם מַעֲשֵׂי יָדָיו וּמֵאָרֶץ לָהֶם בְּעוֹלָם.

וּבְגִלְלֵי שֶׁהֵם מַעֲשֵׂי יָדָיו, נוֹטֵל נְחֻמָּה וּמִתְנַחֵם עֲלֵיהֶם וְחָס עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין, כְּבִיכּוֹל הוּא עֲצוּב [ד"א שְׁמַחֲתוֹת לֹא יִכְנָסוּ לְפָנָיו]. שְׂפִינֹן שֶׁהֵם מַעֲשֵׂי יָדָיו, הוּא עֲצוּב עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (דניאל ו) וּשְׁמַחֲתוֹת לֹא הִכְנִיס לְפָנָיו.

כְּתוּב [ס"א וְהָרִי כְּתוּב] (תהלים צו) הוּד וְהָדָר לְפָנָיו עֵז וְחֲדוּהָ בְּמִקוּמוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּא רֵאָה, וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ כְּתוּב. הוּא הִתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ וְלֹא לְמָקוֹם אַחֵר. לְבוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל א-ב) כֹּאֲשֶׁר בְּלִבִּי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיִּנָּחֵם ה', כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמות לב) וַיִּנָּחֵם ה' עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. רַבִּי יִיסָא אָמַר לְטוֹב. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר לְרַע. רַבִּי יִיסָא אָמַר לְטוֹב, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְנַחֵם עַל אוֹתָם מַעֲשֵׂי יָדָיו וְחָס עֲלֵיהֶם. וַיִּתְעַצֵּב, מִשׁוֹם שֶׁהֵם חוֹטְאִים לְפָנָיו.

וְרַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר לְרַע, שֶׁכְּשֶׁרוֹצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבֹד רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, נוֹטֵל עֲלֵיהֶם נַחֻמִּים וּמְקַבֵּל נַחֻמִּים, כְּבִיכּוֹל כְּמִי שְׁמְקַבֵּל נַחֻמִּים עַל מָה שְׁאֲבֹד. כִּיּוֹן שְׁקַבֵּל נַחֻמִּים, וְדַאי נַעֲשֶׂה דִין, וְלֹא תִלּוּי הַדְּבָר בְּתִשׁוּבָה.

אֵימָתִי זֶה תִּלּוּי בְּתִשׁוּבָה? עַד שְׁלֹא קִבַּל עֲלֵיהֶם תְּנַחֻמִּים. הָרִי שְׁקַבֵּל עֲלֵיהֶם תְּנַחֻמִּים, אֲזִי הַדְּבָר כְּבָר לֹא תִלּוּי בְּתִשׁוּבָה כִּלְלֵי וְהַדִּין נַעֲשֶׂה. וְאֲזִי מוֹסִיף דִּין עַל דִּין וּמַחֲזִק אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם הַדִּין לַעֲשׂוֹת דִּין, וּמְאֲבֹד אֶת הַרְשָׁעִים מִהָעוֹלָם, וְהַכֵּל בְּכְתוּב, שְׁכְּתוּב וַיִּנָּחֵם ה', קִבַּל תְּנַחֻמִּים. וְאַחֵר כֶּף וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, נִתֵּן כַּח לְדִין לַעֲשׂוֹת דִּין.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, וַיִּנָּחֵם ה' כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאַרְץ - נָטַל תְּנַחֻמִּים וְחֲדוּהָ. כְּשֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם בְּאַרְץ, שֶׁהוּא כְּדָגְמָא עֲלִיוֹנָה, וְכֹל הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיוֹנִים מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בְּדַמּוֹת עֲלִיוֹנָה, וְאָמְרוּ (תהלים ח) וַתַּחֲסְרֵהוּ מַעַט מַאֲלָהִים וְכַבּוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ. אַחֵר כֶּף כְּשֶׁחֲטָא אָדָם, הִתְעַצֵּב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל שְׁחָטָא. שְׁנַתֵּן פְּתֻחוֹן פֶּה לְמַלְאכֵי הַשָּׁרַת שְׁאָמְרוּ לְפָנָיו בְּתַחֲלָה כְּשֶׁרָצָה לְבְרָא אוֹתוֹ, מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ, כִּי רָצָה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין, שְׁנֵאמַר (דברי הימים-ב כ) בְּצִאת לְפָנָי הַחֲלוּץ וְאִמְרִים הוֹדוּ לַה' כִּי לְעוֹלָם

חסדו. ואמר רבי יצחק, למה לא כתוב כאן כי טוב? אלא משום שהאביד את מעשי ידיו מפני ישראל. כמו זה כשהיו ישראל עוברים את הים, באו מלאכים עליונים לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא באותו לילה. אמר להם הקדוש ברוך הוא: ומה מעשי ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה?! אז (שמות יד) ולא קרב זה אל זה כל הלילה. גם כאן, בכל הפעמים של אבוד רשעים מהעולם, אז נמצאת עליהם עצבות.

רבי אבא אמר, בשעה שחטא אדם לפני הקדוש ברוך הוא ועבר על מצותו, אז נמצאה עצבות לפניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אדם, אוי שהחלשת את הכח העליון. בשעה זו נחשף מאור אחד. מיד גרש אותו מגן עדן.

אמר לו: אני הכנסתי אותך לגן עדן להקריב קרבן, ואתה פגמת את המזבח שלא נקרב הקרבן?! מכאן והלאה – לעבד את האדמה. וגזר עליו מיתה. וחס עליו הקדוש ברוך הוא וגנזו בשעה שמת סמוך לגן.

מה עשה אדם? עשה מערה אחת והסתתר בה הוא ואשתו. מאיפה ידע? אלא ראה אור דקיק אחד שנכנס באותו מקום שיוצא מגן עדן, והתאיה תאותו לקברו, ושם הוא מקום סמוך לשער גן עדן. **בא** ראה, לא מסתלק אדם מהעולם עד שיראה את אדם הראשון. שואל אותו: על מה הלך מהעולם ואיך יצא? הוא אומר לו: אוי שבגללי יצאתי מהעולם. והוא משיב לו: בני, אני עברתי על מצוה אחת ונענשתי בשבילה, ראה אתה כמה חטאים וכמה מצוות של רבוך עברת.

אמר רבי חייא, עד היום הזה עומד אדם הראשון ורואה את האבות פעמים ביום ומודה על חטאו, ומראה להם את אותו מקום שהיה בו בכבוד עליון, והולך ורואה כל אותם הצדיקים וחסידים שיצאו ממנו וירשו את אותו כבוד עליון שבגן עדן. וכל האבות מודים ואומרים, (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון.

רבי ייסא אמר, כל בני העולם רואים את אדם הראשון בשעה שמסתלקים מהעולם, להראות עדות שמשום חטאי האיש הוא מסתלק מהעולם ולא בגללו של אדם, כמו ששנינו אין מיתה

בְּלֹא חֲטָא, פָּרַט לְאוֹתָם שְׁלֵשָׁה שְׁהִסְתַּלְקוּ בְּעֵטוֹ שֶׁל נֶחֱשׁ הַקְּדָמוֹנִי, וְאַלֶּה הֵם: עֲמָרָם, לְוִי וּבְנֵי־מִיָּן. וַיֵּשׂ אוֹמְרִים גַּם יֵשׁוּ. שְׁלֹא חֲטָאוּ, וְלֹא נִמְצָא בָּהֶם חֲטָא שְׁיִמּוֹתוֹ בּוֹ, רַק שֶׁנִּזְכְּרָה עֲלֵיהֶם אוֹתָהּ עֲצַת הַנֶּחֱשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

בא רָאָה, כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ בִּימֵי נֶחֱ, כָּלֵם הַפְּשִׁיטוֹ חֲטָאִים עַל הָעוֹלָם בְּגִלּוּי לְעֵינַי כֹּל. רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הוֹלֵךְ יוֹם אֶחָד בְּשַׁעֲרֵי טְבַרְיָה. רָאָה בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ קוֹשְׁרִים בְּקֶשֶׁר הַקִּשְׁת׃ בְּכַדֵּי חֶרֶס. אָמַר, וּמָה חֲטָא זֶה בְּגִלּוּי לְהַרְגִּיז אֶת רַבּוֹנָם? נָתַן עֵינּוּ בָּהֶם וּנְזַרְקוּ לְתוֹךְ הַיָּם וּמָתוּ.

בא רָאָה, כָּל חֲטָא שֶׁנַּעֲשָׂה בְּגִלּוּי, דּוֹחָה אֶת הַשְּׂכִינָה מֵהָאָרֶץ וּמִסְלַק אֶת דִּיּוּרָה מִן הָעוֹלָם. אֱלֹהִים הָיוּ הוֹלְכִים בְּרֹאשׁ זְקוּף וְעוֹשִׂים חֲטָאִיהֶם בְּגִלּוּי, וְדָחוּ אֶת הַשְּׂכִינָה מֵהָעוֹלָם, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּחָה אוֹתָם וְהֵעֵבִיר אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב (מְשִׁלֵּי כ"ה) הִגּוּ רָשָׁע לְפָנַי מֶלֶךְ וְגו', הִגּוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וְגו'.

ויאמר ה' לֹא יְדוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֵלֶם בְּשֶׁגֶם הוּא בְּשֹׁר וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רָאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ כְּמוֹ שֶׁלְמַעֲלָה, וּכְשֶׁבְּנֵי אָדָם הֵם צְדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר רוּחַ חַיִּים שֶׁלְמַעֲלָה, עַד שֶׁמַּגִּיעִים אוֹתָם חַיִּים לְמָקוֹם שֶׁיַּעֲקֹב אָבִינוּ שְׂרוּי בּוֹ. וּמִשָּׁם שׁוֹפְעִים אוֹתָם חַיִּים, עַד שֶׁנִּמְשַׁכֵּת אוֹתָהּ רוּחַ לְעוֹלָם הַזֶּה שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ שְׂרוּי בּוֹ, וּמִשָּׁם שׁוֹפְעוֹת הַבְּרָכוֹת לְכָל אוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים. וְאוֹתָהּ רוּחַ עֲלִיוֹנָה שׁוֹפְעַת וְנִמְשַׁכֵּת לְמַטָּה, וּיְכוּלִים לְהִתְקִים בְּעוֹלָם. וּמִשׁוּם כֶּף לְעוֹלָם חֶסֶד, זֶהוּ עוֹלָם שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְלִכְּן כְּתוּב לְעֵלֶם בְּלִי וְא"ו. שֶׁהָרִי כְּשֶׁאוֹתָהּ רוּחַ שׁוֹפְעַת לְאוֹתוֹ עוֹלָם, מִשָּׁם יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת וְחַיִּים לְכָל הַתְּקִים. עֲכָשׁוּ שֶׁחֲטָאוּ בְּנֵי אָדָם, הִסְתַּלַּק הַכֹּל, בְּשֶׁבִיל שְׁלֹא יִגִּיעַ אוֹתוֹ רוּחַ חַיִּים לְעוֹלָם זֶה לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ הַתַּחְתּוֹנִים וּלְהִתְקִים בּוֹ. בְּשֶׁגֶם הוּא בְּשֹׁר – כְּדִי שְׁלֹא תִשָּׁפַע זוֹ הַרוּחַ לְעוֹלָם הַזֶּה. מָה הַטַּעַם? שְׁלֹא לְהַרְבוֹת נֶחֱשׁ הַתַּחְתּוֹן. שְׂדֵרְגוֹת שֶׁיִּתְחַזַּק בּוֹ [וְצָרִיכִים] רוּחַ שֶׁל קְדוּשָׁה שְׁלֹא יִתְעַרֵּב בְּרוּחַ טָמֵא.

בשגם הוּא בְּשֹׁר – זֶה נֶחֱשׁ הַקְּדָמוֹנִי שֶׁיִּתְבַּרֵּךְ. מִשׁוּם כֶּף הוּא בְּשֹׁר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ו') קָץ כָּל בְּשֹׁר בָּא לְפָנַי. וְאָמַר רַבִּי

שמעון, זהו מלאך המות. והיו ימיו מאה ועשרים שנה – המתנה של מגדל המקשר.

הנפלים היו בארץ. שנה רבי יוסי, אלו עזא ועזא"ל, כמו שנאמר שהוציא [ד"א שהפיל] אותם הקדוש ברוך הוא מהקדשה שלמעלה. ואם תאמר, איך יכלו להתקים בעולם הזה? אומר רבי חייא, אלה היו מאותם שכתוב ועוף יעופף על הארץ. והרי נאמר שאלה נראים לבני אדם כמראה שלהם. ואם תאמר, איך יכלו להתהפך? הרי נאמר שמתהפכים לכמה גונים. ובשעה שיירדו, התלבשו באויר העולם ונראו כבני אדם.

ועזא"ל ועזא"ל הללו שמרדו למעלה והפילם הקדוש ברוך הוא והתלבשו בארץ והתקיימו בה, ולא יכלו להתפשט ממנו, ואחר כך טעו אחר נשות העולם. ועד היום הזה הם קיימים ומלמדים כשפים לבני אדם, והולידו בנים, וקראו להם ענקים גבורים. ואותם נפילים נקראים בני אלהים, והרי נתבאר.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ו)

אמר רבי רחומאי, כבוד ולב הרי הם אחד, אלא שכבוד נקרא על שם מעלה, ולב נקרא על שם פעלת מטה, והינו כבוד השם, והינו לב השמים. מה הוא (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבוד? אלא כל אותה ארץ שנבראת ביום ראשון, שהיא למעלה כנגד ארץ ישראל, מלאה מכבוד השם, ומה הם? חכמים, שכתוב (משלי יג) כבוד חכמים ינחלו, וכתוב (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו.

ומה היה הכבוד הזה? משל למה הדבר דומה? למלך שהיתה לו גבירה בחדרו שכל חיליו משתעשעין בה, והיו לה בנים, ובאים כל היום לראות פני המלך ומברכין אותו. אמרו לו: אנה אמנו? אמר להם: לא תוכלו לראותה עתה. אמרו: ברוכה תהא בכל מקום שהיא. ומה שכתוב ממקומו, מכלל שאין יודע את מקומו. משל לגבירה שבאה ממקום רחוק ולא ידעו מאין באה. עד שראו שהיא אשת חיל נאה והגונה בכל מעשיה, אמרו: זאת ודאי מן האור נלקחה, כי במעשיה האירה את העולם. שאלו אותה: מאין את? אמרה להם: ממקומי. אמרו: אם כן, גדולים אנשי מקומך, ברוכה תהיי ומברך מקומך.

וְכִי אֵין כְּבוֹד ה' אַחַד מִצְבָּאוֹתָיו לֹא גָרַע, לָמָּה מְבָרְכִים אוֹתוֹ? אֲלֵא מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְאִישׁ שֶׁהִיָּה לוֹ גֵן נָאֶה, וְחוּץ לְגֵן בְּקִרְוֹב מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת שְׂדֵה, וְאִם הַשְּׂקָה הֵגֵן בְּתַחֲלַת שְׁקִיּוֹתוֹ – הֵלְכוּ לָהֶם הַמַּיִם עַל כָּל הֵגֵן, אֲךָ אוֹתָהּ חֲתִיכָה שֶׁל שְׂדֵה שֶׁהִיא אֵינָה דְבוּקָה, אֲף עַל פִּי שֶׁהִכֵּל אַחַד הוּא, לְפִיכֹךְ פִּתַּח לָהּ מְקוֹם וְהַשְּׂקָה אוֹתָהּ לְבִדְהָ: ע"כ מההשמטות.

וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (ישעיה נה) כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֶיהֶם.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבֶן אָדָם רוֹצֵה לְנַקֵּם מֵאַחֵר, הוּא שׁוֹתֵק וְלֹא אוֹמֵר דְּבָר. שְׂאֵם יוֹדִיעַ לוֹ, הֵהוּא יִשְׁמַר וְלֹא יוּכַל לוֹ. אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עוֹשֶׂה כֶּךָ, לֹא עוֹשֶׂה דִין בְּעוֹלָם עַד שֶׁמְכַרִּיז וּמוֹדִיעַ לָהֶם פְּעַם פְּעַמִּים וְשָׁלֵשׁ, כִּי אֵין מִי שִׁימְחָה בִּידוֹ שִׁיאֹמַר לוֹ מָה עָשִׂיתָ, וְלֹא יִשְׁמַר מִמֶּנּוּ וְלֹא יוּכַל לַעֲמֹד לְפָנָיו.

בֹּא רְאֵה, וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. הוֹדִיעַ לָהֶם עַל יְדֵי נֹחַ וְהַתְּרָה בָּהֶם כְּמָה פְּעַמִּים וְלֹא שְׁמַעוּ. אַחַר שֶׁלֹּא שְׁמַעוּ, הִבִּיא עֲלֵיהֶם דִּין וְהֶאֱבִיד אוֹתָם מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ.

בֹּא רְאֵה מָה כְּתוּב בְּנֹחַ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ. לָמָּה כָּאֵן לֵאמֹר, וְלָמָּה זֶה? אֲלֵא לֵאמֹר – זוֹ הָאִשָּׁה. זֶה – זֶה צְדִיק. רְמַז שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְנֹחַ, מְנוּחַת הָאָרֶץ. לֵאמֹר, מָה זֶה לֵאמֹר? אֲלֵא מְקוֹם זֶה קוֹרָא לוֹ נֹחַ, וּמִיָּהוּ? אָרֶץ הַקְּדוּשָׁה. לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ, עָשָׂה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַטָּה כְּדָגְמָא עֲלִיוֹנָה. כְּתוּב כָּאֵן זֶה יִנְחַמְנוּ, וְכְתוּב שֵׁם (ישעיה כה) זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁרְשׁוּמִים בְּרִשְׁם שֶׁל חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹנָה לְהִיּוֹת רְשׁוּמִים בְּשְׁמוֹ, וְהוּא שֵׁם שְׁמוֹת בְּאָרֶץ כְּרָאוּי. כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ, וְכְתוּב (בראשית כה) וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לָמָּה לֹא כְתוּב אֶת? אֲלֵא שֵׁם דְּרָגָה [אחת], וְכָאֵן דְּרָגָה אַחֲרָת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ו) וְאָרְאָה אֶת ה'. וְאָרְאָה ה' לֹא כְתוּב אֲלֵא אֶת ה'. גַּם כָּאֵן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב – דְּרָגָתוֹ מִמֶּשׁ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב. אֲבָל כָּאֵן אֶת – לְהַכְלִיל אֶת הַשְּׂכִינָה.

מַאיִפָּה הִיָּה יוֹדֵעַ? אֲלֵא בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָלַל אֶת הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב אַרְוֶרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָהּ, אָמַר אָדָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עַד מְתֵי יְהִיָּה הָעוֹלָם בְּקָלְלָהּ?

אמר לו: עד שיולד לך בן מהול כמוך. והיו מחכים עד שעה שנולד נח. וכיון שנולד, ראה אותו מהול רשום באות הקדש, וראה שכונה דבוקה עמו, ואז קרא את שמו על מה שעשה אחר כך.

בתחלה לא היו יודעים לזרע ולקצר ולחרש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם. כיון שבא נח, התקין אמנות להם וכל הכלים שצריכים לתקן את האדמה לעשות פרות. זהו שכתוב זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה. שהוא הוציא את הארץ ממה שהתקלה שהיו זורעים חטים – וקוצרים קוצים ודרדרים. ולכן כתוב איש האדמה.

רבי יהודה אמר, איש האדמה, כמו שנאמר (רות א) איש נעמי. משום שנקרא צדיק והוציא את הארץ בקרבן שעשה ממה שהתקלה, שכתוב לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ולכן נקרא איש האדמה, ועל זה קרא לו שם על מה שיבא.

רבי יהודה פתח, (תהלים מו) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. פסוק זה הקימוהו ונתבאר. אבל לכו חזו וגו' (מה זה חזו? כמו שנאמר (ישעיה כא) חזות קשה הגד לי. במעשי הקדוש ברוך הוא נגלתה נבואה עליונה לבני אדם. אשר שם שמות בארץ – שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל] [והוא לשון שממון]. שאלו היו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א – שם קיום בארץ, אבל משום שהיו מפעלות השם של אלהים – שם שמות בארץ.

אמר לו רבי חייא, כעת התעוררת לזה? לא כך אני אמרתי לו, משום שבין שם זה ובין שם זה הכל הוא שבת. אבל אני אמרתי לו כמו שהעירו החברים ששם שמות. שמות בארץ, שמות ממש [שם בארץ, ולמה? בשביל להשתמש בהם העולם ולהיות קיום בעולם].

רבי יצחק אמר, הכל הוא, ואפלו מה שאמר רבי יהודה – יפה אמר. שאלו העולם יהיה בשם הרחמים, יתקים העולם. אבל משום שהעולם נברא על דין ועומד על דין, שם שמות בארץ, ויפה הוא, שאלמלא כך לא יוכל העולם להתקים מלפני חטאי בני האדם.

בא ראה, כשנולד נח קראו לו על שם של נחמה [נח – נוח לו, נוח לעולם, נוח לאבות, נוח לבנים, נוח לעליונים, נוח לתחתונים, נוח לעולם הזה, נוח לעולם הבא] ושיהיה [ולהיות] השם גורם. אבל

לגבי הקדוש ברוך הוא לא כן. נח בהפוך אותיות - ח"ן, כמו שנאמר
ונח מצא חן.

אמר רבי יוסי, חן הינו נח. בצדיקים, השם שלהם גורם לטוב.
ברשעים, השם שלהם גורם לרע. בנח כתוב ונח מצא חן
בעיני ה'. בער בכור יהודה התהפכו אותיותיו לרע. ע"ר ר"ע. רע
בעיני ה'.

בא ראה, כיון שנולד נח, ראה את מעשי בני האדם שהם חוטאים
לפני הקדוש ברוך הוא, והיה גונו עצמו ועסק בעבודת רבונו
כדי לא ללכת בדרךכם. וכי תאמר, במה הוא עסק? באותו ספר של
אדם וספר של חנוך. והיה עוסק בהם לעבד את רבונו.

אני קורא לכל אחד, להקדיש כל יום זמן ללמוד הקבלה
אני קורא לכל אחד להקדיש כל יום זמן ללמוד הקבלה, מפני שבזה תלוי
נקוי נשמתכם.

(הרב יצחק פדורי)

בזכות למוד הזהר הקדוש יבוא הגואל
בזכות למוד הזהר הקדוש יבוא הגואל.

(רבי אליהו בן סולימן מאני, כסא אליהו, שער ד')

למוד הזהר הקדוש מבטל כל מיני פרעניות וגזרות קשות ורעות
כבר ידוע לכבודם מעלת למוד הזהר הקדוש אשר הוא מבטל כל מיני
פרעניות וגזרות קשות ורעות.

(רבני ירושלים, שנת תרפא)

על ידי הזהר הקדוש יצאו מן הגלות
ובגלל שעתידים ישראל לטעם מאילן החיים שהוא ספר הזהר הקדוש,
יצאו על ידו מן הגלות.

(רבי שמעון בר יוחאי, הזהר, נשא)

ספר הזהר מוכן הוא לפתח פתחי גאלה
קעת הזמן המחיב להרבות קנין בתורה הפנימית. ספר הזהר הפורץ נתיבות
חדשות, משים במדבר דרך מסלה בערבה, הוא וכל תבואתו מוכן הוא לפתח
פתחי גאלה.

(אורות נז)

סדר הלימוד ליום כב תשרי [יום 22 בשנה]

בא ראה שפך הוא, שהרי מאיפה ידע נח להקריב קרבן לרבונו? אלא משום שמצא חכמה על מה העולם עומד, וידע שהוא עומד על הקרבן, ואלמלא הקרבן לא היו עומדים עליונים ותחתונים. **רבי** שמעון היה הולך בדרך והיו עמו רבי אלעזר בנו ורבי יוסי ורבי חייא. עד שהיו הולכים, אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך מתקנת לפנינו, רוצים לשמע דברי תורה פתח רבי שמעון ואמר, (קהלת י) וגם בדרך כשהסכל הלך לבו חסר וגו'. כשבן אדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקדוש ברוך הוא, עד שלא יצא לדרך צריך להמליך בו ולהתפלל לפניו על דרכו, כמו ששנינו שפתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. שהרי השכינה לא נפרדת ממנו.

ומי שלא מאמין ברבונו, מה כתוב בו? וגם בדרך שהסכל הלך לבו חסר. מי זה לבו? זה הקדוש ברוך הוא שלא ילך עמו בדרך וגורע מסיועו בדרך. משום שאותו בן אדם שלא מאמין ברבונו, עד שלא יצא לדרך לא בקש את סיוע רבונו.

ואפלו בדרך כשהוא הולך, לא עוסק בדברי תורה, ולכן לבו חסר, שאינו הולך יחד עם רבונו ולא נמצא בדרך. ואומר לכל סכל הוא – ואפלו כששומע דבר אמונה של רבונו, הוא אומר שזו טפשות לעסק בזה. כמו זה ששאלו לכן אדם על אות הברית שרשמו בבשר האדם, ואמר שלא דבר אמונה הוא. שמע זאת רבי ייבא הזקן והסתכל בו, ונעשה גל של עצמות. ואנו בדרך הזו בסיוע הקדוש ברוך הוא רוצים לומר דברי תורה.

פתח ואמר, (תהלים פו) הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לכבי ליראה שמך. פסוק זה קשה, שהרי שנינו, הכל ביד הקדוש ברוך הוא חוץ מלהיות צדיק או רשע. ודוד איך תבע את זה מהקדוש ברוך הוא? אלא דוד כן אמר, הורני ה' דרכך – אותה דרך מישור ומתקנת לגלות עיני ולדעת אותו. אחר כך אהלך באמתך – אלה בדרך אמת ולא אסטה לימין ולשמאל. יחד לכבי – מה זה לכבי? כמו שנאמר (שם עג) צור לכבי וחקלקי. וכל זה אני מבקש ליראה את שמך. להדבק ביראתך, לשמר את דרכי כראוי. ליראה שמך – מקום חלקי שבו שרויה היראה לירא.

בא ראה, כל בן אדם שיֵרא את הקדוש ברוך הוא, שְרוּיָה עמו
האמונה כְּראוי, שְהֵרי אותו אָדם הוא שְלֵם בְעִבּוּדַת רְבוּנוּ. ומי
שלא שְרוּיָה בוּ יֵראַת רְבוּנוּ, לא שְרוּיָה בוּ אָמוּנָה, וְאינו כְדאי לְהִיֵּת
לו חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

עוד פָּתַח וְאָמַר, (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהָ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נֶכּוֹן
הַיּוֹם. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בִיקְרָם.

בא ראה מה כתוב, וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהָ. מה זה כְּאוֹר נֶגְהָ? כְּמוֹ
אוֹתוֹ הָאוֹר הַמְּאִיר שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה כְּרִיאֻתוֹ,
זֶהוּ שֶׁנִּגְזַר לְצְדִיקִים לְעוֹלָם הַבָּא. הוֹלֵךְ וְאוֹר – שֶׁהוּא עוֹלָה כְּאוֹרוֹ
תָּמִיד וְלא גוֹרַע מִמֶּנּוּ. אָבֵל בְּרִשְׁעִים מֵה כְּתוּב? (שם) דֶּרֶךְ רִשְׁעִים
כְּאֶפְלָה לֹא יִדְעוּ בְּמָה יִכְשְׁלוּ. לֹא יִדְעוּ – וְכִי לֹא יוֹדְעִים? אֵלֶּא
רִשְׁעִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ עֶקְמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלא רוֹצִים לְהִסְתַּכֵּל
[לָהֶם] שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹן אוֹתָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם וּלְהַכְנִיסָם
בְּדִין גִּיהֵנָם. וְהֵם צוֹנְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לָנוּ שֶׁלֹּא הִרְכַּנְנוּ אֲזַנִּים וְלא
הִקְשַׁכְנוּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וּבְכֹל יוֹם אוֹמְרִים: וַי לָנוּ!

בא ראה, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהֵאִיר לְצְדִיקִים לְעוֹלָם הַבָּא וּלְתַת
לָהֶם שֶׁכֶר חֵלֶקָם, מְקוֹם שְׁעִין לֹא שוֹלֵט לְעַמֵּד עָלָיו, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה טו) עֵין לֹא רֵאֲתָה אֱלֹהִים זוֹלָתָה יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לוֹ.
וְכְתוּב (שם טו) וַיִּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפִּשְׁעִים בִּי. וְכְתוּב (מלאכי ג)
וְעִסּוֹתֶם רִשְׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עָלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה ט) צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ
אֶרֶץ. וְכְתוּב (תהלים קמ) אֶךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׁרִים אֶת פְּנֵיךָ.
בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרִשְׁת תּוֹלְדַת נַח (דף נט' ע"ב – דף צו' ע"ב)

אלה תּוֹלְדַת נַח. רְבִי חֵיִיא פָּתַח, (ישעיה ט) וְעַמֵּךְ כָּלֶם צְדִיקִים לְעוֹלָם
יִירְשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאֵר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל
שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְיוֹדְעִים דְּרָכֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּגִלְגָּלָה יִזְכּוּ לְעוֹלָם הַבָּא.
בא ראה, לְכֹל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שְׁשׁוּמְרִים הַבְּרִית שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג)
אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שְׁמַתִּי. וְעַל זֶה,
יִשְׂרָאֵל שְׁשׁוּמְרִים הַבְּרִית וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ, יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

ולא עוד, אלא משום כך נקראו צדיקים. מכאן למדנו, כל מי ששומר הברית הזו שהעולם עומד עליה, נקרא צדיק. מנין לנו? מיוסף. משום ששמר את ברית העולם זכה שנקרא צדיק. ועל כך ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

רבי אלעזר אמר, אלה – בכל מקום פסל את הראשונים. שנינו וכו'. מה כתוב למעלה בפרשת בראשית? (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. אותו הנהר ששופע ויוצא ונכנס לגן ומשקה אותו מהשקאה שלמעלה, ועושה לו נחת ועושה פרות ומגדל זרעים, הוא אז נוח לכל. וזה נוח לגן. וזה עושה מנוחה בו [נ"א לגן, והגן נח בו], כמו שנאמר (שם) כי בו שבת, וכתוב וישבת ביום השביעי. וזה סוד שדבר זה עושה תולדות ולא אחר.

בא ראה, כמו זה נח למטה הברית הקדוש היה דגמא שלמעלה, ועל זה נקרא איש האדמה. וסוד למדנו, שהרי נח הצטרף לתבה להתחבר עמה ולקיים זרע של הכל, שכתוב לחיות זרע.

מי זו התבה? [זה] ארון הברית. ונח והתבה למטה כך הם כמו דגמא [זו] שלמעלה. בנח כתוב ברית, שכתוב והקימתי את בריתי אתך. ועד שהתקיים בו ברית לא נכנס לתבה, שכתוב והקימתי את בריתי אתך ובאת אל התבה. ואז היתה התבה ארון הברית. [זו] תבה ונח, הכל כמו שלמעלה. ובגלל שהברית הזאת למעלה, הוא עושה תולדות. כמו זה נח [למטה] הוא עושה תולדות. משום כך [כמו שנאמר] אלה תולדת נח.

נח איש צדיק, כך הוא בודאי כמו שלמעלה. ועל זה כתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. והארץ מתקימת על זה, שהרי הוא העמוד שהעולם עומד עליו, ומיהו? זה צדיק, ונח נקרא צדיק למטה. וסוד [נ"א זה] של הכל – את האלהים התהלך נח. דוקא. שלא נפרד ממנו לעולמים, ושיהיה הוא בארץ כמו שלמעלה איש צדיק יסוד העולם. ברית שלום, שלום של העולם. איש האדמה ודאי. ועל זה (בראשית ו) ונח מצא חן בעיני ה'.

תמים היה בדרתיו, מה זה בדרתיו? אלה אותם שיצאו ממנו. הוא השלים את כלם, והוא היה שלם מכלם. תמים היה – שנולד מהול, שכתוב התהלך לפני והיה תמים. בדרתיו – ולא בדורות של העולם, שהרי ממנו יצאו [תולדות בעולם].

בא ראה, נח ראוי היה מיום שנברא העולם להיות בתבה בחבור אחד להכניס בה, ועד שלא התחברו כאחד, לא היה העולם כראוי. אחר כך מה כתוב? (שם ט) ומאלה נפצה כל הארץ. מהו נפצה? כמו שנאמר (שם ב) ומשם יפרד. משם נמצא פרוד והתפזרו תולדות לכל הצדדים והכל אחד כדגמא אחת. משום כך אלה תולדת נח. אלה ודאי. שהרי יסוד העולם הוא שעושה תולדות לקים בארץ. בא רבי אבא ונשקו. אמר, אריה בכחו נוקב סלע ושובר. כך זה בודאי. ובא וראה, משעור התבה גם כך זה.

תוספתא

למה נח נח פעמים? אלא כל צדיק וצדיק שבעולם יש לו שתי רוחות – רוח אחת בעולם הזה, ורוח אחת בעולם הבא. וכך תמצא בכל הצדיקים: משה משה, יעקב יעקב, אברהם אברהם, שמואל שמואל, שם שם. פרט ליצחק שלא כתוב בו כמו שכתוב בהם, משום שיצחק, בשעה שנקרב על גבי המזבח, יצאה נשמתו שהיתה בו בעולם הזה. וכיון שנאמר באברהם ברוך מחיה המתים, שבה אליו נשמתו של העולם הבא. משום זה תמצא שלא יחד הקדוש ברוך הוא את שמו אלא על יצחק, משום שנחשב כמת. ועל זה רמז הכתוב ואמר (איוב טו) הן בקדשו לא יאמין וגו'.

דבר אחר אלה תולדת, משום שהיה צדיק שבח אותו פעמים. תמים היה בדירתו, אבל בדורות אחרים אינו נחשב לכלום, כמו דורו של אברהם ודור משה ודור דוד. דבר אחר, ראה מה עשה בדור שכלם רשעים, קל וחומר אלו היה בדור שכלם צדיקים.

ע"כ התוספתא

רבי אלעזר פתח, (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. הפסוק הזה הרי נתבאר, ובארוהו. אבל לכו חזו, מה זה חזו? כמו שנאמר (ישעיה כא) חזות קשה הגד לי. במעשיו שהקדוש ברוך הוא עושה מתגלה נבואה עליונה לבני אדם. אשר שם שמות – שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל.

כתוב ויקרא את שמו נח לאמר זה וגו', למה כאן לאמר? ולמה זה? אלא לאמר זו האשה. זה זה צדיק. [רמז כמו שהקדוש ברוך הוא קרא לו נח, מניחת הארץ. לאמר, מה זה לאמר? אלא מקום זה קרא לו נח, ומי הוא? ארץ הקדושה. לאמר זה ינחמנו ממעשנו וגו'.

עֲשֵׂה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַטֵּה כְּדִגְמָא עֲלִיוֹנָה]. [נ"א זֶה זֶה צְדִיק, וְכֵן נח (לאמר, נח) זֶה צְדִיק. לֵאמֹר זֶה נִקְבָּה, מִשּׁוּם שֶׁלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵאמֹר זֶה אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה] [וְזֶה אֲמַת]. כָּתוּב כָּאֵן זֶה יִנְחַמְנוּ, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה כה) זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שְׂרָשׁוּמִים בְּרָשָׁם שֶׁל חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ לְהִיּוֹת בְּשָׁמוֹ רְשׁוּמִים, וְהוּא שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ כְּרֵאוֹי.

בְּתוֹב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נח, וְכָתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לָמָּה לֹא כָתוּב אֵת? אֵלֹא שָׁם דְּרָגָה אַחֲרַת [ד"א אַחַת] וְכֵאֵן דְּרָגָה אַחֲרַת, [נ"א אֵת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַאֲרָאָה אֵת ה'] [כְּתוּב (שם ו) וַאֲרָאָה אֵת ה']. וַאֲרָאָה ה' לֹא כָתוּב אֵלֹא אֵת ה', גַּם כִּף בְּנִחַ וַיִּקְרָא אֵת שְׁמוֹ נח. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב – דְּרָגָה שְׁלוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמֶּשׁ קָרָאָה לוֹ יַעֲקֹב. אֲבָל כָּאֵן אֵת – לְהַכְלִיל אֵת הַשְּׂכִינָה [נ"א שְׁהִיא דְּרָגָה אַחֲרַת לְמַטֵּה].

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נח וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים קיב) טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמְלֹנֵה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט. טוֹב אִישׁ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (שם קמה) טוֹב ה' לְכָל, וְכָתוּב (שמות טו) ה' אִישׁ מְלַחֵמָה. לְכָל הַזֶּה חוֹנֵן וּמְלֹנֵה, לְמַקּוֹם שְׁאִין לוֹ מִשְׁלוֹ, וְאוֹתוֹ מְקוּם נְזוּן מִמֶּנּוּ. יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט – שְׁהָרִי אוֹתוֹ דָּבָר לֹא נְזוּן אֵלֹא בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פט) צִדִּיק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֵאָךְ.

דְּבַר אַחַר טוֹב אִישׁ – זֶה צְדִיק, שְׂכָתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלִייהֶם יֹאכְלוּ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, זֶה נח, שְׂכָתוּב נח אִישׁ צְדִיק. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה הַשֶּׁבַח שֶׁל הַשֶּׁבַת שֶׁבּוּ פָתַח טוֹב, שְׂכָתוּב (תהלים צב) טוֹב לְהוֹדוֹת לָהּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הַכֹּל אַחַד, וְכֹלָם אִמְרוּ דְּבַר אַחַד. וְזֶה עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת בְּעוֹלָם. תוֹלְדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִי הֵם? אֵלּוֹ נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם פָּרִי מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בְּעֵטְרוֹתָיו, מִתְעַטֵּר מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה, מְלַמְעָלָה מְקוּם שֶׁלְעַמֵּק הַכֹּל. מִתְעַטֵּר מְלַמְטָה בְּמָה? בְּנְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וְאִזּוֹ נוֹסְפִים חַיִּים מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה, וְנִכְלָל מְקוּם הַמְקַדֵּשׁ מְכַל הַצְּדִידִים, וְהַבָּאָר מִתְמַלֵּאת וְהֵימָּן נְשָׁלָם, וְאִזּוֹ נוֹתֵן לְכָל.

בְּתוֹב (משלי ה) שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרָךְ וְנִזְזָלִים מִתּוֹךְ בְּאֶרֶץ. לָמָּה [כָּאֵן] בּוֹרָךְ בַּתְחִלָּה וְאַחַר כִּף בְּאֶרֶץ? שְׁהָרִי בּוֹר לֹא נִקְרָא אֵלֹא רִיק

שאינו נובע. באר – מים שנובעים? אלא הכל מקום אחד הוא. אלא מקום שהעניים [נ"א שהעניים] אחוזים בו נקרא בור, שאין לו משלו אלא מה שנותנים לתוכו, ומיהו? דל"ת. אחר כך נעשה באר שהוא נובע ומלא [שמתמלא] מכל הצדדים, ומיהו? ה"א. מתמלאת מלמעלה ונובעת מלמטה. מתמלאת מלמעלה כמו שאמרנו, ונובעת מלמטה מנשמות הצדיקים.

דבר אחר, שמה מים מבורך – זה דוד המלך, שכתוב בו (שמואל-ב כג) מי ישקני מים מבאר בית לחם. ונוזלים – זה אברהם. מתוך – זה יעקב, שהוא באמצע. בארף – זה יצחק, שנקרא באר מים חיים. הרי בפסוק הזה נמצאת המרכבה הקדושה העליונה מהאבות. ודוד המלך התחבר עמו. יש מי שיאמר, ונוזלים – זה יצחק. מתוך – זה משה, שהוא באמצע. בארף – זה אהרן, שנקרא באר מים חיים, ודוד המלך שהתחבר עמהם.

תשוקת הנקבה לזכר אינה אלא כאשר נכנסת בה רוח ושופכת מים כנגד המים העליונים הזכריים. כך כנסת ישראל לא מעוררת השתוקקות לקדוש ברוך הוא אלא ברוח הצדיקים שנכנסים בתוכה, ואז נובעים מים מתוכה כנגד מי הזכר. והכל נעשה תשוקה אחת [ואגדה אחת] וקשור אחד. וזהו רצון של הכל והטיול שהקדוש ברוך הוא מטיל עם נשמות הצדיקים.

בא ראה, כל אותן תולדות גן העדן לא יוצאים מצדיק אלא כשנכנס בתבה הזו בחבור אחד, והכל גנוזים בה, ואחר כך יוצאים ממנה. גם כאן נח איש צדיק לא הוציא תולדות לפרות בעולם עד שנכנס בתבה, והתכנסו הכל בה והיו גנוזים בה, ואחר כך יצאו ממנה לפרות בעולם ולהתקים בארץ. ואלמלא שיצאו מתוך התבה, לא התקיימו בעולם. והכל כמו שלמעלה – מתוך תבה יוצאים למעלה, מתוך תבה יוצאים למטה, זה כמו זה. [מתוך] וכאן התקים העולם ולא מקדם לזה, שמשום כך כתוב ונוזלים מתוך בארף, וכתוב ויולד נח שלשה בנים.

ותשחת הארץ לפני האלהים. אמר רבי יהודה, כיון שכתוב ותשחת הארץ, למה לפני האלהים? אלא כיון שעשו חטאיהם בגלוי לעיני הכל, אז כתוב לפני האלהים.

רבי יוסי אמר, אני אמרתי הפוך. ותשחת הארץ לפני האלהים – בהתחלה לפני האלהים, שלא היו עושים בגלוי. לפני האלהים עשו ולא לפני בני אדם. ולבסוף עשו בגלוי. זהו שכתוב ותמלא הארץ חמס, שלא היה מקום בכל הארץ שלא היה בגלוי, ובגלל כך אמר הפסוק בשני גונים.

אָף תולדת נח – רבי אבא אמר, מיום שעבר אדם על מצות רבונו, כל בני האדם שנולדו אחר כך נקראו בני האדם. ולא לשבח נקראו כך, אלא כמו שאמר בנו של איתו שעבר על מצות רבונו. פיון שבא נח, נקראו בני העולם על שם נח. תולדת נח לשבח. שהעמידם בעולם. ולא תולדות אדם שהעבירם מהעולם וגרם מות לכלם.

אמר לו רבי יוסי, אם כך, הרי כתוב אחר כך, וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם. בני האדם כתוב, ולא כתוב בני נח. אמר לו, משום שאדם [שחטא ד"א חטא] לפני רבונו, טוב לו שלא נברא ולא יכתב עליו הכתוב פסוק זה.

אָף בא ראה, כתוב (משלי י) בן חכם ישמח אב. כאשר הבין טוב, כל בני העולם זוכרים את אביו לטוב. וכשהוא רע, כלם זוכרים את אביו לרע. אדם, משום שחטא ועבר על מצות רבונו, כשבאו אותם שמרדו ברבונם מה כתוב? אשר בנו בני האדם. אדם הראשון שמרד ברבונו ועבר על מצותו, ולכן אלה תולדת נח. אלה ולא הראשונים. אלה שיצאו ונכנסו לתוך התבה והוציאו תולדות לעולמים. ולא תולדות אדם שיצא מגן עדן ולא הוציא אותם משם. **בא** ראה, אלו הוציא אדם תולדות מגן עדן, לא היו משמדים לדורי דורות, ולא נחשף אור הלבנה לעולמים, וכלם היו קיימים לעולמים, ואפלו מלאכים עליונים לא עמדו לפניהם באור וזיו וחכמה, כמו שנאמר בצלם אלהים ברא אותו. אבל פיון שגרם החטא ויצא מגן עדן ועשה תולדות בחוץ, לא התקיימו בעולם ולא היו כראוי.

אמר רבי חזקיה, וכי איך יכלו לעשות תולדות שם, שהרי אלמלא לא נמשך עליו יצר הרע וחטא, יתקיים הוא בעולם לבדו ולא יעשה תולדות? כמו זה אלמלא שחטאו ישראל בעגל והמשיכו עליהם יצר הרע, לא יעשו לעולמים תולדות ולא יבאו דורות אחרים לעולם.

אמר לו, אלמלא לא חטא אדם, לא יעשה תולדות כמו זה מצד של יצר הרע, אבל יעשה תולדות מצד של רוח הקדש. שעכשו אינו עושה תולדות אלא מצד היצר הרע, ומשום שכל תולדות בני האדם כלם מן הצד של יצר הרע, לכן אין להם קיום, ואי אפשר להם להתקיים, שהצד האחר מערב בהם [ואפשר להם בצד האחר].

אבל אלמלא לא חטא אדם ולא גרש מגן עדן, היתה עושה תולדות מצד של רוח הקדש, שקדושים כמלאכים עליונים עומדים לדורי דורות כמו שהיה למעלה. פיון שחטא והוליד בנים מחוץ לגן עדן ולא זכה להוציאם מן הגן, לא התקיימו אפלו להשתרש בעולם הזה, עד שבא נח, שהוא צדיק, ונכנס בתבה, ומתתבה יצאו כל דורות העולם, ומשם התפזרו לכל ארבע רוחות העולם.

וירא אלהים את הארץ והנה נשחיתה. למה נשחיתה? משום פי השחית כל בשר את דרכו, כמו שנאמר. רבי חייא פתח פסוק ואמר, (יונה ג) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרך הרעה.

בא ראה, בשעה שבני אדם זוכים ושומרים את מצוות התורה, אז הארץ מתחזקת ונמצאת בה כל השמחה. מה הטעם? משום שהשכינה שורה על הארץ. ואז הכל, עליונים ותחתונים, בחדוה. וכשבני אדם משחיתים דרכיהם ולא שומרים את מצוות התורה וחוטאים לפני רבונם, אז כפיכול דוחים את השכינה מהעולם, ונשארת הארץ משחיתה, שהרי השכינה נדחתה ולא שורה עליה, ואז היא נשחיתה. מה הטעם נשחיתה? משום ששורה רוח אחרת עליה שמחבלת את העולם. ועל זה אומרים, שישראל נותנים עז לאלהים שמעמידים את העולם. אלהים זו שכינה.

ואם חס ושלום אם ישראל ימצאו רשעים, מה כתוב? (תהלים ו) רומה על השמים אלהים וגו', משום שרשת הכינו לפעמי. כפף נפשי, בסבת חמס ושנאת חנם. כרו לפני שוחה וגו', כמו שבדור המבול, שמשום החמס שהיה ביניהם, היתה ביניהם שנאה ואיבה. **יבול** אף בארץ ישראל כן? והרי שנינו שארץ ישראל לא שורה עליה רוח אחרת ולא ממנה אחר חוץ מהקדוש ברוך הוא בלבדו. בא ראה שארץ ישראל כן היא שלא שורה עליה ממנה ולא שליח אחר פרט לקדוש-ברוך-הוא לבדו, אבל שעה אחת שורה עליה להשחית את בני האדם. מנין לנו? מדוד, שכתוב (דברי הימים-א כא) וירא

דוד את מלאך ה' וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלים, ואז נשחתה הארץ.

אמר רבי אלעזר, אפלו באותה שעה הקדוש ברוך הוא היה. כתוב כאן מלאך ה', וכתוב שם (בראשית מח) המלאך הגאל אתי, וכתוב ויסע מלאך האלהים. הן לטוב הן לרע שולט עליה הקדוש ברוך הוא. לטוב – משום שלא נמסרה תחת שאר הממנים, וכל דיירי העולם יתבישו ממעשיהם. לרע – כדי שלא ישמחו אלה לשלט עליה. ואם תאמר, והרי כתוב (איכה א) כי ראתה גוים באו מקדשה, והחריבו ביתה. ואם לא שולטים אותם ממנים, לא נחרב המקדש!

בא ראה, כתוב כי אתה עשית, וכתוב (שם ב) עשה ה' אשר זמם. בא ראה, כתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה ודאי, כמו שנאמר. כך גם (וינה ג) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. שהרי אז הארץ קוראת למעלה ועולה בעליה עליונה ומקשטת פניה כנקבה שמתקשטת אל הזכר, כך גם הארץ, שהרי גדלה בנים צדיקים למלך.

ועכשו שלא שבו דור המבול מה כתוב? וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה, כאשה שנטמאה והסתירה פניה מבעלה. ובזמן שמתרבים חטאי בני האדם בגלוי, הארץ שמה פניה כנקבה שאין לה בושה מכל, כמו שנאמר (ישעיה כד) והארץ חנפה תחת ישביה. ועל זה וירא כי נשחתה ודאי. מה הטעם? משום כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

רבי אלעזר הלך אל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. כיון שראה אותו, התקין לו שטיח של כסוי במוטות של עץ, וישבו. אמר לו חמיו, אפשר ששמעת מאביך זה שכתוב (איכה ב) עשה ה' אשר זמם בצע אמרתו אשר צוה מימי קדם?

אמר לו, הרי פרושה החברים, בצע אמרתו – שקרע האדרת שלו. אשר צוה מימי קדם – שהרי אותה האדרת צוה מאותם ימים ראשונים עליונים, וביום שחרב בית המקדש קרע אותה, משום שהאדרת הזו היא כבודו ותקונו, וקרע אותה.

אמר לו, עשה ה' אשר זמם, וכי מלך חושב [קדם] להרע לבניו עד שלא יבאו לחטא?! אמר לו, (משל) למלך שהיה לו כלי יקר, ובכל יום היה פוחד עליו שלא ישבר והיה מסתכל בו ומצא חן

בעיניו. לימים בא בנו והרגיז את המלך. לקח המלך אותו כלי יקר ושבר אותו. זהו שכתוב עשה ה' אשר זמם.

בא ראה, מיום שנבנה בית המקדש היה הקדוש ברוך הוא מסתכל בו וחיבב עליו הרבה, והיה פוחד על ישראל שיחטאו ויחרב בית המקדש. וכך בכל פעם שהיה בא אצל בית המקדש, היה לובש אותה אדרת. אחר שגרמו החטאים והרגיזו לפני המלך, נחרב בית המקדש וקרע אותה האדרת [קרע אותה האדרת ונחרב בית המקדש]. הינו שכתוב עשה ה' אשר זמם.

בצע אמרתו וגו' [האמרתו הזו בתחלה ישבה בראש אמיר, והרי התעטרו עטרה לראש ואילן נאה לפניו. והיא מימי קדם ודאי. ואז עצבות לפניו בבתים החיצונים ודאי, (ישעיה לג) והן אראלם צעקו חצה. (שם כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא וגו']. הינו בזמן שנחרב בית המקדש. אבל בזמן אחר אין חדוה לפני הקדוש ברוך הוא כמו זמן שאובדים רשעי העולם ואותם שהרגיזו לפניו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וכן בכל דור ודור שעושה דין ברשעי העולם, חדוה ותשבחת לפני הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי שנינו שאין חדוה לפני הקדוש ברוך הוא כשהוא עושה דין ברשעים? אלא בא ראה, בשעה שנעשה דין ברשעים, חדוות ותשבחות לפניו על שנאבדו מהעולם. והדברים הללו כשמגיע אותו זמן שהמתין להם ולא שבו אליו מחטאייהם. אבל אם נעשה בהם דין עד שלא הגיע זמנם, [ועד] שלא נשלם חטאם, כמו שנאמר (בראשית טו) כי לא שלם עון האמורי עד הנה, אז אין חדוה לפניו, ורע לפניו על שנאבדו.

ואם תאמר, למה עושה בהם דין טרם שהגיע זמנם? אלא הם גרמו רע לעצמם, שהרי הקדוש ברוך הוא אינו עושה דין בטורם מגיע זמנם, אלא משום שמשתתפים עם ישראל להרע להם, ולכן עושה בהם דין ומאבדם מהעולם בלא הזמן. וזהו שרע לפניו. ולכן הטביע מצרים בים והאביד שונאי ישראל בימי יהושפט, וכן כלם, שהרי משום ישראל נאבדו לפני זמנם.

אבל כשהשלים הזמן שחכה להם ולא שבו, אז חדוה ותשבחת לפניו על שאבדו מהעולם, פרט לזמן שחרב בית המקדש,

שאף על גב שהשלים הזמן שלהם שהרגיזו לפניו, לא היתה חדוה לפניו. ומאותו זמן לא היתה חדוה לפניו למעלה ולמטה.

כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו'. רבי יהודה אמר, ארבעים יום וארבעים לילה הללו, מה מעשיהם? אלא ארבעים יום להלקות רשעי העולם, וכתוב (דברים כה) ארבעים יכנו לא יסוף, כנגד ארבעה רוחות העולם, לכל אחד עשרה. משום שכן אדם נברא מארבעה רוחות העולם, ועל זה ומחיתי את כל היקום. וצריך ארבעים להלקות ולמחות את העולם.

רבי יצחק היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו פסוק זה [שאמר] שכתוב ותשחת הארץ לפני האלהים. אם בני אדם חטאו – הארץ במה חטאה? אמר לו, משום שכתוב כי השחית כל בשר את דרכו, כמו שנאמר. כמו זה, (ויקרא יח) ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה. אלא בני אדם חטאו. ואם תאמר, הארץ במה? אלא עקר הארץ הם בני האדם, והם משחיתים את הארץ והיא נשחיתת, והכתוב מוכיח, שכתוב וירא אלהים את הארץ והנה נשחיתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

בא ראה, כל חטאי האדם כלם, השחיתתם תלויה בתשובה. והחטא של שופך זרע על הארץ ומשחית דרכו ומוציא זרע על הארץ – משחית אותו ומשחית את הארץ, ועליו כתוב (ירמיה ב) נכתם עונך לפני, וכתוב בו (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע. פרט לתשובה גדולה. וכתוב (בראשית לח) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתהו ה', והרי נתבאר.

אמר לו, למה דן הקדוש ברוך הוא את העולם במים ולא באש ולא בדבר אחר? אמר לו, סוד הוא, שהרי הם השחיתו דרכם בשביל שמים עליונים ומים תחתונים לא התחברו זכר ונקבה כראוי. [ומי הם המים העליונים? בינה. ומים תחתונים – מלכות. ה"א עליונה ה"א תחתונה. וכאשר הם משחיתים, נסתלק י"ו, שהוא זכר, ונשאר ה"א בה"א ומים במים]. מה הם השחיתו דרכם, כמו זה מים זכריים ונקביים. ועל זה נדונו במים, במה שהם חטאו. והמים היו רותחים ופושטים מהם את העור, כמו שהשחיתו דרכם במים רותחים. דין כנגד דין. זהו שכתוב נבקעו כל מעינות תהום רבה. הרי

מים תחתונים. וארבת השמים נפתחו - זה מים עליונים. מים עליונים ותחתונים.

רבי חייא ורבי יהודה היו הולכים בדרך, והגיעו להרים גדולים, ומצאו בין ההרים עצמות בני אדם שהיו מאותם בני המבול, ופסעו שלש מאות פסיעות בעצם אחת. תמהו. אמרו, הינו מה שאמרו חברינו שהם לא היו פוחדים מדין הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (איוב כא) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיה לא תפצנו. מה עשו? היו סותמים ברגליהם את מעינות התהום, ומים רתוחים יוצאים ולא יכלו לעמד בהם, עד שהיו נשמטים ונופלים בארץ ומתים.

ויולד נח שלשה בנים וגו'. אמר רבי חייא לרבי יהודה, בא ואמר לך דברים ששמעתי בזה. משל לאדם שמכניס לנקבה שמתעברת [ד"א פרי מעיה] בפעם אחת, ויצאו שנים או שלשה בנים. [כל] אחד נפרד מאחר בדרךיו במעשיו. זה צדיק וזה רשע וזה בינוני. אף גם כאן שלשה קשרים של רוח הולכים ושטים ונכללים בשלשה עולמות.

בא ראה, נשמה יוצאת ונכנסת בין הרי פרוז, ומתחברת הרוח בנשמה. יורדת למטה, מתחברת הנפש ברוח, וכלם [הולכים ד"א יורדים] ומתחברים זה עם זה. אמר רבי יהודה, נפש ורוח כלולים זה עם זה. הנשמה שורה בדרךיו של בן אדם, [וזה] והוא מדור נסתר שלא נודע מקומו.

בא בן אדם להטהר - מסייעים לו בנשמה קדושה ומטהרים אותו ומקדשים אותו ונקרא קדוש. לא זכה ולא בא להטהר - שתי דרגות פותחים, שהם נפש ורוח בו. אין בו נשמה קדושה [סיוע שלמעלה, וזה כפי דרכו]. ולא עוד, אלא שאם יטמא - מטמאים אותו. והסיוע שלמעלה מסירים ממנו. מכאן והלאה כל אחד לפי דרכו.

הבעל שם טוב: קדם כל תפלה ילמדו מאמרי זהר
הבעל שם טוב צוה לאנשיו: שקדם כל תפלה ילמדו מאמרי זהר.
רבי יצחק בר ישעיה עטיה, דורש טוב. ענין זהר

סדר הלימוד ליום כג תשרי [יום 23 בשנה]

תוספתא

קְשׁוּרִים רְמִים שֶׁל הֵיכְלֵי הַהֵיכָלוֹת [שֶׁל אוֹתוֹ צַד] אָנוּ פְּתוּחֵי עֵינַיִם, פְּתוּחֵי אָזְנַיִם. קוֹל מִהַקּוֹלוֹת יוֹרֵד מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, מִשְׁבַּר הָרִים וּסְלָעִים. מִי הֵם שְׂרוּאִים וְלֹא רוּאִים? אָטוּמֵי אָזְנַיִם, סְתוּמֵי עֵינַיִם, לֹא רוּאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים, לֹא יוֹדְעִים בְּשׂוֹכֵל, אַחַד שְׂכָלוֹל בְּשָׁנַיִם בְּתוֹכָם. דוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה.

הֵם נִדְבָקִים בֵּין [ס"א בּו] בְּאוֹתָם שְׁנַיִם, הָאֶחָד אֲמַן הָאֲמָנִים לֹא שׁוֹרָה [ס"א שְׁמַיִם] בְּתוֹכָם. לֹא נִכְנָסִים בֵּין סְפָרִים קְדוּשִׁים. כָּל אֵלוֹ שֶׁל אֲמַן זֶה לֹא שׁוֹרָה בְּתוֹכָם, לֹא נִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר הַזְכָּרוֹנוֹת וְנִמְחִים מִסְפֵּר הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים טו) יִמְחוּ מִסְפֵּר חַיִּים וְעַם צְדִיקִים אֵל יִכְתְּבוּ.

אֵוִי לָהֶם כְּשִׁיצְאוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹי לָהֶם [לְחַיֵּיהֶם]. מִי יִתְבַּע אוֹתָם כְּאֲשֶׁר יִמְסְרוּ בִיּוֹדֵי דוּמָה וְיִשְׁרְפוּ בְּאֵשׁ שְׂדוּלְקַת וְלֹא יֵצְאוּ מִמֶּנָּה רַק בְּרֹאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשִׁבְתוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה טו) וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתוֹ יִבֵּא כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנָי אָמַר ה'. אַחַר כֵּן כְּרוֹז שְׂבָצַד צָפוֹן מִכְרִיז עָלֵיהֶם וְאוֹמֵר, (תהלים ט) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשִׂאוֹלָה וְגו'. כְּמָה אֲגִדּוֹת שֶׁל יִסּוּרִים יִתְכַּנְסוּ עָלֵיהֶם בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים. אֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּגִיאָה בֶּן הַנוֹם.

שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מִתְפַּקְדִים [נִשְׁרָפִים]. וְלֹא עוֹד, אֲלָא בְּזִמְן שִׁישְׂרָאֵל עוֹנִים בְּקוֹל רֵם אֲמַן יְהִי שְׁמִיהַ רַבָּא מְבָרַךְ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחָס עַל הַכֹּל, וְרוֹמֵז לְמַלְאָךְ הַמְּמַנָּה עַל שְׁעָרֵי הַגִּיהֶנֶם, שְׁשֵׁמוֹ סַמְרִיא"ל, וְשִׁלְשָׁה מִפְּתַחוֹת בְּיָדוֹ, וּפְתַח שִׁלְשָׁה שְׁעָרִים שְׂבָצַד הַמְּדַבֵּר, וְרוּאִים אֶת אוֹר הָעוֹלָם הַזֶּה. בָּא עֶשֶׂן שֶׁל אֵשׁ וְסוֹתָם הַדְּרָכִים.

וְאֵז שִׁלְשָׁה מְמַנִּים שְׁתַּחַת יְדֵיהֶם שֶׁלֵּשׁ מְגַרְפוֹת, מְנַשְּׁבִים בְּיָדֵיהֶם וּמְחִזְרִים עֶשֶׂן לְמִקּוֹמָם, וְנוֹתְנִים לָהֶם רֻחָה שְׁעָה וְחִצֵּי. וְאַחַר כֵּן שָׁבִים לְאֵשׁ שִׁלְשָׁה. וְכֵן שֶׁלֵּשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם. וּבְכָל זְמַן שְׂאוּמָרִים יִשְׂרָאֵל אֲמַן יְהִי שְׁמִיהַ רַבָּא מְבָרַךְ וְכוּ', מְרוּחִים לָהֶם. אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שְׂדַרְכָם מְאִירָה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לְכָל הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ

שְׁנָאֲמַר (משלי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגְהַ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם.
(עד כאן התוספתא).

רַבִּי אֲבָא אָמַר, בְּגִיְהֵנָם יֵשׁ מְדוֹרִים עַל מְדוֹרִים, שְׁנַיִם שְׁלִישִׁים,
עַד שִׁבְעָה. וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ הַחֲבָרִים. וְאַשְׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם
נִשְׁמָרִים מִחֲטָאֵי הָרָשָׁעִים וְלֹא הוֹלְכִים בְּדַרְכֵיהֶם וְלֹא נִטְמָאִים בָּהֶם.
וְכֹל מִי שֶׁנִּטְמָא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ עוֹלָם יוֹרֵד לְגִיְהֵנָם, וְיוֹרֵד עַד
הַמְּדוֹר הַתַּחְתּוֹן.

וְשְׁנַיִ מְדוֹרִים הֵם שְׁסוּמוּכִים זֶה עִם זֶה – שָׂאוֹל וְאַבְדוֹן. מִי שִׁיּוֹרֵד
לְשָׂאוֹל, דְּנִים אוֹתוֹ שָׁם וּמִקְבֵּל עָנָשׁוֹ, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמְדוֹר
עֲלִיוֹן אַחֵר. וְכֵן דְּרָגָה אַחֵר דְּרָגָה, עַד שֶׁהֵם מַעֲלִים אוֹתוֹ. אֲבָל מִי
שִׁיּוֹרֵד לְאַבְדוֹן, לֹא מַעֲלִים אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים, וְלִכֵּן נִקְרָא אַבְדוֹן, שֶׁהָרִי
אָבוֹד הוּא מֵהַכֹּל.

בא רָאָה, נַח הַצְּדִיק הֵיךְ מִתְּרָה בְּכַנֵּי דוֹרוֹ, וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ, עַד
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִבִּיא עֲלֵיהֶם דִּין הַגִּיְהֵנָם. מַהוּ דִּין גִּיְהֵנָם?
אֵשׁ וְשִׁלְגַ, מִים וְאֵשׁ. זֶה צוֹנֵן וְזֶה רוֹתַח. וְכֹלָם נִדוּנוֹ בְּדִין הַגִּיְהֵנָם
וְאַבְדוֹ מִהָעוֹלָם, וְאַחֵר כֶּךָ הַתְּקִים הָעוֹלָם כְּרֹאוֹי לוֹ. וְנִכְנַס נַח בַּתְּבָה
וְהִכְנִיס בָּהּ כָּל מִין וּמִין [מִבְּרִיּוֹת] הָעוֹלָם. וְדָאֵי נַח עֵץ עֲשֵׂה פְרִי הֵיךְ.
וְיֵצְאוּ מִהַתְּבָה כָּל מִינֵי הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

בא רָאָה, כְּשֶׁעָץ זֶה עוֹשֶׂה הַפְּרִי, מִתְּחַבֵּר בְּעֵץ פְּרִי כָּל אוֹתָם מִינֵים
שֶׁלְמַעְלָה חִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וְקִטְנוֹת, וְכַמָּה מִינֵים כָּל מִין לְמִינוֹ, כְּמוֹ
שֶׁשְׁנָאֲמַר (תהלים קד) חִיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. כְּמוֹ זֶה נַח בַּתְּבָה. וְכֹלָם
יֵצְאוּ מִהַתְּבָה, וְהַתְּקִים הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. וְלִכֵּן נַח נִקְרָא אִישׁ
הָאֲדָמָה. נַח נִקְרָא אִישׁ צְדִיק. וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, שְׁלֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה עַד שֶׁלֹּא בָּא הַמְּבוּל הֵיךְ נַח מִתְּרָה
בָּהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ, עַד שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִשְׁלִים הַזְּמַן שֶׁחִפָּה לָהֶם וְאַבְדוֹ מִהָעוֹלָם

בא רָאָה מַה כְּתוּב לְמַעְלָה, וַיְהִי כִי הִחֵל הָאָדָם לָרֵב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וּבְנֹת יִלְדוּ לָהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים עֲרָמִים לְעֵין כָּל. מַה כְּתוּב?
(בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגו'. וְזֶה הֵיךְ יְסוּד וְעַקֵּר
לְהַמְשֵׁךְ בְּחֲטָאָם עַד שֶׁגָּרַם לָהֶם לְהִשְׁמַד מִהָעוֹלָם, וְלִכֵּן נִמְשְׁכוּ אַחֵר
יֵצֵר הָרַע וּבְגַזְעוֹ וּבְשִׁרְשׁוֹ וְדָחוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מִבְּיַנְיָהֶם,

וּנְטָמְאוּ [נ"א וְנֶאֱבְדוּ] כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. לָכֵן קָץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי - לְלַמֵּד
קְטִיגוּרְיָה עֲלֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנַח קָץ כָּל בֶּשֶׂר בָּא לְפָנַי.

השלמה מההשמטות (סימן י)

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְרַצָּה בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת הַקְּדוּשָׁה, וְהִזְהִיר אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם
עֲצָה לְהִשְׁמַר מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלַט בָּהֶם - רַק הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם יוֹדְעִים לְדַחוֹת מֵהֶם כָּל הַמְּקַטְרָגִים וְכָל הַרוּחֹת, כְּדֵי
שִׁיְהִיו חֶלְק גּוֹרְלוֹ וִירֻשָׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּי חֶלְק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב
חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

בֵּא רֵאָה, בְּיוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל
הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יוֹשְׁבִים בְּחֹשֶׁבוֹן, וְאִין מִי שֶׁלֹּא נִכְנָס
בְּחֹשֶׁבוֹן, וְסִפְרֵי חַיִּים וּמֵתִים נִפְתָּחִים בְּאוֹתוֹ יוֹם. וּבְגִלּוֹל שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם, נָתַן לָהֶם עֲצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל הַקְּטֻרוֹגִים שֶׁל
מַעֲלָה שֶׁהֵם הִתְמַנּוּ, וְכֵן בְּכָל זְמַן שֶׁהִדִּין שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם. בְּיוֹם זֶה
מְזַמְּנִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּבַמָּה? בְּשׁוֹפָר, שֶׁהַקּוֹל הַזֶּה
שִׁיּוּצָא עוֹלָה לְמַעֲלָה וּמַעוֹרֵר שׁוֹפָר הָעֲלִיּוֹן, אֲזַי מִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים
מִמְּקוֹמָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָם מִכִּסֵּא דִּין וַיּוֹשֵׁב בְּכִסֵּא רַחֲמִים
וּמְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִתְּנָת רְשׁוּת לְמַקְטָרֵג.

וַיִּשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וְתוֹקְעִים בְּשׁוֹפָר
[וּמַעוֹרְרִים] וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, שֶׁהֵרִי אוֹתוֹ קוֹל שִׁיּוּצָא
הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת הַרַחֲמִים, וְאֲזַי הַמְּלָשִׁין לֹא יִכּוֹל לְעַמֵּד לְפָנַי כִּסֵּא
הַרַחֲמִים, שֶׁהֵרִי לֹא בָּא מֵאוֹתוֹ צַד וְלֹא נִמְצָא קְטִיגוּרְיָא.

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא חֲתִימַת הַדִּין, וַיִּשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בְּקִדְשׁ רְבוּנָם,
בְּאוֹתוֹ יוֹם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרַב מְלָשִׁין לְמַקְדָּשׁ, נוֹתְנִים לוֹ שְׁעִיר,
שָׁבָא מִצַּד רוּחַ הַטְּמָאָה וְהוּא טְמֵא, וְרוּחַ טְמָאָה נִהְיָה מִמֶּנּוּ. [וְהוּא]
הוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וְלֹא מִתְקַרֵּב לְמַקְדָּשׁ לְטְמֵא, וְאֲזַי הַפָּנִים מְאִירוֹת,
וַיִּשְׂרָאֵל נִצּוֹלִים מִמֶּנּוּ.

בְּזִמְן אַחֵר, כְּשֶׁרַבִּים חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם, הַמְּלָשִׁין הַזֶּה בְּשַׁעַת הַדִּין
מִתְעוֹרֵר עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אֲזַי הוּא בָּא, וְנִמְצָאת הַלְּשָׁנָה לְפָנַי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַמְּקַדָּשׁ נְטָמָא, וְכָל הַפָּנִים עֲצוּבוֹת וְנִמְצָא הַדִּין,

ועל זה (בראשית ו) קץ כל בשר בא לפני, בא לפני ודאי, לתבע חטאי העולם משום שהם גרמו: (ע"כ מההשמטות).

[חזרנו לדבר הראשון. קץ כל בשר בא לפני, בא לפני ודאי. משום שהם גרמו.]

רבי יהודה פתח, (תהלים לט) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני. אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: שני קצים הם, אחד לימין ואחד לשמאל, והם שתי דרכים ללכת בהם בני אדם לאותו העולם.

קץ לימין – שכתוב (דניאל יב) לקץ הימין. וקץ לשמאל – שכתוב (איוב כח) קץ שם לחשף ולכל תכלית הוא חוקר [אכן אפל וצלמות. מה זה ולכל תכלית הוא חוקר? מי הוא החוקר? אלא אותו קץ לשמאל שמחשיף פני הבריות]. מהו ולכל תכלית? בזמן ששרוי הדין על העולם להשמיד – אכן אפל וצלמות. קץ שם לחשף – זה מלאך המות, זה נחש. קץ כל בשר, קץ שם לחשף, שהרי מצד של התוף הזהב הוא בא. ולכל תכלית – בזמן שדין שרוי על העולם, הוא חוקר להיות קטגור לעולם להחשיף פני הבריות. קץ לימין, כמו שאמרנו שכתוב לקץ הימין.

אמר לו הקדוש ברוך הוא לדניאל: ואתה לך לקץ ותנוח. אמר לו: מנוחה בעולם הזה או בעולם ההוא? אמר לו: בעולם ההוא, כמו שנאמר ינוחו על משכבותם. (דניאל יב) [ותעמד לגורלך לקץ הימין. אמר לו: לאיזה מקום, שהרי לא ידעתי מה יהיה עלי באותו עולם? אמר לו: ותנוח]. אמר לו: בזמן שיקומו מהעפר, אקום ביניהם או לא? אמר לו: ותעמד. אמר לו: הרי ידעתי שיקומו כתות עם מי מהם אקום. אמר לו: לגורלך. אמר לו: הרי אמרת ואתה לך לקץ. יש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ולא ידעתי לאיזה קץ, לקץ הימין או לקץ הימין? אמר לו: לקץ הימין.

גם כן דוד אמר לקדוש-ברוך-הוא, (תהלים לט), הודיעני ה' קצי, מהו חלק גורלי. ולא נחה דעתו עד שהתבשר שיהיה לימין, שכתוב (שם קי) שב לימיני. בא ראה, גם הקדוש ברוך הוא אמר לו לנח, קץ כל בשר בא לפני. מיהו? זה הקץ שמחשיף פני הבריות, שהוא קץ כל בשר, בא לפני. מכאן למדנו שרשעי העולם מקדימים ומושכים

אותו עליהם להחשיף להם. שכינן שנותנים לו רשות, הוא נוטל את הנשמה, ולא נוטל עד שנותנים לו רשות, ועל זה בא לפני לטל רשות להחשיף פני בני העולם. ולכן והנני משחיתם את הארץ. ועל זה עשה לה תבת עצי גפר, כדי להנצל, ולא יוכל לשלט עליך.

בא ראה, שנינו, בזמן שיש מות בעיר או בעולם נ"א שנתנה רשות למלאך המות להשחית לא יראה אדם בשוק, משום שיש לו רשות למשחית להשחית הכל. משום כך אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה צריך להשמר, ולא תראה את עצמך לפני המשחית שלא ישלט עליך.

ואם תאמר, מי נתן כאן משחית, שהרי מים היו והתגברו? בא ראה, אין לה דין בעולם או כשמכה או כשנמסר העולם בדין, שלא נמצא אותו המשחית שהולך בתוך אותם הדינים שנעשים בעולם. גם כאן במבול כך היה, והמשחית הולך בתוך המבול. והוא נקרא כך, שנכלל בשם הזה. ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לנח לשמר עצמו ולא יתראה בעולם.

ואם תאמר, הרי התבה הזו נראית בתוך העולם הזה והמשחית הולך בתוכו? כל זמן שלא נראים פני אדם לפני המשחית, לא יכול לשלט עליו. מניין לנו? ממצרים, שפכתוב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מה הטעם? משום שהוא נמצא והוא יכול להשחית, ולא צריך להתראות לפניו. לכן היה גנוז נח וכל אלו שעמו בתוך התבה, והמשחית לא יכל לשלט עליהם.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. פגשו באותם הרי אררט. ראו רשומים בקיעים בדרך שהיו מימי המבול. אמר רבי חייא לרבי יוסי, הבקיעים הללו שהיו מימי המבול והקדוש ברוך הוא השאירם לדורי דורות, כדי שלא ימחה חטאם של הרשעים לפניו.

שפך דרך הקדוש ברוך הוא: לצדיקים שעושים רצונו – רוצה שיזכרו אותם למעלה ולמטה ולא ישכח זכרם לדורי דורות לטוב. כמו זה לרשעים שלא עושים רצונו – כדי שלא ישכח חטאם, ולהזכיר עונותיהם וזכרונם לרע לדורי דורות, היינו שפכתוב (ירמיה ב) נכתם עונך לפני וגו'.

פתח רבי יוסי ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישה עניה ענתות. פסוק זה פרושהו החברים. אבל פסוק זה נאמר

על כנסת ישראל. צהלי קולך בת גלים - בתו של אברהם אבינו, כך
פרשה בת גלים, כפתוב (שיר ד) גל נעול. גלים הם מאורות
שמתכנסים והולכים ונכנסים לתוכה וממלאים אותה, כפתוב (ס)
שלחך פרדס רמונים.

הקשיבי לישה, כמו שנאמר (איוב ד) ליש אבד מבלי טרף. ליש -
זכר. לישה - נקבה. למה נקרא ליש? אם משום שפתוב
(משלי ל) ליש גבור בבהמה, או משום שפתוב ליש אבד מבלי טרף.
אלא הכל הוא ליש, גבורה תחתונה שבאה מגבורה עליונה. ליש
אבד מבלי טרף - בשעה שאותם נחלים מסתלקים ולא נכנסים
לתוכה, אז נקראת לישה שאובדת מבלי טרף, שפתוב ליש אבד
מבלי טרף ובני לביא יתפרדו.

ומה שאמר לישה, הינו עניה ענתות, עני של עניות, כמו שנאמר
(ירמיה א) מן הכהנים אשר בענתות, וכתוב (מלכים א ב) ענתת לך
על שדיך. מה משמיענו? אלא כל זמן שהמלך דוד היה קים, עלה
אביתר בעשר ובכל. אחר כך אמר לו שלמה, ענתת לך על שדיך.
למה קרא לו שלמה כך? אלא אמר לו, בימך היה אבא בעני,
ועכשו לך על שדיך. כעת יש לומר, למה נקרא אביתר
ענתות? אם תאמר שהיה מענתות, הרי שנינו שפתוב (שמואל א-כב)
וימלט בן אחד לאחיהם בן אחטוב ושמו אביתר. והוא מנוב היה,
שהרי נוב היתה עיר הכהנים. ואף על פי שאמרו, היא נוב היא
ענתות, ולמה נקראת ענתות? משום שירדה לעני ואבדה העיר על
ידי שאול ואבדו הכהנים. אלא ענתות כפר היה, ואינה נוב, ולכן קרא
לה אביתר ענתות, משום שאמר (מלכים א ב) וכי התענית בכל אשר
התענה אבי. והוא היה מהעיר נוב, ועל העני של דוד שהיה לו בימיו
קרא לו כך.

אמר רבי חייא, העולם היה בעני מיום שעבר אדם על מצוות
הקדוש ברוך הוא, עד שבא נח והקריב קרבן והתישב
העולם. אמר רבי יוסי, לא התישב העולם ולא יצאה הארץ מזהמת
הנחש, עד שעמדו ישראל על הר סיני ונאחזו בעץ החיים, ואז
התישב העולם.

ואלמלא שחזרו ישראל וחטאו לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו
מתים לעולמים, שהרי נפסקה מהם זהמת הנחש. כיון

שְׁחָטָאוּ, אֲזַ נִשְׁכְּרוּ אוֹתָם הַלוֹחֲוֹת הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁהִיְתָה בָּהֶם חֲרוֹת שֶׁל הַכֹּל, הַחֲרוֹת מֵאוֹתוֹ הַנִּנְחָשׁ שֶׁהוּא קֵץ כָּל בְּשׂוֹר. וְכִשְׁקָמוּ הַלְוִיִּם לְהֵרֵג הָרֵג, אֲזַ הַתְּעוֹרֵר הַנִּנְחָשׁ הָרַע וְהָיָה הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וְלֹא יָכֹל לְשַׁלֵּט בָּהֶם, מִשּׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ מְזַדְרָזִים כָּלֵם בְּחִגּוֹרוֹת מְזִינּוֹת, וְלֹא יָכֹל הַנִּנְחָשׁ לְשַׁלֵּט בָּהֶם. וְכִיּוֹן שֶׁאָמַר לְמִשָּׁה (שְׁמוֹת לֵג) וַעֲתָה הוֹרֵד עֲדִיךָ מֵעֲלֶיךָ, נִתְּנָה רְשׁוּת לְנִחָשׁ הַזֶּה לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם

בא רָאָה מַה כָּתוּב (שם), וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיךָ מֵהָר חֲרֹב. וַיִּתְנַצְּלוּ? וַיִּנְצְלוּ צְרִיף לְהִיּוֹת! אֵלֶּא וַיִּתְנַצְּלוּ עַל יַדֵּי הָאֲחֵר, מִשּׁוּם שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לְנִחָשׁ לְשַׁלֵּט. אֶת עֲדֵיךָ מֵהָר חֲרֹב, שֶׁקָּבְלוּ מֵהָר חֲרֹב כְּשֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

אמר רַבִּי חֲזִיָּא, נַח שֶׁהָיָה צְדִיק, לְמָה לֹא הָיָה מְבַטֵּל מוֹת מֵהָעוֹלָם? אֵלֶּא מִשּׁוּם שֶׁעֲדִין לֹא הִסְתַּלְקָה הַזְּהֵמָה מִן הָעוֹלָם. וְעוֹד, שֶׁהֵם לֹא הֶאֱמִינוּ בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָלֵם אֲחוּזִים בְּעַלְמֵי שֶׁל הָאֵילָן לְמַטָּה וּמִתְלַבְּשִׁים בְּרוּחַ טְמֵאָה. וְעוֹד הוֹסִיפוּ אַחֵר כֶּף לְחִטָּא וְלִלְכַת אַחֵר יִצֹר הָרַע כְּבָרֵאשׁוּנָה. וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא עֵץ הַחַיִּים, עֲדִין לֹא הוֹרִיד אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָרֶץ, וְעוֹד שֶׁהוּא מְשַׁךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם אַחֵר כֶּף, שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁתַּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה, וְהָרִי נִתְּבָאֵר.

עד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ יְהוּדֵי אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי וְנִרְאָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אָמַר לָהֶם, אֲנִי שְׁלִיחַ מִצְוָה, שֶׁהָרִי אָנוּ גָרִים בְּכַפֵּר רָאמִין, וְהִגִּיעַ זְמַן הַחֵג, וְאָנוּ צְרִיכִים לְוָלֵב עִם הַמִּינִים שֶׁלוֹ עָמוּ, וְאֲנִי הוֹלֵךְ לְקַטֵּף אוֹתָם לְמִצְוָה. הֲלָכּוּ כְּאֶחָד. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ יְהוּדִי, אֲרַבְעַת מִינֵי הַלּוּלָב הֲלָלוּ שֶׁבְּכָלֵם בָּאִים לְרִצּוֹת בְּעַד הָעוֹלָם [נ"א עַל הַמַּיִם], שֶׁמַּעֲתָם לְמָה אָנוּ צְרִיכִים אוֹתָם בְּחֵג? אָמַר לוֹ, כְּבָר הַעִירוּ בְּזֵה הַחֲבָרִים, אֲבָל אִם דָּבָר חָדָשׁ הוּא תַּחַת יָדֶךָ - אָמַר אוֹתָהּ.

אמר לָהֶם, וְדַאי אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁאָנוּ גָרִים בּוֹ הוּא קָטָן, וְכָלֵם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, וַיֵּשׁ עֲלֵינוּ תְּלִמִּיד חָכֵם וְשָׁמוּ רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסִי מִחוּזָאָה, וּבְכָל יוֹם וַיֹּסֵר אוֹמֵר לָנוּ דְבָרֵי תוֹרָה חֲדָשִׁים, וְאָמַר שֶׁהָרִי בְּחֵג זְמַן הוּא לְשַׁלֵּט. [יִשְׂרָאֵל שׁוֹלְטִים בְּאוֹתוֹ זְמַן וְלוֹקְחִים לְוָלֵב שֶׁמִּרְאָה שֶׁאָנוּ נִצְחָנוּ עַל כָּל אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים הַמּוֹן הָעַם וְלְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם] [אֲזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזִּידוֹנִים בְּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נִתְּנָנוּ טְרַף

לשניהם. וכי יש שנים למים? אלא] (שכל אותם גדולים) אותם שאר העמים. אותם ממנים גדולים על שאר העמים עכו"ם, ומתברכים מצדם של ישראל, וקוראים להם מים הזידונים, כמו שנאמר (תהלים קכד) המים הזידונים.

ובשביע לשלט עליהם באנו בסוד השם הקדוש באותם ארבעה מיני הלולב לרצות את הקדוש ברוך הוא [עליהם] ולשלט עליהם בסוד השם הקדוש, ולהעיר עלינו מים קדושים לנסף על גבי המזבח.

עוד אמר להם, בראש השנה התעוררות ראשונה היא בעולם. מה זה התעוררות ראשונה? זה בית דין התחתון [נ"א זה ראש השנה ממש] שמתעורר לדון את העולם. והקדוש ברוך הוא יושב על העולם בדין ודן את העולם.

ושולט בית הדין [שלמטה] הזה לדון את העולם, עד יום הכפורים שמאירים פניה, ולא נמצא נחש מלשין בעולם, שהוא מתעסק במה שמביאים לו אותו השעיר, שהוא מצד רוח הטמאה כראוי לו. ומשום שמתעסק באותו שעיר, לא קרב למקדש.

ושעיר זה כמו אותו שעיר של ראש חדש שמתעסק בו ומאירות פניה של ראש השנה [כך בראש השנה] [מאירים] [פני המקדש]. ועל זה כל ישראל מוצאים רחמים לפני הקדוש ברוך הוא, וחטאייהם מתבטלים. וסוד אחד אמר לנו, ולא נתנה רשות לגלות פרט לחסידים קדושים עליונים חכמים. אמר רבי יוסי, מהו? אמר להם, עדין לא בדקתי אתכם.

הלכו. אחר כך אמר להם, כשהלכנה מתקרבת לשמש, מעורר הקדוש ברוך הוא צד הצפון ואוחז בו באהבה ומושך אותו אליו, והדרום מתעורר מצד אחר, והלכנה עולה ומתחברת במזרח. ואז יונקת משני צדדים ונוטלת ברכות בחשאי, ואז מתברכת הלכנה ומתמלאת. וכאן מתקרבת האשה לבעלה.

כמו שיש סוד דמות איברי [נ"א בתקוני האיברים] האדם ותקוניו, כך גם יש [הוא] סוד של דמות איברי הנקבה ותקוני הנקבה, והכל מפרש בתוכנו. כך גם יש למעלה [מי] שאוחז בה ומתעורר כנגד באהבה, כך גם יש למטה סוד ותקון האדם התחתון האחר תחת הלכנה [ד"א ותקון הנקבה].

כְּמוֹ שְׂזָרוּעַ שְׂמָאל לְמַעְלָה אוֹחֶזֶת בָּהּ וּמִתְעוֹרֵר כְּנִגְדָּהּ בְּאֵהָבָה, כִּי גַם יֵשׁ לְמִטָּה. [וְוִי הָעֲמוּדִים כְּלָם עוֹמְדִים אֵיבָרִים לְהֶאָחֵז זֶה בָּזֶה וּלְהִתְקַשֵּׁר זֶה בָּזֶה קִשְׁרֵי הָאֲמוּנָה צַד הַקְּדוּשָׁה מִצַּד שֶׁל רוּחַ טְמֵאָה שֶׁהוּא סוּד הַנְּחֹשׁ שֶׁלִּמְטָה]. נֶחֱשׁ זֶה הוּא זָרוּעַ שְׂמָאל שֶׁל רוּחַ הַטְּמֵאָה, וְאוֹחֵז בּוֹ מִי שְׂרוּכֵב עָלָיו, וְקָרֵב לְלִבָּנָהּ וּמוֹשֵׁף אוֹתָהּ בִּינִיָּהֶם [נ"א בְּדִבְקוֹת] שֶׁל דְּבִקּוֹת וּנְטִמָּאת.

וְאִזּוֹ יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה מִקְרִיבִים שְׁעִיר, וְאוֹתוֹ נֶחֱשׁ נִמְשָׁף אַחַר אוֹתוֹ הַשְׁעִיר, וְהִלְבְּנָה נִטְהַרַת וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמִתְקַשְׁרַת לְמַעְלָה לְהִתְבָּרֵךְ, וּפְנִיָּה מְאִירִים מֵה שְׁנַחֲשֻׁכָה לְמִטָּה.

אִזּוֹ כָּאֵן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּיּוֹן שְׂאוֹתוֹ נֶחֱשׁ הָרַע מִתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ שְׁעִיר, הִלְבְּנָה נִפְרָדַת מִמֶּנּוּ וּמִתְעַסֵּקַת [בְּיִשְׂרָאֵל] לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם סְנִגּוּרִיא, וְסוֹכְכַת עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם עַל הַבָּנִים, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ אוֹתָם מִלְּמַעְלָה וּמוֹחֵל לָהֶם.

אַחֲרַי כִּי כְּשִׂיִשְׂרָאֵל מְגִיעִים לְחַג, מְעוֹרְרִים צַד יָמִין לְמַעְלָה, כְּדִי שִׁתְּתַקְּשֵׁר בּוֹ הִלְבְּנָה וְיֵאוּרוּ פְּנִיָּה כְּרָאוּי. וְאִזּוֹ מְחַלְקַת [נּוֹתַנְתָּן] חֶלֶק שְׁלָה בְּרִכּוֹת לְכָל אוֹתָם מִמְּנִים שְׁלִמְטָה שִׁיתְעַסְקוּ בְּחֶלְקָם, וְלֹא יִבְאוּ לִינֵק וּלְהִתְקַרֵּב לְצַד שֶׁל חֶלֶק יִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ זֶה לְמִטָּה – כְּשִׁשְׂאָר הָעַמִּים מִתְבָּרְכִים, כְּלָם מִתְעַסְקִים בִּירִשְׁתַּת חֶלְקָם, וְלֹא יִבְאוּ לְהִתְעַרֵּב עִם יִשְׂרָאֵל וּלְחַמֵּד חֶלֶק יִרְשָׁתָם. וְלִכֵּן יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים בְּרִכּוֹת לְכָל אוֹתָם מִמְּנִים, כְּדִי שִׁיתְעַסְקוּ בְּחֶלְקָם וְלֹא יִתְעַרְבוּ עִמָּם.

וּכְשִׁהֲלִיבְנָה מִתְמַלֵּאת בְּרִכּוֹת לְמַעְלָה כְּרָאוּי. יִשְׂרָאֵל בָּאִים וְיוֹנְקִים מִמֶּנָּה לְבָדָם. וְעַל זֶה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר כֵּט) בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם. מֵה זֶה עֲצַרְתָּ? כְּתַרְגּוּמוֹ כְּנִישׁוֹ (הַתְּפִנְסוֹת). כָּל מֵה שְׁכַנְסוּ מֵאוֹתָם בְּרִכּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, לֹא יוֹנְקִים מִמֶּנָּה עַמִּים אַחֲרֵים, פָּרֻט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם. וְלִכֵּן כְּתוּב עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְשָׂאֵר הָעַמִּים, לָכֶם וְלֹא לְשָׂאֵר הַמְּמַנִּים.

וְעַל זֶה הֵם מְרַצִּים עַל הַמִּים, לְתַת לָהֶם חֶלֶק בְּרִכּוֹת שִׁיתְעַסְקוּ בּוֹ, וְלֹא יִתְעַרְבוּ אַחֲרַי כִּי בְּחֻדוֹת יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיוֹנְקִים בְּרִכּוֹת עֲלִיוֹנוֹת. וְעַל אוֹתוֹ יוֹם כְּתוּב דּוּדִי לִי וְאֲנִי לוֹ. שְׁלֹא מִתְעַרֵּב אַחֲרַי עִמָּנוּ.

לְמַלְךְ שֶׁהִזְמִין אֶהוּבּוֹ לְסַעוּדָה עֲלִיוֹנָה שֶׁעָשָׂה לוֹ לְיוֹם רְשׁוּם. אֶהוּבּ הַמֶּלֶךְ הָרִי יוֹדַע שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֵה בּוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ, כְּעַת אֲנִי רוֹצֵה

לשמח עם אהובי, ואני חושש שכאשר אני בסעודה עם אהובי, יכנסו כל אותם פקידים ממנים וישבו עמנו לשלחן לסעד סעודת השמחה עם אהובי. מה עשה? הקדים אותו אהוב מינים של ירקות ובשר שורים והקריב לפני אותם פקידים ממנים לאכל. אחר כך ישב המלך עם אהובו לאותה הסעודה העליונה מכל עדוני העולם. ובעוד שהוא לבדו עם המלך, בקש ממנו כל צרכיו ונתן לו, ושמח המלך עם אהובו לבדו, ולא התערבו אחרים ביניהם. כך ישראל עם הקדוש ברוך הוא. לכן כתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

אמרו רבי יוסי ורבי חייא, הקדוש ברוך הוא התקין הדרך לפנינו. אשרי אותם שעוסקים בתורה. באו ונשקוהו. קרא עליו רבי יוסי, (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. כשהגיעו לשדה, ישבו. אמר אותו האיש, מה שונה שכתוב (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה וגו', ומה שונה במבול שכתוב אלהים אלהים בכל מקום, [למה] ולא כתוב וה' [בכל]?

אלא שנינו, בכל מקום שכתוב וה' - הוא ובית דינו. אלהים סתם - דין לבדו. אלא בסדם נעשה דין ולא להשמיד עולם, ולכן הוא התערב בדין, אבל במבול השמיד כל העולם וכל אותם שנמצאו [בלבדו] בעולם.

ואם תאמר, [הרי] נח ומי שהיה עמו [נצלו - הרי] נסתר מן העין היה, שלא נראה. ועל זה כל מה שנמצא בעולם השמיד אותו, ועל זה וה' בגלוי, ולא השמיד הכל. אלהים צריך הסתרה, וצריך [אדם] להשמר, שהרי הכל משמיד, ועל זה אלהים לבדו היה.

וזה סוד (תהלים כט) ה' למבול ישב. מה זה ישב? אלמלא פסוק כתוב, לא יכלנו לאמרו. ישב לבדו, שלא בא עם דין. כתוב כאן ישב, וכתוב שם (ויקרא יג) בַּדָּד יֵשֵׁב לְבַדּוֹ.

ומשום שנח היה נסתר מן העין, אחר כך נעשה דין, והשמיד העולם ונח רגזו, מה כתוב? ויזכר אלהים את נח וגו'. שהרי כשהשמיד העולם, לא נזכר שהיה נסתר מהעין, וסוד [זה] למדנו - הקדוש ברוך הוא נסתר וגלוי. גלוי הוא בית הדין שלמטה, ונסתר הוא מקום שכל הברכות יוצאות משם. ולכן כל דברי האדם שהם בסתר, ברכות שורות עליו. וכל אותם שבנגלה, אותו מקום של בית

דין שורים עליו, משום שהוא מקום בגלוי, ואותו שנקרא רע עין שולט עליו, והכל הוא בסוד עליון כמו שלמעלה.

בכה רבי יוסי ואמר, אשרי הדור שרבי שמעון שרוי בתוכו, ששרי זכותו הזמינה לנו בהרים דברים עליונים כאלה [עד כאן]. אמר רבי יוסי, האיש הזה בא להודיענו הדברים הללו, והקדוש ברוך הוא שלח אותו אלינו. כשבאו וסדרו הדברים לפני רבי שמעון, אמר, ודאי שיפה אמר.

רבי אלעזר היה יושב יום אחד לפני רבי שמעון אביו. אמר לו, קץ כל בשר הזה נהנה מאותם קרבנות שהיו ישראל מקריבים על גבי המזבח או לא? אמר לו, כלם היו מספקים כאחד למעלה ולמטה.

ובא וראה, כהנים ולוים וישראלים הם נקראים אדם בחבור של אותם רצונות קדושים שעולים מתוכם. אותו כשב או איל או אותה בהמה שמקריבים, צריך עד שלא תקרב על המזבח לפרש עליה כל החטאים וכל הרצונות הרעים להתודות עליה, ואז היא נקראת בהמה בכל בתוך אותם חטאים ורעות והרהורים.

כמו הקרבן של העזאזל שכתוב (ויקרא יו) והתודה עליו את כל עונת בני ישראל וגו' – כך גם כאן. וכשעולה על המזבח משא על אחד שנים, ולכן זה עולה למקומו וזה עולה למקומו. זה בסוד אדם, וזה בסוד בהמה, כמו שנאמר (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע ה'.

החבתין וכל שאר המנחות לעורר רוח קדושה ברצון הפהנים ושירת הלויים ובתפלת ישראל. ובאותו עשן ושמן וקמח שעולים, מתרועע ומסתפקים [ס"א ומתפנקים – ס"א ומתפשטים] כל שאר בעלי הדינים שלא יכולים לשלט באותו הדין שנמסר להם, והכל בזמן אחד. בא ראה, הכל נעשה בסוד האמונה להסתפק זה בזה ולעלות למעלה מי שצריך עד אין סוף.

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות למעלה, שכשרצון העליון למעלה למעלה עומד על אותו רצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולמים, הראש היותר נסתר שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הכל בסתר.

רצון המחשבה העליונה לרדף אחריו ולהיות מואר ממנו. מסך אחד נפרד. ומתוך אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה

מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסך, מאירה מה שמאירה. ואז אותה מחשבה עליונה מאירה באור [בסתר] נסתר שלא ידוע, ואותה מחשבה לא ידוע. ואז מפה אור המחשבה הזה שלא נודע באור של המסך שעומד, שמאיר ממה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז [נ"א זה] זה אור המחשבה שלא נודע מפה באור של המסך, ומאירים כאחד. ונעשים תשעה היכלות.

וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא נשמות, ואין מי שעומד בהם. הרצון של כל תשעה האורות שעומדים כלם במחשבה, שהוא אחד מהם בחשבון כלם לרדף אחריהם. בשעה שעומדים במחשבה ולא נדבקים ולא נודעים. ואלה לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה עליונה [עליונות]. תופסים בה ולא תופסים. באלה עומדים כל סודות האמונה וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה [שלמטה - ולמטה] כלם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים אורות ולא מגיעים ולא נודעים. אין כאן רצון ולא מחשבה.

[אז] כשמאירה המחשבה ולא נודעת [ידוע] ממי שמאירה, אז מתלבשת ונסתרת לתוך הבינה ומאירה למי שמאירה, ונכנסים זה בזה, עד שכלם נכללים כאחד. ובסוד הקרבן כשעולה, הכל נקשר זה בזה ומאיר זה בזה. אז עומדים כלם בעליה, והמחשבה מתעטרת עם אין סוף. אותו האור שמוארת ממנו המחשבה העליונה שלא נודעת בה כלל נקרא אין סוף, וממנו נמצא ועומד ומאיר למי שמאיר, ועל זה הכל עומד. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, קץ כל בשר הזה, כמו שהקשר נמצא למעלה בשמחה, גם כאן למטה בחדוה, ורצון להסתפק הכל למעלה ולמטה. והאם עומדת על ישראל כראוי.

בא ראה, בכל ראש חדש וחדש כשמתחדשת הלכנה, נותנים לקץ כל בשר הזה חלק אחד יותר על הקרבנות להתעסק בו וישתמש בחלקו, ויהיה צד של ישראל לבדם כדי שיתאחדו עם מלכם, וזהו השעיר, משום שהוא בחלק עשו, שכתוב בו שעיר, (בראשית כז) הן עשו אחי איש שעיר. ועל זה הוא השתמש בחלקו, וישראל משתמשים בחלקם, ולכן כתוב (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יישראל לסגלתו.

בא ראה, קץ כל בשר הִזָּה, כָּל רְצוֹנוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּבֶשֶׁר תָּמִיד, וְלִכְּנֵן תִּקְוֶן הַבֶּשֶׁר תָּמִיד אֵלָיו, וְלִכְּנֵן נִקְרָא קֵץ כָּל בֶּשֶׁר. וְכִשְׁהוּא שׁוֹלֵט, שׁוֹלֵט עַל הַגּוֹף וְלֹא עַל הַנְּשֻׁמָּה. הַנְּשֻׁמָּה עוֹלָה לְמִקְוָמָה, וְהַבֶּשֶׁר נִתֵּן לְמִקְוֹם הַזֶּה. כְּמוֹ זֶה בְּקִרְבָּן, שֶׁהַרְצוֹן עוֹלָה לְמִקְוֹם אֶחָד, וְהַבֶּשֶׁר לְמִקְוֹם אֶחָד.

וְהָאִישׁ שֶׁהוּא צָדִיק, הוּא קִרְבָּן מִמֶּשׁ לְכַפָּרָה, וְאַחַר שֶׁאֵינוֹ צָדִיק אֵינוֹ קִרְבָּן, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם, שְׁכָתוּב (ויקרא כב) כִּי לֹא לְרָצוֹן וְגו'. וְעַל זֶה הַצְּדִיקִים הֵם כְּפָרֵת הָעוֹלָם וְהֵם קִרְבָּן בְּעוֹלָם.

בא ראה, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנַח קֵץ כָּל בֶּשֶׁר בָּא לְפָנָי. לְטַל רְשׁוּת לְהַחֲשִׁיד פָּנָי בְּנֵי הָעוֹלָם. וְלִכְּנֵן הַנְּנִי מִשְׁחִיתֶם אֶת הָאָרֶץ. [וְעַל זֶה עֲשֵׂה לָךְ תְּבַת עֲצֵי גִפְרִי, כְּדִי לְהַנְצִיל בָּהּ וְלֹא יוּכַל לְשַׁלֵּט עָלֶיךָ. רַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אֶמֶר אֶחָד]. כְּתוּב וַיַּעַשׂ נַח כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה'.

וְלְעוֹלָם אֵין כַּח בְּנוֹ לְהַפְשִׁיט הַתּוֹרָה מִמְּלִבוֹשֵׁיהָ אִם לֹא הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְחֻבְרָיו בְּקִצַּת מְקוֹמוֹת.

(הרב משה קורדובירו, הרמ"ק, דע את אלקי אביך, טז)

וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה לְהִבִּין הַזֶּהר אֶף עַל פִּי כֵן יִלְמַד כִּי הַלְשׁוֹן שֶׁל הַזֶּהר מְזַכֵּר הַנְּשֻׁמָּה.

(אור צדיקים ודרך סעדה לרבינו מאיר פאפיראש - סימן א' סעיף טז)

לְמוֹד הַתְּקוּנָה זֶהר הַקְּדוֹשׁ מְקָרֵב הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ
לְמוֹד הַתְּקוּנָה זֶהר הַקְּדוֹשׁ... מְטַהֵר הַגּוֹף וְהַנְּשֻׁמָּה וּסְגָלְתוֹ לְקִרְבַּת הַגְּאֻלָּה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

(רבי חיים צבי עהרנרייך, מטה אפרים, קצה המטה, סעיף קטן כג)

לְמוֹד הַזֶּהר הוּא שְׁלֵמוֹת גְּדוּל אֵל הַנְּפֶשׁ
לְמוֹד הַזֶּהר הוּא שְׁלֵמוֹת גְּדוּל אֵל הַנְּפֶשׁ וְאֶף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְבִין. הַלְשׁוֹן שֶׁל הַזֶּהר לְבַד מְסַגֵּל מְאֹד.

(רבי חנוך העניף מאלכסנדר, סדר הלמוד, אות ב')

הַתְּבוּת וְהַדְּבוּר שֶׁל זֶהר הַקְּדוֹשׁ עֲצָמוֹן מְקַשְׁרִין אֶת הָאָדָם לְאֵין סוֹף יִתְבָּרַךְ. הַתְּבוּת וְהַדְּבוּר שֶׁל זֶהר הַקְּדוֹשׁ עֲצָמוֹן מְקַשְׁרִין אֶת הָאָדָם לְאֵין סוֹף יִתְבָּרַךְ. (רבי ישראל דוב מוילעדניק, שארית ישראל שער ההתקשרות, שער א' דרוש ה' מאמר ב')

השלמה מההשמטות (סימן יא)

צְוָה ה'. אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה וְהֵם מִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ יָמִים וְלַיְלֹת. בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי מִשְׁמַע שְׁלוּלָא שְׁנַמְצָא נֹחַ עִם הַתְּבָה בְּהַתְּחַבְּרוֹת כְּאֶחָד, לֹא הָיָה נֹצֵל, [וְלִכְן] נִסְתַּר מִן הָעֵינַן בְּתוֹךְ הַתְּבָה. קָמוּ וְהִלְכוּ. אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי, כְּתוּב עֲשֵׂה לָךְ תְּבַת עֲצֵי גִפְרִי, לָךְ וּלְעֲצָמְךָ, כְּדֵי לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה וּלְהִנָּצֵל בָּהּ. מַה כְּתוּב? וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ וְגוֹמֵר. (ע"כ מההשמטות).

בא רְאָה מַה כְּתוּב, וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְגוֹ'. וְכִי לְמָה בֵּא הַחֲשָׁבוֹן הַזֶּה לְמִנּוֹת? אֵלָּא אֵלּוּ לֹא הָיָה נֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, לֹא יִכְנַס לַתְּבָה וְלֹא יִתְחַבֵּר עִמָּה. כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׁתֵּלֵם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אַז הַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וַעֲלֵ כֵּן, מִיּוֹם שֶׁהַשְּׁתֵּלֵם חֲטָאֵם שֶׁל בְּנֵי הָעוֹלָם, חִפָּה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁהַשְּׁתֵּלֵם נֹחַ בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְנִשְׁלְמָה דְרָגְתוֹ כְּרֹאוֹי וְהָיָה צְדִיק שְׁלֵם, וְאִז נִכְנַס לַתְּבָה. וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. וְלִכְן לֹא נֶאֱמַר כְּבֵן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה [ד"א כְּנֶגֶד שֵׁשֶׁת צְדִדֵי הָעוֹלָם]. עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, וְאֲנִי הַנְּגִי מִבֵּיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם. מַה הַטַּעַם הַנְּגִי כִּיּוֹן שְׁאֲמַר וְאֲנִי? אֵלָּא אֲנִי, אֲנִכִּי, [הַנְּגִי] – הַכֹּל זֶה דְּבַר אֶחָד.

בא רְאָה, בְּכֹל מְקוֹם אֲנִי נַעֲשֶׂה גּוֹף לְנִשְׁמָה, וְדַאִי שֶׁמְקַבֶּלֶת מִמָּה שֶׁלְמַעְלָה, וְלִכְן נִרְמַז בְּאוֹת הַבְּרִית, שֶׁכְּתוּב אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ. אֲנִי שֶׁקִּימַת בְּגִלּוֹי מְזַמְנַת לְדַעַת, אֲנִי כִּסָּא לְמָה שֶׁלְמַעְלָה, אֲנִי שְׁעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. וְאֲנִי – כּוֹלֵל זְכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד. אַחַר כֵּן נִרְשָׁם לְבָדוּ, שֶׁהַזְּדִמָּן לַעֲשׂוֹת דִּין. הַנְּגִי. מִבֵּיא אֶת הַמַּבּוּל מִיָּם.

כִּיּוֹן שְׁאֲמַר מִבֵּיא אֶת הַמַּבּוּל, לֹא יִדְעֵנוּ שֶׁהוּא מִיָּם? אֵלָּא אֶת הַמַּבּוּל, לְרַבּוֹת מְלֶאכֶת הַמּוֹת. שְׂאָף עַל גַּב שְׁהִיּוּ מִיָּם, הַמִּשְׁחִית [לְהַשְׁחִית בָּהֶם] [הָיָה] הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם לְהַשְׁמִיד בְּאוֹתָם הַמִּיָּם. אֲנִי ה' – כֵּן שְׁנִינּוּ, נֶאֱמַן אֲנִי לְשֵׁלֵם שְׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים וּלְהַפְרַע מִהַרְשָׁעִים. וְלִכְן הִבְטִיחַ לָהֶם הַפְּסוּק לְצַדִּיקִים בְּאֲנִי, לְשֵׁלֵם שְׂכָר טוֹב שְׁלָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִיִּם לְרַשָּׁעִים לְהַפְרַע מֵהֶם לְעוֹלָם הַבָּא בְּאֲנִי.

לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר – כְּמוֹ שֶׁעֲמַדְנוּ, שֶׁזֶהוּ הַמְשַׁחֵת שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב (שמות יב) וְלֹא יִתֵּן הַמְשַׁחֵת לְבָא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְף. וְזֶה הוּא לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר, מִצַּד שֶׁל קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. שֶׁהָרִי כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן שַׁחֲכָה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [ד"א וְחִכָּה לָהֶם] עַד שֶׁהַשְּׁלִים נָח לְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אָז לְשַׁחַת כָּל בָּשָׂר. אָמַר, כִּי לְמַדְנוּ מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק [ס"א בְּרַבִּי יוֹסִי מְחוֹזְאִי], שֶׁאָמַר לָנוּ, [ס"א זֶה שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם].

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה לח) אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְהוָה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא אֲבִיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חֲדָל. אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְהוָה, כִּמְהָ אֶטוּמִים הֵם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מְשַׁגִּיחִים בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה, אֲלֵא מִסְתַּכְּלִים בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם וְנִשְׁפַּחַת מֵהֶם רוּחַ חֲכָמָה.

שֶׁבִשְׂאָדָם מִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹתֵן חֲשָׁבוֹן לְרַבּוֹנוּ מְכַל מַה שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹד שֶׁהוּא קַיָּם רוּחַ וְגוֹף כְּאֶחָד, וְרוֹאֶה מַה שֶׁרוֹאֶה, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ עוֹלָם וּפּוֹגֵשׁ בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גֵּן עֵדֶן לְרֵאוֹת כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ אֶת מִצְוֹת רַבּוֹנָם וְשָׁמַח בָּהֶם.

וְכִמְהָ צְדִיקִים סְבִיב אָדָם. אֵלּוּ שֶׁנִּמְנְעוּ מִדְּרֹךְ הַגִּיּוֹנָם וְסָטוּ לְדְרֹךְ גֵּן הָעֵדֶן, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים יוֹשְׁבֵי חֲדָל. וְלֹא כָּתוּב יוֹשְׁבֵי חֲדָל, כִּי אֵינָם כְּמוֹ חֲלָדָה שֶׁגּוֹרְרֶת וּמְנִיחָה וְלֹא יוֹדַעַת לְמִי מְנִיחָה, אֲלֵא יוֹשְׁבֵי חֲדָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם וְגו', [אֲלֵא יוֹשְׁבֵי חֲדָל] שֶׁנִּמְנְעוּ מִדְּרֹךְ הַגִּיּוֹנָם, וְהִחֲזִיקוּ בָהֶם לְהַכְנִיסֵם בְּגֵן עֵדֶן.

דְּבַר אַחֵר יוֹשְׁבֵי חֲדָל – אֵלּוּ בְּעֲלֵי תְשׁוּבָה שֶׁמִּנְעוּ עֲצָמָם מֵאוֹתָם חֲטָאֵי הָרָשָׁעִים. וּמְשׁוּם שֶׁאָדָם הָרֵאשׁוֹן שָׁב בְּתְשׁוּבָה לְפָנַי רַבּוֹנוּ, יוֹשֵׁב [עִם] עַל אוֹתָם שֶׁנִּמְנְעוּ מִחֲטָאֵיהֶם וְהֵם בְּנֵי חֲדָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לט) אֲדַעַה מַה חֲדָל אָנִי. וְלִכֵּן הוּא יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גֵּן הָעֵדֶן וְשָׁמַח בְּצְדִיקִים שֶׁבָּאִים בְּאוֹתָהּ דְרֹךְ שֶׁל גֵּן עֵדֶן

בֵּא רְאֵה מַה כָּתוּב, אֲמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יְהוָה. וְכִי מִי יָכוֹל לְרֵאוֹת יְהוָה? אֲלֵא סוֹף הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב יְהוָה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת לְמִקּוֹם צְרוּר הַחַיִּים, שָׁם נִהְיִים בְּזֶהָר שֶׁל הָאֶסְפִּקְלָרְיָה שֶׁמְאִירָה מִהַמְּקוֹם הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַכֹּל. וְאֵלּוּ לֹא הִתְלַבְּשָׁה הַנְּשָׁמָה בְּזֶהָר שֶׁל לְבוּשׁ אַחֵר, לֹא תוּכַל לְהִתְקַרֵּב לְרֵאוֹת אֶת אוֹתוֹ הָאוֹר. וְסוּד הַדְּבַר – כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִים לְנִשְׁמָה לְבוּשׁ שֶׁמְתַלַּבֶּשֶׁת בּוֹ

לַעֲמֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי גַם נוֹתְנִים לָהּ לְבוּשׁ שֶׁל זֶהָר עֲלִיּוֹן לַעֲמֹד בָּהּ
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם וּלְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אֶסְפְּקֵלְרִיָּה שְׁמַאֲרָה מִתּוֹךְ אוֹתָהּ
אֶרֶץ הַחַיִּים.

בא רָאָה, מִשֶּׁה לֹא יָכַל לְהִתְקַרֵּב לְהִסְתַּכֵּל בְּמָה שֶׁהִסְתַּכֵּל אֶלָּא
כְּשֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשׁ אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ
הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְתַרְגּוּם, בְּאֶמְצָעוֹת הָעֲנָן. וְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ כְּמִי
שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּלְבוּשׁ. וְלִכֵּן (שֵׁם כ) וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֶרְפֶּל אֲשֶׁר שָׁם
הָאֱלֹהִים, וְכָתוּב (שֵׁם כד) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וְגו', וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהָר
אֶרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וַיִּכַּל לְהִסְתַּכֵּל בְּמָה שֶׁהִסְתַּכֵּל.

כְּמוֹ זֶה מִתְלַבְּשׁוֹת נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּלְבוּשׁ כְּמוֹ שֶׁל
אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִתְנַהֵג אֶלָּא בְּלְבוּשׁ כְּמוֹ זֶה, וְעוֹמְדִים
לְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹר הַמַּאִיר בְּאוֹתָהּ אֶרֶץ הַחַיִּים. וְזֶהוּ יֵה יֵה בְּאֶרֶץ הַחַיִּים,
שֶׁהִיא סְבוּר שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לְאוֹתוֹ אוֹר וּלְאוֹתָהּ הִסְתַּכְלוּת, מִשּׁוּם שֶׁהִנְהָרָה
הַשׁוֹפֵעַ מִפְּסִיק אוֹתוֹ וְלֹא הוֹלִיד. לֹא אֲבִיט אָדָם עוֹד – זֶה אָדָם
הֶרְאִשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר.

וכֵּן זֶה לְמָה? כִּי אָמַר לוֹ הַנְּבִיא, כִּי מִת אֶתָּה – בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא
תַחֲיָה – לְעוֹלָם הַבָּא. מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁלֹּא [הִיָּה] מוֹלִיד בְּנִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּשִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ, מְגַרְשִׁים אוֹתוֹ מִכָּל מָה שֶׁאֲמַרְנוּ, וְלֹא
שׁוֹרָה לְרֵאוֹת בְּאוֹתוֹ אוֹר הַמַּאִיר [כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לְשֶׁאֵר הָעַמִּים
וְשֶׁאֵר בְּנֵי הָאָדָם]. וְמָה חִזְקִיָּה שֶׁהִיָּתָה לוֹ זְכוּת אֲבוֹת וְהוּא זְכַאי צְדִיק
וְחִסִּיד כִּי, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁאִין לוֹ זְכוּת אֲבוֹת וְחוּטָא לְפָנָי רְבוּנוּ.

הַלְּבוּשׁ הַזֶּה שֶׁאֲמַרְנוּ הוּא [הֵם] מָה שֶׁאֲמַרוּ הַחֲבָרִים, חֲלוּק שֶׁל
רְבִּנָן שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בּוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אֲשֶׁרִי חֲלַקְם שֶׁל
הַצְּדִיקִים שֶׁגָּנְזוּ לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמָה טוֹבוֹת וְעִדּוּנִים לְעוֹלָם
הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה טד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה
לְמַחֲכָה לוֹ.

וְאֲנִי הַנְּנִי מְבִיא אֶת הַמְּבוּל מִיָּם עַל הָאֶרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (במדבר
כ) הֵמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם. וְכִי
בְּמָקוֹם אַחֵר לֹא רְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' מָה שׁוֹנָה כָּאֵן שֶׁאֲמַר הֵמָּה
מִי מְרִיבָה, וְלֹא אַחֲרִים? אֶלָּא מִי הַמְּרִיבָה הִלְלוּ הָיוּ וְדַאי שֶׁנִּתְנוּ כַּחַ
וְחִזְק לְבַעֲלֵי הַדִּין לְהִתְחַזֵּק. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מִיָּם מְתוֹקִים וּמִיָּם מְרִירִים.
יֵשׁ מִיָּם צְלוּלִים וַיֵּשׁ מִיָּם עֲכוּרִים. יֵשׁ מִיָּם שְׁלוּם וּמִיָּם קִטְטָה. וְעַל זֶה,

הָמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', שֶׁהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם אֶת
מִי שֶׁלֹּא צָרִיךְ וְנִטְמָאוּ בוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְדַּשׁ בָּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, אִם כֶּן, מַה זֶה וַיִּקְדַּשׁ? הֲיֵה צָרִיךְ לִהְיוֹת
וַיִּקְדַּשׁוּ! אֲלֵא הַדְּבָר עָלָה. וַיִּקְדַּשׁ – נִפְגָּם מִי שֶׁלֹּא צָרִיךְ.
כְּבִיכּוֹל שֶׁנִּפְגְּמָה הַלְּבָנָה. וַיִּקְדַּשׁ אֵינוֹ לְשִׁבַח כָּאֵן. וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת
הַמַּבּוּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, לְהֵבִיא מִשְׁחִית עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהֵם נִטְמָאוּ בוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹי לְרָשָׁעִים שֶׁלֹּא רוֹצִים לָשׁוּב לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עַל חֲטָאֵיהֶם בְּעוֹד שֶׁהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁכְּשֶׁאָדָם שָׁב
וּמִתְנַחֵם עַל חֲטָאוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ, וְכָל אוֹתָם שֶׁמִּחְזִיקִים
בְּחֲטָאֵיהֶם וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל [חֲטָאִים]
חֲטָאֵיהֶם, אַחַר כֵּן [יִפְּלֹ] יִפְּלוּ לְגִיהֵנָם וְלֹא יַעֲלוּ מִשָּׁם לְעוֹלָמִים.

בֵּא רָאָה, מִשּׁוּם שֶׁחֲזָקוֹ אֶת לְבָם כָּל אוֹתָם דּוֹרוֹ שֶׁל נֹחַ וְרָצוּ לְהִרְאוֹת
חֲטָאֵם בְּגִלוּי, הֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם הַדִּין בְּאוֹתוֹ הַגָּזוֹן.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲפָלוּ כְּשֶׁחֹטֵא אָדָם בְּנִסְתָּר, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
רַחֲמָן. וְאִם שָׁב בֵּין הָאָדָם אֵלָיו, מְכַסֶּה עָלָיו וּמוֹחֵל לוֹ וּמוֹתֵר לוֹ. וְאִם
לֹא, הוּא מְגַלֶּה אוֹתוֹ לְעֵינַי כָּל. מִנֵּיִן לָנוּ? מִסּוּטָה.

וְכֵן גַּם נִמְחוּ הַרְשָׁעִים הִלְלוּ מִהָאָרֶץ בְּגִלוּי. וְאִיךְ נִמְחוּ? אֲלֵא שֶׁהָיוּ
יוֹצְאִים מִיָּם, וְהָיוּ רוֹתְחִים מִהַתְּהוּם, וְעוֹלִים וּמַעֲבִירִים מֵהֵם אֶת
עוֹרָם. וְכִיּוֹן שֶׁהֶעֱבֵר מֵהֵם הָעוֹר – כֵּן גַּם הַבָּשָׂר, וְלֹא נִשְׁאָרוּ אֲלֵא
בְּעֲצָמוֹת שֶׁלָּהֶם בְּלִבָּד, לְקַיֵּם אֶת מַה שֶׁכָּתוּב וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ. וְכָל
אוֹתָם הָעֲצָמוֹת נִפְרְדּוּ זֶה מִזֶּה וְלֹא נִשְׁאָרוּ כְּאַחַד, וּמֵהַכָּל הָעֲבָרוּ
מִהָעוֹלָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, מַה זֶה וַיִּמְחוּ? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יִמְחוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים. מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ, שְׂאִין לָהֶם תְּחִיָּה לְעוֹלָמִים
וְלֹא יִקּוּמוּ בְּדִין.

וְהַקְּמָתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּךָ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאֵן קִיוִם הַבְּרִית
לְמַעַלָּה כְּקִיוִם הַבְּרִית לְמַטָּה, מִשְׁמַע שֶׁכָּתוּב אִתְּךָ. וְאָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ, שֶׁכְּשֶׁהִצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם
לְמַעַלָּה וְלְמַטָּה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּבָר נִסְתָּר הוּא, כְּשֶׁהִתְעוֹרְרוּ
הַזְּכָר לְנִקְבָה כְּשֶׁהוּא מְקַנָּא לָהּ

בֵּא רָאָה סוּד הַדְּבָר, כְּשֶׁצְדִיק יֵשׁ בְּעוֹלָם, מִיַּד הַשְּׂכִינָה לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ
וְהִשְׁתַּוְּקָתָהּ בוֹ. וְאִזּוֹ הִשְׁתַּוְּקָתָהּ שֶׁלְמַעַלָּה אֵלֶיהָ בְּאַהֲבָה
כְּהִשְׁתַּוְּקָתָהּ הַזְּכָר לְנִקְבָה כְּשֶׁהוּא מְקַנָּא לָהּ. וְעַל זֶה, וְהַקְּמָתִי אֶת

בריתי אתך. ההשתוקקות מתעוררת בגללך. כמו זה (בראשית יז) ואת
בריתי אקים את יצחק.

והקמתי את בריתך אתך, להיות אות בריתי בעולם, ואחר כך
ובאת אל התבה. שאלמלא אינו צדיק [ברית], לא יפגס
לתבה. שהרי לא מתחבר לתבה, רק צדיק. ולכן ובאת אל התבה,
והרי זה נתבאר.

אמר רבי אלעזר, בכל זמן שבני אדם יאחזו בברית זו ולא יעזבו
אותה, אין עם ולשון בעולם שיוכלו להרע להם. ונח החזיק
בברית זו ושמר אותה, ולכן שמר אותו הקדוש ברוך הוא [וכל אשר
לו]. וכל בני דורו לא שמרו אותה, ולכן העביר אותם הקדוש ברוך
הוא מהעולם. והרי נאמר, באותו חטא ממש שהם חטאו – באותו
גון נמחו מהעולם.

רבי יהודה היה מצוי לפני רבי שמעון, והיו עוסקים בפסוק הזה
שכתוב (מלכים א-יח) וירפא את מזבח ה' ההרוס. מה זה וירפא?
בא ראה, בימי אליהו כל ישראל עזבו את הקדוש ברוך הוא ועזבו
את ברית המילה שלהם. כשבא אליהו וראה שעזבו בני ישראל ברית
מילה הזו והעבירו מהם את הברית הזו.

ביון שראה כך אליהו, בא לתקן דבר במקומו. ביון שהקריב דבר
למקומו – הכל התרפא. זהו שכתוב וירפא את מזבח ה'
ההרוס. זו ברית המילה [שבא לתקן מזבח ה' ההרוס ברית המילה]
שנעזבה בעולם. וכתוב (סם) ויקח אליהו שתים עשרה אבנים כמספר
שבטי בני יעקב. זהו תקון של מזבח ה'.

אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך. מה הטעם נזכר
כאן ישראל? אלא ודאי ישראל יהיה שמך ודאי להתעלות
למעלה ולהשיב את ברית המילה למקומה. והינו שכתוב (סם ט) כי
עזבו בריתך בני ישראל, ומשום כך את מזבחתיה הרסו.

בא ראה, כל זמן שישאל ישראל שמרו ברית הקדוש, אז עשו קיום למעלה
ולמטה. וכשעזבו את הברית הזאת, אז לא נמצא קיום למעלה
ולמטה, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ
לא שמת. ולכן וירפא את מזבח ה' ההרוס. וכי זו רפואה? כך זה
ודאי, שהרי מקים את אותו מקום שהאמונה תלויה בו.

בא ראה, גם כך פנחס, בשעה שקנא למעשה זמרי, התקין את הברית הזו במקומה, ולכן כתוב (במדבר כה) הנני נתן לו את בריתי שלום. וכי יעלה על דעתך שמשום פנחס היה? איזו קטטה הייתה לו לפנחס בברית הזו? אלא כאן נקשר הדבר במקומו. הנני נתן לו את בריתי. ומה אתן לו? שלום [להתחבר כל אחד במקומו] להתחבר הברית במקומה, ועל זה הנני נתן לו את בריתי שלום. ומהו? שלום, שהוא מקום להתחבר עמו. מה שנפרד ממנו בחטאם – בגללו התחבר בו. ועל זה, הואיל והוא התקין הדבר במקומו, מכאן והלאה – והייתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו.

אמר רבי שמעון, אין לך דבר בעולם שהקדוש ברוך הוא מקנא לו כמו חטא הברית, כמו שנאמר (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית. ובא וראה, לא השלם חטא דור המבול אלא משום שחטאו בהשחתת דרכם על הארץ, ואף על גב שהיו חומסים זה את זה, ככתוב ותמלא הארץ חמס [וחמס מהכל היה, ולכן], וכתוב כי מלאה הארץ חמס מפניהם. מכל מקום ותשחת הארץ לפני האלהים. והנני משחיתם – מדה כנגד מדה. הנני משחיתם בחטא ההשחתה.

ויש אומרים שלא התמלאה סאתם אלא בחטא החמס שהיו חומסים זה את זה, שהיו רעים לשמים ולבריות בא ראה כמה ממנים מלמעלה שמפקדים על קולות אלו שמוסרים הדין על חבריהם על מה שעשו להם, ועל זה כתוב כי מלאה הארץ חמס מפניהם. ולכן כתוב והנני משחיתם את הארץ.

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך. אמר רבי שמעון, למה בכלם [אמר] אלהים וכאן יי? מה שונה כאן שנאמר ה', השם העליון של הרחמים? אלא סוד הוא שלמדנו – אין דרך ארץ שתקבל אשה אורח עמה אלא ברשות בעלה.

אף כך [גם נח]. נח רצה להכניס לתבה להתחבר עמה, ולא היה [לו] ראוי עד שבעל התבה יתן לו רשות להכניס [עמה], שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. ולכן נקרא כאן ה', הבעל של התבה, ואז נכנס נח והתחבר עמה. וכן למדנו שאין רשות לאורח להכניס לבית אלא ברשות בעלה, בעל הבית. זהו שכתוב אחר כך ויבא נח וגו' **בא** ראה מה כתוב, כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מכאן למדנו שלא יקבל אדם אורח בביתו אם הוא חושד בו שהוא

רשע, אלא אם עומד בעיניו לצדיק שלא חשוד בעיניו כלל. זהו שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. מה הטעם? משום כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

וְלַמְדָּנוּ, שאם נתן לו רשות לבדו ולא נתן רשות לכל אותם שבאים עמו, לא יכניס אותם לבית. זהו שכתוב בא אתה וכל ביתך אל התבה. לכלם נתן רשות להכניס. ומפסוק הזה למדנו סוד דרך ארץ. [ד"א בא אתה וכל ביתך אל התבה וגו'].

רבי יהודה פתח, (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאֵה תִבֵּל וַיִּשְׁבִּי בָהּ. הרי שנינו, לְדוֹד מְזֻמּוֹר – שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו רוח הקדש. מְזֻמּוֹר לְדוֹד – ששרתה עליו רוח הקדש ואחר כך אמר שירה.

ל'ה' הארץ ומלואה – פסוק זה נאמר על ארץ ישראל שהיא ארץ הקדושה. ומלואה זו השכינה, כמו שנאמר (דברי הימים ב ה) כי מלא כבוד ה' את בית ה', וכתוב (שמות מ) וכבוד ה' מלא את המשכן. למה מלא ולא מלא? אלא מלא ודאי, שהתמלא מהכל, שהתמלא מהשמש. הלבנה שלמה בכל הצדדים. מלא מכל טוב שלמעלה, כמו האוצר הזה שהתמלא מכל טוב של העולם, ועל זה כתוב לה' הארץ ומלואה. תבל וישבי בה – אלו שאר הארצות.

דבר אחר, לה' הארץ ומלואה – זו ארץ הקדושה העליונה שהקדוש ברוך הוא רוצה בה. ומלואה – אלו נשמות הצדיקים [ד"א שכלם ממלאים אותה] מתמלאת [ד"א שמתמלאת] מהם מכח עמוד אחד שהעולם עומד עליו. ואם תאמר על אחד עומד.

בא ראה מה כתוב, (תהלים כד) כי הוא על ימים יסדה.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ז)

על ימים יסדה (תהלים כד) – אלו חכמי ישראל הגדולים שיסדו תורה וחכמה שנקראת הים הגדול, וכן הוא אומר, (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים. ועל נהרות – אלו התלמידים שהם הגדולים מהנהר, וכן הרב גדול מן התלמידים, והם מחדדים את הרב בקשיותיהן, והוא מתרץ להם כל הקשיות ואינו מתרשל, כמו הנהרות שנמשכים לים ואינו מלא, שנאמר כל הנחלים הלכים אל הים. והראיה – אמרו אחרי כן, מי יעלה בהר ה', כי אין מעשה בלא חכמה, כי התלמוד מביא לידי מעשה: (ע"כ מההשמטות).

כי הוא, מי הוא? זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר הוא עשנו, וכתוב (איוב כח) כי הוא לקצות הארץ יביט.

על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה – אלו שבעה עמודים שעומדת הארץ עליהם וממלאים אותה, והיא מתמלאת מהם. איך מתמלאת מהם? בשעה שמתרבים הצדיקים בעולם, אז הארץ הזו עושה פרות ומתמלאת מהכל.

ובשעה שמתרבים הרשעים בעולם, אז כתוב (שם יד) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. אזלו מים מני ים – זו הארץ הקדושה שאמרנו שנשקית מהשקאה עליונה. ונהר יחרב ויבש – אותו העמוד האחד שעומד עליה להיות מואר ממנו. ונהר יחרב ויבש – כמו שנאמר (ישעיה נז) הצדיק אבד.

ואמר רבי יהודה, באותו זמן שנאבדים אותם רשעים מהעולם, הקדוש ברוך הוא [עצוב] [מסתכל] משתדל על העולם ולא רואה מי שמגן [שעומד] עליו. ואם תאמר הרי נח, שהיה לו להגן על [דורו] עצמו ולהוציא ממנו תולדות לעולם – זהו שכתוב כי אתה ראיתי צדיק בדור הזה. דוקא בדור הזה.

רבי יוסי אמר, בדור הזה זה שבח שלו, שהיה באותו דור רשע, ונמצא כל כך איש צדיק תמים [נדאי ולא בדורו, אלא] [ס"א] וזה שלון ואפלו בדורו של משה, אבל לא היה יכול להגן על העולם, משום שלא נמצאו עשרה בעולם, כמו שנאמר (בראשית יח) אולי נמצאון שם עשרה, ולא נמצאו שם. גם כאן לא נמצאו עשרה, אלא הוא ושלשת בניו ונקבותיהם, ולא היו עשרה.

סתרי תורה (בזהר ישן נמצא זה)

השלמה מההשמטות (סימן יב)

מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח כשיצא מהתבה וראה את העולם חרב, והתחיל לבכות לפניו ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך וכו'? השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר: רועה שוטה, עכשו אתה אומר את זה? למה לא אמרת בשעה שאמרתי לך כי אתה ראיתי צדיק לפני וגו', ואחר הנני מביא את המבול מים, ואחר כך עשה לך תבת עצי גפר? כל זה התעכבתי ואמרתי לך כדי שתבקש רחמים על העולם, ומאז ששמעת שתנצל בתבה, לא נכנס בלבך לבקש רחמים על ישוב העולם, ועשית תבה

ונצלף, וכעת, אחר שנאבד העולם, פתחת פיה לומר לפני בקשות ותחנונים! כיון שראה נח כך, הקריב קרבנות ועולות, שכתוב (בראשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהרה ומכל העוף הטהור וגומר.

אמר רבי יוחנן, בא ראה מה בין צדיקים שהיו להם לישראל אחר נח ובין נח. נח לא הגן על דורו ולא התפלל עליהם כאברהם, שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם (שם יח) ועקת סדם ועמרה כי רבה - מיד נגש אברהם ויאמר וגומר, והרבה תחנונים לפני הקדוש ברוך הוא, עד ששאל שאם ימצא עשרה צדיקים, שיכפר לכל המקום בעבורם, וחשב אברהם שהיו בעיר עם לוט ואשתו ובנותיו עשרה צדיקים, ולפיכך לא התפלל.

אחר כך בא משה והתפלל והגן על דורו. כיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך - מיד עמד משה בתפלה, ויחל משה וגומר, עד שאחזתו חלחלה. רבותינו אמרו, לא הניח משה לקדוש-ברוך-הוא עד שנתן נפשו עליהם מן העולם הזה ומן העולם הבא, שכתוב (שם) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי, מכאן (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו.

אמר רבי יהושע, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר בלבו, אולי לא אמלט, שכתוב (בראשית ז) כי אתה ראיתי צדיק לפני בדור הזה, כלומר לפי הדור, ולפיכך לא בקש רחמים עליהם. אמר רבי אלעזר, אפלו כך היה לו לבקש רחמים על העולם, משום שנוח לקדוש-ברוך-הוא מי שיאמר טוב על בניו, מנין לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (שופטים ו) לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מה זה בכחך זה? הטוב שאמרת על בני. (ע"כ מההשמטות).

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו, הרי שנינו, בשעה שהעולם מתמלא בחטאי בני אדם והדין יוצא - אוי לאותו צדיק שנמצא בעולם, שהוא נתפס בחטאי הרשעים בתחלה. איך נצל נח שלא נתפס בחטאייהם? אמר לו, הרי נאמר שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא ממנו תולדות לעולם מתוך התבה. ועוד, שהרי הדין לא יכל לשלט עליו, משום שהיה טמיר ונסתר בתבה והתכסה מהעין.

וְבֹא וּרְאֵה, כְּתוּב (צפניה ב) בְּקִשׁוֹ צֶדֶק בְּקִשׁוֹ עֲנוּה אֹלֵי תִסְתְּרוּ בְיוֹם אָף ה'. וְנַח בְּקִשׁ צֶדֶק, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַתְּבָה וְנִסְתַּר בְּיוֹם אָף ה', וְעַל זֶה הַדִּין לֹא יִכַּל לְשַׁלֵּט וּלְקַטְרֵג עָלָיו. כָּאֵן נִרְמַז לְאוֹתָם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים לְדַעַת בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת הַהַפּוּךְ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת כ"ב לְהַכּוֹת אֶת אוֹתָם הַרְשָׁעִים, וְעַל זֶה וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ כְּתוּב. בֹּא אֵתָה וְכֹל בֵּיתְךָ.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוּעַ תְּפָאֲרָתוֹ בּוֹקֵעַ מִים מִפְּנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם [זְרוּעַ תְּפָאֲרָתוֹ] – זו זְכוּת שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהוּא הַיְמִין מִמֹּשֶׁה, תְּפָאֲרַת שֶׁל מֹשֶׁה, וּמִשׁוּם כֶּךָ בּוֹקֵעַ מִים מִפְּנֵיהֶם, שֶׁהָרִי הַזְכוּת שֶׁל אַבְרָהָם הִיא בּוֹקֵעַת מִים. וְכֹל זֶה לָמָּה? לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם.

בֹּא רְאֵה מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשָׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם. בְּשַׁעַר שְׂאֵמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות לב) וְעַתָּה הַנִּיחָה לִּי וְגו', וְאַעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְגו' – מִיָּד אָמַר מֹשֶׁה, וְכִי אֶעֱזֹב דִּינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְלִי? כַּעַת יֹאמְרוּ כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂאֵנִי הַרְגָתִי אֵת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה נַח.

שְׂפִיּוֹן שְׂאֵמֵר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיַצִּיל אוֹתוֹ בַּתְּבָה, [כְּמוֹ שְׂנֹאֲמַר] שְׂכַתוּב וְאֲנִי הַנְּנִי מִבֵּיא אֶת הַמַּבּוּל מִים וְגו', וְכַתּוּב וּמְחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה וְאֲנִי הַנְּנִי מְקִים אֶת בְּרִיתִי וְגו' וּבִאֵת אֶל הַתְּבָה – פִּיּוֹן שְׂאֵמֵר לוֹ שְׂיִנְצַל הוּא וּבְנָיו, לֹא בְקִשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וְנֹאכְדוֹ. וּמִשׁוּם כֶּךָ נִקְרָאִים מִי הַמַּבּוּל עַל שְׁמוֹ, כְּמוֹ שְׂנֹאֲמַר (ישעיה נד) כִּי מִי נַח זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי מֵעֵבֶר מִי נַח.

אָמַר מֹשֶׁה, כַּעַת יֹאמְרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂאֵנִי הַרְגָתִי אוֹתָם מִשׁוּם שְׂאֵמֵר לִי וְאַעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. כַּעַת טוֹב לִי שְׂאֵמֵר וְלֹא יִשְׂמְדוּ יִשְׂרָאֵל. מִיָּד – וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו. בְּקִשׁ רַחֲמִים עָלֵיהֶם וְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁבִקֵּשׁ רַחֲמִים עָלֵיהֶם מָה אָמַר? לָמָּה ה' יִחַרְהָ אַפָּךְ בְּעַמֶּךָ. וְכִי הַדְּבָר הַזֶּה אֵיךְ אָמַר אוֹתוֹ מֹשֶׁה לָמָּה, וְהָרִי עֲבָדוֹ כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, כְּמוֹ שְׂנֹאֲמַר עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסְכָּה וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי וְגו', וּמֹשֶׁה אָמַר לָמָּה? אֲלֹא כֶּךָ לְמַדְנִי, מִי שְׂמַרְצָה אֶת הָאֲחֵר, לֹא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת אוֹתוֹ חֲטָא [שֶׁהוּא] לְגָדוֹל,

אֵלָא יְקַטִּין אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְאַחַר כֵּךְ יַגְדִּיל אוֹתוֹ לְפָנָי הָאַחַר [הַרְשָׁע], שְׁכַתוֹב אֶתְּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה.

וְלֵא עֹזב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׁמֹסֵר עֲצָמוֹ לְמִיתָה, שְׁכַתוֹב וְעֵתָה אִם תִּשָּׂא חֲטָאתֶם וְאִם אֵין מְחַנֵּי נָא מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַל לָהֶם, שְׁכַתוֹב וַיִּנְחַם ה' עַל הַרְעָה וְגו'. וְנַח לֹא עָשָׂה כֵן, אֵלָא רָצָה לְהַנְצִיל, וְעֹזב אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וּבְכָל פַּעַם שֶׁהַדִּין שׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם, רוּחַ הַקְּדוֹשׁ אוֹמְרָת: אוֹי שְׂלֵא נִמְצָא כְּמוֹ מֹשֶׁה, שְׁכַתוֹב (ישעיה ג) וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ אֵיךְ הִמְעֵלִים מִיָּם וְגו', שְׁכַתוֹב (שמות יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצְעֵק אֵלַי. שֶׁהָרִי בַתְּפִלָּה הוּא הָעֵלָה אוֹתָם מֵהַיָּם, וּמִשׁוּם שֶׁשָּׂם עֲצָמוֹ בַתְּפִלָּה עַל יִשְׂרָאֵל בַּיָּם, נִקְרָא [עַל שְׁמוֹ] הַמְעֵלִים מִיָּם, שֶׁהוּא הָעֵלָה אוֹתָם מֵהַיָּם.

אֵיךְ הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ קְדוֹשׁוֹ – זֶהוּ מֹשֶׁה, שֶׁהִשְׁרָה שְׂכִינָה בֵּין יִשְׂרָאֵל. מוֹלִיכֶם בַּתְּהוֹמוֹת – כְּשֶׁנִּבְקְעוּ הַיָּמִים וְהִלְכוּ בַתּוֹךְ הַתְּהוֹם בִּיבֻשָׁה שְׁקָפְאוֹ הַיָּמִים [וְהַכֹּל נֹאמֵר עַל מֹשֶׁה] [נ"א וְעַל זֶה נִקְרָא מֹשֶׁה עִמּוֹ], מִשׁוּם שְׁמֹסֵר עֲצָמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִף עַל גַּב שְׂצַדִּיק הָיָה נַח, אֵינּוּ כְּדַאי [כְּדִין] שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִגַּן עַל הָעוֹלָם בְּשִׁבְלֵוֹ.

עַל יְדֵי לְמוֹד הַזֶּהר בְּאַשְׁמֹרֶת יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת שְׂדוּמָה לְלִילָה

אִם זָכָה יִלְמַד זֶהר בְּאַשְׁמֹרֶת כִּי בְּזִכּוֹתוֹ יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגְּלוּת שְׂדוּמָה לְלִילָה.

(אור צדיקים ודרך סעדה לרבינו מאיר פאפיראש, סימן א' סעיף טו)

הַאֲדָמוֹר הַזָּקֵן זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ אָמֵן פּוֹסֵק: בְּעַל עֵסֶק גְּדוֹל יִהְיֶה רַב לְמוֹדוֹ בְּזֶהר

מִי שֶׁהוּא בְּעַל עֵסֶק גְּדוֹל יִהְיֶה רַב לְמוֹדוֹ בְּזֶהר אִף שְׂאִינוּ מִבֵּין, כִּי מָה אִכְפַּת לִיָּה שְׂאִינוּ מִבֵּין אֶפְלוֹ הַכִּי הוּא סְגֻלָּה.

(רבי שניאור זלמן מלאדי, אדמור הזקן בעל התניא מאמרי האדמור הזקן הקצרים 1 דף תקעא)

הַלְשׁוֹן מִסְגֵּלֶת לְזִכָּר הַנְּשֻׁמָה וְלְהַאִירָה בְּזֶהר נִפְלָא

מִי שְׂלֵא זָכָה לְהַבִּין, אֶפְלוֹ הַכִּי, יִקְרָא הַלְשׁוֹן מִפְּנֵי כִּי הַלְשׁוֹן מִסְגֵּלֶת לְזִכָּר הַנְּשֻׁמָה וְלְהַאִירָה בְּזֶהר נִפְלָא.

(רבי חיים הכהן, הנהגות טובות, אות מה)

סדר הלימוד ליום כה תשרי [יום 25 בשנה]

בא ראה, משה לא תלה הדבר בזכותו, אלא בזכות האבות הראשונים, אבל לנח לא היה לו במה שיתלה בזכות כמו משה. אמר רבי יצחק, ועם כל זה, כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא ונקמתי את בריתי אתך, היה לו לבקש עליהם רחמים. והקרנן שהקריב אחר כך – שיקריב אותו מקדם לזה, אולי ישכך הכעס מהעולם.

אמר רבי יהודה, מה היה לו לעשות, שהרי רשעי העולם היו מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא, והוא יקריב קרבן?! אלא ודאי נח פוחד על עצמו היה בשביל שלא יפגש בו המות בתוך רשעי העולם, שהיה רואה מעשיהם הרעים בכל יום ואיך מכעיסים לפני הקדוש ברוך הוא כל יום.

רבי [אלעזר פתח] יצחק אמר, כל פעם שמתרבים רשעי העולם, הצדיק שנמצא ביניהם נתפס בראשונה, שכתוב (יחזקאל ט) וממקדשי תחלו. ושנינו, אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי. ואיך השאיר הקדוש ברוך הוא את נח בין כל אותם הרשעים? אלא כדי שיצאו ממנו תולדות לעולם, שהיה צדיק כראוי.

ועוד, שהוא התרה בהם כל יום ויום ולא קבלו ממנו, וקיים בנפשו את הפסוק שכתוב (שם ג) ואתה כי הזהרת רשע וגו', וכתוב ואתה את נפשך הצלת. מכאן שכל מי שמזהיר את הרשע – אף על גב שלא קבל ממנו, הוא מציל את עצמו, ואותו רשע נתפס בחטאו. ועד כמה זהיר אותו? עד שיכפה אותו, והרי פרשה החברים.

רבי יוסי היה מצוי לפני רבי שמעון יום אחד. אמר לו, מה ראה הקדוש ברוך הוא להשמיד את כל חיות הבר ועוף השמים עם הרשעים? אם בני האדם חטאו, בהמות ועופות השמים ושאר הבריות מה חטאו? אמר לו, משום שכתוב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. כלם היו משחיתים דרכיהם. עזבו את מינם ונדבקו במין אחר.

בא ראה, אותם רשעי העולם גרמו כך לכל הבריות, ורצו [להשפית] להכחיש מעשה בראשית, והם גרמו לכל הבריות להשחית דרכם כמו שהם השחיתו. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם רציתם

[להשפית] להכחיש מעשי ידי? אני אשלים רצונכם, ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה. אחזיר העולם למים כמו שהיה בהתחלה, מים במים, והרי נתבאר. מכאן והלאה אעשה בריות אחרות בעולם כראוי.

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו. רבי חייא פתח ואמר, (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. כמה הם בני אדם אטומי לב וסתומי עינים שלא משגיחים ולא יודעים בכבוד רבונם, שכתוב בו הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא. איך רוצים בני אדם להסתתר מחטאייהם ואומרים מי רואנו ומי יודענו, וכתוב (ישעיה כט) והיה במחשך מעשיהם. לאן יחבאו מפניו?

למלך שבנה פלטרין ועשה תחת הארץ מחלות נסתרות. לימים מרדו בני הארמון במלך. הקיף [צער] עליהם המלך בגיסות. מה עשו? נכנסו והחביאו עצמם תחת נקבי המחלות. אמר המלך, אני עשיתי אותם, ומלפני אתם רוצים להתחבא? זהו שכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'? אני הוא שעשיתי מחלות ועשיתי חשך ואור, ואתם איך תוכלו להתחבא מלפני!

בא ראה, כשאדם חוטא לפני רבנו וממשיך עצמו להסתתר, הקדוש ברוך הוא עושה בו דין בגלוי. וכשהאדם מטהר עצמו, הקדוש ברוך הוא רוצה להסתירו שלא יראה ביום אף ה'. שודאי שצריך לו לאדם שלא להראות לפני המשחית כששורה על העולם שלא יסתכל בו, שהרי כל אלו שנראים לפניו, יש לו רשות להשחית.

וזהו מה שאמר רבי שמעון, כל אדם שעינו רעה – עין המשחית שורה עליו. והוא נקרא משחית העולם. וצריך האדם להשמר ממנו ולא להתקרב אליו כדי שלא ינזק [לפניו], ואסור לקרב אליו בהתגלות. ומשום כך צריך להשמר מאיש רע עין, ומלפני מלאך המות על אחת כמה וכמה.

ועל זה מה כתוב בבלעם? (במדבר כד) ונאם הגבר שתם העין. שעין רעה היתה לו, ובכל מקום שהיה מסתכל בו, היה ממשיך עליו את רוח המשחית. ולכן רצה להסתכל בישראל, כדי להשמיד בכל מקום שעינו היו מסתכלות. מה כתוב? וישא בלעם את עינו. שזקף עין אחת והנמיך עין אחת כדי להסתכל על ישראל בעין רעה.

בא ראה מה כתוב, וירא את ישראל שכן לשבטיו. וראה שהשכינה מכסה עליהם ורובצת עליהם מתקנת בשנים עשר שבטים תחתיה, ואין יכולות עיניו לשלט עליהם. אמר, איך אוכל להם, שהרי רוח קדושה עליונה רובצת עליהם ומכסה אותם בכנפיה? זהו שכתוב כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו. מי יקימנו מעליהם כדי שיתגלו ותשלט עליהם העין.

ועל זה רצה הקדוש ברוך הוא לכסות את נח, להסתתר מהעין, שלא תוכל רוח הטמאה לשלט עליו כדי שלא ישחת, והרי נתבאר. ויבא נח, כמו שנתבאר להסתתר מהעין. מפני מי המבול, [שהרי] המים דחקו אותו. אמר רבי יוסי, ראה מלאך המות שהיה בא [אליו] ולכן נכנס לתבה ונשמר בה שנים עשר חדשים [של השנה]. ולמה שנים עשר חדשים? נחלקו בה רבי יצחק ורבי יהודה. האחד אמר שנים עשר חדש שכך הוא דין הרשעים. ואחד אמר להשלים צדיק [נ"א צריך] שנים עשרה דרגות ושאר הדרגות שהיו ראויים לצאת מהתבה.

רבי יהודה אמר, ששה חדשים הם במים וששה חדשים באש, והרי כאן היו מים, ולמה שנים עשר חדשים? אמר [לו] רבי יוסי, בשני דיני הגיהנם נדונו - במים ואש. במים - שהמים שירדו עליהם מלמעלה היו צוננים כשילג. ובאש - שהמים שיצאו מלמטה היו רותחים באש. ועל זה בדין הגיהנם נדונו - באש ומים [ולכן שנים עשר חדש היו. שאמר רבי אלעזר, דין הרשעים בגיהנם הם שנים עשר חדשים. והרי פרשוהו. ועל זה כל אותם רשעי העולם נדונו בשני דינים הללו - במים ואש] עד שהשמדו מן העולם. ונח היה מסתתר בתבה והתכסה מן העין והמשחית ולא קרב אליו, והתבה הייתה שטה על פני המים, כמו שנאמר וישאו את התבה ותרו מעל הארץ.

ארבעים יום לקו, שכתוב ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וגו'. וכל שאר הזמן נמחו מהעולם. זהו שכתוב וימחו מן הארץ. אוי להם לאותם רשעים, שהרי לא יקומו לחיות בעולם לעמד בדין. זהו שכתוב וימחו, כמו שנאמר (תהלים ט) שמים מחית לעולם ועד. שאפלו לעמד בדין לא יקומו.

וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתְּבָה וּתְרָם מֵעַל הָאָרֶץ. רַבִּי אֲבָא פְתַח, (שם נז) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ. אוֹי לָהֶם לְרָשָׁעִים שְׁחוּטָאִים וּמְרַגְזִים אֶת רַבּוֹנָם בְּכָל יוֹם, וּבַחֲטָאֵיהֶם דּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה מִן הָאָרֶץ, וְגוֹרְמִים שְׁתַּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. וְהַשְּׂכִינָה נִקְרָאת אֱלֹהִים, וְעֲלִיָּה כְּתוּב רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

בֵּא רָאָה מַה כְּתוּב, וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתְּבָה, שְׁדָחוּ אוֹתָהּ הַחוּצָה. וּתְרָם מֵעַל הָאָרֶץ, שְׁלֵא שׁוֹרָה בְּעוֹלָם וְהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ. וְכִשְׁהִיא מִסְתַּלַּקַת מִהָעוֹלָם, הָרִי אֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ בְּעוֹלָם, וְאִז הָדִין שׁוֹלֵט [הָדִין] עָלָיו. וְכִשְׁיִמְחוּ רָשָׁעֵי הָעוֹלָם וַיִּסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ [מִהָעוֹלָם], הַשְּׂכִינָה מַחְזִירָה אֶת מְדוּרָהּ לְעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יִיסָא, אִם כֶּךָ, הָרִי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁנִמְחוּ הָרָשָׁעִים שְׁהִיוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, אִז לְמָה לֹא חִזְרָה הַשְּׂכִינָה לְמִקּוּמָהּ כְּבַתְחִלָּה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שְׁלֵא נִשְׁאַרוּ בָּהּ שְׁאָר צְדִיקֵי הָעוֹלָם, אֲלֵא [אֲבָל] בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִלְכוּ, יִרְדָּה וְשָׁמָּה אֶת מְדוּרָהּ עִמָּהֶם. וּמָה בְּאָרֶץ נִכְרְיָה אַחֲרַת לֹא נִפְרְדָּה מֵהֶם – כָּל שְׂכֵן אִם נִשְׁאַרוּ בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

וְהָרִי אֲמַרְנוּ. בְּכָל הַחֲטָאִים שֶׁל רָשָׁעֵי הָעוֹלָם, דּוֹחִים אֶת הַשְּׂכִינָה. אַחַד מֵהֶם מִי שֶׁשְּׁמַשְׁחִית דְּרָכּוֹ עַל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְלִכֵּן לֹא רוּאָה פְּנֵי שְׂכִינָה וְלֹא נִכְנַס לְפִלְטְרִין. וְעַל זֶה כְּתוּב עַל אֱלֹהִים וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, שְׁנִמְחוּ מֵהַכֹּל.

בֵּא רָאָה, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, כָּל אוֹתָם מֵתִים שִׁימְצָאוּ בַחוּץ בְּשְׁאָר אַרְצוֹת נִכְרִיּוֹת, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבְרָא לָהֶם גּוֹפִיָּהֶם [נ"א יַעֲמִידֵם בְּגוֹפֵם] כְּרֵאוּי. שְׁהָרִי עֶצֶם אַחַת שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ בְּאֵדָם תַּחַת הָאָרֶץ, אוֹתָהּ עֶצֶם תַּעֲשֶׂה כְּשֵׁאוֹר שְׁבַעֲסָה, וְעֲלִיָּה יִבְנֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הַגּוֹף.

וְלֵא יִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם נִשְׁמוֹת אֲלֵא בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתּוּב (יחזקאל לו) הִנֵּה אֲנִי פֹתַח אֶת קַבְרוֹתֵיכֶם וְהִעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַת יִשְׂרָאֵל. שִׁיתְגַּלְגְּלוּ תַחַת הָאָרֶץ. וְאַחַר כֶּךָ מַה כְּתוּב? וְנִתְתִּי רוּחִי בְכֶם וְחִיִּיתֶם וְגו', שְׁהָרִי בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל יִקְבְּלוּ נִשְׁמוֹת כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם, פָּרֻט לְאֵלוֹ [דוֹר הַמְּבוּל] שְׁנִטְמָאוּ וְטִמְאוּ אֶת הָאָרֶץ. בְּאֵלָה כְּתוּב וַיִּמְחוּ מִן הָאָרֶץ, דּוֹקָא מִן הָאָרֶץ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִקְשׁוּ וְנִחְלְקוּ הִרְאִשׁוּנִים עַל זֶה. וַיִּמְחוּ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (תהלים ט) יִמְחוּ מִסַּפֵּר חַיִּים.

אמר לו רבי שמעון, ודאי שאין להם חלק בעולם הבא, שכתוב וימחו מן הארץ, וכתוב לעולם יירשו ארץ. אבל יקומו בדין. ועליהם כתוב (דניאל יב) ורבים משני עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. והמחלקת בזה. אבל הכל כפי שבארוה החברים.

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. רבי אבא אמר, [את כל] - לכלל כל אותם שליטים ששולטים הממנים על הארץ, וזהו היקום אשר על פני האדמה. שכאשר עושה הקדוש ברוך הוא דין בכני העולם, מעביר את אותם השליטים הממנים עליהם בהתחלה, ואחר כך את אותם שיושבים תחת כנפיהם, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום במרום, ואחר כך - על מלכי האדמה על האדמה. **ואיך** מעבירים מלפניו? אלא מעביר אותם באש שדולקת. זהו שכתוב (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא. אש [הוא] שאוכלת אש. אותו שעומד מעליהם [נ"א עובר] באש. ואותם שיושבים תחתיהם במים. ומשום כך וימח את כל היקום אשר על פני האדמה, ואחר כך מאדם ועד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ, כל אלו שלמטה. וישאר אך נח - אך למעט. שלא נשארו בעולם רק נח ומי שעמו בתבה. רבי יוסי אמר, שהיה חגור, שהפישו אריה, והרי פרשוה.

ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה. רבי חייא פתח, (משלי כב) ערום רעה רעה ונסתר. פסוק זה נאמר על נח שנכנס לתבה והסתתר בה, ונכנס לתוך התבה בזמן שהמים דחקו אותו. והרי נאמר שעד שלא נכנס לתבה, ראה את מלאך המות שהולך ביניהם ומקיף אותם. כיון שראה אותו, נכנס לתבה והסתתר בתוכה. זהו שכתוב ערום רעה ונסתר. ראה רעה - זהו מלאך המות, ונסתר מלפניו. זהו שכתוב מפני מי המבול.

רבי יוסי אמר, ערום ראה רעה ונסתר, [לא כתוב ויסתר] חזר על מה שנאמר, בזמן שהמות שרוי בעולם, בן אדם חכם יסתתר ולא יעמד בחוץ ולא יתראה לפני המשחית, משום שכיון שנתנה לו הרשות, הוא ישחית את כל אותם שנמצאים לפניו ועוברים לפניו גלוי. וסוף הפסוק - ופתאים עברו ונענשו. עברו לפניו והתראו לפניו, ונענשו.

דָּבָר אחר עָבְרוּ - עָבְרוּ על מִצְוָה זו [נ"א שֶׁל רְבוּנָם] וְנִעְנְשׂוּ. דָּבָר אחר עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר - זֶה נַח. וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנִעְנְשׂוּ - אֵלוּ בְּנֵי דוּרוֹ [וְנִעְנְשׂוּ]. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּתֵּר וְהִשְׁתַּתְּהָ שָׁם כָּל אוֹתוֹ זְמַן, אַחַר כֵּן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, [וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח] בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהָדִין נִעְשָׂה, לֹא כְּתוּב בּוֹ זְכִירָה. כִּיּוֹן שֶׁנִּעְשָׂה [בוֹ] הָדִין וְנִאָבְדוּ רְשָׁעֵי הָעוֹלָם, אִזְ כְּתוּב בּוֹ זְכִירָה. שֶׁהָרִי כִּפְאֲשֶׁר הָדִין שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לֹא נִמְצְאָת הִתְחַבְּרוּת, וְהַמְשַׁחִית שְׂרוּי עַל הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁעָבַר הָדִין וְשִׁכַּךְ הָרִגּוֹז, שָׁב הַכֹּל לְמִקְוָמוֹ, וְלִכֵּן כְּתוּב כִּפְאֵן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, שָׁבוּ שׁוֹרָה זְכוּר, שֶׁנַּח אִישׁ צָדִיק כְּתוּב בּוֹ.

כְּתוּב (תהלים טט) אֶתְּהָ מוֹשֵׁל בְּגֵאוֹת הַיָּם בְּשׂוֹא גָלְיוֹ אֶתְּהָ תִּשְׁבַּחֶם. בְּשַׁעַה שֶׁהָיָה קוֹפֵץ בְּגָלְיוֹ וְהִתְהוֹמֹת עוֹלָיִם וַיּוֹרְדִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלַח חוּט אַחַד מִצַּד הַיָּמִין וּמוֹשֵׁךְ אֶת גָּלְיוֹ וְשׁוֹכֵךְ זַעְפוֹ, וַאֲיֵן מִי שִׁידֵעַ אוֹתוֹ.

יִזְנָה יֵרֵד לַיָּם וְהִזְדַּמֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג וּבִלַּע אוֹתוֹ, אֵיךְ לֹא יִצָּאָה נִשְׁמַתוֹ מִמֶּנּוּ וְלֹא פָּרְחָה מִיָּד? אֵלֶּא מִשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט בְּאוֹתָהּ גֵּאוֹת שֶׁל הַיָּם, וְאוֹתָהּ גֵּאוֹת הַיָּם הִיא חוּט אַחַד שֶׁל הַשָּׂמַאל שֶׁמַּעֲלָה אֶת הַיָּם לְמַעְלָה, וְכוּ הוּא מִתְעַלָּה. וְאִם לֹא אוֹתוֹ הַחוּט שֶׁמַּגִּיעַ אֵלָיו מִצַּד הַיָּמִין, לֹא יַעֲלֶה לְעוֹלָמִים. שִׁכְיִוִן [שְׁכִיּוֹן] שְׂאוֹתוֹ הַחוּט יֵרֵד לַיָּם, וְהַיָּם אוֹחִזוּ בּוֹ, אִזְ מִתְעוֹרְרִים הַגָּלִים וְשׂוֹאֲגִים לְטָרֵף טָרֵף, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשִׁיב אוֹתוֹ [אוֹתָם] לְאַחֹר וְשׁוֹבִים לְמִקְוָמָם.

זָהוּ שֶׁכְּתוּב בְּשׂוֹא גָלְיוֹ אֶתְּהָ תִּשְׁבַּחֶם. תִּשְׁבַּחֶם אֶת אוֹתָם גָּלֵי הַיָּם. תִּשְׁבַּחֶם - תִּשְׁבַּר אוֹתָם לְחִזּוֹר לְמִקְוָמָם. דָּבָר אַחַר, תִּשְׁבַּחֶם מִמֶּשׁ. שְׁבַח הוּא לְהֵם מִשׁוּם שֶׁעוֹלָיִם לְרֵאוֹת בְּהִשְׁתַּוְּקוּת. מִכָּאֵן, כָּל מִי שֶׁנִּכְסֵף לְהִסְתַּכֵּל וְלִדְעַת, אֵף עַל גַּב שְׂלֵא יְכוּל [נ"א וְלֹא נוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת] - הִשְׁבַּח הוּא שְׁלוֹ, וְכֹלֶם מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נַח, כְּשֶׁהָיָה בְּתִבְתָּהּ, הָיָה פּוֹחַד שְׂלֵא יִזְכֹּר אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. וְכִיּוֹן שֶׁנִּעְשָׂה הָדִין וְנִעְבְּרוּ רְשָׁעֵי הָעוֹלָם, אִזְ מָה כְּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהָדִין שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לֹא צָרִיךְ לְאָדָם שִׁיזְכֹּר שְׁמוֹ לְמַעְלָה [לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם].

שְׁהָרִי אִם נִזְכָּר שְׁמוֹ, נִזְכָּרִים [כָּל] חֲטָאֵיו וְיָבוֹאוּ לְהִשְׁגִּיחַ בוֹ. מִנֵּינָן לָנוּ? מִשׁוֹנֵמִית. שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן אֶת הָעוֹלָם, וְאָז אָמַר לָהּ אֱלִישֶׁע (מלכים-ב ד) הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֵז נִקְרָא מֶלֶךְ. מֶלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. וְתֹאמַר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשֶׁבֶת. אֵינִי רוֹצֶה שְׁיִזְכְּרוּ אוֹתִי וְיִשְׁגִּיחוּ בִּי, אֶלָּא בְּתוֹךְ עַמִּי. מִי שְׁמַכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין הָעַם [כָּלוּ], לֹא יִשְׁגִּיחוּ עָלָיו לְדוֹן אוֹתוֹ לְרַע. מִשׁוּם כֶּךָ אָמְרָה בְּתוֹךְ עַמִּי.

בא רֵאָה, נַח, בְּשַׁעָה שֶׁהֲרִגְזוּ הָיָה שְׂרוּי בְּעוֹלָם, לֹא נִזְכָּר. כִּינֵן שְׁעֵבֶר הַדִּין, מֵהַ כְּתוּב? וְיִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח. עֲכָשׁוּ נִזְכָּר שְׁמוֹ. דְּבָר אַחֵר וְיִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נַח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאִזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.

רבי חִזְקִיָּה הִיָּה הוֹלֵךְ מִקְפּוֹטְקִיָּא לְלוּד. פָּגַע בוֹ רַבִּי יִיסָא. אָמַר לוֹ, תְּמַהֲנִי עָלֶיךָ שְׁאַתָּה לְבַד, שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ שְׁלֹא יֵצֵא אָדָם יַחֲדִי לְדֶרֶךְ. אָמַר לוֹ, תִּינּוֹק אֶחָד הֵלֶךְ עַמִּי, וְהוּא בָּא אַחֲרַי. אָמַר לוֹ, וְעַל זֶה אֲנִי תְּמַה, אֵיךְ הוֹלֵךְ עִמָּךְ מִי שְׁלֹא תְּדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה? שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, כָּל מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה, מִסְּתַכֵּן בְּנַפְשׁוֹ. אָמַר לוֹ, כֶּךָ זֶה בּוֹדָאִי.

בינתים הִגִּיעַ אוֹתוֹ תִּינּוֹק. אָמַר לוֹ רַבִּי יִיסָא, בְּנִי, מֵאִיזָה מְקוֹם אָתָּה? אָמַר לוֹ, מֵעִיר לוּד, וְשָׁמַעְתִּי שְׁהָאִישׁ הַזֶּה הִחֲכַם הוֹלֵךְ לְשֵׁם, וְזִמְנִתִּי עִצְמִי לְעִבּוּדָתוֹ וְלִלְכַת עִמּוֹ. אָמַר לוֹ, בְּנִי, אָתָּה יוֹדֵעַ דְּבָרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁהָרִי אָבִי לָמַד אוֹתִי בְּפִרְשַׁת קַרְבָּנוֹת, וְהִרְכַּנְתִּי אֲזַנִּי לְמָה שֶׁהִיָּה אוֹמֵר עִם אָחִי, שֶׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יִיסָא, בְּנִי, אָמַר לִי.

פְּתַח וְאָמַר: וַיִּכֵּן נַח מִזְבַּח לַה' וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. וַיִּכֵּן נַח מִזְבַּח - זֶהוּ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְרִיב בוֹ אָדָם הָרֹאשׁוֹן. לָמָּה נַח הִקְרִיב עוֹלָה, שְׁהָרִי עוֹלָה לֹא עוֹלָה אֶלָּא בְּשִׁבִיל הִרְהוּר וּרְצוֹן הַלֵּב, וְנַח בְּמָה חֲטָא? אֶלָּא נַח הִרְהוּר וְאָמַר: הָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּזַר דִּין עַל הָעוֹלָם שְׁיִחָרֵב, אוֹלֵי מִשׁוּם שְׁמַצִּיל אוֹתִי פִּקְעָה כָּל זְכוּתִי וְלֹא תִשָּׂאֵר לִי זְכוּת בְּעוֹלָם? מִיָּד - וַיִּכֵּן נַח מִזְבַּח לַה'.

אותו מִזְבַּח שָׁבוּ הִקְרִיב אָדָם הָרֹאשׁוֹן הָיָה. אִם כֶּךָ, אֵז לָמָּה וַיִּכֵּן? אֶלָּא מִשׁוּם שְׁרִשְׁעֵי הָעוֹלָם גָּרְמוּ שְׁלֹא עֲמַד בְּמִקְוָמוֹ. כִּינֵן שָׁבָא נַח, כְּתוּב בוֹ וַיִּכֵּן. וַיַּעַל עֹלֹת, כְּתוּב עֹלֹת, אֶחָד. כְּתוּב (ויקרא א)

עלה הוא אשה ריח ניחח לה' [לעולם עלה עולה זכר. אם] עולה -
עולה זכר ולא עולה נקבה, שכתוב זכר תמים יקריבנו. למה כתוב
אשה, שהרי אש צריכה להמצא שם?

אף על גב שעולה נקבת זכר ולמקומה נקבת, הנקבה לא
צריכה להפרד ממנו, אלא עמה נקרב, בשביל לחבר זה עם
זה. שעולה הנקבה אל הזכר להתחבר כאחד, ואף על גב שאשה
לשום אישים.

נח היה צריך להקריב עולה, שהוא במקום של הזכר, עשה אותו
הקדוש ברוך הוא להתחבר ולהפגש לתבה, ועל זה הקריב עולה.
עולה הוא אשה. אש ה'. שהתחבר [עמה] השמאל בנקבה. שהרי
[כל] נקבה מצד השמאל באה, וזכר מצד הימין בהתדבקות זה בזה,
ולכן נקראת [עולה] נקבה אשה. אשה - קשר של האהבה שאוחז
בה השמאל להעלותה למעלה ולהתקשר כאחד, ולכן כתוב עלה
הוא אשה, הקשר של זכר ונקבה זה עם זה.

וירח ה' את ריח הניחח. וכתוב אשה ריח ניחח. אשה, כך שמענו
- עשן ואש מחברים כאחד, שהרי אין עשן בלא אש, כמו
שכתוב (שמות יט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש.

בא ראה, אש יוצאת מבפנים והוא דק, ואוחז בדבר אחד בחוץ
שאינו דק כך, ונאחזים זה בזה, ואז עולה העשן. מה הטעם?
משום שהאש אוחזת בדבר המתפעל, וסימן לדבר - החטם שיוצא
בו עשן מתוך אש.

ועל זה כתוב (דברים לג) ישימו קטורה באפך. משום שחוזרת האש
למקומה. והחטם [מתפעל] נאסף באותו ריח לפני ולפנים, עד
שנאחז הכל וחוזר למקומו, ונקרב הכל לתוך המחשבה ונעשה רצון
אחד. ואז ריח ניחח, שנח הרגז ונעשה נחת.

שהרי העשן נאסף ונכנס ומתקמט באש, והאש אוחזת בעשן,
ונכנסים שניהם לפני ולפנים עד שנח הרגז. וכשהכל
נאחזים [אוחז] זה בזה ונח הרגז, אז הוא מנוחה וקשר אחד
ונקראת נחת. נחת הריח חדות הכל כאחד. הארת הנרות הארת
הפנים. ולכן כתוב וירח ה' את ריח הניחח, כמו מי שמריח וכונס
הכל לתוך מקומו.

בא רבי ייסא ונשקו. אמר, ומה כל הטוב הזה תחת ידך ולא ידעתי בו? אמר, אחזר מהדרך ונתחבר עמך. הלכו. אמר רבי חזקיה, בדרך זו עם השכינה נלך, שהרי מתקנת לפנינו. אחז בידי אותו תינוק והלכו. אמר לו, אמר לנו פסוק אחד מאותם שאביך אמר לך.

פתח אותו התינוק ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. זוהי השתוקקות העליונה שיוצא [שיצא] רצון מהפה לנשק, ולא יוצא מהחטם כאשר יוצאת אש. שהרי כשמתחבר הפה לנשק, יוצאת אש ברצון בפנים מאירות, בחדות הכל, בהתדבקות של מנוחה.

ומשום כך כי טובים דדיך מיין, מאותו יין [יין] המשמח ומאיר פנים והעיניים מחיכות, ונעשה הרצון. ולא מהיין המשפר [שמשכיר] ועושה רגז ומחשיך פנים, והעיניים לזהטות יין של רגז. ועל זה, משום שייך זה טוב מאיר הפנים ומשמח העיניים ועושה השתוקקות של אהבה, מקריבים אותו כל יום על גבי המזבח בשעור שמי ששותה אותו, משמח אותו ועושה לו נחת, שכתוב (במדבר כח) ונסכו רביעית ההין. ומשום כך כי טובים דדיך מיין, מאותו היין שמעורר אהבה והשתוקקות.

והכל כמו שלמטה מעורר אהבה שלמעלה. שני נרות, כשדועף האור שלמעלה בעשן שעולה מאותו שלמטה, נדלק אותו שלמעלה. אמר רבי חזקיה, כך הוא בודאי, שהעולם העליון תלוי בתחתון והתחתון בעליון. ומזמן שנחרב בית המקדש, לא נמצאו ברכות למעלה ולמטה, כדי להראות שזה תלוי בזה.

ואמר רבי יוסי, ברכות אין נמצאות, וקללות נמצאות, שהרי יניקת הכל מאותו צד יוצאים [ד"א וברכות לא יוצאות]. מה הטעם? משום שישראל לא שרויים בארץ ולא עובדים עבודה שצריך להדליק מאורות ולהמציא ברכות, ולכן לא נמצאים למעלה ולמטה, והעולם לא יושב בקיומו כראוי.

ואמר רבי חזקיה, לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. מהו זה? אמר רבי ייסא, כך שמעתי מרבי שמעון שאמר, כל פעם שאש שלמעלה מוסיפה להתחזק - העשן, שהוא דין שלמטה, מתחזק הרגז ומשמיד הכל. משום שכשיוצאת אש, אין לה הפסקה [לפניו] עד שנשלם הדין, וכשדין שלמטה לא מוסיף להתחזק עם

הדין שלמעלה, עושה דין ופוסק, ולא ישלם הדין להשמיד. ולכן כתוב לא אסף, לתת תוספת שיתחזק הדין שלמטה.

אמר אותו תינוק, שמעתי משום שכתוב ארורה האדמה בעבורך, שהרי באותה שעה שהתקללה הארץ בחטאו של אדם, נתנה רשות שישלט עליה אותו הנחש הרע, שהוא משחית את העולם ומשמיד את בני העולם. מאותו יום שהקריב נח קרבן והריח הקדוש ברוך הוא אותו, נתנה רשות לארץ לצאת מתחת אותו הנחש ויצאה מטמאתה. ולכן מקריבים ישראל קרבן לקדוש-ברוך-הוא, כדי להאיר פני הארץ.

השלמה מההשמטות (סימן יג)

עוד פתח אותו תינוק ואמר, (שיר השירים א) לריח שמניך טובים, לריח מי? אלא יש ריח ויש ריח, ריח הקרבן וריח הקטרת. ריח הקרבן מקריב ומיחד כל אותם שבטים של היכל בית דוד, וריח הקטרת מקריב ומיחד ומאיר אותם גרות עליונים גהרות אפרסמון זך.

ועל זה היו שני מזבחות - מזבח הקטרת ומזבח העולה. מזבח הקטרת הוא פנימי, מזבח העולה הוא חיצוני. ריח מזבח העולה מתקין להאיר מגורות תחתונות, ריח מזבח הקטרת מתקין להאיר מגורות עליונות. ועל זה לריח שמניך טובים, לריח של אותה הקטרת, שמניך טובים.

בא ראה שתי מזבחות הן מזבח פנימי למעלה ומזבח חיצון למטה. מזבח הפנימי הוא שלם. וזהו שכתוב המזבחה, בתוספת ה"א, וכך הוא בכל מקום. ומזבח החיצון הוא חסר ה"א, כמו נערה, נער חסר ה'. נמצא שמהתעוררות המזבח [החיצון] של מטה מתעורר מזבח הפנימי של מעלה, ובמה מתעורר? בריח [שמהתעוררות מזבח החיצון של מטה מתעורר מזבח הפנימי של מעלה, ובמה מתעורר? בריח הקרבנות. ובמה מתעורר? בריח הקטרת של מטה מתעורר מזבח הפנימי של מעלה, ובמה מתעורר? בריח הקטרת. ועל זה] הקטרת של מטה. ועל זה (שם) לריח שמניך טובים, אותם גרות מאירים נוצצים. כתוב כאן טובים, וכתוב שם (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב: (ע"כ מההשמטות).

אמר רבי חזקיה, יפה הוא, [והוא] וזה היה תלוי עד שעמדו ישראל על הר סיני. אמר רבי ייסא, הקדוש ברוך הוא הקטין את הלבנה ושלט אותו הנחש, אבל משום חטאו של אדם התקללה כדי לקלל את העולם. באותו יום [שנתנה התורה] יצאה הארץ מאותה קללה ועמדה הלבנה באותה גריעות, פרט לשעה שקרבנות נמצאו בעולם וישראל יושבים על ארצם.

אמר רבי ייסא לאותו תינוק, מה שמך? אמר לו, אבא. אמר לו, אבא תהיה בכל, בְּחִכְמָה וּבְשָׁנִים. קרא עליו (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

אמר רבי חזקיה, עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר רוח הטמאה מהעולם, כמו [שנאמר] שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, וכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר. ועתיד הקדוש ברוך הוא להאיר את הלבנה ולהוציאה מהחשך משום אותו נחש הרע, כמו שכתוב (שם ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. איזה אור? אותו האור שגנזו הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית.

ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה. ברכת ה' - זו השכינה, שהיא ממנה על ברכות העולם, וממנה יוצאות ברכות לכל.

בא ראה מה כתוב בהתחלה, ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה וגו'. כמו שנתבאר, שבעל הבית נתן לו רשות להכניס. אחר כך האשה אמרה לו לצאת. בהתחלה נכנס ברשות בעלה, ובסוף יצא ברשות האשה. מכאן למדנו שבעל הבית יכניס, והאשה תוציא. זהו שכתוב וידבר אלהים אל נח לאמר צא מן התבה. שרשות היתה בידיה להוציא את האורח, ולא להכניסו.

ביון שיצא, נתן לה מתנות, משום שהיא בבית והבית בידיה. ואותם המתנות שנתן לה, כדי להרבות אהבה אל בעלה. מכאן למדנו דרך ארץ לאורח [לתת ביד בעלה, כשיוצא נותן מתנות לאשתו, ולא בידיה. ולכן, ביון שנתן לו מתנות]. ועל זה, לאחר שנתן לה מתנות להרבות לה אהבה עם בעלה.

ג"א כִּיּוֹן שְׂיִצָּא, נִתֵּן מִתְּנוּת וְאוֹצְרוֹת בְּיַד בְּעֵלָה לְתֵת לְאִשְׁתּוֹ וְלִשְׂמַח עִמָּה וְלִהֲרִיבוֹת לָהּ אֶהְבֶּה עִם בְּעֵלָה. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּקַּח מִכָּל וְגו' וַיַּעַל עֵלֶת בְּמִזְבֵּחַ. אֵלּוּ מִתְּנוּת שְׁנַתָּן בְּיַד שֶׁל בְּעֵלָה כְּדִי לְהֲרִיבוֹת לָהּ אֶהְבֶּה בְּעוֹלָם. וּמִכָּאֵן לְמִדְּנוּ דֶרֶךְ אֶרֶץ לְאוֹרַח שְׂיִתֵּן מִתְּנוּת בְּיַד שֶׁל בְּעֵלָה לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא בְּיַדֶּיהָ. וַעַל זֶה וַיַּעַל עֵלֶת בְּמִזְבֵּחַ, קָרְבֵּן לְזִכָּר, לְהֲרִיבוֹת אֶהְבֶּה עִם בְּעֵלָה בְּרֵךְ אוֹתוֹן בְּרֵךְ אוֹתוֹ, שְׂכָתוֹב וַיִּכְרֵךְ אֱלֹהִים אֶת גִּזְרֵי וְאֶת בְּנֵי וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וְגו'. וְלִכֵּן כָּתוֹב (משלי י) בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְדֹאֵי כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

ג"ב יוֹסֵף עֲצַב עִמָּה – סוּד הַכְּתוֹב בְּעֲצָבוֹן תֵּאֲכַלְנָהּ. עֲצָבוֹן – עֲצָבוֹת וְרִגְזוֹ בְּלִי הָאֲרֶת פָּנִים. כְּשֶׁנִּחַשְׁכָּת הַלְּבָנָה (מלכות) וּבְרַכּוֹת לֹא נִמְצְאוֹת. בְּעֲצָבוֹן – צַד שֶׁל רוּחַ אַחַר שְׁמוֹנֵעַ בְּרַכּוֹת מִהָעוֹלָם, וְלִכֵּן לֹא יוֹסֵף עֲצַב עִמָּה. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוֹב (בראשית ח) לֹא אֶסֶף עוֹד לְקַלֵּל אֶת הָאָדָמָה.

ג"ג וּמִזֶּרְאֵכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה. מִכָּאֵן וְלִהְלֹאֵה יִהְיֶה לְכֶם דְּמִיּוֹת בְּנֵי אָדָם, שְׁהָרִי בְּתַחֲלָה לֹא הָיוּ דְמִיּוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם. בֹּא רֵאֵה, בְּתַחֲלָה כָּתוֹב (שם ט) בְּצֵלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְכָתוֹב (שם ה) בְּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ. כִּיּוֹן שְׁחָטָאוּ, הִשְׁתַּנְּתָה דְמוּתָם מֵאוֹתָהּ דְמוּת עֲלִיוֹנָה, וְהֵם הִתְהַפְּכוּ לְפַחַד מִלְּפָנֵי חַיּוֹת הַשָּׂדֶה.

ג"ד בְּהִתְחַלְּתָה כָּל בְּרִיּוֹת הָעוֹלָם זָקְפוּ עֵינַיִם, וְרָאוּ דְמוּת קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה וְזָעוּ וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו. כִּיּוֹן שְׁחָטָאוּ, הִתְהַפְּכָה דְמוּתָם בְּעֵינֵיהֶם לְדְמוּת אַחֲרָת, וְהִתְהַפְּךְ שְׁבָנֵי אָדָם זָעִים וּפּוֹחָדִים לְפָנֵי שְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת.

ג"ה רֵאֵה, כָּל אוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא חוֹטְאִים לְפָנֵי רַבּוֹנָם וְלֹא עוֹבְרִים עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, זִיו דְמוּתָם לֹא מִשְׁתַּנָּה מִמְרֵאֵה הַדְּמוּת הָעֲלִיוֹנָה, וְכָל בְּרִיּוֹת הָעוֹלָם זָעִים וּפּוֹחָדִים לְפָנָיו. וּבְשַׁעַה שְׁבָנֵי אָדָם עוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, מִתְחַלְּפֵת דְמוּתָם, וְכָלֶם מְזַדְעָזְעִים וּפּוֹחָדִים מִלְּפָנֵי הַבְּרִיּוֹת הָאַחֲרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַלְּפָה הַדְּמוּת הָעֲלִיוֹנָה וְהָעֲבָרָה מֵהֶם, וְאִזּוֹ שׁוֹלְטִים בָּהֶם חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שְׁהָרִי לֹא רוֹאִים בָּהֶם אוֹתָהּ דְמוּת עֲלִיוֹנָה כְּרָאוּי.

ג"ו כֶּךָ עֲכָשׁוּ, כִּיּוֹן שֶׁהָעוֹלָם הִתְחַדַּשׁ כְּמוֹ מִקְדָּם, בְּרַכְּסָם אֶת הַבְּרַכָּה הַזֹּאת וְהִשְׁלִיט אוֹתָם עַל הַכָּל, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וְכָל דָּגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ. וְאִפְלוּ דָּגֵי הַיָּם. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, בְּיַדְכֶם נִתְּנוּ – מִקְדָּם לְכֵן.

כְּשֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, מָסַר בְּיַדֵּיהֶם אֶת הַכֹּל, שְׁכַתּוֹב
וַרְדּוֹ בְּדַגַּת הַיָּם וּבַעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגו'.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח, (תהלים לב) לְדוֹד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרִי
נִשְׁוִי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אָבֵל פְּסוּק זֶה
נִתְבָּאָר בְּסוּד הַחֲכָמָה. שְׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בַּעֲשָׂרָה מִיָּנִי שִׁבַּח שִׁבַּח דָּוִד אֶת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא מִשְׁכִּיל, וְהוּא דְרָגָה אַחַת מֵאוֹתָן
עֶשֶׂר. וְדוֹד הַתְּקִין עֲצָמוֹ בְּטָרַם שְׁתַּשְׂרָה עָלָיו הַדְּרָגָה הַזֹּאת.

אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פֶשַׁע, שְׁהָרִי בַּשְּׂעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹקֵל חֲטָאִים
וְזִכְיוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁל אוֹתוֹ [ד"א כְּשֵׁאוֹתוֹ] מִשְׁקָל שְׁבָצַד
הַחֲטָאִים עוֹלָיִם, וְאוֹתָם הָאֲחֵרִים, הַזִּכְיוֹת שֶׁהֵן בְּמִשְׁקָל אַחֵר,
מַכְרִיעוֹת לַמָּטָה – זֶהוּ נִשְׁוִי פֶשַׁע.

כְּסוּי חֲטָאָה – בַּשְּׂעָה שֶׁהִדִּין שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, שִׁהְיָה מְכֻסָּה שְׁלֵא
יִשְׁלַט עָלָיו הַמְּשַׁחִית, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְנֹחַ שְׁכַסָּה אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ חֲטָא שֶׁהִמְשִׁיךְ עָלָיו אָדָם עַל הָעוֹלָם. שְׁכִיּוֹן שְׁחֲטָא
זֶה הַשְּׂפִיעַ אָדָם עַל הָעוֹלָם, שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת שׁוֹלְטוֹת, וּבֶן אָדָם פּוֹחַד
מֵהֶם, וְהָעוֹלָם לֹא הִתְקַן בְּתַקּוּנּוֹ.

וַיִּלְכֵן כְּשִׁיצָא נֹחַ מֵהַתְּבֵה, בְּרָכּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתּוֹב וַיְבָרֶךְ
אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וְגו'.

וְאֵתָם פָּרוּ וּרְבוּ. בְּבִרְכוֹת הַלְלוּ לֹא נִמְצְאוּ נְקֻבוֹת, אֲלֵא אֶת נֹחַ וְאֶת
בְּנָיו, אָבֵל נְקֻבוֹת הַפְּסוּק לֹא אָמַר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאֵתָם –
כָּלֵל שֶׁל הַזְּכָרִים וְהַנְּקֻבוֹת כְּאֶחָד. וְעוֹד, אֶת נֹחַ – לְרֵבּוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ.
וְאֵת בְּנָיו – לְרֵבּוֹת אֶת נְקֻבוֹתֵיהֶם.

וַיִּלְכֵן כָּתוּב וְאֵתָם פָּרוּ וּרְבוּ, לַעֲשׂוֹת תּוֹלְדוֹת מִכָּאן וְהִלָּאָה, שְׂרָצוּ
בְּאֶרֶץ. וְכֵאֵן נִתֵּן לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁבַע מִצְוֹת הַתּוֹרָה
וּלְכֹל הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי וְנִתְּנָו לָהֶם כָּל
מִצְוֹת הַתּוֹרָה כְּאֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ וּגו', זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּגו', אֵת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן. נֹתַתִּי - מִקֵּדָם לָכֵן. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרְקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשׁוֹ כַּמְרָאָה אֲבָן סְפִיר דְמוֹת כֶּסֶף. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וְאִשְׁמַע אֵת קוֹל כְּנַפְיָהֶם כְּקוֹל מִים רַבִּים כְּקוֹל שְׂדֵי בְלַכְתָּן. אֵלוֹ אַרְבַּע חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁאוֹתוֹ הָרְקִיעַ מִתְקַן עֲלֵיהֶם. וְכָל הַכְּנָפִים [נִפְרָדוֹת] מִתְחַבְּרוֹת זֶה בְּזֶה לְכַסּוֹת אֵת גּוֹפֵם.

וּבִשְׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׁים כְּנַפְיָהֶם, נִשְׁמָע קוֹל הַכְּנָפִים שְׁלֹכְלָם שְׁאוֹמְרִים שִׁירָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב כְּקוֹל שְׂדֵי, שְׁלֹא שׁוֹכֵף לְעוֹלָמִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים ל) לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יְדוֹם. וּמַה אוֹמְרִים? (שם צח) הוֹדִיעַ ה' יִשׁוּעַתּוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גְּלָה צַדִּיקָתוֹ.

קוֹל הַמְּלָה כְּקוֹל מַחְנָה, כְּקוֹל מַחְנָה קְדוּשׁ כְּשִׁמְתַחֲבָרִים כָּל הַצְּבָאוֹת הַעֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה. וּמַה אוֹמְרִים? קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. חוֹזְרִים לְדְרוֹם, אוֹמְרִים קְדוּשׁ. חוֹזְרִים לְצָפוֹן, אוֹמְרִים קְדוּשׁ. חוֹזְרִים לְמִזְרָח, אוֹמְרִים קְדוּשׁ. חוֹזְרִים לְמַעְרָב, אוֹמְרִים בְּרוּךְ.

וְהָרְקִיעַ הַזֶּה עוֹמֵד עַל רֹאשֵׁיהֶם. וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת, מְסוֹבְבִים פָּנִים לְאוֹתוֹ צַד שְׁנִכְלָלִים הַפָּנִים בּוֹ. מְסוֹבְבִים פָּנָיו לְאַרְבַּעַת רוּחוֹת, וְכָלֵם מְסוֹבְבִים לְמַטָּה. בְּרַבּוּעַ שְׁלוֹ נִחְקֶקֶת בְּאַרְבַּעַת פָּנִים: פָּנֵי אֲרִיָּה, פָּנֵי נֶשֶׁר, פָּנֵי שׁוֹר, פָּנֵי אָדָם. חִקוּק בְּכָלֵם אָדָם. פָּנֵי אֲרִיָּה אָדָם. פָּנֵי נֶשֶׁר אָדָם. פָּנֵי שׁוֹר אָדָם. כָּלֵם כְּלוּלִים בּוֹ. וְלָכֵן כָּתוּב וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם.

וְהָרְקִיעַ הַזֶּה שֶׁהִתְרַבַּע, כָּל הַגְּנוּנִים כְּלוּלִים בּוֹ. אַרְבַּעַת גְּנוּנִים נִרְאִים בּוֹ חִקוּקִים בְּאַרְבַּע אַרְבַּע. בְּאַרְבַּעַת חִקוּקִים רְשׁוּמִים אִוֵּרוֹת עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. כְּשֶׁנִּפְרָדִים הַגְּנוּנִים שֶׁל אוֹתָם אַרְבַּע, עוֹלִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר. גְּזוֹן יֶרֶק. גְּזוֹן אָדָם. גְּזוֹן לֶבָן. גְּזוֹן סְפִיר שְׁנִכְלָלוֹ מְכָל הַגְּנוּנִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל א) כְּמְרָאָה הַקִּשְׁתִּי אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעָנָן בְּיוֹם הַגִּשְׁם כֵּן מְרָאָה הַנִּגְהָ סָבִיב הוּא מְרָאָה דְמוֹת כְּבוֹד ה'. הַמְרָאָה שֶׁל כָּל הַגְּנוּנִים, וְלָכֵן אֵת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן.

מה זה קשתי? כמו שנאמר ביוסף, שכתוב (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו, משום שיוסף נקרא צדיק. ולכן קשתו, זו ברית של הקשת שנכללת בצדיק, שהברית זה עם זה נאחזו. ומשום שנח היה צדיק, הברית שלו קשת.

ויפזו, מה זה ויפזו? האירו בחמדת הכל, כמו שנאמר (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים. הוארו באור עליון כששמר הברית. ולכן נקרא יוסף הצדיק. ועל זה הקשת נקראת ברית, כולל זה בזה.

זהר נכבד עליון המראה של כל המראות, מראה כמראה טמונים [נ"א טמון] הגונים הטמונים. הגונים שלא התגלו. ואין רשות להסתכל בעין בקשת כשנראית בעולם, שלא יתראה קלון בשכינה. וכן גוני הקשת הוא מראה מוצק קשור כמראה כבוד העליון שלא להסתכל.

וכיון שהארץ ראתה את הקשת הזו, ברית קדושה, התקימה בקיום. ועל זה והיתה לאות ברית בין אלהים וגוי. זה שאמרנו שאלו שלשת הגונים ואחד שנכלל ביניהם כלם סוד אחד, ובתוך הענן עולה להראות. (יחזקאל א) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר – זוהי אבן השתיה שהיא נקדה אחת של כל העולם ועומד עליה קדש הקדשים, ומהי? הפסא הקדוש העליון שממנה על ארבעה אלה דמות כסא בארבעה עמודים, וזוהי תורה שבעל פה. ויעל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה – זוהי תורה שבכתב. מכאן שתורה שבכתב ישימו אותה על תורה שבעל פה, משום שזה כסא לזה. כמראה אדם, שהוא הדמות של יעקב שהוא יושב עליה.

רבי יהודה קם לילה אחד לעסק בתורה בחצות הלילה באכסניה בעיר מחסיא, והיה שם בבית יהודי אחד שבא בשתי אמתחות של מלבושים. פתח רבי יהודה ואמר, (בראשית כח) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים – זוהי אבן השתיה שממש נשתל העולם ועליה נבנה בית המקדש.

הרים ראשו אותו יהודי ואמר לו, דבר זה איך אפשר? והרי אבן השתיה טרם שנברא העולם היתה, וממנה נשתל העולם, ואתה אמרת והאבן הזאת אשר שמתי מצבה, שממע שיעקב שם

אותה עכשו, שכתוב (שם) ויקח את האבן אשר שם מראשתיו? ועוד, שיעקב בבית אל היה, והאבן הזאת היתה בירושלים.

רבי יהודה לא סובב ראשו אליו, פתח ואמר, (עמוס ד) הכון לקראת אלהיך ישראל, וכתוב (דברים כז) הספת ושמע ישראל. דברי תורה צריכים פונה, ודברי תורה צריכים להתתקן בגוף ורצון כאחד. קם אותו יהודי והתלבש, וישב אצל רבי יהודה ואמר, אשריכם הצדיקים שעוסקים בתורה יומם ולילה.

אמר לו רבי יהודה, עכשו שכוננת עצמך, אמר דברך שנתחבר כאחד, שהרי דברי תורה צריכים תקון הגוף ותקון הלב, ואם לא – במטתי הייתי שוכב, ובלבי הייתי אומר דברים. אלא הרי שנינו, שאפלו אחד שיושב ועוסק בתורה, השכינה מתחברת עמו, ומה שכינה כאן ואני שוכב במטתי?! ולא עוד, אלא שצריכים צחות ועוד, שכל בן אדם שקם לעסק בתורה מחצות הלילה, כשמתעוררת רוח צפון [בחצות הלילה], הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. והוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים [לו, ומקשיבים] לאותם דברים שיוצאים מפיו. ומה הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שמתעוררים לשמע דברי תורה בשעה הזו, ואני אהיה שוכב במטתי?! אמר לו, כעת אמר דברך.

אמר לו, שאלתי על מה שאמרת בפסוק הזה [סוד של אבן השתייה שאמרת], והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים, שזו אבן השתייה, [עכשו שמקשיב לדברי] איך אפשר? שהרי אבן השתייה טרם שנברא העולם היתה, וממנה נשתל העולם, ואתה אמרת אשר שמתי, שמשמע שיעקב שם אותה כעת, וכתוב ויקח את האבן אשר שם מראשתיו?

ועוד, שיעקב בבית אל היה, והאבן הזו היתה בירושלים. אמר לו, כל ארץ ישראל התקפלה תחתיו, ואותה אבן תחתיו היתה. אמר לו, אשר שם כתוב, וכתוב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. אמר לו, אם ידעת הדבר – אמר אותו.

פתח ואמר, (תהלים יז) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך. דוד המלך, החביבות והדבקות שלו היתה באבן הזאת, ועליה אמר (שם קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. וכשרצה להסתכל במראה כבוד רבוננו, נטל אבן זו בידו בתחלה, ואחר כך נכנס.

מישום שכל מי שרוצה להראות לפני רבונו, לא נכנס אלא עם אבן זאת, שכתוב (ויקרא יג) בזאת יבא אהרן אל הקדש. ודוד משבח עצמו ואומר, אני בצדק אחזה פניך. וכל השתדלותו של דוד להראות באבן זאת כראוי כלפי מעלה.

בא ותראה, אברהם תקן תפלת הבקר והודיע טוב רבונו בעולם, ותקן אותה השעה בתקוניה כראוי, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. יצחק תקן תפלת מנחה, והודיע בעולם שיש דין ויש דין שיכול להציל ולדון את העולם.

יעקב תקן תפלת ערבית, ובשביל התפלה הזו שתקן מה שלא תקן בן אדם מקדם לזה כראוי, לכן שבח את עצמו ואמר והאבן הזאת אשר שמתי מצבה. שעד אותה שעה לא תקן אותה אחר כמותו.

ולכן ויקח את האבן אשר שם מראשתיו וישם אתה מצבה. מה זה מצבה? שהיתה נפולה, והקים אותה. ויצק שמן על ראשה. שהרי ביעקב תלוי הדבר לעשות יותר מכל בני העולם. בא רבי יהודה ונשקו. אמר לו, וכל זה ידעת, ואיך אתה עוסק בסחורה ומניח חיי עולם?! אמר לו, שדחוקה היתה לי השעה, ויש לי שני בנים, ועומדים כל היום בבית הרב, ואני משתדל במזונם ולתת להם שכר למורם כדי שיעסקו בתורה.

פתח ואמר, (מלכים-א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכן מלכתו מאד. מה הוא השבח הזה? אלא שהתקין אבן שתיה ושם עליה קדש הקדשים, ואז ותכן מלכתו מאד. וכתוב (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם. שהרי הקדוש ברוך הוא חשקו בה תמיד, ומי שלא נראה עמה, לא נכנס לפני רבונו. ועל זה כתוב וראיתה לזכר ברית עולם.

וראיתה, מה זה וראיתה? סוד הוא, כמו שנאמר (יחזקאל ט) והתויתו תו על מצחות וגו', להראות עליהם. ויש אומרים, זה רשם האות הקדוש שבבשר.

אמר רבי יהודה, ודאי הכל הוא. [כך] אבל קשת זו שנראית בעולם עומדת בסוד עליון, וכשיצאו ישראל מהגלות, עתידה קשת זו להתקשט בגונים ככלה הזו שמתקשטת לבעלה. אמר לו אותו יהודי, כך אמר לי אבא, כשהיה מסתלק מהעולם, [אמר לי] אל תצפה

לרגלי משיח עד שתראה קשת זו בעולם [בענין] מקשטת בגונים מאירים ויאר לעולם, ואז צפה למשיח.

מניין לנו? שכתוב וראייתה לזכר ברית עולם. וכעת שנראית בגונים חשוכים, נראית לזכרון [והיא לזכר] שלא יבא מבול. אבל באותו זמן נראית בגונים מאירים ומקשטת בתקון כמו כלה שמתקשטת לבעלה, ואז לזכר ברית עולם, ויזכר הקדוש ברוך הוא את הברית הזו שהיא בגלות ויקימה מהעפר. זהו שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם. וכתוב (ירמיה ל) ועבדו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם. אשר אקים מעפר. כמו שנאמר (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת. ועל זה וראייתה לזכר ברית עולם ולהקימה מהעפר.

ואמר כך אבא, שמשום כך נזכרה בתורה גאלת ישראל וזכרונה. וזהו שכתוב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצף עליך ומגער בך.

ויהיו בני נח היצאים מן התבה. רבי אלעזר אמר, כיון שכתוב ויהיו בני נח, למה אמר היצאים מן התבה? וכי בנים אחרים היו לו שלא יצאו מהתבה? אמר לו רבי אבא, כן, שהרי אחר כך הולידו בניו בנים, שכתוב אלה תולדת שם וגו', והם לא יצאו מהתבה. ולכן כתוב היצאים מן התבה שם וחס ויפת.

רבי שמעון אמר, אלו הייתי מצוי בעולם כשנתן הקדוש ברוך הוא ספרו של חנוך בעולם וספרו של אדם, הייתי מתחזק שלא ימצאו בין האנשים, כי לא חששו כל החכמים להסתכל בהם וטעו בדברים אחרים להוציא מרשות עליונה לרשות אחרת, וכעת הנה חכמי העולם יודעים דברים ומסתירים אותם ומתחזקים בעבודת רבונם.

ופסוק זה מצאתי בסוד הסודות [תוספתא], שכשמעורר חדות כל החדות הטמיר הנסתור, זקן הזקנים מאיר ממנו אור דקיק. חדות כל החדות מאיר לימין בשמן משחה עליון, ומאיר לשמאל בחדות היין הטוב, מאיר לאמצע בחדוה [של הארגמן] של שני צדדים. רוח מתעוררת ורוח עולה ונתן ברוח.

דיבקים זה בזה. שלש נכנסים לשלש. מתוך שלש יוצאת ברית אחת שדבקה בברית. עוברת הרוח העולה ומתעברת ממנו.

כְּשֶׁנִּתְּנָה בְּשָׁנֵי צָדָדִים, נִדְבָקִים רוּחַ בְּרוּחַ, וּמִתְעַבְרוֹת מְשַׁלְּשָׁה בָּנִים.
וְנַח וְתִבְּהָ יֵצְאוּ מֵהֶם שְׁלֵשָׁה, כְּמוֹ שְׁלֹשֶׁת הָעֲלִיּוֹנִים, וְאֵלֶּה הֵם שִׁיֵּצְאוּ
מִתּוֹךְ הַתִּבְּהָ – שֵׁם וְחָם וַיִּפֹּת. שֵׁם שְׁבַצַד יִמִּין, חָם שְׁבַצַד שְׁמֵאל,
יִפֹּת אֶרְגָּמָן שְׁכוּלֵל אוֹתָם.

וְחָם הוּא אָבִי כְּנַעַן, זֶהְמַת הַזֶּהָב תַּחַת סִיגִים. הַתְּעוֹרְרוֹת רוּחַ
הַטְּמֵאָה שֶׁל נַחֵשׁ הַקְּדָמוֹנִי. וְלִכֵּן רָשָׁם וְאָמַר, וְחָם הוּא אָבִי
כְּנַעַן. שֶׁהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. אוֹתוֹ כְּנַעַן שֶׁהִתְקַלֵּל, אוֹתוֹ כְּנַעַן
שֶׁהִחְשִׁיךְ פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

וַיִּכֵּן [כָּלָם] לֹא יֵצֵא מִכָּלֵל כָּלָם, אֲלֵא זֶה שְׁכָתוֹב וְחָם הוּא אָבִי
כְּנַעַן, אוֹתוֹ שֶׁהִחְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם, וְלֹא כָתוֹב בְּכָלֵל זֶה וְשֵׁם
הוּא אָבִי כֵךְ אוֹ יִפֹּת הוּא אָבִי כֵךְ, אֲלֵא מִיָּד קִפֵּץ וְאָמַר וְחָם הוּא
אָבִי כְּנַעַן. וּדְאִי.

וַיַּעַל זֶה, כְּשֶׁבָא אַבְרָהָם, מֵהַ כְּתוֹב? (בראשית יב) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ.
שְׁעָדִין לֹא הָיָה קִיּוֹם שֶׁל הָאֲבוֹת וְלֹא בָאוּ זֶרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל
לְעוֹלָם שִׁיֵּצֵא הַשֵּׁם הַזֶּה וַיִּכְנַס שֵׁם עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ. כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
צַדִּיקִים, נִקְרָאָה הָאֶרֶץ עַל הַשֵּׁם הַזֶּה – אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁלֹּא זָכוּ,
נִקְרָאָה הָאֶרֶץ עַל שֵׁם אַחֵר – אֶרֶץ כְּנַעַן.

וַיַּעַל זֶה כְּתוֹב (שם ט) וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ.
שֶׁהוּא הֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. וּבִנְחָשׁ מֵהַ כְּתוֹב? (שם ג) אֲרוּר
אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, הֵינּוּ מֵהַ שְׁכָתוֹב עֶבֶד עֲבָדִים. וְעַל זֶה כְּתוֹב שֵׁם
וְחָם וַיִּפֹּת. שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה בְּנֵי נַח הַיּוֹצְאִים מִן הַתִּבְּהָ, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ.

שְׁלֵשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי נַח, הַקִּיּוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הַקִּיּוֹם שֶׁל סוּד עֲלִיּוֹן.
וּמֵאֵלֶּה נִפְצָה כָּל הָאֶרֶץ, הֵינּוּ סוּד [זֶה] שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַגְּוֹנִים
הָעֲלִיּוֹנִים. שְׁכִשְׂאוֹתוֹ נִהָר שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא, מִשְׁקָה אֶת הַגֵּן בִּכְחַ שֶׁל
שְׁלֹשֶׁת הָעֲלִיּוֹנִים הַלְלוּ. וּמִשָּׁם נִפְרָדִים הַגְּוֹנִים שְׁלֵמֵטָה כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּלוּל בְּחִבְרוֹ, לְהִרְאוֹת שְׁכָבוּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּפִשֵּׁט
לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, וְהוּא אֶחָד בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתְּחִתּוֹנִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַגְּוֹנִים הַלְלוּ בְּכָל אוֹתָם שְׁבָאִים מִצַּד
הַקְּדוּשָׁה, וּמִמְרָאָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת גְּוֹנִים אֵלּוּ נִפְרָדִים לְכָל אוֹתָם
שְׁבָאִים מִצַּד הַרוּחַ הָאַחֲרֵת, וּכְשֶׁתִּסְתַּכַּל בְּסוּד הַדְּרָגוֹת תִּמְצָא אֵיךְ
נִפְרָדִים הַגְּוֹנִים לְכָל אוֹתָם הַצָּדָדִים, עַד שֶׁנִּכְנָסִים לְמַטָּה בְּסוּד שֶׁל

אותם עשרים ושבעה הצנורות, [הצדדים] של הדלתות שמכסים את הטהומות.

והכל ידוע לחכמים עליונים. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם וגלה להם סתרי חכמה עליונים, עליהם כתוב (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה כה) ה' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחק אמונה אמן. כמה יש לבני אדם להסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא ולשבח לכבודו, משום שכל מי שיודע לשבח את רבונו כראוי, הקדוש ברוך הוא עושה את רצונו, ולא עוד – אלא שמרבה ברכות למעלה ולמטה.

ועל כן, מי שיודע לשבח את רבונו וליחד את שמו, חביב הוא למעלה ונחמד למטה, והקדוש ברוך הוא משתבח בו [בכבודו], ועליו כתוב (שם ט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ויחל נח איש האדמה ניטע כרם. רבי יהודה ורבי יוסי. אחד אמר מגן עדן [נתרבה] גרשה ונטע אותה כן. ואחד אמר בארץ היתה, ועקר אותה ושתל אותה, ובאותו יום עשתה פרות ונצנצו לבלובים וענבים, והיה סוחט אותה ושותה מהיין ומשתכר.

רבי שמעון אמר, סוד החכמה הוא כן בפסוק הזה. כשרצה נח לבדק באותו חטא שבדק אדם הראשון – לא כדי להתדבק בו, אלא לדעת ולתקן העולם, ולא יכל. סחט ענבים לבדק באותו כרם. כיון שהגיע לזה, [אז] וישכר ויתגל, ולא היה לו פח לעמד. ולכן ויתגל, גלה פרצה של העולם שהיתה נסתרת. בתוך אהלה, כתוב בה"א. ועל זה כתוב ואל תקרב אל פתח ביתה. בתוך אהלה של אותה כרם.

כמו זה בני אהרן ששינו שיהיו שתיי יין, וכי מי נתן להם יין באותו מקום לשותות? אם תעלה בדעתך שהיו חצופים ששתו יין – לא כך! אלא ודאי מאותו יין שתו, שכתוב (ויקרא י) ויקריבו לפני ה' אש זרה. כתוב כן אש זרה, וכתוב שם (משלי ז) לשמרך מאשה זרה. והכל דבר אחד.

וְכַךְ כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁתַּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל. וְעַל זֶה הִתְעוֹרַר חָם אָבִי כְנֻעַן, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאָר, וְנָתַן מָקוֹם לְכְנֻעַן לְשֹׁלֵט. וּמֵה שֶׁהָיָה זֶה צְדִיק בְּסוּד הַבְּרִית, סָרַס אוֹתוֹ. וְשֵׁנִינוּ, שֶׁהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קִיּוּם.

וְלִכֵּן אָמַר אָרוּר, שֶׁהָרִי הַקְּלָלוֹת הִתְעוֹרְרוּ בַּתְּחִלָּה עַל יָדוֹ בְּעוֹלָם. [וְעַל זֶה וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנֻעַן. שֶׁהָרִי קְלָלוֹת יָבִאוּ עַל הָעוֹלָם כְּבַתְּחִלָּה]. עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אָרוּר אֲתָה מְכַל הַבְּהֵמָה וְגו'. הַכֹּל יִתְקַן לְעֵתִיד לְבָא, וְהוּא לֹא יִתְקַן. וְכֹלָם יֵצְאוּ לְחַרוֹת, וְהוּא לֹא יֵצֵא. וְסוּד הוּא לְאוֹתָם שְׂוִדְעִים דְּרַכֵּי וְשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה.

פִּתְחָה וְאָמַר, (תהלים נא) כִּי פִשְׁעֵי אָנִי אָדַע וְחַטָּאתִי נִגְדֵי תָמִיד. כִּמָּה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם לְהַשְׁמֵר מִחַטָּאֵיהֶם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי אַחַר שֶׁחָטָא אָדָם, רָשׁוּם חָטָאוּ לְמַעֲלָה וְלֹא נִמְחָק, רַק בְּכַח שֶׁל תְּשׁוּבָה רַבָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) כִּי אִם תִּכְבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתִרְבִּי לָךְ בְּרִית נִכְתָּם עֲוֹנְךָ לְפָנָי.

בֵּא רְאֵה, כִּיּוֹן שֶׁחָטָא אָדָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּעַם אַחַת – עוֹשֶׂה רָשָׁם. וְכִשְׁחָטָא בּוֹ פְּעַם שְׁנִיָּה – מִתְחַזֵּק יוֹתֵר אוֹתוֹ הַרָשָׁם. חָטָא בּוֹ פְּעַם שְׁלִישִׁית – מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַכְּתָם מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וְאֵז כְּתוּב נִכְתָּם עֲוֹנְךָ לְפָנָי.

בֵּא רְאֵה, כִּיּוֹן שֶׁחָטָא דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַעֶסֶק שֶׁל בַּת שֶׁבַע, חָשַׁב שְׂאוֹתוֹ חָטָא נִרְשָׁם עֲלָיו לְעוֹלָמִים. מֵה כְּתוּב? (שמואל-ב יב) גַּם ה' הַעֲבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. הַעֲבֵר אוֹתוֹ הַרָשָׁם מִלְּפָנָיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, וְהָרִי שְׁנִינוּ שֶׁבַת שְׁבַע הֵיְתָה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, לָמָּה נָתַן אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹרֵיהָ הַחֲתִי מְקַדָּם לָזֶה? אָמַר לוֹ, כִּךָ דְּרַכּוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – אִף עַל גַּב שְׁמִזְמֻנַת לִבְּן אָדָם לְהִיּוֹת שָׁלוֹ, מְקַדָּם אַחַר וְנוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַד שֶׁמְגִיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, נִדְּחָה זֶה שֶׁנִּשְׂא אוֹתָהּ מִלְּפָנֵי הָאֲחֵר הַזֶּה שֶׁבָּא אַחַר כִּךָ וּמִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, וְקָשָׂה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירוֹ מֵהָעוֹלָם כְּשֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנּוֹ מִלְּפָנֵי הָאֲחֵר הַזֶּה.

וְסוּד שֶׁבַת שְׁבַע שְׁנִתְנָה לְאוֹרֵיהָ הַחֲתִי [כְּפִי שְׂאֲמַרְנָנוּ] בַּתְּחִלָּה, צֵא וְדִיק וְתִמְצָא לָמָּה נִתְּנָה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה לְכְנֻעַן בְּטָרָם שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, וְתִמְצָא דָבָר זֶה. וְהַכֹּל סוּד אֶחָד הוּא וְדָבָר אֶחָד.

בא ראה, דוד, אף על גב שהודה על חטאו ושׁב בתשובה, לא הסיר מלבו ורצונו מאותם חטאים שחטא ומאותו חטא שׁל בת שבע, כי פחד עליהם תמיד שׁמא יגרם אחד מהם ויקטרג עליו בשעת הספנה, ולכן לא שכח אותם ממנו ומרצונו.

דבר אחר, כי פשעי אני אדע – כל הדרגות שתלויות בהם חטאי בני אדם אני אדע. וחטאתי נגדי תמיד – זו פגימת הלבנה שלא יצאה מטמאתה עד שבא שלמה והאירה בשלמות, ואז התבסס העולם וישבו ישראל לבטח, שכתוב (מלכים א-ה) וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו. ועם כל זה – וחטאתי נגדי תמיד, ולא נפסק מהעולם עד שיבא מלך המשיח לעתיד לבא, כמו שנאמר (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

הוא היה גבר ציד לפני ה' על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני ה'. בא ראה, הוא היה איש חזק. לבושי אדם הראשון היה לובש, וידע לצוד צידה של הבריות בהם.

אמר רבי אלעזר, נמרוד היה מפתה את הבריות ללכת אחר עבודת העבודה זרה, והיה שולט באותם לבושים ומנצח את בני העולם, והיה אומר שהוא שליט של העולם, ועובדים אותו בני אדם. ולמה נקרא שמו נמרוד? שמרד במלך העליון שלמעלה, שמרד בעליונים ומרד בתחתונים.

באותם לבושים הוא שלט על כל [שאר] בני העולם ומלך בהם, ומרד ברבונו ואמר שהוא השליט של העולם, והיה מפתה את הבריות אחריו, עד שמשך בני אדם לצאת מאחר עבודת רבון העולם. אמר רבי שמעון, בלבושים הללו יודעים בהם החברים סוד עליון.

מישנה. ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. רבי שמעון פתח, (מלכים א-ו) והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנתו. והבית בהבנתו – וכי לא היה בונה אותו שלמה וכל האמנים שהיו שם? מה זה בהבנתו? **אף** כך הוא, כמו שכתוב (שמות כה) מקשה תיעשה המנורה. אם היא מקשה, מהו תיעשה? אלא ודאי הכל באות ונס נעשה הוא מעצמו. כיון שהתחילו לעשות המעשה, למד את האמנים לעשות אותה מה שלא היו יודעים מקדם לכן.

מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁבְּרַכַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׂרְתָהּ עַל יָדָם, וְעַל כֵּן כָּתוּב בְּהִבְנָתוֹ, הוּא נִבְּנָה מֵעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא לָמַד אֶת הַלְמוּד לְאֲמָנִים אִיךָ לְהִתְחִיל לַעֲשׂוֹת, וְלֹא הִסְתַּלַּק מֵעֵינֵיהֶם הַרְשֵׁם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה מִמֶּשׁ, וּמִסְתַּכְּלִים בּוֹ וְעוֹשִׂים, עַד שֶׁנִּבְּנָה כָּל הַבַּיִת.

אָבֵן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְּנָה, שְׁלֵמָה כָּתוּב חֲסֵד יו"ד, אָבֵן שְׁלֵמָה וְדָאֵי. מִסַּע, שְׁנִסְעָה וּבָאָה וְשָׂרְתָה עֲלֵיהֶם וְנַעֲשֶׂתָה הָעֲבוּדָה [מִסַּע, שְׁנִסְעָה יָדָם וְנַעֲשֶׂתָה הָעֲבוּדָה]. מִסַּע, שֶׁהִסִּיעַ יָדָם לַעֲשׂוֹת שְׁלֵא מִדַּעְתָּם. כָּתוּב כֵּאֵן מִסַּע, וְכָתוּב שָׁם (בַּמִּדְבָּר י') וְלִמְסַע אֶת הַמַּחְנֹנוֹת. וּמִקְבוֹת וְהַגְּרֹזֵן כָּל כְּלֵי בְרוֹזֵל לֹא נִשְׁמַע, מְשׁוּם שֶׁהַשְּׁמִיר בְּקַע הַכֹּל לֹא נִשְׁמַע דְּבָר, שְׁלֵא הִצְטַרְכוּ לְשֹׂאֵר הַכְּלִים לַעֲשׂוֹת, וְהַכֹּל הָיָה עִם אוֹת וְנִס.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּמָּה חֲבִיבִים הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי חָלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בָּהֶם וְיוֹדַע לְלַכֵּת [בּוֹ] בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. וְהַבַּיִת בְּהִבְנָתוֹ. כִּאֲשֶׁר עָלָה בְּרִצּוֹן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת כְּבוֹד לְכַבּוֹדוֹ, עָלָה מִתּוֹךְ הַמַּחְשָׁבָה רִצּוֹן לְהִתְפַּשֵּׁט, וְהִתְפַּשֵּׁט מִהַמְּקוֹם שֶׁל אוֹתָהּ הַמַּחְשָׁבָה הַנִּסְתָּרֶת שְׂאִינָה יְדוּעָה.

עַד שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט וְשׁוֹרָה בְּבֵית הַגְּרוּזֵן, הַמְּקוֹם שֶׁתָּמִיד נוֹבֵעַ בְּסוּד שֶׁהוּא רוּחַ חַיִּים. וְאִז, כְּשֶׁמִּתְפַּשֵּׁט הַמַּחְשָׁבָה הַיָּא וְשׁוֹרָה בְּמְקוֹם הַזֶּה, נִקְרָאת הַמַּחְשָׁבָה הַיָּא אֱלֹהִים חַיִּים, שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה י') הוּא אֱלֹהִים חַיִּים.

עוֹד רְצָה לְהִתְפַּשֵּׁט וּלְהִתְגַּלּוֹת, מִשֶּׁם יֵצְאוּ אֵשׁ רוּחַ וּמִים כְּלוּלִים יַחַד, וְיִוצֵא יַעֲקֹב אִישׁ שָׁלֵם, וְהוּא קוֹל אֶחָד שְׂיוּצָא וְנִשְׁמַע. מִכָּאֵן הַמַּחְשָׁבָה שֶׁהִיָּתָה נִסְתָּרֶת בְּחֵשָׁאֵי נִשְׁמַעַת בְּגִלּוּי.

עוֹד מִתְפַּשֵּׁט הַמַּחְשָׁבָה הַזֶּה לְהִתְגַּלּוֹת, וּמִכָּה הַקּוֹל הַזֶּה וּמִקִּישׁ בְּשִׁפְתָּיִם, וְאִז יוֹצֵא הַדְּבָר שְׁמִשְׁלִים הַכֹּל וּמִגְּלָה הַכֹּל. נִשְׁמַע שֶׁהַכֹּל הוּא אוֹתָהּ מַחְשָׁבָה נִסְתָּרֶת שֶׁהִיָּתָה בְּפָנִים, וְהַכֹּל אֶחָד.

בִּיּוֹן שֶׁמִּגִּיעָה הַתְּפִשּׁוּת זֶה וְנַעֲשֶׂה דְבָר בְּכַח אוֹתוֹ הַקּוֹל, אִז – וְהַבַּיִת בְּהִבְנָתוֹ. לֹא כָּתוּב כִּאֲשֶׁר נִבְּנָה, אֲלֵא בְּהִבְנָתוֹ, בְּכָל פַּעַם וּפַעַם. אָבֵן שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר. וְכָתוּב (שִׁיר ג') בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אָמוֹ.

מִסַּע, שְׂיוּצָא מִבְּפָנִים וְשׁוֹרָה וְנוֹסַע הַחוּצָה. יוֹצֵא מִלְמַעְלָה וְשׁוֹרָה וְנוֹסַע לְמַטָּה. וּמִקְבוֹת וְהַגְּרֹזֵן כָּל כְּלֵי בְרוֹזֵל – אֵלוֹ שֹׂאֵר

הדרגות התחתונות שכלם תלויים בו, ולא נשמעו ולא התקבלו פנימה כשהיא עולה להאחז למעלה ולינוק משם, וזהו בהבנתו. ואז, כשהיא יונקת, כלם עומדים בחדוה ויונקים ומתמלאים בכרכות, ואז כל העולמות עומדים בסוד אחד, ביחוד אחד, ואין בהם בכל העולמות פרוד. אחר שכל אחד ואחד נוטלים חלקם, כלם מתפשטים ונפרדים לצדיהם למה שהתמנו.

בא ראה, ויהי כל הארץ שפה אחת וגו'. מה כתוב אחר כך? ויהי בנסעם מקדם - מאותו קדמונו של העולם - וימצאו בקעה בארץ שנער. שהרי משם נפרדים לכל אותם הצדדים, והוא ראש המלכות להתפזר.

ואם תאמר, הנה כתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד? ודאי שככה זה. שכיון שנוסעים משם יש פרוד, וכאשר הם מכנסים שם לינוק אין פרוד. וכשנוסעים יש פרוד, שכתוב ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה, כמו שנתבאר.

ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, שאז הרי העולם ביסוד ועקר ושרש אחד ואמונה אחת בקדוש-ברוך-הוא. מה כתוב? ויהי בנסעם מקדם, מהראשון עקר העולם אמונת הכל. וימצאו בקעה, מציאה מצאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה [וימצאו].

בא ראה מה כתוב בנמרוד, ותהי ראשית ממלכתו בכל. שהרי משם נסע להאחז ברשות אחרת. וכאן, וימצאו בקעה בארץ שנער. משם נסעו בלבם לצאת מרשות העליונה לרשות אחרת.

כל אות בזהר הוא חדוש בפני עצמו

כשלומד זהר יעין בכל מלה ומלה. פי כל אות הוא חדוש בפני עצמו. ודברים הנראים כפשוט אינם אלא סוד. כי הזהר כלו אורה.

(רבי חיים הכהן, הנהגות טובות, אות מו)

אמת שמקבל בידינו שגם מי שלא ידע כלום אף על פי כן לשון הזהר מסגל לזכר הנפש. (רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב, מהרצ"א, הוספות מהרצ"א, אות ט')

סדר הלימוד ליום כז תשרי [יום 27 בשנה]

סתרי תורה

מְקִימֵי הָעִיר וְהַמְגַדֵּל מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שְׁמֵלֵאכִי הַשָּׂרָת מְכִירִים אוֹתָהּ, וְלֹא הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן אַחֶרֶת, מִשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב וְעֵתָה לֹא יִבְצָר מֵהֶם וְגו'. שְׁאֵלְמָלֵא מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן אַחֶרֶת שְׁמֵלֵאכִים עֲלִיוֹנִים לֹא הָיוּ מְכִירִים אוֹתָהּ, נִחְסְרָה הַחֲשִׁיבוֹת שֶׁהֵם חָשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת, כִּיּוֹן שְׁמַעֲשֵׂה הַשְּׂדִים אֵינוֹ אֶלָּא בְּרַגַע אֶחָד לְמֵרָאָה בְּנֵי אָדָם וְלֹא יוֹתֵר.

וְדַבְּרִים אַחָדִים, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת עַל בְּרִיָּה, וְלֹא הִתְחַלְפָּה לָהֶם דְּרָגָה, וְלִכֵּן כְּתוּב וְדַבְּרִים אַחָדִים. וּמִשּׁוּם כֶּךָ הִתְעַצְּוּ בְּעֵצָה רְעָה, עֵצָה שֶׁל חֲכָמָה, שְׁכָתוּב הִבֵּה נִבְנָה לָנוּ עִיר וּמְגַדֵּל. הַכֹּל הוּא בְּסוּד הַחֲכָמָה. וְרָצוּ לְחַזֵּק בְּאֶרֶץ אֶת הַצַּד הָאֲחֵר וְלַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁכָּל הַדִּינִים הָרָעִים מִשֵּׁם יוֹרְדִים לְעוֹלָמוֹת, וְרָצוּ לְדַחֹת אֶת דְּרָגַת הַקֹּדֶשׁ.

עִיר וּמְגַדֵּל – זוֹ הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה, [שֶׁהָרִי] הָיוּ יוֹדְעִים שֵׁשׁ הַקֹּדֶשׁ לֹא מִתְחַזֵּק בְּאֶרֶץ אֶלָּא בְּעִיר וּמְגַדֵּל. עִיר – שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-ב ה) עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן וְגו'. מְגַדֵּל – שְׁכָתוּב (שִׁיר ד) כְּמְגַדֵּל דָּוִד צְוֹאֲרָף. וּבְחֲכָמָה עָשׂוּ לִהְיוֹת שְׁלִטוֹן הַצַּד הָאֲחֵר בְּאֶרֶץ שְׂדוּחָה [לְדַחֹת] אֶת אֲדוֹן כָּל הָאֶרֶץ מִמְקוֹמוֹ, וְלִהְיוֹת דִּיּוֹר לְסִטְרָא אַחֶרָא בְּאֶרֶץ.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם – כְּמוֹ שְׁאֲחִזוּ [שְׁאֲחֵר] הוּא הַשֵּׁם לְמַעְלָה, נִחְזַק אוֹתָהּ בִּינֵינוּ שֶׁיְהִיָּה שֵׁם בְּאֶרֶץ. פֶּן נִפְוֶץ – יְדִיעָה הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁיִּתְפָּזְרוּ מֵעַל פְּנֵי הָאֶרֶץ, וְלִכֵּן הָיוּ מְתִיחָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה זֶה בְּחֲכָמָה.

הַצַּד הָאֲחֵר הוּא זָכָר וְנִקְבָּה, תִּקְוָה זְהֵמַת הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכְמוֹ שְׁאָדָם חָטָא [כּוֹן] בְּהֵם וְהִתְחַזְּקוּ בְּגִלְלוֹ עַל הָעוֹלָם, גַּם כָּאֵן הֵם עָשׂוּ שִׁיתְחַזֵּק יוֹתֵר, שְׁכָתוּב אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי אָדָם הָרַאשׁוֹן שֶׁהִבִּיא וְהַשְּׁלִיט צַד הָאֲחֵר עַל הָעוֹלָם, הַצַּד הָרָע. כְּמוֹ שְׁצַד הַקֹּדֶשׁ אֵין שְׁלִטוֹנוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא בְּעִיר וּמְגַדֵּל, גַּם כָּאֵן חָשְׁבוּ הֵם לְכַנּוֹת עִיר וּמְגַדֵּל לְהַשְּׁלִיט אֶת הַצַּד הָרָע הַזֶּה בְּעוֹלָם.

וַיֵּרֶד ה' לְרֵאשִׁית הַשָּׁמַיִם הַקְּדוּשָׁה לְרֵאשִׁית [עַל] אֶת מַעֲשֵׂיהֶם
שֶׁל הַבְּנֵי שָׁבָנוּ, וְהֵם הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לְכָל אוֹתָם
דְּרָגוֹת קְדוּשׁוֹת וְהָיוּ מַצְלִיחִים. כִּיּוֹן שֶׁיֵּרְדָה הַקֹּדֶשׁ, הַתְּבַלְּבוּ כָּל
הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ. עֲלִיוֹנִים יֵרְדוּ וְתַחְתּוֹנִים עֲלוּ, וְלֹא הָיוּ עוֹמְדִים בְּדַרְךְ
יֵשֶׁר כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. וְאַחַר כֵּן בְּלִבֵּל לְשׁוֹנֵם בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן וְהַתְּפָזְרוּ לְכָל
צַדֵּי הָעוֹלָם.

מִמְּנָה אֶחָד יֵשׁ בְּרִקְיעַ, וְכוּ קִיָּמִים כָּל [ד"א אוֹתָם] מִפְּתַחוֹת שֶׁל
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְהוּא קִיָּם וְזָמִין בְּכָל הַשָּׁעוֹת וְרִגְעֵי הַיּוֹם. וְהֵם
הָיוּ יוֹדְעִים בְּסוֹד הַחֲכָמָה, הַגְּנוּזָה שֶׁל הַמְּמַנָּה הַזֶּה, וְהָיוּ פּוֹתְחִים
וְסוֹגְרִים וּמַצְלִיחִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמֵאֵמֶר פִּיהֶם. כִּיּוֹן [שֶׁהַסְּתַכְּלוּ]
שֶׁהַתְּבַלְּבוּ הַמֵּאֵמֶר שֶׁלָּהֶם, הַכֹּל נִמְנָע מֵהֶם, וּמְקוֹם מִתְקַן מִצְאוֹ
בְּאוֹתָהּ בַקְּעָה. צַד הַצְּדָדִים.

וַיִּמְצְאוּ בַקְּעָה, מְקוֹם מִתְקַן לְזֶה [אוֹתוֹ] הַצַּד הַרָע, שֶׁרָצוּ הֵם לְחַזֵּק
וּנְמַנְעוּ. תִּקְרָף [שְׁלוֹן] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד הָיָה תְלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ
בַקְּעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשָּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בָּנוּ עִיר וּמַגְדָּל
וּנְתַנּוּ [הַכֹּל] כָּלֵם בְּיָדֶיהָ. וְנִהְרְגוּ שָׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לְצַאת בְּק"ץ
הַיָּמִין. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּק"ץ הַיָּמִין, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּחְלַשׁ הַכַּחַ
בְּתַחֲלָה בַבְּקְעָה הַזֶּה. וְעַל זֶה כָּתוּב (יחזקאל לו) וְהָיָה מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְהַתְּחַזְּקָה בְּאוֹתוֹ הַצֵּלֵם שֶׁהִקִּים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְנִשְׁבַּר הַתִּקְרָף אַחַר כֵּן
בְּאוֹתָם עֲצָמוֹת וּבְאוֹתוֹ צֵלֵם. שְׁאוֹתָם רֵאשׁוֹנִים הַתִּקְרָמוּ
וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהֶם, וְאוֹתוֹ צֵלֵם נִשְׁבַּר, וְאִז יָדְעוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם שֶׁאֵין
אֵלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִבְדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהַתִּקְדָּשׁ שָׁמוּ עַל
יְדֵי חֲנֻנְיָהּ מִישָׂאֵל וְעִזְרִיָּה, וְהַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה כט)
וְהַקְּדִישׁוֹ אֶת קְדוּשַׁת יַעֲקֹב וְגו'. ע"כ סתרי תורה.

וַיֵּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמַגְדָּל וְרֵאשׁוּ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם.
רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים כִּיִּם נִגְרָשׁוּ וְגו'. וְכִי יֵשׁ
יָם נִגְרָשׁ? כֵּן. שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיָה יוֹצֵא מִתְּקוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ [בְּלֵי הַבַּל] בְּלֵי רַב
חֹבֵל, אִז נִגְרָשׁ וּמִתְּגַרֵּשׁ מִמְּקוֹמוֹ, כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה יַיִן וְלֹא יוֹשֵׁב עַל
בְּרִיו וְעוֹלָה וְיוֹרֵד. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם כִּי הַשִּׁקְט לֹא יוֹכֵל וַיִּגְרָשׁוּ
מִיָּמִיו רָפֵשׁ וְטִיט. שְׁמוּצִיאִים מִיָּמִיו כָּל אוֹתוֹ הַטִּיט שֶׁל הָיָם וְכָל
הַטַּנְפֵּת לְשִׁפְתוֹ.

כמו זה אותם הרשעים שיוצאים מדרך תקינה והולכים כשתויי יין בלי תקון, שיוצאים מדרך ישרה לדרך עקמה. מה הטעם? משום כי השקט לא יוכל, שהרי עקום דרכיהם גרם להם ללכת בלי תקון ובלי שקט. ולא עוד, אלא שכל רגזם בשעה שאומרים דבור מפיהם, אותו הדבור רפש וטיט, כלם מוציאים טנפת וגעל מפיהם החוצה עד שנטמאים ומטמאים אותם.

בא ראה, ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. אין הבה אלא לשון הזמנה בעלמא. נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים, כלם באו בעצה רעה לסרב לקדוש-ברוך-הוא. בשטות באו, הוא בטפשות הלב.

אמר רבי אבא, שטות לקחו בלבם, אבל בחכמה של רשעות באו כדי לצאת מרשות עליונה לרשות אחרת, ולהחליף כבודו לכבוד זר. ובכל יש סוד של חכמה עליונה.

הבה נבנה לנו עיר ומגדל. בא ראה, כשהגיעו לבקעה הזאת שהיא רשות זרה, והתגלה להם מקום ששלטון זה תקוע בתוך דגי היים, אמרו, הנה מקום לשבת ולחזק את הלב להנות בו התחתונים. מיד הבה נבנה לנו עיר, נתקין במקום הזה עיר ומגדל.

ונעשה לנו שם. מקום זה [נתן להם] יהיה לנו ליראה, ולא אחר, ונבנה למקום זה עיר ומגדל. למה לנו לעלות למעלה שלא נוכל להנות ממנו? הרי כאן מקום מתקן. ונעשה לנו שם, יראה לעבד שם. פן נפוץ לדרגות אחרות ונתפזר לצדדי העולם.

וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל. זו אחת מעשר פעמים שירדה השכינה לארץ. וכי מה הוא לראות, ולא היה יודע מקדם לזה? אלא לראות להשגיח בדין, כמו שנאמר (שמות ה) ירא ה' עליכם וישפט. את העיר ואת המגדל - כאן יש להסתכל, שהרי לא כתוב לראות את בני האדם, אלא לראות את העיר ואת המגדל. למה? אלא בשעה שמשגיח הקדוש ברוך הוא בדין, בהתחלה משגיח בדרגה שלמעלה, ואחר כך בדרגה שלמטה. בהתחלה בעליונים, ואחר כך בתחתונים. ומשום שדבר זה מגיע למעלה, ההשגחה של מעלה היתה בו בהתחלה, שכתוב לראות את העיר ואת המגדל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מה זה בְּנֵי הָאָדָם? בְּנֵי אָדָם הֵרָאשׁוֹן שְׁמַרְדּוּ
בְּרַבּוּנוֹ וְגָרְסוּ מוֹת לְעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם – בְּנֵין וְדָאֵי
אָמְרוּ [גְּרַמּוֹ] וְרָצוּ לְבָנוֹת לְמַעְלָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח [וְאָמַר], (יחזקאל מו) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים שְׁעַר הַחֲצֵר
הַפְּנִימִית הַפְּנֵה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבָיּוֹם
הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבָיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהוּא
סוּד כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר. יִהְיֶה סָגוּר שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לְמָה? [וּבָיּוֹם הַשְּׁבִיעִת
יִפְתַּח וּבָיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח וְגו', לְמָה יִהְיֶה סָגוּר כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁל
שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה?].

אֲדָא אֵלּוּ יָמֵי הַחַל שְׁשַׁעַר זֶה יִהְיֶה סָגוּר שְׁלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַחַל עִם
הַקֹּדֶשׁ. וּבָיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבָיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח, שְׁהָרִי אֲזַ
שְׁמוּשׁ [שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא] שֶׁל קֹדֶשׁ בְּקֹדֶשׁ, וְאֲזַ מְאִירָה הַלְבָּנָה
לְהַתְחַבֵּר עִם הַשָּׁמַשׁ.

בֵּא רָאָה, שְׁעַר זֶה לֹא נִפְתַּח בְּאוֹתָם שְׁשֶׁת יָמֵי הַחַל, מִשּׁוֹם שְׁהָרִי
בְּאוֹתָם יָמֵי הַחַל הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן נִזּוֹן, וְשׁוֹלְטִים כָּל אוֹתָם שְׁשֶׁת
יָמֵי הַחַל עַל הָעוֹלָם חוּץ מֵאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים, לֹא שׁוֹלְטִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, מִשּׁוֹם שְׁהַשְׁעַר הַזֶּה
סָגוּר. אֲבָל בָּיּוֹם הַשְּׁבִיעִת וּבָיּוֹם הַחֲדָשׁ, כָּלֵם עוֹבְרִים וְלֹא
שׁוֹלְטִים, מִשּׁוֹם שְׁהַשְׁעַר הַזֶּה הוּא פְּתוּחַ, וְהָעוֹלָם הוּא בְּחֻדָּה וְנִזּוֹן
מִשָּׁם, וְלֹא נִתֵּן הָעוֹלָם לְרִשׁוֹת אַחֲרָת.

וְאֵם תֹּאמַר שְׁכָל אוֹתָם שְׁשֶׁה יָמִים הֵם שׁוֹלְטִים לְבָדָם – בֵּא תִרְאֶה,
הַפּוֹנֵה קָדִים, עַד שְׁלֹא יִקּוּמוּ לְשֵׁלֵט, הוּא מְסַתְּכָל תְּמִיד בְּעוֹלָם.
אֲבָל לֹא נִפְתַּח לְזוֹן הָעוֹלָם מִן הַקֹּדֶשׁ פָּרֵט לְיוֹם הַשְּׁבִיעִת וְיוֹם הַחֲדָשׁ.
וְכָל הַיָּמִים כָּלֵם נִדְבָקִים בָּיּוֹם הַשְּׁבִיעִת וְנִזּוֹנִים מִשָּׁם. שְׁהָרִי [אֲזַ] בָּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִת כָּל הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים, וּמְנוּחָה נִמְצָאת לְכָל – לְעֵלְיוֹנִים
וְלַתְּחַתּוֹנִים. בֵּא רָאָה, וְיִרְדּוּ ה' לְרִאוֹת, יִרְדּוּ מִקֹּדֶשׁ לְחַל [וְצַעֲיָה פְּרוּשׁ]
לְהַשְׁגִּיחַ בְּמָה שְׁבָנוּ וְקִיְמוּ קִיּוֹם לְעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם לְיִרְאָה אוֹתָם.

רַבִּי יִצְחָק הֵיךְ יוֹשֵׁב לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, מָה רָאוּ אֵלָה שְׁעַשׂוּ
שְׁטוֹת זֹו לְמַרְדּוֹ בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְכָלֵם בְּעֵצָה אַחַת הִתְקַיְּמוּ
בְּזֶה? אָמַר לוֹ, הָרִי נִתְבָּאָר, שְׁכָתוּב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם. הִסְעוּ
מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. נִסְעוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִרְדּוּ לְבָבֵל. אָמְרוּ, הָרִי כָּאֵן
מְקוֹם לְהִדְבֵק.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם וְגו', וְיִתְדַבֵּק הַסִּיּוּעַ שְׁלֹמֶטָה בְּמָקוֹם הַזֶּה. מִשּׁוּם
שְׁכַשְׁהֲדִין בָּא לְשֵׁרוֹת בְּעוֹלָם, הָרִי מָקוֹם זֶה כְּנִגְדּוֹ, וּמִכַּאֲן
יִהְיֶה הָעוֹלָם וְיִזוֹן. שְׁהָרִי לְמַעַלָּה יֵשׁ דַּחֵק לְהִזִּין אֶת הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ.
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אָנוּ נַעֲלֶה לְרַקִּיעַ וְנַעֲרֹךְ בּוֹ קָרֵב שְׁלֹא יֵרֵד [בוֹ] מִבוֹל
בְּעוֹלָם כְּמִקְדָּם.

וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וְשִׁפָּה אֶחַת לְכֻלָּם. מִשּׁוּם שְׁכָלָם כְּאֶחָד,
בְּיַחֲדוּת, שְׁכָלָם יַעֲשׂוּ וְיִצְלִיחוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם, יִתְפָּזְרוּ הַדְּרָגוֹת כָּל
אֶחָד לְצַד שְׁלוֹ, וּבִגְלָל זֶה יִתְפָּזְרוּ כָּל אֵלֶּה שְׁלֹמֶטָה. מַה כָּתוּב? וַיִּפֹּץ
ה' אֶתְּם מִשָּׁם.

וְאִם תֹּאמַר, לְמָה הַתְּבַלְבְּלָה לְשׁוֹנָם [פָּזַר וּבִלְבַל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא]? אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁכָלָם מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדֹשׁ, אוֹתָהּ לְשׁוֹן
עָשְׂתָה לָּהֶם סִיּוּעַ. מִשּׁוּם שְׁבַמְעֵשָׂה וּבִדְבוּר הַפֶּה דְּבָרִים הִלְלוּ תְלוּיִים
לְהַשִּׁיג כְּוִנַּת הַלֵּב, וּבְזֶה עוֹשִׂים סִיּוּעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שָׂרְצוֹ לְהִקָּים.

וַיַּעַל זֶה הַתְּבַלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שְׁלֹא יִכְלוּ לְחַזֵּק רְצוֹנָם בְּלִשׁוֹן הַקְּדֹשׁ. כִּיּוֹן
שֶׁהַתְּחִלָּפָה לְשׁוֹנָם, לֹא הִצְלִיחוּ בְּמַעֲשָׂה, מִשּׁוּם שֶׁהִצְבִּיא שְׁל
מַעַלָּה לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים – רַק אֶת לִשׁוֹן הַקְּדֹשׁ. וּכְשֶׁהַתְּבַלְבְּלָה
לְשׁוֹנָם, נִחְלַשׁ כַּחַם וְנִשְׁבַּר תְּקִפָּם.

בֵּא רֵאָה, שְׁהָרִי דְבוּר [זֶה] שְׁאוּמְרִים הַתְּחַתּוֹנִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדֹשׁ, כָּל
צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹדְעִים בּוֹ וּמַחֲזִיקִים בּוֹ, וְלִשׁוֹן אַחֲרַת אֵינָם
יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים בָּהּ. וְעַל זֶה, כִּיּוֹן שֶׁהַתְּבַלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שְׁל אֵלֶּה,
מִיָּד – וַיִּחַדְּלוּ לְכַנַּת הָעִיר, שְׁהָרִי נִשְׁבַּר כַּחַם וְלֹא יִכְלוּ לַעֲשׂוֹת דְּבַר
בְּרִצּוֹן שְׁלָהֶם.

שְׁיִהְיֶה שְׁמוֹ [שֵׁם הָאֱלוֹהִים] [שְׁל הַקְּב"ה] מְבָרָךְ מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם
(דניאל ב), שֶׁהַחֲכָמָה וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ הִיא. שְׁהָרִי מִשּׁוּם [זֶה]
שֶׁהוֹרִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סוּדוֹת הַחֲכָמָה לְעוֹלָם, הַתְּקַלְקְלוּ בָּהּ בְּנֵי
אָדָם וְרָצוּ לְהַתְּגַרּוֹת בּוֹ.

נִתַּן חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן. וּבְאוֹתָהּ חֲכָמָה שֶׁהַתְּגַלְתָּהּ לוֹ,
יָדַע דְּרָגוֹת וְנִדְבַק בִּיצַר הָרָע, עַד שֶׁהִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ מַעֲיִנוֹת
הַחֲכָמָה, וְאַחַר כֵּן שָׁב לְפָנָי רְבוּנוּ וְהַתְּגַלוּ לוֹ מֵהֶם, וְלֹא כְמוֹ מִקְדָּם.
אַחַר כֵּן בְּאוֹתוֹ הַסִּפָּר שְׁלוֹ יָדַע חֲכָמוֹת. אַחַר כֵּן בָּאוּ בְּנֵי אָדָם
וְהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו.

נתן חכמה לנח ועבד בה את הקדוש ברוך הוא, ואחר כך מה כתוב? וישת מן היין וישכר ויתגל, כמו שנתבאר. נתן חכמה לאברהם ועבד בה את הקדוש ברוך הוא, אחר כך יצא ממנו ישמעאל שהרגיז לפני הקדוש ברוך הוא. וכן יצחק יצא ממנו עשו. יעקב לקח שתי אחיות.

נתן חכמה למשה, מה כתוב בו? (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא היה כמשה שמש נאמן בכל הדרגות, ולא סטה לבו בתשוקת אחד מהם, אלא עמד באמונה עליונה כראוי.

נתן חכמה עליונה לשלמה המלך, אחר כך מה כתוב בו? (משלי א) משלי שלמה, (שם ל) המשא נאם הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואכל. אמר שלמה, אתי אל, והחכמה שלו היא. ואכל – ואני יכול לעשות רצוני. אחר כך (מלכים א יח) ויקם ה' שטן לשלמה וגו'.

בא ראה, משום קצת חכמה שמצאו אלה מאותה חכמת הראשונים, התגרו בקדוש-ברוך-הוא, ובנו מגדל ועשו כל מה שעשו, עד שהתפזרו מעל פני הארץ, ולא נשארה בהם חכמה לעשות דבר. אבל לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא יעורר חכמה בעולם ויעבדו אותו בה. זהו שכתוב (יחזקאל לו) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לא פראשונים שהשחיתו בה את העולם, אלא – ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר לו רבי יוסי לרבי חייא, נפתח בתורה ונאמר דבר. פתח רבי יוסי ואמר, (דברים כג) כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה כף ערות דבר ושב מאחריך. כי ה' אלהיך מתהלך? מהלך היה צריך להיות! אלא כמו שנאמר (בראשית ג) מתהלך בגן לרוח היום. וזהו אילן שאכל ממנו אדם הראשון. מתהלך – נקבה. מהלך – זכר.

וזהו שהלך לפני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב (שמות יג) וה' הלך לפניהם יומם וגו'. והוא שהולך לפני האדם כשהולך בדרך, שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. וזהו שהולך לפני האדם בשעה שהוא זוכה. ולמה? להצילך ולתת איביך לפניך, להציל אדם בדרך ולא ישלט בו אחר.

וְלִבְּנֵי צָרִיךְ אָדָם לְהִשְׁמַר מִחֻטְאָיו וּלְטַהֵר אֶת עֲצָמוֹ. מֵה טְהָרָה זוֹ? שְׁכָתוּב (דברים כג) וְהָיָה מִחֻנֵּיךְ קְדוֹשׁ. מֵה זֶה קְדוֹשׁ? קְדוֹשִׁים הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֲלֵא מִחֻנֵּיךְ קְדוֹשׁ – אֵלּוּ אֵיבְרֵי הַגּוֹף שֶׁהַגּוֹף מִתְחַבֵּר וְנִתְקַן בָּהֶם. וְלָכֵן וְהָיָה מִחֻנֵּיךְ קְדוֹשׁ. וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבָר.

מֵה זֶה עֲרוֹת דְּבָר? זֶה דְּבָר [עֲרוֹה] עֲרִיּוֹת, שֶׁזֶה הוּא דְּבָר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹאֵס בּוֹ יוֹתֵר מֵהַכֹּל. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת, לְמָה דְּבָר? אֲלֵא רִשְׁעֵי הָעוֹלָם הִלְלוּ שְׂגוּעֵלִים וּמְטַמְּאִים אֶת עֲצָמָם בְּדַבּוּרָם שִׁיּוּצָא מִפִּיהֶם, וְזֶהוּ עֲרוֹת דְּבָר.

וְכֹל כֵּן לְמָה? מִשׁוּם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפָנֶיךָ. וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, מִיָּד – וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ. שְׁלֵא יֵלֶךְ עִמָּךְ וְיָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ. וְאִנּוּ הָרִינוּ הוֹלְכִים לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ, נִתְעַסֵּק בְּדַבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהָרִי תוֹרָה מִתְעַטֶּרֶת עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְהַשְׂכִּינָה לֹא זֹזָה מִמֶּנּוּ.

פְּתַח רַבִּי חֵיָא וְאָמַר, וַיֹּאמֶר ה' הֵן עִם אֶחָד וְשִׁפָּה אַחַת לְכֻלָּם וְגו' בֹּא רֵאֶה מֵה כְּתוּב, וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְדָּם. מֵה זֶה מִקְדָּם? מִקְדָּמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. וַיִּמְצְאוּ? וַיִּרְאוּ צָרִיךְ הָיָה לִהְיוֹת! מֵה זֶה וַיִּמְצְאוּ? אֲלֵא מִצִּיָּאָה מְצָאוּ שֵׁם מְסוּדֵי הַחֲכָמָה מִהַקְּדָמוֹנִים שֶׁהַתְּנַעֲרָה שֵׁם מְבִנֵי הַמְּבּוּל, וּבָהּ הִתְעַסְקוּ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שֶׁעָשׂוּ לְסָרֵב לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים בְּפֹה וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה.

וְרֵאֶה מֵה כְּתוּב, הֵן עִם אֶחָד וְשִׁפָּה אַחַת לְכֻלָּם. מִשׁוּם שֶׁהֵם בְּלֵב אֶחָד וּבְרָצוֹן אֶחָד וּמְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדָשׁ. וְעַתָּה לֹא יִבְצָר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת, וְאִין מִי שִׁיִּמְנַע מַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל מֵה אַעֲשֶׂה? אֲבָל בְּלֵב לָהֶם הַדְּרָגוֹת שֶׁל מַעֲלָה וּלְשׁוֹנָם שֶׁלְמַטָּה, וְאִז נִמְנַע מַעֲשֵׂה שֶׁלָּהֶם. וּמֵה מִשׁוּם שֶׁהָיוּ בְּרָצוֹן וְלֵב אֶחָד וּמְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדָשׁ כְּתוּב לֹא יִבְצָר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת, וְדִין שֶׁלְמַעֲלָה לֹא יְכַל לְשַׁלֵּט בָּהֶם – אִנּוּ אוֹ הַחֲבָרִים שֶׁמִּתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, וְאִנּוּ בְּלֵב אֶחָד וְרָצוֹן אֶחָד, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִכָּאֵן שֶׁלְאוֹתָם בְּעֲלֵי הַמַּחְלֶקֶת אֵין לָהֶם קִיּוּם. שֶׁהָרִי בְּכָל פַּעַם שֶׁהִלְלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם אֵלָה עִם אֵלָה בְּרָצוֹן אֶחָד וְלֵב אֶחָד – אִף עַל גַּב שְׁמוֹרְדִים בְּקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא שׁוֹלֵט בָּהֶם הַדִּין שֶׁלְמַעֲלָה. כִּיּוֹן שֶׁנִּחְלְקוּ, מִיָּד – וַיִּפֹּץ אַתָּם ה' מִשָּׁם וְגו'.

אָמַר רבי חייא, נשמע שהכל בדבור הפה תלוי, שהרי כיון שהתבלבלו, מיד ויפץ ה' אתם משם. אבל לעתיד לבא מה כתוב? (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד, וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

פְּרִשֵׁת לָךְ לָךְ (דף ע"ב - דף צ"ב)

זהר

לָךְ מארצה וגו'. רבי אבא פתח ואמר (ישעיה מו) שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה. שמעו אלי אבירי לב - כמה חזקים לבותיהם של הרשעים, שרואים את שבילי ודרכי התורה ולא מסתכלים בהם, ולבותיהם חזקים שאינם חוזרים בתשובה לרבונו, ונקראים אבירי לב. הרחוקים מצדקה - שמתרחקים מן התורה.

רבי חזקיה אומר, שמתרחקים מן הקדוש ברוך הוא, והם רחוקים ממנו, ומשום כך נקראו אבירי לב. הרחוקים מצדקה - שאינם רוצים לקרב אל הקדוש ברוך הוא, משום כך הם רחוקים מצדקה. כיון שהם רחוקים מצדקה, רחוקים הם משלום, שאין להם שלום, שכתוב (ישעיה מח) אין שלום אמר ה' לרשעים. מה הטעם? משום שהם רחוקים מצדקה.

בא ראה, אברהם רצה לקרב אל הקדוש ברוך הוא והתקרב. זהו שכתוב (תהלים מה) אהבת צדק ותשנא רשע. משום שאהב צדק ושנא רשע, התקרב לצדקה, ועל זה כתוב (ישעיה מא) אברהם אהבי. מה הטעם אהבי? משום שכתוב אהבת צדק. האהבה שאהב אברהם את הקדוש ברוך הוא מכל בני דורו, שהיו אבירי לב, והם רחוקים מצדקה, כמו שנתבאר.

סתרי תורה

למדנו בתקף רצון המלך נטע אילן אחד גדול וחזק בתוך הנטיעות העליונות, הנטיעה של האילן הזה בתריסר תחומים מסבכת. בארבעה צדדים של העולם פרושה רגלו. ת"ק פרסאות מסעותיו. כל הרצונות של אותם פרסות בו תלויים. כשזה מתעורר, כלם מתעוררים עמו. אין מי שיוצא מרצונו. אחר כך כלם ברצון אחד עמו. קם מלמעלה, [יורד] יורד במסעותיו לתוך היס. ממנו היס

[מתגלה] מתמלא. הוא המקור [של כל] המים הנוכעים, תחתיו נחלקים כל מימי בראשית. השקאות הגן תלויים בו.

כל הנשמות של העולמים פורחות ממנו. הנשמות הללו נכנסות לגן לרדת לעולם הזה. כשיוצאת נשמה, היא מתברכת בשבע ברכות להיות אב [לרוח ורם] לגוף [ולהיות] בעליה [של הדמות העליונה]. זהו שפתוב ויאמר ה' אל אברם. הרי נשמה עליונה אבא (לרוח ורם) לגוף בעליה [של דמות עליונה].

בשְׂרוּצָה [הנפש] לרדת לעולם הזה, משביע אותה הקדוש ברוך הוא לשמר את מצוות התורה ולעשות רצונו, ומוסר לה מאה מפתחות של ברכות של כל יום להשלים את הדרגות העליונות כחשבון ל"ך ל"ך. שהרי כלם נמסרו לה כדי לתקן בהם את הגן ולעבדה ולשמרה. מארצה - זה גן העדן.

ומוֹלְדֵתָךְ - זה הגוף, שנקרא עץ החיים, שהוא תריסר שבטים עליונים. ומבית אביך - זו השכינה. אביך זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר (משלי כח) גזול אביו ואמו ואמר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר ארצה - זה הוא העולם הזה. [ס"א ומולדתך - זה עץ החיים. ומבית אביך - תריסר תחומים, שבטים עליונים. אל הארץ אשר ארצה - זהו העולם הזה]. עד כאן סתרי תורה.

רבי יוסי פתח, (תהלים פד) מה ידידות משכנותיך ה' צבאות. כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקדוש ברוך הוא, שהרי כל בני האדם לא יודעים ולא מסתכלים על מה עומד העולם ועל מה הם קימים. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה שמים מאש וממים מערבים יחד, ולא היו קופאים, ואחר כך קפאו ועמדו ברוח עליונה, ומשם שתל את העולם לעמד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא ברוח ההיא. ובשעה שאותה הרוח עולה, כלם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. והכל עומד על התורה. שכאשר ישראל משתדלים בתורה, מתקים העולם, ואותם העמודים התומכים קימים במקומם בקיום שלם.

בא ראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן

מזמרים ומשבחים לפניו, שכתוב (דברי הימים-א טו) אז ירננו עצי היער
מלפני ה' וגו'.

והפרוזה קורא בחיל ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכם
שנכנסה רוח לאזניו לשמע, ועיניו פקוחות לראות, ולבו
פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשמות
הנשמה, ומשם יוצא הקול של הקולות, הצבאות התפזרו לארבעה
רוחות העולם.

א. אחד עולה לצד אחד. **ב.** אחד יורד לאותו הצד. **ג.** אחד נכנס בין
שנים. **ד.** שנים מתעוררים [מתעטרים] בשלשה. **ה.** שלשה
נכנסים באחד. **ו.** אחד מוציא גונים. **ז.** ששה מהם לצד אחד, וששה
מהם יורדים לאותו הצד. **ח.** ששה נכנסים בשנים עשר. **ט.** שנים
עשר מתעוררים בעשרים ושנים. **י.** ששה כלולים בעשרה. **יא.** עשרה
עומדים באחד.

אוי לאותם שישנים ושנה בנחיריהם, לא יודעים ולא מסתכלים איך
יקומו בדין כשהחשבון נמנה, כשנטמא הגוף, והנשמה
משוטטת על פני האויר שמאיר ועולה ויורדת, והשערים לא
נפתחים, ומתגלגלים כאבנים בתוך הקלע. אוי להם! מי יבקש אותם
שלא יקומו בתענוג הזה? בתוך המקומות של ענוגי הצדיקים ונפקד
מקומם. ונמסרים בידי דומה, יורדים ולא עולים. עליהם כתוב (איוב
ז) כלה ענן וילך פן יורד שאול לא יעלה.

באותה השעה מתעוררת שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה בארבעה
רוחות העולם, ויורדת ומגיעה לבין כנפי התרנגול,
ומתעוררת בו אותה השלהבת וקורא. ואין מי שמתעורר, פרט
לאותם צדיקי האמת שעומדים ומתעוררים בתורה. ואז הקדוש ברוך
הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לקולם, כמו
שנאמר (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

ויאמר ה' אל אברם. מה כתוב למעלה? (בראשית יא) וימת הרן על פני
תרח אביו וגו'. מה אומר כאן? אלא עד אותו היום לא היה
אדם שמת בחיי אביו פרט לזה, וכשנזרק אברהם לאש, נהרג הרן,
ומשום זה יצאו משם. [מי הרג את הרן? אלא פיון שהשליכו את
אברהם לאור כשדים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא והצילו, והיה
הרן אחיו עומד שם.

אָמְרוּ הַכְּשָׁדִים, בְּשִׁבִיל זְכוּתוֹ שֶׁל הָרֵן נִצּוֹל. מִיָּד יֵצֵא שְׁלֵהֶבֶת שֶׁל אִשׁ וְשָׂרְפָה אֶת הָרֵן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיִּמַּת הָרֵן עַל פְּנֵי תַרְח אָבִיו. וַיֵּשׁ שְׂאוֹמְרִים שְׂאִין שׁוֹלְטֵת אִשׁ בְּזַרְעוֹ שֶׁל תַרְח, אָבֵל נִשְׁלִיף אֶת הָרֵן לְאִשׁ, וְאִם לֹא יִכְעַר, נִדְעַ וְדַאי שְׂאִין שׁוֹלְטֵת הָאִשׁ בְּזַרְעוֹ. מִיָּד הִשְׁלִיכוּ אֶת הָרֵן לְאִשׁ וְנִשְׂרַף, וְהָיָה תַרְח אָבִיו עוֹמֵד שָׁם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיִּמַּת הָרֵן עַל פְּנֵי תַרְח אָבִיו.

בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יָדְעוּ כָּל אִמָּה וְלִשׁוֹן שֶׁלֹּא הִצִּיל אֶת אֲבָרָהָם אֶלֶּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא יַחֲדוּ שֶׁל עוֹלָם, וְהָיוּ מְבִיאִים אֶת בְּנֵיהֶם לְמִשְׁכְּנֵנו שֶׁל אֲבָרָהָם, וְאוֹמְרִים לוֹ: רְאִינוּ אוֹתָךְ שְׂאֵתָה בּוֹטַח בַּקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא רְבוּן הָעוֹלָם, לְמַד אֶת בְּנֵינוּ מִדַּרְכֶּךָ שְׂאֵתָה יוֹדֵעַ. וְעַלֵּיהֶם אָמַר הַכְּתוּב (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבָרָהָם].

בֵּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּקַּח תַרְח אֶת אֲבָרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרֵן וְגו', וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוֹר כְּשָׁדִים. וַיֵּצְאוּ אִתָּם? אֵתוּ הָיָה צָרִיף לְהֵיוֹת, שְׁהָרֵי כְּתוּב וַיִּקַּח תַרְח וְגו'. מַה זֶה וַיֵּצְאוּ אִתָּם? אֶלֶּא תַרְח וְלוֹט עִם אֲבָרָהָם וְשָׂרָה יֵצְאוּ, שֶׁהֵם הָיוּ הָעֶקֶר לְצֵאת מִתּוֹךְ אוֹתָם הַרְשָׁעִים. שְׁכִינֹן שְׂרָאָה תַרְח שְׂאֲבָרָהָם בְּנוֹ נִצַּל מִתּוֹךְ הָאִשׁ, חֲזַר לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם, וּמִשׁוּם כֶּךָ וַיֵּצְאוּ אִתָּם תַרְח וְלוֹט.

וּבְשָׂעָה שִׁיֵּצְאוּ מַה כְּתוּב? לְלַכֵּת אַרְצָה כְּנַעַן. שְׂרָצוֹנָם הָיָה לְלַכֵּת לְשָׁם. מִכָּאֵן לְמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְהִטְהַר, מְסִיעֵים אוֹתוֹ. בֵּא רְאֵה שְׁכָךְ הוּא, שְׁכִינֹן שְׁכָתוֹב לְלַכֵּת אַרְצָה כְּנַעַן, מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֲבָרָם לֵךְ לָךְ. וְעַד שֶׁהוּא הִתְעוֹרֵר בְּתַחֲלָה, לֹא כְּתוּב לָךְ לָךְ.

בֵּא רְאֵה, הַדָּבָר שֶׁלְמַעֲלָה לֹא מִתְעוֹרֵר עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְמַטָּה בְּרֵאשׁוֹנָה עַל מַה שִׁיֵּשְׂרָה עָלָיו אוֹתוֹ שְׁלַמְעֵלָה. וְסוּד הַדָּבָר - הָאוֹר הַשְּׁחֹר אִינוּ נֶאֱחָזוּ בְּאוֹר הַלְבָן עַד שֶׁהִיא מִתְעוֹרֶרֶת בְּרֵאשׁוֹנָה. כִּינֹן שֶׁהִיא מִתְעוֹרֶרֶת בְּרֵאשׁוֹנָה, מִיָּד שׁוֹרָה עָלֶיהָ הָאוֹר הַלְבָן.

וַיַּעַל זֶה כְּתוּב (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרֹשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֵל, כְּדִי שֶׁלֹּא יִפְסַק הָאוֹר הַלְבָן מִן הָעוֹלָם לְעוֹלָמִים. וְכֵן (ישעיה סב) הַמְזַכִּירִים אֶת ה' אֵל דָּמִי לָכֶם, כְּדִי לְעוֹרֵר לְמַטָּה בְּמַה שֶׁתִּשְׂרָה הַהִתְעוֹרֶרֶת שְׁלַמְעֵלָה. וְכֵן כִּינֹן שֶׁמִּעִיר אָדָם הַתְעוֹרֶרֶת [טוֹבָה] בְּרֵאשׁוֹנָה, אִזּוּ מִתְעוֹרֶרֶת הַתְעוֹרֶרֶת שְׁלַמְעֵלָה.

בא ראה, כִּיּוֹן שְׁכַתוֹב וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כְּשָׂדִים וְגו', מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם וְגו'.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֵךְ לְךָ - לְעֶצְמָךְ, לְתַקֵּן אֶת עֶצְמָךְ, [לְהַתְחַזֵּק] לְתַקֵּן אֶת דְּרָגָתְךָ. לֵךְ לְךָ - אֵינְךָ [ס"א כְּדַאִי] לְעַמֵּד כָּאֵן בֵּין הָרְשָׁעִים הַלְלוּ. וְסוּד הַדְּבָר - לֵךְ לְךָ, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְאַבְרָהָם רוּחַ שֶׁל חֲכָמָה, וְהָיָה יוֹדֵעַ וּמְצַרֵּף [צְנוּרוֹת] צְדָדֵי יְשׁוּב הָעוֹלָם, וְהִסְתַּכַּל בָּהֶם וְשָׁקַל בְּמִשְׁקַל וַיִּדַע אֶת הַכַּחוֹת הַמְּמַנִּים עַל צְדָדֵי הַיְשׁוּב.

כִּשְׁהִגִּיעַ לְתוֹךְ נִקְדַּת אֲמִצַּע הַיְשׁוּב, שָׁקַל בְּמִשְׁקַל וְלֹא הָיָה עוֹלָה בְּיָדוֹ. הַתְּבוּנָה לְדַעַת אֶת הַכַּחַ שְׁמִמְנָה עָלֶיהָ, וְלֹא יָכַל לְהַתְּדַבֵּק בְּרִצּוֹנוֹ. שָׁקַל כַּמָּה פְּעָמִים, וְרָאָה שֶׁהֵנָּה מִשָּׁם נִשְׁתַּל כָּל הָעוֹלָם. הַתְּבוּנָה וְצַרְף וְשָׁקַל לְדַעַת, וְרָאָה שֶׁהֵנָּה הַכַּחַ הָעֲלִיּוֹן שֶׁעָלֶיהָ אֵין לוֹ שַׁעוֹר, עֲמַק וְנִסְתָּר, וְאֵינוֹ כְּמוֹ הַצְּדָדִים שֶׁל דְּרָגוֹת הַיְשׁוּב.

הַתְּבוּנָה וְשָׁקַל וַיִּדַע שְׁהָרִי כְּמוֹ שְׁמֵהֲנִקְדָּה הִיא אֲמִצַּעִיתוֹ שֶׁל הַיְשׁוּב, מִמְּנָה נִשְׁתַּל כָּל הָעוֹלָם לְכָל צְדָדָיו. כִּף גַּם יִדַע שְׁהָרִי הַכַּחַ שְׁשׁוּרָה עָלֶיהָ, מִשָּׁם יֵצְאוּ כָּל שְׁאֵר הַכַּחוֹת הַמְּמַנִּים עַל כָּל צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְכֹלָם אֲחוּזִים בּוֹ. אַז (בְּרֵאשִׁית י"א) וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כְּשָׂדִים לְלַכַּת אֶרְצָה כְּנַעַן.

עוֹד, הַשְּׂגִיחַ וְשָׁקַל וְצַרְף לְעַמֵּד עַל בְּרוּר הַדְּבָר שֶׁל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ, וְלֹא יָכַל לְעַמֵּד עָלֶיהָ לְהַשְׁיֵג. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אֶת כַּחוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא יָכַל לְעַמֵּד עָלָיו, מִיָּד וַיָּבֵאוּ עַד חֶרֶן וַיִּשְׁבוּ שָׁם.

מָה הַטַּעַם שֶׁל אַבְרָהָם? אֵלֹא שֶׁהוּא הָיָה יוֹדֵעַ וּמְצַרֵּף אֶת כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיטִים מְנַהִיגֵי הָעוֹלָם בְּכָל צְדָדֵי הַיְשׁוּב, וְהָיָה שׁוֹקֵל וּמְצַרֵּף אוֹתָם הַשׁוֹלְטִים בְּצְדָדֵי הַיְשׁוּב מְנַהִיגֵי הַכּוֹכָבִים וְהַמְּזֻלוֹת שֶׁלָּהֶם מִי הֵם הַחֲזֻקִים אֵלָיו עַל אֵלָיו. וְהָיָה שׁוֹקֵל אֶת כָּל יְשׁוּבֵי הָעוֹלָם [וְלֹא] וְהָיָה עוֹלָה בְּיָדוֹ. כִּשְׁהִגִּיעַ לְמָקוֹם הַזֶּה רָאָה אֶת חֲזֻק הָעֲמָקִים וְלֹא יָכַל לְעַמֵּד בּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתְּעוֹרְרוֹתוֹ וְתִשׁוּקָתוֹ, מִיָּד הַתְּגַלָּה עָלָיו וְאָמַר לוֹ לֵךְ לְךָ, לְדַעַת אוֹתָךְ וּלְתַקֵּן עֶצְמָךְ.

מֵאֲרִצָּה - מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַיְשׁוּב שֶׁהִיָּת נִדְבָק בּוֹ. וּמִמּוֹלְדָתָךְ - מֵאוֹתָהּ הַחֲכָמָה שֶׁאֵתָּה מְתַבּוֹנֵן וְשׁוֹקֵל אֶת תּוֹלְדָתָךְ וְהִרְגַע

וְהַשְׁעָה וְהַזְמַן שְׁנוֹלְדֶתָּ בּוֹ, וּבְאֹתוֹ הַכּוֹכֵב וּבְאֹתוֹ הַמַּזָּל. וּמִבֵּית אָבִיךָ – שְׁלֵא תִשְׁגִּיחַ בְּבֵית אָבִיךָ. וְאִם יֵשׁ לְךָ שָׂרֵשׁ לְהַצְלִיחַ בְּעוֹלָם מִבֵּית אָבִיךָ, מִשּׁוֹם כֶּךָ לְךָ לְךָ מִהַחֲכֵמָה הַזֹּה וּמִהַשְׁגָּחָה הַזֹּה

בֵּא רֵאֵה שְׂכָךְ הוּא, שֶׁהָרִי יֵצְאוּ מֵאוֹר כְּשֵׁדִים וְהָיוּ בְּחָרָן, לְמָה יֹאמֶר לוֹ לְךָ לְךָ מֵאַרְצֶךָ וּמִמּוֹלְדֶתְךָ? אֲלֵא עֵקֶר הַדְּבָר כְּמוֹ שְׁנֹאֵמַר. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. אֲרָאָךְ – מָה שְׁלֵא יְכַלֶּת לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא יְכַלֶּת לַדַּעַת אֶת כַּח הָאָרֶץ הַהִיא שֶׁהוּא עֵמֶק וְנִסְתָּר.

וְאֶעֱשֶׂהָ לְגוֹי גָּדוֹל וְגוֹי. וְאֶעֱשֶׂהָ – מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב לְךָ לְךָ. וְאֶבְרַכְךָ – מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב מֵאַרְצֶךָ. וְאֶגְדְּלָהּ שְׂמָךְ – מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב מִמּוֹלְדֶתְךָ. וְהָיָה בְּרַכָּה – מִשּׁוֹם שְׂכָתוֹב וּמִבֵּית אָבִיךָ.

כָּל אוֹת בְּזָהָר הוּא חֲדוּשׁ בְּפָנַי עֲצָמוֹ
 כְּשִׁלּוּמֵד זֹהָר יַעֲיִן בְּכָל מְלָה וּמְלָה. כִּי כָל אוֹת הוּא חֲדוּשׁ בְּפָנַי עֲצָמוֹ.
 וּדְבָרִים הַנִּרְאִים כְּפֶשֶׁט אֵינָם אֲלֵא סוּד. כִּי הַזָּהָר כְּלוֹ אוֹרָה.
(רבי חיים הכהן, הנהגות טובות, אות מו)

אֵמֶת שְׂמֻקְבֵּל בִּיְדֵינוּ שְׁגַם מִי שְׁלֵא יִדַע כְּלוֹם אֵף עַל פִּי כֵן לְשׁוֹן הַזָּהָר מִסְגָּל לְזִכְרָה הַנֶּפֶשׁ.
(רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב, מהרצ"א, הוספות מהרצ"א, אות ט')

עַל יְדֵי הַזָּהָר וּמֶרֶן הָאֵר"י יִתְחַדֵּשׁ לוֹ בְּכָל רֵגַע אוֹר חֲדָשׁ מִמֶּשׁ עַד שְׁנַעֲשֶׂה מִמֶּשׁ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה
 יִתְחַדֵּשׁ לוֹ בְּכָל רֵגַע אוֹר חֲדָשׁ מִמֶּשׁ עַד שְׁנַעֲשֶׂה מִמֶּשׁ בְּרִיָּה חֲדָשָׁה עַל יְדֵי הַזָּהָר וּמֶרֶן הָאֵר"י.
(רבי יצחק איזיק, הנהגות טובות, ה'ה' יחיא'ל ספריו מקומרנה, היכל הברכה דברים דף יא)

כָּל אוֹת וְאוֹת שֶׁל סֵפֶר הַזָּהָר וְכַתְבֵי מֶרֶן שֶׁל הָרֵב חַיִּים וְיִטְאֵל... הֵם תְּקוּנֵים גְּדוּלִים לְנִשְׁמָה לְתַקּוֹן כָּל הַגְּלוּגוּלִים
 כָּל אוֹת וְאוֹת שֶׁל סֵפֶר הַזָּהָר וְכַתְבֵי מֶרֶן שֶׁל הָרֵב חַיִּים וְיִטְאֵל הֵם תְּקוּנֵים גְּדוּלִים לְנִשְׁמָה לְתַקּוֹן כָּל הַגְּלוּגוּלִים.
(רבי יצחק איזיק, יחיא'ל ספריו מקומרנה, נוצר חסד, פרק ד' משנה כ')

טַעַם שֶׁסֵּפֶר הַזָּהָר מִפְּנֵי הַשְּׁפַעַת הָאוֹר הַהוּא מֵהַזָּהָר הָעֲלִיוֹן, וְדַרְךְ אוֹרוֹ מְשַׁפְּיעִים בְּהַשְׁגָּחָה אֱלֹהִית כָּל הַמִּתְעַסְקִים בּוֹ
 וְלָזֶה הַסֵּפֶר יִקְרָא סֵפֶר הַזָּהָר מִפְּנֵי הַשְּׁפַעַת הָאוֹר הַהוּא מֵהַזָּהָר הָעֲלִיוֹן, וְדַרְךְ אוֹרוֹ מְשַׁפְּיעִים בְּהַשְׁגָּחָה אֱלֹהִית כָּל הַמִּתְעַסְקִים בּוֹ, שֶׁהָיָה אוֹר וְשַׁפַּע עֲלִיוֹן מִהַדַּעַת מְשַׁפַּע בְּרָזִי תוֹרָה דְּהֵינּוּ רָזִי וְסִתְרֵי תוֹרָה וְכוּ' כִּיּוֹן שְׁנַשְׁפַּע מִשָּׁם אֶתְקָרִי הַחֲבוּר הַזֶּה סֵפֶר הַזָּהָר, כְּלוֹמֵר שְׁנַשְׁפַּע מֵהַזָּהָר הַהוּא.
(הרב משה קורדוביור, הרמק, דע את אלמי אביך, ב')

סתרי תורה

ואַעֲשֶׂה לְגוֹי גָדוֹל. זו בְּרָכָה אַחַת. וְאַבְרָכְךָ – שְׁתִּים. וְאַגְדִּלָּה שְׁמֶךָ – שְׁלֹשׁ. וְהָיָה בְּרָכָה – אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מִבְּרָכֶיךָ – חֲמִשׁ. וּמְקַלְלֶךָ אָאֵר – שֵׁשׁ. וְנִבְרַכְוּ בְּךָ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה – הַגָּה שִׁבְעַ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְבָּרַךְ בְּשִׁבְעַ הַבְּרָכוֹת הַלְלוּ, מֵהַ כְּתוּב? וַיִּלֶּךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לְרַדַּת לְעוֹלָם הַזֶּה כְּפִי שֶׁהֶצְטוּהָ.

מִיָּד וַיִּלֶּךְ אִתּוֹ לוֹט. זֶה הַנְּחָשׁ שֶׁהִתְקַלַּל וְהִתְקַלַּל הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְתַּח לְהִסְטִין לַגּוֹף, וְלֹא תִפְעַל הַנְּשֻׁמָּה עֲבוּדָה שֶׁהֶצְטוּתָהּ עַד שֶׁיַּעֲבֹרוּ עָלֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שֶׁהָרִי מִשָּׁנִים עֶשְׂרִי שָׁנִים וּמַעֲלָה מִתְעוֹרְרַת הַנְּשֻׁמָּה לְעַבֵּד אֶת הָעֲבוּדָה שֶׁהֶצְטוּתָהּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שִׁבְעַ וְחֲמִשׁ הֵם שָׁנִים עֶשְׂרִי [וְשָׁנֵי עֲלִיוֹנִים עָלֵיהֶם – אַרְבָּעָה עֶשְׂרֵה הֵם].

וְאִזּוּ נִרְאִית הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא בָּאָה מִחֲמִשׁ שָׁנִים שֶׁהֵם ת"ק פְּרָסוֹת שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וְשִׁבְעִים שָׁנָה – זֶהוּ אוֹתוֹ אֵילָן מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא שְׁבִיעֵי לְדַרְגוֹת וְנִקְרָא שִׁבְעִים שָׁנָה. אִזּוּ יוֹצֵאת מֵאוֹתָהּ זֶהֱמַת הַנְּחָשׁ, וְנִכְנָסַת לְעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוּב בְּצֵאתוֹ מִחָרַן [יְמֵי שִׁבְעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מֵאוֹתָם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מֵאוֹתוֹ הֶרְגוּ וְהִתְקַף שֶׁל [הַשֵּׁטֶן] הֵהוּא הַנְּחָשׁ שֶׁהָיָה מִסִּית אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁו אֶת הַגּוֹף וְשׁוֹלֵט עָלָיו.

בְּאֵיִלָּן שׁוֹלֵטַת עָרְלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בְּאֵדָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁנִּקְרָאִים שְׁנֵי עָרְלָה. כִּיּוֹן שֶׁעֲבָרוּ עַל הַגּוֹף אוֹתָן הַשָּׁנִים וְהִתְעַבְרָה [ד"א וְהִתְעוֹרְרָה] הַנְּשֻׁמָּה לְעַבֵּד אֶת עֲבוּדַת הַקְּדוּשׁ, הִיא מְצוּהָ אֶת הַגּוֹף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ שֶׁהֵנָּה לֹא יְכוּל לְשַׁלֵּט כְּמוֹ שֶׁהָיָה, שְׁכָתוּב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם ז' י'. אֶת שְׂרֵי ז' ה'. י' ז' הַנְּשֻׁמָּה לַנְּשֻׁמָּה, וְהוּא זָכַר. ה' ז' הַנְּשֻׁמָּה שֶׁל הַנִּקְבָּה]. זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא אֵצֶל הַנְּשֻׁמָּה כְּמוֹ נִקְבָּה אֵצֶל הַזָּכָר. וְאֶת לוֹט בֶּן אַחִיו – זֶה [יִצְרָק הָרַע] הַנְּחָשׁ שֶׁלֹּא זָז כָּל כָּךְ מִן הַגּוֹף, מִשּׁוּם הַדְּבִקוֹת שֶׁל הַגּוֹף לֹא כָּל כָּךְ זָזִים [הַזָּמֵן הֵהוּא] מִמֶּנּוּ. אֲבָל הַתְּעוֹרְרוֹת הַנְּשֻׁמָּה תָּמִיד מְלַקָּה אוֹתוֹ וּמִתְרָה בּוֹ וּמוֹכִיחָה אוֹתוֹ וּמְכַנִּיעָה אוֹתוֹ בְּעַל כְּרַחוּ, וְלֹא יְכוּל לְשַׁלֵּט.

וְאֵת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ – אֵלוּ הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרֶץ – אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיְתָה בְּרֵאשׁוֹנָה בְּדַבְּקוֹת בְּחִבְרוֹת שֶׁל הָעַרְלָה הִיא עִם הַגּוֹף וְתִקֵּן אוֹתָהּ לְאַחַר מִכֵּן, שֶׁהָרִי אַחַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וּמַעֲלָה, כְּשֶׁהַנְּשֻׁמָּה מִתְעוֹרְרֶת לְתִקֵּן אֶת הַגּוֹף, שְׁנִיָּהֶם מִתְקַנִּים אֶת אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁמִּשְׁתַּתְּפֶת עִם חֶזֶק הַנְּחָשׁ וְתִשׁוּקָתוֹ הָרָעָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרֶץ. וְעַם כָּל זֶה הַנְּשֻׁמָּה מִתְגַּבֶּרֶת בְּאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ לְשִׁבֵר אוֹתוֹ בְּחֶזֶק בְּשִׁעְבוֹד שֶׁל תְּשׁוּבָה [נ"א בְּשִׁעְבוֹד שֶׁל תוֹרָה, וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת כְּדִי שְׁלֵא יִתְגַּבֵּר עַל הָרוּחַ כְּבְּרֵאשׁוֹנָה]. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעֲבֹר. (ע"כ סתרי תורה).

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל – מִצַּד הַיָּמִין. וְאֶבְרַכֶּךָ – מִצַּד הַשְּׂמָאל. וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ – מִצַּד הָאֲמִצֵּעַ. וְהָיָה בְּרַכָּה – מִצַּד שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הִנֵּה כָּאֵן כֶּסֶף שֶׁל אַרְבַּעַת עֶמּוּדִים שְׁכָלָם כְּלוּלִים בְּאַבְרָהָם. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה בְּרָכוֹת לְאַחֵרִים שְׁנֹזְנִים מִכָּאֵן, שֶׁכָּתוּב וְאַבְרָהָהּ מְבַרְכִיָּהּ. וּמִקְלָלָהּ אָאֹר וְנִבְרַכְוּ כִּי כָל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, זֶה שֶׁכָּתוּב לָךְ לָךְ מֵאֶרְצָךָ וּמִמּוֹלְדֹתָךְ, כִּיּוֹן שְׁכָלָם יִצְאוּ לְלִכְתּוֹת, לָמָּה לֹא נֹאמַר לוֹ שְׁכָלָם יִצְאוּ? שֶׁהָרִי אֵף עַל גַּב שֶׁתָּרַח הָיָה עוֹבֵד לְעִבּוּדָה זָרָה, כִּיּוֹן שֶׁהִתְעוֹרַר בְּהִתְעוֹרְרוֹת טוֹבָה לְצֵאת עִם אַבְרָהָם, וְרָאִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֶּה מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁעִים, וְהִתְחִיל לְצֵאת, לָמָּה לֹא כָתוּב לָכֵן? לָמָּה לְאַבְרָהָם לְבַדּוֹ לָךְ לָךְ?

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִם תֹּאמַר שֶׁתָּרַח, כְּשִׁיצֵא מֵאוּר כְּשָׂדִים, זֶה הָיָה כְּדִי לְחַזֵּר בְּתְּשׁוּבָה – לֹא כֵּךְ! אֲלֵא כְּשִׁיצֵא, יִצְא לְהַנְצִיל, שְׁכָל בְּנֵי אֶרְצוֹ רָצוּ לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁרָאוּ שֶׁנֶּצַל אַבְרָהָם, הָיוּ אוֹמְרִים לְתָרַח: אֵתָהּ הוּא שֶׁהִיְתָ מְטַעָה אוֹתוֹ בְּפִסְלִים הַלְלוּ. וּמִתּוֹךְ הַהִפְחָדָה שְׁלָהֶם יִצְא תָרַח. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְחָרֶץ, לֹא יִצְא מִשָּׁם אַחַר כֵּךְ, שֶׁכָּתוּב וַיִּלֶּךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' וַיִּלֶּךְ אִתּוֹ לוֹט. וְאֵלוֹ תָרַח לֹא כָתוּב [בוֹ וַיִּלֶּךְ, אֲלֵא וַיִּצְא].

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם וַזְרוּעַ רָמָה תִּשְׁבֵּר. הַפְּסוּק הַזֶּה הִקְיִמוּהוּ, אָבֵל וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם – זֶה נִמְרוֹד וּבְנֵי דוֹרוֹ שִׁיצְאוּ אַבְרָהָם מֵהֶם, שֶׁהָיָה אוֹרָם. וַזְרוּעַ רָמָה תִּשְׁבֵּר – זֶה נִמְרוֹד.

דָּבָר אַחַר וַיִּמָּנַע מִרְשָׁעִים אוֹרֶם – זֶה תָּרַח וּבָנִי בֵּיתוֹ. אוֹרֶם – זֶה אֲבָרְהָם. לֹא כְּתוּב הָאוֹר אֶלָּא אוֹרֶם, שֶׁהִיָּה עִמָּהֶם. וַזְּרוּעַ רָמָה תִּשָּׁבֵר – זֶה נִמְרוּד, שֶׁהִיָּה מִטְעָה אַחֲרָיו אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמִשׁוּם כֵּן כְּתוּב לֶךְ לֶךְ, כְּדֵי לְהַאֲרִיר לֶךְ וּלְכַל אוֹתָם שִׁיִּצְאוּ מִמֶּךָ מִכָּאן וְהִלְאָה.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (שם לו') וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרֶם. וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר – מִתִּי? בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבָרְהָם לֶךְ לֶךְ מֵאַרְצֶךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים – שֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַדְבִּיק אֶת אֲבָרְהָם בְּאוֹר הַהוּא שֶׁלְמַעְלָה וּלְהַאֲרִיר שָׁם. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרֶם – שֶׁהִרִי אַחַר כֵּן שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה תָּרַח וְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ [נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ]. בְּנֵי בֵּיתוֹ [נ"א בְּנֵי עִירוֹ], שֶׁכְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְן. תָּרַח, שֶׁכְּתוּב וְאֵתָה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיִּלְךְ אֲבָרָם כְּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי ה'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהִרִי לֹא כְּתוּב וַיִּצֵא אֲבָרָם כְּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי ה', אֶלָּא וַיִּלְךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֶךְ לֶךְ, שֶׁהִרִי בְּרֵאשׁוֹנָה עָשׂוּ יִצְיָאָה, שֶׁכְּתוּב וַיִּצְאוּ אֹתָם מֵאוֹר כְּשָׂדִים לְלַכְתַּת אֶרְצָה כְּנַעַן. וְעַכְשָׁו כְּתוּב וַיִּלְךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּצֵא. כְּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי ה' – שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת כָּל הַהִבְטָחוֹת. וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט – שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדֵי לְלַמֵּד מִמַּעֲשָׂיו, וְעַם כָּל זֶה לֹא לְמַד כָּל זֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁלוֹמֵי דִּרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לְלַכְתַּת בָּהֶם וּלְיִרְאָה מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שֶׁעֲתִיד אָדָם לְתַת דִּין וְחֶשְׁבוֹן לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב לו') בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשָׂהוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֲבָל בֵּא רְאָה, בַּיּוֹם הַהוּא שֶׁנִּשְׁלָמִים יְמֵי הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁהַגּוֹף נִשְׁבֵּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ נִתְּנָת רְשׁוּת לְאָדָם לְרְאוֹת מַה שֶׁלֹּא הִיָּתָה לוֹ רְשׁוּת לְרְאוֹת בְּזִמְן שֶׁהַגּוֹף שָׁלֵט וְעַמֵּד עַל בְּרִיו.

וְאִזּוֹ עוֹמְדִים עָלָיו שֶׁלְשָׁה שְׁלִיחִים וּמַחֲשָׁבִים יְמִיו וְחֻטְאָיו וְכָל מַה שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדָה עַל הַכָּל בְּפִיו, וְאַחַר כֵּן הוּא חוֹתֵם עָלָיו בְּיָדוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוּם. וּבְיָדוֹ כָּלֵם חַתּוּמִּים לְדוֹן אוֹתוֹ [בְּאוֹתוֹ ד"א בְּזֶה] הָעוֹלָם עַל הַרְאִשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים, עַל חֲדָשִׁים וְעַל יִשְׁנִים, לֹא נִשְׁכַּח אֶחָד מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב

לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כך גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם

בא ראה כמה הרשעים קשי ערף בעולם הזה, כך גם אפלו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי ערף. משום כך אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע, אף על פי שמסתכל באלו [נ"א שמשתדל עם] הצדיקים, מקשה ערף ולא רוצה ללמד. ומשום כך יש לצדיק להתזיק בו. ואף על גב שהרשע מקשה ערף הוא, לא יעזב אותו, ויש לו להתזיק בידו ולא יעזב אותו. כי אם יעזב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא ראה מאלישע שדחה את גיחזי. וכן באברהם - כל פעם שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. כיון שנפרד ממנו, מה כתוב? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתוב אחר כך? ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד.

אמר רבי אבא, זה שאמרת וילך אברהם ולא כתוב ויצא אברהם - זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה כתוב? בצאתו מחרן. אמר רבי אלעזר, כתוב מחרן, והיציאה ההיא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

ויקח אברהם את שרי אשתו. מה זה ויקח? אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את אהרן, (שם א) קח את הלויים. ומשום כך ויקח אברהם. משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור כמה הם רעים. ומשום כך ויקח אברהם את שרי אשתו.

וואת לוט בן אחיו. מה ראה אברהם להדביק עמו את לוט? אלא משום שצפה ברוח הקדוש שעתיד לצאת ממנו דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אלו הגרים והגרות שתקנו את נפשותם. אברהם מגיר אנשים, ושרה מגירת נשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם.

אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכלם הלכו עמו? אמר רבי אלעזר, כן, [ומשום שכלם ד"א ומשום כך כלם] האנשים שהיו הולכים עמו, כלם נקראו עם אלהי אברהם. והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שכתוב ויעבר אברהם בארץ.

אמר לו רבי אבא, אם היה כתוב והנפש אשר עשו בחרץ - הייתי אומר כן. אלא כתוב ואת הנפש. את - לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו. שכל מי שמזכה את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זזה ממנו. מנין לנו? שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרץ. הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון, מה הטעם שהתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת בלך לך, שהרי עד כאן לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא. מה הטעם פתח בלך לך? אלא זה אמרו שרמזו בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אבל בא תראה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל הוא סוד של חכמה. משום שאברהם לא היה דבוק בקדוש-ברוך-הוא אז פראוי, אמר לו לך לך. וזה רמז למקום שהוא שצריך להתקרב עם הקדוש ברוך הוא, והיא הדרגה הראשונה להכנס לקדוש-ברוך-הוא, משום כן לך לך.

ובדרגה הזו לא יכול אברהם להאחז בה עד שיכנס לארץ, ששם יקבל את הדרגה ההיא. כמו כן כתוב (שמואל-ב ב) וישאל דוד בה' לאמר האעלה באחת מערי יהודה ויאמר ה' עלה ויאמר דוד אנה אעלה ויאמר חברונה. וכי כיון שמת שאול והמלכות ראויה לדוד, למה לא קבל את המלכות מיד על כל ישראל?

אף הכל הוא סוד של חכמה, משום שדוד אין לו לקבל מלכות אלא עד שיתחבר עם האבות שהם בחברון, ואז יקבל בהם מלכות. ועל כן התעכב שם שבע שנים, כדי שיקבל מלכות פראוי, והכל בסוד החכמה וכדי שיתקן את מלכותו. כמו כן אברהם לא נכנס לבריתו של הקדוש ברוך הוא עד שנכנס לארץ.

ראה מה כתוב, ויעבר אברם בארץ. ויעבר? וילך היה צריך להיות! אלא כאן הוא רמז השם הקדוש שנחתם בו העולם בשבעים ושנים אותיות חקוקות שכלן בשם הזה. כתוב כאן ויעבר, וכתוב שם (שמות לד) ויעבר ה' על פניו ויקרא.

בספרו של רבי ייסא הזקן כתוב, ויעבר אברם בארץ, וכתוב שם (שם לג) אני אעביר כל טובי. והוא רמז לקדשת הארץ שבאה ממקום עליון פראוי. עד מקום שכם עד אלון מורה, מצד זה [ד"א ל"ג שלמטה] לצד זה פראוי. והכנעני אז בארץ, הרי

נִתְבָּאָר שְׁעַד כְּעַת שׁוֹלֵט הַנְּחָשׁ הָרַע שֶׁהִתְקַלֵּל וְהִבְיֵא קִלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב (בראשית ט) אָרוּר כְּנֻעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחֲיוֹ, וְכַתּוֹב (שם ג) אָרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגו'. וְשֵׁם הַתְּקָרֵב אֲבָרְהָם לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. מַה כְּתוּב? וַיֵּרָא ה' אֶל אֲבָרָם. כִּי אֵן הַתְּגָלָה לוֹ מַה שְּׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הַכַּח הָעֵמֶק שֶׁשׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ. וּמִשּׁוֹם כִּי וַיֵּרָא, מַה שֶּׁהָיָה מְכַסֶּה מִמֶּנּוּ.

וַאֲזַי וַיִּכֶן שֵׁם מְזַבַּח לֵה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. כִּיֹּן שְׁאָמַר לֵה', מַה זֶה הַנִּרְאָה אֵלָיו? אֵלֹא כִּי אֵן הַתְּגָלָתָהּ לוֹ אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁשׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ, וְנִכְנַס בָּהּ וְהִתְקַיַּם בָּהּ.

וַיַּעֲתֵק מִשֵּׁם הַהָרָה. מִשֵּׁם יָדַע הַר ה' וְכָל הַדְּרָגוֹת הַנְּטוּעוֹת בְּמִקּוֹם הַזֶּה. וַיֵּט אֶהְלֵה, כְּתוּב בְּה"א. פֶּרֶשׁ פְּרִישָׁה וְקַבֵּל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל הַדְּרָגוֹת שְׁאֲחִיזוֹת בּוֹ, וַאֲזַי יָדַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וַאֲזַי בָּנָה מְזַבַּח. וְשְׁנֵי מְזַבְחוֹת הָיוּ, מִשּׁוֹם שֶׁכִּי אֵן הַתְּגָלָה לוֹ שֶׁהָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וַיָּדַע הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה מַה שְּׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִלְּפָנָי כֵּן. וּבָנָה שְׁנֵי מְזַבְחוֹת – אֶחָד לְדְרָגָה הַגְּלוּיָהּ, וְאֶחָד לְדְרָגָה הַנְּסֻתָּרָה.

בא רָאָה שְׁכָךְ הָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה. כְּתוּב וַיִּכֶן שֵׁם מְזַבַּח לֵה' הַנִּרְאָה אֵלָיו וְגו', וְאַחַר כִּי כְּתוּב וַיִּכֶן שֵׁם מְזַבַּח לֵה' סֵתֶם, וְלֹא כְּתוּב הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְהַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חֲכָמָה. וַאֲזַי הִתְעַטֵּר אֲבָרְהָם מִדְּרָגָה לְדְרָגָה עַד שֶׁעָלָה לְדְרָגָתוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיִּסַּע אֲבָרָם הַלּוֹךְ וְנִסּוּעַ הַנְּגַבָּה. זֶה הַדְּרוֹם, שֶׁהוּא חֲלָקוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם, הַלּוֹךְ וְנִסּוּעַ דְּרָגָה אַחַר דְּרָגָה עַד שֶׁעָלָה לְדְרוֹם וְשֵׁם נִקְשַׁר כְּרֵאוֹי, וְעָלָה לְדְרָגָתוֹ שֶׁל הַדְּרוֹם. כִּיֹּן שֶׁאֲבָרְהָם הִתְעַטֵּר בְּדְרָגָתוֹ בְּאָרֶץ הַקָּדוֹשָׁה וְנִכְנַס [בְּאָרֶץ] לְדְרָגָה הַקָּדוֹשָׁה, אֲזַי מַה כְּתוּב? וַיְהִי רַעַב בְּאָרֶץ, שְׁלֹא הָיוּ יוֹדְעִים יַדִּיעָה לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיְהִי רַעַב בְּאָרֶץ, שְׁעַד כְּעַת לֹא הָיָה הַכַּח שֶׁעַל הָאָרֶץ נוֹתֵן חֵזֶק וּמְזוֹן עַל הָאָרֶץ, מִשּׁוֹם שֶׁטָּרַם הַתְּקַדְּשָׁה [נ"א נִתְקַנְּהָ] וְלֹא עָמְדָה בְּקִיּוּם. כִּיֹּן שֶׁאֲבָרְהָם רָאָה אֶת אוֹתוֹ הַכַּח הַמְּמַנֶּה עַל הָאָרֶץ, לֹא נָתַן חֵזֶק וְכַח קָדוֹשׁ כְּרֵאוֹי, אֲזַי וַיֵּרַד אֲבָרָם מִצְרַיִם לְגוּר שָׁם. מִנֵּיֵן יָדַע אֲבָרְהָם? שְׁכַתּוֹב לְזַרְעֶךָ נִתְתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. אֲזַי יָדַע אֲבָרְהָם שֶׁהִנֵּה הָאָרֶץ לֹא נִתְקַנְּהָ בְּתִקּוֹן קָדוֹשׁ, אֵלֹא בְּדְרָגוֹת [יְדוּעוֹת] קָדוֹשׁוֹת

שִׁיִצְאוּ מִמֶּנּוּ. וְאִזּוּ יָדַע אֲבָרְהָם אֶת סוּד הַחֲכֵמָה, שֶׁהָאָרֶץ לֹא תִתְקַן
בְּקִדְשָׁהּ, אֲלֵא כִפִּי שְׂאֵמְרָנוּ.

סתרי תורה

הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹמֵז חֲכֵמָה עֲלִיוֹנָה בְּאֲבָרְהָם וּבִיִצְחָק. אֲבָרְהָם
זו הַנְּשֻׁמָה לְנִשְׁמָה וְהִיא [ס"א אָב וְרָם], וְהַנְּשֻׁמָה הַזֹּאת הִיא
שָׂרָה. לוֹט זֶה הוּא הַנְּחָ"שׁ וּבֵת זִוְגוֹ שֶׁל הַסְּמַא"ל הַהוּא. רו"ח
הַקִּדּוּשָׁה זֶה יִצְחָק. נִפְ"שׁ הַקִּדּוּשָׁה זֶה רַבְּקָה. יִצְ"ר הָרַע זֶה רוּחַ
הַבְּהֵמָה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחֻכְמָתוֹ (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם
הַעֲלָה הִיא וְגו'. נִפְשׁ הַבְּהֵמִית זֶה הַנִּפְשׁ מִצַּד הַיֵּצֵר הָרַע.

וְעַל זֶה אָמְרוּ [שֶׁהוּא] שֶׁהַנְּשֻׁמָה לְנִשְׁמָה הַזֹּאת מְעוֹרְרַת אֶת הָאִישׁ
בִּירְאָ"ה וּבְחֻכְמָ"ה. הַנְּשֻׁמָה מְעוֹרְרַת אֶת הָאִישׁ בְּבִינָה. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (אייוב כח) וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֲכֵמָה וְגו'. הַנְּשֻׁמָ"ה
מְעוֹרְרַת בְּתִשְׁבּוּבָ"ה שֶׁנִּקְרָאת בִּינָה וְנִקְרָאת שָׂרָה. וְרו"ח הוּא הַקּו"ל,
וְנִקְרָא דַעַת, וּמְעוֹרְרִים אֶת הָאִישׁ שְׁקוּלוֹ עוֹלָה בַתּוֹרָה, וְנִקְרָא תּוֹרָה
שְׁבָכְתָב, וְהַנִּפְשׁ הַשְּׁכֵלִית מִתְעוֹרְרִים מִמֶּנָּה מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וּבְדַגְמָה הַזֹּאת בָּרָא אֶת הַגּוֹף מֵאַרְבָּעָה יְסוּדוֹת - אֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר
וּמַיִם, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשׁ. מִיִּם
זֶה זָכָר, וְזֶהוּ הַמַּיִם הַמְּתוֹקִים שֶׁל קִדְשָׁהּ. וַיֵּשׁ מִיִּם הַמְּאָרְרִים שֶׁהֵם
יֵצֵר הָרַע. יֵשׁ אֵשׁ קִדּוּשָׁה נִקְבָּה, וַיֵּשׁ אֵשׁ נִכְרָה, אֵשׁ זָרָה. וְעַל זֶה
כָּתוּב וְאֵל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקִּדְשׁ, שֶׁהִיא נִקְבָּה מֵיֵצֵר הָרַע. רוּחַ
קִדּוּשָׁה הִיא זָכָר. יֵשׁ רוּחַ טְמֵאָה, זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יד) כִּי
מִשְׁרֵשׁ נִחַשׁ יֵצֵא צָפַע. יֵשׁ עָפָר קִדּוּשׁ וַיֵּשׁ עָפָר טְמֵא.

וְעַל זֶה, הַנְּשֻׁמָה שֶׁהִיא תִשְׁבּוּבָ"ה, מִתְגַּבְּרַת בְּאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ לְשִׁבְרֵי אוֹתוֹ
בְּשִׁעְבוּד שֶׁל תִּשְׁבּוּבָה, וּמוֹשֵׁף אוֹתוֹ לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבִתִּי מְדַרְשׁוֹת,
וְאוֹתָם אֲרַבְּעַת הַיְסוּדוֹת מִתְּפַשְׁטִים לְכ"ב אוֹתִיּוֹת, אַחַה"ע בּוֹמ"ף
גִּיכ"ק דְּטִלְנ"ת זִסְשׁוּר"ן.

וַיַּעֲבֹר אֲבָרָם בְּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכָם - זֶה בֵּית הַכְּנָסֶת, מְקוֹם דִּיּוּר
הַשְּׂכִינָה שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מח) וַאֲנִי נִתְתִּי לָךְ שְׂכִיִּם
אַחַד. זֶה שְׂכִינָה שְׂרָאוּיָה לוֹ, הוּאֵיל וְנִקְרָא צְדִיק, שֶׁהָרִי הַצֶּדֶק אֵין
דִּיּוּרָה אֲלֵא עִם צְדִיק, וְזֶהוּ עַד מְקוֹם שְׁכָם. עַד אֵלּוֹן מוֹרָה - אֵלּוֹ בִּתִּי
מְדַרְשׁוֹת שְׁלוֹמֵדִים וּמוֹרִים שָׁם תּוֹרָה בְּרַבִּים.

והַכְּנַעֲנִי אֶז בְּאַרְץ - אֶז נִמְתַּק וְנִתְקַן יִצְר הָרַע בְּגוֹף בְּעַל כְּרָחוּ.
שְׁמוֹת רַבִּים יֵשׁ לוֹ, וּמִשּׁוֹם כֶּף [חֲזָר] נִזְכָּר בְּשִׁמוֹת
רַבִּים. אֶז בְּאַרְץ, וְדַאִי, וְנִכְנַע בְּזֶה, מִשּׁוֹם שְׂאֵז הַגּוֹף בְּזִמְן שְׁלֹא בְטַל
מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ כָּל כֶּף, מִשּׁוֹם דְּבִקוֹת הַגּוֹף אֶז הַכְּנַעֲנִי אֶז בְּאַרְץ.
לָמָּה נִקְרָא כְּנַעֲנִי? שְׁמִסּוֹבֵב אֶת הַגּוֹף לְדִינִים רָעִים.

והַנְּשָׂמָה עוֹמֶדֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּרַאוּי כְּדִי לְזַכּוֹת בָּהּ, אַחַר כֶּף יוֹצֵאת
מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אִם זוֹכָה - עוֹלָה לְמִקּוֹמָהּ שְׁמִשָּׁם יִצָּאָה,
שְׁכָתוֹב אֶל מְקוֹם הַמְּזַבַּח אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בְּרַאשֶׁנָּה. וְכָתוֹב עַד הַמְּקוֹם
אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֶהְלֶה בַּתְּחִלָּה. אֶהְלֶ"ה בָּהּ"א.

וְכַעַת הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין לְעֵלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לְרֵדוֹת לְמַטָּה, [שְׁכָתוֹב]
בֵּין בַּיִת אֶל וּבֵין הָעַי. אִם זוֹכָה - עוֹלָה אֶל מְקוֹם הַמְּזַבַּח
אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם וְגו'. מִי עָשָׂה וְאִיזָה מְזַבַּח? אֵלֹא אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁעָשָׂה שָׁם אֶת הַמְּזַבַּח הַזֶּה וְתִקַּן אוֹתוֹ עַל שְׁתֵּים
עָשָׂרָה אַבְנִים לְמִסְפָּר שְׁבַטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיָה דָּבָר ה' אֵלָיו לֵאמֹר
יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וְדַאִי.

והַמְּזַבַּח הַזֶּה עָשָׂה שָׁם בְּרַאשׁוֹנָה כְּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם הָעֵלְיוֹן,
[עֵלְיוֹן] הַטְּמִיר שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּמִיכָאֵל הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל
עוֹמֵד וּמִקְרִיב עָלָיו קְרָבָנוֹת שֶׁל נְשָׁמוֹת. בֵּינָן שְׁעוֹלָה לְשֵׁם נְשָׂמָה
מָה כְּתוֹב? וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה'. הַנְּשָׂמָה קוֹרֵאת שָׁם וְנִצְרָת
בְּצִרּוֹר הַחַיִּים.

וְכָל זֶה אִם צְדִיק בְּעוֹלָם הַזֶּה לְתִקַּן הַגּוֹף כְּרַאוּי וּלְהַכְנִיעַ [וְלֶאֱסֹף]
הַחֲזֵק שֶׁל אוֹתוֹ הַמְּקַלָּל. עַד שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ מָה כְּתוֹב? וַיְהִי רִיב
בֵּין רַעֲי מְקַנְהֵי אַבְרָם וּבֵין רַעֲי מְקַנְהֵי לוֹט [זֶה יִצְר הָרַע], שְׁבִכָּל יוֹם
וַיּוֹם בְּעוֹלָם הַזֶּה הֵם מְסִיעִים וּמְנַהֲיִים אֶת הַנְּשָׂמָה, וְהֵם מְסִיעִים
וּמְנַהֲיִים אֶת הַיִּצְר הָרַע, הֵם מְקַטְרְגִים בְּקַטְרוּג אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וְכָל
הָאִיבָרִים שֶׁל הַגּוֹף בְּצַעַר בִּינְיָהֶם, בֵּין הַנְּשָׂמָה לְאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ
שְׁנִלְחָמִים בְּקָרֵב בְּכָל יוֹם.

מָה כְּתוֹב? וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט. הַנְּשָׂמָה חוֹזֶרֶת לִיצְר הָרַע וְאוֹמֶרֶת
לוֹ, אֵל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רַעֲי וּבֵין רוּעִיךָ, הַצְּדִדִים
שְׁלִי וְהַצְּדִדִים שְׁלֶךָ, כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ. יִצְר הַטּוֹב וַיִּצְר הָרַע
קְרוּבִים זֶה עִם זֶה. זֶה לְיָמִין וְזֶה לְשְׂמָאל.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי. אם השמאל ואימנה וגו'. ומוכיח אותו ומציק לו בכמה קרבות שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין שנפרדים זה מזה מה כתוב? אברם ישב בארץ כנען. מתישבת הנשמה עם אותם הצדיקים בישוב טוב בשלום. ולוט ישב בערי הכפר. אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב ויאהל עד סדם. מה כתוב אחריו? ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. שם שרוי ושם דיורו ביניהם להתחבר עמם להסיט אותם ולאבד אותם. [ואברהם במעשים טובים, בתשובה, ובתורה] (חסר) [במעשים רעים].

בין שנשארת הנשמה בלי מקטרג ונטהר הגוף מאותה הזמה, מיד הקדוש ברוך הוא משרה את דיורו עמו ויורש נחלה עליונה ותחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים. והמקלל ההוא בין אותם הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאייהם.

מה כתוב? וישמע אברם. זו הנשמה שנשארה בטהר הגוף. כי נשבה אחיו – זה יצר הרע שנשבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים. וירק את חניכיו ילידי ביתו – אלו הם הצדיקים שעוסקים בתורה, שהם האיברים של הגוף הזריזים ללכת עמו. שמנה עשר ושלוש מאות – אלו רמ"ח איברי הגוף, ושבעים של סוד הנשמה שיוצאת משם. [בכל מזדרז ללכת לשם לאותם הרשעים להשיב אותם [מחטאים] מחטאייהם.

מה כתוב? וירדה עד דן. רודף אחריהם ומודיע להם את דין העולם ההוא וענש הגיהנם, ולא נותן שנה לעינו ביום ובלילה עד שמוכיח אותם את אותם הרשעים, ומשיב אותם בתשובה לקדוש-ברוך-הוא. מה כתוב? וישב את כל הרכש. השיב אותם בתשובה שלמה כראוי.

וגם את לוט אחיו וגו' – אפלו את אותו יצר הרע מחזיק עמו, עד שמכניעו בעל כרחו [ולא] וממתיק אותו כראוי. והכל משיב בתשובה שלמה כראוי, מכיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכיח אותם ורודף אותם על אותו החטא שחטאו עד ששבים בתשובה שלמה כראוי.

חֲזַרְנוּ לְדַבְרִים הָרְאוּשׁוּנִים שֶׁל הַפְּרָשָׁה. כְּתוּב (שיר ג) מְצַאֲנֵי הַשְּׁמָרִים
הַסְּבָבִים בְּעִיר וְגו'. [שְׁנִינוּ, כְּדַגְמָה שְׂרָמוּז בְּאִבְרָהִם וַיִּצְחַק
וְשָׂרָה וּרְבֵקָה יְהו"ה, כְּדַגְמָה הַזֹּאת רָמוּז בְּפִסּוּק הַזֶּה (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ
אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן אֶפְרָתִים.
אֱלִימֶלֶךְ זֶה הַנְּשֻׁמָּה לַנְּשֻׁמָּה.

נַעֲמִי זֶה הַנְּשֻׁמָּה. וְלָמָּה נִקְרְאת נַעֲמִי? מִשּׁוּם (תהלים ז) וַיְהִי נָעַם ה'
אֱלֹהֵינוּ. מַחְלוֹן זֶה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְלָמָּה נִקְרָא מַחְלוֹן? שְׂמַח לֹ
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. רוּחַ זֶה הַנְּפֹשׁ הַקְּדוּשָׁה. וְלָמָּה נִקְרְאת רוּחַ? עַל
שֵׁם תו"ר. כְּלִיּוֹן זֶה רוּחַ הַבְּהֵמָ"ה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשְּׁלוֹם
(קהלת ג) רוּחַ הַבְּהֵמָה. זֶה יֵצֵ"ר הָרָע. עֲרֵפָה זֶה נְפֹשׁ הַשְּׂמָאֵל, בֵּת זֹגוּ
שֶׁל הַיֵּצֵר הָרָע. וְלָמָּה נִקְרְאת עֲרֵפָה? מִשּׁוּם כִּי עִם קִשָּׁה עֵרַף הוּא.

אִם זָכָה אָדָם – עוֹלָה הַנְּשֻׁמָּה הָעֲלִיוֹנָה, וְאִם לֹא – מְסַתְּלִים אוֹתָם
דוֹבְרֵי הַנְּשֻׁמָּה וְהַרוּחַ, וְנִשְׁאַרְת הַנְּשֻׁמָּה הָעֲלִיוֹנָה וְהַנְּפֹשׁ
הַשְּׁכֵלִית. מַה כְּתוּב? (רות א) וַתֵּצֵא מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתִּי
כַלְתִּיהָ עִמָּה. וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְכַלְתִּיהָ שִׁבְנָה בְּנִתִי וְגו'. וַתֹּאמֶר רוּחַ אֵל
תִּפְגְּעֵי בִי וְגו'. וְעֲרֵפָה שָׂבָה לְעִמָּה וְלֹאֲלֵהֶּיָּהּ].

שְׁנִינוּ. עֲשֵׂה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה כְּמוֹ יְרוּשָׁלַיִם
שֶׁל מְטָה, בְּחוֹמוֹת וּמִגְדָּלִים וּפְתָחִים וּפְתוּחִים, וְאוֹתָן
הַחוֹמוֹת שְׁשָׁם יֵשׁ עֲלֵיהֶם שׁוֹמְרִים שְׁשׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁעָרִים שֶׁל אוֹתָן
הַחוֹמוֹת, שְׁכָתוּב, (ישעיה סב) עַל חוֹמֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַיִם הַפְּקֹדֵתִי שְׁמֵרִים
וְגו'. וּמִיכָאֵל כֹּהֵן גָּדוֹל עָלְיוֹן מְכַלֵּם, שׁוֹמֵר פְּתָחִים שֶׁל אֵלוֹ הַחוֹמוֹת.

הַנְּשֻׁמָּה [שְׁנִקְרְאת נַעֲמִי], כְּשִׁיּוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אִם זֹכָה
– נִכְנָסֶת לְגַן הָעֵדֶן שֶׁל הָאָרֶץ שְׁנִטַּע הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְרוּחוֹת הַצְּדִיקִים כְּמוֹ אוֹתוֹ גַּן עֵדֶן שְׁלִמְעֵלָה, וְשֵׁם כָּל הַצְּדִיקִים
שֶׁל הָעוֹלָם.

וּבִשְׁהַנְּשֻׁמָּה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִכְנָסֶת לְמַעְרַת הַמִּכְכְּלָה
שְׁשָׁם הוּא פְּתַח גַּן הָעֵדֶן. פּוֹגֶשֶׁת בְּאָדָם הָרְאוּשׁוֹן
וּבְאוֹתָם הָאֲבוֹת שְׁשָׁם. אִם הִיא זֹכָה – שְׂמִחִים בָּהּ וּפּוֹתְחִים לָהּ
פְּתָחִים וְנִכְנָסֶת, וְאִם לֹא – דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה [וְיָמָה הִיא אוֹמְרַת
כְּשִׁדּוּחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה? (שיר ג) מְצַאֲנֵי הַשְּׁמָרִים וְגו'. וְהוֹלֶכֶת. אַחַר
שֶׁהוֹלֶכֶת שָׁם מְלַפְנֵי שְׂבָאָה לְעוֹלָם הַזֶּה וְנִתּוֹן נֵר עַל רֵאשׁוֹ, שְׁנִנְאָמַר

(איוב כט) בהלו נרו עלי ראשי, כל מי שרואים אותה מזדעזעים
ואומרים הזאת נעמי!?

היא משיבה ואומרת, (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי מרא וגו'.
אני מלאה הלכתי - באותו מקום, וריקם השיבני ה' - בלי
תורה ובלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. למה תקראנה לי
נעמי וה' ענה בי]. ואם זוכה, נכנסת לגן עדן. כיון שנכנסת, יושבת
שם בגן [מזדוגת עם אלימלך, זה מחלון, שזה הרוח מזדוג עם רות,
שזו הנפש השכלית] והתלבשו [ד"א ומתלבשת] שם בלבוש של
הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת.

סתר הסתרים נמסר לחכמי הלב. [ארבע] שלש דרגות הן שאחוזות
זו בזו, ואלו הן נפש [נשמה לנשמה, הנשמה העליונה
שנקראת יו"ד] רוח ונשמה. [נפ"ש] הנפש היא הכח שהגוף נבנה
ממנו. שכאשר האדם מתעורר בעולם הזה להזדוג עם נקבתו, כל
איבריו מסכימים [נ"א מתכנסים] ונתקנים להנות [לנשמה] שם,
ואותה הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה [ממש], ומושך
את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופך.

ומתוך רצון והמשכת הנפש שמושך לשם, נמשך כח אחר לשם
מאותן הדרגות שנקראות אישי"ם, והכל נכנס במשיכת
הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף. וזהו הכח הראשון התחתון של אותם
[ארבע] שלש.

ומשום שזאת [נשמה לנשמה] הנפש נקרכת בדבקות והיסוד של
הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם
הדרגות של אישי"ם [שנקראו רוח ונפש השכלית], משום שמשיכת
החלק של אותה [נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני
לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מזון לאשי, וזהו שפע מאור
שם נהנים מזיו השכינה], משום שהוא כפרת הנפש נוטלים
חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא יזה מן הקבר
לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה.

הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות
הנקבה לזכר כשהם בתשוקה אחת. ואז מתעוררת לזכר
בתשוקתה לרוח הזו כמו שהנקבה כלפי מטה שופכת זרע בתשוקה

אל הזכר. והסתר הזה [כשנשפך שפע בתשוקה לנקה, וכאן סוד] (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

והרו"ח הזו [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה לנשמה כאשר], כשיוצאת מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש [נפרדים י"ה מסתלק לגן עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה מרקמת מכל הגונים] נכנס לגן העדן שבעולם הזה [התחתון], ומתלבש שם בתוך האויר של הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים כשירדים לעולם הזה, משום שהם מאותה הרוח היו, שכתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'.

אף כך הרוח מתלבשת בגן העדן של הארץ בדמות העולם הזה, ושם מתעדנת בכל העדונים. בגן העדן הזה יש ציורים ודמיות של העולם הזה, ויש ציורים ודמיות של העולם העליון, ושם כל אותם הצדיקים הולכים ומתעדנים שם. וכראשי חדשים ושבתות הם רוצים לעלות למעלה [הדמות הזו מרו"ח וא"ש של העולם הזה. ובדמות הזו מתעדנים בכל העדונים, ובכל המועדים והחדשים והשבתות מסתלקים הרו"ח והנפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה ומתלבשים בדמות עליונה בגן העדן שלמעלה מרקם בכל הגונים. באיזה מקום הוא י"ה? בלבשו, ומזדווגים יחד יהו"ה, והם נהנים מאור השכינה].

ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרקם בכל הגונים, וכשאותה הרוח כאשר רוצה לעלות, מתפשטת שם מהלבוש ההוא [והנפש נשארת שם בגוף] ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה] ועולה למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, ככתוב והרוח תשוב וגו'.

ונזיל אותה מיכאל הכהן הגדול, ומקריב אותה קרבן בשמים לפני הקדוש ברוך הוא, [ובאה] ויושבת שם, ומתעדנת באותו צרור החיים, (ישעיה טד) שעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. אחר כך יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעדנת בכל העדונים, ומתלבשת בלבוש ההוא [ומזדווגת עם נפשו], ויושבת שם בעטור של אחד פי שנים מכמה שהיתה בראשונה. [וזהו בחל. ועולה לישיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה, ובכל ראשי חדשים ומועדים ושבתות יורדת להזדווג עם הנפש].

הַנְּשָׁמָה היא כַּח עֲלִיּוֹן על כָּל אֱלֹהִים, וְהיא מִכַּח הַזְכָּר, הַסּוּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וְזוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה מִיָּד, וְכָל אֱלֹהִים [אוֹתָן] שֶׁלֹּשׁ הַדְּרָגוֹת נִקְשְׁרוֹת יַחַד זֶה עִם זֶה. וְכִשְׁנִפְרְדוֹת, כִּלְּן עוֹלוֹת וְשָׁבוֹת לְאוֹתוֹ מְקוֹם שִׁצְאוֹ מִמֶּנּוּ.

כִּשְׁהָרוּחַ הַזֶּה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנָסֶת לְמַעְרָה שֶׁשֵׁם אָדָם וְהָאָבוֹת, הֵם נוֹתְנִים לָהּ פְּנֵקֶס סִימָן, וְנִכְנָסֶת לְגַן הָעֵדֶן. קָרְבָה לְשֵׁם, וּמוֹצֵאת הַכְּרוֹבִים וְאוֹתָהּ לְהֵט הַחֶרֶב הַמַּתְהַפֶּכֶת. אִם זוֹכָה – רוֹאִים פְּנֵקֶס הַסִּימָן, וּפּוֹתְחִים לָהּ פֶּתַח וְנִכְנָסֶת. וְאִם לֹא – דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה.

וְיִוִּשְׁבֶת שֵׁם. כָּל אוֹתוֹ הַזְמַן שִׁוִּשְׁבֶת, מִתְלַבֶּשֶׁת שֵׁם בְּדַמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וְשָׁבוֹת כְּשֶׁרוֹצֶה לְעֵלוֹת, הַצְדִּיקִים שֶׁבָּגֵן עֵדֶן נוֹתְנִים לָהּ פְּנֵקֶס סִימָן וְעוֹלָה בְּעַמּוּד הַהוּא, וּפּוֹגֶשֶׁת אֶת אוֹתָם שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אִם זוֹכָה – פּוֹתְחִים לָהּ פֶּתַח וְנִכְנָסֶת, וְאִם לֹא – נוֹטְלִים מִמֶּנָּה אוֹתוֹ הַפְּנֵקֶס וְדוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. היא שָׁבָה לְגַן וְאוֹמְרָת, (שִׁיר ג) מְצֹאוֹנֵי הַשְּׁמַרִים הַסְּבָכִים בְּעִיר וְגו', נִשְׂאוּ אֶת רִדֵּי מַעְלֵי. זֶהוּ פְּנֵקֶס הַסִּימָן שֶׁנִּטְלוּ מִמֶּנּוּ [מִמֶּנָּה].

שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, אֱלֹהֵי אוֹתָם שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. [כַּדְגָּמָה הַזֶּה, הַנְּשָׁמָה לְנִשְׁמָה מִתְפַּשְׁטֶת מֵאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ שֶׁלְמַעְלָה וּמִסְתַּלְקֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְנִהְיֶית מְאוּר הַשְּׁכִינָה. וְהַנְּשָׁמָה (וְהַנְּפֶשֶׁ) נִשְׁאַרֶת בְּגוֹף, וּבְכָל רָאשֵׁי הַחֲדָשִׁים וְהַמוֹעֲדִים וְהַשָּׁבוֹת יוֹרֶדֶת נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה וּמְזוֹדְגָת עִם הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּשְׁאַרָה בְּגוֹף וּמְזוֹדְגָת עִם הַנְּשָׁמָה, וְהַדְּמוֹת שֶׁל גֵּן הָעֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה הֵיטָה מִן הָרוּחַ וְהַעֶפֶר שֶׁנִּכְר לְגַבֵּי מַעְלָה, וְסוּד חָשׁוּב הוּא, וּבְלְבוּשׁ זֶה מִתְלַבֶּשׁ י"ה לְבוּשׁ שֶׁל גֵּן עֵדֶן שֶׁלְמַטָּה, הוּא אֵשׁ וּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר שְׁמִים. עַד כָּאן הָרוּחַ שֶׁל הַשְּׁמַאל הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה, יוֹרֶדֶת לְדַרְגָּתָהּ, וְנִפְשָׁה נִשְׁאַרֶת בְּגוֹף שֶׁל הָאָרֶץ, שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב יד) אֵף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְגו'. וְעַל זֶה אָמְרוּ שְׁהַמַּתִּים יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַבָּא מְכַבֵּד הַצְדִּיקִים וּמִהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וּמִסְפָּרִים זֶה עִם זֶה]. עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה.

סדר הלימוד ליום כט תשרי [יום 29 בשנה]

זהר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרִימָה לְגֹר שָׁם. מָה הַטַּעַם לְמִצְרַיִם? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁשָׁקוּל לְגַן ה', שְׁכַתוֹב כְּגַן ה' כְּאַרְץ מִצְרַיִם. שְׁשָׁם שָׁקַל וַיֵּרֶד נִהָר אֶחָד שֶׁהוּא לְיַמִּין, שְׁכַתוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסִּבָּב אֵת כָּל אֶרֶץ הַחַיִּילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזֶּהָב. וְאַבְרָהָם כִּיּוֹן שִׁידַע וְנִכְנַס בְּאִמּוֹנָה הַשְּׁלֵמָה, רָצָה לְדַעַת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁנֶּאֱחָזוּ לְמִטָּה. וּמִצְרַיִם הִיָּה נֹסֵעַ מִיַּמִּין [ד"א לְיַמִּין], וּמִשּׁוּם כֵּן יֵרֵד לְמִצְרַיִם. וּבֵא וַיֵּרָא, הָרַעַב לֹא נִמְצָא בְּאַרְץ אֵלָּא כְּאֲשֶׁר מִסְתַּלְקִים רַחֲמִים מִן הַדִּין. וַיְהִי כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֵא מִצְרִימָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב? כְּאֲשֶׁר קָרַב הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מָה זֶה כְּאֲשֶׁר הִקְרִיב? אֵלָּא כְּכַתוּב (שמות יד) וּפְרַעַה הִקְרִיב, שֶׁהוּא קָרַב אֵת יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּבָה. אַף כָּאֵן הִקְרִיב, שֶׁהִקְרִיב אֵת עֲצָמוֹ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּרָאוּי. לְבֵא מִצְרִימָה, לְהַתְּבוּנָן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת וּלְהַתְּרַחֵק מֵהֵן וּלְהַתְּרַחֵק מִמַּעֲשֵׂי מִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רָאָה, כִּיּוֹן [ס"א מִשּׁוּם] שִׁיָּרֵד אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם בְּלֵי רְשׁוּת, הַשְּׁתַּעֲבָדוּ בְּנָיו בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שֶׁהָרִי כְּתוּב וַיֵּרֶד אַבְרָהָם מִצְרִימָה, וְלֹא כְּתוּב רֵד מִצְרַיִם, וְהִצְטַעַר כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא בְּשִׁבְלֵי שָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֵל שָׂרִי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מִרְאָה אֵת. וְכִי עַד הַשְּׁעָה הַהִיא לֹא הָיָה יוֹדַע אַבְרָהָם שֶׁהִיָּתָה אִשָּׁה יִפֹּת מִרְאָה? אֵלָּא זֶה פִּרְשׁוּהָ, שֶׁעַד הַשְּׁעָה הַהִיא לֹא הִסְתַּכַּל בְּדַמּוֹת שָׂרָה מֵרַב הַצְּנִיעוּת שֶׁהִיָּתָה בִּינֵיהֶם. וְכִשְׁקָרַב לְמִצְרַיִם, הִיא הִתְגַּלְתָּה וַיֵּרָא אוֹתָהּ.

דָּבָר אַחֵר, בְּמָה יָדַע? אֵלָּא עַל יְדֵי טַרַח הַדְּרָךְ אָדָם מִתְּבֻזָּה, וְהִיא עֲמֵדָה בְּיַפְיָה וְלֹא הַשְּׁתַּנְתָּה. דָּבָר אַחֵר הִנֵּה נָא יִדְעָתִי, שֶׁרָאָה עֲמָה אֵת הַשְּׁכִינָה, וּמִשּׁוּם כֵּן בְּטַח אַבְרָהָם וַאֲמַר אַחֲתִי אֵת. וְזֶה הַדְּבָר עוֹלָה לְשָׁנֵי גִּוְנִים – אֶחָד כְּמִשְׁמַעוֹ, וְאֶחָד כְּכַתוּב (משלי ז) אָמַר לְחַכְמָה אַחֲתִי אֵת, וְכַתוּב (דברים ה) וְאֵת תְּדַבֵּר אֲלֵינוּ. לְמַעַן יִיטַב לִי בַעֲבוּרֶךָ – כְּלַפִּי שְׁכִינָה אָמַר, בַּעֲבוּרֶךָ יִיטִיב לִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְחִיתָהּ נַפְשִׁי בְגִלְלָךְ, מִשּׁוֹם שְׁבֻזָּה יִתְעַלֶּה אָדָם וַיִּזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת
לְדֶרֶךְ הַחַיִּים.

אָמְרִי נָא אַחֲתֵי וְגו'. רַבִּי יִיסָא אָמַר, יוֹדֵעַ הִיָּה אַבְרָהָם שְׁכַל
הַמְצָרִים שְׁטוּפִים הֵם בְּזִמָּה, וְכִיּוֹן שְׁכַל זֶה יָדַע, לָמָּה לֹא
פָּחַד עַל אֲשֶׁתּוֹ שְׁלֹא חֹזֵר מִן הַדֶּרֶךְ וְלֹא יִכַּנֵּס לְשָׁם? אֲלֹא מִשּׁוֹם
שְׂרָאָה עֲמָה שְׁכִינָה.

השלמה מההשמטות (סימן יד)

וַיְהִי כְּבּוֹא אַבְרָם מְצָרִימָה (שם יב). כְּבּוֹאֵם הָיָה צָרִיף (לכתב)! וְשָׂרָה
הֵיכָן הָיְתָה? אֲלֹא אַבְרָהָם הַכְּנִיסָה לְתִבְיָה וְסָגַר עָלֶיהָ. כִּיּוֹן
שְׁהִגִיעַ לְמְצָרִים, אָמְרוּ לוֹ: שְׁלֹם מְכָס. אָמַר: אֲנִי אֶתֵּן מְכָס. אָמְרוּ לוֹ:
כָּלִים אֶתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מְכָס שֶׁל כָּלִים. אָמְרוּ לוֹ: בְּגַדֵי מִשִּׁי
מְשׁוּבָּח אֶתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מְכָס שֶׁל בְּגַדֵי מִשִּׁי מְשׁוּבָּח.
אָמְרוּ לוֹ: מְרַגְלִיּוֹת אֶתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מְכָס שֶׁל מְרַגְלִיּוֹת.
אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשֵׁר אֲלֹא לִפְתּוֹחַ אֶת הַתִּבְיָה וְנִרְאָה מַה בְּתוֹכָהּ. כִּיּוֹן
שְׁפִתְחוּ אֶת הַתִּבְיָה, הָאִירָה אֶרֶץ מְצָרִים מִהָאֹר שְׁלָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם)
וַיִּרְאוּ הַמְצָרִים אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹמַר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַיְהִי כְּבּוֹאֵם
מְצָרִימָה הָיָה לוֹ לֹמַר! אֲלֹא בְּתִבְיָה וְכו': (ע"כ מההשמטות).

וַיְהִי כְּבּוֹא אַבְרָם מְצָרִימָה וַיִּרְאוּ הַמְצָרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הוּא
מְאֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּנִיס אֹתָהּ בְּתִבְיָה, וּפְתַחוּ אוֹתָהּ לְקַחַת
מִמֶּנָּה מְכָס. כִּיּוֹן שְׁנִפְתַּח, הָיָה אֹר כְּאֹר הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי יָפָה
הוּא מְאֹד. מַה זֶה מְאֹד? אֲלֹא שְׂרָאוּ בְּתִבְיָה דְמוֹת [נ"א אֹר] אַחֲרֵת.
הוֹצִיאוּ אוֹתָהּ וְרָאוּ אוֹתָהּ כְּבִתְחִלָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּרְאוּ אֶתָּה שְׂרִי
פְרַעָה. כִּיּוֹן שְׁכָתוּב וַיִּרְאוּ הַמְצָרִים אֶת הָאִשָּׁה, מַה זֶה וַיִּרְאוּ אֶתָּה
שְׂרִי פְרַעָה? אֲלֹא שְׁהוֹצִיאוּ אוֹתָהּ וְרָאוּ אוֹתָהּ כְּבִתְחִלָּה, וְאָז וַיְהִלְלוּ
אֶתָּה אֵל פְּרַעָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעֵי הָעוֹלָם שְׁלֹא יוֹדְעִים וְלֹא
מִשְׁגִּיחִים בְּמַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם לֹא מְסַתְּפָלִים
[בְּכָל] שְׁכַל מַה שְׁיִשׁ בְּעוֹלָם הוּא מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ
בְּתַחֲלָה מַה שְׁיִהְיֶה בְּסוּף, שְׁכָתוּב (ישעיה מו) מְגִיד מִרְאשִׁית אַחֲרֵית.
וְהוּא צוֹפֶה וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים בְּרָאוּשׁוֹנָה כְּדִי לְהַעֲלוֹתָם לְאַחַר יָמִים.
בֵּא רָאָה, אֲלֵמָלֵא שְׁנִטְלָה שְׂרִי לְפְרַעָה, הוּא לֹא הָיָה מְלָקָה.
וְהֵהֱלַקְתָּהּ הַזֶּה גְרָמָה הַלְקָתָהּ לְאַחַר מִכּוֹן שְׁיִלְקוּ מְצָרִים בְּנִגְעִים

גדולים. כתוב כֵּאֵן נִגְעִים גְּדֹלִים, וְכָתוּב שֵׁם (דברים ו) וַיִּתֵּן ה' אוֹתוֹת וּמִפְתֵּי־גְדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם. מֵה לְהִלָּךְ עֲשֹׂר מְכוֹת – אִף כֵּאֵן עֲשֹׂר מְכוֹת. כִּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נְסִים וּגְבוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּלִילָה – אִף כֵּאֵן עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשָׂרָה נְסִים וּגְבוּרוֹת בְּלִילָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) וְאַתָּה ה' מִגֵּן בְּעֵדֵי כְבוֹדִי וּמִרִים רֵאשִׁי. אָמַר דָּוִד, אִף עַל גַּב שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יָבוֹאוּ לְעֶרְךָ עִמִּי קָרֵב – וְאַתָּה ה' מִגֵּן בְּעֵדֵי. בֹּא רְאֵה, כְּתוּב מִגֵּן בְּעֵדֵי. אָמַר דָּוִד לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי מָה לֹא עוֹשִׂים בִּי חֲתִימָה שֶׁל בְּרָכָה כִּמוֹ שְׁחֹתְמִים בְּרָכָה בְּאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב אָנֹכִי מִגֵּן לְךָ, וְאוֹמְרִים מִגֵּן אַבְרָהָם?

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדָוִד: אַבְרָהָם כָּבַד בְּחֲנֻתוֹ וּצְרַפְתִּיו, וְעוֹמֵד לְפָנָי בְּקִיּוּם שָׁלֵם. אָמַר לוֹ דָּוִד: אִם כֵּן, (שם כו) בְּחֲנֻנִי ה' וְנִסְנִי צְרַפָּה כְּלִיּוֹתִי וְלִבִּי. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַדְּבָר שֶׁל בַּת שָׁבַע, נִזְכָּר דָּוִד לְפָנָיו עַל מָה שֶׁאָמַר. אָמַר (שם יז) בְּחֲנֻת לִבִּי פָקְדַת לִילָה צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא זְמַתִּי בַּל יַעֲבֹר פִּי.

אָמַר, אֲנִי אָמַרְתִּי בְּחֲנֻנִי ה' וְנִסְנִי, וְאַתָּה בְּחֲנֻת לִבִּי. אֲנִי אָמַרְתִּי צְרַפָּה כְּלִיּוֹתִי, וְאַתָּה צְרַפְתָּנִי בַּל תִּמְצָא, לֹא מִצָּאת אוֹתִי כְּרָאוֹי. זְמַתִּי בַּל יַעֲבֹר פִּי – מִי יִתֵּן וְהַדְּבָר הַזֶּה שֶׁחֲשַׁבְתִּי, שֶׁלֹּא יַעֲבֹר אֶת פִּי. וְעַם כָּל זֶה חֹתְמִים בּוֹ הַבְּרָכָה, שֶׁאֲנִי אוֹמְרִים מִגֵּן דָּוִד. וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר דָּוִד, וְאַתָּה ה' מִגֵּן בְּעֵדֵי כְבוֹדִי וּמִרִים רֵאשִׁי. [וְזֶה] וְדַאי דְרָגָה זֶה הַכְּבוֹד שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי מִתְעַטֵּר בּוֹ.

וַיִּצְוּ עָלָיו פְּרַעַה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתוֹ. בֹּא רְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִגֵּן לְצַדִּיקִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָהֶם בְּנֵי אָדָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵגֵן עַל אַבְרָהָם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ.

בֹּא רְאֵה, הַשְּׂכִינָה לֹא זָזָה מִשָּׂרָה כָּל הַלֵּילָה הַהוּא. בֹּא פְרַעַה לְקָרֵב אֵלֶיהָ – בֹּא הַמְּלֶאךָ וְהַלְקָה אוֹתוֹ. כָּל פַּעַם שֶׁאֲמָרָה שָׂרָה הַלְקָה – הָיָה מַלְקָה. וְאַבְרָהָם הָיָה מַחְזִיק בְּרִבּוּנוֹ, שֶׁהָרִי עַל שָׂרָה לֹא יָכֹלוּ לְשַׁלֵּט עָלֶיהָ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִּיר יִבְטָח. וְכֵאֵן הַנְּסִיּוֹן שֶׁלֹּא הִרְהַר אַחַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא רְאֵה שֶׁמִּשׁוּם כֵּן לֹא צָוָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַדֵּת לְמִצְרַיִם, אֲלֵא הוּא עֲצָמוּ מִעֲצָמוּ יָרַד, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְתַחוֹן פֶּה לְבְנֵי הָעוֹלָם שֶׁאָמַר לוֹ כֵּן, וְאַחַר כֵּן הִצְטַעַר עַל אִשְׁתּוֹ.

רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים צב) **צדיק כפתמר יפרח כפארז בלבנון ישגה**. צדיק כפתמר יפרח, מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר כיון שגוזרים אותו לא עולה עד זמן רב – אף כף צדיק, כיון שאבד מן העולם, לא עולה אחר תחתיו עד זמן רב. כפארז בלבנון ישגה – אף כף גם.

בתמר יפרח – מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, אף כף הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדקת, כמו שאברהם ושרה. כפארז בלבנון ישגה – מה הארז בלבנון עליון על הכל והכל יושבים תחתיו – אף כף הצדיק הוא עליון על הכל והכל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך, ועליו נשתל. **רבי יהודה אמר**, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב (שם ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר לו רבי יוסי, כף הוא ודאי, אבל [כפאן] כל האחרים בשביעי הם עומדים, שהוא סמך של העולם, והוא צדיק, וזה משקה [את העולם] ומרוה את העולם [מן הכל] וזן לכל, ועליו כתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, וכתוב (תהלים קמה) טוב ה' לכל ורחמי על כל מעשיו.

אמר רבי יצחק, הרי כתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. זה הוא העמוד שהעולם עומד עליו והוא משקה לגן [העדן], והגן נשקה ממנו, וממנו עושה פרות. וכל הפרות פורחים בעולם והם הקיום של העולם, הקיום של התורה. ומי הם? נשמות הצדיקים שהם פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא. ומשום כך בכל לילה ולילה נשמות הצדיקים עולות.

וכשנחלק הלילה, הקדוש ברוך הוא בא לגן העדן להשתעשע בהם. במי? אמר רבי יוסי, בכלם. בין אותם שמדורם בעולם ההוא, ובין אותם שיושבים במדורם בעולם הזה, בכלם משתעשע הקדוש ברוך הוא בחצות הלילה.

בא ראה, העולם שלמעלה צריך את התעוררותו של העולם התחתון. וכשנשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה ועולות למעלה, כלן מתלבשות באור שלמעלה בדמות נכבדה, ובהם הקדוש ברוך הוא משתעשע ותאב להם, שהם פרי מעשיו, ועל זה נקראו

ישראל שיש להם נשמות קדושות בנים לקדוש-ברוך-הוא, כמו שנאמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. בנים ודאי, פרי מעשיו.

אמר רבי ייסא, אפלו אותם שבעולם הזה [של הארץ]. איך? אמר לו, משום שפחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כלם מתעוררים לקרא בתורה ולשמע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוך גן העדן כלם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ויצא פן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא ראה, בשעה שישראל היו סגורים בכתיהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בבכורי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.

בא ראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות - לא, אלא כמו שכתוב (שם קיט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה. ומשום כך דוד המלך חי לעולמים, ואפלו בימי מלך המשיח הוא מלך. שהרי שנינו, מלך המשיח, אם מן החיים הוא - דוד שמו, ואם מן המתים הוא - דוד שמו. והוא היה מתעורר בבקר בטרם יבא, שכתוב (שם נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

בא ראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לזמר לקדוש-ברוך-הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא: כלכם לכו ועשו מכות גדולות במצרים, סימן למי שאני עתיד לעשות אחר כך. זה מה שכתוב וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים וגו'

בא ראה מה פתוב, ויקרא פרעה לאבְרם וגו'. מנין היה יודע, שהרי לא כתוב כאן כמו שנאמר באבימלך, שכתוב ועתה השב אשת האיִש פי נביא הוא וגו', וכאן לא אמר לו דבר?

אמר רבי יצחק, הרי פתוב על דבר שרי אשת אבְרם. שפך היו אומרים לו: על דבר שרי אשת אבְרם. שהרי לא היה מדבר עמו כמו שמדבר עם אבימלך, אלא בדבר זה נתבאר ולא יותר: המכה הזו היא על דבר שרי אשת אבְרם. ולא היה מדבר [זה] עמו.

אז [הוא] ידע שזו אשתו של אברהם היא. מיד - ויקרא פרעה לאברהם ויאמר וגו'.

ויצו עליו פרעה אנשים, למה? כדי שלא יקרב אדם להם להרע להם. וישלחו אתו, לוויה עשו לו בכל ארץ מצרים. אמר לו הקדוש ברוך הוא: כף אתה עתיד לעשות לבניו, אתה תלווה אותם מארצה, שכתוב (שמות יג) ויהי בשלח פרעה את העם, שלוה אותם מכל ארצו.

אמר רבי אבא, כל כף למה הזדמן לאברהם ולמה הצטרף? אלא כדי לגדל את שמם של אברהם ושרה בעולם, שאפלו במצרים שהם מכשפי העולם, ולא יכול היה אדם להנצל מהם, התגדל אברהם והתעלה למעלה. זהו שכתוב ויעל אברהם ממצרים. לאיזה מקום? הנגבה [ומה זה הוא ואשתו וכל אשר לו? אלא להודיע שלא גזלו ממנו דבר מאותן מתנות שנתנו לו בשביל שרה שתהיה למלך].

אמר רבי שמעון, בא ראה, הכל הוא סוד של חכמה, ורמו כאן בחכמה והדרגות שלמטה שאברהם ירד לעמקם וידע אותם, ולא נדבק בהם, ושב לפני רבונו, ולא התפתה בהם כאדם שכאשר הגיע לדרגה ההיא התפתה בנחש וגרם מות לעולם. ולא התפתה כמו נח, שכאשר ירד והגיע לדרגה ההיא מה כתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתוב בה"א.

אבל באברהם מה כתוב? ויעל אברהם ממצרים. שעלה ולא ירד, ושב למקומו לדרגה עליונה שנדבק בה כבראשונה. והמעשה הזה היה כדי להראות החכמה שהתקיים בקיום שלם כראוי לו ולא התפתה, ועמד בקיום ושב למקומו. הנגבה - זה הדרום, הדרגה העליונה שנאחז בה כבראשונה, שכתוב הלוח ונסוע הנגבה. אף כאן הנגבה - מקום שנדבק בו בראשונה.

בא ראה סוד הדבר, אם אברהם לא ירד למצרים ולא יצטרף שם כבראשונה, לא יהיה חלק גורלו בקדוש-ברוך-הוא. כמו זה לבניו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות לו [ד"א להם] עם אחד, עם שלם, ולקרבם אליו, אם לא ירדו בראשונה למצרים ולא יזדככו שם, לא היו העם היחידים שלו. כמו כן אם לא נתנה הארץ הקדושה לכנען

בראשונה וישלט בה, לא היתה הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא, והכל סוד אחד.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיה עמו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם הולכים, אמר רבי שמעון, תמהני איך בני העולם לא משגיחים לדעת דברי תורה ועל מה עומדים. פתח ואמר, (ישעיה כו) נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. הפסוק הזה בארוהו ובארנו אותו.

אבא בא ראה, נפש האדם, כשהוא עולה למטתו, יוצאת ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות – אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם [נשימה] של המדה של חיות הלב.

והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת ופוגשת בקלפות של אורות הטמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שמתמאים עצמם ונפשם.

בא ראה, אותם שלא נטמאו, כשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה.

אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני סבר פני הימים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנעם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

וזו היא הנפש שהכסוף שלה כשעולה בקדוש-ברוך-הוא [תמיד] ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים, והיא הולכת אחר מין קדוש במקום [אחר מקום] שיוצאת משם. ומשום כך כתוב נפשי אויתך בלילה, כדי לרדף אחריו ולא להתפתות אחר מין אחר נכרי.

בא ראה, נפשי - זו הנפש ששולטת בלילה לרדף אחר הדרגה שלה. הרוח ביום, שכתוב נפשי איתך בלילה, זו הנפש ששולטת בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך - זו הרוח ששולטת ביום.

ואם תאמר ששתי דרגות הן בפרוד - לא כף, שהרי הן דרגה אחת, והן שתיים בחבור אחד, ואחת עליונה ששולטת עליהן ונדבקת בהן והן בה [ונקראים] ונקראת נשמה. וכל הדרגות עולות בסוד החכמה. שפשמסתכלים על אלו הדרגות, יסתכל האדם בחכמה העליונה, והנשמה הזו נכנסת בהם ונדבקים בה. וכשזה שולט, אז אותו האיש נקרא קדוש, שלם מן הכל. רצון אחד לקדוש-ברוך-הוא.

הנפ"ש היא התעוררות תחתונה, וזו סמוכה בגוף וזנה אותו, והגוף אויזו בה והיא אחיזה בגוף. אחר כך נתקנת ונעשית כסא להשרות עליה רוח בהתעוררות הנפש הזאת שנאחזת בגוף, ככתוב (ישעיה לב) עד יערה עלינו רוח ממרום.

לאחר שמתקנים את שניהם, עתידים לקבל נשמה, שהרי הרוח נעשית כסא לנשמה להשרות עליה, והנשמה הזו היא נסתרת עליונה על הכל טמונת כל הטמונים. נמצא שיש [לה] כסא לכסא, וכסא לעליון עליהם. וכשתסתכל בדרגות, תמצא סוד החכמה בדבר הזה, והכל היא חכמה להדביק בגון הזה דברים נסתרים.

בא ראה, הנפש היא התעוררות תחתונה שנדבקת בגוף, כמו האור של המאור, שהאור התחתון שהוא שחר, נדבק בפתילה ולא נפרד ממנה ולא נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה, נעשה כסא לאור העליון הלכן ששורה על אותו האור השחר.

אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה אותו אור לבן כסא לאור הנסתרת שאינו נראה ואינו נודע מה ששורה על אותו האור הלכן, ואז האור שלם. וכך האדם שהוא שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו שנאמר (תהלים טז) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כמו כן בסוד עליון. **בא** ראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר לה' הנראה אליו, וקבל שם נפש ובנה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך הלוח ונסוע הנגבה, שקבל רוח. אחר כך [עד] שעלה להתדבק תוך הנשמה, אז ויבן שם מזבח לה', סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתרת כל הנסתרים.

אחר כִּף יָדַע שְׁצָרִיךְ לְהִצָּרֵף וּלְהִתְעַטֵּר בְּדִרְגוֹת, מִיָּד – וַיֵּרֶד אֲבָרָם מִצְרִימָה, וְנִצַּל מִשָּׁם, וְלֹא הִתְפַּתָּה תוֹךְ אוֹתָם הָאוֹרוֹת, וְנִצְרָף וְשָׁב לְמִקְוֵמוֹ. כִּיּוֹן שְׁיֵרֵד וְנִצְרָף, מִיָּד – וַיַּעַל אֲבָרָם מִמִּצְרַיִם. עָלָה וַדַּאי וְשָׁב לְמִקְוֵמוֹ וְנִדְבַק בְּאַמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה, שְׁכָתוֹב הַנִּגְבָּה.

מכאן וְהִלָּאָה יָדַע אֲבָרָהֶם הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה וְנִדְבַק בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנַעֲשֶׂה הַיְמִין שֶׁל הָעוֹלָם. אֲזוּ, וְאֲבָרָם כְּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנָה בְּכֶסֶף וּבְזָהָב. כְּבֵד מְאֹד – בְּצַד הַמְּזוּרָח. בַּמִּקְנָה – בְּצַד הַמַּעְרָב. בְּכֶסֶף – מִצַּד הַדְּרוֹם. בְּזָהָב – מִצַּד הַצָּפוֹן.

באו רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא וְכָל הַחֲבֵרִים וְנִשְׁקוּ אֶת יָדוֹ. בְּכָה רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, וַיִּי, כְּשֶׁתִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, מִי יֵאִיר אֶת אוֹר הַתּוֹרָה? אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל הַחֲבֵרִים שְׁשׂוּמְעִים דְּבָרֵי תּוֹרָה הִלְלוּ מִפִּיָּךְ.

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאָה מָה כָּתוּב. וַיִּלְךְ לְמַסְעָיו, לִפְקֹד אֶת מְקוֹמוֹ וְדִרְגוֹתוֹ. לְמַסְעָיו – לְמַסְעוֹ כָּתוּב, מִי הַמַּסְעוֹ? זֶה הַדִּרְגָּה הָרֵאשׁוֹנָה שְׂרָאוּיָה לוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. כָּתוּב כָּאֵן מַסְעוֹ, וְכָתוּב שָׁם (מְלָכִים-א 1) אֲבָן שְׁלֵמָה מַסַּע נִבְנָה. וְהָרִי בְּאֵרְנוֹ אֲבָן שְׁלֵמָה וַדַּאי. מַסַּע, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

ויילך לְמַסְעָיו, כָּל אוֹתָן הַדִּרְגוֹת, דִּרְגָּה אַחַר דִּרְגָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. מִנְּגֵב וְעַד בֵּית אֵל, לְתַקֵּן אֶת מְקוֹמוֹ וּלְחַבְּרֵם בְּיַחְדוֹד שְׁלָם, שְׁהָרִי מִנְּגֵב וְעַד בֵּית אֵל נִמְצָא סוּד הַחֲכָמָה כְּרָאוּי.

אל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֶהְלֶה בְּתַחֲלָה, אֶהְלֶה בְּה"א. מִי אֶהְלֶה? זֶה בֵּית אֵל. אֲבָן שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. עוֹד רָשָׁם וְאָמַר, אֵל מְקוֹם הַמְּזַבַּח אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁכָתוֹב לֵה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. וְאֲזוּ וַיִּקְרָא שָׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם ה', אֲזוּ נִדְבַק בְּאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה.

בא רְאָה, בְּרֵאשׁוֹנָה עָלָה מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שְׁכָתוֹב וַיִּרְא ה' אֵל אֲבָרָם, וְכָתוּב לֵה' הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְזוֹ הַדִּרְגָּה הָרֵאשׁוֹנָה כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ אֲבָן שְׁלֵמָה [מַסַּע נִבְנָה, וְכָתוּב לְמַסְעוֹ], וְאַחַר כִּף הַלּוֹךְ וְנִסּוּעַ הַנִּגְבָּה, דִּרְגָּה אַחַר דִּרְגָּה, עַד שֶׁהִתְעַטֵּר בְּדְרוֹם, חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ. אַחַר כִּף סִתָּם הַדְּבָר כְּשֶׁעָלָה וְאָמַר לֵה' סִתָּם, זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, וּמִשָּׁם נִסַּע בְּדִרְגוֹת וַיֵּרֶד מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְהִכַּל נִדְבַק בְּמִקְוֵמוֹ כְּרָאוּי.

וכאן כְּשֶׁתִּסְתַּכַּל בְּדִרְגוֹת, תִּמְצָא אֶת סוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה. מָה כָּתוּב? וַיִּלְךְ לְמַסְעָיו מִנְּגֵב. מִצַּד הַיְמִין, רֵאשִׁית הָעוֹלָם

העליון הנסתר העמק למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה [עד] מנגב ועד בית אל, ממעלה למטה.

וּכְתוּב ויקרא שם אברם בשם ה'. נדבק היחוד במקומו פראוי, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה. מה זה אשר עשה שם? שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתיחד הכל ביחוד אחד פראוי.

אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם כתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, וכתוב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

הלכו. כשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים כה) פנה אלי וחנוני. בפסוק הזה יש להסתכל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות. אבל בפסוק הזה דברים נסתרים יש בו. פנה אלי – וכי דוד אמר פנה אלי וחנוני? אלא בעבור דרגתו שהוא מתעטר בה הוא אמר. (שם פ) תנה עזך לעבדך – תנה עזך זה העז העליון, ככתוב (שמואל א-ב) ויתן עז למלכו. מי מלכו? זה מלך סתם, מלך המשיח. אף כאן לעבדך זה מלך המשיח, כמו שאמרנו מלך סתם.

והושיעה לכן אמתך – וכי לא היה בן ישי הוא, עד שאמר בשם של אמו ולא בשם של אביו? אלא הנה הקמנו, שכאשר יבא אדם לקבל דבר עליון להזכיר, צריך ללכת בדבר שהוא ודאי, ועל בן הזכיר את אמו ולא את אביו. ועוד, הנה שנינו [שהרי] שזה מלך כפי שאמרנו.

אמר רבי שמעון, בא ראה מה כתוב. ויהי ריב בין רעי מקנה אברם, רב כתוב חסר יו"ד. שרצה לוט לחזר לעבודה הזרה שעובדים יושבי הארץ, וסוף הכתוב מוכיח, שכתוב והפנעני והפריזי אז ישב בארץ. ומנין לנו שלוט חזר לסורו הרע לעבודה זרה? שכתוב ויסע לוט מקדם. מהו מקדם? מקדמונו של עולם. כתוב כאן ויסע לוט מקדם, וכתוב ויהי בנסעם מקדם. מה להלן נסיעה מקדמונו של עולם – אף כאן כן.

כִּיּוֹן שִׁדְעַ אַבְרָהָם שְׁלַכְךָ נָטָה לְבוֹ שֶׁל לוֹט, מִיָּד – וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט וְגו' הַפֶּרֶד נָא מֵעָלַי. אֵינְךָ כְּדָאֵי לְהִתְחַבֵּר עִמִּי. אֲזַ נִפְרָד מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם וְלֹא רָצָה לְלַכֵּת וּלְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, שֶׁכֵּל מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע, סוֹפּוֹ לְלַכֵּת אַחֲרָיו וּלְהִעַנֵּשׁ בְּגִלְלוֹ.

מִנִּין לָנוּ? מִיְהוֹשֶׁפֶט שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאב, וְאֶלְמֶלֶא זְכוֹת אָבוֹת נִעֲנַשׁ שָׁם, שֶׁכְּתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים – ב' יח) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט. וְאֲזַ נִצַּל, שֶׁכְּתוּב וַיִּסִּיתֶם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה אַבְרָם לְלַכֵּת עִם לוֹט. וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה לוֹט לְחַזֵּר מִסּוּרוֹ הָרַע, אֲלֵא וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כֹּפֶר הַיָּרְדֵן וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם. נִסַּע מִקְדָּמוֹנוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא רָצָה לְדַבֵּק בְּאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה כְּמוֹ אַבְרָהָם.

אַבְרָם יָשָׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, לְהִדְבֵּק בְּמִקּוֹם הָאֱמוּנָה וּלְדַעַת הַחֲכָמָה לְהִדְבֵּק בְּרַבּוֹנוֹ. וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכֹּכַר וַיֵּאָהֵל עַד סְדֹם, עִם אוֹתָם הָרָשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ הָאֱמוּנָה, שֶׁכְּתוּב וְאֲנָשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לֵה' מְאֹד. כָּל אֶחָד נִפְרָד לְדַרְכוֹ כְּרָאוּי. מִשּׁוּם כֶּף אֲשֶׁרֵיהֶם הַחֲבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה יוֹמָם וּלְיָלָה, וְהַחֲבָרוֹת שֶׁלָּהֶם עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הִדְבַקְתֶּם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

וְה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לוֹט מֵעִמוֹ וְגו'. רַבִּי אַבְא פְּתַח, (יוֹנָה א') וַיִּקָּם יוֹנָה לְבָרַח תְּרַשִּׁישָׁה מִלְּפָנֵי ה' וְגו'. אוּי לְמִי שֶׁמִּסְתַּתֵּר מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (יְרֵמִיָּה כג) הֲלוֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאֶרֶץ אֲנִי מֵלֵא נֹאֵם ה', וְהוּא בָּא לְבָרַח מִלְּפָנָיו?!

אַלְא כְּתוּב (שִׁיר ג') יוֹנָתִי בְּחִגּוּי הַסֵּלַע בְּסִתְרֵי הַמְּדֻרָּה. יוֹנָתִי – זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחִגּוּי הַסֵּלַע – זֶה יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא עוֹלָה עַל כָּל הָעוֹלָם. מֵהַ סֵּלַע הוּא עֲלִיּוֹן וְחִזְק עַל הַכָּל, אֶף יְרוּשָׁלַיִם הִיא עֲלִיוֹנָה וְחִזְקָה עַל הַכָּל. בְּסִתְרֵי הַמְּדֻרָּה – זֶה [בֵּית הַמִּקְדָּשׁ] הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, הַלֵּב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב בְּסִתְרֵי הַמְּדֻרָּה, מִשּׁוּם שֶׁשָׁם הִיְתָה הַשְּׂכִינָה נִסְתַּתֵּר, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא צְנוּעָה לְבַעֲלָהּ וְאֵין יוֹצֵאת מִבֵּיתָהּ הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קכח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפֶּן פּוֹרִיָּה בִּירְכָתֵי בֵּיתְךָ וְגו'. כֶּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵינָה שׁוֹרָה מִחוּץ לַמְּקוֹמָהּ בְּסִתְרֵי הַמְּדֻרָּה אֲלֵא בְּזִמְן שֶׁל הַגְּלוּת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא בְּגִלוּת, לְשֹׂאֵר הָעַמִּים יֵשׁ טוֹבָה וְשְׁלוֹה יוֹתֵר.

בא ראה, בזמן שישׁראל שורים בארץ הקדושה, הכל היה מתקן כראוי, והפסא שלם עליהם, ועושים את העבודה, ובוקע האוירים של העולם. ואותה העבודה עולה למעלה במקומה, משום שהארץ לא התתקנה לעבודה אלא לישראל לבדם. ומשום כך שאר העמים עובדי עכו"ם היו מתרחקים, שלא היו שולטים בה כמו עכשו, משום שלא נזונו אלא מהתמצית.

ואם תאמר, הרי ראינו כמה מלכים היו ששלטו בזמן שבית המקדש קים על העולם – בא ראה, בבית ראשון, כשטרם טמאו ישראל את הארץ, לא היו שולטים שאר העמים עובדי עכו"ם, אלא נזונו מן התמצית, ובה היו שולטים ולא כל כך. כיון שחטאו ישראל וטמאו את הארץ, אז כביכול דחו את השכינה ממקומה, והתקרבה למקום האחר, ואז שלטו שאר העמים ונתנה להם הרשות לשלט.

בא ראה, על ארץ ישראל לא שולט ממנה אחר פרט לקדוש-ברוך-הוא לבדו. ובשעה שחטאו ישראל והיו מקטרים לעבודה הזרה שבתוך הארץ, כביכול נדחתה השכינה ממקומה, ומושכים ומקטרים לקשר עבודה זרה לתוך השכינה, ואז נתנה להם השליטה, משום שקטרת היא קשר להתקשר, ואז שלטו שאר העמים ובטלו נביאים, וכל אותן הדרגות העליונות לא שלטו בארץ.

ולא הסירו את שליטת שאר העמים, משום שהם משכו את השכינה אליהם. ועל זה הנה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שכן בגלות ששכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממנים. ומשום כך כלם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם.

ועל זה, בזמן שישׁראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ומשום כך, כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו. ומשום כך יונה היה בורח מחוץ לארץ הקדש, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי רָאִינוּ שֶׁהַתְּגִלָּתָהּ הַשְּׂכִינָה בְּכַבֵּל, שֶׁהִיא בְּחוּץ – הִנֵּה פִּרְשָׁנוּ שְׂכֵתוֹב (יחזקאל א) הִיָּה הִיָּה, שֶׁהִיָּה מֵה שְׁלֹא הִיָּה מִלְּפָנַי כִּן מִיּוֹם שֶׁנִּבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַנְּבוּאָה הַזֶּה הִיָּה לְשַׁעֲתָהּ. וְכָתוּב עַל נֶהַר כְּבֹד, הַנֶּהָר שְׂכָבֵר הִיָּה מִן הַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַשְּׂכִינָה תָּמִיד הַתְּגִלָּתָהּ עָלָיו, שְׂכֵתוֹב (בראשית ב) וְנֶהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְגו' [שֵׁם הָאֶחָד וְגו'], וְזֶה הוּא אֶחָד מֵהֵם.

וְשֵׁם נִגְלָתָהּ הַשְּׂכִינָה לְפִי שְׁעָה שֶׁהֶצְטַרְכוּ אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל לְפִי צַעֲרָם, אָבֵל בְּזִמְנָן אַחֵר לֹא הַתְּגִלָּתָהּ. וּמִשׁוֹם כֶּף יוֹנָה, כְּדִי שְׁלֹא תִשְׁרַח עָלָיו הַשְּׂכִינָה וְלֹא תִתְגַּלֶּה עָלָיו, הִלֵּךְ מֵאֶרֶץ הַקִּדְשׁ וּבְרַח. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (יונה א) מִלְּפָנַי ה'. וְכָתוּב כִּי יִדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלְּפָנַי ה' הוּא בְּרַח

בֵּא רֵאָה, כְּמוֹ שֶׁהַשְּׂכִינָה לֹא מִתְגַּלֶּה אֲלֵא בְּמָקוֹם הַרְאוּי לָהּ, אִף כֶּף לֹא רֵאוּיָהּ וְלֹא מִתְגַּלֶּה אֲלֵא בְּאֵדָם שְׂרָאוּי לָהּ. שֶׁהֲרִי מִיּוֹם שֶׁעָלָה עַל רְצוֹנוֹ שֶׁל לוֹט לְהַתְּהַפֵּךְ לְסוּרוֹ הָרַע, הַסְּתַלְקָה רוּחַ הַקִּדְשׁ מֵאֲבָרֵהֶם. וּכְשֶׁהַסְּתַלְק מִמֶּנּוּ לוֹט, מִיָּד שָׂרְתָה רוּחַ הַקִּדְשׁ בְּמָקוֹמָהּ. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב וְה' אָמַר אֶל אֲבָרָם אַחֲרֵי הַפְּרֹד לוֹט מֵעֵמוּ וְגו'.

בֵּא רֵאָה, כִּיּוֹן שְׂרָאָה אֲבָרָהֶם שְׁלוֹט הִיָּה שָׁב לְסוּרוֹ הָרַע, הִיָּה פּוֹחַד אֲבָרָהֶם. אָמַר, אוּלַי חֵס וְשְׁלוֹם מִשׁוֹם הַחֲבֵרוֹת עִם זֶה אֲבִדְתִי בְּגִלְלוֹ אֶת הַחֶלֶק הַקְּדוֹשׁ שֶׁעִטַּר אוֹתִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּיּוֹן שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה שֵׁם.

כְּמוֹ מֵה זֶה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה שֵׁם? שֶׁנִּדְבַקְתָּ בּוֹ בַּתְּחִלָּה וְהַתְּעַטַּרְתָּ בְּאֵמוּנָה הַשְּׁלֵמָה. צַפְנָה וְנִגְבְּהָ וְקִדְמָה וְיָמָה – אֵלּוּ הֵם מִסְעָיו שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, שְׂכֵתוֹב וְיִלְךְ לְמִסְעָיו. וְכָתוּב הַלּוֹךְ וְנִסְעָה הַנִּגְבָּה – אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁהַתְּעַטַּר בְּאֵמוּנָה הַשְּׁלֵמָה בַּתְּחִלָּה. **וְאִזּוֹ** הַתְּבַשֵּׁר שֶׁלֹּא תִזּוֹז מִמֶּנּוּ וּמִבְּנָיו לְעוֹלָמִים, שְׂכֵתוֹב כִּי אֶת כָּל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה רֵאָה. מֵה זֶה אֲשֶׁר אִתָּה רֵאָה? זֶה הַדְּרָגָה הַרְאוּנָה שֶׁהַתְּגִלָּתָהּ לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. וּמִשׁוֹם כֶּף אֲשֶׁר אִתָּה רֵאָה, מִשׁוֹם שֶׁהַדְּרָגָה הַרְאוּנָה הַזֹּאת נִכְלָלָת מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְכִלְזָן נִרְאוֹת בָּהּ. וּמִשׁוֹם כֶּף כִּי אֶת כָּל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אִתָּה רֵאָה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר נִקְלַע לְבֵית אַכְסִינְיָה בְּלוּד, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה. קָם בְּלִילָה לְעֵסֶק בַּתּוֹרָה. קָם רַבִּי חֲזַקְיָה אֵלָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, הַחֲבֵרִים נִמְצְאִים בְּאֶרְמוֹן צַר.

פָּתַח רבי אלעזר ואמר, (שיר ב) כְּתִפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'. כְּתִפּוּחַ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נִחְמַד וּמִתְעַטֵּר בַּגּוֹנְיוֹ מִכָּל שְׂאֵר הָאֵילָנוֹת שְׂאִין מִי שְׂדוּמָה לוֹ. רָשׁוּם הוּא מִן הַכֹּל, רָשׁוּם הוּא שְׂאִין אַחַר כָּמוֹתוֹ. מִשׁוּם כֵּךְ בְּצִלּוֹ חִמְדָּתִי. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלְ שֶׁל אַחֵר. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצִלְ שֶׁל שְׂאֵר הַמְּמַנִּים. חִמְדָּתִי – מָתִי? מִן הַיּוֹם שֶׁהָיָה אֲבָרְהָם בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא נִחְמַד וְאָהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא) אֲבָרְהָם אָהֵבִי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחִפֵּי – זֶה הוּא יִצְחָק, שֶׁהוּא פְּרִי קְדוֹשׁ.

דָּבָר אַחֵר בְּצִלּוֹ חִמְדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי – זֶה יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחִפֵּי – זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁעָשָׂה פְּרוֹת קְדוֹשִׁים בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית לו) אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שְׁכָל אוֹתָם הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב [יוֹסֵף שֶׁהוּא שְׁעוֹשֵׂה תּוֹלְדוֹת] [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְדִים, שְׁעוֹשֵׂה תּוֹלְדוֹת כְּעֵין כָּלָם] [ד"א שְׁבָטִים], וּמִשׁוּם כֵּךְ נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם אֶפְרַיִם, שֶׁכְּתוּב (ירמיה לא) הִבֵּן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

דָּבָר אַחֵר כְּתִפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר – זֶה אֲבָרְהָם, שְׂדוּמָה לְתִפּוּחַ שֶׁמְעֵלָה רִיחוֹת, וְנִצְטִיִן בְּאֻמוֹנָה שְׁלֵמָה עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשָׁם אֶחָד לְמַעְלָה וְנִרְשָׁם אֶחָד לְמַטָּה, שֶׁכְּתוּב אֶחָד הָיָה אֲבָרְהָם. מָה הֵטַעַם הָיָה אֶחָד? שֶׁלֹּא הָיָה אַחֵר בְּעוֹלָם שֶׁעֵלָה לְאֻמוֹנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּרַט לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה, וְהָרִי כְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֵן? אָמַר לוֹ, עַד כְּעַת הֵם לֹא הָיוּ בַדְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁהִתְעַטֵּר בָּהֶם אֲבָרְהָם. **אַחֵר** כֵּךְ אָמַר לוֹ, עוֹד שֶׁמְעָתִי, שֶׁלֹּא נִקְרָא אֲבָרְהָם אֶחָד עַד שֶׁהִתְעַלָּה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב. כִּיּוֹן שֶׁהִתְעַלָּה בִּיצְחָק וַיַּעֲקֹב וְהָיוּ שְׁלִשְׁתָּם אֲבוֹת הָעוֹלָם, אִזּוֹ נִקְרָא אֲבָרְהָם אֶחָד. וְאִזּוֹ הוּא תִפּוּחַ בְּעוֹלָם, מִצֵּיִן מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, יִפָּה אִמְרָתִי.

דָּבָר אַחֵר, כְּתִפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כֵּן דוּדֵי – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּצִלּוֹ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. חִמְדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי – בְּיוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינַי וְקִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שמות כד).

וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחִפֵּי – אֵלּוֹ דְבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁכְּתוּב בָּהֶם (תהלים יט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּת צוּפִים. דָּבָר אַחֵר וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחִפֵּי – אֵלּוֹ נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁכֵּלְנָן פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעוֹמְדוֹת עִמּוֹ לְמַעְלָה.

בא ראה, כל נשמות העולם שהן פרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, כֵּלֶן אֶחָד בְּסוּד אֶחָד. וּכְשִׁיּוֹרְדוֹת לְעוֹלָם, כֵּלֶן נִפְרְדוֹת בְּגוֹנִים זָכָר וּנְקֵבָה, וְהֵן זָכָר וּנְקֵבָה מְחַבְּרוֹת יַחַד.

ובא וראה, תשוקת הנקבה לזכר עושה נפש, ותשוקת הזכר לנקבה עושה נפש. והרצון של תשוקת הזכר לנקבה והתנדבותו בה מוציאה נפש, וכולל תשוקת [תשוקתו] הנקבה ונוטל אותה. ונכללת התשוקה התחתונה בתשוקה שלמעלה, ונעשית רצון אחד בלי פרווד.

ואז [נוטל] כולל הכל נקבה, ומתעברת מן הזכר, והתשוקות של שניהם נדבקות יחד, ועל כן הכל כלול זה עם זה. וכשהנשמות יוצאות, הן יוצאות יחד זכר ונקבה. אחר כך, כיון שיורדות, נפרדות זו לצד זה וזו לצד זה, והקדוש ברוך הוא מזווג אותן אחר כך. והזווג לא נתן לאחר, אלא לקדוש-ברוך-הוא לבדו, שהוא יודע את זווגם לחבר אותם כראוי.

אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחלה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ומשום כך כתוב ופריו מתוק לחכי, שהוא בתקון מברך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב (הושע יד) ממני פריך נמצא. הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא, אלא פריך. אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשות אחת כוללת זו בזה, כפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, ודאי בכח הזכר נמצא פרי הנקבה.

דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פרות לעולמים. זהו שכתוב ממני פריך נמצא.

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. את הפסוק הזה בארו החברים. אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכלם

להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכלם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

בא ראה, יש רקיע עליון נסתר למעלה מאותם השבעה, וזה הוא הרקיע שמנהיגם ומאיר לכלם, וזה אינו נודע, ועומד בשאלה שלא ידועה, משום שהוא נסתר ועמק, וכלם תמהים עליו. ומשום כך נקרא מ"י, כמו שפרשה שכתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח, ונאמר. וזה הוא הרקיע העליון שעומד על כל אותם השבעה.

ויש למטה רקיע שהוא תחתון מכלם ולא מאיר. ומשום שהוא תחתון שלא מאיר, אותו הרקיע שעליהם מתחבר עמו, ושתי האותיות הללו הוא כוללם בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקיע העליון שנקרא מ"י.

משום שכל אותם הרקיעים האחרים נעשים נחלים ונכנסים אליו, ואז הוא הים העליון, ועושה פרות ודגים למיניהם. ועל זה אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידיים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדלות.

ועל זה כתוב (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח - זה אברהם. צדק יקראהו לרגלו - נ"א זו שרה. ד"א צדק יקראהו לרגלו וגו' זה הוא הרקיע התחתון של כל הרקיעים שנעשה ים.

יתן לפניו גוים, מי זה? הוא הרקיע התחתון שאמרנו, שעושה נקמות ומפיל שונאים. ובזה השתבח דוד ואמר (תהלים יח) ואיבי נתתה לי ערף ומשנאי אצמיתם. (ישעיה מא) יתן לפניו גוים - אלו הם העמים שהיה אברהם רודף אחריהם, והקדוש ברוך הוא היה הורג אותם. [ומלכים ירד, (מה זה ירד? אלא) אלו המלכים שממנים למעלה עליהם. יתן לפניו גוים - אלו העמים שלמטה] ומלכים ירד - אלו הממנים הגדולים שלמעלה. שכאשר הקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם [ד"א בעם], הוא עושה דין בכל, במעלה ובמטה.

(ישעיה מא ג) ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא, (ישעיה מא ג). ירדפם - זה אברהם, שאברהם היה רודף אותם, והקדוש ברוך הוא היה עובר לפניו והורג אותם, שכתוב יעבור שלום. זה הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום.

אַרְחַ בְּרַגְלֵי לֹא יָבוֹא, וְכִי עוֹלָה עַל דַּעְתְּךָ שְׂאֲבָרְהֶם הִיָּה הוֹלֵךְ בְּתוֹךְ הַעֲנָנִים אוֹ בְּתוֹךְ סוּסִים וּמְרַכְבּוֹת? אֵלֶּא אַרְחַ בְּרַגְלֵי לֹא יָבוֹא, שְׂלֹא הִיָּה הוֹלֵךְ לְפָנֵי אֲבָרְהֶם לֹא מְלֶאֶךְ וְלֹא שְׂלִיחַ, אֵלֶּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, שְׂכַתוֹב אַרְחַ בְּרַגְלֵי. מִי זֶה רַגְלֵי? אֵלֹו הַמְּלֶאכִים שְׂתַחַתְּיוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (זְכַרְיָה יד) וְעָמְדוּ רַגְלֵי בְיּוֹם הַהוּא וְגוֹ'.

דְּבַר אַחַר מִי הָעִיר מְמַזְרַח – בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעִיר אֶת הָעוֹלָם לְהַבִּיא אֶת אֲבָרְהֶם וּלְקַרְבֵּי אוֹתוֹ אֵלָיו, הַהֲתַעוֹרְרוֹת הַזֹּו מִשׁוֹם שְׂעַתִּיד הִיָּה לְצִאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב וְלְהַעֲמִיד שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבַטִים כָּלֶם צְדִיקִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. צְדִיק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה תְּמִיד קוֹרֵא לוֹ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (יִשְׁעִיָּה מֵא) קִרְא הַדְּרוֹת מְרֹאֶשׁ. וּמִשׁוֹם כֶּךָ, צְדִיק יִקְרָאֵהוּ וּדְאִי. לְרַגְלוֹ – לְהַתְּחַבֵּר בּוֹ בְּעַבְדוּתוֹ וּלְקַרְבֵּי אוֹתוֹ אֵלָיו, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (שְׁמוֹת יֵא) הָעַם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיךָ.

דְּבַר אַחַר מִי הָעִיר מְמַזְרַח – שְׂמֶשֶׁם רֵאשִׁית הָאוֹר לְהָאִיר. מִשׁוֹם שְׂהַדְרוֹם, אוֹתוֹ הַחֲזֵק שֶׁל הָאוֹר שְׁלוֹ הוּא מִן הַמְּזַרְח. וְעַל כֵּן, מִי הָעִיר – אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הַדְּרוֹם. מְמַזְרַח – מִשׁוֹם שֶׁהוּא נוֹסֵעַ וְנֹזֵן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְתִשׁוּקְתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָרְקִיעַ הָעֲלִיוֹן לְתַת לְמַזְרַח. צְדִיק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ – זֶה הַמְּעַרְב, שֶׁהוּא תְּמִיד קוֹרֵא לוֹ וְלֹא שׁוֹקֵט, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (תְּהִלִּים פֵּג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לְךָ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקֵט אֵל, מִשׁוֹם שֶׁהַמְּעַרְב תְּמִיד מִתְּעוֹרֵר אֵלָיו. יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יָרֵד, שֶׁהָרִי מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל אֶת הַחֲזֵק לְהַכְנִיעַ אֶת כָּל אוֹתָם הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, (יִשְׁעִיָּה מֵא) מִי הָעִיר מְמַזְרַח – זֶה אֲבָרְהֶם, שְׂלֹא נָטַל הַתְּעוֹרְרוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּא מְמַזְרַח. מִשׁוֹם שְׂרָאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ שְׂיוֹצֵאת בְּבִקְרֵ מִצַּד הַמְּזַרְח, נָטַל הַתְּעוֹרְרוֹת לְנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר, זֶה הוּא הַמְּלָךְ שְׂבָרָא אוֹתִי. עָבַד לוֹ כָּל הַיּוֹם הַהוּא. לְעַרְב רְאָה הַשֶּׁמֶשׁ שְׂנַאָסַף [וְהִלְבְּנָה יוֹצֵאת] וְהִלְבְּנָה מְאִירָה. אָמַר, זֶה הוּא וּדְאִי שְׂשׁוֹלֵט עַל אוֹתָהּ הָעַבְדוּהָ שְׂעַבְדְּתִי כָּל הַיּוֹם הַזֶּה, שֶׁהִנֵּה נִחַשְׁךָ לְפָנָיו וְלֹא מְאִיר. עָבַד לוֹ כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא.

לְבַקֵּר רְאָה שֶׁהִלְכָה הַחֲשֵׁכָה וְהָאִיר צַד הַמְּזַרְח. אָמַר, וּדְאִי כָּל אֵלֹו יֵשׁ עֲלֵיהֶם מְלָךְ וְשְׂלִיט שְׂמִנְהִיג אוֹתָם. פִּינּוֹן שְׂרָאָה הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודבר עמו, שכתוב צדק יקראהו לרגלו, שדבר עמו והתגלה עליו.

רבי יצחק פתח, (שם מה) דבר צדק מגיד מישרים. כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים? משום שכפאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם: מה לך שאתה מתמוטט? אמר לו: רבוננו של עולם, איני יכול לעמד, שאין בי יסוד על מה שאתקיים. אמר לו: הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקיים העולם.

אמר רבי חייא, (ישעיה מה) מגיד מישרים, שהנה השיב העולם לקדוש-ברוך-הוא: אותו אברהם עתיד הוא שיצאו ממני בנים שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה. [נ"א לצאת ממנו ישמעאל. אמר לו: הנה יצחק! אמר לו: עתיד לצאת ממנו עשו הרשע שיחריב את בית המקדש וישרף התורה.] אמר לו: עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו ממנו שנים עשר שבטים כלם צדיקים. מיד התקיים העולם בשבילו. זהו שכתוב מגיד מישרים.

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר - כלם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרָגָה חיצונית, שאינה דרָגָה פנימית כמו אותן הדרגות העליונות. וזהו דבר צדק. ויגד, הוא רמז לדרָגָה פנימית עליונה ששולטת על הדבור, וזהו מגיד מישרים. מי המישרים? זו הדרָגָה העליונה שיעקב שרוי בה. זהו שכתוב (תהלים טז) אתה כוננת מישרים. ומשום כך כתוב מגיד ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב (דברים ד) ויגד לכם את בריתו? אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרָגָה ששולטת על התחתונה שהיא דבר צדק, והכל [בה] הוא [נ"א לשלל הפרי] להתבונן [יש] כאן. בא ראה, שאף על גב שהדבור הוא תחתון, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן הכל והוא דרָגָה עליונה, וסימן לדבר - (שם לב) כי לא דבר רק הוא מכם.

רבי אלעזר היה הולך לבית חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי ורבי חזקיה. אמר רבי אלעזר, הנה ראיתי שהתעוררות של מעלה

אינה אלא כשמתעורר למטה, שהרי ההתעוררות של מעלה תלויה בתשוקה של מטה [הדבר].

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֵל. זו היא ההתעוררות של מטה כדי לשלט. אמר דוד, אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ, לְהַעִיר אֵל הָעֲלִיּוֹן וְלִהְתַּחַבֵּר אֵל הַיְמִינִי. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם (שם) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיִינָיִךְ וְגו'. [וכתוב] כִּי נִוְעָצוּ לֵב יַחֲדוּ עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ. וּמִשׁוּם כֵּן, אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ לְהַעִיר כֻּלֵּי מַעְלָה, שְׁהָרִי אֲזוּ מִתְעוֹרֵר הַיְמִינִי וְקוֹשֵׁר אוֹתָהּ עִמָּה. וְכֹאשֵׁר נִקְשְׁרַת בַּיְמִינִי, אֲזוּ נִשְׁבָּרִים הַשּׁוֹנְאִים, שְׁכָתוּב (שמות טו) יְמִינֶךָ ה' נֹאדְרֵי בִּכְחַיִּי יְמִינֶךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב.

וּבֹא וְרָאה, בְּשַׁעַה שֶׁהִתְחַבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַמְּלָכִים לְהִלָּחֵם בְּקֶרֶב עַל אַבְרָהָם, הִתְיַעֲצוּ לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְכִיּוֹן שֶׁשָּׁלְטוּ בְּלוּט בֶּן אַחִיו שֶׁל אַבְרָהָם, מִיַּד הָלְכוּ, שְׁכָתוּב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רַכְשׁוֹ בֶּן אַחִי אַבְרָם וַיֵּלְכוּ. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל לוֹט הִיְתָה דוּמָה לְאַבְרָהָם, וּמִשׁוּם כֵּן וַיֵּלְכוּ, שְׁכָּל אוֹתוֹ הִקְרַב הָיָה בְּשִׁבְלוֹ.

מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הָיָה מוֹצִיא אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם מֵעֲבוּדָה זָרָה וּמְכַנְּסֵם אוֹתָם לְעֲבוּדַת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעוֹד, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵעִיר אוֹתָם בְּעוֹלָם כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם בְּעוֹלָם וּלְקַרֵּב אוֹתוֹ לְעֲבוּדָתוֹ. וְסוּד הַדָּבָר – פִּיּוֹן שֶׁאַבְרָהָם הִתְעוֹרֵר לְרַדֵּף אַחֲרֵיהֶם, אֲזוּ אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לָךְ, עַד שֶׁהִכֵּל נִקְשַׁר לְאַבְרָהָם. וְכִשְׁהִכֵּל נִקְשַׁר לְאַבְרָהָם, אֲזוּ נִשְׁבָּרוּ כָּל הַמְּלָכִים מְלִפְנֵי, כְּמוֹ שֶׁאַמְרָנוּ, שְׁכָתוּב יְמִינֶךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב וְגו'. וּמִלְכֵי צָדֵק מְלִךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לָחֵם וַיִּינֶן.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים עו) וַיְהִי כִּשְׁלֹם סוּכּוֹ וְגו'. בֹּא רָאה, כְּשַׁעַלָה בְּרִצּוֹן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, הוֹצִיא שְׁלֵהֶבֶת אַחַת שֶׁל הַמְּאוֹר שֶׁל הַנִּיצוֹץ הַקָּשָׁה, וְנִשְׁפָּה רוּחַ בְּרוּחַ חֲשׂוּכָה וְשׁוֹרְפָת. וְהוֹצִיא מִתּוֹךְ צְדָדֵי הַתְּהוֹם טָפָה אַחַת, וְחִבֵּר אוֹתָם יַחַד, וּבָרָא בָהֶם אֶת הָעוֹלָם.

אוֹתָהּ הַשְּׁלֵהֶבֶת עָלְתָה וְהִתְעַטְרָה בְּשִׁמְאֵל, וְאוֹתָהּ הַטָּפָה עָלְתָה וְהִתְעַטְרָה בַּיְמִינִי. עָלוּ אֶחָד עִם אֶחָד, הִחְלִיפוּ מְקוֹמוֹת, זֶה לְצַד זֶה וְזֶה לְצַד זֶה. זֶה שִׁירַד עָלָה, וְזֶה שֶׁעָלָה יָרַד. נִקְשְׁרוּ זֶה עִם זֶה וַיִּצְאָה מִבִּינֵיהֶם רוּחַ שְׁלֵמָה, וְאֲזוּ אוֹתָם שְׁנֵי הַצְּדָדִים נִעְשׂוּ אֶחָד,

ונתנה ביניהם [הרוח] והתעטרו האחד עם האחד. ואז נמצא שלום למעלה ושלום למטה, והדרגה התקימה.

התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו עם ה"א, ואז עלתה ה"א ונקשרה בקשר שלם. ואז ומלפי צדק מלך שלם. מלך שלם הוא ודאי מלך ששולט בשלמות. מתי הוא מלך שלם? ביום הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

דבר אחר מלפי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון, רצה הקדוש ברוך הוא להוציא כהנה משם, כמו שנאמר ברוך אברהם לאל עליון. כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת רבנו, אמר לו אברהם: וכי מקדימים ברכת העבד לברכת רבו? מיד נתנה הכהנה לאברהם, שכתוב (תהלים קי) [נאם ה' לאדני שב לימיני. וכתוב אחריו, נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. שכתוב והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן].

דבר אחר ומלפי צדק – זה העולם האחרון. מלך שלם – זה העולם העליון. שהתעטר אחד עם אחד בלי פרווד שני עולמות יחד, ואפלו העולם התחתון הוא הכל, והוא דבר אחד. הוציא לחם ויין – שבו שני אלו. והוא כהן לאל עליון – משמש עולם נגד עולם. והוא כהן – זה הימין. לאל עליון – העולם העליון, ומשום כך צריך הכהן לברך את העולם.

בא ראה, הברכות נוטל העולם התחתון הזה, כשמתחבר עם הכהן הגדול, ואז ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון. כך זה ודאי. כמו כן צריך הכהן למטה לקשר קשרים ולברך את המקום הזה, כדי שיתקשר הימין לקשר שני עולמות יחד. ברוך אברהם – סוד הדבר הוא תקון הברכות.

ברוך אברהם – כמו שאמרנו, ברוך אתה. לאל עליון – ה' אלהינו. קנה שמים וארץ – מלך העולם. והפסוק הזה הוא סוד הברכות. [ומשום כך] ויברכהו – ממטה למעלה. וברוך אל עליון [אשר מגן צריך בידך], וברוך אל עליון – ממעלה למטה. ויתן לו מעשר מכל – להתדבק במקום שהקשר נקשר למטה.

בעודם הולכים פגש בהם רבי ייסא ויהודי אחד עמו. והיה אותו היהודי אומר, (שם כה) לָדוּד אֵלֶיךָ ה' נפשי אשא. לָדוּד, וכי למה לא כתוב מזמור לָדוּד או לָדוּד מזמור? אלא בשביל דרגתו אמר

דוד את התשבחת שאמר בשבילו. אליה ה' נפשי אשא, אליה ה' למעלה. נפשי, מי זו נפשי? [אשא] זה דוד, [הוא] הדרגה הראשונה שאמרנו. אשא - מעלה, כמו שנאמר (שם קכא) אשא עיני אל ההרים. משום שדוד היה משתדל כל ימיו להעלות את דרגתו להתעטר למעלה ולהתקשר שם בקשר שלם כראוי.

כמו כן (שם קג) לדוד ברכי נפשי את ה'. משום דרגתו אמר. ומה אמר ברכי נפשי את ה'? את - להתקשר בקשר למעלה. וכל קרבי, מי הם קרבי? אלו שאר חיות השדה שנקראות קרבים, כמו שנאמר (שיר ה) ומעי המו עליו. דבר אחר ברכי נפשי - בשבילו הוא אמר. את ה' - זו שלמות הכל. את ה' - הכלל של הכל.

אמר רבי אלעזר לרבי ייסא, ראיתי אותך שבאת עם השכינה והתחברת. אמר לו, כך זה ודאי. ושלש פרסאות שהלכתי עמה ואמרה לי כמה דברים מעלים, ואני שמרתי אותם ליום הזה, ולא ידעתי שהוא המאור שמאיר כמו שראיתי כעת.

אמר רבי אלעזר ליהודי ההוא, מה שמך? אמר לו, יועזר. אמר לו, יועזר ואלעזר [דבר אחד] יושבים יחד. ישבו על סלע אחד בשדה ההוא. פתח אותו היהודי ואמר, (ישעיה מג) אנכי אנכי הוא מכה פשעיה למעני וחטאתיה לא אזכר. מה הטעם פעמים אנכי אנכי?

אף אחד בסניני, ואחד בשעה שברא את העולם, שכתוב (שמות כ) אנכי ה' אלהיה. זה הוא בסניני. ואחד כשברא את העולם, שכתוב (ישעיה מה) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. הוא כדי להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה.

מחה פשעיה, לא כתוב מעביר פשעיה אלא מוחה, כדי שלא יתראו לעולמים. למעני, מה זה למעני? משום אותם הרחמים שתלויים בי, שכתוב (דברים ד) כי אל רחום ה' אלהיה וגו'.

דבר אחר מחה פשעיה למעני - בא ראה, הרשעים של העולם עושים פגם למעלה, שכאשר אותם חטאים עולים, רחמים ואור עליון וניקת הברכות לא יורדות למטה, והדרגה הזו אינה נוטלת ברכות שלמעלה להניק למטה. ומשום כך למעני, כדי שלא ימנעו ברכות להניק [לו] לכל. כמו כן, (שם לב) ראו עתה כי אני אני הוא. להראות שאין פרוד בין מעלה ומטה, כמו שנתבאר.

בא ראה, כמו זה כשנמצאים צדיקים בעולם, מתעוררות ברכות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שכתוב ואברכה והיה ברכה. מה זה והיה ברכה? רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ומטה, שכתוב ונברכו בך וגו', וכתוב ואברכה מברכה.

בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דין למעלה להפרע מן הרשעים, והוא עורר את הדין בעולם כדי שיראו מהקדוש ברוך הוא כל בני העולם. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם כראוי.

בימי אברהם מה כתוב? ומלכי צדק מלך שלם. שהתעטר הכסא במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. הוציא לחם ויין – שהוציא מזונות וברכות לעולמות כלם כראוי. הוציא לחם ויין – שלא ימנעו הברכות מכל העולמות. הוציא – כמו שנאמר תוצא הארץ, מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות. **והוא** כהן לאל עליון – שהכל נמצא בשלמות עליונה כראוי. להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומונעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

ויתן לו מעשר מכל, מה זה מעשר מכל? מאותם הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיודרות לעולם יוצאות משם. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל – הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא? זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיום שלמעלה כראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך? אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. כעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו. והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתכלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשפרתי עצמי עם החכם [ההוא] הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא.

קמו. הלוכו לפני רבי שמעון [אחר כך], והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עסוק בנטילת ידיים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו כראוי, אף על גב שנענש למעלה – נענש

למטה. ומָה עָנְשׁוּ לְמִטָּה? שְׁגוּרָם לְעֲצָמוּ עֲנִי. כְּמוֹ שֶׁעָנְשׁוּ כֶּךָ – כֶּךָ
זוֹכָה מִי שֶׁנוֹטֵל יָדָיו כְּרֵאוּי, שְׁגוּרָם לְעֲצָמוּ בְּרִכּוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה,
שְׁשׂוּרוֹת הַבְּרִכּוֹת עַל יָדוֹ כְּרֵאוּי וּמִתְבָּרֵךְ בְּעֶשֶׂר.

אַחַר כֶּךָ הַקָּדִים רַבֵּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה אוֹתוֹ שֶׁנוֹטֵל יָדָיו בְּמִים, וְנוֹטֵל
יָדָיו בְּשַׁעוֹר רַב שֶׁל מִים. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, מִלֵּא יָדָיו
מִבְּרִכּוֹתֶיךָ. וְכֶךָ הָיָה. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וְהִלָּאָה הַתַּעֲשֵׂר וּמִצָּא אוֹצֵר, וְהָיָה
עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְנוֹתֵן מִזוֹן לְעֲנִיִּים כָּל יוֹם, וְהָיָה שְׂמִיחַ עִמָּהֶם, וּמְסַבֵּיר
לָהֶם בְּפָנִים מְאִירוֹת. קָרָא עָלָיו רַבֵּי שְׁמַעוֹן, (ישעיה מא) וְאַתָּה תִּגְלֵל בְּהִ'
בְּקָדוֹשׁ וָגוֹ'.

**בדור הזה שהמינות גובר צריכין ללמד עם תינוק בן תשעה שנים ספר הזהר
והתקונים**

ולו עמי שומע לי בדור הזה שהמינות גובר היו לומדין עם תינוק בן תשעה
שנים ספר הזהר והתקונים להגות בהם והיה יראת חטאו קודמת לחכמתו
ויתקיים. (רבי יצחק אייזיק יחיאל ספרין מקומרנה, נוצר חסד, פרק ד' משנה כ')

לשון הזהר הקדוש מעורר יותר מכל מאמרי חכמינו וזכונם לברכה

לשון הזהר הקדוש מעורר יותר מכל מאמרי חכמינו וזכונם לברכה.

(מעשה איש למרו הגאון הקדוש בעל החזון איש זכר צדיק לברכה)

**קימו וקבלו היהודים קהל עדת ישראל להחזיק בלמוד הקדוש של התקונים
והזהר יחיד ורבים מנער ועד זמן**

מזמן אשר הציץ וזרח אור יקרות של שני מאורות הגדולים ספר התקונים
וספר הזהר קימו וקבלו היהודים קהל עדת ישראל להחזיק בלמוד הקדוש
של התקונים והזהר יחיד ורבים מנער ועד זמן, והגם דאין לאל ידם להשיג
ולהבין סוד אמרות טהורות שבספרים הקדושים האלה, אף על פי כן
שותים בצמא את דבריהם ומתלהבין בקריאתן מאד מאד.

(רבנו יוסף חיים, הבן איש חי, בהקדמת התקונים בניהו)

**החפץ חיים זכר צדיק לברכה פוסק: על למוד ספר הזהר אין שום הגבלה -
ילמדו כל שבת את הזהר של אותה פרשה ואפלו לבחורים**

וכן אמר הגאון הצדיק רבי שלמה בלוך זכר צדיק לברכה משם רבו החפץ
חיים זכר צדיק לברכה, שעל למוד ספר הזהר אין שום הגבלה כי רבו
מדרש. והיה החפץ חיים מעורר לכלם שילמדו כל שבת את הזהר של
אותה פרשה ואפלו לבחורים.

(רבי יוסף בן שלמה מפוז'ו, הוספות בנני יוסף)

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם וגו'. רבי יהודה פתח, (שיר ז) אני לדודי ועלי תשוקתו. הרי פשוה, אבל בהתעוררות שלמטה תמצא ההתעוררות שלמעלה, שהרי אין מתעורר למעלה עד שמתעורר למטה, והברכות שלמעלה לא נמצאות אלא במה שיש בו ממש, ואינו ריקן.

מנין לנו? מאשת עובדיהו שאמר לה אלישע (מלכים ב ד) הגידי לי מה יש לך בבית. שהרי הברכות שלמעלה אינן שורות על שלחן ריק ולא במקום ריק. מה כתוב? ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוף שמן. מה זה אסוף? אלא אמרה לו, השעור של השמן הזה אינו אלא כדי משיחת אצבע קטנה.

אמר לה, נחמתני, שהרי לא ידעתי איך ישרו הברכות שלמעלה במקום ריק, אבל עכשו שיש לך שמן, זהו מקום שימצאו בו ברכות. מנין לנו? שכתוב (תהלים קלג) כשמן הטוב וגו'. ובסופו מה כתוב? (ש) כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום הזה שורות הברכות. [ונתבאר].

ואם תאמר, (ש) כטל חרמון שירד על הררי ציון, ולא כתוב שמן אלא טל? אלא הוא שמן והוא טל. אותו הטל הוא שהטיל הקדוש ברוך הוא מהשמן העליון. שאותו השמן יוצא לצד הימין.

שנים הם – יין ושמן, והלכו לשני צדדים – היין לצד שמאל, והשמן לצד ימין. ומצד הימין יוצאות ברכות לעולם, ומשם נמשחת המלכות הקדושה. ומשום שהשמן היה נתקן למטה בראשונה, השמן מזמן למעלה הרקת הברכות.

בא ראה, מההתעוררות של השמן הזה שלמעלה בא להריק על דוד ושלמה להתברך [על] בנו. מנין לנו? שכתוב ויעמד השמן. כתוב כאן ויעמד, וכתוב שם (ישעיה יא) שרש ישי אשר עמיד לגס עמים.

בא ראה, משלחן של לחם הפנים, שמשם יוצאות הברכות ומזון לעולם, לא צריך שימצא ריק אפלו רגע אחד, כדי שלא יסתלקו משם הברכות. אף כן לא מברכים על שלחן ריק, שהרי הברכות שלמעלה אין שורות על שלחן ריק.

בא ראה מה כתוב, אני לדודי ועלי תשוקתו. אני לדודי בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו. אני לדודי לתקן לו מקום בתחלה, ואחר כך ועלי תשוקתו. דבר אחר אני לדודי, שהרי שנינו ששכינה לא נמצאת עם הרשעים. כיון שבא האדם להטהר ולהתקרב לקדוש-ברוך-הוא, אז השכינה שורה עליו. זהו שכתוב אני לדודי - בהתחלה, ועלי תשוקתו - לאחר מכן. בא האדם להטהר - מטהרים אותו.

בא ראה, אחר הדברים האלה שאברהם רדף אחר המלכים הללו והרג אותם הקדוש ברוך הוא, היה אברהם תוהה. אמר, אולי חס וחלילה גרעתי אותו השכר שהייתי מחזיר בני אדם אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי בהם לקרב אותם אליו, וכעת נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד וגו'. שכר קבלת עליהם, שהרי כלם לא יזכו לעולמים.

היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר, מה זה במחזה? אלא באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה. אמר רבי שמעון, בא ראה, טרם שנמול אברהם, הייתה דרגה אחת מדברת עמו, ומי המחזה הזה? שכתוב (במדבר כד) מחזה שדי יחזה. כיון שנמול, היו כל הדרגות שורות על הדרגה הזו, ואז דבר עמו. זהו שכתוב (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. וטרם שנמול, לא היו אותן הדרגות שורות עליו לדבר.

ואם תאמר שהנה בתחלה כתוב וירא ה' אל אברהם, וכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה, וכתוב ויבן שם מזבח. הנה כאן אותן הדרגות העליונות. וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו?

בא ראה, בתחלה נתן הקדוש ברוך הוא חכמה לאברהם לדעת את החכמה להדבק בו, וידע את סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא הייתה אלא הדרגה התחתונה הזו לבדה. כיון שנמול, כל הדרגות העליונות היו שורות על הדרגה הזו התחתונה כדי לדבר עמו, ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא ראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא. כיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז

בו טרם שנמול? כך היה, שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שאהב אותו הקדוש ברוך הוא קרב אותו, אחר כך צוה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית – הקשר לקשר הכל יחד להכליל זה עם זה. הברית – הקשר שהכל נקשר בו. ומשום כך, טרם שנמול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר.

בא ראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית, כמו שנאמר בר"א שי"ת, ברא אלהים. והינו [ברית] שעל הברית קים הקדוש ברוך הוא את העולם, וכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמי. שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה: שכאשר יבאו ישראל, אם יקבלו את התורה – יפה, ואם לא – הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם.

ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומי הם? זווגי בני האדם. שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מזוג זווגים ואומר: בת פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא. בא ראה, אנכי מגן לך, אנכי – זו היא הדרגה הראשונה שנאחז בה בתחלה.

סתרי תורה

אחר הדברים האלה וגו' – אלו דברי תורה, שכתוב (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. מה להלן דברי תורה – אף כגון דברי תורה. אחר שהשתדל אדם בעולם הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא מבשר לו ומקדים לנשמה שלום [בשורות טובות], זהו שכתוב אל תירא אברהם אנכי מגן לך, מכל המינים הרעים של הגיהנם.

שכרך הרבה מאד, משום שכל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה ונוחל ירשת נחלה בעולם הבא, ככתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש. מה זה י"ש? זה י"ש מאין שלש עשרה נהרות אפרסמון טהור [מדות] שנותנים לו ירשה עליונה בעולם הבא [נ"א זה העולם הבא]. ואצרתיהם אמלא – בעולם הזה, מעשר וכל טוב של העולם.

מי שהולך לַיָּמִין – זוכה לעולם הבא, ומי שהולך לשמאל – הנה עֶשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה [שֵׁשׁ שְׂמָאל קְדוּשׁ וְיֵשׁ שְׂמָאל טָמֵא. וְזֶה הוּא שְׂאֲמָרְנוּ, מִי שֶׁמְתַעֲסֵק בַּתּוֹרָה, נוֹתָנִים לוֹ אַרְךָ יָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא וְנוֹתָנִים לוֹ עֶשֶׂר וְכָבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂנֵאָמֵר (משלי ג) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָה וְגו'. וְמִי שֶׁיִּרְצֶה שְׂיִהְיֶה הַגּוֹף בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מְתַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וּבִמְעֻשִׁים טוֹבִים, נוֹתָנִים לוֹ עֶשֶׂר בְּעוֹלָם הַזֶּה מִצַּד הַשְּׂמָאל, מִצַּד הַיָּצֵר הָרַע, וּבְעֶשֶׂר הַזֶּה עוֹשֶׂה רַע וְיוֹרֵשׁ גִּיהֵנִם. וְאִם תֹּאמֵר, וְכִי אֵין בְּעוֹלָם הַזֶּה עֶשֶׂר מִצַּד הַקְּדוּשָׁה? כֵּן, שְׁכָל הַמְקִיִּים אֶת הַתּוֹרָה מֵעַנִי, סוֹפוֹ לְקִיָּמָה מֵעֶשֶׂר, וְזֶהוּ עֶשֶׂר טוֹב שֶׁמִּצַּד הַקְּדוּשָׁה].

בְּשֵׁבַע מִשֵּׁם רַבִּי אַבָּא, הָיָה מְכַרְיֵז: מִי רוֹצֵה עֶשֶׂר וְמִי רוֹצֵה אַרְךָ חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא, יָבֵא וְיִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. הָיוּ מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו כָּל הָעוֹלָם. הָיָה רוֹק אֶחָד בְּשִׁכּוֹנָתוֹ. יוֹם אֶחָד בָּא אֵלָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְעֵסֵק בַּתּוֹרָה כְּדִי שְׂיִהְיֶה לִי עֶשֶׂר. אָמַר לוֹ: הִנֵּה וְדָאֵי. אָמַר לוֹ: מַה שְּׂמָךְ? אָמַר לוֹ: יוֹסִי. אָמַר לְתַלְמִידָיו שְׂיִקְרְאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּעַל הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד. יָשָׁב וְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

לְיָמִים הָיָה עוֹמֵד לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֵיפֹה הָעֶשֶׂר? אָמַר: נִשְׁמַע מְזֶה שְׁלֹא עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. נִכְנַס לְחֻדְרוֹ, שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אֵל תַּעֲנִישׁ אוֹתוֹ [שׁוֹב אֵלָיו], שְׂיִהְיֶה אִישׁ גְּדוֹל. שָׁב אֵלָיו. אָמַר לוֹ: שָׁב, בְּנִי, שָׁב, וְאֲנִי נוֹתֵן לְךָ עֶשֶׂר.

בִּינְתָיִם בָּא אִישׁ אֶחָד וְכָלִי שֶׁל פֶּז בְּיָדוֹ. הוֹצִיא אוֹתוֹ וְנָפַל אוֹר בְּבֵיתוֹ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי לֹא זָכִיתִי, וְרוֹצֵה מִי שְׂיִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי עֶשֶׂר רַב שֶׁהֲשִׂיר לִי אָבִי, שֶׁכֶּאֱשֶׁר יָשָׁב עַל שְׁלַחְנוֹ הָיָה מְסֻדָּר עָלָיו שְׁלֵשָׁה עֶשֶׂר כּוֹסוֹת מָאֵלוֹ, וְאֲנִי רוֹצֵה לְזַכּוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי נוֹתֵן עֶשֶׂר.

אָמַר לְאוֹתוֹ הַרְּוֹק: תִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְזֶה נוֹתֵן לְךָ עֶשֶׂר. נָתַן לוֹ אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל הַפֶּז. קָרָא עָלָיו רַבִּי אַבָּא: (איוב כח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהָב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָהּ כְּלִי פֶז. יָשָׁב וְלָמַד בַּתּוֹרָה, וְהֶאֱדָם הֵהוּא הָיָה נוֹתֵן לוֹ עֶשֶׂר. לְיָמִים נִכְנְסָה חֲמֻדַּת הַתּוֹרָה לְמַעַיו. יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב וְהָיָה בּוֹכֶה. מָצָא אוֹתוֹ רַבּוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכֶה. אָמַר לוֹ: עַל מָה אֲתָה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ: וְמָה אֲנִי מְנִיחַ אֶת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בְּשִׁבְלִי זֶה? אֲנִי רוֹצֵה אֶלֶּא לְזַכּוֹת אֶצְלִי. אָמַר: עֲכָשׁוּ מְזֶה נִשְׁמַע שֶׁהִנֵּה עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם.

קרא לאותו האיש, אמר לו: טל את עשרך ותן אותו ליתומים ועניים, ואני נותן לך חלק יתר בתורה בכל מה שאני לומד. החזיר לו רבי יוסי אותו הפוס של פז, ועד היום לא סר שמו, ומבניו בן פזי, והינו רבי יוסי בן פזי, וזכה לכמה תורה הוא ובניו [משום שלמד תורה]. שאין לך שכר טוב בעולם כמי שלומד תורה ומקיים אותה.

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר וגו'. בכל מקום שכתוב בתורה במחזה, זה השם שהתגלה לאבות, ומי הוא? שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כמו שנאמר (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמיות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד. זה תרגום וזה לשון הקדש.

אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל כן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה, והלשון הזו היא נסתרת מהמלאכים העליונים. במחזה, [שהנה] שהיה נסתר מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם.

מה הטעם? משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ומשום כך היה מסתיר מהם בלשון תרגום. כמו כן בכלעם, שכתוב אשר מחזה שדי יחזה. יחזה, נסתר היה הדבר מתוך מלאכי השרת כדי שלא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי המלאכים הקדושים אינם [קוראים] נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים - והרי גבריאל למד את יוסף שבועים לשון, והתרגום הוא אחד משבועים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפנייהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, ויונתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפנייהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים

עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כן, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כן.

ומשום כן הוא נסתר מתוך המלאכים העליונים הקדושים. ועל כן התגלה לאברהם בדרך נסתר, שלא ישגיחו בו המלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו בהתגלות של מלאכים עליונים? כאשר נתן לו ברית קיום הקדש, שפכתוב וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים – השם של הקדש, ולא כתוב במחזה השם בהתגלות.

לאמר, מה זה לאמר? לאמר ולהכריז בכל לשון שלא תהיה במכסה, לא בלשון אחרת, אלא בלשון שכלם מדברים בה, שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה, ועל כן וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה, משום שהיה מכניס אותו לברית קיום הקדש וקרב אותו אליו.

רבי יהודה אמר, משום כן הה"א לא נתנה לו עד שנמול. מה הטעם? שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנכנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שפכתוב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא היה הולך לראות את רבי אלעזר. פגש אותו רבי חגאי. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני מר, לאן הולכת היא? אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלה עמך? אמר לו, אם תוכל להבין להשפיל למה שתשמע – לך, ואם לא – שוב לאחורך. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

פתח רבי חגאי ואמר, מה שפכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני – זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרבים אלא הבשר לכפר על הבשר.

וכך שמעתי, אם אדם חטא – בהמה מה חטאה שהקדוש ברוך הוא אמר (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'? למה? אלא הקדוש ברוך הוא עשה את רוח בני אדם ואת רוח הבהמה, והפריד זו מזו, ומשום כן (קהלת ג) רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה וגו'. ודאי נפרדים זה מזה.

בַּטָּרָם שְׁחָטָא אָדָם מַה כְּתוּב? (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתְתִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע וְגו', וְכָתוּב לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ, וְלֹא יוֹתֵר! כִּיּוֹן שְׁחָטָא וְהִיָּצַר נִשְׁאָב לְגוֹפוֹ, וּבְכָל אוֹתָם הַתּוֹלְדוֹת עֲשֵׂה דִין, וְאַחַר בָּא נֹחַ וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַגּוֹף נִבְנָה מִהַמְּקוֹם שֶׁל הִיָּצַר הָרַע, הַקָּרִיב קָרְבָן כְּמוֹ שֶׁהַקָּרִיב אָדָם, מַה כְּתוּב? (שם ח) וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וְגו', וְכָתוּב כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה, הוֹאִיל וְהַגּוֹף נִשְׁאָב מֵאוֹתוֹ הִיָּצַר הָרַע, יִתְעַנֵּג הַגּוֹף כְּמוֹ שֶׁרְאוּי לוֹ, יֹאכַל בְּשׂוֹר. כִּיִּרַק עֵשֶׂב נֹתְתִי לָכֶם אֶת כָּל.

כְּשֵׁאוּכָל בְּשׂוֹר, מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂר מִתְעַנֵּג הַבְּשָׂר שְׁלוֹ, וּמִתְעַרְבִים זֶה עִם זֶה וּמִתְגַּדֵּל מִמֶּנּוּ הַגּוֹף, וּמֵאוֹתוֹ הֶעֱנַג הַגּוֹף חוּטָא בְּכֻמָּה חֲטָאִים. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַבְּשָׂר כְּפָרָה עַל הַגּוֹף. בְּשָׂר אוּכַל, וּבְשָׂר מִתְרַבֶּה מִמֶּנּוּ, וְבוֹ חֲטָא. מִשּׁוּם כֶּף בְּשָׂר לְכַפֵּר עַל גּוֹפוֹ, וְהַבְּשָׂר שְׁאוּכַל עוֹשֶׂה דָם לְגוֹף [מִשּׁוּם כֶּף הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂר שְׁאוּכַל, הַבְּשָׂר עוֹשֶׂה לְגוֹף דָּם]. מִשּׁוּם כֶּף, הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂר בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הַדָּם שֶׁנִּעְשָׂה מֵאוֹתוֹ הַבְּשָׂר שְׁלוֹ, שְׁכָתוּב (ויקרא יז) כִּי הַדָּם הוּא בְּנַפְשׁ יִכָּפֵר.

כְּתוּב קָרְבָּנִי, וְכָתוּב קָרְבָּנְכֶם, שְׁכָתוּב (שם א) תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָּנְכֶם. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא קָרְבָּנִי - כְּמוֹ שְׁלָמִים שְׁבָאִים עַל שְׁלוֹם. קָרְבָּנְכֶם - כְּמוֹ חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת שְׁבָאִים עַל חֲטָא וְאַשָׁם. מִשּׁוּם כֶּף, (במדבר כח) אֶת קָרְבָּנִי - בְּשָׂר. לְחֻמֵי - לְחֵם וְיִין. רִיחַ - זֶה הַקְּטֹרֶת. נִיחֹחִי - זֶה נִחַת רוּחַ שְׁעוֹשֶׂה הַכֶּהֵן בְּרִצּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהַלּוּיִם בְּרִצּוֹן שֶׁל שִׁיר וּשְׁבָחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקָּרִיב לִי בְּמוֹעֵדוֹ, מַה זֶה בְּמוֹעֵדוֹ? אִם תֹּאמַר בְּכָל יוֹם בְּבִקְרָא וּבְעֶרְבֹ, מַה זֶה בְּמוֹעֵדוֹ? [נ"א מָה אוֹמֵר שֶׁהוּא מוֹעֵדוֹ?] אֵלֶּא הַמוֹעֵדוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּאוֹתָהּ עֵת רִצּוֹן, הַרְצוֹן שֶׁנִּמְצָא לְמַעַלָּה בְּדַרְגָּה יְדוּעָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּמוֹעֵדוֹ.

כְּשֵׁנִקְרַב הַקָּרְבָן. הַכָּל נוֹטְלִים חֵלֶק, וּמִתְפָּזְרוֹת הַקְּלָפוֹת לְכָל צַד, וְהַיְחוד נִקְרַב וּמִתְיַחַד, וְהַמְּאוֹרוֹת מְאִירִים, וְנִמְצָא רִצּוֹן בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּסוּד שֶׁל יְחוד אֶחָד כְּרָאוּי. בָּא רַבִּי חִיָּיא וְנִשְׁק אֹתוֹ. אָמַר לוֹ, נֹאָה אֶתָּה, בְּנִי, מִמֶּנִּי לְלַכְתּוֹ וְלִרְאוֹת אֶת סֵבֶר פְּנֵי הַיָּמִים. [עוֹד פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד הַמְּלֶךְ, שֶׁהוּא

רביעי, שהוא אבן מאסו הבונים] נ"א למה דוד המלך ירש המלכות? שהוא הרביעי, שהוא אבן מאסו הבונים].

הלכו. כשהגיעו אליו, ראה אותם יושבים על השער. אמר לו לשמש, לך ואמר להם, הכפסא הזה של שלשה עמודים מה הוא כל אחד [הכל אחד]? אמרו לו, לך ואמר לו למר, שלא לחנם אמר דוד המלך, שהוא הרביעי, אבן מאסו הבונים. אמר לו, לך ואמר להם, שאיפה מאסו בו בדוד שהוא אמר אבן מאסו הבונים.

החזיר רבי חייא את ראשו לרבי חגאי, ואמר לו, השמעת בזה דבר? אמר, שמעתי בפסוק הזה שכתוב (שיר א) "בני אמי נחרו בי שמוני וגו'", שהפסוק הזה אמר אותו שלמה, ועל דוד המלך הוא נאמר, כשדחו אותו האחים שלו מהם.

ועוד שמעתי, מה ראה הקדוש ברוך הוא לתת מלכות ליהודה מכל אחריו? אלא אותיות שמו חקוקות בו, והקדוש ברוך הוא נתן כבוד לשמו, ומשום כך ירש את המלכות. ועוד שמעתי, יהודה – הנה אותיות שמו ודאי. ד' איננה למה? אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם וגו'. הנה דוד קשור בשמו. ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד' דוד המלך [ד"א קשר של תפלין ודאי], ומשום כך דוד נקשר בשמו.

נכנסו. כיון שנכנסו, ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר: לך ואמר להם מה שהם רוצים, שהרי הם כשרים. חזר אליהם. אמר להם, אם יש מי ששמע דבר – שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של המאור העליון, ולהבין ולהשפיל.

פתח ואמר, (חבקוק ב) וזה בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ. כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הסתפל בתוך המחשבה סוד התורה ורשם רשומים, ולא היה יכול לעמד, עד שברא התשובה, שהיא היכל פנימי עליון וסוד נסתר, ושם נרשמו והצטירו האותיות בחקיקותיהן.

כיון שזה נברא, היה מסתפל בהיכל הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הם מפניו כל הארץ. רשם לפניו רשומים וציורים של כל העולם. רצה לברא שמים, מה עשה? הסתפל באור

הראשון והתעטף בו ובָרָא שָׁמַיִם, שְׁכָתוּב (תהלים קד) עֲטָה אֹר כְּשֹׁלֵמָה, וְאַחַר כֵּךְ נוֹטָה שָׁמַיִם פְּרִיעָה.

הַסֵּתֶפֶל לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, עָשָׂה הַיָּכֵל אַחַר וְנִכְנַס בּוֹ, וּמִמֶּנּוּ הַסֵּתֶפֶל וְרָשָׁם לְפָנָיו אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת לְמִטָּה וּבָרָא אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְה' בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הִס מִפְּנֵיו כָּל הָאָרֶץ. ה"ס מִפְּנֵיו – ה"ס רָשָׁם לְפָנָיו כָּל הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ כְּחֻשְׁבוֹן ה"ס. שְׁשִׁים וְחָמֵשׁ הֵן. וְכֵלֶן רָשָׁם לְפָנָיו כְּשֹׁבָרָא אֶת הָעוֹלָם. מִשׁוּם כֵּךְ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֵלָּא לְאוֹתָם שְׂיֻדְעִים דְּרָכָיו וְהוֹלְכִים בְּהֵם בְּדֶרֶךְ אֱמֶת פְּרָאוֹי.

בִּינְיָתִים שֶׁהִיָּה מְדַבֵּר עִמָּם, בָּאָה אֵשׁ וְהִקִּיפָה אוֹתוֹ, וְהֵם יֵשְׁבוּ בַחֲוִץ. שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהִיָּה אוֹמֵר: אֵי קָדוֹשׁ, הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, בְּכָל אוֹתָם הַחֲדָרִים שֶׁל פְּנֵי הַזִּקְן, הָעֵלֶם הַקָּדוֹשׁ [הָעֵלֶמָה הַקָּדוֹשָׁה] שֶׁנִּמְסְרוּ הַמִּפְתָּחוֹת שֶׁלָּהֶם בְּיָדוֹ, וְכֹלֶם מִתְקַנְיִים לָךְ וְלְאוֹתָם שֶׁבִשְׁבִילְךָ. וּבַחֲוִיָּה הַקָּדוֹשִׁים, כָּל צָבָא הַשָּׁמַיִם נִגְלִיָּה וְנִשְׁמָחָה בָךְ.

כִּשְׂאֵלָה רָאוּ כֵךְ, הַזְדַּעְזְעוּ, וּפְתַח רַב נִפְל עֲלֵיהֶם. אָמְרוּ, אֵינֶנּוּ רְאוּיִים לְזֶה, נִצָּא מִכָּאן וְנִלְךָ לְדַרְכֵנוּ. [הִלְכוּ]. יֵשְׁבוּ שָׁם כָּל אוֹתוֹ יוֹם וְלֹא יָכְלוּ לְרְאוֹת אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ, אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּשְׁבַּח כָּאן. יִצְאוּ מִשָּׁם וְהִלְכוּ.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, פִּתַּח רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (שם קג) בְּרָכוּ ה' מְלֹאכְיוֹ גְבֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ וְגו'. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מְכָל שְׂאָר הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּהֵם מְכָל שְׂאָר הָעַמִּים וְעָשָׂה אוֹתָם חֲלָקוֹ וְנִחַלְתּוֹ, וְעַל כֵּן נִתֵּן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, מִשׁוּם שֶׁכֹּלֶם הָיוּ בְּרִצּוֹן אֶחָד עַל הַר סִינַי וְהַקָּדִימוֹ עָשָׂה לְשִׁמִּיעָה.

בִּיּוֹן שֶׁהַקָּדִימוֹ עָשָׂה לְשִׁמִּיעָה, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפַמְלִיָּה שְׁלוֹ. אָמַר לָהֶם, עַד כָּאן אַתֶּם הֵייתֶם יְחִידִים לְפָנָי בְּעוֹלָם, מִכָּאן וְהִלָּאָה הִנֵּה בְנֵי בְּאֶרֶץ חִבְרִים עִמָּהֶם בְּכָל. אֵין לָכֶם רְשׁוֹת לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמִי עַד שִׁישְׂרָאֵל יִתְחַבְּרוּ עִמָּכֶם בְּאֶרֶץ, וְכֹלְכֶם תִּהְיוּ יַחַד חִבְרִים לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמִי, מִשׁוּם שֶׁהַקָּדִימוֹ עָשָׂה לְשִׁמִּיעָה כְּמוֹ שְׁעוֹשִׂים הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיוֹנִים בְּרָקִיעַ, שְׁכָתוּב בְּרָכוּ ה' מְלֹאכְיוֹ גְבֵרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמ"ע בְּקוֹל דְּבָרוֹ. עֲשֵׂי דְבָרוֹ בְּהַתְחַלָּה, וְאַחַר כֵּךְ לְשִׁמְעַ.

דָּבָר אחר בְּרָכוּ ה' מְלֹאכָיו - אֵלֹהֵי אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּאֶרֶץ שְׁהֵם חֲשׂוּבִים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמִלְאָכֵים הַעֲלִיּוֹנִים בְּרָקִיעַ, מִשׁוּם שְׁהֵם גְּבוּרֵי כַח שְׁמִתְגַּבְּרִים עַל יֶצְרָם כְּגִבּוֹר טוֹב שְׁמִתְגַּבֵּר עַל שׁוֹנְאוֹ. לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ - שְׁזוֹכִים בְּכָל יוֹם לְשִׁמְעַ קוֹל מְלַמְעֵלָה בְּשַׁעַת שְׁמִצְטַרְכִים.

בַּעֲת מִי יְכוּל לַעֲמֹד עִם אוֹתָם שְׁהֵם קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים? אֲשֶׁרֵי אוֹתָם שְׁיִכּוּלִים לַעֲמֹד לְפָנֵיהֶם. אֲשֶׁרֵי אוֹתָם שְׁיִכּוּלִים [לְמִי שְׁיִוְכַל] לְהִנְצֵל מִלְּפָנֵיהֶם. הַשְּׁגַחְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. אִיךָ אָנוּ יְכוּלִים לְהַכְנִס לְפָנֵיהֶם? וְעַל זֶה כְּתוּב (שם סה) אֲשֶׁרֵי תִבְחַר וּתְקַרֵב, וְכְתוּב (שם פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ כִּי וְגו'. (עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה).

זֶהר

וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֲדָנָי יְהוִה מַה תַּתֵּן לִי. אֲדָנָי - אֶלֶף דָּלָת נוּן יוֹ"ד. אֱלֹהִים - יוֹ"ד ה"א וַי"ו ה"א [אֱלֹהִים יְהוָה בְּנִקּוּד אֱלֹהִים]. אֶלָּא סוּד הַדְּבָר - חֲבוּר שֶׁל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יַחַד, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן.

מַה תַּתֵּן לִי וְאֲנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי, שְׁאִין לִי בֵן. וְלִמְדָנוּ, שְׁכַל מִי שְׁאִין לוֹ בֵּן בְּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא עֲרִירִי, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ויקרא כ) עֲרִירִים יְהִיוּ. וְאֲבָרָהֶם, עַל מָה אָמַר הַדְּבָר הַזֶּה שְׁאֲמַר מַה תַּתֵּן לִי? כְּבִיכּוּל לֹא הָאֲמִין בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא?

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנֹכִי מְגֵן לָךְ - בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁכַרְךָ הִרְבֵּה מְאֹד - בְּעוֹלָם הַבָּא. מִיָּד הַתְּעוֹרֵר אֲבָרָהֶם בְּסוּד הַחֲכֵמָה וְאָמַר מַה תַּתֵּן לִי, שְׁהִרִי יִדְעָתִי שְׁלֹא מְקַבֵּל שְׁכָר לְהַכְנִס לְעוֹלָם הַהוּא אָדָם שְׁלֹא מוֹלִיד בֵּן. וְעַל זֶה אָמַר מַה תַּתֵּן לִי וְאֲנֹכִי הֵלֵךְ עֲרִירִי. שְׁהִרִי לֹא תַתֵּן לִי, שְׁלֹא זְכִיתִי בּוֹ. מְכַאֵן שְׁאָדָם שְׁלֹא זוֹכֵה בְּבָנִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא זוֹכֵה בְּעוֹלָם הַהוּא לְהַכְנִס לְתוֹךְ הַפְּרָגוּד.

וְאֲבָרָהֶם הִיָּה רוּאָה בְּאֶצְטַגְנִינוֹת שְׁלוֹ שְׁלֹא יוֹלִיד. מַה כְּתוּב? וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וְגו'. [אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, צֵא מֵאֶצְטַגְנִינוֹת שְׁלָךְ. אֲבָרָם אֵינּוּ מוֹלִיד. אֲבָרָהֶם מוֹלִיד] אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵל תִּסְתַּכַּל בְּזֶה, אֶלָּא בְּסוּד שֶׁל שְׁמִי יְהִיָה לָךְ בֵּן. זֶהוּ שְׁכְּתוּב כֹּה יְהִיָה זְרַעְךָ. הַסוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁמִשָּׁם נִקְשֵׁר לוֹ עִם זֶה [בֵּן] וְלֹא מֵהַצַּד הָאֲחֵר.

בה - שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. כה - אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק. ואותו צד הגבורה נקרא כ"ה, שמשם באים פרות ופרות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות.

אז והאמן בה'. נדבק למעלה ולא נדבק למטה. והאמן בה', ולא בכוכבים ומזלות. והאמן בה' - שהבטיח לו שירבה את שכרו לעולם הבא. והאמן בה' - באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו - שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר ויחשבה לו צדקה - שקשר קשר עליון בתחתון לחברם יחד.

בא ראה, הנה העירו, אברהם מוליד - אברהם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את שמעאל בעודו אברהם? אלא הבן שהוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא, לא הוליד אותו בעודו אברהם, שהרי בעודו אברהם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונכנס בבית, אז הוליד למעלה. ומשום כך אברהם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק.

ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח, (שמואל-ב-כ) כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור וגו'. דוד המלך אמר את הפסוק הזה, כי מי אל מבלעדי ה' - מי הוא השליט או הממנה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה'? אלא מי שהצטוה מעם הקדוש ברוך הוא, משום שכלם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. ומי צור - ומי הוא התקיף שיכול לעשות תקף וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו? אלא כלם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר, רק מרשותו.

דבר אחר כי מי אל מבלעדי ה' - שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שכלם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לגון אחר. ומי צור זולתי אלהינו, הרי פרשוה שאין ציר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא ציר שלם, עושה ומציר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקונה, ומכניס בו נפש עליונה, שדומה לתקון העליון, משום כך אין ציר כמו הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, מאותו הזרע של אדם, כשמתעוררת תשוקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שכלול משתי דמיות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בצירור שנכלל משניהם. ועל כן צריך אדם לקדש את עצמו בזמן ההוא, כדי שימצא הדמות ההיא בצירור שלם כראוי.

אמר רבי חייא, בא ראה, כמה גדולים הם מעשיו של הקדוש ברוך הוא, שהרי האמנות והצירור של האדם היא כמו העולם, ובכל יום ויום הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומזוג זוגים כל אחד ואחד כראוי לו, והוא ציר את דמותם טרם בואם לעולם.

אפלו אי לא ידע מאי קאמר ושוגה בו שגיאאות הרבה הוא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא ובדאי עושה נחת רוח ליוצרו וכן בשכרו

למוד ספר הזהר נשגב מאד לטהר ולקדש הנפש ואפלו אי לא ידע מאי קאמר ושוגה בו שגיאאות הרבה הוא חשוב לפני הקדוש ברוך הוא כדכתבי ודגלו עלי אהבה פרשו רבותינו זכרונם לברכה ודלוגו עלי אהבה הא למה הדבר דומה לתינוק קטן שאינו יודע דבר ומדבר חצין של תבות בלעגי שפה ואביו ואמו יצחקו לו ישמחו לקולו כן יושב בשמים ישחק וישמח כשהאיש הישראלי יש לו חבה בתורה ורוצה ללמד אף אין דעתו משגת או אין לו מי שילמדנו ולומד כפי שיודע בודאי עושה נחת רוח ליוצרו וכן בשכרו הנה כי כן אין מקום פטור למי שאינו יודע ללמד אין טענה זו פוטרנו ליום הדין כי יכול ללמד כמו שיודע.

על ידי למוד ספר הזהר והתקונים וכתבי מרן האר"י מבער הקוצים והרע שבנפשו, ויזכה לדבק עצמו באור עליון, ויזכה לכל מדות טובות שבעולם - אמר מרן האר"י, שבזמן הזה נסתרות נעשו נגלות ושמחה לפני המקום ללמד ברזי התורה ולגלות רזין לכל בר ישראל

ובעת עקבתא דמשיחא התגברות הרע והעזות והמדות רעות בהנהגות ראשי ערב רב נתגלה האור הגנוז מן השמים ספר הזהר והתקונים ואחריהם כתבי מרן האר"י וזכה הלמוד מבער הקוצים והרע שבנפשו ויזכה לדבק עצמו באור עליון ויזכה לכל מדות טובות שבעולם ולזה נתגלה האור הזה. ועקר למודך בפנימיות התורה יהיה שתשיג הארה וחיות אלקית בנפשך בעת למודך ובכל היום... אמר מרן האר"י שבזמן הזה נסתרות נעשו נגלות ושמחה לפני המקום ללמד ברזי התורה ולגלות רזין לכל בר ישראל.

(רבי יצחק אציק יהודה יחיאל ספריו מקומרנה, היכל הברכה, דברים רח:)

בא ראה, שאמר רבי שמעון, כתוב זה ספר תולדת אדם, וכי ספר היה לו? אלא פרשוה, שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם הראשון דור דור ודורשיו וכו'. איך הראה לו? אם תאמר שראה ברוך הקדוש שהם עתידים לבא לעולם כמי שרואה בחכמה מה יבא לעולם – לא כך, אלא ראה בעין את כלם, ואותה הדמות שעתידיים לעמד בה בעולם, את כלם הוא ראה בעין. מה הטעם? משום שמיום שנברא העולם, כל הנפשות העתידות לעמד בבני האדם, כלן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא באותה הדמות ממש שעתידות לעמד בה בעולם. כמו כן כל אותם הצדיקים, אחר שיוצאים מן העולם הזה, כל הנפשות עולות, והקדוש ברוך הוא מזמן להם דמות אחרת להתלבש בה כמו שהיו בעולם הזה. משום כך כלם עומדים לפניו, וראה אותם אדם הראשון בעין.

ואם תאמר, שאחר שראה אותם לא עמדו בקיומם – בא ותראה, כל דברי הקדוש ברוך הוא הם בקיום ועומדים לפניו עד שיורדים לעולם. כמו זה כתוב (דברים כט) כי את אשר ישנו פה וגו'. הרי פרשוה, שכל בני האדם שעתידיים להיות בעולם, כלם נמצאו שם.

כאן יש להסתכל, שהרי כתוב את אשר איננו פה וגו', ומשמע אלו [כלם] שיצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב עמנו היום, ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי [כאן] כלם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, משום כך כתוב עמנו היום אף על גב שלא נראו.

ואם תאמר, מה הטעם לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר? אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, מראה אחר ודרגות עליונות. היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ומשום כך ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לבדו ולא מאחר.

ועל כן, כל בני האדם שעתידיים לעמד בעולם, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמיות ממש שעתידיים לעמד בהן. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך, מה הטעם? משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ומשום

כִּן כְּתוּב (שם יח) וּמִי צוּר זוֹלָתִי אֱלֹהֵינוּ, מִי הַצִּיר הַטּוֹב שְׁצִיר [שְׁכוּלֵל] הַכֹּל [זֶה עִם זֶה] כִּמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

דְּבַר אַחַר כִּי מִי אֱלוֹהֵי – זֶה סוּד הַדְּבַר, שְׁהָרִי אֵל הוּא כָּלֵל שְׁנִכְלָל מְכַל הַדְּרָגוֹת. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵל הַזֶּה הִיא דְרָגָה אַחֲרֵת, מִשּׁוּם שְׁכְּתוּב (שם ז) וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם? בֹּא רֵאֵה, שְׁהָרִי אֵין אֵל מִבְּלַעֲדֵי ה' שְׁאִינוֹ לְבָדוֹ, וְלֹא נִפְרָד לְעוֹלָמִים, וְעַל כֵּן כְּתוּב (שְׁמוּאֵל-ב כב) כִּי מִי אֵל מִבְּלַעֲדֵי ה' וְגו'. וּמִי צוּר וְגו', שְׁהָרִי צוּר אִינוֹ לְבָדוֹ, אֲלֹא הַכֹּל אַחַד, כְּכְּתוּב (דְּבָרִים ד) וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְּ אֵל לְבַכְּךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְגו'.

בֹּא רֵאֵה, שְׁטָרֵם שְׁנִמּוּל אֲבָרְהָם, הִיָּה מְדַבֵּר עִמוֹ מִתּוֹךְ מַחְזֵה לְבָדוֹ, כִּמוֹ שְׁנֹאֲמַר, שְׁכְּתוּב הִיָּה דְבַר ה' אֵל אֲבָרָם בְּמַחְזֵה וְגו'. בְּמַחְזֵה – בְּאוֹתוֹ הַמְּרָאָה, הַדְּרָגָה שְׁכָּל הַדְּמִיּוֹת נִרְאוֹת בָּהּ, כִּמוֹ שְׁנֹאֲמַר. וְהַמַּחְזֵה הַזֶּה הוּא סוּד הַבְּרִית.

וְאִם תֹּאמַר שְׁמִשּׁוּם כִּן נִקְרָא מַחְזֵה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַדְּרָגָה הַמְּרָאָה שְׁכָּל הַדְּמִיּוֹת נִרְאוֹת בָּהּ וְאִזּוֹ נִקְרָאת מַחְזֵה – הָרִי אֲמַרְתָּ בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁטָרֵם שְׁנִמּוּל אֲבָרְהָם, לֹא הִיָּה מְדַבֵּר עִמוֹ, רַק הַדְּרָגָה הַזֹּאת שְׁאִין שׁוֹרִים עָלֶיהָ הַדְּרָגוֹת הָאַחֲרוֹת, וְעַכְשָׁיו אֲמַרְתָּ בְּמַחְזֵה – הַמְּרָאָה שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת הוּא, וְהָרִי טָרַם שְׁנִמּוּל כְּתוּב הִיָּה דְבַר ה' אֵל אֲבָרָם בְּמַחְזֵה?

אֲלֵא הַדְּרָגָה הַזֹּאת הִיא הַמְּרָאָה שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, וּבַמְּרָאָה שֶׁל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִתְקַנְּהָ. וְאִף עַל גַּב שְׁבָאוֹתוֹ הַזֶּמֶן אֲבָרְהָם לֹא הִיָּה מְהוּל – הַדְּרָגָה הַזֹּאת בְּמַרְאֵה שֶׁל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת הִיא, וּבְכָל אוֹתָם הַגְּוֹנִים עוֹמְדֵת, וְהַמְּרָאָה שֶׁל אוֹתָם הַגְּוֹנִים עוֹמֵד תַּחְתֶּיהָ. אַחַד מִיָּמִין – גֹּן לְבָן, וְאַחַד מִשְּׂמָאל – גֹּן אֲדָם, אַחַד שְׁכָּלוֹל מִכָּל הַגְּוֹנִים. וְהוּא הַמְּרָאָה שְׁכָּל הַגְּוֹנִים הָעֲלִיּוֹנִים עוֹמְדִים עָלָיו. וְעַל זֶה בְּמַרְאֵה הַזֶּה עָמַד עַל אֲבָרְהָם וְדַבֵּר עִמוֹ, וְאִף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִמּוּל. כִּיֵּן שְׁנִמּוּל מֵהַ כְּתוּב? וַיֵּרָא ה' אֵל אֲבָרָם.

בֹּא רֵאֵה, בְּכַלְעָם [אֲמַר] כְּתוּב מַחְזֵה שְׂדֵי, וּבְאֲבָרְהָם כְּתוּב מַחְזֵה סֵתָם. מֵהַ בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֹא מַחְזֵה שְׂדֵי אֵלוֹ שְׁלִמְטָה [שְׁיִצְאוּ] מִמֶּנּוּ, וְהֵם הַמְּרָאָה שְׁלוֹ. מַחְזֵה סֵתָם, מַחְזֵה זֶה הוּא ה' [שֶׁל כָּל מַרְאֵה] שְׁכָּל הַדְּמִיּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ. וּמִשּׁוּם כִּן כְּתוּב בְּאֲבָרְהָם מַחְזֵה סֵתָם, וּבְכַלְעָם מַחְזֵה שְׂדֵי.

וְעַל כֵּן, טָרַם שְׁנַמּוּל אֲבָרְהָם, הִיָּתָה לוֹ הַדְרָגָה הַזֹּאת כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ. כִּי־כֵן שְׁנַמּוּל, מִיָּד וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַגּוֹ'. נִרְאוּ כָּל [שְׁאֵר] הַדְרָגוֹת עַל הַדְרָגָה הַזֹּאת, וְהַדְרָגָה הַזֹּאת דְּבָרָה עִמּוֹ כְּרָאוּי בְּשִׁלְמוֹת. וְאֲבָרְהָם נִקְשֶׁר מִדְרָגָה לְדְרָגָה, וְנִכְנַס לְבְרִית הַקֹּדֶשׁ כְּרָאוּי בְּשִׁלְמוֹת.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שְׂכִינָה נִקְרָאת אוֹת בְּרִית מִצַּד שֶׁל צְדִיק יְסוּד עוֹלָם. זֹאת אוֹת הַבְּרִית – בְּסִינִי. [בֵּינָן] הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, וּבֵינָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – נִצַּח הוֹד. אוֹת – זֶה צְדִיק. הִיא – זוֹ שְׂכִינָה. (שְׁמוֹת ל"א) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם – מִכְּתָר עַד הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, שְׂאִין שֶׁשׁ בְּכָל מְקוֹם אֲלֵא מִצַּד הָאוֹת ו', וְאִין שְׂבִיעִי אֲלֵא מִצַּד הָאוֹת י', עֲטָרָה עַל רֵאשׁוֹ. הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה הִיא אוֹת, הַחֲכָמָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא אוֹת, וְתִקְנּוּ לְמוֹל לְשִׁמְנָה שְׁשָׁם הִיא חֲכָמָה עַד הַיְסוּד, לְקַבֵּל בָּהֶם י' קִטְנָה לְהַעֲלוֹתָהּ עַד הַכְּתָר לְהִיּוֹת עֲטָרָה עַל רֵאשׁוֹ, וְתִקְנּוּ לְשֵׁם הָעֲרָלָה בְּכָלִי וְעִפְרָי, לְקַיֵּם וְנִחַשׁ עִפְרָי לְחִמּוֹ: (ע"כ מההשמטות).

בֵּא רָאָה, כִּי־כֵן שְׁנַמּוּל אֲבָרְהָם, יֵצֵא מִהָעֲרָלָה, וְנִכְנַס לְבְרִית הַקֹּדֶשׁ, וְהַתְּעַטָּר בְּעֲטָרָה קְדוֹשָׁה, וְנִכְנַס בְּבְרִית שְׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְאִז הַתְּקִיִּים הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, מִשּׁוֹם שְׁכַתּוֹב (יִרְמִיָּה ל"ג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי, וְכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית ב') אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, בְּהֵ"א בְּרָאָם, בְּאֲבָרְהָם, וְהַכֹּל עוֹמֵד בְּסוּד אֶחָד. וּבִשְׁעָה שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לְאָדָם אֶת כָּל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְרָאָה אוֹתָם כָּל אֶחָד וָאֶחָד, כָּל דּוֹר וָדוֹר, כָּלֶם עוֹמְדִים בְּגֵן הָעֵדֶן בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת שְׁעֵתִידִים לְעֵמֵד בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וּבֵא וַרְאָה, הִרִי נִתְבָּאָר, כִּי־כֵן שְׁרָאָה אֶת דָּוִד שְׂאִין בּוֹ חַיִּים כָּלֵל, תָּמָה, וְהוּא נִתֵּן לוֹ מִשְׁלוֹ שְׂבָעִים שָׁנִים. מִשּׁוֹם כֵּן הָיוּ לוֹ לְאָדָם תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנִים, וְאוֹתָם הַשְּׂבָעִים עָלוּ לוֹ לְדָוִד. וְהַדְּבָר הַזֶּה הוּא סוּד שֶׁל חֲכָמָה, שְׁלִדּוֹד אִין [יָמִים] פָּרַט לְשְׂבָעִים הַשָּׁנִים מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן. וְהַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חֲכָמָה. וְכָל מֵה שְׁלִמְטָה, הַכֹּל הוּא בְּסוּד שֶׁל מַעֲלָה.

וּבֵא וַרְאָה, בְּכָל אוֹתָן הַדְּמִיוֹת שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כָּלֶם לְפָנָיו זוּגוֹת זוּגוֹת. לְאַחַר מִכֵּן, כְּשֶׁבָאִים לְעוֹלָם הַזֶּה, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג זְוִיגִים.

אמר רבי [יהודה] יצחק, הקדוש ברוך הוא [מזוג זונגים ואומר] אומר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מה זה אומר, והרי כתוב (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש? אמר רבי יהודה, תחת השמש כתוב, שונה למעלה.

אמר רבי יוסי, מה כאן הכרוז, והרי אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא, באותה שעה ממש שיוצא אדם לעולם, בת זוגו מזמנת לו? אמר רבי אבא, אשרי הצדיקים שנשמותיהם מתעטרות לפני המלך הקדוש טרם יבאו לעולם. שפך שנינו, בשעה ההיא שהקדוש ברוך הוא מוציא נשמות לעולם, כל אותן הרוחות והנשמות, כלן כלולות זכר ונקבה שמחברות יחד.

ונמסרות בידי אותו הממנה השליח שנתמנה על הרינונות בני האדם, ושמו לילה. ובשעה שיורדות ונמסרות בידינו, נפרדות, ולפעמים זה מקדים לפני זה, ומוריד אותם בבני האדם. וכשמגיע [מכה] זמן זונגם, הקדוש ברוך הוא שמכיר אותן הרוחות והנשמות מחבר אותן כבראשונה ומכריז עליהם. וכשמחברים, נעשים גוף אחד ונשמה אחת, ימין ושמאל פראוי, ומשום כך אין כל חדש תחת השמש. ואם תאמר, הרי שנינו שאין זונג אלא לפי מעשי ודרכי האדם – כך זה ודאי! שאם זוכה ומעשיו פשרים, הוא זוכה להתחבר עם אותו שלו כמו שיצא.

אמר רבי חייא, מי שמעשיו פשרים, באיזה מקום יבקש [יושב] את זונגו? אמר לו, הרי שנינו, לעולם ימכר אדם וכו' וישא בת תלמיד חכם, [ד"א ובא ראה] שתלמיד חכם פקדון רבוננו נפקד בידו. שנינו בסוד המשנה, כל אותם שבאו בגלגול של נשמות, יכולים להקדים ברחמים את זונגם. ועל זה העירו החכמים, אין נושאים נשים במועד, אבל מקדשים, שמא יקדמנו אחר ברחמים. ויפה אמרו אחר בדיוק. ועל כן קשים הזונגים לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כל פנים ודאי כתוב פי ישרים דרכי ה'.

רבי יהודה שלח לרבי אלעזר. אמר, הרי סוד הדבר ידעתי, אותם שבאו בגלגול נשמות – מאיזה מקום להם יש זונג? שלח לו, כתוב (שופטים כא) מה נעשה להם לנותרים לנשים וגו'. וכתוב וחספתם לכם וגו'. פרשת בני בנימין מוכיחה, ועל זה שנינו שמא יקדמנו אחר ברחמים. [וכי אותו אחר אין לו בת זונג? אבל תמצא זה כמו אדם

שנשא בת זוגו ולא היו לו ממנה בנים ומת, יבא אחרו ויבם את אשתו ויולד לו ממנה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמנו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרתי לה שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק].

אמר רבי יהודה, [פעת] זה הוא ודאי שקשים הזווגים לפני הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שהתורה מלמדת אותם את דרכי הקדוש ברוך הוא, וכל הנסתרות והגנוזים שגנוזים לפניו. ודאי כתוב (תהלים ט) תורת ה' תמימה וגו'. אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה ולא נפרד ממנה, שכל מי שנפרד מן התורה אפלו שעה אחת, כמי שנפרד מחיי העולם, שכתוב (דברים ל) כי היא חייך וארך ימך, וכתוב (משלי ג) ארך ימים ושנות חיים ושלוש יוסיפו לך.

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיהו ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. אשריהם ישראל מכל שאר העמים, שהקדוש ברוך הוא קרא להם צדיקים. שלמדנו, מאה ועשרים [וחמש] ושמונה אלפים בעלי כנפים שהולכים וטסים את כל העולם, ושומעים קול ואוחזים את אותו הקול.

כמו ששנינו שאין לה דבר בעולם שאין לו קול והולך וטס ברקיע. ואוחזים בו בעלי כנפים, ומעלים את אותו הקול [לרבונם] שאומרים [בעלי הדין] ודנים אותו הן לטוב הן לרע, שכתוב (קהלת י) כי עוף השמים יליך את הקול וגו'.

מתי דנים את אותו הקול? רבי חייא אמר, בשעה שכן אדם שוכב וישן ונשמתו יצאה ממנו, והיא מעידה בכן האדם, ואז דנים את אותו הקול. זהו שכתוב (מיכה ז) משכבת חיקך שמר פתחי פיך. מה הטעם? משום שהיא מעידה באדם. רבי יהודה אומר, כל מה שאדם עושה בכל יום, נשמתו מעידה בו באדם בלילה.

למדנו, אמר רבי אלעזר, בתחלת השעה הראשונה בלילה, כשנושף [שיוצא] היום ונכנס השמש, בעל המפתחות שממנה על השמש נכנס בתריסר שערים שפתוחים ביום. אחר שנכנס בכלם, כל אותם השערים הסתומים [הפתוחים], הכרוז עומד ומתחיל להכריז. עומד מי שעומד ואוחז את אותם המפתחות. אחר שסיים הכרוז, כל

אותם שומרי העולם מתכנסים ועולים, ואין מי שפותח [פה] פתחון פה והכל שוקטים. אז מתעוררים הדינים שלמטה, והולכים ומשוטטים בעולם, והלבנה מתחילה להאיר.

ובעלי היבבה תוקעים ומיללים. תוקעים שנית. אז מתעוררת שירה ומזמרים לפני רבונם. כמה בעלי מגנים עומדים במקומם ומעוררים דינים בעולם. אז בני האדם ישנים, והנשמה יוצאת ומעידה עדות ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם אדם, והנשמה שבה למקומה.

בחצות הלילה, כשהצפירים מתעוררות, צד הצפון מתעורר ברוח, עומד במקומו השרכיט שבצד הדרום, ומכה באותה הרוח ושוקט ומתבסס. אז מתעורר הקדוש ברוך הוא במנהגיו להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן.

באותה שעה. אשרי חלקו של אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא וכל הצדיקים שבגן עדן, כלם מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושף עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה [תמיד] שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה, כל מי שמשתדל בשעה הזו בתורה, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, מה הטעם תמיד? אמר לו, כך למדנו, שכל חצות לילה, כשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות של הגן משקים יותר מאותו הנחל שנקרא נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. כביכול אותו שעומד ומשתדל בתורה, כאלו אותו הנחל מוריק על ראשו ומשקה אותו בתוך אותם הנטיעות שבגן עדן. [אמר רבי יוסי] ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוך גן העדן מקשיבים לו, שמים לו חלק באותה השקאת הנחל. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרוניא שלחמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. כשרצו לשכב, אמר רבי אבא לבעל הבית: יש כאן תרנגול? אמר לו בעל הבית: למה? אמר לו: משום שאני קם בחצות הלילה ממש.

אמר לו: לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית – שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה. ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגל הגלגל [הדבוק] הזה ונוהם, ונשמע קולו בכל הבית. ואז הוא חצות הלילה ממש.

וזקן אחד היה לי שהיה קם בכל חצות לילה ומשתדל בתורה, ומשום כך עשה את זה. אמר רבי אבא: ברוך הרחמן ששלחני לכאן. בחצות הלילה נהם אותו הגלגל [הדבוק]. קמו רבי אבא ורבי יעקב, ושמעו את אותו האיש שהיה יושב בירכתי הבית ושני בניו עמו, והיה אומר, כתוב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקה. מה ראה דוד שהוא אמר חצות לילה ולא בחצות הלילה? אלא חצות לילה – ודאי לקדוש-ברוך-הוא אמר כך. וכי כך נקרא הקדוש ברוך הוא? כן, שהרי חצות לילה ממש הקדוש ברוך הוא נמצא וסיעתו, ואז היא השעה שנכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים.

אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף עם השכינה ונתחבר יחד. קרבו וישבו עמו. אמרו לו, אמר דבר פיה, שיפה אמרת, מנין לך זה? אמר להם, דבר זה למדתי מסבי. ועוד היה אומר, ששלש [שתחלת] השעות הראשונות של הלילה, כל הדינים שלמטה מתעוררים והולכים ומשוטטים בעולם.

ובחצות הלילה ממש הקדוש ברוך הוא מתעורר בגן עדן, והדינים שלמטה אין נמצאים. וכל המנהגים שלמעלה בלילה, אין נמצאים אלא בחצות הלילה ממש. מנין לנו? מאברהם, שכתוב (בראשית יד) ויחלק עליהם לילה. במצרים – (שמות יב) ויהי בחצי הלילה. ובמקומות רבים בתורה כך נמצא. ודוד היה יודע.

ומה? ומנין היה יודע? אלא כך אמר הזקן, שמלכותו תלויה בזה [הלילה], ועל זה עומד בשעה הזו ואומר שירה, ולכן קרא לקדוש-ברוך-הוא חצות לילה [ממש] אקום להודות לך וגו', שהרי כל הדינים תלויים מכאן, ודיני המלכות נמצאים מכאן. ובאותה השעה נקשר דוד בה, וקם ואמר שירה. בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, ודאי כך הוא. ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

בא ראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי הקמנו את הדברים, וכך הוא ודאי, והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו היילד בנו

של אותו האיש, אם כן, למה כתוב חצות לילה? אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים.

אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פיה יהיה קול המאור. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיונקת בשני גונים [חצות] – בדין וחסד. ונדאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

קם רבי אבא ושם ידו בראשו וברך אותו. אמר, ודאי חשבתי שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפלו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון! אוי לדור שאתה תסתלק ממנו! ישבו עד הבקר והתעסקו בתורה.

פתח רבי אבא ואמר, ועמד כלם צדיקים וגו'. הדבר הזה הרי בארוהו החברים, מה הטעם כתוב (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים, וכי כל ישראל הם צדיקים? והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה.

אף כן שנה בסוד המשניות: אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש-ברוך-הוא, שמקריבים את בניהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים, נכנסים לחלק הטוב של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים. ודאי כלם צדיקים.

ועל כן לעולם יירשו ארץ, ככתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם, וכתוב זה השער לה' צדיקים יבאו בו, אותם שנמולו ונקראים צדיקים. נצר מטעי – נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן. הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא, וכתוב (שם לו) צדיקים יירשו ארץ. (ישעיה ס) לעולם יירשו ארץ, מה זה לעולם? כמו שבארנו במשנתנו, והרי הדבר הזה נתבאר בין החברים. [ולמדנו, מה ראה הכתוב שלא נקרא אברהם עד עתה?] [נ"א בא ראה, הקדוש ברוך הוא לא קרא לאברהם עד עתה, מה הטעם? אלא כן בארנו, שעד עתה לא נמול, וכשנמול, התחברה בו ה"א הזו ושרתה בו]. אלא כן

בארנו, שעד עכשו לא נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה שרתה בו, ואז נקרא אברהם.

והינו מה שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ושנה בה' בראם, ושנה באברהם. מה אומרים? אלא זה חסד וזו השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה, וזה וזה היה.

אמר רבי יעקב לרבי אבא, הה' הזו של הבראם היא קטנה, וה' של הלה' (דברים לב) – גדולה. מה בין זה לזה? אמר לו, זו שמטה, וזה יוכל, ויש ששונים שהכל אחד. שכאשר מאירה מהצדיק, אז עומדת בשלמות וה"א גדולה, שהרי מוארת כראוי. ופעמים שלא עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז ה"א קטנה]. ומשום כך לפעמים שהלכנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובפניה נמצא ונודע, והכל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הברית הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו כראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (הושע ה) בה' בגדו כי בני זרים ילדו.

עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו בריה עשיתי בעולם! באותה השעה מזדמן [לו] אליהו, וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן פסא אחר לכבודו, ויאמר: זה הפסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים א-ט) מה לך פה אליהו וגו', וכתוב קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר לו, חייך, שבכל מקום שהרשם הקדוש הזה ירשמו אותו בני בבשרם, אתה תזדמן לשם. והפה שהעיד שישראל עזבו, הוא יעיד שישראל מקימים את הברית הזו. והרי שנינו, על מה נענש אליהו לפני הקדוש ברוך הוא? על שאמר לשון הרע על בניו.

בינתים בא אור היום, והיו אומרים דברי תורה. קמו ללכת, אמר לו אותו האיש, כמה שעסקתם בלילה הזה השלימו. אמרו,

מה הוא? אמר לו, שתראו למחר את פניו של בעל הברית, שהרי אשתי בקשה את הבקשה הזו מכס, ומילת הברית של בני שנולד לי – למחר תהיה ההולא שלו. אמר רבי אבא, זו היא בקשה של מצוה, ונשב לראות את פני השכינה.

חפז כל אותו היום. באותו הלילה כנס אותו האיש את כל אהביו, וכל אותו הלילה התעסקו בתורה, ולא היה מי שישן. אמר להם אותו האיש, בבקשה מכס, כל אחד ואחד יאמר דבר חדש בתורה. **פתח** אחד [רבי אבא] ואמר, (שופטים ה) בפרע פרוצות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'. מה ראו דבורה וברק שפתחו בפסוק הזה? אלא כף שנינו, אין העולם מתקיים אלא על הברית הזו, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה וגו'. שהרי שמים וארץ על זה קיימים. משום כף, כל זמן שישראל מקיימים את הברית הזו, חקות שמים וארץ עומדים בקיומם. וכל זמן שחס ושלום מבטלים את הברית הזו, אין שמים וארץ מתקיימים, ואין נמצאות ברכות בעולם. **בא** ראה, לא שלטו שאר העמים על ישראל אלא כשבטלו מהם את הברית הזו. ומה בטלו מהם? שלא נפרעו ולא נתגלו. ועל זה כתוב (שמואל א יב) ויעזבו בני ישראל את ה' וגו' וימכרו אתם ביד סיסרא. ויעזבו את ה' ממש. עד שבאה דבורה ונדבה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאייהם תחתיהם.

והיגו מה ששנינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקיימים את בריתי, ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאייהם? (יהושע ה) שוב מל את בני ישראל שנית. ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאייהם. אף כאן, כיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאייהם וחרזו הברכות לעולם. זהו שכתוב בפרע פרוצות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

קם אחר, פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. את מי? את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכחת ממך את הברית, שבנך לא נמול? מיד – ויבקש המיתו. **למדנו**, ירד גבריאל בשלהבת של אש לשרף אותו, ונרמז לנחש אחד שורף לשאף אותו לתוכו. למה נחש? אמר לו הקדוש

ברוך הוא, אתה הולך להרג את הנחש הגדול והחזק, ובכך לא נמול?! מיד נרמז לנחש אחד להרג אותו, עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שכתוב ותקח צפורה צר. מה זה צר? אלא רפואה. ומה הרפואה? שכתוב ותכרת את ערלת בנה. שנצנצה בה רוח הקדש.

קם אחר ואמר, (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי למה קרא להם, והרי הם היו קרובים אליו? אלא בשעה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו שראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, המלכות הזו, משום זה הרוחתי אותה. גשו נא אלי ויגשו, שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה.

מבאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמונה לו. מנין לנו? מבעז, שכתוב (רות ג) חי ה' שכבי עד הבקר. שיצרו ה'יה מתגרה בו, עד שנשבע שבועה ושמר את הברית הזו, משום כך זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, כתוב (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה וגו'. כך שנינו, בזאת אני בוטח, מה זה בזאת? זו אות הברית המזמנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ומשום כך נאמר בזאת, כמו שכתוב זאת אות הברית, זאת בריתי, והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כך, הרי שאר בני האדם כך, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

בא ראה, משום שאת הזאת הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות העברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, הזאת הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים, הקריה הקדושה. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר: דוד, במה שנקשרת תנתר. אותך טורדים מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו? שכתוב (שמואל ב-יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך במדיק. וכך היה. במה שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כך - שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

פֶּתַח אַחַר וְאָמַר, (תהים צד) לולֵי ה' עֲזָרְתָהּ לִי כַמְעַט שְׁכָנָה דוּמָה נִפְשִׁי. לְמַדְנֹו, בְּמָה זֹכִים יִשְׂרָאֵל שְׂאִינָם יוֹרְדִים לְגִיּהֵנָם כְּמוֹ שָׂאֵר הָעַמִּים עֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְאִין נִמְסָרִים בְּיַדֵי דוּמָה? [אַלֵּא] בְּאוֹת הַזֶּוּ.

שְׂבָךְ לְמַדְנֹו, בְּשַׁעָה שְׂאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמָה קְבוּצוֹת שֶׁל (מלאכי חבלה) מְחַבְּלִים נִפְקָדִים עָלָיו. מְרִימִים עֵינָיִם וְרוֹאִים אֶת הָאוֹת הַזֶּוּ, שֶׁהִיא בְּרִית הַקֶּדֶשׁ, וְנִפְרָדִים מִמֶּנּוּ, וְאִינוּ נִתֵּן בְּיַדֵי דוּמָה לְרַדֵּת לְגִיּהֵנָם. שְׁכָל מִי שֶׁנִּמְסָר בְּיָדוֹ, וְדַאי יוֹרֵד לְגִיּהֵנָם. וּמֵהָאוֹת הַזֶּוּ פּוֹחָדִים עָלֵינוּ וְתַחְתּוֹנִים, וְהַדִּינִים הָרַעִים אֵין שׁוֹלְטִים בּוֹ בְּאָדָם אִם הוּא זֹכֶה לְשֹׁמֵר אֶת הַבְּרִית הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱחָז בְּשִׁמוֹ שֶׁל הַקֶּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בִּיּוֹן שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ לֹא שָׁמַר אֶת אוֹת הַבְּרִית הַזֶּה כְּרֵאוּי, הָעֲבָרָה מִמֶּנּוּ הַמְּלָכוֹת, וְנִטְרַד מִירוּשָׁלַיִם. מִיַּד פָּחַד, כִּי סָבַר שְׁיֹרִידוֹ אוֹתוֹ מִיַּד, וְיִמְסְרוּ אוֹתוֹ בְּיַד דוּמָה וְיָמוֹת בְּעוֹלָם הַהוּא, עַד שֶׁהַתְּבַשֵּׁר עָלָיו, שְׁכָתוּב (שמואל-ב ב) גַּם ה' הָעֲבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוֹת. בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעָה פֶּתַח וְאָמַר, לולֵי ה' עֲזָרְתָהּ לִי כַמְעַט שְׁכָנָה דוּמָה נִפְשִׁי.

פֶּתַח אַחַר וְאָמַר, מָה זֶה [שְׁכָתוּב] שְׂאָמַר דָּוִד (שם טו) וְהֵרֵאֲנִי אֶת וְאֶת נְוֵהוּ? [מָהוּ וְהֵרֵאֲנִי אֶתוֹ וְאַחַר כֶּךָ וְאֶת נְוֵהוּ?] מִי יָכוֹל לְרַאוֹת אֶת הַקֶּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֵּא כֶּךָ שְׁנִינֹו, בְּשַׁעָה הַהִיא שְׁגָזַר עָלָיו אוֹתוֹ הָעֲנָשׁ, וְדָוִד יָדַע שֶׁעַל שְׁלֹא שָׁמַר הָאוֹת הַזֶּה כְּרֵאוּי נֶעְנֵשׁ בְּזֶה, שֶׁהַכֵּל יַחַד אַחֲזוֹ, וְהַכֵּל נִרְמַז בְּאוֹת הַזֶּה, וְלֹא נִקְרָא צְדִיק מִי שְׂאִינוּ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ כְּרֵאוּי - הִיָּה מְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ וְאוֹמַר, וְהֵרֵאֲנִי אֶתוֹ וְאֶת נְוֵהוּ.

מָה זֶה אֶתוֹ? [הָאוֹת שֶׁלוֹ, אוֹת הַבְּרִית, שֶׁהִרִי אוֹתוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה הָאוֹת שֶׁלוֹ] זֶה אוֹת הַבְּרִית [שֶׁלוֹ] הַקֶּדוּשָׁה, שֶׁהִרִי אֲנִי פּוֹחַד שְׂאֲבָדָה מִמֶּנּוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשְׁנֵי אֵלוֹ - הַמְּלָכוֹת וִירוּשָׁלַיִם - אַחֲזוֹת בְּזֶה. וּמִשּׁוּם כֶּךָ תִּלְהַבּ בְּבִקְשְׁתּוֹ אוֹתוֹ וְאֶת נְוֵהוּ, שֶׁתַּחֲזֹר הַמְּלָכוֹת שֶׁל הָאוֹת הַזֶּה לְמִקּוּמָהּ, וְהַכֵּל דְּבַר אֶחָד.

פָּתַח אחר ואמר, (איוב יט) ומבשרי אחזה אלוה. מה זה ומבשרי? הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת וּמַעֲצָמִי! אֵלָּא מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, וּמָה הִיא? שְׁכַתּוֹב (ירמיה יא) וּבִשָׂר קָדֵשׁ יַעֲבֹרוּ מֵעֲלֶיךָ, וְכַתּוֹב (בראשית יז) וְהִיָּתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם. שְׁשֻׁנֵנוּ, בְּכָל זְמַן שְׁנַרְשֵׁם אָדָם בְּרִשְׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאוֹת הַזֹּה, מִמֶּנָּה רוֹאֶה אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִמֶּנּוּ מִמֶּשׁ, וְהִנְשָׂמָה הַקָּדוֹשָׁה נֶאֱחָזֵת בּוֹ.

וְאִם לא זוכה, שְׁאִינוּ שׁוֹמְרֵי אֶת הָאוֹת הַזֹּה, מָה כְּתוֹב? (איוב ד) מִנְשַׁמֵּת אֱלוֹה יֵאבְדוּ, שְׁהָרֵי הָרֶשֶׁם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִשְׁמָר. וְאִם זֹכָה וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ, אֵינן הַשְׂכִּינָה נִפְרָדֵת מִמֶּנּוּ. מִתִּי מִתְקִים בּוֹ? כְּאִשֶׁר הוּא נִשְׂא, וְהָאוֹת הַזֹּה נִכְנָסֵת לְמִקּוֹמָה [שְׁשֻׁנֵנוּ, מָה הַטַּעַם וְאִ"ו הִ"א הוֹלְכוֹת יַחַד? אֵלָּא אַחַת זָכָר וְאַחַת נִקְבָּה]. מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, וְנִקְרָא שֵׁם אֶחָד, אִזְ שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַחֶסֶד הָעֲלִיּוֹן. בְּאִזָּה מְקוֹם שׁוֹרָה? בְּצַד הַזָּכָר. וּמִי הַחֶסֶד? חֶסֶד א"ל שְׂבָא וְיוֹצֵא מִהַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה וּמִתְעַטֵּר בְּזָכָר. וּמִשׁוֹם כֶּךָ נִתְבַּשְׂמֵת הַנִּקְבָּה. [נ"א שְׁשֻׁנֵנוּ, הַסּוּד שֶׁל וְי"ו הִ"א הוֹלְכִים יַחַד כְּמוֹ שְׁזָכָר וְנִקְבָּה מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד וְהֵם אֶחָד, אִזְ שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַחֶסֶד הָעֲלִיּוֹן, וּמִתְעַטֵּר בְּזָכָר וְנִתְבַּשְׂמֵת הַנִּקְבָּה].

עוֹד שְׁשֻׁנֵנוּ, אֱלוֹה כֶּךָ הוּא. א"ל, אֹר הַחֲכָמָה. ו' זָכָר, ה' נִקְבָּה. כְּשֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים יַחַד נִקְרָא אֱלוֹה. וְהִנְשָׂמָה הַקָּדוֹשָׁה מִהַמְּקוֹם הַזֶּה נֶאֱחָזֵת, וְהַכֹּל תְּלוּי בְּאוֹת הַזֹּה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב וּמִבְּשָׂרִי אֶחָזֵה אֱלוֹה. זוֹ הִיא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, מִהָאוֹת הַזֹּה מִמֶּשׁ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שְׂאֲחוּזִים בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁרִיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוֹב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' וְגו', וּמִשׁוֹם כֶּךָ חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמָה בְּכָל כֶּךָ אַתֶּם חֲכָמִים, וְאַתֶּם יוֹשְׁבִים כָּאֵן? אָמְרוּ לוֹ, אִם הַצְּפָרִים יַעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָם, לֹא יוֹדְעִים לְאֵן טָסוֹת. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (משלי כז) כְּצַפּוֹר נוֹדְדֵת מִן קִנְיָה כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וְהַמְּקוֹם הַזֶּה זָכָה אוֹתָנוּ לַתּוֹרָה, וְהַדְּרָךְ הַזֶּה שְׁלָנוּ. בְּכָל לַיְלָה, חֲצִי אָנוּ יֹשְׁנִים, וְחֲצִי אָנוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וְכִשְׁאָנוּ עוֹמְדִים בַּבֶּקֶר, רִיחוֹת הַשָּׂדֶה וְנִהְרֹת מִים מְאִירִים לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִיא מִתְיַשְׁבֵּת בְּלִבָּנוּ. וְאַתְּ הַמְּקוֹם הַזֶּה הָרִי דָנוּ אוֹתוֹ לְמַעַלָּה פַּעַם אַחַת,

וּכְמָה שָׂרִי מְגַנִּים הַסְתַּלְקוּ בְּאוֹתוֹ הַדִּין עַל עֲנֹשׁ הַתּוֹרָה, וְאָז
הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁלָּנוּ יוֹמָם וְלַיְלָה הִיא בַּתּוֹרָה, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה מְסִיעַ לָנוּ,
וְמִי שֶׁנִּפְרָד מִכָּאן, כְּמִי שֶׁנִּפְרָד מִחַיֵּי הָעוֹלָם.

הַרְיִים יָדוּ רַבִּי אַבְא וּבְרַךְ אוֹתָם. יֵשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. אַחַר שֶׁהָאִיר
הַיּוֹם, אָמְרוּ לְאוֹתָם הַתִּינוּקוֹת שֶׁלְּפָנֵיהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אִם הָאִיר
הַיּוֹם, וְכָל אֶחָד יֹאמֶר דְּבַר חֲדָשׁ בַּתּוֹרָה לְאִישׁ הַגְּדוֹל הַזֶּה. יֵצְאוּ וּרְאוּ
שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. אָמַר אֶחָד מֵהֶם, מְזַמְנֵת בַּיּוֹם הַזֶּה אֵשׁ מִלְּמַעְלָה. אָמַר
אַחֵר, וּבִבְיַת הַזֶּה. אָמַר אַחֵר, זָקֵן אֶחָד כָּאֵן שֶׁעֲתִיד בַּיּוֹם הַזֶּה לְהַשְׁרִיף
בְּאֵשׁ הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבְא, הִרְחֵמֵן יִצְיָלָנוּ.

תַּמּוּהָ וְלֹא יָכַל לְדַבֵּר. אָמַר, עֲשֵׂן הַמַּלְכוּת נִתְפָּס בְּאַרְצָךְ. וְכֵן הָיָה,
שֶׁהַיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבֵרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וְהִקְפּוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי
אַבְא לָהֵטוּ פָּנָיו כְּאֵשׁ מִשְׁמַחַת הַתּוֹרָה.

שְׁנִינּוּ, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֵצְאוּ כֻלָּם מִן הַבַּיִת, וְהַבַּיִת נִקְשַׁר בְּעֶשֶׂן,
וְהָיוּ מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאִלוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה
מִהָרַסִּינִי. אַחֵר שֶׁהַסְתַּלְקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה.
אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמֶר כָּל אֶחָד מֵעַמָּנוּ דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁל
חֻכְמָה לְקַשֵּׁר חֶסֶד לְבַעַל הַבַּיִת, בַּעַל הַהִלּוּלָא.

פְּתַח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ וְגו'.

בַּתְּחִלָּה חֲצֵרֶיךָ, לְאַחַר מִכֵּן בֵּיתְךָ, וְלְאַחַר מִכֵּן הַיְכָלְךָ. זֶה
פְּנִימִי מִזֶּה, וְזֶה [נ"א לְתוֹךְ] לְמַעְלָה מִזֶּה. יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ בַּתְּחִלָּה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ
יֹאמֶר לו'.

נִשְׁבָּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ לְאַחַר מִכֵּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה
בַּיִת. לֹא כְּתוֹב הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת. שְׂאֵם הָיָה כְּתוֹב כָּךְ,
מִשְׁמַע שֶׁחֻכְמָה נִקְרְאת בַּיִת. אֲלֵא כְּתוֹב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הִינּוּ מֵה
שֶׁכְּתוֹב (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הָאֵרֶץ וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלְךָ לְאַחַר זֶה הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. שֶׁכֵּן שְׁנִינּוּ, מֵה זֶה הַיְכָל?
כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, זֶה וְזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מֵה מוֹכִיחַ רֹאשׁ
הַכְּתוֹב שֶׁכְּתוֹב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ? זֶה מִי שֶׁמְקַרֵּיב אֶת
בְּנוֹ קָרְבָן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקָרְבָן
הַהוּא, וּמִתְרַצֶּה בּוֹ וּמְקַרֵּב אוֹתוֹ, וְשֵׁם אֶת מְדוּרוֹ בְּשְׁנֵי חֲדָרִים, וְאוֹחֵז

את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שפכתוב ישכן חצריך, ודאי שני חצריך.

משום כך החסידים הראשונים, זקנינו של כאן, כשמקריבים את בניהם לקרבן הזה, פותחים ואומרים: אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. אותם שעומדים עליהם אומרים: נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך. אחר כך מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים: כשם שהכנסתו לבית וכו'. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שפכתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו – בתחלה, ואחר כך – ובעד כל קהל ישראל. ואנו לקחנו את הדרך הזו, וכך יפה וראוי לפנינו.

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חפות שעתידי לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא. וכלם נקשרים בזה. ומשום כך עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה אשרי תבחר ותקרב וגו', ומכל דבר ודבר נעשית חפה אחת ממנה. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם כאלו עמדתם בגופכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

פתח אחר ואמר, (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרבן הזה, כאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאלו בנה מזבח שלם לפניו. משום כך צריך לסדר מזבח עם כלי אחד מלא עפר למול עליו את הבית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר.

ונזח לו יותר מכלם, שפכתוב וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי? [את] זו המילה, שפכתוב בה (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו, מה כתוב אחריו? ואם מזבח אדמה תעשה לי. רמז לגר כאשר מתגיר, שהם מעם קשה ערף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים.

לא תבנה אתהן גזית, מה זה? שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, [כדי] ולא ימול אותו, עד שישפח עבודה האחרת

שְׁעַבַד עַד עֵתָהּ, וַיִּסֵּר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קִשֵּׁי הַלֵּב. וְאִם נִמּוּל וְלֹא הוֹסֵר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קִשֵּׁי הַלֵּב לְהַכְנִס לְעִבּוּדֵת הַקִּדּוּשׁ שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִרִי הוּא כִּפְסֹל הָאֲבָן הַזֶּה שְׁגוּזָרִים אוֹתוֹ מֵהֵצֵד הַזֶּה וּמִן הֵצֵד הַזֶּה, וְנִשְׁאָר אֲבָן כְּבָרָא שׁוֹנָה. מִשׁוּם כֶּךָ לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית. שָׁאֵם הוּא נִשְׁאָר בְּקִשְׁיוֹתוֹ – כִּי חֲרַבְךָ הַנִּפְתָּ עָלֶיָהּ וּתְחַלְלֶהָ. כְּלוּמַר, אוֹתָהּ הַמִּלָּה שֶׁנִּמּוּל אֵינָה מוֹעִילָה לוֹ.

מִשׁוּם כֶּךָ, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמִּקְרִיב אֶת הַקֶּרֶבֶן הַזֶּה בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן לִפְנֵי הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְצָרִיךְ לְשַׂמַּח בַּחֲלֻק הַזֶּה כָּל הַיּוֹם [הַהוּא], שְׂכָתוּב (שם ה) וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי כֶּךָ לְעוֹלָם יְרִנְנוּ וְתִסְדֵּף עָלֵימוּ וַיַּעֲלִצוּ כֶּךָ אֶהְבִּי שְׂמֵךְ.

פְּתַח אַחַר וְאָמַר, (בראשית יז) וַיְהִי אֲבָרָם בֵּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וַיֵּרָא ה' וַגּו', אָנִי אֵל שְׂדֵי הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וַגּו'. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְעֵינַי בּוֹ, וְקִשָּׁה בְּכַמָּה דְרָכִים. וְכִי עַד עֵתָהּ לֹא הִתְגַּלְּהָ הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאֲבָרָהֶם אֲלֵא [עַד] כְּעַתָּה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לַיָּמִים הָאֵלֶּה, וַיֵּרָא ה' אֵלָיו וְלֹא קָדָם? וְהִרִי כְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אֲבָרָם. וְה' אָמַר אֵל אֲבָרָם. וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם יְדוּעַ תִּדְעַ וַגּו', וְכַעַת מוֹנֶה אֶת חֲשַׁבּוֹן הַיָּמִים, וְכִשְׁמוֹנֶה אוֹתָם, כְּתוּב וַיֵּרָא ה' אֵל אֲבָרָם, נִשְׁמַע שֶׁעַד עֵתָהּ לֹא הִתְגַּלְּהָ עָלָיו! וְעוֹד, שְׂכָתוּב בֵּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתִשְׁעֵי שָׁנִים. בְּתַחֲלָה שָׁנָה, וְאַחַר כֶּךָ שָׁנִים!

אֲלֵא כֶּךָ שְׁנִינּוּ, כָּל אוֹתָם הַיָּמִים לֹא כְּתוּב וַיֵּרָא. מָה הַטַּעַם? אֲלֵא כָּל מָה שֶׁהָיָה אָטוּם וְסִתּוּם, [כֶּךָ] לֹא הִתְגַּלְּהָ עָלָיו הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֹאוֹי. כְּעַת הַתְּגַלְּהָ אֵלָיו, שְׂכָתוּב וַיֵּרָא. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת בּוֹ הָאוֹת הַזֶּה, הַכֶּתֶר הַקִּדּוּשׁ.

וְעוֹד, כְּשֶׁרָצָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶרַע קִדּוּשׁ, וְקִדּוּשׁ לֹא יִהְיֶה כְּשֶׁעֲדִין הוּא בְּבִשּׁוֹר אָטוּם, אֲלֵא אָמַר, כְּעַת שֶׁהוּא בֵּן תִּשְׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנִים וְלִזְמַן קָרוֹב הוּא שִׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קִדּוּשׁ, שִׁיְהִיָּה הוּא קִדּוּשׁ בְּהִתְחַלְּהָ, וְאַחַר כֶּךָ יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קִדּוּשׁ. מִשׁוּם כֶּךָ מָנָה אֶת יָמָיו בְּזֶה, וְלֹא בְּכָל הַזְּמַנִּים הַלְלוּ שֶׁבְּהִתְחַלְּהָ. עוֹד, תִּשְׁעִים שָׁנָה – שְׂכָל יָמָיו הִרְאִישׁוֹנִים לֹא הָיוּ שָׁנִים, אֲלֵא כְּשָׁנָה אַחַת, שֶׁלֹּא הָיוּ יָמָיו יָמִים. עַכְשָׁו שֶׁהִגִּיעַ לְזֶה, הֵם שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֵל שְׂדֵי. מָה מִשְׂמִיעַ שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא אָמַר אָנִי אֵל שְׂדֵי? אֲלֵא כֶּךָ שְׁנִינּוּ, עֲשֵׂה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתָרִים

תחתונים שאינם קדושים למטה, וכל אותם שלא נמולים, נטמאים בהם.

ורשומים בהם. ומה ה'רשום' שיש בהם? שנראה בהם שי"ן דל"ת ולא יותר, ומשום כך נטמאים בהם ונדבקים בהם. אחר שנמולים יוצאים מאלו, ונכנסים לכנפי השכינה, ומתגלה בהם יו"ד, הרשם הקדוש, אות הברית השלם, ונרשם בהם שד"י, ונשלמים בקיום שלם, ועל פן כתוב בזה אני אל שדי.

התהלה לפני והיה תמים. שלם. שכעת אות חסרה ברשם של שי"ן ודל"ת. מול את עצמה, והיה שלם ברשם של יו"ד. ומי שהוא ברשם הזה, ראוי להתברך בשם הזה, שכתוב (בראשית כח) ואל שדי יברך אותך.

מה זה אל שדי? ההוא שממנו יוצאות הברכות, הוא ששולט על כל הכתרים התחתונים, והכל פוחדים מיראתו ומזדעזעים. משום כך, מי שנמול, כל אותם שאינם קדושים מתרחקים ממנו ולא שולטים בו, ולא עוד, אלא שלא יורד לגיהנם, שכתוב (ישעיהו ס) ועמך כלם צדיקים וגו'. נכל אותם שנמולו נקראים צדיקים, ומשום כך לעולם יירשו ארץ, שאין יורש את הארץ הזו אלא ההוא שנקרא צדיק. אף כך, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'.

אמר רבי אבא, אשריכם בעולם הזה ובעולם הבא, אשרי חלקי שבאתי לשמע את הדברים הללו מפיהם. כלכם קדושים, כלכם בני האלוה הקדוש. עליכם כתוב (שם מד) זה יאמר לה' אני וזה יקרא בשם יעקב וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה. כל אחד מכם אחוז וקשור במלך הקדוש העליון, ואתם גדולים ממנים מגנים מאותה הארץ שנקראת ארץ החיים, שגדוליה אוכלים מן המן של הטל הקדוש.

פתח אחר ואמר, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. וכתוב (שם) אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. הפסוקים הללו קשים ה'רדית, ולא קשים. זהו שכתוב אשריך ארץ - זו הארץ שלמעלה ששולטת על כל אותם החיים שלמעלה, ומשום כך נקראת ארץ החיים, ועליה כתוב (דברים יא) ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד. וכתוב ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה. לא תחסר כל בה, במדיק. וכל כך למה?

משום שכתוב שמלכך בן חורים, זה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר
(שמות ד) בני בכרי ישראל.

בן חורים, מה זה בן חורים? כמו שנאמר (ויקרא כה) יובל היא קדש
תהיה לכם, וכתוב וקראתם דרור בארץ, שהרי כל החרות באה
מן היובל, ומשום כך בן חורין. ואם תאמר, בן חורין, ולא כתוב בן
חרות - כך זה בודאי. בן חרות היה צריך להיות!

אף במשנתנו הסתומה למדנו, כשמתחברות יו"ד בה', אז כתוב
ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ואל תאמר כשמתחברים,
אלא ודאי מתחברים, ומשום כך כתוב בן חורים. ועל כן אשריך ארץ
שמלכך בן חורים, ושריך בעת יאכלו - בשמחה, בשלמות ובכרצון.

אי לך ארץ שמלכך נער - זו הארץ שלמטה. שלמדנו, כל שאר
ארצות שאר העמים עובדי עבודה זרה, נתנו לגדולים מגנים
שממנים עליהם. ומעל לכלם ההוא שכתוב בו (תהלים לו) נער הייתי
גם זקנתי. ולמדנו, הפסוק הזה אמר אותו שרו של עולם, ועל כן
כתוב אי לך ארץ שמלכך נער. אוי לעולם שיונק מהצד הזה.
וכשישראל בגלות, יונקים כמי שיונק מרשות אחרת.

ושריך בבקר יאכלו - ולא בכל היום. בבקר - ולא בזמן אחר של
היום. ששנינו, בשעה שהחמה זורחת ובאים וסוגדים
לשמש, הרגז תלוי בעולם. בשעת המנחה הרגז תלוי בעולם. מי גרם
את זה? משום שמלכך נער, ההוא שנקרא נער. ואתם צדיקי האמת,
קדושים עליונים, בני המלך הקדוש, אין יונקים מן הצד הזה, אלא
מאותו המקום הקדוש שלמעלה. עליכם כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים
בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

פתח רבי אבא ואמר, (ישעיה ה) אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו
וגו', ויעזקהו ויסקלהו וגו'. בפסוקים הללו יש להתבונן,
למה כתוב שירה? היה צריך להיות תוכחה! לידידי? היה צריך
להיות לדודי, כמו שכתוב שירת דודי. כרם היה לידידי בקרן בן
שמן? הסתכלתי בכל התורה ולא מצאתי מקום שנקרא בן שמן.
אלא את הפסוקים הללו בארו החברים בכמה צורות, והכל יפה וכך
זה. אבל אשירה נא לידידי - זה יצחק, שהיה ידיד, ונקרא ידיד טרם
שיצא לעולם.

לָמָּה יָדִיד? שְׁשִׁנִּינוּ, אֶהְבֶּה רַבָּה הַיְתָה לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בּו שְׁלֹא נַעֲשֶׂה טָרָם שְׁנַמּוּל אַבְרָהָם אָבִיו, וְנִקְרָא שָׁלֵם, וְנוֹסְפָה לוֹ ה"א לְהַשְׁלִימוֹ, וְכֵן לְשָׂרָה הָרִי נִתְּנָה לָהּ ה"א הַזֹּאת. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, ה' לְשָׂרָה זֶה יָפָה, אֲכַל לְאַבְרָהָם לָמָּה ה"א וְלֹא יו"ד? יו"ד הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב, שֶׁהָרִי הוּא הָיָה זָכָר. אֲלֹא סוּד עֲלִיּוֹן הָיָה [הוּא] סָתוּם אֲצִלְנוּ אַבְרָהָם עָלָה לְמַעְלָה, וְנִטַּל סוּד מֵה"א הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִיא הָעוֹלָם שֶׁל הַזָּכָר. ה"א הָעֲלִיּוֹנָה וְה"א הַתְּחִתּוֹנָה, זֶה תְּלוּיָהּ בְּזָכָר וְזוֹ וְדָאִי בְּנִקְבָּהּ. וּמִשּׁוּם כֵּן אַבְרָהָם עָלָה בְּה"א שְׁלֹמַעְלָה, וְשָׂרָה יָרְדָה בְּה"א שְׁלֹמַטָה.

עוֹד, שְׁכַתוּב כֹּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, וְלִמְדֵנוּ זֶרַעַךְ - זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ, שֶׁהִיָּה מִתְחִיל לְהַפְנִס בְּבְרִית הַזֶּה. וּמִי שֶׁמִּתְחִיל לְהַפְנִס בְּבְרִית הַזֶּה - נִכְנָס. וּמִשּׁוּם כֵּן הַגֵּר שֶׁמִּתְגַּיֵּר נִקְרָא גֵר צָדֵק, מִשּׁוּם שְׁלֹא בָּא מִגְזַע קָדוֹשׁ שְׁנַמּוּלוֹ. וְעַל כֵּן, מִי שֶׁנִּכְנָס בְּזֶה - שְׁמוֹ בְּזֶה: אַבְרָהָם. מִשּׁוּם כֵּן כָּתוּב בּו כֹּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ, וְנִמְסָר לוֹ ה"א. וְאִם לֹא נִמְסְרָה ה"א לְשָׂרָה, הָיָה לוֹ לְאַבְרָהָם לְהוֹלִיד לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהִכָּה הַזֶּה מוֹלִידָה לְמַטָּה.

אַחַר שְׁנַמְסְרָה לְשָׂרָה ה"א, הַתְּחִיבָנוּ שְׁתֵּי הַהִי"ן יַחַד וְהוֹלִידוּ לְמַעְלָה, וּמָה שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם הוּא יו"ד. מִשּׁוּם כֵּן יו"ד אוֹת הָרֵאשִׁית שֶׁל יִצְחָק, זָכָר. מִכָּאֵן מִתְחִיל הַזָּכָר לְהַתְּפַשֵּׁט, וְעַל כֵּן כָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"א) כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע. בִּיִּצְחָק וְלֹא בֶּף. יִצְחָק הוֹלִיד לְמַעְלָה, שְׁכַתוּב (מִיכָה ז') תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הַשְּׁלִיִם הַכֹּל.

וְאִם תֹּאמְרוּ, וְכִי אַבְרָהָם בְּזֶה נֶאֱחָז וְלֹא יוֹתֵר, וְהָרִי כָּתוּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם? אֲלֹא חֶלְקוֹ כֵּן הוּא, מִשּׁוּם שֶׁעֲשֶׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם. אֲבָל לְהוֹלִיד - כָּאֵן הוּא אֶחָז וּמִכָּאֵן מִתְחִיל, וְעַל כֵּן לֹא נַמּוּל אַבְרָהָם אֲלֹא בֵּן תְּשׁוּעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנָה, וְסוּד הַדְּבָר הָרִי יָדוּעַ, וּבְאַרְנֵנוּהוּ בְּמִשְׁנָתָנוּ.

וּמִשּׁוּם כֵּן יִצְחָק, הַדִּין הַקָּשָׁה, יֵצֵא לְאַחֲזוֹ לְחֶלְקוֹ וְלְהוֹלִיד, וְנִקְרָא חֶסֶד, וְעַל כֵּן יַעֲקֹב הַשְּׁלִיִם הַכֹּל מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד הַזֶּה. מֵצַד הָאֶחָד אַבְרָהָם וְיִצְחָק לְחֶלְקָם לְמַעְלָה הִיא הַשְּׁלֵמוֹת. מֵהַצַּד שֶׁנִּתֵּן לָהֶם לְהוֹלִיד מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה הִיא שְׁלֵמוֹת. וְעַל כֵּן כָּתוּב (יִשְׁעִיָּה ט"ט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בֶּךָ אֶתְפָּאֵר. בּו נֶאֱחָזוּ הַגְּוִנִים מִמַּעְלָה וּמִמַּטָּה.

וַעֲלֵ בֶּן כְּתוּב כָּאֵן שִׁירָה, שְׁכָתוּב (שם ה) אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי. שִׁירָה וְדָאֵי. שְׁזָה נִקְרָא לְהוֹלִיד זָכָר, שְׁהָרִי נִקְרָא יְדִיד טָרָם שְׁיָבֵא לְעוֹלָם. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים, [זֶה] אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי – זֶה אֲבָרְהָם, שְׁנֶאֱמַר (ירמיה יא) מִה לִידִידִי בְּבִיתִי. וְאֲבָרְהָם יִרְשׁ יִרְשָׁה שֶׁל נַחֲלַת הַחֵלֶק הַזֶּה. אֲבָל [עַל] מִה שְׁאֲמַרְנוּ שְׁזָה יִצְחָק – כִּף זֶה.

שִׁירַת דוּדֵי לְכַרְמוֹ – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִקְרָא דוּדֵי, שְׁכָתוּב (שיר ה) דוּדֵי צַח וְאָדוּם. יְדִידִי – אוּחַז בְּדוּדֵי, זָכָר, וּמִמֶּנּוּ נִטְעַ כָּרָם, שְׁכָתוּב כָּרָם הִיָּה לִידִידִי.

בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֶן, מִה זֶה בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֶן? אֵלָא בְּמָה יֵצֵא הַכָּרָם הַזֶּה וּבְמָה נִטְעַ? חֲזַר וְאָמַר בְּקֶרֶן, מִה זֶה קֶרֶן? שְׁכָתוּב (יהושע ו) בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל. בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל מֵתַחֲלִיל. וְהַקֶּרֶן הַזֶּה אַחֲזִיזָה בְּאוֹתוֹ הַזָּכָר שְׁנִקְרָא בֶּן שָׁמֶן.

מִה זֶה בֶּן שָׁמֶן? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר בֶּן חוּרִים, וּשְׁנִיָּהֶם דְּבַר אֶחָד. שָׁמֶן, שְׁמֶשֶׁם שׁוֹפֵעַ שָׁמֶן וּגְדֵלָה לְהַדְלִיק הַמְּאוּרוֹת, וּמִשׁוּם כִּף בֶּן שָׁמֶן. וְהַשָּׁמֶן וְהַמִּשְׁחָה הֵלְלוּ שׁוֹפְעִים וַיּוֹצֵאִים וּמַדְלִיקִים מְאוּרוֹת, עַד שְׁנוּטֵל אוֹתוֹ וְכוֹנֵס אוֹתוֹ הַקֶּרֶן הַזֶּה. וְזֶה נִקְרָא קֶרֶן הַיּוֹבֵל. מִשׁוּם כִּף אֵין מְשִׁיחַת הַמַּלְכוּת אֵלָא בְּקֶרֶן, וְעַל כֵּן נִמְשְׁכָה מַלְכוּת דָּוִד, שְׁנִמְשַׁח בְּקֶרֶן וּנְאָחַז בּוֹ.

וַיַּעֲזְבֵהוּ וַיִּסְלַקְהוּ – כְּטַבְעַת הַזֶּה שְׁמִקִּיפָה אֶת כָּל הַצְּדָדִים. וַיִּסְלַקְהוּ – שְׁהָסִיר מִמֶּנּוּ וּמִחֲלָקוֹ אֶת כָּל אוֹתָם שָׂרִים גְּדוֹלִים, כָּל אוֹתָם הַמְּגַנִּים, כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְהוּא לָקַח לוֹ אֶת [הַקֶּרֶן] הַכָּרָם הַזֶּה לְחֵלְקוֹ, שְׁכָתוּב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיִּמְעָדְהוּ שִׁרְק – כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ירמיה ב) וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כְּלֵה זֶרַע אֱמֶת. כָּל"ה כְּתוּב בְּה"א. מִכָּאֵן הַתַּחֲלִיל אֲבָרְהָם לְהוֹלִיד לְמַעְלָה, וּמִזֶּה יֵצֵא זֶרַע אֱמֶת. כְּלֵה זֶרַע אֱמֶת וְדָאֵי. הֵינּוּ שְׁכָתוּב כֵּה יְהִיָּה זֶרַעַךְ, וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁיִרְשׁוּ אֶת הַיִּרְשָׁה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה. סוּף הַפְּסוּק (ישעיה ה) – וַיִּבֶן מְגֵדֵל בְּתוֹכוֹ. מִה זֶה מְגֵדֵל? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (משלי יח) מְגֵדֵל עֵז שֵׁם ה' בּוֹ יִרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָּב. בּוֹ יִרוּץ צְדִיק וְדָאֵי.

וְגַם יָקַב חֲצַב בּוֹ – זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַצְּדָק, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק. מִה מְשַׁמֵּיעֵנוּ? שְׁכָל בֶּן יִשְׂרָאֵל שְׁנִמּוֹל, נִכְנָס

בשניהם וזוכה לשניהם. ומי שמקריב את בנו לקרבן הזה, מכניס אותו לשם הקדוש. ועל האות הזו מתקיימים שמים וארץ, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובעל ההלואה הזה זכה לכל, לראות את הקדוש ברוך הוא פנים בפנים ביום הזה.

אשרי חלקנו שזכינו ליום הזה, ואשרי חלקך עמנו. והבן הזה שנולד לך, קראנו עליו (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי וגו', יצרתיו אף עשיתיו. וכתוב (שם נד) וכל בניך למודי ה' וגו'. לוו את רבי אבא שלשה מילין.

אמרו לו, בעל ההלואה הזה המארח שלך זכה לכל זה משום שקיים את קיום המצוה. אמר, מה היא? אמר אותו האיש, אשתי, אשת אחי היתה, והוא מת בלי בנים, ונשאתי אותה, וזה הבן הראשון שהיה לי ממנה, וקראתי לו בשם אחי שנפטר. אמר לו, מכאן והלאה קרא לו אידי, וזה הוא אידי בר יעקב. ברוך אותם רבי אבא והלך לדרכו.

באשר בא, סדר הדברים לפני רבי אלעזר, ופחד לומר לרבי שמעון. יום אחד היה לפני רבי שמעון, ואמר רבי שמעון, מהו שכתוב ויפל אברם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר אני הנה בריתי אתך? משמע שעד שלא נמול, היה נופל על פניו ומדבר עמו. אחר שנמול, עמד בקיומו ולא פחד. אני הנה בריתי אתך, שמצא את עצמו מהול.

אמר לו רבי אבא, אם נוח לפני מר שאמר לפניו מאותם הדברים המעלים ששמעתי בזה? אמר לו, אמר. אמר לו, אני פוחד שלא יענשו על ידי. אמר לו, חס ושלום, (תהלים קיב) משמועה רעה לא ירא נכון לבי בטוח בה'. ספר לו המעשה, וסדר לפניו את כל אותם הדברים.

אמר לו, וכי כל הדברים המעלים הללו היו טמונים אצלך ולא אמרת אותם? גוזרני עליך שכל שלשים הימים הללו תלמד ותשפח, ולא כתוב (משלי ג) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות? וכך היה. אמר, גוזרני שבתורה הזו יגלו לבבל ויגלו בכבל [בין החברים].

חֲלִישָׁה דַעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוּס לְבָבְךָ מִצּוֹי בְּפִנְיֶךָ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שְׁלִי הוּא, אֲלֵא עַל שְׁלָהֶם! אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם שְׁנַעֲנֶשׁוּ, אֲלֵא מִשּׁוֹם שְׂדָבְרִים הִתְגַּלּוּ בִּינֵיהֶם כָּל כֶּף. יִגְלוּ לְבִין הַחֲבָרִים, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם הַדְרָכִים, [וּמִתְמַתְקִים] וְיִתְכַסּוּ הַדְרָכִים בְּתוֹכָם, שְׁהָרִי אֵין הַדְרָכִים מִתְגַּלִּים אֲלֵא בִּינֵינוּ, שְׁהָרִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּכִים עִמָּנוּ, וְעַל יְדֵינוּ מִתְגַּלִּים הַדְרָכִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) אֲזוּ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְגו'. עֵתִיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל בְּנֵיו וְיֹאמַר, אֲזוּ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרְךָ וְאֶרְכַּתְךָ מֵהֵרָה תִצְמַח וְהִלְךְ לְפָנֶיךָ צִדְקָךָ כְּבוֹד ה' יִאֲסֹף.

כְּרֵשֶׁת וִירָא (דף צו' ע"ב - דף קכ' ע"ב)

רַבִּי חֲיִיאָ פָּתַח, (שיר ב) הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוּל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כְּשִׁבְרָא הַקְּב"ה אֶת הָעוֹלָם, נָתַן בְּאֶרֶץ כָּל הַכַּח שְׂרָאוּי לָהּ, וְהַכֹּל הָיָה בְּאֶרֶץ, וְלֹא הוּצִיָּא פְרוֹת בְּעוֹלָם עַד שִׁנְבְּרָא אָדָם. כִּיּוֹן שִׁנְבְּרָא אָדָם, הַכֹּל רָאוּי [ד"א לְצֵאתָ] בְּעוֹלָם, וְהָאֶרֶץ גָּלְתָה אֶת פְּרוֹתֶיהָ וְכַחָה שִׁנְפַקְדוּ בָּהּ.

כְּמוֹ זֶה הַשְּׁמַיִם לֹא נִתְּנוּ כַחוֹת לְאֶרֶץ עַד שִׁבְרָא אָדָם. זֶהוּ שְׂכַתּוּב (בראשית ב) וְכֹל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרַם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרַם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבֵּד אֶת הָאֲדָמָה. נִסְתַּתְרוּ בָּהּ כָּל אוֹתָם תּוֹלְדוֹת וְלֹא הִתְגַּלּוּ, וְהַשְּׁמַיִם הִתְעַכְּבוּ, שְׁלֹא הִמְטִירוּ עַל הָאֶרֶץ מִשּׁוֹם שְׂאָדָם אֵין, שְׁלֹא נִמְצָא וְלֹא נִבְרָא, וְהַכֹּל הִתְעַכַּב בְּגִלְלוֹ. כִּיּוֹן שִׁנְרָאָה אָדָם, מִיַּד הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, וְכֹל הַכַּחוֹת שִׁנְסַתְרוּ, הִתְגַּלּוּ וְנִתְּנוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, שֶׁהִתְתַּקֵּן תְּקוּן הַתְּשַׁבְּחוֹת לְזִמְרָא לְפָנֵי הַקְּב"ה מֵה שְׁלֹא נִמְצָא עַד שְׁלֹא נִבְרָא אָדָם. וְקוּל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ, שְׁהָרִי [זֶה] [כָּל] דְּבַר שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [ד"א שְׁעֵשָׂה] הַקְּב"ה שְׁלֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם עַד שִׁנְבְּרָא אָדָם. כִּיּוֹן שִׁנְמַצָּא אָדָם, הַכֹּל נִמְצָא. אַחַר שְׁחֵטָא, הַכֹּל הִסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם וְהִתְקַלְלָה הָאֶרֶץ. זֶהוּ שְׂכַתּוּב (בראשית ג) אַרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוֹרְךָ וְגו', וְכַתּוּב כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה לֹא תִסֹּף תֵּת כֹּחָה לָךְ וְגו', וְכַתּוּב וְקוּץ וְדַרְדַּר תִּצְמִיחַ לָךְ.

בְּא נַח וְתִקֵּן קְרָדְמִים וּפְצִירוֹת בְּעוֹלָם. אַחַר כֵּן, וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה. בָּאוּ בְנֵי הָעוֹלָם וְחֵטְאוּ לְפָנֵי

הקב"ה, והסתלקו צבאות הארץ [של העולם] כמקדם, והיו עומדים עד שבא אברהם.

כיון שבא אברהם [לעולם], מיד הנצנים נראו בארץ, התתקנו והתגלו כל הצבאות בארץ. עת הזמיר הגיע, בשעה שאמר לו הקב"ה למול. כיון שהגיע אותו הזמן שברית נמצאה בו באברהם ונמול, אז התקיים בו כל הפסוק הזה, והתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בהתגלות בו. זהו שכתוב וירא אליו ה'.

רבי אלעזר פתח הפסוק הזה [בשעה] אחר שנמול אברהם. שעד שלא נמול, לא דבר עמו אלא מתוך דרגה תחתונה, והדרגות העליונות לא היו קימות על אותה הדרגה. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ. אלו הדרגות התחתונות שהוציאה והתקינה הדרגה התחתונה הזו. עת הזמיר הגיע – אלו ענפי הערלה. וקול התור נשמע בארצנו – זהו קול שיוצא מתוך אותו פנימי של הכל, ואותו קול נשמע, וזה קול שגזור דבר לדבר ועושה לה שלמות.

בא ראה שעד שלא נמול אברהם לא היתה עליו אלא הדרגה הזו כפי שאמרנו. כיון [אחר] שנמול מה כתוב? וירא אליו ה'. למי? שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברהם? שאם לאברהם אז מה השבח כאן יותר מבהתחלה עד שלא נמול שכתוב וירא ה' אל אברהם? אלא סוד נסתר הוא. וירא אליו ה' – לאותה דרגה שדברה עמו, מה שלא היה מקדם לזה עד שלא נמול. שכעת התגלה הקול והתחבר בדבור כשדבר עמו. והוא ישב פתח האהל. והוא – ולא גלה מי. אלא כאן גלה את החכמה שכל הדרגות שריות על הדרגה התחתונה הזו אחר שנמול אברהם.

בא ראה, וירא אליו ה' – זהו הסוד שקול שנשמע שהתחבר בדבור ומתגלה בו. והו"א ישב פתח האהל – זהו העולם העליון שעמד להאיר עליו. כחם היום, שהרי הוא הימין, הדרגה שאברהם נדבק בו. דבר אחר כחם היום – בשעה שמתקרבת דרגה לדרגה בתשוקה של זה כנגד זה.

וירא אליו. אמר רבי אבא, עד שלא נמול אברהם, היה אטום. כיון שנמול, הכל התגלה, ושרתה עליו שכינה בשלמות כראוי. בא ראה, והוא ישב פתח האהל. והוא – זהו העולם העליון ששורה על

עולם התחתון הזה. אימתי? פחם היום, בזמן שתשוקתו של צדיק אחד לשרות בו.

מיד - וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מי הם שלשה אנשים? אלו אברהם יצחק ויעקב, שעומדים על הדרגה הזו, ומהם היא יונקת [יסוד העולם] ונזונית. ואז - וירא וירץ לקראתם. שתשוקת הדרגה התחתונה הזו להתחבר בהם וחדותה להמשך אחריהם. וישתחו ארצה, להתקין להם כסא.

בא ראה, הקב"ה עשה את דוד המלך עמוד אחד מהכסא העליון כמו האבות. ואף על גב שהוא כסא אליהם, אבל בזמן שמתחבר בהם הוא עמוד אחד להתתקן בכסא העליון, ולכך נטל את המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים להתחבר בהם, והרי נאמר.

תוספתא

וירא אליו ה' באלני ממרא. למה באלני ממרא ולא במקום אחר? אלא משום שנתן לו עצה על ברית המילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברהם להמול, הלך אברהם להמלך עם חבריו. אמר לו ענר: אתה בן תשעים שנה, ואתה מעיק לעצמך?

אמר לו ממרא: הזכרת את היום שזרקו אותך הפשדים לתוך כבשן האש, ואותו רעב שעבר על העולם, שכתוב (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה, ואותם מלכים שרדפו אחריהם והפית אותם, והקב"ה הציל אותך מהכל ולא יכל איש לעשות לך רע? קום ועשה את מצות רבונך! אמר לו הקב"ה: ממרא, אתה נתת לו עצה להמול, חייך איני מתגלה עליו אלא בפלטרין שלך. וזהו שכתוב באלני ממרא. (עד כאן התוספתא).

למוד הזהר אחר חצות לילה אפלו קדם השנה
 רבי פנחס מקאריץ זצ"ל נהג להזהיר בלמוד הזהר אחר חצות לילה אפלו
 קדם השנה. (מדרש פנחס, רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, קונטרס 'אות ח')

מדרש הנעלם

רבותינו פתחו בפסוק הזה, (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורן שמך וגו'. שנו רבותינו, נשמה זו של בן האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באותו זהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה.

בא תשמע, אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל נשמת הצדיקים, פיון שעומדת במקום שכינת הכבוד, שראויה לשבת, הקב"ה קורא לאבות ואומר להם: לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו לו שלום משמי. והם אומרים: רבון העולם, לא ראוי לאבא ללכת לראות את הבן. הבן ראוי לראות ולהראות ולדרש את אביו.

והוא קורא ליעקב ואומר לו: אתה שהיה לך צער בנים, לך וקבל [למדו] פני פלוני הצדיק שבא לכאן, ואני אלך עמך. זהו שכתוב (תהלים כד) מבקשי פניך יעקב סלה. לא נאמר מבקש, אלא מבקשי. אמר רבי חייא, מראש הפסוק משמע, שכתוב זה דור דרשו וגו'.

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (נ"א עקיבא), יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תנא רבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. ברית כרת הקב"ה ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו, שעשה לו כסא הכבוד, פרט מן הראשון.

רבי אליעזר היה יושב והיה עוסק בתורה. בא אליו רבי עקיבא ואמר לו, במה מר עוסק? אמר לו, בפסוק הזה שכתוב (שמואל-א ב) וכסא כבוד ינחלם. מהו כסא כבוד ינחלם? זה יעקב אבינו שעשה לו כסא כבוד לבדו לקבל תורה בעד נשמת הצדיק, והקב"ה הולך עמו בכל ראש חדש וחדש, וכשרואה הנשמה את כבוד האספקלריה של שכינת רבונו, מברכת ומשתחוה לפני הקב"ה. וזהו שכתוב (תהלים קד) ברכי נפשי את ה'.

אמר רבי עקיבא, הקב"ה עומד עליו, והנשמה פותחת ואומרת: ה' אלהי גדלת מאד וגו' כל הפרשה, עד הסיום שאומר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר רבי עקיבא, ולא זו בלבד, אלא משפחת אותו

על הגוף שנשאָר בעולם הזה, ואומר (שם קג) בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קִרְבֵי וְגו'.

וְהַקִּב"ה הוֹלֵךְ. מַנִּין לָנוּ זֶה? מֵהַפְּסוּק הַזֶּה שְׁכָתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא. זֶה יַעֲקֹב. מַה זֶה מִמְרָא? מִשׁוּם שִׁירֵשׁ מֵאֲתִים עוֹלָמוֹת מַעֲדָן, וְהוּא כֶּסֶף. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִמְרָא בְּגִימְטְרִיא מֵאֲתִים שְׁמוֹנִים וְאַחַת הָיָה. מֵאֲתִים שֶׁל עֵדֵן, שְׁכָתוּב (שיר ח) וּמֵאֲתִים לְנִטְרִים אֶת פְּרִיו, וּשְׁמוֹנִים וְאַחַת שֶׁהוּא כֶּסֶף. וְלִכֵּן נִקְרָא וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא מִמְרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה בְּאֵלֵי? רְצוֹנוֹ לומר חֲזָקוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב אָבִיר יַעֲקֹב. וְהוּא יֵשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים טו) ה' מִי יִגְוֹר בְּאֵהָלָךְ וְגו'. כָּחֵם הַיּוֹם, שְׁכָתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵלֵךְ הַקִּב"ה, וּמִשׁוּם שְׁשׂוּמְעִים הָאֲבוֹת, אֲבָרְהָם יִצְחָק, שְׁהַקִּב"ה הוֹלֵךְ אֵלָיו, תּוֹבְעִים מֵיַעֲקֹב לְלַכֵּת עִמָּם וּלְהַקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם, וְהֵם עוֹמְדִים עָלָיו, מִמָּה שְׁכָתוּב וַיֵּשֵׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו. שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים [שְׁעוֹמְדִים] אֵלָיו הָאֲבוֹת, אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שְׁעוֹמְדִים עָלָיו וְרָאוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים [שְׁעֵשָׂה] שְׁעוֹשִׂים. וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה, מִשׁוּם שֶׁרָאָה שְׁכִינַת הַכְּבוֹד עִמָּם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֶהְבֹּד [אֵלָיו הֵן הָאֲבוֹת].

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא, רְבוּתֵינוּ פִּתְחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה בְּשַׁעַת פְּטִירְתוֹ שֶׁל אָדָם. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעַת פְּטִירְתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל, שֶׁהַנְּשָׂמָה מִתְפַּרְדֶּת מִן הַגּוּף. וְלֹא נִפְטָר אָדָם מִן הָעוֹלָם עַד שְׁרוּאָה אֶת הַשְּׁכִינָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחַי. וּבָאִים עִם הַשְּׁכִינָה שְׁלֹשָׁה מַלְאָכֵי הַשָּׁרֵת לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צְדִיק. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וְגו'. כָּחֵם הַיּוֹם – זֶה יוֹם הַדִּין הַבוֹעֵר כְּתוּנֹר לְהַפְרִיד אֶת הַנְּשָׂמָה מִן הַגּוּף.

וַיֵּשֵׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים, הַמְּבַקְרִים מַעֲשָׂיו מִה שְׁעֵשָׂה, וְהוּא מוֹדֶה עֲלֵיהֶם בְּפִיו. וְכִינֵן שֶׁהַנְּשָׂמָה רוֹאֶה כָּךְ, יוֹצֵאת מִן הַגּוּף עַד פֶּתַח בֵּית הַבְּלִיעָה, וְעוֹמְדָת שָׁם עַד שְׁמִתּוּדָה כָּל מִה שְׁעֵשָׂה הַגּוּף עִמָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאִזּוֹ נִשְׁמַת הַצְּדִיק הִיא שְׁמִחָה בְּמַעֲשֵׂיהָ וּשְׁמִחָה עַל פְּקוּדוֹנָהּ. שְׁשָׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל

צדיק מתאנה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הבל כְּדִי לְהִתְעַנֵּג
בְּעוֹלָם הַבָּא.

שָׁנוּ רבוּתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אוֹתוֹ יוֹם עָרַב שַׁבַּת הָיָה,
וְהוֹשִׁיב לִימֵינוּ אֶת הוֹרְקָנוּס בְּנוֹ, וְהָיָה מְגַלָּה לוֹ עֲמֻקּוֹת
וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא לֹא הָיָה מְקַבֵּל דְּבַר בְּדַעְתּוֹ שֶׁחָשַׁב שֶׁמְטַרְף בְּדַעְתּוֹ
הָיָה. כִּיּוֹן שָׂרָאָה שְׂדַעַת אָבִיו מִתִּישְׁבַּת עָלָיו, קִבֵּל מִמֶּנּוּ מֵאָה שְׁמוֹנִים
וְתִשְׁע סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים.

כְּשֶׁהֲגִיעַ לְאִבְנֵי שֵׁשׁ שְׁמַתְעָרְכִים בְּמֵים הָעֲלִיוֹנִים, בָּכָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
וּפָסַק לוֹמַר. אָמַר, עָמַד שָׁם בְּנִי. אָמַר לוֹ, אָבָא, לָמָּה? אָמַר
לוֹ, אֲנִי רוֹאָה שְׂאֵנִי מִמַּהֲר לְחַלֵּף מִן הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, לָךְ וְאָמַר לְאִמְךָ
שֶׁתַּעֲלֶה אֶת הַתְּפִלִּין שְׁלִי לְמָקוֹם עֲלִיוֹן, וְאַחַר שֶׁאֶסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם,
וְאָבָא לְכָאן כְּדִי לְרֹאוֹת אוֹתָם. לֹא תִבְכוּ, שֶׁהֵם קְרוֹבִים עֲלִיוֹנִים וְלֹא
תַחְתּוֹנִים, וְדַעַת בְּנֵי אָדָם לֹא מְשִׁיגָה אוֹתָם.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, נִכְנְסוּ חַכְמֵי הַדּוֹר לְבַקֵּר אוֹתָם, וְקָלַל אוֹתָם עַל
שֶׁלֹּא בָאוּ לְשִׁמֵּשׁ אוֹתוֹ, שֶׁשְׂנִינּוּ, גְּדוּלָּה שְׁמוּשָׁה יוֹתֵר מִלְמוּדָּה.
עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, לָמָּה לֹא בָאתָ לְשִׁמֵּשׁ
אוֹתִי [שֶׁהָרִי בָּאָה הָעֵת לְהַצְרִיף]? אָמַר לוֹ, רַבִּי, לֹא הָיָה לִי פְּנָאִי.
רַתַּח וְאָמַר, אֶתְמָה עָלֶיךָ אִם תִּמּוֹת מִיתַת עֲצָמֶיךָ. קָלְלוּ שְׁמִיתָתוֹ תִּהְיֶה
קֶשֶׁה מִכָּלָם.

בְּכָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לוֹ, רַבִּי, תִּלְמַד אוֹתִי תוֹרָה. פָּתַח פִּיּו רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בְּמַעֲשֵׂה מְרַכְּבָה. בָּאָה אִשׁ וְהִקִּיפָה אֶת שְׁנֵיהֶם. אָמְרוּ
חַכְמֵים, נִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ רְאוּיִים וְכֻדָּאִים לְכָךְ. יֵצְאוּ לְפָתַח
הַחֲצוֹן וַיִּשְׁבוּ שָׁם. הָיָה מָה שֶׁהָיָה, וְהָאִשׁ הִלְכָה.

וְלָמַד בְּבִהָרַת עֵזָה שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת הַלְּכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלָמַד אוֹתוֹ מֵאַתִּים
וְשָׁשָׂה עָשָׂר טַעְמִים שֶׁל פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, וְהָיוּ עֵינֵי רַבִּי
עֲקִיבָא זוֹלְגוֹת דְּמַעוֹת, וְחִזְרָה הָאִשׁ כְּבִתְחִלָּה. כְּשֶׁהֲגִיעַ לְפָסוּק (שִׁיר ב)
סְמִכוֹנֵי בְּאִשְׁשִׁוֹת רְפָדוֹנֵי בְּתַפּוּחִים כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אֲנִי, לֹא יָכַל רַבִּי
עֲקִיבָא לְסַבֵּל, וְהָרִים קוֹלוֹ בְּבִכְיָה. וְהָרִים קוֹלוֹ וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר מִיִּרְאַת
הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיְתָה שָׁם.

הוֹרָה לוֹ כָּל עֲמֻקּוֹת וְסוּדוֹת עֲלִיוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וְהִשְׁבִּיעוּ
שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹם פְּסוּק מִמֶּנּוּ, כְּדִי שֶׁהַקְּב"ה לֹא
יִחְרִיב אֶת הָעוֹלָם בְּגָלְלוֹ, וְלֹא רוֹצֵה לְפָנָיו שֶׁהַבְּרִיּוֹת יִשְׁתַּמְּשׁוּ בוֹ מִרַב

הַקְדָּשָׁה שֵׁישׁ בּוֹ. אַחַר יֵצֵא רַבִּי עֲקִיבָא וּבָכָה, וְנָבְעוּ עֵינָיו מֵיָם, וְהָיָה אוֹמֵר, וַי רַבִּי! וַי רַבִּי! שֶׁהָעוֹלָם נִשְׁאַר יְתוֹם מִמֶּךָ. נִכְנָסוּ אֵלָיו כָּל שְׂאֵר הַחֲכָמִים, וְשָׂאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהִשִּׁיב לָהֶם.

הֵיטָה דְּחוּקָה לוֹ [הַשְּׁעָה] לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. הוֹצִיא שְׁתֵּי זְרוּעוֹתָיו וְשָׂם אוֹתָם עַל לְבוֹ. פָּתַח וְאָמַר, אוֹי הָעוֹלָם, הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן חוֹזֵר לְהִתְכַנֵּס וּלְהִגָּנוּ מִן הַתַּחְתּוֹן כָּל אֹר וּמְאוֹר. אוֹי לָכֶם שְׁתֵּי זְרוּעוֹת, אוֹי לָכֶם שְׁתֵּי תוֹרוֹת שִׁיְהִיו נִשְׁפָּחִים הַיּוֹם הַזֶּה מִן הָעוֹלָם. שָׂאֵמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל יְמֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֵיטָה הַשְּׂמוּעָה מְאִירָה מִפְּנֵי כַּיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בְּהַר סִינַי.

אָמַר, תּוֹרָה [לְמַדְתִּי וּגְמָרָא] הִבְנֵתִי וְחֲכָמָה לְמַדְתִּי וְשִׁמוּשׁ עֲשִׂיתִי, שָׂאֲלוּ יִהְיוּ כָּל בְּנֵי אָנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוּכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חֲסָרוּ תְּלִמְיָדֵי מַחְכְּמָתִי אֲלֵא כַּמְּכָחֹל בְּעֵין, וְאֲנִי מֵרְבוּתִי אֲלֵא כַּמִּי שֶׁשׁוֹתָה בַּיָּם. וְלֹא הָיָה אֲלֵא לְהַחְזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹתָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ. וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סִנְדֵּל שֶׁל יְבוּס, עַד שִׁיִּצְאָה נִשְׁמָתוֹ וְאָמַר טָהוֹר. וְלֹא הָיָה שֵׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשִׁיִּצְאָה הַשַּׁבָּת, מָצָא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שְׂמֵת. קָרַע בְּגָדוֹ וְשָׂרַט כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשַׁךְ עַל זְקָנוֹ. הָיָה צוֹנֵחַ וּבוֹכָה. יֵצֵא הַחוֹצָה וְאָמַר: שָׁמַיִם שָׁמַיִם, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וּלְלִבְנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהָיָה מְאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הָרִי נִחְשַׁף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשִׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוֹצֵה לְצִאָתָה – שְׂמִחָה, וְהַצַּדִּיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּרְא וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם, בְּשִׂמְחָה לְקַבֵּל פְּנִיָהֶם. מֵאִיזָה מְקוֹם? מִפֶּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וַיִּשְׁתַּחוּ אֲרָצָה – אֵל הַשְּׂכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ב) עַד שִׁיִּפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים סִב דְּמָה לָּךְ דּוּדֵי לְצַבִּי אוֹ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיִּפּוּחַ הַיּוֹם וְגוֹ' – זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עֵין. בֹּא רְאֵה מָה כְּתוּב, (קהלת ו) וְאֵלוֹ חִיָּה אֵלֶיךָ שְׁנַיִם פְּעָמִים וְגוֹ'. בַּיּוֹם הַמֵּיתָהּ, כָּל מָה שֶׁחִיָּה, נִחְשָׁב כַּיּוֹם אֶחָד אֲצִלוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּרָה בּוֹ וְאוֹמְרָת עַד שִׁיִּפּוּחַ הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצִּלְלִים], וַיִּדְמָה בְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עֵין בְּעוֹדֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצִּלְלִים, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (אִיּוֹב ח) כִּי צֵל יִמְיָנוּ עָלֵי אֲרָץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, סִב דְּמָה לָּךְ דּוּדֵי לְצַבִּי וְגוֹ'.

דָּבָר אַחַר עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם וְגו' - אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה אֲזַהְרֶה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהַרְף עֵינַי: מָה הַצְּבִי קַל בְּרַגְלָיו - אַף אַתָּה הֵייתָ קַל כְּצְבִי אוֹ כְּעֶפֶר הָאֱלִילִים לְעִשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאָךְ כְּדֵי שְׁתַּנַּחַל הָעוֹלָם הַבֹּא, שֶׁהוּא הָרִי בְּשָׁמַיִם, הַנִּקְרָא הַר ה', הַר הַתְּעַנּוּג, הַהָר הַטּוֹב. ע"כ מדרש הנעלם.

סתרי תורה

מִמְשַׁלֵּת הַמֶּלֶךְ נִרְאִית בְּשִׁלְשָׁה גִּוְנִים, גִּוֵּן אֶחָד - מִרְאֵה שְׁנֵי מִרְאֵה, לְעֵין מִרְחוֹק, וְאֵין הָעֵין יְכוּלָה לְעַמֵּד בְּבִירוֹ שְׂרוּאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִרְחוֹק, עַד שְׁנוּטְלֵת הָעֵין מִרְאֵה קִטָּן בְּקִמּוּץ שְׁלֵה, וְעַל זֶה כְּתוּב (יִרְמִיָּה ל"א) מִרְחוֹק ה' נִרְאֵה לִי.

גִּוֵּן שְׁנֵי - מִרְאֵה שֶׁל הָעֵין הַזֹּאת [נ"א שֶׁל אֶחָד] בְּסֵתֵר שְׁלֵה, שְׂאִין הַגִּוֵּן הַזֶּה נִרְאֵה לְעֵין, רַק בְּסֵתֵר קִטָּן, שֶׁתּוֹפֵס וְלֹא עוֹמֵד בְּבִירוֹ, סוֹתֵם הָעֵין וּפּוֹתַח מְעַט וְלוֹקַח אוֹתוֹ הַמִּרְאֵה. וְהַגִּוֵּן הַזֶּה [נ"א הַגִּוֵּן וְזֶה] צָרִיךְ לְפַתְרוֹן לְעַמֵּד עַל מָה שְׁלוֹקַחַת הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (ש"ס א) מָה אַתָּה רֹאֵה.

הַגִּוֵּן הַשְּׁלִישִׁי הוּא זֶהר הָאֶסְפֵּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה שֶׁלֹּא נִרְאֵה בּוֹ כְּלָל, חוּץ מִגְּלָגוּל הָעֵין כְּאֲשֶׁר הוּא סְתוּם בְּסֵתִימוֹת וּמְגַלְגָּלִים לוֹ בְּגִלְגוּל וְנִרְאֵה בְּגִלְגוּל הַזֶּה אֶסְפֵּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. וְלֹא יְכוּל לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ הַגִּוֵּן, רַק שְׂרוּאָה זֶהר מְאִיר בְּסֵתֵר הָעֵין, וְעַל זֶה כְּתוּב (יחזקאל ל"ז) הִיִּתְהָ עָלַי יָד ה', (ש"ס ג) [וְיָד ה' הִיִּתְהָ עָלַי] וְיָד ה' עָלַי חֲזָקָה. וְכֻלָּם מִפְּרָשִׁים מִנְּבִיאֵי הָאֱמֶת, פָּרַט לְמִשָּׁה הַנֶּאֱמָן הָעֵלְיוֹן שְׁזָכָה לְהִסְתַּכַּל לְמַעְלָה בְּמָה שֶׁלֹּא נִרְאֵה כְּלָל. עָלָיו כְּתוּב (במדבר י"ב) לֹא כֵן עַבְדֵי מֹשֶׁה וְגו'.

וַיִּרְא אֱלֹהֵינוּ, נִרְאֵתָה וְנִתְגַּלְתָּה לִי הַשְּׁכִינָה תוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָא"ל לְצַד יְמִין, גְּבֻרִיא"ל לְצַד שְׂמָאל, רַפְּא"ל לְפָנִים, אוֹרִיא"ל לְאַחֹר, וְעַל זֶה נִגְלַתָּה עָלָיו הַשְּׁכִינָה בְּאֵלוֹנִים [נ"א צְלָמִים] הֵלְלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדֵי לְהִרְאוֹת לְפָנֵיהֶם בְּרִית [ד"א רֶשֶׁם רֵאוּן] הַקִּדָּשׁ שֶׁהִיִּתְהָ בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוּד הָאֱמוּנָה.

וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל. מָה זֶה פֶּתַח הָאֵהָל? זֶה הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּרִית, סוּד הָאֱמוּנָה. כַּחַם הַיּוֹם, זֶה הַסוּד שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ אֲבָרָהֶם, הַחֲזֵק שֶׁל צַד הַיְמִין, הַדְּרָגָה שְׁלוֹ. פֶּתַח הָאֵהָל - סוּד הַשַּׁעַר שֶׁל צִדְּקָה

פֶּתַח הָאֲמוּנָה, שְׁאֵז נִכְנַס בוֹ אֲבָרְהָם בְּאוֹתוֹ הַרְשֵׁם הַקְדוּשׁ. כָּחֵם הַיּוֹם – זֶהוּ צְדִיק, הַדְרָגָה שֶׁל חֲבוּר אֶחָד שֶׁנִּכְנַס בוֹ מִי שֶׁנִּמּוּל וְנִרְשֵׁם בוֹ הַרְשֵׁם הַקְדוּשׁ, שֶׁהָרִי נִתְבַטֵּל מִן הָעֲרֵלָה וְנִכְנַס בְּקִיּוּם שֶׁל שְׂתֵי הַדְרָגוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן סוּד הָאֲמוּנָה.

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְגו' – אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שְׁלוּחִים שְׁמֵתִלְבָּשִׁים בְּאֹוִיר, וְיִוְרְדִים לְעוֹלָם הַזֶּה [וְנִרְאִים] בְּמִרְאָה שֶׁל בֶּן אָדָם, וְהַשְׁלֹשָׁה הֵם כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, מִשּׁוּם שֶׁהִקְשֵׁת לֹא נִרְאִית אֲלָא בְּשִׁלְשָׁה גִּוְנִים – לְבָן, אָדָם וִירֵק, וְכַף הוּא בּוֹדָאִי.

וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַלְלוּ שְׁלֹשָׁה גִּוְנִים. גִּוְן לְבָן, גִּוְן אָדָם, גִּוְן יֵרֶק (רַחֲמִים). הַגִּוּן הַלְבָן זֶה מִיכָא"ל, שֶׁהוּא צַד הַיְמִינִי. הַגִּוּן הָאָדָם זֶה גְּבִרְיָא"ל, הַצַּד שֶׁל הַשְּׁמַאל. הַגִּוּן הַיֵּרֶק זֶה רַפָּא"ל. וְאֵלּוּ הֵם שְׁלֹשֶׁת גִּוְנֵי הַקְשֵׁת, שְׁאִין הַקְשֵׁת נִרְאִית אֲלָא עִמָּהֶם. וּמִשּׁוּם כִּךְ וַיִּרְא אֱלֹוִי, גְּלוּי שְׁכִינָה בְּשִׁלְשֶׁת הַגִּוְנִים הַלְלוּ.

וְאֵת כָּלֶם הַצְּטֻרְכוֹ. אֶחָד לְרַפָּא אֵת הַמִּלָּה, וְזֶהוּ רַפָּאֵל, בְּעַל הַרְפוּאוֹת. וְאֶחָד לְבִשְׂר אֵת שָׂרָה עַל הַבֶּן, וְזֶהוּ מִיכָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַתְּמַנָּה לַיְמִינִי, וְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַבְּרוּכוֹת שֶׁבִידוֹ נִמְסְרוּ מִצַּד הַיְמִינִי. וְאֶחָד לְהַפֵּךְ אֵת סְדוּם, וְזֶהוּ גְּבִרְיָאֵל שֶׁהוּא לְשְׁמַאל, וְהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם מִצַּד (הַדִּין) הַשְּׁמַאל לְדוֹן וְלַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי מְלֶאךְ הַמּוֹת, שֶׁהוּא בְּעַל הַהֵרֵג שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ.

וְכִרְסָם עָשׂוּ שְׁלִיחוֹתָם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. וְהַמְלָאךְ גְּבִרְיָא"ל בְּשְׁלִיחוֹת לְנִשְׁמָה הַקְדוּשָׁה, וּמְלֶאךְ הַמּוֹת בְּשְׁלִיחוֹתוֹ לְנַפְשׁ שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע. וְעַם כָּל זֶה הַנִּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה לֹא יוֹצֵאת עַד שְׁרוּאָה שְׁכִינָה.

בְּשִׂרְאָה אוֹתָם מְחַבְרִים כְּאֶחָד, אֵז רָאָה שְׁכִינָה [כְּמוֹ זֶה] בְּגִוְנֵיהָ וְהַשְׁתַּחֲוָה, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית לֵג) וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה, כְּמוֹ אֲצֵל יַעֲקֹב שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם מֵז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, לְשְׁכִינָה. וְלִגְבֵי הַשְׁכִּינָה אָמַר בְּשֵׁם אֲדֹנָי, וְלִגְבֵי הַצְּדִיק אֲדוֹנָי, שֶׁהָרִי אֵז נִקְרָא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ כְּשִׁמוּאֶרֶת מִצְדִּיק וּמוֹאֶרֶת בְּגִוְנֵיהָ, שֶׁהָרִי מִשּׁוּם [זֶהוּ כְּזֶה אֵז] זֶה נִשְׁלָם לְמַעְלָה.

מִכָּאֵן שְׁמִרְאָה שְׁלִמְטָה מוֹשֵׁךְ הַמְשָׁכָה מְלַמְעֵלָה, שֶׁהָרִי הַגִּוְנִים הַלְלוּ מוֹשָׁכִים הַמְשָׁכָה מְלַמְעֵלָה מֵאוֹתָם מְקוּרוֹת עֲלִיוֹנִים. אֲדֹנָי מוֹשֵׁךְ מְלַמְעֵלָה בְּשִׁלְשֶׁת הַגִּוְנִים הַלְלוּ שְׁמֵתִלְבָּשׁ בָּהֶם, וּבָהֶם

נוטלת כל מה שנוטלת מלמעלה. ומשום שהם חבור שלה ותומכים שלה בכל, נאמר שם אדנ"י, שהרי שם זה התגלה לו כלול בסודות עליונים, התגלה לו בגלוי מה שלא היה מקדם לכן כשלא היה מהול. ועד שנמול, לא רצה הקב"ה להוציא ממנו קדוש. כיון שנמול, מיד יצא ממנו הזרע הקדוש.

וְכֵן התגלתה עליו שכונה באותן דרגות קדושות. (דניאל יב) והמשפלים יזהרו כזהר הקריע. זה"ר זוהר שזוהרים בדלקות של זהר. זה"ר שמאיר שמדליק ונוצץ לכמה צדדים.

זה"ר עולה ויורד. זה"ר נוצץ לכל עבר. זה"ר שופע ויוצא. זה"ר שלא פוסק לעולמים. זה"ר שעושה תולדות. זה"ר טמיר וגנוז, התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו. יוצא וטמיר. נסתר וגלוי. נראה ולא נראה. [זה"ר] ספר זה מעין הבאר, יוצא ביום, נסתר בלילה, משתעשע בחצות הלילה בתולדות שהוציא.

זה"ר שזוהר ומאיר לכל, הפלל של התורה, וזהו שנראה, וכל הגונים נסתרים בו ונקרא בשם של אדנ"י. שלשה גונים נראים למטה מאלו שלשת הגונים שלמעלה. מאלו העליונים הכל נמשך [לגבי זהר] [אותם העליונים. זהר] שלא נראה, ונוצץ בשנים עשר נצנוצים וזוהרים שנוצצים ממנו. שלשה עשר הם בסוד השם הקדוש וגו', הסוד של אין סוף נקרא יהו"ה.

כְּאִשֶּׁר מתחבר זהר תחתון אדנ"י בזהר עליון יהו"ה, נעשה שם נסתר שבו יודעים נביאי האמת ומסתכלים לתוך הזהר העליון, וזה יאהדוניה, מראות טמירים [חיות טמירות], שכתוב (יחזקאל א) כעין החשמל מתוך האש.

מִשְׁנָה. עליונים גבוהים טובים של הימין, תשע נקודות של התורה יוצאות ונחלקים באותיות, והאותיות בהם נוסעות, [מטלטלים] מסעותיו דקיקים בסודות. [היכל] חולקים, אלו תשעת השליטים על האותיות, האותיות התפשטו מהם. נשארו נקודים להכניסם להם. לא נוסעים רק כשאלה יוצאים.

הם בסוד של אין סוף. כל האותיות [נוסעות] מסעות בסוד של אין סוף. כמו שהם נושאים אותם, כך הם נוסעים. אלו הנסתרים אותיות גלויות ולא גלויות. אלו טמירים על מה ששורות האותיות.

הַשְּׁעָה שְׁמוֹת חֲקוּקוֹת עִם עֲשָׂרָה, וְהִרְאִינֵנוּ אֶהְיָה. [י״ד ה״א] אֶהְיָה אֲשֶׁר אֶהְיָה, יְהוָה, אֵל, אֱלֹהֵינוּ, יְהוָה, צְבָאוֹת, אֲדוֹנָי, שְׁד״י. [וּמֵהַשֵּׁם הַזֶּה יוֹד ה״א וְאִי ה״א מִתְּפַשֵּׁט כ״ב אוֹתִיּוֹת, וְסוּד הַשֵּׁם מִנְצַפ״ךְ הָרִי כ״ז אוֹתִיּוֹת, וְזֶהוּ סוּד יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד. יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד. אֶחָד סוּד י״ג אוֹתִיּוֹת, וּמֵהֶם יִתְּפַשֵּׁטוּ רַמ״ח אֲבָרִים, שֵׁם בֶּן מ״ב וְשֵׁם בֶּן ע״ב מִנְצַפ״ךְ חֲמִשָּׁה גְבוּרוֹת, וּמִמֶּנּוּ יִתְּפַשֵּׁט הַסּוּד שֶׁל חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בִּינָה, וּמֵהֶם יִתְּפַשֵּׁטוּ ע״ב. הָרִי רַמ״ח אֲבָרִים עִם י״ אֱלֹהֵיכֶם אָמֵת].

אֵלֶּה הֵם עֲשָׂרָה שְׁמוֹת חֲקוּקִים בְּצַדִּיקֵיהֶם, וְכָל הַשְּׁמוֹת הֵלְלוּ נְחֻקּוֹ מֵאֲתֵיבָר אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֵה אֲבָרִים וְנִכְנָסִים בְּאֲרוֹן הַבְּרִית הָאֶחָד, וּמִיְהוּ? הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא אֲדֹנָי. וְזֶה [ד״א סוּד] הַתְּגִלָּה עֲכָשׁוּ לְאַבְרָהָם. [נ״א יְהוָה צְבָאוֹת, וְנ״א אֵל אֲדֹנָי]. מִיכָאֵל שֵׁם הַיָּמִין שְׂאוּחַז וּמִשְׁמַשׁ אֵת הַשֵּׁם הַזֶּה יוֹתֵר מֵאוֹתָם הָאַחֵרִים. בְּכָל מְקוֹם שֶׁסּוּד הַשֵּׁם הַזֶּה שֵׁם – מִיכָאֵל שֵׁם. אִם הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל הַזֶּה – מִסְתַּלַּק אֱלֹהִים עִם שְׂדֵי.

בְּהַתְּחִלָּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְהַתְּגַלְמוּ בְּצִיּוֹר שֶׁל אֲוִיר וְהָיוּ אוֹכְלִים, אוֹכְלִים וְדָאִי, שֶׁהָאֵשׁ שְׁלָהֶם אוֹכְלַת וּמְכַלָּה הַכָּל וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. הֵם אֵשׁ וְדָאִי, וְאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִתְּכַסֶּה בְּצִיּוֹר שֶׁל אֲוִיר וְלֹא נִרְאִיתָ. וְאוֹתוֹ מְאָכַל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְאוֹכְלַת אוֹתוֹ, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִזֶּה.

בִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּקָה הַשְּׂכִינָה מֵהַ כְּתוּב? וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרָהָם. מִיָּד מִסְתַּלַּק עִמּוֹ מִיכָאֵל, שֶׁכְּתוּב וַיִּכְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה וְגוֹ'. שְׁלֹשָׁה כְּתוּב בְּהַתְּחִלָּה, וְעֲכָשׁוּ שְׁנַיִם. אֵלֶּה מִיכָאֵל שֶׁהוּא יָמִין הִסְתַּלַּק עִם הַשְּׂכִינָה.

הַפְּרִיאָד שֶׁנִּרְאָה לְמִנּוּחַ יָרֵד וְהַתְּגַלְמוּ [לוֹ] בְּאֲוִיר וְנִרְאָה לוֹ, וְזֶהוּ אוֹרִיאֵל. מֵהַ שְׁלֹא יָרֵד עִם אֵלוֹ לְאַבְרָהָם – יָרֵד כָּאֵן לְבָדוּ לְכַשֵּׁר לְמִנּוּחַ שְׂבָא מִדָּן. וּמִשׁוּם שְׁלֹא חָשׁוּב כְּמוֹ אֲבָרָהָם, לֹא כְּתוּב שְׂאָכַל, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שׁוֹפְטִים יג) אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמִי. וְכְּתוּב, וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמְּזִבְחַת, וַיַּעַל מִלְאָךְ ה' בְּלֵהב הַמְּזִבְחַת וְגוֹ'. וְכָאֵן וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרָהָם. מִשׁוּם שֶׁבּוּ הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל, וְנִשְׁאַרוּ רְפָאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וְעַלֵּיהֶם כָּתוּב שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה. בְּעָרֵב – בְּשַׁעַר שֶׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן הִסְתַּלַּק אַחַד, וְנִמְצָא שְׂגַבְרִיאֵל לְבָדוּ. בְּזִכּוֹת אֲבָרְהָם נִצַּל לוֹט, וְהוּא אָף כֵּן זָכָה בָּהֶם, וְעַל זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ת).

זהר:

רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְיִמִּי יִקּוּם בְּמִקְוֹם קָדְשׁוֹ. בֹּא רֵאֵה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא רוֹאִים עַל מָה עוֹמְדִים בְּעוֹלָם, וְהֵימִים הוֹלְכִים וְעוֹלָיִם וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הַקָּב"ה כָּל אוֹתָם יָמִים שְׂבָנֵי אָדָם עוֹמְדִים בָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהָרִי כָּלָם נִבְרָאוּ וְכָלָם עוֹמְדִים לְמַעַלְהָ. וּמִנֵּינ לָנוּ שְׂגַבְרִיאֵל? שְׂכָתוּב (שם קלט) יָמִים יִצְרוּ.

וּבְשִׁמּוֹנֵי עֵינַיִם הֵימִים לְהַעֲלוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּלָם קָרְבִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. זֶהוּ שְׂכָתוּב (מלכים א-ב) וַיִּקְרְבוּ יָמֵי דָוִד לְמוֹת. וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. מִשׁוּם שְׂפָאֲשֵׁר בֶּן אָדָם הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוּ מְשַׁגֵּיחַ וְלֹא מִתְבּוֹנֵן עַל מָה הוּא עוֹמֵד, אֲלֹא כָּל יוֹם וְיוֹם חוֹשֵׁב כְּאֵלוֹ הוּא הוֹלֵךְ בְּרִיקְנוֹת, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהִנְשָׂמָה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹדַעַת לְאִיזוֹ דֶּרֶךְ מַעֲלִים אוֹתָהּ. שֶׁהָרִי הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעַלְהָ לְמִקְוֹם שְׁאוֹר הַנְּשָׁמוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת מְאִירוֹת, לֹא נִתֵּן לְכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁהוּא מְמַשֵּׁף עָלָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּן נִמְשָׁף לְאַחַר שִׁיוֹצָא מִמֶּנּוּ.

בֹּא רֵאֵה, אִם בֶּן אָדָם נִמְשָׁף אַחַר הַקָּב"ה וְתִשׁוּקְתוֹ אַחֲרָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, אַחֲרֵי זֶה כְּשִׁיוֹצָא מִמֶּנּוּ, הוּא נִמְשָׁף אַחֲרָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעַלְהָ אַחַר אוֹתָהּ מְשִׁיכָה שְׂנֵמֶשֶׁף בְּרִצּוֹן כָּל יוֹם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, יוֹם אַחַד נִפְגַּשְׁתִּי בְּעִיר אַחַת מֵאוֹתָם שֶׁהָיוּ מִן בְּנֵי קָדָם, וְאָמְרוּ לִי מֵאוֹתָהּ חֲכָמָה שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מֵיָמִים רֵאשׁוֹנִים, וְהָיוּ מוֹצְאִים סְפָרִים שֶׁל הַחֲכָמָה שֶׁלָּהֶם, וְקָרְבוּ לִי סֵפֶר אַחַד, וְהָיָה כָּתוּב בּוֹ, שְׂכָמוֹ שֶׁהָרִצּוֹן שֶׁל הָאָדָם מִתְכַּוֵּן בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כֵּן מְמַשֵּׁף עָלָיו רוּחַ מְלַמְעַלְהָ כְּמוֹ אוֹתוֹ הָרִצּוֹן שְׂגַבְרִיאֵל. אִם רִצּוֹנוֹ הִתְכַּוֵּן לְדַבֵּר עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ, הוּא מְמַשֵּׁף אוֹתוֹ הַדָּבָר מְלַמְעַלְהָ לְמִטָּה אֵלָיו.

וְאִם רִצּוֹנוֹ לְהִתְדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר וּמִתְכַּוֵּן בּוֹ, הוּא מְמַשֵּׁף אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר מְלַמְעַלְהָ לְמִטָּה אֵלָיו. וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁעַקֵּר הַדָּבָר תְּלוּי

בדבורים ובמעשה ובכרצון להתדבק, ובזה נמשך מלמעלה למטה
אותו הצד שנדבק בו.

ומצאנו בו כל אותם מעשים ועבודות הפוכים והמזלות ודברים
שהצטרכו להם, ואיך הרצון להתפנן בהם כדי למשך
אותם אליהם. כמו זה מי שרוצה להתדבק למעלה ברוח הקדש, שהרי
במעשה ובדבורים ובכרצון הלב לכוון באותו הדבר תלוי הדבר למשך
אותו אליו מלמעלה למטה ולהדבק באותו הדבר.

והיו אומרים, כמו שבן אדם נמשך בעולם הזה – כך גם מושכים
אותו כשיוצא מן העולם הזה. ובמה שנדבק בעולם הזה
ונמשך אחריו – כך נדבק באותו העולם. אם בקדש – בקדש, ואם
בטמאה – בטמאה. אם בקדש, מושכים אותו לאותו הצד ונדבק בו
למעלה ונעשה ממנה שמש לשמש לפני הקב"ה בין אותם שאר
מלאכים. כמו שכתב נדבק למעלה ועומד בין אותם קדושים, שכתוב
(זכריה ג) ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה.

כך גם כמו זה. אם בטמאה, מושכים אותו לאותו הצד ונעשה כאחד
מהם להתדבק עמם, והם נקראים נזקי בני אדם. ובאותה שעה
שיוצא מן העולם הזה, לוקחים אותו ושואבים אותו לגיהנם באותו
מקום שדנים את בני הטמאה שטמאו עצמם ורוחם, ואחר כך נדבק
בהם, והוא מזיק כאחד מאותם מזיקי העולם.

אמרת להם, בני, דבר זה קרוב לדברי תורה, אבל יש לכם
להתרחק [מתוך] מאותם הספרים [הללו] כדי שלא יסטה
לבכם לעבודות הללו ולכל אותם הצדדים שאמר כאן ששם חס
ושלום [לא] תסטו מאחר עבודת הקב"ה, שהרי כל הספרים הללו
מטעים את בני האדם, משום שבני קדם היו חכמים, וירשת החכמה
הזו ירשו מאברהם שנתן לבני הפילגשים, שכתוב (בראשית כה) ולבני
הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו
בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ואחר כך נמשכו באותה חכמה
לכמה צדדים.

אבל זרע יצחק, חלקו של יעקב, לא כך, שכתוב (שם) ויתן אברהם
את כל אשר לו ליצחק. זהו חלק הקדוש של האמונה שבה
נדבק אברהם ויצא מאותו גורל ומאותו הצד. מה כתוב ביצחק?
(שם כח) והנה ה' נצב עליו, וכתוב ואתה יעקב עבדי וגו'. משום כך

צריך האדם להמשיך אחר הקב"ה ולהדבק בו תמיד, שפיתוב (דברים י) ובו תדבק.

בא ראה, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. אחר כך חזר ופרש, נקי כפים. שלא עושה בידיו צלם, ולא מחזיק עמהם במה שלא צריך. ועוד, שלא נטמא בהם ולא מטמא בהם את הגוף כמו אותם שמתטמאים את עצמם בידים להטמא, וזה הוא נקי כפים ובר לבב, כמו זה שלא מושך את רצונו ולבו לצד האחר אלא להמשיך אחר עבודת הקב"ה.

אשר לא נשא לשוא נפשו. כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשוה, נפשי - זו נפש דוד, צד האמונה. נפשו - זו נפש האדם ממש. משום שכאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים שפשימים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנאמר (תהלים קטז) אתהלך לפני ה' בארצות החיים. ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

בא ראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שהרי בנגלה וכי מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב (שם קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'? אלא ודאי שראה אותם שירדו לארץ כמו בני אדם. ולא יקשה לך זה, שהרי הם ודאי רוחות קדושות, ובשעה שירדו לעולם, מתלבשים באוירים וביסודות של גלמים, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם.

ובא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרע [מה] שהיה עושה מקדם לכן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראה אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב ויאמר אדני, באל"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הגונים שתחתיה. וראה כעת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא נמול. בתחלה לא היה יודע, אלא שהם בני אדם. אחר כך ידע שאותם מלאכים קדושים הם וכאו אליו בשליחות, בשעה שאמרו לו אי"ה שרה אשתך ובשרו לו בשורת יצחק.

אֵי"ו – האותיות נקודות אי"ו, וסימן אי"ו רמז למה שלמעלה, רמז לקב"ה. ויאמר הנה באהל. כתוב כאן הנה באהל, וכתוב שם (ישעיה לג) אהל בל יצען וגו'. בא ראה, כיון שנקוד אי"ו, למה כתוב אחר כך אי"ה? אלא משום שחבור של זכר ונקבה כאחד סוד האמונה. אז אמר ויאמר הנה באהל. שם הוא הקשר של הכל ושם הוא נמצא [ויאמר הנה באהל]. אי"ה וגו'. וכי לא ידעו המלאכים העליונים ששרה הנה באהל? למה כתוב אי"ה? אלא שלא יודעים בעולם הזה אלא מה שנמסר להם לדעת.

בא ראה, (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ה'. וכי כמה שליחים ומלאכים יש לקב"ה? אלא משום שהם לא היו יודעים בין טפה של בכור לאותה שלא של בכור פרט לקב"ה לבדו.

כמו זה (יחזקאל ט) והתוית תו על מצחות האנשים. ולמה צריכים? אלא משום שהם לא יודעים אלא רק מה שנמסר להם לדעת [יודעים], כמו כל הדברים הללו שעתיד הקב"ה להביא על העולם. ומה הטעם? משום שהקב"ה מעביר כרוז בכל הרקיעים באותו דבר שעתיד להביא על העולם.

כגון זה בשעה שהמשחית נמצא בעולם, צריך בן אדם להסתתר בביתו ולא יהיה נראה בשוק כדי שלא ישחת, כמו שנאמר (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאלו שישכח להסתתר כן, אבל מלפני הקב"ה לא [ס"א יכול] צריך להסתתר. מה כתוב? (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'.

להלהיב לבבות ישראל לטעם טעם אור הגנוז עולם הבא בעולם הזה על ידי חכמת הזוהר

להלהיב לבבות ישראל לתורה ולעבודה בחכמה הפנימית מתוקה מדבש ונפת צוף מאירות עינים ומשיבות נפש חמוזה גנוזה מתוק האור לעינים וטוב לנפש לזככה ולהאירה במדות טובות ישרות לטעם טעם אור הגנוז עולם הבא בעולם הזה על ידי חכמת הזוהר... ועקר התגלות החכמה הזאת בדורנו לא היה אלא להאיר על הנפש לזככה בתשוקה ודבקות אהבה ויראה בקדשה טהרה וענוה... כי התגלות האור הצפון הזה בימינו היה להאיר עלינו ועל נפשנו להסיר מאתנו כל הזהמות ותאוות הרעות לטעם מאור עליון אור צח ממש טעם עולם הבא ולהסיר הקוצים מדות רעות וגאון והשתררות על רעהו ויתר מדות רעות אשר הם לשכים בעינינו קנאה ושנאה ואהבת רעות.

(רבי יצחק אזיק יחיאל ספרין מקומרנה, נתיב מצוותיה, בהקדמה)

מדרש הנעלם

אמר רבי חייא אמר רב, אם היינו מסתכלים בפרשה הזו – נסתכל בתחמה אם ענין הנשמה היא אין ראשה סופה ואין סופה ראשה, ואם הענין לפטירת האדם מן העולם היא, נסתר את כל הפרשה או נעמיד את הפרשה בזה או בזה. מה זה יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו', ואקחה פת לחם וגו', וימהר אברהם האהלה אל שרה וגו', ואל הבקר רץ אברהם וגו', ויקח חמאה וחלב וגו'?

בשבתא רב דימי, אמר, לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמז בכאן רמז הקרבנות. בטלו הקרבנות – לא בטלה התורה. זה שלא מתעסק בקרבנות, שיעסק בתורה ויועיל לו יותר. שאמר רבי יוחנן, כשפרש הקב"ה הקרבנות, אמר משה: רבוננו של עולם, תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו? אמר לו: משה, יעסקו בתורה, ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר (ויקרא ז) זאת התורה לעלה למנחה וגו'. כלומר, זאת התורה בשביל עולה, בשביל מנחה, בשביל חטאת, בשביל אשם.

אמר רבי כרוספדאי, זה מי שמזכיר בפיו בכתי כנסיות וכבתי מדרשות ענין הקרבנות ותקרבתם ויכוון בהם, ברית כרותה היא שאותם המלאכים המזכירים חטאו כדי להרע לו, שלא יכולים לעשות לו אלא רק טוב.

ומי יוכיח? פרשה זו תוכיח! שכיון שאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מה זה עליו? לעין בדינו. כיון שרואה נשמת הצדיק כך, מה כתוב? וימהר אברהם האהלה וגו'. מה זה האהלה? בית המדרש. ומהו אומר? מהרי שלש סאים, ענין הקרבנות, והנשמה מתכוננת בהם. זהו שכתוב ואל הבקר רץ אברהם. ואז נוח להם ולא יכולים להרע לו.

רבי פנחס פתח פסוק שכתוב (במדבר יז) והנה החל הנגף בעם, וכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה וגו', וכתוב ותעצר המגפה. כתוב כאן מהר, וכתוב שם מהרי שלש סאים. מה להלן קרבן להנצל, אף כאן קרבן להנצל.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, פֶּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי אֶת אֱלֹהֵינוּ. אָמַרְתִּי לוֹ, יֹאמֵר לִי מֶר דָּבָר שְׁמוֹעִיל לְבָרִיּוֹת. אָמַר לוֹ, בְּרִית גְּזַר הַקְּבִ"ה, וְנִכְנָסוּ לְפָנָיו כָּל הַמְּלֹאכִים שְׁמֵמָנִים לְהִזְכִּיר חֲטָאֵי הָאָדָם, שְׁבִזְמָן שְׂיִזְכִּירוּ בְּנֵי אָדָם הַקְּרַבְנוֹת שְׁצוּהָ מִשָּׁה, וּמִכּוֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בָּהֶם – שְׁכֹלֶם יִזְכִּירוּ אוֹתוֹ לְטוֹב.

וַיְעוֹד, בְּזִמְן שְׂיִאָרַע מִוֹת בְּבִנֵי אָדָם, הַבְּרִית נִגְזְרָה, וְהַפְּרוֹז עוֹבֵר עַל כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם, דָּאִם יַעֲלוּ בְּנֵי בְּאָרֶץ בְּבִתֵּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתֵּי מִדְּרָשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ בְּרִצּוֹן נֶפֶשׁ וְלֵב עֲנִינִים שֶׁל קְטָרֶת בְּשָׁמִים שְׁהִיוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שְׂיִתְבַטַּל הַמּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא רְאֵה מָה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרֶת. אָמַר לוֹ אֱהֲרֹן, לָמָּה? כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלְּפָנֵי ה' וְגו'. מָה כְּתוּב? וַיֵּרָץ אֶל תּוֹךְ הַקֶּהֶל וְהִנֵּה הַחַל הַנִּגְפָּה בָּעַם. וְכְתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה. וְלֹא יָכַל מִלְּאֹךְ שֶׁל חֲבָלָה לְשַׁלֵּט וְנִתְבַטַּל הַמּוֹת.

רַבִּי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טְרִשָׁא, בָּא אֶצֶל הַמְּאָרַח שְׁלוֹ. לְחִשּׁוֹ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גְּדוֹל בָּא לְכָאן, נִלְךְ אֵלָיו. בָּאוּ אֶצְלוֹ. אָמְרוּ לוֹ, לֹא חוֹשֵׁשׁ עַל אַבְדְּתֵינוּ? אָמַר לָהֶם, מַהוּ? אָמְרוּ לוֹ שְׂיֵשׁ שְׁבַעָה יָמִים שְׂיֵשׁ מוֹת בְּעִיר, וְכָל יוֹם מִתְחַזֵּק וְלֹא מִתְבַטַּל.

אָמַר לָהֶם, נִלְךְ לְבֵית הַכְּנִסֵּת וּנִבְקַשׁ רַחֲמִים מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים, בָּאוּ וַאֲמְרוּ, פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מֵתוּ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נוֹטִים לָמוֹת. אָמַר לָהֶם רַבִּי אַחָא, אֵינן עֵת לַעֲמֹד כָּךְ, שְׁהַשְּׁעָה דְּחוּקָה.

אַבְל תְּפָרִישׁוּ מִכֶּם אַרְבַּעִים בְּנֵי אָדָם מֵאלוֹ הַיּוֹתֵר זִכָּאִים. עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה לְאַרְבַּעָה חֲלָקִים, וְאַנִּי עִמָּכֶם, עֲשֶׂרָה לְקֶצֶה הָעִיר וְעֲשֶׂרָה לְקֶצֶה הָעִיר, וְכֵן לְאַרְבַּע קְצוֹת הָעִיר, וַאֲמְרוּ בְּנֶפֶשׁ חֲפָצָה עֲנִין שֶׁל קְטָרֶת הַסְּמִים שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לְמִשָּׁה, וְעֲנִין שֶׁל הַקְּרַבְנוֹת אִתּוֹ.

עֲשׂוּ כֵּךְ שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים וְעַבְרוּ בְּכָל הָעִיר לְאַרְבַּע קְצוֹת וְהִיוּ אוֹמְרִים כֵּן. לְבִסוּף אָמַר לָהֶם, נִלְךְ לְאֵלוֹ שְׁנוֹטִים לָמוֹת, וְתְפָרִישׁוּ מִכֶּם לְבִתְיָהֶם וְתֹאמְרוּ כֵּךְ, וְכֹאשֶׁר תְּסִימוּ, תֹּאמְרוּ אֵלוֹ הַפְּסוּקִים, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגו', וַיִּקַּח אֱהֲרֹן וְגו', וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמֵּתִים וְגו'. וְכֵן עֲשׂוּ וְהִתְבַטַּל מֵהֶם (הַמּוֹת).

שָׁמְעוּ אותו קול שאומר: סודי הסודות, הראשונים הנחילה לנצח, שהרי דין השמים לא שורה כאן, שהרי יודעים לבטלו. חלש לבו של רבי אחא וישן. שמע שאומרים לו: כמו שעשית את זה – תעשה את זה. לך אמר להם שיחזרו בתשובה, שרשעים הם לפני. קם והחזירם בתשובה שלמה, וקבלו עליהם שלא יתבטלו מהתורה לעולם, והחליפו את שם העיר, וקראו לא מתא מחסיא.

אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים שמבטלים את הגזרה, אלא לאחר כן שמברכים להם, תדע לך שכך הוא. דכיון שהנשמה אומרת לגוף מהרי שלש סאים וגו' וכל אותו הענין ומבטל את הדין – מה כתוב? ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה. הרי ברכה.

כיון שרואים אותה המלאכים שזה לקח עצה לנפשו – מה עושים? הולכים אצל הרשעים לעיין בדינם ולעשות בהם משפט. זהו שכתוב ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם, למקום הרשעים, לעשות בהם משפט. זה הוא שאמר רבי יהודה, כך דרכו של צדיק: כיון שרואה שמענינים בדינו, אינו מתאחר לשוב ולהתפלל ולהקריב [על] חלבו ודמו לפני צורו, עד שמסתלקים בעלי הדין ממנו.

שכיון שאמר וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו – מה כתוב בנשמה? וימהר אברהם האלה אל שרה. בחפזון ובמהירות בלא שום העכבה. מיד ממרת הנשמה אצל הגוף להחזירו למוטב ולבקש במה שיתכפר לו, עד שמסתלקים ממנו בעלי הדין.

רבי אליעזר אומר, מהו שאמר ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארץ פנשים? אלא, כיון שהנשמה עומדת במעלתה, והגוף נשאר בארץ מכמה שנים, באים בימים שנים וימים הרבה וחדל לצאת ולבא ולעבר ארץ כשאר כל אדם. נתבשר להחיות הגוף.

מהו אומר אחרי בלותי היתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר מהיום כמה שנים, היתה לי עדנה וחדוש. ואדני זקן, שהיום כמה שנים שיצאת ממנו ולא הפקידני. והקדוש ברוך הוא אמר, היפלא מה דבר למועד. מהו למועד? אותו הידוע אצלי להחיות מתים. ולשרה בן, מלמד שיתחדש כבן שלש שנים.

אמר רבי יהודה ברבי סימון, כיון שהנשמה נזונית מזיוה של מעלה, הקדוש ברוך הוא אומר לאותו המלאך הנקרא דומ"ה: לך ובשר לגוף פלוני שאני עתיד להחיותו למועד שאני אחיה את הצדיקים לעתיד לבא. והוא משיב: אחרי בלותי הייתה לי עדנה? אחרי בלותי בעפר ושכנתי באדמה, ואכל בשרי רמה וגוש עפר, תהיה לי חדוש?

הקדוש ברוך הוא אומר לנשמה: זהו שכתוב ויאמר ה' אל אברהם וגו' היפלא מה דבר?! למועד הידוע אצלי להחיות את המתים אשוב אליך אותו הגוף שהוא קדוש מחדש כבראשונה להיותכם מלאכים קדושים, ואותו היום עתיד לפני לשמח בהם. זהו שכתוב (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. (ע"כ מדרש הנעלם)

זהר:

איה שרה אשתך, שלא רצו לומר לפניך. כיון שאמר הנה באה, מיד - ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך וגו' בא ראה דרך ארץ, שעד שלא הזמין אברהם לפניהם לאכל, לא אמרו לו דבר, כדי שלא יראה שמשום אותה בשורה הזמין אותם לאכל. אחר שכתוב ויאכלו, אז אמרו לו אותה בשורה.

ויאכלו!! וכי תעלה על דעתך שמלאכים עליונים אוכלים? אלא בשביל כבודו של אברהם נראה כך. אמר רבי אלעזר, ויאכלו ודאי, משום שהם אש אוכלת אש ולא נראים, וכל מה שננתן להם אברהם אכלו, משום שמצד אברהם אוכלים למעלה [שאוכלים מאותו צד שלמעלה].

בא ראה, כל מה שאכל אברהם, הוא אכל בטרה, ולכן הקריב לפניהם ואכלו, ואברהם שמר בביתו טמאה וטהרה שאפלו בן אדם שהוא טמא [לא יכל להתקרב לביתו. אז ידע אברהם שזה טמא הוא, ועשה] [לא היה משמש בביתו, עד שעשה] לו טבילה, או עשה לו לשמר שבועה ימים כראוי לו בביתו, וכך זה בודאי.

בא ראה, כתוב (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מה תקנתו? והיה לפנות ערב ירחץ במים. ארעה בו טמאה אחרת, כמו זיבה [טמאת צרעת או נדה] או טמאת נדה שהיו שתי טמאות, לא מספיק לו באותה טבילה [משום] בין שארע לו קרי קדם שקבל טמאה אחרת [משום] בין שארע לו אחר כך.

ואבָּרְהֶם וְשָׂרָה הָיוּ מִתְקַנְיִם טְבִילָה לְכָל־ם, הוּא לְגַבְרִים וְהִיא לְנָשִׁים. מָה הַטַּעַם עָסַק אֲבָרְהֶם לְטַהֵר בְּנֵי אָדָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא טָהוֹר וְנִקְרָא טָהוֹר, שְׁפָתוֹב (איוב יד) מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. טָהוֹר – זֶה אֲבָרְהֶם שִׁיצָא מִתְּרַח.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל אֲבָרְהֶם, וּמַהִי? מִי"ם (חסד). לְכֵן הִתְקִין לְטַהֵר בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמִים. וּבִשְׁעָה שֶׁהִזְמִין אֶת הַמְּלֵאכִים, בְּרֵאשִׁית דְּבָרָיו מָה כָּתוּב? יִקַּח נָא מַעַט מִים, כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק בְּאוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁהַמִּים שְׂרוּיִים בָּהּ, וּמִשּׁוּם כִּף הָיָה מְטַהֵר אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם מֵהַכֹּל. מְטַהֵר אוֹתָם מִצַּד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, וּמְטַהֵר אוֹתָם מִצַּד הַטְּמֵאָה. וְכִמוֹ שֶׁהוּא מְטַהֵר אֶת הָאֲנָשִׁים, כִּף גַּם שָׂרָה מְטַהֶרֶת אֶת הַנָּשִׁים, וְנִמְצָא שֶׁכָּל מִי שֶׁבָּא אֲלֵיהֶם טָהוֹרִים מֵהַכֹּל.

בֵּא רֵאָה שֶׁאֲבָרְהֶם נָטַע אֵילָן בְּכָל מְקוֹם שֶׁדִּיּוּרוֹ שָׁם, וְלֹא הָיָה עוֹלָה בְּכָל מְקוֹם כְּרֵאוּי, פָּרַט לְשַׁעָה שֶׁדִּיּוּרוֹ הָיָה בְּאַרְץ כְּנַעַן, וּבְאוֹתוֹ אֵילָן הָיָה יוֹדֵעַ מִי שֶׁנִּנְאָחַז בְּקַב"ה וּמִי שֶׁנִּנְאָחַז בְּעֲבוּדָה זָרָה.

מִי שֶׁנִּנְאָחַז בְּקַב"ה, הָיָה הָאֵילָן פּוֹרֵשׁ עֲנָפָיו וּמְכַסֶּה עַל רֵאשׁוֹ וְעוֹשֶׂה עָלָיו צֶל נְאֻהָ. וּמִי שֶׁנִּנְאָחַז בְּצֶל שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, אוֹתוֹ הָאֵילָן הָיָה מִתְּעַלָּה, וְעֲנָפָיו הָיוּ עוֹלִים לְמַעְלָה. אִז הָיָה יוֹדֵעַ אֲבָרְהֶם וּמִזְהִיר אוֹתוֹ, וְלֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁנִּנְאָחַז בְּאֲמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכִף מִי שֶׁהוּא טָהוֹר [ד"א כָּף] מְקַבֵּל אוֹתוֹ הָאֵילָן, וּמִי שֶׁהוּא טָמֵא אֵינוֹ מְקַבֵּל אוֹתוֹ. אִז יָדַע אֲבָרְהֶם וְהָיָה מְטַהֵר אוֹתָם בְּמִים.

וּמִצֵּיִן מִים הָיָה תַּחַת אוֹתוֹ אֵילָן, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ טְבִילָה מִיַּד הַמִּים עוֹלִים אֵלָיו, וְעוֹלִים עֲנָפֵי הָאֵילָן, אִז יָדַע אֲבָרְהֶם שֶׁהוּא טָמֵא וְצָרִיךְ מִיַּד טְבִילָה. וְאִם לֹא, יִבְשׁוּ הַמִּים, וְאִז יָדַע שֶׁרוּצָה לְהִטָּמֵא וְלֹא שָׁמַר שְׁבַעַה יָמִים.

וּבֵא וּרְאָה, שֶׁאֲפָלוּ בִשְׁעָה שֶׁהִזְמִין אֶת הַמְּלֵאכִים אָמַר לָהֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ כְּדֵי לְרֹאוֹת וּלְבַדֵּק אוֹתָם, וּבְאוֹתוֹ אֵילָן הָיָה בּוֹדֵק אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְהַסּוּד [כְּנַגֵּד] מִשּׁוּם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא [עֲשֵׂה] אָמַר שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים לְכָל, וְלִכֵּן וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ, וְלֹא תַּחַת עֲבוּדָה זָרָה.

וּבֵא וּרְאָה, כִּשְׁחָטָא אָדָם, הוּא חָטָא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׁפָתוֹב וּמַעַץ הַדַּעַת וְגו', וְהוּא חָטָא בּוֹ וְגַרְם מוֹת לְעוֹלָם. מָה כָּתוּב?

וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְגו' [וְגַרְם מוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם]. וְכִשְׁבָּא אַבְרָהָם, הִתְקִין אֶת הָעוֹלָם עִם אֵילָן אַחֵר, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, וְהוֹדִיעַ אֶת הָאֱמוּנָה לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַת חַיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוּב אֲשׁוּב – שׁוּב יִשׁוּב הִיָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב, שֶׁהָרִי הַמִּפְתָּח הַזֶּה לְפָקֵד הָעֵקְרוֹת הוּא בֵּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא בֵּיד שְׁלִיחַ אַחֵר, כְּמוֹ שְׁשֵׁנִינּוּ, שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת הֵם שְׁלֹשׁ נִמְסְרוּ בֵּיד שְׁלִיחַ: שֶׁל חַיָּה, וְתַחֲתֵית הַמַּתִּים, וְגַשְׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נִמְסְרוּ בֵּיד שְׁלִיחַ, לָמָּה כְּתוּב שׁוּב אֲשׁוּב? אֵלָּא וְדַאי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר [לוֹ] הַדְּבָר, לְכֵן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ.

וְבֹא וּרְאֵה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב וַיֹּאמֶר סֵתָם אוֹ וַיִּקְרָא סֵתָם, הוּא מִלֶּאךָ הַבְּרִית וְלֹא אַחֵר. וַיֹּאמֶר – שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר, וְלֹא אָמַר מִיָּהוּ. וַיִּקְרָא – שֶׁכְּתוּב (וַיִּקְרָא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלֹא אָמַר מִי הָיָה. אָמַר – שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו', וְלֹא אָמַר מִי הָיָה. [אֵף כֶּף שֶׁכְּתוּב שׁוּב אֲשׁוּב. וַיֹּאמֶר סֵתָם, וְלֹא אָמַר מִי הָיָה.] אֵלָּא בְּכָל אֵלֶּה מִלֶּאךָ שֶׁל הַבְּרִית הָיָה, וְהַכֵּל נֹאמַר בְּקַב"ה. וְלִכֵּן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ וְגו', וְהִנֵּה בֵּן וְגו'.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָה הַטַּעַם לֹא כְּתוּב וְהִנֵּה בֵּן לָךְ? אֵלָּא כִּדִּי שֶׁלֹּא יִחָשֵׁב שֶׁהוּא מִהֶגֶר כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פִּתַּח וַאֲמַר, (מִלֵּאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְדֵּי אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב – זֶה יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם. מִתִּי כִּבֵּד אוֹתוֹ? בְּשַׁעָה שֶׁעָקַד אוֹתוֹ עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְרָצָה לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבָּן. וַיִּצְחָק בֵּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה, וְאַבְרָהָם הָיָה זָקֵן, שְׁאֵלוֹ הָיָה בּוֹעֵט [בּוֹ] בְּרַגְלֵי אַחַת לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד לְפָנָיו, וְהוּא כִּבֵּד אוֹתוֹ אֶת אָבִיו, וְעָקַד אוֹתוֹ כְּמוֹ תִישׁ כִּדִּי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו.

וְעַבְדֵי אֲדֹנָיו – זֶה אֵלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם, כְּשֶׁשְׁלַח אוֹתוֹ לְחָרָן וְעָשָׂה כָּל רְצוֹנּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְכִבְדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲדֹנָי וְגו', וְכְתוּב (שם) וַיֹּאמֶר עַבְדֵי אַבְרָהָם אֲנֹכִי, כִּדִּי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שֶׁהָרִי בֵּן אָדָם שֶׁהָיָה מְבִיא כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנִים יְקָרוֹת וְגַמְלִים, הוּא כְּרֹאוֹי, נֹאָה לְמִרְאָה, לֹא אָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב אַבְרָהָם אוֹ קְרוֹב שְׁלוֹ, אֵלָּא אָמַר עַבְדֵי אַבְרָהָם אֲנֹכִי, כִּדִּי לְהַעֲלוֹת אֶת שְׁבַח אַבְרָהָם וְלְכַבְדּוֹ בְּעֵינֵיהֶם.

וְעַל כֵּן בֶּן יַכְבֵּד אָב וְעַבַד אֲדַנְיוּ. וְאַתֶּם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי, קְלוּן בְּעֵינֵיכֶם לומר שְׁאֵנִי אֲבִיכֶם או שְׁאַתֶּם עֲבָדִים שְׁלִי? וְאִם אָב אֲנִי אֵיךְ כְּבוֹדִי וְגו'. מְשׁוּם כִּף וְהִנֵּה בֶן. זֶהוּ בֶן וְדַאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. זֶהוּ בֶן שְׁכַבְד אֶת אָבִיו כְּרָאוִי.

וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה - שְׁבַגְלָלוּ מֵתָה, שְׁבַגְלָלוּ כְּאָבָה נִפְשָׁה עַד שִׁיִּצְאָה מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה - לְהַתְעַלּוֹת בְּגִלְלוּ בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם. שְׂאֵז וְה' פִּקַּד אֶת שָׂרָה וְגו', שְׁהָרִי מְזַפְרִים אֶת שָׂרָה מְשׁוּם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֶּן לְשָׂרָה [זֶה אָמְרוּ הַמַּלְאָכִים]. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה. [זֶה] שְׁהָרִי הַנִּקְבָּה לֹקַחַת [אֶת] הַבֶּן מֵהַזְכָּר.

וְשָׂרָה שְׁמַעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו. מַה זֶה וְהוּא אֲחֵרִיו? וְהִיא אֲחֵרִיו צָרִיף לו! אֲלֵא סוּד הוּא, וְשָׂרָה שְׁמַעַת מַה שְׁהִיא אוֹמֵר [פֶּתַח הָאֵהָל, זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אֲחֵרִיו - מִי שְׁהִיא אוֹמֵר] פֶּתַח הָאֵהָל, זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, פֶּתַח הָאֲמוּנָה. וְהוּא אֲחֵרִיו - [זֶה] שְׁהוּדָה לוֹ הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה [נ"א פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פֶּתַח הָאֵהָל - זֶה הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהוּא אֲחֵרִיו - זֶה הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה]. מִיּוֹם שְׁהִיתָה שָׂרָה בְּעוֹלָם לֹא שְׁמַעָה דְבַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעָה.

דְּבַר אַחַר - שְׁהִיתָה יוֹשֵׁבַת שָׂרָה פֶּתַח הָאֵהָל כְּדִי לְשַׁמַּע הַדְּבָרִים, וְהִיא שְׁמַעָה הַדְּבַר הַזֶּה שְׁהַתְּבַשֵּׁר בּוֹ אֲבָרְהָם. [דְּבַר אַחַר] וְהוּא אֲחֵרִיו - אֲבָרְהָם שְׁהִיא יוֹשֵׁב מֵאַחֲרֵי הַשְּׂכִינָה.

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בְּיָמִים. מַה זֶה בְּיָמִים בְּיָמִים? הַשְּׁעוּרִים שֶׁל הַיָּמִים שְׂאֵז נִרְאוּ לָהֶם, הָאֶחָד מֵאַה וְהָאֶחָד תְּשַׁעִים, נִכְנָסוּ בְּיָמִים הַשְּׁעוּר שֶׁל הַיָּמִים כְּרָאוִי. בְּיָמִים בְּיָמִים, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר כִּי בֵּא הַיּוֹם, שְׁהַעֲרִיב הַיּוֹם לְהַכְנִס. חֲדַל לְהִיּוֹת לְשָׂרָה אֲרַח כְּנָשִׁים. וְאוֹתָהּ שְׁעָה רְאֵתָה עֲצָמָה בְּעֵדוֹן אַחַר, וְלִכְּן אָמַרָה וְאֲדַנְי זָקֵן, שְׁהָרִי הוּא לֹא כְּדַאִי לְהוֹלִיד כִּי הוּא זָקֵן.

רְבִי יְהוּדָה פֶּתַח, (מְשַׁלֵּי לֹא) נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים בְּעֵלָה בְּשַׁבְּתוֹ עִם זְקֵנֵי אֶרֶץ. בֵּא רְאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלָּה בְּכְבוֹדוֹ שֶׁהוּא גְנוּז וְנִסְתָּר בְּעֵלְוֵי רַב. לֹא הִיָּה בְּעוֹלָם וְלֹא הִיָּה מֵהַיּוֹם שְׁנִכְבְּרָה הָעוֹלָם שְׁיִכּוֹל לְעַמֵּד עַל חֻקְמָתוֹ וְלֹא יִכּוֹל לְעַמֵּד בּוֹ.

מִשׁוּם כִּי הוּא גָּנוּז וְנִסְתָּר וְהִתְעַלָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְכָל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים לֹא יְכוּלִים לְהִתְדַבֵּק עַד שְׂכָלָם אוֹמְרִים (יחזקאל ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. הַתְּחַתּוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַעְלָה, שְׂכָתוֹב (תהלים קיג) עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. הָעֲלִיּוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַטָּה, שְׂכָתוֹב (שם נז) עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדָךְ. עַד שְׂכָלָם, עֲלִיּוֹנִים וְתְּחַתּוֹנִים, אוֹמְרִים בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, כִּי לֹא נוֹדַע וְלֹא הָיָה מִי שְׁיָכוֹל לְעַמֵּד עִמּוֹ, וְאַתָּה אוֹמֵר נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים בְּעֵלְיָהּ?

אָלֵא וְדַאי נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים בְּעֵלְיָהּ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹדַע וְנִדְבַק לְפִי מֵה שֶׁמִּשְׁעַר בְּלָבוֹ כָּל אֶחָד כִּמְהָ שְׁיָכוֹל לְהִתְדַבֵּק בְּרוּחַ שֶׁל הַחֻכְמָה. וְלְפִי מֵה שֶׁמִּשְׁעַר בְּלָבוֹ, כִּךְ נוֹדַע בְּלָבוֹ, וְלִכֵּן נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים – בְּאוֹתָם הַשַּׁעֲרֵים. אֲבָל שְׁנוֹדַע כְּרַאוּי אֵין מִי שְׁיָכוֹל לְהִתְדַבֵּק וְלִדְעַת אוֹתוֹ.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, נוֹדַע בְּשַׁעֲרֵים בְּעֵלְיָהּ, אֵיזָה שַׁעֲרֵים? כִּמוֹ שְׁנֵאָמַר (תהלים כד) שָׂאוּ שַׁעֲרֵים רְאשֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם. וּמִשׁוּם הַשַּׁעֲרֵים הַלְלוּ, שֶׁהֵם דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, בְּגִלְגָּלָם נוֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵם לֹא – לֹא יְכוּלִים לְהִתְדַבֵּק בּוֹ.

בֵּא רְאָה, הֲרִי נִשְׁמַת הָאָדָם אֵין הוּא [אֵין] מִי שְׁיָכוֹל לְדַעַת אוֹתָהּ, אֲלֵא עַל יְדֵי אֲבְרֵי הַגּוֹף, וְהֵם הַדְּרָגוֹת שְׁעוֹשׂוֹת אֲמָנוֹת הַנְּשֻׁמָּה. מִשׁוּם כִּךְ נוֹדַע וְלֹא נוֹדַע. כִּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹדַע וְלֹא נוֹדַע, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִשְׁמָה לְנִשְׁמָה, רוּחַ לְרוּחַ, גָּנוּז וְטָמִיר מִן הַכֹּל. אֲבָל בְּאוֹתָם הַשַּׁעֲרֵים, שֶׁהֵם פִּתְחֵים לְנִשְׁמָה, נוֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בֵּא רְאָה, יֵשׁ פֶּתַח לְפֶתַח וְדְרָגָה לְדְרָגָה, וּמֵהֶם יְדוּעַ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פֶּתַח הָאֵהָל – זֶהוּ פֶּתַח שֶׁל צְדָקָה, כִּמוֹ שְׁנֵאָמַר (שם קיח) פֶּתַח"ו ל"י שַׁעֲרֵי צְדָקָה וְגו'. זֶהוּ פֶּתַח רִאשׁוֹן לְהַכְנִס בּוֹ, וּבְפֶתַח הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׂאֵר הַפִּתְחֵים הָעֲלִיּוֹנִים. מִי שְׁזוֹכָה לְזֶה [לְפֶתַח], זוֹכֵה לְדַעַת אוֹתוֹ וּבְכָל שְׂאֵר הַפִּתְחֵים, מִשׁוּם שְׂכָלָם שׁוֹרִים עָלָיו.

וַעֲכָשׁוּ שֶׁפֶתַח זֶה לֹא נוֹדַע, מִשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת וְכָל הַפִּתְחֵים הִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת וְלִדְבַק. אֲבָל בְּזִמְנָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגָּלוֹת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת לְשֵׁרוֹת עָלָיו כְּרַאוּי.

וְאִזּוּ יָדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה נִכְבְּדָה מֵה שְׁלֵא הָיוּ יוֹדְעִים מִקִּדְמָה לָזֶה, שְׁכָתוּב (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֻכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאֵת ה'. כָּלֶם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל הַפֶּתַח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פֶתַח הָאֵהֶל, וְכָלֶם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל מַלְךְ הַמְּשִׁיחַ כְּדֵי לְדוֹן הָעוֹלָם, שְׁכָתוּב וְשִׁפְט בְּצִדְקַת דָּלִים וְגו'.
מִשׁוּם כֵּן, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׁר אַבְרָהָם, הִדְרָגָה הַזֶּה הֵיטָה אוֹמְרָת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר שְׁכָתוּב שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חֲיָה. וַיֹּאמֶר – לֹא כָתוּב מִי הֵיךְ, וְזֶהוּ פֶתַח הָאֵהֶל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שִׁמְעַת דְּרָגָה זֹו שֶׁהֵיטָה מִדְּבַרְת עִמוֹ מֵה שְׁלֵא הֵיטָה שׁוֹמְעַת מִקִּדְמָה לָזֶה, שְׁכָתוּב וְשָׂרָה שִׁמְעַת פֶּתַח הָאֵהֶל, שֶׁהֵיטָה מִבְּשֵׁרֶת וְאוֹמְרָת שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כַּעַת חֲיָה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

בֵּא רָאָה כִּמָּה חֻבִּיבוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָרִי לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יֵצֵחַק עַד שֶׁנִּמּוֹל. אַחַר שֶׁנִּמּוֹל הַתְּבַשֵּׁר עַל יֵצֵחַק, מִשׁוּם שֶׁאִזּוּ הוּא זֶרַע קְדוּשׁ, וְטָרַם שֶׁנִּמּוֹל אֵינּוּ זֶרַע קְדוּשׁ, וְאִזּוּ הוּא כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינֵהוּ.

וּבֵא וְרָאָה, טָרַם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם זָרְעוּ לֹא הֵיךְ קְדוּשׁ, מִשׁוּם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ עֶרְלָה וְהַדְּבָק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. אַחַר שֶׁנִּמּוֹל, יֵצֵא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, וְנִדְּבַק בְּקְדוּשָׁה שֶׁלְמַעְלָה וְהוֹלִיד לְמַעְלָה, וְנִדְּבַק אַבְרָהָם בְּדִרְגָתוֹ כְּרֹאוּי. בֵּא רָאָה, כְּשֶׁהוֹלִיד אַבְרָהָם אֶת יֵצֵחַק, יֵצֵא קְדוּשׁ כְּרֹאוּי. וְאֵלוּ [וְדֹאִי] הַמִּים שֶׁהָרוּ וְהוֹלִידוּ חֲשָׁן.

רְבִי אֶלְעָזָר שָׂאל יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אֲבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שְׁקָרָא לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵצֵחַק, שְׁכָתוּב וְקִרְאתָ אֶת שְׁמוֹ יֵצֵחַק, לְמָה? שֶׁהָרִי נִרְאָה שֶׁעַד שְׁלֵא יֵצֵא לְעוֹלָם קָרָא לוֹ יֵצֵחַק? אָמַר לוֹ, הָרִי נִאֲמַר שֶׁאֵשׁ לּוֹקַחַת מִים, שֶׁהָרִי הַמִּים בְּאִים מִצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה, וְעוֹד [נ"א וּבֵא תִשְׁאֵל מֵהַלּוֹיִם] [שָׂאל אוֹתוֹ] הַלּוֹיִם שֶׁהֵם מְשֻׁמְחִים לְאוֹתוֹ הַצַּד בְּכָלֵי זְמַר וְתִשְׁבַּחוֹת כִּנְגַד הַצַּד הַזֶּה, מִשׁוּם כֵּן יֵצֵחַק הוּא חֲדוּה, מִשׁוּם שֶׁהוּא בֵּא מֵאוֹתוֹ צַד וְנִדְּבַק בּוֹ.

בֵּא רָאָה, יֵצֵחַק צְחוּק, חֲדוּה שֶׁמְחַלִּיפָה מִים בְּאֵשׁ וְאֵשׁ בְּמִים, וְעַל זֶה נִקְרָא כֵּן. וְלָכֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ כֵּן בְּטָרַם יֵצֵא לְעוֹלָם בְּשֵׁם זֶה וְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם.

וּבֵא וְרָאָה, בְּכָל הָאֲחֵרִים הַשְּׂאִיר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקָרָא לָהֶם שְׁמוֹת, וְאֶפְלוּ נָשִׁים הָיוּ קוֹרְאוֹת לְבִנְיָהֶן שְׁמוֹת, אֲבָל כָּאֵן לֹא

השֵׁאִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאִמּוֹ לְקִרְאָה לּוֹ שֵׁם, אֲלֵא לְאַבְרָהָם, שְׁכָתוּב וְקִרְאֵת אֵת שְׁמוֹ יִצְחָק. אֵתָּה וְלֹא אַחֵר. כְּדִי לְהַחֲלִיף מִיָּמִים בְּאֵשׁ וְאֵשׁ בְּמִים לְהַכְלִילוֹ בְּצִדּוֹ.

בִּיּוֹן שֶׁהִתְבַּשֵּׁר אַבְרָהָם בְּיִצְחָק, מֵה כָּתוּב? וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סָדָם. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בֹּא רְאֵה כִּמָּה נוֹהֵג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹבָה עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים בְּדַרְכָּיו, שְׁאֵפְלוּ בְּזִמְנֵי שְׂרוּצָה לְדוֹן אֵת הָעוֹלָם, הוּא גוֹרֵם לְמִי שְׂאוֹהֵב אוֹתוֹ לְזָכוֹת בְּדָבָר עַד שֶׁלֹּא יָבֵא אוֹתוֹ הַדִּין לְעוֹלָם.

שְׁשֵׁנִינוּ, בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֵת הָאָדָם, שׁוֹלַח לוֹ דוֹרוֹן, וּמִיָּהוּ? הָעֲנִי, כְּדִי לְזָכוֹת בּוֹ. וְכִיּוֹן שְׂזוֹכָה בּוֹ, הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ מִצִּד הַיָּמִין וּפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדִי שֶׁכְּשֵׁיבֵא הַדִּין לְעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמִּשְׁחִית יִזְהַר בּוֹ, וַיִּמְרִים עֵינָיו וְרוֹאֵה אוֹתוֹ הִרְשָׁם, וְאִזּוּ מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהַר עָלָיו. מִשׁוּם כֶּף מִקְדִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמָה שִׁיזְכָּה.

וְבֵא וְרֵא, כְּשֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבִּיא דִּין עַל סָדָם, זָכָה קָדָם אֵת אַבְרָהָם וְשִׁלַּח לוֹ דוֹרוֹן לְזָכוֹת עִמָּהֶם כְּדִי לְהַצִּיל אֵת לוֹט בֶּן אָחִיו מִשָּׁם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֵת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֵת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא כָּתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֵת לוֹט, שֶׁהָרִי בְּזָכוֹת אַבְרָהָם נִצַּל. וּמָה זֶה וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מֵה שְׂזָכָה קָדָם עִם אוֹתָם שֶׁלֶשֶׁת הַמְּלֵאכִים.

כְּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שְׂזוֹכָה בְּצַדִּיקָה עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשַׁעַת שְׁדִין שְׂרוּי בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ אֵת אוֹתָהּ הַצַּדִּיקָה שֶׁעָשָׂה. מִשׁוּם שֶׁבְּכָל שַׁעַת שְׂזוֹכָה בֶּן אָדָם, כֶּף נִכְתָּב עָלָיו לְמַעְלָה. וְאֵפְלוּ בְּשַׁעַת שְׁדִין שׁוֹרָה עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֵת אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשִׁלֵּי י"א) וַצַּדִּיקָה תִּצְלֵל מִמּוֹת. מִשׁוּם כֶּף הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, כְּדִי שִׁיזְכָּה וַיִּצְלֵל אֵת לוֹט.

וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סָדָם. בֹּא רְאֵה, וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ סְעוּדָה שֶׁתִּקֵּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה בָּהֶם. אֵף עַל גֵּב שֶׁהָיוּ מְלֵאכִים, זָכָה בָּהֶם. וְכָל אוֹתוֹ מֵאֲכָל לֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, מִשׁוּם אַבְרָהָם, וְלְזָכוֹתוֹ, שֶׁהָרִי כָּתוּב וַיִּאֲכֹלוּ, בְּאֵשׁ שֶׁלָּהֶם נֶאֱכַל.

ואם תאמר, הרי שלשה מלאכים היו? זה א"ש וזה מי"ם וזה רי"ח. אלא כל אחד ואחד כלול בחברו, ומשום כך ויאכלו. כמו זה (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אכילה ודאית הם אכלו, שנזונו מהשכינה. אף כאן ויאכלו – גרמו [נ"א נרמז רמז] להזון [ממנו] מאותו הצד שאברהם נדבק בו, ומשום כך לא השאירו כלום ממה שנתן להם אברהם.

כמו כן צריך האדם לשתות מאותה כוס של ברכה כדי שיזכה לאותה ברכה שלמעלה, אף הם אכלו ממה שתקן להם אברהם כדי שיזכו להזון מהצד של אברהם, שהרי מאותו צד יוצא מזון לכל המלאכים העליונים. וישקפו, התעוררות של רחמים להציל את לוט. כתוב כאן וישקפו, וכתוב שם (דברים כו) השקיפה ממעון קדשך. מה להלן לרחמים – אף כאן לרחמים.

ואברהם הלך עמם לשלחם, לעשות להם לוויה. אמר רבי ייסא, אם תאמר שאברהם ידע שהם מלאכים, למה עשה להם לוויה? אלא, אמר רבי אלעזר, אף על גב שידע [רגיל היה לעשות לכל בני האדם שמזמנים עמו לעשות להם לוויה]. [מה שהיה רגיל לעשות עם בני אדם עשה בהם ולויה אותם], משום שכן צריך לאדם לעשות לוויה לאורחים, שהרי הכל תלוי בזה. ובעוד שהוא היה הולך עמם, התגלה הקדוש ברוך הוא אל אברהם, שכתוב וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. וה' – הוא ובית דינו, משום שהקדוש ברוך הוא היה הולך עמם.

בא ראה, כשבן אדם עושה לוויה [לאדם] לחברו, הוא מושך את השכינה להתחבר עמו וללקח עמו בדרך להצילו, ולכן צריך אדם ללוות את האורח כדי לחבר עמו שכינה ומושך עליו להתחבר עמו.

משום כך, וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה. רבי חייא פתח, (עמוס ג) כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. אשריהם צדיקי העולם שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם, וכל מה שהוא עושה ברכיע ועתיד לעשות בעולם – על ידי הצדיקים עושה אותו, ולא מכסה מהם כלום לעולמים, כי הקדוש ברוך הוא רוצה לשתף עמו את [הצדיקים שלא יהיה פתחון פה לרשעים בכל מה שהוא עושה].

בא ראה, הכל מגלה הקדוש ברוך הוא] לצדיקים, משום שהם באים ומזהירים את בני האדם לשוב מחטאייהם ולא יענשו מתוך הדין העליון ולא יהיה להם פתחון פה אליו. משום כך הקדוש ברוך הוא מודיע להם הסוד שהוא עושה בהם הדין. ועוד, כדי שלא יאמרו שהרי בלי דין עשה בהם דין.

אמר רבי אלעזר, אוי לרשעים שלא יודעים ולא משגיחים ולא יודעים להשמר מחטאייהם. ומה הקדוש ברוך הוא שכל מעשיו אמת ודרכיו דין אינו עושה כל מה שעושה בעולם עד שמגלה לצדיקים כדי שלא יהיה להם פתחון פה לבני אדם, אצל בני אדם לא כל שכן שיש להם לעשות דבריהם שלא ידברו בני אדם לשון הרע בהם. וכן כתוב (במדבר לב) והייתם נקיים מה' ומישראל. ויש להם לעשות שלא יהיה להם פתחון פה לבני אדם, ויתרו בהם אם הם חוטאים ולא משגיחים להשמר, שלא תהיה למדת הדין של הקדוש ברוך הוא פתחון פה אליהם, ובמה? בתשובה ומעשים כשרים.

בא ראה, וה' אמר המכסה אני מאברהם. אמר רבי יהודה, הקדוש ברוך הוא נתן את כל הארץ לאברהם להיות לו נחלת ירשה לעולמים, שכתוב כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה וגו', וכתוב שא נא עיניך וראה. ולאחר מכן הצטרף הקדוש ברוך הוא לעקר את המקומות הללו. אמר הקדוש ברוך הוא, כבר נתתי את הארץ לאברהם, והוא אב לכל, שכתוב כי אב המון גוים נתתיך, ולא נאה לי למחות בנים בלי להודיע לאביהם שקראתי לו אברהם אהבי, ומשום כך צריך להודיעו, משום כך [אמר] וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה.

אמר רבי אבא, בא ראה ענותנותו של אברהם, שאף על גב שאמר לו הקדוש ברוך הוא זעקת סדם ועמרה כי רבה, ועם כל זה שהאריך עמו והודיע לו שרוצה לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו להציל את לוט ולא יעשה בו דין. מה הטעם? בשביל שלא לתבע שׁכר ממעשיו.

ועל זה שלח הקדוש ברוך הוא את לוט והצילו משום אברהם, שכתוב ויזכר אליהם את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו'. מה זה אשר ישב בהן לוט? הרי נאמר, אבל משום שכלם

רשעים ולא נמצא [ביניהם] מכלם שיש לו דבר זכות פרט ללוט. מכאן למדנו, שבכל מקום שדרים בו רשעים הוא חרב.

אשר ישב בהן לוט, וכי בכלם ישב לוט? אלא בגללו היו מישבים ולא חרבו. ואם תאמר בזכותו - לא! אלא בזכות אברהם. אמר רבי שמעון, בא ראה ששמוש שאדם עושה לצדיק, אותו שמוש מגן עליו בעולם, ולא עוד, אלא שאף על גב שהוא רשע, לומד מדרכיו ועושה אותם.

בא ראה, שהרי משום שהתחבר לוט עם אברהם - אף על גב שלא למד כל מעשיו, למד לעשות חסד עם הבריות כמו שהיה עושה אברהם, וזהו שהיה מישב את כל אותן הערים כל אותו זמן שהיו מישבים אחר שנכנס לוט ביניהם.

אין הזהר מדבר במקרים גשמיים כלל, אלא בעולמות עליונים

כי האמת הוא, שאין הזהר מדבר במקרים גשמיים כלל, אלא בעולמות עליונים, שאין שם סדר זמנים כמו בגשמיות, וזמנים הרוחניים מתבארים בשנוי צורות ומדרגות הם למעלה ממקום וזמן.

(רבי שמעון בר יוחאי, הזהר, ויצא עם פרוש הסלם דף סב. מאמר צדיק עליון צדיק תחתון)

החיד"א פוסק: למוד ספר הזהר מרומם על כל למוד, בשגם לא ידע מאי קאמר, ואף שיטעה בקריאתו, והוא תקון גדול לנשמה

למוד ספר הזהר מרומם על כל למוד, בשגם לא ידע מאי קאמר, ואף שיטעה בקריאתו. והוא תקון גדול לנשמה, לפי שהגם דכל התורה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא, מכל מקום נתלבשה בכמה ספורים, ואדם הקורא ומבין הספורים נותן דעתו על פשט הפשוט. אבל ספר הזהר הן הסודות עצמן בגלוי, והקורא ידע שהם סודות וסתרי תורה, אלא שאינו מוכן מקצר המשיג ועמק המשג.

(רבי חיים יוסף דוד אזולאי, החיד"א, מורה באצבע, אות מד)

השמר פן ישיאך לבבך לחדל מללמד דף זהר בכל יום

דף זהר הקדוש... והשמר פן ישיאך לבבך לחדל מזה.

(רבי משה גרינולד מחוסט, - הנהגות רבי משה גרינולד, אות כא)

סדר הלימוד ליום ו' חשוון [יום 36 בשנה]

אמר רבי שמעון, בא ראה ששכינה לא זזה מאברהם באותה שעה שהקדוש ברוך הוא אמר לו [באותו זמן שהקדוש ברוך הוא עמו]. אמר לו רבי אלעזר, והרי שכינה היתה מדברת עמו, שהרי [בדרגה] זו התגלה אליו הקדוש ברוך הוא, שכתוב (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. אמר לו, כך זה ודאי.

ובא וראה מה כתוב, ויאמר ה' ועקת סדם ועמרה כי רבה. בהתחלה וה' אמר, ולבסוף ויאמר ה' ועקת סדם ועמרה וגו'. זוהי הדרגה העליונה שהתגלתה לו על הדרגה התחתונה.

מדרש הנעלם

וה' אמר המכסה אני מאברהם וגו'. מה כתוב למעלה? ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם, לעשות דין ברשעים. מה כתוב אחריו? המכסה אני מאברהם. אמר רב חסדא, אין הקדוש ברוך הוא עושה דין ברשעים עד שנמלך בנשמתם של צדיקים. זהו שכתוב (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו. וכתוב המכסה אני מאברהם. אמר הקדוש ברוך הוא: כלום יש לי לעשות דין ברשעים עד שאמלך בנשמות הצדיקים. ואומר להם: הרשעים חטאו לפני, אעשה בהם דין, שכתוב ויאמר ה' ועקת סדם ועמרה כי רבה וחטאתם וגו'.

אמר רבי אבהו, הנשמה עומדת במקומה, והיא יראה להתקרב אליו ולומר לפניו כלום, עד שיאמר למטטרוין שיגישנה לפניו ותאמר מה שרצתה. זהו שכתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע וגו', חלילה לך וגו'.

אולי יש חמשים צדיקים וגו'. הנשמה פותחת ואומרת: רבוננו של עולם, שמא נתעסקו בחמשים פרשיות של תורה, ואף על פי שלא נתעסקו לשמה, שכר יש להם לעולם הבא ולא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו? ויאמר ה' אם אמצא בסדם חמשים צדיקים וגו'.

והרי [שנינו], אותן פרשיות יתרות חמשים ושלוש היו. אלא, אמר רבי אבהו, חמשה ספרים הם בתורה, ובכל אחד ואחד נכללים עשרת הדברות עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. חשב עשרה בכל אחד מהם – הוא חמשים.

השלמה מההשמטות (סימן טו)

חַמְשִׁים הם כנגד חמשים שערי בינה, והם ראויים להציל כל העולם בצדקתם, וה' הודה לדבריה. וכשראתה שלא מצאה, אמרה (שם יח) אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה, כלומר, אולי יש בהם בני אדם שעסקו בידיעת שמה, שהוא השם במלואו, שהוא חמשה וארבעים, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, כמספר אדם, שנאמר (דברים י) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל. וכשלא מצאה, חוזרת לומר אולי ימצאון שם ארבעים (ע"כ מההשמטות).

עוד פותחת הנשמה ואומרת: רבנו של עולם, אף על פי שלא נתעסקו בתורה, שמא קבלו ענשם על מה שחטאו בבית דין ונתכפר להם, שנאמר (דברים כה) ארבעים יכנו לא יסיף. וממה שנתבישו לפניהם, דים להתכפר [לפניהם] להם שלא יכנסו לגיהנם. מה כתוב אחריו? לא אעשה בעבור הארבעים.

השלמה מההשמטות (סימן טז)

עוד פותחת ואומרת, רבנו של עולם, אולי ימצאון שם שלשים, כלומר, אולי יש ביניהם צדיקים שעסקו והשיגו אותם השלשים מעלות הרמוזות בנבואת יחזקאל בפסוק ויהי בשלשים [שנה], והם כלולים בשלשים ושתיים נתיבות חכמה, שהם עשרים ושתיים אותיות ועשר ספירות, וכן אולי יש ביניהם אנשים צדיקים יחידי סגולה המיוחדים שתי פעמים ביום בפסוק שמע ישראל, שבה כלולים עשר ספירות במלת אחד. האל"ף עם החי"ת הם תשעה, והמלה א' הרי עשרה, והד' אמר דוד המלך עליו השלום עליה (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבואו בו, ודל"ת מלשון שער, ושתי פעמים ביום הרי עשרים.

וכשאינה מוצאה, חוזרת ופותחת ואומרת: רבנו של עולם, אולי ימצאון שם עשרה, כלומר, אולי ימצא ביניהם מי שעוסק בעשרה מאמרות ובעשרת הדברות בכל יום. וכן אולי ימצאון ביניהם עשרה שמקדימים לבית הכנסת, שהרי שנינו, כל [הנמצא] הנמנה מעשרה ראשונים לבית הכנסת, נוטל שכר כנגד כלם שבאים אחריו. מה כתוב? לא אשחית בעבור העשרה.

כֵּן זה יש לנשמת הצדיק ללמד סגוריה וזכות על הרשעים, להשקיט האף והחמה. וכיון שלא מצאה שום זכות ללמד, מה

כָּתוּב? (בראשית יח) וַיֵּלֶךְ ה' כְּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמַקְוֹ. מָהוּ לְמַקְוֹ? לְמַקְוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה, וְאִזּוֹ נִסְתַּלַּק הַדִּין וְנִסְתַּלַּק הַסְּנִיגוֹר, וְהִקְטִיגוֹר מִקְטִיגָרְג. וְזֵהוּ (שם ט) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדָמָה בְּעָרֵב וְגוֹמֵר. וְלוֹט הוּא שְׁטָן, הוּא יֵצֵר הָרָע, יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדָם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ, שְׁכָתוּב לְפִתַּח חֲטָאֵת רִבְזָן, וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמִטְעָה אוֹתָם עַד שְׁמוֹרִידִם לְבָאֵר שַׁחַת, וְהוּא גַם כֵּן עֲמָהֶם נִדוּן עַל שְׁהִטְעָה אוֹתָם, וַיּוֹרֵד עַד צַעֲרָהּ שֶׁל גִּיהֵנָם, וְזֵהוּ (שם) הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קָרְבָה לְנוֹס שָׁמָּה.

הַרְוִיצָח הוּא עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף דָּמִים, וְהוּא מְצַעֵר. וְאֵף עַל פִּי שְׁיִוֵּרֵד וְנִדוּן שָׁם עַל כָּל זֶה, תְּאֵנֹתוֹ וְחֻשְׁקוֹ לְחֹזֵר וְלִהְטְעוֹת לְאַחֲרִים, וְזֵהוּ (שם) וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעֵר: (ע"כ מֵהַהִשְׁמָטוֹת).

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֵרֵת: אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֵשִׁים? אוֹלֵי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צְדִיקִים שֶׁהִשְׁיִגוּ שְׁלֵשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְשֵׁלֵשִׁים שָׁנָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת, שֶׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וְי' סְפִירוֹת, לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמְנָה.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֵרֵת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בָנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׁכָר לְעִשְׂרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פְעָמִים בְּכָל יוֹם, שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכּוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְרָה וּבְעָרֵב, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלּוֹ קַיִם [עָלָיו] הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פְעָמִים בְּכָל יוֹם. מָה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲיֵת בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרִים. **עוֹד** פּוֹתַחַת וְאוֹמֵרֵת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה. אוֹמֵרֵת: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא הָיוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׁכָר כְּנֶגֶד כָּלֶם שְׁבָאִים אַחֲרֵיהֶם. מָה כְּתוּב [בוֹ]? וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחֲיֵת בְּעַבּוֹר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק לֹמֵר עַל הָרָשָׁעִים. כִּיּוֹן שְׁלֹא נִמְצָא בְיָדָם כְּלוּם, מָה כְּתוּב? וַיֵּלֶךְ ה' כְּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמַקְוֹ. מָהוּ לְמַקְוֹ? לְמַקְוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.

אָמַר רַבִּי, מִצְוָה לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרָשָׁעִים כְּדֵי שְׁיִחְזְרוּ לְמוֹטֵב וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיהֵנָם, שְׁכָתוּב (תהלים לה) וְאֲנִי בַחֲלוֹתָם לְבוֹשֵׁי שֵׁק וְגו'. וְאָמַר רַבִּי, אֲסוּר לוֹ לְאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרָשָׁעִים שְׁיִסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, שְׁאֵלְמָלָא סְלָקוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהָיָה עוֹבֵד עַבְדָּה זָרָה, לֹא בָא אַבְרָהָם אָבִינוּ לְעוֹלָם,

ושבטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם. אמר רבי יהודה, כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים כלום מכל אותם הענינים, מה כתוב? ויבאו שני המלאכים סדמה וגו'. עד כאן מדרש הנעלם

זהר:

אֲרֵדָה נא ואראה הפצעקתה הבאה אלי עשו כלה. למי אמר? אם תאמר לאותם המלאכים - מי ראה מדבר עם זה ומצוה את זה? אלא לאברהם אמר, שברשותו עומדים המקומות הללו. דבר אחר - לאותם מלאכים. מה שנאמר לאברהם, מה הטעם עשו? הנה צריך לכתב עשה. מה זה עשו? [אלא] זה אברהם ושכינה שלא זזה ממנו. [דבר אחר] עשו - מה שנאמר למלאכים, משום שהיו מזמנים לשם, והיו נמצאים לעשות דין, ועל זה עשו.

דָּבָר אחר עשו - [לעשות] כתרגומו עבדו. וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא שהוא אמר ארדה נא ואראה, והרי הכל גלוי לפניו? אלא ארדה נא מדרגת הרחמים לדרגת הדין, והינו [זו] ירידה. ואראה - ראיה זו להשגיח עליהם באיזה דין ידון אותם.

מִצְאָנוּ ראיה לטוב ומצאנו ראיה לרע. ראיה לטוב - שכתוב (שמות ב) וירא אלהים את בני ישראל וידע. ראיה לרע - שכתוב ארדה נא ואראה [נ"א מצאנו ירידה לטוב ומצאנו ירידה לרע]. לטוב - שכתוב (שם יט) וירד ה' על הר סיני. (במדבר יא) וירדתי ודברתי עמך שם. ירידה לרע - ארדה נא, בשביל [להשגיח עליהם בדין, ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא המכסה אני מאברהם].

וְאֲבָרְהָם היו יהיה לגוי גדול ועצום. מה הטעם הברכה הזו כאן? אלא כדי להודיע שאפלו בשעה שהקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, לא משתנה. שהרי יושב בדין על זה [ד"א ויושב] ובחכמים על זה, והכל ברגע אחד ובשעה אחת.

אָמַר רבי יהודה, והרי כתוב (תהלים ט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון. לפעמים שהוא עת רצון, ולפעמים שאינו עת רצון. לפעמים ששומע, ולפעמים שלא שומע. לפעמים שנמצא, ולפעמים שלא נמצא, שכתוב (ישעיה נה) דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב.

אָמַר רבי אלעזר, כָּאֵן לְיַחֲדִיד, כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמָקוֹם אֶחָד, וְכָאֵן לְכָל הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כֶּךָ בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא שָׁקוּל כְּכָל הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָה, [וְכַתוּב] וְשָׁנִינוּ בְּאַבְרָהָם. יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. כֶּךָ שָׁנִינוּ, שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים מְזַמֵּין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהִזְמִין אֶת אַבְרָהָם.

השלמה מההשמטות (סימן יז)

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה [וְרָאָה] שֶׁהָעוֹלָם חָשׂוּף וְאֵפֶל וְנִסְתָּם אִוְרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאֵה מָה רוֹצֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם. הֲלָכּוּ וּמְצָאוּ מִלֶּאֱךָ אֶחָד שְׁדוּמָה לְהַר גְּבוּרָה וּמוֹצִיא שְׁלֹשִׁים שְׁלֵהָבוֹת מִפִּיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ, רְצוֹנִי לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים בְּדוֹר, שְׁכֶךָ גָזַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שְׁכַתוֹב (בראשית יח) הִיוּ 'יְהִיָּה', בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, לֵךְ לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ, בֵּר יוֹחֵאִי מְצוּי בְּאֶרֶץ. הֲלֵךְ אוֹתוֹ מִלֶּאֱךָ לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ: רְבוֹן הָעוֹלָם, גְּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵיךָ מָה שֶׁאָמַר לִי בֵּר יוֹחֵאִי? אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֵךְ תַּחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם וְאַל תִּשְׁגִּיחַ בְּכֵר יוֹחֵאִי.

בְּשָׂבָא, רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת הַמִּלְאָךְ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תֵלֵךְ, גּוֹזְרִנִּי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכְנַס לְשָׁמַיִם, וְתִהְיֶה בְּמָקוֹם שֶׁל עֲזָא וְעֲזָאֵל, וְכִשְׁתִּכְנַס לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ, אִם אֵין שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים בְּעוֹלָם – שִׁיְהִיו עֲשָׂרִים, שְׁכֶךָ כְּתוּב: (בראשית יח) לֹא אֲשַׁחֲתִית בְּעַבְדֵי הָעֲשָׂרִים. וְאִם אֵין עֲשָׂרִים – שִׁיְהִיו עֲשָׂרָה, שְׁכֶךָ כְּתוּב: לֹא אֲשַׁחֲתִית בְּעַבְדֵי הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה – שִׁיְהִיו שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אֲנִי וּבְנִי, שְׁכֶךָ כְּתוּב: (דברים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי עֲדִים יָקוּם דְּבָר, וְאֵין דְּבָר אֶלָּא עוֹלָם, שְׁכַתוּב (תהלים לג) בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם – הָרִי יֵשׁ אֶחָד, וְאֲנִי הוּא, שְׁכַתוּב (משלי י) וְצְדִיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יָצָא קוֹל מִשָּׁמַיִם וְאָמַר: אֲשֶׁרִי חִלַּקְךָ רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעַלָּה – וְאַתָּה מְבַטֵּל לְמַטָּה. בּוֹדָאִי עָלֶיךָ נְאֻמָּר (שם קמה) רְצוֹן יִרְאִיו יַעֲשֶׂה: ע"כ מההשמטות.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל-ב כג) מִן הַשְּׁלֵשִׁים [הַכִּי] נִכְבָּד וְאֵל הַשְּׁלֵשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן הַשְּׁלֵשִׁים [הַכִּי] נִכְבָּד - אֵלֹהֵי הַשְּׁלֵשִׁים צְדִיקִים שְׂמִזְמִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלֹא יִבְטַל אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבִנְיָהוּ בֶן יְהוֹיָדָע פָּתוּב בּוֹ מִן הַשְּׁלֵשִׁים [הַכִּי] נִכְבָּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם. וְאֵל הַשְּׁלֵשָׁה לֹא בָּא - שְׁלֵא שְׁקוּל לְשִׁלְשֵׁת הָאֲחֵרִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֵל הַשְּׁלֵשָׁה לֹא בָּא - לְהִיּוֹת בְּמַנְיָן כְּאֶחָד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלֵשִׁים צְדִיקִים זָכָה לְהַכְנִס בְּחֻשְׁבוֹן, אָבֵל וְאֵל הַשְּׁלֵשָׁה לֹא בָּא, שְׁלֵא זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּם וְלְהִיּוֹת עִמָּהֶם בְּחֻלְק אֶחָד. יְהִי"ה, כְּמוֹ שְׁשָׁנִינוּ שְׁלֵשִׁים הוּא, וְלִכְן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ עִם אוֹתָם שְׁלֵשִׁים צְדִיקִים.

בֵּא רָאָה, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה, שְׁהָרִי עָלְתָה לְפָנַי מֵה שְׁהִם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שְׁכָל הָעוֹלָם מוֹנְעִים רְגְלֵיהֶם שְׁלֵא לְהַכְנִס לְסָדָם וְעַמְרָה, שְׁכַתוּב (איוב כח) פָּרַץ נַחַל מַעַם גָּר הַנְּשַׁכְּחִים מִנִּי רְגֵל דָּלוּ מֵאַנוּשׁ נָעוּ. פָּרַץ נַחַל מַעַם גָּר - פָּרְצָה הָיָה פּוֹרֵץ הַנַּחַל לְאוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם. שְׁכָל מִי שָׂרָאָה אֶת מִי שְׁהָיָה נוֹתֵן לְאָכַל וְלְשִׁתוֹת לְאָדָם אַחֵר, זוֹרְקִים אוֹתוֹ לְעַמֵּק הַנְּהָר [בְּנִקְבֵי הַנְּקָרוֹת], וּמִי שְׁלוֹקַח אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וַעֲלֵ זֶה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הָיוּ נִשְׁכָּחִים מִנִּי רְגֵל, שְׁמוֹנְעִים רְגְלֵיהֶם שְׁלֵא לְהַכְנִס לְשָׁם. וּמִי שֶׁנִּכְנְס - דָּלוּ מֵאַנוּשׁ נָעוּ, שְׁהָיוּ מְדַלְדְּלִים אֶת הַגּוֹף בְּרָעַב וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ לְאָכַל וְלְשִׁתוֹת, וּמִשְׁתַּנֶּה דְיוֹקְנוֹ מִשְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁכַתוּב דָּלוּ מֵאַנוּשׁ, נָעוּ. כְּתוּב כָּאֵן נָעוּ, וְכַתוּב שָׁם (משלי ה) נָעוּ מַעְגְּלֵתִיהָ. כֵּךְ גַּם הָיוּ סוֹטִים מַעְגְּלִים וּדְרָכִים כְּדִי לֹא לְהַכְנִס לְשָׁם, וְאִפְלוּ עוֹפּוֹת הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְנוּעִים מִלְּהַכְנִס לְשָׁם, שְׁכַתוּב (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וְלִכְן כָּל הָעוֹלָם הָיוּ צוֹרְחִים עַל סָדָם וְעַל עַמְרָה וְעַל כָּל הַקְּרִיּוֹת, שְׁכָלָם כְּמוֹ גֹן אֶחָד הָיוּ.

זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. אָמַר לוֹ אַבְרָהָם, לָמָּה? אָמַר לוֹ, וְחֻטְאָתָם כִּי כְבֹדָה מְאֹד. מִשּׁוֹם כֵּךְ אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה הַכְּצַעֲקָתָהּ. הָיָה צְרִיךְ לְכַתֵּב הַכְּצַעֲקָתָם, שְׁהָרִי כְּתוּב זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה, וּשְׁתֵּי עָרִים הָיוּ, אִזּוֹ לָמָּה הַכְּצַעֲקָתָהּ? אֵלָּא הָרִי פְּרֻשׁוּהָ.

בֵּא רָאָה, בְּצַד שְׁמִתְחַת אֶבֶן הַבְּרָד עוֹלִים עֲשָׂנִים בְּכַתְף, מִתְכַּנְסִים בְּטִפָּה אַחַת וְנִכְנְסִים לְחוּף נִקְבֵי תְּהוֹם רָבָה וְנִעְשִׂים חֲמֻשָּׁה בְּאֶחָד. אֶחָד הוּא כְּאֲשֶׁר [הַקּוֹלוֹת צְלוּלִים] יֵשׁ קוֹלוֹת צְלוּלִים שְׁכָלָם

נעשים אחד. הקול שעולה מלמטה נכנס ביניהם ונמשכים כאחד. ואותו הקול עולה ויורד ותובע דין להמשך למטה. כשקול זה עולה לתבוע דין, אז מתגלה הקדוש ברוך הוא להשיגח בדין.

אמר רבי שמעון, הכצעקתה, מי הכצעקתה? זו גזרת הדין שתובעת דין כל יום. שפך שנינו, כמה שנים עומדת גזרת דין ותובעת מלפני הקדוש ברוך הוא על שאחי יוסף מכרו את יוסף, משום שגזרת הדין צונחת על הדין, ועל זה הכצעקתה הבאה אלי.

מה זה הבאה אלי? זהו סוד כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. וזהו הבאה אלי, תמיד. כמו זה קץ כל בשר בא לפני, והרי נתבאר. עשו כלה, הרי נתבאר.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם. בא ראה, בנח פתוב ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו', עשה לך תבת עצי גפר. ושתק ולא אמר לו דבר ולא בקש רחמים. אבל אברהם, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא זעקת סדם ועמרה פי רבה, ארדה נא ואראה – מיד כתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות כראוי. נח לא עשה דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין כראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין כך ובין כך, שאמר אברהם שלא רוצה לתבוע שכר מעשיו.

אבל מי עשה בשלמות כראוי? זה משה. שכיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו – מיד כתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו', עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. ואף על גב שכלם חטאו, לא זו משם עד שאמר לו סלחתי כדברך. אבל אברהם לא השיגח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם לא – לא. על זה לא היה בעולם בן אדם שיגן על דורו כמו משה שהוא רוצה נאמן.

ויגש אברהם ויאמר, התקין עצמו לבקש את זה. אולי ימצאו שם חמשים. התחיל מחמשים שהוא ראשית לדעת, עד עשרה, שהוא עשירי, סוף כל הדרגות.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד עֲשָׂרָה, אֵלּוּ עֲשָׂרָה יָמִים שְׁבִין רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכַּפּוּרִים, מִשּׁוּם כֶּן הִתְחִיל מַחְמָשִׁים עַד עֲשָׂרָה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

שְׁהוּא רֵאשִׁית עַד עֲשָׂרָה, שְׁהוּא עֲשָׂרָה סוּף הַדְּרָגוֹת. וְכִיּוֹן שְׁמַגִּיעַ עַד עֲשָׂרָה אָמַר: מִכָּאן וּלְמַטָּה אֵין מְקוֹם לַעֲמֵד בְּתִשּׁוּבָה. וְשָׁב וְאָמַר אַרְבָּעִים כְּדֵי שְׁיִנְצְלוּ אַרְבַּע קָרִיּוֹת, וְשָׁב וְאָמַר שְׁלֹשִׁים כְּדֵי שְׁיִנְצְלוּ שְׁלֹשׁ קָרִיּוֹת, וְשָׁב וְאָמַר עֲשָׂרִים כְּדֵי שְׁיִנְצְלוּ שְׁתֵּי קָרִיּוֹת, וְשָׁב וְאָמַר עֲשָׂרָה כְּדֵי שְׁתַּנְּצַל קָרְיָה אַחַת מֵאוֹתָן הַחֲמֵשׁ, מִשּׁוּם כֶּן לֹא יֵרֵד לְמַטָּה מִן עֲשָׂרָה: (ע"כ מההשמטות).

וְכִיּוֹן שְׁהִגִּיעַ לַעֲשָׂרָה, אָמַר, מִכָּאן וּלְמַטָּה אֵינוּ מְקוֹם שְׁעוּמֵד בְּתִשּׁוּבָה. מִשּׁוּם כֶּן לֹא יֵרֵד מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה.

וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה בְּעָרֵב וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּא רְאָה מַה כְּתוּב לְמַעְלָה, וַיִּלֶּךְ ה' כְּאֲשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם. שְׁהָרִי כִּיּוֹן שְׁנַפְרָדָה שְׁכִינָה מֵאַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמְקוֹמוֹ, אִזּוֹ וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדָמָה בְּעָרֵב, שְׁהָרִי אֶחָד הִסְתַּלַּק עִם הַשְּׁכִינָה, וְנִשְׁאַרוּ אוֹתָם שְׁנַיִם.

כִּיּוֹן שְׁרָאָה אוֹתָם לוֹט, רַץ אַחֲרֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? וְכִי כָּל אוֹתָם שְׁהָיוּ בָּאִים הוּא הַכְּנִיס לְבֵיתוֹ וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת? וּבְנֵי הָעִיר אֵיךְ לֹא הִרְגוּ אוֹתוֹ, שְׁהָרִי לְבַתּוֹ עָשׂוּ דִין, וּמַה הוּא? שְׁבַת לוֹט נִתְּנָה פֶת לָחֵם לְעַנִּי אֶחָד, יִדְעוּ בָּזֶה, וּמִרְחוּ אוֹתָהּ בְּדַבְּשׁ וְהוֹשִׁיבוּהָ בְּרֹאשׁ הַגֵּג עַד שְׁהַצָּרְעוֹת אָכְלוּ אוֹתָהּ. אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁזֶה הִיָּה בְּלִילָה, חָשַׁב שְׁלֹא יִסְתַּכְּלוּ בְּנֵי הָעִיר עָלָיו. וְעַם כָּל זֶה, כִּיּוֹן שְׁנַכְנְסוּ לְבֵיתוֹ, הִתְכַּנְּסוּ כָּלָם וְהִקִּיפוּ אֶת הַבַּיִת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לְמָה רַץ לוֹט אַחֲרֵיהֶם, [אֶלֶּא מִשּׁוּם] שְׁכָתוּב וַיֵּרָא לוֹט וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם? רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יִיסָא. אֶחָד אָמַר, דְּמוֹת אַבְרָהָם רְאָה עִמָּם. וְאֶחָד אָמַר, שְׁכִינָה בָּאָה עִמָּהֶם. כְּתוּב כָּאֵן וַיֵּרָא לוֹט וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם, וְכָתוּב שֶׁם וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם מִפֶּתַח הָאֵהֶל. מַה לְהֵלֵן רְאָה שְׁכִינָה, אֵף כָּאֵן רְאָה שְׁכִינָה.

וַיֵּרָא לוֹט וַיִּרְץ לְקַרְאֲתָם, וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלָת נוֹיִן יוֹד. סוּרוּ נָא, הִיָּה צָרִיךְ לְכַתֵּב גִּשּׁוּ נָא, מַה זֶה סוּרוּ נָא? אֶלֶּא לְהַחֲזִירָם סְבִיב הַבַּיִת כְּדֵי שְׁלֹא יֵרְאוּ אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר וְלֹא יִכְנָסוּ בְּדַרְךְ יִשְׂרָאֵל הַבַּיִתָּה, וּמִשּׁוּם כֶּן סוּרוּ נָא.

רבי חזקיה פתח, (איוב כח) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה. כמה יש להם לבני אדם להסתכל במעשי הקדוש ברוך הוא ולהשתדל בתורה ימים ולילות, שכל מי שמשתדל בתורה, הקדוש ברוך הוא משתבח בו למעלה ומשתבח בו למטה, משום שהתורה היא עץ חיים לכל אותם העוסקים בה לתת להם חיים בעולם הזה ולתת להם חיים בעולם הבא.

בא ראה, כי הוא לקצות הארץ יביט, לתת להם מזון ולספק אותם מכל מה שהצטרכו, משום שהוא משגיח בה תמיד, שכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה. משום שארץ זו מה כתוב בה? (משלי לא) ממרחק תביא לחמה. אחר כך היא נותנת מזון וטרף לכל חיות השדה, שכתוב (שם) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתייה.

ועל זה כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה, את כל בני העולם לתת להם מזון וספוק לכל מה שצריך כל אחד ואחד, שכתוב (תהלים קמה) פותח את ידה ומשביע לכל חי רצון. דבר אחר כי הוא לקצות הארץ יביט, להסתכל במעשי בן האדם ולהשגיח בכל מה שעושים בו בני אדם בעולם. תחת כל השמים יראה, מסתכל ורואה כל אחד ואחד.

בא ראה, כיון שראה הקדוש ברוך הוא מעשי סדם ועמרה, שלח להם אותם המלאכים להשחית את סדם. מה כתוב? וירא לוט. ראה את השכינה. וכי מי יכול לראות שכינה? אלא ראה זהר אחד שמאיר ועולה על ראשיהם. ואז, ויאמר הנה נא אדני, בא"ל דל"ת כמו שנתבאר. ובגלל השכינה אותו האור שהאיר הוא אמר סורו נא את בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם.

לא עשה כך אברהם, אלא בתחלה אמר ורחצו רגליכם, ואחר כך ואקחה פת לחם וגו'. אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו, ואחר כך ורחצו רגליכם והשכמתם והלכתם לדרככם, כדי שלא ידעו בהם בני האדם.

ויאמרו לא כי ברחוב נלין. משום שפך היו עושים: אורחים שנכנסים לשם, לא היה בן אדם שיכניסם לבית. ועל זה אמרו, לא כי ברחוב נלין. מה כתוב? ויפצר בם מאד וגו'. בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם, שליח אחד עושה אותו,

וכעת ראינו שני שליחים, למה? וכי לא מספיק באחד? אלא אחד היה, ומה שאמר שנים [כך זה ודאי, משום שאחד] - אחד היה להוציא את לוט ולהצילו, ואחד להפוך את העיר ולהשחית את הארץ, ולכך נשאר אחד.

מדרש הנעלם

רבי פתח בפסוק זה, (שופטים ג) ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, ראיתי באותו עולם, [ואין העולם] עומד [ואין מעלה] אלא באותם ששולטים על רצון לבם, שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות? בשביל שכבש יצרו. ששנינו, כל הכובש את יצרו, מחיל עליו את מלכות השמים.

שאמר רב אחא, לא ברא הקדוש ברוך הוא את היצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. והאם רוצה הקדוש ברוך הוא לנסות בני אדם? כן. שאמר רב אחא, מנין לנו? משכתוב (דברים יג) כי יקום בקרבך נביא וגו' ובא האות והמופת וגו', כי מנסה ה' אלהיכם וגו'. ולמה צריך נסיון, שהרי כל מעשי בני אדם גלויים לפניו? אלא שלא לתן פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתוב? ולוט ישב בשער סדם, שהיה יושב לנסות את הבריות.

אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) והרשעים כים נגרש וגו'? אפלו בשעת דינו של רשע הוא מעז פניו, ואזי הוא ברשעתו קים. ראה מה כתוב, טרם ישכבו וגו'. אמר רבי יצחק, כשם שברא הקדוש ברוך הוא גן עדן בארץ - כך ברא גיהנם בארץ. וכשם שברא גן עדן למעלה - כך ברא גיהנם למעלה.

גן עדן בארץ, שכתוב (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן וגו'. גיהנם בארץ, שכתוב (איוב י) ארץ עיפתה כמו אפל וגו'. גן עדן למעלה, שכתוב (שמואל א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך, וכתוב (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

גיהנם למעלה, שכתוב ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. גן עדן למטה, כמו שאמרנו. גן עדן למעלה לנשמתן של צדיקים גמורים להיות נזונים מאור הגדול של מעלה. גיהנם למטה לאותם הרשעים [של ישראל] שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בקב"ה ודתו ולא שמרו שבת, ואלו הם עובדי כוכבים ומזלות

שְׁנֵדוּנִים בְּאֵשׁ, שְׁנֵאָמֵר (יחזקאל טו) מִהָאֵשׁ יֵצְאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וְגו',
 וְכַתּוּב (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים וְגו'.

גִּיהֵנָם לְמַעַלָּה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעֲבָרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא
 חָזְרוּ בַתְּשׁוּבָה, שְׂדוּחִים אוֹתָם לַחוּץ עַד שֶׁיִּקְבְּלוּ עַנְשָׁם,
 וְהוֹלְכִים וְסוֹכְבִים כָּל הָעוֹלָם, שְׁנֵאָמֵר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים
 יִתְהַלְכוּן. וְשֵׁם נְדוּנִים שְׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ. לְאַחַר כֵּן מְדוּרָם עִם אוֹתָם
 שֶׁקְּבָלוּ עַנְשָׁם בְּמוֹתָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמָּקוֹם הַרְאוּ לּוֹ.

וְהִרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמִזְלוֹת נְדוּנִים תָּמִיד בְּאֵשׁ וּבַמַּיִם
 וְשׁוֹב אֵינָם עוֹלִים, שְׁנֵאָמֵר וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפֹּט
 הִרְשָׁעִים בְּגִיהֵנָם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וְה' הִמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל עַמָּהָ גְּפִרִית
 וְאֵשׁ וְגו', וְשׁוֹב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שְׁנֵאָמֵר (דברים
 ט) אֲשֶׁר הִפִּךְ ה' בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. בְּאִפּוֹ – בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּבַחֲמָתוֹ –
 בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמֵר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ זֶה יֵשׁ גֵּן עֵדֶן לְמַעַלָּה וַיֵּשׁ גֵּן עֵדֶן לְמַטָּה. יֵשׁ
 גִּיהֵנָם לְמַטָּה וַיֵּשׁ גִּיהֵנָם לְמַעַלָּה. אָמֵר רַבִּי יַעֲקֹב, הִרְשָׁעִים
 שֶׁקְּלָקְלוּ בְּרִית מִלָּה שֶׁבָּהֶם וְחָלְלוּ שֶׁבַת בְּפִרְהוּסָהּ וְחָלְלוּ אֶת
 הַמוֹעֲדוֹת וְשִׁכְּפְרוּ בַתּוֹרָה וְשִׁכְּפְרוּ בַתְּחִיַּת הַמַּתִּים וְכִדּוּמָה לָהֶם,
 יוֹרְדִים לְגִיהֵנָם שְׁלֵמָטָה וְנְדוּנִים שָׁם, וְשׁוֹב אֵינָם עוֹלִים.

אָבֵל יִקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין וַיִּקוּמוּ לַתְּחִיַּת הַמַּתִּים, וְעַלִּיהֶם נֹאמֵר (דניאל
 יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְצִיאוּ אֵלֶיהָ לְחַיֵּי עוֹלָם וְגו',
 וְעַלִּיהֶם נֹאמֵר (ישעיה סו) וְהָיוּ דְרָאוּן לְכָל בֶּשָׂר. מַהוּ דְרָאוּן? דִּי רְאוּן,
 שֶׁהַכֹּל יֵאמְרוּ דִּי בְּרֵאִיתָם. וְעַל הַצְּדִיקִים שֶׁבִּישְׂרָאֵל נֹאמֵר (שם ס) וְעַמּוּד
 כָּלִם צְדִיקִים וְגו'. (ע"כ מדרש הנעלם).

וְה' הִמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל עַמָּהָ וְגו'. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (ישעיה יג) הִנֵּה
 יוֹם ה' בָּא אֲכַזְרִי וְגו'. הִנֵּה יוֹם ה' בָּא – זֶה בֵּית דִּין שְׁלֵמָטָה.
 בָּא – כְּמוֹ שְׁנֵאָמֵר הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ. מִשׁוּם שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה דִין עַד שֶׁנִּכְנָס
 וְנוֹטֵל רְשׁוּת. כְּמוֹ זֶה קָץ כָּל בֶּשָׂר בָּא לְפָנָי.

דָּבָר אַחֲרֵי הִנֵּה יוֹם ה' בָּא – זֶהוּ הַמַּשְׁחִית שְׁלֵמָטָה כְּשֶׁנוֹטֵל אֶת
 הַנְּשָׂמָה, מִשׁוּם כֵּן אֲכַזְרִי וְעִבְרָה. לְשׁוּם הָאֲרֵץ לְשָׂמָה – זו
 סֹדֶם וְעַמָּהָ. וְחֲטָאִיהָ יִשְׁמִיד מִמֶּנָּה – אֵלּוּ יוֹשְׁבֵי הָאֲרֵץ. מַה כְּתוּב
 אַחֲרָיו? כִּי כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכִסְיֵיהֶם וְגו'. שֶׁהָרִי מֵהַשָּׁמַיִם הִמְטִיר

עליהם אש והעבירים מהעולם. אחר כך מה כתוב? אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם. רבי יהודה הקים את הפסוקים הללו ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו היום חשכו עליונים ותחתונים וחשכו שמים וכוכבים. רבי אלעזר מבאר את הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר, ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה'. ואותו היום הוא יום נקמה, שעתידי הקדוש ברוך הוא לנקם משאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות.

ובשמהקדוש ברוך הוא יעשה נקמות בשאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, אז אוקיר אנוש מפז - זה מלך המשיח שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, וכל בני העולם יעבדו וישתחוו לפניו, שכתוב (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. בא ראה, אף על גב שנבואה זו נאמרה על בבל - בכל זה נאמר. שהרי ראינו בפרשה זו שכתוב כי ירחם ה' את יעקב, וכתוב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

וה' המטיר על סדם - זו הדרגה של בית דין שלמטה שנוטל רשות מלמעלה. רבי יצחק אמר, שעושה הדין ברחמים, שכתוב מאת ה' מן השמים, כדי להמצא דין עם רחמים. ואם תאמר מה הרחמים כאן? שכתוב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ואחר כך יצאו ממנו שתי אמות שלמות וזכה שיצא ממנו דוד ושלמה המלך.

ראה מה כתוב? ויהי כהוציאם אתם החוצה ויאמר בא ראה, בשעה שהדין שורה בעולם, הרי למדנו שלא צריך לבני אדם להמצא בשוק, בגלל שמכיון ששורה דין, לא מבחין בין זכאי לחיב, ולא צריך להמצא שם. והרי למדנו שבסבת זה נסגר נח בתבה ולא נמצא בעולם בשעה שהדין נעשה, וכתוב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, עד שיעשה הדין. ומפני כך, ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריך וגו'.

סדר הלימוד ליום ז' חשוון [יום 37 בשנה]

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, הדין שעשה הקדוש ברוך הוא במבול והדין של סדם, שניהם דיני הגיהנם היו, כי רשעי הגיהנם נדונים באש ובמים.

אמר רבי יצחק, סדם נדונה בדין הגיהנם, שכתוב וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. זה מצד של מים וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין הגיהנם, ורשעי הגיהנם נדונים בשני הדינים הללו.

אמר לו, הדין של רשעי הגיהנם שנים עשר חודשים, והקדוש ברוך הוא מעלה אותם מהגיהנם, ושם מתלבנים ויושבים לשער הגיהנם, ורואים אותם רשעים שנכנסו ודנים אותם שם, והם מבקשים עליהם רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך הוא חס עליהם ומכניס אותם במקום שצריך להם. מאותו יום והלאה הגוף שוכך בעפר והנשמה יורשת מקומה כראוי לה.

בא ראה, שהרי נאמר שאפלו אותם בני המבול לא נדונו אלא באש ומים. מים קרירים ירדו מלמעלה, ומים רותחים עלו מלמטה כאש. ונדונו בשני דינים, משום שדין של מעלה כך הוא, ולכן בסדם גפרית ואש.

אמר לו, האם יקומו ליום הדין? אמר לו, הרי נתבאר, אבל אלו של סדם ועמרה לא יקומו, והכתוב מוכיח, שכתוב (דברים כט) גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח וגו', אשר הפך ה' באפו ובחמתו. אשר הפך ה' - בעולם הזה. באפו - בעולם הבא. ובחמתו - בזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים. אמר לו, בא ראה, כמו שארצם אבדה לעולם ולעולמי עולמים, גם כך הם אבדו לעולם ולעולמי עולמים.

ובא ראה שדין הקדוש ברוך הוא דין כנגד דין. הם לא השיבו את נפש העני במאכל ומשקה - גם כך הקדוש ברוך הוא לא השיב נפשם לעולם הבא. ובא ראה, הם נמנעו מצדקה שנקראת חיים - אף הקדוש ברוך הוא מנע מהם חיים בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שהם מנעו דרכים ושכילים מבני העולם - כך גם הקדוש ברוך הוא

מִנַּע מֵהֵם דְּרָכִים וּשְׁבִילִים שֶׁל רַחֲמִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רבי אבא אָמַר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יַעֲמְדוּ וַיִּקְוֹמוּ לְדִין, וְעֲלֵיהֶם כָּתוּב (דניאל יב) וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא בַּעַל הַרַחֲמִים, כִּיּוֹן שֶׁדָּן אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְקָבְלוּ דִין, לֹא נִדְוָנוּ בְּכָל הַדִּינִים.

אמר רבי חייא, כָּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה וְגו'. מֵהוּ בַּהֲפֹךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט? אֵלֶּא בְּכָל עֲשֵׂה דִיּוּרוֹ לוֹט, שֶׁכָּתוּב וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר וַיֵּאָהֵל עַד סְדֹם. [וְכָתוּב אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט. אֵלֶּא וְדָאֵי שֶׁבְּכָלָם עֲשֵׂה אֶת דִּיּוּרוֹ] וְלֹא קָבְלוּ אוֹתוֹ, חוּץ מִמְּלֶךְ סְדֹם שֶׁקָּבַל אוֹתוֹ בְּסְדֹם מִשּׁוּם אֲבָרָהֶם.

ותבט אֲשֶׁתוֹ מֵאַחֲרָיו, הֲיָה צָרִיף לְכַתֵּב מֵאַחֲרֶיהָ? אֵלֶּא מֵאַחַר הַשְּׂכִינָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מֵאַחֲרָיו שֶׁל לוֹט, שֶׁהַמְּשַׁחֵת הֲיָה הוֹלֵךְ אַחֲרָיו. וְכִי אַחֲרָיו הֵלֵךְ, הֲרִי הוּא שֶׁלַח אוֹתוֹ? אֵלֶּא כָּל מְקוֹם שֶׁהֵלֵךְ לוֹט, הִתְעַכֵּב הַמְּשַׁחֵת לְהַשְּׁחִית, וְכָל מְקוֹם שֶׁהֵלֵךְ כָּבֵר וְהִשְׁאִיר לְאַחֲרָיו, הֲיָה הוֹפֵךְ אוֹתוֹ הַמְּשַׁחֵת.

וְלָכֵן אָמַר לוֹ אֵל תְּבַט אַחֲרֶיהָ, שֶׁהָרִי אֲנִי מְחַבֵּל אַחֲרֶיהָ. וְעַל זֶה כָּתוּב וְתַבַּט אֲשֶׁתוֹ מֵאַחֲרָיו, וְרָאֲתָה אֶת הַמְּשַׁחֵת, אִזּוֹ וְתֵהִי נֹצִיב מִלַּח. שֶׁהָרִי כָּל זְמַן שֶׁהַמְּשַׁחֵת אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת פְּנֵי הָאִישׁ [מִרְאֵה פְּנֵי לְאִישׁ], הוּא אֵינוֹ מְשַׁחֵת אוֹתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁאֲשֶׁתוֹ הִחֲזִירָה פְּנֵיהָ לְהִסְתַּכֵּל אַחֲרָיו, מִיָּד וְתֵהִי נֹצִיב מִלַּח.

רבי אלעזר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ עוֹמְדִים יוֹם אֶחָד וְעוֹסְקִים בְּפִסּוּק הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב (דברים ח) אָרְץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחֲסֹר כָּל בָּהּ. לָשֵׁם מָה פְּעֻמִּים בָּהּ בָּהּ? אֵלֶּא הָרִי נֶאֱמַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָלַק אֶת כָּל הָעַמִּים וְהָאַרְצוֹת לְשְׁלוּחִים מִמֵּנִים, וּבְאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא שׁוֹלֵט מִלְּאָךְ וְלֹא מִמְּנָה אַחַר, אֵלֶּא הוּא לְבַדּוֹ, לָכֵן הַכְּנִיס אֶת הָעַם שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בָּהֶם אַחַר לְאַרְץ שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בָּהּ אַחַר.

בא רָאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן מְזוֹן שָׁם בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן לְכָל הָעוֹלָם. כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת בְּעֵנִי, וְאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא כֵּן, אֵלֶּא אָרְץ יִשְׂרָאֵל נִזְוָנִית בְּתַחֲלָה וְאַחַר כֵּן כָּל הָעוֹלָם.

וְלִבְנֵי אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לֶחֶם, אֲלֵא בְעֶשֶׂר, בְּסֻפּוֹק שֶׁל הַכֹּל תֹּאכַל בָּהּ וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. בָּהּ בִּקְדוּשַׁת הָאֶרֶץ, בָּהּ שׁוֹרָה הָאֲמוּנָה הָעֲלִיוֹנָה, בָּהּ שׁוֹרָה הַבְּרָכָה שְׁלִמְעֵלָה, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר.

בא ראה, כתוב כגן ה' כארץ מצרים. עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדם ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגן ה' שיש בו ספוק ועדון של הכל, כך גם היתה סדם וכך גם מצרים. מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא ראה מה כתוב, (זכריה יד) וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מְשַׁפְּחוֹת הָאֶרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם וְגו'. זהו ענש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'? ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו? שכתוב (שם) וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגַּף ה' אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְגו'. משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדם מה כתוב בה? כי כלה משקה. כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שכל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא ותן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים וארוך של חיים לעולם הבא.

סתרי תורה

תוספתא. קשרים רמים, שרים המפזרים [נ"א המבררים. ונ"א המנפצים], חכמים בשכל, יסתכלו לדעת, בשעה שהראש הלכן תקן כסא על גבי העמודים על אבנים של מרגליות טובות. בין אותם האבנים יש מרגלית אחת במראה יפה ובתאר כסוי הפלי [של העשן] שלוהט בשבעים גונים. אותם שבעים גונים לוחטים לכל צד.

א"ה השבעים נפרדים מתוך שלשה גונים. אלה רוחות ברוחות שנוצצות לארבעת צדי העולם. כאן יש רוח חזקה של צד שמאל שנאחז בשמים. אותם שבעים גונים הדין יושב והספרים נפתחים. מכאן יוצאים חצים וחרבות ורמחים ואש של המגדל.

וּנְאֻחֲזֹת אֵשׁ חֲזָקָה שְׂיֻצְאָת מִהַשָּׁמַיִם בּוֹ. וּכְשֶׁנֶּאֱחֲזֹת הָאֵשׁ הָעֲלִינָה
בְּאֵלוֹ שְׁלֵמָטָה, אֵינן מִי שְׂיֻכּוֹל לְשַׁבֵּר אֶת הָרְגֵזוֹ וְהַדִּין.

עֲיֻנִּים לֹוֹהֲטוֹת כְּמוֹ שְׁלֵהָבוֹת שֶׁל אֵשׁ יוֹרֵד בָּהֶם לְעוֹלָם. אוֹי לְמִי
שְׁפוּגֵשׁ אוֹתוֹ, חֲגוּר מִתְנַיִם [חֲרָבוֹת] הוּא, וְחָרַב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ.
לֹא מְרַחֵם עַל טוֹב וְלֹא עַל רַע. שְׁהָרִי [הַפֶּסֶק] הַפֶּתֶק, שֶׁהֵם שְׁבָעִים
בְּרָשׁוֹת שְׁנֵאֲחָזוּ אוֹתוֹ צַד שֶׁל הַשָּׁמַיִם, יוֹרֵד בְּיַד שְׁמַאֵל בְּכַמָּה דִּינִים.
מִתְהַפֵּף בְּכַמָּה גֻּנָיִם, הוֹפֵף בְּכָל יוֹם. הוּא נִקְרָא כְּרַם זֶלַת שְׁמֵתֶקָן
לְבַנֵּי אָדָם. כָּל הַגֻּנָיִם שֶׁל כְּלֵי הַזֵּעַם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאִים בּוֹ.
וְהֵם יוֹשְׁבִים בְּרוּם הָעוֹלָם, וּבַנֵּי אָדָם בְּסִכְלוֹתָם לֹא מְשַׁגִּיחִים בָּהֶם.
גְּפָרִית וְאֵשׁ – הַתוֹרָה שֶׁל מַיִם וְאֵשׁ שְׁנֵתְכִים מִהַשָּׁמַיִם נֶאֱחָזוּ זֶה בְּזֶה
וַיִּרְדּוּ עַל סֹדֶם. אוֹי לְרָשָׁעִים שְׂאִינָם מְשַׁגִּיחִים עַל כְּבוֹד רַבּוֹנָם.

א: עֲשָׂרָה שְׁמוֹת חֲקוּקִים בְּרִצּוֹן הַמֶּלֶךְ. ב: עֲשָׂרָה הֵם וְעוֹלָיִם
לְחֶשְׁבוֹן גְּדוּל. ג: שְׁבָעִים גֻּנָיִם לֹוֹהֲטִים לְכָל צַד. יוֹצְאִים מִתּוֹךְ
שְׁמוֹת שְׁחֲקוּקִים סוּד שֶׁל שְׁבָעִים שְׁמוֹת מְלֹאכִים שֶׁהֵם בְּסוּד הַשָּׁמַיִם.

וְהֵם: מִיכָאֵל, גְּבַרְיָאֵל, רַפָּאֵל, נוּרְיָאֵל. קַמ־יָן – "קְדוּמִיאֵל" מִלְכִיאֵל
"צַדְקִיאֵל. פֶּת־ח – "פֶּדְאֵל" תּוּמִיאֵל "חֲשַׁדְיָאֵל. צֶר־י –
"צַדְקִיאֵל" רְזִיאֵל "יוּפִיאֵל. סְגוּ"ל – "סִטוּטְרִיה" גְּזִרְיָאֵל "וֹתְרִיאֵל
[נ"א ו"רְדִיאֵל] "לְמוּאֵל. חֶר־ק – "חֲזִיקִיאֵל" רַהֲטִיאֵל "קְדֻשִׁיאֵל.
שְׁבָ"א – "שְׁמַעְאֵל" בְּרַכִּיאֵל [נ"א ש"כְּנִיאֵל ונ"א ב"רְקִיאֵל] "אֵהִיאֵל.
חֶל־ם – "חֲנִיאֵל" לְהִדִּיאֵל "מַחְנִיאֵל [נ"א ח"נִיאֵל ל"עֲדִיאֵל
מ"לְכִיאֵל]. "עֲנִיאֵל עֲנַאֵל אֵהֲנִיאֵל רַחֲמִיאֵל עֲזִרְיָאֵל [נ"א ש"בְּנַאֵל
ר"וּמִיאֵל ק"דוּמִיאֵל – שֶׁר־ק. ח"כְּמִיאֵל ר"מִיאֵל ק"רֻשִׁיאֵל – חֶר־ק]
סִנְיָה וּדְרַגְזִיה רִסִּיסִיאֵל דוּמִיאֵל "חֲוִנִיאֵל "זַכְרִיאֵל "וֹאִרְיָאֵל
"ה"יִנַּאֵל ד"נְדַאֵל ג"דִּיאֵל ב"דַּאֵל א"נְפִיאֵל וְעֲדִיאֵל אֵל אֲדַנִּי עַל כָּלָם.
ד [פִּירוּשׁ, כֶּשֶׁע"ב מְלַאכִים מִתַּחֲבָרִים בְּמַלְכוּת, אִז נִקְרָא מַלְכוּת הוּא
וּבֵית דִּינּוּ בַלְשׁוֹן וְה'.]

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אֵהֲנִיאֵל" בְּרַקִּיאֵל "גְּדִיאֵל" דוּמִיאֵל "הִדְרִיאֵל" וּדְרַגְזִיה "זֵהֲרִיאֵל
"חֲנִיאֵל" טֵהֲרִיאֵל "יַעֲזִרְיָאֵל" כְּרַעִיאֵל "לְמִדִּיאֵל
"מִלְכִיאֵל" נֵהֲרִיאֵל "סִנְיָה" עֲנַאֵל "פֶּתַחִיאֵל" צוּרִיאֵל "קְנַאֵל" רְמִיאֵל
"שְׁעִרִיאֵל" תְּבַכִּיאֵל:

סדר תשר"ק

"תפוריא" שכניאל "רנאל" קמריה "צוריה" פסיסיה "עיריאל"
 "סמכיאל" נריאל "מדוניה" לסניה "כמסריה" יריאל
 "טסמסיה" חניאל "זכראל" ודריאל "הניאל" דנבאל "גדיאל" בדאל
 "אדירירון אדני על כולהו וכו'": (עד כאן מההשטות)

בְּשִׁבְעֵם מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד בְּסוּד אֶחָד בְּכַח עֲלִיּוֹן אֲזַ נִקְרָא וִיהוּה, הַכֹּל בְּכֹלל אֶחָד. מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם – שֵׁם קְדוֹשׁ שְׁנַחֲקָק בְּשִׁבְעֵים שְׁמוֹת אַחֲרַיִם, סוּד שֶׁל שָׁמַיִם. וְאֵלֶּה הֵם שְׁבַעִים שְׁשׁוּלְטִים עַל אֱלוֹ שְׁבַעִים דִּינִים, סוּד שֶׁל יְהוּ"ה, וְשְׁבַעִים הַשְּׁמוֹת הֶלְלוּ בְּקִדְשָׁהּ, יְהוּ"ה שָׁמַיִם. ה [פירוש, שם של ע"ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט, אלו הם נקראים שמים, ואותם ע"ב מלאכים של מטה במלכו"ת מקבלים מע"ב של מעלה ונוטלין מהם].

אֱלוֹ נוֹטְלִים (נוסעים) מֵאֵלֶּה, וִיהוּ"ה ו [פירוש, מלכות מתפארת] נוֹטֵל מֵאֵת יְהוּה זֶה מְזַה. ז [פירוש, סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף]. וְאֱלוֹ תְלוּיִים בְּאֱלוֹ, תְּחַתּוֹנִים בְּעֲלִיּוֹנִים, וְהַכֹּל קָשָׁר אֶחָד. וּבְזֶה נוֹדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ. ח [פירוש, ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים]. שָׁמַיִם שְׁהֵם שְׁבַעִים סוּד יְהוּה, זֶהוּ בְּסוּד שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת, וְאֱלוֹ הֵם שְׁשׁוּצָאִים מִן וִיסַע וַיִּבֵּא וַיֵּט.

וְהָיָה יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חֶלֶק רֵאשׁוֹן בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. יז"ל מִבְּהַר הַרְיִי הַקָּדוֹם לֵאמֹר כִּלְיִי לִוְיִי פַה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חֶלֶק שְׁנַיִ בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. נת"ה הא"א יר"ת שֵׁם אֱלֹהֵי רִיבְּוִי אֱלֹהֵי לִבְּוִי וְשֵׁם יְחִי"ו לַה"ח כּוֹק מִנְּד. חֶלֶק שְׁלִישִׁי בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. אֲנִי חַע"ם רַה"ע יי"ז הַה"ה מִי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חֶלֶק רְבִיעִי בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְהָיָה דְנִי"ה חַח"ש עִמְ"ם נִנְ"א נִי"ת מִבְּהַר פּוֹרִי נִמְ"מ יי"ל הַר"ח מִצְ"ר. חֶלֶק חֲמִישִׁי בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וּמִבְּהַר יְהוּ"ה עִנְיִו מַחְ"י דִּמְ"ב מִנְ"ק אִי"ע חִבְ"ו רֵא"ה יב"מ הִי"י מו"ם. חֶלֶק שְׁשִׁי בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאֱלוֹ הֵם שְׁבַעִים שְׁמוֹת שְׁשׁוּלְטִים עַל שְׁבַעִים דְּרָגוֹת תְּחַתּוֹנוֹת סוּד וִיהוּ"ה. אֱלוֹ שְׁבַעִים שְׁמוֹת יְהוּ"ה, סוּד שְׁנַחֲקָא שָׁמַיִם. שְׁבַעָה

רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש. וזהו ויהוה המטיר.
מאת יהוה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר. שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים. חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם זה שהוא סוד וסתר כלל של כל התורה בכ"ב אותיות ועשר אמירות, משום שהרי שם זה מאתים ושש עשרה אותיות ושלשים ושנים שבילים שכוללים בה. הרי מאתים ארבעים ושמונה איברי הגוף.

סוד שנקרא אדם השולט על הכפסא, סוד של שבעים שלמטה, וסתר זה שכתוב (יחזקאל א) ועל דמות הכפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, וזה הוא סתר שכתוב וה' המטיר על סדם וגו' מאת ה' מן השמים. והכל אחד ודבר אחד, וסתר אחד לחכמי הלב נמסר. אשרי [הוא] חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

סדם נחתם גזר דין שלהם על שמנעו צדקה מהם, כמו שנאמר (שם יו) ויד עני ואביון לא החזיקה, ולכן הדין לא היה אלא מן השמים. צדקה ושמים הכל אחד, וכתוב (תהלים קח) כי גדול מעל שמים חסדך, משום שצדקה תלויה בשמו [בשמים], דין הוא משמים, שכתוב מאת ה' מן השמים.

הדין של ישראל ממקום זה, שכתוב (איכה ד) ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם. וירושלים נקראת אחות לסדם, כמו שנאמר (יחזקאל יט) הנה זה היה עון סדם אחותך, ודינם היה מן השמים דין אחד כסדם על שמנעו צדקה מהם, פרט לזה שזה התהפך וזה נחרב. לזו יש תקומה, ולזו אין תקומה. ע"כ סתרי תורה.

ויציל לוט מצוער וישב בהר הוא ושתי בנתיו עמו וגו'. מה הטעם? משום שראה שהיה קרוב לסדם ועלה משם. רבי יצחק פתח, (איוב לו) והוא מסבות מתהפך בתחבולתו לפעלם וגו'. הקדוש ברוך הוא מסבב סבובים בעולם ומביא גחלי אש צחים לעשות מעשיו, ואחר כך הופך אותם ועושה אותם בגון אחר.

ובמה? בתחבולתו. עושה תחבולות ומסבב סבובים כדי להפך אותם, ולא כמו אותם הראשונים. לפעלם - משום פעלם של בני אנוש. כמו שהם עושים מעשים, כך הוא מהפך אותם. כל

אשר יצום על פני תבל ארצה - משום מעשי בני אדם הוא מהפך אותם מסבות בכל מה שהוא מצוה אותם על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפך - הקדוש ברוך הוא מסבב סבובים ומביא מעשים בעולם להתקיים, ואחר שחושבים בני אדם שיתקומו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה. בתחבולתו, בתחבולתו כתוב, כמו האמן הזה שעושה כלי חרס, בעוד שאותו הגלגל מסתובב לפניו, חושב לעשות כגון זה - עושה, חושב לעשות כגון אחר - עושה. מהפך כלי זה לכלי אחר משום שאותו הגלגל סובב לפניו. כך הקדוש ברוך הוא מהפך את מעשיו שהוא עושה.

בתחבולתו חסר יו"ד, ומהו? זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפך כלים מפלי זה לכלי אחר, וכל זה כפי פעלם של בני אדם. אם בני אדם מטיבים מעשיהם - אותו הגלגל הסובב מסובב אותם ימינה, ואז נעשים מעשים בעולם להיטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע - תחבולתו שסובבת תמיד והיתה עומדת בסבוב של הימין, הקדוש ברוך הוא מסובב אותה לצד שמאל ומהפך מסבות וכלים שהיו בהתחלה לאותו צד שמאל.

ואז הגלגל סובב ונעשים מעשים בעולם להרע לבני אדם. והגלגל סובב לאותו צד עד שבני אדם שבים להיטיב מעשיהם, והגלגל עומד במעשי בני האדם. ועל כך בתחבולתו לפעלם, ולא עומד תמיד.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא גורם סבובים ומעשים בעולם כדי לעשות הכל כראוי, והכל יוצא מהעקר והשרש שלמעלה. קרב את אברהם אליו - יצא ממנו ישמעאל, כשלא היה אברהם מהול כשיצא ממנו, משום שהוא למטה ולא נשלם באות ברית קדש.

אחר כך הקדוש ברוך הוא סבב סבובים בתחבולותיו ונמול אברהם, ונכנס בברית ונשלם בשמו ונקרא אברהם, וה' עליונה עטרה אותו בסוד של מים מרות. כיון שהסוד [של ה"א] נשלם והוא נמול, יצא ממנו יצחק והיה זרע קדש, ונקשר למעלה

בסוד של אש ממים, ועל זה כתוב (ירמיה ב) ואנכי נטעתיו שורק כלה זרע אמת, ולא נקשר באותו הצד האחר.

בא ראה, מלוט יצאו ממנו ומבנותיו שתי אמות נפרדות ונקשרו באותו צד שראוי להם, ועל זה הקדוש ברוך הוא מסובב סבובים ומגלגל גלגולים בעולם שיהכל יעשה כראוי ויתקשר הכל במקומו.

בא ראה, נאה היה ללוט שהקדוש ברוך הוא יוציא ממנו [ומבנותיו] ומאשתו שתי האמות הללו, אלא בשביל להתקשר במקומם הראוי להם, ונעשו מתוך זין, ואותו הזין הזדמן להם במערה באותו לילה, וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר וישת מן הזין וישפר, והרי נתבאר ובארוה.

בא ראה, מואב ועמון הן קראו להם שמות. מואב - מאב. רבי יוסי אמר, הבכירה אמרה בחצפה, אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בן עמי, ולא אמרה ממי הוא.

בא ראה, בהתחלה כתוב ולא ידע בשכבה ובקומה, בוא"ו, ונקוד על וא"ו, משום שסיוע מלמעלה היה נמצא באותו מעשה שעתיד מלך המשיח לצאת ממנו, ולכן נשלם כאן בוא"ו. ובאחרת כתוב ובקמה, חס וי"ו, משום שלא יצא ממנה חלק לקב"ה כמו האחרת הזו, ועל זה כתוב באחרת הזו הגדולה ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עליו.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתיד הקדוש ברוך הוא להעמיד ממנה דוד המלך ושלמה וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד ובקומה, כמו שכתוב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובאותו היום היתה לה קימה ודאי, התחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, והוקמו ממנה כל המלכים הללו וכל העלוי של ישראל. ולא ידע בשכבה, שכתוב ותשכב מרגלותו עד הבקר. ובקומה, שכתוב בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. משום כך ובקומה נקוד וא"ו.

בא ראה את ענותנותו של אברהם, שהרי אפלו בתחלה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו רחמים על לוט. [שהרי] אחר שכתוב וירא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר

הכִּבְשָׁן, לא בקש על לוט ולא אמר עליו לקב"ה כלום. אף כִּךְ לא אמר לו הקדוש ברוך הוא דבר, כִּדִּי שלא יחשב אברהם שהקדוש ברוך הוא גרע מזכותו כלום.

וְאִם תאמר שאברהם לא החשיב בלבו את לוט לכלום – הרי מסר נפשו ללכת להלחם בקרב עם חמשה מלכים חזקים, כמו שנאמר וישמע אברם כי נשבה אחיו, וכתוב ויחלק עליהם לילה, וכתוב וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגו'. אבל באהבה שאהב את הקדוש ברוך הוא וראה שמעשיו של לוט אינם כשרים כראוי, לא רצה אברהם שבגללו יעזב הקדוש ברוך הוא כלום משלו, ולכן לא בקש עליו רחמים לא בתחלה ולא בסוף.

מדרש הנעלם

וַיַּעַל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא ראה מה כתוב בפיצור הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן, שכתוב (יחזקאל לו) וחסרתי את לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם. זהו שכתוב ויעל לוט מצוער, מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

אָמַר רבי יהודה, שלש הנהגות יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא כח הנשמה הקדושה. והנהגת התאווה, שהיא מתאווה בכל תאוות רעות, וזהו כח התאווה. והנהגת המנהגת לבני אדם ומחזקת הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רבי דימי, זהו כח המחזיק.

אָמַר רבי יהודה, בא ראה, לעולם אין יצר הרע שולט אלא באלו שני כחות אלו שאמרנו, נפש המתאווה היא הרודפת אחר יצר הרע לעולם, משמע שכתוב ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן. נפש המתאווה היא מעוררת את האחרת ומפתה אותה עם הגוף להדבק ביצר הרע, והיא אומרת לכה נשקה את אבינו יין ונשככה עמו. מה יש לנו בעולם הבא, נלך ונרדף אחר יצר הרע ואחר תשוקת חמדת העולם הזה. ומה עושות? שתיהן מסכימות להדבק בו. מה כתוב? ותשקין את אביהן יין. מתפטמות להתעורר ליצר הרע באכילה ובשתיה.

וּתְקַם הבכירה ותשכב את אביה. כשאדם שוכב על מטתו בלילה, נפש המתאווה היא המעוררת ליצר הרע ומרהרת בו, והוא

דבק בכל הרהור רע עד שמתעברת מעט [ממנו] [ד"א על] [נ"א עד] שמביא בלב האדם אותה המחשבה הרעה ודבקה בו, ועדין יש בלבו ולא נגמר לעשותה עד שזאת התאווה מעוררת לכח הגוף כמתחלה להדבק ביצר הרע, ואז הוא תשלום הרעה. זהו שכתוב ותהרין שתי בנות לוט מאביהן.

אמר רבי יצחק, מעולם אין יצר הרע מתפתה אלא באכילה ושתייה, ומתוך שמחת היין אז שולט באדם. בצדיק מה כתוב בו? (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו, ואינו משתכר לעולם. שאמר רבי יהודה, אותו תלמיד חכם ששונה, קוראים עליו (שם יא) נזם זהב באף חזיר. ולא עוד, אלא שמחלל שם שמים. מנהג הרשעים מהו? (ישעיה כב) הנה ששון ושמחה. היין אז שולט באדם, הרוג בקר ושחוט צאן וגו'. עליהם אמר הכתוב (שם ה) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו'. כדי לעורר ליצר הרע, שאין יצר הרע מתעורר אלא מתוך היין. זהו שכתוב ותשקינן את אביהן יין.

אמר רבי אבהו, מה כתוב? ולא ידע בשכבה ובקומה. כלומר, יצר הרע אינו משגיח בה בשכבה בעולם הזה ובקומה לעולם הבא, אלא מתעורר עם כח הגוף לעבוד תאוותו בעולם הזה. שאמר רבי אבהו, בשעה שנכנסים הרשעים בגיהנם, מכניסים ליצר הרע לראות בהן, זהו שכתוב ולוט בא צערה, לצערה של גיהנם. ויצא לו משם לנסות את הבריות, כמו שאמרנו. זהו שכתוב ויעל לוט מצוער - מצערה של גיהנם.

וישב בהר - אמר רבי יצחק, משמע שכתוב בהר, מלמד שהוא שם מושבו במקום הר. גוף שהוא חרב כמו הר שאין בו טובה. ושתי בנתיו עמו - אלו שתי הכחות שאמרנו. כי ירא לשכת בצוער - יראה וחרדה נופלת עליו בשעה שרואה צער גיהנם שמצערין לרשעים וחושב ששם ידון. כיון שרואה שאינו נדון שם, יוצא והולך לפתות בני אדם אחריו.

רב הונא פשהיה דורש להזהיר את בני האדם, היה אומר להם: בני, השמרו משליח של גיהנם, ומיהו? זה יצר הרע, שהוא שליח של גיהנם.

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב? אלו שתי בנות לוט שאמרנו, שהיא נפש המתאנה, ונפש המשתתפת בגוף הרודפת אחר יצר הרע לעולם.

אמר רבי יהושע, כתוב כאן בלוט כי ירא לשבת בצוער, וכתוב שם לעלוקה שתי בנות הב הב. יר"א בגימטריא הוא עלוק"ה. אמר רבי יצחק, אם ירא הוא, אז למה הוא בא להטעות את הבריות? אלא כף דרך כל עושה עולה – כשרואה הרע, מתירא לפי שעה, ומיד חוזר לרשעתו ואינו חושש לכלום. כף יצר הרע, בשעה שרואה דין ברשעים, ירא. כיון שיוצא לחוץ [לעשות], אינו חושש כלום.

רבי אבא אמר, מה זה שאמרנו ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן? מה זה אבינו זקן? זהו יצר הרע שנקרא זקן, שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן, שנולד עם האדם.

ששנינו, אמר רבי יהודה אמר רבי יוסי, אותה נפש המתאנה אומרת לאחרת: אבינו זקן, נרדף אחריו ונדבק בו כשאר כל הרשעים שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו – אין איש צדיק בארץ ואין איש שליט על יצרו. הרבה רשעים בארץ, אין אנחנו בלבדנו רשעים, נעשה כדרך כל הארץ שהם רשעים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את אבינו יין – נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה יין ונדבק באבינו, ביצר הרע, ונשכבה עמו. ורוח הקדש צונחת ואומרת: (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה, בא ראה מה כתוב? ותשקיך את אביהן יין. דרך הרשעים לטעות אחרי היין, לפנק ליצר הרע ולעוררו. ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על מטתו, מיד – ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא מזמנת עמו ומתאנה ומהרהרת בכל הרהורים רעים, ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה [באותו זמן] מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה – בשכבה בעולם הזה, ובקומה לעתיד לבא. בשכבה – בעולם הבא כשתתן דין וחשבון, ובקומה – ליום הדין, שכתוב (דניאל יב) ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בו יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר כן מעוררת לאחרת. לאחר שההרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת ונדבקת בו, ותשקיך את אביהן יין. כמו כן לעורר ליצר הרע ונדבקת בו, ואזי תשלום הרעות

לעשות, ומתעברות שתיהן מיצר הרע. זהו שכתוב ותהרין שתי בנות לוט מאביהן.

עד שיצא לפעל מעשיהן – זו יולדת רשעתה, וזו יולדת רשעתה. וכן דרכם של רשעים בענין זה עם יצר הרע, עד שהורג לאדם ומוליכו לגיהנם ומכניסו שם, ואחר כך עולה משם לפתות לבני אדם כמו כן. ומי שמכיר בו, נצול ממנו ואינו מתחבר עמו.

אמר רבי יצחק, משל למה הדבר דומה? לכת לסטים שהיו אורבים בדרךים לגזל ולהרג לבני אדם, ומפרישים מהם אחד שיודע להסית לבני אדם ולשונו רך. מה עושה? מקדים והולך לקבלם ונעשה כעבד לפניהם, עד שמאמינים הטפשים בו ובוטחים באהבתו ובשיחתו ושמחים עמו, ומוליכם בחלק דבריו באותו הדרך שהלסטים שם. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג בס לאחר שנותנם ביד הלסטים להרגם ולקחת ממונם. והם צווחים ואומרים: אוי שהקשבנו לו ולרך לשונו. לאחר שהרגו אלה, עולה משם ויוצא לפתות בני אדם כמתחלה. הפקחים מה הם עושים כשרואים לזה יוצא לקראתם ומפתה להם? מכירין בו שהוא צודה את נפשם, והורגים אותו, והולכים בדרך אחרת.

כך הוא יצר הרע, יוצא מכת הלסטים, עולה מגיהנם כנגד בני אדם ולפתות להם בחלק מתק דבריו. זהו שכתוב ויעל לוט מצוער וישב בהר וגו'. כמו לסטים לארב לבני אדם. מה עושה? עובר לפניהם, והטפשים מאמינים בו ובאהבתו שהוא הולך לפתותם ועובד להם כעבד, שנותן להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם על תורה ועל מלכות שמים. הטפשים רואים כך, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידים להם מלאכי חבלה, והם צווחים ואומרים: אוי שהקשבנו לזה. ולא מועיל להם.

לאחר כן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחים כשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך ולוקחים דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף כְּשֶׁהָיָה יורד לְכַבֵּל, רָאָה אֶת אוֹתָם רוֹקִים שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים בֵּין נָשִׁים יְפוֹת וְלֹא חוֹטְאִים. אָמַר לָהֶם: הֲאֵם אֵלֶּה לֹא פוֹחָדִים מֵיֵצֵר הָרָע? אָמְרוּ לוֹ: לֹא מִקוֹנְדִיטוֹן רַע בָּאֲנוּ. אָנוּ נִגְזָרְנוּ מִקִּדְשֵׁת הַקִּדְשׁ. שְׁאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, צְרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת תְּשׁוּמִישׁ, וְיֵצְאוּ מִמֶּנּוּ בָּנִים קְדוֹשִׁים בָּנִים מְעֻלִּים שֶׁלֹּא פוֹחָדִים מֵיֵצֵר הָרָע, שְׁנֵאמַר (ויקרא כ) וְהִתְקַדְּשִׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדָשִׁים.

רבי אבא אָמַר, מֵה זֶה שְׁכָתוּב (יחזקאל כ) וְאֵת שַׁבְּתוֹתַי קִדְּשׁוּ? אֵלֶּה אֵינְן עוֹנֵתֶם שֶׁל תְּלַמִּידי חֲכָמִים אֵלֶּה מְשַׁבֵּת לְשַׁבָּת. וּמִזְהִיר אוֹתָם, שֶׁהוֹאִיל וְתְשׁוּמִישׁ הַמַּטָּה הִיא מִצְוָה – קִדְּשׁוּ, כְּלוֹמַר קִדְּשׁוּ עֲצָמְכֶם בְּשַׁבְּתוֹתַי בְּאוֹתוֹ תְשׁוּמִישׁ שֶׁל מִצְוָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּכְנָס לְעִיר וְרוֹאִים נָשִׁים יְפוֹת, יִרְכִּין עֵינָיו וְיֵאמַר כָּךְ: בְּךָ [רְאֵה] מִחְשׁוּבִים חָצוּב נִחְצַבְתִּי [חִזְק] דְּפוּס הַתְּקָלָה, צֹא צֹא, שְׁאֲבֵי הַקִּדּוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת הוּא. מֵה הֵטַעַם? מִשּׁוֹם שֶׁחֲמִימוֹת הַדֶּרֶךְ שׁוֹלֵט בּוֹ, וְיִכּוֹל יֵצֵר הָרָע לְשַׁלֵּט עָלָיו. (עד כאן

מדרש הנעלם)

יושב ביניהם כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין החוֹחִים... שִׁיתְחַזֵּק בְּעַל נֶפֶשׁ מֵיִשְׂרָאֵל הַרוֹצֵה לְדַבֵּק בְּדַבְּרוֹת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא... אֵף עַל פִּי שֶׁנִּרְאָה לוֹ בְּמִקְצַת אֵיזָה פְּעָמִים שֶׁהוּא כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין החוֹחִים אֵל יִשְׁגִּיחַ עַל זֶה, חִזְק וְנִתְחַזֵּק בְּכַח הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ.

(הרב אליעזר בר שם טוב פאפו, דְּמִשְׁקָא אֲלֵיִעוֹר, בְּהַקְדָּמָה דֶּרֶךְ הַקִּדְּשׁ אוֹת יב)

הַבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר מְדִינַב פּוֹסֵק: עוֹבֵד אֱלֹקִים הֵינּוּ הָעוֹסֵק בְּתַלְמוּד וּבַזְהָר, לֹא עוֹבֵד - הָעוֹסֵק בְּתַלְמוּד לְבַד וְאֵינוֹ עוֹסֵק בַּזְהָר

וְשַׁבְּתָם וְרֵאִיתֶם בֵּין צְדִיק וְכוּ' בֵּין עוֹבֵד אֱלֹקִים לְאִשֶּׁר לֹא עוֹבֵד, עוֹבֵד אֱלֹקִים הֵינּוּ הָעוֹסֵק בְּתַלְמוּד וּבַזְהָר. לֹא עוֹבֵד - הָעוֹסֵק בְּתַלְמוּד לְבַד וְאֵינוֹ עוֹסֵק בַּזְהָר.

(רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב, מֵהַרְצָ"א, מַעֲיֵן גָּנִים, פֶּרֶק א' אוֹת ב')

תְּדַבֵּק בְּסֵפֶר הַזֶּהר כְּאִשֶּׁר יְדוּעַ מִפִּי קְדְמוֹנֵינוּ סְגֻלַת עֵסֶק סֵפֶר הַקִּדּוּשׁ

שְׁמַעוּנִי אַחֵי וְרַעֵי הַחֲבֵרִים הַמְשַׁתְּוֹקְקִים וּמְבַקְשֵׁי אָמֶת אֶמֶת עֲבוֹדַת הַלֵּב לְחַזוֹת בְּנַעַם הַשֵּׁם וּלְבַקֵּר בְּהִכְלוֹ, נִפְשֵׁי תִשְׁתַּוַּח וְתְדַבֵּק בְּסֵפֶר הַזֶּהר כְּאִשֶּׁר יְדוּעַ מִפִּי קְדְמוֹנֵינוּ סְגֻלַת עֵסֶק סֵפֶר הַקִּדּוּשׁ.

(רבי צבי הירש איכנשטיין מִזִּידִיטְשׁוּב, סוּר מַרְעַ, דָּף ד:)

סתרי תורה

וַיַּעַל לוט מצוער וגו', מתוך רצון המלך, נפרד מצד הימין התוך אחד של קשר שהתקיקה דבוקה בתוך התוף הזהב מצד השמאל בתוך טמאה [של יצרו] [נ"א ומקומו] ונעשה של קשר אחד של האילן.

בְּשָׂרָצָה יצחק להתעורר בעולם, בחזק של הדין הקשה התחזק והפריד דרגות מקיומם, והתחזק אברהם והפריד אותו קשר אחד של האילן מתוך אותה טמאה. אותו נחש הקדמוני נכנס בשרשו של אותו העץ, והוא היין ששתה והוליד שתי דרגות קשורות זו בזו. והן הדרגות שסוכבות בצד הטמאה, אחד נקרא מלכו"ם ואחד נקרא פעו"ר.

זו עצה בנכסה, וזו עצה בגלוי. פעו"ר, שהתגלה הוא וכל מעשיו בגלוי. מלכו"ם, שהוא בכסוי. הוא וכל מעשיו מכסים. משני אלה נפרדים מינים רבים למיניהם וסוכבים את הים הגדול ואת כל הצדדים הטמאים הללו, וכל אחד ואחד קופץ [נ"א נזף] למקומו.

כְּמוֹ כן הוא למטה. לוט נפרד מאברהם ושם דיורו עם אנשי סדם, כשהתעורר עליהם הדין נזכר באברהם, ושלח לו משם ונפרד מהם. בנותיו השקוהו יין והולידו ממנו שתי אמות. אחת נקראת מואב ואחת נקראת עמון. אחת בגלוי ואחת בכסוי. עמון דרגתו מלכו"ם, עצה בכסוי. מואב דרגתו פעו"ר, הכל בגלוי.

כְּמוֹ זה בנותיו. אחת אמרה בן עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, משום כך הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא זה, מאבא הולדתיהו, דרגתו פעו"ר, הדבר בגלוי.

וּבְשָׂנֵי אלה אחז דוד המלך, לאחר מכן ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך, ומעמון התעטר דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב (מלכים-ב יא) ויתן עליו את הניזר ואת העדות. וזו היתה ממלכו"ם דרגת בני עמון, שכתוב (שמואל-ב יב) ויקח את עטרת מלכם.

מִלְכָּם דְּרַגְת בְּנֵי עֵמוֹן הוּא, שְׁכָתוֹב וְתָהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וּמִשָּׁם הִיָּתָה
עֵדוּת לְבָנָיו לְעוֹלָמִים, וּבָה נֹדַע מִי הוּא מִן בְּנֵי דָוִד הַמְּלֹךְ
שְׂרָאוּי לְמֶלֶךְ וְדָאֵי שְׂאוּמְרִים מִן דָּוִד הוּא [הַגּוֹרָף]. שְׂאֲפֵלוּ שְׁנוּלַד
בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, יְכוּל הִיָּה לְסַבֵּל בְּעֵטְרָה הִהִיא עַל רֹאשׁוֹ [שְׁהָרִי הוּא]
שְׁהִיָּה מִשְׁקַל כְּפָר זָהָב וְאָבֶן יְקָרָה הִיָּתָה, וּבֶן אָדָם אַחַר לֹא יְכוּל
לְסַבֵּל אוֹתָהּ. וְזֵהוּ שְׁכָתוֹב בְּיוֹאֲשׁ, וְיִתֵּן עָלָיו אֶת הַנִּזְוֹר וְאֶת הָעֵדוּת.
וּבְשִׁתֵּי דְרַגּוֹת נֶאֱחָזוּ דָּוִד הַמְּלֹךְ, וְהֵם תְּקַף מְלִכּוּתוֹ לְהִתְחַזֵּק עַל שְׂאֵר
הָעַמִּים, שְׂאֵם לֹא נִכְלָל בְּצַד שְׁלָהֶם, לֹא יְכוּל לְהִתְגַּבֵּר
עֲלֵיהֶם כָּל [הַגּוֹנִים] הַדְּרַגּוֹת שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים כְּלוּלִים בְּדוּד לְהִתְגַּבֵּר
וּלְהִתְחַזֵּק עֲלֵיהֶם.

וַיַּעַל לוֹט מִצוּעַר וַיֵּשֶׁב בְּהָר. כְּתוּב (מִשְׁלִי ל) לְעֵלוֹקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב
הַב. אֵלוּ שְׁתֵּי בָנוֹת שֶׁל יֵצֵר הָרַע מְעוֹרְרוֹת אוֹתוֹ [כְּדִין] לְשִׁלֵּט
עַל הַגּוֹרָף. אַחַת הִיא נֶפֶשׁ שְׁמִתְרַבָּה תְּמִיד בַּגּוֹרָף, וְאַחַת הִיא נֶפֶשׁ
שְׁכוֹסֶפֶת לְתַאֲוֹת רָעוֹת [ד"א שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה] וּבְכָל הַכְּסוּפִים הָרָעִים
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. זֹהִי הַבְּכִירָה, וְזוֹ [וְאַחֲרַת] הַצְּעִירָה.

וַיַּצֵּר הָרַע לֹא מִתְחַבֵּר תְּמִיד אֶלָּא בְּשְׁתֵּי אֵלֶּה כְּדִי לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם,
וּכְדִי שְׂיֵאֱמִינוּ לוֹ [לְהוֹבִיל] לְהַאֲבִיד אוֹתָם לְמִקּוּם חֲצִי הַמּוֹת
וַיַּעֲבְדוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם ז) עַד יִפְלַח חַץ כְּבָדוֹ. לְלִסְטִים
שְׁמִקְפָּחִים בְּהָרִים, וּמִסְתִּירִים עֲצָמָם בְּמִקּוּם מִפְחִיד בְּהָרִים,
וַיּוֹדְעִים שְׁהָרִי בְּנֵי אָדָם שׁוֹמְרִים עֲצָמָם מִלְּלַכֵּת לְמִקּוּמוֹת הַלָּלוּ,
מָה עוֹשִׂים? בּוֹחֲרִים מֵהֶם אוֹתוֹ שְׁלִשׁוֹנוֹ חֲדָה מִכָּלָם, אוֹתוֹ שְׂיֹדַע
לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם, וַיּוֹצֵא מִבְּיַנְיָהֶם וַיּוֹשֶׁב בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁפָל בְּנֵי
הָעוֹלָם עוֹבְרִים שָׁם. כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ אֲלֵיהֶם, מִתְחִיל לְהִתְחַבֵּר עִמָּם
(וּלְפַתּוֹתָם). (עַד כֹּאן סִתְרֵי תוֹרָה).

וַיִּפַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֲרָצָה הַנִּגְב. כָּל מִסְעוֹתָיו הָיוּ לְצַד דְּרוֹם יוֹתֵר
מִלְּצַד אַחַר, מִשׁוּם שְׁהָרִי בְּחֻכְמָה עָשָׂה לְהִדְבֵּק בְּדְרוֹם.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵל שְׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הוּא. שְׁנִינּוּ, [כִּיּוֹן] לֹא צָרִיף
אָדָם לְסַמֵּךְ עַל הַנֶּס, וְאֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵשׁ גַּם לְבֶן
אָדָם, אֵינּוּ לוֹ לְסַמֵּךְ תְּמִיד עַל גַּם בְּפַעַם אַחֲרַת, כִּי לֹא בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה
מִתְרַחֵשׁ גַּם.

וְאֵם יְכַנִּיס אָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְמִקּוּם שְׁהַנְזֵק מְצוּי לְעֵין, הָרִי פְקַעָה
כָּל זְכוּתוֹ שְׁעָשָׂה בְּתַחֲלָה וּבְאַרְוָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בְּרַאשִׁית לב)

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת וגו'. ואברהם, כיון שעלה ממצרים ונצול פעם אחת, כעת למה הכניס את עצמו בצער כבתחלה ואמר אחתי הוא?

אָא אברהם לא סמך על עצמו כלום, שראה את השכינה תמיד במדורה של שרה ולא זזה משם, ומשום שהיתה שם, סמך אברהם ואמר אחתי הוא, כמו שכתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ולכן אמר אחתי הוא.

וַיבֹא אלהים אל אבימלך וגו'. וכי הקדוש ברוך הוא בא אל רשעים? כמו שכתוב (במדבר כב) ויבא אלהים אל בלעם, (בראשית לא) ויבא אלהים אל לבן? אלא אותו ממנה השליח שמפקד עליהם היה משום שכלם, כשעושים שליחות, נוטלים השם הזה, מצד הדין הם באים. ועל זה ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה ויאמר לו הנה מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רַבִּי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת וגו'. שפת אמת תכון לעד - זה אברהם, שכל דבריו בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי הוא. זה בהתחלה שאמר משום השכינה שהיתה עמה של שרה אחתי היא, ואברהם עשה בחכמה. מה הטעם? משום שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל זה אברהם קרא לה תמיד אחותי, משום שנדבק עמה, ולא יזוז זה מזה לעולמים.

לְבַסּוּף מה כתוב? וגם אמנה אחתי בת אבי הוא אך לא בת אמי. וכי כך היה? אלא הכל משום השכינה אמר אחתי הוא בהתחלה, שכתוב אמר לחכמה אחתי את. אחר כך וגם אמנה. מה זה וגם? להוסיף על מה שאמר בתחלה. אחתי בת אבי הוא, הבת של החכמה העליונה, ולכן נקראת אחותי ונקראת חכמה, אך לא בת אמי, מהמקום של ראשית הכל הנסתר העליון. ועל זה ותהי לי לאשה, באחזה וחיבבות, שכתוב (שם ב) וימינו תחבקני, והכל סוד של חכמה.

בֹּא ראה, בהתחלה כשירדו למצרים כך אמר בשביל להדבק בתוך האמונה, וקרא לה אחתי כדי שלא יטעו לתוך אותם הדרגות שפחוץ. אף כאן אחתי, כדי שלא תזוז מתוך האמונה כראוי. שהרי

אֲבִימֶלֶךְ וְכָל אוֹתָם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הָיוּ הוֹלְכִים אַחַר עֲבוּדָה זָרָה, וְהוּא נִדְבַק בַּתּוֹךְ הָאָמוּנָה וּמִשּׁוּם כֵּךְ נִכְנַס לְשֵׁם וְאָמַר אַחֲתִי. מָה הָאָחוֹת לֹא נִפְרְדָת מִן הָאֵחַ לְעוֹלָמִים – אַף כֹּאֵן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יְכוּלָה לְהִפָּרֵד, אֲבָל אָחוֹת לֹא נִפְרְדָת, שְׁהָרִי שְׁנֵי אָחִים לֹא יְכוּלִים לְהִפָּרֵד לְעוֹלָמִים וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הוּא, שְׁהָרִי כָלֵם הָיוּ לְהוֹטִים בַּתּוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הָיָה דֹבֵק בַּתּוֹךְ הָאָמוּנָה, וְאָמַר אַחֲתִי, שֶׁלֹּא נִפְרָד לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לְדַבָּר – (ויקרא כא) וְלֹאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר לִכְהֵן הַמָּקוֹם שֶׁאַבְרָהָם שָׂרוּי בּוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבֹו תִדְבַק וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֲבָל בֵּא רְאֵה, לֵה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֵא כְּתוּב אֵת ה'. מָה זֶה אֵת? זֶה הַדְּרָגָה הָרֵאשׁוֹנָה, הַמָּקוֹם שֶׁל יְרֵאת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן כְּתוּב תִירָא, שֶׁשֵׁם אָדָם צָרִיךְ לִירָא לְפָנָי רְבוּנוֹ [הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא], מִשּׁוּם שֶׁהוּא [בֵּית] דִּין. וְאֹתוֹ תַעֲבֹד – זֶה הַדְּרָגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. אֵת וְאֹתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבָקִים וְלֹא נִפְרָדִים. מָה זֶה וְאֹתוֹ? זֶה מְקוֹם בְּרִית הַקְּדוּשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינוֹ לַעֲבֹד אֲלֵא לִירָא, אֲבָל הָעֲבוּדָה הִיא לְמַעְלָה, וְלָכֵן וְאֹתוֹ תַעֲבֹד.

וּבֹו תִדְבַק – בְּמָקוֹם שֶׁהוּא דְּבָקוֹת לְהַדְּבַק שֶׁהוּא גּוֹף שְׁשׁוֹרָה בְּאִמְצַע. וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע – הַמָּקוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַדְּרָגוֹת, וְסִימָן לְדַבָּר – (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד מִלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. מִשּׁוּם כֵּךְ נִדְבַק אַבְרָהָם בְּאָמוּנָה כְּשִׁירַד לְמִצְרַיִם וּכְשֶׁהִלֵּךְ לְאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים. לְאָדָם שָׂרָצָה לְרֹדֶת לְבוֹר עֵמֶק, פָּחַד שֶׁלֹּא יוּכַל לְעֲלוֹת מִתּוֹךְ הַבוֹר, מָה עָשָׂה? קָשָׁר קָשָׁר אֶחָד שֶׁל חֶבֶל לְמַעְלָה מִהַבוֹר. אָמַר, הוּאִיל וּקְשָׁרְתִי קָשָׁר זֶה, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֶכְנֶס לְשֵׁם. כֵּךְ אַבְרָהָם, בְּשַׁעַה שָׂרָצָה לְרֹדֶת לְמִצְרַיִם, עַד שֶׁלֹּא יָרַד לְשֵׁם קָשָׁר בַּתְּחִלָּה אֵת קָשָׁר הָאָמוּנָה לְהַתְחַזֵּק בּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ יָרַד.

אֵף כֵּךְ גַּם כְּשֶׁנִּכְנַס לְאָרֶץ פְּלִשְׁתִּים. מִשּׁוּם כֵּךְ (משלי יב) שְׁפַת אִמַת תִּכּוֹן לְעַד. וְעַד אֲרָגִיעָה לְשׁוֹן שְׁקָר – זֶה אֲבִימֶלֶךְ שֶׁאָמַר בְּתֵם לְכָבִי וּבְנִקִּין כְּפִי. וּכְשֶׁהִחֲזִירוּ לוֹ מָה כְּתוּב? גַּם אֲנִכִי יִדְעֵתִי כִי בְתֵם לְכָבֶךָ עֲשִׂיתָ זֹאת, וְלֹא כְּתוּב נִקִּיוֹן כְּפִים.

וַעֲתָהּ הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר,
(שמואל א-ב) רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ וְגו'. חֲסִידוֹ כְּתוּב אֶחָד, וְזֶה
אֲבָרְהָם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תְּמִיד וְלֹא מְסִיר מִמֶּנּוּ אֶת
שְׁמִירָתוֹ לְעוֹלָמִים. וּמָה שֶׁאָמַר רַגְלֵי – זוֹ אִשְׁתּוֹ, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שָׁלַח שְׁכִינָתוֹ עִמָּה וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ תְּמִיד.

דָּבָר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמֵר – אֶחָד, זֶה אֲבָרְהָם, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא הִלֵּךְ עִמּוֹ תְּמִיד כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהִזִּיק לוֹ. וּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ
יִדְמוּ – אֵלּוּ אוֹתָם מְלָכִים שֶׁהָרַג הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ לִילָה
שֶׁרָדַף אַחֲרֵיהֶם.

זֶהוּ שְׁכֵתוֹב בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ, זֶה הַלִּילָה שֶׁנִּקְשַׁר בַּחֲשָׁךְ וְהָרַג אוֹתָם,
וְאֲבָרְהָם רָדַף וְהַלִּילָה הָרַג אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם
לִילָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיִּכַּסּוּ. וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לִילָה – זֶה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁחִלַּק רַחֲמִים מִן הַדִּין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נִקְמוֹת לְאֲבָרְהָם, וּמִשׁוּם כֶּף
וּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ. וַיִּכַּסּוּ? הֲיֵהָ צָרִיךְ לְכַתֵּב וַיִּכַּסּוּ! אֵלּא זֶה הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, כִּי לֹא בִכְחַת יִגְבֵּר אִישׁ, שֶׁהוּא וַאֲלִיעֶזֶר הָיוּ לְבָדָם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְהָרִי שְׁנִינּוּ שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁנִּזְנַק מְצוּי שֶׁלֹּא יִסְמָךְ בֶּן אָדָם
עַל הַנֶּסֶס, וְלֹא הָיָה מָקוֹם שֶׁהִנְזַק מְצוּי כְּמוֹ זֶה שֶׁאֲבָרְהָם הוֹלֵךְ
אַחַר חֲמִשָּׁה מְלָכִים לְרָדֵף אַחֲרֵיהֶם וְלַעֲרוֹךְ קָרָב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהִלֵּךְ אֲבָרְהָם עַל זֶה, לֹא הִלֵּךְ לַעֲרוֹךְ קָרָב וְלֹא
סָמָךְ עַל הַנֶּסֶס, אֵלּא צִעְרוּ שֶׁל לוֹט הוֹצִיא אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ, וְלָקַח
מִמּוֹן לְפָדוֹת אוֹתוֹ, וְאִם לֹא – שְׁיָמוֹת יַחַד אֵתוֹ בְּתוֹךְ שְׁבִיּוֹ. כִּיּוֹן
שִׁיָּצָא רָאָה שְׁכִינָה שֶׁמְאִירָה לְפָנָיו וְכַמָּה צְבָאוֹת סָבִיבָהּ, וּבְאוֹתָהּ
שָׁעָה רָדַף אַחֲרֵיהֶם, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרַג אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב
וּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הוּא, רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמֵר – זֶה אֲבָרְהָם,
וְכִשְׁיָצָא, הִשְׁתַּתַּף עִמּוֹ יִצְחָק וְנִפְלוּ לְפָנָיו, וְאִם לֹא שֶׁהִשְׁתַּתַּף
יִצְחָק יַחַד עִם אֲבָרְהָם, לֹא הִשְׁמָדוּ. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ.
כִּי לֹא בִכְחַת יִגְבֵּר אִישׁ. אִף עַל גֹּב שֶׁהִכַּח נִמְצָא תְּמִיד בְּיָמֶיךָ, אִם לֹא
הָיָה בְּצַד הַשְּׂמָאל לֹא הָיוּ נִדְחִים לְפָנָיו.

דָּבָר אַחַר רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמֵר – בְּשָׁעָה שֶׁבֶן אָדָם אוֹהֵב אֶת הִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה

וְשׁוֹמֵר דְּרָכָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכא) ה' יִשְׁמַר צְאֲתָךְ וּבֹאֲךָ מֵעַתָּה
וְעַד עוֹלָם

בא ראה כמה חביבותו של אברהם לקב"ה, שבכל מקום שהיה
הולך, לא היה חס על שלו כלום, אלא רק כדי להדבק בקב"ה,
ומשום כך רגלי חסידו ישמר, וזוהי אשתו, שכתוב ואבימלך לא קרב
אליה, וכתוב כי על כן לא נתתיך לנגע אליה.

בפרעה מה כתוב? (בראשית יב) וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי.
היא אמרה – והקדוש ברוך הוא היה מכה, ומשום כך רגלי
חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו – אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש
ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. כי לא בכח גבר איש, מי זה
איש? זה אברהם, שכתוב ועתה השב אשת האישי וגו'.

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (זכריה ג)
ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד
על ימינו לשטנו. בפסוק זה יש להסתכל בו. ויראני את יהושע הכהן
הגדול – זה יהושע בן יהוץדק. עמד לפני מלאך ה', מי זה מלאך ה'?
זהו המקום [שנשמות הצדיקים צרורות] צרור של נשמת הצדיק
צרורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו מלאך ה'.

והשטן עמד על ימינו לשטנו – זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך
בעולם לטל נשמות ולהוציא רוחות ולהסטות את הבריות
למעלה ולמטה. וזהו בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם
נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה כדי שישורף עמם.

שברך היא דרכו – שאינו מקטרג אלא בזמן של סכנה ובזמן שהצער
שורה בעולם, ויש לו רשות להסטות ולעשות דין אפלו בלי
דין, כמו שנאמר (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. מה זה לשטנו?
שהיה אומר, או שכלם ינצלו או שכלם ישורפו.

שהרי בשעה שנתנה רשות למשחית לחבל, לא נצול הצדיק
מהרשעים. ולכן בשעה שהדין שרוי בעיר, צריך בן אדם
לברח בטורם שיתפס שם, שהרי המשחית, כיון שמתחיל, כך גם
עושה לצדיק כמו לרשע, וכל שכן שהיו שלשתם כאחד. והיה תובע
שישורפו כלם או ינצלו כלם. משום שכשנעשה נס, לא נעשה חצי נס
וחצי דין, אלא הכל כאחד, או נס או דין.

אמר לו רבי יוסי, ולא? והרי בזמן שבקע הקדוש ברוך הוא את הים לישראל, היה קורע את הים לאלה והם הולכים ביבשה, והמים היו שבים מצד אחר ומטביעים את אלה ומתים. ונמצא נס כאן ודין כאן, הכל כאחד.

אמר לו, וזהו שקשה לפניו, שכשהקדוש ברוך הוא עושה דין ונס כאחד, לא במקום אחד ולא בבית אחד [שהכל נמצא כאחד]. ואם נעשה קשה לפניו, שהרי למעלה לא נעשה הכל אלא בשלמות כאחד, או נס או דין במקום אחד ולא לחצאין.

לכן לא עושה הקדוש ברוך הוא דין ברשעים עד שישתלמו בחטאם. זהו שכתוב (בראשית טו) כי לא שלם עון האמרי עד הנה, וכתוב (ישעיה כז) בסאסאה בשלחה תריבנה. ועל זה היה מסטין ליהושע שישרף עמם, עד שאמר לו (זכריה א) יגער ה' בך השטן. מי אמר לו? זה מלאך ה' [ונאמר ויאמר ה' אל השטן].

ואם תאמר, ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך וגו'? בא ראה, כן גם למשה בסנה, שכתוב (שמות א) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש, וכתוב וירא ה' כי סר לראות. לפעמים מלאך ה', ולפעמים מלאך, ולפעמים ה'. ולכן אמר לו יגער ה' בך השטן ולא אמר הנני גוער בך.

בא ראה, כמו זה ביום שנמצא דין בעולם והקדוש ברוך הוא יושב על כסא הדין, אז נמצא השטן הזה שמסטה למעלה ולמטה, והוא נמצא להשחית את העולם ולטל הנשמות.

רבי שמעון היה יושב ולומד תורה, והיה משתדל בפסוק הזה, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו' וערפו שם את העגלה בנחל. והדין הוא בסכין לערף אותה. אמר לו רבי אלעזר, למה צריך את זה?

בכה רבי שמעון ואמר, אוי לעולם שנמשך אחר זה, שהרי מאותו היום שאותו הנחש הרע התפתה בו אדם, שולט על האדם ושולט על בני העולם, הוא עומד להסוות את העולם, והעולם לא יכול לצאת מענשו עד שיבא מלך המשיח ויקים הקדוש ברוך הוא את ישני העפר, שכתוב (ישעיה כא) בלע המות לנצח וגו', וכתוב (זכריה יא) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. והוא עומד על עולם זה לטל את כל נשמות בני האדם.

ובא וראה, הרי כתוב (דברים כא) כי ימצא חלל וגו'. בא ראה, כל בני העולם נשמתם יוצאת על ידי מלאך המות. אם תאמר שפן אדם הזה יצאה נשמתו על ידי אותו מלאך המות – לא כף! אלא מי שהורג אותו, הוציא את נשמתו בטרום הגיע זמנו שישלט בו אותו מלאך המות.

ולכן ולא רץ לא יכפר וגו'. ולא רץ שלנו. ולא די להם שעומד הוא להסתות העולם לחנם ולקטרג תמיד, כל שפן שגוזלים ממנו מה שיש לו לקחת. והקדוש ברוך הוא חס על בניו, ולכן מקריבים את העגלה הזו, כדי לתקן עמו מה שנלקחה אותה נשמה של האדם ממנו, ולא ימצא מקטרג על [ד"א הקרובים בזה] העולם.

וסוד עליון שנינו כאן. שור, פרה, עגל, עגלה – כלם בסוד עליון נמצאים, ולכן בזה מתקנים אותו, וזהו שכתוב (דברים כא) ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'. לא שפכו ולא גרמנו מיתתו. ובזה לא נמצא עליהם מקטרג, ובכל נתן הקדוש ברוך הוא עצה לעולם.

בא ראה, כמו זה בראש השנה ויום הכפורים, שנמצא הדין בעולם, הוא עומד לקטרג, וישראל צריכים להתעורר בשופר ולעורר קול שכלול בא"ש ומי"ם רו"ח ונעשים אחד, ולהשמיע אותו קול מתוך השופר.

ואותו קול עולה עד מקום שיושב כסא הדין ומכה בו ועולה. כיון שמגיע הקול הזה מלמטה, הקול של יעקב נתקן למעלה, והקדוש ברוך הוא מעורר רחמים. שהרי כמו שישראל מעוררים למטה קול אחד כלול בא"ש ורו"ח מי"ם שיוצאים כאחד מתוך השופר, כך גם מתעורר למעלה שופר. ואותו קול שכלול בא"ש ומי"ם רו"ח נתקן, ויוצא זה מלמטה וזה מלמעלה, ונתקן העולם ונמצאים הרחמים.

ואותו מקטרג מתערבב, שחושב לשלט בדין ולקטרג בעולם, ורואה שמתעוררים רחמים. אז מתערבב ותש כחו ולא יכול לעשות דבר, והקדוש ברוך הוא דן את העולם ברחמים. שאם תאמר שנעשה דין – לא כף! אלא מתחברים רחמים עם דין, והעולם נדון ברחמים.

בא ראה, כתוב (תהלים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, שהלבנה מתכסה, שהרי אז שולט הנחש הרע ויכול להזיק

לעולם. וכשמתעוררים רחמים, עולה הלבנה ומעברת משם, והוא מתערבב ולא יכול לשלט, ועובר שלא יתקרב לשם, ולכן בראש השנה צריך לערוב אותו כמי שמתעורר משנתו ולא יודע כלום.

ביום הפורים צריך לנוח ולעשות לו נחת רוח בשעיר שמקריבים לו, ואז מתהפך לסגור על ישראל, אבל ביום של ראש השנה מתערבב, שלא יודע ולא יכול לעשות כלום. רואה התעוררות של הרחמים עולים מלמטה ורחמים מלמעלה והלבנה עולה ביניהם, אז הוא מתערבב ולא יודע כלום ולא יכול לשלט.

והקדוש ברוך הוא דן את ישראל ברחמים וחס עליהם ומוציא להם זמן כל אותם עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הפורים לקבל את כל אותם השבים לפניו ולכפר להם מחטאיהם ומעלה אותם ליום הפורים.

ועל זה בכל מצוה הקדוש ברוך הוא את ישראל לעשות מעשה, כדי שלא ישלט עליהם מי שלא צריך ולא ישלט עליהם הדין ויהיו כלם צדיקים בארץ כאהבת האב על הבנים [בני אדם], והכל תלוי במעשה ובדבורים, והרי בארנו הדברים.

וה' פקד את שרה כאשר אמר, שכתוב למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן. ושנינו, פקד את שרה – פקידה לנקה, זכירה לזכר. ומשום כך וה' פקד את שרה. כאשר אמר, שכתוב שוב אשוב אליך כעת חיה וגו'. מכאן משמע שאמר ויאמר שוב אשוב אליך, ויאמר סתם, שהיא חיה ולא שליח אחר.

וייעש ה' לשרה וגו'. כיון שאמר וה' פקד את שרה, מהו ויעש ה' לשרה? אלא כך שנינו, שפרי מעשיו של הקדוש ברוך הוא, מאותו נהר ששופע ויוציא מעדן הוא, והוא נשמות הצדיקים, והוא המזל שכל הברכות הטובות וגשמי ברכה נוזלים ממנו ומשם יוצאים, שכתוב להשקות את הגן. שהוא מזיל ומשקה מלמעלה למטה משום שבנים במזל הזה תלויים, ולא במקום אחר. ועל זה כתוב וה' פקד את שרה, פקידה בלבדה.

וייעש ה' לשרה, עשיה היא למעלה מן הדרגה הזו, כמו שנאמר שבמזל זה תלוי, ועל זה כאן פקידה וכאן עשיה. ולכן אמר ה' והכל אחד. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קכז) הנה נחלת ה' בנים שָׁכַר פְּרִי הַבֶּטֶן. הנה נחלת ה', חלק להאחז בה' שלא יבטל

ממנה לעולמים. שכן אדם שזוכה לבנים בעולם הזה, זוכה בהם להפגס לפרגוד לעולם הבא, משום שאותו הבן שהשאיר בן האדם וזוכה בו בעולם הזה, הוא יזכה אותו לעולם הבא, וזוכה להפגס בו לנחלת ה'. מה זה נחלת ה'? זו ארץ החיים. וכך קרא לה את ארץ ישראל, שהיא ארץ החיים.

דוד המלך [קרא לה] נחלת ה', שכתוב (שמואל-א כו) כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלהים אחרים, ומשום כך הנה נחלת ה' בנים. מי מזכה את האיש הזה? בנים. אם זוכה בהם בעולם הזה – שָׁכַר פְּרִי הַבֶּטֶן. שָׁכַר וּחֶלֶק טוֹב בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּאוֹתוֹ פְּרִי מַעְיֹו הוּא שְׂזוּכָה בֶן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּהֵם.

בא ראה, הנה נחלת ה' בנים, ירשה וחלק של פרות של מעשה הקדוש ברוך הוא מלמעלה הוא מעץ החיים, שהרי משם זוכה בן אדם לבנים, כמו שנאמר (הושע יד) ממני פריה נמצא. מה כתוב? (תהלים קכו) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבשו וגו'. אשרי בעולם הזה, ואשרי בעולם הבא.

לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער, מי האויבים בשער? אלו בעלי הדינים. שכאשר נשמה יוצאת מהעולם הזה, כמה הם בעלי הדינים שמזמנים לפניה עד שלא תפגס למקום בשער באותו שער שתפגס לשם, משום שהשאיר משכונות בעולם הזה ובגלגלם יזכה באותו עולם. ועל זה לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער.

רבי יהודה ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יוסי, פתח פיה ודבר בתורה, שהרי השכינה נמצאת אצלך, שבכל זמן שבדברי תורה מדברים, באה השכינה ומתחברת, וכל שכן בדרך, ששכינה מקדימה ובאה והולכת לפני בני אדם שזוכים באמונת הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (סם) אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנה. אשתך כגפן פריה – כל זמן שהאשה בירכתי הבית ולא יוצאת החוצה, היא צנועה וראויה להוליד בנים כשרים. כגפן – מה גפן לא ננטעת אלא במינה ולא במין אחר, כך אשה כשרה לא תעשה נטיעות עם איש אחר; מה גפן אין בה הרפכה מעץ אחר, אף כך אשה כשרה גם כן.

רֵאָה מה שְׁכָרָה: בְּנִיךָ כְּשִׁתִּילֵי זֵיתִים. מה זֵיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כָּל יָמוֹת הַשָּׁנָה וְכָלֶם קְשׁוּרִים [בְּסֶרֶךְ] תָּמִיד, אָף כֶּךָ בְּנִיךָ כְּשִׁתִּילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? הֲנֵה פִי כֵן יִבְרַךְ גָּבֶר יִרְאֵהוּ. מַה זֶה הֲנֵה פִי כֵן יִבְרַךְ גָּבֶר? הֲנֵה כֵן הִיָּה צָרִיךְ (לְכַתּוּב)! אֵלֹא לְרַבּוֹת דְּבָר אַחַר שֶׁלְמַדְנוּ זֶה מִמֶּנָּה, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַשְׁכִּינָה הִיָּתְה צְנוּעָה בְּמִקוּמָהּ כְּרֵאוּי לָהּ כְּבִיכּוֹל – בְּנִיךָ כְּשִׁתִּילֵי זֵיתִים, אֵלֹו יִשְׂרָאֵל כְּשִׁשְׁרוּיִים בְּאַרְץ. סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ – שְׁאוּכְלִים וְשׁוֹתִים וּמִקְרִיבִים קְרִבּוֹת וּשְׂמֵחִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וּתְחַתּוֹנִים בְּגִלְלָם.

אַחַר שִׁצְעָה הַשְׁכִּינָה וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל שִׁלְחַן אֲבִיהֶם, וְהֵם בֵּין הָעַמִּים וְצוּרְחִים כָּל יוֹם, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ בָּהֶם פָּרֵט לְקַבֵּ"ה, שְׁכַתּוֹב (ויקרא כו) וְאָף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְרֵאוּנוּ כִּמָּה קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים מֵתוֹ בְּגִזְרוֹת תְּקִיפוֹת, וְכָל זֶה מִשׁוּם עֲנֵשׁ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שְׁרוּיִים בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה.

רֵאָה מַה כְּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב כָּל. פְּסוּק זֶה הוּא סוּד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזְמַן שְׂכֵהֲנִים הָיוּ מִקְרִיבִים קְרִבּוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵבָב – אֵלֹו הַלּוּיִם. מְרַב כָּל – אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֲמֻצְעִיִּים בִּינֵיהֶם וְנִטְלוּ בְּרִכּוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים, שְׁכַתּוֹב (ישעיה ט) הַרְבִּיתְהוּ הַגּוֹי לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֵחָה. אֵלֹו הַכֹּהֲנִים. שְׂמֵחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בְּקִצִּיר – אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאֵת הַשָּׂדֶה וְנוֹתְנִים מֵעֵשֶׂר מִן הַכֹּל. כְּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחִלְקֵם שְׁלָל – אֵלֹו לְוִיִּם שְׁנוּטִלִים מֵעֵשֶׂר מֵתוֹךְ הַגֵּרִן.

דְּבָר אַחַר הַרְבִּיתְהוּ הַגּוֹי – אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁאֲמוֹנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם כְּרֵאוּי. לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֵחָה – זוֹהִי דְרָגַת הָרֵאָשׁ הָעֲלִיוֹן שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּדְבַק בָּהּ, שֶׁהוּא גְדוֹל, וְחִדּוּה נִמְצְאָת בּוֹ.

שְׂמֵחוּ לְפָנֶיךָ – בְּשִׂעָה שְׁעוֹלִים לְהַדְבִּק בְּךָ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִּיר – זוֹ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁשְׂמֵחַת הַקִּצִּיר הִיא שְׁלָה. כְּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחִלְקֵם שְׁלָל – כְּאֲשֶׁר יִגִּילוּ אֵלֹו שְׂאֵר הַצְּבָאוֹת וְהַמְּרַכְבוֹת לְמִטָּה בְּזְמַן שֶׁמְחַלְקִים שְׁלָל וְטוֹרְפִים טָרֵף בְּרֵאשִׁית הַכֹּל.

סדר הלימוד ליום ט חשוון [יום 39 בשנה]

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קיט) **עת לעשות לה' הפרו תורתך**. מה זה עת לעשות לה'? **אלא הרי פרשוקה, אבל עת** – זו כנסת ישראל שנקראת עת, כמו שנאמר (ויקרא טז) **ואל יבא בכל עת אל הקדש**. מה זה ואל יבא בכל עת? כמו שנאמר (משלי ז) **לשמרך מאשה זרה**. וזהו (ויקרא י) **ויקריבו לפני ה' אש זרה וגו'**. מה הטעם עת? משום שיש לה עת וזמן לכל להתקרב להיות מאירה ולהתחבר כראוי, כמו שנאמר (תהלים סט) **ואני תפלתי לך ה' עת רצון**.

לעשות לה', כמו שכתוב (שמואל-ב ח) **ויעש דוד שם**. שכל מי שמשתדל בתורה כאלו עשה ותקן את העת הזאת לחבר אותה עם הקדוש ברוך הוא (תפארת). וכל כך למה? משום שהפרו תורתך. שאלו לא הפרו תורתך, לא נמצא פרוד של הקדוש ברוך הוא מישראל לעולמים.

אמר רבי יוסי, כמו זה כתוב (ישעיה ס) **אני ה' בעתה אחישנה**. מהו בעתה? בעת ה'. שתקום מן העפר, אז אחישנה. **אמר רבי יוסי**, ועם כל זה, יום אחד היא כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. **אמר רבי יהודה**, כך אמרו, אבל בא ראה הסוד שלמדנו. בשעה שכנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש כביכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה כתוב? (תהלים ט) **נאלמתי דומי"ה**, משום שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא נמצא, אז הדבור נאלם, ולכן היא שוככת לעפר כל אותו היום הזה של ה"א. ומיהו? האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות עד שלא נכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה"א. וכשיבא האלף הששי, שהוא הסוד של וא"ו, אז וא"ו יקים את ה"א.

בזמן שש פעמים עשר ששים נפש, אז שלמות של וא"ו עשר פעמים, וא"ו שש פעמים עשר, [שוא"ו] וא"ו עולה [בעשר] בי', וא"ו יורדת בה"א.

נשלמת וא"ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם ששים להקימה מהעפר. ובכל ששים וששים מאותו האלף הששי מתחזקת ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים לאלף הששי יפתחו שערי החכמה למעלה ומענות של חכמה למטה,

ויתתקן העולם להכניס לשביעי. כמו בן אדם שמתקן ביום ששי מכשמצריב השמש להכניס לשבת, אף כך גם, וסימן לדבר – (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעינות תהום רבה. **אמר** לו רבי יוסי, כל זה זמן ארץ יותר מכפי שבארוהו החברים שהוא יום אחד גלות של כנסת ישראל ולא יותר, שכתוב (איכה א) נתנני שוממה כל היום דוה. אמר לו, כך למדתי מאבי בסודות האותיות של השם הקדוש ובימים של שנות העולם ובימים של בראשית, והכל בסוד אחד הוא.

ואז תראה הקשת בגונים מאירים כמו אשה שמתקשטת לבעלה, שכתוב (בראשית ט) וראיתה לזכר ברית עולם, והרי פרשה ויפה הוא. וראיתה בגונים מאירים כראוי, ואז לזכר ברית עולם. מה זה ברית עולם? זו כנסת ישראל, ויתחבר וא"ו עם ה"א ויקימה מן העפר, כמו שנאמר ויזכר אלהים את בריתו. זו כנסת ישראל שהיא ברית, כמו שנאמר והיתה לאות ברית וגו'.

אז יתעורר וא"ו אל ה"א, אז אותות עליונים יתעוררו בעולם, ועתידים בני ראובן לעורר קרבות בכל העולם, וכנסת ישראל יקים אותה מן העפר ויזכר אותה הקדוש ברוך הוא, וימצא הקדוש ברוך הוא אצלה בתוך הגלות כחשבון וא"ו שש פעמים י [עשר]. עשר פעמים שש שנים, ואז תקום ויפקד העולם לעשות נקמות. ומי שהוא נמוך – יגבה.

אמר לו רבי יוסי, יפה אמרת, משום שהוא בתוך סוד האותיות ואין לנו לעורר חשבון וקצים אחרים, שהרי בספרו של רב ייבא הזקן מצאנו חשבון זה, שכתוב (ויקרא כו) אז תרצה הארץ, והוא הסוד של וא"ו, שכתוב (שם) וזכרתי את בריתי יעקוב, וזהו וא"ו, הכל כאחד. ועל זה אזכר. ואחר כך והארץ אזכר, זו כנסת ישראל. תרצה, תתרצה הארץ אל הקדוש ברוך הוא.

אבל יום אחד שאמרו החברים, ודאי הכל גנוז לפני הקדוש ברוך הוא והכל נמצא בסוד האותיות של השם הקדוש, שהרי הגלות באותן האותיות גלה אותן רבי ייסא כאן, ועכשו באותן האותיות התגלו וגלה אותן.

אמר לו, בא ראה שאפלו כשנפקדה שרה, מדרגה הזו לא פקד אותה, אלא בסוד של וא"ו, שכתוב וה' פקד את שרה וגו',

משום שהכל הוא בסוד של וא"ו, ובה"א כולל הכל ובו מתגלה הכל, משום שכל דבר נסתר הוא מגלה כל נסתר ולא בא מישהו בגלוי ויגלה מה שהוא נסתר.

אמר רבי יוסי, כמה יש לנו להמשיך בתוך הגלות עד אותו הזמן, והכל תלה לו הקדוש ברוך הוא כשישובו בתשובה – אם יזכו ואם לא יזכו, כמו שנאמר בפסוק הזה שכתוב אני ה' בעתה אחישנה. זכו – אחישנה. לא זכו – בעתה.

ה'כו. בעודם הולכים, אמר רבי יוסי, נזכרתי עכשו שבמקום הזה ישבתי יום אחד עם אבי ואמר לי, בני, עתיד אתה כשתגיע ימיה לששים שנים למצא במקום הזה אוצר של חכמה עליונה, והרי זכיתי לאותם הימים ולא מצאתי, ואינו יודע אם הדברים הללו שאמרנו או אותה החכמה שהוא אמר.

ואמר לי, כשיגיעו השלהבות של האש לתוך האויר של ידיך, יאבד ממך. אמרתי לו, אבא, כמה ידעת? אמר לי, באותן שתי צפריים שעברו על ראשי ידעתי. בין כך נפרד רבי יוסי ונכנס לתוך מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוך נקב של הסלע בקצה המערה. יצא אתו.

ביון שפתח אותו, ראה שבעים ושתיים חקוקי אותיות שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים קדושים וכל אותם שאחר הריחים שמתגלגלים אחר הפרכת תוף אורות עליונים וכל אותם דברים שעתידים לבא לעולם עד היום שיקום ענן בצד מערב ויחשיך את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד באותו ספר. לא הספיקו ללמד שנים או שלשה צדדים של אותן האותיות עד שהיו מסתכלים באותה חכמה עליונה. כיון שהגיעו ללמד בסתרי הספר ודברו זה עם זה, יצא שביב של אש ומשב של רוח והכה בידיהם ואבד מהם. בכה רבי יוסי ואמר, אולי חס וחלילה חטא הוא אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו.

בשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשכח מעמנו. אמר להם רבי שמעון, שאין רצון הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כך לעולם, וכשיהיה

קרוב לימות המשיח, אפלו תינוקות של העולם עתידים למצא נסתרות של חכמה ולדעת בו קצים וחשבונות, ובאותו זמן יתגלה לכל. זהו שכתוב (צפניה ג) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מה זה אז? בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר ויקים אותה הקדוש ברוך הוא, אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. **בא** ראה, אף על גב שכתוב באברהם, ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה, וכל מסעותיו היו לדרום ונקשר בו, לא עלה למקומו כראוי עד שנולד יצחק. כיון שנולד יצחק, התעלה למקומו והשתתף עמו ונקשרו זה עם זה.

לכן הוא קרא לו יצחק ולא אחר, כדי לשתף מים עם אש, שכתוב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק. מי הנולד לו? אש ממים.

מדרש הנעלם

וה' פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בפסוק זה, (שיר ז) ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. עשה הקדוש ברוך הוא שליטים למעלה ושליטים לטה. כשנותן הקדוש ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה, נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל – נטל מעלה נבוכדנצר הרשע, שכתוב בו (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב. והיו כל העולם משעבדים תחת ידו ובנו וכן בנו. זהו שכתוב ראשך עליך ככרמל. זהו נבוכדנצר. זהו שכתוב (שם ד) תחתיו תצלל חית השדה. ודלת ראשך כארגמן – זהו בלשצר שאמר (שם ה) 'לבש ארגמן. מלך אסור ברהטים – זהו אויל מרדך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה, למה בא טעם זה בשיר השירים? אלא, אמר רבי יהודה, שבעה דברים נבראו קדם שנברא העולם, ואלו הן וכו', כסא הכבוד – שנאמר (תהלים צג) נכון כסאך מאז מעולם אתה, וכתוב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך ככרמל. זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן – זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים – זהו הגוף שהוא אסור בקבר

וְכֻלָּהּ בְּעֶפֶר וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֶלָּא כַּמְּלֵא תְרוּד רֶקֶב, וּמִמֶּנּוּ יִבְנֶה כָּל הַגּוֹף. וּכְשִׁפּוֹקֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַגּוֹף, הוּא אוֹמֵר לְאַרְץ שֶׁתְּפַלִּיט אוֹתוֹ לַחוּץ, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כו) וְאַרְץ רַפָּאִים תְּפִיל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמֵּתִים שֶׁבְּאַרְץ הַיָּם חַיִּים תְּחַלֶּה, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם) יַחֲיוּ מֵתֵיךְ. נִבְלַתִּי יִקוּמוּן – אֵלּוּ שֶׁבְּחוּצָה לְאַרְץ. הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנֵי עֶפֶר – אֵלּוּ הַמֵּתִים שֶׁבַּמְדְּבָר. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לְמָה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לְאַרְץ? לְהִרְאוֹת לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, כְּשֵׁם שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹת לְמֹשֶׁה, כִּף עֲתִיד לְהַחְיֹת לְדוֹרוֹ, [לְמָה?]? שֶׁהֵם קִבְּלוּ הַתּוֹרָה. [שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן] וְעַלֵּיהֶם נֹאמַר (ירמיה ב) זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כָּלֹולֵתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַּמְדְּבָר בְּאַרְץ לֹא זְרוּעָה.

דָּבָר אַחֵר הַקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנֵי עֶפֶר – אֵלּוּ הֵם הָאֲבוֹת. וְהַמֵּתִים בְּחוּצָה לְאַרְץ יִבְנֶה גּוֹפֵם וּמִתְגַּלְגְּלִים תַּחַת הָאָרֶץ עַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נִשְׁמָתָם, וְלֹא בְּחוּצָה לְאַרְץ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (יחזקאל לו) לְכֵן הִנְבֵּא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם [וְגו'], הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת קַבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקַּבְרוֹתֵיכֶם עִמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְנִתְּתִי רוּחִי בְכֶם וְחִיִּיתֶם.

רַבִּי פִּנְחָס אָמַר, הַנִּשְׁמָה נִטְלָה מִכֶּסֶף הַכְּבוֹד שֶׁהוּא הָרֵאשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר (שיר ז) רֵאשֶׁךְ עָלֶיךָ כַּכְּרָמֶל. וְדַלַּת רֵאשֶׁךְ כְּאַרְגָּמָן – זֶה הִיא הַנִּשְׁמָה שֶׁהִיא דַּלַּת הָרֵאשׁ. מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהוּטִים – הוּא הַגּוֹף שֶׁהוּא אֲסוּר בְּקַבְרִים. זֶהוּ הַגּוֹף, וְזֶהוּ שְׂרָה, וְזֶהוּ מְלֶךְ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹקְדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹוִי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְה' פָּקַד אֶת שְׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְן הַיְדוּעַ שֶׁבוּ יִפְקַד הַצַּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיְפוֹת לְגוֹף הַצַּדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא כִּיפֵי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגֵן עֵדֶן, שֶׁנֹּאמַר (ישעיה נח) וְנִחַף ה' תְּמִיד וְגו' וְהָיִיתָ כְּגֵן רְוָה. אָמַר רַבִּי לִוִי, הַנִּשְׁמָה בְּעוֹדָה בַּמַּעֲלָתָה, נִזְוֵנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וּכְשֶׁתִּכְנַס [וְנִשְׁתַּרְשַׁף] לְגוֹף לְעֲתִיד לְבֹא – בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ תִּכְנַס, וְאִזִּי הַגּוֹף יֵאִיר כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דניאל יב) וְהַמְּשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ. וְיִשְׁיִגּוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה, שֶׁנֹּאמַר (ישעיה יא) כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'. מִנִּין לָנוּ זֶה? מִמָּה שֶׁכְּתוּב וְנִחַף ה' תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצַחוֹת נִפְשֶׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ – זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהָיִיתׁ כַּגֵּן רְוָה וְכַמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִיָּמֵינוּ – זֶהוּ דַעַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ. וְאַזִּי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם, שֶׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתְּעַנּוּגִים, שֶׁהִיא קִבְלָה הַתְּעַנּוּגִים מִלְּמַעְלָה וּמַעֲדָנָת לַגּוֹף, וְהַכֹּל תִּמְהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שׁיר ז) מַה יִּפִּית וּמַה נִּעְמָת אֶהְבֶּה בַּתְּעַנּוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה לְעֵתִיד לְבֹא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רֵאֵה שְׂכָף הוּא, שְׂכָתוּב (שם) מִלֶּךְ אָסוּר בְּרַהֲטִים, וְכָתוּב אַחֲרָיו מַה יִּפִּית וּמַה נִּעְמָת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמַּח עוֹלָמוֹ וְלְשַׁמַּח בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאֵמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאַזִּי יִהְיֶה שְׁחוּק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשׁוּ, שְׂכָתוּב (שם קכו) אֲזִי יִמְלֹא שְׁחוּק פִּינוֹ וְגו'. זֶהוּ שְׂכָתוּב וְתֵאמַר שְׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאִזִּי עֵתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹאמַר שִׂירָה, שֶׁהוּא עַת שְׁחוּק. רַבִּי אַבָּא אָמַר, הַיּוֹם שִׁישְׁמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיּוֹתָיו, לֹא הֵיטֵב שֶׁמָּחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּכְרָא הָעוֹלָם, וְהַצְּדִיקִים הַנִּשְׁאָרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יֵשׁוּבוּ עוֹד לְעַפְרָם, שְׂכָתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמַר לוֹ. הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַיִם דִּוְקָא.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אִם כֵּן מַעֲטִים הֵם. אֲלֵא כֹּל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה דִּינָם כִּירוּשָׁלַיִם וְכִצִּיּוֹן לְכֹל דְּבָר. מִלְּמַד שְׂכָל אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּכָלל יְרוּשָׁלַיִם הִיא, מִמִּשְׁמַע שְׂכָתוּב (ויקרא יט) וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. הַכֹּל בְּכָלל.

רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאֵל לְרַבִּי חֲזַקְיָה. אָמַר לוֹ, מִתִּים שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיֹתָם, לְמַה לֹּא נָתַן נִשְׁמַתָּם בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְיָבֹאוּ לְהַחְיֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, נִשְׁבַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְשָׂאֵל תִּהְרַס לְעוֹלָמִים. שְׂאֵמַר רַבִּי יְרֵמְיָה, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַדֵּשׁ עוֹלָמוֹ וְלְבָנוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְלְהוֹרִידָהּ בְּנוֹיָה מִלְּמַעְלָה [בַּגִּינָן] כְּדֵי שְׂאֵל יִהְרַס, וְנִשְׁבַּע שְׂאֵל תִּגְלָה עוֹד כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, וְנִשְׁבַּע שְׂאֵל יִהְרַס בְּגִין יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֵאֵמַר (ישעיה סב) לֹא יֵאמַר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וְלֹאֲרִצְךָ לֹא יֵאמַר עוֹד שְׁמָמָה.

וּבְכָל מִקּוֹם שֶׁאֵתָה מוֹצָא לֹא לֹא – הִיא שְׁבוּעָה. זֶהוּ שְׂכָתוּב (בראשית ט) וְלֹא יִכְרַת כָּל בֶּשֶׂר עוֹד מִמִּי הַמְּבוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מְבוּל וְגו', וְכָתוּב (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרַת מִי נַח. מִכָּאן שְׂאֵל לֹא –

שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית המקדש, לפיכך אין מקבלים נשמתם אלא במקום קים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קימת בגוף לעולמים. וזה הוא שכתוב הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו וגו'.

אמר רבי חזקיה, מכאן [מקרא הוא] הוא קדוש, ירושלים קדוש, הנותר בה קדוש. הוא קדוש - שכתוב (ישעיה ו) קדוש ה' צבאות, וכתוב (הושע יא) בקרבך קדוש. ירושלים קדוש - שכתוב (קהלת ח) וממקום קדוש יהלכו. הנותר בה קדוש - שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו. מה קדוש הראשון קים - אף השאר קדוש קדוש קים.

אמר רבי יצחק, מה זה שכתוב (זכריה ח) עד ישובו זקנים וזקנות ברחבות ירושלים ואיש משענתו בידו מרב ימים? מה טובה היא זו [כדי] ללכת אז שכתוב ואיש משענתו בידו? אלא, אמר רבי יצחק, עתידים הצדיקים לעתיד לבא להחיות מתים כאלישע הנביא, שכתוב (מלכים ב-ד) וקח משענתי בידך וליך, וכתוב ושמת משענתי על פני הנער. אמר לו הקדוש ברוך הוא: דבר שעתידי לעשות הצדיקים לעתיד לבא אתה רוצה לעשות עכשו לעשות? מה כתוב? וישם את המשענת על פני הנער ואין קול ואין עונה ואין קשב.

אבל הצדיקים לעתיד לבא עלה בידם הבטחה זו, שכתוב (זכריה ח) ואיש משענתו בידו, כדי להחיות בו את המתים. [מי הם המתים?] אותם מהגרים שנתגירו מאמות העולם, שכתוב בהם (ישעיה סה) כי הנער בן מאה שנה ימות והחוטא בן מאה שנה יקלל. אמר רבי יצחק, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב מרב ימים.

דבר אחר ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, כתוב (ישעיה סו) שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה, לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם כאותה שמחה שעתידי לשמח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד מראה באצבע ואומר, (שם סה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וכתוב (שם יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אמר, לא ראינו מי שפרש את הדבר הזה כדוד המלך שאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מכאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאינו משגיח בו – הוא כלה מאליו, שכתוב תסתיר פניך יבהלון תסף רוחם יגועון וגו', ואחר כך (שם) תשלח ריחך יבראון וגו', ואחר כך (שם) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, שכתוב (שם קכו) אז ימלא שחוק פיננו ולשונונו רנה. זהו שכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, לשמח בישועתו.

רבי חייא אמר, בא ראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלוים. לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישרו, נקרא שרה בתשלומו. הגיע לתחית המתים, הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו', אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לצדיקים לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של כפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלך. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה? אמר כן. באו כל בני העיר. אמר לו רבי יהודה, כלם ראשי ישיבות. אמר לו, ואם יש מי שלא נאה לו לשבת כאן – שיקום וילך.

קם רבי אבא והבדיל מהם עשרה שיקבלו ממנו. אמר להם, שבו עם האיש הגדול הזה, ואני והם נקבל למחר ונשב עמו. הלכו. ואותם עשרה שישבו עמו ישבו [אותם עשרה] ולא אמר כלום. אמרו לו, אם רצונו של מר, נקבל פני שכינה. אמר להם, והרי רבי אבא אינו כאן. שלחו לו ובא.

פתח ואמר, וה'פקד את שרה כאשר אמר, מה השנוי שהיה כאן? היה לו לומר, וה'זכר את שרה, כמו שאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל, שאין פקידה אלא על מה שהיה בתחלה. אלא בהתחלה היה, שכתוב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין

נֹאמֵר שֶׁפָּקֵד עֲכָשׁוּ, מִשְׁמַע שְׁכֶתוֹב כְּאֲשֶׁר אָמַר. שְׁאַלְמָלָא לֹא נֹאמֵר
כְּאֲשֶׁר אָמַר, שִׁיאֲמַר זְכִירָה. אָבֵל פָּקֵד - אוֹתוֹ דְּבַר שְׁאֲמַר לְמוֹעֵד
אָשׁוּב אֵלֶיךָ.

אָחַר כִּף אָמַר כִּף, צְדִיק זֶה שְׁזוֹכָה לְעֵלוֹת לְאוֹתוֹ כְּבוֹד עֲלִיוֹן, דְּמוּתוֹ
נִחְקָקֵת בְּכֶסֶף כְּבוֹדוֹ, וְכֵן לְכָל צְדִיק וְצְדִיק דְּמוּתוֹ לְמַעְלָה כְּמוֹ
שְׁהִיָּה לְמִטָּה לְהִבְטִיחַ לְאוֹתָהּ נִשְׁמָה קְדוּשָׁה.

וְזֶהוּ שְׁאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה זֶה שְׁכֶתוֹב (חֲבִיקוּק ג) שְׁמַשׁ יֵרַח עֶמֶד זְבֻלָּה?
שְׁזוֹהָרִים גּוּף וּנְשָׁמָה שְׁעוֹמְדִים בְּגִרְתָּן הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיוֹן שְׁלִמְעֵלָה
כְּדָמוֹת שְׁהִיָּה עוֹמֵד בְּאֶרֶץ, וְאוֹתָהּ דְּמוּת נְזוּנִית הַנָּאֵת הַנְּשָׁמָה, וְאוֹתָהּ
הָעֵתִידָה לְהִתְלַבֵּשׁ בְּעֶצֶם הַזֶּה שְׁנִשְׁאָרָה בְּאֶרֶץ, וְהָאֲדָמָה תֵּעָבֵר מִמֶּנָּה
וְטוֹפֵלֵת אֶת הַזְּהֵמָה הַחוּצָה, וְזֶהוּ שְׁנִקְרָא קְדוּשָׁה.

וּבְשְׁעוֹמְדֵת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הִיא שְׁלִמְעֵלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכֶתוֹב
(יִשְׁעִיָּה סו) וְהִיָּה מְדֵי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מְבֹשֵׁר לוֹ וְאוֹמֵר, לְמוֹעֵד
אָשׁוּב אֵלֶיךָ. לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁעֵתִיד לְהַחֲיוֹת מֵתִים עַד שֶׁתִּפְקֵד לְאוֹתוֹ זְמַן
כְּמוֹ שְׁהִתְבְּשָׁרָה. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב וְה' פָּקֵד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְאוֹתוֹ
יוֹם שִׁשְׁמַח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשָׂיו, זֶהוּ שְׁכֶתוֹב (תְּהִלִּים קד) 'שִׁמַּח
ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבְא, יֹאמַר לָנוּ מַר עַל הַפְּרָשָׁה שְׁאַחַר כִּף. אָמַר, יִפָּה
לָכֶם לְפִתַח פְּרָשָׁה זוֹ. פִּתַּח וְאָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיְהַאֲלֵהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו', וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךָ אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר
אַהֲבָתָ וְגו'. כָּאֵן יֵשׁ לְהִתְבוֹנֵן, הָאֵמֵן הַזֶּה שְׁמוּצִיא כֶּסֶף מִמְּקוֹר הָאֶרֶץ,
מַה עוֹשֶׂה?

בְּתַחֲלָה מְכַנֵּס אוֹתוֹ לְאֵשׁ דּוֹלְקֵת עַד שְׁמוּצִיא מִמֶּנּוּ אֶת כָּל
הַזְּהֵמָה שֶׁל הָאֶרֶץ, וְהָרִי נִשְׂאָר כֶּסֶף, אָבֵל לֹא כֶּסֶף שְׁלָם.
אַחַר כִּף מַה עוֹשֶׂה? מְכַנֵּס אוֹתוֹ בְּאֵשׁ כְּבַתְחָלָה וּמוּצִיא מִמֶּנּוּ
סִיגִים, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר (מִשְׁלִי כה) הָגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וְגו', וְאִזּוֹ הוּא כֶּסֶף
שְׁלָם לְלֹא עַרְבוּבִיָּה.

כִּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנֵּס אֶת הַגּוּף הַזֶּה תַּחַת הָאֶרֶץ, עַד שְׁכָלוֹ
נִרְקַב וְיִצְאָה מִמֶּנּוּ כָּל הַזְּהֵמָה הַרְעָה, וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ תְרוּד רִקָּב
וְנִבְנָה מִמֶּנּוּ הַגּוּף, וְעַד עֲכָשׁוּ הוּא גּוּף לֹא שְׁלָם.

אָחַר אוֹתוֹ יוֹם הַגָּדוֹל, שְׁכָתוֹב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִנְדַע לָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה, מְסֻתָּרִים כָּלֶם בַּעֲפָר כְּמוֹ בַתְּחִלָּה מִלְפָּנַי פָּחַד וְהִחֲזֵק שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה ב) וּבָאוּ בַמְעָרוֹת צָרִים וּבַמְחִלוֹת עָפָר מִפְּנֵי פָחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוֹנוֹ וְגו'. וַיֵּצֵא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַבֵּל אוֹתוֹ תִרְוֹד רִקְב, וְנִשְׁאָר גּוּף שְׂנֵבָנָה שָׁם [הָאוֹר] שְׁלוֹ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וּכְזֹהֵר הֶרְקִיעַ, שְׁכָתוֹב (דניאל יב) וְהִמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הֶרְקִיעַ וְגו', וְאֵז כֶּסֶף שָׁלֵם, גּוּף שָׁלֵם בְּלִי עֲרֻבוּבָיָה אַחֲרָת.

שְׂאֵמֵר רַבֵּי יַעֲקֹב, גּוּף שְׂמַאִיר יִזְרַק הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַעְלָה, שְׁכָתוֹב (ישעיה כו) כִּי טַל אֹרוֹת טַלְךָ, וְכָתוֹב (שם כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלְךָ וְגו'. וְאֵז יִקְרָאוּ קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, שְׁכָתוֹב (שם ד) קְדוּשׁ יֵאמֵר לוֹ. וְזֶהוּ שְׂנֵבָנָה תַּחֲתֵית הַמַּתִּים שֶׁל הַסּוּף, וְזֶהוּ [כֶּסֶף שָׁלֵם גּוּף שָׁלֵם] [נְסִיוֹן] אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמּוֹת, שְׁכָתוֹב בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגו' כִּי בָרַךְ אֲבָרְכֶךָ וְגו'. וּבְאוֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְלִים הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹא יִתְנַסּוּ בְּזֶה יוֹתֵר.

מַה כָּתוֹב? וַיִּשָּׂא אֲבָרְהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וַהֲנִה אֵיל וְגו'. אֵלוֹ שְׂאָר רְשָׁעֵי הָעוֹלָם שְׂנֵבָנָה אֵילִים, כְּמוֹ שְׂנֵבָנָה (ישעיה ס) אֵילֵי נְבִיּוֹת יִשְׂרָאֵל וְגו', וּמִתְרַגְּמִים: גְּדוּלֵי נְבִיּוֹת. אַחַר נֶאֱחָז בַּסֶּבֶךְ וְגו', כְּמוֹ שְׂנֵבָנָה וְכָל קַרְנֵי רְשָׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיִּלְךְ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וְגו', שֶׁהֵם מְזַמְּנִים לְהַתְנַסּוֹת בְּכָל נְסִיוֹן רַע, וַיִּשְׂאָרוּ הַצַּדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מִלֻּאֲכִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים לִיחַד אֶת שְׁמוֹ, וְלִכְּן כָּתוֹב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגו'.

אָמֵר לוֹ [אָמֵר לָהֶם] רַבֵּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה פְּתַחוּ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחֵר, וְנִכְנַסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֵאמֵר לָנוּ מִר דְּבָרֵי תוֹרָה בַּפְּרָשָׁה שְׁקָרִינוּ בָּהּ בַּיּוֹם שְׁבַת, וְה' פָּקַד אֶת שְׂרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פָּתַח וְאָמַר, וְה' פָּקַד אֶת שְׂרָה וְגו'. שְׁלֹשָׁה מִפְּתַחוֹת בִּידוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מִסָּרֵם לֹא בִיד מִלֵּאָף וְלֹא בִיד שְׂרָף: מִפְּתַח שֶׁל חֵיָה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים, וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים. בָּא אֵלָיָהוּ וְנִטַּל הַשְּׂנִים – שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תַּחֲתֵית הַמַּתִּים.

וְאָמֵר רַבֵּי יוֹחָנָן, לֹא נִמְסַר בִּיד אֵלָיָהוּ אֶלָּא אַחַת. שְׂאֵמֵר רַבֵּי יוֹחָנָן, כְּשֶׁבִקֵּשׁ אֵלָיָהוּ לְהַחֲיוֹת בֶּן הַצֶּרְפִּית, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא נִאָּה לָךְ לְקַחַת בִּידְךָ שְׁנֵי מִפְּתַחוֹת, אֶלָּא תֵן לִי מִפְּתַח

הגשמים, ותחיה המת. והיגו שכתוב (מלכים-א יח) לך הראה אל אחאב וגו' ואתנה מטר. לא אמר ותן מטר, אלא ואתנה.

והרי אלישע היו לו? כן. לקיים פי שנים ברוחו של אליהו. אלא שלשתם לא מסרם הקדוש ברוך הוא ביד שליח. שאמר רבי סימון, בא ראה כחו של הקדוש ברוך הוא: בפעם אחת מחיה מתים ומוריד שאול ויעל, מזריח מאורות ומוריד גשמים, מצמיח חציר, מדשן יבולים, פוקד עקריות, נותן פרנסות, עוזר דלים, סומך נופלים, זוקף כפופים, מעביר מלכים ומקים מלכים, והכל בזמן אחד וברגע אחד ובבת אחת מה שאין שליח לעולם יכול לעשותו.

שנינו בברייתא, אמר רבי יוסי, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא, אינו צריך לעשות אלא בדבור. שכיון שאמר ממקום קדשתו יהא כף - מיד נעשה. בא ראה כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו. שאמר רבי יוחנן [יהודה], מה זה שכתוב (שמות יב) ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך וגו'?

אם כן, כבוד גדול הוא למצרים, שלא דומה מי שתפס מלך למי שתפס הדיוט. ועוד, אין לך אמה מזהמת בכל טמאה כמו המצרים, שכתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וגו', שהם חשודים על משכב זכור, והם באים מחם שעשה מה שעשה לאביו, וקלל אותו ולכנען בנו.

וכי לא היה לקב"ה מלאך או שליח לשגר לעשות נקמה במצרים כמו שעשה באשור שהיה בנו של שם, שכתוב (בראשית י) ובני שם עילם ואשור. ושם היה כהן גדול ונתברך, שנאמר (שם ט) ברוך ה' אלהי שם, והיה לשם הגדלה והברכה על אחיו, וכתוב בם (ישעיה לז) ויצא מלאך ה' ויכה במחנה אשור, ועל ידי שליח נעשה. כל שכן המצרים שהם מזהמים יותר מכל אמה, ואמר אני ולא מלאך?

א"ל, אמר רבי יהודה, מכאן למדנו כח גבורתו של הקדוש ברוך הוא ומעלתו שהוא גבוה מעל הכל. אמר הקדוש ברוך הוא: אמה זו של מצרים מזהמת ומטנפת, ואין ראוי לשגר מלאך ולא שרף, דבר קדוש בין רשעים ארורים מטנפים, אלא אני עושה מה שאין יכול לעשות מלאך ולא שרף ולא שליח. שאני אומר ממקום קדשתי יהא כף - ומיד נעשה, מה שאין המלאך יכול לעשותו.

אבל הקדוש ברוך הוא ממקום קדשתו אומר יהא כף – ומיד נעשה מה שהוא רוצה לעשות. ולפיכך לא נעשית נקמה זו על ידי מלאך ושליח, בשביל קלון המצרים, ולהראות גדלתו של מקום שלא רצה שיכנסו ביניהם דבר קדוש. ועל הדרך הזה נאמר אני ולא מלאך. אני יכול לעשותו, ולא מלאך.

כיוצא בו אומר רבי יהודה, מה זה שכתוב (יונה ב) ויאמר ה' לדג? וכמה צדיקים וחסידים מישראל שלא דבר עמהם הקדוש ברוך הוא, ובא לדבר עם הדג דבר שאינו מכיר ויודע?! אלא, אומר רבי יהודה, כיון שעלתה תפלתו של יונה לפני הקדוש ברוך הוא, ממקום קדשתו אומר בשביל שיקיא הדג את יונה אל היבשה. למ"ד לדג כמו בשביל. כלומר, ויאמר ה' בשביל הדג שיקיא את יונה אל היבשה. ממקום קדשתו אומר הקדוש ברוך הוא יהא כף – ומיד נעשה, מה שאין שליח יכול לעשותו.

שנינו בברייתא, אומר רבי שמעון, מפתח של חיה בידו של הקדוש ברוך הוא היא, ובעוד שהיא יושבת על המשבר, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הנלד. אם ראוי הוא לצאת לעולם – יוצא, ופותח דלתות בטנה ויוצא. ואם לאו – סוגר דלתותיה ומתו שניהם. אם כן, לא יצא רשע לעולם? אלא כן שנינו, על שלש עברות נשים מתות וכו', [אמר רבי שמעון והרי] ואמר רבי יצחק, למה אשה מפלת פרי בטנה?

אלא, אומר רבי יצחק, הקדוש ברוך הוא רואה אותו העבר שאינו ראוי לצאת לעולם, ומקדים להמיתו במעי אמו, שנאמר (בראשית ו) הנפלים היו בארץ בימים ההם. הנפלים פתוב בלא יוד ראשונה, ולמה? בשביל שאחרי כן באו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם בזנות וירבו ממזרים בעולם.

המה הגברים אשר מעולם – שאין גבור ופריץ ועריץ כמו הממזר. אנשי השם – שהכל יכירו לקרות השם הידוע ממזר. שפיון שרואים מעשיו שהוא פריץ ועריץ וגבור, הכל יקראוהו אותו שם. ומה שאמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא מעיין באותו הנלד – אין לה רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקדוש ברוך הוא מעיין בו ורואה אם אותו הגוף יניח בן צדיק וכשר, או שיציל

לאדם מישראל ממיתה משנה, או שיעשה טובה אחת, ובשביל כך הקדוש ברוך הוא מוציאו לעולם.

בימי רבי יוסי היו אותם פריצים שהיו שודדים בהרים עם פריצי אמות העולם, וכשמוציאים בן אדם ותופסים אותו להרגו, היו אומרים לו: מה שמך? אם היה יהודי - היו הולכים עמו ומוציאים אותו מן ההרים, ואם היה איש אחר - הורגים אותו. [והרי] והיה אומר רבי יוסי, ראויים אלו בכל זה להכנס לעולם הבא.

ההוגה בספר הזהר ובדברי חכמי אמת וביותר בכתבי האר"י זכרוננו לברכה יגלו שערי אורה ופתחי חכמה, ויחשב כאלו עומד הוא כל היום תמיד בחצרות השם ומשכנותיו ברזין דאורייתא

אין שעור וערך למעלת ההוגה בדברי אלקים חיים, בספר הזהר וכל הנלוים אליו, ובדברי חכמי אמת וביותר בכתבי האר"י זכרוננו לברכה הברורים... כי על ידי העסק התמידי יגלו שערי אורה ופתחי חכמה לכל ההולך בתם בדרך השם, אשר חמדה נפשו לקרבה אל היכל מלך הכבוד חי העולמים ברוך הוא, ועל כן יהיו ברוכים כל המתנדבים לעסק בכמה אפלו שעה או שתיים ביום מידי יום ביזמו... ומחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, ויחשוב כאלו עומד הוא כל היום תמיד בחצרות השם ומשכנותיו ברזין דאורייתא.

(אוהב ישראל בקדשה, 232)

ילמד זהר הקדוש בשבת בבקר ובחל אחר חצות לילה

ילמד בשבת קדש זהר הקדוש וכתבי מרן האר"י זכרוננו לחיי העולם הבא, וכן בחל ילמד דיקא אחר חצות לילה האחרון עד אור הבקר, ואל ילמד כלל בזהר ובכתבי מרן האר"י זכרוננו לחיי העולם הבא בתחלת לילה ראשונה בימי החל, אבל בשבת מתר ובבקר צריך לטבל.

(הנהגות צדיקים - כללים מרבי אליעזר צבי מקאמרא)

גם הצעירים יאמרו זהר

מסכימים אנחנו (לצעירים השואלים) שתאמרו זהר. ולפעמים כשאין אפשרות ללמד גמרא ילמד כפי מצבו והשגתו משניות או זהר, אי אפשר תמיד לקבוע מה ללמד, אצל השם יתברך מה שלומדים הינו הך ובלבד שיהיה באמת.

(הנהגות צדיקים - כללים מרבי אליעזר צבי מקאמרא)

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ אֵינָם בָּאִים לְעוֹלָם אֶלָּא בְּקוּלוֹת:
 קוֹל תְּחִיָּה, שְׁכַתּוֹב (בראשית ג) בְּעֶצֶב תִּלְדֵי בָנִים, וְכַתּוֹב (שם ל)
 וַיִּשְׁמַע אֱלֹהֵי אֱלֹהִים. קוֹל גְּשָׁמִים, שְׁכַתּוֹב (תהלים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם,
 וְכַתּוֹב (מלכים א יח) כִּי קוֹל הַמּוֹן הַגָּשֶׁם. קוֹל תַּחֲתֵי הַמַּתִּים, שְׁכַתּוֹב
 (ישעיה מ) קוֹל קוֹרָא בַּמַּדְבָּר. מַה צָרִיךְ כָּאן קוֹל בַּמַּדְבָּר?

אָלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלּוּ אוֹתָם קוּלוֹת לְעוֹרֵר מִתִּי מַדְבָּר. וּמַכָּאן
 שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָרִי שְׁנִינוּ, כְּשֶׁנִּכְנַס
 אָדָם לְקַבְרָה, נִכְנַס בְּקוּלוֹת. כְּשִׁיקוּמוֹ בַתְּחִילת הַמַּתִּים אֵינּוּ דִין שִׁיקוּמוֹ
 בְּקוּלֵי קוּלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה בַת קוֹל לְהִיּוֹת מִתְּפוּצָצָת
 בְּבִתֵּי קְבָרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) הִקִּיצוּ וְרַנְּנוּ שְׁכֵנֵי עֶפְרָי. וְעֲתִידִים
 לְחַיּוֹת בְּטַל שֶׁל אֹר גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, שְׁכַתּוֹב (שם) כִּי טַל אֹרוֹת טַףֵּךְ
 וְאַרְץ רְפָאִים תִּפְּיֵל. אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן. עַד כֹּאן מְדַרְשׁ הַנַּעֲלָם.

וּתְרָא שָׂרָה אֵת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יִלְדָה לְאַבְרָהָם מִצַּחֵק. אָמַר
 רַבִּי חֵיִיא, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמַעְאֵל בְּבֵית אַבְרָהָם,
 לֹא הִתְעַלָּה יִשְׁמַעְאֵל בְּשֵׁם. בְּמָקוֹם שֶׁזָּהָב שׂוֹרָה, לֹא נִזְכַּר פְּסֻלַת
 לְפָנָיו, וְלִכֵּן אֵת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית, אִישׁ שֶׁלֹּא רָאוּי לְהִזְכֹּר לְפָנָיו יִצְחָק.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וּתְרָא שָׂרָה, בְּעֵין שֶׁל קְלוּן רָאָתָה אוֹתוֹ שָׂרָה, שֶׁלֹּא
 רָאָתָה אוֹתוֹ בְּעֵין שֶׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הַגֵּר
 הַמִּצְרִית, וּמִשׁוּם כֵּךְ וּתְרָא שָׂרָה. שָׂרָאָתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעֵין זוֹ וְלֹא
 אַבְרָהָם, שֶׁאֵלּוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כָּתוּב אֵת בֶּן הַגֵּר, אֶלָּא אֵת בְּנוֹ.

בָּא רֵאָה אַחַר כֵּךְ מַה כָּתוּב, וַיִּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינָיו אַבְרָהָם עַל אוֹדֵת
 בְּנוֹ. וְלֹא כָּתוּב עַל אוֹדוֹת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית. מִשׁוּם כֵּךְ וּתְרָא שָׂרָה
 אֵת בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית, וְלֹא רָאָתָה שֶׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה תִּשְׁבַּחַת לְשָׂרָה הוּא. מִשׁוּם שֶׁרָאָתָה
 אוֹתוֹ מִצַּחֵק לְכוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, אָמְרָה וּדְאִי שְׁבִין זֶה אֵינּוּ בְּנוֹ שֶׁל
 אַבְרָהָם לְעִשׂוֹת אֵת מַעֲשֵׂי אַבְרָהָם, אֶלָּא בֶּן הַגֵּר הַמִּצְרִית הוּא, חִזֵּר
 לְחַלֵּק שֶׁל אִמּוֹ. לִכֵּן וּתְאֹמֶר לְאַבְרָהָם גֵּרִשׁ הָאֵמָה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ כִּי
 לֹא יִירֶשׁ בֶּן הָאֵמָה הַזֹּאת עִם בְּנֵי עִם יִצְחָק.

וְכִי עָלָה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁקִּנְיָאָה לָהּ שָׂרָה אוֹ לְבֵן שֶׁלָּהּ? אִם כֵּךְ, לֹא הָיָה
 מוֹדָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּה, שְׁכַתּוֹב כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ

שָׁרָה שָׁמַע בְּקִלָּהּ. אֲלֵא מִשׁוֹם שָׁרְאָתָה אוֹתוֹ עִם כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת
וְאִמּוֹ מִלְמַדַּת אוֹתוֹ מִנְהַגֵי עֲבוּדָה זָרָה, לְכֵן אָמְרָה שָׁרָה כִּי לֹא יִירֶשׁ
בֶּן הָאִמָּה הַזֹּאת. אֲנִי יוֹדַעַת שְׂלֵא יִירֶשׁ לְעוֹלָמִים אֶת חֶלֶק הָאִמּוֹנָה,
וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עִם בְּנֵי חֶלֶק לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וְלִכֵּן
הוֹדָה עִמָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהַפְרִיד לְבַדּוֹ אֶת הַזֶּרַע הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאוּי,
שְׁמִשׁוֹם כֶּף בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּרִצּוֹן
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׂלֵא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְלִכֵּן יֵצֵא אֲבָרְהָם לְעוֹלָם
וְהָעוֹלָם הָיָה מִתְקִים בְּגִלְלוֹ, וְאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק [לֹא] עֲמָדוֹ וְלֹא הִתְיַשְׁבּוּ
בְּמִקּוּמָם עַד שִׁיֵּצֵא יַעֲקֹב לְעוֹלָם.

בִּיּוֹן שִׁיֵּצֵא יַעֲקֹב לְעוֹלָם, הִתְקַיְמוּ אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק וְעָמַד כָּל הָעוֹלָם,
וּמִשָּׁם יֵצֵא הָעָם הַקְּדוֹשׁ לְעוֹלָם וְהִתְקַיְמוּ הַכֹּל בְּגוֹן קְדוֹשׁ כְּרֹאוּי.
וְלִכֵּן אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיךְ שָׁרָה שָׁמַע
בְּקִלָּהּ כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לָךְ זֶרַע, וְלֹא בִישְׁמַעְאֵל. מַה כָּתוּב אַחַר כֶּף?
וַתִּלְךְ וַתִּתַּע בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

השלמה מההשמטות (סימן ט)

וַיִּשְׁכַּם אֲבָרְהָם בְּבֶקֶר וּגְזֵמִר (בראשית כא). רַבֵּי בְרוּקָא אָמַר, מַה זֶה שָׁם
עַל שְׂכָמָה? אֲלֵא שֶׁהִזְהִירָה עַל עַל הָאִמּוֹנָה וְלַעֲמֹד בְּמַה
שֶׁהִיָּתָה בְּתַחֲלָה. כָּתוּב כָּאֵן שָׁם עַל שְׂכָמָה, וְכָתוּב שָׁם (שמות טו) שָׁם
שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט. מַה לְהִלֵּן עַל הַשְּׂכִינָה, אֵף כָּאֵן עַל הַשְּׂכִינָה. מַה
עֲשִׂתָּה? בִּיּוֹן שָׁרְאָתָה עֲצָמָה יוֹצֵאת מִרְשׁוֹתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם, חֲזָרָה
לְקַלְקוּלָהּ, שְׂכָתוּב (בראשית כא) וַתִּלְךְ וַתִּתַּע. מַה זֶה וַתִּתַּע? שֶׁתַּעֲתָעָה
אַחַר עֲבוּדָה זָרָה וּגְלוּלֵי בֵית אָבִיהָ. כָּתוּב כָּאֵן וַתִּתַּע, וְכָתוּב שָׁם (ירמיה

י) הֵבֵל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים: (ע"כ מההשמטות).

כָּתוּב כָּאֵן וַתִּתַּע, וְכָתוּב שָׁם (ירמיה י) הֵבֵל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתָעִים.
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְלֵי אֲבָרְהָם לֹא עֲזַב אוֹתָהּ וְאֶת בְּנָהּ.

בֵּא רֵא, בְּהַתְחַלָּה כְּשֶׁהִלְכָה מִלְּפָנֵי שָׁרָה מַה כָּתוּב? כִּי שָׁמַע ה' אֵל
עֲנִיָּה. וְכָאֵן שֶׁשְׂעָתָה אַחַר כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, אֵף עַל גַּב שְׂכָתוּב
וַתִּשָּׂא אֶת קִלְיָהּ וַתִּבְרָךְ, מַה כָּתוּב? כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֵל קוֹל הַנֶּעֱר, וְלֹא
כָּתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלָךְ.

בְּאִשְׁר הוּא שָׁם, הָרִי פִּרְשׁוּיָהּ שְׂלֵא בַר עֲנָשׁ הוּא אֶצֶל בֵּית הַדִּין
שְׂלִמְעֵלָה, שֶׁהָרִי בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה מַעֲנִישִׁים מִשְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה

שָׁנָה וּמַעֲלָה, וּבֵית שֶׁל שֶׁל מַעֲלָה מַעֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁהִיָּה רָשָׁע, אֵינוֹ בֶּן עֲנֹשׁ. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּטָרִם הִגִּיעוּ יָמָיו לְעֵשְׂרִים שָׁנָה, מֵאִיזָה מְקוֹם נֶעְנֵשׁ, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי מִשְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וּמִטָּה אֵינוֹ בֵּר עֲנָשִׁים אֶלָּא בְּחֻטְאֵי אָבִיו, אָבֵל מִשְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה וּמַעֲלָה מֵהוּ? אָמַר לוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו שְׂיָמוֹת זָכָאֵי וְלֹא יָמוֹת חֵיב], וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יָמוֹת חֵיב שְׂיִעֲנֵשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאֲרוּהָ.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חֵיב וְלֹא הִגִּיעוּ יָמָיו לְעֵשְׂרִים שָׁנָה, כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם בְּמָה הוּא עֲנֹשׁוֹ? אָמַר לוֹ, בְּזָה מִתְקִים, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה כֹּלֵא מִשְׁפָּט. שֶׁכְּשֶׁעֲנֵשׁ יוֹרֵד לְעוֹלָם, הוּא [הַדִּין] פּוֹגַע בְּלֵי כּוֹנֵה לְמַעֲלָה וְלִמְטָה בְּאוֹתוֹ מִשְׁחִית, וַיִּעֲנֵשׁ כְּשֶׁלֵּא מִשְׂגִּיחִים עָלָיו מִלְּמַעֲלָה.

וְעֲיָיו כְּתוּב (שם ה) עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הָרָשָׁע. אֵת – לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֵּא הִגִּיעוּ יָמָיו לְהַעֲנֵשׁ. עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ [אֶת הָרָשָׁע], וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעֲלָה. וּבְחֻבְלֵי חֻטְאוֹ יִתְמָךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שֶׁלְּמִטָּה. לְכֵן כְּתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנֶּעֱרַר בְּאֲשֶׁר הוּא שֵׁם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב. מָלֵא בְּוַא"ו לְמָה? אֶלָּא בְּשָׁנֵי צְדָדִים הוּא [הֵם]. סוּד שֶׁל חֻכְמָה אֶחָד. שֶׁהוּא הַסוּד שֶׁל דְּרָגָה שֶׁל חֻכְמָה, הַמְּקוֹם שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ יַעֲקֹב. אָבֵל פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל הַגְּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֶׁכְּשֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שְׂיִפְקְדוּ [בוֹ יַעֲקֹב], הֵם יִפְקְדוּ בְּסוּד שֶׁל וַא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי.

וּפְקִידָה בְּסוּד שֶׁל וַא"ו שֶׁשָּׂה רְגָעִים וַחֲצֵי זְמַן. וּבְזְמַן שֶׁל שְׁשִׁים שָׁנִים לְבְרִיחַ הַדָּלֵת בְּאֶלֶף הַשְּׁשִׁי, יָקִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם פְּקִידָה לְבַת יַעֲקֹב. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן עַד שֶׁיְהִיָּה לָהּ זְכִירָה – שֵׁשׁ שָׁנִים וַחֲצֵי. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן שֵׁשׁ שָׁנִים אַחֲרוֹת, וְהֵם שְׁבַעִים [וְשֶׁלֵּשׁ] וּשְׁתַּיִם וַחֲצֵי.

בְּשֵׁשִׁים וְשֵׁשׁ יִתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּאַרְץ הַגְּלִיל, וְכוּכֵב אֶחָד בְּצַד מְזָרַח יִבְלַע שְׁבַעַה כּוּכְבִּים מִצַּד צָפוֹן, וְשֶׁלְּהֵבֵת אֵשׁ שְׁחוֹרָה תִּהְיֶה תְלוּיָה בְּרִקִיעַ שְׁשִׁים יוֹם, וּקְרַבּוֹת יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם לְצַד צָפוֹן, וּשְׁנֵי מְלָכִים יִפְלוּ בְּאוֹתָם קְרַבּוֹת.

וַיִּזְדָּגוּ כָּל הָעַמִּים עַל בֵּת יַעֲקֹב לְדַחֹת אוֹתָהּ [אוֹתָם] מִהָעוֹלָם. וְעַל אוֹתוֹ הַזְּמַן כָּתוּב, [וְהִי־תָהּ] (ירמיה ל) וְעַת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יוֹשֵׁעַ, וְאִז יִסְתַּיְמוּ הַנְּפֹשׁוֹת מִהַגּוֹף וְרוֹצִים לְהִתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן לְדַבֵּר - [כָּל הַנְּפֹשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׁבָעִים, וְכָתוּב] (בראשית מו) כָּל הַנְּפֹשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה וְגו', כָּל נֶפֶשׁ שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ.

בְּשִׁבְעִים וְשָׁלֹשׁ כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם יִתְכַנְּסוּ לְתוֹךְ הָעִיר הַגְּדוֹלָה שֶׁל רוֹמִי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲזֹר עֲלֵיהֶם אֲשֶׁר וּבָרָד וְאֲבָנֵי אֲלֻגְבִּישׁ וַיֵּאבְדוּ מִהָעוֹלָם, פָּרַט לְאוֹתָם מַלְכִים שְׁלֹא יִגִּיעוּ לְשֵׁם וַיִּחְזְרוּ לְעוֹרֵר קְרֻבוֹת אֲחֵרִים. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּכָל הָעוֹלָם, וַיִּתְכַנְּסוּ עִמּוֹ כַּמָּה עַמִּים וְכַמָּה חִילוֹת מִכָּל סוֹפֵי הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְכַנְּסוּ בְּכָל אוֹתָם מְקוֹמוֹת.

עַד שִׁישְׁלְמוּ אוֹתָן שָׁנִים לְמֵאָה. אִז וְאִ"ו תִּתְחַבֵּר עִם ה"א, וְאִז (ישעיה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵה' וְגו'. וּבְנֵי יִשְׁמַעֲאֵל [יִשְׂרָאֵל] עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְהִתְעוֹרֵר [עֲלֵיהֶם] עִם כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם לְבֹא עַל יְרוּשָׁלַיִם, שְׁכָתוּב (זכריה יד) וְאִסְפַּתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַיִם לְמִלְחָמָה וְגו'. וְכָתוּב (תהלים ב) יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יַחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְכָתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

אַחַר כֶּף וְאִ"ו קִטְנָה תִתְעוֹרֵר לְהִתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נִשְׁמוֹת שֶׁהָיוּ יִשְׁנוֹת כְּדֵי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְכָתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהִתְחַבֵּר כְּרֵאוֹי. יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לְעוֹלָם, וְשָׁכְלָם יִהְיוּ בְרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שִׁישְׁאָרוּ בְּסוֹף הָאֲלָף הַשְּׁשִׁי לְהַכְנִס לְשִׁבְתָּהּ, שֶׁהָרִי אִז הוּא יוֹם אֶחָד לְקַב"ה לְבָדוֹ, לְהִזְדָּגוּ כְּרֵאוֹי וּלְלַקֵּט נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם עִם אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ בְּרֵאוֹנָהּ, שְׁכָתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ כָּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם.

וְיִהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הַנְּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וַיֹּאמֶר, (תהלים מד) אֵתָהּ הוּא מַלְכֵי וְגו'. זוֹהִי הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זו עִם זו.

צוה ישועות יעקב, כל אותם השליחים שעושים שליחות בעולם, שכלם יהיו בצד הרחמים ולא יהיו מצד הדין, משום שיש בעלי שליחים מצד הרחמים ומצד הדין הקשה. אותם שליחים שבאים מצד הרחמים לא עושים שליחות של דין בעולם כלל.

ואם תאמר, הנה המלאך שהתגלה לבלעם, הרי שנינו שליח של רחמים והתהפך לדין – לא! לעולם לא משתנה. אלא שליח הרחמים היה להגן על ישראל ולהיות עליהם סגור, וכנגדו הוא הדין. כך דרכיו של הקדוש ברוך הוא, כשמיטיב לזה, אותו החסד הוא דין לזה. בן השליח הזה היה של רחמים לישראל, ולבלעם התהפך לדין, משום כך צוה ישועות יעקב. אמר דוד, צוה על העולם, כאשר ישלחו שלוחים שיהיו מצד הרחמים.

רבי אבא אמר, צוה ישועות יעקב, שהם בתוך הגלות, ותמצא להם גאולה בתוך גלותם. בא ראה, המשבח של האבות היה יעקב, ואלמלא יצחק לא בא יעקב לעולם. ומשום כך, צוה ישועות יעקב – זה יצחק. שכיון שנצל יצחק, היו ישועות יעקב.

ויהי אחר הדברים האלה. רבי שמעון אמר, הנה שנינו ויהי בימי, נאמר על צער. ויהי – אף על גב שלא כתוב בימי, דפוס של צער יש בו. ויהי אחר הדברים, אחר הדרגה התחתונה של כל הדרגות העליונות. ומהו הדברים? כמו שנאמר (שמות ד) לא איש דברים אנכי.

ומי היה אחר הדרגה הזו? והאלהים נסה את אברהם. שבא יצר הרע לקטרג לפני הקדוש ברוך הוא. כאן יש להסתכל, והאלהים נסה את אברהם? את יצחק היה צריך (לכתב), שהרי יצחק היה בן שלשים ושבע, והרי אביו לא היה בר עגש שלו, שאלמלא אמר יצחק איני רוצה – לא היה נענש אביו עליו. מה הטעם והאלהים נסה את אברהם ולא כתוב נסה את יצחק?

אלא את אברהם, ודאי שרצה להכליל עם דין, שהרי אברהם לא היה בו דין כלל מקדם לכן, וכאן נכללו מי"ם עם א"ש, ואברהם לא היה שלם עד עכשו, שהתעטר לעשות דין ולהתקינו במקומו.

וכ"ל ימיו לא היה שלם עד עכשו שנכלל מי"ם עם א"ש וא"ש עם מי"ם, ומשום כך והאלהים נסה את אברהם ולא את יצחק, שהזמין אברהם להכליל עם דין. וכשעשה את זה, נכנס א"ש עם

מי"ם ונשלים זה עם זה. וזה עושה הדין להכליל זה עם זה. ואז יצר הרע בא לקטרג על אברהם שלא השתלם כראוי עד שיעשה דין ביצחק. שיצר הרע הוא אחר הדברים והוא בא לקטרג.

ובא וראה סוד הדבר. אף על גב שאמרנו שכתוב אברהם ולא יצחק, גם יצחק נכלל בפסוק הזה סוד הכתוב והאלהים נסה את אברהם. לא כתוב נסה לאברהם, אלא את אברהם, את דוקא, וזה יצחק. שהרי באותה שעה בגבור"ה התחתונה שורה. כיון שנעקד והזדמן בדין על ידי אברהם כראוי, אז התעטר במקומו יחד עם אברהם ונכללו א"ש עם מי"ם ועלו למעלה, ואז נמצאה מחלקת כראוי, מים עם אש.

מי [עשה] ראה אב רחמן שנעשה אכזר? אלא כדי שתמצא מחלקת מים עם אש ולהתעטר במקומם (כראוי), עד שבא יעקב והכל התתקן כראוי, ונעשו שלשה אבות שלמים ונתקנו עליונים ותחתונים.

ויאמר קח נא את בנך. וכי איך יכול אברהם שהוא זקן? אם תאמר משום שיצחק לא יצא מרשותו כלל – יפה, אבל כמו שנאמר (במדבר כ) קח את אהרן ואת אלעזר בנו, אלא כדי להמשיכם בדברים ולהנהיגם לרצון הקדוש ברוך הוא, אף כאן קח בדברים. את בנך את יחידך אשר אהבת, הרי פרשוה. ולך לך אל ארץ המדינה, כמו שנאמר (שיר ד) אלך לי אל הר המור, לתקן במקום שראוי.

ביום השלישי ויש"א אברה"ם א"ת עיניו וירא את המקום מרחק. ביום השלישי, הרי פרשוה. אלא כיון שאמר ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלהים, מה הטעם ביום השלישי וירא את המקום מרחק? אלא משום שכתוב כי ביצחק יקרא לך זרע, וזהו יעקב שיצא ממנו, וזהו ביום השלישי. וירא את המקום מרחק, כמו שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי.

וירא את המקום – זהו יעקב, שכתוב (בראשית כח) ויקח מאבני המקום. הסתכל אברהם ביום השלישי, שהוא הדרגה השלישית, וראה את יעקב שעתיד לצאת ממנו. מרחוק, כמו שאמרנו מרחוק ולא לזמן קרוב.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שָּׁבַח שֶׁל אַבְרָהָם כְּשֶׁהִסְתַּכַּל וַרְאָה שְׁעֵתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי כְּשֶׁהִלֵּךְ לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק אֵינוֹ שָׁבַח כָּל כֶּף שָׁלוֹ?

אָמַר לוֹ, וַדַּאי [וְהָרִי] שָׂרָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי מִקֵּדָם לִכְן יָדַע אַבְרָהָם אֶת הַחֲכָמָה, וְהִסְתַּכַּל עִכְשָׁו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא דַרְגָּה שְׁלִישִׁית לַעֲשׂוֹת שְׁלֵמוֹת, וְאָז רָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם. אָבֵל עִכְשָׁו עָמַד לוֹ הַדָּבָר מֵרְחוֹק, מִשּׁוּם שֶׁהִלֵּךְ לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק וְלֹא רָצָה לְהִרְהֹר אַחֲרֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מֵרְחוֹק רָאָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה שֶׁלֹּא מְאִירָה בְּלִבְדָּה, וְלִכְן רָאָה אוֹתוֹ וְלֹא הִתְגַּלָּה הַכֹּל. שְׂאֵלוֹ הֵיִתָּה מְצוּיָה הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה הַמְּאִירָה עַל הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה שְׂאִינָה מְאִירָה, הַתְּקִים עָלֶיהָ אַבְרָהָם כְּרֵאוּי, אָבֵל מֵרְחוֹק בְּלִבְדוֹ הָיָה. מֵרְחוֹק.

מַה הַטַּעַם הַסְּתַלְקָה מִהַדָּבָר הַזֶּה הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה הַמְּאִירָה? מִשּׁוּם שֶׁזוֹ הֵיִתָּה דַרְגָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִשּׁוּם שֶׁעֲדִין לֹא נוֹלַד יַעֲקֹב, לֹא נִמְצָא כָּאֵן עַל הַדַּרְגָּה הַזֹּאת. וְעוֹד, כְּדִי שִׁילֵךְ וַיִּקְבַּל שְׂכָר. וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק – זֶה יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר מֵרְחוֹק, שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ. [רְאִיָּה בְּעֵינָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלֵא מֵרְחוֹק, מִתּוֹךְ הַדַּרְגָּה הַזֹּאת, שֶׁהָרִי כְּשָׂבֵא יַעֲקֹב, אַבְרָהָם הָיָה מֵת וְהִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם. וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מֵרְחוֹק, אָבֵל לֹא בְּרֵאִיָּה אַחֲרָת].

וַיִּבְאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים וְגו'. רְמוֹז [רְאָה] כָּאֵן, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂבָאוֹ לְאוֹתָהּ רְאִיָּה וַרְאָה אֶת יַעֲקֹב, אָמַר אַבְרָהָם, וַדַּאי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹדַע בְּגוֹן אַחֵר שְׂרֵאוּי, מִיָּד וַיִּכֵּן שֵׁם אַבְרָהָם אֶת הַמְּזַבֵּחַ וְגו'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. הָרִי פְּרִשׁוּהָ. אָבֵל מַה הַטַּעַם לֹא הִשִּׁיב לוֹ [דְּבָר] מִיָּד? אֲלֵא מִשּׁוּם שֶׁהָרִי הִסְתַּלַּק מֵרְחוֹמִים שֶׁל אָב עַל בֶּן, וְלִכְן כָּתוּב הִנְנִי בְּנִי, הִנְנִי שֶׁהִסְתַּלַּקוּ הָרְחוֹמִים וְהִתְהַפֵּף לְדִין.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם, וְלֹא כָתוּב וַיֹּאמֶר אָבִיו, שֶׁהָרִי לֹא עָמַד עָלָיו כְּאָב, אֲלֵא בְּעַל מַחְלֶקֶת הָיָה עִמּוֹ. אֱלֹהִים יַרְאָה לוֹ הַשָּׂה. הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב) יַרְאָה לָנוּ, מַה זֶה יַרְאָה לוֹ? אֲלֵא אָמַר לוֹ אֱלֹהִים יַרְאָה לוֹ לַעֲצֻמוֹ כְּשֶׁהוּא יִצְטָרֵף, אָבֵל עִכְשָׁו בְּנִי, וְלֹא כְּבֶשׂ. מִיָּד וַיִּלְכּוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה לג) הן אַרְאֵלִים צָעְקוּ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מֵרַב יִבְכְּיוּן. הן אַרְאֵלִים - אֵלֹה מִלְּאֲכֵים עֲלִיוֹנִים, צָעְקוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וְרָצוּ לַעֲמֹד עַל אוֹתוֹ הַדְּבָר, שְׁכַתוֹב (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, לְכֵן צָעְקוּ חֲצָה.

מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם - אֵלֹה אוֹתָם מִלְּאֲכֵים אַחֲרִים שֶׁהֵיוּ עֲתִידִים לְלַכֵּת לִפְנֵי יַעֲקֹב, וּבְשִׁבִיל יַעֲקֹב הַבְּטִיחַ לָהֶם שְׁלָמוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב (שם לב) וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכוֹ וַיִּפְגְּעוּ בּוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאֵלֹה נִקְרָאוּ מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם, כֹּלֵם בָּכוּ כִּשְׂרָאוּ אֶת אַבְרָהָם שְׁעוֹקֵד אֶת יִצְחָק, וְהִזְדַּעְזְעוּ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכֹלֵם עַל יִצְחָק.

וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאֲדָה ה' וְגו'. מִפְּסִיק טַעַם בִּינְיָהֵם, שְׂאִין אַבְרָהָם הָאֲחֵרוֹן כְּרָאשׁוֹן. הָאֲחֵרוֹן שְׁלָם, הָרָאשׁוֹן לֹא שְׁלָם. כְּמוֹ זֶה שְׂמוּאֵל שְׂמוּאֵל - הָאֲחֵרוֹן שְׁלָם, הָרָאשׁוֹן לֹא שְׁלָם. הָאֲחֵרוֹן נָבִיא, הָרָאשׁוֹן לֹא נָבִיא. אָבֵל בְּמִשָּׁה מִשָּׁה אֵין הַפֶּסֶק טַעַם, מִשׁוֹם שְׂמִיּוֹם שְׁנוּלֵד לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה. אַבְרָהָם אַבְרָהָם. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, כְּדִי לְעוֹרְרוֹ לְרוּחַ אַחֲרֵת, בְּמַעֲשֵׂה אַחַר, בְּלֵב אַחַר.

רבי יהודה אמר, נִבְחַר יִצְחָק וְהַתְּעֵלָה בְּרָצוֹן לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרִיחַ קִטְרֵת הַבְּשָׂמִים שְׂמִקְרִיבִים הַכֹּהֲנִים לִפְנֵי פְעָמִים בְּיוֹם וַנְּשַׁלֵּם הַקְּרָבָן. שְׁהָרִי צָעְרוּ שֶׁל אַבְרָהָם הָיָה בְּשָׁעָה שְׁנֵאָמַר לוֹ אֵל תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל הַנְּעֵר וְאֵל תַּעֲשֵׂ לּוֹ מְאוּמָה, חָשַׁב שְׂקָרְבָנוּ לֹא נִשְׁלַם וְלַחֲנָם עָשָׂה וְסֹדֵר הַכֹּל וּבְנָה מִזְבֵּחַ. מִיָּד:

וישא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר וְגו'. הָרִי שְׁנִינּוּ, הוּא הָאֵיל שְׁנִבְרָא בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת הָיָה, וּבֵין שְׁנָתוֹ הָיָה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (במדבר ז) כִּבְשׁ אֶחָד בֵּין שְׁנָתוֹ, וְכֹךְ צָרִיף. [וְאֵתָה אֲמַרְתָּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת. וְעוֹד, וְהָרִי יִצְחָק לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, אֶלֶּא נִפְקֵד וְכוּ'] [וְהָרִי יִצְחָק לֹא הָיָה בְּעוֹלָם] וְאֵתָה אוֹמֵר שְׁנִבְרָא בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת? אֶלֶּא נִפְקֵד כַּח שְׂיִזְמָן אוֹתוֹ הָאֵיל בְּשָׁעָה שֶׁהַצְּטָרֵף אוֹתוֹ אַבְרָהָם. כְּמוֹ שְׁכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵיוּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, הַתְּמַנָּה כַּח שְׂיִזְדָּמָן אוֹתוֹ דְּבָר [לְזָמָן הַהוּא] בְּשָׁעָה שְׂצָרִיף אוֹתוֹ. כֹּךְ גַּם הָאֵיל הַזֶּה שֶׁהַקְּרֵב תַּחַת יִצְחָק.

פתח ואמר, (ישעיה גז) בְּכָל צָרְתָם לֹא צָר וּמִלְּאֲדָה פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם וְגו'. בֹּא רְאֵה, בְּכָל צָרְתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּשְׂמִזְדָּמְנוֹת לָהֶם צָרוֹת, כְּתוּב לֹא בְּאֶלֶף וְקוֹרָאִים בְּוֹא"ו, מִשׁוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָמַם בְּצָרָה. לֹא בְּאֶלֶף מְקוֹם יוֹתֵר עֲלִיוֹן, אֵף עַל גַּב שְׂאִין בְּאוֹתוֹ מְקוֹם

רגז וצרה, לשם למעלה מגיעה צרתם של ישראל. לא בא"ף, כמו שנאמר (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. כתוב בא"ף וקוראים בוא"ו. ומלאך פניו הושיעם, והרי הוא עמם באותה צרה, ואתה אומר הושיעם? אלא לא כתוב מושיעם, אלא הושיעם מקדם לכן, שהוא עתיד באותה צרה לסבל עמם. בא ראה, בכל זמן שישראל בגלות – שכינה עמם בגלות, והרי פרשוה שכתוב (דברים ל) ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך וגו'.

דבר אחר ומלאך פניו הושיעם – זו שכינה, שהיא עמם בגלות, ואתה אומר שהוא הושיעם? אלא כך זה בודאי, שאלה הם משכנותיו של הקדוש ברוך הוא בגלות. ומשום ששכינה עמם, הקדוש ברוך הוא זוכר אותם להיטיב להם ולהוציאם מהגלות, שכתוב (שמות ו) ואזכר את בריתי, בהתחלה. ואחר כך, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

וגם ראיתי – לרבות ראיה אחרת שהיא הראשונה של הכל. וכתוב (שם ב) ויזכר אלהים אל בריתו, זו שכינה. את אברהם? לאברהם היה צריך לכתב. אלא את אברהם זו החברות והזווג שלה עם האבות. את אברהם – זהו מערכית דרומית. את יצחק – זהו צפונית מערבית. ואת יעקב – זהו זנוג אחד, כלל אחד, זנוג שלם כראוי. כמו זה את השמים – זהו כלל של מדת לילה ביום. ואת הארץ – זו מדת יום בלילה כאחד. אף כאן בכלם את, וכיעקב ואת, שיהיה הכל זנוג אחד שלא נפרדים זכר ונקבה לעולמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא להכריז בכל העולם ולהשמיע קול שיאמר (ישעיה ג) ויאמר אף עמי המה בנים לא ישקרו ויהי להם למושיע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת חיי שרה (דקכ"א ע"א – דף קל"ד ע"א)

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. רבי יוסי פתח ואמר, (יונה א) וישאו את יונה ויטלהו אל הים ויעמד הים מזעפו. כאן יש להסתכל מה הטעם הרעיש הים על יונה ולא הרעישו הארץ עליו, כיון שהיה הולך כדי שלא תשרה עליו השכינה? למה הים [העליון] היה אחוז בו כשהיה הולך? **א"א** ודאי היה הדבר במקומו. ים שנינו, הים דומה לרקיע, והרקיע לכסא הכבוד, ומשום כך הים אחוז בו ונטל אותו [משום שהיה

בורח] ברח מלפני הים [נ"א ומלפני הים בו שרתה יראה במקומו], זרק הים בו יד במקומו [נ"א תשרה היד במקומה].

וישאו את יונה ויטלהו אל הים. למדנו, כשהיו נוטלים אותו ומטבעים את ירכיו בים – הים היה שוכך. מרימים אותו – והים רועש. כל מה שמטבעים אותו – כך היה הים שוכך. עד שהוא אמר שאוני והטילני אל הים. מיד וישאו את יונה ויטלהו אל הים.

כיון שנזרק בים, פרחה ממנו נשמתו ועלתה עד כסא המלך ונדונה לפניו, וחזרה לו נשמתו, ונכנס בפי הדג ההוא ומת הדג. לאחר מכן התקים אותו הדג, ופרשוה.

בא ראה, בשעה שאדם עולה על מטתו בכל לילה ולילה, נשמתו יוצאת ממנו ונדונית לפני בית הדין של המלך. אם זכאי להתקים – חוזרת לעולם הזה.

והדין הוא בשני גונים, שהרי אין דנים את האיש על הרעות שהוא עתיד ומזמן לעשות, שכתוב (בראשית כא) כי שמע אלהים וגו' באשר הוא שם. ולא תאמר שדנים אותו על הטובות שעשה לחוד, אלא להיטיב לו על אותם טובות של עכשו, כמו שנתבאר. ודנים אותו על זכיות שעתידי לעשות, ובשבילם הוא נצול, אף על גב שהוא כעת רשע. משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם כל הבריות, וכל דרכו שהוא עושה – להיטיב לכל, ולא דן את האדם על הרעות שהוא עתיד לעשות, ומשום כך נדון האדם לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, כיון שהטילו את יונה לים מה כתוב? ויעמד הים מזעפו. הים העליון. מה זה ויעמד? שעמד בקיומו כראוי. הוא בעמידה כשהרגז שוכך. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמתעברת ומקשה ללדת, וכשמולידה, שוכך הרגז. כך גם כשהדין שורה בעולם, לא שוכך ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמד במקום שלם ולעמד בקיומו. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו.

באבד רשעים רנה. והרי כתוב (יחזקאל יח) החפץ אהפץ מות רשע? והרי אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן קדם שנשלמה הסאה – וכאן אחר שנשלמה הסאה [יש לו נחת].

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. גּוֹף הַמְּשָׁנָה, אָנוּ קְרוּבִים הֵינּוּ, שְׂמַעְנוּ קוֹל מִתְּהַפֵּךְ
מִמַּעַלָּה לַמָּטָה מִתְּפַשֵּׁט בְּעוֹלָם, קוֹל מְשַׁבֵּר הָרִים וּמְשַׁבֵּר
סְלָעִים חֲזָקִים, רוּחוֹת חֲזָקוֹת עוֹלוֹת. אֲזַנֵּינוּ פְתוּחוֹת.

הָיָה אוֹמֵר בְּמַסְעָיו, אָקִיץ בְּקוֹץ הַיְשָׁנִים הַדּוֹמָמִים. שָׁנָה בַּחוּרֵיהֶם
(בְּעֵינֵיהֶם), עוֹמְדִים עַל עַמָּדִים. הַמְּלֶךְ שְׂמַדְבָּר, [וְלֹא עָבְרוּ, נִמְצְאוּ]
שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, שְׁלִטוֹן שֶׁל חֵילוֹת רַבִּים עוֹמֵד עַל עַמָּדוֹ.

בְּכָלם לֹא מְרַגְּשִׁים וְלֹא יוֹדְעִים שֶׁהַסֶּפֶר פְּתוּחַ וּבִשְׁם נִכְתָּבִים, וְדוֹמָה
עוֹמֵד וְנוֹטֵל בַּחֲשָׁבוֹן, וְשׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם לְחוּץ, וְקָרַב טוֹב
לְהִמָּנוֹת בָּהֶם, אֵינָם חוֹשְׁקִים בְּגִלְגּוֹל וְהַפּוֹךְ.

נּוֹפְלִים וְלֹא עוֹמְדִים, נִמְחִים הַחַיִּבִים מִסִּפְרוֹ שֶׁל דּוֹמָה, מִי יִבְקֹשׁ
אוֹתָם וּמִי יֵשֵׁב בַּחֲשָׁבוֹנוֹתֵיהֶם. אוֹי לָהֶם! אוֹי לְחַיֵּיהֶם! אוֹי
לְרַגְשׁוֹת שְׁלָהֶם [לְנַפְשׁוֹתָם]! בְּשִׁבְלֵם נֹאמֵר (תהלים טו) יִמְחוּ מִסִּפְרוֹ
חַיִּים וְגו'.

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה. מֵה שׁוֹנָה כָּאֵן שְׂכַתּוֹכָה מִיִּתְתָּה בַּתּוֹרָה מְכַל נְשׁוֹת
הָעוֹלָם שֶׁלֹּא כְּתוֹכָה כֶּף מִיִּתְתֵּן בַּתּוֹרָה? אָמַר רַבִּי חַיֵּיא, וְלֹא?!
וְהִנֵּה כְּתוֹב (בראשית לה) וַתִּמַּת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אַפְרָתָה, וְכָתוּב (במדבר
ט) וַתִּמַּת שֵׁם מֵרִים וְגו', וְכָתוּב (בראשית לה) וַתִּמַּת דְּבוּרָה מִיִּנְקַת רַבְקָה,
וְכָתוּב (בראשית לח) וַתִּמַּת בַּת שׁוּעַ אִשֶּׁת יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכָלם לֹא כְּתוּב כִּמוֹ שְׂכַתּוֹב בְּשָׂרָה, שְׁנֹאמֵר וַיְהִי
חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה.
שְׁהָרִי בְּכָלם לֹא נִמְנָו יָמִים וְשָׁנִים כִּמוֹ לְשָׂרָה, וּבְכָלם לֹא כְּתוּב פְּרָשָׁה
אַחַת לְבִדָּה כִּמוֹ לְשָׂרָה. אֶלָּא סוּד הוּא, מִשׁוּם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁכַל
הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים שֶׁל אָדָם תְּלוּיִים בָּהּ [שָׁזוּ הִיא ה"א הָאֲחֵרוֹנָה].

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ה) וַיִּתְרוֹן אֶרֶץ בְּכַל הִיא מְלֶךְ לְשִׁדָּה נַעֲבָד. וַיִּתְרוֹן
אֶרֶץ בְּכַל הִיא וְדָאִי, שְׁהָרִי מִשְׁם יוֹצְאוֹת הָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת
וְתוֹעֵלֶת לְעוֹלָם. מְלֶךְ לְשִׁדָּה נַעֲבָד, מִי הַמְּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
לְשִׁדָּה נַעֲבָד, כְּשֶׁהוּא נִתְקַן כְּרָאוּי. וּמְלֶךְ זֶה הַמְּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שְׂמַתְחַבֵּר
לְשִׁדָּה כְּשֶׁהוּא נַעֲבָד. מִי הַשִּׁדָּה? זֶה הַשִּׁדָּה אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה', שְׂכַתּוֹב
(בראשית כז) כָּרִית שִׁדָּה אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה'. שְׂכַשְׁהוּא [נַעֲשֶׂה] נַעֲבָד וְנִתְקַן
בְּכַל מֵה שְׂצָרֶיךָ לוֹ כְּרָאוּי, אֲזַ הַמְּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

רבי אלעזר אמר, מלך לשדה נעבד - כמה גוונים סודות עליונים כאן. מלך - זו השכינה שאין שורה בבית להתקן בה אלא בזמן שנשא אדם ומזדוג עם אשתו להוליד ולעשות פרות, והיא מוציאה נשמות להשרות בה, ומשום כך לשדה נעבד ולא לאחר.

דבר אחר, מלך - זו אשה יראת ה', כמו שנאמר (משלי לא) אשה יראת ה' היא תתהלל. לשדה נעבד - זו אשה זרה, כמו שנאמר (שם) לשמרך מאשה זרה. משום שיש שדה ויש שדה. יש שדה שכל הברכות והקדשות בו שורות, כמו שנאמר כריח שדה אשר ברכו ה', ויש שדה שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרבנות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הזו, שכתוב (שם ל) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' ושפחה כי תירש גברתה. והמלך הזה מתכסה אורו ונחשף עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כך השעיר של ראש חודש, משום שנפרד השדה ההוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הזו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הזו, אז כתוב (דברים כב) כי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חוה לעולם ונדבקה בנחש הזה, והטיל בה זמה, וגרמה מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית יג) ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (שם ט) וישת מן היין וישכר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כך זכתה לחיים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה. זהו שכתוב (ישעיה נא) הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל כן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חוה, וכן בכלם. היא נדבקה בחיים, ועל כן שלה היו החיים.

שקידה רבה בספר הזהר
 צריך לחכמה זו לב נבון ומלא יראת השם ושקידה רבה בספר הזהר.
 (הנהגות צדיקים - סדר קביעת התורה מרבי שבתי מראשקוב)

תוספתא

אֲשָׁרֵי מי שמקטין את עצמו בעולם. כמה הוא גדול ועליון בעולם. ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן – הוא גדול. מי שהוא גדול – הוא קטן. שכתוב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שהוא חשבון גדול, כתוב בו שנה. קטן השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שכתוב שנים.

בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברוך הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד כאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארך. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים – יפסקו חיייו מן העולם הזה, ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריך תוך מנוחה – יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאומר אחד, צריך לחטף האל"ף ולקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הזו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכו ימיו. [אלו החדושים שהגידו לרבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה.] ע"כ התוספתא

ויהיו חיי שרה. אותם החיים כלם למעלה. מאה שנה למעלה, ועשרים שנה למעלה, ושבע שנים למעלה, כלם היו כפראוי.

אמר רבי שמעון, בא ראה את סוד הדבר, מה שונה בכלם שאמר שנה שנה, ובאותם שבע אמר שנים, שכתוב מאה שנה ועשרים שנה, ואחר כך שבע שנים? אלא הכל אחד. מאה שנה – הכלל של הכל [נ"א הכל כאחד בסוד של מאה ברכות בכל יום. וכן עשרים שנה, שנכלל העליון, הנסתר של כל הנסתרים. ומשום כך כתוב שנה, הסוד של היחוד]. הקדוש ברוך הוא שנכלל ממקום עליון, הנסתר של כל הנסתרים במאה, בסוד של מאה ברכות של כל יום, וכן עשרים שנה. ומשום כך כתוב שנה, סוד היחוד, שלא נפרדים המחשבה והיובל לעולמים.

שבע השנים הללו התפרדו ויצאו מכלל הנסתר שלמעלה. ואף על גב שהכל יחוד אחד, אבל נפרדים בדין ורחמים בכמה צדדים

וּדְרָכִים מֵה שְׁלֹא הָיָה כֶּף לְמַעְלָה. וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב שָׁנָה, סוּד הַיְחִידוּ
שְׁלֹא נִפְרָד לְעוֹלָמִים. שְׁבַע הַשָּׁנִים הִלְלוּ נִפְרָדִים בְּדִין וְרַחֲמִים בְּכַמָּה
צְדָדִים וּדְרָכִים מֵה שְׁאִין בֵּין לְמַעְלָה. וּמִשּׁוֹם כֶּף בְּשֶׁבַע הַשָּׁנִים הִלְלוּ
כְּתוּב בָּהֶם שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה. וְכֹלֶם נִקְרָאִים חַיִּים. וַיְהִי חַיֵּי שָׁרָה, שֶׁהָיָה
מִמֶּשׁ, שֶׁנִּבְרָאוּ וְהִתְקַיְּמוּ לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הִנֵּה פְּרֻשָׁה, שֶׁהָרִי כְּאֲשֶׁר נֶעְקַד יִצְחָק, הוּא הָיָה בֵּין
שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים, וְכִיּוֹן שֶׁנֶּעְקַד, מִתְּהַ שָׁרָה, שֶׁכְּתוּב וַיִּבֶא
אֲבָרָהָם לְסַפֵּד לְשָׂרָה וְלִבְכָתֶהָ. מֵאִין בָּא? מֵהַר הַמְרִיָּה בָּא, מִלְּעַקֵּד
אֶת יִצְחָק. וְאוֹתָם שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק וְעַד הַשְּׁעָה
שֶׁנֶּעְקַד, הֵם הָיָה חַיֵּי שָׂרָה. וְדָאִי כִּחְשָׁבוֹן וַיְהִי־וּ בְּגִימְטְרִיא שְׁלֹשִׁים
וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיוּ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, מִשְׁנוֹלַד יִצְחָק וְעַד שֶׁנֶּעְקַד.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים צח) מְזֻמּוֹר שִׁירוֹ לְה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי
נִפְלְאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וְזִרְעוֹ קָדְשׁוֹ. הַפְּסוּק הַזֶּה
בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים שֶׁהִפְרוֹת אָמְרוּ אוֹתוֹ, כְּכֹתוּב (שמואל א-ו) וַיִּשְׁרְנָה
הַפְּרוֹת בְּדֶרֶךְ, שֶׁהָיָה אוֹמְרוֹת שִׁירָה חֲדָשָׁה. וְאִיזוֹ שִׁירָה הֵן אָמְרוּ?
מְזֻמּוֹר שִׁירוֹ לְה' שִׁיר חֲדָשׁ כִּי נִפְלְאוֹת עָשָׂה.

כָּאֵן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שְׁכָל מֵה שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, כֹּלֶם
אוֹמְרִים שִׁירָה וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. וְאִם
תֹּאמַר שֶׁהֵם מַעְצָמָם [ד"א הָיָה] אוֹמְרִים אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת – כֶּף זֶה
וְדָאִי! שְׁזַהוּ סוּד עֲלִיוֹן. אֲבָל אֵלֹהִי, הָאֲרוֹן הָיָה עַל גִּבֵּן. וְכִיּוֹן שֶׁהָאֲרוֹן
נִשְׁקַל עֲלֵיהֶם וְשִׁמּוּהוּ לְמַעְלָה, הֵן שָׂרוּ [נ"א לֹא שְׁכָבוּ] שִׁירָה, שֶׁהָרִי
כִּיּוֹן שֶׁנִּגְטַל מֵהֵן הָאֲרוֹן, הָיָה גּוֹעוֹת כְּדֶרֶךְ שְׂאָר הַפְּרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה. וְדָאִי שֶׁהָאֲרוֹן שְׁעַל גִּבֵּן עָשָׂה אוֹתָן לְזַמֵּר.

מְזֻמּוֹר. הָרִי בְּאֵרְנוֹ, וְנִתְבָּאָר, וּבְכָל כְּתוּב מְזֻמּוֹר לְדוֹד אוֹ לְדוֹד
מְזֻמּוֹר, וְכָאֵן לֹא אָמַר דּוֹד כָּלֵל. אֲלֹא מְזֻמּוֹר, שֶׁעֲתִידָה רוּחַ
הַקְּדוֹשׁ לְזַמֵּר אוֹתוֹ בְּזִמְן שִׁיקִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִן
הָעֶפֶר, וְאִזּוֹ שִׁירוֹ לְה' שִׁיר חֲדָשׁ. אִזּוֹ הוּא חֲדָשׁ. שֶׁהָרִי שִׁירָה כְּזוֹ לֹא
נִאֲמָרָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

תוספתא

רַבִּי יוֹסִי בֵּין רַבִּי יְהוּדָה הֵלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ, יֹאמַר
מֵר אִם שָׁמַע אֶת הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת, אֵיךְ אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַבְּרִיתָא
שֶׁפְּרֻשָׁה בְּעִנְיַן הַנְּשֻׁמָּה. אָמַר, אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם

הבא, שְׂכָף הַתּוֹרָה הִיא בְּלַבָּם כַּמְעִין גְּדוֹל שֶׁל מַיִם, שְׂאָף עַל גַּב שְׂפוֹתַיִם אוֹתוֹ – מֵרַב הַמַּיִם פּוֹתַחִים מְעִינֹת שְׂנוֹכְעִים לְכָל עֵבֶר. **בֵּא** תִּשְׁמַע, רַבִּי יוֹסִי, אֶהוּב אֶתָּה. אֲנִי אֹמֵר לָךְ בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת, לְעוֹלָם אֵין גּוֹף הָאָדָם נִכְנָס בְּחֻשְׁבוֹן הַצְּדִיקִים עַל יַד דּוּמָה, עַד שֶׁתִּרְאֶה הַנְּשָׂמָה פִּנְקָס סִימָן שְׂנוֹתָנִים לָהּ הַכְּרוּבִים בְּגֵן עֵדֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲנִי שָׁמַעְתִּי שֶׁהֵנָּה הַנְּשָׂמָה, אַחַר שֶׁנִּכְנָסַת לְשֵׁם, הִיא הוֹלֶכֶת לְעֹלֹת לְמִקְוָמָה לְמַעְלָה, וְלֹא לְרִדְתָּ לְמַטָּה. אֲבָל קֹדֶם שֶׁתַּעֲלֶה וְתִכְנַס, נַעֲשִׂית אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הַגּוֹף עַל יַד דּוּמָה, וּמִרְאֶה לוֹ שְׂרָאוּי הוּא לְקַבֵּל שְׂכָר אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הֵנָּה רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, שֶׁהָרִי דּוּמָה יוֹדֵעַ קֹדֶם, מִשּׁוּם שֶׁמְכַרְזִים עָלֶיהָ בְּגֵן עֵדֶן. אֲבָל אֲנִי כֹךָ שָׁמַעְתִּי – שֶׁבְּזִמְן שְׂנוֹתָנִים לָהּ פִּנְקָס, חוֹזֶרֶת עַל הַגּוֹף לְהַכְנִיסוֹ בְּפִתְקֵי שֶׁל הַצְּדִיקִים עַל יְדֵי דּוּמָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֵךְ אִם אֶתָּה לוֹ שָׁמַעְנִי נִתְּתִי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי. מַה זֶה כֶּסֶף הַשְּׂדֵה? זֶה הַכֶּסֶף שֶׁל אַרְבַּע מֵאוֹת הָעוֹלָמוֹת שְׂנוֹתָנִים לוֹ לִירְשָׁה.

בְּשָׂרֵב יוֹסֵף הִזָּה שׁוֹמֵעַ הַפִּרְשָׁה הַזֹּאת מִרְאֵשִׁי הַיְּשִׁיבָה, הִזָּה אוֹמֵר: מִי שֶׁהוּא עֹפֵר, מַה הוּא [רִיק] זוֹכָה לָזֶה? מִי יִזְכֶּה וּמִי יִקוּם? זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגו'.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֵּא רְאֵה מַה שֶׁכְּתוּב, וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עִפְרוֹן וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעִפְרוֹן אֶת הַכֶּסֶף. זֶהוּ הַכֶּסֶף הַגְּדוֹל שֶׁהֵם עוֹלָמוֹת וְכֶסֶפִים. אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף – אַרְבַּע מֵאוֹת עוֹלָמוֹת וְהֵנָּאוֹת וְכֶסֶפִים. עֵבֶר לְסַחַר – רַב נַחְמָן אָמַר, שִׁיעֵבֶר כָּל שַׁעְרֵי שָׁמַיִם וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, וְאֵין מוֹחָה בְּיָדוֹ.

בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב, וְאַחֲרֵי כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ. וְנִמְנָה עִם שָׂרָה הַצְּדִיקִים בְּחֻבּוּרָתָם מִפִּתְקֵי שֶׁל הַמְּמָנָה עַל יְדֵי דּוּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כֹּךָ לְמַדְנּוּ, כָּל אוֹתָם שֶׁכְּתוּבִים בְּיַדֵי דּוּמָה וּמִמֶּנִּים עַל יָדוֹ, יְקוּמוּ לְזִמְן שֶׁעֲתִיד לְהַחְיוֹת שׁוֹכְנֵי עֹפֵר. אוֹי לְרָשָׁעִים שְׂאִינָם כְּתוּבִים עַל יָדוֹ בְּפִתְקֵי, שִׁיאֲבָדוּ בְּגִיּהֵנָם לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דניאל יב) וּבָעֵת הַהִיא יִמְלֹט עִמָּךְ כָּל הַנִּמְצָא כְּתוּב בְּסִפְרֵי. עַד כֹּאן תּוֹסַפְתָּא זֶהוּ:

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כְּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חֵדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, וְכֹאן שִׁירָה זֹאת הִיא חֵדֶשׁ, וְהִיא תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהָרִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הִיא, וּמִי

היא? זו הלבנה. ואז יש חֶדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. מה הטעם? משום כי נפלאות עֲשָׂה. ומי הם הנפלאות? זה שכתוב הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. הושיעה לו, את מי? את אותה הדרגה שאמרה את השירה הזו, משום שבהם נסמכה בימין ובשמאל. הושיעה לו ימינו, ודאי לאותה הדרגה של המזמור הזה. מתי? בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מן העפר, ואז יהיה חֶדֶשׁ מה שלא נעשה בעולם הזה.

רבי יוסי אָמַר, בְּזִמְנֵי שִׁיעֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְמוֹת בְּעוֹלָם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי תֵאמַר הַשִּׁירָה [הזו], שֶׁהָרִי אַחַר כֶּךָ יִתְעוֹרְרוּ מִן הָעֶפֶר הַמְתִּים שֶׁל הָעוֹלָם וַיִּתְחַדֵּשׁ הָעוֹלָם בְּקִיּוּם שָׁלוֹם, שְׁלֹא יִהְיֶה [כְּבַתְחִלָּה שֶׁהַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהִנָּחַשׁ] [נ"א כֶּרֶת וּמִיתָה בְּעוֹלָם, וַיַּעֲבֹר הַנָּחַשׁ מִהָעוֹלָם שֶׁהוּא גָרַם] גָּרַם מוֹת בְּעוֹלָם לְכָל, וְנִטְמָא הָעוֹלָם וְנִחְשְׁכוּ פָּנָיו.

בא רָאָה, כְּתוּב (בראשית ג) וַאֲיִכָּה אָשִׁית בֵּינָךְ וּבֵין הָאִשָּׁה. מה זה וַאֲיִכָּה? כְּכַתוּב (איוב ט) חָלְפוּ עִם אָנִיּוֹת אָבָה. שֶׁהֵנָּה כַּמָּה אָנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת מְשׁוּטְטוֹת בְּתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וַיֵּשׁ אָנִיּוֹת וּסְפִינּוֹת נִפְרָדוֹת זוּ מִזוּ. וְאוֹתָן הָאָנִיּוֹת שֶׁהִנָּחַשׁ הֵזָה שָׁט בְּתוֹכָן, נִקְרְאוֹת אָנִיּוֹת אָבָה.

בינה וּבֵין הָאִשָּׁה – זוֹ אִשָּׁה יִרְאֵת ה'. וּבֵין זָרְעָךְ – אֵלוֹ שְׁאָר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וּבֵין זָרְעָה – אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל. הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ – זֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֲתִיד לְבַעַר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כד) בְּלַע הַמּוֹת לְנֹצֵחַ, וְכְתוּב (זכריה יג) וְאֵת רֹחַ הַטְּמֵאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

ראש – זֶה לְעֲתִיד לְבֹא כְּשִׁיתְעוֹרְרוּ הַמְתִּים, שֶׁהָרִי אֲזִי הָעוֹלָם יִהְיֶה רֹאשׁ, שֶׁיִּתְקַים בְּרֹאשׁ, שֶׁהוּא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְאֵתָה תְשׁוּפְנוּ עֵקֶב – זֶה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כַּעַת שֶׁהוּא עֵקֶב וְאֵינוּ בְּקִיּוּם, וְאוֹתוֹ הַנָּחַשׁ נוֹשֵׁךְ אֵת הָעוֹלָם וּמַחֲשִׁיךְ פָּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

בא רָאָה, הַיָּמִים שֶׁל אָדָם נִבְרְאוּ וְעָמְדוּ בְּאוֹתָם הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, כִּינֵן שֶׁהִסְתִּימוּ לְהִתְקַים בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת, שֶׁכְּתוּב (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה וְגו'. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֵין דְּרָגָה לְהִתְקַים, וּמִשׁוּם כֶּךָ וְרֵהַב"ם עָמַל וְאָוֶן, וְהֵם כֹּלָא הִיוּ.

אבל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁל הַצְּדִיקִים הִיוּ וְהִתְקִימוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה, וְכֵן וְאֵלָה יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָרְהָם. וְאֵם תֵּאמַר, כֶּךָ גַם כְּתוּב

בִּישְׁמַעְעָל, שְׁכַתּוּב (בראשית כה) שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמַעְעָל? אֵלָא שְׁחִזַר
בְּתַשׁוּבָה, וְעַל כֵּן קָרָא בְּיָמָיו וַיְהִי.

וּתְמַת שָׂרָה בְּקָרִית אַרְבַּע. רַבִּי אָבָא אָמַר, כְּמוֹ זֶה לֹא הָיוּ בְּכָל נְשׁוֹת
הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי נֹאמַר חֲשֹׁבֹן יְמֶיהָ וּשְׁנוֹתֶיהָ וְקִיּוּמָהּ בְּעוֹלָם
וְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שָׁבוּ הִיא נִקְבְּרָה. אֵלָא לְהִרְאוֹת שְׁלֵא הִיְתָה כְּמוֹ שָׂרָה
בְּכָל נְשׁוֹת הָעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר הִנֵּה מְרִים, שְׁכַתּוּב (במדבר כ) וּתְמַת שָׁם מְרִים וּתְקַבֵּר שָׁם
– זֶה בָּא לְהִרְאוֹת אֶת סְרַחֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי הַמֵּים לֹא
הִלְכוּ בְּיִשְׂרָאֵל אֵלָא בְּזִכּוֹת מְרִים. אָבָל לֹא נֹאמַר בְּמִיתָתָהּ כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בְּשָׂרָה.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶף בֵּין חוֹרִים וְשֶׁרִיף בַּעַת
יֵאכְלוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאִרוּהוּ הַחֲבָרִים, אָבָל יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ,
שֶׁאֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה לְדַעַת כָּל
הַדְּרָכִים הַנִּסְתָּרוֹת וּלְגַלוֹת לָהֶם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ – זו אֶרֶץ הַחַיִּים, מִשּׁוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ שְׁלָה מְזַמֵּן לָהּ כָּל
הַבְּרֻכּוֹת שֶׁהַתְּבָרָכָה מֵהָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, הַסּוּד שֶׁל וָאוֹ,
שֶׁהוּא עוֹמֵד לְהָרִיק עָלֶיהָ בְּרֻכּוֹת תָּמִיד, וְהוּא בֵּין חוֹרִים, בֵּין הַיּוֹבֵל
שֶׁמוֹצִיא אֶת הָעֶבְדִּים לְחֵרוֹת, בֵּין הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שֶׁמוֹצִיא תָּמִיד אֶת
כָּל הַחַיִּים וְכָל הָאוֹר וְכָל שְׁמֵן מִשְׁחָה, וְהַכֹּל מִשְׁפִּיעַ הַבֵּן הַבְּכוֹר הַזֶּה
לְאֶרֶץ הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִשּׁוֹם כֵּן
אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ.

וּמָה שֶׁנֶּאֱמַר אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֵלֶכֶף נֶעַר, כְּמוֹ שֶׁבְּאִרוּהָ, שֶׁהָאֶרֶץ
הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת וְהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לֹא יוֹנְקִים אֵלָא מִתּוֹךְ שְׁלִטוֹן
[שֶׁל מַעְלָה] שֶׁל הָעֶרְלָה, וְהַכֹּל מֵאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּקְרָא נֶעַר, כְּמוֹ
שֶׁבְּאִרוּהָ – אוֹי לְאֶרֶץ שְׁצָרִיכָה לֵינֵךְ כֵּן.

בֹּא רְאֵה, הַנֶּעַר הַזֶּה אֵין לוֹ מַעְצָמוֹ כְּלוּם, רַק כְּשֶׁנוֹטֵל בְּרֻכּוֹת לְעֵתִים
יְדוּעִים, וְכָל הַפְּעָמִים שֶׁנִּמְנָעוּ מִמֶּנּוּ, וְנִפְגְּמָה הַלְּבָנָה וְנִחַשְׁכַת,
וְהַבְּרֻכּוֹת נִמְנָעוֹת מִמֶּנּוּ. אוֹי לְעוֹלָם שְׁצָרִיף לֵינֵךְ בִּשְׁעָה הַזֹּאת. וְעוֹד,
בְּכַמָּה דִּינִים נִדוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה טָרָם יוֹנֵךְ מִמֶּנּוּ, שֶׁהַכֹּל מִתְקַיֵּם בְּדִין
וְנִעְשָׂה, וְנִתְבָּאֵר [כֵּן].

בֹּא רְאֵה, וּתְמַת שָׂרָה בְּקָרִית אַרְבַּע – סוּד הוּא, מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא הִיְתָה
מִיתָתָהּ עַל יְדֵי אוֹתוֹ הַנִּחַשׁ עֲקֻלְתוֹן, וְלֹא שְׁלַט בָּהּ כְּמוֹ שֶׁאֵר בְּנֵי

הָעוֹלָם שְׁשׁוּלֵט בָּהֶם, וְעַל יְדוֹ מֵתוּ בְּנֵי הָעוֹלָם מִיּוֹם שֶׁגָּרַם לָהֶם אָדָם,
פָּרַט לַמֶּשֶׁה וְאֶהֱרִיץ וּמְרִי"ם, שְׁכָתוּב בָּהֶם עַל פִּי ה'. וּמִשּׁוֹם כְּבוֹד
הַשְּׁכִינָה לֹא כָתוּב בְּמְרִים עַל פִּי ה'.

אָבָל בְּשֶׁרָה כָּתוּב בְּקִרְיַת אַרְבַּע. הַסּוּד שֶׁל קִרְיַת אַרְבַּע בְּסוּד עֲלִיּוֹן,
וְלֹא עַל יְדֵי אַחֵר. בְּקִרְיַת אַרְבַּע, וְלֹא בְּנִחָשׁ. בְּקִרְיַת אַרְבַּע, הִיא
חֶבְרוֹן. שֶׁהִתְחַבֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עִם הָאֲבוֹת, וְעַל כֵּן לֹא הִיָּתָה מִיתָתָהּ
בְּיַד אַחֵר אֶלָּא בְּקִרְיַת אַרְבַּע.

בֵּא רָאָה, כְּאֲשֶׁר הֵימִים שֶׁל אָדָם הִתְקִימוּ בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, מִתְקִים
הָאָדָם בְּעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מִתְקִים בְּדַרְגּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, יוֹצְאִים
וְיוֹרְדִים לַמָּטָה, עַד שֶׁקָּרְבִים לְדַרְגָּה הַזֹּאת שֶׁבָּהּ שׁוֹרָה הַמּוֹת. וְאִז
נוֹטְלֵת רְשׁוּת לְהוֹצִיא הַנְּשָׁמָה, וְטָסָה הָעוֹלָם בְּפַעַם אַחַת וְנוֹטְלֵת
הַנְּשָׁמָה, וּמִטְמֵא אֶת הַגּוּף וְנִשְׁאַר טָמֵא. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ
וְלֹא נִשְׁאַרָה בָּהֶם טָמְאָה.

וּבֵא רָאָה, בְּאֲמֻצַּע הָרְקִיעַ נִקְשָׁר דְּרוֹךְ אֶחָד מִבְּהִיק, וְהוּא נִחַשׁ
הָרְקִיעַ, שֶׁכָּל הַכּוֹכָבִים הַדְּקִים כָּלָם קְשׁוּרִים בּוֹ וְעוֹמְדִים בּוֹ
תְּלֵי תְּלִים, וְהֵם מְמַנִּים [בְּצַד] עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁבִּסְתֵּר.

בְּדַגְמַת זֶה כְּמָה קְבוּצוֹת מְלֹאכֵי דִין יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם מִזֶּה הַנְּחַשׁ
הָעֲלִיּוֹן הַקְּדָמוֹן שֶׁהִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, וְכָלָם מְמַנִּים בְּסִתֵּר
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וּמִשּׁוֹם כֵּן, בָּא אָדָם לְהִטְהָר – מְסִיעִים אוֹתוֹ
מִלְּמַעְלָה, וְהִסְיוּעַ שֶׁל רַבּוֹ מְקִיף אוֹתוֹ וְנִשְׁמֵר וְנִקְרָא קְדוֹשׁ.

בֵּא הָאָדָם לְהִטְמֵא – כְּמָה חֲבִילוֹת שֶׁל אוֹרוֹת מְזַדְּמָנִים לוֹ, וְכָלָם
[סוֹבְבִים] שׁוֹרִים בּוֹ וּמְסוֹבְבִים אוֹתוֹ וּמְטַמְּאִים אוֹתוֹ, וְנִקְרָא
טָמֵא. וְכָלָם הוֹלְכִים וּמְכַרְיִזִים לְפָנָיו טָמֵא טָמֵא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יג)
וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. וְכָלָם קְשׁוּרִים בְּאוֹתוֹ הַנְּחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי וְנִסְתָּרִים
בְּכַמָּה מַעֲשִׂים שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְּבָרְיָא לְלוּד. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
תְּמַהֲנִי עַל אוֹתוֹ בְּלַעַם הַרְשָׁע, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי אוֹתוֹ הַרְשָׁע הָיוּ
מִצַּד הַטְּמְאָה, וְכֵאֵן לְמַדְנּוֹ סוּד אֶחָד – שֶׁכָּל מִינֵי נְחָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם,
כָּלָם קְשׁוּרִים וְיוֹצְאִים מֵאוֹתוֹ הַנְּחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי, שֶׁהוּא רוֹחַ טְמְאָה
מִזְהֵמַת. וּמִשּׁוֹם כֵּן כָּל הַכְּשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם נִקְרָאִים בְּשֵׁם הַזֶּה
נְחָשִׁים [וְעֶקְרָבִים], וְכָלָם יוֹצְאִים מִן הַצַּד הַזֶּה. וּמִי שֶׁנִּמְשָׁךְ לְזֶה,
הֵנָּה הוּא נִטְמָא.

וְלֹא עוד, אֵלָא שְׁרוּצָה לְהַטְמָא כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ עָלָיו אוֹתוֹ הֵצֵד שֶׁל רוּחַ טְמָאָה. שְׁהָרֵי שְׁנִינּוּ, כְּמוֹ שְׁמַעוֹרֵר הָאָדָם – כִּף גַּם מוֹשֵׁךְ עָלָיו מִלְמַעְלָה. אִם הוּא מְעוֹרֵר בְּצֵד הַקְדָּשָׁה – מוֹשֵׁךְ עָלָיו קְדָשָׁה מִלְמַעְלָה וּמִתְקַדֵּשׁ. וְאִם הוּא מְעוֹרֵר בְּצֵד הַטְמָאָה – כִּף מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ הַטְמָאָה וְנִטְמָא. שְׁהָרֵי נֹאמֵר עַל מַה שְׁשִׁנִּינוּ, בָּא אָדָם לְהַטְמָא – מִטְמָאִים אוֹתוֹ.

מִשּׁוּם כִּף אוֹתוֹ בְּלַעַם הָרָשָׁע, כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמָאָה מֵאוֹתוֹ הַנְּחַשׁ הָעֲלִיּוֹן, הֵיךְ נִטְמָא בְּכָל לַיְלָה עִם אֲתוֹנוֹ, וְהֵיךְ עוֹשֶׂה עִמָּה מַעֲשֵׂי אִישׁוֹת כְּדֵי לְהַטְמָא וְלְמַשֵּׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמָאָה, וְאִז עֹשֶׂה כְּשִׁפּוֹ וּמַעֲשָׂיו.

וְרֵאשִׁית מַעֲשָׂיו הֵיךְ נוֹטֵל נְחָשׁ מֵאוֹתָם נְחָשִׁים, וְקוֹשֵׁר אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְקוֹרֵעַ אֶת רֵאשׁוֹ, וּמוֹצִיא אֶת לְשׁוֹנוֹ, וְנוֹטֵל עֲשָׂבִים יְדוּעִים וְשׁוֹרֵף הַכֹּל, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קִטְרֵת אַחַת. אַחַר כִּף נוֹטֵל אֶת רֵאשׁ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ וְקוֹרֵעַ אוֹתוֹ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְעוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ קִטְרֵת אַחַת.

וְעוֹשֶׂה עֲגוּל אֶחָד, וְהֵיךְ אוֹמֵר דְּבוּרִים וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים אַחֲרֵים, עַד שְׁמַשֵּׁךְ עָלָיו רוּחוֹת טְמָאוֹת וּמוֹדִיעוֹת לוֹ מַה שְׁצָרִיךְ, וְעוֹשֶׂה בָהֶם מַעֲשִׂים כְּפִי מַה שֶּׁהֵם יוֹדְעִים מִצֵּד אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ שֶׁל הָרָקִיעַ. מִשָּׁם נִמְשָׁךְ בְּמַעֲשָׂיו וּבְכַשְׁפּוֹ, עַד שְׁמַשֵּׁךְ עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הַקְדָּמוֹנִי.

וּמִבְּאֵן הֵיךְ יוֹדֵעַ יְדִיעוֹת וּכְשָׁפִים וּקְסָמִים. וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב, וְלֹא הָלַךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחָשִׁים. נְחָשִׁים וְדַאִי. וְהָעֵקֶר וְהַשֵּׁרֶשׁ בְּטְמָאָה הוּא כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר, וְאַחַר כִּף רֵאשִׁית הַכֹּל אֵינּוּ אֵלָא בְּנְחָשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְמָה כָּל מִינֵי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים לֹא נִמְצְאִים אֵלָא בְּנָשִׁים? אָמַר לוֹ, כִּף לְמִדְּנוּ, מִשְׁבָּא נְחָשׁ עַל חוּהָ, הַטִּיל בָּהּ זֶהמָא. הַטִּיל בָּהּ וְלֹא בִּבְעֻלָּהּ. אָמַר, כִּף זֶה וְדַאִי! בָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקַל לְרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, כְּמָה פְּעָמִים שְׁאַלְתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה וְלֹא זָכִיתִי בוֹ, אֵלָא כְּעַתָּה.

אָמַר לוֹ, כָּל הַמַּעֲשִׂים הַלְלוּ וְכָל מַה שְׁיִדַּע בְּלַעַם, מֵאִיזָה מְקוֹם לְמַד אוֹתָם? אָמַר לוֹ, מֵאֲבִיו. אֲבָל בְּאוֹתָם הִרְרִי קָדָם, שֶׁהִיא אַרְץ קָדָם, לְמַד כָּל הַכְּשָׁפִים וְכָל מִינֵי קְסָמִים, מִשּׁוּם שְׁבָאוֹתָם הַהָרִים הֵם הַמְּלֹאכִים עֲזִ"א וְעֲזֹא"ל שֶׁהִפִּיל אוֹתָם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִן הַשָּׁמַיִם,

והם קשורים בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם היה יודע בלעם, כמו שנאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם.

אמר לו, והרי כתוב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו? אמר לו, הצד התחתון שבא מרוח הטמאה שלמעלה היא רוח טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שכאשר הנחש בא על חנה הטיל בה זיהמא – זה יפה. אבל הרי שנינו, שכאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזיהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזיהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזיהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שהרי נשים פטורות ממצוות התורה.

ועוד, שכלם חזרו לזהמתן כמו בראשונה אחר שחטאו, ומהאשה קשה להפריד את הזיהמא יותר מהגבר, ומשום כך נמצאו נשים בכשפים ובזיהמא הזו יותר מאשר בגברים. שהרי הנשים באות מצד השמאל ודבוקות בדין הקשה, והצד הזה נדבק בהם יותר מבגברים, כמו שנתבאר, משום שבאות מצד הדין הקשה, והכל נדבק והולך אחר מינו.

בא ראה שכך הוא כמו שאמרת – שבלעם היה נטמא בראשונה כדי להמשיך עליו רוח של טמאה. כמו זה האשה בימי טמאתה יש לאדם להשמר ממנה, משום שנדבקות ברוח של טמאה, ובאותו הזמן אם היא תעשה כשפים – יצליחו בידה יותר מבזמן אחר, שהרי רוח טמאה שורה עמה, ועל כן לכל מה שמתקרבת – נטמא, כל שכן מי שקרב אליה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה ואמר להם (ויקרא יח) ואל אשה בנות טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני ה'.

אמר לו, מי שמסתכל בצפצופי העופות למה נקרא נחש? אמר לו, שהנה מאותו הצד באה, שרוח טמאה שורה על העוף ההוא

ומודיע דברים בעולם. וכל רוח טמאה דבוקים בנחש ובאות לעולם, ואין מי שינצל ממנו בעולם, שהרי הוא נמצא עם הכל עד הזמן שעתיד הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. וכתוב (זכריה ג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ וגו'.

רבי יהודה אומר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקדם לכן נכנס לשם וראה את אדם וחוה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתפל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו. **ובא** וראה, כל מי שמסתפל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתפל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אז התאנה אברהם למדורו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

בא ראה, כעת אברהם עשה בחכמה בזמן שבקש קבר לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש את המערה באותו זמן, ולא אמר שרוצה להפרד מהם, אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא היה שם – הוא היה שם, שכתוב ועפרון ישב בתוך בני חת. ואברהם לא אמר לו באותה שעה כלום. **אף** מה שאמר להם אמר, כמו שכתוב וידבר אל בני חת וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם רצה להקבר ביניהם בין השמאים, או שתשוקתו היתה עמם? אלא עשה בחכמה.

ולמדנו כאן דרך ארץ במה שעשה אברהם, שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה ההיא – אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא לעפרון.

בין שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו' – מה כתוב? ועפרון ישב בתוך בני חת. כתוב ישב. מראשית הדברים שאמר אברהם שם היה. אז אמר, שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואם

תאמר בשביל כבודי, יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם. בתוכם - כדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם, כדי שלא אפרד מכם. **רבי** אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם למערה, איך נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו העגל, שכתוב ואל הבקר רץ אברהם וגו', ואותו בן בקר ברח עד אותה המערה, ונכנס אחריו, וראה מה שראה. **עוד**, משום שהוא התפלל כל יום ויום, והיה יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות עליונים, וראה האור שיוצא מתוך המערה והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא. ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד עכשו? כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך אותה. כעת שהצטרף אותה, אמר, הנה השעה לבקש אותה.

בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום, שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם התגלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה מתגלה - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא התגלה לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא חשכה, ועל פן מכר אותה.

ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא - ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא יתננה לי וגו'. והוא אמר, השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו'. משום שהכל היה מאוס על עפרון, שלא ידע מה היא.

ובא וראה, כשנכנס אברהם בתחלה למערה, ראה שם אור, ונזרק לפניו עפר, והתגלו לו שני קברים. בינתיים עלה אדם בדמותו, וראה את אברהם וחיך, ובו [היה] ידע אברהם ששם [היה] הוא עתיד להקבר.

אמר לו אברהם: בבקשה ממך, האם טירה שאינה מקרה יש כאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי כאן, ומאותו הזמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מכאן ואילך הנה קיום לי ולעולם יש בשבילך.

ראה מה כתוב - ויקם השדה והמערה אשר בו. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה

- ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם כלום, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפטו.

אמר רבי שמעון, בשעה שנכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם וחוה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו בכושה לפני הקדוש ברוך הוא באותו העולם משום אותו החטא שגרמנו, וכעת תתוסף לנו בושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכם?

אמר אברהם: הריני מזמן לפני הקדוש ברוך הוא עבורך שלא תתביש לפניו לעולמים. מיד - ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. מה זה ואחרי כן? אחר שקבל עליו אברהם את הדבר הזה.

אדם נכנס למקומו - חוה לא נכנסה, עד שקרב אברהם והכניס אותה אצל אדם וקבל אותה בשבילו. זהו שכתוב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ולא כתוב לשרה, אלא את שרה, לרבות חוה. ואז התישבו במקומם כראוי. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ושנינו באברהם.

תולדות השמים והארץ - זה אדם וחוה. לא כתוב אלה השמים והארץ, אלא תולדות השמים הארץ, ולא תולדות בן אדם. והם התקיימו בשביל אברהם. ומנין לנו שהתקיימו בשביל אברהם? שכתוב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם וחוה במקומם באותו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר, המערה הזו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה היא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חייך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם מכפלה, שדה המכפלה ודאי, ולא המערה, שהרי המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן ירושלים למעלה - ירושלים מטה.

אֲחוּזָה לְמַעַלָּה וְאֲחוּזָה לְמַטָּה. יְרוּשָׁלַיִם לְמַעַלָּה אֲחוּזָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים
- לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה [יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה אֲחוּזָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים - לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה], וּמִשׁוּם כֵּךְ הִיא כְּפוּלָה.

וַיַּעַל כֵּן הַשְּׁדָה הַזֹּאת מֵאֹתָהּ מִכְּפֻלָּה הִיא שָׁבוּ הִיא שׁוֹרָה. כְּמוֹ כֵּן
כָּתוּב כְּרִיחַ הַשְּׁדָה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וּמִשׁוּם כֵּךְ
שְׁדָה הַמְּכַפֶּלֶה וְדָאֵי, וְלֹא שְׁדָה כְּפוּלָה.

עוֹד סוּד הַדְּבָר - שְׁדָה הַמְּכַפֶּלֶה וְדָאֵי. מִי הַמְּכַפֶּלֶה? [ה'] שְׁבַשְׁמִ
הַקְּדוּשׁ שֶׁהִיא מִכְּפֻלָּה. הַכֹּל עוֹמֵד יַחַד, וּבְשִׁבְלִיָּה אָמַר בְּדֶרֶךְ
נִסְתָּר ה' מִכְּפֻלָּה, שְׁלֹא הִיִּתְהָ בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ אוֹת אַחֲרֵת מִכְּפֻלָּה
פָּרֵט לְזֶה.

וְאֵף עַל גַּב שְׁמַעֲרַת הַמְּכַפֶּלֶה הִיִּתְהָ וְדָאֵי, שֶׁהִיא מְעָרָה בְּתוֹךְ מְעָרָה,
אָבֵל עַל שֵׁם אַחַר נִקְרָאת מְעָרַת הַמְּכַפֶּלֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר.
וְאִבְרָהִם יָדַע, וּכְשֶׁאָמַר לְבְנֵי חַת, כֶּסֶה אֶת הַדְּבָר, וְאָמַר וַיִּתֵּן לִי אֶת
מְעָרַת הַמְּכַפֶּלֶה, עַל שֵׁם שֶׁהִיא מְעָרָה כְּפוּלָה, וְהַתּוֹרָה לֹא קָרְאָה לָהּ
אֶלֶּא מְעָרַת שְׁדָה הַמְּכַפֶּלֶה כְּרָאוּי.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת הַכֹּל שִׁימְצָא הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ
שְׁלִמְעָלָה, וְלִהְדַּבִּיק זֶה עִם זֶה שִׁיְהִיָּה כְבוֹדוֹ לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה. אֲשֶׁרֵי חֲלָקֵם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְאִבְרָהִם זָקֵן בָּא בְּיָמָיו וְה' בְּרַךְ אֶת אִבְרָהִם בְּכֹל. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח,
(תהלים ps) אֲשֶׁרֵי תִבְחַר וַתִּקְרַב יִשְׁכַּן חֲצִרְךָ. הַפְּסוּק הַזֶּה
נִתְבָּאָר, אָבֵל אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ שֶׁדָּרְכָיו כְּשֵׁרוֹת לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְהוּא הִתְרַצָּה בּוֹ לְקַרְבוֹ אֵלָיו.

בֵּא רָאָה, אִבְרָהִם הִתְקַרַּב אֵלָיו, וַתִּשְׁוֹקְתוּ הִיִּתְהָ כָּל יוֹם בְּזֶה. וְלֹא
הִתְקַרַּב אִבְרָהִם בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בְּפַעַם אַחַת, אֶלֶּא מַעֲשֵׂיו קָרְבוּהוּ
בְּכֹל יָמָיו מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁהִתְעַלָּה בְּדֶרֶגָתוֹ.

בְּשִׁהִיָּה זָקֵן וְנִכְנַס לְדְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת כְּרָאוּי, שְׁפָתוֹב וְאִבְרָהִם זָקֵן, וְאִז
בָּא בְּיָמָיו, בְּאֹתָם יָמִים עֲלִיוֹנִים, בְּאֹתָם יָמִים יְדוּעִים
בְּסוּד הָאֱמוּנָה. וְה' בְּרַךְ אֶת אִבְרָהִם בְּכֹל. שְׁמִשְׁם יוֹצְאוֹת כָּל הַבְּרָכוֹת
וְכָל טוֹב.

אֲשֶׁרֵיָּהֶם בְּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהָרִי בְּשַׁעַר אַחַת בְּיוֹם אֶחָד [בְּפַעַם
אַחַת] בְּרָגַע אֶחָד קָרְבִים לְקַבְּ"ה, מֵה שְׁלֹא הָיָה כֵּךְ אֶפְלוֹ

לצדיקים גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה שנים. אברהם לא נכנס
באותם הימים העליונים עד שהיה זקן, כמו שנאמר. וכן דוד, שכתוב
(מלכים-א א) והמלך דוד זקן בא בימים. אבל בעל התשובה מיד נכנס
ונדבק בקב"ה.

ללמד את כל הספרים עם דברי זהר הקדוש וספרא דצניעותא, ספר הבהיר וספר יצירה,
וכל מדרשי חכמינו זכרונם לברכה, בעיון ובבקיאות, צריך על זה התמדה גדולה, ממש
כהתמדת השם ופוסקים

ידע כבודו, שכל עקר כונתי בחוברתי, ובכל מה שאני כותב, הוא רק לעורר לב
תלמידי חכמים, זקנים וצעירים, לעסק בעיון בפנימיות התורה... וללמד את כל
הספרים עם דברי זהר הקדוש וספרא דצניעותא, ספר הבהיר וספר יצירה וכל
מדרשי חכמינו זכרונם לברכה בעיון ובבקיאות, צריך על זה התמדה גדולה, ממש
כהתמדת השם ופוסקים.

אמנם לא הכל מוכנים לזה מטבע נפשם, על כן כל מי שאינו מסגל ולבו לב
חריף, ודאי שעליו להאריך בעמק פלפול גמרא פרוש תוספות ופוסקים, אבל מי
שמכשר לעסק בעיון חכמתא וקבלה על כן הוא צריך לסדר לו סדרים קצרים...
אבל עקר למודו צריך שיהיה להכיר את קונו.
(אגרות א', מא - מב)

כשעוסק בחבור זה מעוררים כח הנשמות וכח הצדיקים ההם עם כח משה רבינו עליו
השלום - ומעוררים אותו התועלת ואותו האור הקודם שגלה רבי שמעון בן יוחאי
וחבריו בשעת חבורו

כשעוסק בחבור זה מעוררים כח הנשמות וכח הצדיקים ההם עם כח משה רבינו
עליו השלום... כי בהיותם מתעסקים בו הם מחדשים האור המקדש שנתחדש
בעת חבורו, ומזהירה השכינה ומאירה מאותו האור כתחלת חדושה אז, וכל
העוסקים בה חוזרים ומעוררים אותו התועלת ואותו האור הקודם שגלה רבי
שמעון בן יוחאי וחבריו בשעת חבורו.

(הרב משה חיים בן יעקב קורדובירו, הרמ"ק, אור יקר, שער א' סימן ה')

שיתחזק כל בר ישראל ללמד בזהר הקדוש אף שיעבר עליו כמה נסיונות להפריד אותו
חלילה מללמד בזהר הקדוש

שיתחזק כל בר ישראל ללמד בזהר הקדוש אף שיעבר עליו כמה נסיונות
להפריד אותו חלילה מללמד בזהר הקדוש וכן אם עבר עליו כמה נסיונות מבני
אדם המגשמים בחמר שלהם שהם ליצני הדור רחמנא ליצלן והוא

לומר זהר בכל יום מציל ממינות ואפיקורסות

אמר: קדם ביאת המשיח תתגבר מינות ואפיקורסות רחמנא ליצלן בעולם. העצה
לזה לזהר בשלשה דברים הללו, האחד לומר בכל יום זהר אף על פי שאינו מבין
מה שאומר, כי אמירת זהר מסגלת לטהרת הלב.
(אור ישרים, מירא דכיא)

סדר הלימוד ליום יב חשוון [יום 42 בשנה]

רבי יוסי אָמַר, שְׁנִינוּ, הַמָּקוֹם שֶׁבְּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה עוֹמְדִים בְּעוֹלָם
הַהוּא, אֵין לְצַדִּיקִים גְּמוּרִים רְשׁוּת לְעַמֵּד בּוֹ, מִשׁוּם שֶׁהֵם
קְרוּבִים לַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכָּלֶם, וְהֵם מוֹשְׁכִים עֲלֵיהֶם בְּרִצּוֹן הַלֵּב יוֹתֵר
וּבְכַח רַב לְהִתְקַרֵּב לַמֶּלֶךְ.

בא רֵאָה, כַּמָּה מְקוֹמוֹת מְתַקְנִים לְקַבֵּ"ה בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבְכָלֶם בֵּית
מוֹשְׁבִים לְצַדִּיקִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דְרָגָתוֹ כְּרְאוּי לּוֹ.

פְּתוּב (תהלים סה) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְקַרֵּב אוֹתָם אֵלָיו, שְׁעוֹלִים אוֹתָם הַנְּשַׁמּוֹת מִמַּטֵּה
לְמַעַלָּה וְלְהַאֲחִזוֹ בְּנַחֲלָתָם שְׁנִתְקַנְהָ לָהֶן. יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ – אֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת
וְהַדְּרָגוֹת שֶׁבְּחוּץ, וּמִי הֵם? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ג) וְנִתְתִּי לָךְ מֵהַלְכִים
בֵּין הָעַמִּידִים הָאֵלֶּה. וְזוֹהִי דְרָגָה בֵּין קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים.

וּמִי שֶׁזָּכָאִים לְדְרָגָה הַזֹּאת הֵם שְׁלִיחִים שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם, כְּמוֹ אוֹתָם
הַמְּלַאכִים, וְתָמִיד עוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת בְּרִצּוֹן רְבוּנָם, מִשׁוּם שֶׁאֵלוֹ
[הַתְּקַדְּשׁוּ] תָּמִיד בְּקִדְשָׁהּ וְלֹא נִטְמָאוּ. כְּמוֹ כֵּן מִי שֶׁנִּטְמָא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, הוּא מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ טְמָאָה, וְכִשְׁיּוֹצֵאת מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ, מִטְמָאִים
אוֹתוֹ, וּמְדוּרוֹ בֵּין אוֹתָם הַטְּמָאִים, וְאֵלוֹ הֵם הַמְּזִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם.
כְּמוֹ שֶׁמְמַשִּׁיף אָדָם אֶת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה – כֵּף הוּא מְדוּרוֹ וְנִמְשָׁף
בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם [וְאוֹתָן רוּחוֹת הַטְּמָאוֹת מְטַמְּאוֹת אוֹתוֹ וּמְכַנְּסוֹת
אוֹתוֹ לְגִיהֶנָם].

בא רֵאָה, מִי שֶׁמְתַקְדֵּשׁ וְשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁלֹּא יִטְמָא,
מְדוּרוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא בֵּין אוֹתָם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים וְעוֹשִׂים תָּמִיד
שְׁלִיחוֹת, וְאֵלוֹ עוֹמְדִים בְּחֵצֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כז) אֶת חֵצֵר הַמִּשְׁכָּן.
וַיֵּשׁ אַחֲרֵיהֶם שֶׁהֵם בְּפָנִים יוֹתֵר שְׂאִינָם בְּחֵצֵר, אֵלֶּא בְּבֵית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים סה) נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ. אָמַר דָּוִד, נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ.
כִּיֶּן שֶׁאִמַּר יִשְׁכֵּן חֲצֵרֶיךָ, לָמָּה כְּתוּב נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ? יִשְׁבַּע
בְּטוֹב בֵּיתְךָ הִיָּה צִרְיָךְ לְהַיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב יִשְׁכֵּן! אֵלֶּא הֲרִי שְׁנִינוּ, אֵין
יְשִׁיבָה בְּעֵזְרָה אֵלֶּא לְמַלְכֵי דָוִד לְבָדָם.

וַיֵּשׁ מְקוֹם לְחִסְדֵּיִם עֲלִיוֹנִים שֶׁנִּכְנָסִים לְפָנֵים, וּמִי הֵם? כְּפְתוּב (במדבר
ג) וְהַחֲנִיִּים לְפָנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לְפָנֵי אֵהָל מוֹעֵד מִזְרְחָה מִשֶּׁה

וְאֶהְרֶן וּבְנֵי וָגו'. וְכַמָּה מְדוּרִים עַל מְדוּרִים וְאוֹרוֹת עַל אוֹרוֹת נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וְכָל אֶחָד מִתְבַּיֵּשׁ מֵאוֹר חֵבְרוּ. כְּמוֹ שֶׁהַמַּעֲשִׂים נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּךָּ גַם מְקוֹמוֹת וְאוֹרוֹת נִפְרָדִים בְּעוֹלָם הַהוּא. **וּבֵא** וְרָאָה, הָרִי נֹאמֵר שֶׁאֶפְלוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּשֶׁאָדָם יֵשֵׁן עַל מִטָּתוֹ וְהִנְשָׁמוֹת צְרִיכוֹת לְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְיֵצְאוּ מִתּוֹךְ הַגּוֹף, אֵינן כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה עוֹלָה וּמְשׁוֹטְטֵת לְרֵאוֹת בְּכַבּוּד סִבָּר פְּנֵי עֲתִיק הַיָּמִים, אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנִּמְשָׁךְ תָּמִיד וְכִפִּי הַמַּעֲשִׂים, כִּךָּ נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה.

אם נְטָמָא - הוּא יֵשֵׁן וְהִנְשָׁמָה יוֹצֵאת, וְכָל אוֹתָן רוּחוֹת טְמֵאוֹת לּוֹקְחוֹת אוֹתָהּ, וְנִדְבָקֶת בָּהֶן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְהֵם מוֹדִיעוֹת לָהּ דְּבָרִים שֶׁקְרוּבִים לְבֵא לְעוֹלָם. וְלִפְעָמִים שֶׁמוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים כּוֹזְבִים וְצוֹחֲקִים עָלֶיהָ, וְהָרִי פִּרְשֵׁיהָ. **ואם** זוֹכָה אָדָם, כְּשֶׁהוּא יֵשֵׁן וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה, הוֹלֶכֶת וְשֹׁטָה וּבוֹקֵעֶת בֵּין הַרוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת הַלָּלוּ, וְכֵלֶם מְכַרְיָזִים וְאוֹמְרִים: פָּנוּ מְקוֹם, פָּנוּ. זֶה אֵינוֹ מְצַדְנֵנוּ! וְהִיא עוֹלָה בֵּין אוֹתָם הַקְּדוּשִׁים, וּמוֹדִיעִים לָהּ דְּבָר אֶחָד אֲמֵת.

וכְשִׁיּוֹרְדֵת, כָּל אוֹתָם מַחְנֹנֹת שֶׁל עֲרֻבֹב רוּצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיהָ לְדַעַת אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְהֵם מוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים אַחֲרִים. וְהַדְּבוּר הַהוּא שֶׁנוֹטְטֶלֶת בְּתוֹךְ אוֹתָם קְדוּשִׁים בֵּין אוֹתָם הָאֲחֵרִים הוּא כְּתוּבָאָה בְּתוֹךְ הַתְּבִין. וְזֶה [מִי] הוּא זוֹכָה יוֹתֵר בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד וְהִנְשָׁמָה עוֹמֵדֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה.

כְּמוֹ כֵּן כְּשִׁיּוֹצֵאוֹת הַנְּשָׁמוֹת מִהַגּוֹף מִהָעוֹלָם הַזֶּה, רוּצוֹת לְעֵלוֹת, וְכַמָּה שׁוֹמְרֵי הַפֶּתַח וּמַחְנֹנֹת מְזִיקִים נִמְצָאִים. אִם הֵם מְצַדְּם - כֵּלֶם אוֹחֲזִים בָּהֶם בְּאוֹתָן הַנְּפִשׁוֹת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם בְּיַד דּוּמָה לְהַכְנִיסָם לְגִיהֵנִם.

ואַחַר כִּךָּ עוֹלוֹת וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְהֵם נוֹטְלִים אוֹתָם, וּמְכַרְיָזִים בָּהֶם: אֵלּוּ הֵם שֶׁעֲבָרוּ עַל מְצוֹת רְבוּנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָעוֹלָם. וְאַחַר כִּךָּ מַחְזִירִים אוֹתָם לְגִיהֵנִם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים הֵם שׁוֹכְכִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוִי לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשָׁמוֹת שֶׁזָּכוּ עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וְזוֹכוֹת בְּמְקוֹמוֹתֵיהֶם. **בֵּא** רָאָה, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שֶׁנִּגְנְזוּ לָהֶם כְּמָה טוֹבוֹת לְעוֹלָם הַהוּא, וְאֵינן מְקוֹם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם כְּאוֹתָם שִׁיּוֹדְעִים אֶת סוּד רְבוּנָם

ויוֹדְעִים לְדַבֵּק בָּהֶם בְּכָל יוֹם. עַל אֱלוֹהֵי כְּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ
אֱלֹהִים זֹלָתְךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לּוֹ.

מה זֶה לְמַחֲכָה לּוֹ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לב) חָפָה אֶת אִיּוֹב בְּדַבְרָיו.
וְאֵלֹהֵי הֵם שְׂדוּחִקִים לְדַבֵּר שֶׁל חֲכָמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמַחֲכִים
לְדַעַת אֶת בְּרוּר הַדָּבָר, וְהֵם מְפָרִים לְרַבּוֹנָם. אֵלֹהֵי הֵם שְׂרַבּוֹנָם מִשְׁתַּבַּח
בָּהֶם בְּכָל יוֹם. אֵלֹהֵי הֵם שְׁנֹכְנָסִים בֵּין עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים, וְאֵלֹהֵי נִכְנָסִים
בְּכָל הַשְּׁעָרִים שֶׁלְמַעְלָה, וְאֵין מִי שְׁיַמְחָה בִּידָם. אֲשֶׁרֵי חִלְקָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בא רְאֵה, אֲבָרְהָם נִכְנָס לְדַעַת וּלְהַדְבִּיק בְּרַבּוֹנוֹ כְּרְאוּי לְאַחַר שֶׁהִקְדִּים
אֶת מַעֲשָׂיו שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים, וְהִתְבָּרַךְ
מִהַמְקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, שֶׁכְּתוּב וְה' בֵּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם
בְּכָל. מַה זֶה בְּכָל? הַמְקוֹם שֶׁל הַנְּהָר שְׁאִין פּוֹסְקִים מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים.

אמר רַבִּי חֲזִיָּא, בֵּא רְאֵה שֶׁאֲבָרְהָם לֹא רָצָה לְהִתְעַרֵב עִם נְשׁוֹת
הָעוֹלָם וּלְהַדְבִּיק בְּשָׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם
שֶׁנְשׁוֹת שָׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת הֵם מְטַמְּאוֹת אֶת הַגְּבָרִים
שֶׁלָּהֶם וּלְאוֹתָם שְׁנֹדְבָקִים בָּהֶם. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁאֲבָרְהָם יָדַע אֶת הַחֲכָמָה,
יָדַע הָעֵקֶר וְהַשֶּׁרֶשׁ, וּמֵאִיזָה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמִשׁוֹטְטוֹת רוּחוֹת טַמְּאוֹת
בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הִשְׁבִּיעַ אֶת עַבְדּוֹ שֶׁלֹּא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוֹ מִשָּׂאֵר הָעַמִּים.

מדרש הנעלם

ויהיו. רַבּוֹתֵינוּ פְּתַחוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה (שיר ז) לְכָה דוֹדֵי נִצָּא הַשָּׂדֶה נְלִינָה
בְּכַפְרִים. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, הַיּוֹצֵא לְדָרֶךְ יִתְפַּלֵּל שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת:
תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבָה שֶׁל יוֹם, וְתְּפִלַּת הַדָּרֶךְ עַל הַדָּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשָׂה,
וְתְּפִלָּה שֶׁיִּחְזֹר לְבֵיתוֹ לְשִׁלוֹם. וַיֹּאמֶר אֶת הַשְּׁלִשָּׁה הָאֵלֶּה, אֶפְלוּ בְּאֶחָד
יְכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, שֶׁשְׁנֵינוּ, כָּל שְׂאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יְכוֹל לְכַלֵּל אוֹתָן
בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה.

אמר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל אָדָם כְּתוּבִים בְּסֵפֶר, הֵן טוֹב וְהֵן
רַע, וְעַל כֵּלָם עֲתִיד לְתַת אֶת הַדִּין. שֶׁשְׁנֵינוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה
אָמַר רַב, מַה שֶׁכְּתוּב (תהלים קלט) גִּלְמֵי רְאוּ עֵינֶיךָ – אוֹתָם הַדְּבָרִים
שֶׁעָשָׂה הַגִּלְמֵי, שֶׁאֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, כָּלָם רְאוּ עֵינֶיךָ שֶׁעִנֵּנֶת
בָּהֶם. וְעַל סִפְרֶךָ כָּלָם יִכְתְּבוּ – לְתַת עֲלֵיהֶם דִּין וְחֶשְׁבוֹן לְעוֹלָם הַבָּא.
הַלְכָךְ יִקְדִּים אָדָם תְּפִלָּתוֹ תְּמִיד וַיִּזְעַל לּוֹ.

אמר רבי יצחק, אין אדם עושה עברות אלא מי שהוא גלם ולא אדם, והיגו אותו שלא מסתכל בנשמה הקדושה, אלא כל מעשיו כבהמה הזו שאין משגחת ואין יודעת. אמר רבי בון, וכי גלם נקרא דוד שאמר את הפסוק הזה?

אמר לו רבי יצחק, אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך. קדם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך לעשות בדמותי בני אדם שידמו לי. ועל ספרך כלם יכתבו, מי הם? ימים יצרו, בצורה הזו שלי. ולא אחד בהם, שלא נשאר אחד מהם.

אמר רבי בון, למה? אמר לו, בא ראה, כלם שדמו לו או ברמז שלו, לא מתו במיתת נפשם, וכלם לקו באותו ענין ממש.

בא ראה, אמר רבי יהודה, דמותו של אדם הראשון ויפיו היה כזהר הרקיע העליון שעל גבי שאר הרקיעים, וכאותו האור שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעולם הבא. וכל אותם שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שכר דרכו של הקדוש ברוך הוא – נותן עשר לאדם, למה? לזון את העניים ולעשות מצוותיו. אינו עושה את זה ומתגאה [ואם נתגלה בון בעשר ההוא – בו ילקה, שכתוב (קהלת ה) עשר שמור לבעליו לרעתו. נותן לו בנים, למה? ללמד אותם דרך הקדוש ברוך הוא ולשמר מצוותיו, כמו שאמור באברהם (בראשית יח) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת כל ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. הוא לא עושה את זה ומתגאה בהם – בהם הוא לוקה, שכתוב (איוב יח) לא ניין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כמו זה, כשנותן הקדוש ברוך הוא מיפי טוב עליון של אדם הראשון להם, למה? כדי לשמר מצוותיו ולעשות רצונו. לא עשו כך אלא התגאו בו – בו לוקים, ביפי הזה.

אמר רב יהודה, כשברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, היה גלם טרם שזרק בו נשמה, וקרא לאותו המלאך הממנה על צורות בני אדם, ואמר לו: עין וצר בדמות הזו ששה בני אדם. זהו שכתוב (בראשית ה) ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר שתא שש.

אמר רבי יצחק, מאותו עפר ממש שנברא אדם הראשון, לקח הקדוש ברוך הוא לברא את ששת אלה, וקרא לו שת שש.

זהו שפֿתוב ויולד בְּדַמוֹתוֹ כְּצֶלְמוֹ, מֵאוֹתָהּ הֶעֱסָה שְׁנִבְרָא גִלְגָּל שְׁלוֹ.
וְעַל כֵּן נֶאֱמַר גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיִךְ, וְעַיִנְתָּ בּוֹ לַעֲשׂוֹת [בוֹ] שְׁדוּמִים לוֹ.
וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ, מִי הֵם? כָּלֵם שְׁלֵא שְׁמָרוּ מֵה שְׁנַתֵּן הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לָהֶם וְנִטְרְדוּ מִן הָעוֹלָם [וְנִדְוִנוּ בְּאוֹתוֹ הַדִּין].

שְׁנִינּוּ שָׁם, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִצָּאֵנוּ שְׁשָׁלֵשׁ מְשֻׁמְרוֹת הוּא
הַלֵּילָה, וְלִכְל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ עֲנִין לְקַבְּ"ה בְּאָדָם, כְּשִׁוְצָאֵת
נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִשְׁאָר אוֹתוֹ גִּלְגָּל יֵשׁ עַל מְטָתוֹ, וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה בְּכָל
לֵילָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם הִיא צְדִיקָה –
שְׁמַחִים עִמָּה, וְאִם לֹא – דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר
רַב, מֵה שְׁפִתּוֹב (שִׁיר ה) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תִּמְצָאוּ אֶת
דוּדֵי מֵה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוּלַת אֶהְבָּה אֲנִי.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם –
הַנְּשֻׁמָּה אוֹמְרַת לְאוֹתָם הַנְּשֻׁמּוֹת הַזּוֹכוֹת לְהַכְּנִס לִירוּשָׁלַם שֶׁל
מַעְלָה, וְהֵם הַנִּקְרָאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם עַל שְׁזוֹכוֹת לְכָנֵס שָׁם, וְלִפְיֶכָךְ
הַנְּשֻׁמָּה אוֹמְרַת לָהֶם הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, אִם תִּמְצָאוּ אֶת
דוּדֵי – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַב אָמַר, זֶה זִיו הָאֶסְפֵּק־לְרִיָּה שֶׁל מַעְלָה.
מֵה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוּלַת אֶהְבָּה אֲנִי, לְהַנּוֹת מֵהַזִּיו שְׁלוֹ וְלְהַסְתּוֹפֵף בְּצִלוֹ.
רַב הוֹנָא אָמַר, שְׁחוּלַת אֶהְבָּה אֲנִי – אוֹתָהּ הַתְּשׁוּקָה וְהַכְּסוּף
שְׁכִסְפֵתִי בְּעוֹלָם עַל הַכֹּל, לְפִיכָךְ אֲנִי חוֹלָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זֹו
אֶהְבָּה שְׁאוּהֶבֶת הַנְּשֻׁמָּה לְגוּף. שְׁכִינּוֹן שְׁנִשְׁלָם קִצּוֹ שֶׁל גּוּף, אוֹתָם
הַיָּמִים שְׁנִגְזְרוּ עָלָיו, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר וַיְהִי תַיִי שָׁרָה, מֵה כְּתוּב? וַיִּקַּם
אֶבְרָהָם מֵעַל פָּנָי מִתּוֹ וְגו'.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מֵה כְּתוּב בְּפִסּוּק קֵדָם זֶה? שְׁפִתּוֹב וְתַמַּת
שָׁרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֲבֵרוֹן בְּאַרְץ כְּנַעַן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם
וְהַכְּנִיס בּוֹ אַרְבַּעַה דְּבָרִים הַנִּחְלָקִים בְּגוּף. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
הַמְּחַבְּרִים בְּגוּף. רַבִּי יִצְחָק אָמַר הַנִּחְלָקִים בְּגוּף, שֶׁהֵם חוֹלְקִים
לְהַתְּפָרֵשׁ כָּל אֶחָד לִיסוּדוֹ כְּשִׁוְצָא הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר, הַמְּחַבְּרִים בְּגוּף בְּחַיָּיו, מִשְׁמַע מֵהַפִּסּוּק שְׁפִתּוֹב וְתַמַּת
שָׁרָה – זֶה הַגּוּף. בְּקִרְיַת אַרְבַּע – אֵלוֹ אַרְבַּעַה הִיסוּדוֹת. הִיא חֲבֵרוֹן
– שְׁהִיּוֹ מְחַבְּרִים בְּגוּפּוֹ בְּחַיָּיו. בְּאַרְץ כְּנַעַן – בְּעוֹלָם הַזֶּה הַבוֹחֵר
אָדָם בְּזִמָּן מוֹעֵט.

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה. הינו [שכתוב] ששנינו, כל שבעת הימים נפשו של אדם פוקדת לגופו ומתאבלת עליו. זהו שכתוב (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. כמו זה, ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה. ויבא אברהם - זו היא הנשמה. לספד לשרה - זה הגוף.

אמר רבי יצחק, בשעה שהנשמה זוכה ועולה למקום מעלתה, הגוף שוכב בשלום וינוח על משכבו. זהו שכתוב (ישעיה נז) יבוא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו. מה זה הלך נכחו?

אמר רבי יצחק, הנשמה הלך נכחו למקום העדן הגנוז לה. מה משמיע? אמר רבי יהודה, מזה נשמע נכחה כתוב בה"א. ובשעה שאינה זוכה, והיא ראויה לקבל ענשה, הולכת משוממת ומבקרת בכל יום את הגוף ואת הקבר.

אמר רבי יוסי, עצם הקולית [ירך] הקשה הזה, כשהולך בסריחות לכאן ולכאן, הולך ומבקר את מקומו שנים עשר חדשים. כך הנשמה ההיא שראויה לקבל ענש, הולכת בחוץ בעולם, ופוקדת את מקומה שנים עשר חדשים בבתי הקברות ובעולם.

אמר רבי יהודה, בא ראה שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו וגו'. אמר רבי אבא, והרי שנינו שכאשר הנשמה היא בשלמות עליונה, נוספת לה ה"א, ונקראת אברהם בשלמות עליונה, וכאן אהא אומר כאשר אינו צדיק כל כך, שכתוב ויקם אברהם. עשית שמי שיושב בכסא יורד לתוך קטן תחתון?

אף כך גזרתי - ויקם אברהם מעל פני מתו. שאמר רבי בו אמר רבי זריקא, כשהנשמה ראויה לעלות למקום עדנה, קדם מגנה על הגוף הקדוש שיוצאת משם, ואחר כך עולה למקום מעלתה. זהו שכתוב ויקם אברהם מעל פני מתו, זה הגוף.

וידבר אל בני חת - אלו שאר גופות הצדיקים שהם [ד"א בני] חתחתים ונהלמים בעולם למען יראת קונם, חתים על שהם שוכני עפר. ולמה צריכה אותם? אמר רבי יהודה, הפל פתובים במנין, ועל [שהיה, ד"א זה היה אותן] הגוף במנין עמהם. ומה אמר להם בדרך פיוס ובדרך כבוד?

גר ותושב אנכי עמכם וגו'. שהגוף הזה יהיה במנין אחד עמכם בחבור הזה. אמר רבי, ראה מה כתוב, ויענו בני חת את אברהם

וגו'. כמו כן בדרך כבוד, בדרך פיוס. זהו שכתוב שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו.

מה זה נשיא אלהים אתה? אמר רבי פנחס, קדם שיצא הצדיק מן
העולם, בת קול יוצאת בכל יום על אותם הצדיקים בגן עדן:
הכינו מקום לפלוני שיבא לכאן. ועל כן הם אומרים, מאת אלהים
מלמעלה אתה נשיא בכל יום בתוכנו. במבחר קברינו, במבחר
הצדיקים, בחבורת הצדיקים המבחרים מנה אותו, הכניסוהו בחשבון
עמנו, ואיש ממנו לא ימנע את המנין, כי כלנו שמחים בו ומקדימים
לו שלום.

אמר רבי יוסי בן פזי, בא ראה, כיון שהנשמה פוגעת בהם ותדון,
לאחר כך פוגעת לאותו המלאך הממנה עליהם. ששנינו,
מלאך הממנה על בתי הקברות ודומה שמו, והוא מכריז ביניהם בכל
יום על הצדיקים העתידים לכנס ביניהם, ומיד פוגעת בו כדי לשכן
הגוף בהשקט ובבטחה ובמנוחה ובהנאה [עליונה]. זהו שכתוב
וידבר אל עפרון.

אמר רבי ייסא, זה המלאך הנקרא דומה. ולמה נתכנה שמו
עפרון? על שהוא ממנה על שוכני עפר, והפקדו בידו כל
פנקסי הצדיקים וחוברות החסידים השוכנים בעפר, והוא עתיד
להוציאם בחשבון.

ולמדנו, אמר רבי אלעזר, לעתיד לבא כשיפקד הקדוש ברוך הוא
להחיות המתים, יקרא למלאך הממנה על הקברות,
ודומה שמו, ויתבע ממנו מנין כל המתים הצדיקים והחסידים
ואותם גרי הצדק ושנהרגו על שמו, והוא מוציאם בחשבון כמו
שנטלם בחשבון. זהו שכתוב (ישעיה מ) המוציא במספר צבאם וגו'
איש לא נעדר.

ולמדנו, אמר רבי שמואל ברבי יעקב, נפשות הרשעים נתונות בידו
של מלאך זה ששמו דומה להכניסם בגיהנם ולדון שם.
וכיון שנמסרות בידו, שוב אינן חוזרות, עד שיכנסו לגיהנם. וזה
יראת דוד שנתירא כשעשה אותו עון, שנאמר (תהלים צד) לולי ה'
עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. אמר רבי ייסא, הנשמה פוגעת
לו להכניס אותו גוף עם שאר גופות הצדיקים בחשבונם. זהו שכתוב
וידבר אל עפרון וגו'.

אמר רבי תנחום, המלאך קודם ואומר לו: ראה מה כתוב למעלה – ועפרון ישב בתוך בני חת. שחתו לשכן בעפר, והוא מקדים ואומר לו להכניס אותו הגוף בחשבון הצדיקים. זהו שכתוב ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת לכל באי שער עירו לאמר. מה זה לכל באי שער עירו? רב נחמן אמר, אותם שנכנסו בכתב חשבון פנקסו. שאמר רב נחמן, וכך נגזר [על] חשבון, על יד דומה נכנסים לבתי הקברות, ובחשבון הפתק עתיד להוציא אותם, והוא ממנה על שוכני העפר.

מה זה השדה נתתי לך והמערה אשר בו? אמר רבי יוסי, אוצר של שלוה ומנוחה רבה. אמר רבי שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות וכסופים בשביל התורה. זהו שכתוב (שיר ח) ומאתים לנטרים את פריו. ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאלו נהרגו על קדשת שמו, ונצחו כמו הפסוק הזה. [וכך אמרו בפסוק הזה] שכתב ואהבת את ה' וגו'.

ולמדנו, כל המכון את לבו בפסוק הזה כדי למסור נפשו על קדשת שמו, מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג בכל יום עליו. זהו שכתוב (תהלים מד) כי עליך הרגנו כל היום. אמר רב נחמן, כל המוסר נפשו בפסוק זה, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אמר רב יוסף, והרי שנינו מאתים? אמר רב נחמן, מאתים על התורה – ומאתם על שפסר עצמו בכל יום על קדשת שמו.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. משנה: אמר רבי אלעזר, על כל פנים כך הוא, שהמשנה הזו יפה, שנעשית הנשמה, שהוא שכתוב בו (יחזקאל א) והנה אופן אחד בארץ אצל החיות לארבעת פניו, כמו שאמור באותה הבריתא הראשונה.

אמר לו רבי אבא, יאמר לנו מר מאותה המשנה. אמר לו, כך התפרש בשלש עשרה מדות הרחמים בפרשה שלו, אבל כאן יש לנו לומר. פתח ואמר, (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה וגו'. אמר רבי אלעזר, מה היא שאנו קוראים כאן בשיר השירים לשון נקבה, ושם בתורה לשון זכר?

אף, אמר רבי אלעזר, כאן בתורה נקרא בלשון זכר אצל הגוף, מפני שהגוף אצל הנשמה כאשה אצל הזכר, והנשמה כלפי מעלה כנקבה בפני הזכר, וכל אחד יורש מעלתו.

שְׁנֵינוּ שָׁם, בְּאַרְבַּע פְּעָמִים [בְּשָׁנָה] בְּשַׁעַה בְּכָל יוֹם הָעֵדָן מְנַטֵּף עַל הַגָּן, וְיוֹצֵא מֵאוֹתָם הַטְּפוֹת נִהַר גְּדוֹל הַמִּתְחַלֵּק לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים, וְשִׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת מְנַטֵּף בְּכָל יוֹם, וּמִשָּׁם שְׂבָעִים אֵילָנֵי הַגָּן. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קד) 'שְׂבָעוּ עֲצֵי ה' . רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, מִכָּאן (ס) מִשְׁקָה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו. אֵיזוֹ הִיא עֲלֵיהָ? זֶהוּ עֵדָן. וְעֵדָן בְּאֵיזָה מְקוֹם הוּא? רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמַעַלָּה מֵעַרְבּוֹת הוּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּעַרְבּוֹת הוּא, שְׁהָרֵי שְׁנֵינוּ, שָׁם גִּנְזֵי חַיִּים טוֹבִים בְּרַכָּה וְשָׁלוֹם וְנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים, וְהַגְּנוּז הָעֲלִיוֹן. הוּא עֵדָן לְמַטָּה מְכוּן כְּנַגְדּוֹ גֵן בְּאֶרֶץ וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ שִׁפְעַת בְּכָל יוֹם.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים נְבִיאִים עָמְדוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל אֶחָד נָטַל בְּחֻלְקוֹ תְּמֻצִית טְפָה אַחַת מֵאוֹתָם טְפוֹת שֶׁל עֵדָן, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים טְפוֹת. וּמָה אִם כָּל נְבִיאֵי שְׁנַטְל טְפָה אַחַת מֵהֵן הִיָּתָה מֵעֲלֹתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ עַל כָּל הַשָּׂאָר – אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִיָּה מְקַבֵּל מִשְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים לֹא כָּל שֶׁכֵּן. מִכָּאן אֵתָּה לְמַד כְּמָה הִיָּתָה חֻכְמָתוֹ. **רַבִּי** בָּא אָמַר רַב כְּהֵנָא, וְכִי מֵאִין הִיָּה לָהֶם לְנְבִיאִים מֵאוֹתָן הַטְּפוֹת? אֵלָּא כִּךָ שְׁנֵינוּ, בְּכָל טְפָה וְטְפָה הַיּוֹצֵאת מֵעֵדָן, רוּחַ חֻכְמָה יּוֹצֵאת עִמוֹ, וְעַל כֵּן נִגְזַר בְּמִשְׁנָה: יֵשׁ מֵים שְׁמַגְדְּלִים חֻכְמִים, וְיֵשׁ מֵים שְׁמַגְדְּלִים טְפָשִׁים. וְאוֹתָם הַמֵּים שְׁמַגְדְּלִים חֻכְמִים, אוֹתָם הַמֵּים הֵיוּ מִטְּפוֹת שֶׁל עֵדָן.

שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַמֵּים שֶׁבָּהֶם טְפוֹת יּוֹשְׁבִים [נ"א יְתָרִים] מְכָל אוֹתָם אַרְבַּעַת הַנְּהָרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, הוּא שְׁכָתוֹב (בראשית ב) שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן. מָה זֶה שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן? הַמֵּיחָד מְכַלֵּם פִּישׁוֹן, וְהוּא הַנוֹפֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְלִפְיֶכֶךָ הִיָּתָה חֻכְמַת [לְיִשְׂרָאֵל] מִצְרַיִם יוֹתֵר מְכָל הָעוֹלָם.

וּמִשְׁנַגְזְרָה הַגְּזֵרָה שְׁאֲבָדָה חֻכְמַת מִצְרַיִם, נָטַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם הַטְּפוֹת וְזָרַק אוֹתָם בְּאוֹתוֹ הַגָּן, בְּאוֹתוֹ הַנְּהָר שֶׁל גֵן עֵדָן, שְׁכָתוֹב (ס) וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדָן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְזֶה הִיָּה מוֹלִיד אַרְבָּעָה אַחֲרִים, וְהָאֶחָד הַמֵּיחָד הַנוֹלָד מִמֶּנּוּ פִּישׁוֹן הִיָּה. מִשְׁנַטְלוּ אֵלּוֹ הַטְּפוֹת שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵהַגָּן, אֲבָדָה הַחֻכְמָה מִמִּצְרַיִם.

וּמֵאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁהִיָּתָה יּוֹצֵאת מֵעֵדָן, תְּמַצּוּ [יִמְצוּ] כָּל נְבִיאֵי וְנְבִיאָה, וְהֵינּוּ שְׁכָתוֹב מִתְהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְגִנְזוּ זֶה בְּגֵן עֵדָן לְעֵתִיד לְבָא, וְזֶה הוּא הַנְּהָר שֶׁרָאָה יְחֻזְקָאֵל בְּנְבוּאָתוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר

הכתוב (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' וגו'. שאותם מים תמיד מגדלים הידעה בעולם.

שנו רבותינו, כל נשמתן של צדיקים למעלה, בעדן הן. ומה ממה שיורד מעדן ישגא החכמה בעולם - לעומדים בו ונהנים מהנאותיו וכסופיו על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יצחק, כיון שהנשמה זוכה לכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכא"ל השר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום. מלאכי השרת תמהים בה ושואלים עליה (שיר ג) מי זאת עלה מן המדבר. מי זאת עלה בין העליונה מהגוף החרב שדומה להבל, שכתוב (תהלים קמד) אדם להבל דמה. הוא משיב ואומר, (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי. אחת היא - מיחדת היא. אחת היא לאמה - לאמה זו היא כסא הכבוד שהיא אם לנשמה ויולדת לה, שנגזרה ממנה.

ראוה בנות ויאשרוה - אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלים. אמר רבי יוסי, הנה חזרנו על מה שאמרנו - אלו נקראות בנות ירושלים, והאחרות נקראות בנות לוט. ראוה בנות ויאשרוה - שאר הנשמות משבחות לה ואומרות שלום בואך. מלכות ופילגשים - מלכות אלו האבות שהם מלכות, ופילגשים הם גרי הצדק. כלם משבחות ומקלסות אותה עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה ומתקימת אריכות ימים. זהו שכתוב ואברהם זקן בא בימים. נכנס באריכות ימים לעולם הבא.

רבי אבא הזקן קם על רגליו ואמר, מנוחה ושלום עצמות יהיו לך, רבי שמעון, שהחזרת עטרה לישנה. ששנינו בברייתא הראשונה, שכיון שהנשמה היא בשלמותה במקום עליון [לזמן אחר נכנסים], לא שבה לגוף, אלא נבראות ממנה נשמות אחרות שיוצאות ממנה, והיא נשארת בקיום, עד שבא רבי שמעון בן יוחאי ודרש, ומה אם בעולם הזה שהוא הבל, והגוף שהוא טפה סרוחה, נכנסת בו אותה הנשמה - לעתיד לבא שיצרפו כלם ויהיה הגוף מבחר בקיום ותשלום יותר, אינו דין להכניס אותה הנשמה בו בכל התשלומים והעלויים שבה?

אמר רבי אחא, אותה הנשמה [בו בכל התשלומים והעלויים שבה] ממש, ואתו הגוף ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להעמידן

בקיומן לעתיד לבא, אכל שניהם יהיו שלמים בתשלום הדעת להשיג
מה שלא השיגו בעולם הזה.

ואברהם זקן בא בימים וגו'. רבי בו אמר רבי יוחנן, [באותם
הימים] באותו עולם שהוא ימים, ולא בעולם הזה שהוא
לילה. אמר רבי יעקב, באותם העולמות שהם ימים, באותם ההנאות
והכסופים שהוא נוחל. וה' ברך את אברהם בכל. באותה המשרה
[נ"א המעשר] שנתן לו הקדוש ברוך הוא משמו, שהיא אות ה"א,
שבה נברא העולם.

ולמדנו, אמר רבי יוחנן, מטטרו"ן שר הפנים, שהוא נער עבד מרבו
האדון המושל עליו, ממנה על הנשמה בכל יום להספיק
לה מאותו האור שנצטנה, והוא עתיד לקחת חשבון פתק בבתי
הקברות מדומה, ולהראות אותו לפני רבו, והוא עתיד לעשות שאור
אותו העצם תחת הארץ, לתקן את הגופות ולקיים בשלמות של גוף
בלי הנשמה, [בזמן] שהקדוש ברוך הוא ישלח אותה למקומה.

אמר רבי יצחק, באותה שעה מה כתוב? ויאמר אברהם אל עבדו
זקן ביתו המושל וגו'. מהו אל עבדו? אם בחכמה הזו נסתכל,
מה זה אל עבדו? אמר רבי נהוראי, לא נסתכל אלא במה שאמר
עבדו, עבדו של מקום, [זקן ביתו] הקרוב לעבודתו, ומי הוא? זה
מטטרו"ן, כפי שאמרנו. שהוא עתיד ליפות את הגוף בבתי הקברות.
זהו שכתוב ויאמר אברהם אל עבדו, זה מטטרו"ן עבדו של מקום.
זקן ביתו, שהוא תחלת בריותיו של מקום. המשל בכל אשר לו,
שנתן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה על כל צבאותיו.

ולמדנו, אמר רבי שמעון אמר רבי יוסי אמר רב, כל צבאותיו של
אותו עבד נוטלים אור ונהנים מזיו הנשמה. שלמדנו, אור
הנשמה לעולם הבא גדול מאור הכסא. והרי מהכסא נטלה הנשמה?
אלא זה לפי הראוי לו, וזה לפי הראוי לו. רב נחמן אמר, גדול מאור
הכסא ממש, שכתוב (יחזקאל א) דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. מה
זה עליו? על זהרו.

ובשהוא הולך לעשות שליחותו, כל צבאותיו והמרובה שלו
נזונים מאותו הזהר. זהו שהנשמה אומרת לו, [שכתוב]
שים נא ידך, כלומר סיעתך. תחת ירכי - זהו אור הנשפע מן
הנשמה עליהם.

**אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, כֶּף קַבְלָנוּ, בְּשַׁעַת שְׁזָה הוֹלֵךְ
בְּשִׁלְיַחַתוֹ שֶׁל מְקוֹם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיעַ כָּל צְבָאוֹתָיו
שֶׁל מַעֲלָה בְּאוֹת אַחַת מִשְׁמוֹ. אָמַר רַב הוֹנָא, כֶּף יִרְכִי בְּגִימַטְרִיא
ר"ם. כְּלוּמַר, הַנְּשַׁמָּה אוֹמַרְת שִׁים נָא יָדָךְ, סִיעַתְךָ, תַּחַת מַעֲלָתוֹ שֶׁל
רַם וְנִשְׂא הַמוֹשֵׁל עַל הַכֹּל. וְלֵאחֲרַי שְׁצוּהָ סִיעַת הָעֲלִיוֹנִים תַּחַת יָדוֹ,
אֲנִי מִשְׁבִּיעֶךָ שְׁבוּעָה גְדוֹלָה בּוֹ.**

הָאָר"י זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה: לְלַמֵּד זָהָר בְּבִקְיָאוֹת [בְּלִי שִׁיעֲמִיק בְּעִיּוֹן] 40 50 דְּפִים בְּכָל יוֹם
אָמַר לִי הַרְבַּ אֲבִרְהֵם הַלְוִי יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וַיַּחֲיֵהוּ שְׁאָמַר לוֹ מוֹרֵי זְכוּרָנוּ
לְבִרְכָה עֲצָה לְעִנְיָן הַהִשְׁגָּה, וְהִיא זוֹ שְׁלֹא יִשְׁיַח שִׁיחָה בְּטִלָּה וְשִׁיקוּם בְּחֲצֵי
הַלְלִיָּה וַיִּבְכָּה עַל חֶסְרוֹן הַיְדִיעָה וְשִׁלְמַד בְּזָהָר דְּרָךְ בְּקִיאוֹת בְּלִבָּד, בְּלִי
שִׁיעֲמִיק בְּעִיּוֹן, מ' אוֹ נ' עֲלִים בְּכָל יוֹם, וְשִׁיקְרָא בְּסִפְרָה זָהָר פְּעָמִים רַבִּים,
וְאָמְנָם אָמַר לִי מוֹרֵי זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה, כְּשִׁשְׁאֲלֵתִי לוֹ אֵיךְ זָכָה לְכָל הַחֲכָמָה
הַזֹּאת, וְהִשִּׁיב לִי שְׁטָרַח בְּמָאֵד מָאֵד בְּחֲכָמָה זֹאת, וְאָמַרְתִּי לוֹ כִּי גַם הַרְמ"ק
זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה וְגַם אֲנִי חִיִּים טָרַחְתִּי בְּמָאֵד מָאֵד בְּחֲכָמָה זֹאת, וְאָמַר לִי
שְׁהָאֵמַת הוּא שְׁטָרַחְנוּ מָאֵד מָאֵד יוֹתֵר מִשְׁאָר אֲנָשֵׁי דוֹרְנוּ, אָבָל לֹא עָשִׂינוּ
כְּמוֹהוּ, כִּי כְּמָה לִילוֹת הָיָה נִשְׁאָר בְּלִתֵּי שְׁנָה עַל מֵאָמַר אֶחָד שֶׁל סִפְרָה זָהָר,
וְלִפְעָמִים שְׁשָׂה לִילוֹת שֶׁל יָמֵי הַחַל שְׁבִשְׁבוּעָה הָיָה מִתְבּוֹדֵד וַיּוֹשֵׁב עַל עִיּוֹן
מֵאָמַר אֶחָד בְּזָהָר בְּלִבָּד, וְלֹא הָיָה יִשְׁוֹן כָּל הַלִּילוֹת הַהֵם, רַב פְּעָמִים.

(הַנְּהַגוֹת צְדִיקִים - הַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת מְרַבֵּי חִיִּים וַיְטַאֵל)

לְלַמֵּד קֶדֶם הַשְּׁנָה בְּזָהָר הַקְּדוֹשׁ

זָהָר לְלַמֵּד בְּכָל לַיְלָה קֶדֶם הַשְּׁנָה אוֹ בְּאַגְדָּה אוֹ בְּזָהָר הַקְּדוֹשׁ.

(הַנְּהַגוֹת צְדִיקִים - הַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת - נֶסֶח ב' מְרַבֵּי יַחֲיָאֵל מִיכָל מְזֻלוֹשׁוּב זָכַר צְדִיק לְבִרְכָה)

זָהָר בְּכָל יוֹם

**יְלַמֵּד בְּכָל יוֹם תַּנ"ךְ מִשְׁנֵה גְמָרָא וּפּוֹסְקִים וְזָהָר וּמְדַרְשִׁים וְאַגְדוֹת וּסְפָרִי
יְרָאָה, כִּי הֵם מוֹכִיחִים אֶת הָאָדָם שֶׁיְהִיּוֹ כָּל מַעֲשָׂיו וְלִמּוּדוֹ לְשֵׁם שְׁמַיִם.**

(הַנְּהַגוֹת צְדִיקִים - הַנְּהַגוֹת קְדוּשׁוֹת עַל פִּי סֵדֶר אֱלֹהִים בֵּית מְרַבֵּי יַחֲיָאֵל מִיכָל מְזֻלוֹשׁוּב)

יְלַמֵּד זָהָר בְּכָל יוֹם

**יְלַמֵּד בְּכָל יוֹם תַּנ"ךְ מִשְׁנֵה וּגְמָרָא זָהָר מְדַרְשִׁים וְאַגְדוֹת וּפּוֹסְקִים, וּבְסִפְרֵי
יְרָאִים מָאֵד וּמָאֵד כִּי הַסְּפָרִי יְרָאִים מְזַכְרִים אֶת הָאָדָם שֶׁיְהִיּוֹ כָּל מַעֲשָׂיו
וְלִמּוּדוֹ לְהִשְׁמָע תְּבָרָךְ. (הַנְּהַגוֹת צְדִיקִים - הַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת מְרַבֵּי צְבִי הִירֵשׁ מְנַדְבוּרָה)**

לְעַסֵּק סְמוּךְ לְשִׁכְיָה בְּסִפְרָה זָהָר הַקְּדוֹשׁ

**זָהָר לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה סְמוּךְ לְשִׁכְיָה אֵיזָה שְׁעוֹר גִּירְסָא בְּמִשְׁנָיוֹת אוֹ בְּסִפְרָה
זָהָר הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר קִדְּשַׁת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר לָמַד בְּשִׁכְבוֹ תִּצְרַח אוֹתוֹ.**

(הַנְּהַגוֹת צְדִיקִים - אֲזָהָרוֹת וְתַקְוָנִים מְרַבֵּי חִיִּים יוֹסֵף דּוֹד אֲזוּלָאִי - הַחִיד"א)

סדר הלימוד ליום יג חשוון [יום 43 בשנה]

אמר רבי יצחק, אלהי השמים ואלהי הארץ – הואיל ואמר בה' שהוא הכל, למה נאמר אלהי השמים? אמר רבי יהודה, שהוא אדון על הכל. בכת אחת וברגע אחד הוא מניע לכל, וכלם כאין נגדו. רבי יצחק אומר על שמים אותיות משמו, להורות שהוא הכל ואין אחר בלתו.

ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ. אמר רב הונא, ואם הייתי עמהם של בעלי הבריתא כשגלו הסוד הזה, לא נפרד הייתי מהם כך, שהרי אני רואה עמקים רבים בפיהם שגלו ולא ראויים לכל אדם. בא ראה, שבועת הברית הזו נשבעת הנשמה, שכתוב אשר לא תקח אשה לבני.

אמר רבי יצחק, מכאן משמע, שהואיל ואתה הולך בשליחות זו, לא תקח אשה לבני. כלומר שלא תקח גוף לבני [לבניני] להכנס בגוף אחר, בגוף זר, בגוף שאינו ראוי לו, אלא בהוא ממש שהוא שלי, בהוא ממש שיצאתי ממנו. זהו שכתוב כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך.

אמר רבי יוסי, מהו ולקחת אשה לבני ליצחק? אמר רבי יצחק, אותו הגוף שנצטער עמי באותו העולם ולא היה לו הנאה וכסוף בו מפני יראת קונו, אותו הגוף ממש תקח לצחק עמו בשמחת הצדיקים הזו, לצחק עמו בשמחת הקדוש ברוך הוא, לצחק עמו שעכשו עת שחוק בעולם. זהו שכתוב (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וגו'.

אמר רבי יהודה בר יצחק, בא תשמע, אין מלאך אחד עושה אלא שליחות אחת, ולא שתי שליחות בכת אחת. ולמדנו, אמר רבי אבא, מלאך אחד, אשר קסת הסופר במתניו, עתיד להרשים כל אחד ואחד על מצחו, ולאחר כן השר הגדול הולך לתקן כל אחד ואחד ולהעמידו לקבל נשמתו. זהו שכתוב הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה. מה זה לפניך? לפני שליחותך.

רבי [אלעזר] אליעזר הלך לראות את רבן יוחנן בן זכאי רבו, ואותו היום היה ראש חדש. כשהגיע אליו, אמר לו, הבאר שפנקה מכל טנפת, וממלאים אותו ונובע משלו יותר, מה רוצה

כאן? אמר לו, חייב אדם להקביל פני רבו. אמר לו, לא כן אמרתי, אלא אני רואה בפניך שדבר חדש יש אצלך מאותם העמקים שאתה עתיד לשאל.

אמר לו, ראיתי את האור הראשון הזה שמסעותיו עשרה, ונוסע בעשרה, ובסוד של עשרה מנהיג את הכל, ובאותיות של עשרה עושה את מעשיו. ולמדנו, עשרה פתקים, עשרה מפתחות של בית חולים בידו, ועשרה פתקים נוטל בגן עדן להתקין ארץ על גופות הצדיקים.

אמר לו, אליעזר בני, היית רואה יותר ממלאך קדוש של העולם, בעשרה נברא, בעשרה מנהג. בעשרה הכסא הקדוש. בעשרה התורה, הוא בעשרה מסעותיו. בעשרה עולמות. עליונים [בעשרה]. ואחד עליון על הכל ברוך הוא.

ואמר לך דבר, דעתו של בעל המשנה הייתה בזה. מה כתוב? ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדניו וילך. אמר לו, רבי, זכיתי לפסוק הזה, אבל וכל טוב אדניו בידו מהו? אמר לו, הוא שמו של רבו שהלך אליו להכניסו ולהנהיג [ולהגן] אותו. אמר, זהו ודאי, כי שמי בקרבו.

שנינו, אמר רבי אבהו, בא ראה, מי שיודע את שמו על בריו, יודע שהוא ושמו אחד, הקדוש ברוך הוא ושמו אחד, שכתוב (זכריה יד) ה' אחד וגו'. [כלם] כלומר, השם והוא אחד.

אמר רבי אבא, יש להסתכל בפירוש הזה: ויכרך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים. אמר רבי אבא, מחוץ לעיר – זהו בית הקברות. אל באר המים – שלמדנו, הנקדמים בכתי הקברות – אותם שנשאנו ונתנו בתורה. שהרי שנינו, כשנכנס אדם לקבר, מה ששאלו אותו בתחלה – אם קבע עתים לתורה, שכתוב (ישעיה לג) והיה אמונת עתך וגו'. וכשיצא, אינו דין [לקימם] להקימם בתחלה.

אמר רבי אבא, לעת ערב – זהו יום ששי, שהוא ערב השבת, שאז הזמן להעמיד את המתים. מה משמע? ששנינו. ששת אלפי שנים הוא העולם, והוא אלף הששי שהוא סיום הכל. והינו לעת ערב, זמן סיום הכל. לעת צאת השאבת – אלו הם תלמידי חכמים השואבים מימיה של תורה, שהוא עת לצאת ולהתנער מן העפר.

וְאָמַר רבי אבא, עוד יש לדעת, ששנינו, אותם המתעסקים לדעת את בוראם בעולם הזה ונשמתם בתשלומה לעולם הבא, זכו לצאת משובעות הנשמה, הולך לדעת מי הוא גופה ממשי ומה הוא. הנה אנכי נצב על עין המים, אף על גב שתלמיד חכם הוא, הולך אחר התשלוש, שכתוב והיה העלמה היצאת לשאב ואמרתי אליה השקיני נא מעט מים מכרך - אמר לי רמז ידיעתו ממה שהשגת.

וְאָמְרָה אלי גם אתה שתה - אף אתה עבד [כמוך] כמוני, ולא נתחלף לי [על] ידיעתך בידיעתו של מקום ברוך הוא, וצריך אתה להשיג, שאתה נברא כמוני.

וְגַם לגמליך אשאב - כלומר, ידיעת השגתי שלא השיגו סיעתך, וידעתי כי מעלה יש לי עליך והיאך נברא אתה מזיו הנתון אצריך. אם הוא אומר סימן זה יהי מסור בידי על כל דברים אלו, ואדע שהיא האשה, הוא הגוף מאותה הנשמה, השבועה שהשביעני.

וַיְהִי הוא טרם כלה לדבר וגו'. רבי יצחק אמר רבי יהודה, בעוד שכל הענינים הוא רוצה לנסות על הגוף, מה כתוב? והנה רבקה יצאת, זהו הגוף קדוש שנתעסק בדברי תורה וכתת גופו להשיג ולדעת את קונו. אשר ילדה לכתובאל - אמר רב יהודה, בתו של אל. בן מלכה - בן מלכה של עולם. אשת נחור אחי אברהם - חברת השכל, גוף שנדבק בשכל, והיא אח הנשמה. וכדה על שכמה - משא החכמה עליה.

וַיְרִיץ העבד לקראתה - זה מטטרו"ן. ויאמר הגמיאיני מעט מים מכרך - אמר לי רמז חכמה בידיעת בוראך ממה שעסקת בעולם שיצאת ממנו. אמר רבי אבא, כמו שפרשנו, אחר כל זה מה כתוב? ואשם הנזם על אפה והצמידים על ידיה.

אָמַר רבי אבא, אותם העצמות שנפזרו לכאן ולכאן, הוא צומד אותם ושוקלם זה על זה, כמו שנאמר (ישעיה נח) ועצמתיך יחליץ. אמר רבי אבא, באותה שעה אותו הגוף עומד בארץ ישראל, ושם נכנס בו נשמתו.

אָמַר רבי יוחנן, מי מוליד הגוף לארץ ישראל? אמר רבי זירא, הקדוש ברוך הוא עושה מחלות תחת הארץ, והם מתגלגלים והולכים לארץ ישראל. זהו שכתוב (שם כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יצחק, גבריא"ל מוליך אותם לארץ ישראל, מנין לנו? שכתוב (בראשית כד) התלכי עם האיש הזה, וכתוב שם (דניאל ט) והאיש גבריא"ל. אמר רבי יוסי, מהו שכתוב ולרבקה אח ושמו לבן? אמר רבי יצחק, אין יצר הרע בטל מן העולם. אף על פי שכלו לא נמצא - קצתו נמצא.

בא ראה, בתחלה כשהיה מטל בעולם הזה, נקרא לוט. לעולם הבא [יבדל] יבטל מן העולם, אבל [לעתיד לבא] לא כלו, ונקרא לבן, לא מנוול כבראשונה, אלא כמי שרוחץ מנוולו. למה צריך לבן? אמר רבי שמעון, לעשות פריה ורביה צריך. שאמר רבי שמעון, אם אין יצר הרע נמצא, פריה ורביה אינו מצוי.

בא תשמע, כיון שהגוף נבנה ועומד בקיומו, מה כתוב? וישלחו את רבקה אחתם וגו'. מה זה ואת מנקתה? זה כח התנועה. רבי יצחק אמר, זה כח הגוף.

רבי אבהו פתח בפסוק הזה, (שיר ד) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי וגו'. אמר רבי אבהו, כיון שהגוף נבנה על קיומו ומביאין אותו לקבל נשמתו לארץ ישראל, הנשמה ממתנת אליו ויוצאת לקראתו, כמו שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. זהו שכתוב אתי מלבנון כלה, זו היא הנשמה. תשורי מראש אמנה, הינו שכתוב וישא עיניו וירא.

אמר רבי יהודה, אם הנשמה היא, יפה אברהם כפי שאמרנו. אבל מה זה יצחק? אמר רבי אבהו, הנה החברים אמרו שעכשו נקרא יצחק על שם השמחה הרבה שבעולם.

אמר רבי אבהו, בתחלה נקראת הנשמה אברהם והגוף שרה. עכשו נקראת הנשמה יצחק והגוף רבקה. שנינו במשנה, אמר רבי שמעון, ארבעים יום קדם קיום הגוף ממתנת הנשמה לגוף בארץ ישראל. באיזה מקום? במקום המקדש.

אמר רבי אבהו, בא ראה, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבהה וינחם יצחק אחרי אמו. אוהב את אותו הגוף ומתנחם עמו, והוא עת לשחק והתדוה בעולם.

אמר רבי יהודה, הרי כל הפרשה הזו התבררה לנו, אבל לא יכלנו לדעת מהו. ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. ולשקול הדעת כל הפרשה הזו לסתר.

בְּשָׂבָא רב דימי, אָמַר, הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת שְׁמַעְתִּי וְלֹא נִזְכַּרְתִּי. אָמְרוּ שְׁעֲלִיּוֹנִים תְּקִיפִים לֹא זְמַנּוּהָ לְגִלּוֹת, וְאָנּוּ מַה נֹּאמַר? קָם רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, מִיִּשְׁבֵּיבַת חֲבַרְיָנוּ בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה גְלוּיָהּ.

קָמוּ וְהִלְכוּ הוּא וְרַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חִיָּיא. מָצְאוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה מְגַלֶּה אֶת סוּדוֹת הַתְּפִלִּין. נִכְנְסוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ, בְּמָה מִתְעַסֵּק מַר? אָמַר לָהֶם, אֶת טַעַם הַתְּפִלִּין אָמַרְתִּי, שְׁהָרִי אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׁמַנִּיחַ תְּפִלִּין וְיודֵעַ אֶת הַטַּעַם שְׁלֵהֵן.

אָמְרוּ, אִם נֹחַ לְפָנָי מַר, יֹאמַר לָנוּ הַדְּבָר. אָמְרוּ, שְׁמַעְנוּ מֵאֲבִיךָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶהְבָּה רַבָּה שֶׁהִיְתָה לוֹ עִם יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ בֵּית מִשְׁכָּן כְּמוֹ הַמְּרַכְבָּה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁלַמְעֵלָה, וַיָּבִיא אֶת דִּירוֹ עִמָּהֶם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כ"ה) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם. וְשְׁמַעְנוּ מֵאֲבִיךָ, שְׁכָאֵן סְתוּם הַטַּעַם שֶׁל הַתְּפִלִּין בְּפִסּוּק הַזֶּה. **אָמַר** לוֹ, בֹּא רֵאֵה, כְּמוֹ הָעֲלִיּוֹן נַעֲשֶׂה הַמִּקְדָּשׁ בְּמִרְכָּבוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת, וְאַחַר כֵּן הִשְׁרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת דִּירוֹ עִמָּהֶם כְּעַנְיָן הַזֶּה. וְכְמוֹ כֵּן הִתְעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים בְּעֲלֵי הַמְּשָׁנָה בְּטַעַם הַתְּפִלִּין, שֶׁיְהִיָּה אוֹתוֹ הָאִישׁ דְּגָמָא שֶׁל הַמְּרַכְבּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, מְרַכְבָּה תַּחְתּוֹנָה מְרַכְבָּה עֲלִיּוֹנָה, לְהִבִּיא אֶת מְלֻכוֹתָו וַיִּשְׁרָה דִּירוֹ עָלָיו.

וְשָׁנִינוּ, יֵשׁ בּוֹ סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים וְדִגְמָתָם, וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשׁ מְרַכְבּוֹת, דְּגַמְתַּת הָעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים סוּדוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת, מְרַכְבּוֹת שְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שׁוֹלֵט עַל אַרְבַּע. וְעַל כֵּן סוּד הַשִּׁי"ן שֶׁל שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים, וְשִׁי"ן שֶׁל אַרְבַּעַת כְּתָרִים, שְׁלֹשָׁה מְלָכִים שׁוֹלְטִים בְּגוֹף, תְּפִלִּין עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה. אֵלּוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ. הַתְּפִלִּין שֶׁל זְרוּעַ אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת.

הַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהַתַּחְתּוֹן רוֹכֵב. עוֹד שָׁנִינוּ, זֶה הַרְכָּב שֶׁל הַזְרוּעַ לְמַטָּה. וְהַלֵּב רוֹכֵב, דְּגָמָא שֶׁהוּא לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידוֹ לְהַכְנִיס אוֹתָם כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם. כֵּן הַלֵּב רוֹכֵב לְמַטָּה, וְנִמְסְרוּ בִידוֹ כָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

וּמַעְלָיו אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת עַל הַמַּח, שֶׁהוּא הָרֵאשׁ. אֲבָל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיט עָלֵינוּ, הַמְּלֶךְ מֵהַכֹּל. [נְרוּת] וְסוּד הַחֲכָמָה הַזֹּאת הוּא כְּמוֹ שֶׁהַמִּקְדָּשׁ, שְׁכָתוּב וַעֲשֶׂה כְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מְזֵה וְכְרוֹב אֶחָד מִקְצֵה. וְעַלֵיהֶם דִּירוֹ הַמְּלֶךְ בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שְׁתֵּי מְרַכְבּוֹת.

וּכְמוֹ זֶה הִלֵּב וְהִמַּח, הִלֵּב מִכָּאן וְהִמַּח מִכָּאן, וְעַלֵּיהֶם מְדוּרוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְבַּע [אַרְבַּע] פְּרָשִׁיּוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
מִכָּאן וְהִלְאָה סוּדוֹת הַכְּתָרִים, הָאוֹתִיּוֹת וְהַפְּרָשִׁיּוֹת בְּגוֹפֶם
וּבְרִצּוּעוֹתֵיהֶם. הִלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְהִרְמַז שְׁלֵהֶם הַתְּגָלָה, וְהִטְעַם שֶׁל
הַכֹּל בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת [הִרְחַמִּים].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶלְמָלָא לֹא בָאתִי אֶלָּא עֲבוּר הַסּוּד הַזֶּה – דִּי לִי.
אָמְרוּ לוֹ, אֲשֶׁרֵי חִלְקֵךָ בְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַל רָז אֵינוֹ אָנוּס לָךְ.
אָמְרוּ לוֹ, בָּאנוּ לְפָנֶי מַר לְדַעַת אֶת סוּד הַפְּסוּק הַזֶּה, וַיִּסַּף אַבְרָהָם
וַיִּקַּח אִשָּׁה וַשְׁמָה קְטוּרָה.

אָמַר, פְּרוּשׁ שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁגָּלוּ חֲבֵרֵינוּ בְּעַלֵּי הַמְּשָׁנָה,
שֶׁכָּאֲשֶׁר הִנְשָׁמָה תְּבוּא בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף הַקְּדוֹשׁ שְׁלָהּ, הִנֵּה
הַדְּבָרִים הָיוּ עַל הַרְשָׁעִים שֶׁיִּקְוֹמוּ וַיִּכְשִׁירוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, וַיִּתֵּן לָהֶם
מִזִּיו כְּבוֹדוֹ שֶׁיִּדְעוּ וַיִּשׁוּבוּ וַיִּזְכּוּ זְכוּת שְׁלָמָה.

וּבְשִׂרְאָה אֶת זֶה שְׁלָמָה, הִיָּה [תְּמִיָה הַרְבֵּה] הַרְבֵּה וְאָמַר, (קהלת ח)
וּבְכֵן רָאִיתִי רְשָׁעִים קְבָרִים וְבָאוּ וּמִמָּקוֹם קְדוֹשׁ יִהְיוּ לַחֲלוֹ,
שֶׁיִּבְאוּ וַיִּחֲיוּ מִמָּקוֹם קְדוֹשׁ.

וַיִּשְׁנִינוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּתוּב (ירמיה ג) הִיִּהְפֹךְ כּוֹשֵׁי
עוּרוּ וְנִמְר חֲבֵרְבֵרְתֵינוּ. כִּךְ הַרְשָׁעִים שֶׁלֹּא זָכוּ לְשׁוּב בְּעוֹלָם
הַזֶּה וְלִהְקַטִּיר מַעֲשִׂים טוֹבִים, לְעוֹלָם לֹא יִקְטִירוּ בְּעוֹלָם הַבָּא. רָאָה
מֵה כְּתוּב, וַיִּסַּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה, וַשְׂרוּצָה לְעִשׂוֹת לָהֶם נִשְׁמָה
לְגוֹפָם וְלִקְרָבָם בְּתִשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֹן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא רָאָה מֵה כְּתוּב, וַתִּלְד לוֹ אֶת זִמְרָן וְאֶת יִקְשָׁן.
הַרְבֵּה מַעֲשִׂים רָעִים עַד שֶׁנִּגְרָשִׁים מִן הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב וַיִּשְׁלַח־ם
מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְיָצוּ
וְגו'. וְעַל הָאֲחֵרִים נֶאֱמַר וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מִשְׁמַע עַל הַפְּרָשָׁה, וּמִשְׁמַע שְׂאוֹתוֹ זְמַן [נִקְרָא]
[אַבְד] שֵׁם [הַנְּשָׁמָה] אַבְרָהָם, וּבְמִקְוֹמוֹ נִקְרָאת יִצְחָק, כְּפִי
שֶׁאֲמַרְנוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּכְרֹךְ אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק
בְּנוֹ וַיִּשָּׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לַחֵי רְאִי. עִם יְדִיעַת הַחַי שֶׁהוּא חַי הָעוֹלָמִים,
לְדַעַת וְלִהְשִׁיג מֵה שֶׁלֹּא הִשִּׁיג בְּעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא) כִּי
מִלְאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'.

זהר:

רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת יב) וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, נטל עפרו ממקום המקדש, ובנה את גופו מארבעת הצדדים של העולם, שכלם נתנו לו כח. אחר כך הריק עליו רוח חיים, כמו שנאמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים וגו'. אחר כך קם וידע שהוא ממעלה ומטה, ואז נדבק וידע את החכמה העליונה. כמו זה כל אדם שבעולם הוא כלול ממעלה ומטה, וכל אותם שיודעים להתקדש בעולם הזה כראוי, כשמולידים בן, מושכים עליו רוח קדשה מהמקום שכל הקדושים יוצאים ממנו, ואלו נקראים בנים לקב"ה. משום שהגוף נעשה בקדשה כראוי, כך גם נותנים לו רוח ממקום עליון קדוש כראוי, והרי זה נתבאר.

בא ראה, בשעה שעתיד אדם לתת חשבון מעשיו טרם יצא מן העולם, אותו היום הוא יום החשבון שגוף ונשמה נותנים חשבון. אחר כך הנשמה נפרדת ממנו, והגוף שב לארץ, והכל שב למקומו שנקלח משם, והרי פרשוה. עד הזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, הכל גנוז לפניו.

ואותו גוף ממש ואותה נשמה ממש עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב לעולם כמו מקדם ולחדש את פני העולם. זהו שכתוב (ישעיה כו) יחיו מתיה נבלתי יקומו. ואותה הנשמה ממש גנוזה לפני הקדוש ברוך הוא, ושבה למקומה כפי דרכה, כמו שנאמר והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. ובזמן שהקדוש ברוך הוא עתיד להחיות מתים, עתיד הוא להריק טל מראשו עליהם, ובאותו הטל כלם יקומו מהעפר.

זהו שכתוב (שם) כי טל אורות טלף. מה זה טל אורות? אורות ממש מאותם האורות של מעלה שבהם עתיד להריק חיים לעולם, משום שעץ החיים יריק חיים שלא פוסקים לעולמים. שהרי עכשו פוסקים משום שהנחש הרע הזה שולט והלבנה מתכסה. ומשום כך כבכול פוסקים מימיו, והחיים לא שולטים בעולם כראוי.

ובאותו זמן אותו יצר הרע, שהוא הנחש הרע, יסתלק מן העולם, והקדוש ברוך הוא יעביר אותו, כמו שנאמר (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. ואחר שהוא יעבר מן העולם, הלבנה

לא תתכסה. והנהר ששופע ויוצא, לא יפסקו מעיניו. ואז כתוב (ישעיה
 ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור
 שבעת הימים וגו'.

אמר רבי חזקיה, אם תאמר שכל הגופות של העולם יקומו
 ויתעוררו מן העפר – אותם הגופות שנטעו בנשמה אחת מה
 יהיה מהם? אמר רבי יוסי, אותם הגופות שלא זכו ולא הצליחו, הרי
 הם כלא היו. כמו שהיו עץ יבש בעולם ההוא, כך גם באותו הזמן.
 והגוף האחרון שנטע והצליח ונטל שרשיו כראוי יקום.

ועליו כתוב (ירמיה יז) והיה כעץ שתול על מים וגו' והיה עלהו רענן
 וגו'. שעשה פרות ונטע שרשים והצליח כראוי. ועל אותו גוף
 ראשון שלא עשה פרות ולא נטע שרשים [ולא זכה ולא הצליח],
 כתוב (שם) והיה כערער בערבה ולא יראה פי יבוא טוב וגו'. כי יבוא
 טוב – זו תחית המתים.

ויאיר אותו האור שעתיד להאיר לצדיקים שהיה גנוז לפניו מיום
 שנברא העולם, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי
 טוב. ואז עתיד הקדוש ברוך הוא להחיות המתים, וכתוב (מלאכי ג)
 וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה וגו'. ואז יתגבר הטוב בעולם,
 ואותו שנקרא רע יעבר מן העולם, כמו שאמרנו, ואז אותם הגופים
 הראשונים יהיו כלא היו.

אמר רבי יצחק, עתיד הקדוש ברוך הוא להריק על אותם הגופים
 רוחות אחרות, ואם זוכים בהם – יקומו בעולם כראוי, ואם
 לא – יהיו אפר תחת רגלי הצדיקים, שכתוב (דניאל יב) ורבים מישני
 אדמת עפר יקיצו וגו', והכל יוקם ויועד לפני הקדוש ברוך הוא, והם
 כלם במנין, כמו שנאמר (ישעיה מ) המוציא במספר צבאם וגו'.

בא ראה, הרי נאמר, כל אותם המתים שבארץ ישראל יקומו
 בראשונה, משום שהקדוש ברוך הוא יתעורר עליהם ויקים
 אותם. עליהם כתוב יחיו מתיך. אלו הם שבארץ ישראל. נבלתי
 יקומו – אלו הם שבתוך ארצות אחרות, שלא כתובה בהם תחיה,
 אלא קימה. שהרי רוח החיים לא תשרה אלא בארץ ישראל
 הקדושה, ומשום כך כתוב בהם יחיו מתיך, ואותם שבחוץ יברא
 הגוף שלהם, ויקומו גוף בלי רוח. אחר כך יתגלגלו תחת העפר עד

שִׁיגִיעוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם יִקְבְּלוּ נִשְׁמָה, וְלֹא בְרִשׁוֹת אַחֲרַת, כְּדִי שִׁיתְקִימוּ בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִיסָא הָיוּ יוֹשְׁבִים לַיְלָה אֶחָד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, בְּשַׁעַת שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְהַחֲיוֹת אֶת הַמֵּתִים, כָּל אוֹתָם הַנִּשְׁמוֹת שִׁיתְעוֹרְרוּ לְפָנָיו, כָּלֵם עוֹמְדוֹת דְּמִיּוֹת דְּמִיּוֹת לְפָנָיו, בְּאוֹתָהּ דְּמוֹת מִמֶּשׁ שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וַיּוֹרִיד אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּקְרָא לָהֶם בְּשֵׁמוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְכָל נִשְׁמָה תִּכְנַס לְמִקְוָמָהּ, וַיִּקְוֶמוּ בְּקִיּוֹם בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, וְאִזּוֹ יִהְיֶה הָעוֹלָם שָׁלֵם. וְעַל אוֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב (שם כה) וַחֲרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר וְגו'. מַה זֶה וַחֲרַפְתָּ עִמּוֹ יִסִּיר? זֶה יִצְרָר הָרַע שֶׁמִּחְשִׁיב אֶת פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת וְשׁוֹלֵט בָּהֶם.

אָמַר רְבִי יוֹסִי, הָרִי רְאִינוּ, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם עוֹמֵד בְּרוּחַ הַזֶּה – אֵינוֹ טָמֵא. יִצְאָה נִשְׁמַתוֹ מִמֶּנּוּ – הוּא טָמֵא. אָמַר לוֹ, וְדַאי שְׂזָה כֶּךָ, וְכֵן נֶאֱמַר, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ יִצְרָר הָרַע, כְּשֶׁנּוֹטֵל אֶת הָרוּחַ שֶׁל הָאָדָם, הוּא מְטַמֵּא אוֹתוֹ, וְנִשְׁאָר גּוֹף טָמֵא. וְשֶׁאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, כְּשֶׁהֵם בְּחַיֵּיהֶם הֵם טָמְאִים, שֶׁהָרִי יֵשׁ לָהֶם נִשְׁמוֹת מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְכִשְׁמִתְרוֹקְנֵת מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ טְמֵאָה, נִשְׁאָר הַגּוֹף בְּלִי טְמֵאָה כָּלֵל.

מִשׁוּם כֶּךָ מִי שֶׁנִּדְבַק בְּאִשָּׁה שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, הוּא נְטֵמָא, וְאוֹתוֹ בֵּן שִׁינּוּלֵד לוֹ יִקְבַּל עָלָיו רוּחַ שֶׁל טְמֵאָה. וְאִם תֹּאמַר, הָרִי מִצַּד אָבִיו הוּא בֵּא מִיִּשְׂרָאֵל, לָמָּה יִקְבַּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה?

בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה נְטֵמָא אָבִיו בְּשַׁעַת שֶׁנִּדְבַק עִם אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְכִיּוֹן שֶׁהָאֵב נְטֵמָא בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁהִיא טְמֵאָה, כָּל שֶׁכֵּן שְׂאוֹתוֹ הַבֵּן שֶׁנּוֹלֵד מִמֶּנָּה יִקְבַּל עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שֶׁעָבַר עַל הַתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, כִּי ה' קָנָא שְׁמוֹ, מִשׁוּם שֶׁהוּא מְקַנָּא עַל בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה.

אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר שֶׁכִּיּוֹן שִׁידַע אַבְרָהָם אָבִינוּ חֲכָמָה, רָצָה לְהַפְרִיד מִכָּל שְׂאָר הָעַמִּים וְלֹא לְהַדְבִּיק בָּהֶם, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב: וְאֲשַׁבְּעֶךָ בַּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְגו'. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי וְדַאי. [מֵה] סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ב) וּבָעַל בַּת אֵל נָכַר. אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ,

אָנְכִי בְּמִדְיָק. כְּתוּב כַּאֲשֶׁר אָנְכִי, וְכְתוּב שָׁם (ישעיה מד) אָנְכִי עֲשִׂיתִי אָרֶץ. וְכֵן זֶה כְּדֵי לֹא לְהִטָּמֵא עִמָּהֶם.

בא ראה, מי שמכניס את הברית הקדושה הזו באשה ההיא של שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, גורם לטמא מקום אחר, ועל זה כתוב (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ וגו'. ואף על גב שהשביע אותו בברית הזו, לא בטח בו אברהם, עד שהתפלל תפלתו לפני הקדוש ברוך הוא ואמר, ה' אלהי השמים וגו', הוא ישלח מלאכו. ודאי זה מלאך הברית כדי שישמר הברית הזו ולא יטמא בין אותם העמים.

רק את בני לא תשב שמה. מה הטעם? משום שידיע אברהם שהנהגה בכלם לא היה מי שהכיר את הקדוש ברוך הוא, רק הוא לבדו, ולא רצה שיהיה מדורו של יצחק ביניהם, אלא שיהיה מדורו עמו, ויצחק ילמד ממנו תמיד את דרך הקדוש ברוך הוא ולא יסטה ימינה ושמאלה, ועל כן לא רצה אברהם שמדורו של יצחק יהיה שם.

אמר רבי ייסא, ודאי שזכותו של אברהם היתה לפני העבד ההוא, שהיום ההוא יצא, ובאותו היום הגיע לעין המים, שכתוב ואבא היום אל העין. והנה פרשוה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. כמה טפשים האנשים שלא יודעים ולא מסתכלים להשתדל בתורה, משום שהתורה כל החיים וכל החרות וכל הטוב בעולם הזה ובעולם הבא. [החרות היא של העולם הזה ושל הבא היא] [נ"א החרות ההיא של העולם הבא היא החיים בעולם הזה] החיים הם בעולם הזה, שיזכו לימים שלמים בעולם הזה, כמו שנאמר (שמות כג) את מספר ימיה אמלא. ולימים ארכים בעולם הבא, משום שהם חיים שלמים, הם חיים של שמחה, חיים בלי עצבות, חיים שהם חיים. חרות בעולם הזה, חרות של הכל. שכל מי שמשתדל בתורה, אין יכולים לשלט עליו כל העמים של העולם.

ואם תאמר, אותם בני השמד? גזרה היא מלמעלה, כמו רבי עקיבא וחיבריו, וכך עלתה במחשבה. חרות של מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, וכך זה ודאי. שאם אדם היה נדבק בעץ החיים, שהיא התורה, לא היה גורם מנת לו ולכל העולם.

ומשום כִּף, כְּשֶׁנִּתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מֵה כְּתוּב בְּה? חֲרוּת עַל הַלְחַת, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וְאֶלְמֵלֵא הֵם לֹא חֲטָאוּ וְעָזְבוּ אֶת עֵץ הַחַיִּים, לֹא הָיוּ גוֹרְמִים מוֹת לְעוֹלָם כְּבִתְחִלָּה. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר, (תהלים פב) אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיוֹן כְּלַכֶּם. חִבְּלָתֶם אֶת עֲצָמְכֶם – אֲכֵן כְּאֶדָם תִּמּוּתוֹן וְגו'. וְעַל כֵּן, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֵין יָכוֹל לְשַׁלֵּט עָלָיו הַנַּחֵשׁ הָרַע הַהוּא שֶׁהַחֲשִׁיד אֶת הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כִּף, לְמָה מִשָּׁה מֵת? שָׂאם כִּף, כִּיּוֹן שְׁלֵא חֲטָא – לֹא יָמוּת! [וְלָמָּה יָמוּת?] אָמַר לוֹ, וְדָאֵי מֵת, אֲבָל לֹא שְׁלֵט בּוֹ אֶמְרָנוּ, אֲלֵא לֹא מֵת עַל יְדוֹ וְלֹא נִטְמָא בּוֹ, וְלֹא מֵת וְדָאֵי. אֲלֵא נִדְבַק בְּשִׁכְיָנָה וְהִלֵּךְ לַחֲיֵי עוֹלָם.

וְזֶה נִקְרָא חֵי, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנוּ שֶׁכְּתוּב (שמואל-ב כג) וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוֹיָדָע בֶּן אִישׁ חֵי וְגו'. וְעַל כֵּן, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוֹ חֲרוּת מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה מִשְׁעֶבֶד שֶׁל שְׂאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת. חֲרוּת בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׁלֵא יִתְבַּעַו מִמֶּנּוּ דִּין בְּעוֹלָם הַהוּא כָּלֵל.

בֵּא רֵאָה כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים יֵשׁ בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם כִּף כְּתוּב (משלי א) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים. כְּמָה גְּנֻזִים טְמוּנִים יֵשׁ בָּהּ. וְעַל כֵּן, כְּשֶׁהִסְתַּכַּל דּוֹד בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכָמָה וַיֵּדַע כְּמָה נִפְלְאוֹת יוֹצְאִים מִן הַתּוֹרָה.

פְּתַח וְאָמַר (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאֶבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ. בֵּא רֵאָה, וַיְהִי הוּא טָרַם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת. יֹצֵאת? בָּאָה הָיָה צָרִיךְ לֵהִיּוֹת! מֵה זֶה יֹצֵאת? שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָהּ מִכָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר, שְׁכָלָם רָשָׁעִים, וְהִיא יוֹצֵאת מֵהַכָּלָל שְׁלֵהֶם. וְתִרְדַּע הָעֵינָה כְּתוּב בְּה"א, סוּד הוּא שֶׁפָּגְשָׁה שָׁם אֶת בְּאָר מְרִים, וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב הָעֵינָה בְּה"א, וְעַלֹּה לָהּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת, כְּכְתוּב יֹצֵאת לְשֹׂאב מַיִם. לְמָה יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלְכוֹת וְלֹא בָאוֹת? אֲלֵא מִשּׁוּם שֶׁטְמוּנוֹת הָיוּ כָּל הַיּוֹם, וּבָאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹצֵאת לְשֹׂאב מַיִם. וְסִימָן לְקַח בְּיָדוֹ.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁהִגִּיעַ הָעֶבֶד לְחֶרֶן וּמִצָּא אֶת רִבְקָה לְעֵת עֶרֶב, הָיָה זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה. בָּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִגִּיעַ יִצְחָק לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה, בָּאוֹתָהּ שָׁעָה הִגִּיעַ הָעֶבֶד אֶל רִבְקָה. וּבְשָׁעָה הַהִיא שֶׁהִגִּיעַ

יצחק לתפלת מנחה כבתחלה, הגיעה רבקה אליו, שהכל ימצא במקומו שצריך כראוי, והכל הגיע בסוד החכמה, ועל כן בא העבד לבאר המים, סוד הכתוב (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון. ובארנוהו, והכל הוא סוד.

למוד הזהר בגירסא בעלמא בונה עולמות

למוד הזהר בגירסא בעלמא בונה עולמות וכל שכן אם יזכה ללמד ולהבין פרוש מאמר יעשה בו תקון למעלה בשעה אחת מה שלא יעשה בלמוד הפשט שנה תמימה. (הרב שלום בן משה בוזגלו, כסא מלך, תקון מג אות ס')

כי לא על חנם כפי רצונם פסקו טמא טהור אסור והתר כשר ופסול אלא מתוך פנימיות התורה

כי לא על חנם כפי רצונם פסקו טמא טהור אסור והתר כשר ופסול אלא מתוך פנימיות התורה כנודע לידועי חן.

(הרב חיים ויטאל, כתבי האר"י, עץ חיים חלק א', הקדמת מורנו הרב רבי חיים ויטאל זכותו יגן עלינו אמן, ג')

השל"ה הקדוש פוסק: מי שלא ראה אור חכמת הקבלה לא ראה מאורות מימיו, וכל הפורש ממנה פורש מהחיים הנצחיים הרוחניים

הוא סוד למוד חכמת הקבלה אשר מחכימת פתי, ומי שלא ראה אור החכמה זו לא ראה מאורות מימיו, כי אז יבין וישכיל סוד אחדותו ברוך הוא וסוד השגחתו... וכל הפורש ממנה פורש מהחיים הנצחיים הרוחניים.

(רבי ישעיה בן אברהם הלוי הורוביץ, השלה הקדוש, מאמר ראשון דף ל)

ספר הזהר הוא כמו תבת נח - ואפלו אם יהיה רשע אין חשש אם יכנס

כי חבור זה שנקרא ספר הזהר הוא כמו תבת נח, שבו היו מינים הרבה ולא היה קיום לאותן המינים והמשפחות כלם אלא על ידי כניסתם להתבה כן הוא ממש... כן יכנסו הצדיקים אל סוד אור חבור הזה להתקים, וכך סגלת החבור שמיד שעוסק בחשקו, אהבת השם ישאבנו כשאיבת האבן השואבת את הברזל ויכנס אליו להצלת נפשו ורוחו ונשמתו ותקונו, ואפלו אם יהיה רשע אין חשש אם יכנס.

(אור יקר, שער א' סימן ה')

הזהר מאיר לנו בגלות עד יתגלה בזכות זה משיח צדקנו - "יהי אור" זה אורו של מלך המשיח

הנה ביום הזה אשר נכתב הספר הקדוש הזהר שהוא מהארת האור כי טוב הגנוז... וזה מאיר לנו בגלות עד יתגלה בזכות זה משיח צדקנו. "יהי אור" זה אורו של מלך המשיח.

(רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב, מהרצ"א, בני יששכר, מאמרי חדש איר מאמר ג' אות ד')

סדר הלימוד ליום יד חשוון [יום 44 בשנה]

רבי שמעון בא לטבריה והיה עמו רבי אבא. אמר רבי שמעון לרבי אבא, גלך, שהרי אנו ראינו שאיש אחד יגיע כעת אלינו ודברים חדשים בפיו, והם דברי תורה. אמר רבי אבא, הנה ידעתי שבכל מקום שמר הולך, הקדוש ברוך הוא שולח לו מלאכים טסים בכנפים להשתעשע בו.

בעודם הולכים, הרים רבי שמעון את עיניו, וראה איש שהיה רץ והולך. ישבו רבי שמעון ורבי אבא. כשהגיע אליהם, אמר לו רבי שמעון, מי אתה? אמר לו, אני יהודי, ובאתי מקפוטקיא, ואני הלכתי לסתרו [לאהל] של בר יוחאי, שנמנו החברים בדברים ידועים ושלחוני אליו. אמר לו, אמר בני. אמר לו, אתה בר יוחאי? אמר לו, אני בר יוחאי.

אמר לו, הרי אמרנו שלא יפסיק אדם בתפלתו בינו לבין הכתל, ככתוב (ישעיה לח) ויטב חזקיהו פניו אל הקיר וגו'. ומי שמתפלל, אסור לעבר ארבע אמות סמוך לו, ובארו לארבע האמות הללו לכל צד, פרט לפניו. ואמרו שלא יתפלל אדם מאחורי רבו וכו', ונמנו בכל הדברים הללו.

פתח ואמר, (תהלים לט) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש. מה הטעם שמעה ולא שמע? במקום אחד כתוב שמע ה' ורחמי וגו', ובמקום אחר שמעה. אלא בכל מקום לפעמים שמע לזכר, ולפעמים שמעה לנקבה. שמעה - כמו שנאמר (שם יז) שמעה ה' צדק וגו'. שמע - כמו שנאמר (שם ל) שמע ה' ורחמי, (משלי א) שמע בני, (דברים כז) הסכת ושמע.

וכאן שמעה תפלתי ה', משום שזה [שהיא] הדרגה שמקבלת כל התפלות של העולם. והרי שנינו שעושה מהם עטרה ושם אותה בראש של צדיק חי העולמים, שכתוב (משלי י) ברכות לראש צדיק, ועל כן שמעה תפלתי ה'.

שמעה תפלתי ה' - זו תפלה שבלחש. ושועתי האזינה - זו תפלה שאדם מרים קולו בצרתו, כמו שנאמר (שמות ב) ותעל שועתם אל האלהים. ומה זה שועתם? אלא שבתפלתו מרים קולו וזוקף

עיניו למעלה, כמו שנאמר (ישעיה כב) ושוע אל הָהָר. והתפלה הזו משברת שערים ודופקת [ס"א ודוחקת] אותם להכניס את תפלתו. אל דמעי אל תחרש – זאת נכנסת לפני המלך ואין שער שעומד לפניו, ולעולם לא חזרו דמעות ריקם.

עוד, הנה כתוב כאן שלש דרגות: תפלה, שועה, דמעה. כנגד אלו שלש אחרים: כי גר אנכי עמך, אחר כך תושב, אחר כך ככל אבותי, עקר העולם.

בא ראה, תפלה של אדם מעמד, משום ששתי תפלות הן – אחת מיִשב ואחת מעמד, והן אחת כנגד שתי דרגות – תפלה של יד ותפלה של ראש. כלפי יום ולילה, והכל אחד. אף כאן תפלה מיִשב כלפי תפלה של יד, לתקן אותה כמו [כמי] שמתקן את הכלה ומקשט אותה להכניסה לחפה, כך גם מקשטים אותה בסוד המרפכה ומחנותיה, יוצר משרתים ואשר משרתיו והאופנים וחיות הקדש וכו'.

ועל זה תפלה מיִשב. כיון שנכנסת למלך העליון והוא בא לקבל אותה, אז אנו עומדים לפני המלך העליון, שהרי אז [הדרגה] הזכר מתחבר עם הנקבה, ומשום כך לא יפסיק בין גאלה לתפלה ונגאלה ותפלה הן שתי דרגות, הסוד של צדיק וצדק, יוסף ורחל].
ומשום שאדם עומד לפני המלך העליון, נוטל ארבע אמות לתפלתו, והקימוה שבשעור [ד"א בשעור] הסרט חבל של יוצר כל. וכל מה שבא בצד הזכר, צריך לאדם לעמד בקיומו ומזדקף [ס"א ויזדקף]. כמו כן כשהוא כורע, כורע בכרוף. וכשהוא זוקף, זוקף בשם, כדי להראות את שבח הזכר על הנקבה.

ובא וראה, שהרי אמרנו אל יתפלל אדם אחורי רבו, ונתבאר, ככתוב (דברים י) את ה' אלהיך תירא. את – לכלל שצריך לירא מרבו כמורא השכינה, ויראת תלמיד הוא רבו. משום כך בשעת התפלה לא ישים אותו המורא לפניו [ד"א לתפלה], אלא את מורא הקדוש ברוף הוא לבדו ולא מורא אחר.

ובא וראה, את תפלת מנחה תקן יצחק, ודאי כמו שתקן אברהם תפלת הבקר כנגד אותה הדרגה שנדבק בה. וכן [כך] יצחק תקן תפלת מנחה כנגד אותה דרגה שנדבק בה. ועל כן תפלת מנחה מכאשר נוטה השמש לרדת בדרגתו לצד מערב.

שְׁהָרִי בְּטָרָם נָטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְצַד מַעֲרָב, נִקְרָא יוֹם מִן הַבִּקְרָע עַד הַזְמַן הַהוּא, שְׁכָתוּב (תהלים כב) חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם. וְאִם תֹּאמַר עַד חֲשָׁכָה – בֹּא רְאֵה, שְׁכָתוּב (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צִלְלֵי עָרֵב. כִּי פָנָה הַיּוֹם – כַּנֶּגֶד תְּפִלַּת הַבִּקְרָע, שְׁכָתוּב חֶסֶד אֵל כָּל הַיּוֹם, שְׁהָרִי אִזּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ הָיָא לְצַד מִזְרָח. כִּיּוֹן שֶׁנָּטָה הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּרְדּוּ לְצַד מַעֲרָב, הָרִי אִזּוֹ הוּא זְמַן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, וּכְבָר פָּנָה הַיּוֹם וּבָאוּ צִלְלֵי עָרֵב וְהִתְעוֹרֵר הַדִּין הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם.

וּפְנָה הַיּוֹם שֶׁהָיָא הַדְרָגָה שֶׁל חֶסֶד, וְנָטוּ צִלְלֵי עָרֵב שֶׁהֵם הַדְרָגָה שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאִזּוֹ נִחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִשְׂרַף הַהֵיכָל. וְעַל כֵּן שָׁנִינוּ שִׁיחָה אָדָם זֶהִיר בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, שֶׁהוּא הַזְמַן שֶׁשְּׂרוּי הַדִּין הַקָּשָׁה בְּעוֹלָם. יַעֲקֹב תִּקַּן תְּפִלַּת עֲרֵבִית, שֶׁהָרִי הוּא תִּקַּן אוֹתָהּ וְזוֹן אוֹתָהּ בְּכָל מָה שֶׁצָּרִיךְ, וְדָאֵי שְׂוֹא"ו תִּקַּן אֶת ה"א, וְה"א נְזוּנִית מִוֹא"ו, שְׂאִין לָהּ אוֹר מִשָּׁל עֲצָמָה כָּלֵל.

וּמִשׁוּם כִּךְ תְּפִלַּת עֲרֵבִית רְשׁוּת, שֶׁהָרִי נִכְלָלָת בְּתְפִלַּת הַיּוֹם כְּדִי שִׁתְּהִיָּה מְאִירָה, וְכַעַת לֹא זֶה הַזְמַן. וּבִבְרָנֵינוּ אוֹתָהּ, שֶׁהָרִי לֹא הִתְגַּלָּה אוֹר הַיּוֹם שִׁיאִיר לָהּ, וְהָיָא שׁוֹלֵטָת בְּחֲשָׁכָה עַד זְמַן חֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן הָעֵדֶן, וְאִזּוֹ הַזְמַן שֶׁהָאָדָם יִשְׁתַּעֲשֵׁעַ [וְלִלְמַד] בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

בֹּא רְאֵה, דָּוִד בָּא וְאָמַר שְׁלֹשֶׁת זְמַנֵּי הַתְּפִלוֹת הַלְלוּ, שְׁכָתוּב (תהלים נה) עָרֵב וּבִקְרָע וְצִהָרִים, הִנֵּה שְׁלֹשָׁה. וְהוּא לֹא הִתְפַּלֵּל אֶלֶּא שְׁנַיִם מֵהֵם, שְׁכָתוּב אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה, וְלֹא יוֹתֵר. זֶה לְתְפִלַּת הַבִּקְרָע – וְזֶה לְתְפִלַּת הַמִּנְחָה. מִשׁוּם כִּךְ דִּיק אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה. בְּבִקְרָע, שֶׁהָיָא שְׁעַת הַחֶסֶד, מִסְפִּיק לוֹ בְּחֶסֶד בְּאֲשִׁיחָה. וּבְמִנְחָה, שֶׁהָיָא שְׁעַת הַדִּין הַקָּשָׁה, צָרִיךְ הַמְּיָה, וּמִשׁוּם כִּךְ וְאַהֲמָה. אַחֵר כִּךְ כְּשֶׁנִּחְלַק הַלַּיְלָה, הָיָה קָם לְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת כְּרָאוּי, שְׁכָתוּב (תהלים סב) וּבְלַיְלָה שִׁירָה עֲמִי, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהֵלְכוּ. הֵלֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ עִמּוֹ עַד טְבַרְיָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא רְאֵה, תְּפִלוֹת כַּנֶּגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם הַחֲכָמִים שֶׁל אַנְשֵׁי כְּנָסֶת הַגְּדוּלָה, מִשׁוּם שֶׁנִּמְצְאוֹת שְׁתֵּימִים, שְׁכָתוּב (במדבר כח) אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָע וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵבִים, וְהֵם נִקְרָבִים בְּשְׁנֵי הַזְמַנִּים הַלְלוּ שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם זְמַנֵּי הַתְּפִלָּה.

אמר אותו האיש, הרי בתחלה האבות תקנו את התפלות הללו, ומה שתקנו אברהם ויצחק הוא העקר. ומה שתקן יעקב שהוא המשבח של האבות, למה היא רשות ולא עקר כמו אלו?

אמר רבי שמעון, הרי נתבאר, אבל בא ראה, שני הזמנים הללו של שתי התפלות אינם אלא לחבר את יעקב לגורלו. כיון שהתחברו זה עם זה, איננו צריכים יותר. שפיון שנתנה האשה בין שתי הזרועות ומתחברת בגוף, לא צריך יותר, ועל כן אנו צריכים לעורר שתי הזרועות בגלל שנתנה ביניהם. כיון שהיא ביניהם, הגוף והאשה, אז דבריהם בלחש שלא להזכיר.

ומשום כך, יעקב משמש במרום שנינו. מה זה במרום? כמו שנאמר (תהלים צב) ואתה מרום לעולם ה'. והכל הוא סוד ליודעי הדין. באו רבי אבא והיהודי ההוא ונשקו את ידו. אמר רבי אבא, עד היום הזה לא למדתי בדבר הזה, רק עכשו. אשרי חלקי שזכיתי לשמע אותו.

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. אמר רבי יוסי, הפסוק הזה קשה. האהלה? היה צריך להיות לאהל שרה אמו! מה זה האהלה? שחזרה לשם השכינה. משום שכל זמן ששרה היתה קימת בעולם, לא זזה ממנה השכינה, ונר היה דולק מערב שבת לערב שבת והיה מאיר את כל אותם ימות השבוע. אחר שמתה, כבה אותו הנר. כיון שבאה רבקה, חזרה השכינה והדליקה את הנר. שרה אמו – שדמתה לשרה בכל מעשיה.

רבי יהודה אמר, כמו שדמותו של יצחק היתה כדמותו של אברהם, וכל מי שראה את יצחק אמר זה ודאי אברהם שהוליד את יצחק – כך גם דמותה של רבקה ממש היתה כדמותה של שרה, ומשום כך שרה אמו ודאי.

אמר רבי אלעזר, בכל כך זה, אבל בא ראה, זהו סוד. שאף על גב ששרה מתה, דמותה לא זזה מן הבית, ולא נראתה שם מיום שמתה עד שבאה רבקה. כיון שנכנסה רבקה, נראתה דמותה של שרה, שכתוב ויבאה יצחק האהלה וגו'. מיד שרה אמו נראתה שם. ולא היה רואה, רק יצחק לבדו כשנכנס לשם, ועל כן וינחם יצחק אחרי אמו. [ס"א מה זה אחרי אמו? אחריו] שאמו נראתה והזדמנה בבית, ועל כן לא כתוב אחרי מיתת אמו, אלא אחרי אמו.

רבי שמעון אמר, מה שונה שכתוב ביצחק, ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאָהֶבָהּ? כִּיִּן שֶׁאָמַר וְתֵהִי לוֹ לְאִשָּׁה, לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהוּא אֵהֵב אוֹתָהּ? שֶׁהֲרִי כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם אוֹהֲבִים אֶת נְשׁוֹתֵיהֶם. מֵה שׁוֹנָה בְּיִצְחָק שֶׁכְּתוּב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ?

אָלָּא וְדַאי הִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הָאֱהָבָה שֶׁל הַזְּכָר לְאִשָּׁה אֵינָה אֶלָּא בְּשִׂמְאֵל, שֶׁכְּתוּב (שיר א) שִׂמְאֵלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי. וְחֻשְׁדֵּי וְלִילָה הֵם יַחַד, וְהַשִּׂמְאֵל מְעוֹרֵר תַּמִּיד אֶהָבָה לְנִקְבָה וְאוֹחֵז בָּהּ. וְעַל כֵּן, אִף עַל גַּב שֶׁאַבְרָהָם [ס"א הִיָּה] אוֹהֵב אֶת שָׂרָה, לֹא כְּתוּב בּוֹ וַיֵּאֱהָבָהּ, אֶלָּא בְּיִצְחָק. וְאִם תֹּאמַר וַיֵּאֱהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל – הַצַּד שֶׁל יִצְחָק שֶׁהִיָּה בּוֹ עֲשֵׂה לוֹ.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁאַבְרָהָם רָאָה אֶת שָׂרָה [ס"א אֶת רַבְקָה], הִיָּה מְחַבֵּק אוֹתָהּ וְלֹא יוֹתֵר. אֲבָל יִצְחָק שֶׁהוּא בְּעֵלָהּ, אָחֵז בָּהּ וְשֵׁם אֶת זְרוּעוֹ תַחַת רַאשֶׁהּ, שֶׁכְּתוּב שִׂמְאֵלוֹ תַחַת לְרַאשֵׁי וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבִקְנִי. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְשִׁמַּשׁ מִטָּתוֹ, וְהוֹלִיד שְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים, כָּלֵם כְּרֵאוּי.

וּבֵא וְרֵאָה, כָּל הָאֲבוֹת הִלְכוּ בְּסוּד אֶחָד, וְכָלֵם שִׁמְשׁוּ בְּאַרְבַּע נְשִׁים כָּל אֶחָד מֵהֶם. אַבְרָהָם בְּאַרְבַּע – שָׂרָה וְהַגֵּר וְשֵׁתִי פִילִגְשִׁים, שֶׁכְּתוּב וְלִבְנֵי הַפִּילִגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם. פִּילִגְשִׁים – שְׁתִּים. הִנֵּה אַרְבַּע.

וְיִצְחָק בְּסוּד שֶׁל אַרְבַּע שֶׁל הַצַּד שֶׁל רַבְקָה, שֶׁכְּתוּב וַיִּקַּח אֶת רַבְקָה – אֶחָד. וְתֵהִי לוֹ לְאִשָּׁה – שְׁתִּים. וַיֵּאֱהָבָהּ – שְׁלֹשׁ. וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ – הִנֵּה אַרְבַּע. כִּנְגֻד זֶה הָיָה לְיַעֲקֹב אַרְבַּע נְשִׁים. וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד.

רבי חייא אמר, אַבְרָהָם וַיִּצְחָק שִׁמְשׁוּ כָּל אֶחָד עִם אִשָּׁה אַחַת בְּסוּד שֶׁל קֹדֶשׁ. אַבְרָהָם עִם שָׂרָה, יִצְחָק עִם רַבְקָה. דְּכִנְגֻד שְׁנֵיהֶם הָיוּ אַרְבַּע נְשִׁים לְיַעֲקֹב בְּשְׁנֵי חֻלְקִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, עָלוּ הַדְּבָרִים לְמִקוּמָם, שֶׁהֲרִי הַכֹּל נַעֲשֵׂה בְּסוּד קְדוֹשׁ, וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד.

וַיִּסְתֵּף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמָּה קְטוּרָה. קְטוּרָה זֹה הִיא הַגֵּר. שֶׁהֲרִי שְׁנֵינוּ, אַחַר שֶׁנִּפְרְדָה הַגֵּר מֵאַבְרָהָם וְטַעַתָּה אַחַר גְּלוּלֵי אָבִיהָ, אַחַר כֵּן נִקְשְׂרָה לְמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וּמִשׁוּם כֵּן הִשְׁתַּנָּה שִׁמָּה וְנִקְרְאָה קְטוּרָה בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים, וְשָׁלַח אַבְרָהָם וְלָקַח אוֹתָהּ לְאִשָּׁה. מִכָּאֵן שֶׁשְׁנוֹי שֵׁם מְכַפֵּר עַל חַטָּאִים, וְעַל כֵּן הִשְׁתַּנָּה שִׁמָּה.

ויסוף אברהם. מה זה ויסוף? אם תאמר שהוא הוסיף על שרה – לא כן! אלא בימי שרה הזדוג עמה פעם אחת, ואחר כך גרש אותה על עסקי ישמעאל, ואחר כך ויסוף, כמו מקדם פעם אחרת על מה שנשא אותה בראשונה. ולפי ששנתה מעשיה, כך גם שנה שמה.

בא ראה, שאמר רבי אלעזר, ויבאה יצחק האלה שרה אמו – שהתגלתה דמות שרה, ויצחק התנחם אחרי שהתגלתה אמו ואת דמותה היה רואה כל יום. ואברהם, אף על גב שנשא, לא נכנס לאותו הבית, ולא הכניס את אותה האשה לשם כדי ששפחה לא תירש גברתה. ובאהל שרה לא נראתה אשה אחרת, אלא רבקה.

ואף על גב שאברהם היה יודע שדמותה של שרה נגלתה שם, השאיר ליצחק אותו האהל, לראות את הדמות של אמו בכל יום. יצחק ולא אברהם. זהו שכתוב ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. את כל אשר לו דוקא, זו אותה הדמות של שרה באותו המשכן.

דבר אחר ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, סוד האמונה העליונה שידבק יצחק בדרגת חלקו כראוי. בא ראה, כאן נכללו [מים עם אש] אש עם מים. ודאי אש נושא מים. משמע ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, זה המים שנכללים באש. ובראשונה נכללו יחד אש ומים. מתי? בשעה שעקד את יצחק לעשות בו דין, אז נכללה האש במים. וכאן נכללו מים באש, שהכל יהיה בסוד האמונה העליונה.

ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות. מה זה מתנות? אלו הצדדים הדרגות התחתונות שהם שמות של צדדי רוח הטמאה כדי להשלים את הדרגות, והתעלה יצחק על הכל באמונה העליונה כראוי.

בני הפילגשים – אלו היו בני קטורה. פילגש בראשונה, ופילגש כעת. רבי חייא אמר, פילגשים ממש. וישלחם מעל יצחק בנו – שלא לשלט אצל יצחק. בעודנו חי – בעוד שאברהם היה חי וקים בעולם, שלא יתגרו בו אחר כך, וכדי שיצחק יתקן בצד הדין הקשה העליון שיתגבר על כלם וכלם יכנעו לפניו. קדמה אל ארץ קדם – משום ששם הם צדדי הכשפים הטמאים.

בא ראה, כתוב (מלכים-א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. אלו הם שהיו מבני [הם] בני פילגשים של אברהם. והרי בארנו שהרי באותם הררי קדם הם מלמדים כשפים לבני אדם, ומאותה ארץ קדם יצאו לכן ובעור ובלעם, וכלם מכשפים, והרי בארוהו.

רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה מב) מי נתן למשסה יעקב וישראל לבזזים הלא ה' וגו'. בא ראה, מזמן שנחרב בית המקדש, הברכות לא שורות בעולם ונמנעות, כפיכול נמנעות ממעלה ומטה, וכל אותן שאר הדרגות התחתונות מתגברות והולכות ושולטות על ישראל, משום שהם גרמו בחטאייהם.

הפסוק הזה אין מתישבים דבריו, שכתוב מי נתן למשסה יעקב. כיון שאמר מי נתן למשסה יעקב וישראל, מה זה חטאנו לו? הנה צריך להיות חטאו לו! ואם אמר חטאנו לו, מהו ולא אבו? ולא אבינו צריך להיות!

אף בשעה שנחרב המקדש ונשרף ההיכל והעם הגלה, רצתה השכינה להעקר ממקומה וללכת עמהם בגלות. אמרה: אלך בראשונה לראות את ביתי והיכלי, ואפקד את מקומות הפנהגים והלוים שהיו עובדים בביתי.

אמר רבי אלעזר, באותה שעה הסתכלה כנסת ישראל למעלה וראתה את בעלה מסתלק ממנה למעלה למעלה. ירדה למטה, נכנסה לבית והסתכלה בכל אותם המקומות, ונשמע קול למעלה למעלה, ונשמע קול למטה. זהו שכתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', ובארוה.

כיון שנכנסה לגלות, הסתכלה על העם, וראתה שדוחקים אותם ורומסים אותם בגלות בין רגלי שאר העמים. אז אמרה: (ישעיה מב) מי נתן למשסה יעקב וגו'. והם אומרים: הלא ה' זו חטאנו לו. והיא אומרת: ולא אבו בדרךיו הלוך ולא שמעו בתורתו.

ובשעה שעתיד הקדוש ברוך הוא לפקד את עמו, כנסת ישראל תשוב מן הגלות בראשונה. [אומר לה הקדוש ברוך הוא]: תלכי לבית כדי שבית המקדש יבנה בהתחלה. ויאמר לה הקדוש ברוך הוא: קומי מן העפר. היא שבה ואומרת: לאיזה מקום אלך? ביתי חרב, והיכלי נשרף באש.

עַד שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּתְקִין אֶת הַהֵיכָל וַיִּבְנֶה אֶת קִרְיַת יְרוּשָׁלַיִם, וְאַחַר כֵּן יָקִים אוֹתָהּ מִן הַעֶפֶר. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' וְגו'. בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָסוּ. וַיֹּאמֶר לָהּ: (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרֵי מֵעֶפֶר קוֹמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם וְגו'. וַיִּכְנָס אֶת גְּלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכָתוּב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה' – בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן – נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָסוּ. וְאִז הָרֹפֵא לְשִׁבְרֵי לֵב וּמַחְבֵּשׁ לְעֶצְבוֹתָם, זֶה תַּחֲתֵית הַמַּתִּים, וְכָתוּב (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעֲשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחָקֵי תִלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁתַּת תּוֹלְדֵת יִצְחָק (דף קלד' ע"ב – דף קמז' ע"ב)

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֵת יִצְחָק וְגו'. פֶּתַח רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ. בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁרָצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעָלָה בְּרִצּוֹן לִפְנֵי לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם, הָיָה מְסַתְּפֵל בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא אוֹתוֹ, וּבְכָל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה שֶׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, הָיָה מְסַתְּפֵל בַּתּוֹרָה וּבוֹרָא אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי ח) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיָ שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם. אֵל תִּקְרֵי אֲמוֹן אֵלָא אֲמוֹן.

כְּשֶׁרָצָה לְבָרָא אָדָם, אִמְרָה הַתּוֹרָה לִפְנֵינוּ: אִם הָאָדָם יִבְרָא וְאַחַר כֵּן יַחֲטֵא וְאֶתָּה תִּדּוֹן אוֹתוֹ, לָמָּה יִהְיֶה מַעֲשֵׂי יָדָיךָ לַחֲנָם, שְׁהָרִי לֹא יוּכַל לְסַבֵּל אֶת דִּינְךָ? אָמַר לָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִנֵּה תִקְנֵתִי תְשׁוּבָה טָרָם שֶׁבְּרָאתִי אֶת הָעוֹלָם. אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם בְּשֶׁעָה שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ וּבְרָא אֶת הָאָדָם, אָמַר לוֹ: עוֹלָם, עוֹלָם, אֶתָּה וְחֻקוֹתֶיךָ לֹא יִתְקַיְמוּ אֵלָא עַל הַתּוֹרָה.

וּמִשׁוּם כֵּן בְּרָאתִי כֵּךְ אֶת הָאָדָם, כְּדֵי שִׁיתְעַסֵּק בָּהּ, וְאִם לֹא – הָרִינִי מִחֲזִירְךָ לְתַהוֹ וּבַהוֹ, וְהַכֵּל בְּשִׁבִיל הָאָדָם קִיָּם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרָאתִי. וְהַתּוֹרָה עוֹמֶדֶת וּמְכַרִּיזָה לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם כְּדֵי שִׁיתְעַסְקוּ וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאִין מִי שִׁירְכִין אֲזִנוֹ.

בֵּא רְאֵה, כָּל מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה, מְקַיֵּם הָעוֹלָם וּמְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה עַל תְּקוּנָהוּ כְּרָאוּי, וְאִין לָךְ כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר בְּאָדָם שְׂאִין כְּנַגְדוֹ בְּרִיָּה בְּעוֹלָם. שְׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁאָדָם נִחְלָק לְאֵיבָרִים, וְכֵלָם עוֹמְדִים דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת מְתַקְנִים אֵלָו עַל אֵלָו וְכֵלָם גּוֹף אֶחָד – כֵּךְ גַּם

העולם, כל אותם בריות כלם איברים איברים ועומדים אלו על אלו, וכאשר כלם מתקנים – הנה גוף [אחד] מממש.

והכל כמו שהתורה. שהרי כל התורה איברים ופרקים ועומדים אלו על אלו, וכשכלם נתקנים – נעשים גוף אחד. כיון שדוד הסתכל במעשה הזה, פתח ואמר, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך.

בתורה כל הסודות עליונים חתומים שלא יכולים להשיג. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה. כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין מי שמשגיח ומכיר אותם. ומשום כך כתוב (תהלים קו) מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו.

בא ראה, בא שלמה ובקש לעמד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. דוד אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, כתוב בשלמה (מלכים א-ה) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו – דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שבכל דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה'.

בא ראה מה כתוב למעלה, ואלה תלדת ישמעאל. שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר ואלה תולדת יצחק. התעלה על דעתך שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בנים, שזה התעלה וזה לא התעלה? על כן כתוב מי ימלא גבורות ה'. זה יצחק. ויצחק הוציא את יעקב, שהוא היה לבדו יותר מכלם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדשה עליונה, [וישמעאל] ועשו למטה, ועל כן כתוב מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. זה יעקב. כשנדבק השמש בלבנה, כמה כוכבים מאירים מהם.

ואלה תולדת יצחק בן אברהם. אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם וכעת אמר? אלא אף על גב שכתוב ויברך אלהים את יצחק בנו, כעת שמת אברהם, דמותו היתה בו,

ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, אברהם הוליד את יצחק.

רבי יצחק קם לילה אחד לעסק בתורה, ורבי יהודה קם בקיסריה בשעה ההיא. אמר רבי יהודה, אקום ואלך לרבי יצחק, ואעסק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקיה בנו, שהיה ילד. כשקרבו לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי. הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצריך לברך את יצחק משום שאברהם לא ברך אותו? מה הטעם? משום שלא יתברך עשו, ועל כן עלו אותן ברכות לקב"ה, ובארוהו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, מה זה לחי ראי? אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה כתרגומו, ומשום כך ברכו.

בינתים דפק רבי יהודה בשער ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, כעת זווג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, הבאר לחי ראי הזו שאמרת – יפה, אבל בדבר נשמע. פתח ואמר, (שיר ד) מעין גנים באר מים חיים ונזלים מן לבנון. הפסוק הזה נתבאר, אבל הנה פרשוהו, מעין גנים – זה אברהם. באר מים חיים – זה יצחק. ונזלים מן לבנון – זה יעקב. באר מים חיים זה יצחק, היינו שכתוב וישב יצחק עם באר לחי ראי. ומה הבאר? זו השכינה. לחי – זה חי העולמים, צדיק חי העולמים, ואין להפריד אותם. חי הוא בשני עולמות. חי למעלה, שהוא העולם העליון. חי כלפי העולם התחתון. והעולם התחתון בשבילו קים ומאיר.

בא ראה, הלכנה לא מאירה אלא כשרואה את השמש, וכיון שרואה אותו – מאירה. ועל כן באר לחי ראי הזו ודאי, ואז מאירה ועומדת במים חיים. לחי ראי, כדי להתמלא ולהיות מאירה מהחי הזה.

בא ראה, כתוב (שמואל ב כז) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, שהיה צדיק והאיר לדורו, כמו החי שלמעלה מאיר לעולם, ובכל זמן הבאר הזו לחי מסתכלת ורואה כדי להאיר, כמו שאמרנו. וישב יצחק עם באר לחי ראי, הינו שכתוב בקחתו את רבקה, וישב עמה והתאחד עמה, חשך בלילה, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ובא וראה,

יִצְחָק הָיָה בְּקָרִית אַרְבַּע אַחֲרֵי שְׁמַת אַבְרָהָם. מִה זֶה וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם
בְּאֵר לַחֵי רְאִי? שֶׁהַזְדוּג עִמָּה, וְאָחִז בְּאוֹתָהּ הַבְּאֵר לְעוֹרֵר הָאֵהָבָה,
כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ
שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ – זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שְׁמַאִיר
לְלִבְנָה. שְׁכַאֲשֶׁר נִרְאָה עִמָּה, אִז מְאִירָה, וּמְאִיר וְזֹרַח מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן
שְׁעוֹמֵד עָלָיו, מִשֵּׁם זֹרַח תָּמִיד. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ – לְהַזְדוּג עִם הַלִּבְנָה.
הוֹלֵךְ אֶל דְרוֹם – שֶׁהוּא הַיָּמִין, וְשֵׁם בּוֹ אֵת כַּחוֹ. וּמִשׁוֹם שְׁכַחוּ בּוֹ,
כָּל כַּח הַגּוֹף הוּא בְּיָמִין וּבּוֹ הוּא תְלוּי. אַחַר כֵּן סוֹבֵב אֶל צְפוֹן. מְאִיר
לְצַד זֶה וּמְאִיר לְצַד זֶה. סוֹבֵב סֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב
שֶׁמֶשׁ, וְכַעַת רוּחַ? אֵלָּא הַכֹּל אֶחָד וְסוּד אֶחָד, וְכָל זֶה מִשׁוֹם שֶׁהַלִּבְנָה
מוֹאֲרֵת מִמֶּנּוּ וַיִּתְחַבְּרוּ שְׁנֵיהֶם.

בֵּא רְאָה, כְּשֶׁאֲבָרְהֶם בָּא לְעוֹלָם, חֲבַק אֵת הַלִּבְנָה וְקָרַב אוֹתָהּ. כִּיּוֹן
שָׁבָא יִצְחָק, אָחִז בָּהּ וְהַחֲזִיק בָּהּ כְּרֵאוּי וּמִשָּׁף אוֹתָהּ בְּאֵהָבָה,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, שְׁכַתוּב שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי. כִּיּוֹן שָׁבָא יַעֲקֹב, אִז
הַתְּחַבֵּר הַשֶּׁמֶשׁ עִם הַלִּבְנָה וְהֵאִירָה, וּנְמַצָּא יַעֲקֹב שֶׁלֵּם בְּכָל הַצְּדָדִים,
וְהַלִּבְנָה הֵאִירָה וְנִתְקַנָּה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבַטִים.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים קלד) הִנֵּה בְּרָכּוּ אֵת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו'.
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֲבָל בֵּא רְאָה, הִנֵּה בְּרָכּוּ אֵת ה', וּמִי הֵם
שְׂרָאוּיִים לְבָרֵךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? כָּל עַבְדֵי ה', מִשׁוֹם שְׁכָל אָדָם
בְּעוֹלָם מִיִּשְׂרָאֵל, אֵף עַל גַּב שְׁכָלֵם רְאוּיִים לְבָרֵךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הַבְּרָכָה שְׁבִשְׁבִילֵם יִתְבָּרְכוּ הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים מִה הִיא?
אוֹתָהּ שְׁמִבְרָכִים אוֹתוֹ עַבְדֵי ה', וְלֹא כָלֵם. וּמִי הֵם שְׁבִבְרָכְתֶּם בְּרָכָה?
הָעַמֻּדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת. אֵלֶּה הֵם שְׁעוֹמְדִים בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה
וּמִתְעוֹרְרִים לְקִרְא בַתּוֹרָה, אֵלֶּה עוֹמְדִים בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת, שְׁהָרִי אִז
בֵּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְאִנּוּ
עוֹמְדִים כָּאֵן לְהַתְעוֹרֵר בְּדַבְּרֵי תוֹרָה, נֹאמַר בְּדַבְּרֵי יִצְחָק, שְׁאִנּוּ בּוֹ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַיְהִי יִצְחָק בֵּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֵת רַבְּקָה
וְגו'. בֵּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, לָמָּה בֵּא לְמַנּוֹת כָּאֵן שְׁהָיָה בֵּן אַרְבָּעִים
שָׁנָה כְּשֶׁנִּשְׂאָ אֵת רַבְּקָה? אֵלָּא וְדַאי הָרִי נִכְלָל יִצְחָק בְּצְפוֹן וְדְרוֹם,
בְּאֵשׁ וּמִים, וְאִז הָיָה יִצְחָק בֵּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֵת רַבְּקָה.
כְּמִרְאָה הַקִּשְׁת, יֵרַק לְכֵן אָדָם. בַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אָחִז בָּהּ כְּשֶׁאָחִז בָּהּ

ברבקה, וכשהוליד, הוליד בן ששים, להוליד כראוי, כדי שיצא יעקב שלם מבן ששים שנה כראוי. ואת כלם אחז יעקב אחר כך ונעשה איש שלם.

בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי, מה אכפת לנו כל זה, שהרי כבר נאמר ובתואל ילד את רבקה וגו', וכעת אמר בת בתואל הארמי, ואחר כך מפדן ארם, ואחר כך אחות לבן הארמי? אלא פרשוה, שהיתה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם. שהיתה בת בתואל, ומפדן ארם, ואחות לבן, וכלם היו רשעים להרע, והיא העלתה מעשים כשרים ולא עשתה כמעשיהם.

עבשו יש להסתכל, אם רבקה היתה בת עשרים שנה או יותר, או בת שלש עשרה, אז הוא השבח שלה שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה היתה בת שלש שנים, אז מה השבח שלה? אמר רבי יהודה, בת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד את כל אותו המעשה.

אמר רבי יצחק, אף על גב שכל זה עשתה, לא ידענו האם מעשיה כשרים או לא. אלא בא ראה, כתוב כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה - זו כנסת ישראל. שהיא בין אוכלוסיה כמו שושנה בין קוצים, וסוד הדבר - יצחק בא מהצד של אברהם שהוא חסד עליון, ועושה חסד עם כל הבריות, ואף על גב שהוא הדין הקשה. ורבקה באה מצד של הדין הקשה, והתעלטה מביניהם, והתחברה עם יצחק. שהרי רבקה באה מצד הדין הקשה, ואף על גב שהיתה מצד הדין הרפה וחוט של חסד תלוי בה, ויצחק דין קשה והיא רפה - היו כשושנה בין החוחים. ואם לא שהיא רפה, לא יכול העולם לסבל את הדין הקשה של יצחק. כמו כן הקדוש ברוך הוא מזוג זווגים בעולם, אחד תקיף ואחד רפה, כדי שהכל יתתקן ויתבסס העולם.

גאלת ישראל וכל מעלת ישראל תלוי בלמוד הזהר ובפנימיות התורה
הרי לעיניה, שגאלת ישראל וכל מעלת ישראל תלוי בלמוד הזהר ובפנימיות
התורה.
(הרב הקדוש רבי יהודה אשלג זכר צדיק לברכה, קבלה למתחיל, הקדמה לספר הזהר, אות ס"ט, עמוד 16)

סדר הלימוד ליום טו השון [יום 45 בשנה]

פְּתַח רבי יהודה אחריו ואמר, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו, מהו ויעתר? שהקריב לו קרבן והתפלל עליה. ואיזה קרבן הקריב? הקריב עולה, שכתוב ויעתר לו ה'. כתוב כאן ויעתר לו ה', וכתוב שם (שמואל-ב כא) ויעתר אלהים לארץ וגו'. מה להלן קרבן - אף כאן קרבן. כתוב ויעתר יצחק, וכתוב ויעתר לו. שיצאה אש מלמעלה כנגד האש שלמטה.

דָּבָר אחר ויעתר יצחק - שהתפלל תפלתו וחתר חתירה למעלה אל המזל שעל הבנים, שהרי באותו מקום תלויים הבנים, שכתוב ותתפלל על ה', ואז ויעתר לו ה'. אל תקרי ויעתר לו אלא ויחתר לו. חתירה חתר לו הקדוש ברוך הוא וקבל אותו, ואז - ותהר רבקה אשתו.

בֵּא ראה, עשרים שנה השתהה יצחק עם אשתו ולא הולידה, עד שהתפלל תפלתו. משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בתפלות הצדיקים בשעה שמבקשים לפניו את תפלתם על מה שהצטרכו. מה הטעם? כדי שיתרבה ויתוסף משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בֵּא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתתה זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [ההוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהיא היתה יודע שהיא לא עקרה, אלא אשתו. שיצחק היתה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אָמַר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בֵּא ראה, עשו יצא אדם, ככתוב ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו

עָשׂוּ, הַדִּין הַקָּשֶׁה לְמִטָּה, שְׁדוּמָה לְמִינוּ, וְכָל מִין הוֹלֵךְ לְמִינוּ, וְעַל כֵּן אָהַב אֶת עֲשׂוּ יוֹתֵר מֵיַעֲקֹב, כִּפְתוּב וַיֹּאֲהֵב יַעֲקֹב אֶת עֲשׂוּ כִּי צִיד בְּפִיו. כְּתוּב כֶּאֱנִי כִּי צִיד בְּפִיו, וְכְתוּב שָׁם (בראשית י) עַל כֵּן יֹאמַר כְּנַמְרֹד גְּבוּר צִיד לְפָנָי ה'.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, כְּתוּב וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקַרְבָּה וּתְאֹמַר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וּתְלַךְ לְדַרְשׁ אֶת ה'. לְאִיזָה מְקוֹם הִלְכָה? לְבֵית הַמְּדַרְשׁ שֶׁל שָׁם וְעַבְרָה. וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקַרְבָּה - שְׁשָׁם הָיָה אוֹתוֹ עֲשׂוּ הֲרָשַׁע נִלְחַם בְּקַרְבַּ עִם יַעֲקֹב. וַיִּתְרַצְצוּ - נִשְׁבְּרוּ כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, רָצִץ אֶת מַחוֹ. נִשְׁבְּרוּ זֶה עִם זֶה וְנִחְלְקוּ. בֹּא רְאֵה, הַצַּד הַזֶּה שְׂרוּכָב נֶחֱשׁ, וְצַד זֶה שְׂרוּכָב עַל הַכֶּסֶף הַשְּׁלֵם הַקְּדוֹשׁ בְּצַד הַשְּׁמֵשׁ, לְשִׁמְשׁ עִם הַלְּבָנָה.

וּבֹא וּרְאֵה, מִשּׁוּם שְׁנַמְשֵׁף עֲשׂוּ אַחֲרֵי אוֹתוֹ נֶחֱשׁ, הֵלֵךְ אֶתוֹ יַעֲקֹב בְּעַקְמֵימוֹת. כְּמוֹ הַנְּחֹשׁ שֶׁהוּא חָכָם וְהוּא הוֹלֵךְ בְּעַקְמֵימוֹת, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר וְהַנְּחֹשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו', חָכָם. וְהַמְעֻשִׁים שֶׁל יַעֲקֹב כָּלפִּיו הָיוּ לוֹ כְּמוֹ נֶחֱשׁ, וְכֵן צָרִיף לוֹ כְּדֵי לְמַשֵּׁף אֶת עֲשׂוּ אַחֲרֵי אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ, וַיִּפְרֹד מִמֶּנּוּ, וְלֹא יָהִי לוֹ חֵלֶק עִמּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְשִׁנִּינוּ, בֹּא לְהַרְגֵּף - הַקָּדָם אֶתְּהָ וְהָרַג אוֹתוֹ. כְּתוּב (הושע יב) בְּבִטָּן עָקַב אֶת אַחֲיוֹ, שֶׁהִשְׁרָה אוֹתוֹ לְמִטָּה בְּאוֹתוֹ הָעָקַב, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיְדוּ אַחֲזוֹת בְּעָקַב עֲשׂוּ, שְׁשָׁם אֶת יְדוֹ עַל אוֹתוֹ עָקַב לְהַכְנִיעוֹ.

דְּבַר אַחֲרֵי וַיְדוּ אַחֲזוֹת - שְׁלֹא יִכַּל לְצַאת מִמֶּנּוּ מְכַל וְכָל, אֲלֵא וַיְדוּ אַחֲזוֹת בְּעָקַב עֲשׂוּ - זֶה הַלְּבָנָה שֶׁהִתְכַּסָּה אוֹרָה מִשּׁוּם הָעָקַב שֶׁל עֲשׂוּ, וְעַל כֵּן הִצְטַרְף לוֹ לְלַכֵּת עִמּוֹ בְּחִכְמָה כְּדֵי לְדַחֲוֹתוֹ לְמִטָּה וַיִּדְבַּק בְּמִקוּמוֹ.

וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב וּדְאִי. בֹּא רְאֵה, כְּתוּב הֵכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לֹא כְּתוּב נִקְרָא שְׁמוֹ, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ. וַיַּעֲקֹבֵנִי, וּדְאִי רְאֵה אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הַקְּדוּמֹנִי הוּא חָכָם לְהִרְעֵ. פִּינֵן שְׁפָא יַעֲקֹב, אָמַר, הָרִי וּדְאִי חָכָם כְּנִגְדוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן קָרָא לוֹ יַעֲקֹב.

הָרִי הַקְּדוּמֹנִי בְּכָל מְקוֹם, וַיִּקְרָא סֵתָם זֶה הִיא הַדְּרָגָה הָאַחֲרוֹנָה, כִּכְתוּב וַיִּקְרָא אֶל מִשָּׁה וְגו'. וְכֵאֵן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, בְּכָל מְקוֹם שְׁמוֹ לֹא נִקְרָא [אֲלֵא] עַל יְדֵי בֶן אָדָם. בְּמִקוֹם אַחֲרֵי מֵה כְּתוּב? (בראשית לג)

וַיִּקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב אֵל. אָמַר לוֹ, אֲנִי אֱלֹהֵי בְּעָלְיוֹנִים, וְאַתָּה אֱלֹהֵי בַתְּחַתּוֹנִים.

ובא וַרְאֵה, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁעָשׂוּ הָיָה לוֹ לְהַדְבִּיק בְּאוֹתוֹ נַחֲשׁ עֲקֻלְתוֹן, וְעַל כֵּן בְּכָל מַעֲשָׂיו נִמְשָׁךְ עָלָיו כְּנַחֲשׁ עֲקֻלְתוֹן אַחֵר, בְּחֻמָּה, בְּעִקְמוּמֵיּוֹת, וְכַךְ צָרִיךְ. וְזֶה בָּא כְּמוֹ זֶה מֵה שֶׁאָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, מֵה שֶׁכָּתוּב (בְּרַאשִׁית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים – זֶה יַעֲקֹב וְעָשׂוּ. וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת – אֵלּוֹ שֶׁאָר הַדְּרָגוֹת שֶׁבִּינֵיהֶם. וְדַאי שֶׁיַּעֲקֹב נַעֲשֶׂה חֻכְם כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ הָאֲחֵר, וְכַךְ צָרִיךְ.

ומשום כִּךְ בְּכָל חֶדֶשׁ וְחֶדֶשׁ שֶׁעִיר אֶחָד, כְּדֵי לְהַמְשִׁיכוֹ לְמִקוּמוֹ וַיִּפְרֹד מִן הַלְּבָנָה, וְכֵן בִּימֵי הַכְּפוּרִים לְהַקְרִיב אוֹתוֹ הַשְּׁעִיר, וְזֶה בְּחֻמָּה לְשִׁלֹּט עָלָיו וְלֹא יוּכַל לְהִרְעוֹ, שֶׁכָּתוּב (וַיִּקְרָא טז) וַנִּשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה, וּבְאֲרוּהוּ שְׂזָה עָשׂוּ, שֶׁהוּא שְׁעִיר, וְהַכֹּל בְּחֻמָּה וּבְרַמָּאוֹת כְּלָפִיו. מֵה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יח) וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְּפֹתֵל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נַחֲשׁ רַע, עֲקָם רוּחַ, חֻכְם לְהִרְעוֹ, מִסְטִין לְמַעֲלָה וּמִסְטִין לְמַטָּה.

ומשום כִּךְ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּיָמִים וּמִתְחַכְּמִים לוֹ בְּחֻמָּה, בְּעִקְמוּמֵיּוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִרְעוֹ וְלִשְׁלֹט. וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּסוּד הָאֲמוּנָה, כָּל מַעֲשָׂיו כְּלָפִי עָשׂוּ מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִתֵּן מְקוֹם לְנַחֲשׁ הַהוּא לְטַמֵּא אֶת הַמְּקַדָּשׁ, וְלֹא יִקְרַב אֵלָיו וְלֹא יִשְׁלֹט בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן לֹא הִצְטַרֵּךְ לְאַבְרָהָם לְהִתְנַהֵג בְּעִקְמוּמֵיּוֹת, וְלֹא לְיִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁעָשׂוּ, שֶׁהוּא הִצִּיד שֶׁל הַנַּחֲשׁ הַהוּא, טָרַם בָּא לְעוֹלָם. אֲבָל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּעַל הַבַּיִת, צָרִיךְ לוֹ לְעֵמֶד כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ שֶׁלֹּא תִהְיֶה לוֹ כָּלֵל שְׁלִיטָה לְטַמֵּא אֶת בֵּית הַמְּקַדָּשׁ שֶׁל יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְיַעֲקֹב יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמִשּׁוּם כִּךְ יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים נִבְחָרוּ לְחֻלְק גּוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לב) כִּי חֻלְק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֻבֵּל נַחֲלָתוֹ.

ויגדלו הַנְּעָרִים, הִצִּיד שֶׁל אַבְרָהָם גָּרַם לָהֶם לְהִתְגַּדֵּל וּזְכוּתוֹ סִיעָה לָהֶם, הוּא הָיָה מְחַנֵּךְ אוֹתָם בְּמִצְוֹת, שֶׁכָּתוּב כִּי יִדְעֵתוּ לְמַעַן יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְגו', לְרִבּוֹת יַעֲקֹב וְעָשׂוּ. וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עָשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'. אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִפְרָד לְדַרְכוֹ, זֶה לְצַד הָאֲמוּנָה – וְזֶה לְצַד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה.

וְכֵן הִיָּה בַּמַּעֲשִׂים שֶׁל רַבְּקָה, שֶׁשָּׁם כָּל אֶחָד הֵלֵךְ לְצַדּוֹ. שְׂכַאֲשֶׁר הִיא הִשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשִׂים כְּשָׂרִים, אוֹ שֶׁעֲבָרָה סְמוּךְ לְמָקוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אֶת מַצְוֹת הַתּוֹרָה, הִיָּה יַעֲקֹב שָׂמַח וְדוּחַק לְצֵאתָהּ. וְכִשְׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת סְמוּךְ לְמָקוֹם שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, אוֹתוֹ הִרְשַׁע הִכָּה לְצֵאתָהּ, וּבִאֲרוּהוּ. וּמִשׁוֹם כֵּן, כְּשֶׁנִּבְרָאוּ וַיֵּצְאוּ לְעוֹלָם, כָּל אֶחָד נִפְרָד וְהֵלֵךְ וּנְמַשֵּׁךְ לְמָקוֹמוֹ שֶׁרְאוּ לוֹ. וְעַל כֵּן וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צִיד וְגו'.

וַיֵּאָהֵב יַצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כִּי צִיד בְּפִיו. הֲרִי פִרְשׁוּהוּ, [כְּמוֹ] שֶׁכָּתוּב אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדָה. וְכָתוּב שָׁם (בְּרֵאשִׁית י) הוּא הִיָּה גִבּוֹר צִיד. [מֵהֵן] אִישׁ שָׂדָה, לְקַפֵּחַ אֶת בְּנֵי הָאָדָם וְלַהֲרֹג אוֹתָם. וְהוּא אָמַר שֶׁעֲשָׂה תַפְלָה, וְצַד אוֹתוֹ בְּפִיו. אִישׁ שָׂדָה, מִשׁוֹם שֶׁחֵלֵק גּוֹרְלוֹ אֵינוֹ בְּיָשׁוּב, אֶלָּא בְּמָקוֹם חָרֵב, בְּמַדְבָּר, בְּשָׂדָה, וְעַל זֶה אִישׁ שָׂדָה.

וְאָם תֹּאמַר, אֵיךְ יַצְחָק לֹא יָדַע אֶת כָּל מַעֲשָׂיו הָרָעִים שֶׁל עֲשׂוֹ, וְהֲרִי הַשְׂכִּינָה הִיָּתָה עִמּוֹ? שָׁאֵם לֹא שָׂרְתָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, אֵיךְ יִכַּל לְבָרֵךְ אֶת יַעֲקֹב בְּשַׁעַר שַׁבְּרֹךְ אוֹתוֹ? אֶלָּא וְדַאי שֶׁשְׂכִינָה הִיָּתָה דְרָה עִמּוֹ בְּבֵית וְדְרָה עִמּוֹ תְּמִיד, אֲבָל לוֹ הוֹדִיעָה לוֹ, כְּדִי שִׁיתְּבָרֵךְ יַעֲקֹב בְּלִי דַעְתּוֹ, אֶלָּא בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן צָרִיךְ, שֶׁבְּשַׁעַר הַהֵיאָ שְׁנֹכְנֵס יַעֲקֹב לְפָנָיו אָבִיו, נִכְנָסָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, וְאִזּוֹ רָאָה יַצְחָק בְּדַעְתּוֹ שֶׁרְאוּ לְבָרְכָהּ וַיִּתְּבָרֵךְ מִדַּעַת הַשְׂכִּינָה.

בְּאֵ רָאָה, [פַּעַם אַחַת הִיָּה יוֹשֵׁב רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשֶׁאֵר הַחֲבָרִים. נִכְנָס לְפָנָיו רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ. אָמְרוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּבַר גְּדוֹל רְצִינּוֹ לְבַקֵּשׁ לְפָנָיו בְּעַנְיָנָם שֶׁל יַעֲקֹב וְעֲשׂוֹ, אֵיךְ לֹא רָצָה יַעֲקֹב לְתַתּ לַעֲשׂוֹ תַבְשִׁיל עֲדָשִׁים עַד שֶׁמָּכַר לוֹ אֶת בְּכוֹרְתּוֹ? וְעוֹד, שֶׁאָמַר עֲשׂוֹ לִיַצְחָק אָבִיו, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַּעַמִּים. אָמַר לָהֶם, בְּשַׁעַר הַזֹּאת אַתֶּם חַיִּבִּים לְקַבֵּל מַלְקוֹת, שֶׁהָאֱמָנָתָם לְדַבְּרֵי עֲשׂוֹ וְשִׁקְרָתָם לְדַבְּרֵי יַעֲקֹב, שֶׁהֲרִי הַכָּתוּב מַעֲיֵד עָלָיו וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, וְעוֹד כְּתוּב תַּתֵּן אֱמֶת לִיַעֲקֹב. אֶלָּא כֵּן הוּא עַנְיָנוֹ שֶׁל יַעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ, מִשׁוֹם שֶׁעֲשׂוֹ הִיָּה שׁוֹנֵא אֶת הַבְּכוֹרָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִיָּה רוֹצֵה מִיַּעֲקֹב שִׁיקַח אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ אֶפְלוֹ בְּלִי כֶסֶף. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֵּאָכֵל וַיִּשֶׁתּ וַיִּקֶּם וַיִּלֶךְ וַיִּבְּזוּ עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכוֹרָה].

וַיִּזְד יַעֲקֹב נִזִּיד וַיִּבֵּא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדָה וְהוּא עָיִף. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיִּזְד יַעֲקֹב - הִנֵּה פִרְשׁוֹהָ שֶׁהֲרִי בְּשִׁבְלֵי הָאֵבֶל שֶׁל אֲבָרְהָם זֶה הִיָּה, אֲבָל וַיִּזְד יַצְחָק נִזִּיד הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלָּא וַיִּזְד יַעֲקֹב נִזִּיד, שֶׁהוּא

הִיָּה יוֹדֵעַ אֶת הַשְּׂרָשׁ שֶׁלּוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּדְבַק בּוֹ, מִשּׁוּם כֶּף עֲשֵׂה תִבְשִׁילִים אָדָמִים, עֲדָשִׁים תִּבְשִׁיל אָדָם, שֶׁהַתִּבְשִׁיל הַזֶּה מְשַׁבֵּר אֶת הַכַּח וְהַחֲזֵק שֶׁל הָדָם הָאָדָם כְּדֵי לְשַׁבֵּר אֶת חֲזָקוֹ וְכַחוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף עֲשֵׂה לוֹ בְּחֻכְמָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הַצָּבֵעַ הָאָדָם.

וְעַל הַתִּבְשִׁיל הַהוּא נִמְכַר לוֹ לְעֶבֶד וּמְכַר בְּכוֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה הַהִיא יָדַע יַעֲקֹב, שֶׁבִשְׂבִיל שְׂעִיר אֶחָד שִׁיקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לַדְּרָגָה שֶׁלוֹ, יִתְהַפֵּךְ לְעֶבֶד לְבָנָיו וְלֹא יִקְטָרֵג לָהֶם. וּבְכַל הַלֶּךְ יַעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ בְּחֻכְמָה, מִשּׁוּם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה שֶׁל עֲשׂוֹ הַחֲכָם, וְלֹא יִכַּל לְשַׁלֵּט, וְנִכְנָע וְלֹא נִטְמָא [בוֹ] בֵּיתוֹ, וְהוּא יִגַּן עָלָיו.

וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֵל יַעֲקֹב הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה. לָמָּה כָּתוּב פְּעָמִים הָאָדָם? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁכָל מֵה שְׂיֵשׁ בוֹ – אָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי. וְתִבְשִׁילוֹ אָדָם, שֶׁכָּתוּב מִן הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה. וְאַרְצוֹ אֲדָמָה, שֶׁכָּתוּב אֲרָצָה שְׂעִיר שְׂדֵה אָדָם. וְאַנְשֵׁי אָדָמִים, שֶׁכָּתוּב הוּא עֲשׂוֹ אָבִי אָדָם. וּמִי שֶׁעֲתִיד לְהַפְרֵעַ מִמֶּנּוּ אָדָם, שֶׁכָּתוּב דּוֹדֵי צַח וְאָדָם. וּלְבוֹשׁוֹ אָדָם, שֶׁכָּתוּב מְדוּעַ אָדָם לְלְבוֹשָׁף. וְכָתוּב מִי זֶה בָּא מֵאָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלִבְּן נִרְאָה כֶּף, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי הוּא הִיָּה מְכַשֵּׁף, כְּכָתוּב (בראשית כ) נַחֲשִׁתִי וַיְבָרַכְנִי ה' בְּגִלְגָּלָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁיַּעֲקֹב נִקְרָא אִישׁ שָׁלֵם, מִשּׁוּם כֶּף הִיָּה שָׁלֵם, עִם מִי שֶׁהִצְטָרַף לוֹ לְלַכֵּת עִמוֹ בְּרַחֲמִים הִיָּה הוֹלֵף, וְעִם מִי שֶׁהִצְטָרַף לוֹ לְלַכֵּת עִמוֹ בְּדִין קָשָׁה וּבְעֵקְמֵימוֹת הִיָּה הוֹלֵף, מִשּׁוּם שֶׁשְׁנֵי חֲלָקִים הָיוּ בוֹ, וְעָלָיו כָּתוּב (תהלים יח) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֵקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל. עִם חֲסִיד בְּצַד הַחֲסִיד, וְעִם הָעֵקֶשׁ בְּצַד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, הַכֹּל כְּרְאוּנִי.

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָד הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שם יא) ה' צַדִּיק יִבְחֹן וְרָשָׁע וְאַהֲב [ר"ת נחש] חָמָס שֶׁנֶּאֱמַר נִפְשׁוֹ. כְּמָה מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַקְנִים, וְכֹל מֵה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה – הַכֹּל עַל הַדִּין וְהָאֱמֶת, כְּכָתוּב (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כָּל דְרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאִין עֹל צַדִּיק וַיִּשֶׁר הוּא.

בֵּא רָאָה, לֹא דִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן עַד שֶׁצָּוָה אוֹתוֹ לְתוֹעֵלְתוֹ שְׁלֹא יִסְטָה לְבוֹ וְרָצוֹנוֹ לְדַרְךְ אַחֲרֵת כְּדֵי שְׁלֹא יִטְמָא, וְהוּא לֹא נִשְׁמַר, וְעָבַר עַל מְצוּוֹת אָדוֹנוֹ, וְאַחַר כֵּן דִּן אוֹתוֹ בְּדִין.

ועם כל זה לא דן אותו כראוי לו, והאריך עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלה שנים, פרט לאותם שבעים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו כלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כך לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, ככתוב (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה. וחייה בעולם הזה, וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שייצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבל הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל המעשים שהם עושים, משום שהוא יודע שלא יסטו ימינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצור וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, כשמתרצה בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאיר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שכאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו

שְׁנֵאֲמַר (ישעיה כח) אָבֵן בַּחֵן. כִּף גַּם צְדִיק יִבְחֵן, מִחֶזֶק אוֹתוֹ. כֶּאֱבֵן בַּחֵן
הַזֶּה שֶׁהִיא פִּנְת יִקְרָת, כִּף גַּם צְדִיק יִבְחֵן.

וְרִשָׁע וְאֵהֵב חֲמָס שְׁנֵאֲהָ נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מֶה זֶה שְׁנֵאֲהָ נִפְשׁוֹ?
הַתְּעֵלָה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שֶׁנִּפְשׁוֹ שׁוֹנֵאת
אֶת הָרִשָׁע הַהוּא? אֵלֹא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכָל הַנְּשֻׁמוֹת תְּלוּיוֹת בָּהּ, שְׁנֵאֲהָ
נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרִשָׁע הַהוּא שְׁלֵא רוּצָה אוֹתָהּ כָּלֵל, לֹא רוּצָה אוֹתָהּ לֹא
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כִּף כְּתוּב וְרִשָׁע וְאֵהֵב חֲמָס
שְׁנֵאֲהָ נִפְשׁוֹ, וְדַאי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאֲהָ נִפְשׁוֹ, כִּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע
אֲדֹנָי יְיָ הוּא בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כִּף צְדִיק יִבְחֵן.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, צִוָּה אוֹתוֹ לְהִיטִיב
לוֹ. נָתַן לוֹ חֲכָמָה, הַתְּעֵלָה בְּדַרְגָּתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיִּרְד לְמַטָּה, רֵאָה
תְּשׁוּקַת הַיִּצָּר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׁכַח כֹּל מֶה שֶׁהַתְּעֵלָה [שֶׁהִסְתַּכַּל]
בְּכַבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֵּא נַח, בְּהַתְּחִלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כִּף
יִרְד לְמַטָּה, וְרֵאָה יֵינ חֶזֶק שְׁלֵא צְלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מִמֶּנּוּ
וְהִשְׁתַּכַּר וְהִתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה.
בֵּא אֲבָרְהָם, הַתְּעֵלָה בְּחֲכָמָה, וְהִסְתַּכַּל בְּכַבוֹד רַבּוֹנוֹ. אַחַר כִּף וַיְהִי
רַעֵב בְּאַרְצָ וַיִּרְד אֲבָרְם מִצְרִימָה לְגוֹר שָׁם כִּי כָבֵד הָרַעֵב בְּאַרְצָ
וְגו'. מֶה כְּתוּב אַחַר כִּף? וַיַּעַל אֲבָרְם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר
לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנְּגַבָּה, וְהַתְּעֵלָה לְדַרְגָּתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיִּצָּא בְּשָׁלוֹם.

בֵּא יִצְחָק, מֶה כְּתוּב? וַיְהִי רַעֵב בְּאַרְצָ מִלְּבַד הָרַעֵב הָרֵאשׁוֹן וְגו',
וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתְּעֵלָה מִשָּׁם אַחַר כִּף בְּשָׁלוֹם. וְאֵת כָּל הַצְּדִיקִים
בּוֹחֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי לְהַרִים אֶת רֵאשָׁם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִדְרַשׁ הַנְּעִלָם

וַאֲלֵהָ תּוֹלְדַת יִצְחָק בֶּן אֲבָרְהָם אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי
יִצְחָק פָּתַח, הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ רֵיחַ וְגו'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, לְעֵתִיד
לְבֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחִיָּה אֶת הַמְּתִים וַיִּנְעַר אוֹתָם מִעַפְרָם שְׁלֵא
יְהִיו בְּנֵי עֶפֶר כְּמוֹת שֶׁהָיוּ בַתְּחִלָּה שֶׁנִּבְרְאוּ מִעַפָּר מִמֶּשׁ, דְּבַר
שְׁאִינוֹ מִתְקִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וַיִּיצַר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם
עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה.

ובאותה שעה יתנערו מעפר מאותו הבנין, ויעמדו בבנין מקינים להיות להם קיום. זהו שכתוב (ישעיה נב) **התנערי מעפר קומי שבי ירושלים.** יתקיימו בקיום, ויעלו מתחת לארץ, ויקבלו נשמתם בארץ ישראל. באותה שעה יציף הקדוש ברוך הוא כל מיני ריחות שפגן עדן עליהם. זהו שכתוב הדודאים נתנו ריח.

אמר רבי יצחק, אל תקרא הדודאים אלא הדודים. זהו הגוף והנשמה שהם דודים ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר דודאים ממש. מה הדודאים מולידים אהבה בעולם, אף הם מולידים אהבה בעולם. ומה זה נתנו ריח? כשרון מעשיהם, לדעת ולהכיר את בוראם.

ועל פתחינו - אלו פתחי שמים שהם פתוחים להוריד נשמות לפגרים. כל מגדים - אלו הנשמות. חדשים גם ישנים - אותם שיצאו נשמתם מהיום כמה שנים ואותם שיצאו נשמתם מימים מועטים וזכו בכשרון מעשיהם להכניס בעולם הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להכניס בגופות המוכנים להם.

אמר רבי אחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת: חדשים גם ישנים דודים צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך - בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים [נתנו ריח] - אלו מלאכי שלום. נתנו ריח - אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו - השאירו, כמו שנאמר (במדבר כא) **ולא נתן סיחון את ישראל.**

שלא מדנו, אמר רבי יהודה, שלש כתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדר ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמי נקים את על פתחינו כל מגדים? אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן, ודומה נותן פתק של חשבון, והוא מכריז ואומר: רבונו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מכמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט - כלם צפנתי לך, להוציא אותם בחשבון.

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח באותו זמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמם, והכל ישמחו באותה שמחה, זהו שכתוב (סם קד) ישמח ה' במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן לברא עולמות ולהחיות מתים.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי שְׁנִינּוּ (קהלת א) אֵינן כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ?
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא שְׁמַע, בְּעוֹד שֶׁהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וַיְרַבּוּ,
כָּל הָעוֹלָם אֵינּוּ בְּקִיּוּם, וּכְשֶׁהֲצַדִּיקִים בְּעוֹלָם, אֲזִי הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם.
וְעֵתִידִים לְהַחְיוֹת מֵתִים כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנּוּ, (זכריה ח) עַד יִשְׁבוּ זְקֵנִים
וְזִקְנֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְאִישׁ מְשַׁעֲנֵתוֹ בְּיָדוֹ מֵרַב יָמִים, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב לְמַעְלָה.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִשְׁיגוּ הַצַּדִּיקִים דַּעַת שְׁלָמָה. שְׁאֲמַר רַבִּי יוֹסִי, בַּיּוֹם
שֶׁיִשְׁמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשָׂיו, עֵתִידִים הַצַּדִּיקִים
לְהַפִּיר אוֹתוֹ בְּלִבָּם, וְאִזּוֹ תִרְבֶּה הַהִשְׁפָּלָה בְּלִבָּם כְּאִלּוּ רָאוּ אוֹתוֹ בְּעֵין.
זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה כח) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה וְגו'.

וְשִׂמְחַת הַנְּשֻׁמָּה בְּגוֹף יִתֵּר מִכָּלֶם, עַל שִׁיחֵיו שְׁנִינָהם קִיָּמִים וַיִּדְעוּ
וַיִּשְׁיגוּ אֶת בּוֹרְאָם וַיִּהְיֶה מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ הַטּוֹב הַגָּנוּז
לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם.
אִלּוּ הֵם תוֹלְדוֹת הַשְּׂמִיחָה וְהַשְּׂחוּק שֶׁיְהִי בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן
אַבְרָהָם – הִיא הַנְּשֻׁמָּה הַזּוֹכָה לְכֶךְ וּלְהִיּוֹת שְׁלָמָה בְּמַעֲלָתָהּ. אַבְרָהָם
הוֹלִיד אֶת יִצְחָק – הַנְּשֻׁמָּה מוֹלִידָה הַשְּׂמִיחָה וְהַשְּׂחוּק הַזֶּה בְּעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזִיָּא, זֶה שְׁשִׁנִּינוּ שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֵשׂוֹת סְעוּדָה לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא מָה הִיא? אָמַר לוֹ, טָרַם
הַלְכָתִי לְפָנֶי אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַקְּדוֹשִׁים, בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, כֶּךָ נִשְׁמַע לִי.
כִּינֵן שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת זֶה שְׁאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַתִּישָׁב בְּלִבִּי. שְׁאֲמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא כְּמוֹ זֶה שֶׁכָּתוּב (שמות כד) וַיַּחֲזוּ
אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. וְזֶה הוּא שְׁשִׁנִּינוּ נְזוּנִים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּמָקוֹם אֶחָד שְׁנִינּוּ נְהַנִּים, וּבְמָקוֹם אַחַר שְׁנִינּוּ
נְזוּנִים. מָה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּה כֶּךָ אָמַר אָבִי, הַצַּדִּיקִים שְׁלֵא
זָכוּ כָּל כֶּךָ, נְהַנִּים מֵאוֹתוֹ זִיו, שְׁלֵא יִשְׁיגוּ כָּל כֶּךָ. אֲבָל הַצַּדִּיקִים שְׁזָכוּ,
נְזוּנִים עַד שֶׁיִּשְׁיגוּ הַשְּׂגָה שְׁלָמָה. וְאֵינן אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה אֵלֶּה זוֹ, וְזוֹ הִיא
הַסְּעוּדָה וְהָאֲכִילָה. וּמִנֵּין לָנוּ זֶה? מִמִּשְׁהָ, שֶׁכָּתוּב (שמות לד) וַיְהִי שֵׁם
עַם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מָה
הַטַּעַם לָחֵם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה? מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נְזוּן מִסְּעוּדָה אַחֲרָת,
מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעֲלָה. וְכְמוֹ כֵּן סְעוּדָתָם שֶׁל צַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבֵא לְשִׂמְחָה בְּשִׂמְחָתוֹ, זֶהוּ
שֶׁכָּתוּב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עַנּוּיִם וַיִּשְׂמַחוּ. רַב הוֹנָא אָמַר, מְכַאֵן

(שם ה) וישמחו כל חוסי כף לעולם ירננו. אמר רבי יצחק, זה וזה ישנם לעתיד לבא. ולמדנו, אמר רבי יוסי, יין המשמר בענביו מששת ימי בראשית – אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתייה והאכילה, ודאי זו היא.

אמר רבי יהודה ברבי שלום, אם כן מהו לוייתן ומה השור, שכתוב (איוב מ) כי בול הרים ישאו לו? אמר רבי יוסי, והנה פתוב (ישעיה כז) בעת ההיא יפקד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לוייתן נחש ברח ועל לוייתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים. הנה כאן שלשה. אלא רמז הוא שרמז על המלכות. אמר רבי תנחום, אין לומר על מה שאמרו רבותינו, ודאי כך זה.

אמר רבי יצחק, אני הייתי לפני רבי יהושע ושאלתי על הדבר הזה. אמרתי, הסעודה הזו של הצדיקים לעתיד לבא האם כך הוא? לא התישבה בלבי, שהנה אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שכתוב (שמות כד) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו. אמר רבי יהושע, יפה אמר רבי אלעזר, וכך הוא.

עוד אמר רבי יהושע, האמונה הזו שאמרו רבותינו לרב העולם שמזמנים הם לסעודה הזו של לוייתן והשור ההוא, ולשנות יין טוב שמשמר מכשנברא העולם, פסוק מצאו ודרשו, שכתוב (ויקרא כו) ואכלתם לחמכם לשבע.

שאמר רבי זירא, כל מיני פתוי פתה הקדוש ברוך הוא לישראל להחזירם למוטב, וזה הוא יותר מכלם, שאמר להם ואכלתם לחמכם לשבע, ובקלות – ואכלתם ולא תשבעו, וזה קשה להם מן הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טז) מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצוות – ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידיים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמונת הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמונת הצדיקים, והכסוף שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזכירה דדיך מיין. ואותה סעודה שמזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות ממנה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדת יצחק – שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק – זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כך רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תתרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא – עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף – כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתשתתף עמהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עתיקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין – (דברים כה) ארבעים יפנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

זמן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתנה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בְּקַחְתוּ אֶת רַבָּקָה - בְּהַכְנִסְתָּהּ בַּגּוֹף הַמְזַמֵּן לוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּהַכְנִסְתָּהּ בּוֹ, אֵינן תִּאֲוָתֶם וְכִסּוּפֶם אֲלֵא לְהַנּוֹת מִזִּיּוֹ הַשְּׂכִינָה וְלִזְוֹן מִזִּיּוּהָ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שיר א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אָבָא, יִשְׁקֵנִי - יִפְרִנסֵנִי. שְׁאִין פְּרִנְסָתֶם אֲלֵא לְהַנּוֹת וְלִזְוֹן מִזִּיּוּהָ שֶׁל מַעֲלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, סוֹף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שְׁפָתוֹב כִּי טוֹבִים דְּדִיף מִיָּין.

בַּת בְּתוֹאֵל - בַּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל. רַב הוֹנָא אָמַר, לֹא כָךְ הוּא. וְאֵנִי הֵייתִי בְּכַרְכֵי הַיָּם וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהִיוּ קוֹרְאִים לְאוֹתוֹ הָעֵצִים שֶׁעַל הַשְּׂדֵרָה, אוֹתוֹ שֶׁנִּשְׁאָר בְּקֶבֶר מִכָּל הַגּוֹף - בְּתוֹאֵל הָאֶרְמִי. שְׁאֵלְתִי עָלָיו. אָמְרוּ שֶׁהוּא פְּרָאשׁ [דוּמָה] הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא רַמָּאי, וְאוֹתוֹ הָעֵצִים הוּא רַמָּאי מִכָּל שְׁאָר הָעֵצָמוֹת.

שְׁלֵמוֹדֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְמָה נִשְׁאָר בְּקִיּוּם אוֹתוֹ הָעֵצִים יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הָעֵצָמוֹת? מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַמָּאי, וְאֵינּוּ סוֹבֵל טַעַם שֶׁל הַמְזוֹן שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם כְּמוֹ שְׁאָר הָעֵצָמוֹת, וּמִשּׁוּם כֶּךָ הוּא חִזַּק מִכָּל הָעֵצָמוֹת, וְהוּא יֵהִיָּה הָעֶקֶר שֶׁהַגּוֹף נִבְנָה מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב בַּת בְּתוֹאֵל הָאֶרְמִי.

וְלִמּוֹדֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא רַמָּאי וּמַעוֹלֵם רַמָּאי, וְשִׁכַּן יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא רַמָּאי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב בַּת בְּתוֹאֵל הָאֶרְמִי - עֵצִים רַמָּאי. מִפְּדֵן אָרֶם - מִצְמֵד רַמָּאִים, כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינּוּ פְּדָנָא דְתוֹרָא, שֶׁהוּא צְמֵד. אַחוֹת לְבֵן - אַחוֹת יֵצֵר הָרַע הָאֶרְמִי. כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינּוּ, בְּתַחֲלָה שֶׁהִיָּה מְנוּל בְּחֻטְאוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם נִקְרָא לוֹט. לְעַתִּיד לָבֵא שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְנוּל כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמִי שְׂרוּחֵץ וּמִטְבִּיל אֶת טְמֵאתוֹ, קוֹרְאִים לוֹ לְבֵן. עַל כֵּן פָּנִים אֵין יֵצֵר הָרַע בְּטֵל מִן הָעוֹלָם.

בֵּא שְׁמַע שְׁכָךְ אֲנּוּ בְּאַרְנוֹ בְּבְרִיתָא. שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט, שֶׁהֵן שְׁנֵי כַחוֹת הַגּוֹף הַמַּעוֹרְרוֹת אֶת יֵצֵר הָרַע, עֲכָשׁוּ שְׁאִינּוּ כָל כֶּךָ מְנוּל וְנִטְבָּל מִלְּכַלּוֹכוֹ נִקְרָא לְבֵן, וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְנוֹת אֵינָן בְּטֵלוֹת מִמֶּשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית כט) וְלִלְבָן שְׁתֵּי בְנוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כֶּךָ הוּא. שֵׁם כְּתוֹב בְּכִירָה וְצַעֲרִיָּה, וְכֹאֵן כְּתוֹב גְּדוּלָּה וְקִטְנָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן בְּכַח לַעֲשׂוֹת רַע וְלַהֲתַעוֹרֵר לִיֵצֵר הָרַע כְּמַתְחָלָה, מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב שֵׁם הַגְּדוּלָּה לָאָה, שֶׁלֹּאָה מִכְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה. וְשֵׁם הַקִּטְנָה רַחֵל, שְׁאִין בַּהּ כַּח הַמַּתְעוֹרֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כג) וּכְרַחֵל לִפְנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה.

אָמַר רב הונא, זה יצר הרע, ושתי בנותיו מתחלפות מכמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל מנוול. עכשו לבן, מלבן, שאינו מקלל ומנוול בנוולו כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות, כל אחת ואחת בכחה, ועכשו שם הגדלה לאה - לאה בלא כח, לאה בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה רחל, כמו שאמרנו, ולא כמות שהיו בראשונה.

אָמַר רב אחא בר יעקב, בא ראה מה כתוב, ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא. אמר רבי אחא, מפני מה היא עקרה? מפני שיצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב? ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו. כיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אָמַר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין העולם הזה לאותו זמן? ועוד, שהנה הכתוב אמר שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כך הוא, שהקדוש ברוך הוא העיר אותו לענין שהוא שצריך לזוג, ולא לכל שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו כעת, שהוא נמצא תמיד וחוטאים בו בני אדם, אלא לאותו זוג לבדו. והתעוררות ההיא תהיה התעוררות של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (יחזקאל לו) והסירתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מה זה לב בשר? אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא לדבר אחר.

לא ישיג ארחות חיים אלא על ידי למוד הזהר - בדור הזה אי אפשר להמשיך שכינתא עליונה אלא על ידי הזהר וכתבי מרן הרב חיים ויטאל בלבד

לא ישיג ארחות חיים אלא על ידי למוד הזהר... ובדור הזה אי אפשר להמשיך שכינתא עליונה אלא על ידי הזהר וכתבי מרן הרב חיים ויטאל בלבד שנאמרו ברוח הקדש, ובדור הזה מי האיש החפץ חיים אוהב ימים מבלי לבלות יום בלתי קדשה לראות טוב עולם הבא בעולם הזה ידבק נפשו בספר הזהר וכתבי מרן הרב חיים ויטאל בלבד.

(רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ספריו מקומרנה, היכל הברכה, דברים נח)

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר שחברינו חכמי הברייתא התעוררו לענין הזה שיצר הרע ישתכח מן העולם, פרט לאותה שעת הזווג. אמר לו, חייך, כך צריך יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדות השמועה לא תהיה, אבל לא מגולת כבראשונה לחטא בו. זהו שכתוב (ישעיה יא) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'.

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף והנשמה, ומשום כך כתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, שהוא עקר הכל.

בשבת רב פהנא, אמר, כך אומרים משמם של בעלי הברייתא: שני בנינים של הגוף הם – הכבד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, הכבד והלב מנהיגים את הגוף בכל צדדי איבריו. המנהיג של הראש הוא המוח, אבל של הגוף הם שנים. והראשון הוא הכבד, והשני הלב. והינו שכתוב בפרשה ויתרצצו הבנים בקרבה, אלו שני בניני הגוף.

מה הטעם ויתרצצו? משום שמהלב [מתעורר] נשפך היצר הרע. ויתרצצו? [שאלו] וישליו היה צריך להיות! אלא, אמר רב הונא, ויתרצצו – וישברו, כלומר, נשבר פחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר? אם פן למה זה אנכי, ולמה נבראתי? מיד – ותלך לדרש את ה'.

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים וגו'. אלו השני גאים – הכבד והלב. רבי יוסי אמר, המוח והלב. רבי יהודה אמר, המוח אין בכלל זה, משמע שכתוב בבטנה, ואין המוח בבטן אלא בראש. ושני לאמים ממעיך וגו', ורב יעבד צעיר. זהו הכבד, שהוא רב וגדול והוא משמש לפני הלב. שאמר רבי יהודה, הכבד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויצא הראשון אדמוני. אמר רב פהנא, הכבד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני? על שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון? על שהוא ראשון לבלע הדם

מכל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות ההיא תהיה בארץ – דרכו וטבעו של העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הכבד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא יושב אהלים. זהו שכתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר זדו עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומרהר בתורה בידיעת בוראו. מה כתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הכבד שדרך טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקים גופך. זהו שכתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, כי כן דרכי לבלע הדם ולשגר לשאר האברים, כי עיף אנכי, בלא אכילה ושתייה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שכתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, פן דרך העבדים – שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

אמר רבי יוסי, כתוב לאחר כן, ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מה זה עדשים? עגלגלים כגלגלת, והגלגל סובב בעולם, כלומר שלא נשפך מדרכו. כך הוא בן אדם, באותו זמן, אף על גב שכל אותו חסד וכבוד ושלמות יהיו, דרכו של העולם לאכל ולשתות לא ישתפך.

משנה. שנינו, ארבע רוחות העולם מנשבות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר רוח אחד לקים הגוף שיהיה כלול מארבע רוחות. זהו שכתוב (יחזקאל לז) מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.

וְלַמִּדְנֹו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואין בין עולם הזה לתחית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה. רב נחמן אמר, ואריכות ימים.

אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחית המתים אינם אחד? אמר לו, לא, ששנינו, בית המקדש קודם לקבוץ גליות, קבוץ גליות קודם לתחית המתים, ותחית המתים האחרון שבכלם. מנין לנו? שכתוב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס. הרופא לשבורי לב ומחפש לעצבותם. זו היא תחית המתים שהיא הרפואה לשבורי לב על מתיהם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל.

שנינו, ארבעים שנה קודם הקבוץ גליות לתחית המתים, כמו שאמרנו ויהי יצחק בן ארבעים שנה. ארבעים השנה הללו מה מעשיהם? אמר רב כהנא אמר רבי ברוקא, מקבוץ גליות עד תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, שכתוב (דניאל יב) בעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא. כתוב בספר.

רבי יהודה אמר מכאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מכאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצורף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ. ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים ארבעים שנה.

רב הונא אמר, בא ראה, כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הגוף] כאן. אמר רב יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בישובו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד וישמו אחד.

רבי אלעזר בן ערך היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הברייתא, ששורה עליהם רוח של קדושים,

וְהָיָה שֶׁהֵעִירוּ שְׁבַשְׁשֵׁי יְהִיָּה גְאֻלָּה, יָפָה. אָבֵל אֲנִי רוֹאֶה אֲרִיכוֹת יָתֵר
עַל אוֹתָם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם, שְׁבָאֵלֶיךָ הַשְּׁשִׁי לְזִמְנָא אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנֶה
שָׁנִים מִמֶּנּוּ יֵהְיוּ עוֹמְדִים כָּל שׁוֹכְנֵי עֶפְרָיִם בְּקִיּוּמָם.

ומשום כִּי הֵעִירוּ חֲבֵרֵינוּ עַל הַפְּסוּק שֶׁקָּרָא לָהֶם בְּנֵי חַת, ח"ת –
שִׁיתְעוֹרְרוּ לַח"ת שָׁנָה, וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב (ויקרא כה) בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל
הַזֹּאת תָּשׁבוּ אִישׁ אֶל אַחֲזָתוֹ. כְּשִׁישְׁתַּלֵּם הַזֹּאת, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁת
אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנֶה, תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אַחֲזָתוֹ, אֶל נִשְׁמָתוֹ,
שֶׁהִיא אַחֲזָתוֹ וְנַחֲלָתוֹ.

[עוד] אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שָׁזָה לֹא יִהְיֶה לָךְ קָשָׁה, שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, שְׁלֹשׁ
כַּתוּב הֵן: שְׁלֹשׁ צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְשְׁלֹשׁ רְשָׁעִים גְּמוּרִים, וְשְׁלֹשׁ
בֵּינוֹנִים. צְדִיקִים גְּמוּרִים יְקוּמוּ בְּקִימָה שֶׁל מַתִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵהַיּוֹם
כִּמְהָ שָׁנִים, שֶׁהֵם קוֹדְמִים בַּתְּחִלָּה בְּשָׁנַת הָאַרְבָּעִים שֶׁל קְבוּץ גְּלוּיֹת.
וְהָאַחֲרוֹנִים כָּלֵם לְזִמְנָא אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמוֹנֶה שָׁנָה לְאֵלֶיךָ הַשְּׁשִׁי, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ. מִי יִזְכֶּה לְאַרְךָ הַזֶּה? מִי יִתְקַים בְּקִיּוּם דָּתוֹ בֵּין הַזִּמְנָא הַזֶּה,
וְעַל כֵּן אֲנִי מַצְטַעַר בְּנַפְשִׁי.

אמר לוֹ, רַבִּי, הִנֵּה שְׁנִינּוּ, יְהִי אוֹר – יְהִי ר"ו. חָזַר וְאָמַר, בַּתְּשׁוּבָה
יִתְקַדֵּם הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִם לֹא שְׁאֲמַרְתָּ כֵּךְ, חֲסַמְנוּ אֶת
הַפִּיּוֹת לְצַפּוֹת לְגֻאֲלָה כָּל יוֹם, שְׁכָתוּב (יחזקאל לג) חֲסֹן יְשׁוּעוֹת. מֵהוּ
יְשׁוּעוֹת? אֵלּוּ הַמְצַפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.

מֵהוּ דַעְתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר? הֵינּוּ מֵה שְׁכָתוּב וְרַבִּים מִיִּשְׁנֵי אֲדַמַּת
עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ. מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוּב מִיִּשְׁנֵי, אֵלּוּ הֵם הַצְּדִיקִים
הַנִּקְדָּמִים בְּחַיֵּיהֶם קִדְּמֵם זֶה. וְכִמְהָ שָׁנִים הֵם נִקְדָּמִים? רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, מֵאֲתִים וְעֶשֶׂר שָׁנִים. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר, רַד"י שָׁנָה, שְׁכָתוּב
(במדבר כד) וַיִּרְ"ד מִיֵּעֶקֶב וְגו'. יִרְ"ד שָׁנָה נִקְדָּמִים הַצְּדִיקִים לְשֶׁאֵר כָּל
אָדָם. רַב נַחֲמָן אוֹמֵר, לְפִי הַשְּׁעוֹר שֶׁנִּבְלָה בְּעֶפְרָיִם. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי,
אִם כֵּן, הַרְבֵּה תַחֲיֹת הֵיוּ, אֲלֹא כָּל הַתַּחֲיֹת יֵהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזִּמְנָא, וְזֶהוּ
שְׁנֵאֲמַר בְּחִזּוֹן, (דניאל י) וְאָמַת הַדְּבָר וְצָבָא גְדוּלָּה.

וְיִהְיֶה רַעֲב בְּאַרְץ מְלֶכֶד הַרְעֵב הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אֲבָרְהָם. רַבִּי
אֲבָהוּ פִתַּח וְאָמַר, (שיר א) עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמַסְבּוֹ נִרְדֵּי נִתַּן רִיחוֹ.
שְׁשִׁינּוּ, אַרְבַּע תְּקוּפוֹת וְאַרְבַּעַה זְמַנִּים מְשָׁנִים זו מִזּו יַעֲבִרוּ הַצְּדִיקִים
לְעֵתִיד לָבֵא. הָאֶחָד – אוֹתוֹ זִמְנָא יִשְׁגָּא הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וְיִשְׁיִגּוּ הַשְּׂגָה
מֵה שְׁלֹא הַשִּׁיגּוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם. שְׁשִׁינּוּ, אָמַר רַבִּי פְּנַחֲס, הַשְּׂגַת

הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שכתוב (ישעיה יא) כמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) (עד כאן מדרש הנעלם)

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שכתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ועל כן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כך ראוי, שודאי משום הפסוק שכתוב (שיר ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי, ומשום כך ודאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל כן מתחזקים הצדיקים בקב"ה.

ויהי פי ארכו לו שם הימים וגו'. את רבקה אשתו - דוקא, וזו השכינה. כמו שעבודה זרה כתוב בה ויקומו לצחק, כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום? שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום?

אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתכל באיצטגנינותו שהוא חלון. כתוב פאן בעד החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. מה להלן באיצטגנינות, אף פאן באיצטגנינות. וראה שלא היה כמו שאומר יצחק, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות ליצחק כמו שעשה לאברהם, רק שזה הוכיח אותו הקדוש ברוך הוא בראשונה.

בא ראה, כתוב פי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה. אמר רבי אבא, משום כך אמר אחתי היא, כדי להדבק בשכינה, שכתוב אמר לחכמה אחתי את. מה הטעם? משום שבהם לא היתה אמונה. שאם נמצאה בהם אמונה, לא היה צריך, אבל מתוך שלא היתה ביניהם אמונה אמר כך, ומשום כך אמר, כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה. אין יראת אלהים, זו האמונה.

אמר רבי אלעזר, משום שלא שורה השכינה מחוץ לארץ הקדושה, ועל זה אין יראת אלהים במקום הזה, שזה לא מקומו ולא שורה כאן. ויצחק החזיק בו באמונה, שראה שהנה השכינה שורה בתוך אשתו.

וַיֵּצֵאוּ אַבְיִמֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לְאֹמֶר הַנִּגְעַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמֵת
בֹּא רֵאשִׁית כִּמְהָ מֵאַרְיֵךְ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרַשְׁעִים מִשּׁוֹם
אוֹתוֹ הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָרִי מִשּׁוֹם זֶה לֹא שָׁלְטוּ
בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחְרוֹנִים. יִפְהָ עָשָׂה אַבְיִמֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה חֶסֶד
עִם יִצְחָק שֶׁאָמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שֶׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עַל הַרְשָׁעִים שֶׁחֶסֶד אֵינוֹ שָׁלֵם. בֹּא רֵאשִׁית,
עֲפָרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בְּרֵאשִׁית כג) אֲדַנִּי שְׁמַעְנִי הַשְׂדֵה נִתְתִּי לָךְ
וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְתִּיהָ וְגו'. וְאַחַר כֵּךְ אָמַר, אֶרְץ אַרְבַּע מֵאֵת
שֶׁקֶל כֶּסֶף וְגו'. וְכָתוּב וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחַר. אָף
כִּי אֵין כְּתוּב בְּרֵאשִׁית הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ וְגו', וְאַחַר כֵּךְ אָמַר לוֹ לָךְ
מִמֶּנּוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה
עִמּוֹ – שֶׁלֹּא לָקַח מִשָּׁל אַבְיִמֶלֶךְ כְּלוּם, וְשָׁלְחוֹ עִם כָּל מִמּוֹנוֹ, וְאַחַר
כֵּךְ הִלֵּךְ אַחְרָיו לְכָרוֹת עִמּוֹ בְּרִית.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יִפְהָ עָשָׂה יִצְחָק, שֶׁהָרִי מִשּׁוֹם שִׂידַע אֶת סוּד
הַחֶכְמָה הַשְּׁתֵּדֵל וְחִפְרָ בְּאֵר מַיִם, כְּדִי לְהִתְחַזֵּק בְּאֵמוּנָה
כְּרֵאוּי. כִּן אַבְרָהָם הַשְּׁתֵּדֵל וְחִפְרָ בְּאֵר מַיִם [וְכִן יִצְחָק]. יַעֲקֹב מִצָּא
אוֹתָהּ מִתְקַנֵּת וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ, וְכָלֵם הִלְכוּ אַחְרָיו וְהַשְּׁתֵּדֵלוֹ, כְּדִי לְהִתְחַזֵּק
בְּאֵמוּנָה הַשְּׁלֵמָה כְּרֵאוּי.

וְכַעַתָּה יִשְׂרָאֵל מִתְחַזְּקִים בּוֹ בְּסוּדוֹת שֶׁל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּל
יוֹם וַיּוֹם מִתְחַזֵּק אָדָם בְּצִיצִית, שֶׁהִיא מִצְוָה, וְאָדָם מִתְעַטֵּף
בָּהּ. כֵּךְ גַּם בְּתַפְלִין שֶׁמְנִיחַ עַל רֵאשׁוֹ וּבְזָרוּעוֹ, שֶׁהוּא סוּד עֲלִיּוֹן
כְּרֵאוּי, מִשּׁוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּאָדָם שֶׁמִּתְעַטֵּר בּוֹ בְּתַפְלִין
וּמִתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וְהַכֹּל סוּד הָאֵמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁלֹּא מִתְעַטֵּף בְּזֶה וְלֹא מִתְעַטֵּר לְהִתְחַזֵּק בְּתַפְלִין בְּכָל
יוֹם, דוֹמָה לוֹ שֶׁאֵין שׁוֹרֵה עִמּוֹ הָאֵמוּנָה, וְסָר מִמֶּנּוּ פָּחַד רַבּוֹנוֹ,
וְתַפְלָתוֹ אֵינָה תַפְלָה כְּרֵאוּי. וּמִשּׁוֹם כֵּךְ הָיוּ הָאֲבוֹת מִתְחַזְּקִים בְּתוֹךְ
הָאֵמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה, מִשּׁוֹם שֶׁבְּאֵר הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל סוּד הָאֵמוּנָה הַשְּׁלֵמָה
שׁוֹרֵה בּוֹ.

וַיַּעֲתֵק מִשֶּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֲרֵת וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה נח)
וְנַחֲדָה ה' תְּמִיד וְהִשְׁבִּיעַ בְּצַחְצְחוֹת נִפְשָׁךְ וְעֲצַמְתִּיךָ יַחֲלִיץ
וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוֹ וְנִתְבְּאָר. אֲבָל בְּפְסוּק הַזֶּה בּוֹ הַחֲזִיקוּ בְּעֲלִי
הָאֵמוּנָה שֶׁהַבְּטִיחַ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. וְנַחֲדָה ה' תְּמִיד – בְּעוֹלָם הַזֶּה

ובעולם הבא. ונחף ה', כיון שאמר ונחף ה', למה תמיד? אלא זה התמיד של בין הערבים שהוא התחזק תחת זרועו של יצחק, וזהו החלק לעולם הבא. מנין לנו? מדוד, שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך – זו האספקלריה המאירה שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. ועצמתיך יחליץ – הפסוק הזה אין ראשו סופו. אם נשמתו של הצדיק [עולה למעלה, נ"א נהנית באור של מעלה], מה זה ועצמתיך יחליץ? אלא הנה פרושה, זו תחית המתים. שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו כבראשונה בגוף שלם, והנשמה מוסיפה אור בתוך האספקלריה המאירה שתאיר עם הגוף לברית שלם כראוי.

ומשום כך כתוב והיית כגן רוה. מה זה כגן רוה? שלא פוסקים מימיו העליונים לעולם ולעולמי עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה ממנו ומתרוה ממנו תמיד. וכמוצא מים – זה הנהר ההוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוך סוד האמונה. באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים ההוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד כראוי.

ובא וראה, אותו מוצא מים ואותה באר הם אחד, והכל נקרא באר, שהרי אותו המקור שמכניס ולא פוסק לעולמים, והבאר מתמלאת. ומי שמסתכל בבאר הזו, מסתכל בסוד העליון של האמונה. וזהו סימן האבות – שמשתדלים לחפור באר מים בתוך סוד עליון, ואין להפריד בין המקור והבאר, והכל אחד.

ויקרא שמה רחבות – רמז שעתידים בניו לעבד ולתקן את הבאר הזו כראוי בסוד הקרבנות והעולות. כמו כן, (בראשית ב) וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. אלו הקרבנות והעולות. ומשום זה יתפשטו מעינותיו לכל הצדדים, כמו שנאמר (משלי ה) ויפוצו מעינותיך חוצה ברחובת פלגי מים, ומשום כך ויקרא שמה רחבות.

רבי שמעון פתח ואמר, (שם א) חכמות בחוץ תרנה ברחבות תתן קולה. הפסוק הזה הוא סוד עליון. מה זה חכמות? אלו החכמה העליונה והחכמה הקטנה שנכללת בעליונה ושורה בה.

בחוץ תרנה - בא ראה, החכמה העליונה היא סתומה של כל הסתומים, ולא נודעת ואינה בגלוי, כמו שנאמר (איוב כח) לא ידע אנוש ערכה וגו'. כשמתפשטת להאיר, מאירה בסוד העולם הבא, והעולם הבא נברא ממנה, כפי ששנינו, העולם הבא נברא ביו"ד, והחכמה הזו נכסית שם, והם אחד בזמן שמתיצב [שמתעטר נ"א שנעשה] הכל בסוד של העולם הבא, כפי שאמרנו. אז היא השמחה להיות מאירה, והכל בחשאי, שלא נשמע בחוץ לעולמים. עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הכוכבים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שכתוב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שכתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שהיה שלם] קרא רחובות, והכל כראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שכתוב כי ישרים ישכנו ארץ, ישפנו ארץ, והרי פרשוה.

ויהי כי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, כתוב (בראשית א) ויקרא אליהם לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בא ראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא, כלם הם דברי אמת, והכל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם דברי אמונה וסודות עליונים כראוי.

ובא וראה, לא זכה יצחק כמו אברהם, שלא סמו עיניו ולא כהו. אבל כאן הוא סוד עליון, סוד האמונה, כמו שנתבאר, שכתוב ויקרא אלהים לאור יום. זה אברהם, שהוא אור היום, ואורו הולך ומאיר ומתחזק בתקונו היום.

ומשום כך מה כתוב? ואברהם זקן בא בימים, באותם האורות שמאירים. והוא זקן, [ומאיר. אז הולך ומאיר] כמו שנאמר (משלי ד) הולך ואור עד נכון היום, ומשום כך ויקרא אלהים לאור יום. ולחשך קרא לילה – זה יצחק, שהוא חשך, והוא הולך לקבל לתוכו את הלילה. ומשום כך, כשהוא זקן מה כתוב? ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת. כך זה ודאי, שרצה להחשך ולהדבק [בחשך] בדרגתו כראוי.

בא רבי אלעזר בנו ונשק ידיו. אמר לו, יפה. אברהם מאיר מצד של דרגתו, יצחק נחשך מהצד של דרגתו, ויעקב למה, שכתוב ועיני ישראל כבדו מזקן? אמר לו, כך זה ודאי, כתוב כבדו ולא כהו. כתוב מזקן ולא מזקנו. אלא מזקן – מזקן של יצחק, מאותו צד כבדו. לא יוכל לראות להסתכל כראוי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ונעשה חשך, שהרי אז נאחז בו הלילה, והתקיים ולחשך קרא לילה.

ויקרא את עשו בנו הגדל. שנכלל מצדו של הדין הקשה. ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים פד) אשרי אדם עוז לו כך וגו'. אשרי האיש שמתחזק בקב"ה ושם בו את תקפו.

יבול כחנניה מישאל ועזריה שהתחזקו ואמרו, (דניאל ג) הן אתנו אלהינו שאנו עובדים יכול להצילנו מתוך כבשן האש היוקדת, ומידך המלך יציל.

בא ראה, שאם לא יציל ולא יעמד עליהם הקדוש ברוך הוא, נמצא ששמו של הקדוש ברוך הוא לא יתקדש בעיני הכל, כמו שאמרו. אלא כיון שידעו שלא אמרו כראוי, חזרו ואמרו, והן לא ידוע להיות לך המלך וגו'. בין יציל בין לא יציל, ידוע להיות לך המלך וגו'. ושנינו שיחזקאל הודיע להם דבר, ושמעו וקבלו ממנו, שהקדוש ברוך הוא לא יעמד עליהם, כדי שיקבלו שכר, ואז חזרו ואמרו, והן לא ידוע להיות לך המלך וגו'.

אָפֵא לא יתחזק אדם שיאמר, הקדוש ברוך הוא יצילני, או יעשה לי כף וכף. אבל ישים את כחו בקב"ה שיסיע לו, כשהוא משתדל באותם המצוות של התורה וללכת בדרך אמת. שפיון שאדם בא להטהר, ודאי מסייעים לו. ובזה יתחזק בקב"ה שהוא יסיע לו, ויתחזק בו, שלא ישים את כחו בטחונו באחר.

ומשום כך, עוז לו כך מסלות בלבכם. שיעשה לבו כראוי בלי הרהור אחר, אלא כמסלה הזו שהיא מתישבת לעבר בכל מקום שצריכה, כך גם.

דבר אחר אשרי אדם עוז לו כך - עז כמו שנאמר (תהלים כט) ה' עז לעמו יתן. משום שצריך לאדם להתעסק בתורה לשמו של הקדוש ברוך הוא. שכל מי שמתעסק בתורה ואינו משתדל לשמה, טוב לו שלא נברא. מסלות בלבכם, מה זה מסלות בלבכם? כמו שנאמר (שם סח) סלו לרכב בערבות ביה שמו. זו התורה ההיא שהיא השתדל בה להרים את הקדוש ברוך הוא ולעשותו חטיבה בעולם.

בא ראה, כל מעשיו של יעקב היו לשמו של הקדוש ברוך הוא, ומשום כך הקדוש ברוך הוא היה עמו תמיד, שלא זזה ממנו השכינה. שהרי בפעם שקרא לו יצחק את עשו בנו, יעקב לא היה שם, והשכינה הודיעה לרבקה, ורבקה הודיעה ליעקב.

רבי יוסי אמר, בא ראה, אם חס וחלילה באותו זמן היה מתברך עשו, לא היה שולט יעקב לעולמים. אלא מעם הקדוש ברוך הוא זה היה, והכל בא במקומו כראוי. בא ראה, כתוב ורבקה אהבת את יעקב, וזה נתבאר. ומשום כך שלחה בשביל יעקב, הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר.

ונתתה בני שמע בקלי וגו'. בזמן שהוא ערב פסח היה, וצריך היצור הרע להתבער ולשלט הלכנה, סוד האמונה, ולכן עשתה שני תבשילים.

רבי יהודה אמר, כאן רמז שעתידים בני יעקב להקריב שני שעירים, אחד לה' ואחד לעזאזל ביום הכפורים. משום כך הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל כן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׂתֵּי. וַיָּבֵא לוֹ יַיִן, רָמַז רָמַז - מִמָּקוֹם רְחוֹק קָרַב אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם [שֶׁל עֵשׂוֹ]. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, רָמַז מֵהַיַּיִן הֵהוּא שֶׁכָּל הַשְּׂמֵחָה נִמְצָאת בּוֹ כְּדִי לְשַׂמַּח אֶת יִצְחָק, שְׂצָרִיף שְׂמֵחָה, כְּשֶׁרוֹצִים שְׂמֵחָה לְשַׂמַּח אֶת צַד [הַלְוִיִּם] שָׁלוֹ, וְעַל כֵּן וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׂתֵּי.

וַתִּקַּח רַבֵּקָה אֶת בְּגָדֵי עֵשׂוֹ וְגו'. אֵלּוּ הַלְבוּשִׁים שֶׁהָרוּיַח עֵשׂוֹ מִנְמָרוֹד, וְאֵלֶּה לְבוּשֵׁי כְבוֹד, שֶׁהָיוּ מֵאָדָם הָרֵאשׁוֹן, וּבָאוּ לְיַדֵי נְמָרוֹד, וּבָהֶם הָיָה צַד צִידָה נְמָרוֹד, שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית י') הוּא הָיָה גִבּוֹר צִיד לְפָנָיו ה' וְגו'. וְעֵשׂוֹ יָצָא לְשָׂדֶה וְנִלְחַם בְּקָרֵב עִם נְמָרוֹד וְהָרַג אוֹתוֹ, וְלָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הַלְבוּשִׁים הַלְלוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּבֵא עֵשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיף. וּבִבְרֵאשִׁית, כָּתוּב כֹּאן וְהוּא עֵיף, וְכָתוּב שָׁם (יְרֵמִיָּה ד') כִּי עֵיפָה נַפְשִׁי לְהִרְגִים.

וַיַּעֲשֵׂוּ הָיָה מַעֲלָה אֶת אוֹתָם הַלְבוּשִׁים לְרַבֵּקָה, וּבָהֶם הָיָה יוֹצֵא וּצַד צִיד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא לָקַח אוֹתָם, וַיָּצָא לְשָׂדֶה וְהִתְעַכֵּב שָׁם. וּכְשֶׁעֲשֵׂוֹ הָיָה לוֹבֵשׁ אוֹתָם, לֹא הָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת כָּלָל. כִּיּוֹן שֶׁיַּעֲקֹב לְבַשׁ אוֹתָם, אִזּוֹ שָׂבָה הָאֲבִדָה לְמִקוּמָהּ וְהֵעֵלּוּ רִיחוֹת, מִשּׁוּם שֶׁיִּפְּיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה יִפְּיוֹ שֶׁל אָדָם, וּמִשּׁוּם כֶּף חֲזָרוֹ בְּשַׁעַר הַהַיָּא לְמִקוּמָם וְהֵעֵלּוּ רִיחוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִפְּיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב [הָיָה] שֶׁהוּא יִפְּיוֹ שֶׁל אָדָם אֵיךְ אֶפְשָׁר? וְהָרִי שְׁנִינּוּ, תַּפּוּחַ עֲקָבוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִכֶּהָ גִלְגַּל חֲמָה, וְאִם תֹּאמַר שֶׁכֶּף הָיָה יַעֲקֹב? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי שֶׁכֶּף הָיָה. בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן, לֹא הָיוּ יְכוּלִים כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהִסְתַּכֵּל בְּיִפְּיוֹ. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָא, הִשְׁתַּנָּה יִפְּיוֹ וְרוּמוֹ הִנָּמַד, וְנַעֲשָׂה בֵּין מֵאָה אֲמוֹת.

וּבֵא וְרָאָה, יִפְּיוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן הוּא סוֹד, שֶׁהָאֲמוּנָה הֵעֲלִינָה תְלוּיָהּ בִּיפְּיוֹ הַהוּא, וּמִשּׁוּם כֶּף (תְּהִלִּים ז') וַיְהִי נֶעֱם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וְכָתוּב (שֵׁם כו') לְחֲזוֹת בְּנֶעֱם ה'. וְזֶהוּ וְדַאי יִפְּיוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וְהַכֹּל הוּא סוֹד עֲלִיּוֹן.

וַיִּרְחַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ. בֵּא רָאָה, וַיִּרְחַח אֶת רִיחַ הַבְּגָדִים לֹא כָּתוּב, אֲלָא רִיחַ בְּגָדָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם קד') עֲטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה נוֹטָה שְׂמִים כִּיְרִיעָה. דְּבָר אַחֵר [זֶה הוּא] וַיִּרְחַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיִּבְרַכְהוּ - שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהַלְבִּישׁ אוֹתָם יַעֲקֹב, הֵעֵלּוּ רִיחוֹת בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַר. וְעַד שֶׁלֹּא

הריח [שהריח] את ריח לבושו לא ברך אותו, שהרי אז [לא] ידע שהוא ראוי להתברך. שאם לא ראוי להתברך, לא היו עולים כל הריחות הקדושים הללו עמו. זהו שכתוב וירח את ריח בגדיו ויברכהו.

ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. ויאמר – דבר נסתר הוא. יש אומרים שהיתה השכינה, ויש אומרים שיצחק היה. כריח שדה אשר ברכו ה' – מי השדה? זה שדה התפוחים, השדה שהאבות העליונים [חומדים] סומכים אותו ומתקנים אותו.

ויתן לה האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש. אמר רבי אבא, הפסוק הזה בארוהו, אבל [פתח רבי אבא ואמר] בא ראה, שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני. כמה שירות ותשבחות אמר דוד המלך לפני הקדוש ברוך הוא, והכל כדי להתקין את דרגתו ולעשות לו שם, כמו שנאמר (שמואל-ב ח) ויעש דוד שם. והשירה הזו אמר [לו] כשראה המעשה הזה ליעקב [של יעקב].

רבי אלעזר אמר, יעקב אמר השירה הזו [שהרי] בשעה שאמר לו אביו גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא. אז [משום] שהיה [היה] יעקב בצרה גדולה, שפחד שאביו יפיר אותו ויודע לפניו. מה כתוב? ולא הפירו כי היו ידיו כידי עשו אחיו שערת ויברכהו. אז אמר, אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני.

ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה. זוהי הדרגה שעשו שריו בה, שהיא שפת השקר [מה הוא]. שפת שקר, בשעה שהביא אותו הנחש קללות על העולם, ובהתחכמות ובעקמימות הביא קללות, שהתקלל העולם.

בא ראה, בשעה שאמר יצחק לעשו, וצא השדה וצודה לי צידה, בה"א, ובארוה, ויצא עשו כדי שיתברך מיצחק, שאמר לו ואברכה לפני ה'. שאלו אמר ואברכה ולא יותר – יפה. כיון שאמר לפני ה', באותה השעה הזדעזע כפסא כבודו של הקדוש ברוך הוא. אמרה, ומה שיצא נחש מאותן הקללות וישאר יעקב.

בשעה ההיא הזדמן מיכאל, ובא לפני יעקב והשכינה עמו. וידע יצחק, וראה את גן עדן עם יעקב וברכו לפניו. וכשנכנס עשו, נכנס עמו גיהנם, ועל כן ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, שחשב שעשו לא היה בצד ההוא. פתח ואמר, ואברכהו גם ברוך יהיה.

מִשׁוּם כִּי הַזְדַּמֵּן יַעֲקֹב בְּחֻמָּה וּבְעַקְמוּמֵיּוֹת שֶׁהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרֹאשׁוֹן, וְנִנְטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ, שֶׁהוּא שׁוֹפֵט שֶׁקֶר. שֶׁכֻּמָּה שֶׁקֶר אָמַר, וְכֻמָּה דְבָרֵי שֶׁקֶר עָשָׂה כְּדִי לְהַטְעוֹת וּלְהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּי בָּא יַעֲקֹב בְּחֻמָּה וְהַטְעָה אֶת אָבִיו, כְּדִי לְהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטַּל מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁמִּנְעַ מִן הָעוֹלָם. וּמִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה הֵיטָה, וְעַל כֵּן כָּתוּב (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חָפֵץ בְּבִרְכָּהּ וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עָלָיו כָּתוּב (בראשית ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי דוּרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטַּל מִמֶּנּוּ הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמָיו שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן נִוְעַד יַעֲקֹב לִטַּל מִהַנְּחֹשׁ הַהוּא אֶת כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוֹ, וְהוּא נִשְׁאָר עִם קְלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, (תהלים קכ) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה יִּסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מַה אֶכְפַּת לְאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הָרַע שֶׁהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, נִחֹשׁ נוֹשֵׁף וּמִמִּית, וְאֵין לוֹ מִמֶּנּוּ הַנָּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שֶׁרָמָה אֶת אָדָם וְאֶשְׁתּוֹ וְהֵבִיא רַע עָלָיו וְעַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטַּל מִשָּׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ שֶׁשָּׁמַר שְׁנָאָה [שֶׁהַפְּחִיד] לִיעֲקֹב עַל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁטַם עָשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָּה וְגו'. [בא ראָה].

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - הִנֵּה מְלַמְעָלָה וּמִמָּטָה בְּחִבּוּר אֶחָד. וְרַב דְּגָן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְרֻשׁוּהָ, אֲכָל כְּכַתוּב וְלֹא רֵאִיתִי צִדִּיק נֶעֱזָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. בָּא רַאָה, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבְאֵרוּהָ - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׁרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשׁוּם כִּי אָמַר וְרַב דְּגָן וְתִירֹשׁ.

יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמְן שֶׁשָּׁלַט שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּתוּב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגו' מִבִּיָּאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים - בְּזִמְן שֶׁיָּבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכָּל בְּזִמְן שֶׁיָּבֵא הַמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, כְּכַתוּב (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הָיָה גָבִיר לְאַחִיָּךְ. הָיָה, וְלֹא אָמַר הָיָה אוֹ תִּהְיֶה. אֲלֹא זֶה סוּד עֲלִיּוֹן
שֶׁל הָאֱמוּנָה, שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ הֵן סוּדוֹת הָאֱמוּנָה. ה' לְמַעַלָּה,
וְאִ"ו בְּאֲמִצָּע, ה' אַחֲרֵי כֵּךְ. וּמִשׁוּם כֵּךְ אָמַר הָיָה גָבִיר לְאַחִיָּךְ, לְשֵׁלֹט
עֲלֵיהֶם וְלִרְדוֹת אוֹתָם בְּזִמְנֵן שְׂבָא דְוֹד הַמֶּלֶךְ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַכֹּל הוּא
בְּזִמְנֵן שְׂבָא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהָרִי מִשׁוּם שְׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה, אִזּוּ וּפְרָקָתָ עֲלוּ מֵעַל צְוֹאָרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ מִצַּד שֶׁל חֵלְקוֹ
שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ וּמִשְׁלוּ הוּא נָטַל. וְהַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ הָיָה רוּצָה
יַצְחָק לְבָרֶךְ עֵת עֲשׂוֹ, וּמִשׁוּם כֵּךְ עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַרְם
לְיַעֲקֹב לְטַל מִשְׁלוֹ.

בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעַה שְׂאוֹתוֹ הַנִּחַשׁ הִבִּיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם וְהָאָדָמָה
הַתְּקַלְלָה – מַה כָּתוּב? (בְּרֵאשִׁית ג) וְלֹאֲדָם אָמַר כִּי שְׂמַעְתָּ לְקוֹל
אֲשֶׁתְּךָ וְגו', אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָךְ וְגו'. שְׁלֹא תִהְיֶה עוֹשֶׂה פְרוֹת
וְגִדּוּלִים כְּרֵאוּי. כְּנִגְדָּה זֶה וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. בְּעִצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה – כְּנִגְדָּה זֶה
מִטַּל הַשָּׁמַיִם. וְקוּץ וְדִרְדָּר תִּצְמִיחַ לָךְ – כְּנִגְדָּה זֶה וְרֹב דָּגָן וְתִירֵשׁ.
בְּזַעַת אִפְיָךְ תֹּאכַל לֶחֶם – כְּנִגְדָּה זֶה יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים,
שֶׁהֵם יַעֲבֹדוּ אֶת הָאָרֶץ וַיַּעֲבֹדוּ בְשׂוּדָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה סא) וּבִנְיָ נִכְר
אֲכָרִיכֶם וְכִרְמִיכֶם. וְהַכֹּל נָטַל יַעֲקֹב זֶה כְּנִגְדָּה זֶה, וּמִשְׁלוּ נָטַל. וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא גָרַם לְיַעֲקֹב שְׂיִטַּל אֶת הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ לְהַדְּבִק בְּמִקּוּמוֹ
וְחֵלְקוֹ, וְעָשׂוּ שְׂיִדְבִק בְּמִקּוּמוֹ וְחֵלְקוֹ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, וְהִנֵּה רֵאִינוּ שְׂמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם, אוֹתָן
בְּרָכוֹת נָטַל עָשׂוֹ אַחֲרֵי כֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה
מוֹשְׁבָךְ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, לֹא זֶה כְּזֶה וְלֹא זֶה כְּזֶה, כְּמָה נִפְרְדוֹת הַדְּרָגוֹת.
בְּיַעֲקֹב כָּתוּב וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים – וּבְזֶה כָּתוּב יִהְיֶה. בְּיַעֲקֹב
כָּתוּב מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ – בְּעָשׂוֹ כָּתוּב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְטַל
הַשָּׁמַיִם, שֶׁהִנֵּה זֶה אֵינוֹ כְּזֶה.

וְהַדְּרָגוֹת נִפְרְדוֹת כְּמָה וְכְמָה, מִשׁוּם שְׂבִזָּה שֶׁל יַעֲקֹב כָּתוּב בּוֹ, וַיִּתֵּן
לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם – זֶה הֵטַל הָעֲלִיּוֹן שְׂשׁוּפֵעַ
מִעֲתִיק הַיָּמִים, שֶׁנִּקְרָא טַל הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם שֶׁל מֵעַלָּה, הֵטַל שְׂשׁוּפֵעַ
בְּדִרְגַת הַשָּׁמַיִם, וּמִשָּׁם לְשׂוּדָה הַתְּפוּחִים הַקְּדוּשִׁים. וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ –
זֶה הָאָרֶץ שְׁלִמְעַלָּה, אֲרֶץ הַחַיִּים. בְּעָשׂוֹ כָּתוּב וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּיַעֲקֹב

מִשְׁמַנִּין הָאָרֶץ זֶה אָרֶץ הַחַיִּים שְׁלֹמֶעֱלָה, וַיִּוְרַשׁ אוֹתָהּ בְּאֶרֶץ שְׁלֹמֶעֱלָה
וּבְשָׂמַיִם שֶׁל מַעְלָה, וּבְעֵשׂוֹ בְּאֶרֶץ שֶׁל כָּאֵן לְמַטָּה, וּבְשָׂמַיִם שֶׁל כָּאֵן
לְמַטָּה. יַעֲקֹב לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְעֵשׂוֹ לְמַטָּה לְמַטָּה.

עוֹד, יַעֲקֹב לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְעֵשׂוֹ לְמַטָּה. וְאִף עַל גַּב שְׂכָתוֹב וְהִיא
כְּאִשֶּׁר תִּרְיָד וּפְרָקֶת עָלוּ מֵעַל צְוֹאֲרָךְ – מִזֶּה שֶׁל כָּאֵן לְמַטָּה,
אֲבָל לְמַעְלָה לֹא כְּלוּם, שְׂכָתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל
נִחַלְתּוֹ. בֹּא רֵאֵה, בְּשַׁעַה שֶׁהִתְחִילוּ לִטַּל אֶת בְּרִכּוֹתֵיהֶם יַעֲקֹב וְעֵשׂוֹ,
יַעֲקֹב נִטַּל חֵלְקוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה, וְעֵשׂוֹ נִטַּל חֵלְקוֹ שְׁלֹמֶטָה.

רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר, כְּלוּם שְׂמַעְתָּ
מֵאֲבִיךָ לָמָּה לֹא הִתְקַיְּמוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, וְאוֹתָן
הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת עֵשׂוֹ כֻּלָּם הִתְקַיְּמוּ?

אָמַר לוֹ, כֹּל אוֹתָם הַבְּרָכוֹת מִתְקַיְּמוֹת, וּבְרָכוֹת אַחֲרוֹת שֶׁבִּרְךָ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יַעֲקֹב. אֲבָל מִיָּד יַעֲקֹב נִטַּל לְמַעְלָה,
וְעֵשׂוֹ נִטַּל לְמַטָּה. אַחֵר כֶּף כְּשִׁיקוּם מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ, יִטַּל יַעֲקֹב לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, וַיֵּאבֵד עֵשׂוֹ מִן הַכֹּל, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק וְנִחְלָה וְזַכְרוֹן בְּעוֹלָם,
כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (עוֹבְדִיָּה א) וְהִיא בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֵשׂוֹ
לְקֵשׁ וְגו'. כְּדִי שְׂיֵאבֵד עֵשׂוֹ מִן הַכֹּל, וַיַּעֲקֹב יִירַשׁ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת –
הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.

וּבְזִמְנֵי הַזֶּה כְּתוּב, (שׁו) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הָרַע עֵשׂוֹ
וְהִיִּתָּה לְה' הַמְּלוּכָה. אוֹתָהּ מְלָכוֹת עֵשׂוֹ שֶׁנִּטַּל בְּעוֹלָם הַזֶּה,
נִתֵּן לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא [תְּהִיָּה לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא] לְבָדוֹ. וְכִי עֲכָשׁוּ
אֵינָה מְלָכוֹת מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא אִף עַל גַּב שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שׁוֹלֵט לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, הִנֵּה נִתֵּן לְשָׂאֵר הָעַמִּים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד
חֵלֶק וְנִחְלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בוֹ, וּבְזִמְנֵי הַזֶּה הוּא יִטַּל מִכָּלֶם אֶת
הַמְּלָכוֹת וְכִלָּה תְּהִיָּה שְׁלוֹ, שְׂכָתוֹב וְהִיִּתָּה לְה' הַמְּלוּכָה, לוֹ לְבָדוֹ,
שְׂכָתוֹב (זְכַרְיָה יד) וְהִיא ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

וַיְהִי אִף יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אִף יִצְאָ יַצָּא – שְׁתֵּי
הַיִּצְאוֹת הַלְלוּ לָמָּה? אֵלֶּא אַחַת שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וְאַחַת שֶׁל יַעֲקֹב.
שֶׁהִנֵּה כְּשֶׁנִּכְנַס יַעֲקֹב, הַשְּׂכִינָה נִכְנְסָה עִמּוֹ וְהִתְבָּרַךְ לְפָנָי הַשְּׂכִינָה.
שֶׁיִּצְחָק הִיא אוֹמֵר אֶת הַבְּרָכוֹת, וְהַשְּׂכִינָה מוֹדָה לָהֶם עֲלֵיהֶם. וְכִשְׂיִצָּא

יעקב, השכינה יצאה עמו. זהו שכתוב אך יצא יצא יעקב. שתי יציאות יחד.

ויעשו אחיו בא מצידו. לא כתוב מן הציד, אלא מצידו, שהוא הצידה שלו, שלא הייתה בו ברכה, ורוח הקדוש צונחת ואומרת, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעשו גם הוא מטעמים וגו'. יקום אבי - דבורו היה בעזות, בתקיפות הרוח, דבר שאין בו טעם, יקום אבי. בא ראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר בבושה של אביו, בענוה. מה כתוב? ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין זה לזה? אלא שלא רצה לזעזע אותו, דבר בלשון תחנונים: קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר: יקום אבי, כמי שלא דבר עמו.

בא ראה, בשעה שנכנס עשו - נכנס עמו גיהנם. הזדעזע יצחק ופחד, שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד. כיון שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה - די. מה זה [גדלה] עד מאד? אלא שלא הייתה יראה ואימה גדולה שנפלה על יצחק מיום שנברא. ואפלו בשעה ההיא שנעקד יצחק על גבי המזבח וראה [שכינה] סכין עליו, לא הזדעזע כשעה ההיא שנכנס עשו וראה גיהנם שנכנס עמו. אז אמר, בטרום תבא ואברכהו גם ברוך יהיה, משום [שראתה] שראיתי שכינה שמודה על אותן הברכות.

דבר אחר, יצחק אמר ואברכהו, יצא קול ואמר גם ברוך יהיה. רצה יצחק לקלל את יעקב, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יצחק, את עצמך אתה מקלל, שהרי כבר אמרת לו ארריך ארוך ומברכך ברוך.

בא ראה, כלם הודו על אותן הברכות, עליונים ותחתונים, ואפלו חלק גורלו של עשו הודה עליהם, והוא ברוך אותו, והודה על אותן הברכות, והעלהו על ראשו למעלה. מנין לנו? שכתוב ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. ויאמר שלחני - משום שהחזיק בו יעקב. וכי איך יכול אדם, שהוא גוף ובשר, להחזיק במלאך שהוא רוח ממש, שכתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט?

אף, מכאן שמלאכים שלוחי הקדוש ברוך הוא, כשיורדים לעולם הזה, גלומים ומתגלמים, ומתלבשים בגוף כמו של

העולם הזה, משום שפך ראוי שלא לשנות ממנהג אותו המקום שהולכים לשם.

והנה נאמר, שכפאשר עלה משה למעלה מה כתוב? (שמות לד) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, משום המנהג, שלא לשנות מהמקום ההוא שהלך לשם. ואותם המלאכים, כשירדו למטה, כתוב (בראשית יח) והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו. וכן פאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלבש בגוף כמו של העולם הזה, ועל כן נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא ראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ומשום כך השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו. וכשבא הבקר, נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום.

ומשום כך כתוב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה. ומשום כך נחלש כשבא הבקר, ואז ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני? כי אם תברכני? הנה צריך להיות! מה זה כי אם ברכתני? אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא ולא תהיה מקטרג עלי בגללם. מה כתוב? ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'. למה ישראל? אמר לו, בעל כרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעטרת בכחך למעלה בדרגה עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך.

כי שרית עם אלהים. מה זה עם אלהים? וכי תעלה על הדעת שעליו היה אומר? אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהזדוג עם אלהים בחבור, בזוג של השמש עם הלבנה. ועל כן לא כתוב על [את] אלהים, אלא עם אלהים, בחבור וזוג אחד.

דבר אחר ויאמר, כמו שנאמר (שמות טו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך. אף פאן, ויאמר לא יאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל. ואז התעטר יעקב בדרגתו להיות הכלל של האבות. מה כתוב? ויברך אתו שם. מה זה ויברך אתו שם? שהודה לו על כל הברכות שברך אותו אביו.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי טז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו בא ראה כמה יש לאדם שיתקן את שביליו עם הקדוש ברוך הוא כדי לעשות את מצוות התורה, שהרי פרשוקה, שודאי שני מלאכים שליחים יש לאדם מלמעלה להזדווג עמו, אחד לימין ואחד לשמאל, והם מעידים על האדם בכל מה שהוא עושה, הם נמצאים שם, וקוראים להם יצר טוב ויצר רע.

בא האדם להטהר ולהשתדל במצוות התורה – אותו יצר הטוב שהזדווג עמו, ככר התגבר על אותו יצר הרע והשלים עמו והתהפך לו לעבד. וכשאדם הולך להטמא, אותו יצר הרע מתחזק ומתגבר על אותו יצר טוב, והרי בארנו, ודאי כשאותו האדם בא לטהר, בכמה כח התחזק האדם כשהתגבר אותו יצר טוב, אז אויביו ישלם אתו, שאותו יצר הרע נכנע לפני היצר הטוב. ועל זה אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו. מה זה ועבד לו? זה יצר הרע. ואז כשאדם הולך במצוות התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שיעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על בן אויביו ישלים אתו. וזה [זה] סמא"ל, הכח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. [אז הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו בחרב] ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כך, בכל מקום הכח של מטה תלוי בכח של מעלה. ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא – מה זה מי אפוא? הרי צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא – ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל בן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא – באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאכד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש

באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

ויחָרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה. מה זה גדלה? כתוב כאן גדלה, וכתוב שם (דברים יח) ואת האש הגדלה הזאת וגו'. שנכנס עמו גיהנם. עד מאד – מה זה עד מאד? כתוב כאן מאד, וכתוב שם (בראשית א) והנה טוב מאד. זה מלאך המות. אז אמר מי אפוא.

בְּשִׁמְעוּ עֲשׂוּ אֶת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. אמר רבי חייא, כמה רעות עשו אותן דמעות שבכה והוציא עשו לפני אביו כדי שיתברך ממנו, משום שהיה מחשיב דבר אביו יותר. הכי קרא שמו יעקב. [ובארוהו] הכי קרא שמו – קרא שמו אותו שקרא לו. הוציא השמעת קול של רק בשביל קלון. לא כתוב הכי נקרא שמו, אלא קרא שמו. **וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים.** זה – מה הוא זה? [אלא] ויעקבני פעמים היה צריך להיות! אלא דבר אחד היה פעמים – בכרתי, החזיר לו פעם אחרת ברכתי. זהו פעמים. כמו כן (בראשית מג) כי עתה שבנו זה פעמים. דבר אחד פעמים. אחד שהנה החזרתי לו, ולא נהיה בבושה לפני אותו אדם. שבנו – בשנו. אנו בבושה ממנו, וכבר החזרנו.

כִּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (איזב יג) ותחשבני לאיזב לך. חזר איזב – איזב. ופרשוה שכתוב אשר בשערה ישופני וגו'. אמר לפניו: רבונו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך? וכאן בכרתי לקח, והנה עתה חזר הדבר ונטל ברכתי.

הֵן גְּבִיר שָׁמְתִיו לְךָ וְגו', ולך אפוא מה אעשה בני. ולך אפוא – אין עומד פה מי שייסכים עליך. מה אעשה בני. אז ברך אותו בעולם הזה, והסתכל בדרךגתו ואמר ועל חרבך תחיה, שהרי כך ראוי לך לשפך דמים ולעשות קרבות, ועל כן אמר מה אעשה בני.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, ולך אפוא מה אעשה – כיון שאמר את זה, למה בני? אלא אמר לו, ולך אפוא מה אעשה שאתה בדין ובחרב ובדם אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלמה. אלא בני, בני ודאי. אני גרמתי לך משום שאתה בני, ועל כן ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד. ועדין לא התקיים, שהרי לא עבד עשו את יעקב, משום שיעקב לא רצה אותו עכשו, והוא חזר וקרא לו אדוני כמה פעמים, משום שהסתכל למרחוק והעלה אותו לסוף הימים, כמו שאמרנו.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. בעודם הולכים ראו את רבי יוסי הזקן שהיה הולך אחריהם. ישבו עד שהגיע אליהם. כיון שהגיע אליהם, אמרו, עכשו הדרך מתקנת לפנינו. הלכו. אמר רבי חייא, עת לעשות לה'. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי א) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה - זו כנסת ישראל. ותורת חסד על לשונה - אלו הם ישראל, שהם לשון התורה שמדברים בה ימים ולילות.

פיה פתחה בחכמה - זו ב' של בראשית, ופרשוה. ותורת חסד על לשונה - זה אברהם, שבו ברא את העולם ובו מדבר תמיד. ב' סתומה מצד זה, ופתוחה מצד זה. סתומה מצד זה, כמו שנאמר וראית את אחרי. פתוחה מצד זה כדי להאיר [להדר] פניה כלפי מעלה, ופתוחה מצד זה כדי לקבל מלמעלה, והיא אכסדרה לקבל ומשום כך עומדת בראש התורה ומתמלאת אחר כך. פיה פתחה בחכמה, בחכמה ודאי, שכתוב בראשית ברא אלהים, כתרגומו. ותורת חסד על לשונה - שהרי אחר כך מספר ואומר, ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור.

פיה פתחה בחכמה - זו ה' [הראשונה] של השם הקדוש שהכל בה, והיא סתומה וגלויה, כלולה ממעלה ומטה, הסוד של מעלה ומטה. פיה פתחה בחכמה - משום שהיא סתומה שאין נודעת כלל, שכתוב ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה. וכשמתחילה להתפשט בחכמה שנדבקה בה, והיא בתוכה, [והיא] מוציאה קול, שהיא תורת חסד.

פיה פתחה בחכמה - זו ה"א האחרונה שהיא דבור, והדבור תלוי בחכמה. ותורת חסד על לשונה - זה הקול שעומד על הדבור להנהיגו. ותורת חסד - זה יעקב, שהוא על לשונה, להנהיג הדבור ולאחז אותו, שהרי אין דבור בלי קול, ובארוה.

פתח רבי חייא אחריו ואמר, (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא. אני חכמה - זו כנסת ישראל. שכנתי ערמה - זה יעקב שהוא חכם. ודעת מזמות אמצא - זה יצחק, שהיתה לו דעת מזמות לברך את עשו. ומשום שחכמה השתתפה עם יעקב, שהוא ערמה - ודעת מזמות אמצא, שהתברך יעקב מאביו, ושרו עליו כל הברכות, והתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

מִהֵן הַתְּקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכֵלֶן יִתְקִימוּ לְזִמְן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ וְעַם אֶחָד לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְעִשִׂיתִי אִתְּם לְגוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ. וַיִּשְׁלֹטוּ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, שְׂכָתוֹב (דְּנִיאל ז) וְהִנֵּה עִם עֲנַנֵי הַשָּׁמַיִם כְּבֵן אָדָם בָּא. זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂכָתוֹב (שׁ ב) וּבִימֵיהֶם שֶׁל אֱלֹהֵי הַמַּלְכִּים יַעֲמִיד אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם מְלָכוּת. וְעַל כֵּן רָצָה יַעֲקֹב שְׂיַעֲבְרוּ בְּרֻכּוֹתָיו לְאוֹתוֹ עֲתִיד לָבֵא, וְלֹא נָטַל אוֹתָם לְאַלְתֵּר.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא אַחֲרֵיו וְאָמַר, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ. אָבֵל בְּשַׁעָה הַהִיא שְׂיַצָּא יַעֲקֹב מִלְּפָנַי אָבִיו עִם אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, הַסֵּתֵכֵל בְּעַצְמוֹ וְאָמַר: הִנֵּה הַבְּרֻכּוֹת הִלְלוּ אֲנִי רוֹצֵה לְהַעֲבִירָן לְאַחַר כֶּף, לְאַרְךְ הַיָּמִים. וְהָיָה יִרָא וּפּוֹחַד. יַצָּא קוֹל וְאָמַר: וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב נְאֻם ה' כִּי אֶתְּךָ אֲנִי. לֹא אַעֲזֹב אוֹתְךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֶךָ מִרְחוֹק, לְאוֹתוֹ הַזִּמְן שְׂאַתָּה מַעֲבִיר אוֹתָן, אֵת אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת.

וְאֵת זֶרַעַךָ מֵאֶרֶץ שְׂבִיִּים, שְׂאַף עַל גַּב שְׂעַכְשׁוּ נוֹטֵל עֲשׂוּ בְּרֻכּוֹתָיו וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּבִנְיָה, אֲנִי אוֹצִיא אוֹתָם מִיַּדְיוֹ, אֲזַ בְּנִיךָ יִשְׁתַּעֲבְדוּ בּוֹ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת. וְשָׁב יַעֲקֹב - זֶה הַשְּׂכִינָה [שְׁהִיא עִם יַעֲקֹב]. וְשָׁב יַעֲקֹב וְדָאִי. וְשָׁקֵט וְשְׂאֲנָן, כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ, מֵאוֹתָן מְלָכוּת: מִבְּבֵל, וּמִדִּי, וּמִיָּוֶן, וּמֵאֲדוּם. שְׁהֵם הָיוּ שְׁהִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל. וְאִין מַחְרִיד - לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

הַלְּכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאִי כָּל מַה שְׂעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ, הַכֹּל הָיָה בְּסוּד הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל כְּדִי לְהִרְאוֹת אֵת הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה לְבְנֵי הָאָדָם כְּדִי שְׂיִלְמְדוּ מֵהַמַּעֲשֶׂה הַהוּא אֵת סוּדוֹת הַחֲכָמָה, וְהַכֹּל הֵם כְּרָאוּי, וְכָל מַעֲשָׂיו דְרָכֵי הַתּוֹרָה, מְשׁוּם שְׂדָרְכֵי הַתּוֹרָה הֵם דְרָכֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין דְּבָר קָטָן שְׂאִין בּוֹ כְּמָה דְרָכִים וְשְׂבִילִים וְסוּדוֹת שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה.

בֵּא רָאָה, שְׁהָרִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת הַלְּכוֹת פְּסוּקוֹת בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה בְּפְסוּק וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מְטָרְד בַּת מִי זָהָב, וְלֹא גָלָה אוֹתָם אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁהָיָה עִמוֹ, כְּדִי לְדַעַת שְׂכַמָּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים הֵם בְּכָל מַעֲשֶׂה וּמַעֲשֶׂה, שְׁהוּא בַתּוֹרָה, וּבְכָל דְּבָר וְדְבָר, הִיא חֲכָמָה וְתוֹרַת אָמֶת. מְשׁוּם כֶּף דְּבָרֵי

התורה הם דברים קדושים להראות ממנה נפלאות, כמו שנאמר גל
עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, בשעה שעקם הנחש ההוא את אדם ואת אשתו, שקרב
לאשה והטיל בה זהמא, והתפתה בו אדם, אז נטמא העולם,
והתקללה בשבילו האדמה, וגרם מות לכל העולם, ועמד העולם
להפרע ממנו, עד שבא עץ החיים וכפה [וכפר] על אדם, והכניע
אותו הנחש שלא ישלט לעולמים על זרעו של יעקב.

שהרי בזמן שהקריבו ישראל שעיר, היה נכנע אותו הנחש והתהפך
לעבד, כמו שנאמר, ועל פן הקריב יעקב לאביו שני שעירים.
אחד להכניע את עשו, שהוא שעיר, ואחד בשביל הדרגה שהיתה
תלויה בעשו ונדבק בו ונתבאר.

ומשום כך עמד העולם עד שתבא אשה כמו חוה, ובן אדם כמו
אדם, ויעקמו ויחכימו את אותו הנחש הרע ואותו שרוכב
עליו, והכל נתבאר.

פתח ואמר, ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה, והרי נאמר ויעקב
איש תם ישב אהלים. איש תם – גבר שלם, כתרנומו. ישב
אהלים – למה הוא תם? משום שהוא ישב אהלים, שאוחז את שני
הצדדים, את אברהם ואת יצחק. ועל פן יעקב בצדו של יצחק בא
אל עשו, כמו שנאמר, שכתוב עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפתל.
וכשבא עם ברכות – עם סיוע שלמעלה הוא בא, עם סיוע של
אברהם ויצחק, ומשום כך זה היה בחכמה, כמו שנתבאר.

בא ראה, כשיעקב התעורר אל סמאל, דרגתו של עשו, וקבל עליו
את יעקב, ויעקב נצח אותו בכמה צדדים – נצח את הנחש
בחכמה ועקמומיות, ולא נצח, רק מהשעיר. ואף על גב שהכל אחד,
נצח כמו כן את סמאל בנצחון אחר ונצח אותו. זהו שכתוב ויאבק
איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא יכל לו.

בא ראה כמה היתה זכותו של יעקב, שהוא בא ורצה להעבירו מן
העולם, ואותו הלילה היה הלילה שנבראה בו הלבנה, ויעקב
נשאר לבדו, שלא היה מישהו אחר עמו. ששנינו, אל יצא אדם יחידי
בלילה, וכל שכן בלילה שנבראו בו המאורות, שהרי הלבנה חסרה,
שכתוב יהי מאר"ת חסר. ואותו הלילה נשאר לבדו, משום שכאשר

הלכנה בחסרונה, הנחש הרע מתגבר ושולט, ואז בא סמא"ל וקטרג עליו, ורצה להאבידו מן העולם.

ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו וגו'.

ביון שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש פחו של סמא"ל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שכתוב ויברך אתו שם.

בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שכתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שכתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הנה פראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרך לי ולבני אחרי, מתי? בזמן שיתכנסו כל העמים להאביד את בני מן העולם, שכתוב כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם. סבוני גם סבבוני וגו'. סבוני כדברים וגו'. הנה כאן שלשה, כלפי שלשה שנשארו. אחת – אותן הברכות הראשונות של אביו. שתיים – אותן ברכות שברך אותו הקדוש ברוך הוא. שלש – אותן הברכות שברך אותו המלאך ההוא.

אמר יעקב, לשם צריך אותן, אל המלכים וכל העמים של כל העולם, ואעביר אותן לשם, וכעת כלפי עשו די לי בזה. למלך

שְׁהִיוּ לוֹ כַּמָּה לַגִּינוֹת חֲזָקִים, כַּמָּה בַעֲלֵי לוחֲמֵי קַרְבוֹת לְהִלָּחֵם בְּקַרְבוֹת, שְׁמֻזְמָנִים כָּלפֵי מַלְכִים חֲזָקִים לְהִלָּחֵם בָּהֶם קַרְבוֹת. בֵּינֵתִים שָׁמַע עַל שׁוֹדֵד אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל הַלַּגִּינוֹת שֶׁלָּךְ אֵינְךָ שׁוֹלַח לְשֵׁם אֱלֹהִים אֶלֹּהֵינוּ? אָמַר, כָּלפֵי אוֹתוֹ הַשׁוֹדֵד דֵּי בָּאֵלֹהֵינוּ, שְׁהִירֵי כָּל לַגִּינוֹתַי וּבַעֲלֵי הַקָּרֵב אַעֲבִיר אוֹתָם לְאוֹתָם הַמַּלְכִים הַחֲזָקִים. בְּיוֹם הַקָּרֵב כְּשִׁצְטָרְכוּ לִי, יִהְיוּ.

אָרְיָה כִּן יַעֲקֹב אָמַר כָּלפֵי עֵשׂוֹ, דֵּי לִי כַעַת בְּבָרְכוֹת הַלְלוּ. אֲבָל לְזַמֵּן הַהוּא שְׁיִצְרְכוּ לְבָנֵי כָּלפֵי כָּל הַמַּלְכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, אַעֲלֶה אוֹתָם. כְּשִׁיגִיעַ אוֹתוֹ הַזְּמַן, יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים, וְיִתְקַיֵּם הָעוֹלָם עַל קִיוּמוֹ כְּרְאוּיָו. וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וְהַלְאָה תִּקְוֶה הַמַּלְכוּת הַזֶּה עַל כָּל שְׂאֵר מַלְכוּת אַחֶרֶת, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶהָ, שֶׁכְּתוּב (דְּנִיאל ב') תִּכְתֹּת וְתִכְלֶה כָּל אֱלֹהֵי הַמַּלְכוּת וְהִיא תִּקְוֶה לְעוֹלָם. וְהִינוּ הָאֲבָן הַהִיא שְׁנֹגְזֶרֶת מִן הָהָר וְלֹא בְיַדִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשֵּׁם רַעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל. מִי הָאֲבָן הַזֶּה? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מִצְבֵּה וְגו'.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, מִכָּאן, (ישעיה י') שְׂאֵר יִשׁוּב שְׂאֵר יַעֲקֹב - אֱלֹהֵי הַבְּרָכוֹת הָאַחֲרוֹת שְׁנֹשְׂאָרוֹ. וְכְתוּב (מִיכָה ה') וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקָרֵב עַמִּים רַבִּים. [אֱלֹהֵי בְרָכוֹת אַחֲרוֹת. כְּתוּב וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב] בְּגוֹיִם כָּלָם, וְלֹא רַק בְּעֵשׂוֹ. וְכְתוּב וְהָיָה שְׂאֵרִית וְגו' כְּטַל מֵאֵת ה'.

למוד הזהר הקדוש בזמן הזה נצרך לנו מאד להגן ולהציל אותנו נגד כל רע - מי יגן עלינו אם לא קריאותינו בחכמה הזאת?

למוד הזהר הקדוש בזמן הזה נצרך לנו מאד להגן ולהציל אותנו נגד כל רע, כי גלוי החכמה זאת עתה בדורות גרועות הוא. כדי שיהיה לנו מגן עתה לאחוז בלבב שלם לאבנינו שבשמים. כי אותן דורות קודמים היו אנשי מעשה וחסידים והמעשים טובים היו מצילין אותן מפני המקטרגים. עתה רחוקים אנו משרש העליון כמו השמרים בתוף החביות. מי יגן עלינו אם לא קריאותינו בחכמה הזאת.

(הרב יעקב צמח בהקדמתו לעץ חיים)

פָּתַח רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יִכְבֹּד אָב וְעַבְד אֲדָנָיו. בֵּן זֶה עֲשׂוֹ, שְׁלֵא הָיָה אָדָם בְּעוֹלָם שְׂיִכְבֹּד אֶת אָבִיו כְּמוֹ שְׁעֲשׂו כְּבֹד אֶת אָבִיו, וְאוֹתוֹ הַכְּבוֹד שְׂכַבְד אוֹתוֹ הַשְּׁלִיט אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְעַבְד אֲדָנָיו – זֶה אֲלִיעֶזֶר עַבְד אַבְרָהָם, וּבְאֲרוּחָהּ. שְׁהָרִי אָדָם שֶׁהָיָה בָּא לְחָרֵן בְּכַמָּה עֶשֶׂר וְכַמָּה מִתְנֹת וְאוֹצְרוֹת וּגְמָלִים טְעוּנִים, שְׁלֵא אָמַר לְכַתּוּבָא וְלָכֵן שֶׁהוּא אוֹהֵבוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אוֹ אִישׁ אַחַר שְׂבָא עִם פִּיּוּס שֶׁל אַבְרָהָם, אֲלֵא טָרַם יִדְבַר אֶת דְּבָרוֹ מֵה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר עַבְד אַבְרָהָם אֲנֹכִי, וְאַחַר כֵּן אֲדָנִי אֲדָנִי, כְּדִי שְׂיִכְבֹּד אֶת אַבְרָהָם, אוֹתוֹ הַכְּבוֹד וְאוֹתוֹ הַחֶסֶד הָאֲרִיף לוֹ לְכַמָּה פְּעָמִים.

כֵּן עֲשׂוֹ, הַכְּבוֹד הַהוּא שְׂכַבְד אֶת אָבִיו הָאֲרִיף לוֹ כָּל הַפְּעָמִים הַלְלוֹ שְׂיִשְׁלַט בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתָן הַדְּמָעוֹת הוֹרִידוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְשַׁעְבוּדוֹ עַד שְׂיִשׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּבִכְיָה וּבְדָמָעוֹת, שְׂכַתוּב (ירמיה לא) בְּבִכְיָ יָבֹאוּ וְגו', וְאִז כְּתוּב (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֲשׂוֹ וְהִיתָה לְה' הַמְּלוּכָה. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרָשֶׁת וַיֵּצֵא (דף קמ"א - דף קס"ח ע"ב)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׂוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחוֹ, אָבֵל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ – זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבְאֵר שֶׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ – כְּשֶׁהֵלֵךְ לְחָרֵן, שְׂכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׂוֹאֵף זֹרַח, שְׂכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמְקוֹם הַהוּא.

וּבָא וּרְאָה, אֵף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מְאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מְסַעוּתֵיו הֵם בְּשָׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר הוֹלֵךְ אֵל דְּרוֹם וְסוּבָב אֵל צָפוֹן, מְשׁוּם שֶׁזֶה יָמִין וְזֶה שְׂמָאל. [וּמְשׁוּם] וְשׂוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא כָּל יוֹם מִצַּד הַמְּזָרְח, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְּרוֹם [שֶׁל מְעָרָב], וְאַחַר כֵּן לְצַד הַצָּפוֹן, וּמִצַּד הַצָּפוֹן לְצַד הַמְעָרָב, וְאִז הַשֶּׁמֶשׁ מִתְכַּנֵּס וַיּוֹצֵא לְצַד מְעָרָב. יוֹצֵא מִמְּזָרַח, שְׂכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ לְמְעָרָב, שְׂכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מְכַלָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׂכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרִשׁוֹת אַחֲרָת, שְׂכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. יוֹצֵא מִמְּזָרַח,

שְׁכֶתוֹב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, זוֹ הַשְּׁמֵטָה שֶׁנֹּטְטֶלֶת מִהַעֲמָק הָעֵלְיוֹן הָאוֹר שֶׁמְאִיר, וְהוֹלֶכֶת לַמַּעְרָב, שְׁכֶתוֹב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, הַמָּקוֹם שֶׁהָיָה וְהָרְגֵז שָׁם.

רַבִּי יוֹסִי מִבְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּגִלּוֹת. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה יוֹרֵד אוֹר מִן הַעֲמָק הָעֵלְיוֹן, וַיַּעֲקֹב הָיָה נוֹטֵל אוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבְּאֵר שֶׁבַע, הַבְּאֵר שֶׁחִפְרוּהָ שָׂרִים, שֶׁהָיָה מְאִיר מִשָּׁם, וְהַשְּׁלִים אוֹתָהּ הַבְּאֵר בְּכָל הַשְּׁלֵמוֹת. וּבִימֵי הַגְּלוּת נָסַע מִבְּאֵר שֶׁבַע הַזֶּה וְהָלַךְ לְחֲרָנָה, שְׁכֶתוֹב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוֹמַר חֲרוֹן אָף. וּמָה הוּא חֲרוֹן אָפוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַדְּרָגָה הַרְּעָה, הָאֲרִץ שֶׁל רְשׁוֹת אַחֲרָת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַשְּׁמֵשׁ לַמַּעְרָב, הַמַּעְרָב הַזֶּה נִקְרָא מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשְּׁמֵשׁ, הַכֶּסֶף שֶׁלוֹ, מְקוֹם שֶׁשׁוֹלֵט עָלָיו. זֶהוּ שְׁכֶתוֹב אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא שָׁם. שֶׁהוֹלֵךְ אֵלָיו לְהֵאִיר עָלָיו, וְנוֹטֵל אֶת כָּל הָאוֹרוֹת וְכוֹנֵס אוֹתָם אֵלָיו.

וְהֵינּוּ כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין, [ס"א וְלַמְדִּנּוּ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין, שְׁכֶתוֹב נֹשֵׁב עַל ה' בִּימֵינוּ וּבְזֵרוּעַ עָזוֹ. וְשָׁנִינוּ, יְמֵינוּ - זוֹ הַתּוֹרָה, שְׁכֶתוֹב מִימֵינוּ אֵשׁ דָּת לְמוֹ. וּבְזֵרוּעַ עָזוֹ - אֵלּוֹ תְּפִלִּין. וְכֹלָם נֹטֵל יַעֲקֹב וּמְאֹסָף לְצַד מַעְרָב. וְהַלְבָּנָה אוֹסֶפֶת לְבִסּוּף כָּל אוֹתָם הָאוֹרוֹת וְהַנְּרוֹת שֶׁנֹּטֵל יַעֲקֹב, שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ וּמְאִיר לָהּ, וְזֶה שֶׁשָּׁנִינוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין] מִשׁוּם שֶׁנֹּטֵל אֶת כָּל הַכְּתָרִים הָעֵלְיוֹנִים, וּמִי הֵם? הַסּוּד שֶׁל הָאֵב הָעֵלְיוֹן וְסוּד הָאֵם הָעֵלְיוֹנָה, וְהֵם הַתְּפִלִּין שֶׁבְּרֵאשׁ, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, כִּהֵן גְּדוֹל נוֹטֵל בְּרֵאשׁ. וְאַחַר שֶׁנֹּטֵל הָאֵב וְהָאֵם, נוֹטֵל הַיָּמִין וְהַשְּׂמָאל, וְנִמְצָא [שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא] שֶׁנֹּטֵל הַכֹּל.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל נוֹטֵל הַכֹּל, וְכִשְׁנַמְשַׁכַּת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לַמַּעְלָה, נוֹטְטֶלֶת אָף כָּאֵן הַכֹּל, עוֹלָם הַזִּכָּר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן עוֹלָם הַנִּקְבָּה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּמוֹ שִׁיּוּצָאִים כָּל הָאוֹרוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי גַם נוֹטֵל הַכֹּל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהָרִי זֶה כְּמוֹ זֶה, וּמִשׁוּם כִּי בְּאֵר שֶׁבַע זֶה הַיּוֹבֵל, בְּאֵר [שֶׁבַע] זוֹ הַשְּׁמֵטָה. [שֶׁהָרִי זֶה כְּמוֹ זֶה] [הַכֹּל לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא] וְהַשְּׁמֵשׁ [הַזֶּה] אֵינוֹ מְאִיר אֶלָּא מִן הַיּוֹבֵל, [וְהוּא נוֹטֵל לְתוֹךְ הָאוֹרוֹת וּמְכַנֵּס תוֹךְ הַשְּׁמֵטָה] וּמִשׁוּם כִּי וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, זֶה הַמַּעְרָב שֶׁהִיא הַשְּׁמֵטָה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך חרנה - זו שנת הערלה, משום שיצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

תוספתא

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, יבא וידע. בפעה שהראש הלכן נטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וירד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנחקקו באבנים יקרות שלוהטות, ונקשרו עם האות נו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אוהבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל [בהם], נתקנו העולמות.

ועל כן נחקקה ו' פשוטה, הכלל של שתיים: נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שיירד לנ' הזו, שהיא כפופה, וחרברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הזו נקראת באר שבע ומתמלאת מייעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל כן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל כן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

ובאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה כתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב ואל מקומו שואף [זורח הוא שם]. וילן שם כי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

ויקח מאבני המקום. לא כתוב אבני המקום אלא מאבני המקום. אלו הם אבנים יקרות מרגליות טובות שהן שתיים עשרה אבנים עליונות, ככתוב שתיים עשרה אבנים. ותחת אלו שנים עשר אלה ורכבות אבנים פסולות, וכלן נקראות אבנים, ומשום כך מאבני המקום ולא אבני [המקום], זה המקום שאמר.

וַיֵּשֶׁב מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל מִי? אֵלָא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם
הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם תֹּאמַר כְּמִי שֶׁשָּׂם תַּחַת רֵאשׁוֹ –
לֹא. אֵלָא מֵרֵאשִׁיתוֹ – לְאַרְבָּעָה [רֵאשִׁי] צְדָדֵי הָעוֹלָם. שְׁלֹשׁ אַבְנִים
לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מַעֲרָב, וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְּרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מְזֻרָח.
וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלֵיהֶם לְהִתְקַן בָּהֶם.

וַיֵּאָזַר וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וַיִּשְׁכַּב, י"ב מְרַגְלִיּוֹת לְמִטָּה, וְכָל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה הֵרִי הֵן כ"ב.] כִּיּוֹן שְׁנַתְקַנָּה
הַמִּטָּה, שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשֶּׁמֶשׁ. וְעַל כֵּן כְּתוּב בַּיַּעֲקֹב וַיֵּשֶׁב
עַל הַמִּטָּה, שֶׁהֵרִי לוֹ רְאוּיָה וְלֹא לְאַחַר. וְעַל כֵּן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא,
וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לְפָנֵי מַעֲרַת אַפִּיקוֹתָא. עָבַר אִישׁ אֶחָד
וּשְׁנֵי בָנִים עִמּוֹ, וְהָיָה אֶחָד לְאַחַד אוֹמֵר, חִזַּק הַשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה הוּא
מִצַּד הַדְּרוֹם, וְאֵינן הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלָא עַל הָרוּחַ, מִשּׁוֹם שֶׁהָרוּחַ הִיא
קַיִּוֵּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלֵא שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּשְׁלֵמוֹת, אֵינן
הָעוֹלָם יְכוּלִים לְהִתְקַיֵּם.

אָמַר לוֹ אָחִיו הַקָּטָן, אֵלְמָלֵא יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֵּא רְאֵה,
בְּשַׁעָה שֶׁיַּחֲדוּ בָנָיו אֶת הַיַּחֲדוּת שֶׁלְמַעֲלָה וְאָמְרוּ (דְּבָרִים ו) שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, זוֹהִי הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנָה לְהִתְיַחַד בְּיַחֲדוּת
אֶחָד, אֲזַי הַתְּחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבֵיהֶם, וְנִטַּל אֶת בֵּיתוֹ, וַיֵּשֶׁב בּוֹ בְּחִבּוּר אֶחָד
עִם הָאָבוֹת, לְהִתְחַבֵּר זָכַר וּנְקֵבָה יַחַד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּתַף עִמָּהֶם וְאֲשַׁמַּע מָה הֵם אוֹמְרִים. פָּתַח אוֹתוֹ
הָאִישׁ וְאָמַר, קוֹמָה ה' לְמַנוּחַתְךָ אַתָּה וְאַרְוֵן עֲזָךְ. קוֹמָה ה'
לְמַנוּחַתְךָ – כְּמִי שֶׁאוֹמֵר יְקוּם הַמֶּלֶךְ לְבֵית מְנוּחַת מִשְׁכָּנוֹ.

שְׁנַיִם הֵם הָיוּ שֶׁאָמְרוּ קוֹמָה ה' – מִשָּׁה וְדוֹד. מִשָּׁה אָמַר, (בְּמִדְבָר י)
קוֹמָה ה' וַיִּפְצוּ אִיבֵיךָ. וְדוֹד אָמַר (תְּהִלִּים קֹלֶב) קוֹמָה ה'
לְמַנוּחַתְךָ. מָה הַהֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם? אֵלָא מִשָּׁה, כְּמוֹ מִי שֶׁמְצַוָּה אֶת בֵּיתוֹ
הוּא אָמַר. מִשָּׁה צָוָה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאָיו, וְדוֹד הִזְמִין
אוֹתָהּ לְמַנוּחָהּ. כְּמוֹ שֶׁמְזַמֵּן [לוֹ] אֶת רַבּוֹ, מְזַמֵּן אֶת הַמֶּלֶךְ
וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב קוֹמָה ה' לְמַנוּחַתְךָ אַתָּה וְאַרְוֵן עֲזָךְ, כְּדִי
שְׁלֹא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָה יִלְבָּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאֵן לְמַדְנּוֹ, שְׁמִי שֶׁמְזַמֵּן אֶת
הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנָה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדִי לְתַת שְׂמִחָה לְמֶלֶךְ. אִם דָּרָךְ

המֶלֶךְ שְׁמִשְׁמַחִים אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נִכְבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוּלִים, וְאִם לֹא - זֶה לֹא [מִשׁוּם] שְׂמַחַת הַמֶּלֶךְ.

בא רָאָה, דָּוִד הַזְּמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְבִּירָה לְמִנוּחָה, מָה עָשָׂה? שָׁנָה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנִכְבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׂכָתוֹב כַּהֲנִיף יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הֲיֵה צָרִיף לְהִיּוֹת לוֹיִיף יִרְנְנוּ! שְׁהָרֵי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דָּוִד שֶׁהַזְּמִין אוֹתוֹ לְמִנוּחָה, עָשָׂה אֶת הַכַּהֲנִים וְהַחִסְדִּים שִׁיְהִיו הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ.

אמר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דָּוִד, אֵינִי רוֹצֵה לְהִטְרִיחַ עָלֶיךָ. [אֵלּוּ] [אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דָּוִד, לֹא כִּף] אָמַר לוֹ דָּוִד, רַבּוֹנִי, [לֹא כִּף, אֶלֶּא] כְּשֶׁאֲתָה בְּהִכְלָךְ, אֲתָה עוֹשֶׂה רְצוֹנִךְ. כַּעַת שֶׁהַזְּמִנְתִּי אוֹתְךָ, הַדְּבַר עוֹמֵד בְּרְצוֹנִי לְקָרֵב אֶת אֱלֹהֵי, שֶׁהֵם יוֹתֵר חֲשׁוּבִים, אֶף עַל גַּב שְׂאִין דִּרְכָם בְּזֵה.

מבאן לְמַדְנוּ, שְׁמִי שֶׁהוּא בְּבִיתוֹ, יִסְדֵּר דְּרָכּוֹ וּמַעֲשָׂהוּ כְּרְצוֹנוֹ. אִם מְזַמְּנִים אוֹתוֹ, יַעֲשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל מְאָרְחוֹ כִּמוֹ שְׁמִסְדֵּר עָלָיו, שְׁהָרֵי דָּוִד הַחֲלִיף לוֹיִים וְסִדֵּר כַּהֲנִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקִּים אֶת הַדְּבַר כְּרְצוֹנוֹ.

אמר דָּוִד, בְּעֵבֹר דָּוִד עִבְדֶּךָ אֵל תִּשָּׁב פְּנֵי מִשִּׁיחֶךָ. הַסְּדוֹר שֶׁסִּדְרְתִּי לֹא יָשׁוּב אַחֲרָי. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דָּוִד, חֲיִיךָ, אֶפְלוּ בְּכָלִים שְׁלִי לֹא אֲשַׁתְּמַשׁ, אֶלֶּא בְּכָלִים שְׁלֶךָ. וְלֹא זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשָּׁם עַד שֶׁנִּתֵּן לוֹ אוֹצְרוֹת וּמִתְנוּת, שְׂכָתוֹב נִשְׁבַּע ה' לְדָוִד אֲמַת לֹא יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנֶךָ אֲשִׁית לְכֶסֶף לְךָ. בָּא רַבִּי יִצְחָק וְנִשְׁק לוֹ. אָמַר, אִם לֹא בִּאתִי לְדָרֶךְ הַזֶּה אֶלֶּא לְשִׁמְעַת אֶת זֶה - דִּי לִי.

פתח בֵּן אֶחָד שָׁלוּ וְאָמַר, וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, הֵינּוּ שְׂכָתוֹב (בְּרֹאשִׁית ב) עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. דָּבַר אַחֵר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - רָמַז כְּשִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִבֵּית הַמֶּקְדָּשׁ וְהִגְלוּ בֵּין הָעַמִּים, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אֵיכָה א) וַיֵּצֵא מִן בֵּית צִיּוֹן כָּל הַדְּרָה, וְכָתוּב גְּלַתָּה יְהוּדָה מֵעַנִּי וְגו'.

פתח הָאֵחֵר הַקְּטָן וְאָמַר, וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלֶּן שָׁם כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וְגו'.

מָה זֶה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם? לְמַלְךְ שֶׁהוּלֵךְ לְבֵית הַגְּבִירָה, צָרִיף לְפָגַשׁ אוֹתָהּ וּלְבַשָּׁם אוֹתָהּ בְּדַבְרִים כְּדִי שֶׁלֹּא תִמָּצָא אֶצְלוֹ כְּהַפְקָר, וְלֹא עוֹד, אֶלֶּא שֶׁאֶפְלוּ יֵשׁ לוֹ מִטָּה שֶׁל זֶהָב וְכִסְתוֹת מְרַקְמוֹת מַעֲשֶׂה רוֹקֵם לִישָׁן בָּהֶם, וְהִיא מְתַקְנֶת לוֹ מִטָּתוֹ מֵאֲבָנִים בְּאַרְץ, וּבְחֻדְרֵי שָׁל

תבן. יעזב את שלו וילון בהם, לתת לה נחת, וכדי שיהיה הרצון שלהם יחד בלי אנס. כמו שלמדנו כאן, שפיון שהלך אליה, מה פתוב? [וילן שם כי בא השמש, להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום] ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא, כדי לתת לה נחת שאפלו אבני הבית אהובים לפניו ללון בהם [שכתוב וישכב במקום ההוא].

בכה רבי יצחק, [וחיך] ושמח. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם, ולא אלך אחריכם? אמרו לו, אתה תלך לדרךך, ואנו נכנס לעיר להלולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשו יש לי ללכת לדרךך. הלך לו וסדר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי פה אמרו, והכל נאמר בקדוש-ברוך-הוא. אמר, הדברים הללו הם מבני בניו של רבי צדוק החלש הם. מה הטעם נקרא חלש? משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות עליונים ונותן בהם דרך לבני העולם להתנהג בהם.

אמר רבי יצחק, לא היו [אלא] ימים מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בנך האחר? אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהפיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי כך ולא הכרתי אותך, שכה מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרךך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתבייש לפני אנשי החבורה, שדרךנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבנו שלשה, אחד בנבואה, ואחד [וישנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשש דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה פתוב, ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים ויודים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) הנה הנה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'. הנה הנה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה שראה לפי שעה. ואף על גב שאותו המקום לא ראוי לזה, משום כך הנה הנה. מה זה הנה הנה? אלא הנה למעלה - הנה למטה, שפתוב סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. נוטל [אותו] למעלה ונוטל [אותו] למטה. הנה הנה - אחד למעלה ואחד למטה.

בא ראה, הסלם הזה מחזיק בשני עולמות - במעלה ומטה. בארץ כשדים על נהר כבר. בארץ כשדים - במקום שהגלות שורה בו, ועם כל זה, על נהר כבר. מה זה נהר כבר? אלא שהיה כבר מקדם לכן, שהשכינה שורה עליו, שכתוב ונהר יצא מעדן להשקות את הגן וגו'. וזה הוא נהר אחד מאותם ארבעה הנהרות. ומשום ששרה עליו מקדם לכן והיה עליו כבר - שורה בו עכשו, והתגלה ליחזקאל.

בא ראה, ויחלם, וכי יעקב הקדוש, שהוא השלם של האבות, התגלה עליו בחלום, ובמקום הקדוש הזה לא ראה [לו] אלא בחלום? אלא יעקב בזמן ההוא לא היה נשוי, ויצחק היה קים. ואם תאמר שהנה אחר כך, כשנשא, כתוב וארא בחלום? שם המקום גרם, ויצחק היה קים, ועל כן כתוב בו חלום.

ואחר שבא לארץ הקדושה עם השבטים, ונשלמה [בהם] להם עקרת הבית ואם הבנים שמחה, כתוב וירא אלהים אל יעקב וגו', וכתוב (בראשית מו) ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה. כאן לא כתוב בו חלום, שהרי היה מדרגה אחרת עליונה.

בא ראה, החלום הוא על ידי גבריאל, שהוא למטה, בדרגה הששית מנבואה. מראה - על ידי הדרגה ההיא של החיה ההיא ששולטת בלילה. ואם תאמר, הנה כתוב (דניאל ח) גבריאל הבן להלז את המראה - כך זה ודאי, שמראה דבריו יותר סתומים, ובחלום מפרש יותר, ומפרש את הסתומים של המראה. ועל כן נפקד גבריאל, שיפרש את דברי המראה, שהוא יותר סתום.

וְעַל כֵּן כָּתוּב בְּמִרְאָה – וַיֵּרָא, וְאָרָא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִרְאָה, כְּמוֹ הַמִּרְאָה הַזֶּה שֶׁנִּרְאִים בְּתוֹכוֹ כָּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּךָ וְאָרָא, רִאֲיִיתִי דְמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמִּרְאָה, שֶׁנִּרְאִית בְּתוֹכוֹ דְמוּת אַחֶרֶת, וְכָל הַדְּמִיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּךָ, יַעֲקֹב בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, כָּתוּב וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֵלֶם מֵצֵב אֶרְצָה [וְרֵאשׁוּן]. מָה זֶה סֵלֶם? הַדְּרָגָה שֶׁשָּׂאָר הַדְּרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, כִּךָ הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, מִי רֵאשׁוּ? רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. וּמִי הוּא? זֶה שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֵאשׁ הַמָּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵאשׁ לְמָטָה הַזֹּאת וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הַיְרֻכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ, אֵלּוּ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וַיִּרְדִּים בְּסֵלֶם הַזֶּה. כְּשִׁישְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפָּל הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וְכִשִּׁישְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְכָל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים לְמָטָה וְעוֹבְרֵי שְׁלִטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלֶם הַזֶּה. כָּאֵן רֵאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת שְׁלִטוֹנוֹ שֶׁל עֵשָׂו וְאֶת שְׁלִטוֹן שָׂאֵר הָעַמִּים.

דְּבַר אַחֵר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. שֶׁכְּשֶׁמְסַתְּלֵק רֵאשׁוּ מִמֶּנּוּ – הַסֵּלֶם נִכְנָע, וְעוֹלִים כָּל הַמְּמַנִּים. וְכִשְׂמִתְחַבֵּר רֵאשׁוּ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם – מִתְעַלֶּה, וְכָל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים. וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

כָּתוּב (מְלָכִים-א ג) נִרְאָה ה' אֵל שְׁלֹמֹה בְּחִלּוּם הַלֵּילָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֶתֶּן לָךְ. וְאִם תֹּאמַר, כָּאֵן בְּחִלּוּם, וְכִי אֵיזוֹ רִשׁוּת יֵשׁ לְחִלּוּם בְּזֶה? אֵלָּא כָּאֵן נִכְלַלְתָּ דְרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְּרָגָה הָעֲלִיוֹנָה עִם הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה. מִשּׁוּם שֶׁעַד עַכְשָׁיו שְׁלֹמֹה לֹא הָיָה שָׁלֵם. פִּיּוּן שְׁנֵשְׁלֵם, כָּתוּב (שִׁם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה, וְכָתוּב (שִׁם ו) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה. שֶׁעֲמָדָה הַלְּבָנָה בְּשְׁלֹמוֹתָהּ, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה, וְאֵז הָיָה רוֹאֶה שְׁלֹמֹה אֶת הַחֲכָמָה עֵינַי בְּעֵינַי, וְלֹא הִצְטַרְךָ לְחִלּוּם.

אַחֵר שֶׁחָטָא, הִצְטַרְךָ לְחִלּוּם כְּבִרְאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כָּתוּב (שִׁם יא) הִנֵּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים. וְכִי פְעַמִּים הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֵלָּא צַד הַחִלּוּם הָיָה לוֹ פְּעַמִּים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה בְּכָל יוֹם.

ועם כל זה הצד של החלום היה יותר על כל שאר בני האדם, משום שנכללה דרגה עם דרגה, מרא"ה במרא"ה. והנה כאן בסוף ימיו יותר חשוף, וזה משום שחטא, והלבנה עמדה להפגם. מה הטעם? משום שלא שמר את ברית הקדש בהתעסקותו עם נשים נכריות, וזה התנאי שהקדוש ברוך הוא עשה עם דוד, שכתוב (תהלים קלב) אם ישמרו בניך בריתי וגו', גם בנייהם עדי עד ישבו לכסא לך. **מה** זה עדי עד? הינו שכתוב (דברים יא) כימי השמים על הארץ. ומשום ששלמה לא שמר את הברית הזו כראוי, התחילה הלבנה להפגם, ועל כן בסוף הצטרף את החלום, וכן יעקב הצטרף את החלום, כמו שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן ו)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה (בראשית כח). והנה סלם – זו תפלה. מצב ארצה – שמתפללים בני אדם לו בארץ, שהיא שכניה, ומגיע לשמים שהוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים א-ח) ואתה תשמע השמים, וסוד הדבר – (תהלים ח) ה' אדננו מה אדיר שמך בכל הארץ וגומר. ובזמן שמודיע להם הקדוש ברוך הוא ושכינתו שעולה באותה התפלה, מיד – והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. – באותו אדם.

בָּלֵם פותחים כנפיהם לקבל שכניה באותה תפלה. זהו שכתוב (יחזקאל א) וכנפיהם פְּרָדוֹת מְלַמְעֵלָה. וזה עלים, שכניה על כנפיהם, וירדים בו. מה זה בו? בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש ברוך הוא יורד עליהם לקבל שכנתו, ומיחד הקדוש ברוך הוא באותו האיש בתפלתו, ששכינה היא מצוה כלולה בשם יהו"ה, היא החיה שלו, ומצוה בלי מחשבה אין לה עליה. ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, תפארת מצוה, המלכות כלולה מארבע חיות המרכבה, כלולה מארבע אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבורה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הלכים וגומר.

ומצד הצדיק נקראת אחריו, תיה כלולה שמונה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה שבה שמונה עשרה חליות, היא אחר למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שנאמר בה עלה

במחשבה, מה שאין כן באדם של אחר, של עץ הדעת טוב ורע, שהוא אחר למעשה בראשית וקדם לפרענות.

קמו תנאים ואמוראים ואמרו, רועה הנאמן, ברוך אתה לאל עליון, הוא יקים לך בקשתך בכל. קם זקן עליון ביניהם ואמר, רועה הנאמן, בך התקיים פסוק זה שנאמר (ישעיה סב) ואל תתנו דמי לו, שהרי עליונים ותחתונים מקננים בצלמה, מחנות הקדוש ברוך הוא שהם מהישיבה העליונה, ומחנות הגבירה שהם מהישיבה התחתונה, עליה נאמר והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. בך עולים מחנות השכינה בתפלה, ויורדים מחנות הקדוש ברוך הוא לשכינתו בכמה שירים ונגונים של תפלה.

אתה הוא הקרוב לקדוש ברוך הוא בתפלתך, שהיא קרבן לקדוש ברוך הוא ושכינתו באיזהו מקומן, בצו את בני ישראל וכו'. שתקנו בעלי המשנה קרבנות התפלה מצד הימין, ששם כהן איש חסד, ותקנו זמירות שהם שיר הלזים אחריהם מצד הגבורה, והוד דרגה של דוד נקשרה בשמאל של גבורה. ואהרן דרגתו בהוד נקשר בחסד, זהו שכתוב (תהלים טז) נעמות בימינך נצח.

שמע ישראל של היחוד כולל ברכו וקדשה, שהוא קדוש קדוש קדוש קדוש, וברכה מצד הימין, זהו שכתוב (במדבר ו) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל. וקדשה מצד הלזים עמוד האמצעי, הקשר של ימין ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש, שהוא האם העליונה.

תפלין על ראשו כמו שבארנו בעלי המשנה, תפלין של רבון העולם מה כתוב בהן? והוא קשר של תפלין של יד, שכינה תחתונה. וזה שבארו בעלי המשנה, הראהו למשה קשר של תפלין. ש' שלף משה, כולל שלש פני האבות למעלה שתקנו שלש תפלות, שסימנם: "שחרית" מנחה "ערבית". מ"ה שלף תפלת השבת, שנאמר ביה (בראשית א) ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ, ונכללה מרכבה התחתונה של אהרן דוד ושלמה, ואדם הראשון למעלה, ובת זוגו למטה, אם כל חי, שהוא צדיק חי העולמים.

ולבן, אהרן אף על גב שהוא ימין, בארוהו רבותינו, אהרן שושבין הגבירה היתה. רועה הנאמן, יעקב הוא הכולל שלשת האבות,

שבו רוכב אדם הראשון, ולא לחנם הקימו בעלי המשנה, יפיו של יעקב כפיו של אדם הראשון.

אמר המנורה הקדושה, רועה הנאמן, ראינו שכל הקדוש ברוך הוא שמך ואמר משה משה, לכלל אותך במרכבה העליונה ובמרכבה התחתונה, להכליל בך אדם הראשון מצדו של אברהם, ולהכליל בך חנה מצד של אהרן דוד ושלמה.

למה לא כפל את שם יעקב כך? אמר לו מנורה הקדושה, משום שקרא לו יעקב וקרא לו ישראל. יעקב לשון לשון עקב, שהינו נקבה, שלמדנו, עקבו של אדם הראשון מכה גלגל חמה. ונקרא ישראל, ששם ראש זכר ראש לנקבה, שהינו עקב. וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא לנחש, (שם א) הוא יושף ראש ואתה תשופנו עקב, וזה גרם שכנה בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב עונה יראת ה'.

שמח רבי שמעון ושמחו ראשי הישיבה ואמרו לפניו, פה השכינה, סיני, מי יכול לעמד [לפניו], שהקדוש ברוך הוא ושכינתו מדברים עמו, וששים רבבות של הישיבה התחתונים מדברים עמו, ואף ששים רבוא של הישיבה העליונה כך מדברים עמו. על פיך נאמר והנה מלאכי אלהים עלים וגומר.

דבר אחר ויחלם והנה סלם. פתח רבי שמעון ואמר, סיני זה סלם, והוא ק"ל, וסוד הדבר - (ישעיה יט) הנה ה' רכב על ע"ב ק"ל. עב זה יו"ד ה"י וי"ו ה"י. ועוד - יו"ד. יו"ד ה"א. יו"ד ה"א ו"א. יו"ד ה"א ו"א ה"א. האותיות הראשונות עולות לשבעים ושנים. האותיות שהן תולדותיהן עולות למאה ושלושים. ע"ב ק"ל מאתים ושנים כחשבון ב"ר.

אתה הוא הבן, הרועה הנאמן, עליך נאמר (תהלים ב) נשקו בר. אתה הוא רבן של ישראל, גדול למטה, רבן של מלאכי השרת, ב"ר למעלה, בן של הקדוש ברוך הוא ושכינתו, נחסר "גם" להשלים למאתים ארבעים וחמשה [עליהם נאמר לגבי משיח בן יוסף (שמות ב) גם יהו"ה העביר חטאתך לא תמות. ב"גם" הנה התכפר דוד, וזהו שעור של החלה, ארבעים ושלוש ביצים ותוספת חמש ביצה, רמוז שער (ויקרא ה) וחמשתיו יסף עליו.

סדר הלימוד ליום יט חשוון [יום 49 בשנה]

אשרי התפלה היוצאת מפיה, כמו שהקדוש ברוך הוא ירד על הר סיני ונאמר בו (דברים כט) כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום [וגו'] ואת אשר איננו פה עמנו היום, כך כשאתה משתדל בתורה ובתפלה, הקדוש ברוך הוא מכנס עליונים ותחתונים, וכל הנשמות הללו שהיו ושעתידין להיות, וכל מחנות המלאכים, ויורד בצלמה לקבל תפלתך ותורתך, משום שמחשבתך ליחד את הקדוש ברוך הוא עם שכינתו בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שהקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות לך חכמה מכמה טובות שאין להם סוף, כלם אומרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים קג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גברי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הסכימו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידך, ולא נפל דבר קטן מכתובת ידך שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרג, אלא עליונים ותחתונים בהסכמה אחת ברצון אחד: (ע"כ מההשמטות).

והנה ה' נצב עליו וגו'. כאן ראה יעקב הקשר של האמונה כאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. [נציב מלח] ראה, שכל הדרגות עומדות כלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

דבר אחר והנה ה' נצב עליו [ויאמר] - על יעקב, שהכל יהיה מרכבה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכנסת ישראל

להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מניין לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק [הארץ], ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שכב עליה - הנה הכל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואוחז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה כתוב והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. וכי תמיהה הוא שלא ידע? אלא מה זה ואנכי לא ידעתי? כמו שנאמר (שמואל א-ג) ופני ה' לא חליתי. אמר, וכי כל זה התגלה לי ולא הסתכלתי לדעת אנכי, ולהכנס תחת כנפי השכינה ולהיות שלם?

בא ראה, כתוב (בראשית כה) ותאמר אם כן למה זה אנכי. כל יום ויום ראתה רבקה את אור השכינה, שהשכינה היתה במשכנה, והתפללה שם. כיון שראתה צרתה במעיה, מה כתוב? ותלך לדרוש את ה'. יצאה מהדרגה הזו לדרגה אחרת, שהיא הוי"ה. משום כך אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי? משום שהיה לבדו ולא נכנס תחת כנפי השכינה.

מִיד - וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה נֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. הַדְּבָר הַזֶּה הוּא לְשָׁנֵי הַצְּדָדִים. מֶה נֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה - אַחַד עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁאָמַר בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַד עַל אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ, שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְהַבְטִיל.

וַאֲף עַל גַּב שֶׁהֵם לְשָׁנֵי צְדָדִים - הוּא אַחַד. אָמַר, אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. אֵין זֶה לְהִיּוֹת בְּטֵל, אֵין זֶה לְהִמָּצֵא לְבִדּוֹ, זֶה לֹא הַעֲמִידָה שְׁלוֹ, אֲלֹא בֵּית אֱלֹהִים, לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּלְעֲשׂוֹת בּוֹ פְרוֹת וּלְהַרְיֵק לוֹ בְּרֻכּוֹת מִכָּל אֵיבָרֵי הַגּוּף, שֶׁזֶהוּ הַשַּׁעַר שֶׁל כָּל הַגּוּף. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַגּוּף וְדַאי, שַׁעַר הוּא לְהַרְיֵק בְּרֻכּוֹת לְמַטָּה, אַחֲזוֹ לְמַעְלָה וְאַחֲזוֹ לְמַטָּה. אַחֲזוֹ לְמַעְלָה - שֶׁכְּתוּב וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. [אַחֲזוֹ] לְמַטָּה - שֶׁכְּתוּב אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וְעַל זֶה, וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה נֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. וּבְנֵי אָדָם אֵינָם מְשַׁגְּיחִים בְּכַבּוּד שֶׁבוֹ לְהִיּוֹת בּוֹ שְׁלֵם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. בֹּא אָבִיו וּנְשָׁקוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁשָּׁמַעְתִּי אוֹתָם הַדְּבָרִים מִפִּי, בְּכִיתִי וְאַמְרָתִי, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁלֹּא בְטֵל מִן הָעוֹלָם הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה. הִלְכָתִי עִמָּם עַד שֶׁלֵּשׁ פְּרָסָאוֹת עַד שֶׁנִּכְנַסְתִּי עִמָּהֶם לְעִיר. לֹא הִסְפִּיקוּ לְהַכְנִס, עַד שֶׁשָּׁדַךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ אֶת בְּנוֹ, וְאַמְרוּ לוֹ, דְּבַרְיָךְ לֹא יִהְיֶה לְבִטְלָה.

אָמַרְתִּי, זֶה שֶׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהַדְּבָרִים הִלְלוּ הֵם כְּלָם בְּסוּד הַחֲכָמָה וּלְהַרְאוֹת דְּבָרִים אַחֲרִים. כְּשֶׁסִּדְרָתִי הַדְּבָרִים לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לִי, אַל תֹּאמַר שֶׁהַדְּבָרִים הִלְלוּ הֵם שֶׁל תִּינוּק, אֲלֹא הֵם דְּבָרִים שֶׁל סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְהַכֵּל רְשׁוּמִים בְּסוּד הַחֲכָמָה.

וַיִּדַר יַעֲקֹב נָדַר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שֶׁכָּל זֶה הַבְּטִיחַ לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לָמָּה לֹא הֶאֱמִין, שֶׁאָמַר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו'? אֲלֹא, אָמַר יַעֲקֹב, חִלּוֹם חִלְמָתִי, וְהַחֲלוּמוֹת - מֵהֶם אָמַת וּמֵהֶם לֹא אָמַת, וְאִם יִתְקִים, הֲרֵי יִדְעָתִי שֶׁהוּא חִלּוֹם אָמַת. וְעַל כֵּן אָמַר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וְגו', כְּמוֹ שֶׁחִלְמָתִי, וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים. אֲנִי אֶהְיֶה מוֹשֵׁךְ בְּרֻכּוֹת מֵהַמַּעֲזֵן שֶׁל הַנַּחַל שֶׁל הַכֵּל לְמָקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים.

בֹּא רֵאָה, יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּאִמְצַע, הַכֵּל הוּא נוֹטֵל בְּרֵאשׁוֹנָה מֵהַמָּקוֹר שֶׁל הַכֵּל, וְאַחַר שֶׁיִּגָּע אֵלָיו, מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵעַ וּמִמְשִׁיךְ לְמָקוֹם הַזֶּה, מְשַׁמֵּעַ שֶׁכְּתוּב וְהָיָה ה' לִי - בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר הַכֵּל - לְאֱלֹהִים. כְּמוֹ שֶׁאֱלֹהִים יִהְיֶה שׁוֹמֵר וְעוֹשֶׂה לִּי כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת, אִף אֲנִי אֶהְיֶה

מושך לו מהמקום שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר של הכל. מתי? ושבתי בשלום אל בית אבי, כשאהיה יושב בדרגה שלי, ואהיה יושב בדרגה של שלום לתקן את בית אבי, ושבתי בשלום דוקא, אז והיה ה' לי לאלהים.

דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי, ששם היא הארץ הקדושה, שם אשתלם. והיה ה' לי לאלהים. במקום הזה אעלה [נתעלה] מדרגה זו לדרגה אחרת כראוי, ושם אעבד עבודתו.

רבי חייא פתח ואמר, דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הפסוק הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כך בקש על הכל (תהלים סה) דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שהתגברו חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן, לי ולכם, פשעינו אתה תכפרם.

בא ראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם, הם עולים עד אותו מקום שספרי הרשעים נפתחו, כמו שנאמר ה(בית) דין יושב וספרים נפתחים, ואותו ספר [הדין עומד עליה], [למעלה מראשו של דוד הוא] משום כך דברי עונות גברו מני, ועל כן פשעינו אתה תכפרם.

יעקב כמו כן משום כך לא האמין. אם תאמר שלא האמין בקדוש-ברוך-הוא - לא. אלא שלא האמין בעצמו. אולי יחטא, ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ומשום כך לא האמין בעצמו. והיה ה' לי לאלהים אפלו רחמים, כשאשוב בשלום, אשים כנגדי את הדין, משום [שהרי] שאני עובד לפניו תמיד.

אמר רבי אחא, אמר יעקב, כעת איני צריך את הדין. כשאשוב לבית אבי אתכלל בדין ואתקשר בו. אמר רבי יוסי, לא כך, אלא אמר, עכשו אם יהיה אלהים עמדי, אני צריך שהדין ישמר אותי עד שאשוב בשלום אל בית אבי. אבל כיון שאשוב בשלום, אכליל את הרחמים בדין, ואתקשר בקשר נאמן להכליל הכל יחד. והאבן הזאת אשר שמתה מצבה יהיה בית אלהים, שהרי אז הכל יהיה קשר אחד, והאבן הזו מתברכת מימין ומשמאל, מתברכת ממעלה וממטה, משום [זה] שאתן מעשר מכל.

אָמַר רבי אבא, הנה כתוב ויקח מאבני המקום. ואם תאמר שהאבן הזו עליונה [על] כמה אבנים למקום מושבה לשרות עליהם, [זהו שכתוב] והרי כתוב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה – [עליונה] היתה צריף [להיות!] משום [כיון] שאמר אין זה כי אם בית אלהים, כאן הרים אותה מצבה עליונה, משום שתלה בה כל השבח של זה, שאין זה לקים [למטה] כי אם בית אלהים, ויפה. ועל כן אשר שמתי מצבה.

וְהָיָה בית אלהים, לעולמים. בית אלהים? בית ה' היתה צריף להיות, כמו שנאמר לכוונן את בית ה', וכן (תהלים קכב) בית ה' גלף. אלא מקום בית הדין הוא משני צדדים עליונים – מצד היובל שהוא אלהים חיים, ומהצד של יצחק אלהים.

אָמַר רבי אלעזר, היובל, אף על גב שהדינים [יוצאים] מתעוררים ממנה וכלם רחמים [ודינים], כל השמחות יוצאות ממנה, והוא שמחת [והוא חרות] הכל. אלא בית אלהים – הצד של הדין הקשה. אם לטוב, בצד [היובל] השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי. אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל ישבי הארץ. ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים, הינו שכתוב קרית מלך רב. יש מלך סתם ויש מלך רב. ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזוהי קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה היו יושבים תחת האילנות של שדה אונו. נרדם רבי חייא, וראה את אליהו. אמר, מהוכחת הדרך של מר מאיר השדה. אמר, כעת באתי להודיע שקרובה ירושלים להחרב, וכל אותן קריות החכמים, משום שירושלים היא דין, ועל דין עומדת ועל דין תחרב, והנה נתנה רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים אולי יאריכו את שנות ירושלים, שהרי כל זמן שנמצאת בה תורה – היא עומדת, משום שהתורה עץ החיים העומד עליה. כל זמן שהתורה מתעוררת למטה – עץ החיים לא זו למעלה. פסקה התורה למטה – עץ החיים מסתלק [ממנה] מן העולם.

וַעֲלֵה כן, כל זמן שהחכמים ישמחו בתורה, לא יוכל עליהם סמאל, שהרי כתוב הקל קול יעקב והידיים ידי עשו. זו התורה העליונה

שְׁנֵקְרָאת קוֹל יַעֲקֹב. בְּעוֹד שְׁאוֹתוֹ קוֹל לֹא פוֹסֵק, הַדְּבוּר שׁוֹלֵט וַיְכוּל,
וְעַל כֵּן לֹא צָרִיךְ לְהַפְסִיק בַּתּוֹרָה. וְהַתְּעוֹרֵר רַבִּי חֲזִיָּא, וְהִלְכוּ וְאָמְרוּ
אֵת הַדְּבָר הַזֶּה לְחַכְמִים.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, הַכֹּל יוֹדְעִים אֵת זֶה, וְכֵן הוּא, שְׁכָתוּב אִם ה' לֹא
יִשְׁמַר עִיר שְׁוֹא שְׁקַד שׁוֹמֵר. אֵלוֹ הֵם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה,
הַקְּרִיָּה הַקְּדוּשָׁה עוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם, וְלֹא עַל הַגְּבֹרִים הַגְּבוּרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, הֵינּוּ שְׁכָתוּב אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'.

וַיִּרְא וְהִנֵּה בָאָר בְּשָׂדֵה וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) מִזְמוֹר
לְדָוִד בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם בְּנֹו. בְּפִסּוּק הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוּ
הַחֲבֵרִים, אֲבָל מִזְמוֹר לְדָוִד, לְמָה אָמַר שִׁירָה? אִם מְשׁוּם שֶׁבְּנֹו הוּא
שָׁקֵם עָלָיו, יוֹתֵר קִינָה הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, שֶׁהָרִי הִרְעָ עָלָיו עַל הָאָדָם
קָצַת מְקֻרְבָיו מִשְׁאַחַר הַרְּבֵה. אֲלֵא מִזְמוֹר לְדָוִד, אָמַר שִׁירָה, וְכֵן
בְּקֵשׁ דָּוִד, שֶׁחָשַׁב שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִלַּק אֵת חֲטָאוֹ לְעוֹלָם הַהוּא.
כִּיּוֹן שְׁרָאָה שְׁכָאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה רוּצָה לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ, שְׁמַח.

עוֹד, שְׁרָאָה שְׁעֲלִיוֹנִים מִמֶּנּוּ הָיוּ בְּעוֹלָם שְׁבָרְחוּ, וְכֹלָם לְבָדָם. יַעֲקֹב
בָּרַח, שְׁכָתוּב (הושע יב) וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אָרֶם, וַיִּבְרַח לְבָדוּ.
מִשֶּׁה בָּרַח, שְׁכָתוּב (שמות כ) וַיִּבְרַח מִשֶּׁה מִפְּנֵי פָרְעָה, וַיִּבְרַח לְבָדוּ.
וְדָוִד בָּרַח, כָּל אוֹתָם שְׁלִיטֵי הָאָרֶץ וְכָל אוֹתָם גְּבוּרֵי הָאָרֶץ וְרֹאשֵׁי
יִשְׂרָאֵל, כֹּלָם בָּרְחוּ עִמוֹ, וְסוֹבְבִים מִימֵינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ מִכָּל
הַצְּדָדִים. כִּיּוֹן שְׁרָאָה הַשְּׁבַח הַזֶּה, אָמַר שִׁירָה.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֹּלָם פָּגְשׁוּ אֵת הַבְּאָר הַזֶּה. וְלְמָה דָּוִד לֹא פָּגַשׁ בָּה?
אֲלֵא דָּוִד בְּעַל שְׁנֵאָה הָיָה כְּנִגְדּוֹ [שֶׁל הַבְּאָר] בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן,
וּמְשׁוּם כֵּן לֹא פָּגַשׁ בָּה. אֵת יַעֲקֹב וּמִשֶּׁה קִבְּלָה אוֹתָם הַבְּאָר בְּשִׁמְחָה
וְרִצְתָה לְהִתְקַרֵּב עִמָּם. וְעַל כֵּן, כִּיּוֹן שְׁרָאָתָה אוֹתָם הַבְּאָר הַזֶּה, עָלוּ
הַמַּיִם אֵלֶיהָ כְּאִשָּׁה שְׁשִׁמְחָה עִם בְּעֻלָּה.

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה אֵלֶיהוּ בָּרַח וְלֹא פָּגַשׁ בָּה, לְמָה? אֲלֵא אֵלֶיהוּ הוּא
לְמִטָּה מִן הַבְּאָר, וְלֹא לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מִשֶּׁה וַיַּעֲקֹב, וּמְשׁוּם
כֵּן הוּא מְלֻאָךְ וְעוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת. וּמְשׁוּם שֶׁיַּעֲקֹב וּמִשֶּׁה הֵם לְמַעְלָה מִן
הַבְּאָר, הַבְּאָר שְׁמַחָה אֵלֵיהֶם וְעֵלְתָה לְקַבֵּל אוֹתָם כְּאִשָּׁה שְׁשִׁמְחָה
לְבְּעֻלָּה וּמְקַבֵּל אוֹתוֹ.

וַיִּרְא וְהִנֵּה בָאָר בְּשָׂדֵה. סוּד הוּא שְׁרָאָה אֵת הַבְּאָר הַזֶּה לְמַעְלָה, זֶה
כְּמוֹ זֶה. כְּתוּב שְׁלִשָּׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. אִם הֵם שְׁלִשָּׁה,

למה פתוב ונאספו שמה כל העדרים? אלא הם שלשה: דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד הזה, וצפון מהצד הזה, ומזרח ביניהם. ואלו עומדים על הבאר הזו ואוחזים אותה וממלאים אותה. מה הטעם? משום כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו שכתוב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי אלעזר אמר, כתוב (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק. אותם המבקשים סוד האמונה, אותם שנדבקו בקשר האמונה, אותם שיודעים דרכי המלך העליון [קרבנו שמעון]. **בשעוילים** שנים ויצאו לקראת אחד - מקבלים אותו בין שתי זרועות. שנים יורדים למטה, שנים הם, אחד ביניהם. שני אלה מושב הנביאים, המקום שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא מתחבר בכל, הוא נוטל הכל.

אותה באר קדושה עומדת תחתיהם, היא שדה התפוחים הקדושים. מהבאר הזו משקים העדרים, כל אותן המרכבות, כל אותם בעלי כנפים. שלשה קימים רוכצים [עומדים] על הבאר הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם. זהו שכתוב כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו'. זה נקרא אדני, ועל זה כתוב אדני אלהים אתה החלות, וכתוב והאר פניו על מקדשך השמים למען אדני. אדון כל הארץ. זהו שכתוב הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ע"כ התוספתא.

ונאספו שמה כל העדרים, הינו שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים. וגללו את האבן - מעבירים ממנה את תקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש, [מים זכרים] שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, ולא יכול הצפון להקריש את המים, כנהר הזה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים.

ועל כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב ישקו כל חיתו שדי. והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה.

בא ראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תזדמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, כיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תזדמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הזדמנה לו אשתו, כמו שכתוב עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה, שכתוב (שמות ב) ויבאו הרעים ויגרשום וגו', ושם הזדמנה לו צפורה, משום שאותה הבאר גרמה להם.

בא ראה, הבאר הזו כתובה שבע פעמים בפרשה הזו, משום שהיא רמז לשבע. וכך נקראת באר שבע. [ומשום] הבאר הזו נזכרת שבע פעמים בפרשה הזו, שכתוב וירא והנה באר בשדה. כי מן הבאר ההיא. והאבן גדלה על פי הבאר. ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר. והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר. וגללו את האבן מעל פי הבאר. ויגל את האבן מעל פי הבאר. הרי שבעה, וכודאי שכך זה.

במישה לא כתוב אלא פעם אחת, שכתוב וישב בארץ מדין וישב על הבאר. משום שמשה נפרד מכל וכל מהבית שלמטה, ויעקב לא נפרד כלל. במשה אחד, ככתוב (שיר 1) אחת היא יונתי תמתי. אחת היא לאמה. ומשום כך משה היה בעל הבית והתעלה למעלה. במשה כתוב וישב על הבאר. ביעקב – וירא והנה באר בשדה, ולא כתוב וישב על הבאר.

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה – רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת. אשרי שמרי משפט, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת להשתדל בה ימים ולילות, שהרי כל מי שמשתדל בתורה, יש לו חרות מהכל, חרות מן המות, שלא יכול לשלט עליו, והרי פרשוה, משום שכל מי שמשתדל בתורה ונאחז בה, נאחז בעץ החיים. ואם מרפה את עצמו מעץ החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית – אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צרה צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח כה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרך התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם ולא יוכל לקטרג

לו. וכשֶׁאָדָם סוֹטָה מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה וּמִתְרַפֶּה מִמְּנָה, אָזִי צַר כַּח כֹּהֵ, מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ הָרַע, שֶׁהוּא הַשְּׂמָאֵל, שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם, וְדוֹחָה אֶת הַ"כֹּה" הַזֶּה הַחוּצָה, עַד שְׁדוּחַק אוֹתוֹ מִקּוֹם בְּצָרָה.

דְּבָר אַחַר צַר כַּחֲכָה – שְׂכַאֲשֶׁר בֶּן אָדָם אוֹחֵז בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, נֶאֱהָב לְמַעַלָּה וְנֶאֱהָב לְמַטָּה, וְהוּא אֶהוֹב שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (שְׂמוּאֵל-ב' יב) וְהוּא אֶהָב, שֶׁהִיא אֶהוֹב שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹהֵב אוֹתוֹ. וְכִשְׁאָדָם סוֹטָה מִדַּרְכֵי הַתּוֹרָה, אָזִי צַר כַּח כֹּהֵ, צַר שְׁלוֹ וּבַעַל שְׂנֵאָה הוּא אֵלָיו, וְשׁוֹלֵט עָלָיו אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא רַע, עַד שְׁמִקְטָרַג בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא רָאָה, הָרַע הַזֶּה, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע, שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם בְּכַמָּה צְדָדִים, וְכַמָּה שְׁלִטוֹן יֵשׁ לוֹ בְּעוֹלָם, וְהוּא נֶחֱשׁ תַקִּיף שְׁחָטָא בּוֹ אָדָם, וְנִכְשָׁלִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם וּמוֹשְׁכִים אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם, עַד שְׂמוֹצִיא לָהֶם אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם.

וּבֵא וְרָאָה, כִּשְׁהוּא שׁוֹלֵט, שׁוֹלֵט עַל הַגּוֹף. וְכִיּוֹן שְׁשׁוֹלֵט עַל הַגּוֹף, יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ הַנְּשִׁמָּה, מִשּׁוֹם שֶׁהַגּוֹף נִטְמָא, וְהַנְּשִׁמָּה עוֹלָה, וְאֵין שׁוֹלֵט עָלָיו עַד שְׁנוֹטֵל רְשׁוּת. וְכַמָּה הֵם שְׂבָאִים מִצְדוֹ וְשׁוֹלֵטִים עַל הָעוֹלָם, וְהָרִי שְׁנִינוּ שְׂכָל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם שְׁנַעֲשִׂים וְשׁוֹלֵטִים בָּהֶם, וַיֵּשׁ לוֹ מִמְּנִים וְשְׂמֵשִׁים, כָּלֵם שְׂמֵשִׁים בְּמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם.

וַיַּעַל בֶּן הוּא קָץ שֶׁל הַשְּׂמָאֵל, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ שְׂיֵשׁ קָץ לְיָמִין וַיֵּשׁ קָץ לְשְׂמָאֵל, וְהַקָּץ שֶׁל הַשְּׂמָאֵל הַזֶּה הוּא קָץ כָּל בְּשָׂר. נִקְרָא קָץ כָּל בְּשָׂר, לֹא נִקְרָא קָץ כָּל רוּחַ, וְסוּד הַדְּבָר – זֶהוּ קָץ [כָּל בְּשָׂר] וְזֶהוּ קָץ. זֶה קָץ עַל בְּשָׂר, וְזֶה עַל רוּחַ. מִשּׁוֹם כֵּן זֶה פְּנִימִי וְזֶה חִיצוֹנִי, זֶה יָמִין וְזֶה שְׂמָאֵל, זֶה קְדוּשׁ וְזֶה טְמָא, וְהִנֵּה פְרָשׁוּהָ.

וּבֵא וְרָאָה סוּד עֲלִיּוֹן קְדוּשׁ שֶׁל הָאֱמוּנָה, הַסּוּד שֶׁל עוֹלָם הַזְּכָר וְעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וְכָל קְדֻשׁ הַקְּדוּשִׁים בּוֹ, וְכָל סוּדוֹת הָאֱמוּנָה מִכָּאן יֵצְאוּ, וְכָל הַחַיִּים וְכָל הַחַרּוֹת, וְכָל הַטּוֹבוֹת וְכָל הָאוֹרוֹת הֵם מִכָּאן, וְכָל הַבְּרָכוֹת וְטַלְלֵי נְדָבוֹת, וְכָל הָאֶהָבָה שֶׁל הָאֶהָבוֹת הַכּל מֵהַצֵּד הַזֶּה, סוּד הַדְּרוֹם.

מִצֵּד הַצָּפוֹן מִתְפַּשְׁטוֹת דְּרָגוֹת עַד שְׂמַגִּיעָה לְמַטָּה פְּסֻלַת הַזְּהָב, בְּצֵד הַטְּמָאָה, לְכֻלּוֹף טְמָא, וְאוֹחֵז אֶת זֶה לְמַעַלָּה, וְאוֹחֵז אֶת זֶה לְמַטָּה. וְכֵאֵן מִזְדוּגִים זְכָר וּנְקֵבָה יַחַד, וְהֵם רוֹכְבֵי נְחֹשׁ, הַסּוּד שֶׁל זְכָר וּנְקֵבָה, וְזֶה סוּד עֲזָאז״ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים כמה צדדים לעולם, שמתפשטים מכאן ושולטים על העולם, וכלם צדדי הטמאה, וממנים שרים לתוך העולם. בא ראה, כשיצא עשו לעולם, כלו אדם כשושנה בשער כמו השעיר, ומשם אלופים, מגנים ממנים [שנים עשר] ששולטים בעולם, והנה פרשוה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט – ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם לשמר שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת – וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אלא מי שמשתדל בדרכי התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה. שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשתדל בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרכבה עליונה, וממשיך ברכות למקום שהוא מן המעין של כל המעיינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרכבות ולכל החילות, וכלם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכלם נקראו עת, וזהו שכתוב עשה צדקה בכל עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה. וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו תחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם.

בא ראה, יעקב היה תחת רשות קדושה. כיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת. וטרם שנכנס תחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים, וכן היה משה, שמשם הזדמנה לו אשתו. סוד הדבר – הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

ואמר רבי אבא, כל הפסוקים הללו קשים זה על זה. בראשונה כתוב ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. ולכן היה יושב בחרן. למה נסע משם? שכתוב וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. ומנין לנו שבתרן היה דיורו של לבן? שכתוב ויאמר להם יעקב

אחי מאינ אתם ויאמרו מחרן אנהנו. ויאמר הידעתם את לכן בן נחור ויאמרו ידענו. משמע שדיורו של לכן היה בחרן.

אָא יעקב אמר, אני רוצה להכנס בשכינה משום שאני רוצה להתחתן. כשאבא נשא ושלח את העבד, מצא עין המים, ואז הזדמנה לאבא אשה, והנה במקום הזה לא מצאתי לא עין ולא באר ולא מים, ומיד – וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, ושם הזדמנה לו באר, כמו שאמרנו, והזדמנה לו אשתו.

רבי אלעזר אמר, חרן, שם היה ודאי, והבאר הזו הייתה בשדה. שאם לא כך, למה כתוב ותרוץ ותגד לאביה? אלא משום שהיה סמוך לעיר.

ואמר רבי אלעזר, יעקב שהזדמנה לו אשה על הבאר, למה לא הזדמנה לו לאה, שהרי העמידה לו ליעקב כל אותם השבטים? אלא שאת לאה לא רצה הקדוש ברוך הוא לזווגה עם יעקב בגלוי, שכתוב ויהי בבקר והנה היא לאה. [מכלל] שהרי קדם לא התגלה הדבר.

ועוד, כדי למשך את עינו ולבו של יעקב ביפי של רחל, לעשות שם את דיורו, ובשבילה הזדווגה לו לאה והקימה את כל אותם השבטים. במה ידע יעקב מי היא רחל? אלא שאותם הרועים אמרו לו, שכתוב והנה רחל בתו באה עם הצאן.

בא ראה מה כתוב, ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. וכי מה דעתו של יעקב שלא אמר עשרה ירחים או שנה אחת, אלא שבע שנים למה? אלא יעקב עשה בחכמה, כדי שלא יאמרו שבשביל התשוקה של יפיה של רחל עשה, אלא בשביל החכמה, שהלכנה בת שבע שנים היא, וכל שבע השנים העליונות שורות היו על יעקב טרם נשא את רחל לשבת עמה כראוי, שהרי יעקב נטל את כלם בראשונה, ואחר כך בא אליה, כדי להמצא הוא שמים והיא ארץ.

וסוד הדבר – ויהיו בעיניו כימים אחדים. מה זה כימים אחדים? אלא כל שבע השנים שקל אותם בעיניו כאותם עליונים, שהם אחדים ולא נפרדים, וכלם אחד, שנקשרים זה עם זה. באהבתו אתה, להיות כדגמה העליונה.

בא ראה שאפלו לכן רמז לו באותם השבע ולא ידע מה אמר. שפתח ואמר טוב, שכתוב טוב תתי וגו'. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, עבד שבע שנים להזדוג עם שמטה. אמר רבי אלעזר, בא ראה, בכל מקום היובל סתום, שלא התגלה, והשמטה התגלתה.

בא ראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים ראשונות, יצא קול ואמר: יעקב, כתוב מן העולם ועד העולם. העולם הנסתר שלמעלה היובל, משם הראשית. שאלו שהם נסתרים, שלא התגלה להם, הם מן היובל. משום כך נסתמו מיעקב שלא ידע, שחשב שהרי הם מן השמטה, וכדי שיעשה ראשית מן העולם שלמעלה התכסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

משנת ה' ש' ליצירה מצוה מן המבחר שיתעסקו ברכים גדולים וקטנים בחכמת האמת - אחר שבזכות זה עתיד לבוא מלך המשיח ולא בזכות אחר, אין ראוי להתרשל

ומצאתי כתוב כי מה שנגזר למעלה שלא יתעסקו בחכמת האמת בגלוי היה לזמן קצוב עד תשלים שנת ה' ר"ו, ומשם ואילך... והתרה הגזרה והרשות נתונה להתעסק בספר הזהר. ומשנת ה' ש' ליצירה מצוה מן המבחר שיתעסקו ברכים גדולים וקטנים... ואחר שבזכות זה עתיד לבוא מלך המשיח ולא בזכות אחר, אין ראוי להתרשל.

(רבי אברהם בן מרדכי אזולאי, אור החמה, בהקדמה)

מי יתן והיה שיתחילו ללמד עם הצאן קדשים כשהם עדין בקטנותם בר ט' וי' שנים ספר הזהר הקדוש - רק על פי חכמת הקבלה תושע יהודה וישראל תשועות עולמים

מי יתן והיה שיתחילו ללמד עם הצאן קדשים כשהם עדין בקטנותם בר ט' וי' שנים ספר הזהר הקדוש כמו שכתב הגאון הקדוש המקבל האלקי... והיו בודאי הגאולה בקרוב בלי שום חבלי של משיח. וכבר כתב הרב רבי שם טוב בספר האמונות כי רק על פי חכמת הקבלה תושע יהודה וישראל תשועות עולמים, כי רק הוא חכמה אלקית המסורה לחכמי ישראל מימי קדם ושנים קדמוניות ועל ידה יגלה כבוד אלקים וכבוד תורתו הקדושה.

(רבי שבתי בן יעקב יצחק ליפשיץ, סגלת ישראל, מערכת ז' אות ה')

סדר הלימוד ליום כ' חשוון [יום 50 בשנה]

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכך ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכך ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שכתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

ויעל בן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים – יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? כן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הזדמן לו מעשה כמו יוסף, אם כן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שכשנטל יוסף מיעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: כן. אמר לו: יש לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, עתידים לי. והיאך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. [לאחר שיצא מבית האסורים היו לו] ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כך זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאבד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו – אלא כלם היו יודעים מי עקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כך האריך אצל לכן כל כך, עד שייסתים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. כיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כך בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

כיון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושמש מטתו ונהלכו ונכנסו והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כך רחל הולידה שני בנים, ולאה ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל. ואותן של שמטה התגלו, ובשמטה הגלויה עבד את היובל שהתכסה, שכתוב ויעבד יעקב ברחל שבע שנים. שבע שנים סתם. ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מכאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כך שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל כתוב שבע שנים שבע פעמים. שבע שנים מצויות, שבע פעמים [לא מצויות] איפה הן? אלא אותם שבעה ימים ששמר בחתנה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום [פעם אחת ושבע אחת] [שבע] נקרא פעם אחת, שכתוב (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה. וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת.

וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כך. ואם תאמר, אם כך, שנים של שמטה היה לו לעבד קדם ואחר כך להזדוג עם השמטה? אלא כיון שקבל עליו לעבד, כאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אומר, ברוך הרחמן שזכיתי לפסוק הזה, על אותו המקום כתוב (ישעיה מט) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בנים וכת אחת – כך זה ודאי. רחל שני בנים ודאי, בני השפחות ארבעה.

תקונם איך עומדים? אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחרים, שכתוב וכל אחריהם ביתה.

שְׁהָרִי בזרוע ימין שלשה קשרים, אבל קשר אחד באמצע שהוא גדול והוא אחר, שנשאר בחוץ. וכן אחד בזרוע שמאל, וכן אחד בדרך ימין, וכן אחד בדרך שמאל. וכשהכל נתקן, נמצאו כלם ביתה, לקיים את הפסוק שכתוב וכל אחריהם ביתה.

כף שאר הקשרים, כלם נראים בישר, ואלו יוצאים מחוץ לזרועות ומחוץ לזרועות להראות בפני השפחות. שאף על גב שהם במנין, אינם חשובים כבני רחל ולא, ומשום כך יצאו בחוץ.

דבר אחר, אלו הם הארבעה שכל שאר הקשרים נוטלים בשבילם, ואלו נוטלים אותם. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, [אמר רבי אבא, זה לא זה] ועל כן הכל נתקן יחד.

וירא ה' כי שנואה לאה וגו'. רבי אלעזר פתח, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. מושיבי עקרת הבית - זו רחל, שהיא עקר הבית. אם הבנים שמחה - זו לאה.

דבר אחר מושיבי עקרת הבית - זו שמטה, שהיא עקר העולם הזה, עליו הוא מנהג. אם הבנים שמחה - זה היוכל, שכל שמחה וכל חדוה של כל העולמות תלויים בו, והפסוק הזה הוא הפלל של הכל, משום שזה כולל הכל בסוד קדוש, ועל זה סיום הפסוק הללויה.

וירא ה' כי שנואה לאה. וכי למה היא שנואה, והרי בני השנואה אינם בנים מעלים, וראינו שכל אותם בנים מעלים יצאו מלאה, ואתה אומר שלא שנואה? אלא ודאי היוכל הוא תמיד עולם הנסתר, וכל דבריו אינם [בני] בנגלה, ומשום כך נסתרו מעקב כל מעשיו.

בא ראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היוכל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה

הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא – העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מכאן ששונא אדם ערות אמו [ואחותו], ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם – אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב כה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני. ישראל נקרא בן לקדוש-ברוך-הוא משום שנדבק בו, כמו שנאמר מה שמו ומה שם בנו כי תדע.

בשלאה הולידה את ראובן, מה כתוב? ותקרא את שמו ראובן. ראובן סתם, משום שנקלל בשלשה צדדים מחברים יחד – שמעון ולוי. מה הטעם לוי? כמו שנאמר (מלכים א-ז) ליות, החבור של כל הצדדים.

אמר רבי יהודה, מכאן שכתוב יתר שאת ויתר עז, כתרגומו בכורה, כהנה ומלכות. והמלכות היא בצד הגבורה, ועל כן ראובן סתם.

אמר רבי אבא, ראו בן סתם, שנקלל בשמעון ולוי. כך היתה דעתה [רצונה] של לאה, שכתוב הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים. משום שהיו שלשה שמתחברים יחד.

ובא וראה שכאן הוא, שהרי המרפכה העליונה – האבות, ודוד המלך שהתחבר עמם, וכל הארבע הם מרפכות עליונות, הסוד של השם הקדוש. ועל כן ראובן שמעון ולוי, אחר כך יהודה שירש מלכות, ועל כן כלם במקום הזה.

וְכַתּוּב [זֶה אַחֵר זֶה שְׁכָתוּב] (בראשית כט) הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה' וְגו' וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת. מִשׁוּם שְׁכָאן נִשְׁלְמוּ אַרְבַּעַת עֲמוּדִים. הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', מָה הַטַּעַם אֲמָרָה בְּזֶה אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם? אֵלֹא מִכָּאן, שְׁכָל זְמַן שְׁכַנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ אֵינּוּ שָׁלֵם.

בא רֵאָה, אֵף עַל גַּב שְׁשֻׁלְשָׁה בָּנִים הָיוּ עַד שֶׁהוֹלִידָה אֶת יְהוּדָה, הַכֶּסֶף לֹא הִשָּׁלֵם, וּמִשׁוּם כֶּף הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְלֹא בְּכֻלָּם. וְעַל כֵּן וַתַּעֲמַד מְלֻדָּת. מָה זֶה וַתַּעֲמַד? שְׁעַמַּד הַכֶּסֶף עַל תּוֹמְכָיו.

[וַתַּעֲמַד עַד כָּאן] וַתַּעֲמַד, שֶׁהִנֵּה עַד כָּאן וַתַּעֲמַד, בְּיַחְוֹד אֶחָד. מִכָּאן וְלִמָּטָה הוּא עוֹלָם הַפְּרוּד. וְאִם תֹּאמַר, אוֹתָם שְׁנֵי הַבָּנִים שֶׁהוֹלִידָה אַחֵר כֶּף כְּמוֹ זֶה? לֹא שֶׁהָרִי אוֹתָם הַשְּׁנַיִם הִתְחַבְּרוּ עִם אֱלוֹ, מִשׁוּם שְׁשֻׁשֶׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם יַחַד.

וּבֵא וְרֵאָה, כָּל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׁבָטִים הֵם תְּקוּנֵיהָ שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְתַקֵּן הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן הַשְּׁחֹר כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וְלְהַשִּׁיב אֶת עֵקֶר הַכֹּל לְמִקּוּמוֹ. כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּמוֹ אֶחָד עוֹמְדִים, וּבְזֶה נִשְׁלָם הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם שְׁלֵמָה.

וַיִּשְׁשָׁר זְבֻלוֹן, כָּאֵן נִשְׁלְמוּ שְׁשֵׁה בָּנִים, שְׁשֵׁת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵּן בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת הֵם אַרְבַּע, וְהִתְחַבְּרוּ עִם אֱלוֹ, וְאֵלוֹ אַרְבַּעַת הַקְּשָׁרִים שְׁמַתְחַבְּרִים בָּהֶם, וּבְאֵרוּהָ. וְעַל כֵּן כְּתוּב (מלכים-א ז) וְכָל אַחֲרֵיהֶם בְּיָתָהּ. אֵף עַל גַּב שְׁבַנֵּי שְׁפָחוֹת הֵם - בְּיָתָהּ.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, אִם כֶּף, הָרִי נֹאמַר, כָּל מָה שֶׁהוֹלִיד הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הוּא פְּרוּד, שֶׁהָרִי כְּתוּב וּמִשָּׁם יִפְרֹד. מָה תֹּאמַר בְּיוֹסֵף וּבְנִימִין? אִם תֹּאמַר שֶׁעוֹלָם אֶחָד בְּאֵלָה - זֶה אֵינּוּ, שֶׁהָרִי לֹא יֵצְאוּ מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן - מָה שֶׁהוֹלִיד, הוֹלִיד לְמָטָה וְלֹא לְמַעְלָה, וְאִם כֶּף הוּא פְּרוּד.

בא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה הוּא נִסְתָּר, שֶׁהָרִי הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הִתְתַּקֵּן בְּשְׁנַיִם עֶשְׂרֵי שָׁל אוֹתָם מְשֻׁלוֹ. אָבֵל בֵּא רֵאָה סוּד הַדְּבַר, בְּכָל זְמַן הַצְּדִיק מֵהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן יוֹצֵא וּנְכַנֵּס, בּוֹ נְכַנֵּס וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא, וּמִשׁוּם כֶּף נִבְנָה בְּמִקּוּם הַזֶּה, וְהָעֵקֶר הוּא לְמַעְלָה, וְהָעֵקֶר הוּא לְמָטָה, [צְדִיק, בּוֹ נְכַנֵּס בּוֹ יוֹצֵא] וְהוּא תָּמִיד בְּעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן לְעוֹלָם, כְּתוּב וַיְהִי בְּצֵאת נִפְשָׁה כִּי מֵתָהּ.

בא רֵאָה, בְּעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הַזֶּה, הַצְּדִיק נְכַנֵּס בּוֹ וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא. כְּשֶׁנְּכַנֵּס הוּא בְּסוּד שֶׁל יוֹסֵף הַצְּדִיק, וּכְשִׁיוֹצֵא הוּא בְּסוּד שֶׁל

בנְיָמִין. זהו שְׁכָתוֹב וְיֵהי בְצֵאת נִפְשָׁה כִּי מֵתָה. מִי נִפְשָׁה? זֶה הַצְּדִיק שִׁיּוּצָא מִמְּנָה.

וְזֶה בְנֵימִין, נִקְרָא בֶן אוֹנִי, שְׁחֻשְׁבָּה שְׁהוֹלִידָה לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַפְּרוּד, וְנִשְׁאָרוּ אֶחָד עֶשֶׂר בְּאוֹתָם לְמַעְלָה. מַה כְּתוּב? וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְנֵימִין, בֶּן יִמִּין. שְׁהָרִי הִתְעַלָּה לְמַעְלָה בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. שְׁכַאֲשֶׁר נֶאֱבַד יוֹסֵף, בְּנֵימִין הַשְּׁלִים אֶת מְקוֹמוֹ. וְעַל כֵּן הַצְּדִיק נִכְנָס וְיוֹצֵא בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. מִשּׁוֹם כֵּן יוֹסֵף וּבְנֵימִין וְכָל הַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר, כְּמוֹ שְׁלֹמְעָלָה בִּיחּוּד אֶחָד.

הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קיא) אוֹדָה ה' בְּכָל לֵבב בְּסוּד יִשְׂרָיִם וְעֵדָה. בְּכָל לֵבב? בְּכָל לֵב הֲיָה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֵלָּא דָּוִד בְּסוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ רָצָה לְהוֹדוֹת לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אוֹדָה ה' בְּכָל לֵבב - בִּיְצֵר טוֹב וּבִיְצֵר רַע, וְאֵלּוֹ שְׁנֵי הַצְּדִיקִים, אֶחָד יִמִּין וְאֶחָד שְׁמָאל.

בְּסוּד יִשְׂרָיִם וְעֵדָה - אֵלּוֹ הֵם שְׁאָר הַצְּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שְׁהָרִי לֵבב כְּמוֹ צִפּוֹן וְדָרוֹם. בְּסוּד יִשְׂרָיִם - אֵלּוֹ הֵם שְׁאָר צְדִיקֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שְׁשָׁה כְּמוֹ שְׁלֹמְעָלָה. וְעֵדָה - זֶהוּ הַמְּקוֹם שֶׁל יְהוּדָה, וְכְתוּב (תהלים קלב) וְעֵדֹתַי זֹו אֶלְמָדָם. וְכְתוּב (הושע יב) וְיִהוּדָה עַד רֹד עִם אֵל וְגו'. כְּתִיב (תהלים קלח) אוֹדָךְ בְּכָל לֵבִי נִגְדַּ אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ. כָּאֵן בְּמְקוֹם אֶחָד נֶאֱמַר, שְׁכָתוֹב נִגְדַּ אֱלֹהִים אֲזַמְרָךְ, שְׁהָרִי לְדַרְגָּה הַזֹּו אָמַר שִׁירָה, לְחַבֵּר אוֹתָהּ לְיִמִּין.

בָּא רָאָה, יְהוּדָה אֶחָזוּ בְּכָל הַצְּדִיקִים. אֶחָזוּ בְּדָרוֹם, אֶחָזוּ בְּמִזְרָח. שְׁהָרִי הוּא בָּא מִצַּד הַשְּׁמָאל, וְרֵאשִׁיתוֹ בְּצִפּוֹן, וְאֶחָזוּ בְּדָרוֹם, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְיִמִּין וְנֶאֱחָזוּ בְּגוֹף. מִשּׁוֹם כֵּן, הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה'. וְתַעֲמַד מְלֻדָּת. וְתַעֲמַד, שְׁעַמְדָּה בְּקִיּוּם שֶׁל הַבְּרִית כְּרֵאוּי, שְׁהָרִי הַכֹּל נִתְקַן מִרְכָּבָה קְדוּשָׁה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן יֵצֵא לְקִרְיָה. הַזְּדִמָּן לוֹ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי. כִּיּוֹן שְׁרָאָה אוֹתָם, אָמַר, הַתְּחַדְּשׁוּת שֶׁל הַתּוֹרָה צְרִיף כָּאֵן. יֵשְׁבוּ שְׁלִשֶׁת אֵלָּה [יָמִים]. כְּשֶׁרָצָה לְלָכֵת, פֶּתַח כָּל אֶחָד מֵהֶם בְּפִסּוּק.

רַבִּי אַבָּא פֶּתַח וְאָמַר, וְה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפְּרָד לֹוט מִעֲמוֹ, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה וְגו'. וְכִי לְפִי הָרְאִיָּה שֶׁל אַבְרָהָם יוֹרֵשׁ אֶת הָאָרֶץ, וְלֹא יוֹתֵר? עַד כַּמָּה רוּאָה בֶּן אָדָם? שְׁלֵשׁ פְּרִסָּאוֹת, אוֹ אַרְבַּע אוֹ חֲמֵשׁ פְּרִסָּאוֹת, וְהוּא אוֹמֵר כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֶתָּה רֹאָה וְגו'!?

אָפֵא, כּיּוּן שְׁאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם רוֹאָה, אֶת כָּל הָאָרֶץ רוֹאָה. שְׁהִירֵי אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם הֵם כָּלְלוּ שֶׁל כָּל הָעֵלָם. עוֹד, הֵרִים אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִרְאָה לוֹ שֶׁהִיא קְשׁוּרָה בְּצַדְדֵי הָעוֹלָם, וְהִיָּה רוֹאָה אֶת הַכֹּל. כְּמוֹ כֵּן, מִי שְׁרוּאָה אֶת רַבֵּי שְׁמַעוֹן, רוֹאָה אֶת כָּל הָעוֹלָם, הַשְּׂמַחָה שֶׁל מַעֲלָה וּמַטָּה.

פְּתַח רַבֵּי חֵיִיא וְאָמַר, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתָה שׂוֹכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֲתַנְנָה וּלְזַרְעָךְ, וְכִי אוֹתוֹ הַמְּקוֹם לְבַדּוֹ הַבְּטִיחַ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהִירֵי אַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ חֲמֵשׁ הָיוּ וְלֹא יוֹתֵר? אֲלָא בְּאוֹתוֹ זְמַן, בְּאוֹתָם אַרְבַּע אַמּוֹת קִפְּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא שְׁאוֹתוֹ מְקוֹם הוּא הַכָּלָל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ. וּמָה אוֹתוֹ הַמְּקוֹם הוּא הַכָּלָל שֶׁל כָּל הָאָרֶץ – רַבֵּי שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא הַמְּאוּר שֶׁל כָּל הָאָרֶץ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁשְּׁקוּל כָּכָל הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבֵּי יוֹסִי וְאָמַר, הַפְּעַם אוֹדָה אֶת ה', וְכִי בְּכָל מָה שֶׁהוֹלִידָה לֹא רָאוּי לְהוֹדוֹת לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲלָא בְּזֶה? אֲלָא יְהוּדָה הוּא הַבֵּן הָרַבִּיעִי לְכֹסֵא, וְהוּא מְשָׁלִים אֶת הַכֹּסֵא. וּמִשׁוּם כֵּךְ יְהוּדָה לְבַדּוֹ תִּקְוֶן הַכֹּסֵא וְתוֹמֵךְ שֶׁל כָּל הַתּוֹמְכִים. [שְׁהִיו שְׁלֹשָׁה, אַבְרָהָם וַיִּצְחָק וַיַּעֲקֹב, וְאִזּוּ בָּא דָוִד מִיְהוּדָה וְהִשְׁלִים הַכֹּסֵא, וְעַל כֵּךְ נִקְרָא יְהוּדָה, שֶׁהוּא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְהַדָּל"ת (אַרְבַּע רִגְלִיּוֹ) מְרַגְּלוֹת הַכֹּסֵא] רַבֵּי שְׁמַעוֹן שְׂמַאִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּתוֹרָה וְכַמָּה מְאוּרוֹת מְאִירִים בְּשִׁבְלֵוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וַיִּלָּךְ רַאוּבֵן בִּימֵי קִצְרֵי חַטִּים וַיִּמְצָא דוֹדָאִים בְּשׂוּדָה. רַבֵּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קד) מָה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלֵם בְּחַכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֶאכֶה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲלָא מִי יָכוֹל לְמַנּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵנָּה כַּמָּה צְבָאוֹת וּמַחְנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשִׁבוֹן, וְכָלֵם בְּפַעַם אַחַת, כְּמוֹ פְּטִישׁ שְׂמוּצִיא זִיקִים לְכָל הַצְּדָדִים בְּפַעַם אַחַת, כֵּךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוּצִיא כַּמָּה מִיָּנִים וּמַחְנֹת מְשָׁנִים זֶה מְזֶה שְׁאִין לָהֶם חֲשִׁבוֹן, וְכָלֵם בְּפַעַם אַחַת.

בֵּא רָאָה, בְּדַבּוּר וּבְרוּחַ יַחַד נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב בְּדָבָר ה' שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם. בְּדָבָר ה' – זֶה הַדַּבּוּר. וּבְרוּחַ פִּיּוֹ – זֶה הַרוּחַ. זֶה בְּלִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ, וְנִכְלָלִים זֶה עִם זֶה וַיּוּצְאִים מֵהֶם כַּמָּה צְבָאוֹת לְצְבָאוֹת, וּמַחְנֹת לְמַחְנֹת, וְהַכֹּל בְּפַעַם אַחַת.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולמות, הוציא אור נסתר אחד, שמהאור ההוא יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא העולם העליון.

ועוד, האור העליון הזה התפשט ועשה אמן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה להתקשר למעלה, רוצה להתקשר למטה. ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר בקשר שלמעלה, מוציא את כל החילות והמחנות למינים רבים. זהו שכתוב מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית וגו'.

וכל מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לה דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה. משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא ראה, כתוב תני נא לי מדודאי בנג. לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר, שאחוז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזת ביעקב לא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב המעט קחתך את אישי, וכתוב לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנג.

הם גרמו שיצא יששכר לעולם משום שמעלה הריח של התורה לפני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב הדודאים נתנו ריח וכו', וכתוב וישכב עמה בלילה הוא, הוא ודאי, והרי פרשוה שהעולם העליון הוא שנסתר ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון.

ובכל מקום העולם העליון הוא שלא התגלה, והרי נאמר ועבד הלוי הוא, כדי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כך קוראים עץ החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא הוא ולא אתה.

ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעיה של רחל - לא, שהנה כתוב וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכחם למעלה,

באותו הכח שלָהם לא מתמנה פקידת הפנים, שהרי הפנים תלויים במזל, ולא בדבר אחר. ואם תאמר שהנה הם נבראו לחנם – לא, שהרי אפלו לדבר הזה הם סיוע לאותם שמתעבבים, ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם אלא במזל.

ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא וגו'. הדבר הזה הוא חצפה? אינו כן, אלא מפאן למדנו ענותנותה של לאה, שלא אמרה דבר לפני אחותה, והיא הקדימה לדרך ואמרה לו בחשאי והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל, שכתוב כי שכר שכרתיה. מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה לו בחוץ, ולא בבית.

ולא עוד, אלא בפתח של משכן לאה [לחוצן] יצאה החוצה, והכניסה את יעקב בפתח שבחוץ טרם שיכנס למשכן רחל. מה הטעם? כדי שלא תאמר דבר לפני רחל, ולא תתחצף לפני אחותה. ולא עוד, אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב למשכן רחל, אינו דין להוציאו משם, משום כן הקדימה לו בחוץ.

וכל זה למה? אלא שרוח הקדש התעוררה בלאה, וידעה שכל השבטים העליונים הללו, כלם קדושים, יצאו ממנה, ודחקה השעה בחביבות לקדוש-ברוך-הוא, ומשום כן קראה להם שמות בסוד החכמה.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי חייא, בכל פעם [שאנו] הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא מרחיש לנו נסים, וכעת הדרך הזו ארפה לנו, נתעסק בתורה, והקדוש ברוך הוא יתחבר עמנו.

פתח רבי חייא ואמר, (שמות יב) בראשן בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת, וכתוב (דברים טז) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני. לחם עני כתוב. בדבר הזה התעוררו בו החברים. אבל בא ראה, כשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אחרת. כשרצה הקדוש ברוך הוא לקרב אותם אליו, נתן להם מקום של לחם עני, לחם עני. מי העני? זה דוד המלך, שכתוב בו (תהלים פז) כי עני ואביון אני.

ולחם עני הזה נקרא מצה, נקבה בלי זכר היא עני. התקרבו למצה בהתחלה. כיון שקרבו אותם יותר, הכניס אותם הקדוש ברוך הוא בדרגות אחרות, והתחבר זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת

בזָכֵר, נִקְרָא מִצְוָה, בְּתוֹסֶפֶת וְא"ו. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דברים ל) כִּי הַמִּצְוָה
הַזֹּאת. מִשּׁוּם כֶּן מִצְוָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּן מִצְוָה.

בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֹׁאֹמֵר: גְּדוּד שֶׁל רוֹצְחִים אוֹרְכִים
בְּדֶרֶךְ, סָטוּ לְמַעְלָה, אֵל תִּרְדּוּ לטִירָה חֶסֶרֶת הַגַּג שֶׁלֹּמֶטָה.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְשֹׁמֵר אֶת
דְּרָכָיו. עָלוּ לְמַעְלָה וְנִכְנְסוּ לְהַר אֶחָד, בֵּין סְלָעִים חֲזָקִים. אָמְרוּ,
הוֹאִיל וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹצֵה בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, נִרְאֶה דָּבָר, אוֹ יִתְרַחֵשׁ
לָנוּ נִס.

הִלְכּוּ. יָשְׁבוּ עַל בְּקִיעֵי הַסָּלַע. עָלָה לָהֶם אִישׁ אֶחָד. תָּמְהוּ. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִי אַתָּה? אָמַר, אָנִי מֵאֲנָשֵׁי אֶרְקָא. אָמַר לוֹ, וְשֵׁם יֵשׁ בְּנֵי
אָדָם? אָמַר, כֵּן, וְזוֹרְעִים וְקוֹצְרִים, מֵהֶם בְּמִרְאֵה אַחַר מְשָׁנִים מְמַנִּי,
וְעֲלִיתִי אֲלֵיכֶם לְהַכִּיר מִכֶּם, מַה שָּׁמָה שֶׁל הָאָרֶץ שְׂאֵתֶם בָּהּ?

אָמַר לוֹ, אֶרֶץ, מִשּׁוּם שְׁכָאן שׁוֹרָה אֶרֶץ הַחַיִּים, שְׁכָתוּב (איוב כח) אֶרֶץ
מְמַנָּה יֵצֵא לָחֶם. מִזּוּ יֵצֵא לָחֶם? בְּשֹׁאֵר הָאָרֶץ לֹא יֵצֵא לָחֶם,
וְאִם יוֹצֵא, לֹא מִשְׁבַּעַת הַמַּיִנִּים. בֵּינְתִים נִכְנַס לְמִקוּמוֹ. תָּמְהוּ. אָמְרוּ,
וְדַאי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ בְּאִיזָה דָּבָר.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְדַאי עַל הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁאֲמַרְתָּ, זָכַרְתִּי שְׁלֹמֶדְתִּי מִסְבִּי
דְּבָר אֶחָד עֲלִיּוֹן בְּפֶסֶח, שֶׁנִּתֵּן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
הַלָּחֶם הַזֶּה מֵאֶרֶץ הַחַיִּים, וְאַחַר כֶּן לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, הַלָּחֶם הַזֶּה,
וְהִנֵּה בְּאֲרָנוּ אֶת הַדָּבָר.

עוֹד הָיָה אוֹמֵר, שֶׁאָדָם, כְּשִׁיוֹצֵא לְעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹדַע דְּבָר עַד
שְׁטוּעַם לָחֶם. כֵּינֵן שֶׁאוֹכֵל לָחֶם, מִתְּעוֹרֵר לְדַעַת וּלְהַכִּיר. כֶּן
כְּשִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים דְּבָר, עַד שֶׁהִטְעִים לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לָחֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּה, שְׁכָתוּב אֶרֶץ מְמַנָּה יֵצֵא לָחֶם,
וְאִזּוּ נִכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְדַעַת וּלְהַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְתִינּוֹק לֹא
יודַע וְלֹא מִכִּיר עַד שְׁטוּעַם לָחֶם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה.

יִשְׂרָאֵל לֹא יָדְעוּ וְלֹא הִכִּירוּ בְּדָבָרִים שְׁלֹמֶעְלָה עַד שֶׁאָכְלוּ לָחֶם
עֲלִיּוֹן, וְאִזּוּ יָדְעוּ וְהִכִּירוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, וְרֹצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שִׁיִּשְׂרָאֵל יָדְעוּ יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁרְאוּ לְאֶרֶץ הַזֹּה, וְלֹא יָכְלוּ,
עַד שֶׁשְׁטַעְמוּ לָחֶם מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם, וּמִי הוּא? שְׁמַיִם, שְׁכָתוּב (שמות טז)
הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִזּוּ יָדְעוּ וְהִסְתַּכְּלוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם.

ועד שאכלו לחם מאותו מקום, ונעד שלא אכלו לחם באלו המקומות] לא ידעו דבר ולא הכירו.

בא רבי יוסי ונשקו. אמר, ודאי על זה העיר אותם הקדוש ברוך הוא בזה, ועל כן הראשית של ישראל לדעת היה הלחם. קמו והלכו. בעודם הולכים ראו שני פרות, אחד זכר ואחד נקבה. אמר רבי יוסי, אין לנו דבר בעולם שאינו זכר ונקבה, וכל מה שבארץ – כף גם בים. **פתח** רבי יוסי ואמר, ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו'. ותצא לאה לקראתו, מנין ידעה? הרי אמרו שגעה החמור, ולאה ידעה ויצאה אליו, וגרם לו שיצא ממנה יששכר. זהו שכתוב יששכר חמור גרם, אל תקרי גרם אלא גרם, שהחמור גרם לו. אמרה לאה: ודאי ידעתי שאם יכנס יעקב למשכן רחל, אין לי להוציא אותו, אלא אחכה לו כאן ויכנס למשכני.

כי שכר שכרתיך בדודאי בני, מה זה בדודאי בני? משום שנוח ליעקב על זה, שאלו מסייעים להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר לא עומד בדודאים, אלא למעלה.

פתח ואמר, מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה. אמר רבי חייא, רוח הקדש אומרת: מושיבי עקרת הבית – זו רחל. אם הבנים שמחה – זו לאה. מושיבי עקרת הבית – זה העולם התחתון. אם הבנים שמחה [הללויה] – זה העולם העליון. משום כף הללויה.

אמר רבי יהודה, כל השבטים הללו הם תקונים שלמטה, וכלם כמו שלמעלה. בא ראה, כי שכר שכרתיך – לקחת ממנו הגוף, ומי הוא? תורה. שכר שכרתיך – לך, לגופך ממש. שכר שכרתיך – להוליד את דמותך.

מכאן מי שעוסק בתורה, יורש את העולם הבא ויורש את נחלת יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב יששכר, יש שכר, (ירמיה לא) כי יש שכר לפעלתך, וכתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא.

כי ילדתי לו ששה בנים. אמר רבי חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת הצדדים של העולם. ומי שמאריך באחד, צריך לו להמליך את הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה ולארבעת צדדי העולם, והיינו אחד.

אמר רבי חזקיה, פתוב (שיר ב) על הרי בתר, וכתוב (שם ח) על הרי בשמים. מי הם הרי בשמים? אלו ששת הבנים של לאה שכוללים ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד כלול בחברו, ולאה עליהם, לקיים (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה.

ועל כן פתוב לא תקח האם על הבנים, משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, משום שהוא העולם הנסתר ולא התגלה כלל.

ואת הבנים תקח לך, הינו שפתוב כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים. וכל אלו נקראים הרי בשמים. מכאן ולמטה נקראו הרי בתר, שפתוב ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ההרים של הפרוד.

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתקון. ואמר רבי אלעזר, שמשום כך יוצאים החוצה אותם הקשרים. ואף על גב שכלם אחד, ומכאן והלאה כלם אחד, בדרך ישרה, ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו שכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'.

ואמר רבי אלעזר, פתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. מה ראה יעקב ללכת לדרך כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרך? אלא הנה פרשוה, שראה שנולד שטנו של עשו.

ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. כיון שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרך, וסיום הגוף הוא הברית, ועם כל זה בנימין השלים את החשבון, שבו נשלמו שנים עשר.

ואם תאמר, וכי לא היה יודע יעקב שעד עכשו לא השתלמו השבטים, אף על גב שנולד יוסף, מה הטעם לא חכה עד שנולד בנימין וישתלמו השבטים? אלא יעקב עשה בחכמה וידע הדבר. אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל השבטים, הנה ידעתי שיתקון של מעלה שרואי עליהם כראוי, ובארץ הזו לא צריכים שישתלמו, אלא בארץ הקדושה.

בא ראה שֶׁכֶּף הוּא, שֶׁכֶּל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים הֵם הַתְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן, וְכִיּוֹן שֶׁנּוֹלַד בְּנִימִין, מִתָּה רַחֵל, וְלִקְחָה אֶת הַמָּקוֹם הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הַזֶּה לְהַתְּתֵקֵן בָּהֶם, וְעַל כֵּן לֹא נוֹלַד בְּנִימִין אֶלָּא בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֲנִי בָבֹאִי מִפְּדֵן מִתָּה עָלַי רַחֵל בְּאַרְץ כְּנַעַן בְּדֶרֶךְ, וְשֵׁם מִתָּה רַחֵל וְנִטְלָה אֶת הַמָּקוֹם, הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הַזֶּה, לְהַתִּישֵׁב בְּבֵית שָׁלֹם. וְכֹל זֶמֶן שֶׁרַחֵל קִיַּמְתָּ, הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן אֵינוֹ נִתְקֵן בָּהֶם. מִתָּה רַחֵל – נִטְלָה [לְמַעַלָּה] הַבֵּית בְּשִׁלְמוֹתָו.

וְאִם תֹּאמֵר, לָמָּה לֹא מִתָּה לֵאמֹר בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן? אֶלָּא מִשּׁוֹם שֶׁהַבֵּית הוּא בְּעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן [הָעֲלִיּוֹן], וְהַכֹּל הָיוּ מִמֶּנּוּ לְהַתְּתֵקֵן, וְלֹא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן [הַתְּחַתּוֹן], וּמִשּׁוֹם כִּי לֹא מִתָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וְכֹל מַעֲשֵׂי לֵאמֹר הֵם בְּנִסְתָּר, מִשּׁוֹם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הוּא בְּנִסְתָּר וְלֹא בְּנִגְלָה, וּמִשּׁוֹם כִּי לֹא נִזְכְּרָה מִיתְּתָהּ שֶׁל לֵאמֹר כְּמִיתְּתָהּ שֶׁל רַחֵל.

וְבֵא וְרָאָה שֶׁכֶּף זֶה וְדַאי, מִשּׁוֹם שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן כָּל דְּבָרָיו בְּנִסְתָּר, וְהָעוֹלָם [הָעֲלִיּוֹן] הַתְּחַתּוֹן כָּל דְּבָרָיו בְּנִגְלָה, מִשּׁוֹם כִּי נִתְּכַפְּתָה לֵאמֹר בְּמַעֲרַת הַמְּכַפְּלָה, וְרַחֵל בְּדֶרֶךְ הַגְּלוּיָהּ. זֶה בְּנִסְתָּר, וְזוֹ בְּנִגְלוּיָהּ. וּבְנִסְתָּר הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן נִרְשָׁם, שֶׁכָּתוּב וְתֹאמֵר לֵאמֹר בְּאַשְׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, וּמִשּׁוֹם כִּי קָרָאָה שְׁמוֹ אֲשֶׁר. [מִשּׁוֹם כִּי כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁל שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר, וְעַם כָּל זֶה].

וּמִשּׁוֹם כִּי הַכֹּל אֶחָד, שֶׁהָרִי הַכֹּל הוּא מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. כִּי גַם, וּבְכָל מָקוֹם, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, זֶה בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתָּר, וְאֵינוֹ לֹא מְבָרְכִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, שֶׁכָּתוּב בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. מִשּׁוֹם כִּי לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן קוֹרְאִים הו"א, וְלְעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן קוֹרְאִים אֶת"ה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא בְּרוּךְ מִן הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עַל יְדֵי הַצְּדִיק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שֶׁכֵּן יְרוּשָׁלַם וְגו'. וְדַאי מִצִּיּוֹן הוּא בְּרוּךְ.

בֵּא רָאָה, כְּמוֹ כֵּן ה' ה' שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, זֶה בְּנִגְלָה וְזֶה בְּנִסְתָּר, וְעַל כֵּן מִפְּסִיק הַטַּעַם בְּתוֹכָם, וּמֵהָעוֹלָם הַזֶּה וְעַד הָעוֹלָם הַזֶּה הַכֹּל אֶחָד.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רָאָה הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁלֹּא רָצָה לְלַכֵּת אֶלָּא בְּרִשׁוֹת לְבָן. וְאִם תֹּאמֵר, לָמָּה לֹא הִלָּךְ פַּעַם אַחֲרַת בְּרִשׁוֹתָו? אֶלָּא מִשּׁוֹם שֶׁפָּחַד יַעֲקֹב שֶׁלֹּא יַעֲזֹב אוֹתוֹ וַיִּשְׁתַּלְּמוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים בְּאַרְץ אַחֲרַת, וְעַל כֵּן,

כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו.

שכיון שנולד בנימין, נקשרה השכינה בכל השבטים ונטלה הבית עם כלם. ויעקב היה יודע בסוד החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר שבטים, שהשכינה תתקשט ותתקשר עמם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

על ידי למוד בספר הזהר והתקונים וכתבי מרון מבטלין כל גזרות רעות וממשיכים שפע ואור חיות אדם הישראלי - חיות אדם הישראלי תלוי בספר הזהר ובכתבי מרון ללמד בקדשה ובשמחה ובנעם וביראה ואהבה

וכן יש הרבה שוטים שבורחים מללמד רזין של מרון האר"י וספר הזהר אשר הם חיינו, ולו עמי שומע לי בעקבות משיחא אשר הרע והמינות גובר היו שוקדין כל ימיהם ללמד ספר הזהר והתקונים כתבי מרון והיו מבטלין כל גזרות רעות והיו ממשיכים שפע ואור... חיות אדם הישראלי תלוי בספר הזהר ובכתבי מרון ללמד בקדשה ובשמחה ובנעם וביראה ואהבה כל אחד לפי השגתו וקדשתו וכל ישראל קדושים.

(רבי יצחק איזיק יחיאל ספרין מקומרנה, נוצר חסד, פרק ד' משנה כ')

להיות נוהרים להיכל המלך לעסק בחכמת הקבלה והזהר הקדוש בחלק נכבד ביותר בסדר היום, ואף רב שעות היום

התורה היא אמצעי בלבד. והעסוק בה צריך להיות מתוך שאיפה ורצון עמק לדבקות בהשם. ושום כונה אחרת אסורה בהיכל השם. ברור, שאם לומדי התורה היו עוסקים בה מתוך אהבת השם היוקדת בלבם, והרצון להדבק בו הוא זה שהיה ממלא את כל ישותם, לא היה נוצר שום וכוח בקשר לפנימיות התורה, וכלם היו נוהרים להיכל המלך לעסק בחכמת הקבלה והזהר הקדוש בחלק נכבד ביותר בסדר יומם, ואף רב שעות ימיהם.

(שביל הפרדס, כרך יא, פרשת וישלח תשנז)

ותרב הדעת שנפתחו שערים ללמד וללמד הזהר הקדוש גם לפשוטים כמונו

אשרי חלקו שזכוהו מן השמים להגדיל תורה ולהאדירה בבאור נפלא, חמיד ורגיג אשר יהיה לתועלת עם סגלה בעזרת השם, ותרב הדעת שנפתחו שערים ללמד וללמד גם לפשוטים כמונו ושכרו רב בלי ערוך - וכאשר מפרש יוצא מדברי הזהר הקדוש שהעתיק בהקדמתו, שבזכות למוד הזהר הקדוש יעזר לנו הקדוש ברוך הוא למיפק מן גלותא.

(הסכמת הגאון הקדוש מקאשוי רבי רפאל בלום זכותו יגן עלינו אמן, לספר הזהר עם פרוש מתוק מדבש להגאון הצדיק המקבל רבי דניאל פריש זכר צדיק לברכה)

סדר הלימוד ליום כא חשוון [יום 51 בשנה]

בא ראה, כף למדנו, העולם התחתון נראה ליעקב כמו שגראה למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עם, ואז נטהרה [נדחתה] רחל, והיא נטלה את הבית בכל השבטים והיתה עקר הבית, ואז ודאי מושיבי עקרת הבית.

אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שגשלומו שנים עשר השבטים, ודאי ירד העולם שלמעלה לבית להתקשר עם, והמסכנה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. משום כף ויהי כאשר ילדה וגו', טרם ישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון ואמר, ודאי יפים הם כל דברי רבי יהודה, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד? אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימין, התעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, ויתחבר יעקב בכל השבטים במקום [שלא] שצריך.

רבי אבא פתח, וילך משה וישב אל יתר חתנו וגו'. בא ראה, משה היה רועה את צאן חתנו, ודיורו היה עמו. וכשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודיורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות? אלא הרי נתבאר שלא יגלגל לבן עמו גלגולים וישאר שם, שהרי בראשונה אמר לו, ומיד גלגל עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת פחד ממנו.

אבל יתרו לא היה כף כלפי משה, משום שלבן היה מכשף, ובכשוף היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו שוב אל ארץ אבותיך וגו', ועל כן לא רצה להתעכב ולעזב את מצות רבונו.

בא ראה, כתוב ויזכר אלהים אל רחל וגו'. פתח ואמר, (תהלים מו) למנצח לבני קרח על עלמות שיר. בפסוק הזה יש להסתכל שהוא סוד של חכמה, וכל השירים והתשבחות הללו שהיו אומרים בני קרח, כלם מחדשים הם אותם שירים ותשבחות שהיו מלפנים, וכן כל אותם שירות ותשבחות שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו, כלם היו בסוד עליון, בסוד החכמה.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את העולם התחתון כמו העולם העליון, וכל אותם הסדרים שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם נביאי האמת - כלם סדרו כמו שלמעלה.

בא ראה, כמו שיש משמרות בארץ - כך גם ברקיע שמזמרים לרבונם ואומרים תמיד שירה, וכלם עומדים אלו כנגד אלו, והכל בסדרים של שירות ותשבחות, והרי פרשה החברים.

עלמות שיר, מה זה עלמות שיר? אלא כמו שנאמר (שיר ו) ששים המה מלכות ושמנים פילגשים ועלמות אין מספר. מה זה ועלמות אין מספר? כמו שנאמר היש מספר לגדודיו. ומשום שאין להם חשבון, כתוב ועלמות אין מספר.

ובכלם שורות שורות, מקיפים סדרים, אלו כנגד אלו, לומר ולשבח את רבונם, ואלו הם עלמות שיר. ומשום שיש עלמות שאין מזמרות כמו אלו, אלו נקראות עלמות שיר.

שלשה סדרים נפרדים לכל צד לארבעת צדי העולם, ובכל סדר וסדר, שהוא לכל צד, שלשה סדרים אחרים. סדר ראשון שלצד מזרח - שלשה סדרים הם, והם תשעה סדרים, משום שכל סדר מהשלשה הללו יש לו שלשה סדרים, ונמצאו שהם תשעה, וכמה אלפים ורכבות תחתיהם.

תשעת הסדרים הללו, כלם מתנהגים באותיות רשומות, וכל סדר מסתכל לאותן אותיות רשומות, [והרי בארוה וכן לכל סדר וסדר, וכלם נוסעים באותיות רשומות, ואלו עליונים מאלו, ועומדים אלו על אלו] וכלן מתחברות ואומרות שירה. וכשאותן האותיות פורחות לתוך האויר של הרוח [ההיא] הממנה על הכל, אז הם נוסעים, והשירה נמתקת, ואות אחת מכה מלמטה, ואותה אות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה מעלה סדר מלמטה למעלה ומתחברת עמם, ונעשות שלש אותיות, כלם לפי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך האספקלריה המאירה. מאלו נפרדים שלשה סדרים ואותן שתי האותיות, ואותה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

בא ראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות באויר, הן כלולות זו בזו, רחמים בדין, ומשום כך הן שתיים, והן מן העולם העליון, בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונכללת

בשתייהן. כמו שהנקבה נכללת בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמם, כך גם האות הנקבה הזו שמתחברת עם שתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים אלו העליונים, וזה למטה, והכל הוא אחד, זכר ונקבה. [חויץ] שכאשר נברא העולם, שאותם האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את כל המעשים למטה כמו שלהם ממעלה. ומשום כך, מי שיודע אותן ונזהר בהן, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה.

רבי שמעון אמר, כל האותיות הללו, זכר ונקבה, להכליל יחד בסוד המים העליונים והמים התחתונים, והכל אחד, וזהו היחוד השלם. ומשום כך, מי שמכיר אותם ונזהר בהם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהוא עקר היחוד השלם כראוי, שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל, וכך הסוד של הסדר העליון כראוי כמו שלמעלה, שאותו סדר שלשה שלשה בסוד אחד.

סדר שני שלצד הדרום, שלשה סדרים הם לאותו הצד, וכל סדר וסדר שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שנאמר, וכך נחלקות האותיות לכל צד להתחבר הכל יחד. משום שיש אותיות בסוד של נקבה, ואותיות בסוד של זכר, וכך התחברו יחד, והן אחת בסוד השם הקדוש השלם, ואליהם סדרים ממנים שלשה שלשה, כמו שנתבאר, והכל יוצא מהסדר של האבות שלמעלה, כסדר שנתקנו אותיות השם הקדוש יהוה, כמו שנתבאר. כל הסדרים הללו מתנהגים באותיות הידועות הללו ונוסעים בהן, וכמה צבאות ורבבות כלם למטה שנוסעים ומתנהגים בסדר הזה.

סדר שלישי שלצד צפון, בשלשה סדרים הם לאותו הצד, והם תשעה, ובשלשה צדדים שלשה שלשה לכל צד הם תשעה, ואותם סדרים משלשת הצדדים, כמו שנתבאר. שבעה ועשרים, בסוד האותיות שהן שבע ועשרים. ואף על גב שהן עשרים ושתיים, שלמות האותיות הן עשרים ושבע. וכך הסדור של הסדרות הללו.

שבעה ועשרים, לשלשה שלשה סדרים לכל צד. ונמצאו שלשה אלה מצד זה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, נמצאו כלם שבעה ועשרים.

וְהַסּוּד שֶׁל הַשְּׁבָעָה וְעֶשְׂרִים הֵלְלוּ הֵן תִּשְׁעַ אֹתוֹת [הֵן] שֶׁהֵן בְּסוּד הַנְּקֻבוֹת, לְחַבֵּר עִמָּהֶם נִקְבָּה עִם אֹתָם שְׁמוֹנָה עָשָׂר צְדָדִים אַחֲרֵים בְּסוּד שְׁנַתְּבָאָר [שֶׁל הַזְּכָר], וְהַכֹּל הוּא כְּרָאוּי.

בֵּא רָאָה, כְּמוֹ שְׂאוֹתֵן אֹתוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, כִּךְ גַּם הָאוֹתוֹת הָאַחֲרוֹת לְמִטָּה, אֹתוֹת עֲלִיוֹנוֹת גְּדוּלוֹת, וְאוֹתוֹת תַּחְתּוֹנוֹת קְטַנוֹת, וְהַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה. וְכֹל הַסּוּדוֹת הֵלְלוּ הֵם בְּסוּד שֶׁל זָכָר וְנִקְבָּה, הַכֹּל אֶחָד בְּשִׁלְמוֹת.

השלמה מההשמטות (סימן נ"א)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. בְּשָׂרָה כְּתוּב פְּקִידָה, וּבְרַחֵל כְּתוּב זְכִירָה, לְמָה? מִשׁוּם שֶׁזָּכּוֹר נִרְשַׁם בְּיַעֲקֹב שֶׁהוּא בְּרִית שְׁלוֹם כְּשֶׁנַּעֲשָׂה יוֹסֵף, וּבַמָּה? כְּשֶׁנָּטַל שׁוֹר עִמוֹ שְׁלֹא יַחֲזֹק אוֹתוֹ הַצֹּד הָאַחֵר, וְלִכֵּן נִקְרָא יוֹסֵף בְּכוֹר, שְׂאוֹתוֹ שׁוֹר שֶׁנָּטַל בְּכוֹר שׁוֹרוֹ וְדָאֵי, וְאוֹתוֹ שׁוֹר שׁוֹר תָּם, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם רַבּוֹן וְשְׁלִיט, בְּעַל הַבַּיִת שְׂאוֹתוֹ שׁוֹר תָּם שׁוֹרָה כְּתוּכוֹ: (ע"כ מההשמטות)

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶל רַחֵל, שֶׁהָרִי בְּמִזְלָה זֶה תְּלוּי, וּמִשׁוּם כִּךְ כְּתוּב בָּהּ זְכִירָה. וְה' פָּקַד אֶת שָׂרָה - זֶה לֹא הָיָה מִהַמִּזְלָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָרִי הַבְּנִים תְּלוּיִים בְּמִזְלָה וְלֹא לְמִטָּה - כִּי בְּשָׂרָה זֶה לֹא הָיָה בְּמִזְלָה, אֲלֵא כְּתוּב וְה', הַכֹּל יַחַד.

אִם כִּךְ, לְמָה כְּתוּב פְּקִידָה? אֲלֵא וְדָאֵי הַזְּכִירָה [הַזֵּן] הֵיטָה מְקַדֵּם לִכֵּן, וְהַמִּפְתָּח הַזֶּה נִמְסַר לְמִטָּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית יז) וְאֵת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלַד לָךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה וְגו'. אַחֲרֵי כֵן כְּמוֹ זֶה - כִּיּוֹן שֶׁנִּזְכָּר בְּסוּד שֶׁלְמַעֲלָה, אַחֵר כִּךְ נֹאמַר בְּסוּד שֶׁל הַנְּקֻבָּה פְּקִידָה, שֶׁיְהִי הַכֹּלָל שֶׁל הַכֹּל יַחַד.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶל רַחֵל. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (שמות ו) וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נְאֻמַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרִים מְעַבִּידִים אֹתָם וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי. וְאֶזְכָּר - הָרִי זְכִירָה, מִשׁוּם שֶׁהָיָה לְמַעֲלָה, שֶׁהַמִּזְלָה הַזֶּה הוּא לְמַעֲלָה בְּזָכָר, בֵּא עַל פְּקִידָה שֶׁהִיא בְּגִלוֹת לְמִטָּה בְּנִקְבָּה. כְּמוֹ כֵן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמַר וְאֶזְכָּר אֶת בְּרִיתִי.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב פָּקַד פְּקִידָתִי אֶתְכֶם. וְכִי פָּקַד פְּקִידָתִי? וְהָרִי הַפְּקִידָה עוֹמֶדֶת בְּנִקְבָּה, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הֵיטָה בְּגִלוֹת, וְהִיא אוֹמַרֶת פָּקַד פְּקִידָתִי? אֲלֵא שֶׁכָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, וְכָאֵן סוּד שֶׁל הַחֲכָמָה, וְהִיא בְּגִלוֹת, אֵיךְ נִרְאָה לְמִשָּׁה כִּי כָאֵן וְאֵיךְ אִמְרָה פָּקַד פְּקִידָתִי.

אָפֵא כֶּךָ לְמַדְנֹו, כְּשֶׁהִשְׁמַשׁ מְאִיר – הוּא בְּשָׁמַיִם, וְתִקְפוּ וְכָחוּ עַל הָאָרֶץ בְּכָל מְקוֹם. כְּמוֹ כֵּן מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. בְּזִמְנֵי שֶׁהַמְקַדֵּשׁ עָמַד – מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְכַעַת שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוֹת – הִיא לְמַעְלָה, וְהִתְקַף מְקִיף אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַגִּן עֲלֵיהֶם, וְאָף עַל גַּב שֶׁהֵם בְּאָרֶץ אַחֶרֶת.

וּבֵא תְּרַאֶה, שְׂכִינָה לְמַטֵּה וּשְׂכִינָה לְמַעְלָה. שְׂכִינָה לְמַעְלָה בְּשָׁנַיִם עָשָׂר תַּחֲוֹמַיִם מְרֻכְבוֹת קְדוּשׁוֹת וּשְׁתֵּי עָשָׂר חֵיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת. שְׂכִינָה לְמַטֵּה בְּשָׁנַיִם עָשָׂר שְׂבָטִים קְדוּשִׁים. וְאִזּוֹ נִכְלַלְתָּ הַשְׂכִּינָה לְמַעְלָה וּלְמַטֵּה, וְהִכַּל בְּפַעַם אַחַת יַחַד. וְאָף עַל גַּב שֶׁבְזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוֹת לְמַטֵּה לֹא נִתְקַנְתָּ לְמַעְלָה, כֶּךָ גַּם לֹא נִתְקַנְתָּ מִשׁוּם שְׁלֵמַטֵּה לֹא נִתְקַנְתָּ, וְזֵהוּ בְּגָלוֹת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא בְּגָלוֹת עִמָּהֶם.

בְּמָה נִתְקַנְתָּ? לְמַלְךְ שְׁמֵת בְּנוֹ, מָה עָשָׂה? כִּפָּה אֶת מִטָּתוֹ עַל אֲבָל בְּנוֹ, וְלֹא הִתְקִין לוֹ אֶת מִטָּתוֹ, אֲלֵא נָטַל קוֹצִים וְדַרְדָּרִים וְהִטִּיל תַּחַת מִטָּתוֹ וְשָׁכַב עָלֶיהָ. כֶּךָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּיּוֹן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִחְרַב הַמְּקַדֵּשׁ, לָקַח קוֹצִים וְדַרְדָּרִים וְשָׁם תַּחְתָּיו. זֵהוּ שְׂכָתוֹב וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶאךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה, מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ בְּגָלוֹת.

פְּקֹד פְּקַדְתִּי אֶתְכֶם. מִי שֶׁלֹּא עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ, מָה מְצוּהָ וּמָה עוֹשֶׂה? אֲלֵא פְּקֹד מְלַמְעָלָה, פְּקַדְתִּי מִלְמַטֵּה. מָה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁהַזְכִּירָה הַזֹּאת הִיְתָה עָלֶיהָ מְקַדֵּם לְכֵן, שְׂכָתוֹב וְאָזְכֹר אֶת בְּרִיתִי. כִּיּוֹן שְׂכָתוֹב וְאָזְכֹר – הִנֵּה זְכִירָה הַתְּמַנְתָּה עָלֶיהָ, וּמִשׁוּם כֶּךָ אִמְרָה אַחַר כֶּךָ פְּקֹד פְּקַדְתִּי, שֶׁהִרִי סִימָן לְקַחָה מְקַדֵּם לְכֵן. כְּמוֹ כֵּן שָׁרָה, שְׂכָתוֹב וְה' פְּקֹד אֶת שָׁרָה. אֲבָל כָּאֵן רַחֵל, שֶׁלֹּא נִזְכְּרָה מְקַדֵּם לְכֵן, לֹא נֶאֱמַר בָּהּ פְּקִידָה, אֲלֵא זְכִירָה, וְהִכַּל הוּא בְּזְכִירָה, בְּסוּד שֶׁל הַמְּזֹל.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ הוֹלְכִים מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוּד, וְרַבִּי יְהוּדָה הָיָה רוֹכֵב, וְרַבִּי חִזְקִיָּה עַל רִגְלָיו. בֵּינֵיהֶם יָרַד רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה נִתְעַסַּק בַּתּוֹרָה, כִּכְתוּב (דְּבָרִים ל"ב) הָבֹו גְדֹל לְאַלְהֵינוּ.

אָמַר לוֹ, אֵלֹו הֵינִי שְׁלֵשָׁה – יָפָה הוּא, שְׂאָחָד יֹאמַר – וּשְׁנַיִם יָשִׁיבוּ לוֹ. אָמַר לוֹ, הַדְּבָרִים הֵלְלוּ שֶׁל הַבְּרָכוֹת, מִשׁוּם שֶׁנִּזְכָּר שֵׁם אַחַד שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּשְׁנַיִם יָשִׁיבוּ לוֹ. זֵהוּ שְׂכָתוֹב כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא הָבֹו גְדֹל לְאַלְהֵינוּ. כִּי שֵׁם ה' אֶקְרָא – זֶה אַחַד שְׂמִכְרָךְ. הָבֹו

גדל לאלהינו - אלו שנים אחרים. אבל בתורה, אפלו שנים יושבים ונותנים גדל וחזק של שבח התורה לקדוש-ברוך-הוא.

אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה? אמר לו, הרי פרשוה ונתבאר, שכתוב ה'בו גדל לאלהינו. אבל סוד הדבר כאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כך - אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים [או מרים אמן] שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון פראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע, יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה לטוב - כמו שבארוהו, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי להם ברית ראשנים וגו', (בראשית ח) ויזכר אלהים את נח, (שמות ב) ויזכר אלהים את בריתו. ויש זכירה לרע - שכתוב (תהלים עח) ויזכר כי בשך המה רוח הלך ולא ישוב. פקידה לטוב - שכתוב (שמות ג) פקד פקדתי אתכם. פקידה לרע - שכתוב (תהלים פט) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם. וכלם סודות עליונים.

כף אלו - זכירה ופקידה - לטוב, אלו הן דרגות ידועות, סוד האמונה, זכר ונקבה, סוד אחד, זכירה ופקידה, אלו הם לטוב. זכירה ופקידה לרע אלו הם הסוד של הצד האחר שעומד בסוד של אלהים אחרים. זכר ונקבה יחד, זכירה בזה ופקידה בזה, ואלו הם שתמיד עומדים לרע ואלו כנגד אלו. מכאן יוצאים כל סודות האמונה וכל הקדשות העליונות, כמו שבארוהו, ומכאן יוצאים כל המינים הרעים וכל מות וכל הצדדים והמינים הרעים בעולם, ובארוהו, וזה בהפוך מזה.

אמר רבי חזקיה, כך זה ודאי. אשרי הוא מי שחלקו מתקיים בצד הטוב ולא ירכין עצמו לצד אחר וינצל מהם. אמר לו רבי יהודה, כך זה ודאי, ואשרי מי שיכול להנצל ממנו מהצד ההוא, ואשריהם הצדיקים שיכולים להנצל מהם ולהלחם קרב עם אותו הצד.

אמר רבי חזקיה, במה? פתח ואמר, (משלי כד) כי בתחבלות תעשה לך מלחמה. מי המלחמה? זו המלחמה של אותו הצד הרע שצריך אדם להלחם בו קרב ולשלט עליו ולהנצל ממנו.

בא ראה שיעקב כף השתדל אצל עשו משום אותו הצד שלו, להתחכם עליו וללכת עמו בעקמומיות בכל מה שצריך כדי לשלט עליו בראש ובסוף, והכל כראוי, והראש והסוף יחד זה כמו זה, ככתוב בכתבי, ואחר כך ברכתי. הראשית והסוף יחד זה כמו זה, כדי לשלט עליו בדרך ישרה כראוי לו, ומשום כך צדיק הוא מי שנצל מהם ויכול לשלט עליהם.

בא ראה, זכירה ופקידה לטוב הם כאחד בסוד האמונה, ואשרי הוא מי שמתדל אחר האמונה, כמו שנאמר (הושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו'. אמר רבי חזקיה, כך הוא ודאי.

ובא וראה, כשאדם מתפלל תפלתו, אל יאמר עליה זכרני ופקדני, משום שיש זכירה ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה לרע, ועתידים לטל את הדבור מפיו, ובאים להזכיר חטאי האדם ולהענישו. פרט אם הוא צדיק שלם, שכאשר בודקים את חטאיו, אותה זכירה ופקידה לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא שאמר זכרה לי אלהי לטובה.

שהנה בכל מקום שאדם מתפלל תפלתו, יכלל את עצמו בין רבים, בכלל של הרבים. ובא וראה, השונמית, כאשר אמר לה אלישע (מלכים ב ד) ה'יש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, ה'יש לדבר לך אל המלך - אותו היום היה יום טוב של ראש השנה, ואותו היום ששולטת מלכות הרקיע לדון את העולם, והקדוש ברוך הוא נקרא המלך המשפט באותו הזמן, ומשום כך אמר לה ה'יש לדבר לך אל המלך.

מה כתוב? ותאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מה אמרה? לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להכלל בכלל של רבים ולא להתיחד לבדו, כדי שלא ישגיחו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו. **פתח** רבי יהודה ואמר, (איוב לח) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה. הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, איוב אמר הן יקטלני לו איחל. כתוב לא בא"ף, וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם?! הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה?! כמה שערים

פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכלם סתומים מבני אדם, [ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם] שלא מכירים את אותם השערים.

ושערי צלמות תראה. מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות? אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. מות – הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה. צלמות – צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדג יחד בקשר אחד, והם אחד.

וכף אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם וגו'. ואלו [אותם שערים] נקראים נהרות ונחלים. ששת הצדדים של העולם, אף כף הם שערי מות, ושערי צלמות מהצד האחר, דרגות ידועות ששולטות בעולם. שערי מות ושערי צלמות – זה נקבה וזה זכר, ושניהם יחד.

ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב בשביל כל אותם דברים שהוא אמר, (איוב ז) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה, וכל אותם שאר דברים. אמר הקדוש ברוך הוא, הנגלו לך שערי מות, לדעת שהרי הכל ברשותי, וכלם עתידים להתבער מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח וגו'.

בא ראה, ויזכר אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה. פעמים אלהים אלהים, למה? אלא אחד מעולם הזכר, ואחד מעולם הנקבה, משום שהדבר תלוי במזל.

ובשמות עוררת רחל בשם הזה, שכתוב יסף ה' לי בן אחר, ידע יעקב שהיא ראויה להשלים את כל השבטים ולא תתקיים בעולם, משום כף רצה ללכת ולא יכל, וכשהגיע זמנו של בנימין, ברח והלך לו, כדי שהבית לא ישתלם בארץ אחרת, להתקשר בו העולם הקדוש.

והינו שכתוב (בראשית לא) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך. מה זה ואהיה עמך? אלא אמר לו, עד כאן רחל היתה עמך עקר הבית, מכאן והלאה אני אהיה עמך ואטל את הבית עמך עם שנים עשר השבטים. והינו שכתוב ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. עלי היה זה, ובגללי היה הדבר שהיא נדחתה, וכאה דירת אחרת ונטלה את הבית בשבילי לדור עמי.

ויאמר נקבה שכרף עלי ואתנה. מה זה נקבה? אמר רבי יצחק, אותו רשע אמר, אני רואה שיעקב לא מסתכל אלא בנקבות, ומשום זה יעבד אותי. אמר נקבה שכרף, הנה נקבה, שהיא שכרף, כבראשונה. ואתנה, אמר באיזו נקבה הסתכלת ואתנה, ועבד אותי בשבילה.

ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה. אמר יעקב, חלילה, שהרי אני כל מה שעשיתי, לשם כבוד המלך הקדוש עשיתי, ועל כן לא תתן לי מאומה, שהרי אין דעתי בזה, אלא אם תעשה לי [את] הדבר הזה וגו'.

ויסר ביום ההוא את התנאים. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך וגו'. הרי בארנו ובארנו החברים, הולך תמים - זה אברהם, שכאשר נמול נקרא תמים. ופעל צדק - זה יצחק. ודבר אמת - זה יעקב. ודאי שיעקב נדבק באמת. אם הוא באמת נדבק, מה הטעם עשה עם לבן בצורה הזו?

אף יעקב הבחין את שעת המזל שלו שהיתה, שמתר לאדם לבחון את שעתו טרם ישוב לארצו, ואם מזלו עומד במה שעושה - יפה, ואם לא - אל יושיט רגלו עד שיעלה [שיעמד במה שעשה] אליו.

בא ראה, כתוב וענתה בי צדקתי ביום מחר וגו'. שהרי הוא לא עשה כדי שיטל משלו לחנם, אלא הכל באמת ושלמות הרצון, ולא עוד, אלא שהוא נטל רשות מלבן, ועל כן כתוב נחשתי ויברכני ה' בגלגלך. כמה כשפים ומינים עשה לבן ובחן את מזלו משום יעקב, והיה מוצא בגלל יעקב מאה צאן כל חדש, ומאה כבשים ומאה עזים יותר על צאנו.

רבי אבא אמר, אלה צאן ואלף כבשים ואלף עזים היה מביא לו יעקב יותר בכל חדש וחדש. זהו שכתוב כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרב ויברך ה' אתך לרגלי. והברכה שלמעלה אינה פחות מאלה מכל מין ומין. נמצא אלה מהצאן, מהכבשים נמצאו אלה, מהעזים נמצאו אלה, על כל מה ששורה הברכה שלמעלה לא פחות מאלה, עד שבשביל יעקב התעלה לבן לעשר רב.

ובשרצה יעקב לטל שכרו, לא מצא אלא עשרה מכל מין ומין, ויעקב חשב אותו לעשר רב. ראה כמה נטל משלו ממה

שְׁהִיָּה נֹתֵן הוּא בְּזִכּוֹתוֹ לְלֶבֶן. וְכֹל זֶה שְׁעָלָה בּוֹ בַּיַּעֲקֹב, לֹא הִיָּה אֶלָּא בְּזִרְוֹעַ שֶׁל אוֹתָם מִקְלוֹת שְׁשָׁם אֶצֶל הַצֶּאֱנָן.

בא רָאָה כַּמָּה טָרַח אוֹתוֹ יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם אַחֲרֵי לֶבֶן. כְּתוּב וַיֵּשֶׁם דְּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְגו', וְהִבִּיא לוֹ כָּל הָעֵשֶׂר הַזֶּה, וְעַם כָּל זֶה לֹא רָצָה לֶבֶן שְׁיִהְיֶה כֶּף שְׁכָרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, אֶלָּא נָטַל עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְנָתַן [בִּיַּדֵי בְנָיו] לוֹ וְאָמַר לוֹ: טַל אֶת אֵלֶּה, וְאִם יוֹלִידוּ כְּמוֹ שְׁאִמְרַתְּ – בְּצוּרָה הַזֹּאת יִהְיֶה שְׁכָרְךָ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַתַּחֲלֵף אֶת מִשְׁכַּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מַנִּים. [וּבְאֵלוֹ] עֲשָׂרָה מִזֶּה וְעֲשָׂרָה מִזֶּה, וְכָתוּב וְאִבִּיכֵן הִתַּל בִּי וְהִחֲלַף אֶת מִשְׁכַּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מַנִּים. [וּבְאֵלוֹ הָעֲשָׂרָה] הַשְּׁתֵּדֵל אַחֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְרָכּוֹ. וּמִכָּל מָה שֶׁהִתְנַה לֶבֶן עִם יַעֲקֹב – חֲזַר בְּדַבּוּרוֹ וְנָטַל מִיַּעֲקֹב הַכֹּל, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְנָטַל מִשְׁלוֹ בְּזִרְוֹעַ.

אמר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּל הַפְּסוּקִים הֵלְלוּ בָּאוֹ לְהִרְאוֹת הַחֲכָמָה, שֶׁשְּׁנִינּוּ שְׁדַבָּרִים שְׁלֹמֵעָלָה, מֵהֶם תְּלוּיִים בְּמַעֲשֵׂה, וּמֵהֶם בְּדַבּוּר, וּמֵהֶם בְּרִצּוֹן הַלֵּב, וּמִי שְׁרוּצָה לְמִשְׁךְ בְּרָכוֹת בְּתַפְלָה, בְּדַבּוּר וּרְצוֹן. וּמֵהֶם שְׁלֹא בְּתַפְלָה, אֶלָּא תְּלוּיִים בְּמַעֲשֵׂה.

בא רָאָה, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם, כָּל מָה שְׁעָשָׂה, עָשָׂה בְּחֲכָמָה. כְּתוּב וַיַּצַּג אֶת הַמִּקְלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרֵהֻטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם. הַכֹּל בְּחֲכָמָה, לְמִשְׁךְ בְּרָכוֹת מֵהַמַּעֲיָן שֶׁל הַכֹּל לְכָל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שֶׁהֵן חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ.

את הַמִּקְלוֹת – אֵיזָה מִקְלוֹת? אֵלוֹ הַדְּרָגוֹת שֶׁהֵן בֵּית הַדִּין. אֲשֶׁר פָּצַל – שֶׁהַעֲבִיר מֵהֵן אֶת הַדִּין. בְּרֵהֻטִים – הֵינּוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר ז) מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהֻטִים, שְׁזֶה מֵהַמֶּלֶךְ הַהוּא בָּאוֹת בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

דבר אַחֵר מְלֶךְ אֲסוּר בְּרֵהֻטִים – מְלֶךְ זֶה אֲסוּר וְקָשׁוּר בְּאוֹתָם הַרְהֻטִים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁמֵּהֶם מְשָׁקִים אֶת הַכֹּל [נִמְשָׁכוֹת בְּרָכוֹת לְכָל] מִן הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן. בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם – [וּמִשָּׁם מְשָׁקִים כָּל שִׁקְתוֹת הַמַּיִם] אֵלוֹ הֵם הַנְּחָלִים שְׁיוּצָאִים וּבָאִים עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְמָקוֹם שְׁשָׁם מִתְּכַנְּסִים. אֲשֶׁר תְּבִאֵן הַצֶּאֱנָן לְשִׁתּוֹת – כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִם. וּבְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם שְׁשָׁם מִתְּכַנְּסִים הַמַּיִם, כָּלֵם בָּאִים לְהִשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ.

ויחמנה – מָה זֶה וַיַּחמְנָה? בֹּא רָאָה, בְּשַׁעֲה שְׁרוּחַ צְפוֹן נוֹשֶׁבֶת, הַמַּיִם קוֹפְאִים וְלֹא נִמְשָׁכִים לַחֲוִץ וְלֹא מְשָׁקִים, מִשּׁוּם

שהדין תלוי, וקר הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום, מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים. אז הכל משקים, משום שהחם של הדרום מפשירים המים, וכלם מתחממים ושמחים לשנות מאותו הקר של הצפון שהיה להם בראשונה. זהו שכתוב ויחמנה. ויחמנה, ויהי [ולא] כתוב ויחמו. אלא שהם כלם נקבות.

ויעל זה התפון יעקב לעשות מעשה בחכמה, וזהו שכתוב ויקח לו יעקב מקל לבנה לח וגו'. פתח [רבי אלעזר] ואמר, כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. בא ראה, כי יעקב בחר לו יה, עד כאן לא ידענו מי בחר את מי – אם הקדוש ברוך הוא בחר את יעקב, אם יעקב בחר לו את הקדוש ברוך הוא, אלא ממה שגלה הכתוב ידענו שהקדוש ברוך הוא נטל את יעקב לגורלו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

הסכמת המקבל רבי יצחק פדורי זכר צדיק לברכה על הדפסת הזהר

הנה באו לפני תלמידי כבוד קדשת האדמור הרב ברוך שלום הלוי אשלג זכר צדיק לברכה ובידם תכריף כתביו. באורים על תורת האר"י הקדוש ובתורת אביו איש האלקים מרן בעל הסלם על הזהר הקדוש, וכבר הסכימו צדיקי וגאוני ארץ מן הדור הקודם על תורתו הטהורה לשם שמים של שר בית הזהר קדש הקדשים כבוד קדשת אדמור הרב יהודה לייב הלוי אשלג זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא זכותו יגן עלינו, כי חזו נכוחה יחידות מפעליו, אשר מתוך התגלות רוח השם עליו השכיל להוציא מאפלה לאורה את מאור התורה הזהר הקדוש וכתבי האר"י הקדוש, ושמחה ירדה לעולם כביום נתינת התורה ממש. ואורו הקדוש יאיר דרכנו נכוחה היאך הדרך לתמן עצמנו ולכוונן צעדינו לקראת ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

(מתוך הסכמת זמן המקבלים פאר הדור והדרו הצדיק החסיד רבי יצחק פדורי זכר צדיק לברכה, תמוז תשנו על הזהר עם פרוש הסלם)

הסכמת רבי אליהו לאפיא זכר צדיק לברכה על הדפסת הזהר

הנני להביא לפניכם שאבי הגאון הצדיק (רבי אליהו לאפיא) זכר צדיק לברכה, שאחר שזכה ללמד תורת החן והגיע למעלות רמות כידוע לכל, וכשהגיעו ספרי בעל הסלם לידיו עסק ועמל בהם בכל כחו, והפליג בשבחם ואמר שזו השיטה נכונה והאמתית ומביאה את האדם לדבקות בהשם, ולהבין את כל דברי האר"י הקדוש זכותו יגן עלינו אמן, וכדאי לעסק בה, כי הוא מסביר כל דבר בטוב טעם השוה לכל נפש.

(מתוך הסכמת הגאון רבי חיים שמואל בהגאון הצדיק רבי אליהו לאפיא זכר צדיק לברכה, מחבר ספר רווחא שמעתתא על השב שמעתתא, כח תמוז תשנו על הזהר עם פרוש הסלם)

תוספתא

הקִּישָׁר של הקִּישָׁר הַטְּהוּר הִיָּה עוֹלָה לַפְּנֵי וּלְפָנִים טָרַם שְׁמָצָא מְקוֹם לְבֵית מוֹשְׁבוֹ. אוֹתוֹ מְקוֹם אֵינוֹ מְקוֹם, לֹא נִמְצָא לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, נֶאֱבָד מִן הַכֹּל. אֲבָדוֹן הוּא מִן הַכֹּל, אֲבָדוֹן זָכָר. סמא"ל שִׁיָּצָא מֵהַתּוֹף שֶׁל הַחֹזֵק שֶׁל יִצְחָק, אֲבָדוֹן וּמִנֵּת הִיא הַנִּקְבָּה שֶׁלוֹ, הַנִּחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי, אֵשֶׁת זְנוּנִים, שְׁכָתוּב (משלי ה) רַגְלֶיהָ יִרְדוּת מוֹת. וְאֵלוֹ שָׁנִים – אֲבָדוֹן וּמִנֵּת – שְׁמַעוּ אֶת תַּקְּףָה רִצּוֹן הַמֶּלֶךְ.

הַפּוֹד וְהַסְתֵּר [הַסְתוּמָּה] הַנִּסְתָּר הָעֲלִיּוֹן נֶאֱבָד [הַטְּמִיר] מֵהַכֹּל, טְמִיר מֵרַעֲיוֹנוֹת [מַעֲיִנִים] וְהַרְהוּרִים. [מִי שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר אֵלָיו, נֶאֱבָד מִן הַכֹּל. הַכֹּל בְּהַפּוֹד זֶה מִזֶּה. אֲשֶׁרִיו שֶׁל אִישׁ שְׁלוֹם, כִּי־עַקֵּב שְׁעוֹלָה וְלֹא נִחַשְׁכוּ הָעֵינַיִם בְּעֵשֶׂן הַזֶּה, וְזָכָה לְהִתְקַרֵּב בְּאַמֶּת חוֹתֵם הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. בֹּא רְאֵה, הַטְּמִיר הָעֲלִיּוֹן מֵהַכֹּל] מִמֶּנּוּ יִצְאֶה הָאוֹת י', הַנִּקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה. מֵהַנִּקְדָּה הָעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה יִצְאֶה הַכֹּל, הַמְּשִׁיךְ וְהוֹצִיא ה', הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה שְׁמִשְׁקָה אֶת הַכֹּל. מִזֶּה יִצְאֶה ו', הַסּוֹד שֶׁל שֵׁשׁ שְׁאוּחֹז אֶת כָּל הַצְּדָדִים, שֶׁהוּא מְקַל לְבָנָה לַח וְלוֹז וְעַרְמוֹן.

שְׁתִּי הַזְרוּעוֹת שְׁאוּחֹזוֹת בּוֹ, אֵלוֹ יוֹצְאוֹת וְאוּחֹזוֹת בַּה"א הַתַּחְתּוֹנָה לְחִבְרַת הַמְּשָׁכוֹן יַחַד וְלִהְיוֹת אֶחָד. וְאֵז שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת נִהְיוֹת אַחַת. וְהַלְבֵּן נִחַקֵּק עַל הַגְּוֹנִים וְעוֹלָה עַל הַגְּוֹנִים כָּלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב מִחֹשֶׁף הַלְבָּן, וְאֵז נִקְרָא (זכריה כ) ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. וְאֵז (תהלים כג) ה' רָעִי לֹא אֶחָסֵר, וְכָתוּב בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצָנִי עַל מִי מִנְחוֹת יִנְהַלְנִי נִפְשִׁי יְשׁוּבָב וְגו'. ע"כ תוספתא.

בֹּא רְאֵה, כִּף גַּם יִעֲקֹב בְּחַר אֶת יִרְשָׁתוֹ וְגוֹרְלוֹ לְחִלְקוֹ, וְעָלָה לְמַעְלָה מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְנָטַל אוֹתוֹ לְגוֹרְלוֹ. מְקַל לְבָנָה לַח – הֵינּוּ הַדְּרָגָה הַלְבָּנָה שֶׁל צַד הַיָּמִין. וְלוֹז וְעַרְמוֹן – הֵינּוּ הַדְּרָגָה הָאֲדָמָה שֶׁל צַד שְׂמָאל.

וַיִּפְצַל בָּהֶם פְּצֻלוֹת לְבָנוֹת – שֶׁהַעֲבִיר מִזֶּה אֶת הַדִּין וְחִבְרַת אוֹתוֹ לַיָּמִין, וְהוּא נִכְנָס בֵּינֵיהֶם וְנָטַל אוֹתָם יַחַד וְנִעְשָׂה הַכֹּל אֶחָד בְּשְׁנֵי גְוִנִים. וְעַם כָּל זֶה מִחֹשֶׁף הַלְבָּן, שִׁתְּגַלֶּה הַלְבָּן עַל הָאָדָם. וְכָל זֶה לְמָה? לְמִשְׁךְ אֶת הַדְּרָגָה הַזֶּה שֶׁל גוֹרְלוֹ בְּרִכּוֹת מִן הַמַּעֲזֵן שֶׁל הַכֹּל [שֶׁל הַנְּחִל], וְלָשִׁים אֶת הַדְּרָגָה הַזֶּה שֶׁהִיא שְׁלֹשׁ כְּאַחַת.

בְּרֵהֲמִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם – כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, וְאִזּוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַזֶּה שֶׁל חֲכָמָה שׁוֹפְעוֹת הַבְּרָכוֹת לְמַטָּה וּמִשְׁקִים [וּמִתְבָּרְכִים] כָּל הָעוֹלָמוֹת וְשׁוֹרוֹת עֲלֵיהֶם הַבְּרָכוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהָ (בראשית מט) שְׁכַתוֹב בְּבִקְרָא יֹאכֵל עֵד וְגו', וְאַחַר מִכָּאן – וְלַעֲרֹב יִחְלַק שְׁלָל, שִׁיתְבָּרְכוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת לְמַטָּה. וַיַּעֲקֹב נָטַל חֶלְקוֹ מֵאוֹתָן הַבְּרָכוֹת שֶׁשׁוֹרוֹת עָלָיו לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חֶלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי יִיסָא הֶקְטָן הָיָה מְצוּי לְפָנַי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ, זֶה שְׁכַתוֹב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, הִיא צָרִיף לִהְיוֹת לְצַדִּיק, מַה זֶה לְרֹאשׁ צַדִּיק? אָמַר לוֹ, רֹאשׁ צַדִּיק זֶה הִיא הָעֵטְרָה הַקְּדוּשָׁה, וּבְאַרְוֵהָ. עוֹד, רֹאשׁ צַדִּיק זֶה יַעֲקֹב, שֶׁנָּטַל אֶת הַבְּרָכוֹת וְהִשְׁפִּיעַ אוֹתָם לְצַדִּיק, וּמִשּׁוּם נִזְרְקוּ לְכָל עֶבֶר, וְכָל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים.

אַבְלָה הִנֵּה בְּאַרְנוֹ, בְּרָכוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק – [רֹאשׁ] צַדִּיק נִקְרָא אוֹתוֹ הַמְּקוֹם [רֹאשׁ] שֶׁל הַבְּרִית, שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאִים מַעֲיֵנוֹת הַחוּצָה. הַנֶּקֶב שֶׁל הַכַּד שִׁיוּצָא מִמֶּנּוּ הֵיזֵן הוּא הָרֹאשׁ, כִּי רֹאשׁ צַדִּיק, אוֹתוֹ מְקוֹם, כְּשׁוֹרֵק מַעֲיֵנוֹת לְנֶקֶבָה, נִקְרָא רֹאשׁ צַדִּיק. הַצַּדִּיק הוּא רֹאשׁ [רֹאשׁ לְכָל הַבְּרָכוֹת] מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת שְׁרוּיוֹת בּוֹ.

עוֹד, אוֹתוֹ הָאָדָם שֶׁזוֹכֶה לְשָׁמֵר אֶת אוֹת בְּרִית הַקְּדֹשׁ וְעוֹשֶׂה אֶת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה נִקְרָא צַדִּיק, וּמִרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָו כִּי נִקְרָא. וְכִשְׁהַבְּרָכוֹת שׁוֹפְעוֹת לְעוֹלָם, הֵן שׁוֹרוֹת עַל רֹאשׁוֹ, וּמִמֶּנּוּ עוֹמְדוֹת הַבְּרָכוֹת לְעוֹלָם בְּבָנִים הַקְּדוּשִׁים הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵקִים.

עוֹד שָׁאֵל רַבִּי יִיסָא וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים לו) נַעַר הֵייתִי גַם זִקְנָתִי וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה פָּרְשׁוּהוּ שֶׁשָּׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַר אוֹתוֹ. הוּא אָמַר אוֹתוֹ בְּחֲכָמָה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁחֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם. אָמַר לוֹ, בְּנֵי יִפָּה הוּא, שֶׁהָרִי בִּיחוד הַקְּדוֹשׁ נֶאֱמַר נַעַר הֵייתִי גַם זִקְנָתִי. וְכִי הוּא, וְלֹא רֹאיתִי צַדִּיק נַעֲזֹב – זֶה הַשִּׁבְחָה שֶׁל הַיְחוד שֶׁלֹּא נִמְצָא יוֹם לֹא לִילָה, שֶׁהִנֵּה הַלִּילָה תָּמִיד נִמְצָא בּוֹ, וְהַצַּדִּיק אַחֲזוֹ לְמַעְלָה וְאַחֲזוֹ לְמַטָּה.

וְזָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לְחֵם, מַה הוּא? אֵלָּא בְּשַׁעַת שֶׁזוֹרֵק וְנִשְׁפַּע הַזֶּרַע, אֵינּוּ תוֹבֵעַ אֶת הַנֶּקֶבָה, שֶׁהָרִי הִיא שׁוֹרֵה עִמוֹ, שֶׁאֵין נִפְרָדֵת מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים וְזַמִּינָה הִיא אֶצְלוֹ, שֶׁהָרִי אֵין זֶרַע שׁוֹפֵעַ אֵלָּא בְּשַׁעַת שֶׁהַנֶּקֶבָה זַמִּינָה, וְתִשׁוּקֵת שְׁנִינָה יַחַד בְּדַבּוּק אֶחָד, שֶׁאֵין נִפְרָדִים, וְלִכֵּן לֹא צָרִיף לְתַבֵּעַ אוֹתָהּ.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כן? אמר לו, כתוב זרעו, ואינו. מתי יוצא? כשהנקה בדבוק אחד עם הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב – בזמן של הגלות מה היא?

אף זה אחוז למעלה ולא נעזב לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקה, אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז למעלה – בזמן של הגלות. בזמן אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם אינו נעזב.

כתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, זה צדיק, ואף על גב שנאמר ברקיע השמים, אלא ברקיע השמים ודאי, שהוא סיום הגוף.

בא ראה, שני רקיעים הם, והם הראשית והסיום, זה כמו זה. ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הפוכבים, קטנים וגדולים, וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקים הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני ממטה למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו הכל.

כך הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הפוכבים, כל האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו יוצאים – כך גם זה, אותו רקיע השמיני תלויים בו כל האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד, ועל כן הוא הנהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה? להאיר על הארץ.

ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כגון אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה? אלא זה מקים וזן את העולם העליון שהוא בו ואת כל אותם הצדדים העליונים, וזה מקים וזן את העולם התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא? והרי [הוא] אותו הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה, וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנתבאר. אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם

התחתון נקראים על שמו, וכל זה וזה הכל אחד, ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא ראה, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. מי הלבנון? הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה, אשר שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה – אשר שם צפרים יקננו, באיזה מקום? בלבנון. ואלו הן שתי הצפרים שאמרנו בכמה מקומות, ומאלו נפרדות כמה צפרים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאת מן לבנון, שהוא [סתום] למעלה, וסוד הדבר – וללכן שתי בנות וגו'.

חסידה ברושים ביתה, [זו לאה] באותם ששה בנים עליונים, ששת צדדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה? אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר. שכאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו.

ומשום שהיא חסידה, יוצא [משם] ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים יהי אור. ועל זה ברושים ביתה. ברושים – אל תקרי ברושים אלא בראשים, שהרי העולם האחר בתחתונים ביתה, והיא בית הדין של העולם, ולפעמים נקרא כמו שלמעלה בכל אותם השמות.

ועל המקום הזה כתוב, וינחם ה', ויתעצב אל לבו. חרון אף ה'. שהרי במקום הזה תלוי. שהרי כל מה שלמעלה, הכל הוא באור, חיים לכל הצדדים, ועל כן שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. עבדו את ה' בשמחה – כנגד העולם העליון. באו לפניו ברננה – כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך כתוב (דברים לג) אשריה ישראל מי כמוך עם נושע בה' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויכחשו וגו'.

ויציג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. פתח רפי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא. אם חכמת חכמת לך – בא ראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה. וכשהם משגיחים בה – משום שאין להם שכל, דברי התורה נראים בעיניהם כאלו כלם מלאים ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל, שהרי כל דברי

התורה, כלם דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שכתוב בה יקרה היא מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה [בתורה].

וכך אותם הטפשים אטומי הלב, כשרואים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשיתבע אותם הקדוש ברוך הוא את עלבון התורה, ויענשו ענש שמורדים ברבונם.

מה כתוב בתורה? כי לא דבר רק הוא מכם. ואם הוא רק - הוא מכם, שהרי כל התורה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות יקרות מכל הטובות של העולם, כמו שנאמר וכל חפצים לא ישוו בה, ואיך יאמרו שהיא ריקה!?

ושלמה המלך אמר, אם חכמת חכמת לך. שכאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפלו אות אחת. ולצד לבדך תשא, שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו ונשארת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא.

בא ראה, כאשר האותיות העליונות כלן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים.

בא ראה מה כתוב, ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו'. שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללבנה ולהשקות ולברך אותה מכל הצדדים, שכתוב ויצג את המקלות, אלו דינים וגבורות שיוצאים מן הגבורה שלמעלה.

ובאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סלק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרוה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעינות העליונים. משום שכאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים רהטים, ומשם כלם באים לשתות. ואותם דינים וגבורות, כלם עומדים שם לטל את כל אחד ואחד כראוי לו.

אֲשֶׁר תבאנה הצאן לשתות לנכח הצאן, אלו כנגד אלו. ויחמנה, מה זה ויחמנה? שפאשר מתעטרים בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומעינים בדרך בני האדם, הן לטוב הן לרע.

בא ראה מה כתוב אחריו, ויחמו הצאן אל המקלות. משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשגיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנאמר (דניאל ד) בגזרת מלאכים הדבר ובפקדת קדושים הגזרה וגו'.

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים ס) דבקה נפשי אחריו בי תמכה ימינה. בפסוק הזה יש להסתכל, דבקה נפשי אחריו - משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש-ברוך-הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מכאן שפאשר אדם בא להדבק בקדוש-ברוך-הוא, הקדוש ברוך הוא אוזן בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר דבקה נפשי אחריו - להתעטר דרגתו למעלה. שהרי כאשר נדבקות הדרגה היא [שלו נתברכה, וכשהתגלתה] בדרגות העליונות לעלות אחריו, אז הימין אוזן בה לעלותה ולחברה בחבור אחד פראוי, כמו שנאמר ותאחזני ימינה, וכתוב וימינו תחבקני, ועל כן בי תמכה ימינה.

וכשאוזן בו בקדוש-ברוך-הוא, אז כתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. והוא יחוד אחד וחבור אחד. וכשהוא חבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת.

וכשמתמלאים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים, כל אחד ואחד לצדו. וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בחר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. לבדו - היה לבדו שלא ישתמש בתועבות האחרות שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם כתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובה בחר ה' וגו'.

וּבֹא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא הַמְּשַׁבַּח שֶׁל הָאָבוֹת וְהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל כָּלֵם, וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל, מִשׁוֹם כֶּן הוּא עוֹמֵד לְהֵאִיר לְלִבָּנָהּ, שְׂיַעֲקֹב הוּא עוֹמֵד לְתַקֵּן אֶת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית.

וְכֵן הַתְּקוּן הַזֶּה הוּא כְּרָאוּי לוֹ. כֹּל אוֹתָם הַצְּדָדִים הַקְּדוּשִׁים, כָּלֵם בְּתַקּוּן הַתְּקִין בְּצִדוֹ, וְהַפְּרִיד חֲלָקוֹ מִחֲלָקָם שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים. אֱלוֹ הַצְּדָדִים הָעֲלִיוֹנִים הַקְּדוּשִׁים בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְאֱלוֹ צְדָדִים טְמֵאִים בְּטֵמְאוֹת הַטְּמָאָה.

וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, שְׁכַתוֹב וַיִּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבִדּוֹ. וַיִּשֶׁת לוֹ – שֶׁהַתְּקִין תְּקוּנִים לְאַמוּנָה. לְבִדּוֹ – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּבָךְ בָּחַר ה' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים. וְלֹא שֶׁתָּם עַל צֶאֱן לְכֵן – שֶׁלֹּא שֵׁם חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ עִמָּהֶם.

וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, שְׁלֵמוֹת הָאָבוֹת, הַתְּקִין סוּד הָאַמוּנָה, וְהַפְּרִיד חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ מִהַחֲלָק וְהַגּוֹרֵל שֶׁל שְׂאֵר הָעַמִּים. וְעַל זֶה כָּתוּב וְאַתָּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי אָבָא אָמַר, אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם עֲלִיוֹנִים עַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, מִשׁוֹם שֶׁדְּרָגָתָם לְמַעְלָה, וְהַדְּרָגוֹת שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת לְמַטָּה. אֱלוֹ בְּצִד הַקְּדוּשָׁה, וְאֱלוֹ בְּצִד הַטְּמָאָה. אֱלוֹ לְיָמִין, וְאֱלוֹ לְשִׁמְאֹל.

כִּיּוֹן שֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מֵהַ כְּתוּב? (אִיכָּה ב) הַשִּׁיב אַחֲזוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. וּמִשׁוֹם כֶּן כְּתוּב הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעַנְנִי. וְהַשְּׂמֹאל מִתְּגַבֵּר וְהַטְּמָאָה מִתְּחַזְּקֵת, עַד שֶׁיִּבְנֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וַיִּתְקַן אֶת הָעוֹלָם עַל תְּקוּנּוֹ, וַיַּחֲזִרוּ דְבָרָיו כְּרָאוּי, וַיַּעֲבֹר צִד הַטְּמָאָה מִן הָעוֹלָם. וְהִנֵּה נֶאֱמַר, שְׁכַתוֹב (זְכַרְיָה יג) וְאַתָּה רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעֵבִיר מִן הָאָרֶץ וְגוֹ', וְכַתּוּב (יִשְׁעִיָּה כה) בִּלְעַ הַמּוֹת לְנִצָּח וְגוֹ'.

וַיִּשְׂאֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב וְהָאֱלִילִים כָּלִיל יַחֲלֶף, וְכַתּוּב וְנִשְׁגָּב ה' לְבִדּוֹ בַּיּוֹם הַזֶּה. הוּא לְבִדּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (דְּבָרִים לב) וְאִין עִמּוֹ אֵל נֹכַר, מִשׁוֹם שֶׁיִּכְלָה כַח הַטְּמָאָה מִן הָעוֹלָם, וְלֹא יִשְׂאֵר לְמַעְלָה וְלְמַטָּה אֲלָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ, וַיִּשְׂרָאֵל לְעַבּוֹדָתוֹ, עִם קְדוּשׁ. וַיִּקְרָא קְדוּשׁ, שְׁכַתוֹב (יִשְׁעִיָּה ד) וְהִיָּה הַנְּשֹׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֵאֱמַר לוֹ כֹּל הַכְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם. וְאִזּוֹ יִהְיֶה מְלֶךְ יַחֲדֵי לְמַעְלָה וְלְמַטָּה, וְעַם יַחֲדֵי לְעַבּוֹדָתוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב וּמִי כְּעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ.

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכנה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים יח) חי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. הפסוק הזה הוא סוד. חי ה', וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי? אלא אפלו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי – צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה. למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי – למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב (שמואל ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי. למה נקרא חי? משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים. וברוך צורי – הכל אחד. חי וברוך – שלא נפרדים זה מזה. שכאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים. זה נובע החוצה, וזה מתמלא ממנו.

וירום אלוהי ישעי – זה העולם העליון, שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, [מקור שלא פוסק] וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה. וכשמתמלאת [זו] הכל כראוי, אז וירום אלוהי ישעי.

פתח רבי ייסא ואמר, (איוב לו) לא יגרע מצדיק עיניו ואת מלכים לכסא וישיבם לנצח ויגבהו. בא ראה, כשרשעים לא שולטים בעולם ונאבדים ממנו [מהעולם], אז הצדיק שולט בעולם. זהו שכתוב לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן. מה כתוב אחריו? לא יגרע מצדיק עיניו. מה זה עיניו? כמו שנאמר (תהלים לד) עיני ה' אל צדיקים.

ואת מלכים לכסא – אלו הם המלכים השולטים שנאחזים בכסא. וישיבם לנצח – שהתקיימו בכסא בקיום שלם. ויגבהו – ויגבהו? לשלט בעולם, ויתקיים הכסא על עמודיו. דבר אחר ויגבהו – שנוטלים את הכסא ומעמידים אותו למעלה להאחז במקומו – כראוי, ואז הכל יחוד אחד.

בעודם הולכים ראו איש אחד שהיה בא, ועלם אחד עמו רוכב על כתפו. אמר רבי יצחק, ודאי שהאיש הזה הוא יהודי, וכדי לזכות אנשים הוא בא. אמר רבי ייסא, נזכה אנו בו בראשונה.

בשהגיע אליהם, אמר רבי ייסא, איפה הכלי [המדה של העמיר] עם מאכלי הדרך? אמר, כדי שיזכו [בו] אנשים, שהרי יש

לי שני בנים, והגיע הצבא לעיר ונשבו, וכעת אני הולך כדי שיזכו בהם בני אדם. זכו עמו ונתנו לו לאכל.

בינתים פתח אותו יהודי ואמר, (כמדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו'. הקרבן של הקדוש ברוך הוא בכל יום כדי לזון את העולם ולתת כלכלה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, ובזה מתכללים כל אחד ואחד כראוי.

את קרבני לחמי – זהו שכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. לאשי – זהו שכתוב אכלו רעים וגו'. ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה [למטה] כדי לעורר מזון [למעלה] מהמזון ההוא – מי שנותן לקים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעיר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר אותו, שלא יזלזל אדם בשום אדם אחד בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה.

פתח ואמר, הפסוק הזה אמר רבי אלעזר, את קרבני לחמי לאשי. את קרבני – הסוד של כנסת ישראל, שכתוב את, את דוקא. קרבני – זהו קרבן וקשר להתקשר. לחמי – זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. לאשי – להכליל שאר החילות האחרים שהצטרפו להזון כל אחד ואחד כראוי לו. ריח ניחחי – זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון.

תשמרו להקריב לי במועדו, מי הוא מועדו? בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, ובזמן שנעקד יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי [חייא] ייסא, אם כן, זה שכתוב במועדו הנה צריך להיות במועדים! אמר לו, אותה השעה נכלל אש במים ומים באש, ומשום כך כתוב במועדו.

בא ראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן תשמרו להקריב לי. תשמרו – הסוד של שמור, שהוא צריך להקריב למעלה, שכתוב תשמרו להקריב לי במועדו, בימין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון.

אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמע הדברים הללו – די לי. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה כתוב (ישעיה ה) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ולבן הלך לגזז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים? אלא עבודה זרה. ולמה נקראים תרפים? לגנאי היה, כמו ששנינו במקום התרף. ומניין לנו שהיו עבודה זרה? שכתוב למה גנבת את אלהי וכתוב עם אשר תמצא את אלהיך וגו'. ולכן המכשף של כל המכשפים של העולם היה, ובזה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת. **אמר** רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות. ולמה נקראים תרפים? משום שמכים את השעה הזו, והשעה מרפה היד, כמו שנאמר רב עתה הרף ידך.

בשהאמן עושה אותו, אותו שידוע רגעים ושעות עומד עליו ואומר: כעת הרפה וכעת עשה. ולא תמצא מעשה שצריך שיפנו ממנו אלא זה. והוא מדבר תמיד ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע לעקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם תחתיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי כשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו. וכעת מה כתוב? ותשב עליהם. זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ומשום כך התעכב לבן שלשה ימים, שלא ידע שברח יעקב, שכתוב ויגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב.

ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים: הזדרז בכל הכשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבד אותו מן העולם, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי. פיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יעקב, מה כתוב? השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע. והינו שכתוב יש לאל ידי לעשות עמכם רע. במה בטח? בכשפים שהיו בידו.

בא ראה, לבן הלך ביום אחד הדרך שהלך יעקב שבעה ימים כדי לעקר אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקר את אביה מאחרי

עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכוננה לטוב.

רבי יצחק אמר, כל אותה התוכחה שהיתה ליעקב עם לבן, החזיר לו ללבן להודות לקדוש-ברוך-הוא, שכתוב ראה אלהים עד ביני וביניך. בא ראה, כתוב אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו. חזר אותו הרשע לתקלתו. כיון שאמר אלהי אברהם, חזר ואמר ואלהי נחור.

וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. מה הטעם בפחד יצחק ולא באלהי אברהם? אלא שלא רצה להטריח את הימין בשביל לבן, ולא עוד, אלא שלא צריך לאדם - אף על גב שנשבע באמת - להשבע במקום העליון של הכל.

אמר רבי יוסי, ודאי לקיום [לשבועה] כראוי נשבע כף יעקב, וכף ראוי. ויעקב השגיח בדבר. אמר, הרי הוא אמר אלהי אברהם, ועזב את אבא. אני אשלים את הכל. מיד - וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. דבר אחר, להפלל בדין, לעמד על לבן.

השלמה מההשמטות (בין סימן נא - נב)

רעיא מהימנא פתח רבי שמעון השייך לדף קס"ה ע"א אצל ויעקב הלך תמצא בחלק ג' דף רכ"ה ע"ב (עד כאן מההשמטות)

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. רבי אבא פתח ואמר, (בראשית ה) זכר ונקבה בראם וגו'. כמה יש לנו להסתכל בדברי התורה. אוי להם לאותם אטומי הלב וסתומי העינים. הנה התורה קוראת לפנייהם, (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. מי פתי יסר הנה. חסר לב אמרה לו, ואין מי שישגיח.

בא ראה, בפסוק הזה יש סודות עליונים, הוא בפנים והוא בחוץ. זכר ונקבה בראם, נשמע לצורה הזו ונשמע לצורה הזו, ונשמע שהשמש והלבנה הם בחבור אחד, שכתוב בראם, כמו שנאמר (חבקוק א) שמש ירח עמד זבלה. ונשמע שאדם וחיה נבראו יחד בזווג אחד, וכיון שנמצאו בזווג אחד, מיד ויברך אתם, שאין הברכה שורה אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה.

בא ראה, כשיצא יעקב ללכת לחרון, היה לבדו, שלא נשא, מה כתוב? ויפגע במקום וגו', ולא השיבו לו אלא בחלום. כעת

שְׁנֵשָׂא, וְהָיָה בָּא עִם כָּל הַשְּׁבָטִים, כְּבִיכּוֹל הַמַּחְנֹת הָעֲלִיּוֹנִים פְּגָשׁוּ
בוֹ וְהִתְחַנְּנוּ לוֹ, שְׁכָתוֹב וַיִּפְגְּעוּ בוֹ. הֵם חָזְרוּ לְהַפְגִּישׁ בוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה –
וַיִּפְגְּעַת הוּא בַּמָּקוֹם, וְכָעֵת הֵם – וַיִּפְגְּעוּ בוֹ.

מִשּׁוֹם שֶׁבִשְׂבִיל יַעֲקֹב וּבְאוֹתָם הַשְּׁבָטִים הֵם מְשָׁקִים, מִן הַמַּיִם שֶׁל
הַיָּם הַגָּדוֹל. וְלֹא עוֹד, אֲלָא בְּרֵאשׁוֹנָה בְּלִילָה בַחֲלוּם, וְכָעֵת
בְּמֵרָאָה הָעֵינַן וּבֵיּוֹם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה
אֱלֹהִים זֶה וְגו'.

בְּמָה הִכִּיר אוֹתָם? אֲלָא רָאָה שֶׁהֵם הָיוּ אוֹתָם שְׂרָאָה בַחֲלוּם, מִשּׁוֹם
כִּף קָרָא לָהֶם מַחְנָיִם, מַחְנֹת שֶׁנִּרְאוּ לְמַעַלָּה וּמַחְנֹת שֶׁנִּרְאוּ
לְמַטָּה. לְמָה נִתְגַּלּוּ לַפְּגִישׁ אוֹתוֹ? אֲלָא הַשְּׂכִינָה הַלְכָה אֵלָיו לְטַל אֶת
בֵּיתוֹ, וּמִצְפָּה לְבִנְיָמִן לְטַל אֶת הַבַּיִת עִם יַעֲקֹב כְּרֵאוֹי, וְאִז כָּתוֹב וְשָׁב
יַעֲקֹב וְשָׁקֵט וְשָׁאֲנָן וְאִין מַחְרִיד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

הַסְּכָמַת רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זֹנְגֶנְפֶּלְדְּ זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבָרְכָה עַל הַדְּפֻסַת הַזֶּהָר

הָאָמַת אַגִּיד, שְׁאֲנִי יוֹדַע מִךְ עָרְכִי, כִּי אֶפְלוּ בַפֶּשֶׁט אִינִי כְּדָאֵי לְתַן הַסְּכָמָה,
וְכָל שְׂכֵן בְּדָבָר שֶׁלֹּא בִי הוּא, אֲכַל כּוֹלֵי עֲלָמָא מְכִירִים אֶת כְּבוֹד... הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
בְּלַמּוּד הַקְּבָלָה וּמְפָרְסֵם שְׁמוֹ... אֶחָד מִיִּקְרִי יְרוּשָׁלַיִם וְחֻכְמֵיהָ הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
לְשִׁמָּה וּמַגְלָה צְפוּנִיָּה, הֲלֹא הוּא הָאִי גְבָרָא רַבָּא וַיִּקְרֵא יְדִידִי הוּא הַקְּשׁוֹר
בְּמוֹסְרוֹת לְכַבִּי... בְּיָרְאָתוֹ הַקּוֹדֶמְתוֹ כְּבוֹד קִדְשֵׁת הַרֵב הַגָּאוֹן רַבִּי יְהוּדָה לִיִּב
אֲשֶׁלְּג שְׁלִיט"א... וְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֵי אֲבִינוּ שֶׁבְּשָׂמַיִם שְׁכָל בְּרֻכּוֹתָיו תְּקַיְמוּ
וּבְעֶזְרַת הַשֵּׁם הַמַּחְכָּה לִישׁוּעָה קְרוּבָה.

(מתוך הסכמת הראב"ד הגאון הצדיק רבי יוסף חיים זונגנפלד זכר צדיק וקדוש לברכה על הזהר עם פרוש הסלם)

יַעֲשׂוּ רִשְׁם לְמַעַלָּה בְּפַמְלִיא שֶׁל מַעַלָּה

גַּם אֲנִי מְצַטְרֵף בְּהַדְיָהוּ לְחַזְקוֹ וְלֹאֲמָצוֹ, וְיִהְיוּ דְבָרָיו נַחַת רוּחַ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וַיַּעֲשׂוּ רִשְׁם לְמַעַלָּה בְּפַמְלִיא שֶׁל מַעַלָּה.

(הסכמת הגאון הצדיק פוסק הדור רבי שמואל הלוי וואזנער שליט"א לספר תקוני הזהר עם פרוש מתוך מדבש להגאון הצדיק המקבל רבי דניאל פריש זכר צדיק לברכה)

לְקַבַּע לְמוֹד שֶׁל עַמּוּד יוֹמֵי בְּסִפְרֵי הַזֶּהָר הַקְּדוֹשׁ חֵק וְלֹא יַעֲבֹר

וְאֶקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל לְבִנְיָ תוֹרָה וַיִּרְאֵי הַשֵּׁם, לְקַבַּע לְמוֹד שֶׁל עַמּוּד יוֹמֵי בְּסִפְרֵי
הַזֶּהָר הַקְּדוֹשׁ חֵק וְלֹא יַעֲבֹר, כְּדִי לְטַהֵר אֶת הַנֶּפֶשׁ וּלְהַחִישׁ אֶת גְּאֻלְתָּנוּ
וּפְדוּת נַפְשָׁנוּ.

(הגאון הצדיק המקבל רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א - נדפס בלוח עמוד היומי על ידי מרְכּוּ מְתוּק מדבש שנת'סד על ידי הגאון הצדיק המקבל רבי דניאל פריש זכר צדיק לברכה)

סגרי תורה

וְזָרַח הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ. מָה רָאָה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ שְׂרָאשִׁית סֵפֶר הַחֻכְמָה שֶׁלוֹ הוּא מִכָּאן? אֵלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה הִקִּים אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה עַל שְׁבַעַת הַבָּלִים, וְהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

וְהֵם הָעֵמוּדִים וְהַתּוֹמְכִים, קִיּוּם הָעוֹלָם. שְׁמֵשׁוֹם כֶּךָ נִקְרְאוּ הַבָּלִים: (ס"א בַּהֶבֶל זֶה שְׂיוּצָא מִפִּי שֶׁל אָדָם וּמִתְקַיֵּם בוֹ, וְהַתְּעוּרָוֵי הַחֻבְרִים אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלָּא בַּהֶבֶל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן. דְּבַר אַחֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסִדִּים. הַתּוֹרָה – זֶה יַעֲקֹב, הָעֲבוּדָה – זֶה יִצְחָק, גְּמִילוּת חֲסִדִּים – זֶה אַבְרָהָם. שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלוֹ הֵם עֵמוּדִים עֲלִיוּנִים, שְׁלֹשָׁה מִן שְׁבַעַת הַבָּלִים) מָה הַגּוֹף אֵינוֹ מִתְקַיֵּם בְּלִי הֶבֶל – אִף כֶּךָ הָעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקַיֵּם אֵלָּא עַל הַהֶבֶלִים שְׂאֵמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, וְהֵם שְׁבַעַת, שְׁכָתוֹב הֶבֶל הַבָּלִים אָמַר קִהְלַת הַבָּל הַבָּלִים הַכֹּל הֶבֶל. הִרִי שְׁבַעַת.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ שְׂאוֹתָן מְרַגְלִיּוֹת טוֹבוֹת שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, הִנֵּה בְּמָקוֹם אַחֵר כְּתוּב הַבָּלִים רְעִים, וְהֵן חֲרַבֵּן הָעוֹלָם, כְּמוֹ (קִהְלַת ו) זֶה הֶבֶל וְחֲלִי רַע הוּא. זֶה הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ. אֵלָּא וְדַאי [אֵלוֹ], אִף עַל גַּב שְׁשְׁבַעַת הַהֶבֶלִים הִלְלוּ, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים, קִיּוּם הָעוֹלָם, יֵשׁ כְּנֶגֶד אֵלוֹ שְׁבַעַת הַבָּלִים שֶׁכָּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצְאִים וּמֵהֶם מִתְּפַשְׁטִים [הַבָּלִים אַחֲרֵים, וְהַכֹּל קִיּוּם שֶׁל הַגְּלוּת (שֶׁל הָעוֹלָם), מִשׁוּם שֵׁישׁ בְּאֵלוֹ שְׁבַעַת הַבָּלִים שֶׁכָּל דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצְאִים וּמִתְּפַשְׁטִים מִמֶּנּוּ] וְנִקְרְאִים הַבָּלִים אַחֲרֵים לְהִלְקוֹת בְּנֵי אָדָם וּלְתַקְנֵם שְׂיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְנִקְרְאִים הֶבֶל שְׂשׁוּרָה בְּהֵם חֲלִי רַע, הֶבֶל שֶׁהוּא רַעוּת רוּחַ. וְהֵם הַקִּיּוּם [שֶׁל הָעוֹלָם] שְׁבַגְלָלִם בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וּפּוֹחֲדִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן רַבִּים הֵם הַהֶבֶלִים שֶׁמִּתְּפַשְׁטִים מִשְׁבַּעַת הִלְלוּ.

וְהִרְאִישִׁית שֶׁהוּא אָמַר, סוּד הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא הֶבֶל שְׁמַקִּים אֶת הָעוֹלָם, וְהוּא הַסוּד לְהַכְנִיס אֶת הָאָדָם לְתוֹךְ הָאֵמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוּם כֶּךָ, כָּל מֵה שֶׁתַּחַת הַדְרָגָה הַזֹּאת אֵינוֹ סוּד הָאֵמוּנָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב (סו ב) וְאֵין יִתְרוֹן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, בְּכֹל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ, שֶׁהִרִי מִתַּחַת לָזֶה לֹא צָרִיךְ לְהִדְבֹק.

הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְבָנָה הֵם אֶחָד בְּלֵי פְרוּד. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַלְבָנָה הִיא תַחַת הַשֶּׁמֶשׁ, הַכֹּל הוּא שֶׁמֶשׁ בְּלֵי פְרוּד, וְתַחַת לָזֶה הַכֹּל הוּא רְעוּת רוּחַ וְאַסוּר לְהִדְבֵק בּוֹ.

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, בְּקֶשֶׁר שֶׁל הַסְּתוּם, מִתּוֹךְ הַסְּתֵר הַסְּתוּם יוֹצֵא, זֶה הַאֲסֻפְקֵי לְרִיזָה הַמְּאִירָה כְּלוּלָה מִשְׁנֵי גִּוְנִים שֶׁמִּתְחַבְּרִים יַחַד. כִּינּוּן שֶׁאֵלּוּ נִכְלְלוּ זֶה עִם זֶה, נִרְאִים בּוֹ כָּל הַגִּוְנִים. הוּא אֲרַגְמָן. כָּל מַרְאֵה הָאוּרוֹת כְּלוּלִים בּוֹ. רְצוּא וְשׁוּב, אוֹתָם הָאוּרוֹת לֹא מִתְעַכְּבִים לְרֵאוֹת, חֲבוּר אֶחָד הֵם מִתְחַבְּרִים בְּזֵהָר הַהוּא.

בְּזֵה"ר הַזֶּה שׁוֹרָה מִי שֶׁשׁוֹרָה, הוּא שֵׁם לְאוֹתוֹ הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא יְדוּעַ כָּלֵל, נִקְרָא קוֹל יַעֲקֹב, בְּזֵה נִרְאִית הָאֲמוּנָה שֶׁל הַכֹּל. אוֹתוֹ נִסְתָּר שֶׁלֹּא יְדוּעַ כָּלֵל, בְּזֵה שׁוֹרָה יְהו"ה. הוּא הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל הַצְּדָדִים, הָעֲלִיּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן נִמְצָא כָּאֵן, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הָאָבוֹת שֶׁאֲחוּז מִכָּל הַצְּדָדִים. הַזֵּהָר הַזֶּה עַל בְּחִירַת הַשֵּׁם הַזֶּה נִקְרָא, שֶׁכָּתוּב יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ. שְׁנֵי שְׁמוֹת נִקְרָא - יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל. בְּרֵאשׁוֹנָה יַעֲקֹב, וְאַחַר כֵּן יִשְׂרָאֵל.

הַסְּתֵר שֶׁל הַסְּתֵר הַזֶּה, כְּשֶׁהִיָּה בְּהַתְחַלָּה בְּסוּף הַזֶּה שֶׁל הַמַּחְשְׁבָה, שֶׁהוּא הַפְּרוּשׁ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב, וְהִיא הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּהּ. וְעַל כֵּן נִקְרָא בְּאֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים א) הוֹאִיל מֹשֶׁה בְּאֵר אֶת הַתּוֹרָה. בְּאֵר הוּא לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא שְׁבַע, שֶׁכָּתוּב וַיְכִינֹהוּ שְׁבַע שָׁנִים. וְהִינּוּ קוֹל גְּדוּל.

וּסוּף הַמַּחְשְׁבָה הַזֶּה הוּא בְּאֵר שְׁבַע. וַיַּעֲקֹב נִכְנַס בְּרֵאשׁ הַזֶּה לְאֲמוּנָה. כִּינּוּן שֶׁנִּדְבַק בְּאֲמוּנָה הַזֶּה, הַצְּרֵף לוֹ לְהִבְחֵן בְּאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁנִּבְחַנּוּ אֲבוֹתָיו, שֶׁנִּכְנְסוּ בְּשָׁלוֹם וַיֵּצְאוּ בְּשָׁלוֹם.

אָדָם נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ, וְחָטָא בְּאוֹתָהּ אֵשֶׁת זְנוּנִים, הַנִּחַשׁ הַקְּדָמוֹנִי. נִחַ נִכְנַס וְלֹא נִשְׁמַר, וְהַתְּפִתָּה אַחֲרֶיהָ וְחָטָא, שֶׁכָּתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אֶהְלֵה. אֲבָרְהָם נִכְנַס וַיֵּצֵא, שֶׁכָּתוּב וַיִּרְדּ אֲבָרְהָם מִצְרַיִמָה, וְכָתוּב וַיַּעַל אֲבָרְהָם מִמִּצְרַיִם. יַצְחָק נִכְנַס וַיֵּצֵא, שֶׁכָּתוּב וַיִּלְךְ יַצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גִּרְרָה, וְכָתוּב וַיַּעַל מֹשֶׁה בְּאֵר שְׁבַע.

יַעֲקֹב, כִּינּוּן שֶׁנִּכְנַס בְּאֲמוּנָה, הַצְּטֵרף לְהִכְנִיס מִנְחָה לְצַד הַהוּא, מִשׁוּם שֶׁמִּי שֶׁנִּצְעַל מִשָּׁם הוּא אֶהוּב וְנִבְחָר שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוא. מה כתוב? ויצא יעקב מבאר שבע, הסתר של סוד האמונה. וילך חרנה - הצד של אשת זנונים, אשה מנאפת.

סתר הסתרים מתוך התקף של אורו של יצחק [יצא] מתוך שמרי היין, יצאה צורה מרכבת אחת כוללת אחד זכר ונקבה, אדמה כמו שושנה, נפרדים לכמה צדדים ושבילים. הזכר נקרא סמאל, ונקבתו כלולה בתוכו תמיד. כמו שהוא בצד הקדשה, כך גם בצד האחר זכר ונקבה כלולים זה עם זה. הנקבה עם סמאל, נחש, נקראת אשת זנונים, קץ כל בשר, קץ הימים.

שתי רוחות רעות נדבקות יחד. רוח הזכר דקה. רוח הנקבה בכמה דרכים ושבילים נפרדת, ונדבקת באותה הרוח של הזכר. מקשטת את עצמה בכמה תכשיטים, כמו זונה, מרחקת, עומדת בראש הדרכים והשבילים לפתות בני אדם.

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מוזגת לו יין המשמר של מרורת פתנים. כיון ששוחה, סוטה אחריה. אחר שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שהיתה מתקנת לשוטה הזו.

התקונים שלה לפתות בני אדם: שערוותיה מתקנים אדמים כשושנה, פניה לבנים ואדמים, באזניה תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, תלויים על צוארה כל חילות ארץ קדם, פיה מתקן כפתיחה דקה יפה בתקוניה, לשון חדה כחרב, דבריה חלקים כשמן, שפתותיה יפות אדמות כשושנה מתוקות בכל המתיקות של העולם, לבושה ארגמן, מתקנת בארבעים תקונים חסר אחד.

שוטה [זה] שסוטה אחריה ושוחה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אחריה, מה היא עושה? משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת. מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והוא מסיירה את תקוניה ממנה, וחוזרת לגבור חזק שעומד כנגדו, לבוש בלבוש של אש לוחטת, בפחד חזק מרתת עצמה ונפשה ערמה, מלאה בעינים מפחידות, חרב שנונה בידו [בידה]. טפות מרירות תלויות מהחרב ההיא. הורג את השוטה ההוא, וזורק אותו לתוך גיהנם.

יעקב ירד אליה והלך למקומה, שנאמר וילך חרנה, וראה את כל תקון הבית, ונצל ממנה. הזכר שלה סמא"ל, הרע לפניו, וירד לערף בו קרב ולא יכל לו, שכתוב ויאבק איש עמו וגו'. אזי נצל מן הכל, והשתלם בשלמות, והתעלה בדרגה שלמה ונקרא ישראל. אז עלה לדרגה עליונה ונשלם בכל ונהיה העמוד האמצעי, ועליו כתוב והבריח התיכן וגו'.

מהו ויגע בכף ירכו? לו לא יכל, אבל נגע בכף ירכו שהם נדב ואביהוא שיצאו מירכו של אהרן, [בסבת אש זרה. והרי התעוררו לשמרך מאשה זרה וגו', ותפסה אותם ברשותה. בא ראה מה כתוב ביעקב השלם] [ועל יעקב כתוב] והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה.

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה. החלום, המדרגה הששית מאותן שתי דרגות הנבואה עד אותה הדרגה, הן שש דרגות, ועל פן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סלם, ראה את בניו שעתידיים לקבל תורה בהר סיני. סלם זה סיני [בגימטריא], משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות [הקדושות] והמחנות העליונים, כלם יורדים [יורדו] לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה.

והביל ראה. ראה את מטטרו"ן זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטון על העולם [הזה], בשלטון של שם שד"י. ועולה למעלה בעלית שם רבנו הוי"ה, המקום שיעקב השלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמימה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, השלם ונקרא באותו שם של רבנו הוי"ה.

והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים. כשהוא עולה, עולים עמו. כשהוא יורד, יורדים עמו. מלאכי אלהים – שתיים עשרה מרגליות טובות, והן: מיכא"ל, קדמיא"ל, פדא"ל, גבריא"ל, צדקיא"ל, חסדיא"ל, רפא"ל, רזיא"ל, סטוריה, נוריא"ל, יפיא"ל, ענא"ל. אלפי שנאן, שנא"ן – שו"ר נש"ר ארי"ה. ו' אדם, כולל זכר ונקבה. והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד.

וְעוֹד, כָּל אוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים בְּשִׁלְטוֹן הָעוֹלָם הַזֶּה עוֹלִים עַל יְדוֹ, וְכָל אוֹתָם שְׁיִוְרָדִים יוֹרְדִים עַל יְדוֹ, כְּלָם בְּסִלָּם הַזֶּה. הוּיִי"ה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, שְׁכָתוּב וְהִנֵּה ה' נָצַב עָלָיו. כְּשֶׁהִתְעוֹרַר, כָּתוּב אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. בֵּית אֱלֹהִים וְדַאי, וְהוּא הַשְּׁעַר לְהַכְנִס פְּנִימָה, שְׁכָתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שְׁעָרֵי צְדָק אָבוּא בָּם אוֹדָה יְיָ זֶה הַשְּׁעַר לֵה'. זֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם הַכֹּל אֶחָד.

וַיְרָא וְהִנֵּה בָּאָר בְּשִׁדָּה וְהִנֵּה שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֶאֱן רִבְצִים עָלֶיהָ. בָּאָר – הַדְּרָגָה שֶׁל אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּשִׁדָּה – שְׁדָה הַתְּפוּחִים הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֶאֱן – שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת מְתַקְנוֹת עַל אוֹתָהּ הַבָּאָר, וְהֵן נֶצַח וְהוּ"ד וְהִיסוּד שֶׁל הָעוֹלָם. וְאֵלוּ מוֹשְׁכוֹת מִים מְלַמְעֵלָה וּמְמַלְאִים אֶת הַבָּאָר הַזֹּאת.

מִשׁוֹם שֶׁהַמְקוֹר הֵהוּא, יְסוּד הָעוֹלָם, כְּשִׁשׁוּרָה בַּבָּאָר הַזֶּה, הוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת וְנוֹבֵעַ תְּמִיד, וְאוֹתָהּ הַבָּאָר מְתַמְלֵאת מִמֶּנּוּ. כִּיּוֹן שֶׁהִתְמַלְאָה, וְדַאי כִּי מִן הַבָּאָר הֵהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, אֵלוּ הֵם כָּל הָאוֹכְלוֹסִים וְהַמְחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים, שְׁכָלָם מְשָׁקִים וְשׁוֹתִים מֵהַבָּאָר הֵהִיא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ.

וְהָאֲבֵן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבָּאָר – זוֹ הָאֲבֵן שֶׁמִּמֶּנָּה כּוֹשְׁלִים בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲבֵן נֶגֶף וְצוּר מְכֻשׁוֹל, שְׁעוֹמֶדֶת תְּמִיד עַל פִּי הַבָּאָר הַזֶּה, עַל פְּקַדְתָּהּ לְתַבַּע הַדִּין שֶׁל כָּל הָעוֹלָם שְׁלֵא יֵרֵד מְזוֹן וְטוֹב לְעוֹלָם.

וּנְאֻסָּפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים. לֹא כָתוּב וּנְאֻסָּפוּ שְׁמָה הָעֲדָרִים, אֲלָא כָּל הָעֲדָרִים. הַמְחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים לְמַעְלָה וְהַמְחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים לְמַטָּה. אֵלוּ בְּשִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת לְמַעְלָה, וְאֵלוּ בְּתַפְלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְמַטָּה. אֵלוּ וְאֵלוּ מִיָּד וּגְלָלוּ אֶת הָאֲבֵן מֵעַל פִּי הַבָּאָר. מְגַלְגְּלִים אוֹתָהּ וּמַעְבִּירִים אוֹתָהּ מִן הַקֶּדֶשׁ וּמִסְתַּלְקֶת מִן הַדִּין. מִיָּד וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֶּאֱן. נוֹסְעִים מְלָאָכִים עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה, וְנוֹסְעִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה.

אַחַר כִּךְ וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבֵן, עַל פְּקַדְתֵּי הַבָּאָר הַזֶּה, שֶׁתִּהְיֶה מְעַטְרַת [מְזַמְנָת] לְפָנָיו וְלְתַבַּע הַדִּין שֶׁל הָעוֹלָם, לְהַנְהִיג הָעוֹלָם בְּדִין, וְכִךְ צְרִיךְ, שֶׁהָרִי אֵין הָעוֹלָם יְכוֹל לְעַמֵּד אֲלָא עַל דִּין, שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה בְּאֻמַּת וּזְכוּת.

כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁלַם יַעֲקֹב, לֹא הִצְטָרַךְ לְאֲבֵן הַזֶּה סִיּוּעַ אַחֵר. מֵה כָּתוּב? וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת הָאֲבֵן. וַיִּגַּל וַיִּגְלָלוּ, וְלֹא כָתוּב וַיִּסַּר וְהִסִּירוּ, אֲלָא [וַיִּגַּל] וַיִּגְלָלוּ, הִינֵנו הָעֲרַבּוּב שֶׁל הַשָּׁטָן שֶׁמְעַרְבְּבִים אוֹתוֹ שְׁלֵא

יוכל לקטרג. ויעקב לבדו, לא הצטרף לסיוע אחר, אלא הוא לבדו. שהרי יעקב היה בחיר האבות. שפיון שיכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

שני עולמות ירש יעקב - אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה, כמו שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגלה הוציא שנים, ואותם שני הכרובים שתחתיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ומשום כך כל דברי לאה היו בנכסה, ושל רחל בהתגלות.

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי [נבחר] העולם, מח האגוז, התכנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן. שלהבת אש בכנפיה, בידיה שלש מגרפות שנונות כחרב, מפתחות של גנזים ביד ימין.

קורא בחיל ואומר: מי מכס שפניו מאירות, שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע לענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו?

השומר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושבר לעצמו, אין לו כלל קיום.

ההרהור שטמא אותו המקור שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו ההרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש. עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש.

אוי לו שנעקר בהרהור שהוא מתוף עץ החיים ונדבק בעץ המות, אין בו ענפים, לא רואה טוב לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פריו מר כלענה, עליו נאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב וגו'.

משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחז בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדשות וכל הברכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לנפש ורפואה לעצמו, עליו נאמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חם וגו'.

כָּף דְּבָרֵי הָעוֹלָם הוֹלְכִים אַחַר הַמַּחְשָׁבָה וְהַהֲרֵהוּר, וְעַל כֵּן (ויקרא יא)
וְהַתְּקַדְּשֶׁתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
מוֹצִיא וּמוֹשֵׁף בְּהֲרֵהוּר טוֹב.

מִי שֶׁנִּטְמָא בְּהֲרֵהוּר רַע, כְּשֶׁבָא לְהִזְדַּוֵּג עִם אִשְׁתּוֹ וְשֵׁם רְצוֹנוֹ
וְהֲרֵהוּרוֹ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְזוֹרֵעַ זֶרַע בְּהֲרֵהוּר אַחֵר, זֶהוּ שְׂמַחְלִיף
אֶת הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנִים שֶׁלְמַעְלָה, הַדְּרָגָה שֶׁל קֹדֶשׁ בְּעִבּוּר הַדְּרָגָה שֶׁל
הַטְּמָאָה. כְּמוֹ שֶׁהֲרֵהוּר שְׁלוֹ עוֹשֶׂה חֲלוּפִים לְמַטָּה, אִף כִּף עוֹשֶׂה
חֲלוּפִים לְמַעְלָה.

כְּמוֹ שֶׁגִּפּוֹפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ בֵּן שִׁיּוּלִיד נִקְרָא בֵּן תְּמוּרָה, כִּף גַּם בְּנִפְשׁ נִקְרָא
בֵּן תְּמוּרָה, שֶׁהָרִי לֹא מוֹשֵׁף מְשִׁיכָה קְדוּשָׁה בְּהֲרֵהוּר הַהוּא,
וְנִפְשׁוֹ מִתְחַלֶּפֶת בְּדְרָגָה אַחֶרֶת.

יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם שֶׁל הַכֹּל, גְּלוּי לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁכָּל דְּרָכָיו הֵיוּ
בְּאֵמֶת, וְהֲרֵהוּר שֶׁל אֵמֶת הֲרֵהוּר תְּמִיד בְּכֹל, בְּאוֹתוֹ הַלִּילָה
שֶׁשָּׁמַשׁ עִם אִשְׁתּוֹ לֹאָה, הֲרֵהוּר שְׁלוֹ הִיָּה בְּרַחֵל. מְשַׁמֵּשׁ עִם לֹאָה
וְחוֹשֵׁב עַל רַחֵל. וְהַמְקוֹר שֶׁל הַלֵּךְ בְּהֲרֵהוּר הַהוּא שְׁלוֹ.

וְלֹא לְדַעַת, שֶׁהָרִי לֹא הִיָּה יוֹדֵעַ, מִשּׁוּם כִּף לֹא עָלָה רְאוּבֵן בְּשֵׁם.
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיָּה יוֹדֵעַ, הֲרָאָה לוֹ וְאָמַר, רְאוּ בֵּן שֶׁנּוֹלָד
בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן כְּתוּב (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא
אֲרָאֵנּוּ. אֵל תִּקְרִי אֲרָאֵנּוּ אֶלֶּא אֲרָאֵנּוּ, שִׁיִּסְתַּכְּלוּ בּוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהַתְּגָלָה
לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָרִי זֶה הִיָּה לֹא לְדַעַתוֹ וּבְדַרְךְ אֵמֶת הֲרֵהוּר
בְּרְצוֹנוֹ יַעֲקֹב, לֹא נִפְסַל מִתּוֹךְ הַשְּׁבֻטִים הַקְּדוֹשִׁים, שְׂאֵם לֹא כִּף –
הִיָּה נִפְסַל.

וּמִשּׁוּם שֶׁהֲרֵהוּר הוּא עֶקֶר וְעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיָּה
יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הֲרֵהוּר בְּמָקוֹם שֶׁנִּדְבַק, בְּאוֹתָהּ הַטְּפָה
הֲרֵהוּרָה לֹא הִבְכּוּרָה, שְׁכָתוּב (ד"ה-א ב) כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְגו'.

נִתְּנָה בְּכוֹרָתוֹ לְיוֹסֵף. בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהֲרֵהוּר הַלֵּךְ וְנִדְבַק בְּטְפָה
הַהִיא, שֶׁם נִדְבַק וְנִמְסְרָה אוֹתָהּ הַבְּכוֹרָה, וְנִטְלָה הַבְּכוֹרָה מִרְאוּבֵן,
וְנִמְסְרָה לְמָקוֹם שֶׁהֲרֵהוּר נִדְבַק בָּהּ. בְּרַחֵל הֲרֵהוּר וְנִדְבַק הֲרֵצוֹן –
בְּרַחֵל נִדְבְּקָה הַבְּכוֹרָה, וְהַכֹּל חָזַר אַחֵר הֲרֵהוּר וְהַמַּחְשָׁבָה.

כְּמוֹ כֵּן הֲרֵהוּר וְהַמַּחְשָׁבָה עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה, וְנִמְשַׁכֵּת מְשִׁיכָה בְּכָל מָה
שֶׁנִּדְבַק אָדָם בְּסִתְר, שְׁכָתוּב (דברים כה) לֹא תִהְיֶה אִשְׁתְּ הַיָּמִת
הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ. וְכֹאֵן צְרִיף הֲרֵהוּר וְרְצוֹן לְהַתְּדַבֵּק,

ובאותו הרצון ומחשבה מושף משיכה ועושה המעשה שצריך, ולא יכלה שם המת מן העולם.

וסתר זה, (איוב לד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף. שהרי ודאי הרצון והמחשבה מושכים משיכה ועושים מעשה בכל מה שצריך. ועל כן בתפלה צריך רצון והרהור לכונן, וכן בכל אותן העבודות של הקדוש ברוך הוא – ההרהור והמחשבה עושים מעשה, ומושכים משיכה בכל מה שצריך.

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו'. שנינו, כוס של ברכה אין מתברכת אלא בצד ימין, ומשום כך, בעוד שמתעורר הימין לכוס של ברכה, השמאל לא תסיע לשם, שהרי הימין מוצא עלה בכוס ההיא לעורר כלפי העולם העליון.

והפטר הזה, וילך ראובן, זה צד הדרום, משום כך דגלו בדרום, שהוא ראש לשנים עשר התחומים, ותשוקתו של צד הדרום למצא עלה ותקרכת לגבירה לברך אותה.

מה כתוב? וימצא דודאים בשדה. הלך לחפש בכל אותם הגנזים שלה, ומצא בשדה הזו אותם הדודאים, ועליהם נאמר הדודאים נתנו ריח, ואותם שני כרובים שהם התקונים שלה, להעיר התעוררות למעלה, שהרי בכל אותם התקונים של השדה הזו אין תקון שיעורר כלפי מעלה, רק הכרובים.

מתי צד הדרום מתעורר אליה למצא עלה לברך אותה? בימי קציר חטים, בזמן שמחלקת חלק שלל לאוכלוסייה, וכל קוצרי השדה. מיד – ויבא אתם אל לאה אמו. מעלה ריח והתעוררותם לעולם העליון, העולם הנכסה, משום שמעיר [שיעורר] ברכות לעולם התחתון.

וכאשר מתברכת, אותם הדודאים לוקחים ונותנים לכל העולמות, שכתוב הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים. כאשר הם נתנו ריח, אותו הריח לוקח אותו צד הדרום להתעורר לעולם העליון. מיד – על פתחינו כל מגדים, וכל טוב לא חסר [הכל] מהעולם.

העולם התחתון לא מתעורר לעולם העליון, אלא כשאותם דודאים נותנים ריח לימין. כיון שהם נותנים ריח לימין,

והימין מתעורר לעולם העליון, מיד העולם התחתון מתעורר לשאל מה שצריך. מה כתוב? ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך. תן לי ברכות מאותה ההתעוררות של אותם דודאים שמתעורר לצד הימין.

אז העולם העליון בשמחה, בשעשוע, משיב אליה, ואומרת המעט קחתך את אישי, כאם אל בתה. ואם כן, בעלה של העולם העליון הוא יעקב? לא כן, אלא תשוקת האב תמיד אינה אלא כלפי הבת הזו, [שהיא] שהבת הזו אהבתו אליה תמיד, משום שהיא בת יחידה בין ששה בנים, ולכל אותם ששת הבנים חלק להם חלקים ואוצרות ומתנות, ולה לא חלק, ואין לה ירשה כלום, ועל כל זה הוא משגיח בה בתשוקה ואהבה יותר מן הכל.

באהבה שלו הוא קורא לה בת. לא הספיק לו זה, וקרא לה אחות. לא הספיק לו זה, קרא לה אם בשם אמו. לא הספיק לו זה, קרא לה בשמו, שכתוב והחכמה מאין תמצא, חכמה ודאי. ועל פן העולם העליון אומרת לה, המעט קחתך את אישי, שכל אהבתו נמשכה לך אליך ועל זה, בשעשוע ואהבה האם אל הבת.

מה היא משיבה? לכן ישכב עמך הלילה. בכל מקום לכן היא שבועה. ישכב, מה זה ישכב? אלא שכיבה בכל מקום היא תקון הנקבה לזכר להכניס בה ציור של כל האותיות. וזהו ישכב, י"ש כ"ב. י"ש זהו העולם העליון, [כ"ב סוד] הסוד של התורה, נקדה טמירה שמתעוררים אליה כ"ב אותיות. וזהו ישכ"ב. י"ש - העולם הבא, שכתוב (משלי א) להנחיל אוהבי יש. כ"ב - נקדה עליונה שמכניסה כל כ"ב האותיות, הסוד של כל התורה. וזהו ישכב. לא כתוב ישכב עמך יעקב, אלא ישכב עמך, אותו הטמיר שראוי להתעורר אליך, והכל בהתעוררות של אותם [שכלם] דודאים, והכל כתוב באהבה.

ויבא יעקב מן השדה בערב. ויבא יעקב - זו תפארת הקדושה, מאותה השדה שלוקחת את כל הברכות, שכתוב בו אשר ברכו ה'. בערב, למה בערב? אלא בערב שכתוב (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. בזמן שהתעורר יצחק אביו לשדה זהו ולקח אותו, שהרי יצחק לא מתעורר לשדה זהו. פיון שהסתלק

יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה
באותו הזמן למעלה.

מה כתוב? ותצא לאה לקראתו. האם העליונה, לבן היחיד. ותאמר
אלי תבוא, תחת כנפי, לברך אותך ולהרוות אותך בתפנוקים
ועדונים עליונים. הנה עת רצון וענג לתת לך נחת רוח עליונה לאותה
השדה טרם שישרף בחזק של יצחק.

ביון שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז וישכב עמה בלילה הוא. הוא
- שנסתר מן הכל. הוא - שכל הברכות וכל הקדשות יוצאות
משם. לא כתוב יעקב, אלא הוא, מי שראוי להתעורר אליה.

וטרים מזמן אליה תחת כנפיה, מי שלוקח אותם הקדושים
[הקדשות] והברכות, לא מתמלא מהנקדה הטמירה, העולם
העליון ההוא. ועל כן הדודאים מעוררים הכל, והכל כמו שסוד
עליון. ראובן, מה זה ראובן? הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ,
שכתוב (תהלים מו) לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ.

ויקח לו מקל לבנה וגו'. משנה. הרצון של המעשה, קשרי
האמונה, קול הקול של הקולות, מתעורר ממעלה למטה.
אנו היינו פתוחי עינים. הגלגל סובב ממעלה לכמה צדדים, קול של
נעימות התעורר. התעוררו ישנים נרדמים ששנה בנחיריהם, ולא
יודעים ולא מסתכלים ולא רואים, אטומי אזנים, כבדי לב, ישנים
ואין יודעים, התורה עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים
במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות: הסתכלו
טפשים, יפתחו העינים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שירכין אָזְנוֹ.
עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם? הסתכלו לדעת, ויתגלה
לכם האור המאיר.

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך
דרגות זרות דחה את כלם, ובחר חלק גורלו ונחלתו, האור
מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכבד את רבונו, כשהיה עומד
בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב
ולא עתה פניו יחורו.

ויקח לו יעקב (בראשית ל), בחר לו לחלקו ולגורלו, מקל לבנה לח, צד
ימין, גִּן לְבָן. לח, הוא צד של המים. ולו, זה צד של
השמאל, אדם כורד. וערמון, כלול זה בזה. וכלם אחזו הימין הלבן

בצבעו ועולה בהם, שכתוב מחשף הלֶבֶן, שאף על גב שאוחז לשני הצדדים, לוקח [נוטה] חלקו לצד ימין, ונחלק בכלם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל.

מה כתוב אחריו? (ש) והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'. סתר הסתרים לחכמי לב נמסר. בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלך הקדוש, ומתחברים בישראל, בנים קדושים להקדוש ברוך הוא, ואלו נקראות הצאן המקשרות, מחנות של אלו מקשרות, מעלה ומטה.

בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפלין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפלין. ומכאן לוקחים אור וזיו כל החילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה. כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכלם.

ומשום כף הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים, כמו שנאמר (בראשית) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן. [אלו] עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האמות, וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כף צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של הגבירה.

ובלם רשומים בסימן של המלך העליון, כמו שישראל רשומים למטה בין כל שאר האמות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו [של הקדשה] של הקדוש ברוך הוא בין כל שאר החילות ומחנות עליונים. ועל זה ברר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק [בסוד] של האמונה, [משום] כף כתוב פי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו. יה עליון הוא, ברר חלקו וגורלו סוד האמונה] אף כף הקדוש ברוך הוא ברר לו מכל שאר צבאות ומחנות של העולם.

ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו. בשעה שזהר של אש בהארות השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתבישות,

ומתכפסות מהזהר ההוא, ולא יכלו להתקרב אליו. וכל אלו התקונים [מדרגות] הקדושים, שהם תקונים שלו. בשעה שמתגלה הזהר ההוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא בהם נתקן, וסוד זה – (בראשית ל) והיה העטפים ללכן והקשרים ליצקב.

ויצריך לברר [לברר] ולהבדיל מדרגות קדושות [ס"א לחלקו] של חלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכלם צריך יצקב הקדוש [בכור של הקדוש ברוך הוא להתקרב], ועל זה הקדוש ברוך הוא פתב בתורה, אמונה שלו, בתוך צדי [ס"א סתרי] מלים אלו. אשרי חלקו.

ויצקב הלא לדרך ויפגעו בו מלאכי אלהים. משנה. חזקי השרים זקופים מלמעלה, ולהט החרב השנונה ממנה על כל [כמה] הצבאות והמחנות.

אותה החרב הלוהטת היא חרב אדמה, שפתוב (ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם. החרב הזאת שתלויה בה הפוף, הם שמתהפכים לכמה צורות. הוא נשים, הוא גברים, בצדדים רבים, נפרדות הצורות האחרות לכמה דרגות.

מהצד של עץ החיים הם יוצאים, שמתיחדים ביחוד בקשר. אלו הקדושים נשאבים תמיד מטל השמים. השם של אלהים מתתקן בהם. [ועל זה אמר משמני הארץ ונתקן] בארבעה הצדדים של העולם נעשו לעמודי הכפסא. כלם מרגליות ואיברים ועמודים, לא נפרדים לעולם מתוך השם הזה, הם הקשרים של יצקב שבחר לחלקו ונקשרים בשם הזה, כלם יצאו [בערב].

ויצקב, כשיצא ללכת לדרך, הקיפו אותו לארבעה צדדים. לארבע הזויות של העולם שמרו אותו. בשעה קלה התרגש מהעץ [מהמקום] שלמעלה לשמר את העץ שלמטה, ואז ויאמר יצקב כאשר ראם מחנה אלהים זה. אז ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

אמר רבי יהודה, בא ראה את שלמותו של יצקב שלא רצה ללכת אלא ברשותו של לכן. ואם תאמר, בפעם אחרת למה לא? אלא משום שיעקב פחד שלא יעזב אותו, וישתלמו שנים עשר השבטים בארץ אחרת. ועל כן, כיון שראה שהגיעה השעה של בנימין, ברח, כמו שנאמר ויברח הוא וכל אשר לו. כיון שנולד בנימין, נקשרה השכינה עם כל השבטים, ונטלה את

הבית עמם. ויעקב היה יודע ברוח החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה תתקשר עמם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

ובא וראה, כך למדנו, העולם התחתון ראוי לו ליעקב כמו שראוי למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמם, ואז נדחתה רחל, והיא נוטלה את הבית עם כל השבטים והיתה עקר הבית, ואז (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית. אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שישתלמו שנים עשר השבטים, ונדאי שהעולם שלמעלה ירד לו לבית ויתקשר [העולם שלמעלה ירד לו בביתו והתקשר] בהם, והענייה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. משום כך, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף, טרם שישתלמו השבטים.

שמע רבי שמעון, אמר, ודאי שכל דברי רבי יהודה יפים, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרוכו מיד? אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימין, התעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח, ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, והתחבר יעקב עם כל השבטים במקום שצריך. ע"כ סתרי תורה

ברשת וישלה (דף קס"ו ע"א - דף קע"ט ע"א)

וישלה יעקב מלאכים וגו'. רבי יהודה פתח, (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך. פסוק זה בארוהו החברים, שהרי בשעה שאדם בא לעולם, מיד מזדמן עמו יצר הרע שהוא מקטרג לאדם תמיד, כמו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת ריבץ. מי זה חטאת ריבץ? זה יצר הרע.

וכך גם דוד קרא לו חטאת, (תהלים נא) וחתאתי נגדי תמיד, משום שהוא עושה כל יום לאדם לחטא לפני רבונו, ויצר הרע הזה לא זו מבן האדם מיום שנולד האדם לעולמים, ויצר הטוב בא לאדם מיום שבא להטהר.

ומתי בא אדם להטהר? כשהוא בן שלש עשרה שנים, אז מזדוג האדם בשניהם, אחד מימין ואחד משמאל. יצר טוב לימין, ויצר הרע לשמאל. ואלה הם שני מלאכים ממש ממנים, והם נמצאים תמיד עם האדם.

בא בן אדם להטהר - אותו יצר הרע נכפה לפניו, ושולט הימין על השמאל. ושניהם מזדווגים לשמר את האדם בכל דרכיו שהוא עושה. זהו שכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

רבי אלעזר מבאר את הפסוק הזה ביעקב, שהקדוש ברוך הוא הזמין עמו מלאכים מחנות ממנים, משום שהרי הוא בא שלם בשבטים עליונים כלם שלמים כראוי, כמו שנאמר ויעקב הלך לדרךבו ויפגעו בו מלאכי אלהים, ונתבאר. וכאן, כיון שנצול מלבן והרי נפרד ממנו, אז הזדווגה עמו שכניה, ובאו מחנות קדושים להקיף אותו, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם וגו', ומאותם מלאכים שלח לעשו, זהו שכתוב וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש היו ודאי.

קריאה קדושה להתחזק בדברי קדשו של רשב"י זכותו יגן עלינו אמן, הסבטיח שבזכות הקריאה בספר הזהר הקדוש נצא מן הגלות ברחמים, (אף ללא הבנה כלל, כידוע מדברי רבותינו), וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק

קריאה קדושה:

בימים קשים אלו העוברים על כלל ישראל, השם יצילנו, ואין איש יודע מה ילד יום, ורבים שואלים ומבקשים עצה ותושיה בכה לעורר רחמי נשמים ולבטל כל גזרות קשות השם ינחמנו. עקר הכל, כידוע מדברי חכמינו זכרונם לברכה, חובה קדושה על כל אחד ואחד למהר ולפשפש במעשיו ולעשות תשובה מעמק לבו ולהרבות בלמוד התורה ובפרט למוד ההלכה, שידע לקיים מצוות השם בכל דקדוניהם, וכן במצוות שבין אדם לחברו, להרבות בתפלה ובתחנון לבורא עולם שיהי עמנו ויאמר לצרותינו די.

כמו כן יש להתחזק בדברי קדשו של התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן, הסבטיח שבזכות הקריאה בספר הזהר הקדוש נצא מן הגלות ברחמים, (אף ללא הבנה כלל, כידוע מדברי רבותינו). וכדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק.

לכן כל אחד ואחד ישתדל מדי יום לקרא מספר דפים מספר הזהר הקדוש להצלחת כלל ישראל ולקרוב הגאולה... ויהי רצון שנוצח לגאולה הקרובה בקרוב ממש וכל הישועות, אמן ואמן בברכה ובתפלה לשלום עם ישראל.

(מתוך קריאת הגאונים הצדיקים: רבי יצחק כדורי זכר צדיק וקדוש לברכה, רבי יחיאל פישל אייזנבאך זכר צדיק וקדוש לברכה. ולהבדיל בין חיים לחיים הגאונים הצדיקים: הגאון הצדיק רבי עובדיה יוסף שליט"א, הגאון הצדיק המקבל רבי בנימין יששכר שמואלי שליט"א, רבי ראובן אלבז שליט"א, ועוד)

פְּתַח רבי יצחק ואמר, כְּתוּב (תהלים לד) חֲנָה מְלֹאךְ ה' סְבִיב לִירְאִיו וַיִּחְלְצֵם. הֲרֵי פְרִשׁוּהָ. אָבֵל בְּמִקּוּם אֶחָד כְּתוּב כִּי מְלֹאכְיו יִצְוֶה לָךְ, מְלֹאכְיו רַבִּים, וְכֹאֵן אֶחָד, שְׁכַתוּב חֲנָה מְלֹאךְ ה' סְבִיב לִירְאִיו וַיִּחְלְצֵם. אֲלֹא כִּי מְלֹאכְיו יִצְוֶה לָךְ – אֵלּוּ שְׁאֵר מְלֹאכִים. מְלֹאךְ ה' סְבִיב – זֶה שְׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ג) וַיֵּרָא מְלֹאךְ ה' אֵלָיו בְּלִבַת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה. וְלִכֵּן חֲנָה מְלֹאךְ ה' סְבִיב לִירְאִיו, לְהַקִּיפוֹ בְּכָל הַצְּדָדִים כְּדֵי לְהַצִּיל אוֹתוֹ, וְכִשְׁהַשְׁכִּינָה שׁוֹרֶה בְּתוֹךְ הָאָדָם, כְּמָה מַחְנֹנֹת קְדוּשִׁים כָּלֵם מִזְדַּמְנִים לְשֵׁם.

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁדָּוֵד הִמְלִיךְ נִצַּל מֵאֲכִישׁ מֶלֶךְ גֵּת, אָז אָמַר אֵת זֶה, מִשׁוּם שֶׁהַשְׁכִּינָה הִקִּיפָה אוֹתוֹ וְנִצַּל מֵהֶם מֵאֲכִישׁ וּמַעֲמוֹ, כָּל אוֹתָם שֶׁהִתְקִיפוּ [שֶׁהִקִּיפוּ] אוֹתוֹ. מַה כְּתוּב? (שמואל א-א כא) וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם, לְמָה וַיִּתְהַלֵּל? הֲיֵה צָרִיךְ לְכַתֵּב וַיִּשְׁתַּגַּע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) כִּי הִבֵּאתָם אֵת זֶה לְהַשְׁתַּגַּע עָלַי.

אֲשָׁר חָזַר עַל אוֹתוֹ דָּבַר שֶׁאָמַר דָּוִד בְּתַחֲלָה, שְׁכַתוּב (תהלים עג) כִּי קִנְאָתִי בַּהוֹלָלִים וְגו'. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: תִּיְיָ עֲדִין אַתָּה צָרִיךְ אֵת זֶה. כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנַס לְבֵית אֲכִישׁ וְהִחֲזִיקוּ בוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּתְהַלֵּל בְּיָדָם, כְּאוֹתָם הוֹלָלִים שֶׁקִּנְאוּ בָהֶם בְּהַתְחַלָּה. וְאֵז בָּאָה שְׁכִינָה וְשָׂרְתָה סְבִיב דָּוִד.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַשְׁכִּינָה לֹא שׁוֹרֶה כִּי אִם בְּנִחְלָתָהּ, שֶׁהִיא הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה – וְדַאי לֹא שׁוֹרֶה בְּעִבּוֹר [שִׁיּוּנָקִים] לִינֵק מִמֶּנָּה, אָבֵל שׁוֹרֶה כְּדֵי לְהִגֵּן. וְכֹאֵן כְּשֶׁבֵּא יַעֲקֹב מִבֵּית לָבָן, כָּל הַמַּחְנֹנֹת הַקְּדוּשִׁים הִקִּיפוּ אוֹתוֹ, וְלֹא נִשְׁאָר לְבָדוֹ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כֵּן [ס"א שֶׁכָּל הַמַּחְנֹנֹת הַקְּדוּשִׁים בָּאוּ יַחַד עִמּוֹ וְהַשְׁכִּינָה עִמּוֹ], לְמָה כְּתוּב וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וְגו'? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִשׁוּם שֶׁהַכְּנִיס עֲצָמוֹ לְסִכְנָה וְהִיָּה רוֹאֶה אוֹתָהּ סִכְנָה בְּעֵינָיו, הֵם פָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ, וְאֵז אָמַר, קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת, אֵלּוּ הֵם הַמַּחְנֹנֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁנִּפְרְדוּ מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּדֵי לְהַשְׁאִירוֹ עִם אוֹתוֹ מִמֶּנָּה שֶׁל עֲשׂוֹ שֶׁהִיָּה בֹא בְרִשׁוֹת עֲלִיּוֹנָה, וְאֵלֶּה הֵלְכוּ לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם לְשִׁבַּח

את הקדוש ברוך הוא באותה שעה, ואחר כך חזרו. זהו שכתוב קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וגו', ועתה הייתי לשני מחנות. מחנה שכינה, וכל ביתו. [ס"א מחנה אחד היה, שכתוב מחנה אלהים זה]. לשני מחנות – שהיה שלם מכל הצדדים משני חלקים, לבן ואדם.

רבי אלעזר אמר, הרי נתבאר אותו לילה שלטון של צד של עשו היה באותה שעה, שהרי כתוב (בראשית א) 'יהי מארת חסר, ומשום כך ויותר יעקב לבדו, שנשאר יעקב, שהוא שמש לבדו, שהתפסטה הלבנה מן השמש. ואף על גב ששמירת [ועם כל זה השמירה של] הקדוש ברוך הוא לא זזה ממנו מכל וכל, ועל זה לא יכל לו, שכתוב וירא כי לא יכל לו.

הסתכל ימינה וראה את אברהם, הסתכל שמאלה וראה את יצחק, הסתכל בגוף וראה שנכלל מצד זה ונכלל מצד זה, ואז יגיע בכף ירכו, בעמוד אחד הסמוך לגוף, שהוא מחוץ לגוף.

ולבן חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם, הקיפו בכל צדדיו כדי להצילו. וכששרתה שכינה בתוכו [ס"א אליו], כמה חילות ומחנות באו עמה, ומאותם מלאכים שלח לעשו.

וישלח יעקב מלאכים. אמר רבי אבא, וכי מה הוא התעורר אל עשו? וטוב היה לו לשתק ממנו. אלא, אמר יעקב, יודע אני שעשו חושש לכבוד אבא ולעולם לא הרגיו אותו, והריני יודע, שהואיל ואבא קים, איני פוחד ממנו, אבל עכשו שאבא קים, אני רוצה להתפיס עמו. מיד – וישלח יעקב מלאכים לפניו.

וישלח יעקב מלאכים, רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. פסוק זה נאמר על יצר הרע, משום שהוא תמיד מקטרג לבני אדם, ויצר הרע מרים לבו ורצונו של האדם בגאונה, והולך אחריו, מסלסל בשערו ובראשו, עד שמתגאה עליו ומושך אותו לגיהנם.

אבל טוב נקלה – אותו שלא הולך אחר יצר הרע ולא מתגאה כלל ומנמיך רוחו ולבו ורצונו אל הקדוש ברוך הוא, ואז אותו יצר הרע מתהפך לו לעבד, שלא יכול לשלט עליו, ואותו איש שולט עליו, כמו שנאמר (בראשית ד) ואתה תמשל בו.

מִמַּתְכַּבֵּד - כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, שֶׁהוּא מְכַבֵּד עֲצָמוֹ, מִסְלִסֵּל בְּשִׁעְרוֹ,
מִתְנַאֵה בְּרוּחוֹ, וְהוּא חָסֵר לָחֵם - חָסֵר אֲמוּנָה, כְּמוֹ
שְׂנַאֲמֵר (ויקרא כא) לָחֵם אֱלֹהֵינוּ וְגו', (שם) לָחֵם אֱלֹהֵיהֶם הֵם
מִקְרִיבֵם וְגו'.

דְּבַר אַחַר טוֹב נִקְלָה וְעֵבֵד לוֹ - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהִנְמִיךְ רוּחוֹ לַעֲשׂוֹ כְּדִי
שְׂאֵחַר כֶּף יִהְיֶה לוֹ עֵבֵד וַיִּשְׁלַט עָלָיו וַיִּתְקִים בּוֹ (בראשית כז)
יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים וְגו', וְעַדִּין לֹא הָיָה זְמַנּוֹ כָּלֵל, אֲלֹא
מִשׁוּם שֶׁהֵעֲבִירוּ יַעֲקֹב לְסוּף הַיָּמִים. וְעַל זֶה הָיָה מִיַּד נִקְלָה, וְאַחַר כֶּף
אוֹתוֹ שֶׁמִּתְכַּבֵּד יִהְיֶה עֵבֵד לוֹ. אוֹתוֹ שֶׁהוּא חָסֵר לָחֵם יִהְיֶה עֵבֵד לְאוֹתוֹ
שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ רַב דָּגָן וְתִירוֹשׁ.

בֵּא רָאָה, עַל זֶה, מִשׁוּם שֶׁיִּדְעַע יַעֲקֹב שֶׁהִצְטַרְךָ לוֹ, עֲכָשׁוּ הִתְהַפֵּךְ לוֹ
לְנִקְלָה, וַיּוֹתֵר חֲכָמָה וְעַקְמוּמִיּוֹת עָשָׂה בָּזֶה מִכָּל מַה שֶׁעָשָׂה
לַעֲשׂוֹ. שְׂאֵלוֹ הָיָה יוֹדְעַע עֲשׂוֹ חֲכָמָה זֹו, יִהְרַג אֶת עֲצָמוֹ וְלֹא יָבֵא לִיָּדֵי
זֶה, אֲבָל הַכֹּל עָשָׂה בְּחֲכָמָה, וְעָלָיו אֲמָרָה חֲנָה (שמואל-א ב) ה' יַחַתּוּ
מְרִיבּוֹ וְגו' וַיִּתֵּן עַז לְמַלְכוֹ וְגו'.

וַיֵּצֵא אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֵאמְרוּן לְאֲדֹנָי לַעֲשׂוֹ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם
לְבָן גְּרָתִי וְאַחַר עַד עֲתָה. מִיַּד פִּתַּח יַעֲקֹב לְהִתְהַפֵּךְ לוֹ לַעֲבָד
כְּדִי שְׂלֵא יִסְתַּכַּל עֲשׂוֹ בְּאוֹתָן בְּרֻכּוֹת שֶׁבְּרָכּוֹ אָבִיו, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב הֵעֲבִיר
אוֹתָן לְסוּף, כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה רָאָה יַעֲקֹב שֶׁשָּׁלַח לַעֲשׂוֹ וְאָמַר עִם לְבָן גְּרָתִי,
וְכִי מַה עָשָׂה בְּשִׁלְיָחוֹתוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ [שְׂאֵמֵר] דְּבַר זֶה? אֲלֹא לְבָן
הָאֲרָמִי, קוּלוֹ הֵלֶךְ בְּעוֹלָם, שְׂלֵא הָיָה אָדָם שֶׁיִּנְצַל מִמֶּנּוּ, וְהוּא הָיָה
מְכַשֵּׁף בְּכַשְׁפִּים וְגִדּוּל בְּקוֹסְמִים, וְאָבִי בְּעוֹר הָיָה, וּבְעוֹר אָבִי בַלְעָם,
שֶׁכְּתוּב (יהושע יג) בַּלְעָם בֶּן בְּעוֹר הַקּוֹסֵם, וְלְבָן חָכֵם בְּמִכְשָׁפִים
וּבְקוֹסְמִים יוֹתֵר מִכָּלֵם, וְעַם כָּל זֶה לֹא יָכַל לַיַּעֲקֹב, וְרָצָה לְאַבְדֹּת אֶת
יַעֲקֹב בְּכָמָה כְּלֵי זִיָּן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (דברים כו) אֲרָמִי אֲבָד אָבִי.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל הָעוֹלָם הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁלְבָן הָיָה גְּדוֹל הַחֲכָמִים
וְהַמְכַשְׁפִּים וְהַקּוֹסְמִים, וּמִי שֶׁרָצָה לְאַבְדֹּת אוֹתוֹ בְּכַשְׁפָּיו, לֹא
נִצַּל מִמֶּנּוּ, וְכָל מַה שֶׁיִּדְעַע בַּלְעָם - מִמֶּנּוּ הָיָה, וְכְתוּב בְּבַלְעָם (במדבר
כב) כִּי יִדְעִיתִי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר, וְכָל הָעוֹלָם הָיוּ
פוֹחַדִּים מִלְּבָן וּמִכַּשְׁפָּיו. וְדְבַר רֵאשׁוֹן שֶׁשָּׁלַח יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹ - אָמַר עִם
לְבָן גְּרָתִי.

וְאִם תֹּאמַר שְׁמַעַט הָיְתָה, חֹדֶשׁ אוֹ שָׁנָה – לֹא כֵּן, אֲלֵא וְאַחַר עַד עֵתָהּ, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ. וְאִם תֹּאמַר שְׁלֵא עָלָה בְּיָדֵי כָּלֹם – וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר. אוֹתָם שְׁנֵי גִזְרֵי דִין, שְׁכַשְׁשֵׁינֵיהֶם מִתַּחֲבָרִים יַחַד, לֹא מִתַּחֲבָרִים אֲלֵא לְהִרְעֵ לְעוֹלָם, וְלִכֵּן כְּתוּב (דְּבָרִים כב) לֹא תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחַדוֹ.

צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה – אֵלֶּיךָ הֵם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁהֵרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, (שְׁמוֹת יב) בְּכוֹר בְּהֵמָה, (שֵׁם) בְּכוֹר הַשְּׂבִי, (שֵׁם יא) בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב צֵאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. מִיָּד הָיְתָה עֲשׂוֹ פוֹחַד וַיִּצֵּא כְּנַגְדּוֹ, וּפְחַד הָיְתָה לוֹ מִיַּעֲקֹב כִּמּוֹ שֶׁהָיְתָה לִיַּעֲקֹב מֵעֲשׂוֹ.

לְאִישׁ שֶׁהָיְתָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיְתָה הוֹלֵךְ, שָׁמַע עַל לְסֻטִּים אֶחָד שֶׁהָיְתָה אוֹרֵב בְּדֶרֶךְ. פָּגַשׁ אוֹתוֹ אִישׁ אַחֵר, אָמַר לוֹ: מִמִּי אַתָּה? אָמַר לוֹ: אֲנִי מִלְּגִיזוֹן פְּלוֹנִי. אָמַר לוֹ: סִטָּה לָךְ מִלְּפָנַי, שְׁכָל מִי שֶׁקָּרַב אֵלַי, אֲנִי מִבִּיא נְחֹשׁ אֶחָד שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ. הֵלֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ לְאוֹתוֹ הַלְּגִיזוֹן. אָמַר לוֹ: אִישׁ אֶחָד בָּא, וְכָל מִי שֶׁקָּרַב אֵלָיו, נוֹשֵׁף אוֹתוֹ נְחֹשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מִבִּיא, וּמַתּ.

שָׁמַע אוֹתוֹ לְגִיזוֹן וּפְחַד. אָמַר: יִפֶּה שְׁאַלְךָ עִמּוֹ וְאַתְּפִיס עִמּוֹ. עַד שֶׁרָאָה אוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר: אוֹי וְאֲבוֹי שְׁעַכְשׁוֹ יַהֲרֹג אוֹתוֹ הַלְּגִיזוֹן. הִתְחִיל לְהִשְׁתַּחֲוֹת וּלְכַרַע כְּנַגְדּוֹ. אָמַר אוֹתוֹ לְגִיזוֹן: אֲלֵמְלֵא הָיְתָה לוֹ בְּיָדוֹ נְחֹשׁ לְהִרְגֵ, לֹא הָיְתָה מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל זֶה כְּנַגְדִי. הִתְחִיל הַלְּגִיזוֹן לְהִתְגַּאוֹת. אָמַר: הוֹאִיל וְכָל כֶּף כָּרַע לְנַגְדִי, לֹא אֶהְרַג אוֹתוֹ.

כֶּף אָמַר יַעֲקֹב, עִם לְבָן גֵּרְתִּי וְאַחֵר עַד עֵתָהּ. עֲשָׂרִים שָׁנָה הִתְאַחַרְתִּי עִמּוֹ, וְאֲנִי מִבִּיא נְחֹשׁ לְהִרְגֵ בְּנֵי אָדָם. שָׁמַע עֲשׂוֹ, אָמַר, אוֹי מִי יָקוּם לְפָנָיו, שְׁעַכְשׁוֹ יַהֲרֹג אוֹתוֹ יַעֲקֹב בְּפִיו. הִתְחִיל לְצֵאת כְּנַגְדּוֹ לְהִתְפַּיֵס עִמּוֹ.

כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֵה כְּתוּב? וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצֹר לוֹ. כִּיּוֹן שֶׁקָּרַב אֵלָיו, הִתְחִיל לְכַרַע וּלְסַגֵּד לְפָנָיו, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אַחִיו. אָמַר עֲשׂוֹ, אֲלֵמְלֵא כָּל כֶּף הָיְתָה עִמּוֹ, לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה כְּנַגְדִי. הִתְחִיל לְהִתְגַּאוֹת.

בֵּא רָאָה מֵה כְּתוּב בְּכַלְעָם, (בְּמִדְבָר כב) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם לִילָהּ. בְּלַכֵּן כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית לא) וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל לְבָן הָאֲרָמִי בַּחֲלוֹם הַלִּילָהּ וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטוֹב וְגוֹ'. פֶּן תִּדְבַר?

פֶּן תַּעֲשֶׂה לְיַעֲקֹב רָעָה צְרִיד לְכַתֹּב! אֲלֵא לְכֵן לֹא רָדַף אַחֲרֵי יַעֲקֹב
בְּכַח גְּבוּרִים לַעֲרֹךְ בּוֹ קָרֵב, שֶׁהָרִי חִיל יַעֲקֹב וּבְנָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, אֲלֵא
לְהַרְגוֹ בְּפִיו וּלְהַשְׁמִידוֹ אֶת הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכַתוּב אַרְמֵי אַבְד אָבִי.

וְלִכֵּן כָּתוּב פֶּן תִּדְבַר וְלֹא פֶּן תַּעֲשֶׂה. וְכַתוּב יֵשׁ לְאֵל יָדַי לַעֲשׂוֹת. מִנִּין
הִיָּה יוֹדַע שִׁיכְלֵת הִיָּתָה בִּידוֹ? אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֱלֹהֵי אֲבִיכֶם
אָמַש אָמַר אֵלַי.

וְזוֹהֵי הַעֲדוֹת שְׁצוּהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲדִיד, שְׁכַתוּב (דברים כו) וְעֲנִיתַ
וְאָמַרְתָּ לְפָנָי ה' אֱלֹהֶיךָ אַרְמֵי אַבְד אָבִי וְגו'. וְעֲנִיתַ – כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף, (דברים יט) עֲנֶה בְּאֲחִיו.

כָּתוּב בְּבַלְעֵם (במדבר כד) וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחָשִׁים,
שֶׁכֶּף הוּא דְרָכּוֹ – שֶׁהוּא הָיָה מְנַחֵשׁ. בְּלִכֵּן כָּתוּב (בראשית ל)
נְחָשָׁתִי, שֶׁהַשְּׂגִיחַ בְּכַשְׁפּוֹ וּבְקִסְמוֹ בַּעֲסַק שֶׁל יַעֲקֹב, וְכַשְׂרָצָה
לְהַאֲבִיד אֶת יַעֲקֹב בְּנְחָשִׁים וּבְכַשׁוּפִים שְׁלוֹ, רָצָה לְאַבְדּוֹ, וְלֹא עֲזָבוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְהִינּוּ שְׂאֵמַר בַּלְעָם בֶּן בְּנוֹ, כִּי לֹא נַחַש בְּיַעֲקֹב וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל.
מִי יִכּוֹל לָהֶם? שֶׁהָרִי סָבִי רָצָה לְאַבְד אֶת אֲבִיהֶם בְּנְחָשִׁים
וּבְקִסְמִים שְׁלוֹ וְלֹא עָלָה בִּידוֹ, שֶׁלֹּא הִשְׁאִירוֹ לְקַלֵּל. זֶהוּ שְׁכַתוּב כִּי
לֹא נַחַש בְּיַעֲקֹב וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל.

וּבְכָל עֲשֻׂרֵת מִיָּנִי כְּשָׁפִים וּקְסָמִים מֵהָאֲרֵת הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים עָשָׂה
לְכֵן כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, וְלֹא יָכֹל. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בראשית לא) וַתַּחֲלֵף אֶת
מִשְׁכַּבְתִּי עֲשֻׂרֵת מַנִּים. שְׁכָלֵם עָשָׂה לְכֵן כְּנֶגְדּוֹ וְלֹא עָלָה בִּידוֹ לְהִרְע
לוֹ, שְׁכַתוּב (סו) וְהִחֲלַף אֶת מִשְׁכַּבְתִּי עֲשֻׂרֵת מַנִּים וְלֹא נִתְּנוּ אֱלֹהִים
לְהִרְע עַמְדִי. מַה זֶה מַנִּים? כְּתָרְגוּם מִיָּנִים, וְכַתוּב (ויקרא יז) לְשַׁעֲרֵם
אֲשֶׁר הֵם זָנִים אַחֲרֵיהֶם. מוֹנִים – מִיָּנִים כְּמִשְׁמַעוֹ. וְעֲשֻׂרָה מִיָּנִים הֵם
שֶׁל כְּשָׁפִים וּקְסָמִים בְּכַתָּרִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְכָלֵם עָשָׂה כְּנֶגְדּוֹ.

עֲשֻׂרָה מִיָּנִים הֵם, שְׁכַתוּב (דברים יח) קִסַּם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ
וּמְכַשֵּׁף וְחֹבֵר חֹבֵר וְשֹׂאֵל אוֹב וַיִּדְעֵנִי וְדַרְשׁ אֶל הַמֵּתִים. הָרִי
הֵם עֲשֻׂרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נַחַש וְקִסַּם הֵם שְׁנֵי מִיָּנִים, וּבְדַרְגָּה אַחַת עוֹלָיִם,
וְכַשְׂבָּא בַלְעָם, בְּקִסַּם עָשָׂה כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, וְהִינּוּ שְׁכַתוּב (במדבר
כב) וּקְסָמִים בִּידָם. וְכְנֶגֶד יַעֲקֹב בָּא לְכֵן בְּנַחֵשׁ. זֶה וְזֶה לֹא עָלָה בִּידָם.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם כג) כִּי לֹא נִחַש בְּיַעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל. כִּי לֹא נִחַש בְּיַעֲקֹב - בַּתְּחִלָּה בִּימֵי לְבָן. וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל - אַחֲרַיִךְ בְּיַמֵּי בַלְעָם.

אָמַר בַּלְעָם לְבָלֵק, בֵּא רְאֵה מִי יִכּוֹל לָהֶם, שָׁכַל הַקְּסָמִים וְהַכְּשָׁפִים שֶׁבַכְתָּרִים שָׁלְנוּ מֵהָאֶרֶת הַמְּלָכוֹת שְׁלַמְעֵלָה [וּמְטָה] מִתְעַטְרִים, [שְׁהָרִי] וְהוּא הִתְקַשֵּׁר בָּהֶם, שְׁפָתוֹב ה' אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וְתִרְוַעַת מְלָךְ בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֵס וְחִלְיָה שְׁהִיָּה יוֹדַע בַּלְעָם בַּקְּדָשָׁה שְׁלַמְעֵלָה כָּלֵל, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְרַצָּה בְּעַם וְלָשׁוֹן אַחֲרַיִךְ שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בְּכַבּוּדוֹ אֲלֵא בְנָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְאָמַר (ויקרא יא) וְהִתְקַדְּשִׁתָּם וְהִיִּיתָם קְדוֹשִׁים. מִי שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּקְּדָשָׁה. יִשְׂרָאֵל הֵם קְדוֹשִׁים, שְׁפָתוֹב (דברים יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה. אַתָּה קְדוֹשׁ וְלֹא עִם אַחֲרַיִךְ.

מִי שֶׁהֵם טְמֵאִים, טְמֵאָה מְזַדְּמֶנֶת לָהֶם לְהִטְמֵא עֲלֵיוֹ. כְּתוּב (ויקרא יג) טְמֵא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לְמַחֲנֵה מוֹשְׁבּוֹ, וְטֵמֵא לְטֵמֵא קוֹרָא, שְׁפָתוֹב (שם) וְטֵמֵא טְמֵא יִקְרָא. מִי שֶׁהוּא טְמֵא לְטֵמֵא יִקְרָא, הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֲרַיִךְ מִיֵּנוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נֶאֱדָה הוּא לְיַעֲקֹב, שְׁהִיָּה קְדוֹשׁ, לוֹמַר שֶׁנִּטְמָא בְּלָבָן וּבְכַשְׁפֵּי, אוֹ שֶׁבַח הוּא שְׁלוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אָף עַל גַּב שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה - אָנִי מְסִיעֵ לָךְ, שְׁהָרִי כְּתוּב (בראשית כז) אֲנִי עָשׂוּ בְּכַרְךָ. וְכִי יָפָה הוּא לְצַדִּיק כִּי־יַעֲקֹב לְהַחֲלִיף שְׁמוֹ בְּשֵׁם טְמֵאָה? אֲלֵא אֲנִי, פּוֹסֵק טַעַם, וְאוֹמֵר אֲנִי מִי שְׁאָנִי, אָבֵל עָשׂוּ בְּכַרְךָ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

אָף כָּאֵן. וַיְהִי לוֹ שׁוֹר וְחִמְרָה. לוֹמַר, אֵל תְּשִׁים לְבָךְ וְרִצְוֹנָךְ לְאוֹתָהּ בְּרַכָּה שֶׁבְּרַכְנֵי אָבִא שֶׁהִתְקַיְּמָה בִּי. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי הָיָה גְבִיר לְאַחֲרֵי וַיִּשְׁתַּחֲוֶי לָךְ בְּנֵי אִמְךָ - מִשׁוּם כֶּךָ עֲבַדְךָ יַעֲקֹב לְאֲדָנִי לְעָשׂוּ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי בְּרַב דְּגָן וְתִירוֹשׁ - הָרִי לֹא הִתְקַיְּמָה בִּי, שְׁלֹא אֶצְרַתִּי אוֹתָם, אֲלֵא וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחִמְרוֹר צֵאן וְעָבַד, רוּעָה צֵאן בְּשָׂדֵהָ. הוּא בְּרַךְ אוֹתִי מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - הָרִי לֹא הִתְקַיְּמָה בִּי, מִשׁוּם שְׁהָרִי עִם לְבָן גִּרְתִּי, כִּגְרָה, שְׁלֹא הָיָה לִי בֵּית אֶחָד, כָּל שָׁכֵן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. וְכֹל זֶה כְּדִי שְׁלֹא יִסְתַּכַּל בְּיַעֲקֹב עַל אוֹתָן בְּרַכּוֹת וַיִּקְטַּרְגַּ עִמּוֹ.

רבי אבא אמר, כתוב בי'עקב (שם כה) איש תם ישב אהלים, גבר שלם, משום שהוש' יושב בשני משכנים עליונים, והשלים לצד זה ולצד זה. והוא לא אמר שנטמא בכשפיו. אבל על מה שאמר רבי יהודה, משום שלבו שלם על טוב ואמת שעשה לו הקדוש ברוך הוא, שכל העולם יודעים מעשי לכן מה הם ומי יכול להנצל [ס"א ממנו, כל עשרים השנים שהייתי עמו] מקטרוגו, ורצה לאבד אותי [ס"א ואני ישבתי ועשיתי עמו עשרים שנה] והקדוש ברוך הוא הצילני ממנו. והכל היה כדי שלא יסתכל בו עשו שהתקינו בו אותן ברכות ולא ישמר לו טינה. ועל זה כתוב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וגו', וכתוב (דברים יח) תמים תהיה עם ה' אלהיך.

וישב המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות איש עמו. כיון שאמר באנו אל אחיך, לא ידענו שהוא עשו? וכי אחים אחרים היו ליעקב? אלא באנו אל אחיך. ואם תאמר שחזר בתשובה והולך בדרך תקינה - לא כן, אלא עשו הרשע כמו מעקרו. וגם הלך לקראתך. ואם תאמר שהוא הולך לבדו - לא, אלא ארבע מאות איש עמו.

וכן כן למה? [אלא הם] אמרו לו, משום שהקדוש ברוך הוא תמיד מרצה בתפלות הצדיקים ומתעטר בתפלותיהם, כמו שאמרנו שאותו המלאך הממנה על תפלות ישראל, סנדלפו"ן שמו, נוטל כל אותן תפלות ועושה מהם עטרה לחי העולמים ובארוה, וכל שפן תפלות הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהן, ונעשות עטרה להתעטר באותן תפלות לקדוש-ברוך-הוא. ואם תאמר, מחנות קדושים היו באים עמו, אז למה פחד? אלא צדיקים לא סומכים על זכויותיהם, אלא על תפלותיהם ובקשותיהם לרבונם.

ובא וראה שאמר רבי שמעון, תפלת רבים עולה לפני הקדוש ברוך הוא ומתעטר באותה תפלה, משום שעולה בגונים רבים ונכללת מכמה צדדים, ומשום שנכללת מכמה גונים, נעשית עטרה, ומנחת על ראש צדיק חי העולמים. ותפלת היחיד אינה כלולה ואינה אלא בגון אחד, ועל כן תפלת יחיד אינה מתקנת להתקבל [אלא בתפלה] כתפלת רבים. ובא וראה, יעקב היה כלול, ועל כן תפלתו השתוקק לה הקדוש ברוך הוא. מה כתוב? ויירא יעקב מאד ויצר לו.

רבי יהודה פתח ואמר, (משלי כח) **אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבר**
יפול ברעה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם
 ונתן להם תורת אמת כדי לזכות בה לחיי עולם, שכל מי שמשתדל
 בתורה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חיים עליונים ומכניסו לחיי
 העולם הבא, שכתוב (דברים ל) **כי היא חייך וארך ימך**, וכתוב (שם לב)
ובדבר הזה תאריכו ימים. חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מי שמשתדל בתורה, אין מיתתו על ידי יצר
 הרע, משום [שהוא נחש, והוא מלאך המות, אלא מיתתם
 בנשיקה, שכתוב (שיר א) **ישקני מנשיקות פיהו**. כלומר על פי ה'. והיא
 הנשיקה שהיא רבקות של הנפש בעקר, ואותו שמשתדל בתורה]
 שהתחזק בעץ החיים ולא הרפה ממנו, ולכן צדיקים שמשתדלים
 בתורה לא נטמא גופם [אלא הוא טהור, כמו אליהו בבית הקברות
 שמצאו אותו רבנן ושאלו אותו, ולא כהן הוא מר? אמר להם,
 צדיקים לא טמאים במיתתם, כמו ששנינו, **ביום שמת רבי בטלה**
כהנה. כלומר שהתעסקו בו] שלא שרתה עליהם רוח טמאה.

יעקב היה עץ החיים, למה פחד, שהרי לא יכול לשלט עליו? ועוד,
 שהרי כתוב והנה אנכי עמך וגו', למה היה פוחד? ועוד,
 שהרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלהים, אם מחנות קדושים היו עמו,
 למה היה פוחד?

אף הכל היה נאה, ויעקב לא היה רוצה לסמוך על גס של הקדוש
 ברוך הוא, משום שחשב שאינו כדאי שהקדוש ברוך הוא
 יעשה לו גס, מה הטעם? משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי ולא
 השתדל בתורה ונשא שתי אחיות, ואף על גב שהכל נתבאר. ועם כל
 זה צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא
 בתפלה, שכתוב **אשרי אדם מפחד תמיד** [ולפחד תמיד מלפני
 הקדוש ברוך הוא], והרי פרשוה.

בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל בני העולם עליהם
 עומדים וסמוכים, ולעולם ולעולמי עולמים לא נשפחת זכות
 האבות, משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה, וקיום של
 יעקב הוא קיום שלם יותר מכלם. ולכן בשעה שצרה לבני יעקב,
 הקדוש ברוך הוא רואה את דמות יעקב וחס על העולם, כמו שנאמר

(ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב. יעקוב בוא"ו, למה בוא"ו? משום שהיא דמות של יעקב ממש.

בא ראה, כל מי שרואה את יעקב, כמי שמסתכל באספקלריה המאירה (תפארת), והרי נאמר שיפיו של יעקב כפיו של אדם הראשון. אמר רבי ייסא, אני שמעתי, שכל מי שמסתכל בחלומו ורואה את יעקב מעטף במלבושיו, מתוספים לו חיים.

רבי שמעון אמר, הרי נאמר שדוד המלך, עד שלא היה, לא היו לו חיים כלל, פרט לזה שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משלו, וכך היה קיומו של דוד המלך שבעים שנה היו, וקיום של אדם הראשון אלף שנה חסר שבעים. נמצאו באלה אלף שנים ראשונות אדם הראשון ודוד המלך.

פתיח ואמר, (תהלים כא) חיים שאל ממך נתתה לו ארך ימים עולם ועד. חיים שאל ממך - זה דוד המלך. שהרי כשבא הקדוש ברוך הוא גן עדן, הטיל בו נשמת דוד המלך, והסתכל בו וראה שאין לו חיים משלו כלום ועומד לפניו כל היום. כיון שנברא אדם הראשון, אמר, הרי ודאי קיומו. ומאדם הראשון היו שבעים שנים שהתקיים דוד המלך בעולם.

עוד האבות השאירו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם השאיר לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לו השאיר לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו.

ודאי אברהם השאיר לו חמש שנים, שהיה לו להתקיים מאה ושמונים שנים, והתקיים מאה ושבעין וחמש שנים, חסרים חמש. יעקב היה לו להתקיים בעולם כימי אברהם, ולא התקיים אלא מאה וארבעים ושבע שנים. חסרים עשרים ושמונה. נמצא שאברהם וינקב השאירו לו מחייהם שלשים ושלש שנים. יוסף שהתקיים מאה ועשר שנים, היה לו להתקיים מאה וארבעים ושבע שנים כימי יעקב, וחסר מהם שלשים ושבע שנים. הרי שבעים שנים שהשאירו לדוד המלך להתקיים בהם, ובהם התקיים דוד בכל אותם השנים שהשאירו לו האבות.

ואם תאמר, למה יצחק לא השאיר לו כלום כאלה? משום שהוא חשף, ודוד בא מצד החשף, ומי שהוא בחשף אין לו אור כלל ואין לו חיים, ולכן לא היו לדוד חיים כלל. אבל אלה שהיה להם

אור, האירו לְדוֹד הַמֶּלֶךְ, ומהם הַצָּטוּרֶךְ לְהָאִיר וְלִהְיוֹת לוֹ חַיִּים, שְׁהָרִי מצד החֶשֶׁךְ אֵין לוֹ חַיִּים כָּלֵל, וְעַל זֶה בָּא יִצְחָק בְּחֶשְׁבוֹן.

וְאָם תֹּאמֶר, לָמָּה יוֹסֵף יוֹתֵר מִכָּלֶם? אֲלֵא וְדַאי יוֹסֵף בְּלִבְדּוֹ כְּמוֹ כָּלֶם, מִשּׁוּם שְׁנִקְרָא צְדִיק, וְזֵהוּ שְׁמַאִיר לְלִבְנָה יוֹתֵר מִכָּלֶם, וְלָכֵן זֶה הַשָּׂאִיר לְדוֹד הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכָּלֶם חַיִּים, שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֶתֶם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ.

בֵּא רָאֵה, יַעֲקֹב, תְּפַלְתּוּ הַגְּנֵה עָלָיו מַעֲשׂוֹ מִשּׁוּם שְׂרָצָה לְהַעֲבִיר זְכוּתוֹ לְבָנָיו אַחֲרָיו וְלֹא לְהוֹצִיא אוֹתָהּ עִכְשָׁו אֲצֵל עֲשׂוֹ, וְעַל זֶה הַתְּפִלָּל תְּפַלְתּוּ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא סָמַךְ עַל זְכוּתוֹ לְהַצִּילוֹ בְּגִלְגָּלָה.

וַיֹּאמֶר אִם יָבֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה הָאֶחָת וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה. בֵּא רָאֵה מָה כְּתוּב, וַיִּחַץ אֶת הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבְּקָר וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי מַחֲנוֹת. לָמָּה לְשְׁנֵי מַחֲנוֹת? מִשּׁוּם שְׂאָמֵר, אִם יָבֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה הָאֶחָת וְהִכְהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה.

בֵּא רָאֵה שְׂשֻׁכִּינָה לֹא זֹזָה מֵאֵהָל לְאָה וּמֵאֵהָל רְחֵל. אָמֵר יַעֲקֹב, יִדְעִיתִי שְׁהָרִי שְׁמִירָה לְאֵלֶּה מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מָה עֲשֵׂה? וַיִּשֶׂם אֶת הַשְּׂפָחוֹת וְאֶת יְלִדֵיהֶן רֵאשֻׁנָה. אָמֵר, אִם יִהְרַג עֲשׂוֹ – יִהְרַג אֶת אֵלֶּה, אֲבָל אֵלֶּה אֵינִי פּוֹחֵד מֵהֶם, מִשּׁוּם שְׂשֻׁכִּינָה עִמָּהֶם, וְעַל זֶה – וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפִלִּיטָה. כִּיּוֹן שֶׁעֲשֵׂה אֶת זֶה, תִּקַּן תְּפִלְתּוֹ עֲלֵיהֶם, מָה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֵמֵר אֵלַי שׁוּב לְאָרְצְךָ וְלִמְוֹלָדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח וְאָמֵר, (תהלים קב) תְּפִלָּה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲלֵא דוֹד הַמֶּלֶךְ אָמֵר אֶת זֶה כְּשֶׁהִסְתַּכַּל וְרָאֵה בְּדַבְרֵי הָעַנִּי, וְהִסְתַּכַּל בּוֹ כְּשֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבּוֹרַח מִלִּפְנֵי חֲמִיו אָמֵר זֶה. תְּפִלָּה לְעַנִּי – זֹהִי תְּפִלָּה שְׁמִבְקֶשׁ הָעַנִּי לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזוֹ הַתְּפִלָּה שְׁמִקְדִּימָה אֶת כָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם.

כְּתוּב כָּאֵן תְּפִלָּה לְעַנִּי, וְכְתוּב שָׁם (שם ז) תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. מָה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא זוֹ תְּפִלָּה שֶׁל יָד, וְזוֹ תְּפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ, וְאֵין לְהַפְרִיד בֵּין הַתְּפִלָּה לְעַנִּי הַזֶּה וּבֵין תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, וּשְׁתִּיחֶן שְׁקוּלוֹת כְּאֶחָת.

וַעֲלֵ זֶה תְּפִלַּת הָעֲנִי מִקְדִּימָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם, מְשׁוּם שְׂכָתוֹב (שם כב) כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שָׁקַץ עֲנוּת עֲנִי וְגו'. בֹּא רְאֵה, תְּפִלָּה לְעֲנִי זֹאת תְּפִלָּה שֶׁל יָד, שֶׁהָעֲנִי דְבוּק בְּעֲנָיו כְּמִי שְׂאִין לוֹ מַעְצָמוֹ כְּלוּם.

דְּבַר אַחֵר, תְּפִלָּה - זֶה מִשָּׁה, לְעֲנִי - זֶה דָּוִד, כִּי יַעֲטֶף - כְּשֶׁמִּתְכַּסֶּה הַלְּבָנָה וּמִתְכַּסֶּה הַשָּׁמֶשׁ מִמֶּנָּה, וְלְפָנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ - כְּדִי לְהִתְחַבֵּר עִם הַשָּׁמֶשׁ.

בֹּא רְאֵה, הַתְּפִלָּה שֶׁל כָּל בְּנֵי אָדָם תְּפִלָּה, וּתְפִלַּת הָעֲנִי הִיא תְּפִלָּה שְׁעוֹמֶדֶת לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשׁוֹכֶרֶת שְׁעָרִים וּפְתָחִים וְנִכְנָסֶת לְהִתְקַבֵּל לְפָנָיו. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שְׁמוֹת כב) וְהָיָה כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי חֲנוּן אֲנִי, וְכָתוּב שָׁמַע אֲשַׁמַּע צַעֲקָתוֹ. וְלְפָנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ - כְּמִי שֶׁמִּתְרַעַם עַל דֵּין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תְּפִלוֹת הַצַּדִּיקִים חֲדוּהָ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַטֵּר לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְשׁוּם זֶה חֲבִיבָה הִיא יוֹתֵר לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּאֵב לְתְּפִלוֹת הַצַּדִּיקִים בְּשָׁעָה שְׁצָרִיךְ לָהֶם, מְשׁוּם שִׁיּוּדְעִים לְרַצוֹת אֶת רְבוּנָם.

מַה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב? אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֵמַר אֵלַי שׁוּב וְגו'. הִתְעַטֵּר וְנִקְשֶׁר קֶשֶׁר בְּקֶשֶׁר אֶחָד כְּרָאוּנִי. אֱלֹהֵי אָבִי אֲבָרְהָם לְיָמִין, וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק לְשְׂמָאל. הָאֵמַר אֵלַי - כָּאֵן תֵּלֶה הַדְּבָר לְהִתְעַטֵּר לְמִקְוָמוֹ בֵּינֵיהֶם. שׁוּב לְאַרְצָךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ.

קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים. לְמָה הָיָה צָרִיךְ זֶה עִם זֶה? אֵלָּא, אָמַר יַעֲקֹב, אַתָּה הַבְּטַחְתָּ לִּי לְהִיטִיב עִמִּי, וְאֲנִי יָדַעְתִּי שְׂכָל מַעֲשֵׂיךָ כָּלָם הֵם עַל תְּנָאִי, הֲרִי אֲנִי אֵין בִּי זְכוּת, שֶׁהֲרִי קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֲמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ. וְכָל מַה שֶׁעָשִׂיתָ לִּי עַד הַיּוֹם, לֹא בִשְׁבִיל זְכוּתִי הָיָה, אֵלָּא בְּגִלְלוֹךָ הוּא שֶׁעָשִׂיתָ לִּי. וְאוֹתוֹ טוֹב וְאֲמֶת בְּגִלְלוֹךָ הָיָה, שֶׁהֲרִי כְּשֶׁעֲבַרְתִּי בַתְּחִלָּה, שֶׁהִיִּיתִי הוֹלֵךְ מִלְּפָנֵי עֲשׂוֹ, יַחֲדִי עֲבַרְתִּי אֶת אוֹתוֹ נִהַר, וְאַתָּה עָשִׂיתָ עִמִּי טוֹב וְאֲמֶת, וְהֲרִי אֲנִי עֲכָשׁוֹ עוֹבֵר אוֹתוֹ בְּשָׁנֵי מַחְנוֹת, הֵם שְׁנֵי הַמַּחְנוֹת שֶׁחָלַק.

עַד כָּאֵן סִדּוֹר הַשְּׂבַח שֶׁל רְבוּנוֹ. מִכָּאֵן וְלִהְבֹּא בְּקֶשׁ מַה שְׁצָרִיךְ לוֹ, לְהִרְאוֹת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם שְׁצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם לְסִדּוֹר שְׂבַח שֶׁל אֲדוֹנוֹ

בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שפך עשה יעקב - בתחלה סדר שבחיו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרף לה.

זהו שכתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו פי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני אם על בנים. מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהרי הצלתני מלבן - מיד אחי. ואם תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים - מיד עשו. מה הטעם? בשביל לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני למה אצטרף? פי ירא אנכי אתו פן יבוא והפני. כדי להודע דבר למעלה ולפרשו כראוי, ולא יסתיר הדבר.

ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת היטב איטיב, מה זה ואתה? כמו שנאמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. אף כאן ואתה אמרת.

בא ראה, דוד המלך אמר, (תהלים יט) יהיו לרצון אמרי פי, אלו דברים שהתפרשו. והגיון לבי - אלו דברים נסתרים שלא יכול בן אדם לפרשם בפיו, זהו הגיון, שהוא בלב, שלא יכול להתפרש.

ועל זה צריך הדבר להתפרש בפה, ודבר שתלוי בלב, והכל סוד הוא. אחד כנגד דרגה תחתונה, ואחד כנגד דרגה עליונה. דבר שהתפרש, כנגד דרגה תחתונה שהצטרף להתפרש. אותו שתלוי בלב הוא כנגד דרגה פנימית יותר, והכל הוא כאחד. ועל זה אמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

כמו זה אמר יעקב. בתחלה פרש הדבר כראוי, ואחר כך הסתיר הדבר שתלוי בהגיון הלב שלא צריך לפרש, שכתוב (בראשית לב) ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב. כאן הוא דבר התלוי בלב שלא צריך לפרש, וכן צריך כמו שאמרנו, כדי ליחד יחוד שלם כראוי. אשרי הצדיקים שיודעים לסדר שבח רבונם כראוי ולבקש בקשתם, ולכן כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. [ס"א כתוב גם את השני גם את השלישי וגו'. שלש פעמים גם, רמז ג"ם ראשי תבות: גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח] לשלש גאלות על ידי שלשה צדיקים, משה מרדכי משיח, שעתידי לגאלנו בקרוב].

וַיִּוְתָר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וְגו'. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה בכל יום ויום מעשהו הראוי לו, והרי פרושה. ונתבאר, [ואם תאמר] ביום הרביעי עשה מאורות, ואז נבראה הלבנה חסרה, אור שהקטינה עצמה, ומשום שהיא מארת חסר וא"ו, נתן מקום לשלט כל הרוחות והשדים ורוחות סערה ומזיקים וכל רוחות הטמאה.

בָּרָם עולים ומשוטטים בעולם להסטות, ונתמנו במקומות חרבים ובשדות חזקים ובמדברות חרבים, וכלם מצד רוח הטמאה. והרי נתבאר שהרי רוח הטמאה באה שבאה מנחש העקלתון, הוא רוח טמאה ממש, והוא התמנה בעולם להסטות בן אדם אליו, ועל זה יצר הרע שולט בעולם.

וְהוּא התמנה אצל בני אדם ונמצא עמם, ובעקמומיות ובתחבולות בא אליהם להסטותם מדרכי הקדוש ברוך הוא. כמו שהסטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כך גם מסטה בני אדם וגורם להם להטמא.

וְמִי שבא להטמא, מושך עליו אותו רוח טמאה ונדבק עמו. וכמה הם שמזמנים לטמא אותו, ומטמאים אותו והוא טמא, ומטמאים אותו בעולם הזה ובאותו עולם, והרי נתבאר.

וּבְשָׁעָה שבא בן אדם להטהר, אותו רוח טמאה נכפה לפניו ולא יכול לשלט עליו, ואז כתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר [כשאמר] רבי יוסי, לא תאנה אליך רעה – זו לילית. ונגע לא יקרב באהלך – אלו שאר מזיקים, והרי פרושה ונתבאר.

רַבִּי אלעזר אמר, הרי אמרנו שלא יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן כשהלבנה נבראה והיתה חסרה, ובארוה שהרי אז רוח טמאה שולטת, וזוהי רוח רעה. מי רעה? זה נחש הרע, ונגע זהו מי שרוכב על הנחש. רעה ונגע הם כאחד.

וְאֵף עַל גַּב שְׁשָׁנֵינוּ שְׁנַגַע אֵלּוּ נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם שִׁיצְאוּ מֵאָדָם, שֶׁהָרִי כָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׁלֵא קָרַב אָדָם לְאִשְׁתּוֹ, רוּחוֹת טְמֵאָה הָיוּ בָּאוֹת וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ וּמּוֹלִידוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם.

וְהָרִי נֹאמֵר, שֶׁכְּשֶׁבֶן אָדָם בְּחִלּוּמוֹ וְלֹא שׁוֹלֵט בְּגּוּפוֹ וְהַגּוֹף שׁוֹכֵף, רוּחַ טְמֵאָה בָּאָה וְשׁוֹרָה עָלָיו, וְלִפְעָמִים רוּחוֹת נִקְבוֹת טְמֵאוֹת בָּאוֹת וְקָרְבוֹת אֵלָיו וּמוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ אֶלֵיהֶן וּמִתְחַמְּמוֹת מִמֶּנּוּ, וּמּוֹלִידוֹת אַחַר כֵּךְ רוּחוֹת וּמִזִּיקִים [נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם], וְלִפְעָמִים נִרְאִים כְּמֵרָאָה בְּנֵי אָדָם, פָּרֵט לְזֶה שְׁאִין לָהֶם שְׁעָרוֹת בְּרֵאשׁ.

וּבַבַּיִת יֵשׁ לְאָדָם לְהִשְׁמַר מִלִּפְנֵיהֶם כְּדֵי שִׁילֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִטְמָא עִמָּם, שֶׁהָרִי אֵין לָךְ מִי שִׁישֵׁן בְּלִילָה בְּמִטָּתוֹ וְלֹא טוֹעֵם טַעַם מוֹת וְיוֹצֵאת נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, וְכִיוֵן שֶׁנִּשְׁאָר הַגּוֹף בְּלֵי נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, רוּחַ טְמֵאָה זְמִינָה וְשׁוֹרָה עָלָיו וְנִטְמָא. וְהָרִי בְּאֵרְנוּ דְבַר, שְׁאִין לְאָדָם לְהַעֲבִיר יָדוֹ עַל עֵינָיו בְּבִקְרָה, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

בֵּא רָאָה שֶׁהָרִי יַעֲקֹב, אֵף עַל גַּב שְׁנֵאָהֵב עַל יְדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁאָר לְבָדוֹ, רוּחַ אַחֲרֵת נוֹעֵדָה לְהַזְדַּוֵּג עִמּוֹ.

רַבִּי שָׁמַעוֹן אָמַר, בֵּא רָאָה מַה כְּתוּב בּוֹ בְּבַלְעָם הִרְשַׁע, וַיִּלֶךְ שְׁפִי. מַהוּ שְׁפִי? יַחֲדִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שְׁפִיפוֹן עָלֵי אֶרֶץ. כִּנְחָשׁ הִזָּה שֶׁהוֹלֵךְ יַחֲדִי וְאוֹרֵב עַל דְּרָכִים וְשִׁבִילִים, כֵּךְ גַּם בְּלַעַם הָיָה הוֹלֵךְ יַחֲדִי. מַה הַטַּעַם? כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. שְׁכָל מִי שֶׁהוֹלֵךְ יַחֲדִי בְּזִמְנֵים יְדוּעִים אֶפְלוֹ בְּעִיר בְּמִקְוֹמוֹת יְדוּעִים, מוֹשֵׁךְ עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה.

לָכֵן בְּכָל זְמַן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יַחֲדִי בְּדֶרֶךְ וּבְעִיר, אֶלָּא בְּמִקְוֹם שְׁבָנֵי אָדָם הוֹלְכִים וְשׁוֹבִים וְנִמְצָאִים שָׁם, וְעַל כֵּן לֹא יֵלֵךְ אָדָם יַחֲדִי בְּלִילָה, הוֹאִיל וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצָאִים, וְהֵינּוּ הַטַּעַם שְׁלֵא תִלֵּין נִבְלָתוֹ, שְׁלֵא לְהַחֲזִיק גּוֹף מֵת בְּלֵי רוּחַ עַל הָאָרֶץ בְּלִילָה. מִשּׁוּם כֵּךְ אוֹתוֹ בְּלַעַם הִרְשַׁע הָיָה הוֹלֵךְ יַחֲדִי כִּנְחָשׁ הִזָּה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ.

וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ. מַה זֶה וַיֵּאבֶּק? [שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, מִלְּמַד שֶׁהָעָלוּ אֶבֶק בְּרַגְלֵיהֶם עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד. כְּתוּב כֵּאֵן בְּהָאֶבֶקוּ עִמּוֹ, וְכְתוּב (נַחֲוִים א) אֶבֶק רַגְלָיו. וְאוֹתוֹ מִלְּאָךְ שָׁרוּ שְׁל עֲשׂוּ הָיָה, וְהוּא סַמָּא"ל, לָכֵן דִּינּוֹ הוּא שִׁיעֲלָה אֶבֶק רַגְלָיו עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד,

שהוא מקום המשפט]. רבי שמעון אמר, מן אבק. אבק טפל לעפר. מה בין עפר לאבק? זה אבק שנשארו מהאש ולא עושה פרות [בעולם] לעולמים, עפר שכל הפרות יוצאים ממנו, והוא כולל שלמעלה ומטה.

אמר רבי יהודה, אם כן, מה זה מקים מעפר דל? אמר לו, כמשמעו, אבל בגון זה מקים מעפר דל משום שאין לו מעצמו כלום, ומאותו עפר יצא דל שאין בו כלום, ומאותו עפר כל הפרות וכל טוב העולם יוצאים ממנו ובו נעשים כל מעשי העולם, כמו שכתוב (קהלת א) הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר.

וישנינו, הכל היה מן העפר – אפלו גלגל חמה, אבל אבק לא עושה פרות ונצנים [לעולם] לעולמים, ומשום כן ויאבק איש, שבא באותו אבק ורכב עליו כדי לקטרג ליעקב.

עד עלות השחר, שנעבר שלטונו והתחלף. וכך הוא לעתיד לבא, משום שהגלות עכשו דומה ללילה, והיא לילה, ושולט אותו אבק על ישראל והם שוכבים לעפר [אחר], עד שיעלה האור ויאיר היום, ואז ישלטו ישראל, ולהם תנתן המלכות, שהם קדושים עליונים, כמו שנאמר (דניאל ז) ומלכות ושלטון וגדלה שמולכת תחת כל השמים תנתן לעם קדושים עליונים. מלכותו מלכות עולם, וכל השליטים לו יעבדו וישמעו.

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. רבי יהודה פתח ואמר, (שיר ה) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה יפה כנדגלות. פסוק זה פירושו ונתבאר. אבל מי זאת הנשקפה – אלו הם ישראל, בזמן שהקדוש ברוך הוא יקים אותם ויוציאם מן הגלות, אז יפתח להם פתח של אור [שהוא] דקיק קטן, ואחר כך פתח אחר שהוא גדול ממנו, עד שהקדוש ברוך הוא יפתח להם שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם.

וכן כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל ולצדיקים שבהם, כן כלם ולא בזמן אחד. לאדם שנתן בחשך ודירו היה תמיד בחשך, כשירצו להאיר לו, צריכים לפתח לו אור קטן כעין המחט, ואחר כך גדול ממנו, וכך בכל פעם עד שיאירו לו כל האור כראוי. **כך** הם ישראל, כמו שנאמר (שמות כג) מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה וגו'. וכן למי שהוא בא להרפא, אינו בשעה אחת,

אֵלָא מְעַט מְעַט עַד שְׁתַּחֲזֵק. אָבֵל לַעֲשׂוֹ לֹא כֵן, אֵלָא בְּפַעַם אַחַת מֵאִיר לוֹ, וְנֶאֱבָד מִמֶּנּוּ מְעַט מְעַט [וְלַעֲתִיד לְבֹא לְאֲמוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה (ישעיה מב) ה' כגבור יצא] עַד שְׁתַּחֲזֵקוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁמִידוּ [וְיִשְׁבּוּ] אוֹתוֹ מִהַכֵּל, מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִהָעוֹלָם הַבָּא. וּמִשׁוּם שְׁמֵאִיר בְּשַׁעַת אַחַת, יִהְיֶה לוֹ הַשְׁמָדָה מִהַכֵּל. אָבֵל יִשְׂרָאֵל, אוֹר שְׁלֵהֶם מְעַט מְעַט, עַד שְׁתַּחֲזֵקוּ, וְיֵאִיר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.

וְכֵלָם שׁוֹאֲלִים אוֹתָם וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת הַנְּשַׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר, זוּהִי קְדָרוֹת הַבִּקְרָה, וְזֶהוּ אוֹר דְּקִיק. וְאַחַר יִפֶּה כְּלַבָּנָה, מִשׁוּם שֶׁהַלְבָּנָה, הָאוֹר שְׁלֵה מֵאִיר יוֹתֵר מִשְׁחַר. וְאַחַר בְּרָה כַחֲמָה, מִשׁוּם שֶׁאוֹרָה חֲזָק וּמֵאִיר יוֹתֵר מִהַלְבָּנָה. וְאַחַר כֵּן אֵימָה כַּנְּדָגְלוֹת, חֲזָקָה בְּאוֹר חֲזָק כְּרָאוּי.

בֵּא רָאֵה, בְּעוֹד שֶׁנֶּחֱשַׁף הַיּוֹם וּמִתְכַּסֶּה הָאוֹר וּבֹא הַבִּקְרָה, יוֹאֵר בְּתַחֲלָה מְעַט מְעַט עַד שֶׁיִּתְרַבֶּה הָאוֹר כְּרָאוּי. שְׁהֲרִי פִינּוֹן שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתְעוֹרֵר לְהֵאִיר לָהּ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, יֵאִיר בְּתַחֲלָה כְּמוֹ שְׁחַר, שֶׁהוּא שְׁחַר, וְאַחַר כֵּן יִפֶּה כְּלַבָּנָה, וְאַחַר כֵּן בְּרָה כַחֲמָה, וְאַחַר כֵּן אֵימָה כַּנְּדָגְלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וּבֵא רָאֵה, פִּינּוֹן שֶׁעוֹלָה הַבִּקְרָה, שְׁהֲרִי לֹא כְּתוֹב פִּי בֵּא הַשְׁחַר, אֵלָא פִּי עָלָה, שְׁהֲרִי בְּזִמְנָן פִּי בֵּא הַשְׁחַר, אֲזִי הַתַּחֲזֵק אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ וְהַפִּישׁ אֶת יַעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ מִמֶּנּוּ הַפִּישׁ אֶת יַעֲקֹב לְתַת כַּח לְהַתַּחֲזֵק לַעֲשׂוֹ.

וּבְשַׁעֲלָה אוֹתוֹ שְׁחַר שֶׁל שְׁחַר וְנִרְאָה, בֵּא הָאוֹר וְהַתַּחֲזֵק יַעֲקֹב, שְׁהֲרִי אֲזִי הַגִּיעַ זְמַנּוֹ לְהִיּוֹת מוֹאֵר, מֵהַ כְּתוֹב? וְיִזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ כִּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל יְרֵכּוֹ. וְיִזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ, שְׁהֲרִי אֲזִי הַזְּמַן לְהִיּוֹת מוֹאֵר.

וְהוּא צִלַּע עַל יְרֵכּוֹ. אֲזִי הוּא רִמְזוֹ, שְׁהֲרִי בְּעוֹד שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת וְסוּבְלִים כְּאֲבִים וְצַעַר וְכַמָּה רַעוּת, כְּשֶׁמֵאִיר לָהֶם הַיּוֹם וְיָבִיא לָהֶם מְנוּחָה, אֲזִי יִסְתַּכְּלוּ וְיִכְאָבוּ בְּעַצְמוֹתֵיהֶם מִכַּמָּה רַעוּת וְצַעַר שֶׁסָּבְלוּ וְיִתְמָהוּ עֲלֵיהֶם, מִשׁוּם כֵּן וְיִזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ. שֶׁאוֹתוֹ זְמַן הַמְּנוּחָה, וְאֲזִי הוּא צִלַּע עַל יְרֵכּוֹ, כּוֹאֵב וּמִצַּעַר עֲצָמוֹ עַל מַה שֶׁעָבַר.

וְהוּא, כְּשֶׁעוֹלָה קְדָרוֹת הַשְׁחַר, אֲזִי מִתַּחֲזֵק וְנֶאֱחָז בּוֹ, שְׁהֲרִי נֶחֱלַשׁ כַּחוֹ, שֶׁאֵין לוֹ שְׁלִטוֹן אֵלָא בְּלִילָה, וְיַעֲקֹב שְׁלִטוֹנוֹ בַּיּוֹם. וְעַל

זֶה אָמַר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, שֶׁהָרִי אָנִי בְּרִשׁוֹתָי עוֹמֵד, וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרִשׁוּהוּ.

[על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנֶשֶׁה וגו', כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנֶשֶׁה. שאִפְלוּ בַּהֲנָאָה אֶסוּר, וְאִפְלוּ לְתַת אוֹתוֹ לְכָלֵב. וְלָמָּה נִקְרָא גִיד הַנֶּשֶׁה? כְּלוּמַר, גִּיד שֶׁהוּא מְשַׁכֵּיחַ אֶת בְּנֵי הָאָדָם מֵעֲבוּדַת רַבּוֹנָם, וְשֵׁם רוּבֵיץ הַיֵּצֵר הָרָע.]

וּבִיּוֹן שְׁנֹדֵבֵק עִם יַעֲקֹב, לֹא מִצָּא מְקוֹם שֶׁיִּכּוֹל לְהִתְגַּבֵּר עַל יַעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁכָּל אֵיבְרֵי הַגּוּף סִיעוּ לְיַעֲקֹב, וְכֹלָם הָיוּ חֲזָקִים וְלֹא הִיָּתָה בָּהֶם חִלְשָׁה. מָה עָשָׂה? וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ בְּגִיד הַנֶּשֶׁה, בְּמִינוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרָע שֶׁהוּא מִינוֹ לְמִקְוֹמוֹ, וּמִשָּׁם בָּא יֵצֵר הָרָע עַל בְּנֵי הָאָדָם.

וְלִכֵּן אָמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲבֵרִים בְּאֵיבְרֵי הָאָדָם שֶׁרְמוּז לְמַעְלָה, אִם טוֹב – טוֹב, וְאִם רָע – רָע. וְלִכֵּן כָּל אֵיבֵר מְחַזֵּק אֵיבֵר. וְדַאי גִיד הַנֶּשֶׁה מְחַזֵּק אֶת יֵצֵר הָרָע שֶׁהוּא מִינוֹ, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ, שְׂאִינָם מִצְדוֹ וּמִמִּינוֹ, אֲבָל עֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה יֵאָכְלוּ אוֹתוֹ, שֶׁהוּא מִצְד וּמִמִּין הַמְּלֶאֶךְ שֶׁלָּהֶם, שֶׁהוּא סַמְא"ל, כְּדֵי לְחַזֵּק לָבָם. מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בְּאָדָם מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מִצּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת, וּכְנֻגָּד מְאֵתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה מְלֶאֶכִים שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בָּהֶם שְׁכִינָה וְהַשֵּׁם שֶׁלָּהֶם כְּשֵׁם רַבּוֹנָם.

וַיֵּשׁ בְּאָדָם שְׁלֹשׁ מְאֹת שָׁשִׁים וְחַמְשָׁה גִידִים, וּכְנֻגָּדָם שְׁלֹשׁ מְאֹת שָׁשִׁים וְחַמֵּשׁ מִצּוֹת שֶׁלֹּא נִתְּנוּ לְהַעֲשׂוֹת וּכְנֻגָּד שְׁלֹשׁ מְאֹת שָׁשִׁים וְחַמְשָׁה יְמוֹת הַשָּׁנָה. וְהָרִי תִשְׁעָה בְּאָב אֶחָד מֵהֶם, שֶׁהוּא כְּנֻגָּד סַמְא"ל, שֶׁהוּא אֶחָד מְאֹתָם שֶׁלֹּשׁ מְאֹת שָׁשִׁים וְחַמְשָׁה מְלֶאֶכִים [יָמִים], וְלִכֵּן אָמְרָה תּוֹרָה לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה. אִתְּ – לְרַבּוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁלֹּא אוֹכְלִים בּוֹ וְלֹא שׁוֹתִים. וְלִכֵּן רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֹּל, וְנִרְמַז בָּהֶם רְמֵז לְיַעֲקֹב. וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ, בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּבְכָל אֵיבְרֵי יַעֲקֹב, וְלֹא נִמְצָא פָּרֵט לְאוֹתוֹ גִּיד הַנֶּשֶׁה. מִיָּד תִּשָּׁשׁ כַּח יַעֲקֹב. וּבִימֹת הַשָּׁנָה מִצָּא יוֹם תִּשְׁעָה בְּאָב שֶׁבוֹ הִתְחַזַּק וּנְגַזֵּר דִּין עָלֵינוּ וּנְחַרֵּב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכֹל מִי שֶׁאוֹכֵל בְּתִשְׁעָה בְּאָב כָּאֵלוֹ אֲכַל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה]. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אֲלֵמָּלֵא לֹא נִחְלַשׁ כַּח [שֶׁל מְקוֹם] זֶה שֶׁל יַעֲקֹב, הִיָּה מְתַקֵּים יַעֲקֹב אֵלָיו, וְנִשְׁבַּר כַּח שֶׁל עֲשׂוֹ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

רבי שמעון פתח ואמר, (יחזקאל לא) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואפל על פני וגו'. פסוק זה נתבאר. אבל בא ראה, שהרי פתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה בין משה לשאר נביאי העולם? משה הסתכל באספקלריה המאירה - שאר הנביאים לא היו מסתכלים אלא באספקלריה שאינה מאירה. משה היה שומע ועומד על רגליו וכחו מתחזק והיה יודע דבר על בריו, כמו שפתוב (במדבר יב) ומראה ולא בחידות - שאר הנביאים היו נופלים על פניהם ונחלש כחם ולא היו יכולים לעמד על בריו של דבר. מי גרם להם את זה? משום שכתוב כי נגע בכף ירך יעקב והוא צלע על ירכו.

וכך אותם נביאים לא יכלו לעמד על מה שעתידי לעשות הקדוש ברנף הוא לעשו, פרט לעובדיה הנביא שהיה גר, שפא מצד של עשו - זה עמד בקיומו על עשו ולא נחלש כחו.

ועל זה כל שאר הנביאים נחלש כחם ולא היו יכולים לעמד לקבל דבר על בריו כראוי. מה הטעם? משום כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה. שלקח ושאב כל כח הירך, ועל זה נשבר כח הירך ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמד בו.

בא ראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכחם כראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שמטיל מלאי לכיסו להתחזק. על זה התורה משתפכת בכל דור ודור ונחלש כח התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בתורה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום.

בא ראה כמה גרם חטא זה, ומשום שאין [לו] מי שיתמך בתורה כראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמד עליהם.

פתח ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגו' על גחנף תלך. מה זה על גחנף תלך? שנשברו התומכים שלו וקצצו את רגליו ואין לו על מה שיעמד. כשישראל לא רוצים לתמך בתורה, הם נותנים לו תומכים ושוקים לעמד ולהתחזק בהם.

בא ראה כמה עקימות והתחכמות התחכם באותו לילה אותו הרוכב על הנחש כנגד יעקב, שהרי הוא היה יודע שפיתוב (שם כז) הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, ואם פוסק קול יעב, אז והידיים ידי עשו. לכן הסתכל לכל הצדדים להרע ליעקב ולהפסיק קולו.

וראה אותו חזק בכל; זרועות מצד זה ומצד זה שהם חזקי הגוף שמתחזק ביניהם, וראה כח התורה שהתחזק בכל, אז וירא כי לא יכל לו. מה עשה? מיד – ויגע בכף ירכו, שהתחכם כנגדו. אמר, כיון שנשברו עמודי ותומכי התורה, מיד התורה לא מתחזקת, אז יתקיים מה שאמר אביהם הקל קול יעקב והידיים ידי עשו, (שם) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

ובזה התחכם כנגד יעקב. שהרי משום שנשבר כח התורה, הלך והתחזק עשו. וכשראה שלא יכל לתורה, אז החליש כח אותם התומכים אותה. וכשלא נמצא מי שסומך את התורה, אז לא יהיה קול קול יעקב, ויהיו הידיים ידי עשו.

וכשראה יעקב כך כשעלה הבקר, החזיק [יעקב] בו והתגבר עליו, עד שהוא ברך אותו והודה לו על אותן ברכות, ואמר לו, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל. לא יעקב בעקימות, אלא בגאונה וכח, שאין מי שיוכל לך.

ובא וראה, מהנחש הזה כמה כחות נפרדים לכל צד ונמצאים בעולם אצל בני אדם, ורוצים לקיים אותו גיד הנשה. שאף על גב שקרב אליו אותו רוכב על נחש, עומד הוא והתקיים בצורה ולא נשבר.

וכח צריכים להתחזק בעולם ולהראות, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל. וכשראה שהרי לא נשבר ולא נאכל אותו מקום, אז נשבר כחו וחזקו ולא יכל להרע לבני יעקב, ועל זה לא צריכים לתת מקום לבריות העולם לאכל אותו ולא להנות ממנו כלל.

רבי ייסא הזקן דרש, כי נגע בכף ירך יעקב – כתוב כאן כי נגע בכף, וכתוב שם (במדבר יט) כל הנגע במת בנפש האדם [יטמא]. מה להלן טמאה – אף כאן גם טמאה, שטמא אותו מקום, וממקום טמא אין לנו [להתתקן] להנות ממנו כלל. כל שכן במקום שקרב אותו צד הטמאה, והתורה לא אמרה אלא כי נגע, וכתוב ויגע בכף ירכו, כמו שנאמר (שם) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. ברוך הרחמן שנתן תורה

לְיִשְׂרָאֵל לְזִכּוֹת בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתּוּב (משלי ג) אַרְךָ
חַיִּים בַּיְמִינָה בְּשִׂמְלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.

וְהוּא עָבַר לַפְּנִיָּהּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ אֶרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוּ עַד אָחִיו.
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי
ה' קָנָא שְׁמוֹ. וְכִי יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בְּחִיר הָאֲבוֹת, שֶׁנִּבְחַר חֵלֶק שְׁלָם
לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא הִתְקַרַּב אֵלָיו יוֹתֵר נְסִ"א וְנִשְׁלַם לְמַעַלָּה
וּלְמַטָּה], אֵיךְ הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הִרְשַׁע שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל אֵל אַחֵר,
וּמִי שֶׁסּוּגָד לוֹ – סוּגָד לְאֵל אַחֵר? אִם תֹּאמַר מִשּׁוֹם שְׂאֲמָרוֹ, שׁוֹעֵל
בְּשַׁעְתּוֹ הִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ – לֹא כֵּן, שֶׁהִרִי עֲשׂוּ כְּמוֹ אֵל אַחֵר הִיָּה, וַיַּעֲקֹב
לֹא יִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתוֹ צַד וּלְאוֹתוֹ חֵלֶק כָּלֵל.

[פֶּתַח רַבִּי אָבָא וְאָמַר], אֲלֵא כְּתוּב (שמואל א-כח) וְאָמַרְתֶּם כֹּה לַחֲי
וְאִתָּה שְׁלוֹם וּבִיתְךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם. וְהִרִי נִתְבָּאָר
שְׂאֲסוּר [לוֹ] לְהַקְדִּים שְׁלוֹם לְרִשְׁעִים, וְכִיּוֹן שְׂאֲסוּר, אֵיךְ מְצִאֲנוּ שְׂדוּד
אָמַר פְּסוּק זֶה לְנִבְּל? אֲלֵא הִרִי פְּרִשׁוּהָ שְׂאֲמַר לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּדִי
לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ לַחֲי, וְחָשַׁב נִבְּל שְׁעָלָיו אָמַר.

כְּמוֹ זֶה (בראשית מז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, וְכִי אֵל בְּנוֹ הוּא
הִשְׁתַּחֲוֶה? אֲלֵא לְמַקּוֹם הַשְּׂכִינָה כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוֶה, אֵיךְ כָּאֵן וְהוּא
עָבַר לַפְּנִיָּהּ. מַה זֶה וְהוּא? זֹו שְׂכִינָה עָלֵינוּהָ שֶׁהִיָּתָה הוֹלֶכֶת לַפְּנִי
[כָּרַע], וְזוֹהִי שְׂמִירָה עָלֵינוּהָ. כִּיּוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב, אָמַר, הִנֵּה זְמַן
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ עִמּוֹ.

כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוֶה שְׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוּ עַד אָחִיו, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ
לְעֲשׂוֹ. אֲלֵא כִּיּוֹן שְׂרָאָה שֶׁהִרִי הַקַּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ, אִז
הִשְׁתַּחֲוֶה כְּנִגְדּוֹ, כְּדִי שְׁלֹא לְתַת כְּבוֹד לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְאַחֵר פָּרַט לוֹ,
וְהַכֵּל הוּא כְּרֹאוּי. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׁכָל מַעֲשֵׂיהֶם שְׁעוֹשִׂים בְּשִׁבְלִי
כְּבוֹד רְבוּנָם הוּא, וְכְדִי שְׁלֹא יִסְטוּ יְמִינָה וּשְׂמֵאלָהּ.

וַיִּרְיָן עֲשׂוּ לְקִרְאָתוֹ וַיַּחֲבִקְהוּ וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרוֹ. צְנֹאָרוֹ כְּתוּב חֲסֵר.
וַיִּשְׁקְהוּ וַיִּבְכוּ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ
כִּי הִשְׁקֵט לֹא יוּכַל וַיִּגְרָשׁוּ מִיָּמָיו רָפֵשׁ וְטִיט. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאָר.
וּבְדַבְרֵי תוֹרָה יֵשׁ כְּמָה סוּדוֹת עָלֵינוּנִים מְשֻׁנִּים זֶה מְזָה, וְהַכֵּל אַחַד.

וְהִרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הִשְׁקֵט לֹא יוּכַל – זֶה עֲשׂוּ שְׁכָל מַעֲשָׂיו
בְּרִשָׁע וּבַחֲטָא, שֶׁהִרִי כְּשָׂבָא יַעֲקֹב אֵלָיו, מַעֲשָׂיו לֹא הָיוּ
בְּשְׁלוֹם. וַיִּפֹּל עַל צְנֹאָרוֹ – אַחַד. צְנֹאָרוֹ זֹו יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא צְנֹאָרוֹ שֶׁל

כָּל הָעוֹלָם. וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וְלֹא עַל צְוָאָרָיו, מִשּׁוּם שְׁפַעְעִמִּים נִחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ – אֶחָד מִבָּבֶל, וְאֶחָד מִזְרְעוֹ שֶׁל עֶשׂו, שֶׁהִפִּיל עֲצָמוֹ עָלָיו פַּעַם אֶחָד וְהַחֲרִיבוּ, וְעַל זֶה וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ – אֶחָד.

וַיִּשָּׂא קוֹהוּ נְקוּד לְמַעְלָה, כִּי לֹא נִשְׁקוּ בְרִצּוֹנוֹ. וְשָׁנִינוּ, מֵה זֶה שִׁפְתוֹב (מִשְׁלֵי כז) וְנַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא? זֶה בְּלַעַם כְּשִׁבְרָךְ אֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי לֹא בָרַכְם בְּרִצּוֹן הַלֵּב. אִף כָּאֵן נַעֲתָרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא – זֶה עֶשׂו.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (תְּהִלִּים ג) קוֹמָה ה' הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהֵי כִי הִפִּיתָ אֶת כָּל אֵיבֵי לְחֵי שְׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבְרָתָ. וְשָׁנִינוּ, אֵל תִּקְרִי שִׁבְרָתָ אֲלֵא שִׁרְבַבְתָּ, שֶׁהָרִי גָדְלוֹ שְׁנֵיו וְחָשַׁב לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ וְכוּ'. וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ, זֶה בְּכָה וְזֶה בְּכָה, וּבְאֵרוֹהָ הַחֲבָרִים.

בֵּא רְאָה כִּמָּה הָיָה לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ שֶׁל עֶשׂו לִיעֶקֶב, שֶׁהָרִי אָפְלוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה חָשַׁב לְאֶרֶךְ זְמַן [בְּאֵרִיכוֹת הַיָּמִים] לַעֲשׂוֹת לוֹ רְעוּת וּלְקַטְרֵג לוֹ, וְעַל זֶה וַיִּבְכּוּ. זֶה הָיָה בּוֹכָה שֶׁלֹּא הָיָה חוֹשֵׁב לְהַנְצִיל מִיָּדוֹ, וְזֶה הָיָה בּוֹכָה מִשּׁוּם שֶׁאָבִיו הָיָה קָיָם וְלֹא יָכוֹל לוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, וְדַאי נִחְלַשׁ רְגָזוֹ שֶׁל עֶשׂו בְּשַׁעַה שֶׁרָאָה אֶת יַעֲקֹב. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָרִי הִסְכִּים עִמּוֹ אוֹתוֹ מִמְּנָה שֶׁל עֶשׂו, וְעַל זֶה לֹא יָכַל עֶשׂו לְשַׁלֵּט בְּרִגְזוֹ, שֶׁהָרִי כָּל הַדְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה תְּלוּיִים לְמַעְלָה, וְכִשֶּׁהִסְכִּימוּ לְמַעְלָה בְּתַחֲלָה – הִסְכִּימוּ לְמַטָּה. הַשְּׁלִטוֹן אֵינּוּ לְמַטָּה עַד שֶׁנִּתְּן הַשְּׁלִטוֹן לְמַעְלָה, וְהַכֹּל תְּלוּי זֶה בְּזֶה. **יַעֲבָר** נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵינּוּ מֵה שֶׁאֲמַרְנוּ בְּתַחֲלָה, שֶׁיַּעֲקֹב לֹא רָצָה עִכְשָׁו אוֹתָן בְּרִכוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁבִּרְכוּ אָבִיו, [מִשּׁוּם שִׁפְתוֹב (אֵיכָה ג) טוֹב לְגַבֵּר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוֹרָיו, וְכְתוּב (מִשְׁלֵי לא) וַתִּשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן] וְעַדִּין לֹא הִתְקַיְּמוּ בּוֹ אָפְלוֹ אֶחָד מֵהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהַעֲבִיר אוֹתָם לְסוּף הַיָּמִים בְּשַׁעַה שֶׁיִּצְטָרְכוּ לְבָנָיו מוֹל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם.

וְרָכַן בְּשַׁעַה שֶׁאֲמַר עֶשׂו נִסְעָה וְנִלְכָה, וְנִחְלַק הָעוֹלָם הַזֶּה כְּאֶחָד וְנִשְׁלַט כְּאֶחָד – מָה אָמַר יַעֲקֹב? יַעֲבָר נָא אֲדֹנָי לְפָנַי עֲבָדוֹ. יִקְדִּים עֶשׂו שְׁלִטוֹנוֹ עִכְשָׁו בְּעוֹלָם הַזֶּה, יַעֲבָר נָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ב) וַיַּעֲבֵר מִלְכָּם לְפָנֵיהֶם וְה' בְּרֵאשֵׁם, הַקִּדְּם אֶתָּה שְׁלִטוֹנָךְ בְּתַחֲלָה בְּעוֹלָם הַזֶּה – וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי, אֲנִי אֶעֱלֶה עִצְמִי לְאוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא וְלְסוּף הַיָּמִים, לְאוֹתָם יָמִים שֶׁהוֹלְכִים לְאִט.

לְרַגְלֵי הַמְּלָאכָה – איזו מְלָאכָה? זו אִסְפַּקְלָרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה שְׁבָה נַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה הָעוֹלָם. אֲשֶׁר לְפָנַי – זוּהִי מִלְפָּנַי ה' בְּכָל מְקוֹם. וְלִרְגַל הַיְלָדִים – זֶהוּ סוּד שֶׁל הַכְּרוּבִים לְהִרְאוֹת סוּד הָאֱמוּנָה שֶׁהוּא נִדְבֵק בָּהֶם.

עַד אֲשֶׁר אָבֵא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה – אֲנִי אֶסְבֵּל גְּלוּת שְׁלִי עַד שְׁיָבֵא וַיִּגִיעַ זְמַנִּי לְשִׁלֵּט עַל הַר עֵשׂוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֵשׂוֹ, וְאָז וְהִיִּתָּה לֵה' הַמְּלוּכָה.

וַיַּעֲקֹב נִסַּע סִכְתָּהּ וַיִּבֶן לָהּ בַּיִת וַלְמַקְנָהּוּ עָשָׂה סִכְתָּהּ עַל פֶּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם סְכוּת. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָהּ וְאָמַר, (תהלים קכז) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְשִׁלְמָה אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַּיִת וְגו', אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'. בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעַר שְׁעָלָה בְּרִצּוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא עוֹלָם, הוֹצִיא מִתּוֹךְ נִיצוּץ חֲזָק קָשֶׁר אֶחָד, וְהִתְלַהֵט מִתּוֹךְ הַחֲשֶׁךְ, וְנִשְׁאַר בְּעֲלִיָּה וַיֵּרַד לְמַטָּה. אוֹתָהּ חֲשָׁכָה לְהִטָּה [וְהִתְלַהֵטָה] בְּמֵאָה שְׁבִילִים דְּרָכִים דְּקִיקִים גְּדוּלִים, וְנַעֲשֶׂה בַּיִת שֶׁל הָעוֹלָם.

בַּיִת זֶה הוּא בְּתוֹךְ אֲמֻצַּע הַכֹּל. כְּמָה פְּתָחִים וְחֻדְרִים לוֹ סְבִיב סְבִיב, מְקוֹמוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, שֵׁם מְקַנְנוֹת צִפְרֵי הַשָּׁמַיִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִינוֹ. בְּתוֹכוֹ יוֹצֵא אֵילָן גְּדוֹל אֶחָד וְחֲזָק, עֲנַפָּיו וּפְרִיָּו רַב, מְזוּן לְכָל בּוֹ. אוֹתוֹ הָאֵילָן עוֹלָה לְעֲנַנֵי הַשָּׁמַיִם, וְנִטְמָן בֵּין שְׁלֹשָׁה הָרִים. מִתַּחַת לְשִׁלְשֵׁת הָהָרִים הִלְלוּ יוֹצֵא, עוֹלָה לְמַעְלָה וַיֵּרַד לְמַטָּה.

הַבַּיִת הַזֶּה מְשַׁקָּה מִמְּנוֹ וְגוֹנֵז בְּתוֹכוֹ כְּמָה גְּנֻזִים עֲלִיוֹנִים שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ, בְּזֶה נִבְנְהָ בַּיִת זֶה וְנִתְקַן. אוֹתוֹ הָאֵילָן מִתְגַּלֶּה בְּיוֹם וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה. וְהַבַּיִת זֶה שׁוֹלֵט בַּלַּיְלָה וּמִתְכַּסֶּה בְּיוֹם.

בְּשַׁעַר שֶׁנִּכְנַס הַחֲשֶׁךְ וְנִקְשָׁר בּוֹ שׁוֹלֵט, וְכָל הַפְּתָחִים סְתוּמִים מְכָל הַצְּדָדִים. אֲזִי כְּמָה רוּחוֹת פּוֹרְחוֹת בְּאֹוִיר, תְּאֵבוֹת לְדַעַת וְלִהְפָּנֵס בּוֹ, וְנִכְנָסוֹת בֵּין אוֹתָן צִפְרִים, וְלוֹקְחוֹת עֲדוּת, וְשָׁטוֹת וְרוֹאוֹת מֵה שְׁרוֹאוֹת.

עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר אוֹתוֹ חֲשֶׁךְ שֶׁנִּקְשָׁר בּוֹ, וּמוֹצִיא שְׁלֵהֶבֶת אַחַת, וּמְכָה בְּכָל הַפְּטִישִׁים הַחֲזָקִים, וּפּוֹתַח פְּתָחִים וּבוֹקֵעַ סְלָעִים. עוֹלָה וַיֵּרַדְתָּ אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת וּמְכָה בְּעוֹלָם וּמְעוֹרֶרֶת קוּלוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְאֲזִי כְּרוֹז אֶחָד עוֹלָה וְנִקְשָׁר בְּאֹוִיר וְקוֹרָא. אוֹתוֹ אֹוִיר יוֹצֵא מִתּוֹךְ עֲמוּד עֵנָן שֶׁל הַמְּזִבַּח הַפְּנִימִי, וְכִשְׁיוֹצֵא מִתְּפִשֵּׁט לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. אֵלֶּף אֲלָפִים עוֹמְדִים מִצַּד שֶׁהוּא שְׁמַאל, וְרַבּוּא רְכָבוֹת

עומדים מצד שהוא ימין, והכרוז עומד בקיומו, קורא בחיל ומכריז. אז כמה אותם שמתקנים שירה ועובדים עבודה, ושני פתחים נפתחים, אחד לצד דרום ואחד לצד צפון.

עוֹלָה הבית הזה ונתן ומתקשר בין שני צדדים, ושירים מזמרים ותשבחות עולות. אז נכנס מי שנכנס בלחש, והבית מתלהט בששה אורות מאירים זיו לכל צד, ונהרות בשמים יוצאים ומשקים כל חיות השדה, כמו שנאמר (תהלים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאָם וְגו', ומזמרים עד עלות הבקר. וכשעולה הבקר, אז כוכבים ומזלות השמים וחילותיהם, כלם משבחים ואומרים שירה, כמו שנאמר (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כִּכְבֵּי בִקְר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בא ראה, (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אם ה' וגו' – זה המלך העליון שהוא בונה את הבית הזה תמיד ומתקן אותו. אימתי? כשעולים הרצונות והעבודות מלמטה כראוי.

אם ה' לא ישמר עיר, אימתי? בשעה שנחשף הלילה והצדדים המזינים שורים ומשוטטים בעולם, והפתחים סתומים, ונשמר מפל הצדדים שלא יתקרב בו ערל וטמא, כמו שנאמר (ישעיה נב) לא יוסיף לבא בך עוד ערל וטמא, שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירם מן העולם.

מי ערל ומי טמא? אלא הכל אחד ערל וטמא. זהו שהתפתה בו והלך אחריו אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם, והוא המטמא את הבית הזה עד אותו זמן שיעבירו הקדוש ברוך הוא מן העולם. משום כך אם ה' לא ישמר עיר, שוא ודאי.

בא ראה, ויעקב נסע סכתה, נסע כנגד חלקו של האמונה. מה כתוב למעלה? וישב ביום ההוא עשו לדרך שעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה. אלא כל אחד נפרד לצד שלו – עשו לצד של שעיר, מה זה שעיר? זו אשה זרה, אל נכר. ויעקב נסע סכתה, זו האמונה העליונה.

ויבן לו בית, כמו שנאמר (שם) בית יעקב. אמר רבי אלעזר, שתקן תפלת ערבית כראוי. ולמקנהו עשה סכת, שאר סכות לשמר אותם, וזהו חלקו. ואז ויבא יעקב שלם – שלם מהכל, ובארוהו. וכתוב (תהלים עו) ויהי בשלם סכו וגו', ובארוהו, והכל סוד אחד.

סדר הלימוד ליום כו חשוון [יום 56 בשנה]

אז התחברה עמו האמונה כשהיה שלם, כשהתעטר במקום שראוי לו, ואז ספה זו התעטרה עמו, שהיה שלם מהאבות, שהיה שלם מבניו, וזהו שלם, שלם למעלה שלם למטה, שלם בשמים שלם בארץ. שלם למעלה – שהוא כלל האבות, תפארת ישראל. שלם למטה – בבניו הקדושים. שלם בשמים שלם בארץ. ואז ויהי בשלם ספו, ובארוהו. מיד מה כתוב? ותצא דינה בת לאה, ובארוהו החברים

בא ראה כמה דרגות וצדדים נפרדים למעלה, וכלם משנים זה מזה, חיות משנות אלו מאלו, אלה מקטרגים לשלט על אלה ולטרף טרף כל אחד ואחד למינו. מצד של רוח הטמאה כמה דרגות נפרדות, וכלם אורבים לקטרג אלה כנגד אלה, שהרי כתוב (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמר יחדו, שכשמתחברים, מקטרגים עולם.

ובא וראה, תשוקת הדרגות הטמאות אינה אלא לקטרג בצדדים הקדושים. יעקב, שהוא קדוש, כלם ארבו לו וקטרגו עמו. בתחלה נשכו נחש, כמו שנאמר ויגע בכף ירכו. עכשו נשכו חמור.

שם הוא עומד אצל הנחש. עכשו שמעון ולוי, שבאו מצד הדין הקשה, עמדו כלפי החמור ושלטו עליו בכל הצדדים ונכפה לפניהם, כמו שנאמר ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב. ושמעון שהיה [שור], מזלו [הוא] שור, בא על חמור וקטרג בו כדי שלא יתחברו כאחד, ונמצא שהוא מקטרג שלו.

ובא באים לקטרג ליעקב, והוא נצל, ואחר כך הוא שולט עליהם. אחר כך בא שור ונשלם בחמורים שכלם מצד החמור – יוסף שהוא שור, ומצרים שהם חמורים, שכתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשור חמורים בשרם.

ויצא זה אחר כך בני יעקב נפלו בין אותם חמורים, משום שהזדונג שור עמם ונשכו אותם עצמות ובשר, עד שהתעורר לוי כמו מקדם ופזר אותם החמורים [שהזדונג] לכפות אותם, ושבר כחם מהעולם, והוציא את השור משם. זהו שכתוב (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו.

בא ראה, כשָׁבָא שְׁמֵעוֹן בְּהִתְחַלָּה עַל אוֹתוֹ חֲמוֹר, הִתְעוֹרַר עֲלֵיהֶם דָּם שְׁנִמּוּלוֹ, וְאַחַר כֵּן וַיִּהְיֶה כָּל זָכָר. כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי לִוִי, זֶה מֹשֶׁה, בְּאוֹתָם חֲמוֹרִים בְּמִצְרַיִם. בְּתַחֲלָה דָם, אַחַר כֵּן (שם) וַיִּהְיֶה ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. כֵּאֵן בְּחֲמוֹר הַזֶּה כְּתוּב, וְאֵת כָּל חִילָם וְאֵת כָּל טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֵמָתָם וְגו'. שֵׁם בְּאוֹתָם חֲמוֹרִים כְּתוּב, (שם) כְּלֵי כֶסֶף וְכֵלֵי זָהָב וּשְׁמַלְת, וְכְתוּב (שם) וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר וְגו'.

וְשִׁמְעוֹן וְלִוִי – זֶה עוֹמֵד אֶצֶל הַחֲמוֹר הַזֶּה, וְזֶה עוֹמֵד אֶצֶל כָּל אוֹתָם חֲמוֹרִים. כְּלָם רָצוּ לְהַשְׁתַּתֵּף עִם יַעֲקֹב הַקָּדוֹשׁ וְנִתְקַנּוּ לְנִשְׁךְ אוֹתוֹ, וְהוּא בְּכַנְיֹו עוֹמֵד לְגַבְיֵיהֶם וְכוּפָה אוֹתָם תַּחְתָּיו. עַכְשָׁו שְׁעָשׂוּ נִשְׁךְ אוֹתוֹ וְאֵת בְּנָיו, מִי יָקוּם מוֹלוֹ? יַעֲקֹב וְיוֹסֵף, זֶה מֵצַד זֶה וְזֶה מֵצַד זֶה, שְׁכָתוּב (עוֹבְדִיָּה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִבָּה וּבֵית עֲשָׂו לְקֶשׁ וְגו'.

וַיִּפְעֻוּ וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּלָם הָיוּ מֵתַכְנָסִים, וְכִשְׁהָיוּ חוֹגְרִים כְּלֵי זִין לְקָרֵב, הָיוּ מְרַתְתִים וְעוֹזְבִים אוֹתָם, וְלֹכֵן לֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב.

הַסִּירוּ אֵת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר וְגו'. הַסִּירוּ אֵת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר – אֵלֶּה הֵם שְׁנִטְלוּ מִשְׁכֵּם כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב שֶׁהָיָה חֲקוּק עֲלֵיהֶם עֲבוּדָה זָרָה שְׁלָהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ מִכֶּסֶף וְזָהָב, וַיַּעֲקֹב הִטְמִין אוֹתָם שֵׁם כְּדִי שְׁלֹא יִהְיוּ מֵצַד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, שְׁאִסוּר לְאָדָם לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶה שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מְלָכָם מֵעַל רֵאשׁוֹ וּמִשְׁקַלָּהּ כֶּסֶף וְזָהָב וְאָבֵן יִקְרָה וְתָהִי עַל רֵאשׁ דָּוִד. וּשְׁנִינּוּ, שְׁקוּץ בְּנֵי עַמּוֹן מְלָכָם שָׁמוּ, וְזֶהוּ עֲטֹרַת מְלָכָם. מַה הִטְעַם וְתָהִי עַל רֵאשׁ דָּוִד, וּמַה הִטְעַם כְּתוּב שְׁקוּץ, שֶׁהָרִי בְשֵׁאֵר אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה כְּתוּב אֱלֹהֵי הָעַמִּים, אֱלֹהִים אַחֲרִים, אֵל נֹכַר, אֵל אַחֵר, וּבִזָּה אָמַר שְׁקוּץ אַחַד.

אָמַר לוֹ, וּבְכָל אֱלֹהֵי הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה כֵּן קָרָא לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כג) וַתִּרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גְּלוּלֵיהֶם. וּמַה שְׁאָמַר וַיִּקַּח אֶת עֲטֹרַת מְלָכָם, שֶׁהוּא מְלָכוּם – כֵּן הוּא

וְדַאי. אֵלָא אֲתֵי הַגְּתִי, עַד שְׁלֵא הַתְּגִיר, אָז הוּא שְׁבַר אֶת אוֹתָהּ עֵטְרַת
שֶׁל אוֹתוֹ מִלְּכּוּם, אוֹתָהּ דְּמוֹת שְׁחֻקוֹקָה עֲלֶיהָ וּפְגָם אוֹתָהּ, אָז הוּא
עָשָׂה אוֹתָהּ הֵתֵר לְהַנּוֹת מִמֶּנָּה, וְהִיתָה עַל רֵאשׁוּ. וּבֵא וּרְאָה, שְׁקוּץ
בְּנֵי עַמּוֹן, נָחַשׁ אֶחָד בְּחֻקִּיקָה עֲמָקָה הָיָה חֻקוֹק עַל אוֹתוֹ כְּתָר, וְלִכְן
נִקְרָא שְׁקוּץ, זֶה־מָא.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר – אֵלּוּ שְׂאָר נְשִׁים שֶׁהָיוּ
מִבִּיאוֹת בְּתוֹכָן כָּל עַד־יֵהֵן, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּתְּנוּ אֶל יַעֲקֹב אֶת כָּל
אֱלֹהֵי הַנֶּכֶר, אֵלּוּ נְשִׁים וְכָל עַד־יֵים וְכָל עֲבוּדָה זָרָה שֶׁל זָהָב וְכֶסֶף.
וַיִּטְמֵן אוֹתָם יַעֲקֹב, כְּדִי שְׁלֵא יִהְיוּ מִצַּד שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה כָּלֵל.

בֵּא רְאָה שְׁיַעֲקֹב אִישׁ שְׁלָם בְּכָל הָיָה, וְהָיָה נִדְבָק
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. מָה כָּתוּב? וְנִקְוָמָה וְנִעְלָה בֵּית אֶל
וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם מְזֻבַּח לְאֵל הָעֵנָה אֲתִי בְיוֹם צָרְתִי וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר
הִלְכְתִּי. מִיָּד – וַיִּתְּנוּ אֶת יַעֲקֹב. מִכָּאן שְׁצָרִיף הָאָדָם לְשַׁבַּח אֶת
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלְהוֹדוֹת לוֹ עַל נְסִים וְעַל טוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ, זֶהוּ
שְׁכָתוּב וַיְהִי עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי.

בֵּא רְאָה, בְּהִתְחַלָּה כָּתוּב וְנִקְוָמָה וְנִעְלָה בֵּית אֶל וְגו', הַכְּלִיל בְּנֵי
עַמּוֹ, וְאַחַר כֵּן כָּתוּב וְאֶעֱשֶׂה שֵׁם מְזֻבַּח, וְלֹא כָתוּב וְנִעְשָׂה,
שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מִכָּלֵל זֶה. מָה הַטְּעַם? מִשּׁוּם שֶׁעָלִיו הָיָה הַדְּבָר. יַעֲקֹב
תִּקַּן תְּפִלַּת עֲרֵבִית וְדַאי, וְהוּא עָשָׂה מְזֻבַּח וְעָלִיו הָיָה הַדְּבָר, וּמִשּׁוּם
שֶׁהוּא עָבַר כָּל אוֹתָן צָרוֹת מִיּוֹם שֶׁבָּרַח מִלְּפָנָי אַחֲיו, שְׁכָתוּב וַיְהִי
עֲמָדִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִּי, וְהֵם בָּאוּ אַחַר כֵּן לְעוֹלָם, וְעַל זֶה לֹא הִכְנִיס
אוֹתָם עִמּוֹ. רְבִי אֶלְעָזָר אָמַר, מִכָּאן מִי שֶׁנִּעְשָׂה לוֹ נֶס, צָרִיף לְהוֹדוֹת.
מִי שֶׁאוֹכַל לֶחֶם בְּשֵׁלֶחֶן, הוּא צָרִיף לְבָרֵךְ, וְלֹא אַחַר שְׁלֵא אָכַל דְּבָר.

וַיִּבֶן שֵׁם מְזֻבַּח וְגו'. בֵּא רְאָה, כָּתוּב וַיִּבֶן שֵׁם מְזֻבַּח, וְלֹא כָתוּב [בְּאֵלּוֹ
הַמְזֻבַּחוֹת] שֶׁהִעֲלָה עָלָיו נְסִכִּים וְעוֹלוֹת, אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁתִּקַּן
אוֹתָהּ דְּרִגְהָ הִרְאוּיָה לְהִתְתַּקֵּן. מְזֻבַּח לַה', לְתִקַּן דְּרִגְהָ תַּחְתּוֹנָה
לְחִבְרָה בְּדִרְגָה עֲלִיוֹנָה, וְעַל זֶה וַיִּבֶן שֵׁם מְזֻבַּח – זֹו דְּרִגְהָ תַּחְתּוֹנָה.
לַה' – זֹו דְּרִגְהָ עֲלִיוֹנָה. וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֶל בֵּית אֶל – שֵׁם זֶה כְּשֵׁם
הָעֲלִיוֹן, מִשּׁוּם שֶׁכִּשְׁהָאִירָה מִהָאֵם, אָז כָּאִמָּה בְּתָהּ וְהִכָּל אֶחָד.

כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים – מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא נִמְצְאוּ אֵלָא בְּשִׁכְנָה,
שֶׁהָרִי שְׁבָעִים הָיוּ שֶׁהֵם נִמְצְאוּ תָּמִיד עִם הַשְּׁכִינָה, וְשְׁבָעִים

קַתְדָרָאוֹת סָבִיב הַשְּׂכִינָה, וְעַל זֶה כִּי שָׁם נִגְלוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, בְּמָקוֹם
זֶה שֶׁהִתְגַּלָּה, שֶׁהָרִי כָּתוּב וְהִנֵּה ה' נָצַב עָלָיו.

וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֱתוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן
שָׁנַעְשָׂה מְרַכְבָּה קְדוּשָׁה עִם הָאֲבוֹת. וּבֵא וּרְאֵה, יַעֲקֹב הוּא
מְרַכְבָּה קְדוּשָׁה עָלְיוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת לְהָאִיר לְלִבָּנָה, וְהוּא מְרַכְבָּה לְבָדוּ.
זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים.

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ד) כִּי מִי גוֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו בְּכֹל
קְרָאנוּ. אֵלָיו בֵּא רְאֵה כַּמָּה הֵם חֲכִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין לָךְ עִם וְלִשׁוֹן בְּכֹל הַעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה
שֶׁבְעוֹלָם שִׁישׁ לוֹ אֱלֹהֵי שִׁישְׁמַע אוֹתָם כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן
לְקַבֵּל תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכֹל שְׁעָה שֶׁהֵם צְרִיכִים לְהַשְׁמִיעַ
תְּפִלָּה שֶׁהֵם רוֹצִים בְּשִׁבִיל אוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁלָּהֶם.

בֵּא רְאֵה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב לֹא יִקְרָא
שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ. מִי
וַיִּקְרָא? זוֹ שְׂכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים,
לְמַעַלְהָ בְּאֲרֹנוֹ שֶׁהָרִי נִשְׁלַם בְּכֹל כְּרָאוּי, וְאִז הִתְעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ וְנִשְׁלַם
בְּשֵׁם זֶה, וְעַל זֶה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי אֶלְעָזָר,
וַדַּאי מָה שְׂאֵמַרְתָּ שִׁיעֲקֹב בְּחִיר הָאֲבוֹת הוּא, וְהוּא אֲחוּז לְכֹל
הַצְּדָדִים, וְקָרָא שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם
יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וְכָתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל, לְמָה חִזַּר הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ יַעֲקֹב בְּכַמָּה פְּעָמִים, וְהִכָּל קָרָאוּ לוֹ יַעֲקֹב כְּמוֹ
מִקְדָּם? אִם כֵּן, מָה זֶה וְלֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב?

אָמַר לוֹ, יִפֶּה אִמְרַת. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ
מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְאָה, פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ. אֲבָל בֵּא רְאֵה, כְּגִבּוֹר
יֵצֵא? גִּבּוֹר צָרִיךְ לְכַתֵּב! כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת? אִישׁ מִלְחָמוֹת צָרִיךְ לְכַתֵּב!

אָמַר הָרִי נִתְבָּאָר, ה' בְּכֹל מָקוֹם זֶה רַחֲמִים, וַדַּאי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁמוֹ הוּא ה', שֶׁכָּתוּב (ישעיה מב) אֲנִי ה' הוּא שְׁמִי. וְרָאִינוּ
שֶׁלְפָעָמִים נִקְרָא שְׁמוֹ אֱלֹהִים, וְהוּא דִּין בְּכֹל מָקוֹם. אֲלֵא בְּזַמַּן
שֶׁמִּתְרַבֵּים הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם, ה' שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם הַרַחֲמִים. וּבְזַמַּן
שֶׁמִּתְרַבֵּים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, אֱלֹהִים שְׁמוֹ, וְנִקְרָא בְּשֵׁם אֱלֹהִים. כֵּן

בזמן שיעקב לא היה בין שונאים ולא היה בארץ אחרת, קרא לו ישראל. וכאשר היה בין שונאים או בארץ אחרת, קרא לו יעקב.

אמר לו, עדין לא התישב הדבר שכתוב לא יקרא, והרי אנו קוראים לו. ומה שאמרת שכשהיה בין שונאים או בארץ אחרת קרא לו יעקב – בא ראה, כתוב (בראשית לו) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, והרי לא היה בארץ אחרת?

אמר לו, הרי בתחלה נאמר כמו שהקדוש ברוך הוא לפעמים נקרא ה' ולפעמים נקרא אלהים, כך גם לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל בדרגות ידועות. ומה שנאמר לא יקרא שמך עוד יעקב, להתישב בשם זה.

אמר לו, אם כך, הרי כתוב (שם יז) ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם. אמר לו, שם כתוב והיה, ועל זה עומד באותו שם, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתוב והיה שמך ישראל, ואפלו בפעם אחת מספיק לו, כל שכן שלפעמים כך ולפעמים כך. וכשהתעטרו בניו בכהנים ולוים והתעלו בדרגות עליונות, אז התעטר בשם זה תמיד.

עד שהיו הולכים, אמר לו רבי יוסי לרבי נתבאר, הרי נתבאר שכשמתה רחל, נטלה הבית מי שצריך להתקן בשנים עשר שבטים כראוי. למה מתה רחל מיד? אמר לו, הרי להיות שכונה מתעטרת כראוי ולהיות אם הבנים שמחה, ובו שורה [למעלה] לטל הבית ולהתקן. ועל זה בנימין הוא תמיד במערב ולא בצד אחר.

ובו שורה להתקן בשנים עשר שבטים, ובו שורה מלכות הרקיע להודע בארץ. וסוד זה, שכל התחלה שבאה להתודע, היא בקשיות, ועל זה יש בה דין של מות ומשם מתישבת.

כאן כשרוצה להתקן ולטל הבית, נעשה דין ברחל, ואחר כך התקנה להתישב. כשרצה להודיע מלכות בארץ, שורה בדין, ולא מתישבת המלכות במקום כראוי עד שמתעורר דין בשאול לפי מעשיו, ואחר כך התישבה המלכות ונתקנה.

בא ראה, כל התחלה קשה ואחר כך נוחה. בראש השנה ההתחלה קשה, שכל העולם נדון כל אחד ואחד לפי מעשיו, ואחר כך נוחה, סליחה וכפונרים. משום שהראשית היא משמאל, ועל זה דיניו קשים, ואחר כך מתעורר הימין, ועל זה נעשית נוחה.

וְלַעֲתִיד לְבֹא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר בְּשִׁלּוּהַ עַל שְׂאֵר עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְאַחַר כֵּן יִתְחַזַּק עֲלֵיהֶם בְּדִין קָשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָאָה יִרְעֶה אֶף יִצְרִיחַ עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר. ה' בְּתַחֲלָה, שֶׁהוּא רַחֲמִים, וְאַחַר כֵּן כְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר, וְאַחַר כֵּן כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת, אַחַר כֵּן יִתְגַּלֶּה הַחֲזֵק עֲלֵיהֶם וְיִתְחַזַּק לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, שְׁכָתוּב יִרְעֶה אֶף יִצְרִיחַ עַל אִיבּוֹ יִתְגַּבֵּר, וְכָתוּב (זכריה יד) וַיֵּצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הַהֵם כְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב, וְכָתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בַּגָּדִים מִבְּצָרָה וְגו'.

וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה כִּי מֵתָה וְתִקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאֵבִיו קָרָא לוֹ בְּנִימִין. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (נחום א) טוֹב ה' לְמַעוֹז בְּיוֹם צָרָה וַיִּדַע חֲסִי בּוֹ. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל הָאִישׁ שְׁמֵתִחֲזֵק בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשִׁבִיל שֶׁהַחֲזֵק שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא חֲזֵק, וּבְאֲרוּחוֹ טוֹב ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמה) טוֹב ה' לְכֹל. לְמַעוֹז - זֶהוּ חֲזֵק שְׁיֵשׁ בּוֹ יְשׁוּעוֹת, שְׁכָתוּב (שם כח) וּמַעוֹז יְשׁוּעוֹת מְשִׁיחוֹ הוּא. בְּיוֹם צָרָה - בְּיוֹם שֶׁל מְצוּקָה שְׁמֻצִיקִים שְׂאֵר הָעַמִּים לְיִשְׂרָאֵל

בֹּא רָאָה מַה כָּתוּב, (משלי כד) הַתְּרַפִּית בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה. מַה זֶה הַתְּרַפִּית? מִי שְׁמַרְפָּה יָדָיו מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹא לְהִתְחַזֵּק בּוֹ. וְאִיךָ יִחְזִיק הָאָדָם בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? יִחְזִיק בַּתּוֹרָה. שְׁכָל מִי שְׁמַחְזִיק בַּתּוֹרָה, מַחְזִיק בְּעֵץ הַחַיִּים, כְּבִיכּוֹל נוֹתֵן חֲזֵק לְכַנְסוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְחַזֵּק. וְאִם הוּא יִתְרַפֵּה מִהַתּוֹרָה מַה כָּתוּב? הַתְּרַפִּית. אִם הוּא הַתְּרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה - בְּיוֹם צָרָה צַר כַּחֲכָה. בְּיוֹם שְׁתָּבֵא לוֹ מְצוּקָה, כְּבִיכּוֹל דוּחַק אֶת הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא כָחוּ שֶׁל הָעוֹלָם.

דָּבָר אַחַר צַר כַּחֲכָה - בֹּא רָאָה, בְּשַׁעָה שֶׁבֶן אָדָם מִתְרַפֵּה מִן הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לֹא כְשָׁרָה, כְּמָה בַּעֲלֵי רִיב זְמִינִים לוֹ לְהִיּוֹת לוֹ קִטְגוֹרִים בְּיוֹם צָרָה. וְאֶפְלוּ נִשְׁמַת הָאָדָם, שֶׁהִיא כָחוּ וְחֲזֵק שְׁלוֹ, הִיא יִרְיָבָה שְׁלוֹ כְּנִגְדּוֹ, שְׁכָתוּב צַר כַּחֲכָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא צַר אֵלָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּשַׁעָה שֶׁבֶן אָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְכָל דְּרָכָיו מִתְקַנְנוֹת כְּרָאוּי, כְּמָה סְנִיגוֹרִים עוֹמְדִים עָלָיו לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹב.

פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְאָךְ מִלִּיץ אַחַד מִנִּי אֶלְף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׂרוּ וַיִּחַנְּנוּ וַיֹּאמְרוּ פִּדְעָהּ מִרְדַּת שַׁחַת מְצַאֲתִי כִפֹּר. בְּפִסּוּקִים הִלְלוּ יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן, וְכִי לֹא גְלוּי הַכֹּל לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

שהוא צריך מלאך שיאמר לפניו טוב או רע? אלא ודאי שצריך, שכאשר יש לאדם סגורים להזכיר זכות שלו לפניו ואין לו [לאדם] קטגורים, אז יחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר.

בא ראה, בפסוק הזה תמצא ברור הדבר. כתוב אם יש עליו מלאך. אם לא כתוב יותר – יפה הוא. אבל מלאך מליץ אחד מני אלה כתוב, ומיהו? זהו המלאך הממנה עם האדם בצד שמאל, שכתוב (תהלים צא) יפל מצדך אלה, וזהו צד שמאל, שכתוב אחריו ורבבה מימינך.

אבל אחד מני אלה, זהו יצר יצר הרע, שהוא אחד מאותם [שהוא] אלה שהיו לצד שמאל, משום שהוא עולה למעלה ונוטל רשות. ועל זה, אם בן אדם הולך בדרך אמת, אותו יצר הרע הוא עבד לו כמו שנאמר, שכתוב (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, אז הוא עולה ונעשה סגור, ואומר לפני הקדוש ברוך הוא זכות על האדם, ואז הקדוש ברוך הוא אומר, פדעהו מרדת שחת.

ועם כל זה לא חוזר ריקם, משום שנותנים לו אחר לשלט עליו ולטל ממנו את נשמתו, משום שהקדים חטאי אותו האיש והוא כפר על זה. זהו שכתוב מצאתי כפר, לפדות אותו.

דבר אחר מצאתי כפר – אותה זכות שאמרת, היא עליו כפר לפדות אותו שלא ירד לגיהנם ולא ימות. ולכן צריך לאדם ללכת בדרך אמת כדי שיהיה לו הקטגור סגור.

כמו זה ישראל ביום הכפורים שנותנים לו שעיר ומתעסקים עמו עד שהופך להיות להם עבד, ועולה ומעיד עדות לפני הקדוש ברוך הוא ונעשה להם סגור. ועל זה אמר שלמה המלך, (שם כה) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים, ועל היצר הרע הזה זה נאמר.

ומשום זה ביום צרה, כשבן אדם מתרפה מן התורה, כביכול דוחק את הקדוש ברוך הוא עם אותו יצר הרע שהוא נעשה קטגור. צר כחכה – צר כח כה, משום שהתקרב לפניו לקטרג ונחלש הכח.

בא ראה, טוב ה' למעוז ביום צרה, מה זה ביום צרה? זה יעקב כשבא עליו עשו לקטרגו. ויודע חוסי בו, כשבאה עליו צרת דינה. ובא וראה, אין המקטרג נמצא על האדם אלא בשעת סכנה.

ובא וראה, משום שיעקב אחר נדרו שנדר לפני הקדוש ברוך הוא, התחזק הדין על ידי המקטרג שקטרג על יעקב, ורצה דין בשעת הסכנה שהיתה בה ברחל. אמר לפני הקדוש ברוך הוא, והרי יעקב נדר נדרו ולא שלם, והריהו חזק מהפל בעשר ובכנים ובכל מה שצריך, ולא שלם נדרו שנדר לפניך, ולא לקחת ממנו ענש?

מיד – ותלד רחל ותקש בלדתה. מה זה ותקש? שהתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות. ונענש יעקב בזה, מה הטעם? משום שכתוב (משלי כב) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתידך, ועל זה מתה רחל ונמסר הדין על ידי מלאך המות.

ובא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה? וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשנה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים. מה הטעם? משום שפחד על רחל שלא יסתכל אותו רשע ביפיה ולא יקטרג לו עליה.

עוד מה כתוב? ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוין. נשים מלפני גברים. אבל ברחל מה כתוב? ואחר נגש יוסף ורחל, יוסף מלפני אמו, והוא כסה עליה, ועל זה כתוב (בראשית מט) בין פרת יוסף בין פרת עלי עין, שהגדיל גופו וכסה על אמו. עלי עין – עלי עין של אותו רשע.

וכאן נענשה על ידי היצר הרע שקטרג בשעת הסכנה, ונענש יעקב על נדר שלא שלם, וזה קשה ליעקב מכל הצרות שעברו עליו. ומנין לנו שמשום יעקב זה היה? שכתוב (שם מח) מתה עלי רחל, עלי ודאי, על שאחרתי נדרי.

רבי יוסי אמר, כתוב (משלי כז) קללת חנם לא תבא, ובארוהו לו בוא"ו. שאם קללת צדיק היא, אפלו שלא התכונן בה, כיון שיצאה מפיו נטל אותה אותו יצר הרע וקטרג בה בשעת הסכנה.

יעקב אמר (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואף על גב שהוא לא היה יודע, נטל אותו דבר אותו שטן שנמצא תמיד אצל בני אדם. ועל זה שנינו, לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן, משום שנוטל אותו הדבור ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שפן מלה של חכם או מלה של צדיק, ועל שני אלה נענשה רחל.

ויהי בצאת נפשה כי מתה. אמר רבי אבא, וכי כיון שאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענו כי מתה? אלא צריך משום שלא חזרה

לגופה יותר, ומתה רחל מיתת הגוף, משום שיש בני אדם שנשמתם יוצאת וחוזרת למקומה, כמו שנאמר (שמואל-א ל) ותשב רוחו [נפשו] אליו, (בראשית מב) ויצא לבם, (שיר ה) נפשי יצאה בדברו, (מלכים-א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל.

ותקרא שמו בן אוני, הקשיות של הדין שנגזר עליה. ויעקב החזיר אותו וקשר אותו לימין, משום שאת המערב צריך לקשרו לימין. ואף על גב שהוא בן אוני, צד של הדין הקשה - בן ימין הוא, שהרי בימין התקשרה, ונקברה בדרך כמו שנתבאר, הרי התגלתה מיתתה וקבורתה, אבל לא התגלתה מיתתה וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו סוד יש להם, ובארוהו.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אומר רבי יוסי, מה הטעם? משום שלא התכסה מקומה עד היום שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אומר, עד יום שתחזר שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא) ויש תקנה לאחריהן נאם ה' וישבו בנים לגבולם. וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישובו מהגלות לעמד על אותה קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל, ועל זה פתוב (שם) בבכי יבאו ובתחנונים אובלים וגו', וכתוב (שם) כי יש שחר לפעלתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמח בישראל ועם השכינה, ובארוהו החברים.

ויהי בשכן ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אומר, ויהי בשכן ישראל בארץ ההיא, שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה.

וכי יעלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה? אלא בכל זמן של לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית במשכן של בלהה. ואף על גב ששכינה רצתה לטל הבית כראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזווג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי בבית, ועל זה עמדה שכינה במשכן בלהה.

ובא ראובן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכנה עליה כתוב בו וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, שיטן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכנה, ומשום כך לא נפגם מחשבון השבטים, ובא הפסוק ועשה חשבון, משום כך כתוב בכור יעקב ראובן, והפסוק עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וגו' – כל דרכי הקדוש ברוך הוא כלם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים ילכו בם – משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא סוטה מינה ושמאלה.

ופשעים יכשלו בם – אלה הם הרשעים שלא משתדלים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיוצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם שיודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, כשיוצאו מן העולם הזה.

ואם לא השתדלו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, כשיוצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרכים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שמשתדל בתורה מה כתוב? (משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך – בקבר, התורה תשמר עליך מדין אותו העולם. והקיצות – כשהקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז היא תשיחך, היא תהיה סגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שהשתדלו בתורה כראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר (דניאל יב) ורבים מי שני אדמת

עָפָר יִקְיָצוּ אֵלֶּה לַחַיֵּי עוֹלָם וְגו'. וְאֵלֶּה הֵם לַחַיֵּי עוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהִתְעַסְקוּ בַחַיֵּי עוֹלָם שֶׁהִיא הַתּוֹרָה.

וּבֵּא רָאֵה, כָּל אֵלֹה שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה, אוֹתוֹ הִגּוּף יִתְקַיֵּם וְהַתּוֹרָה תִּגָּן עָלָיו, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ שְׁעָה יַעֲוֹרֵר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ אַחַת שְׁכֻלְלָה מְאַרְבַּע רוּחוֹת, וְאוֹתָהּ רוּחַ הַכּוֹלֵלֶת אַרְבַּע רוּחוֹת תִּזְדַּמֵּן לְכָל אוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה לְהַחֲיוֹתָם בְּרוּחַ זוֹ בְּשִׁבִיל שִׁיתְקַיֵּם לְעוֹלָמִים.

וְאִם תֹּאמֵר, הֲרֵי כְּתוּב (יחזקאל לו) מְאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ, לָמָּה לֹא הִתְקַיְמוּ, שֶׁהֲרֵי כְּלָם מִתּוֹ כְּמִקְדָּם? בֵּא רָאֵה, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקְיָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי יְחִזְקֵאל אוֹתָם הַמְּתִים, אוֹתוֹ [זְמַן הֶעֱתִיד] רוּחַ, אִף עַל גַּב שֶׁהָיָה מְאַרְבַּע רוּחוֹת, לֹא יֵרֵד לְקִיּוֹם בְּקִיּוֹם, אֲלֵא לְהִרְאוֹת שְׁעֵתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מְתִים בְּאוֹתָהּ צוּרָה וּלְקִיּוֹם בְּרוּחַ שֶׁנִּכְלָלָה בְּצוּרָה זוֹ.

וְאִף עַל גַּב שֶׁחֲזָרוּ הֶעֱצָמוֹת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת לְכָל הָעוֹלָם שֶׁהוּא עֵתִיד לְהַחֲיוֹת מְתִים [מָה כְּתוּב? (ישעיה כו) יִחְיוּ מִתִּיד נִבְלְתֵי יְקוּמוּן, עַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעֵתִידָה לְרִדְתָּ בָהֶם צְדִיקִים] [ס"א וְעַל זֶה אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעֵתִידָה לְרִדְתָּ בָהֶם צְדִיקִים מָה כְּתוּב? מְאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הָרוּחַ, רוּחַ שֶׁנִּכְלָלָה בְּאַרְבַּע], מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵתִיד לְקַיֵּם אוֹתָם קִיּוֹם שְׁלָם בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, וְאוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הִיא עוֹמֶדֶת עַל הָאָדָם וְנַעֲשִׂית סִגְנוּרְיָה לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כָּל אוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה וְכָל אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם דְּבָרִים וְאוֹתָהּ תּוֹרָה עוֹמֶדֶת לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמֶרֶת לְפָנָיו, וְהִיא מְרִימָה קוֹלוֹת וְלֹא שׁוֹכֶכֶת, וְלֵאוֹתוֹ זְמַן הִיא תְּשִׁיחַ וְתֹאמֵר כְּפִי שֶׁהִתְדַּבַּק בָּהּ הָאָדָם וְהִשְׁתַּדְּלָה בָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְעַל זֶה הֵם יְקוּמוּ בְּקִיּוֹם שְׁלָם לַחַיֵּי עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ, וּמִשּׁוּם כֵּן (הושע יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי ה' וְצְדִיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם.

רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (שמואל א-ב) וְעַלִּי זְקַן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנֵי לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבְּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פְּתַח אֶהְל מוֹעֵד. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁכֹּהֲנֵי ה' יַעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה זֶה, וְהֲרֵי מִקְדָּם לְכֵן נֹאמַר וּפְרָשָׁה תּוֹרָה אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁלָהֶם, שְׁכְּתוּב (שם) כִּי

נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנַּחַת ה', וְכָתוּב וּמִשְׁפֹּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעַם כָּל אִישׁ זָבַח וְזָבַח וְגו', וְכָתוּב גַּם בְּטָרִם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבָא נֶעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֶּבַח תָּנָה בָשָׂר לְצִלוֹת לַכֹּהֵן וְגו', וְכָתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בַחֲזָקָה, וְעַל זֶה וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֹלָה מְאֹד וְגו', וְכָל זֶה לֹא הָיוּ נוֹטְלִים אֲלָא מֵאוֹתָם חֲלָקִים שֶׁהָיוּ לַכֹּהֲנִים לֶאֱכֹל מֵהֶם, וְעַל שֶׁהָיָה הַקָּרְבָן קָלִיל בְּעֵינֵיהֶם נֶעֱנְשׂוּ, וְכָאן אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנָּשִׁים הַצְּבָאוֹת?

אָמַר חֵס וְחִלְיָה שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים עֲבָרָה זו, כָּל שֹׁכֵן בְּאוֹתוֹ מְקוֹם קָדוֹשׁ, שֶׁלֹּא יִקְוֶמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהַרְגוּ אוֹתָם. אֲלָא מִשׁוּם שֶׁהָיוּ מְעַכְבִּים אוֹתָם לְהַכְנִס לְמִקְדָּשׁ וּמוֹחִים בְּיָדֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהַכְנִס לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עַד שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת נֶעֱשׂוּ, מִשׁוּם שֶׁהֵן לֹא מְבִיאֹת קָרְבָּנוֹת לְטַל חֶלֶק מֵהֶם, וּמִשׁוּם כִּי מְעַכְבִּים אוֹתָן, וּמִשׁוּם כִּי אוֹתָן נָשִׁים הָיוּ מְבַקְשׁוֹת מֵהֶם לְהַכְנִס לְשֵׁם, וְעַל זֶה כָּתוּב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנָּשִׁים, שֶׁמְעַכְבִּים אוֹתָן כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חֵס וְשְׁלוֹם שֶׁהוּא שָׁכַב עִמָּה, אֲלָא מִשׁוּם שֶׁעַכְבּ אוֹתָהּ לְשִׁמְשׁ עִם אָבִיו שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, וְזֶה הוּא בְּלִבּוֹל הַמָּטָה, וְעֲשֵׂה כְּנֹגֵד הַשְּׂכִינָה הַמְעֵשָׂה הַזֶּה. שֶׁכָּבֵל מְקוֹם שֶׁשְׁמוֹשׁ מִצְוָה נִמְצָא, שְׂכִינָה שׁוֹרָה עַל אוֹתוֹ מְקוֹם וְנִמְצָאת שֵׁם, וּמִי שֶׁגוֹרֵם לְעַכְבּ שְׁמוֹשׁ שֶׁל מִצְוָה, גוֹרֵם שֶׁתִּסְתַּלַּק שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מו) כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֲזַי חִלַּלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵהּ. וּמִשׁוּם זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה פִּילְגָשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר. כָּלֵם הָיוּ בְּמַגִּין, וְלֹא נִגְרַעָה מְזִכּוֹת שְׁלָהֶם כָּלוּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, מָה הִטְעַם בַּתְּחִלָּה יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כֵּן יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר? אֲלָא כִּשְׁבָא רְאוּבֵן וּבְלִבֵּל אוֹתָהּ מָטָה, אָמַר: וּמָה שָׁנִים עָשָׂר שְׁבָטִים הָיוּ לְאַבָּא בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, וְעַכְשָׁו רוּצָה לְהוֹלִיד בָּנִים, אוֹלֵי אָנוּ פְּגוּמִים שֶׁהוּא רוּצָה לְהוֹלִיד אַחֲרֵים כְּמוֹ מִקְדָּם. מִיָּד בְּלִבֵּל אוֹתָהּ מָטָה וְהִתְעַכַּב אוֹתוֹ שְׁמוֹשׁ כְּאֵלוֹ עֲשֵׂה קְלוּן לְשְׂכִינָה שֶׁשָּׂרְתָהּ עַל אוֹתָהּ מָטָה, וְעַל זֶה כָּתוּב וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי בָשֵׁם זֶה הִתְעַלָּה תוֹף שָׁנִים עָשָׂר שֶׁהִתְכַּסּוּ, שֶׁהֵם שָׁנִים עָשָׂר נִהְרֹת אֶפְרָסְמוֹן זָךְ.

וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עָשָׂר – אֵלּוֹ שָׁנִים עָשָׂר שְׁבָטִים שֶׁהִשְׂכִּינָה הִתְתַּקְּנָה בָּהֶם, וּמִי הֵם? אֵלּוֹ שֶׁהִתּוֹרָה חֲזָרָה וְעֲשִׂתָהּ לָהֶם

חֲשׁבוֹן כְּמוֹ מִקְדָּם, כָּלֶם קְדוּשִׁים, כָּלֶם רְאוּיִים לְשִׁכְנָה לְהִסְתַּכַּל
בְּקִדְשֵׁת רַבּוֹנָם. שְׂאֵלוֹ עֲשֵׂה אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה, לֹא יבֹא רְאוּבֵן בַּמִּנְיָן.

וְעַם כָּל זֶה נַעֲנֵשׁ שְׁנִטְלָה מִמֶּנּוּ בְּכוּרְתוֹ וְנִתְּנָה לְיוֹסֵף, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(דה"א ה) וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר וּבַחֲלָלוֹ יִצְוְעֵי
אָבִיו נִתְּנָה בְּכוּרְתוֹ [לְבִנְיָ] לְיוֹסֵף.

**הַסְּכַמַּת הַבַּיִת דִּין צֶדֶק עַל הַדְּפֶסֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה בְּנִקּוּד מְלֵא, כְּנֹדָע גְּדֹל הַתּוֹעֵלָתוֹ
בְּזֶה לְאֵלוֹ הָאוֹמְרִים הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ הַמְּסֻגָּל לְטַהֲרַת הַנְּשָׁמָה**

עָלָה בְּדַעְתּוֹ לְהוֹסִיף מִהַדוּרָה חֲדָשָׁה עַל פִּי בְּקִשְׁת רַבִּים מֵאֲחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּלְהַדְפִּיס הַסֵּפֶר הַזֶּה בְּנִקּוּד מְלֵא, כְּנֹדָע גְּדֹל הַתּוֹעֵלָתוֹ בְּזֶה לְאֵלוֹ הָאוֹמְרִים
הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ הַמְּסֻגָּל לְטַהֲרַת הַנְּשָׁמָה, וְאֵינָם יוֹדְעִים לְקִרּוֹת בְּלֹא נִקּוּד.

וּכְבָר בְּדוּרוֹת שְׁלִפְנֵינוּ נִדְפַס הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ כְּמָה פְּעָמִים עִם נִקּוּד בְּדַפּוּסֵי
לְיוֹרְנוֹ וּלְהִלָּאָה, וּכְבָר הִסְכִּימוּ גַם הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַרַב מִשֵּׁה אֶרְיָה פְּרִינְד זָכַר
צִדִּיק לְבָרְכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא גֵאבֵד פֶּה עִיר הַקְּדוֹשׁ, וַיְבַדֵּל לְחַיִּים טוֹבִים
הַגָּאוֹן רַבִּי אַבְרָהָם דּוֹד הוֹרוּוִיץ חֵבֵר הַבַּיִת דִּין צֶדֶק דְּפֶה עִיר הַקְּדוֹשׁ יְרוּשָׁלַיִם,
עַל הַדְּפֶסֶת הַתְּקוּנֵי זֶה בְּנִקּוּד מְלֵא.

וְעַל כֵּן לְפַעֲלָא טְבָא אַמִּינָא יִשְׂרָאֵל וְהָעוֹסְקִים בּוֹ יִזְכּוּ לְשְׁלוֹמִים כְּמִי נִהָר,
וּבַפֶּרֶט בְּדוּרְנוֹ שְׁכַלֵּל יִשְׂרָאֵל זְקוּקִים לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם מְרַבִּים, וּכְבָר הַבְּטַחְנוּ
שְׁעִסְקָה הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ מְסֻגָּל לְדוֹר אַחֲרוֹן כְּדַבְרֵי הָרַעְיָא מְהִימְנָא (פְּרִשְׁת נִשָּׂא
קכד): כִּי בְּזַכּוֹת זֶה דָּא יִפְקוּן מְגֻלוֹתָא בְּרַחֲמֵי אָמֵן.

וְזַכּוֹת הַתְּנָא הָאֱלֹקֵי הַרְשִׁבִּי שִׁילְמָדוֹ תוֹרְתוֹ בְּטַהֲרָה, בְּוִדָּאֵי תַעֲמֵד לָנוּ וּלְכָל
יִשְׂרָאֵל לְהוֹשִׁיעַ בְּכַלֵּל וּבַפֶּרֶט שְׁנִזְכָּה בְּקִרּוּב לְרֵאוֹת בְּגֻלְתּוֹ וּישׁוּעָתוֹ וּנְחֻמָּתוֹ
שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּבִיאַת גּוֹאֵל צֶדֶק בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים, וּמְלָאָה הָאֶרֶץ דְּעָה כְּמִים לַיָּם
מְכַסִּים בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

הַסְּכַמַּת הַגָּאוֹנִים הַצִּדִּיקִים חֵבֵרֵי בֵּית דִּין צֶדֶק הָעֵדָה הַחֲרָדִית תַּשְׁסד: הַרַב יִצְחָק טוֹבִיָּה וְיִיס גָּאבִּי"ד
יְרוּשָׁלַיִם שְׁלִיט"א, הַרַב מִשֵּׁה שְׁטַרְנוֹבוֹ רַאבִּי"ד יְרוּשָׁלַיִם שְׁלִיט"א. וְלַהַבְדִּיל בֵּין חַיִּים לְחַיִּים: הַרַב מֵאִיר
בְּרֵאנְדִסְדָּארְפֶּער זָכַר צִדִּיק לְבָרְכָה, הַרַב מִשֵּׁה הַלְבַּרְשֶׁטְאָם זָכַר צִדִּיק לְבָרְכָה - לְסִפְרֵי הַזֶּה עִם פְּרוּשׁ
מִתּוֹק מְדַבֵּשׁ לְהַגָּאוֹן הַצִּדִּיק הַמְּקַבֵּל רַבִּי דְּנִיָּאל פְּרִישׁ זָכַר צִדִּיק לְבָרְכָה

וְנִזְכָּה לְהַבְּטַחַת אֱלִיהוֹ הַנְּבִיאָא אִישׁ מְבֹשֵׁר טוֹב

וַיְבוֹאוּ רַבִּים וְכֵן שְׁלָמִים וַיְהִינוּ מִנְפֶּת צוּף דְּבָרֵי הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ כִּי נַעֲמוּ, וְנִזְכָּה
לְהַבְּטַחַת אֱלִיהוֹ הַנְּבִיאָא אִישׁ מְבֹשֵׁר טוֹב (וְהַר חֶלֶק ג' קכד): וּבְגִין דְּעִתִּידִין יִשְׂרָאֵל
לְמִטְעַם מֵאִילְנָא דְּחַיֵּי, דְּאִיהוּ הָאִי סִפְרֵי הַזֶּה, יִפְקוּן בִּיה מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי.

הַסְּכַמַּת הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַגָּאבִּי"ד רַבִּי יִצְחָק יַעֲקֹב וְיִיס זָכַר צִדִּיק לְבָרְכָה לְסִפְרֵי הַזֶּה עִם פְּרוּשׁ מִתּוֹק
מְדַבֵּשׁ לְהַגָּאוֹן הַצִּדִּיק הַמְּקַבֵּל רַבִּי דְּנִיָּאל פְּרִישׁ זָכַר צִדִּיק לְבָרְכָה

בא ראה, (דניאל ב) שִׁיְהִיָּה שֵׁם הָאֵל מְבַרְךָ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׁכַל מַעֲשָׂיו אָמַת וּדְרָכָיו דִּין, וְכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא בַחֲכָמָה עֲלִיוֹנָה.

בא ראה כמה גורם מעשה אדם, שְׁהָרִי כָּל מִי [מֵה] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, נִרְשָׁם וְעוֹמֵד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁהָרִי יַעֲקֹב, בְּשַׁעַת שְׁנַכְנַס לְלֵאָה, כָּל אוֹתוֹ הִלְיָלָה הָיָה רְצוֹנוֹ וְלָבוּ בְּרַחֵל, שֶׁחָשַׁב שֶׁהִיא רַחֵל, וּמֵאוֹתוֹ שְׁמוֹשׁ וְטָפָה רֵאשׁוֹנָה וּמֵאוֹתוֹ רְצוֹן הִתְעַבְּרָה לֵאָה, וּבִאֲרוּהוּ, שְׁהָרִי אֶלְמֵלֵא שִׁיעֲקֹב לֹא יָדַע, לֹא יַעֲלֶה רְאוּבֵן בַּחֲשׁוֹבוֹ. וְעַל זֶה לֹא הִתְעַלָּה בְּשֵׁם יְדוּעַ, אֶלֶּא שָׁמוּ סִתָּם רְאוּבֵן.

ועם כָּל זֶה חָזַר מַעֲשָׂיו לְמַקוֹמוֹ, כְּמוֹ שֶׁאוֹתוֹ רְצוֹן רֵאשׁוֹן נַעֲשֶׂה בְּרַחֵל, אוֹתוֹ רְצוֹן חָזַר בֵּה, שְׁהָרִי בְּכוֹרְתוֹ חֲזָרָה לְיוֹסֵף בְּכוֹר רַחֵל, מְקוֹם שֶׁהָרְצוֹן הָיָה בְּרַחֵל, וְהַכֹּל עוֹלָה לְמַקוֹמוֹ, מִשּׁוֹם שְׁכַל מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַת וְזָכוֹת.

רבי חֲזַקִּיָּה מֵצֵא יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי יוֹסִי שֶׁהִיָּתָה נִשְׁמַטָּת חֲתִיכַת בְּשָׂר לְתוֹךְ לֵהָבוֹת הָאֵשׁ, וְהָיָה עוֹלָה קִטוֹר הָעֶשֶׂן לְמַעֲלָה. אָמַר לוֹ, אֵלּוּ קִטוֹר הָעֶשֶׂן שֶׁל הַקָּרְבָּן שֶׁהָיָה עוֹלָה עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ הָיָה עוֹלָה תְּמִיד כְּמוֹ זֶה, לֹא שׁוֹרָה רִגְזוֹ בְּעוֹלָם, וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ גוֹלִים מֵעַל הָאָרֶץ.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שִׁיר ג) מִי זֹאת עָלָה מִן הַמְּדַבֵּר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן מְקַטְרֵת מֵר וּלְבוֹנָה מְכַל אֲבָקַת רוּכָל. מִי זֹאת עָלָה? בֵּא רֵאָה, בְּזִמְן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּמְּדַבֵּר, הַשְּׂכִינָה הִלְכָה לְפָנֵיהֶם, וְהֵם הִלְכוּ אַחֲרֶיהָ, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יג) וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם וְגו'. וְלָכֵן כָּתוּב (יִרְמִיָּה ב) כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת כָּל־לִוְלִיתֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַמְּדַבֵּר וְגו'.

ושכינה הִיָּתָה הוֹלְכַת וְכָל עַנְנֵי הַכְּבוֹד עִמָּה. וּכְשֶׁהִיָּתָה שְׂכִינָה נוֹסַעַת, הָיוּ נוֹסְעִים, כְּכָתוּב (בַּמְדַּבֵּר ט) וּלְפִי הָעֲלוֹת הָעָנָן מֵעַל הָאֵהָל וְאַחֲרָיו כֵּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וּכְשֶׁהִיא עוֹלָה, אוֹתוֹ עָנָן עוֹלָה עַד לְמַעֲלָה, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹאִים וְשׁוֹאֲלִים וְאוֹמְרִים, מִי זֹאת עָלָה מִן הַמְּדַבֵּר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן.

אותו ענן של השכינה שנראה עשן. מה הטעם היא עשן? משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן [נ"א עשן].

ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה. מה זה מקטרת? מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לימין, ענן של יצחק לשמאל. מכל אבקת רוכל - זה יעקב.

דבר אחר - זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה רוכל? משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר למה רוכל - אלא מה חנוני זה שצורות עצי בשמים ואבקות עלים מריחים כלם בידו - כך גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קדש.

ולכן שכינה קשורה לאברהם יצחק ויעקב ויוסף, כאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שכתוב (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום כך מכל אבקת רוכל, משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הכל משקים וכל הפנים מאירות.

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, כלם היו מתקריבים לקדוש-ברוך-הוא כראוי, וכשקרבן נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק מנורה שראויה להדלק, וכל הפנים מאירות והמנורות דולקות.

ומיום שנחרב בית המקדש אין לה יום ויום שאין בו זעם ורגז, כמו שנאמר (תהלים ז) ואל זועם בכל יום, ופרשה החדוה מלמעלה ומלמטה, וישראל הולכים בגלות, והם ברשות של עבודות זרות אחרות, ואז התקיים הפסוק שכתוב (דברים כח) ועבדת שם אלהים אחרים.

וכך זה למה? משום שכתוב (שם) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. מה זה מרב כל? כאן מרב כל, ושם מחסר כל.

עד שיתעורר הקדוש ברוך הוא ויפדה אותם מבין העמים, כמו שנאמר (שם ל) ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך

מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה. וכתוב אם יהיה נדחף בקצה השמים משם יקבצך וגו'.

ואלה תלדות עשו הוא אדום. בא ראה, בחיי יצחק לא נמנו בני עשו כמו שנמנו בני יעקב, שהרי עד שלא מת יצחק הם נמנו, אבל בעשו מה כתוב? ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו. אחריו מה כתוב? ואלה תלדות עשו הוא אדום. מה הטעם? משום שאינו בחלקו ובירשתו ובגורלו, אלא יעקב ובניו.

ולכן יעקב ובניו הם חלקו של הקדוש ברוך הוא ונכנסים בחשבון. אבל עשו שאינו בחלק של צד האמונה, עשה חשבוננו אחר שמת יצחק, ונפרד חלקו למקום אחר.

בא ראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב? ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. שהשאר ליעקב קרן ורוח שעבוד מצרים, והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהכל.

בא ראה כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירשת אביו ובירשת אבותיו. ועל זה וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מה זה מפני יעקב אחיו? שלא רצה חלקו וירשתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בא ראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים כנגד שבעים ממנים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד כראוי לו, כמו שנאמר (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכיל הממנים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממנה של עשו, מה הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות,

ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, שכתוב (בראשית ג) על גחנך תלך ועפר תאכל כל ימי חייך. מאד, כמו שנאמר אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

בא ראה, בדרגות התחתונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחוזים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלשה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו כוכבים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו כוכב אחד ומזל אחד, וכל הכוכבים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי.

ובשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם, והצדדים של דרגות הטמאה שהם בצד שמאל, כלם נפרדים לכמה דרכים ושכילים מצדי הגבורות האדמות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

בא ראה, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ - בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום, וכלם באים מצד של רוח הטמאה. לפני מלך מלך לבני ישראל - משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות.

ולכן אמר יעקב יעבר נא אדני לפני עבדו, בשביל דרגותיו הראשונות הן להכנס, ומשום כך לפני מלך מלך לבני ישראל. שעד עכשו טרם הגיע זמנה של מלכות השמים לשלט ולהאחז בבני ישראל, ולכן אמר יעבר נא אדני לפני עבדו.

ובשהשמו דרגות אלו בתחלה, אחר כך מתעוררת מלכות השמים לשלט על התחתונים, וכששורה, שורה בקטן של כל השבטים, שהיא בנימין, כמו שנאמר (תהלים סח) שם בנימין צעיר רודם וגו'. ובו שורה להתעורר המלכות. אחר כך באה המלכות למקומה ועומדת עמו שלא תזוז לעולמים.

רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה מד) ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עשף ויצרף מבטן יעזרף אל תירא עבדי יעקב וישרון בחרתי בו. בא ראה כמה הבטיח להם הקדוש ברוך הוא לישראל בכמה מקומות [כדי] לזכותם לעולם הבא, שהרי לא התרצה לחלקו לכל עם ולשון פרט לישראל לבדם.

ולכן נתן להם תורת אמת, לזכות בה ולדעת דרכי הקדוש ברוך הוא כדי שיירשו ארץ הקדושה, שכל מי שזוכה בארץ הקדושה הזו, יש לו חלק לעולם הבא, כמו שנאמר (שם ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, והרי נתבאר. שלש דרגות כאן: בתחלה יעקב, אחר כך ישראל, ואחר כך ישורון.

בא ראה, יעקב הרי כבר בארוהו, ישראל אף גם כך, ואף על גב שדרגות אלו כאחת. ישורון למה נקראו ישראל בשם זה? אלא ישראל וישורון הכל אחד. ישורון, כמו שנאמר (איוב לג) ישר על אנשים, משום שנטל שורה לצד זה ולצד זה, ומשום אותן שתי שורות נקרא ישורון, וזהו ישראל. ישראל על שנטל גדלה ותקף מהכל. ישראל [ישורון] על אותם חלקים שני צדדים שתי שורות, כמו שאמרנו, והכל אחד.

וכך אותם שמות עולים לאחד. יעקב עבדי, לפעמים הוא עבד, כמו עבד שיש לו מצות אדונו ולעשות רצונו. וכן ישראל בחרתי בו, להשרות עליו, והכל הוא בסוד עליון. כתוב (ישעיה מג) בראף יעקב ויצרף ישראל, וכתוב כה אמר ה' עשף. כל הדרגות הללו עולות לאחד, והרי נאמר, בור"א, יוצ"ר, עוש"ה, וכל הדרגות אלה על אלה וכלן אחד.

אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, משום שבכלם כתוב (ירמיה י) הבל המה מעשה תעתעים בעת פקדתם יאבדו, בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד לבער אותם מן העולם וישאר הוא לבדו, כמו שנאמר (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

רבי יהודה פתח ואמר, (שם מא) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ה' וגאלך קדוש ישראל. בא ראה, כל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות של העולם, הקדוש ברוך הוא נתן אותם לממנים שליטים ידועים כמו שנאמר, וכלם הולכים אחרי

אֱלֹהֵיהֶם, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (מיכה ד) כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו.
וְכָל־שׁוֹפְכִים דָּמִים וְעוֹרְכִים קְרָבוֹת אֱלוֹ בְּאֵלוֹ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים
וְנוֹאֲפִים, וּמְעַרְבִים בְּכֶמֶה מַעֲשִׂים רָעִים, וּמִתְחַזְּקִים בְּכַחַם לְהָרַע.

וַיִּשְׁרָאֵל אֵין תִּקְף וְכַח לְנִצַּח אוֹתָם פָּרַט לִפְנֵי שְׁלָהֶם, כְּתוֹלַעַת הַזּוֹ
שְׂאִין לָהּ תִּקְף וְכַח אֵלֶּא בְּפִיָּהּ, וּבְפִיָּהּ הִיא שׁוֹבְרַת הַכֹּל,
וְלִכֵּן נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹלַעַת.

עוֹד, אֵל תִּירָאֵי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב – מֵה תּוֹלַעַת אֵין בְּרִיָּה בְּעוֹלָם כְּמוֹ
תּוֹלַעַת הַמָּשִׂי הַזּוֹ שְׁטוּוֹים בּוֹ, שְׁמַמְנָה יוֹצְאִים כָּל לְבוּשֵׁי
כְבוֹד, לְבוּשֵׁי הַמַּלְכִים, אַחַר כֵּךְ זוֹרַעַת זְרָעִים וּמַתָּה, וּמֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע
שְׁנִשְׂאָר מִמְנָה מִתְקִימַת כְּמוֹ מִקְדָּם וְהִרְיָהּ בְּקִיּוּם – כֵּךְ יִשְׂרָאֵל
הֵם כְּמוֹ הַתּוֹלַעַת הַזּוֹ, שְׂאֵף עַל פִּי שְׁמַתִּים, יַחֲזִירוּ וְיִתְקִימוּ בְּעוֹלָם
כְּמוֹ מִקְדָּם.

וְהִרִי נֹאמֵר [שִׁפְתוֹב] (ירמיה יח) (כִּי) [הִנֵּה] כַּחֲמֵר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתָּם
בְּיַד בֵּית יִשְׂרָאֵל. מֵה זֶה כַּחֲמֵר? אֵלֶּא זֶהוּ חֲמֵר שֶׁל אוֹתָהּ
זְכוּכִית, שְׂאֵף עַל גַּב שְׁנִשְׂבָּר – נִתְקַן, וַיֵּשׁ לוֹ תִּקְנָה כְּמוֹ מִקְדָּם.

מֵתֵי יִשְׂרָאֵל – זֶה עֵץ הַחַיִּים. שְׁמִשׁוּם שְׁיִשְׂרָאֵל דְּבוֹקִים בְּעֵץ הַחַיִּים,
לִכֵּן יִהְיוּ לָהֶם חַיִּים וְיִקוּמוּ מִן הָעֶפֶר וְיִתְקִימוּ בְּעוֹלָם וַיִּהְיוּ לְעַם
אַחַד לְעַבְד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנִאָמֵר (צפניה ג) לְקָרָא כָּל־
בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אַחַד.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְהִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע,
וְקָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אַחַר כֵּךְ
אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק, וְהִרִי שְׁנִינוּ, שְׂעַד שְׂלֵא יֵצֵא אָדָם לְדַרְכוֹ, צְרִיךְ
לְטַל רְשׁוֹת מִרְבוּנוֹ וְלִהְתַּפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.

אָמַר לוֹ, מִשׁוּם שְׂכֵשְׂיִצְאָתִי לֹא הָיָה זְמַן תְּפִלָּה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן
קְרִיאַת שְׁמַע. עֲכָשׁוּ שְׁהַשְׁמַשׁ מְאִירָה, הִתְפַּלְלָתִי. אָבֵל עַד
שְׂלֵא יִצְאָתִי לְדֶרֶךְ, בְּקִשְׁתִּי בְּקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ וּנְמַלְכָתִי בּוֹ, אָבֵל תְּפִלָּה זֹ
לֹא הִתְפַּלְלָתִי.

שְׁהִרִי אָנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבִּקְרָה, עַד
עֲכָשׁוּ לֹא הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשׁוּם שְׂאוֹתָהּ שְׂעָה
שֶׁל קְדֻרוֹת הַשַּׁחַר נִמְצָאָת אִשָּׁה מְדַבְּרַת עִם בְּעִלָּה וְהֵם בְּסוּד
כְּאֶחָד, שְׁהִיא רוֹצָה לְלַכֵּת לְמִשְׁכְּנָה עִם עַלְמוֹתֶיהָ שְׂיוֹשְׁבוֹת עִמָּה,

וְלֹכֵן לֹא צָרִיךְ הָאָדָם לְהַפְסִיק דְבוּרָם כְּשֶׁמַּחֲבָרִים כְּאֶחָד וּלְהַכְנִיס דְּבַר אַחַר בִּינְיָהֶם.

וְעַכְשָׁיו שֶׁהָאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוּהוּ, שְׁכַתּוֹב (תהלים עב) יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ? לְשִׁמּוֹר אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהָאִיר לָהּ, שֶׁהִרִי יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיךְ, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וּכְשֶׁלֹּא מֵאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיךְ לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הַלְּכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד יֵשְׁבוּ. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרִאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּרוֹמוֹ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רָאִיתִי שֶׁהֵהָר הַזֶּה קָשָׁה, וְרָאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד – מַחְטָאִים שֶׁבִּידֵיו יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֹּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה מֵאוֹתָן בְּרִיּוֹת קָשׁוֹת שֶׁהָיוּ נִמְצְאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיָה וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם וְגו' . פְּסוּק זֶה בְּאֲרוּהוּ, אֲבָל בֹּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכַתּוֹב בָּהֶם (דברים ב) הָאֲמִים לְפָנִים יֵשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי עֵשׂוֹ יִירְשׁוּם וְגו'.

אָבֵל אֵלֶּה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם בְּמַדְבָּר, יָמִם כְּתוּב (חֲסֵר י'), אֵלּוֹ הָיוּ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. שֶׁכְּאֲשֶׁר גִּרְשׁ קִיֵּן מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, כְּכַתּוּב (בראשית ד) הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךְ אֶסְתֵּר, וְכַתּוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֲרוּהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחוֹת וּסְעָרוֹת וּמִזִּיקִים וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ, שֶׁהִרִי כְּשֶׁרָצָה לְהַתְּקַדֵּשׁ יוֹם הַשַּׁבָּת, נִכְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד רוּחוֹת קִיּוֹת מְעוֹפְפוֹת [מְאִירוֹת] בְּלֵי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם שַׁבָּת וְלֹא מִיּוֹם שֵׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ אֵלּוֹ יוֹמִים בָּהֶם בְּסַפֵּק, וְלֹכֵן לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזֶּה וְלֹא מִזֶּה.

וְהִלְכוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל קִיֵּן, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא הִתְלַבְּשׁוּ לְהַתְּקַיֵּם, וְנִקְרָאוּ יַמִּים חֲסֵר, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא בְּיוֹם זֶה וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים לְבְנֵי אָדָם. וְהוּא מָצָא אוֹתָם וְלָמְדוּ אוֹתוֹ לְהִבְיֵא מִמְזִרִים לְעוֹלָם, וְהֵם הוֹלְכִים בֵּין הַהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פְּעַם אַחַת בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּךְ מִתְפַּשְׁטִים מִמָּנוּ.

בא ראה, הענה הנה היה ממזר, שבא צבעון על אמו והוליד ממזר, וזה בא מצד רוח הטמאה שנדבק בו, ולכן מצא אותם ולמדו אותו כל מיני צד הטמאה בשביל זה.

ובא וראה, אלה הם וכמה אחרים נפרדים אלה מאלה, כלם באים מאותו צד והולכים במדבר ונראים שם, משום שהמדבר הוא מקום חרב והוא בית מושבם. ועם כל זה, כל אדם שהולך בדרכי הקדוש ברוך הוא וירא מהקדוש ברוך הוא, לא פוחד מהם. הלכו ונכנסו בהר.

אמר רבי יצחק, כמו זה כל אותם הרים חרבים, מקום מושב שלהם הוא. אמר לו, כך זה, וכל אותם שמשתדלים בתורה כתוב עליהם (תהלים קכא) ה' ישמרך מפל רע ישמר את נפשך ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישירים ועדה, פסוק זה פרשוהו, אבל בא ראה, דוד המלך כל ימיו היה משתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה.

שבשמתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר.

משום שכשהקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים לקולו, ככתוב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא חוט של חסד משוף עליו ביום, כמו שנאמר, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כלם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה משתדל בלילה בעבודת אדונו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא הללויה, ובארוהו, מה הטעם? משום שכולל השם והשבח כאחד. מה שם ומה שבח? שם זה י"ה. השבח מהו? אלא זו כנסת ישראל שהיא (הלל בגימטריא ה"ס, שהוא אדני")

מתקנת שבח תמיד לקדוש-ברוך-הוא ולא שוקטת, כמו שנאמר (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. משום שסדור השבח היא מסדרת ומשבחת תמיד אליו, ולכן שם ושבח כאחד. **אודה** ה' בכל לבב, כמו שבארנוהו - ביצר הטוב וביצר הרע, משום שהם נמצאים תמיד אצל האדם, כמו שנאמר (דברים 10) בכל לבבך, ובארנוהו. בסוד ישרים ועדה - אלו הם ישראל שכל הדרגות מתעטרות בהם, כהנים ולוים, צדיקים וחסידים, ישרים. ועדה, כמו שנאמר (תהלים פג) נצב בעדת אל. והם סוד שהקדוש ברוך הוא מתעטר בהם.

ולכן צריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא תמיד, משום שהוא מתרצה בשירים ותשבחות, ומי שיודע לשבח לו להקדוש ברוך הוא פראוי, הקדוש ברוך הוא מקבל תפלתו ומצילו. זהו שכתוב (שם צא) אשגבהו כי ידע שמי וגו', אךך ימים וגו'.

פתח רבי יוסי ואמר, (שם לב) אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה. אתה סתר לי - זה הקדוש ברוך הוא שהוא סתר ומגן לאדם שהולך בדרכי התורה, והוא מסתתר בצל כנפיו, שלא יכולים להרע לו. מצר תצרני - מלמעלה ומלמטה. למעלה יש לאדם יריבים, אף למטה כף גם, ומיהו? זהו יצר הרע שהוא צר למעלה וצר למטה, ואלמלא יצר הרע - לא נמצא בעל ריב לאדם בעולם. בשביל כף מצר תצרני.

רני פלט תסובבני סלה, הנה צריך לכתב יסובבני סלה, מה זה תסובבני? אלו שירים שיש בהם דרגות להצלה, תסובבני בהם להצילני בדרך. ופסוק זה הוא גם כסדר וגם למפרע, מצד זה ומצד זה.

בא ראה, בשירים ותשבחות הללו שאמר דוד יש בה סודות ודברים עליונים בסודות החכמה, משום שכלם נאמרו ברוח הקדש, שהיה שורה רוח הקדש על דוד והיה אומר שירה, ולכן כלם נאמרו בסודות החכמה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיח) דחה דחיתני לנפל וה' עזרני. דחה דחיתני, דחה דחוני הנה צריך לכתב! מה זה דחה דחיתני? אלא זה צד האחר שדוחה את האדם תמיד ורוצה לדחות אותו ולהסותו מעם הקדוש ברוך הוא, וזהו יצר הרע שנמצא תמיד אצל

הָאָדָם, וּכְנָגְדוֹ חִזַּר דָּוִד וְאָמַר דְּחַה דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָיָה מִשְׁתַּדֵּל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צָרוֹת לְהִסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעָלִיו אָמַר דָּוִד, דְּחַה דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל – בְּגִיְהֵנִם, וְה' עֲזָרְנִי – שְׁלֵא נִמְסַרְתִּי לְיָדָךְ.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְאָדָם לְהִזְהַר מִמָּנּוֹ כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁלַט עָלָיו, וְאִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ בְּכָל דְּרָכָיו, שְׁכַתּוּב (משלי יג) אִזּוֹ תִלְךָ לְכַטַּח דְּרָכָךְ וְרִגְלְךָ לֹא תִגּוֹף, (שם ה) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעֲדְךָ וְאִם תִּרְוֵץ לֹא תִכְשַׁל, וְכַתּוּב (שם) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֹגֵה הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נִכּוֹן הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתּוּב (ישעיהו ס) וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרָשֵׁת וַיֵּשֶׁב (דף קעט' ע"א – דף קצב' ע"ב)

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צְדִיק וּמִכְלָם יִצְיָלְנוּ ה' בֹּא רְאֵה כִּמָּה מְקַטְרָגִים יֵשׁ לוֹ לְאָדָם מִן הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן בּוֹ נִשְׁמָה [ד"א לְאָדָם] [לְהִתְקַיֵּם] בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁכִינִן שְׁאָדָם יוֹצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם, מִיָּד מִזְדַּמֵּן לְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יֵצֵר הָרַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתּוּב (בראשית ד) לִפְתַּח חֲטָאת רִבְּץ וְגו', וְאִזּוֹ מִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יֵצֵר הָרַע.

וּבֹא וְרֵאָה שְׁכָךְ הוּא, שֶׁהָרִי הַבְּהֵמוֹת מִיּוֹם שְׁנוּלְדִים, שׁוֹמְרִים אֶת עֲצָמָם וּבּוֹרְחִים מִתּוֹךְ הָאֵשׁ וּמְכַל הַמְּקוֹמוֹת הָרָעִים, וְאָדָם מִיָּד בֹּא לְזַרֵּק אֶת עֲצָמוֹ לְתוֹךְ הָאֵשׁ, מִשּׁוּם שֶׁיֵּצֵר הָרַע שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, וּמִיָּד מְסִיט אוֹתוֹ לְדֶרֶךְ רָעָה.

וּבִבְאֵרְנוּ, שְׁכַתּוּב (קהלת ד) טוֹב יֶלֶד מִסֶּכֶן וְחֹכֵם מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא יָדַע לְהִזְהַר עוֹד. טוֹב יֶלֶד – זֶהוּ יֵצֵר הַטּוֹב, שֶׁהוּא יֵצֵר טוֹב שֶׁהוּא יֶלֶד מִיָּמִים מוֹעֲטִים עִם הָאָדָם, שֶׁהָרִי מְשַׁלְּשָׁה עֶשֶׂר שָׁנִים וְאֵילָף [עמו], כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר.

מִמֶּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. מִמֶּלֶךְ – זֶה הוּא יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא נִקְרָא מֶלֶךְ וְשִׁלִּיט בְּעוֹלָם עַל בְּנֵי אָדָם. זָקֵן וּכְסִיל – שֶׁהוּא זָקֵן וְדָאִי, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ, שְׁכַתּוּב אָדָם נוֹלָד וְיוֹצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם, הוּא מִזְדַּמֵּן עִם הָאָדָם, וְעַל כֵּן הוּא מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל.

אִשָּׁר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא כסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב) והכסיל בחשך הולך, שהרי מפסלת החשך הוא בא, ואין לו אור לעולמים. **רבי שמעון** אמר, בא ראה, כתוב טוב ילד מספן וחכם, מי זה ילד מספן? הרי בארוה, ונתבאר שהוא יצר טוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי, וזה הוא נער שהוא ילד מספן, שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער? משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מספן, כמו שאמרנו. וחכם, משום ששורה בו חכמה.

ממלך זקן – זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שהרי מיום שהיה לא יצא מטמאתו לעולמים. והוא כסיל, שכל דרכיו הם לדרך רעה, והולך ומסטה את בני האדם ולא יודע להזהר, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסטותם מדרך טובה לדרך רעה.

בא ראה, על זה מקדים עם אדם ביום שנולד, כדי שיאמין לו, שהרי כשבא יצר הטוב, לא יכול האדם להאמין לו, ודומה עליו כמעמסה. כמו זה שנינו, מי הוא רשע ערום? זהו מי שמקדים לטען דבריו לפני הדין טרם יבא חברו בעל הדין, כמו שנאמר (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כמו זה [הוא נ"א הזה] רשע ערום, כמו שנאמר (בראשית ג) והנחש היה ערום, והוא מקדים ושורה עמו של אדם בטרם יבא חברו לשרות עליו. ומשום שהוא מקדים, והנה טוען טענתו עמו – כשבא חברו, שהוא יצר הטוב, מרע את האדם עמו ולא יכול לזקף ראשו כאלו הטעין על כתפו כל המשאות של העולם בגלל אותו רשע ערום שהקדים עמו. ועל זה אמר שלמה (קהלת ט) וחכמת המספן בזויה ודבריו אינם נשמעים, משום שהנה הקדים אחר.

ועל כן, כל דין שמקבל מאדם דבר בטרם יבא חברו, כאלו קבל עליו תועבה אחרת לאמונה, אלא (משלי ט) ובא רעהו וחקרו, וזה הוא דרך של אדם צדיק. שהרי האדם הצדיק הזה שלא האמין לאותו רשע ערום של יצר הרע בטרם יבא חברו, שהוא יצר הטוב. ומשום זה בני אדם נכשלים לעולם הבא.

אבל אותו צדיק שפוחד מרבונו, כמה רעות סובל בעולם הזה כדי שלא יאמין ולא ישתתף עם אותו יצר הרע, והקדוש ברוך הוא

מציל אותו מכלם. זהו שכתוב (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'. לא כתוב רבות רעות לצדיק, אלא צדיק, משום שהקדוש ברוך הוא מרצה בו, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מרצה מאותו האדם ומציל אותו מן הכל בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.

בא ראה כמה רעות עברו עליו על יעקב כדי שלא יתדבק באותו היצר הרע ויתרחק מחלקו, ומשום כך סבל כמה ענשים וכמה רעות ולא שקט. פתח ואמר, (איוב ג) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. בא ראה כמה רעות סובלים הצדיקים בעולם הזה, רעות על רעות, כאבים על כאבים, כדי לזכות אותם לעולם הבא.

יעקב כמה רעות סבל, רעות על רעות תמיד, כמו שנאמר לא שלותי – בבית לבן, ולא יכלתי להנצל ממנו. ולא שקטתי – מעשו, מאותו הצער שצער אותי הממנה שהוא שלו, ואחר כך הפחד של עשו. ולא נחתי – מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז – זה הרגז והערבוביה של יוסף שהוא קשה מן הכל, ומתוך אהבתו של יעקב אל יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס למצרים, כי אחר כך כתוב (שמות ו) ואזכר את בריתי, שתמצא השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה נז) הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. הצדיק אבד, בזמן שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם ואין העולם כראוי, ומזדמן הדין לשרות על העולם, אז הקדוש ברוך הוא נוטל את הצדיק שנמצא ביניהם כדי שישרה הדין על כל האחרים ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שהרי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, הדין לא יכול לשלט על העולם. מנין לנו? ממשנה, שכתוב (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום כך הקדוש ברוך הוא נוטל את הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן העולם, ואז נפרע וגובה את שלו. סוף הפסוק – כי מפני הרעה נאסף הצדיק. בטרם תבא הרעה לשלט על העולם נאסף הצדיק [ד"א כי מפני הרעה נאסף, טרם תשלט הרעה בעולם]. דבר אחר כי מפני הרעה – זה יצר הרע.

בא ראה, יעקב היה בחיר האבות, והוא עומד להתקיים בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק, התעכב הדין שלא ישלט בעולם, שהרי כל ימי יעקב לא שרה הדין על העולם והרעב התבטל.

ואף כך בימי יוסף, שהוא דמות אביו, [כיון שהוא מת מיד] לא שרטה הגלות [הדין על העולם], משום שהוא הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרטה עליהם הגלות, כמו שנאמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך לו - הבה נתחכמה לו. וכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כמו כן בכל מקום ששרוי צדיק [על] בעולם, בשבילו הקדוש ברוך הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא קיים, הדין לא שורה על העולם, והנה נתבאר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מה זה מגורי אביו? כמו שנאמר (ירמיה ו) מגור מסביב, שכל ימיו היה פוחד והיה בפחד. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחזו בחשף. ארץ מגורי אביו דוקא, בארץ כנען, נקשר המקום למקומו. מגורי אביו - זה הדין הקשה. בארץ מגורי אביו, כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התישב יעקב ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה מאירה].

אליה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר שהתישב יוסף עם יעקב והזדוג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימיו פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות, רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום כך כתוב אלה תלדות יוסף.

אליה תלדות יעקב יוסף - כל מי שהיה מסתכל בדמות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב. בא ראה שבכל בני יעקב לא כתוב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו.

בן שבע עשרה שנה – אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו – הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה, בכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. אותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ומשום כך בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שכאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה פראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החברים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' – משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשבדק, ולא מצא חטא בידו שנענש עליו.

כָּאֵן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּל בְּכַמָּה צְדָדִים, אֶחָד – שֶׁהֵנָּה רְאִינוּ שְׁאִין הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עָצוּב, אֶלָּא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ בּוֹ שְׂמֻחָה. אִם אֵין בּוֹ שְׂמֻחָה, אֵין שְׂכִינָה שׁוֹרָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-ב ג) וְעָתָה קָחוּ לִי מִנְּגִן וְהָיָה כִּנְגִן הַמְּנַגֵּן וְתָהִי עֲלֵיו יַד ה' . שֶׁהָרִי וְדָאִי שֶׁשְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה בְּמָקוֹם עָצוּב. מִנְּיָן לָנוּ? מִיַּעֲקֹב, שֶׁמִּשׁוֹם שֶׁהָיָה עָצוּב עַל יוֹסֵף הִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה. כִּיּוֹן שֶׁבָּאָה לּוֹ הַשְּׂמֻחָה עַל בְּשׁוֹרַת יוֹסֵף, מִיָּד וְתַחֲי רִוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. כָּאֵן בְּצַדִּיק הַזֶּה שֶׁנִּשְׁבֵּר, כִּיּוֹן שֶׁהוּא חָלַשׁ וְנִשְׁבֵּר בְּמַכְאוּבִים, אִיפֹה הַשְּׂמֻחָה? שֶׁהָרִי הוּא בְּעָצֵב וְאֵין עִמּוֹ כָּלֵל שְׂמֻחָה.

וְאֶחָד – שֶׁהֵנָּה רְאִינוּ כְּמָה אֶהוּבִים הָיוּ צַדִּיקִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נִשְׁבְּרוּ בְּחֻלָּאִים וְלֹא בְּמַכְאוּבִים, וְלֹא נִחְלַשׁ גּוּפָם לְעוֹלָמִים, לָמָּה לֹא אֵלָּה כְּאֵלָּה – שְׂאֵלָה נִשְׁבְּרוּ, וְאֵלָּה עוֹמְדִים בְּגוּפָם כְּרֵאוּי?

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהֵנָּה אֵלָּה שֶׁעָמְדוּ בְּקִיּוּם כְּרֵאוּי מִשׁוֹם שֶׁהֵם צַדִּיקִים בְּנֵי צַדִּיקִים הֵם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְוָהוּ, וְאֵלוֹ הָאֲחֵרִים צַדִּיקִים וְלֹא בְּנֵי צַדִּיקִים – הֵנָּה רְאִינוּ צַדִּיקִים בְּנֵי צַדִּיקִים, שֶׁהֵנָּה אָבִיו שֶׁל זֶה צַדִּיק בֶּן צַדִּיק, וְהוּא צַדִּיק, לָמָּה נִשְׁבֵּר גּוּפוֹ בְּמַכְאוּבִים וְכָל יָמָיו בְּצַעַר? **אֵלָּא** כָּאֵן הוּא סוּד, שֶׁהֵנָּה כָּל מַעֲשֵׂי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵמֶת וְצַדִּיק, (איוב לד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וּכְאֶרְחַ אִישׁ יִמְצָאנוּ. מִצָּאנוּ בְּסִפְרֵי הַרְאִשׁוֹנִים סוּד אֶחָד, וְאֶצְלוֹ סוּד אֲחֵר אֶחָד שֶׁהוּא שְׁנַיִם, שֶׁהָרִי יֵשׁ לְפַעֲמִים שֶׁהִלְבְּנָה בְּחִסְרוֹן וְשׁוֹרָה בְּדִין וְאֵין הַשֶּׁמֶשׁ נִמְצָא אֶצְלָה, וּבְכָל זְמַן וּבְכָל שָׁעָה יֵשׁ לָהּ לְהוֹצִיא נְשָׁמוֹת לְבַנֵּי אָדָם כְּמוֹ שֶׁלְקָטָה בְּרֵאוּשׁוֹנָה, וּמוֹצִיאָה אוֹתָם כְּעַת בְּזְמַן שֶׁהִיא עוֹמְדַת בְּדִין, וּמִי שֶׁלּוֹקַח אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, יִהְיֶה תָּמִיד בְּחִסְרוֹן וְהַעֲנִי הוֹלֵךְ אֵלָיו, וְנִשְׁבֵּר תָּמִיד בְּדִין כָּל יְמֵי הָאָדָם, בֵּין חַיִּב בֵּין זָכָאִי, רַק שֶׁתִּפְלָה מִבְּטָלַת אֶת כָּל גְּזָרֵי הַדִּינִים וְיִכּוֹל לְסַלֵּקָם בְּתִפְלָה.

וְאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁאוֹתָהּ הַדְּרָגָה עוֹמְדַת בְּשִׁלְמוֹת, וְאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, אִזּוֹ אוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁיִּצְאָה וְנִדְבְּקָה בּוֹ בְּאוֹתוֹ הָאָדָם, אוֹתוֹ הָאָדָם מִשְׁלָם בְּכָל – בְּעִשׂוֹר, בְּכַנְיָם וּבְשִׁלְמוֹת הַגּוּף.

וְהַבֵּל מִשׁוֹם אוֹתוֹ הַמְזָל שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וּמִתְחַבֵּר בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה לְהִשְׁתַּלֵּם בּוֹ וְלְהִתְבַּרֵּךְ מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן הַכָּל בְּמִזְל הַדְּבָר תְּלוּי.

ועל כן שנינו, בנים, חיים ומזונות – לא בזכות תלויים, אלא במזל הדבר תלוי, שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל. ומשום כך, כל אותם שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כלם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. מה הטעם? משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל כן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הוא בדין, כדי לטהר אותה הנפש להביא אותה לעולם הבא [ומשום כך כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא] [נ"א משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא] הם בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זהמה שקבלה בעולם הזה, ועל כן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ומשום כך הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שיסבל יסורים ומכאובים בעולם הזה ויתנקה מן הכל ויזכה לחיי עולם, ועל כן כתוב (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ודאי, והנה נתבאר.

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא – בא ראה, באותה שעה שאותו הנהר ששופע ויוצא מוציא כל אותן הנשמות והנקבה מתעברת, כלם עומדים בפנים בחצר לפנים מחצר מצפה שטיחים.

ובשעה לבנה נפגמת באותו צד של הנחש הרע, אז כל אותן נשמות שיוצאות, אף על גב שכלן טהורות וכלן קדושות – הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם מקומות שהגיעו אותן הנשמות, כלם נשברו ונפגמו בכמה צער וכמה כאבים, ואלו הם [נשמות ומקומות] [נ"א נשמות של מקומות של פגם] שמתרצה בהם הקדוש ברוך הוא אחר שנשברו, ואף על גב שהנשמות בעצב ולא בשמחות.

סוד הדבר שורים כמו שלמעלה, הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום כך אלו הם שצריכות להתחדש בהתחדשות הלבנה, ועל אלו כתוב (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'. כל בשר ודאי, שאלו יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. ואלו הם בשתפנות אחת עם הלבנה פגומים באותו הפגם שלה, ומשום כך היא תמיד שורה בתוכם, שאינה עוזבת אותם, כמו

שְׁנֵאֲמַר (שם נו) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רִיחַ, וְכַתּוּב (תהלים לד) קָרוֹב ה' לְנֹשְׁבְרֵי לֵב. לְאוֹתָם שְׁסוּבְלִים עִם הַלְּבָנָה, אוֹתוֹ הַפָּגָם הֵם קָרוֹבִים לָהּ תָּמִיד. וְעַל זֶה לְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים, בְּאוֹתָם הַחַיִּים שְׂבָאִים לָהּ לְהַתְחַדֵּשׁ יְהִיָּה לָהֶם חֻלְקָם, אוֹתָם שְׁסוּבְלִים עִמָּה יִתְחַדְּשׁוּ עִמָּה.

וְאֵלֵינוּ נִקְרָאִים יְסוּרִים שֶׁל אֶהְבָּה. שֶׁל אֶהְבָּה הֵם, וְלֹא מֵאוֹתוֹ הָאָדָם. שֶׁל אֶהְבָּה, אוֹתָם שְׁנַפְּגָם הָאוֹר שֶׁל הָאֶהְבָּה הַקְּטָנָה שְׁנִדְחִית מֵאֶהְבָּה רַבָּה. מִשׁוּם כֶּף אֵלֶּה הֵם חֲבָרִים מְשֻׁתְּפִים עִמָּה. אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֵם זְכוּ לָזֶה לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּה, עֲלֵיהֶם כַּתּוּב (שם קכב) לְמַעַן אַחֲרֵי וְרַעֲי וְגו'.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה נב) הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדֵי יְרוּם וְנִשְׂא וְגִבָּה מְאֹד. אֲשֶׁרֵי חֻלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָּלָה לָהֶם דְּרָכֵי הַתּוֹרָה לְלַכֵּת בָּהֶם. בֹּא רְאֵה, הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדֵי וּבִאֲרוּהָ. אֲכַל בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה אֶת הַלְּבָנָה וְהַקְּטִין לָהּ אֶת אוֹרָהּ, שֶׁהֵרִי אֵין לָהּ מִעֲצָמָה כְּלוּם. וּמִשׁוּם שֶׁהַקְּטִינָה אֶת עֲצָמָהּ, הָאִירָה בְּגִלְלַת הַשְּׁמֶשׁ וּבְחֻזֵק הָאוֹרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים.

וּבְזִמְנֵי שֶׁהִיָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְשֻׁתְּדָלִים בְּקַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת וְעִבּוּדוֹת שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים הַכֹּהֲנִים וְלוֹוִים וְיִשְׂרָאֵלִים כְּדֵי לְקַשֵּׁר קִשְׁרִים וְלְהָאִיר אוֹרוֹת. וְלֹאֲחַר שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִחְשַׁף הָאוֹר, וְהַלְּבָנָה לֹא הוּאֲרָה מִן הַשְּׁמֶשׁ, וְהַשְּׁמֶשׁ הִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הָאִירָהּ, וְאֵין לָהּ יוֹם שְׁלֹא שׁוֹלְטִים בּוֹ קְלָלוֹת וְצַעַר וּכְאֲבִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַלְּבָנָה לְהָאִיר, מֵהַ כַּתּוּב? הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדֵי. נֹאֲמַר עַל הַלְּבָנָה הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדֵי, זֶהוּ סוּד הָאֲמוּנָה. הִנֵּה יִשְׁכִּיל - שֶׁמִּתְעוֹרְרַת הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁלְמַעַלָּה, כְּמִי שֶׁהֵרִיחַ רִיחַ וּבָא לְהַתְעוֹרֵר וְלְהִסְתַּכֵּל. יְרוּם - מִצַּד הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁל כָּל הָאוֹרוֹת.

יְרוּם - כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ישעיה ל) וְלִכֵּן יְרוּם לְרַחֲמֶכֶם. וְנִשְׂא - מִהֲצַד שֶׁל אֲבָרָהֶם. וְגִבָּה - מִהֲצַד שֶׁל יִצְחָק. מְאֹד - מִצַּדוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. וְאִף עַל גִּבּ שֶׁבִּאֲרוּהוּ, וְהַכֵּל אֶחָד בְּסוּד שֶׁל הַחֲכָמָה.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן יְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיּוֹנָה לְהָאִיר לְלְבָנָה כְּרֵאוּי, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שם) וְהִיָּה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר

החֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יְהִי שְׂבַעֲתִים כְּאוֹר שְׂבַעַת הַיָּמִים. וּמִשׁוֹם כֶּךָ תִּתְוַסֵּף לָהּ רוּחַ עֲלִיּוֹנָה, וּמִשׁוֹם כֶּךָ יִתְעוֹרְרוּ אֶז כָּל אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הָעֶפֶר. וְזֶהוּ עֲבָדִי, הַסּוֹד שֶׁמִּפְתָּחוֹת רַבּוֹנוּ בְּיָדוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר [אֵל עֲבָדוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] (בראשית כד) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֵל עֲבָדוֹ. זֶה הֵלְבֵנָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, מִטְטְרוּן שֶׁהוּא עֶבֶד שְׁלִיחַ רַבּוֹנוּ. זָקֵן בֵּיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לו) נֶעַר הָיִיתִי גַם זָקֵנְתִי. הַמֶּשֶׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ, מִשׁוֹם שֶׁכָּל הַגּוֹנִים נִרְאִים בּוֹ יִרְ"ק וְלִבְ"ן וְאֲד"ם.

שׂוֹמֵם נֹא יִדָּף תַּחַת יָרְכִי - זֶהוּ הַצַּדִּיק, סוֹד הַדְּבָר קִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי אֶז הָעֶבֶד הַזֶּה מִמֶּנָּה בְּסוֹד עֲלִיּוֹן לְהַחֲיוֹת אֶת שׂוֹכְנֵי הָעֶפֶר, וַיַּעֲשֶׂה שְׁלִיחַ בְּרוּחַ שֶׁל מַעֲלָה לְהַשִּׁיב הַרוּחֹת וְהַנְּשָׁמוֹת לְמִקְוָמָן לְאוֹתָם גּוֹפִים [שֶׁנֶּאֱמַר] שֶׁהִתְבַּלּוּ וְנִרְקְבוּ תַּחַת הָעֶפֶר.

וְאֲשֶׁבִיעֶךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם. וְאֲשֶׁבִיעֶךָ - מַה זֶה וְאֲשֶׁבִיעֶךָ? לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּסוֹד שֶׁל שְׂבַעַת אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם סוֹד הַשְּׁלֵמוֹת הָעֲלִיּוֹנָה. אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה - זֶהוּ הַגּוֹף שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שִׁישׁ לוֹ קִיּוּם לְהִקָּים מִהָעֶפֶר, שֶׁכָּל אוֹתָם שֶׁנִּקְבְּרוּ בָּהּ וְזָכוּ לְהִקָּבֵר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הֵם יִתְעוֹרְרוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֶרְנֹ, שֶׁכְּתוּב (ישעיה כו) יִחְיוּ מִתִּיד, בְּרֵאשׁוֹנָה - אֵלוֹ הַמֵּתִים שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִבְלָתִי יִקוּמוּן - אוֹתָם הַמֵּתִים שֶׁל שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת. וְעַל זֶה לְאוֹתָם גּוֹפִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְלֹא לְגוֹפּוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָאֶרֶץ נִטְמָאָה מֵהֵם.

וְעַל כֵּן, אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מַה זֶה לְבָנִי? שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שִׁיּוּצָאוֹת מֵאוֹתוֹ נִהְרָ שְׁשׂוּפָע וַיּוֹצֵא, הֵם בְּנֵים לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְעַל זֶה אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה - זֶה הַגּוֹף. לְבָנִי - זֶה הַנְּשָׁמָה. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי - אֵלוֹ גּוֹפּוֹת שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַעַר אוֹתָם מִהָאֶרֶץ הַקָּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) וַיִּנְעָרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה, כְּמִי שֶׁמִּנְעַר טְלִית מִהַזְהָמָה שְׁלָהּ.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלַדְתִּי תִלֵּךְ. אֲרָצִי - זֶה הָאֶרֶץ הַקָּדוּשָׁה שֶׁהִיא רֵאשׁוֹנָה לְכָל שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר. [וְעַל זֶה כִּי אֵל אֲרָצִי, זֶה הָאֶרֶץ הַקָּדוּשָׁה, שֶׁהִיא שְׁלוֹ בֵּין כָּל שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת שֶׁחִלַּק אוֹתָם לְמַמְנֵים אַחֲרָיִם], וְעַל זֶה כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלַדְתִּי. כִּיּוֹן שֶׁאֵמַר אֵל אֲרָצִי, מַה זֶה וְאֵל מוֹלַדְתִּי? אֵלָּא אֵל אֲרָצִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. [מַה זֶה] וְאֵל מוֹלַדְתִּי? אֵלָּו הֵם יִשְׂרָאֵל

בא ראה מה כתוב, ויקח העבד - כמו שנתבאר. עשרה גמלים - אלו הם עשר דרגות שהעבד הזה שולט עליהם כמו שלמעלה. מגמלי אדניו - שהם באותו גון ממש, כמו שנתבאר, והעבד הזה שולט ונתקן בהם.

וכף טוב אדניו בידו - כל אותו טוב הריחות העליונים שיוצאים מתוך אותם אורות ומאורות עליונים. וכל טוב אדניו - אותו השמוש של השמש שנמשכה בה בלבנה.

ויקם וילך אל ארם נהרים - זהו המקום של הארץ הקדושה ששם בכתה רחל כשחרב בית המקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים - להתחזק כחה בחזקה כראוי טרם תכנס להקים את אותם הגופים.

לעת ערב, מה זה לעת ערב? זה ערב שבת שהוא הזמן של האלף הששי. לעת ערב - כמו שנאמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב.

לעת צאת השאבת - שבאותו זמן עתידים לקום ולהחיות. בראשונה מכל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה [ושואבים], כדי שיתעסקו לשאב מימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר.

ובנות אנשי העיר יצאת, מה זה יצאת? כמו שנאמר (ישעיהו כו) וארץ רפאים תפיל, שעתידיה הארץ לפלט ממנה כל הגופות שהם בתוכה, ועל כך כתוב יצאת. לשאב מים - לטל נשמה ולקבלה כראוי מתקנת ממקומה כראוי.

והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כידך ואשתה, משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאל, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אתה צריך לשתות ולהיות משקה בראשונה, ואחריו - וגם (לגמליך אשקה, משום שכל

אותם שאר המרכבות, אף על גב שנשקים מהדרגה הזו, כלם נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונו כראוי, שהצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה כראוי. ועל זה וגם (לגמליך אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח ה' לכן אדני. ודאי ההיא [ס"א בהתעוררות של התפלה שלי] הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

בא ראה, שהנה נתבאר שתשוקת הזכר לנקבה עושה נשמה, ותשוקת הנקבה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה נשמה. ומשום כך, היא האשה - זהו הגוף ודאי, שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר בראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) 'ישמח ה' במעשיו.

ומשום כך, הנה ישכיל עבדי - להחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם (ישעיה נב), בא ראה, שהנה נאמר שכאשר נחרב בית המקדש והשכינה גלתה לתוך ארצות נכריות ביניהם, מה כתוב? (שם לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יכפיון, כלם בכו על זה וקשרו בכיה ואבל, וכל זה על השכינה שגלתה ממקומה. וכמה שהיא משתנית מכמו שהיתה, אף כך בעלה לא מאיר אורו והשתנה מכמו שהיה, שכתוב (שם יג) חשף השמש בצאתו, ועל זה כתוב כן משחת מאיש מראהו.

דבר אחר כן משחת מאיש מראהו - מהעבד הזה שהשתנה דיוקנו וגונו מכמו שהיה. דבר אחר כן משחת מאיש מראהו - כמו שנאמר (שם ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. שהרי מיום שנחרב בית המקדש לא עמדו השמים באורם, וסוד הדבר - הברכות לא שורות אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה, ובארוהו כמו שנאמר (בראשית ב) זכר ונקבה בראם ויברך אתם, ומשום כך משחת מאיש מראהו.

וְזֶהוּ כְּפָתוּב (ישעיה נז) הַצְּדִיק אָבָד. אָבוּד אוּ נֶאֱבָד לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא אָבָד, שְׂאִין שׁוּרוֹת בְּרָכוֹת אֲלֵא בְּמָקוֹם שְׁנַמְצָאִים זְכוֹר וּנְקֵבָה יַחַד, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר. מִשּׁוּם זֶה בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזְּכוֹר עִמָּה, וְאִז כָּל אוֹתָן נִשְׁמוֹת שְׁיוֹצְאוֹת, לְכֻלָּן הָיָה לָהֶן שְׁנוּי מִכְּמוֹ שְׁהָיוּ בְּזְמַן שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מִתְּחַבֵּר בַּלְבָּנָה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר. וְלִכֵּן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו', וְנַתְּבָאָר.

וְהוּא נֶעַר, מִשּׁוּם שְׂאִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים, צְדִיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד. כְּמוֹ שְׁהִיא נִקְרֵאת בְּשֵׁם שֶׁל הַזְּכוֹר, גַּם כִּף הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁלֵה, שְׁכָתוּב וְהוּא נֶעַר.

אֵת בְּנֵי בְלֵהָה וְאֵת בְּנֵי זְלִפְהָ. בְּכֻלָּם עוֹמְדֵת לְחַדֵּשׁ אוֹתָם כְּרֵאוּי וְלֵהֲשַׁתְּעֶשֶׂע לָהֶם בְּשִׁמְחָה שְׁלוֹ. שְׁכָל הָעֲנָפִים וְכָל הָעָלִים, כְּלָם מִתְּבָרְכִים בְּשִׁמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר, שְׁכָל דְּמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיְתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מָה שְׁאַרְע לָזֶה אַרְע לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד. וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁל הָאוֹת וְיו', שְׁשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד, מִשּׁוּם שֶׁהֵם סוּד אַחַד וְדְמוֹת אַחַת.

וַיֵּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה, הָרִי פָּרְשׁוּהָ שְׁהָיָה אוֹמֵר לְאָבִיו עָלֶיהֶם שְׁהָיוּ אוֹכְלִים אֵיבָר מִבְּעָלֵי חַיִּים כְּשֶׁהֵם חַיִּים. וַיֵּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה, וְכִי זֶה בְּמִנְיָן הָיוּ אוֹתָם בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת, אֵיךְ הָיוּ מְזַלְזָלִים בָּהֶם בְּנֵי לֵאָה, וְאֵיךְ הָיוּ אוֹכְלִים אֵיבָר מִן הַחַי וְהָיוּ עוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָם, שְׁהָרִי צָוָה עַל בְּנֵי נַח מִצְוָה זוֹ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בראשית ט) אַךְ בְּשׂוֹר בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ, וְהֵם הָיוּ אוֹכְלִים אוֹתָם וְעוֹבְרִים עַל מִצְוֹת רַבּוֹנָם? אֲלֵא יוֹסֵף הָיָה אוֹמֵר, וְעַל זֶה נִעְנַשׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֵת דְּבַתָּם רָעָה – כְּמוֹ שְׁבִאָרוּהוּ שְׁנַתְּנוּ עֵינֵיהֶם בְּכַנּוּת הָאָרֶץ, וְזֶהוּ דְבַתָּם רָעָה, לְהִינִיק אֶת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׂאִינָן קְדוּשׁוֹת [ד"א אף על גב] שְׁבָאוֹת מִצַּד הַטְּמֵאָה.

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתַנֵּת פָּסִים. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) לֵךְ עִמִּי בֵּא בַחֲדָרֶיךָ וְסַגֵּר דְּלַתְךָ בְּעַדְךָ חִבִּי כְּמַעֲט רַגְעַ עַד יַעֲבֹר זַעַם. לֵךְ עִמִּי בֵּא בַחֲדָרֶיךָ.

בא ראה כמה אוהב הקדוש ברוך הוא את ישראל, ובשביל אהבתם שאוהב אותם על כל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הזהיר אותם ורוצה לשמר אותם בכל מה שהם עושים.

בא ראה, שלש פעמים יש ביום שהדין שורה בעולם, וכשבא אותו הזמן, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה.

משום שהרי כשעולה הבקר, אברהם מתעורר בעולם ואוחז את הדין לקשר אותו עמו, ובראשית שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביצקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית.

ועל זה לך עמי בחדרך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו אחים, מה כתוב? ויתנכלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

בא ראה כמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרם לו שהגלה מאביו, וגלה אביו עמו, וגרם להם גלות ולשכינה שגלתה ביניהם, ואף על פי שנגזרה הגזרה, ובארוהו שבשביל כתנת הפסים שעשה לו יותר, מה כתוב? ויראו אחיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. בא ראה כמה דרגות לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא, כלם

עומדים זה על זה, דרגה על דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו על אלו הכל כראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם יונקים מצד אחד מתוך שתי דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו נראות בתוך האספקלריה שאינה מאירה, שכתוב במראה אליו אתודע. מה היא המראה? כמו שנאמר [שמראה] המראה שכל הגונים נראים בתוכה, וזוהי האספקלריה שאינה מאירה. בחלום אדבר בו, זהו אחד מששים בנבואה, כמו שבארוהו, והיא הדרגה הששית מאותה הדרגה של נבואה, והיא הדרגה של גבריאל שממנה על החלום, והרי נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא כראוי, בא מן הדרגה הזו, ועל כן אין לך חלום שלא יתערבו בו דברים כוזבים, כמו שבארנו. ומשום כך מהם אמת ומהם כוזבים, ואין לך חלום שאין בו מצד זה ומצד זה. ומשום שיש בחלום הכל כמו שאמרנו, כל החלומות שבעולם הולכים אחר פתרון הפה, ובארוהו שכתוב (בראשית מא) ויהי כאשר פתר לנו כן היה. מה הטעם? משום שיש בחלום כזב ואמת, והדבור שולט על הכל, ומשום כך צריך החלום פתרון טוב. רבי יהודה אומר, משום שכל חלום הוא מהמדרגה שלמטה, והדבור שולט עליו, ומשום כך כל חלום הולך אחר הפתרון.

פתח ואמר, (איוב לג) בחלום חזיון לילה בנפל תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה אזן אנשים ובמסרם יחתם. בא ראה, כשעולה אדם למטתו, הוא צריך להמליך עליו מלכות שמים בראשונה, ואחר כך יאמר פסוק אחד של רחמים, ובארוהו החברים. משום שהנה כאשר אדם ישן על מטתו, הנה נשמתו יוצאת ממנו והולכת ומשוטטת למעלה, כל אחד ואחד כפי דרכו, וכך עולה, כמו שנתבאר.

מה כתוב? בחלום חזיון לילה, כשבני אדם שוכבים במטתם ישנים והנשמה יוצאת מהם. זהו שכתוב בתנומות עלי משכב אז יגלה אזן אנשים. ואז הקדוש ברוך הוא מודיע לנשמה, באותה הדרגה שעומדת על החלום, אותם הדברים שעתידיים לבא על העולם, או אותם דברים כפי אותם ההרהורים של לבו, משום שאדם נוטל דרך של תוכחות העולם.

משום שהנה לא מודיעים לאדם בעוד שהוא עומד בכח הגוף [נ"א של הרוח] כמו שאמרנו, אלא מלאך מודיע לנשמה, והנשמה לאדם, ואותו החלום הוא מלמעלה, כשהנשמות יוצאות מן הגופים ועולות כל אחת ואחת כפי דרכה. וכמה דרגות על דרגות בסוד החלום, כלן בסוד התקמה. ובא וראה, החלום דרגה אחת, המראה דרגה אחת, הנבואה דרגה אחת, וכלם דרגות לדרגות אלה על אלה.

ויחלם יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו על חלומותיו. מכאן שלא צריך האדם לומר את חלומו רק לאותו האדם שאוהב אותו, ואם לא – הוא גורם לו. שאם אותו החלום מתהפך לגון אחר – הוא גורם לסלקו

בא ראה שיוסף אמר את החלום לאחיו, ועל כן גרמו לו לסלק את חלומו עשרים ושתים שנים שהתעכב. רבי יוסי אמר, מנין לנו? שכתוב ויוספו עוד שנא אתו. מה זה שנא אתו? שגרמו לו בזה קטרוגים.

מה כתוב? ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי. שרצה מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם אותו החלום, שאלמלא הם שהפכו אותו לגון אחר – כך התקיים, והם השיבו ואמרו, המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו?! מיד אמרו לו את פשר החלום וגזרו גזרה, ומשום כך ויוספו עוד שנא אתו.

רבי חייא ורבי יוסי היו מצויים לפני רבי שמעון. אמר רבי חייא, הנה שנינו, חלום שלא נפתר כמו אגרת שלא נקראה, אם משום שהתקיים והוא לא ידע, או שלא התקיים כלל. אמר לו, התקיים ולא נודע, שהרי אותו החלום תלוי עליו כח, והוא לא נודע ולא ידוע אם התקיים ואם לא התקיים.

ויאין לה דבר בעולם שטרם יבא לעולם שאינו תלוי בחלום או על ידי כרוז, שהרי נאמר שכל דבר ודבר בטרם יבא לעולם מכריזים עליו ברקיע, ומשם מתפשט בעולם ונתן על ידי הכרוז, והכל משום שכתוב (עמוס ג) כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים, בזמן שנביאים נמצאים בעולם, ואם לא – אף על גב שנבואה לא שורה, חכמים עדיפים מנביאים, ואם לא – נתן בחלום, ואם לא – הדבר נמצא בצפרי השמים, והרי בארוה.

וַיֵּלְכוּ אֲחֵיו לְרַעוֹת אֵת צֵאן אַבְיָהֶם בְּשֹׁכֶם. רבי שמעון אָמר, לְרַעוֹת צֵאן אַבְיָהֶם הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה אֲ"ת נְקוּד מַעְלָיו? לְרַבּוֹת שְׂכִינָה עִמָּהֶם, שֶׁהִיא שְׂרוּיָה עִמָּהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, שְׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבִנְיָמִין הוּא קָטָן בְּבֵית, וּמִשּׁוֹם כֵּן הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׂכִּינָה הִיָּתָה בִּינְיָהֶם, וְעַל כֵּן נְקוּד מִלְמַעְלָה. וּמִשּׁוֹם כֵּן, בְּזִמְן שֶׁמָּכְרוּ אֵת יוֹסֵף, הִשְׁתַּתְּפוּ כֻלָּם עִם הַשְׂכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם כְּשֶׁעָשׂוּ שְׁבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְגַּלָּה דְבַר יוֹסֵף, לֹא שָׂרְתָה שְׂכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהַשְׂכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם – בֹּא רֵאֵה, שְׁכַתּוֹב (תהלים ככב) שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה' . כָּלֶם צְדִיקִים וְחַסִּידִים, הַקִּיּוֹם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קִיּוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

פָּתַח וְאָמַר, (שם) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' נִלְךְ. אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ, שְׁדוּד הָיָה עִם לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-א ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחַר כֵּן מַה כָּתוּב? רַק אִתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵה הַיֵּצֵא מִחֻלְצִיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֵת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מְתֵי יָמוֹת דָּוִד וַיְקוּם שְׁלֹמֹה בְּנוֹ וַיִּבְנֶה אֵת הַבַּיִת, וְאָז עֲמָדוֹת הָיוּ רְגָלֵינוּ בְּשַׁעֲרֵיךָ יְרוּשָׁלַם, אֲז נַעֲלָה וְנִקְרַיֵב שָׁם קְרִבְנוֹת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים מְתֵי יָמוֹת הַזֶּקֶן הַזֶּה, אֲזִי שְׁמַחְתִּי וְשִׁמְחָה הִיָּתָה לִי בְּשָׁבִיל בְּנֵי, שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים שְׁבָנֵי יְקוּם תַּחְתִּי לְגַמֵר אֵת הַמְּצֻנָה לְבָנוֹת אֵת הַבַּיִת. אֲז הִתְחִיל לְשַׁבַּח אוֹתָהּ וְאָמַר, יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחִבְרָה לָהּ יַחַד.

שְׂנִינּוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַם לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה, וְזוֹ מִתְקַנֶּת [זו] כְּנֶגֶד זוֹ, שְׁכַתּוֹב (שמות טו) מְכוּן לְשַׁבְּתָךְ פְּעֻלָּתְ ה'. הַבְּנוּיָה, שְׁעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹרִיד אֵת יְרוּשָׁלַם שְׁלַמְעֵלָה כְּרָאוּי, וּמִשּׁוֹם כֵּן הַבְּנוּיָה. שְׁחִבְרָה לָהּ יַחַד, וְהָרִי בְּאֵרוּהָ, שְׁחִבְרָה? הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁחִבְרוּ! אֲלֹא שֶׁהִתְחַבְּרָה הָאֵם עִם הַבֵּת וְנָהִי יַחַד, וּבְאֵרוּהוּ.

וַיֹּאמֶר שָׁשֶׁם עָלוּ שְׁבָטִים, אֵלוֹ הֵם קִיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם וְהַתְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וְאֵל תֹּאמַר שֶׁהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן לְבָדוּ, אֵלֹא אֶפְלוּ שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׁכָתוֹב שְׁבָטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דּוֹקָא לְיִשְׂרָאֵל, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם הַקִּיּוֹם לְמַטָּה, עֲדוּת הֵם לְמַעְלָה, וְהַכֹּל – לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', לְהוֹדוֹת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכֹל הַצְּדָדִים, שְׁכָתוֹב לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'.

וַיִּמְצְאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תַעֲזָה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֶשׁ. מַה כָּתוֹב לְמַעְלָה? וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֵל יוֹסֵף הֲלוֹא אֲחִיךָ רַעִים בְּשִׁכְּם לָכֵה וְאֲשַׁלַּחךָ אֲלֵיהֶם. וְכִי יַעֲקֹב הִשְׁלַם, שֶׁהָיָה אוֹהֵב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכָּל אֲחָיו הָיוּ שׂוֹנְאִים אוֹתוֹ, לְמַה שֶׁלַּח אוֹתוֹ אֲלֵיהֶם? אֵלֹא הוּא לֹא חָשַׁד עֲלֵיהֶם, שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁכֻּלָּם הָיוּ צַדִּיקִים וְלֹא חָשַׁד אוֹתָם, אֵלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גָרַם אֶת כָּל זֶה כְּדִי לְקַיֵּם אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁגִּזַּר בֵּין הַבְּתָרִים.

מִצְאָנוּ בְּסִפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שְׁצָרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב הִלְלוּ לְשֵׁלֹט עָלָיו בְּטָרִם יֵרֵד לְמִצְרַיִם, שָׂאֵלוּ הוּא יֵרֵד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׂוֹלְטִים בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֹט עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִיּוֹם בְּיוֹסֵף שֶׁנִּמְכַּר לְעַבְדּוֹ, וְהֵם שִׁלְטוּ עָלָיו, וְאֵף עַל גַּב שְׂיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֵּן מֶלֶךְ וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עַבְדֵּים שָׁלוּ, נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁשִׁלְטוּ עַל כָּלָם.

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן שֶׁמִּתְקַיֵּם הַבְּרִית, הַשְּׂכִינָה מִתְקַיֶּמֶת עִם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרֵאוּי. כִּיּוֹן שֶׁהִסְתַּלַּק יוֹסֵף, הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוֹ הַבְּרִית וְהַשְּׂכִינָה וַיִּשְׂרָאֵל יִצְאוּ כָלָם לְגִלוּת, וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת א) וַיִּקָּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וְהַכֹּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאוּי.

בֵּא רֵאָה, וַיִּמְצְאֵהוּ אִישׁ – זֶה גְּבֻרִיאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ, כָּתוֹב כָּאֵן וַיִּמְצְאֵהוּ אִישׁ, וְכָתוֹב שָׁם (דְּנִיאֵל ט) וְהָאִישׁ גְּבֻרִיאֵל אֲשֶׁר רֵאִיתִי בְּחִזּוֹן בַּתְּחִלָּה. וְהִנֵּה תַעֲזָה – תוֹעָה בְּכָל, שְׁבָטַח עַל אֲחָיו שֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ אֶת הָאֲחִיָּה שֶׁלָּהֶם וְלֹא מִצְאָה, וּבְקֵשׁ אוֹתָם וְלֹא מִצְאָה, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תִּבְקֶשׁ.

וַיֹּאמֶר אֶת אַחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֵשׁ וְגו'. וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח (שִׁיר ח) מִי יִתְנַךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָהּ בְּחוּץ אֲשָׁקֶה גַם לֹא יִבְזוּ לִי. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹ הַחֲבֵרִים, אֲבָל אֶת

הפסוק הזה אמרה כנסת ישראל למלך שהשלוש שלו, מי יתנה כאח לי, כיוסף על אחיו, שאמר ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם. נתן להם מזון וזן אותם ברעב. משום כך, מי יתנה כאח לי.

דבר אחר מי יתנה כאח לי – זה יוסף, אל השכינה, שנאחז עמה ונדבק עמה. יונק שדי אמי – שהרי אז אחיה ושלמה עמהם. אמצאף בחוץ – בתוך הגלות, שהיא בארץ אחרת. אשקף – כדי להדביק רוח עם רוח. גם לא יבזו לי – אף על גב שאני נמצאת בארץ אחרת

בא ראה שיוסף, אף על גב שאחיו לא היו לו כמו אחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כמו אח כשנפלו בידו, והרי פרשוה שכתוב (בראשית ג) וינחם אותם וידבר על לבם, בכל הוא דבר, על לבם.

ובא וראה מה כתוב, ויאמרו איש אל אחיו. זה שמעון ולוי שהם היו ודאי אחים בכל, משום שבאו מצד הדין הקשה, ומשום כך רגזם הוא רגז של הרג בעולם, כמו שנאמר (שם מט) ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה

בא ראה את סוד הדבר, יש רגז ויש רגז. יש רגז שהוא מברך ממעלה וממטה, ונקרא ברוך, כמו שנתבאר שכתוב (שם יד) ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ, והרי פרשוה. ויש רגז מקלל למעלה ומטה, כמו שנתבאר, שנקרא ארור, שכתוב (שם ג) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה. ארור אפם כי עז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים, שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו. ועל כן זה נקרא ארור וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין הקשה, ומצד הדין הקשה החזק יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא רגז לשני צדדים – אחד שהתברך ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד ארור. כמו כן מהצד של יצחק יצאו שני בנים – אחד מברך, ואחד שהתקלל למעלה ולמטה. זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש ידע ציד איש שדה. זה מקומו במקום של מדבר, חרבה ושמה, וזה ישב אהלים, והכל כמו שצריך.

ומשום כך שתי דרגות הן – ברוך וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה יוצאות כל הברכות של העולמות למעלה ולמטה וכל הטוב וכל האור וכל גאולה וכל הצלה, ומזה יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל דם וכל שממה וכל הרעות וכל הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. הפסוק הזה בארונה. אבל בא ראה כאן את סוד הדבר, שהרי אין לך אדם בעולם שאינו טועם את טעם המות בלילה, רוח הטמאה שורה על אותו הגוף, מה הטעם? משום שהנשמה הקדושה מסתלקת מן האדם ויוצאת ממנו, ועל שהנשמה הקדושה יוצאת ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על אותו הגוף ונטמא.

בשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזהמה, והרי נתבאר שבידי האדם נשארת זהמת הטמאה, ועל כן אל יעביר ידו על עינו, משום שאותה רוח הטמאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש.

ואיך צריך להתקדש? צריך כלי אחד למטה וכלי אחד למעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בזהמה שטמאה בו. וזה הכלי לקבל טמאה, וזה להתקדש ממנו. זה ברוך וזה ארור. ולא צריך לשפך בבית את אותם מים של הזהמה, שלא יקרב אליהם איש, שהרי בהם מתכנסים הצד שלהם, ויכול לקבל גזק מאותם המים הטמאים.

ועד שיעבר הזהמה מידו לא יברך, ובארנו. ומשום כך, בטרם יקדש האדם את ידיו בבקר, נקרא טמא. כיון שהתקדש, נקרא טהור. ומשום כך אל יטל אלא מיד שנטהרה בראשונה, שכתוב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור, וזה נקרא טמא.

משום כך כלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש וזה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם ולא ילין אותם בבית, שהרי כיון שנשפכו בארץ, רוח הטמאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו – יפה.

ולא יתן אותם לנשים מכשפות שיוכלו להרע בהם לבני אדם, משום שאותם המים שהתקללו, והקדוש ברוך הוא רוצה לטהר את

ישראל שיהיו קדושים, שכתוב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם.

ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים. רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יט) תורת ה' תמימה משיבת נפש. [מי שמבטל דברי תורה כאלו החריב עולם שלם] כמה יש לבני אדם להשתדל בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, יהיו לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא וזוכה בשני עולמות. ואפלו מי שמשתדל בתורה ולא משתדל בה לשמה כראוי, זוכה לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם ההוא.

ובא וראה, כתוב (משלי ג) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים באותו שמשתדל בתורה לשמה, שיש לו ארך ימים בעולם ההוא שבו ארך הימים, ואותם הימים הם ודאי ימים, שם הוא בטחון הקדשה שלמעלה שבוטח אדם בעולם הזה להשתדל בתורה, להתחזק בעולם ההוא, בשמאלה עשר וכבוד, יש לו שכר טוב לשלוח בעולם הזה.

וכפ' מי שמשתדל בתורה לשמה, כשיוצא מן העולם הזה, התורה הולכת לפניו ומכריזה לפניו ומגנה עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כששוכב הגוף בקבר, היא שומרת אותו. כשהנשמה הולכת להסתלק לשוב למקומה, היא הולכת לפני הנשמה ההיא. וכמה שערים נשפרים מלפני התורה עד שנכנסת למקומה, ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שכתוב (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך - כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך - בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגנה עליו. והקיצות היא תשיחך - כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, היא תשיחך להיות עליך סגור.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך, מה זה היא תשיחך? משום שאף על גב שעכשו יקומו מהעפר, התורה לא תשתכח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה.

אותה התורה שמונה מאותו זמן, ותכנס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.

וכך הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. זהו שכתוב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום התחתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט היזון, כמו שנאמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היזון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

ומשום כך, אותו שלא משתדל בתורה בעולם הזה ומתטנף בטנופות של העולם, מה כתוב? ויקחהו וישלכו אתו הברה - זה הוא הגיהנם, המקום שדנים את אותם שלא השתדלו בתורה. והבור רק - כמו שהוא היה ריק, מה הטעם? משום שלא היה בו מים.

ובא וראה כמה הוא העניש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, זהו שכתוב (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מכאן (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

משום כך הכל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקיים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על שזרקו אותו לתוך המצרים, המקום שלא נמצא בו סוד האמונה כלל. רבי יצחק אמר, אם נחשים ועקרבים היו בו, למה כתוב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חשש ראובן לזה שהנה אותם נחשים ועקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו?

אָלֵא שְׂרָאָה רְאוּבֵן שֶׁהִנְזִק נִמְצָא בְיַדֵי אָחִיו, מִשּׁוֹם שֶׁיָדַע כִּמָּה הֵם שׁוֹנְאִים אוֹתוֹ וְרִצּוֹנָם לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ. אָמַר רְאוּבֵן, טוֹב לְהַפִּיל אוֹתוֹ לְתוֹךְ בּוֹר הַנְּחָשִׁים וְהַעֲקָרְבִים וְלֹא יִמָּסֵר בְּיַדֵי שׁוֹנְאָיו שְׁלֹא מִרַחֲמִים עָלָיו. מִכָּאֵן אָמְרוּ, יִפִּיל אָדָם עֲצָמוֹ לְאֵשׁ אוֹ לְבוֹר שֶׁל נְחָשִׁים וְעֲקָרְבִים וְלֹא יִמָּסֵר בְּיַדֵי שׁוֹנְאָיו [שֶׁמַּעֲטִים הֵם שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִנָּצֵל, וּמִשּׁוֹם כֵּן אָמַר לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם].

מִשּׁוֹם שֶׁכָּאֵן בְּמִקּוֹם הַנְּחָשִׁים וְהַעֲקָרְבִים – אִם הוּא צָדִיק, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִרְחִישׁ לוֹ נֶס, וְלִפְעָמִים שִׁזְכוּת אָבוֹת מְסִיעִים לְאָדָם וַיִּנָּצֵל מֵהֶם. אָבֵל פִּיּוֹן שֶׁנִּמָּסֵר בְּיַדֵי שׁוֹנְאָיו, מַעֲטִים הֵם שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִנָּצֵל.

וּמִשּׁוֹם כֵּן אָמַר לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם, מִיָּדָם דּוֹקָא, וְלֹא כְּתוּב לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ וַיּוֹתֵר לֹא. אֵלֵא אָמַר רְאוּבֵן, יִנָּצֵל מִיָּדָם, וְאִם יָמוּת בְּבוֹר – יָמוּת. וּמִשּׁוֹם כֵּן כְּתוּב וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם **בֵּא** רָאָה כִּמָּה הִיא חֲסִידוֹתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן, שֶׁמִּשּׁוֹם שֶׁיָדַע שֶׁשְׂמַעוֹן וְלוֹי, הַשְּׁתָפוֹת וְהַחֲכָמָה וְהַחֲבֵרוֹת שֶׁלָּהֶם הֵם קָשִׁים, שֶׁכָּאֲשֶׁר הִתְחַבְּרוּ בְשִׁכְּם הָרְגוּ כָּל זָכָר [ס"א וְזֶה שֶׁהִרְגוּ כָּל זָכָר], לֹא דִי לָהֶם, אֵלֵא שְׁנוּטָלִים גְּשִׁים וְטָף וְכֶסֶף וְזָהָב וְכָל הַבְּהֵמוֹת וְכָל כְּלֵי יָקָר וְכָל מִי שֶׁנִּמְצָא בַקְּרִיָּה, וְלֹא דִי, אֵלֵא שֶׁאֶפְלוּ כָּל מֵה שֶׁבְּשָׂדֵה גִטְלוּ, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ל"ד) וְאֵת אֲשֶׁר בָּעִיר וְאֵת אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה לְקָחוּ.

אָמַר, וּמָה הַקְּרִיָּה הַגְּדוֹלָה כְּזוֹ לֹא נִצַּל מֵהֶם – אֵלֵמְלֵא הָעֵלָם הַזֶּה יִפֵּל בְּיַדֵיהֶם, לֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ חֲתִיכַת בְּשָׂר בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר טוֹב לְהִנָּצֵל מֵהֶם, שֶׁלֹּא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ שְׂאֵרִית בְּעוֹלָם וְלֹא יִרְאֶה מִמֶּנּוּ אָבָא כְּלוּם לְעוֹלָמִים.

וְכֵאֵן אִם יָמוּת, לֹא יִכּוֹלִים לוֹ, וַיִּשְׁאַר כָּל גּוֹפּוֹ שָׁלֵם וְאֲשִׁיב אוֹתוֹ לְאָבָא שָׁלֵם, וְעַל כֵּן לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם לְהִשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו, אִף עַל גַּב שְׂעִימוֹת שָׁם. וּמִשּׁוֹם כֵּן אָמַר הַיָּלֵד אֵינְנוּ, וְלֹא אָמַר אֵינְנוּ חַי, אֵלֵא אָמַר אֵינְנוּ – אֶפְלוּ מֵת.

בֵּא רָאָה מַה שֶׁעָשָׂה, שֶׁהוּא בְּחֻכְמָה הִיָּה מְשַׁתֵּף עֲצָמוֹ עִמָּהֶם, שֶׁכְּתוּב לֹא נִכְנְנוּ נֶפֶשׁ, וְלֹא כְּתוּב לֹא תִכּוּהוּ, וְהוּא לֹא הָיָה שָׁם כְּשֶׁנִּמְכַּר יוֹסֵף, שֶׁהָרִי כָּלָם שִׁמְשׁוּ אֶת אָבִיהֶם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹם אֶחָד, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה שֶׁל רְאוּבֵן, וְעַל כֵּן רָצָה שֶׁכָּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה הַשְּׂמוּשׁ שֶׁלוֹ לֹא יֵאָבֵד יוֹסֵף, וּמִשּׁוֹם כֵּן כְּתוּב וַיִּשָּׁב רְאוּבֵן אֶל הַבוֹר

והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו. והנה אין יוסף דוקא, אפלו [חי או] מת, מיד וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו.

ואפלו ראובן לא ידע מאותה המכירה של יוסף. והרי בארוהו שהשכינה השתתפה עמם, ועל כן לא ידע ראובן מהמכירה ההיא של יוסף, ולא התגלתה לו עד אותו הזמן שיוסף התגלה לאחיו.

בא ראה כמה גרם לראובן משום שהוא השתדל להחיות את יוסף. מה כתוב? (דברים לג) יחי ראובן ואל ימת וגו'. שהרי משום זה, אף על גב שידע שגלקחה בכורתו ממנו ונתנה ליוסף, השתדל להחיות אותו, והתפלל משה ואמר יחי ראובן ואל ימת, והתקיים בעולם הזה ובעולם הבא. מה הטעם? משום זה, ומשום שעשה תשובה מהמעשה ההוא. שכל מי שעושה תשובה, הקדוש ברוך הוא מקיים אותו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה מה כתוב? ויקחו את כתנת יוסף וגו'. הרי בארוהו, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר בא כראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו כחוט השערה.

יעקב עשה מעשה כראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו.

בו כתוב (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבשה על ידיו ועל חלקת צואריו, משום כך – ויטבלו את הכתנת בדם, הקריבו לו כתנת להכחיש אותו. והכל זה כנגד זה. הוא גרם שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן ההוא, שכתוב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, כתוב בו (סו) האתה זה בני עשו אם לא – לו כתוב, הכתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר [נ"א אמר רבי אבא], כיון שכל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו

אותו אלמלא ימצאו אותו. כיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, [ואז ס"א וכיון ש] העבירוהו מעליהם, מה כתוב? ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברד וגחלי אש. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, התקין לו שבעה עמודים על מה שעומד, וכל העמודים עומדים בעמוד אחד יחידי, והרי פרשוה שכתוב (משלי ט) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, וכל אלה הם עומדים בדרגה אחת מהם שנקראת (שם י) צדיק יסוד עולם.

וכשנברא העולם, נברא מאותו המקום שהוא השלמות של העולם ותקונו, שהוא נקדה אחת של העולם והאמצע של הכל, ומי הוא? ציון, שכתוב (תהלים ג) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבאו. ומאיזה מקום? מציון, שכתוב מציון מכלל יפי אלהים הופיע. מאותו המקום שהוא צד השלמות של האמונה השלמה כראוי [וכעת ישראל החזיקו בו בסודות המצוות של התורה, משום שכל יום ויום מחזיק אדם בציצית שמתעטף בה], וציון החזק והנקדה של כל העולם, ומהמקום ההוא נתקן כל העולם ונעשה, ומתוכו נזון כל העולם.

ובא וראה, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו וגו'. כיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו? הנה [ס"א אלא] כאן סוד האמונה [על מה עולם] שאמרנו שציון היא השלמות והיפי של העולם, והעולם נזון ממנו, משום ששתי דרגות הן, והן אחת, הם ציון וירושלים, זה דין וזה רחמים, ושניהם אחד, מכאן דין ומכאן רחמים.

ממועלה למעלה יוצא קול שנשמע. לאחר שאותו הקול יוצא ונשמע, אז יוצאים הדינים ודרכי הדין, והרחמים יוצאים ונפרדים משם. וירעם בשמים ה', זה בית הדין ברחמים. ועליון, אף על גב שאינו נמצא ואינו נודע, כיון שהקול ההוא יוצא, אז נמצא הכל, דין ורחמים. זהו שכתוב ועליון יתן קולו. כיון שיתן קולו, אז ברד וגחלי אש, מים ואש.

בא ראה, בשעה שנולד יהודה, מה כתוב? (בראשית כט) ותעמד מלדת, משום שזה הוא היסוד הרביעי מאותם הארבעה שהם המרכבה העליונה, עמוד אחד מאותם ארבעה העמודים, מה כתוב בו? ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו, שהיה מלך עליהם. מה הטעם? משום שהורידו את יוסף למצרים, כמו שאמרנו.

וירא שם יהודה בת איש כנעני, וכי כנעני היה? אלא הנה פרשוהו החברים. ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער. שלשה בנים היו ליהודה, ולא נשאר מהם רק אחד, וזה הוא שלה.

רבי אלעזר ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, למה כתוב בבני יהודה, בראשון – ויקרא את שמו ער, ובשני האחרים כתוב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה?

אמר לו, בא ראה, הפרשה הזו היא סוד עליון, והכל הוא כראוי. וירד יהודה מאת אחיו, שהנה נכסתה הלבנה וירדה מהדרגה של תקון לתוף דרגה אחרת, שהתחבר בה הנחש, כמו שנאמר ויט עד איש עדלמי ושמו חירה.

ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, והוא רע, והכל אחד, שבא מצד היצר הרע, ומשום כך כתוב ויקרא את שמו ולא כתוב ויקרא שמו. ביעקב כתוב ויקרא שמו, שהקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב, וכאן את – לרבות דרגה אחרת שזהמת הטמאה נולד, וזה הוא ער רע, והכל אחד.

אחר כך לא התבסס המקום עד שבא שלה שהיה העקר של כלם. מה כתוב? ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. כתוב כאן רע, וכתוב שם (בראשית ח) כי יצר לב האדם רע מנעריו. רע ששופך דמים, שופך זרע על הארץ, ומשום כך ומתהו ה'. מה כתוב אחריו? ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס טיט. בא ראה כמה בני אדם הם טפשים שאין יודעים ואין מסתכלים לדעת דברי הקדוש ברוך הוא, שהנה כלם ישנים, שאין מתעוררים, ושנה בנקבי עיניהם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם כמו שלמעלה, הכל הוא בחכמה, ואין לך איבר ואיבר באדם שאינו עומד בחכמה עליונה. שהרי כיון שנתקן כל הגוף באיבריו כראוי, הקדוש ברוך הוא השתתף [התחזק] עמו והכניס בו נשמה קדושה כדי ללמד את האדם ללכת בדרכי התורה ולשמר מצוותיו, כדי שאדם יתתקן כראוי.

[ומשום זה] [ובעוד] שיש בו נשמה קדושה, צריך לאדם להגדיל את דמות המלך העליון בעולם. וסוד זה, שהרי אותו הנער ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו לעולמים, ועל זה צריך לאדם שלא יפסיק את הנער והמקור שלו בעולם הזה. ונה"ר רמז לברית הקדש שחתום בכשרו, שהוא דגמא של אותו הנער הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדשה כדי שיתחזק באותו העולם. וכל זמן שאדם לא יצליח בעולם הזה [ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנער והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא] הקדוש ברוך הוא עוקר אותו ונוטע אותו בכמה פעמים כמו מקדם.

בא ראה מה כתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי - זו ההתעוררות של הזוג של האדם בעולם הזה, שהיא התעוררות מצד הצפון. ויאת - זו היא הנשמה הקדושה שבאה מלמעלה, והקדוש ברוך הוא שולח אותה מלמעלה, באה לעולם הזה ונכנסת לתוך בני אדם, כמו שאמרנו.

ממזרח שמש - זה המקום של אותו הנער ששופע ויוצא, שמשם יוצאת הנשמה ומאירה. ויבא סגנים [כמו חמר] - אלו הם חילות העולם שבאים משום [בתוך] אותה ההתעוררות של הנשמות. כמו חמר - כמו שמתעורר אדם בגוף.

שהרי משום זה הקדוש ברוך הוא עושה זווגים ומטיל נשמות בעולם, ונמצאת חבורת למעלה ולמטה, והמקור של הכל הוא [ס"א יהיה] ברוך. ומשום כך הקדוש ברוך הוא עשה את האדם, כדי להשתדל בדרכיו, ולא יפסיק את מקורו ומעיניו לעולמים.

וכך מי שפסיק מקורו [מלמטה ומיבש אותו, כביכול גורם להפסיק למעלה, אז (איוב יד) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. והואיל ובן אדם הוקם למטה כדגמא שלמעלה - מי שמקורו ימיש מעשות

פרות, כמו זה שלא רצה לשא אשה, או שנשא אותה והשתדל ולא יכל, אלו ששני הפכים הם זה מזה, (או אותו) שימיש מעשות פרות, אין לו תקנה לעולם.

מענות לא יוכל לתקן (קהלת א), משום שלא רצה לשא אשה ולהשתדל בפריה ורבייה. ואותו שהשתדל ונשא אשה ולא יכל, זה מתקן בגואלו שקרוב לו, שהוא אחיו של אותו מת בלי בנים]. כשיוצא מן העולם הזה, אותו האיש לא נכנס לפרגוד ולא נוטל חלק בעולם ההוא ונשמתו לא נכללת במקום שכל הנשמות נכללו, ונגזרת דמותו משם, זהו שכתוב ונכרתה הנפש ההיא מלפני. הואיל וכך הוא, בורא לו הקדוש ברוך הוא גואל שיגאלנו מיד המשחיתים, וזה אחיו שקרוב אליו, שנאמר (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו וגו'. וכתוב בא אל אשת אחיך ויבם אתה וגו', משום שנשמתו לא נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא היא עומדת בחוץ, משום שלא זכה להאיר בעולם הזה בגוף ההוא.

מי שלא זוכה במקום הזה, ילך למקום אחר ויזכה בו. כמו כן עץ שדולק ואורו לא עולה, יכו אותו ויעלה בו אור ויאיר. עץ הוא אדם, שכתוב (שם כ) כי האדם עץ השדה. רוצה לומר, שהאדם כשהוא בעולם הזה והולך ותאב ואוכל ושותה ומזדוג עם אשה ולא זוכה לבנים, זהו עץ שדולק ואורו לא עולה, כלומר, נשמתו לא זוכה באותו הגוף להיות מוארת, אלא היא בחשכה].

בא ראה, כתוב (ישעיה מה) לא תהו בראה לשבת יצרה, שמשום כך עשה הקדוש ברוך הוא את האדם כראוי, כמו שאמרנו, והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם העולם בא ראה מה כתוב, (בראשית כה) ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. סוד הנשמה שבאה להתתקן כמו מקדם.

בא ראה באותו הגוף מה כתוב, (ישעיה נג) וה' חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלת. וה' חפץ דכאו, בפסוק הזה יש להסתכל, למה חפץ? כדי שיטרה. אם תשים אשם – ה' צריך להיות אם ישים אשם! מה זה אם תשים? אלא על הנשמה חוזר הדבר. אם הנשמה ההיא רוצה להתתקן כראוי – יראה זרע, משום שאותה הנשמה הולכת

ומשוטטת ומזמנת להכנס לאותו הזרע שהתעסק בה האדם בפריה ורבייה, ואז יאריך ימים, וחפץ ה' - זו התורה - בידו יצלח.

בא ראה, אף על גב שאדם משתדל בתורה יומם ולילה ומקורו ומעינו עומד בו לחנם, אין לו מקום להכנס לפרגוד. והרי נאמר שבאר המים, אם לא נכנס בה אותו המקור והמעין, אינה באר, שהבאר והמקור הם יחד והם סוד אחד, ובארנו.

בתוב (תהלים קכז) שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנא. בא ראה כמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר בתורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, את כל הגנוזים העליונים הקדושים כלם נתן להם [וכלם] בתורה, וכלם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

בא ראה, שוא לכם משכימי קום - אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה פראוי, ומקדימים בבקר לעבודתם, כמו שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת - מאחרים המנוחה, כמו שנאמר כי בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי אצלו.

אכלי לחם העצבים, מה זה לחם העצבים? שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל אותו בשמחה ובכרצון הלב. וזה שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של עצב, ואלו הם אכלי לחם העצבים ודאי.

מרגלית יקרה, אוצר קדוש ונעלה, העניק השם יתברך ברב חסדיו לעמנו עם סגלה, והוא ספר הזהר הקדוש שנתחבר בקדשה עליונה על ידי התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן

בזכות הקריאה והלמוד בספר הזהר הקדוש מבטח לנו שנוכח ונגאל ברחמים בלא צרות ויסורים רחמנא ליצלן

מרגלית יקרה, אוצר קדוש ונעלה, העניק השם יתברך ברב חסדיו לעמנו עם סגלה, והוא ספר הזהר הקדוש שנתחבר בקדשה עליונה על ידי התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זכותו יגן עלינו אמן.

וידוע ומפרסם בספרים הקדושים שבזכות הקריאה והלמוד בספר הזהר הקדוש מכטח לנו שנוזכה ונגאל ברחמים בלא צרות ויסורים רחמנא ליצלן... לאור זאת, ומתוך צפיה אמתית לביאת משיח צדקנו, החלטנו להקים את עמדת היכלא דרשב"י אשר תפעל ללא כל מטרת רוח ואשר שמה לה מטרה אחת ויחידה: לקרב את גאלת ישראל ברחמים ולבטל כל גזרות קשות מעם ישראל, וזאת בעקר על ידי הפצת הזהר הקדוש ומעלתו הגדולה...

חלקת הזהר הקדוש ל-05 חוברות - שכל אדם מישראל יוכל לעסק מדי יום ביומו בספר הזהר הקדוש, ולסימו בסיעתא דשמאי בנקל במשך שנה. חלקת תקוני הזהר ב-8 חוברות מחלק ל-04 יום כנגד ימי אלול ועשרת ימי תשובה, כדי לסיים את ספר תקוני הזהר בימי הרחמים והסליחות כנהוג.

וכעת זכנו השם יתברך ברחמיו וברב חסדיו למתנת חנם, להיות שליחים של בית ישראל ולהוציא לאור את ספר הזהר הקדוש במהדורה נפלאה ומיוחדת המחלקת לחמשים חוברות כנגד שבתות השנה ובחלקה פנימית לשבעת ימי השבוע, כדי שכל אדם מישראל יוכל לעסק מדי יום ביומו בספר הזהר הקדוש ולסימו בסיעתא דשמאי בנקל במשך שנה.

כמו כן הוספנו למהדורה זו את ספר תקוני הזהר בשמונה חוברות מחלק בחלקה פנימית לארבעים יום כנגד ימי אלול ועשרת ימי תשובה, כדי להקל על הצבור הלומדים המעניינים לסיים את ספר תקוני הזהר בימי הרחמים והסליחות כנהוג.

(מתוך הקדמת הגאון הצדיק המקבל רבי בניהו יששכר שמואלי שליט"א לספריו הקדושים זהר הקדוש המחלק יוצא לאור על ידי היכלא דרשב"י - ירושלים)

נודע בשערים גדל מעלת אמירת תקוני זהר אשר היא מזכך הנפש, וישוטטו רבים ותרבה הדעת בעולם וזה יקרב בעזרת השם את ביאת הגואל

נודע בשערים גדל מעלת אמירת תקוני זהר אשר היא מזכך הנפש ובפרט בימי חדש אלול, ומובא בהקדמת כסא מלך שאמירת התקונים גרידא אפלו בלי הבנה הוא תקון הנפש גדול וכעין זה מובא בספרי תלמידי הבעל שם טוב... וישוטטו רבים ותרבה הדעת בעולם וזה יקרב בעזרת השם את ביאת הגואל.

(הספמת הגאון הקדוש הגאב"ד רבי משה אריה פריינד זכר צדיק לברכה לספר תקוני הזהר עם פרוש מתוק מדבש להגאון הצדיק המקבל רבי דניאל פריש זכר צדיק לברכה)

בלי ספק שחבור קדוש זה יוסיף הרבה לומדים בתקוני זהר, ובלי נדר בסיעתא דשמאי ברצוני גם כן ללמד בו את כל תקוני זהר, ובודאי כל בני גילי כן יעשו, ויהיה להם חבור זה לתועלת רבה, ועל ידי זה תתרבה הדעת דקדשה.

בלי ספק שחבור קדוש זה יוסיף הרבה לומדים בתקוני זהר, ובלי נדר בסיעתא דשמאי ברצוני גם כן ללמד בו את כל תקוני זהר, ובודאי כל בני גילי כן יעשו, ויהיה להם חבור זה לתועלת רבה, ועל ידי זה תתרבה הדעת דקדשה, ויקים בנו מאמר הזהר הקדוש ברעיא מהימנא (חלק ג' כחד): עתידין ישראל למיטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזהר יפקון ביה מגלותא ברחמי.

(הספמת הגאון הצדיק רבי יוסף ליברמן שליט"א ראש מתיבתא כולל שומרי החומות, לספר תקוני הזהר עם פרוש מתוק מדבש להגאון הצדיק המקבל רבי דניאל פריש זכר צדיק לברכה)